اچے برج لاہور دے

اشفاق احمد

پنجابی زبان و ادب و تاریخ

رنگ ریت	مکمل شرح ادبی حصہ بی۔ اے پنجابی آپشنل شاہد زمان نظرثانی	ڈاکٹر اسلم رانا
عزیز پنجابی ادب	مکمل شرح "چونویں پنجابی ادب تے تنقیدی وچار" بی اے پنجابی اختیاری پرچہ الف تے ب	اقبال صلاح الدین
پھل پھلواڑی	مکمل شرح "پھلواڑی" پرچہ الف تے ب بمعہ گرائمر (انٹرمیڈیٹ) (پنجابی دے ماہر اساتذہ دی زیرنگرانی)	ڈاکٹر محمد اسلم رانا

لعلاں دی پنڈ	تذکرہ	اقبال صلاح الدین
سیف الملوک	میاں محمد بخش	اقبال صلاح الدین
قواعد پنجابی (گرائمر)		پروفیسر مرزا مقبول بیگ بدخشانی
تصوف تے پنجاب دے صوفی شاعر	(تنقید، تصنیف)	پروفیسر سرفراز حسین قاضی
وارث نزا وارث	(تنقید)	پروفیسر سرفراز حسین قاضی
جنگ ہند پنجاب	شاہ محمد	پروفیسر محمد آصف خاں
اجڈی آوازاں		بشیر حسین ناظم
پنجابی افسانہ تے ڈراما		قدر آفاقی
لہراں		ڈاکٹر فقیر محمد فقیر
سک سجناں دی	نعتیہ مجموعہ	حفیظ تائب
جگراتے	مجموعہ کلام	شریف کنجاہی
جھاتیاں	مضامین	شریف کنجاہی
رمز روایت	صوفیانہ پنجابی شاعری دا تجزیاتی مطالعہ	ڈاکٹر اسلم رانا
رنگ سنگ	تنقید	ڈاکٹر اسلم رانا
تپدی تریل	مجموعہ کلام	ڈاکٹر اسلم رانا
توں تے میں	مجموعہ کلام	پروفیسر قیوم نظر
ویروے	تنقید	پروفیسر ڈاکٹر سید اختر جعفری
فہرست مقالات	تحقیق	اقبال صلاح الدین
سنگی نامہ	تذکرہ	اقبال صلاح الدین
دیوان فرید	خواجہ غلام فریدؒ	اقبال صلاح الدین
احسن القصص	مولوی غلام رسول عالمپوری	اقبال صلاح الدین
کافیاں	سید بلھے شاہؒ	اقبال صلاح الدین
کافیاں	شاہ حسینؒ	اقبال صلاح الدین
ہیر	سید وارث شاہؒ	اقبال صلاح الدین
ابیات باہو	حضرت سلطان باہوؒ	اقبال صلاح الدین
پنجابی ادب دی تاریخ		اقبال صلاح الدین
پنجابی لوک گیت		اقبال صلاح الدین
حضور پُرنورؐ		پروفیسر سید اختر جعفری
ادب کہانی		ڈاکٹر اسلم رانا
یار فرید		ڈاکٹر اسلم رانا
ہندوستانی لسانیات		ڈاکٹر سید محی الدین قادری
پل گھڑی دے دکھ		حمیدہ اعظم
ہیر وارث شاہ	مرتبہ عبدالعزیز	اقبال صلاح الدین
گلزار یوسفی	تفسیر و ترجمہ سورۃ یوسف	اقبال صلاح الدین
ابیات باہو		ڈاکٹر اسلم رانا
سسی ہاشم شاہ		ڈاکٹر اسلم رانا
آئے پلے		بانو قدسیہ

اُچے بُرج لاہور دے (دو حصے)	اشفاق احمد
سدھراں	بانو قدسیہ
ٹاہلی دے تھلے	اشفاق احمد
پنجابی شاعراں دا تذکرہ	
مولا بخش کشتہ	چودھری محمد افضل خان
پنجابی لغت (پنجابی توں پنجابی)	اقبال صلاح الدین
دینی ادب	درویش لاہوری
ساڈی سوہنی دھرتی	سمیع اللہ قریشی
جٹ دی کرتوت	محمد آصف خان
پنجابی نثری تخلیقات	اقبال صلاح الدین
سرمد سوچاں	ڈاکٹر اسلم رانا
سچل سرمست	ڈاکٹر اسلم رانا
نویں نظم	ڈاکٹر سرفراز حسین قاضی
پنجابی لوک گیتاں دا فنی تجزیہ	ڈاکٹر سرفراز حسین قاضی
پنجابی نامہ لاہور (مہینہ وار)	اقبال صلاح الدین
	سید عزیز شاہ بخاری
عزیز پنجابی ادب۔ مکمل شرح برائے میٹرک	اقبال صلاح الدین
پنجابی زبان دی ابتداء	سلیم خان گمی
رت نے ریتا (ناولٹ)	سلیم خان گمی
جنگل کوکاں	حسین شاہد
پورنے	حسین شاہد

ختم نبوت ﷺ زندہ باد　　　　　　　　عظمت صحابہ زندہ باد

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ:

معزز ممبران: آپ کا وٹس ایپ گروپ ایڈ من "**اردو بکس**" آپ سے مخاطب ہے۔

آپ تمام ممبران سے گزارش ہے کہ:

- گروپ میں صرف PDF کتب پوسٹ کی جاتی ہیں لہذا کتب کے متعلق اپنے کمنٹس / ریویوز ضرور دیں۔ گروپ میں بغیر ایڈ من کی اجازت کے کسی بھی قسم کی (اسلامی و غیر اسلامی، اخلاقی، تحریری) پوسٹ کرنا سختی سے منع ہے۔
- گروپ میں معزز، پڑھے لکھے، سلجھے ہوئے ممبرز موجود ہیں اخلاقیات کی پابندی کریں اور گروپ رولز کو فالو کریں بصورت دیگر معزز ممبرز کی بہتری کی خاطر ریموو کر دیا جائے گا۔
- کوئی بھی ممبر کسی بھی ممبر کو انباکس میں میسیج، مس کال، کال نہیں کرے گا۔ رپورٹ پر فوری ریموو کر کے کاروائی عمل میں لائے جائے گی۔
- ہمارے کسی بھی گروپ میں سیاسی و فرقہ واریت کی بحث کی قطعاً کوئی گنجائش نہیں ہے۔
- اگر کسی کو بھی گروپ کے متعلق کسی قسم کی شکایت یا تجویز کی صورت میں ایڈ من سے رابطہ کیجئے۔
- سب سے اہم بات:

گروپ میں کسی بھی قادیانی، مرزائی، احمدی، گستاخِ رسول، گستاخِ امہات المؤمنین، گستاخِ صحابہ و خلفائے راشدین حضرت ابو بکر صدیق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غنی، حضرت علی المرتضیٰ، حضرت حسنین کریمین رضوان اللہ تعالیٰ اجمعین، گستاخ اہلبیت یا ایسے غیر مسلم جو اسلام اور پاکستان کے خلاف پراپیگنڈا میں مصروف ہیں یا ان کے روحانی و ذہنی سپورٹرز کے لئے کوئی گنجائش نہیں ہے لہذا ایسے اشخاص بالکل بھی گروپ جوائن کرنے کی زحمت نہ کریں۔ معلوم ہونے پر فوراً ریموو کر دیا جائے گا۔

- تمام کتب انٹرنیٹ سے تلاش / ڈاؤنلوڈ کر کے **فری آف کاسٹ** وٹس ایپ گروپ میں شیئر کی جاتی ہیں۔ جو کتاب نہیں ملتی اس کے لئے معذرت کر لی جاتی ہے۔ جس میں محنت بھی صَرف ہوتی ہے لیکن ہمیں آپ سے صرف دعاؤں کی درخواست ہے۔
- عمران سیریز کے شوقین کیلئے علیحدہ سے عمران سیریز گروپ موجود ہے۔
- **لیڈیز کے لئے الگ گروپ کی سہولت موجود ہے جس کے لئے ویریفیکیشن ضروری ہے۔**
- اردو کتب / عمران سیریز یا سٹڈی گروپ میں ایڈ ہونے کے لئے ایڈ من سے وٹس ایپ پر بذریعہ میسیج رابطہ کریں اور جواب کا انتظار فرمائیں۔ برائے مہربانی اخلاقیات کا خیال رکھتے ہوئے موبائل پر کال یا ایم ایس کرنے کی کوشش ہر گز نہ کریں۔ ورنہ گروپس سے تو ریموو کیا ہی جائے گا بلاک بھی کیا جائے گا۔

نوٹ: ہمارے کسی گروپ کی کوئی فیس نہیں ہے۔ سب فی سبیل اللہ ہے

0306-7163117　محمد سلمان سلیم

0343-7008883　پاکستان زندہ باد

0333-8033313　راؤ ایاز

پاکستان زندہ باد　　　　پاکستان پائندہ باد

اللہ تبارک تعالیٰ ہم سب کا حامی و ناصر ہو

اٹھے برج لاہور دے

اشفاق احمد
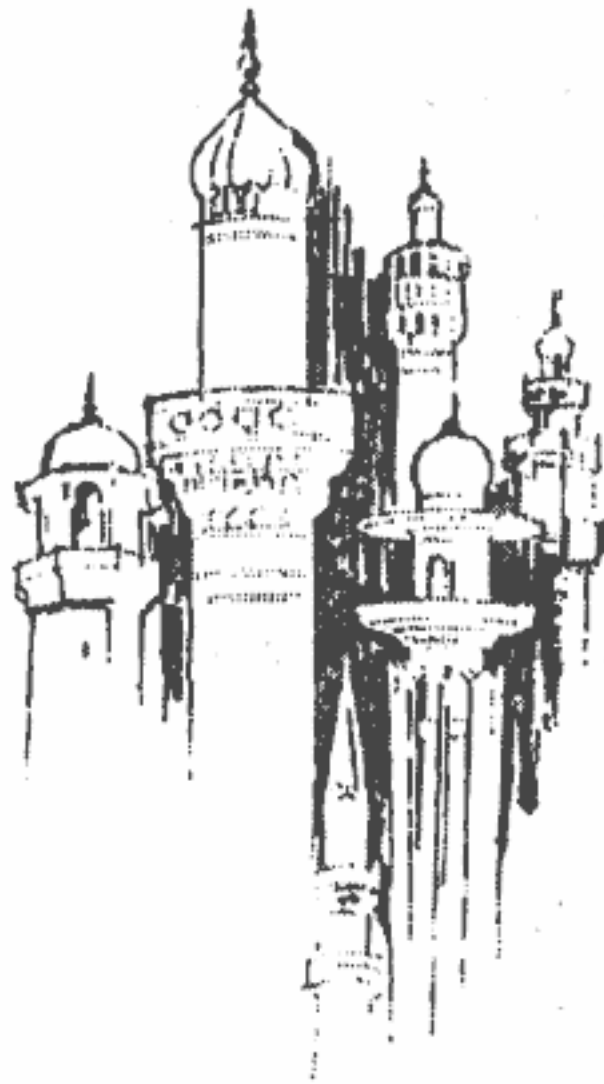
عزیز پبلشرز
چوک اردو بازار ○ لاہور

پہلی وار ـــــــ ۱۹۹۳ء

چھاپن والے ـــــــ عزیز پبلشرز، لاہور

چھاپہ خانہ ـــــــ علی پرنٹرز، لاہور

مُل ـــــــ Rs400.00 روپے

ISBN, 969- 455-008-4

عزیز پبلشرز۔ اُردو بازار۔ لاہور

کھُلے بُوہے باریاں

ایہہ ڈرامے میں ٹیلیوژن واسطے لکھے سن پر لکھدے ویلے مینوں اکا یقین نہیں سی کہ ایس سیریل دا سلسلہ اینان لماں ہو جائے گا۔ اک سدھا جہیا ٹھوا سی کہ ددھ توں ددھ دس باراں قسطاں لکھ کے میں وہیلا ہو جاں گا تے فیر کسے ہور الٹ بازی دی سوچاں گا۔ پر ایس سیریل نے تے پورا سال مینوں واہنی پائی رکھیا تے ایس توں وکھ اوھناں دناں وچ میں لکھن پڑھن دا ہور کوئی وی کم نہ کر سکیا۔

سچی گل ایہہ اے کہ سال بھر چلن والی ایس سیریل وچ میرا کوئی کمال نہیں سی۔ لہور نال محبت کرن والے تے پنجابی زبان تے ایدھی وسوں دے لوشے لین والے اینے کو لوک ہلان وچ آ گئے کہ اوھناں حکم لا دتا کہ جدوں تیکر اسیں اجازت نہ دیئے ایس سیریل نوں ٹی وی توں نہ لاہیا جائے۔ فیر ایدھے وچ کم کرن والے اداکاراں نوں کش اجہی چلیک پے گئی کہ اوھناں کہانی اندر اک اپنی دنیا وسا لئی۔ ویکھن والے اداکاراں نوں اوھناں دے اصلی ناواں دی تھاں کہانی دے ناواں توں سدن لگ گئے تے اوھناں دی نقل نوں ای اصل جان کے اوھناں نال گوڑھا پیار کرن لگ گئے۔ اک سال بعد جدوں ایہہ سیریل ختم ہویا تے نویں لکھن والیاں نوں اک نمونہ ہتھ آ گیا۔ اوھناں ایسے پیٹرن نوں لیک کے تے ایسے حدوداربعے نوں موڑھی جان کے ایدھے اندر اپنی پسند دے کریکٹر لیا وسائے تے واہ وا رنگ جمائے۔ ایس چوکھٹے وچ بڑیاں بڑیاں کہانیاں نے وسیبا کیتا تے دن سونے کرداراں نے اپنے اکھان سنائے۔ پر آن والے سیریلاں دا منہ متھا ایہو رہیا تے ایسے منہ متھے نوں ای پسند کیتا جاندا رہیا

پنجابی ڈرامے دی تاریخ کوئی ایڈی پرانی نہیں۔ میرا مطلب اے کہ اُنج تے ہڑپہ تے ٹیکسلا وچ دی راساں پیندیاں رہئیاں تے نقل سانگاں ہندیاں رہئیاں پر ڈرامے دی موجودہ صورت، وچ پنجابی ڈرامہ سانوں اپنی پوری آب تاب نال دیہات سدھار دی سٹیج بھلا اے جتھے بھانویں سوانیاں دے رول مرد ای کردے سن پر سب کش ھندا اپنی ییانپ تے برکی نال سی کہ تسیں

اوھناں ڈرامیاں نوں بڑی سوکھائی نال ولیتی ڈرامیاں دے مقابلے وچ رکھ سکدے سی۔
دیہات سدھار دے سارے ای ڈرامے اصلاحی ڈرامے ہندے سن تے اوھناں وچ معاشرتی برائیاں توں بچن دا کوئی وس چارا کیتا جاندا سی پر اوھناں ڈرامیاں دی پیش کش تے اوھناں دی پروڈکشن دا معیار بہت ای اُچا تے سچا ہندا سی۔ مسٹر برین تے خاص طور تے دلیت توں آیا ای دیہات سدھار دے کم واسطے سی پر اوس زمانے دے اوھدے وطنی گزیٹیر لکھن والے سیانے بیانے ڈی سی، چھوٹے انگریز اے ڈی سی تے نوجوان دلیتی پولیس افسر ایناں ڈرامیاں دے لکھن توں لے کے آخری پردہ ڈگن تک عملی دلچسپی لیندے سن تے ایناں ڈرامیاں نوں سجاندے تے ایناں وچ پھل بوٹے لاندے رہندے سن۔
میری عمر دے جنہاں ڈھیاں نے ایہہ ڈرامے گیساں تے مشالاں دی رشنائی وچ دیکھے نیں اوھناں نوں چنگی طراں یاد ہووے گا کہ ایناں پنجابی ڈرامیاں دا سارا انگ ولایتی ڈرامیاں ورگا ہندا سی تے ایناں دی EXIT تے، پس منظر دی سینری پیلیچ والے دا بیک گراؤنڈ میوزک تے گیساں دیاں روشنیاں دی مین دے پتریاں نال کھول کاٹ اوس وقت دی انگلستانی سٹیج دے مطابق سی۔ "شاہرے پیچھے" دے ڈرامے وچ جدوں جیل دی کوٹھڑی دا سین آندا سی تے روشنیاں دے اُچے لمے پرچھانویں پا کے جیل وچ بیٹھے ہوئے دوتویں ای ہیرو داں نوں بڑا مظلوم، دکھی، روگی تے کشٹی وکھایا جاندا سی۔ ایس سین توں دیکھ کے بگیاں داڑھیاں والے مینٹس تے چھوٹیاں کرپاناں والے سکھ صافیاں وچ منہ لکو کے رون لگ جاندے سی۔ پتہ نہیں اوھناں ڈرامیاں دے سکرپٹ کدھر گئے تے اوس زمانے دی ادبی تاریخ لکھن والے کی ہوئے۔

پنجابی دے ایناں سٹیج ڈرامیاں توں بعد ساں نوں اُچے قدرت والے پنجابی ڈرامیاں دا اک بڑا ای نامی گرامی خاندان لبھدا اے جدھا تعلق ریڈیو نال سی تے جیڑھا ریڈیو دی وجہ نال ای اگریا، پنگریا تے دیکھدے دیکھدے جٹا دھاری بوڑھ بن کے کھڑو گیا۔ "للی دا دیاہ"، "کریمے دی ماں"، "دیش دا سداگر" تے ایناں دے نال دے ہور چھوٹے وڈے ڈرامے ریڈیو تے سنن توں بعد جدوں رفیع پیر دا "اکھیاں" ریڈیو تے گھو کریا تے اوس سارے جہان وچ تھر تھلیاں پا دتیاں۔ لوکیں آکھن لگ گئے کہ پنجابی ڈرامہ بنیا ای ریڈیو دے واسطے اے تے ریڈیو ایجاد ای پنجابی ڈرامے سنان واسطے ہویا اے۔ ایتھوں بعد پنجابی ڈرامیاں دی

جیہا ہویا جھلی کہ جس کدے وی پنجابی دا اک فقرا نئیں سی لبھیا اوس وی اک ادھا چھوٹا موٹا ڈرامہ لکھ ماریا۔ جیہڑے جگے والے سن اوہناں اپنے ناں توں براڈ کاسٹ کرایا تے جیہڑے سنگدے سن تے ایسی بولی وچ لکھن توں پچھے ہوندے سن اوہناں کسے ہور ناں توں نشر کروا چھڈیا۔

ٹی وی ڈرامہ اصل وچ ریڈیو ڈرامے دی ای نقشہ کشی اے۔ ولیت امریکا وچ وی شروع شروع وچ جنے ڈرامہ نگار ٹی وی تے آئے اوہ ریڈیو دے لکھاری ای سن۔ مگروں ٹی وی دے تمثیل نگار سدھے سبھا ای ٹی وی لئی لکھن لگ گئے۔ ساڈے ایتھے وی بالکل ایسے طراں ہویا۔ ایس ویلے ٹی وی دے نامی گرامی ڈرامہ لکھن والے تے لکھن والیاں ریڈیو راہیں ٹی وی تے نئیں اپڑے سگوں سدھے ای ایس پدھر وچ آ گئے نیں۔

انسانی زندگی وچ ڈرامہ یا تھیٹر کدی مردا نئیں۔ نہ ای پرانا یاں باسی ہندا اے نہ ای ایہہ لمی مدت لئی غوطہ کھاندا اے۔ تے ناں ای ایہنوں کدے ڈک کے رکھیا جا سکدا اے۔ ایہہ چلدا ای رہندا اے تے چلدا ای جاندا اے، اپنی ٹور اپنی چال۔ ایدے وچ نویاں نویاں تبدیلیاں ضرور ہوندیاں رہندیاں نیں۔ نویاں تقاضیاں دے موجب روپ ضرور وٹاندا رہندا اے پر ختم کدے نئیں ہندا۔ ایہہ جس سانگ تے راس دی گل کیتی سی اوس سانگ دا جدوں سائنس نال ٹاکرا ہویا تے ایک نویں طراں دے تھیٹر نے جنم لیا اس تھیٹر دا متھا جگوں وکھرا تے ویہاندرا بالکل انجانا سی۔ ایس ویہاندرے والے تھیٹر دے گھر تن بال ہوئے۔ اک موشن پکچر دوجا ریڈیو تیجا ٹی وی۔ پر دائی مائی کہندی اے کہ چار بال ہوئے۔ چوتھا بھانویں ست ماہیا سی پر سبھناں توں اگے نکل گیا۔ ایس چھوٹے نوں ویڈیو کہیا جاندا اے۔ ایہہ رہندا تے اپنے جوڑے بھرائی دی نال اے پر ہے اوہدے توں تگڑا۔ اوہدے چلدے پروگرام وچ اپنی ٹنگ پھسا کے بہہ جاندا اے تے سارے ایدھی سوہنتائی دے گن گا کے ایسے نوں وڈیاں لگ جاندے نیں۔ ہن اوہ تھیٹر جیہڑا سو دو سو چار پنج سو بندیاں اگے اپنیاں کھیڈ کھیڈاریاں وکھاندا سی اج لکھاں کروڑاں تماشائیاں اگے اپنے کملاں دیاں پیلاں پاؤندا اے۔ ایدے وچ پورے پورے ڈرامے وی ہندے نیں، ڈرامچے تے فیچر وی دسدے نیں، دستاویزی تمثیلاں دی جھلکاریاں نیں نقلاں تے مکالمے وی ہندے نیں تے چھنجاں دی گڑگج وی ہندی اے۔ ٹھیک اے ساڈے بابے ہوراں دے ویلے دا تھیٹر مک گیا پر ذرا اج دے تھیٹر، اج دے سانگ تے اج

دے رَس دے اتے وی اک نظر پاؤ، بھلا تہانوں امریکا دے پریذیڈنٹ توں لے کے پاکستان دیاں سیاسی پارٹیاں دے لیڈر اپنے اپنے پھٹیاں تے چڑھے، گلاں کردے، بڑھکاں ماردے، ڈھولے گاندے، جھیڑاں کردے، سُراں لاندے، کل دیاں ایکٹراں توں وَدھ ایکٹر نہیں لگدے! اوہناں توں وڈے بہروپیئے نہیں لگدے۔ اوہناں توں اعلیٰ کھڈاری نہیں لگدے! جناب عالی! ایس دنیا وچ ڈرامہ کدے وی نہیں مر سکدا۔ ساری دنیا مک جائے دو بندے رہ جان ڈرامہ فیر وی چلدا رہئے گا، سگوں اک بندہ رہ جائے تے اک چڑا نتارہ جائے ڈرامہ فیر وی ہوندا رہے گا۔

"اپنے برج لہور دے" تے ایناں دے نال میرے دوجے ڈرامیاں نے اک پواڑا ایہہ پایا کہ نقاد ایہہ کہن تے مجبور ہوگئے کہ ایناں ڈرامیاں دا معیار عام آدمی دی سوچ توں اچا اے تے اشفاق صاحب دی گل لوکاں دے سراں توں لنگھ جاندی اے تے ویکھن والے ڈرامے توں سواد نہیں لے سکدے۔ ایہہ بڑی دل توڑن تے حوصلہ مردن والی گل سی پر میں ڈھگی ڈھا کے نئیں بیٹھا تے ایدھی تحقیق وچ اتر گیا۔ جدوں میں تماشائیاں توں پچھیا کہ اوہناں نوں کیہڑا ڈرامہ یا کیہڑی فلم چنگی لگدی اے تے اوہناں سب نے اک منہ اک زبان ہو کے اکو گل آکھی۔ بئی سانوں اوہ ڈرامہ یاں اوہ فلم چنگی لگدی اے جیہڑی سانوں پسند ہووے۔ اسیں اوہنوں کیوں پسند کردے ایں، ایدھی تفتیش کرنا ساڈا کم نئیں نال ای سانوں ایدھی لوڑ اے بئی بھال کردے پھریئے کہ سانوں کیوں چنگی لگدی اے۔ بس لگدی اے چنگی، ساڈی مرضی! ۔۔ پر ایناں بھولے بادشاہاں نوں ایہہ پتہ نئیں کہ ٹوہ لانا تے تفتیش کرنی بی بڑی سوادی شئے اے۔ کدے کدے تے کسے سوادی شئے توں چس لین مگروں ایہہ کاڈھ کڈھنی کہ سانوں کیوں چس آیا پہلے چس توں وی کئی گنا ودھ جاندا اے۔ پر عام بندا ایہی کھیچل کرنا پسند نہیں کردا۔ اوہ تے سو ڈیڈھ سو سال توں ہیر وارث شاہ جھولی وچ رکھ کے سُراں لائی جاندا اے تے اوس نوں ایس گل دا پتہ نہیں کہ ایہہ کتاب دنیا دے ادب عالیہ وچ گنی جاندی اے یونیورسٹیاں وچ پڑھائی جا رہی اے تے ایدھے بارے وچ سینکڑیاں کتاباں لکھیاں جا چکیاں نیں۔ اوہ تے اپنیاں سُراں وچ ای سواد لئی جاندا اے۔

ھن ایہہ ساریاں گلاں چھڈ کے ایناں ڈرامیاں ول نگاہ مارو تے اپنے ذہن تھیٹر دا پردہ چکو۔ چھپی ہوئی صورت وچ ہر ڈرامہ دراصل سٹیج تے کھیڈے جان والے ڈرامے دا

ای اک روپ ھندا اے۔ چھپے ہوئے ڈرامے پڑھے تے اکھ نال جاندے نیں پر نال نال کھیڈے ذہن تے جاندے نیں۔ جدوں تیکر ذہن دی سٹیج اپنے پورے حساب نال سج نہ جاوے تے کرداراں دی حرکت دیاں تھاواں پوری طراں نال طے نہ ہو جان پڑھیا جان والا ڈرامہ چنگی طراں سمجھ نئیں آندا۔ ادب دیاں ساریاں صنفاں وچوں ڈرامہ کلی اوہ صنف اے جیہڑی سب توں ودھ ! قائم رکھدی اے۔ ایہہ کرداراں دے اٹھن بہن، بولن چلن، حسن روان دے اندر محفوظ ھوندی اے۔ فیر ایس صنف دا تعلق سدھا پدھرا انسانی گروہ نال ھندا اے کہ ایہہ بالکل سامنے بیٹھے ہوئے لوکاں نوں یاں تے کردی اے یاں رکے بجھاندی اے۔ اصل وچ ڈرامہ ای آرٹ دی سب توں وڈی سوشل صنف اے۔ ایدھے وچ خیال دی گہرائی نال مراقبے ورگی جان پیدا نئیں ھندی نہ ای شاعری ھار ایدھے وچ جذبات ئوھے جاندے نیں کہ پڑھن والا بے چین ھو ھو جاوے ڈرامہ تے زندگی دا کن ٹریا جاندا اے۔ ھولی ھولی قدم قدم۔ رولا ھووے تاں خموشی ھووے تاں، خوشی غمی، نعرے کوکراں، فریاداں ارداساں کش دی ھوندا رھوے ڈرامے نے اپنے عمل دے تخت اگے ای اگے ٹری جاتا ایں جتھویں حیاتی کن لوھیٹ کے گانہہ نوں لئی جاندی اے۔ نہ پچھانہہ تکے دیندی اے نہ کھڑو کے حال پچھدی اے۔

جدوں تسیں ایہہ ڈرامے پڑھو گے تے ایناں نوں اپنے ذہن وچ کھلا چھڈ کے کھیڈن دیو گے تے فیر تہانوں پتہ چلے گا کہ بھانویں ایس سیریل نوں ناول طراں پڑھ کے ایدھے اک سارتا ثر وچ اتر جائیاں ایدھے اک اک "ایپی سوڈ" نوں وکھو وکھی پڑھ کے اک اک گنڈیری پرکھ لو دونویں طراں اکو ای اثر ملے گا کہ لہور دیاں وسنیکاں دے اندر دی اک لہور اباد اے جیہڑا بہت اچیاں برجاں والا اے تے جنہاں برجاں دی چھاں بیٹھاں ایتھوں دے بندے اوپری حیاتی دے نال نال باطن دا سفر دی کری جاندے نیں۔

میں اوھناں سارے ای ساتھیاں دا دلوں بھانوں شکر گزار آں جناں ایچے برج دے ڈرامیاں نوں اپنے ہنر دیاں بھل پتیاں نال سواریا تے تھاڈں تھائیں میری ڈگوری پھڑ کے مینوں اوکھیاں رھواں توں پار اتاریا۔

اشفاق احمد

داستاں سرائے ۱۲۱ سی ماڈل ٹاؤن لاہور۔

کردار :-

جمال دین —— نوجوان باوردی ٹیکسی ڈرائیور۔ طبیعت کا نرم

رحمت اللہ —— پینتیس کے لگ بھگ بیزار رہنے والا

حاتم سائیں —— بھاری بھرکم چالیس کے قریب خوش دل انسان

سید نوازش علی —— امیر کبیر آدمی پچاس برس کے لگ بھگ

سٹینو ٹائپسٹ —— عمر تیس برس۔

سین - ۱

ان ڈور ——————————— دوپہر

(ایک کوٹھڑی کا اندرونی منظر۔ کپڑے ٹانگنے کی کھونٹی کے نیچے ۱۹۷۷ء کا کیلنڈر لگا ہے۔ دو چار پائیاں بچھی ہیں۔ ایک کونے میں زمین پر مٹی کے تیل کا چولہا ہے۔ اس کے قریب توا، پرات کھانے پکانے کی دوسری چیزیں رکھی ہیں۔ کونے میں ایک چھوٹی سی میز رکھی ہیں جس پر تیل کی بوتل کنگھی پالش کی ڈبیا جوتا صاف کرنے کا برش وغیرہ رکھا ہے۔ پاس ہی اوپر نیچے دو ٹرنک ہیں ایک پھولدار دوسرا کالا۔ دیوار سے آئینہ آویزاں ہے۔

جب منظر کھلتا ہے تو اس کوٹھڑی کا اندرونی حصہ نظر آتا ہے۔ کیمرہ اس کوٹھڑی کو گھوم پھر کر دکھاتا ہے تو پس منظر میں ورق کوٹنے والوں کی صدا آتی ہے۔ دروازہ کھلتا ہے اور رحمت اللہ سر پہ مفلر پیٹے۔ پیروں میں ہوائی چپل پہنے بلیٹیے کا پاجامہ اور گردن کی قمیض پہنے داخل ہوتا ہے۔ اس نے مریل سی لوئی بھی لپیٹ رکھی ہے۔ لوئی اتار کر چارپائی پر رکھتا ہے۔ شیشے میں شکل دیکھ کر کنگھی کرتا ہے۔ دور گلی سے گھنگھروؤں والے حاتم سائیں کی آواز آتی ہے۔)

(کوٹھڑی میں آکر) پیسہ ای دوا دے سانوں پیسہ ای دوا دے

سائیں بابا رحمت اللہ پیسہ ای دوا دے

حاتماں دی تلی اتے کھیت ورگی کھل آتے

آ نہ سٹیا جاوے ناں پیسہ ای سٹا دے

(جب حاتم سائیں رحمت اللہ کے کمرے میں داخل ہو کر چھمنیاں ڈالتے ہوئے یہ بند گا رہا ہے اس وقت رحمت اللہ تیل کا چولہا جلاتا ہے۔ کچھ اپنے آپ سے کچھ فقیر سے بیزار ہے۔ ادھر ادھر اٹھ کر کچھ نرنس کرتا ہے۔ کیتلی دھرتا ہے۔ آلو چھیلتا ہے وغیرہ وغیرہ)

پیسہ نہ دئیں گا تیرا اُٹھ جاؤ رکشہ
فیکٹری نے جا کے کروائیں گا توں ٹھیک ٹھا
چواں دی تے تار پوڈ چین پٹہ دساں دا
مصیبتاں جو کریں گا ساں نوں پیسہ اِی دوا دے

رحمت ۔ جا یار حاتم پھیر کسے ویلے آئیں۔ اسیں تے ہالی سویر دی چاہ وی نہیں پیتی ۔

حاتم ۔ پھیر کیڑھا ویلا بائی رحمت اللہ۔ توں تے دساں دیاں وی کار دی کر لیا یا
اے تے اسیں ہُن ای نکلے ایں اپنے کسب تے بوہنی دے ویلے انکاری نئیں ہوئی دا۔

رحمت ۔ اوہ یار محلے داراں دی جان تے چھڈ دیا کر حاتماں۔

حاتم ۔ سیانیاں آکھیا اے نیکی دا مڈھ گھروں لگدا اے اول خویش تے بعد درویش۔

رحمت ۔ جمال نوں آبین دے اوہدے نال گل کریں۔

حاتم ۔ بوہنی ویلے نا نہہ نئیں کری دی۔ مینوں دیدے خاں اک ٹیڈی پیسہ۔ جیدوں میں
رونڈ لا کے آ گیا مینوں بھانویں دیہہ لے لئیں۔

رحمت ۔ بے نئیں ہُن میرے کول ٹٹیا ہویا۔

حاتم ۔ بوجھے وچ ہتھ مار کے تے ویکھ۔ سٹھ ستر میل رکشہ چلا کے آیا ایں تے ٹٹیا پیسہ
ہے نئیں جیب وچ۔ ہے کوئی منن آلی گل۔

رحمت ۔ (چڑ کر) اُوئے ہے نئیں چا چا بے نئیں۔ تے جے ہو یا وی تے میں نئیں دینا۔

حاتم ۔ (ٹھمنی ڈال کر)

پیسہ نہ دئیں گا تینوں تاپ چڑھ جائے گا
ٹیکے لگوائیں گا تے گولیاں وی کھائیں گا
عکسرے واندر لیکے ہسپتال جائیں گا
جیتھے تیرا اک لکھ دیہہ بھر کے آئیں گا
ھینا جو کریں گا ساں نوں پیسہ اِی دوا دے
سائیں بابا رحمت اللہ پیسہ اِی دوا دے
پیسہ اِی دوا دے ساں نوں پیسہ اِی دوا دے

(جب حاتم یہ بند گا رہا ہوتا ہے اس وقت جمال ٹیکسی ڈرائیور اپنی وردی پہنے

اندر داخل ہوتا ہے ۔ ایک طرف ہو کر حاتم کو بھمیناں ڈالنے کی جگہ دیتا ہے اور مسکراتا ہے۔ حاتم بھی گانے کے دوران اس کے سامنے ہاتھ پھیلاتا ہے جمال جیب میں سے چونی نکال کر اُسے دیتا ہے۔)

حاتم ـ حاتم نوں چوانی دین والیا تیرا دوہاں جہاناں وچ بھلا۔ تیری ٹیکسی وگدی رہوے گاہک ملدا رہوے۔ میٹر چلدا رہوے۔ مالک دے ہتھ ٹٹ پھٹ تیرے ہتھ ناواں۔ بھلے کو بھلی لاج اللہ۔

جمال ـ اج کل کنھے دیندا اے یار مالک ناواں۔ میٹر اگے وندا اے جیباں وکھ پھر ولدا اے۔ لوگس سواریاں بھیج کے سوہ اڈے لیندا رہندا اے ۔

رحمت ـ تے ایس ویلے کدھر چلیا ایں حاتم ۔

حاتم ـ کم تے چلیا ایں ہور کدھر جاناسی ۔

رحمت ـ اج سویرا منگن ای نئیں گیا۔

حاتم ـ سویرے گیا سی ٹیشن تے ڈوڈھ بنایا تے پھیر میرا سِر دُکھن لگ گیا۔ اِک چینک چاہ تے دو گولیاں اسپرین پی کے سوں رئیا ۔

جمال ـ ہُن کئی کوا اے طبیعت ۔

حاتم ـ ہُن اللہ دا شکر اے ۔ شام تکر دیگی ساتھ بابے منگ دا ۔

جمال ـ تے ہُن کدھر دوش مارن چلیا ایں ۔

حاتم ـ داتے دیاں پوڑیاں تے ۔ سہنے گنج بخش دیاں قدماں وچ ۔ ٹیم تھوڑا اے تے رُت سردیاں دی اے چوان بنجاں توں ودھ کار نئیں ہون لگا ۔ لو پھیر سلامالیکم ۔

(دونوں ہاتھ ماتھے پر رکھ کر جانے لگتا ہے ۔)

رحمت ۔ جمال ـ وعلیکم السلام ۔

حاتم ـ (ایکدم پلٹ کر) مَیں کیا یار اوہ اپنے طفیل رنگر نوں تاپ اے کل دا اوہدی خبر لے آیا جے ۔

رحمت ـ اچھا ! ساڈوں کسے دسیا ای نئیں ۔

جمال ـ اوہدا پتہ پچھن جان گے یار ۔

حاتم ـ اللہ نیکی دیوے ۔ خوش رہو ۔ داتے دِی نگری وسّے ۔ سب بلا نواں دُور۔ لو پھر سلامالیکم ۔

رحمت ۔جمال ۔ وعلیکم السلام
"پیسہ نہ دئیں گا تینوں تاپ چڑھ جائے گا۔"
(حاتم پھمنیاں ڈالتے ہوئے چلتا ہے اور گاتا ہے دُور تک اور دیر تک اس کی آواز آتی رہتی ہے پھر ڈوب جاتی ہے۔ اس دوران جمال اپنی ٹوپی اتار کر چارپائی پر رکھتا ہے۔ رحمت اسی طرح ہنڈیا میں چمچ چلانے لگتا ہے۔ جمال اپنی صورت آئینے میں دیکھتا ہے اور آکر رحمت کے پاس پائنتی پر بیٹھ جاتا ہے۔)

جمال ۔۔ کی پکیا اے اج ؟
رحمت ۔۔ ادھوا اِی سویر دا گاجر گوشت ۔
جمال ۔۔ بڑا چنگا دن رہیا اے یار اج۔ اُٹھتیاں دی کار کیتی پٹرول گھٹ خرچ ہویا گڈی ڈنٹ ایکسی ڈنٹ توں بچی نہ چلان نہ سیٹی۔ پنتی مالک نوں دے کے تن بچدے ایں یاراں کول۔
رحمت ۔۔ اوہ کس طراں ۔
جمال ۔۔ اوہ کِس طراں۔ یاراں دِی جیب وِچ کھڑک رئے نیں ٹھاٹھن۔ توں سُنا
رحمت ۔ پنڈے اِی منہ ہنیرے اِک زنانی سواری ملی سٹیشن دی ٹکٹ لیکے گڈی چڑھ گئی تے میں منہ ویکھدا رہ گیا۔
جمال ۔ تینوں کیا سی کہ نئیں رحمت اللہ مڈل پاس کر کے مڈل پاس کر لے پھر رکشہ چلانویں پر توں منیا اِی نئیں۔ جھینویں جماعت وچوں اِی اُٹھ نسیا۔
رحمت ۔ توں دس کر کے کیہڑا ٹیپ ریٹرا گے کرسی رکھی بیٹھا ایں۔ توں وی تے ٹیکسی اِی وہاندا ایں۔
جمال ۔ میری ٹیکسی اور تیرے رکشہ میں بہت فرق ہے مسٹر رحمت اللہ۔ تم تِن ٹنگیئے جانور ہو۔
رحمت ۔ توں ڈنگراں جارے پیراں تے ٹرن والا ۔۔ دو رُپئے کڈھ سجے ہتھ نال۔
جمال ۔ اوہ کاہدے لئی ۔
رحمت ۔ کُل اٹھاراں بنے ایں سارے دن وِچ تے ڈو ہتھوں دیاں گا مالک نوں فیر کنھے جا کے جاں چھٹو۔
جمال ۔ لو ہی کرلو تماشہ ۔ تناں وچوں دو گئے رہ گیا اِک ۔ دوہاں بندیاں وچ اج چونھا

دن جار ئیا اے تیری چٹی بھردے ہوئے۔

رحمت ۔ تے جدوں میں تیریاں چٹیاں بھردا ہنداسی تے عرضیاں ٹیپ کرن دے پیسے دینا ہوندا سی اوہدوں۔

جمال ۔ اوہ تے گرمیاں دی گل اے۔ گرمیاں نوں تے سارے پاسے ای منداہنداا ے۔

رحمت ۔ برف خانیاں دے مالکاں سامنے گل کیتی تے اوہ لہوروں کڈھوادین گے۔

جمال ۔ کڈھوا دین یار رحمت اللہ سا ہنوں کی۔ اپنے لئی تے جیہہ جیارائے ونڈ او ہو جیا اگلا پنڈ۔

رحمت ۔ مَیں کیا جمال یار چلان بہت ہون ڈیہہ پئے نے اج کل

جمال ۔ آہا ہا۔ چلان تے اج ھندا دیکھیا اے اک مارکیٹ والی بتی دے کول

رحمت ۔ پھڑیا گیا کوئی بھولا پنچھی۔

جمال ۔ بھولے جیا بھولا ! بالکل ان بھول......... آگیا سنتری کالے خاں دے اڑکے۔

(منہ سے فر کرکے سیٹی بجاتا ہے اور لمبے لمبے ڈگر بھر کر کرسی کے پاس جاتا ہے اب لڑکی اور جمال دونوں کا رول مونولاگ میں جمال ادا کرتا ہے۔)

جمال ۔ جناب دا لائسنس.

لڑکی ۔ (تیزی سے آنکھیں جھپکتی ہے اور اپنی سہیلی کیطرف دیکھتی ہے) مینوں کجھ رتے اوجی پلیز۔

جمال ۔ تسیں اشارہ کٹ کے گذرے او۔

لڑکی ۔ ہائے جی پلیز ہم نے نئیں کاٹا آپ کا اشارہ۔ پروین کوئی ہم نے کاٹا ہے کچھ۔ ہم تو کراس کر رہی تھیں جی پلیز۔

جمال ۔ تسیں غلط بتی کراس کیتی اے بی بی۔ جناب نوں علم ہونا چاہی دا اے بئی جدوں اورنج لائیٹ ہووے اوس ویلے تسیں سڑک کراس نئیں کرسکدے۔

لڑکی ۔ ہائے جی پرویز تو ہمیشہ اورنج لائیٹ پر گاڑی لے جایا کرتا ہے۔ اس کو تو کسی کانسٹیبل نے نئیں روکا۔ ہائے جی آئی ایم سوری ! ہمیں تو اس کا پتہ ہی نہیں تھا۔

(سرگوشی) پروین دفع ہونویں توں دی گٹش بول نئیں تے چلان کر دینا اے اس نے ہائے جی پلیز سنتری صاحب ہم جائیں جی۔

جمال ۔ چلان کیتے بغیر مَیں تہانوں کس طراں جان دے سکدا ایں بی بی لیسنس ہے جناب کول ڈرائیونگ لائیسنس اور گڈی دی کتاب ۔

لڑکی ۔ پلینز جی ۔ آئی ایم ویری سوری ۔۔۔ معاف کردیں جی

جمال ۔ جناب کول لیسنس ہے کہ نئیں ؟

لڑکی ۔ ہاں جی ہے کیوں نئیں ۔ میرا اپنا ہے جی ڈرائیونگ لائیسنس ۔ (پچھلی سیٹ سے اپنا پرس اٹھاتی ہے اور اُسے جھولی میں رکھ کر کھولتی ہے نیچے تک ٹٹولتی ہے پہلے اس سے شیشہ نکال کر دیکھتی ہے پھر لپ اسٹک نکال کر لگاتی ہے پھر کھٹ سے پرس بند کرکے کہتی ہے) ابھی مجھے پرسوں ہی ملا ہے جی لائیسنس ۔ آپ ہمارا چلان نہ کریں جی ۔ آفیسر بہت سے آدمی پہلی بتی پر نہیں رکتے جی آپ ہمیں بھی ایکسکیوز کردیں جی ۔ پلینز آفیسر ۔۔۔ مَیں اپنی سہیلی کو اس کے گھر چھوڑنے جارہی ہوں جی اس کی مدر بہت بیمار ہیں جی ۔ آپ ہمیں اس مرتبہ چھوڑ دیں (سرگوشی) دس وی پروین دی بچی ۔۔۔۔۔ دس دی کیوں نئیں تیری امی بیمار اے ۔ نوابزادی بن کے بیٹھی ہستی جاندی اے ۔۔۔۔ ویسے جی (ڈرائیونگ لائسنس دیتے ہوئے) یہ ہے آفیسر صاحب ۔۔۔۔۔ پلینز تھانیدار صاحب میں آئندہ احتیاط کروں گی جی ۔

جمال ۔ (لائسنس دیکھتے ہوئے ایک مرتبہ اس کے چہرے کی طرف دیکھتا ہے اور پھر لائسنس لوٹا کر کہتا ہے) ٹھیک اے بی بی توں آئندہ احتیاط نال چلنا ایں ایس مرتبہ تے مَیں تہانوں وارننگ دے کے چھڈ دیناں ایں لیکن آئندہ ایسی غلطی نہ ہووے اگر ایس بی بی دی والدہ بیمار نہ ہندیاں تے میں تہاڈا چلان ضرور کر دینا سی ۔

لڑکی ۔ تھینک یو ۔ تھینک یو ویری مچ آفیسر ۔۔۔

(چابی گھماتی ہے گاڑی گھس گھس کر کے سٹارٹ ہوتی ہے اور جمال کے اشارے سے روانہ ہو جاتی ہے)

رحمت ۔ بس کر بس کر ۔ رہن دے ہن ۔ جاپانی دی بالٹی بھر لیا نکلے اُتوں

جمال ۔ مَیں خود ۔

رحمت ۔ کیوں تیرا پیٹرول مکیا اے ؟

جمال ۔ (بیٹھتے ہوئے) خیر کوئی گل نئیں میں لے آنا ایں پانی پر فیر میں دو روپئے نئیں دینے تینوں ۔

رحمت ۔ رہن دے میّوں ای لے آناایں توں بٹھیارہ (اٹھتا ہے)
جمال ۔ (چابی دیتے ہوئے) آہ لے چابی تے میری گڈی وچوں گجریلے دا لفافہ وی کڈھی لیائیں
رحمت ۔ گجریلا ۔
جمال ۔ دوپہر ویلے لیاسی۔ گڈی دے ڈیش بورڈ وچ پیا اے (رحمت چابی لے کر چلتا ہے تو جمال آواز دے کر کہتا ہے) دھیان نال بند کریں گڈی نوں پشلی واری اک بوھا کھلا ای رہ گیا سی۔ نالے ڈگی وچوں بوری کڈھی لیائیں پاٹی ہوئی سپتی بیٹھاں پئی اے۔
(رحمت کے چلے جانے کے بعد جمال اٹھ کر ہنڈیا میں جھانک کر دیکھتا ہے ڈوئی چلاتا ہے۔ ڈوئی میں گاجر کا قتلہ نکال کر کھاتا ہے پھر جلدی سے منہ صاف کر کے تھالی اٹھاتا ہے اُسے دسترخوان سے صاف کر کے پیڑی کے آگے دھرتا ہے۔ اتنے میں رحمت ایک اٹیچی کیس لے کر اندر داخل ہوتا ہے)
رحمت ۔ آہ سوٹ کیس کدھا اے۔
جمال ۔ سوٹ کیس ! کتھوں لیایا ایں۔
رحمت ۔ ڈگی وچ پیا سی
جمال ۔ میری ڈگی وچ
رحمت ۔ ہور ئیں کسے راہ جاندے دے ہتھوں کھویا اے۔
جمال ۔ ایہہ تے کسے سواری دارہ گیا میرا تے نئیں۔
رحمت ۔ تیرا منہ کدروں سوٹ کیساں والا اے سواری دا ای ہونا ایں۔ پر کیہڑی سواری دا۔
جمال ۔ دوپہر توں تے میں منڈوے توں سواریاں لوڈ کیتیاں سی ایہہ تے سویرے ای کسے دارہ گیا ہونا ایں۔
رحمت ۔ سٹیشن تے گیا سی ؟
جمال ۔ سٹیشن دے تے میں اج تن چکر لائے سی تے تناں کول سامان سی۔ خدا خبر بن ایہہ کیہڑی سواری دا اے۔
رحمت ۔ چل پھیر پیار بن دبے ساڈوں وی بڑی لوڑ سی اک ٹرنک دی
جمال ۔ نئیں یار ایہہ تے ٹھیک نئیں۔

رحمت ــ اگے وی توں کیلیاں والی اک ٹوکری واپس گھر آیا سی ۔
جمال ــ (سوٹ کیس اٹھاکر) ایہہ تے کافی بھاری اے مسٹر رحمت
رحمت ــ بس فیر ٹھیک اے ساڈی وی بھاری اے چابی دا سی۔
جمال ــ ایہہ جمع کرا آئیے کمیٹی جا کے ۔
رحمت ــ اللہ جانے کدھا اے کمیٹی وچاری اینویں سوہری پھڑوگی ۔
جمال ــ (دیکھتے ہوئے) ایدھے تے ناں نئیں لخیا کسے دا ۔
رحمت ــ اوئے ایہہ سوٹ کیس اے سین لورڈ تیٹں ٹی کسے دا ناں لخیا ہوؤ۔ کھول کے
ناں دیکھ لیئے ۔
جمال ــ ناں بابا بھانویں کسے نے بندہ مار کے بند کریا ہووے ۔
رحمت ــ ے ایڈا کُو بندا
جمال ــ بناسپتی گھیو کھا کے ایڈا وی ہو جاوے تاں وی بہت اے ۔ توں رہن دے
اینوں کھوبنجے وچ ۔
رحمت ــ ڈوئی پھیریں کدھرے ہانڈی لگ جاوے سوٹ کیس دے شونقاں وچ ۔
(جمال ڈوئی پھیرنے لگتا ہے تو رحمت زمین پر بیٹھ کر سوٹ کیس کھولتا ہے۔ اوپر
نسوانی کپڑے پڑے ہیں) لے ٹی کھُل گیا اے ہن دیکھے توں
جمال ــ (قریب آکر) کی اے وچ
رحمت ــ انویں کپڑے چٹے نیں زنانے ۔
جمال ــ (اوپر سے پھولدار ساڑھی اٹھاکر) ایہہ تاں ساڑھی اے نائیلون دی۔ کنی
خوبصورت پرنٹ اے بالکل نویں فیشن دا ۔
رحمت ــ اگے وی تاں دیکھ
جمال ــ اگے کی کرنا ایں ۔ بس اینی بے ایمانی بہت اے ۔ بس کر یار اُٹھ اوہ بالٹی کھتے
چھڈ آیا ایں ۔
رحمت ــ اوہ تے مَیں باہرای چھڈ آیا ایں گڈی کولے ۔
جمال ــ سوٹ کیس دے جاوچ کتھے بالٹی نہ چکوا بیٹھیں ۔ جلدی دے ۔ جا پانی تاں بھر
لیا چاچا ۔ فیر ٹلکا ٹر جانا ایں ۔

رحمت۔ (اُٹھتے ہوئے) میرے آؤن تکر کلّا نہ بہہ رہیں۔

جمال۔ ناں ناں میتوں کی ضرورت اے بہہ رہن دی توں جا تے سہی۔

(رحمت چلا جاتا ہے تو جمال سوٹ کیس زمین سے اٹھا کر بستر پر رکھ دیتا ہے۔ پھر ساڑھی کھولتا ہے اسے دیکھ کر خوش ہوتا ہے اور اِدھر اُدھر چوروں کی طرح دیکھ کر ساڑھی اپنی پتلون کے گرد لپیٹ لیتا ہے۔ مٹک مٹک کر چلتا ہے اور آئینے میں اپنی صورت دیکھتا ہے پھر آ کر کبھی سوٹ کیس بند کرتا ہے کبھی کھولتا ہے کبھی اس کونے میں کنگھی تلاش کرنے کو ہاتھ ڈالتا ہے کبھی اُدھر۔ پھر کھلا چھوڑ کر اپنی ٹوپی ہاتھ میں یوں لٹکا لیتا ہے، جیسے خواتین کا پرس ہو۔ اس کی زپ کھول کر اس میں سے چھوٹا آئینہ اور کنگھی نکال کر بال سنوارتا ہے پھر چولہے کے سامنے پیڑھی پر جا بیٹھتا ہے۔ ہنڈیا میں ڈوئی چلا کر ہتھیلی پر شوربہ ڈال کر چکھتا ہے پھر ڈوئی کو منہ لگا کر سڑکا مارتا ہے اندر سے ایک بوٹی نکال کر کھاتا ہے اتنے میں رحمت اللہ پانی کی بالٹی لے کر اندر داخل ہوتا ہے جمال کو دیکھ کر اور اس کی طرف ہاتھ کا اشارہ کر کر کے ہنستا ہے۔ جمال اُسے روٹھی ہوئی بیوی کی طرح دیکھتا ہے۔ رحمت مسکراتا ہوا اس کے سامنے پیڑھی پر بیٹھ جاتا ہے۔ پس منظر میں میوزک بجنے لگتا ہے جمال تھوڑا سا سالن ڈوئی میں ڈال کر رحمت کی رکابی میں ڈالتا ہے۔ رکابی میں زور سے ڈوئی مارتا ہے۔ پھر روٹیوں کا چھابہ اس کے سامنے پٹاخ سے دھرتا ہے پھر گلاس میں پانی ڈال کر ٹھک سے اس کے سامنے دھرتا ہے رحمت دو تین لقمے زہر مار کرتا ہے۔ جمال کو اپنی طرف متوجہ کرانے کی کوشش کرتا ہے لیکن وہ روٹھی ہوئی بیوی بنا ہوا ہے، چند لقمے کھانے کے بعد رحمت اچانک اٹھتا ہے چارپائی کی طرف بڑھتا ہے کھلے ہوئے اٹیچی کے کونے میں کرن لگا ایک چنا ہوا دوپٹہ رکھا ہے۔ وہ اٹھا کر اپنے گریبان کے اندر ڈالتا ہے پھر واپس آ کر جمال کے کندھے کو چھو کر اُسے آنکھیں بند کرنے کو کہتا ہے۔ وہ نفرت سے منہ موڑ لیتا ہے۔ رحمت چنا ہوا دوپٹہ اس کی گود میں ڈال دیتا ہے جمال کی آنکھیں

خوشی اور تشکر کے جذبات سے جگمگاتی ہیں وہ رحمت کی طرف دیکھتا ہے
جو گلاس سے گھونٹ بھر کر کھانے کے خاتمے کی کلی کرتا ہے جمال اُٹھ کر
اُسے کہنی سے پکڑ کر محبت سے پھر پیڑھی پر بٹھاتا ہے رحمت بیٹھتا ہے
تو جمال ہنڈیا کی ساری بوٹیاں نکال کر اس کے سامنے رکابی میں ڈالتا ہے
دوسری رکابی میں ٹماٹر اور سُرخ مولیاں اس کے سامنے دھرتا ہے۔ وہ پھر
کھانے لگتا ہے تو جمال پیڑھی کے پیچھے سے پستہ لگی ہوئی فرنی کی رکابی کھینچ
کر باہر نکالتا ہے وہ اِس کے آگے رکھتا ہے۔ کونے سے پنکھی اُٹھا کر
اسے جھلنے لگتا ہے۔ پھر چولہے کی اوٹ میں سے ایک کینو نکال کر اُسے
دیتا ہے رحمت ایک مطمئن خاوند کی طرح مزے لے لے کر کھا رہا ہے۔
جمال تڑپ کر فرنی کی تھالی اس کے ہاتھ سے چھینتا ہے اور کہتا ہے ۔

(یہاں پر ہینٹو ٹائم ختم ہوتا ہے)

جمال — اوئے ڈرامے ڈرامے وچ توں سب کجھ سوت ہیلیاس۔ چھڈ میری کھیر ۔

رحمت — شاباش بئی جمال دینا آپے دعوت دے کے آپے رکابی واپس کھیچ لینا ایں ۔

جمال — توں دی نجائز فیدہ اُٹھایا ناں ساڈے ڈرامے دا۔

رحمت — اینوں لاہ دے آرام نال کدھرے کنگھی شنگی لگ گئی تے مالکاں نے اوتی اونی
چم لہوا لینی اے ساڈے دوہاں دے پنڈے دی۔

جمال — تینوں اچھی لگدی اے۔

رحمت — اچھی تے لگدی اے پر تیرے پنڈے تے مَیں ———— میں کیا جمال لاہ دے
یار اینوں ایسے وقت

جمال — کیوں بئی۔

رحمت — جے کدھرے باجیئے نے تینوں دیکھ لیا تے اوہناں نے تینوں اپنا وزیر
بنا لینا اے۔ مَیں وی توں سکیا جیا۔

جمال — (ایکدم ساڑھی اتار تے ہوئے) ایہہ گل تے توں بڑے کم دی کیتی اے میرے
دی دل نوں دھڑکا جہیا لگ گیا سی بئی میں زنانہ وزیر ایں۔

(جمال ساڑھی کے کنارے رحمت کو تھما کر اُسے تہہ کرتا ہے اور کہتا ہے)

بوٹیاں ساریاں ای کھا گیا ایں ______

رحمت — توں ہائی گیل تے میں کھائی گیے۔

جمال — ظالما میرے لئی اِک وی نئیں چھڈی۔

رحمت — گول بوٹی سی چھوٹی۔ کھیرے بکرے دی منہ وچ رکھدیاں ای گھل دی گئی

(اس عرصہ میں وہ ساڑھی تہہ کر کے اٹیچی کیس میں رکھتا ہے۔ کرن کا دوپٹہ بھی بیچ میں سیٹ کرتا ہے۔ ایک کونے میں سے اس کو پرس ملتا ہے وہ نکالتا ہے)۔

رحمت — اوئے بٹوہ۔ بٹوہ جمال دیناں۔

جمال — آہ دیکھ دیسی چمڑے دا۔

رحمت — کھول تے سہی ایہنوں۔

جمال — ناں یارا ایہہ بے ایمانی اے رہن دے۔ کتے ساڈا دل ای ڈول جائے۔

رحمت — اوئے دیکھ تاں سہی وچ ہے کی۔

جمال — رہن دے یار۔ بندا ای ٹھیک اے۔

رحمت — اوئے کھول تے سہی۔ کھول۔ کھول ڈردا کیوں ایں۔

جمال — (کھول کر دیکھتا ہے اور پھر چیخ کر کہتا ہے) روپئے رحمت اللہ روپئے

رحمت — باہر کڈھ باہر کڈھ۔ گن تے سہی۔

(جمال روپے کی گڈی باہر نکالتا ہے اور گنتا ہے)

جمال — (سو سو کے نوٹ گنتے ہوئے) اِک دو تین چار پنج۔ چھ .... چودہ رحمت اللہ چودہ سو روپئیہ

رحمت — لے بھئی کم بن گیا۔ واہ مولا تیریاں شاناں جدوں وی دیناں ایں سوٹ کیس پاڑھ کے دیناں ایں۔ لال دین رکشا ویچدا اے اپنا کہندا سی ہزار روپئے پہلاں دے دے تے باقی قسطاں بھری جائیں۔

جمال — بی بی داری دا تار آیا اے اکاڑیوں بی کا کا سلیم بیمار اے سو روپے چھیتی بھیجو۔

رحمت — بس فیر کم بن گیا۔ سو روپئے بی بی نوں ہزار رکشا ایڈوانس۔ سو میرا سو تیرا۔ تے باقی دے سو فقیراں مسکیناں نذر نیاز خیرات وغیرہ۔

جمال۔ نئیں مسٹر رحمت اللہ ایہہ کوئی ساڈی رقم تھوڑی اے۔ ایہہ تے کسے ہور دی اے۔
رحمت۔ ادئے فیر کی ہویا اپنے کسے مسلمان بھرا دی اے ناں تے بھراواں وچ کی ونڈیا ہندا
اے۔ مَیں کیا اک ادھر ہتھ ہور مار کھو نج وچ پھلا کدھرے انعامی بونڈ وی پئے
ہون کسے لفافے وچ۔
جمال۔ انعامی بونڈ
رحمت۔ اوئے آہو قسمت ساتھ دے رئی اے ایس ویلے آپاں وی قسمت دا ساتھ دے۔
وچاری مشوم دا۔ متے بے امید ہو کے ٹر ای جائے
(جمال۔ اٹیچی کے دوسرے کونے ٹٹولتا ہے بیچ میں سے ایک کتاب نکلتی
ہے اس کی جلد کھول کر پڑھتا ہے)
ٹیکسٹ بک آف سوکس
فریدہ نوازش علی۔ ۲۷ نورٹن لین لاہور۔
رحمت۔ چل رکھ دے انیویں کسے دیاں کتاباں نئیں پڑھی دیاں۔
جمال۔ ایہہ تے پتہ لِگ گیا اے بئی اٹیچی کیس وال دا۔
رحمت۔ سٹ پرے کتاب کر دے مدعا غیب چودہ سو روپیہ نقد چار پنج سو دے کپڑے۔
جمال۔ تیرا مطلب اے انیوں ہڑپ کر جائیے ایس مال نوں
رحمت۔ اجد وچ معافی منگ لواں گا۔ ستھاں مسکیناں نوں کھانا کھوا دیاں گے۔
جمال۔ شاباش مسٹر رحمت اللہ اچھا مطلب کڈھیا اے توں۔ ایہہ جس دا مال اے اوہنوں
ملنا ای چاہیدا اج ای اور ایس وقت ای۔
رحمت۔ بہتیاں ایمانداریاں کردا رہیا تے ایہہ سال مساں ای کڈھیں گا۔
جمال۔ دیکھیں نال گل ایہہ اے مسٹر رحمت اللہ بئی نیکی کرن نوں کش میرا وی دل نئیں
چاہندا پر مَیں تیرے ناوں زیادہ ڈاکل آدمی ایں۔ مَیں تے خوف دے مارے ایمانداری
کرن تے مجبور ہویا ایں متے پکڑے ای جائیے۔
رحمت۔ ڈر دا رئیں تے مروائیں جمال دینا۔
جمال۔ چودہ سو روپیہ اے چار پنج سو دے کپڑے وغیرہ نیں۔ کم از کم سو سو روپیہ
انعام تے مِل ای جائیگا فریدہ بی بی کولوں۔

رحمت۔ لے سو سو نال کی بن دا اے اجکل۔

جمال۔ حق حلال دے سو بے ایمانی دے ہزاراں کولوں چنگے ہندے نیں سمجھیا کہ نئیں سو وچ تن کوٹ آجان گے اٹھاں اٹھاں والے چار پتلوناں۔ دو نویں بسترے جہینے دا راشن پانی۔ ہور تینوں کی چاہی دا اے۔

رحمت۔ تے تیرا سو

جمال۔ اوہ مَیں بی بی نوں بھیج دیاں گا اکاڑے تار دے ذریعے پتہ نئیں وچاری کیں مشکل وچ ہوئی ایں۔

رحمت۔ چل فیر آ ساڑھی رکھ لے گرمیاں نوں کرتے بنوالواں گے پہلاں آلے۔

جمال۔ چھڈ یار رہن دے (اٹیچی بند کر کے اٹھتا ہے) توں رکشا کڈھ باہر موڑ تے۔
(جاتے ہوئے)

رحمت۔ مَیں کیا اِک واری فیر سوچ لے۔

جمال۔ سوچ لیا اے سوچ لیا نیکی کردے دیر نئیں لانی چاہی دی۔
(دروازہ بند کر کے رحمت کے پیچھے چلا جاتا ہے)۔

کٹ

سین ــ ۲

ان ڈور ـــــــــــــــــــــــــــــــــــــــ کچھ دیر بعد

(نوازش صاحب کا دفتر۔ایک خوبصورت سی میز پر موٹے فریم کی عینک والا ایک آدمی فائیل دیکھ رہا ہے۔کافی کی پیالی سے پی رہا ہے جلتا ہوا سگار ایش ٹرے میں رکھا ہے۔ سٹینو اندر آتا ہے۔)

سٹینو۔ ایک ٹیکسی ڈرائیور آیا ہے سَر۔

نوازش۔ تو مَیں کیا کروں۔

سٹینو ۔ وہ فریدہ بی بی سے ملنا چاہتا ہے جی۔
نوازش ۔ تو اُسے کوٹھی کے دُوسرے حصّے میں بھیج دیا ہوتا۔
سٹینو ۔ فریدہ بی بی گھر پہ نہیں ہیں جی۔
نوازش ۔ تو میں کیا کروں۔
سٹینو ۔ وہ کہتا ہے سر کہ مجھے صاحب سے ہی مِلا دو ایک بہت ضروری کام ہے۔
نوازش ۔ (ہاتھ کے ہلکے اشارے سے) بلاؤ اندر۔
سٹینو ۔ یس سَر

(چلا جاتا ہے۔ نوازش ایک باتصویر کیٹیلاگ اٹھا کر ایک نظر اِس پر ایک نظر فائیل پر ڈالتا ہے۔ جیسے اِس کی مشابہت دیکھ رہا ہو۔ رحمت اور جمال اندر داخل ہوتے ہیں۔ جمال کے ہاتھ میں پٹیچی ہے۔)

جمال، رحمت ۔ اسلام علیکم جی۔
نوازش ۔ (نظریں اٹھائے بغیر) وعلیکم اسلام
جمال ۔ میرا ناں سَر جمال اے جی
نوازش ۔ اوہو تمہیں سَر جمال نے بھیجا ہے۔
جمال ۔ نئیں سَر میرا اپنا ناں جمال اے جی جمال دین ٹیکسی ڈرائیور۔ ایہہ میرا دوست لے۔

(رحمت اللہ فوراً ہاتھ ملانے کے لئے آگے بڑھتا ہے جس پر جمال ایک زور کا تھپڑ مارتا ہے۔)

نوازش ۔ تمہیں کام کیا ہے ہم سے
جمال ۔ حضور جناب دی صاحبزادی نے اج صُبح سالم ٹیکسی .... کیتی سی جی تے اوہدے وچ اپنا ایہہ اٹیچی بھُل گئے اسیں ایہہ واپس کرن آئے ایں۔
نوازش ۔ اوہ۔ تھینک یو ویری مچ بھئی آپ لوگوں کو بڑی زحمت ہوئی۔
رحمت ۔ نئیں جناب زحمت کی ہونی سی ایہہ تے ساڈا فرض سی بندہ نواز

(گھنٹی بجاتا ہے)

نوازش ۔ شروع ہی سے ایسی بھلکڑ ہے ہماری بے بی ہمیشہ کہیں نہ کہیں کچھ نہ کچھ بھول آتی ہے

(سٹینو داخل ہوتا ہے)

ذاکران سے یہ اٹیچی پے کر اندر بھجوا دیجئے۔ تھینک یو مسٹر ٹیکسی ڈرائیور
(ذاکر اٹیچی لے لیتا ہے)۔

جمال ۔ جناب اینوں ساڈے سامنے کھول کے دیکھ لو کہ سب چیزاں پوریاں ہیں کہ نئیں۔

نوازش ۔ نئیں بھئی اس کی ضرورت نئیں۔ آپ جیسے ایماندار لوگ جب خود اسے چھوڑنے آگئے ہیں تو کھول کر دیکھنے کی کیا ضرورت ہے۔

رحمت ۔ اسیں ایس کر کے ایمانداری کیتی اے جناب عالی تی حق حلال دے۔ اور انعام کرام دے سو روپے ہزاراں کولوں۔۔۔۔۔

(جمال رحمت کے پاؤں پر زور سے پاؤں مارتا ہے۔)

جمال ۔ میرا مطلب اے۔ سر اگر تسیں اک نظر دیکھ لیندے ایدھے وچ نقد کیش وی اے۔ اور دوسرا قیمتی سامان وی۔

نوازش ۔ نئیں بھئی اس کی چنداں ضرورت نہیں سب ٹھیک ہے۔ تھینک یو ویری مچ۔

جمال ۔ اچھا سر سلام علیکم۔

(ہاتھ پکڑ کر رحمت کو کھینچتا ہے۔ وہ اپنی جگہ سے ہلنا نہیں چاہتا مشکل سے گھسیٹتا ہے۔ جب دونوں دروازے پر پہنچتے ہیں تو نوازش آواز دیتا ہے)

نوازش ۔ ٹھہریئے۔

(دونوں رک جاتے ہیں۔ نوازش اندر کی جیب سے بٹوہ نکالتا ہے۔ رحمت بھاگ کر اس کے پاس آکھڑ ہوتا ہے جمال ذرا پیچھے ہے۔)

نوازش ۔ (بٹوہ کھول کر اس میں سے اپنا وزٹنگ کارڈ نکال کر رحمت کو دیتا ہے) جاتے ہوئے چیرنگ کراس کے ایس۔ ایچ۔ او صاحب کو میرا کارڈ دید یجئے گا۔ سلام بولئے گا کہ اٹیچی کیس مل گیا ہے نوازش صاحب کہتے ہیں۔ رپٹ درج کرلیجئےگا۔

(پھر کام میں مصروف ہو جاتا ہے۔ رحمت کارڈ لے کر اس کے پاس کھڑا ایک نظر کارڈ کو دیکھتا ہے اور پھر کہتا ہے۔)

رحمت ۔ ایہہ کارڈ تے میرے حصے دا اے جناب عالی اک کارڈ میرے یار نوں وی دیئے ڈیوا اسیں دوہاں نے رل کے ایہہ سوٹ کیس لبھیا اے۔

(ہنستے ہوئے)

نوازش ۔ نہیں بھئی اِس کی ضرورت نہیں ۔ ایک ہی کافی ہے ۔ ایک ہی بہت ہے ۔ اسی سے کام چل جائیگا ۔

(پھر فائیل میں مصروف ہوتا ہے جمال ذرا سا آگے بڑھ کر رحمت سے کارڈ لینا چاہتا ہے ۔ وہ ہاتھ پیچھے کر لیتا ہے ۔ جیسے کہہ رہا ہو کہ واہ میں کیوں دوں جمال اس کو آستین سے پکڑ کر کھینچتا ہے ۔ وہ پیچھے ہٹتا ہے ۔ وہ کارڈ لینا چاہتا ہے وہ دیتا نہیں اور اسی پر ۔ منظر فیڈ آوٹ ہوتا ہے ۔)

کردار:-

جمال دین

رحمت اللہ

حاتم سائیں

طفیل زرگر ــــ عمر پچیس کے قریب جھینپو آدمی

آپا دولتے ــــ پینتیس برس کی بھاری بھرکم عورت

بابو علم دین ــــ آپا دولتے کا بھائی عمر اٹھائیس برس. دو کشتیوں کا سوار

آمنہ ــــ بیس برس کی خوبصورت لڑکی

سین — ۱

ان ڈور ——————————— دن چڑھے

(اب کے ہم اِس گلی کا سیٹ لگاتے ہیں جس کے ایک طرف جمال اور رحمت کی کوٹھڑی ہے۔ یہ گلی آگے سے تنگ ہے۔ اس کے دو راستے ہیں۔ درمیان میں یہ گلی ذرا کھُلی ہے۔ دائیں ہاتھ کو تے میں طفیل رفوگر کا تخت پوش ہے۔ یہ تخت پوش زمین سے گز بھر اونچا ہے۔ اس پر طفیل رفوگر بہت سے کپڑے اِدھر اُدھر ڈالے رفو کر رہا ہے۔ اِس کی بیک پہ چھوٹی اینٹ کی دیوار کیساتھ کھُلے تختوں کی الماری بھی ہے جس کے خانوں میں مختلف کپڑے اور طفیل کے استعمال کی معمولی چیزیں ہیں۔

جب سین کھُلتا ہے تو طفیل زانو پر ایک شال ڈالے اس کی مرمت کر رہا ہے۔ اِس کے پاس چھوٹا سا سماوار ہے۔ جس میں چائے اُبل رہی ہے۔ قریب بغیر کنڈے کی چائے کی پیالی پڑی ہے جس میں سے وہ۔ آدمی چائے پی چُکا ہے سامنے سے ایک آدمی سائیکل لیکر طفیل کے قریب سے گزرتا ہے اور کہتا ہے۔)

آدمی — ساماںیکم بھا طفیل جی۔

طفیل — وعلیکم السلام۔ ایں ویلے اج کدھر نوں خیر نال ؟

آدمی — دفتروں اج چھٹی لئی سی ادھے دِن دی

(چلا جاتا ہے)

طفیل — اچھا اچھا۔

(طفیل کام کی طرف توجہ دیتا ہے پھر منہ اُٹھا کر)

اوہ مینوں کوٹ دے جاناسی رفو کرن لئی تاں

آدمی — (آف کیمرہ) صفدر دے جائے گا۔ بھا طفیل یا نیرمیں دفتروں آکے لیا دیاں گا۔

(طفیل اسی طرح کام کیئے جاتا ہے۔ پیالی اُٹھاکر دو گھونٹ چائے کے بھرتا ہے پھر رنوکرنے لگتا ہے۔ اُدھر ہی سے حاتم سائیں پُرانے میک اپ میں فیڈ ان ہوتا ہے اس نے بغل میں ایک چرخہ اُٹھا رکھا ہے۔ گاتا آتا ہے)

حاتم۔ (پھُندیاں ڈالتے ہوئے) میرا ایہہ چرکھا نو لکھا کُڑ ے.......
کوٹھے چڑھ کے کتن لگی۔ میرا لگ گیا اکھ مٹکا کُڑے.......
میرا ایہہ چرکھا نولکھا کُڑے .... میرا ایہہ چرکھا.......

(چرکھا طفیل کے پاس رکھ کر آخری بول گاتا ہے پھر پیالی جھاڑ کر اس میں چائے بھرتا اور پیتا ہے طفیل اپنے کام میں اس طرح مصروف ہے۔ سر اُٹھائے بغیر پُوچھتا ہے۔)

طفیل ــ ایس ویلے کدھر حاتماں۔

حاتم ــ اج میلہ لگیا اے بھاٹیوں باہر زنانیاں دا۔ تے مَیں سوچیا پیسے دھیلے دی کارکرا ای لیانواں۔

طفیل ــ تے سویرے کدھر پھیرا پایا؟

حاتم ــ سویرے تاں مَیں گوالمنڈی ولے ای چکر رکھیا ہویا اے دوہاں سالاں دا۔ بڑے بختاور لوک رہندے ایں۔ چنگا ناشتہ۔ دُدھ دودھ رڑکے نہاریاں دے تھال جھلے لوک کشمیری بابے کھانا پینا اوہناں دا باقی سب جوٹھ

طفیل ــ سبحان اللہ۔ سبحان اللہ۔

(دونوں ہاتھ ماتھے پہ رکھ کر) میرے پیر اُستاداں دی جدلیس دی اوہدر.......
میرے لئی تے زیارت اے اوہ محلہ۔

حاتم ــ تیرے پیر اُستاد بھا طفیل۔

طفیل ــ ہاں تاں مَیں ایہہ رفوگری دا کم صُوفی بدرالدین کشمیری توں ای سکھیا اے۔ حضور دی نظر ای میرا ہتھ پھڑی پھر دی اے نئیں تاں میں جداں دا اتھا اے تینوں پتہ ای اے۔

حاتم ــ رب توں کھیر منگ بھا۔ اللہ نے کسب دِتا اے تیرے ہتھ وچ چوہاں پنجاں دی کارکرکے کھانا ایں۔ آیا گیا میرے ورگا اِک پیالی چاہ پی لیندا اے تیرے کولوں۔

طفیل ــ مَیں تاں کُش بی نئیں حاتماں۔ دیکھیں ناں ایہہ تاں ساری اوہناں بجبر گال

دی دُعا برکت اے۔

حاتم — لے پھیر مَیں چلنا ایں۔ میلہ بیٹھیوں مگروں ٹُٹ جانا ایں۔ پنجاب ستان دی کار ہو گئی تے شام واہ وا لنگھ جاؤ ملنگ بابے دی۔

(چرخہ اُٹھاتے ہوئے) ہے دمودم دھوکا نہ غم۔ دس جنے کی لاٹھی ایک جنے کا بوجھ بابا لوکو۔

(پھمنیاں ڈالے ہوئے)

میرا ایہہ چرخہ نو لکھا کُڑے — میرا ایہہ چرخہ نو لکھا کُڑے۔

(ایک لڑکی آتی ہے)

لڑکی — (تیزی سے آتی ہے) میرے ابا جی تے نئیں آئے ایدھر۔

طفیل — اوہناں نوں تے مَیں اج سویر دا ای نئیں ویکھیا۔

لڑکی — سبزی لین گئے سی تے ہالی تیکر مڑے ای نئیں۔ امی بلاندی اے۔

طفیل — اوہ تاں حاتم تے بہہ گئے ہونے ایں کِسے نال گلّاں کرن۔

لڑکی — اتھے آن بھا طفیل تے کہیں ٹمینہ آئی سی۔ امی بلاندی اے تے نال لے میںنوں پٹولے دے بھا طفیل۔

طفیل — لے ہے کہ نئیں شدن اوئے میرے کول کتھے ہوندے ایں پٹولے بھلا۔

لڑکی — توں آپے ای تے کیا سی عیدوں پچھوں دیاں گا۔

طفیل — رفوگراں کول پٹولے نئیں ہوندے متی۔

لڑکی — تَیں تے لے کے جانے ایں۔

طفیل — ہُن تاں کِدّاں دیاں گلّاں کردی اے۔ تیزوں بہہ باری کیا اے ساڈے کول نئیں ہندے پٹولے نئیں ہوندے توں من دی نئیں۔

(آمنہ اپنی سلمے ستارے والی کوٹی لیکر آتی ہے اور آکر تخت کے کنارے کھڑی ہو جاتی ہے طفیل اُسے گھبرا کر اور مسکرا کر دیکھتا ہے۔)

طفیل — توں پٹولے لینے ایں متی۔ اِک چھنڈے کے بہہ لے، پٹولے تیرے کولوں چنگے ایں (نکالکر دو تین پٹولے دیتا ہے)

لڑکی — مَیں لال پٹولا وی لینا ایں۔

طفیل ۔ لال پٹڑے تینوں بیہہ لیا دئیوں ، توں ہُن جاہاں پھیر میں تیرے لئی سانبھ رکھوں آپے اِی ۔

لڑکی ۔ (جاتے ہوئے) ابی جی آن تے او ہناں نوں دس دئیں اوہناں نوں امی بلاندی اے ۔

طفیل ۔ ہاں دس دئیوں ..... دس دئیوں ۔ دسوں گا کڑاں نئیں آمنہ بہہ جا ۔

آمنہ ۔ میری کوٹی دا اِک بٹن ٹٹ گیا اے اوہ تے لا دے

طفیل ۔ بس اِکّو ای ٹٹیا اے ؟

آمنہ ۔ آہ لے بٹن تے آہ لے دھاگا ۔

طفیل ۔ دھاگا تاں میرے کول بی ہیگا اے آمنہ توں کیوں کھیچل کیتی ۔

آمنہ ۔ ایس رنگ دا دھاگہ چاہیدا سی تاں کوٹی دے رنگ دا ۔

(کوٹی دیتی ہے ۔)

طفیل ۔ (کوٹی کھول کر جھٹکتے ہوئے) عید نوں پائی سی ناں ایہہ کوٹی توں ۔

(آمنہ اثبات میں سر ہلاتی ہے ۔)

طفیل ۔ میں تینوں ویکھیا سی ۔

آمنہ ۔ کتھے بھلا ؟

طفیل ۔ جدھر بی توں گئی ساں اوہدر اوہدر ای ونجدا رہیا ۔

آمنہ ۔ میریاں چوڑیاں وِی ویکھیاں سی ۔

طفیل ۔ ہاں

آمنہ ۔ کیہو جیاں سی بھلا ۔

طفیل ۔ اودن تاں سیگیاں ستے پنج عنابی رنگ دیاں ۔ کھبے پنج گلانار ی رنگ دیاں شنکن والیاں ۔

آمنہ ۔ (ہنسکر) لے بس اوہ آپے تے نئیں سی چھنکدیاں میں چھنکاندی سی کے ۔

طفیل ۔ توں تاں بھانویں ہیداں بی ہوویں چوڑیاں توں بغیر پھیر وی چھنک آندی رہندی اے ۔

(آمنہ ہنستی ہے) گل دے گِتھے چھنک کدی ایدھر دی لنگھ جاندی اے کدی اوہدر دی لنگھ جاندی اے ۔

آمنہ ۔ توں تے کہندا سی تینوں اِک کُرتا ای کے دیاں گا کلیاں والا ۔ اوہ کتھے اے ۔

طفیل ۔ کون لیاندی پئی اے گھر کنیاں دِناں دی ۔

آمنہ ۔ پھیر

طفیل ۔ قطع کرن لگیا تاں میرے کولوں قطع اِی نہ ہویا ۔

آمنہ ۔ میرا جو سی کرتہ تینوں کاہنوں حوصلہ پنیا سی قطع کرن دا ۔

طفیل ۔ ہے ہوا اِی تاں میں کئی جاناں بئی میتے کیٹیا اِی نئیں گیا ۔ (سر جھکا کر) میرا تاں رونا جیا اِی نکل گیا ۔

آمنہ ۔ رہن دے ایویں نہ جھوٹ بولیا کر ۔۔ میری بی بی کہندی سی اوہ جیڑھا طفیل اے نال رفوگر ۔ اوہدی اک گل اے ۔

طفیل ۔ کی گل اے ۔

آمنہ ۔ مَیں نئیں دسنی میتوں بی بی گُسّے ہووے گی ..... کہندی سی .... اوہ جیڑھا طفیل اے تاں ۔۔۔ رفوگر دوا بیا ۔ . . ایدے کول .... ہائے اللہ میں نہیں دسنی ۔ مینوں بی بی مارے گی تے نالے آکھے گی توں گھر دیاں گلاں باہر دس دی پھرنی ایں ....

علم دین ۔ (آف کیمرہ اس کی آواز سوپر امپوز ہوتی ہے) تو بات ایہہ اے بیٹا جی بئی اپنے والدین دی جیتھے تیکر ہو سکے خدمت کرنی چاہی دی اے ۔ ادب کرنا چاہی دا اے اطاعت کرنی چاہی دی اے ۔ انہاں چیزاں دی بدولت اِی انسان ترقی کردا اے اَور انہاں زینیاں دی معرفت اِی اِنسان اوج ثریا تے مقیم ہندا اے ۔

آمنہ ۔ چھیتی کر باؤ علم دین ہوری آرئے نیں ۔ ہائے اللہ چھیتی دی کر ۔

(طفیل دانت سے دھاگا توڑ کر کوٹی اس کے حوالے کرتا ہے ۔ وہ جدھر سے آئی ہے اُدھر سے بھاگ جاتی ہے ۔ باؤ علم دین اپنے لڑکے کے ساتھ ایک ہاتھ میں سبزی کا تھیلہ دوسرے میں بھی سبزی کا تھیلہ لیکر آتے ہیں ۔)

علم دین ۔ (دونوں تھیلے تخت پر رکھتے ہوئے) تو بات ایہہ ہے میاں طفیل جی ۔۔ بیٹھو بیٹا جی بیٹھو ۔۔۔ اشیائے خور دنی تمام مہنگیاں ہوگیاں ایں ۔ اور ذرائع آمدنی محدود ہوگئے ایں ۔۔ حکومت نوں تمام کم چھڈ کے صرف مہنگائی دی طرف توجہ دینی چاہی دی اے سما دار چل دا ہونا ایں ۔

طفیل — روگر دے آدے تے سماوار دے ٹھنڈے ہون دا کی کم - کاکا جی نوں دیو اک پیالی

کاکا — اباجی چلو نال اماں اڈیکدی ہوئی ایں -

علم — بات ایہہ ہے کاکا جی بئی مصروفیات ٹرھ گئی اے اورذرائع آمدنی محدود ہو گئے ایں. میاں طفیل جی حکومت نوں ٹرھدی ہوئی منگائی دی طرف توجہ دینی چاہی دی اے.

طفیل — ہاں جی کیوں نئیں باؤ جی -

علم — بات ایہہ میاں طفیل جی بئی پاکستانی عوام دا معیار زندگی بلند کرن لئی حکومت نوں کش ایسا ذریعہ اختیار کرنا چاہئیدا اے جیدے نال عوام دا معیار زندگی بلند ہوے ...... اشیائی خوردنی سستیاں ہون — اشیائے ضرورت سستیاں ہون — معیار زندگی بلند ہووے —

کاکا — اباجی چلو دی — اماں کہندی اے تسیں ٹری دیر لاؤندے او بزار دچ -

علم — بات ایہہ ہے کاکا جی بئی تسیں چلو اَدھ ایہہ سبزی لے جاؤ گھر - کہنا آدھ یا پوٹی اے دستی دی گئی او تے ساڈھے تن روپئے سیر لکھیا ہویا اے. لیکن ملدا چار روپئے دے حساب نال اے ..... لو تسیں بسم اللہ کر کے چلو —

کاکا — اوہدے وچ وی ادھ پا گوشت ای اے نال اباجی

علم — تہاڈے سامنے لیا اے کاکا جی - ایدھر دستی اے اوہدر ٹیٹھ اے جاؤ شاباش — اوردھیان نال جانا — ایدھر اودھر ...... کھیلن نہ لگ جانا...... تسیں ٹرا وقت ضائع کرن لگ پئے او اجکل -

کاکا — (جاتے ہوئے) اماں نوں کی کہواں -

علم — کہنا آرہے نیں میرے پچھے پچھے آپاں دو لئے توں سلام کر کے سدھے آرہے نیں اباجی — بات ایہہ اے میاں طفیل جی بئی انسان نے چند نوں تاں فتح کر لیا گڈ دتا جھنڈا اوتھے زمین دا -

طفیل — چند تے جھنڈا گڈ دتا جی ایتھے بیٹھے بیٹھے -

علم — تسیں جھنڈے دی گل کر رہئے او او تھے تے دو انسان دی پہنچ چکے نیں اک مہینے دے.

طفیل — عید او تھے ای کیتی ہوئی ایں اوہناں نے

علم — نئیں جی اوہ تے ولیتی لوک ایں طفیل جی ...... اور اگر اوہ اہل اسلام دے

بندے دی ہون تے اوہناں لئی تے ہر روز عید اے ۔ چند جو نظر آندا اے ہر وقت ۔

طفیل ۔ دیکھو جی کراں دے بندے اے دلیتی لوگ اوہ چند تے پہنچ گئے ایتھے حالے ایس گل دا ای فیصلہ نئیں ہندا پئی چند بدھ دا یاں جمعرات دا ۔

علم ۔ بات اے طفیل جی جدوں تک پاکستان دا معیار زندگی بلند نئیں ہوندا ایہہ جھگڑے ایسے طراں چلنے ایں ۔مہنگائی ٹرھ رہی اے اور ذرائع محدود راں ۔حکومت نوں اس طرف توجہ دینی چاہی دی اے اور بڑے بڑے منصوبیاں نوں فوراً بند کر دینا چاہی دا اے ۔ اک مرتبہ میں انگریزی دی اک کتاب وچ پڑھ رہیا سی ـــــ انگریز بات نوں کھول کے بیان کردا اے ۔

لڑکی ۔ (بھاگی آتی ہے) ابی جی ـــــ ابی جی ـــــ آپ جی تہاڈوں امی بلاندی اے ۔

علم ۔ ایہہ پکڑ بٹیا تھیلا ۔سمجھی ایں بات اپنی امی نوں کہیں ادھ پا گوشت اے تے دا باقی سبزی اے ، تسیں ایہہ چڑھاؤ میں ہنے حاضر ہندا ایں اک منٹ وچ ۔ سدھے جاناں منی جی گھر ـــــ ایدھر اودھر کھیلن نہ لگ جانا ۔

لڑکی ۔ (جاتے ہوئے) امی نوں کی کہواں ۔

علم ۔ کہنا میرے پچھے پچھے ای آر ہے ایں آپاں نوں سلام کر کے ..... ہاں بات اے طفیل جی کہ اک مرتبہ میں انگریزی دی کتاب وچ پڑھ رہیا سی اور انگریز بات کھول کے لکھدا اے کہ ...... وارث شاہ دی ناکامی دی وڈی وجہ ایہو سی میاں طفیل جی او ہنے باوجود انگریزی جانن دے پنجابی وچ کتاب لکھنی شروع کر دتی اور ایناں لکھیا ایناں لکھیا ۔

حاتم ۔ (آف کیمرہ) ہے دمودم دھوکا نہ غم ـــــ کماتے گی دُنیا کھائیں گے ہم ۔ جو دے اس کا بھی بھلا جو نہ دے اس کا بھی بھلا ۔

(دوسرے نعرے کے وسط میں کیمرے کی پکڑ میں آجاتا ہے چرخہ ایک طرف رکھ کر تخت پوش پہ بیٹھ جاتا ہے)

طفیل ۔ اوئے آہ کیا ہویا ، واپس آگیا ایں میلے دا ارادہ چھڈ دتا ۔

حاتم ۔ میلے جان دی لوڑ ای نئیں پئی ۔ بھائیوں بابرا ای اک موٹر کار والا مل گیا ۔ پان لے کے ٹرا پیا سی جدوں ملنگ بابے نے اک نعرہ ماریا تے چرخہ کھا لے کے بھمبیاں

پانیاں شروع کردتیاں اوہدے گردا گرد. کوٹ لگی والا بندا جاپداسی دل پھڑکے بیٹری تے بہہ گیا تے سنتے عینک ای رون ڈیہہ پیا. لوکاں پھڑکے پھڑکے اٹھایا تے موٹر وچ بہایا تے مینوں کول بلا کے پچھن لگا سائیں جی (میاں حاتم اپنی داڑھی اتار کر ایک طرف رکھتا ہے سر کے بال اتارتا ہے) ایہہ لول کدھے نیں ؟ میں کہیا لول بابو جی ——— تسیں پچھاندے ؟ سر ہلا کے کہن لگا پچھانندا ایں" میں کہیا بابیاں دے بابے، بابے بلھے شاہ دے بول ایں. کھیسے وچ ہتھ پا کے دساں دا نوٹ کڈھیا تے میرے ہتھ وچ دے دتا میں کہیا کھسماں کھاوے میلہ حاتم شاہ دی دیہاڑی بن گئی. دمودم

(ایک کرایک پیالی چائے کی نکالتا ہے اور چسکی لگاتا ہے)

علم — بات ایہہ ہے حاتم شاہ جی بئی میں اک مرتبہ انگریزی کتاب وچ پڑھیا سی. انگریز لوک کوئی گل لکی چھپی نئیں رکھدے ———

حاتم — اینہاں پڑھیا بابو علم دین جی تے کی فیدہ ہویا بھیس گئے ناں اخیر دوہاں چکیاں دے وچ -

علم — بات ایہہ اے حاتم شاہ جی بئی مغرب دے لوک وی ہن تقدیر نوں منن لگ گئے ایں. اکنامکس دے ماہراں نے لکھیا اے بئی اگر انسان دا معیار زندگی بلند ہو جاوے تے ———

حاتم — بندہ آپ سنگل ڈاؤن ہو جاندا اے. میں جاناں ایں ناں منگن اوہناں گھراں وچ جیہڑے تہاڈا ایہہ معیار زندگی اچا ہو یا اے-

علم — تسیں خود ملاحظہ کیتا ہونا ایں.

حاتم — جیہڑے گھر دا معیار اچا ہو یا اے اوسے گھر دے بندے پھاہے ٹنگے ایں -

طفیل — بابو علم دین ہوراں دی گل غور نال سنیا کر حاتم شاہ.

حاتم — تسیں چلو خیر نال دونویں گھر اڈیکدے ہونے ایں. پھوکنیاں لے کے۔

علم — بات ایہہ اے حاتم شاہ جی بئی اک مرتبہ یونان دے فلسفی سقراط نوں بقراط نے پچھیا بئی اے یار عزیز مینوں ایہہ گل سمجھا کہ عورت جس وقت انسان دے نکاح وچ آجاندی اے تاں اوہدا مزاج کیوں بدل جاندا اے. سقراط بہت ہسیا اور کہن لگا...... فارسی وچ جواب دتا او بنے ...... اوس زمانے قدیم وچ فارسی ای

روئے زمین تے بولی جاندی سی مولانا روم دی وجہ نال کہن لگا۔

بشنو از نے چوں حکایت می کنند از جدائی ہا

شکایت می کنند ـــــــ ہاں جی

(رحمت اللہ گلی میں داخل ہوتا ہے۔ اس کے ساتھ ہی جمال بھی ہے، جمال نے اس کو جپھی ڈال رکھی ہے اور گاتا چلا آتا ہے)

حاتم۔ لو جی آ گئے اے کما ؤ پت۔

(جمال رحمت کو تخت کے عین سامنے لا کھڑا کرتا ہے۔)

رحمت۔ بس کر یار توں میرے نال مسخریاں نہ کریا کر۔

جمال۔ اوئے میں تے تیری تعریف کر رہیا ایں مسٹر رحمت اللہ کیوں بابو علم دین جی۔

علم۔ بات ایہہ اے جمال دین جی جی انگریزی زبان نوں سمجھن لئی وڈے سرا در گہرے مطالعے دی ضرورت اے ـــ ایہہ تہاڈی تعریف کر رہے این جی رحمت اللہ صاحب۔

رحمت۔ مینوں نئیں چاہی دی ایہو جی تعریف۔

جمال۔ ایہہ تسیں ویکھیا نئیں میرے یار دے سینے تے میڈل۔

طفیل۔ آہ میڈل اے جی۔

جمال۔ تمغہ ایہہ تمغہ ملیا اے اینہاں نوں بھا طفیل جی

رحمت۔ اینوں نئیں مل سکیا تے ایہہ سڑدا اے۔

حاتم۔ ایہہ کتھوں ملیا اے رحمت اللہ۔

علم۔ بات ایہہ ہے کہ بھئی ایہہ تے مینوں وزٹنگ کارڈ معلوم ہندا اے کسے دا۔

رحمت۔ ایہہ دیکھو بابو جی نیڑے ہو کے پڑھو۔

علم۔ حیدر علی ـــ امپورٹرز ایکسپورٹرز ـــ ۳۶ نورٹن لین فون نمبر۔۲۹۱۲۴۔

رحمت۔ ایہہ صاحب نے خود دتا سی مینوں کول بلا کے تھینک یو کہہ کے تے ایہہ منہ ویکھدا ای رہ گیا۔

جمال۔ بابو علم دین جی۔ میں کیا سی ادھا ادھا کر لیئے تے ایہہ منیا ای نئیں۔

طفیل۔ توں منیا کیوں نئیں بھائی رحمت اللہ۔ ہیں جی۔

جمال۔ For he is a jolly good fellow

رحمت - بس اوئے چپ کر۔ چل کے بھانڈے مانج اج توں تیرا بڈھ چپالو ہوگیا اے
بھانڈے دھون دا۔
حاتم - مَیں کہیا تے اج ایسے ویلے ای آگئے جے کم توں۔
جمال - نئیں ہال تے واپس جانا ایں۔ فی الحال تے اسیں راشن پانی چھڈن آئے ایں شام
نوں ہون گیاں ملاقاتاں انشاء اللہ۔
آپا دولتے - (آف کیمرہ) طفیل ...... وے طفیل ......
طفیل - ہاں جی آپاں جی ...... مینوں حکم کرو جی ......
آپا - علم دین دا لڑکا تے نئیں آیا ایدھر۔
(علم دین ہاتھ باندھ کر کہتا ہے کہ کہہ دینیں آیا۔)
طفیل - ایدھر تاں نئیں آیاں جی۔ سبیرے آیا سی گھڑی دی گھڑی۔
جمال - کی گل اے باؤ جی۔
رحمت - آپاں ہوراں دی واج سن کے تہاڈا رنگ پھکا جیا پے گیا اے۔
علم - بات ایہہ ہے جی مَیں آپاں کولوں دس رپئے لئے سی اج سویرے لائل پور جان دی خاطر
رحمت - ایڈی چھیتی واپس آگئے او باؤ علم دین جی۔
علم - مَیں تے گیا ای نئیں رحمت اللہ جی۔ دس روپئے ایس غرض لئی لئے سی پئی اج دوہاں
گھراں دا راشن کٹھیا ہو جیا سی۔
جمال - تے آپاں ہوری ناں وڈھی بیگم صاحب نوں پسند فرماندیاں ایں نہ چھوٹی نوں
علم - اَور میری مشکل ایہہ اے جمال دین جی پئی مَیں دوناں نوں پسند کرناں ایں۔ اگر آپا نوں علم
ہوگیا کہ مَیں گیا نئیں محض بہانہ کیتا سی دس روپئے لین دی خاطر تے میری سرِ بازار
چمڑی اترا وا دین گیاں جی۔
حاتم - پر باؤ جی تہاڈا چم اُتر وی جاوے سارا تے پھیر کیہڑا تہاڈے پنڈے دی گندھ
کھل جانی ایں چربی نے سانبھ لینا ایں سارا کش۔
علم - بات ایہہ ہے جی وقت بہت مشکل اے میرے تے۔ اِک مرتبہ زمانہ جاہلیت
دے شاعر متنبی کول قبیلہ بنو عمامہ دا اِک قصائی آیا ادراپنی چھری اوہدے گریبان
وچ پا کے کہن لگا۔

(آف کیمرہ)

آپا ۔ طفیل ..... وے طفیل۔ ایتھے کون کون اے ۔ تیرے کول ۔

طفیل ۔ آجاؤ جی آپا جی ۔ اپنی گلی دے اے بندے ایں ۔

رحمت ۔ ایدھے بیٹھاں وڑجاؤ ۔ باؤ جی تخت پوش ہیٹھاں ۔

جمال ۔ آپاں ایدھرای آرہی اے ۔

حاتم ۔ چھیتی کرو چھیتی ۔ جلدی جلدی باؤ علم دین جی ۔

(باؤ علم دین بجلی کی تیزی سے تخت کے نیچے گھستا ہے)۔

طفیل ۔ (سرگوشی جمال سے) ایہہ ہی اج ای مصیبت پینی سی ۔ کمیٹی دیاں جمعداراں نے ٹھیاں ٹوکریاں تنیاں ہوئیاں ایں گند بھوس جیہا پیا وا آ ۔

آپا ۔ (آکر) ایہہ کے تساں کچہری لائی ہوئی اے ۔

جمال ۔ کُش نئیں آپاں ۔ مَیں پھیرا لا کے آیا سی چڑی گھر دا تے ایہہ آیا سی ۔ توں کدھروں آیاسی وئی ؟

رحمت ۔ مَیں آیاسی شاہ المال اِک سواری چھڈ کے ۔

آپا ۔ تساڈے رنگ کیوں اُڈے ہوئے میں کی کردے سی پئے ۔

حاتم ۔ آپا دلتے ایتھے بالو علم دین قصہ سنا رہے سی ۔ او ہدا ۔ اپنا کی اوہدا ناں ایں ۔

آپا ۔ کون پیا سُناندا سی قصہ ۔

رحمت ۔ بالو علم دین دا قصہ سنا رہیا سی ۔ آہ اپنا .... کون ...... توں ای تاں سناندا سی پیا طفیل محمّدا ۔

طفیل ۔ میں تاں کنیاں ایں بس طفیل محمد بندیا ۔ آپاں توں ایتھے بہہ جا کھڑی کیوں ایں ایس طراں جداں غیر ہووے ۔

آپا ۔ (تخت پوش پہ بیٹھتے ہوئے) اِس میرے بھرانے تے خاندان نوں وٹہ لگا چھڈیا اکو اِک میرا بھرا ۔ ماں باپ دی اکھ دا تارا بھین دیاں آرزواں دا سہارا ۔ تے کی کرتوت گھولی ۔ وے ایہہ کی ای تیرے تخت پوش ہیٹھیاں ۔

جمال ۔ (ایکدم جھک کر اور دیکھ کر علم دین کے سر پہ آپا جی کا پاؤں ہے) کوئی گل نئیں جی ۔ ایہہ میرے خیال وچ ۔ آپاں جی تسیں ٹھیک ہو کے بیٹھو جی ۔

(جھک کر دیکھ کر۔)

رحمت - خیر ملا اے جی۔ ایہہ پیپر رکھن لئی ای بنایا اے رکھی رکھو۔

آپا - ایہہ توں کے بنایا اے طفیلے گول گول جیا خراب تیا اینوں سدھا بنا نا سی نال پٹڑی درگا۔

طفیل - (جھک کر اور جھانک کر) ایہہ ناں کوئی گل نئیں جی آپاں جی۔ ایہہ تہاڈا اپنا ای مال اے جی۔

آپا - اج اوہ دوناں منہ کالے والیاں توں عاجز آ کے لائیل پور ٹرگیا اے۔

رحمت - ہاں جی اِک نہ اِک دِن بندے توں تنگ آ کے لائیل پور جانا ای پیندا اے جی۔

آپا - اَجے ہوراں مکھ سر ماریا۔ لکھ متھا پٹیا۔ ایس میرے بھرا خرابانی نے دس توں اگے تعلیم حاصل نہ کیتی۔

رحمت - (تمسخر سے) ایس وی دس پاس کیتیاں ہوئیاں نیں۔

آپا - مڈل پاس کر کے کھووے پشاور نئیں رہنا۔ لہور جانا ایں۔ لہور جانا ایں۔ لہور جانا ایں۔

رحمت - (پرے ہو کر علم دین کو دیکھ کر) لے ہور لہور۔

آپا - نہ تعلیم حاصل کیتی نہ رتبہ ملیا۔ اٹھائی سال لاہور ای گذار دتے چھوٹی عمرے دو شادیاں کر لیاں۔ ماں باپ شکل نوں ترسدے مر گئے۔

جمال - اوہ تے ڈبل مر گئے ناں آپاں جی۔ آپاں جی۔ تسیں ٹھیک ہو کے بہہ جاؤ پیر اُتے کر کے۔

آپا - کے پیر اُتے کراں۔ ایس بھرا نے ساڈوں خاندان وچوں کڈھ چھوڑیا اے۔

(آپا پیر اُوپر کرتی ہے۔
جمال پرے ہو کر ٹریفک سارجنٹ بنتا ہے۔ اور ٹریفک کے اشارے سے بابو علم دین کو پرے ہونے کا سگنل دیتا ہے۔)

آپا - وے توں کے پیا کر دا ایں ٹیکسی ڈرائیورا۔

رحمت - آپاں جی۔ ایہہ پریکٹس کر رہیا اے سپاہی دے اشارے سمجھن دی۔

(بابو علم دین دوسری طرف سر کرتا ہے۔)

آپا - (جیب سے نسوار کی ڈبیا نکال کر ایک چٹکی لیتے ہوئے) ایہہ تے ساڈے نصیب خراب سی جو دوسری شادی کرن دا عائلی قنون دیر نال نکلیا نئیں تے میرے سوہنے بھرا خراب نئیں سی ہونا۔

(چٹکی سے نسوار گراتی ہے پیچھے علم دین کی ناک پر گرتی ہے اس کی بری حالت ہے)

آپا - اباجی نے ہزار خط لکھے۔ ہزاراں تار بھیجے پر نئیں آیا اوہناں نوں ملن۔ اوہ بدبختاں میرے بھرا دا پچھاوی تے چھوڑ دیاں۔

(بابو علم دین لاچار ہو کر چھینک مارتا ہے۔ آپا استفہامیہ انداز میں سب کو دیکھتی ہے۔ ساتھ ہی سائیں حاتم زور سے چھینک مارتا ہے)

حاتم - کل دیاں نچھاں آن ڈھیاں ایں۔ موسم بدل رہیا اے (علم دین کی چھینک) تے پھیر ٹھنڈے تتے دا بچا کرنا چاہیدا اے۔

(حاتم کی چھینک)

آپا - وے اسے کے اے۔

(علم دین کی چھینک۔ حاتم کی چھینک علم دین کی چھینک۔ حاتم کی چھینک)۔

آپا - وے کے اے چھکاں ماردا پیا ایں

(حاتم ایکدم اٹھ کر زمین پر آتا ہے اور زور زور سے گھنگھرو کھڑکاتا ہے۔ چمٹی ڈاتا ہے)۔

پیسہ ای دوا دے ساڈوں پیسہ ای دوا دے
حاتماں دی تلی اتے کھیت ورگی کھلی اتے
آنہ سٹیانہ جاوے پیسہ ای سٹا دے

(آپا کے منہ کے آگے ہاتھ کر کے)۔

آپاں دولتے تیرا راج پاٹ وڈھا ہووے
دوستاں دی فتح دشمناں دے آگے کھڑا ہووے
تیرا گھر عاجزاں یتیماں لئی اڈہ ہووے
جیتھے کوئی پیسہ سٹے نوٹ توں سٹا دے
پیسہ ای دوا دے ساڈوں پیسہ ای دوا دے

آپا - دفع دور لعنت مردار۔ کے شریفاں دے محلے وچ نقیر رکھ چھوڑیا اے۔ وے دفع تیرے تے پھٹکار پوے۔ کے فقیر منگیتا دا شہر اے، چھوڑ میری جان چھوڑ۔

(یہ کہتی ہوئی وہ بیزاری سے تخت پوش سے اُٹھتی ہے اور آگے آگے چل دیتی ہے۔ حاتم اُسی طرح گاتا ہوا اِس کے پیچھے چلتا ہے۔ دونوں فیلڈ آؤٹ ہوتے ہیں حاتم کی آواز ابھی آرہی ہے۔ جمال آل کلیر کا سائرن دیتا ہے۔ اس کے دوران ہی لڑکا ایک طرف سے اور لڑکی دوسری طرف سے بھاگے آتے ہیں)۔

لڑکی - ابی جی کتھے اے۔

لڑکا - ابا جی کتھے اے۔

لڑکی - ابی جی کتھے اے۔

لڑکا - ابا جی کتھے اے۔

(جمال انگلی کے اشارے سے بتاتا ہے)

(جھک کر)

لڑکی - اچھا ابی جی لک گئے او۔

لڑکا - لک گئے او میں دس دا ایں اماں نوں جا کے۔

لڑکی - ابی جی باہر نکلو اماں بلاندی اے۔

(بابو علم دین باہر نکلتا ہے)

لڑکا - ابا جی باہر نکلو اماں بلاندی اے۔

لڑکی - ابی جی امی بلاندی اے۔

(ہاتھ پکڑ کر)

لڑکا - (کھینچ کر) ابا جی اماں بلاندی اے۔

لڑکی - امی بلاندی اے۔

لڑکا - اماں بلاندی اے۔

لڑکی - جمال - امی بلاندی اے۔

لڑکا - رحمت - ابا بلاندا اے۔

لڑکی - جمال - ابی جی

رحمت۔ لڑکا۔ اباجی
ابّی جی۔ اباجی۔ ابی جی۔ اباجی
(ٹیڈپ آنے لگتے ہیں)۔

(کٹ)

کردار :-

جمال دین ٹیکسی ڈرائیور

رحمت اللہ رکشے والا ۔

عورت ۔۔۔ پچاس کے لگ بھگ

لڑکا ۔۔۔ عمر سات آٹھ سال

ڈاکٹر ۔۔۔ نیک دل انسان ۔

سین — ۱

ان ڈور ________________ رات

(جب سین کھلتا ہے تو جمال اور رحمت اپنے گھر میں لیٹے ہوئے ہیں۔ رحمت نے منہ اور سر پہ رضائی لپیٹ رکھی ہے اور تھوڑا تھوڑا کھانس رہا ہے۔ جمال اپنے سرہانے بیڈ لیمپ لگائے ایک کتاب پڑھ رہا ہے جس کا ٹائٹل ایک خوفناک تصویر کا حامل ہے۔ کتاب کا نام ہے "سنہری مندر عرف کتے کی موت"۔ جمال نے کھڑے زانو پر دوسری پنڈلی لٹکا رکھی ہے اور اس کا پیر کیمرے کی جانب ہے۔ وہ پڑھتے ہوئے چہرے کے مختلف اتار چڑھاؤ سے ناول کا نفس مضمون اجاگر کرتا ہے۔ اتنے میں رحمت رضائی سے سر نکال کر کہتا ہے۔)

رحمت — اوئے یار میں مرن ڈیہا ایں تے تیری اے کتاب ای نئیں مکدی۔

جمال — بچاری دی مرگیا اے تے راج نرتکی دی تے سینا پتی دی واری اے۔

رحمت — اوئے توں کی کری جاندا ایں۔

جمال — ناظرین اب ہمارا لیڈر امندر قلعے کی ممٹی پہ پہنچتا ہے۔ رات تاریک ہے خوفناک ہے۔ کربناک ہے۔ ہاتھ کو ہاتھ سجھائی نہیں دیتا۔ فقط بادلوں کے پیچھے چودھویں کے چاند کی چند کرنیں قلعے کا صحن روشن کر رہی ہیں جس کے اندرونی گیٹ پر پہرے دار بندوقیں اپنے سینے سے لگائے خواب خرگوش میں مصروف ہیں۔

رحمت — اوئے توں چھڈ دا ایں کہ نئیں ایہہ کتاب۔

جمال — (کتاب ایک طرف کر کے) کش موہنوں وی دسیں۔

رحمت — تینوں شام دا کہی جانا ایں مینوں دوا لیا دے دوا لیا دے میرا سر پاٹی جاندا اے توں سندا ای نئیں۔

جمال - رکشہ ڈرائیوراں دا سِر ہوندا اِی کتھے اے جو پاٹ جائیگا سوں جا آرام نال ۔
رحمت - (سلیپر اُٹھا کر) اُٹھیا کہ نئیں ۔
جمال - اوہو لڑدا کیوں ایں بابا ۔ مچھڑا دینا ایں تیری دوا ۔
رحمت - کیہڑی دوا بھلا ۔
جمال - اوہی جیہڑی توں پینا ہونا ایں اسپرین دی پڑی نال ۔
رحمت - اسپرین نئیں نا کاٹ کر رہی سویرے دی نویں لیا کے دے ڈاکٹر صاحب کوں ۔
جمال - کن لویٹ کے سوں جا سویرے تیکر چنگا ہو جائیں گا ۔
رحمت - ایس زکام نے ودھ کے نمونیا ہو جانا ایں فیر کلا ای ٹیکسی چلائی پھریں تے کلا اِی کرایہ
بھریا کریں ایس کوٹھڑی دا ۔
جمال - نئیں مردا توں ۔ سوں جا اِک پڑی ہور کھا کے ۔ پانی دیاں ۔
رحمت - اوتھوں بھر بوتل تے گڈی کڈھ چھیتی ہیٹھوں تے سُنے جا ڈاکٹر صاحب انے تے
دسیں بئی نالے تاں زکام اے نالے سر درد کر دا اے تے نالے روٹی توں روح
نئیں کردی ۔
جمال - (اُٹھ کر) کہنوں روح نئیں کردی ۔
رحمت - روٹی نوں
جمال - تے ہُنے جیہڑیاں ست روٹیاں کھادیاں نیں اوہ ۔
رحمت - بھاری دیچ ستاں نال کی بندا اے ۔
جمال - اچھا ۔
رحمت - تے اوہ نالے مَیں بُھکھ نال تے نئیں کھادیاں بے دھیانی وچ ای کھائی گیاں ۔ اُٹھ
میرا شیر دلیر بھرا ۔۔ اُٹھیں وی ناں
(جمال بادلِ ناخواستہ اٹھتا ہے کتاب سرہانے پر پھینکتا ہے اور پوچھتا ہے)
جمال - لے بابا ۔ لے توں ہُن سون دینا اے بھلا ۔ کتھے اِے بوتل ۔
رحمت - (چارپائی کے نیچے سے بوتل اُٹھا کر) آ دے ۔ دوا پوان توں پہلاں چنگی طراں دھولئیں ۔
(جمال سر پہ ٹوپی جما کر کھڑا ہے بوتل لیتا ہے) ۔
جمال - دھولاں گا باباجی دھولاں گا ۔ ہور دسو ۔

رحمت ۔ آہ پیسے لئی جا۔
(تکیئے کے نیچے ٹٹولنے لگتا ہے)
جمال ۔ پیسے بیگے میرے کول۔
رحمت ۔ فیر وی ڈاکٹر صاحب کول چلیا ایں کُش واہ دا اِی پیسے ہونے چاہی دے اے کول۔ کی پتہ ریٹ چڑھ گیا ہووے۔
جمال ۔ بیگے اے میرے کول بہت۔ توں فکر نہ کر۔ نیند آدے تے توں سون دی کوشش کریں۔ پونی بماری نیند نال ای کٹی جاندی اے۔
رحمت ۔ توں کوئی سواری نہ چکن بہہ جائیں ایں ویلے سدھا جائیں تے سدھا آئیں۔
جمال ۔ جے کوئی زبردستی کھیڑے پے گیا تے فیر ڈھونا اِی پوڑ۔
رحمت ۔ نیڑے دی ہووے تے لاہ آئیں نئیں تے کہیں واپس اڈے تے جلیا ایں ——
آہ ٹوپی لاہ جا خاں ماں صدقے۔
جمال ۔ اوئے ٹوپی دا اِی تے سارا رعب اے بے وقوفا۔ ٹوپی لہہ گئی تے کسے ٹپ نئیں دینی۔ ٹوپی والیاں نوں اِی ٹپ ملدی اے ایس دی یاں سٹے دی۔ امپورٹ ایکسپورٹ دی یاں نویں فیکٹری گڈن دی۔ سمجھیا ایں کہ نئیں مسٹر رحمت اللہ۔
رحمت ۔ اللہ جانے کی کہندا رہندا اے۔
جمال ۔ لے ہُن توں سر نہ رضائی وچوں باہر کڈیں۔
رحمت ۔ اچھا۔
جمال ۔ کر خاں سر میرے سامنے اندر لیف وچ کھُو کُمیاں
رحمت ۔ (سر اندر سمیٹ کر) بے آہ لے ....
جمال ۔ لے فیر سلاما لیکم۔ (چل پڑتا ہے)
رحمت ۔ (اسی طرح لحاف کے اندر سے) اوے باہروں کنڈا لائی جائیں مڑ کے آئیں گا تے آپے اِی کھولیں میتوں نئیں اُٹھیا جانا۔
جمال ۔ (دروازہ گذر کر) اچھا اچھا توں سوں آرام نال۔ ساڈے اندروں کیہے کھوکنی چُپا لجانا ایں ——

رحمت ۔ آہ پیسے لئی جا۔

(تکئے کے نیچے ٹٹولنے لگتا ہے)

جمال ۔ پیسے ہیگے میرے کول۔

رحمت ۔ فیروی ڈاکٹر صاحب کول چلیا ایں کُش واہ دا اِی پیسے ہونے چاہی دے اے کول۔ کی پتہ ریٹ چڑھ گیا ہووے۔

جمال ۔ ہیگے اے میرے کول بہت ۔ توں فکر نہ کر۔ نیند آوے تے توں سون دی کوشش کریں۔ پونی بماری نیند نال ای کٹی جاندی اے۔

رحمت ۔ توں کوئی سواری نہ چکن بہہ جائیں ایں ویلے سدھا جائیں تے سدھا آئیں۔

جمال ۔ جے کوئی زبردستی کھیڑے پے گیا تے فیر ڈھونا اِی پوڑ۔

رحمت ۔ نیڑے دی ہووے تے لاہ آوئیں نئیں تے کہیں واپس اڈے تے چلیا ایں ـــــ آہ ٹوپی لاہ جا خاں ماں صدقے۔

جمال ۔ اوئے ٹوپی دا اِی تے سارا رعب اے بے وقونا۔ ٹوپی لہہ گئی تے کسے ٹپ نئیں دینی ۔ ٹوپی والیاں نوں اِی ٹپ ملدی اے ایس دی یاں سٹے دی۔ امپورٹ ایکسپورٹ دی یاں نویں فیکٹری گڈن دی۔ سمجھیا ایں کہ نئیں مسٹر رحمت اللہ۔

رحمت ۔ اللہ جانے کی کہندا رہندا اے۔

جمال ۔ لے ہُن توں سر نہ رضائی وچوں باہر کڈیں۔

رحمت ۔ اچھا۔

جمال ۔ کر خاں سر میرے سامنے اندر لیف وچ کھُو کُمیاں

رحمت ۔ (سر اندر سمیٹ کر) ہے آہ لے.....

جمال ۔ لے فیر سلامالیکم ۔ (چل پڑتا ہے)

رحمت ۔ (اُسی طرح لحاف کے اندر سے) اوے باہروں کنڈا لائی جائیں مڑ کے آئیں گا تے آپے اِی کھولیں میتوں نئیں اُٹھیا جانا۔

جمال ۔ (دروازہ گذر کر) اچھا اچھا توں سوں آرام نال۔ ساڈے اندروں کیہے پھوکنی جھٹا لجانا ایں ـــ

سین — ۲

اِن ڈور ——————————— رات

(ایک گھر کے دروازے پر پہلے اماں ہاتھ میں گرم پانی کی بوتل لٹکائے
جلدی سے اندر داخل ہوتی ہے اِس کے پیچھے جمال کمبل اور کھیس بغل میں
دابے آتا ہے اور دروازے پر رک جاتا ہے۔ اماں پھر باہر دروازے
پر آتی ہے اور خوفزدہ اور سراسیمہ ہو کر کہتی ہے۔)

اماں — وے کاکا اوہ تے بولدا ای نئیں۔

جمال — کون ماں جی۔

اماں — اوہ کاکا سلیم — سلیم ..... کنے پیسے بنے تیرے بٹیا۔

جمال — اک روپیہ چالی پیسے اماں جی۔

اماں — اللہ جانے ہن کی ہوئے گا (اوڑھنی کے کونے سے پیسے کھولتی ہے) رب جانے
ہن کی بنے گا اوہ تے بولدا ای نئیں اکا ای نئیں بولدا۔

جمال .. کون نئیں بولدا ماں جی۔

اماں — اوہ اپنا کاکا سلیم ...... محمد سلیم ...... آ ہے بٹیا (جمال پیسے لے کر سوالیہ
نگاہیں اٹھائے کھڑا ہے) لے اللہ تیرا بھلا کرے۔

جمال — میں تہاڈی گل نئیں سمجھیا ماں جی۔

اماں — اوہ کاکا اے ناں اپنا۔ لنگھ آ بٹیا اندر لنگھ آ — ایہہ کمبل تے جوتی لے آ
شاباش میرا بٹیا۔

(جمال سہما سہما اندر داخل ہوتا ہے چھوٹے سے کمرے میں بستر پر ایک
لڑکا آنکھیں بند کئے لیٹا ہے)

اماں — ایتھے رکھ دے بٹیا ...... ایتھے کاکے دے پواندی .... شاباش میرا بچہ
تے لے توں ہُن جا۔

جمال — (آہستہ آہستہ آگے ہو کر جرأت کرتے ہوئے) طبیعت تاں ٹھیک اے ناں
کا کے دی۔
اماں — پہلاں تاں ٹھیک ای سی جدوں میں ڈاکٹر ہوراں دے گئی ایں۔۔۔۔
آہ ہُن آئی ایں تیرے سامنے تے بولدا ای نہیئں — سلیم! ———
کاکا محمد سلیم!—
جمال — (اس کا ماتھا چھو کر) اینوں تے بڑا تیز بخار اے اماں جی —
اماں — پہلاں تے نہیئں سی اینان تیز۔ میں ڈاکٹر دے گئی آں تے مگروں ای
تیز ہو گیا ہونا ایں۔ محمد سلیم — کاکا محمد سلیم۔۔۔۔۔۔ (دوسرے پلے
سے پُڑی کھولتے ہوئے) ڈاکٹر ہوراں ایہہ پُڑی دتی اے کہن لگے اماں جی
جا کے پلا دیئں سویر تیکر ٹھیک ہو جائے گا۔ تے ہُن میں اینوں کنویں
پلانواں۔
جمال — ایہہ — میرا مطلب۔۔۔۔ اماں جی۔۔۔۔ تہاڈے اپنے۔۔۔
تہاڈے نال۔
اماں — آہ میں کمبل کھیس تے گرم پانی دی بوتل صغراں ہوراں دے گھروں منگ
کے لیائی ایں — اُنج تے ٹھیک اے ناں بیٹا ڈریئورا۔
جمال — ٹھیک اے ماں جی (ماتھا چھو کر) ویسے بخار کافی تیز اے۔۔۔ (کان اس
کی ناک سے لگا کر) ساہ وی تیز ای اے۔۔۔۔
اماں — اُنج تے ٹھیک اے ناں کاکا؟
جمال — آہو اماں جی اُنج تے ٹھیک صلا اے۔ پر فیر وی۔۔۔ میرا مطلب اے کسے ڈاکٹر
نوں وکھانا چاہی دا اے۔
اماں — جے توں لے چلیں کسے ڈاکٹر کول تے میں تیرا بھاڑا سویرے بھر دیاں گی
آن جان دا۔۔۔۔۔ بیٹیا جی —
جمال — بھاڑے دی تے خیر کوئی گل نہیئں۔۔۔ میںوں کم سی تھوڑا جیہا —
میرا اپنا پُت بمار اے تے میں اوہدے لئی دوا لجانی اے (پھر ماتھا چھو کر)
کاکے ہوری ٹھیک ہو جان گے انشاءاللہ سویر تیکر۔۔۔۔ تسیں فکر

نہ کرنا ...... اینہاں نوں سردی لگ گئی اے میرے خیال وچ ۔

اماں — اچھا بٹیا تیرے منہ وچ گھی شکر ۔ تیری بڑی بڑی مہربانی ۔ ..

جمال — (جاتے ہوئے) اچھا ماں جی سلاما لیکم ۔ تسیں فکر نہ کریا جے ٹھیک ہو جان گے ۔ انشاءاللہ تعالیٰ ۔

(چلا جاتا ہے)

اماں — اچھا بٹیا اچھا .... اللہ تیری دعا وچ برکت پاوے ۔ اللہ کل جہان دا کلیجہ ٹھنڈا رہوے .... کاکا سلیم — محمد سلیم ..... اُٹھ بیٹا ....

(اس کی رضائی کے اندر گرم پانی کی بوتل رکھتی ہے .... پھر کمبل کھول کر اس پر ڈالتی ہے .... تکیئے کے نیچے کھیس رکھ کر اس کا سر اونچا کرتی ہے ۔ ماتھے پر ہاتھ پھیر کر) اٹھو بیٹا جی .... اکھاں نئے کھولو ۔

بچہ — (آنکھیں کھول کر) دادی اماں ۔

ماں — صدقے دادی .... دادی دادی .... ٹھیک ہو گیا ایں محمد سلیم ۔

بچہ — دادی میرے سینے وچ درد ہوندی اے ۔

ماں — لے میں صدقے آہ پڑی کھالے ۔ .. مٹھی پڑی اے مٹھیاں گولیاں والی .... لے میں واری ....

بچہ — میں نہیں کھانی پڑی دادی ۔ میرے سر وچ درد اے ....

ماں — لے بچے پڑی نہیں کھائیں گا تے ٹھیک کنویں ہوئیں گا ۔ اُٹھ میرا شیر بیٹا پڑی نہیں کھائیں گا تے فیر فوج وچ کنویں جائیں گا ۔ توں تے کرنیل بننا اے ... لیفٹیننٹ بننا اے .... ہے کہ نہیں .... اُٹھ میرا شیر لگا

بچہ — نہیں دادی میں نہیں کھانی پڑی پڑی ...

ماں — ٹھیک نہ ہویا تے فیر ابا کی کہے گا ۔ بٹی میرا شیرا گے ودھ کے مینوں ملن ای نہ آیا ۔ اوتھے ای ڈھگی ڈھا کے بہہ رہیا ۔

بچہ — میں نہیں ملنا ابے نوں دادی ۔

ماں — لے ہے کوئی انج کہی دا ..... توں تے شیر ببر ایں اپنے ابے دا ۔ اوہ تے تینوں روز اڈیکدا اے ۔ روز بہہ کے تیری راہ تکدا اے ۔ اپنے

غازی پُتّر دی۔ کرنل محمد سلیم دی۔ لفٹننٹ سلیم خاں دی۔
(دروازہ کھلتا ہے اور جمال ڈاکٹر صاحب کا بیگ اُٹھائے سر جھکائے اندر داخل ہوتا ہے پیچھے ہی ڈاکٹر صاحب داخل ہوتے ہیں۔ جمال بکس چارپائی کے پاس رکھ کر جلدی سے ایک مُونڈھا ڈاکٹر صاحب کے لئے کھینچ کر انہیں پاس بٹھاتا ہے۔ ڈاکٹر صاحب.... آنکھیں دیکھتے ہیں۔ جیب سے تھرمامیٹر نکال کر بچے کے منہ میں دیتے ہیں.... پھر سٹھتوسکوپ سے اس کا سینہ جانچتے ہیں)
ڈاکٹر۔ (جمال سے) کدوں دا اے بخار اینوں۔
جمال۔ بس ایہہ تسیں جی.... ایہہ سمجھ لوؤ۔ بئی زیادہ توں زیادہ.... کیوں اماں جی۔
ماں۔ شام ویلے چڑھیا اے دیگر توں بعد
ڈاکٹر۔ کی دتہ اے؟
جمال۔ بس جی اوہ دینا کی سی۔ آہ اپنی دوا وغیرہ ای دیندے رہیئے ایں کیوں اماں جی
اماں۔ اوتھوں لیائی سی میں وڈے ہسپتالوں فیر تے روندا رہیا فیر گئی میں ڈاکٹر خوشی محمد دی ہٹی تے (پلّو سے کھولتی ہوئے) اونیں آہ پُڑی جیٔ دتی سی۔
ڈاکٹر۔ (بکسی کھولتے ہوئے) سردی لگ گئی اے بیٹا۔ ہَیں؟ (بکسی میں سے سرنج نکال کر) کیوں بھئی سردی؟
اماں۔ ہائے ایہہ تے ٹیکہ لان لگا اے محمد سلیم نوں
میتوں نہئیں دیکھیا جانا۔ میتوں نہیئں دیکھیا جانا (خوفزدہ ہوئے کمرے میں چلی جاتی ہے)
جمال۔ اماں جی تسیں ادہر چلے جاؤ۔
ڈاکٹر۔ میں پچھدا ایں سردی لگدی اے اینوں۔ درد دی شکایت کردا اے۔
جمال۔ سردی تے ڈاکٹر صاحب تسیں خود جاندے او۔ سردی جو ہوئی لگدی اے جی کافی۔ بخار وچ لگدی ای اے جی سردی۔
ڈاکٹر۔ کمال دے والدین ایں اجکل دے۔ ایہہ تہاڈی والدہ اے کہ کسّی؟

جمال ۔ ایہہ جی ڈاکٹر صاحب ۔ ایہہ اماں جی ایں جی ۔ اپنے اماں جی ۔
ڈاکٹر ۔ ایدھر آکے ٹیکہ لگواؤ ۔
(جمال اور ڈاکٹر کا کے سلیم کو ٹیکہ لگاتے ہیں ۔)
ڈاکٹر ۔ بچے نوں نمونیہ ہو گیا اے بہت شدید قسم دا ۔ سمجھیا ایں ناں ۔
جمال ۔ نمونیہ جی ۔
ڈاکٹر ۔ بڑا شدید ۔
جمال ۔ تے جی فیر ۔
ڈاکٹر ۔ ایس وقت اینوں بخار دی بے ہوشی اے ۔ ایدھے قریب شور و غل نہ ہووے بالکل ۔
جمال ۔ بہت اچھا جی ۔
ڈاکٹر ۔ ٹیکہ اینوں میں دے دتا اے ۔ اگر دو ڈھائیاں گھنٹیاں بعد بخار اتر جاوے تے شکر ادا کرنا خدا دا ۔ نالے اینوں کپڑے پہناؤ گرم ۔ ایہہ جاندی سردی دا موسم بہت خطرناک ہندا اے ۔
جمال ۔ اوہ جی گل دراصل ایہہ ہے ایہہ کاکا
ڈاکٹر ۔ گل کش نہیں تسیں ٹیکسی ڈرائیور بندے ای بہت خود غرض لوک او سوائے عیش آرام دے تہانوں ہور کوئی گل سجھدی ای نہیں ۔ کنے منڈو ے دیکھدا اے ہفتے وچ ۔
جمال ۔ تن چار ویکھ ای لئی دے اے جی ۔
ڈاکٹر ۔ شرم آنی چاہیدی اے تہانوں لوکاں نوں ۔ کنے پیسے بنا لینا ایں روز ؟
جمال ۔ کدے تن بن جاندے ایں جی کدے چار کدے کدے واہ وہ وی بن جاندے ایں جی ۔
ڈاکٹر ۔ صبح اینوں اک ہور ٹیکہ لگے گا ۔ آٹھ نو بجے دے قریب ۔
جمال ۔ اچھا جی ۔ تے جناب فیس !
ڈاکٹر ۔ سولہ روپے فیس ۔ چار روپے ٹیکے دے ۔
جمال ۔ اچھا جی ۔

(بٹوہ نکال کر دس دس کے دو نوٹ دیتا ہے)

ڈاکٹر۔ نلے مینوں چھڈ کے آ واپس گھر۔

جمال۔ واپس جی ! گھر۔

ڈاکٹر۔ کیوں۔

جمال۔ ایہہ کلّا اے جی تے اماں کولوں

ڈاکٹر۔ ہُن ایہہ کلا ہو گیا۔ تے جدوں نمونیہ کروایا او دوں نہیں سی فکر۔

جمال۔ اوہ جی تسیں۔ ڈاکٹر صاحب بُرا نہ منو تے ایتھوں نکل کے باہروں ٹیکسی پھڑ لوؤ۔ گلی دے باہر تال روڈ توں مل جائے گی تہانوں۔

(پانچ روپے اور دے کر)

معاف کرنا جی جے کش بچے رہوے تے سویرے ٹیکے وچ کٹ لینا۔

(ڈاکٹر پانچ روپے لیتے ہوئے)

ڈاکٹر۔ سویرے ٹیکے وچ کوتاہی نہ کرنا نہیں تے بہت مشکل ہو جائے گی (چلا جاتا ہے)

جمال۔ نہیں جی تسیں فکر ای نہ کرو۔ میں اماں نوں سمجھا دیاں گا۔

(واپس آ کر لڑکے کو دیکھتا ہے۔ پھر مُونڈھا کھینچ کر اس کے قریب بیٹھ جاتا ہے۔ اندر سے اماں آتی ہے۔ وہ اس کے قریب کھڑی ہو کر پوچھتی ہے)

اماں۔ لاگیا اے ٹیکہ ؟

جمال۔ آہو۔ ہَولی بول اماں۔

اماں۔ تے ایہہ ٹھیک ہو جائے گا۔

جمال۔ ہو جائے گا اماں انشاء اللہ تعالیٰ بالکل ٹھیک ہو جائے گا۔ توں ایدھر آ جا۔ آ مُوڑھا لے لے۔

(ایک طرف کر کے مُوڑھا اسے دیتا ہے۔ خود ایک کنستر کھینچ کر اس پر بیٹھ جاتا ہے)

اماں۔ تینوں بڑی تکلیف دتی اے بیٹا جی۔

جمال ـ کوئی گل نیئں اماں جی ۔ کاکے ہوندی ٹھیک ہوجان بس ہور کوئی تکلیف نہیئں
پر اماں جی تسیں کلّے ای جے ایدھے کول
اماں ۔ بس ایسے طراں ای اے بیٹا ۔
جمال ۔ ایہہ تہاڈا پوتا اے ناں
(اماں اثبات میں سر ہلاتی ہے)
تے ایدھے والد میرا مطلب اے تہاڈا لڑکا تہاڈی نونہہ ۔
اماں ـ لڑکا میرا اللہ نوں پیارا ہوگیا اے ۔
جمال ۔ تت تت اوہو ۔ ایہہ تے بڑا افسوس ہویا ۔
اماں ـ افسوس ہے وی تے نیئں وی ۔ بڑا لئق سی میرا بیٹا ۔ آپے پڑھ پڑھ کے
اوہنیں بی آ پاس کیتا تے فیر آپے ای پڑھ کے ماسٹری دا امتحان دتا
گھونڈی دے کول باہراں پکے آں وچ ہیڈ ماسٹر لگیا ہویا سی جدوں ہندستان
نے لہور تے حملہ کیتا لوکاں نوں تنے بھاجڑ پے گئی تے اوہ کوٹھے تے چڑھ
کے نعرے مارن ڈہیا تے پنڈ والیاں نوں مقابلہ کرن تے اٹھاں لگ پیا
اوہنوں تے اوہدی بوہٹی نوں ڈوگریاں سگنیاں مار مار کے شہید کر دتا تے
ایہہ ڈر دا مارا باہر جبھ گیا دو منڈے آوندے ہندے سی گجراں دے
لہور دودھ لے کے کدے محمد شبیر میرے لئی آنڈے بھیج دندا کدے ساگ
کدے گھیئو ۔ اوہناں کاکے نوں ویکھ کے ریہڑے وچ بہالیا ۔ تے اپنے
جیا جنت نال لہور لے آئے ۔ بس اودوں دا میرے کول ای اے ۔ تے
ہور جاوے وی کتھے ۔ نہ کوئی ایدھا اگا پچھا نہ میرا ۔ بس آ جھگی اے ایدھے
دادے بنائی ہوئی ۔ دونوں سر لکائی بیٹھے ایں ۔ اُنج ایہہ بچ رہئے گا ۔
جمال ـ آہو اماں جی ۔ انشاءاللہ تعالےٰ سب ٹھیک ہو جائے گا ۔ سویرے پھُل
ورگا ہونا ایں کاکے ہوراں تے ۔
اماں ـ تے کی کہہ گیا اے ڈاکٹر صاحب ؟
جمال ـ کہندے سی انشاءاللہ ٹھیک ہو جائے گا ۔ تُسیں ایس نوں اُنہاں دی
ڈسپنسری تے جا کے سویرے اک ٹیکہ ہور لگوا لیانا ۔

اماں ـــ اِک ٹیکہ ہور۔
جمال ـــ آہو اماں جی ٹیکے تے فیر لگن گے ای ناں جنے ڈاکٹر صاحب کہن۔
اماں ـــ گرمی نہ کرن ٹیکے۔
جمال ـــ نیئں اماں جی۔ ڈاکٹر لوک بہتر سمجھدے ایں کُش نیئں ٹھنڈی گرمی شے پڑمی
تسیں سویرے اینوں نال لے کے ڈڈھے گرجے دے نال اوہ جیہڑا ہسپتال
اے نال۔
اماں ـــ ہیں ویکھی اے ایدھی دوکان ایس ڈاکٹر دی لال پھٹے والی۔
جمال ـــ بس بس ادہیو ای۔ سویرے ٹیکہ لگوانا نہ بھُلنا۔
اماں ـــ تے ایدھا بخار اُتر جائے گا۔
جمال ـــ انشاء اللہ اماں جی تسیں فکر ای نہ کرو۔
اماں ـــ ویہہ نفل منّے ایں میں ایدھے تاپ ٹٹن دے تے ویہہ شکرانے دے
کاکا ـــ دادی اماں۔ دادی ماں۔
(دونوں بھاگ کر اس کے قریب جاتے ہیں جمال اس کا ماتھا چھوتا ہے)
جمال ـــ لو جی بخار تے کوئی وی نیئں۔
اماں ـــ وہ (خوشی سے) سچیں
جمال ـــ توں ہتھ تے لاکے دیکھ۔
اماں ـــ بے توں بھلا جھوٹ بولنا ایں بیٹا .... توں بھلا جھوٹ بولنا ایں
(کھونٹی سے جانماز اتار کر دوسرے کمرے میں چلی جاتی ہے
اور کاکا سلیم آنکھیں گھماتا ہوا جمال کو دیکھتا ہے۔ جمال کہتا ہے)
جمال ـــ تسیں ہن سون دی کوشش کرو کاکا جی
کاکا ـــ دادی اماں کتھے گئی اے؟
جمال ـــ اوہدر کوٹھڑی وچ۔
کاکا ـــ اوہدر کی کرن گئی اے؟
جمال ـــ نفل پڑھن گئی اے نال تیرے بخار اُترن دے۔
کاکا ـــ تے توں کون ایں؟

جمال۔ تسیں گلاں نہ کرو کاکا جی۔ بس سون دی کوشش کرو۔
کاکا۔ مینوں نیئں نیند آندی۔
(ذرا سا اوپر ہو کر بیٹھ جاتا ہے)
جمال۔ سوں جاؤ کاکا جی سوں جاؤ نیئں تے بخار پورا نہیں اُترنا۔
کاکا۔ میں نیئں سونا۔ پہلاں دس خاں توں کون ایں؟
جمال۔ میں ٹیکسی ڈرائیور ایں۔ جمال دین ٹیکسی ڈرائیور۔
کاکا۔ توں دادی نوں لیایا ایں۔
جمال۔ ہاں جی۔
کاکا۔ تیری ٹیکسی پیلی اے کہ کالی؟
جمال۔ پیلی وی اے تے کالی وی۔
کاکا۔ توں ساریاں ای موٹراں چلا سکدا ایں؟
جمال۔ ساریاں۔
کاکا۔ ٹوٹ بٹوٹ دی موٹر چلا سکنا ایں۔
جمال۔ (اُٹھ کر) ٹوٹ بٹوٹ دی موٹر۔ چھوٹی گڈی۔ چھوٹے کاکے ٹوٹ بٹوٹ
دی دو پہیاں دو ٹنگاں والی موٹر۔
(یہاں جمال ایکٹنگ کے ساتھ گاتا ہے۔
(ٹوٹ بٹوٹ کی موٹر کار۔)
(کاکے کا دل رجھاتا ہے وہ اسے دیکھ کر مسکراتا ہے۔ خوش ہوتا ہے۔
اس عرصے میں ایک دو جمائی بھی لیتا ہے۔ گیت کے خاتمے پر جمال کہتا ہے)
جمال۔ لوؤ ہن تسیں سو جاؤ۔ نیند آ گئی اے ناں۔
(لڑکا اثبات میں سر ہلاتا ہے بستر میں لیٹ جاتا ہے)
جمال۔ اکھاں بند کر لوؤ۔
لڑکا۔ جے میں سوں گیا تے فیر چلا نہ جانویں۔
جمال۔ نیئں نیئں میں کیوں جانا سی۔۔۔ تسیں بس ہن گلاں نہ کرو۔
(لڑکا آنکھیں بند کر لیتا ہے۔ جمال مونڈھا ایک طرف کر کے سگریٹ

نکالتا ہے، سُلگاتا ہے اور کش لگانے لگتا ہے۔)

ڈزالو

سین ۳ ــــــ اِن ڈور ــــــ رات

(اس کے ہاتھ میں سگریٹ کا چھوٹا سا ٹوٹا ہے۔ اپنی جگہ سے اٹھتا ہے۔ لڑکے کو دیکھتا ہے وہ گھوک سو رہا ہے۔ دروازے کے پاس جا کر ذرا سا کھول کر دیکھتا ہے کہ دادی نفل پڑھ رہی ہے۔ پھر دبے پاؤں لڑکے کے پاس آتا ہے۔ جیب سے بٹوہ نکال کر پندرہ بیس روپے مُڑے تُڑے نوٹ اٹھنیاں چونیاں پیسے اس کے سرہانے کے پاس رکھتا ہے۔ خالی بٹوہ جیب میں ڈال کر دبے پاؤں کمرے سے باہر نکل جاتا ہے۔ لڑکے کے چہرے پر کیمرہ ہے۔ باہر موٹر سٹارٹ ہونے کی آواز آتی ہے)

کٹ

سین ۴ ــــــ اِن ڈور ــــــ صبح کا وقت

(آہستہ سے دروازہ کھلتا ہے۔ جمال اپنے بوٹوں کو تسموں سے پکڑے گریہ پائی کے ساتھ اندر داخل ہوتا ہے آہستہ سے اپنی چارپائی کے قریب بوٹ رکھتا ہے۔ بستر میں گھسنے لگتا ہے کہ زمین پر پڑا ہوا گلاس اس کے پیر سے گر جاتا ہے۔ رحمت ہڑبڑا کر اُٹھتا ہے۔ جمال دبک جاتا ہے۔)

رحمت۔ آگیا ایں۔

جمال۔ آہو۔

رحمت۔ کے ٹیم اے۔
جمال۔ چار وجے این
رحمت۔ تے دوا کتھے اے میری۔
جمال۔ اوہ تے یار میں لیا اے نیئں سکیا۔ ڈاکٹر ہٹّی بند کر گیا سی۔
رحمت۔ تیرے بھانے کوئی مرے کوئی جیوے تینوں کی۔ تینوں تے نانواں بنان دی لگی ہوئی اے۔ ڈھونڈا رہئیں ناں سواریاں۔
جمال۔ اوہ یار بس دیر ہو گئی۔
رحمت۔ تیرے لئی میں کی کی کُشش نیئں کیتا جمال دینا۔ تیرے لئی میں کیہڑے کیہڑے جُرمانے نیئں بھرے پر توں ٹیکسی ڈرائیور دا ٹیکسی ڈرائیور ای رہیا۔ لالچی لوبھی، بے فیض — پیسے داکتّا۔ کوئی جوانی دکھا دے تے پوش ہلاندا اوہدے کول جا کھلویں — اوئے تینوں شرم نہ آئی — تیرا یار بیمار اے — تینوں حیا نہ آئی ہٹی میرے بھرا دا سر دھرا اے نہ چکاں سواری . . . بے دیدا کافرا۔ پتھر دلیا — کمینا، جیا تینوں شرم نہ آئی — اوئے تینوں حیا نہ آئی —

(جمال شرمندگی کا احساس لئے بستر میں دبکا جاتا ہے اوپر پوری رضائی کھینچ کر منہ سر اندر چھپا لیتا ہے اور رحمت بکے جاتا ہے۔)

فیڈ آوٹ

— — —

کردار :-

بابو علم دین ــــ دو بیویوں کا شوہر

آپا دولتے ــــ علم دین کی بہن

جاوید ــــ علم دین کا بیٹا۔ عمر دس برس

حاتم سائیں ــــ فقیر

ڈاکٹر ــــ نیک دل انسان

رحمت اللہ ــــ رکشا ڈرائیور

لڑکی ــــ عمر بائیس برس۔

سین — ۱

ان ڈور —————————— دن

(رحمت اللہ اور جمال دین ٹیکسی ڈرائیور کی کوٹھڑی، چار پائیاں اسی طرح بچھی ہیں کمرہ خالی ہے۔ باہر ورق کوٹنے والوں کی مدھم صدا آرہی ہے، پھر دروازہ کھلتا ہے اور رحمت ایک نوجوان لڑکی کو سہارا دئے اندر لاتا ہے۔ لڑکی خوابیدہ حالت میں ہے۔ جیسے Somnambulism کی مریض ہو رحمت اُسے لا کر اپنی چارپائی پر لٹا دیتا ہے لڑکی بالکل سیدھی تہتیر سی لیٹی ہے۔ اور اس کی آنکھیں بند ہیں۔ رحمت بھاگ کر گھڑے میں سے پانی کا گلاس بھرتا ہے۔ لڑکی کے منہ پر چھینٹے مارتا ہے۔ پھر جھک کر اس کے سانس کو محسوس کرتا ہے۔ اس کی نبض دیکھتا ہے۔ بھاگ کر دیوار سے چھوٹا کیلنڈر اتارتا ہے اس سے لڑکی کو ہوا کرتا ہے۔ لڑکی اسی طرح ساکت و جامد لیٹی ہے۔ رحمت گھبرایا ہوا باہر نکل جاتا ہے۔ اپنے رکشا سے پمپ نکال لاتا ہے اور اس کی ٹونٹی سے لڑکی کے منہ پر ہوا کرتا ہے۔ لڑکی ذرا سا منہ کھولتی ہے۔ اور ہوا اس کے کلوں کے اندر گونجتی ہے۔ اس گونج کے ساتھ ہی لڑکی خراٹے لینے کے انداز میں منہ سے آواز نکلنے لگتی ہے جیسے کسی کا گھنگھرو لول رہا ہو۔ رحمت اور بھی پریشان ہو جاتا ہے، پھر جلدی سے باہر جاتا ہے۔ اور اپنے رکشا میں سے آئل کین اٹھا لاتا ہے

(یاد رہے کہ اس آئل کین میں پانی ملا شہد ہو جو تیل جتنا گاڑھا ہو۔)

واپس آکر وہ شہد کے چند قطرے لڑکی کے کھلے منہ میں اس طرح ٹپکاتا ہے جیسے کسی پرزے کو تیل دے رہا ہو تیل ملتے ہی لڑکی کے خراٹے فوراً بند ہو جاتے ہیں۔ رحمت اطمینان کا سانس لیتا ہے۔ آپا دولتے برقعہ تیچھے الٹے دُور سے بولتی ہوئی داخل ہوتی ہے۔)

دولتے۔ دے ئیں کے کراں تے کس نوں احوال سناواں۔ ایس میرے بھرا جگر تے نک لا چھوڑیا۔ (داخل ہوتی ہے) اکو میرا بھرا۔ ماں باپ دیاں اکھاں دا تارہ تے

بھین دے دِل دا سہارا تے موذیاں اوس نوں ذبح کر چھوڑیا، کے گل اے۔
دے خراباتیا تیرا رنگ کس اُڑا چھوڑیا اے۔

رحمت - بالو علم دین ہوری ایتھے تے نئیں آئے آپاں جی۔

دولتے - بالو علم دین نئیں آیا تے کے ہویا اوس دی بدبخت بھین جو آگئی اے سینہ کوبی کردی۔

رحمت - اوہ جی آپاں جی کُڑی اے جی

دولتے - دے کے کُڑی اے۔

رحمت - اوہ جی دراصل میرا کوئی قصور نئیں آپاں جی تسیں تے مینوں جاندے ای او۔

دولتے - (ایکدم حیران ہو کر لڑکی کو دیکھتے ہوئے) دے رکشا ڈرائیورا اے کے۔

رحمت - ایہہ کُڑی اے جی آپاں جی۔

دولتے - دے آپاں نوں پیا چارناایں خراباتیا۔ ایہہ کُڑی اے؟

رحمت - ہاں جی۔

دولتے - ایہہ تے ٹیڈی اے سر توں لے کے پیر تک۔

رحمت - ایہہ پہلاں تے نئیں سی جی ہُنے ای ہو گئی ہونی ایں۔

دولتے - دے دفع دور نکال باہر چھوڑ ایس نوں۔

رحمت - ایہہ جی بیہوش ہو گئی سی جی میرے رکشا وچ بیٹھی بیٹھی۔

دولتے - دے مُشک گلاب دیا بچیا ایہہ کوئی ہسپتال اے۔

رحمت - او جی میرے کولوں قسم لے لوؤ آپاں جی میرا کوئی قصور نئیں، بس رکشا وچ
بیٹھی بیٹھی بے ہوش ہو گئی۔

دولتے - بے ہوش ہو گئی سی تے اتار چھوڑنا سی سڑک کنارے خراباتی دی بچی نوں۔

رحمت - اُتار دا کتھے جی ٹریفک چل رئیا سی تیجے کتھے

دولتے - کسے نالے وچ روڑھ چھوڑنا سی ایس نوں رکشا ڈرائیورا۔

رحمت - مَیں تے آپاں جی دو گھنٹیاں دا ایہنوں لئی لئی پھر دا ایں جی رکشا وچ سٹن دی
کتھے جگہ ای نئیں ملی۔

دولتے - سارے لہور وچ تینوں ایس ڈیڑھ چھٹانک دی کُڑی نوں سٹن دی جگہ نئیں ملی۔

رحمت - بڑی کوشش کیتی آپاں جی پر کوئی تھاں ای نئیں لبھی۔ میں تے ایہنوں جہانگیر

دے مقبرے وی سٹن گیا پر او تھے سکول دے منڈے پکنک کرن آئے ہوئے سی۔

دولتے ۔ تے میاں صاحب دفع کر چھوڑنا سی۔

رحمت ۔ اُتھے وی لے گیا سی جی۔ پر اُتھے اک لیڈر دا جنازہ آیا ہویا سی جی۔ ہزاراں ای لوک سی اوہدے جنازے نال تھاؤں تھائیں بیٹھے سگٹاں پی رہے سی۔ آپاں جی

اینوں سنبھالو جی۔

دولتے ۔ وے دفع دور۔ خدا خبر کے چنیرا ہے چور اے گندھ کپ اے۔ چبڑیل اے۔ اچھلیڈی اے (جھک کر اس کی نبض دیکھتی ہے۔) وے ڈرائیورا ۔

رحمت ۔ ہاں جی آپا جی ۔

دولتے ۔ اے تے بے ہوش اے بد بختا ۔

رحمت ۔ اوہو تے ایہ کی ہو جاناں ایں جی۔

دولتے ۔ وے تینوں نرس دا آیا (طاطالما) وچاری چھوٹی جئی جان تے۔ بے ہوش اے شہدی

رحمت ۔ ہُن تے فیر وی ٹھیک اے آپا جی۔ پہلاں آندے تے تہانوں پتہ لگدا۔ ایدے سنگھے دا سلنسر بڑی آواز دے رہیا سی۔ موٹر ایل دے چار ٹیکے دتے تے ساہ رواں ہویا ئیں تے ایس وچاری تے تاں ....

دولتے ۔ وے خرا باتیاں شہدی بے ہوش پئی اے تیرے گھر وچ تے توں آرام نال گلاں پیا کرنا ایں ۔

رحمت ۔ کی کراں آپاں جی ۔

دولتے ۔ ایدھے پیراں ہیٹھ کمبل تہہ کر کے رکھ ایدھی جتی آتار، پیراں دیاں نبضاں بند ہو کے مر جاسی تے خوش رہ سی ۔

رحمت ۔ اچھا جی ۔

(اس کے پاؤں تلے کمبل رکھتا ہے اس کا جوتا اتارتا ہے)۔

دولتے ۔ اکو اک میرا ہمرا تے اکو اک میرا ماں جایا ماں باپ دیاں اکھاں دا تارہ تے بھین دے دل دا سہارا تے چھوٹی عمرے دو شادیاں کر بیٹھا اوہناں بدبختاں ماں باپ کولوں جوان بیٹا کھسیا تے دردمند بھین کولوں ہمرا چھڈایا ۔

رحمت ۔ تے ایدھا کی کریئے آپاں جی ۔

دولتے ۔ بے ہوشی دُور ہوسی تے آپے چلی جاسی غریب بیمار توں کرایہ نہ لین بیٹھ جائیں ۔
رحمت ۔ بس تے ہتھوں دو روپئے دین نوں تیار ایں آپا جی، رب کرے ایہہ بلا
ٹلے کسے طراں نال ۔
دولتے ۔ وے رکشا ڈرائیورا ۔ وے پتھر دلا غریباں بیماراں نوں بلا پیا آکھناایں ۔ سنگ دلا ۔
رحمت ۔ تھانے جا کے اطلاع نہ کردیاں ؟ ۔
دولتے ۔ اِک غریب بیمار اے ۔ لاچار اے ۔ یتیم اے ۔ بے سہارا اے توں ایس نوں
تھانے لگوانا چاہندا ایں خرابا تیا ۔
رحمت ۔ آپاں جی تھانے خبر نہ کیتی تے کدھرے ۔
حاتم ۔ (مُسخرے کے روپ میں گاتے ہوئے آتا ہے)

پیسہ ہی رنگ ہے پیسہ ہی مال ہے
پیسہ نہ ہو تو آدمی چرخے کی مال ہے

پیسے کے ڈھیر ہونے سے سب ٹھاٹھ ہیں
پیسے کے زور شور ہیں پیسے کے ٹھاٹھ ہیں
پیسے کے کوٹھے کوٹھیاں چھ سات آٹھ ہیں
پیسہ نہ ہو تو پیسے کے پھر ساٹھ ساٹھ ہیں ۔

پیسہ ہی رنگ روپ پیسہ ہی مال ہے ۔
پیسہ نہ ہو تو آدمی چرخے کی مال ہے ۔

دولتے ۔ وے دفع دُور لعنت تیرے تے جھوٹیا فقیرا جعل سازا ۔ کے شریفاں دا محلہ
اے ۔ دفع (حاتم آپا کے گرد جھومر ڈالے جاتا ہے) ۔
رحمت ۔ یار حاتم ۔ اوئے حاتماں ۔ اوئے میری وی گل سُن ۔
حاتم ۔ (اسی طرح گاتے اور جھومر ڈالتے ہوئے رُک کر) اوئے آہ کی رحمت اللہ
دولتے ۔ کڑی اے کوئی وچاری شہدی ۔ نہ بھین نہ بھرا نہ ماں نہ باپ ۔
حاتم ۔ پر ایہہ ایتھے کنویں آگئی ۔
دولتے ۔ بیمار اے شہدی بے ہوش اے ۔ دُکھاں دی ماری تے غماں دی ہاری، تے
ایہہ ڈرائیور ایہنوں تھانے لگوان لگیا اے ۔

رحمت - مَیں تے نئیں کہندا۔ پر کی پتہ اے پچھوں ایں خواہ مخواہ سارے محلے نوں ...
مصیبت پوے۔
حاتم - (ڈھک کراس کی سانس محسوس کرتے ہوئے) ایہہ تے جیوندی اے تھوڑی تھوڑی۔
رحمت - تھوڑی کیتھے ایہہ تے ساری جیوندی اے۔ حاتماں جرا بے ہوش ہوئی ہوئی اے۔
حاتم - تے توں کاہنوں اینوں سد لیایا ایں گھرے بے ہوش ہووے بمار ہووے تے
اپنے گھر ہووے دوجیاں دے گھر جاکے بمار ہون دا کی کم۔
دولتے - ایہو تے مَیں پئی آکھنی ایں۔ جوان جہان دا کے کم بمار ہون دا
حاتم - پر توں سیانا بیانا ہو کے اینوں گھر کیوں چک لیایا رحمت اللہ۔
رحمت - انیں رکشا کرایا میرا۔ یونیورسٹی گروانڈ کول کھلوتی سی۔ تے مینوں کہن لگی شاد باغ
جانا ایں۔ مَیں کیا بی بی چوانی ودھ لوؤں او تھوں دیاں سڑکاں خراب ہن۔ آکھن لگی
توں بھانویں اٹھیانی ودھ لے لیں۔
حاتم - لوبھ کیتا سَاں توں نا ؤیں دا۔
رحمت - تے شاد باغ اپڑ کے جدوں میں کیا کدھر جانا ایں بی بی تے واز کوئی نئیں مَیں
پھیر پچھیا۔ پھیر پچھیا۔ کوئی واز نئیں۔ میں پچھے مڑ کے ویکھیا تے ایدے منہ
وچوں جھگ دگے ساہ اوکھا اوکھا لوے۔ میری تاں روح فنا ہو گئی۔
دولتے - دسے کے خرا باتیاں کردا ایں۔ رکشا ڈرائیوراں دی روح کیتھے ہندی اے
جو فنا ہووے۔
حاتم - اچھا پھیر۔
رحمت - پھیر میں اینوں تھاؤں تھائیں لئی پھردا رہیا۔ بئی بھلا کوئی چنگی جئی تھاں لبھ جاوے
جیتھے اینوں سٹ کے بھج جانواں۔
حاتم - پر بابے او لہور وچ ایہو جئی تھاں کیتھے جدھر نکل جاؤ سائیں لہور ہوری اُو تھے
ای کنڈل مار کے بیٹھے ہوئے ملدے نیں۔ تلے تلے نئی رلیساں دا تا دی نگری دیاں
قبراں تے وی کوٹھے اُسار لئے سائیں بابیاں نے۔
رحمت - پھیر میرے دِل وچ رحم آگیا۔
دولتے - دسے آکے پیا آکھنا ایں رکشا ڈرائیوراں دا دل کیتھے جو رحم آوے اوہناں نوں۔

رحمت ۔ پنجاں ستاں دناں دی گل اے جداں دین اک وچارے بمار کاکے نوں ڈاکٹر نوں
وکھا کے لیا یا تے اوہ کا کا رامی ماضی ہوگیا۔ ہیں کیا رحمت اللہ توں وی کرنیکی ۔
حاتم ۔ کر بھلا ہو بھلا انت بھلے کا بھلا ۔
دولتے ۔ میرا بھرا نیکی کردا کردا جوانی وچ ای بڈھا ہوگیا۔ اک جوک سچے آچمڑی اِک
کیتھے آ کے خون چوسنا شروع کر دتا۔ چھوٹی عمرے دو شادیاں کرتیاں غماں دا مارا
سُکّ سُکّ کے تیلا ہوگیا ۔
حاتم ۔ مجبوری دی وجہ نال ہن تے بابو علم دین ہوری ٹرنے وی بڑی مشکل نال ایں ۔
(بابو علم دین ہاتھ میں پانی کی بالٹی اور کندھے پہ آٹے کی بوری رکھے اندر
داخل ہوتے ہیں اُن سے بمشکل چلا جاتا ہے) ۔
علم دین ۔ میں عجب حیران ہویا پریشان ہوئیا۔ دن دے ایس ویلے رحمت اللہ صاحب
دی کوٹھڑی دا دروازہ کھلا ویکھ کے مینوں خواہ مخواہ حیرات ہوئی جی ۔
(جونہی اپنی بہن کو اندر دیکھتا ہے فوراً پلٹ جاتا ہے۔ اور نہایت
خاموشی سے دروازے کی طرف بڑھتا ہے) ۔
دولتے ۔ وے تساں ویکھ لیا اے .... اپنیاں اکھاں نال ویکھ لیا اے، بھین دی صورت
توں بیزاری، بھین دی شکل توں نفرت۔ ایس میرے بھولے بھرا نتے رناں جادو
کر چھوڑیا اے کالے علم دا برقعہ پا چھوڑیا اے ایدھیاں اکھاں تے ۔
حاتم ۔ باؤ جی گل تے سنو ۔
علم ۔ میں آیا جی حاضر ہویا جی ۔ اشیائے خوردنی اور دیگر سامان خرید و فروخت گھر چھڈ
کے واپس آرہیا ایں جی ۔
حاتم ۔ کوئی گل نہیں جی ایہہ وی تے گھر ای اے ایتھے چھڈ دیو ۔
دولتے ۔ وے دھاڑیا۔ جھل سارا۔ جھوٹیا فقیرا ایہہ کوئی میرے بھرا دا گھر اے ۔
رحمت ۔ باؤ جی ۔ باؤ علم دین جی ۔ میری اک گل تے سن دے جاؤ جی ۔
دولتے ۔ ایہہ کے اے علم دین تیری گٹھڑی دچ ۔
علم ۔ بات ایہہ ہے آپا جی بئی ایہہ آٹا اے وڈھی دے گھر لئی اور ساتھ ای چینی
اے چھوٹی دے گھر لئی ۔

دولتے - دفعے دور دڈھی.... لعنت خوار چھوٹی کالے منہ والیاں میرے بھرا نوں
پانڈی بنا چھوڑیا اے۔
(اس سے گٹھڑی لے لیتی ہے)۔
حاتم - تے آہ بالٹی کدھر چکی پھردے جے پانی دی۔
علم - بات ایہہ اے حاتم سائیں جی بی چھوٹی دے بالاخانے تے پانی بمقدار وافر
نئیں چڑھدا تے اوہنوں آرائش جمال لئی ہر دو گھنٹے بعد منہ دھون دی ضرورت
محسوس ہندی اے۔
دولتے - دفع دور۔ کالی چڑی منہ دھو دھو کے تے میم نہ بن سکدی اللہ دے حکم نال
.... کدے بھین دے گھر آٹا نہ ڈھویا کرے مائی جائی دے گھر چینی نہ گھنی
.... دفع دور علم دیناں۔ میں ایس آٹے دیاں روٹیاں پکا ساں چینی پا کے
بھراواں پوڑے کھواساں .... دفع دور کالے منہ والیاں۔ چڑیلیاں
بھیڑیاں جوکاں.....
(پوٹلی لے کر تیزی سے باہر نکل جاتی ہے)۔
علم - آپاں جی...... ادھا آٹا واپس کر دے جاؤ جی۔
حاتم - نالے پانی دی بالٹی لیندے جاؤ جی آٹا گنھن نوں۔
رحمت - ایدھر وی تے ویکھو بابو علم دین جی۔ میری مشکل ول۔
علم - (لڑکی کو بھرپور نظروں سے دیکھتے ہوئے) بات ایہہ ہے رحمت اللہ
جی بی ایہہ مشکل تاں نئیں ایہہ تے لڑکی اے۔
حاتم - ہے ہوای تاں مشکل بنی ہوئی اے وچارے رحمت اللہ تے۔
علم - بائیس تائیس برس دی مشکل معلوم ہندی اے جی۔
حاتم - پنج چھ مہینے اُتے اِی ہوڑ بابو جی پر مشکل بیہوش ہوئی پئی اے۔
علم - بات ایہہ ہے حاتم سائیں جی بی اک مرتبہ میں انگریزی دی اک چوکور کتاب
وچ پڑھ رئیا سی اور انگریز بات نوں کھول کے بیان کردا اے جی کہ اگر زندگی
وچ کوئی وڈھا قدم اٹھان توں پہلا سوچ سمجھ لو۔ اک مرتبہ پھر سوچ تاں
تہاڈے لئی مناسب اے۔

حاتم - کیوں نئیں جی انگریز جو ہو ئیا -
علم - اگر میں دوسری شادی کرن توں پہلے کافی انتظار کر یا ہندا یاں دیر تک سوچیا ہندا ایس وقت تک . تاں مینوں بہتر رشتہ مل جاناسی جی ایس بی بی جیسیا -
حاتم - لوڑ کر لو گل -
رحمت - تسیں میری گل وی سنی اے کہ نئیں بابو علم دین جی -
علم - (لڑکی کو غور سے دیکھتے ہوئے) فرماؤ جی میری ساری توجہ اور میری نگاہ تہاڈی طرف ای اے جی -
رحمت - ایہہ سواری اے باؤ جی . یونیورسٹی گراؤنڈ کولوں چکی سی تے شاد باغ لے جانی سی . راہ وچ بیہوش ہو گئی -
علم - ایہہ بے ہوش کیوں ہو گئی جی -
رحمت - اللہ جانے جی -
حاتم - مرگی اے باؤ جی مرگی - جتی سنگھاؤ ہنے اُٹھ کے بہہ جائے گی
علم - نئیں جی . ہرگز نئیں . بالکل نئیں . ایس خاتون نوں مرگی مطلق نئیں ہو سکدی
رحمت - فیر اینوں کی ہو گیا اے باؤ جی -
علم - ایدھا معیار زندگی نیواں ہو گیا اے جی - دوا ٹاں لیاؤ باہروں - لیاؤ تاں فوراً میرا منہ کی دیکھ رہئے او . . . . . .
رحمت - (جاتے ہوئے) اٹاں پکیاں لیاواں کہ کچیاں بالو جی -
علم - پکیاں اٹاں جی - کچیاں اٹاں نال تے معیار زندگی ہور نیواں ہو جاندا اے . بلکہ اگر کتوں لفیٹر مل جاوے تے اوہ لے آنا . تواریخ دے اوراق وچ لکھیا اے - حاتم شاہ جی -
حاتم - ہاں جی -
علم - ایسٹ انڈیا کمپنی نے اپنا معیار زندگی کوٹھیاں بنا کے اچا کیتا . جس قدر کوٹھی اچی ہووئے گی اسی قدر معیار زندگی بلند ہووے گا -
حاتم - اینوں پانی دے چھٹے نہ ماریئے دو چار -
علم - ناں ناں ناں . ہرگز نئیں مطلق نئیں بالکل نئیں -

رحمت - آہ لوؤ جی اٹھاں ۔

علم - ایدھے پاواں دے تھلے دے دیئو دونوں حضرات بسم اللہ کر کے ۔

رحمت - ایدھر کہ اودھر ۔

علم - سرہانے دی طرف جی ۔ چلو شاباش ہمت نال .... خلوص نیتی نال ہمدردی نال (وہ دونوں اینٹیں فکس کرتے ہیں) جذبہ حب الوطنی نال شاباش ۔ شاباش نہایت مناسب طریق نال اٹھاں لگائیاں جی تسیں ۔

رحمت - ہن کی کریئے ۔

علم - انتظار فرماؤ جی ۔ تھوڑا جیا اڈیکو ۔ جالینوس نے رقعات عالمگیری وچ لکھیا اے بئی جدوں دوران خون سر توں پیراں دی طرف روانہ ہوندے تے اوس نوں آہستگی دے نال روانہ ہون دیئو جی تیزی یاں کاہلی نہ کرو ..... بے چینی اور بے صبری نہ کرو ..... لوؤ ملاحظہ فرماؤ اکھاں کھل رئیاں ایں ہولی ہولی ۔

حاتم - کوئی وی نئیں اوہنہ نال اونویں پئی اے بیہوش ۔

علم - رحمت اللہ جی بات ایہہ ہے بئی ایس بی بی دا معیار ہوسا چاکرن دی ضرورت اے ۔ دو اٹھاں ہور لیاؤ جلدی نال ۔

رحمت - دو اٹھاں ہور جی ۔

علم - ہاں جی ۔ دو اٹھاں مزید لیاؤ جی ۔

رحمت - جا حاتماں آ ئیکی توں پیا ۔

حاتم - شاواشے بئی تیرے ۔ او ئے جے میں اٹھاں ڈھوسکدا تے پھیر میں منگدا کاہنوں بھلا ۔

علم - تکرار وچ وقت ضائع نہ کرو جی ایس بی بی دی زندگی خطرے وچ اے اگر ... خوانخواستہ خطرہ ترقی کر گیا تے فیر بہت مشکل ہوئے گی (رحمت چلا جاتا ہے)

حاتم - رحمت اللہ وچارا سائیں لوک اے بابو جی ۔ میرے رکشا وچ بیٹھی ہندی تے بڈھے دریا وچ دھکا دے کے گھر واپس آجاندا ۔

علم - ارواح خبیثہ انسان دا پچھا نئیں چھڈیا کر دیاں جی اک مرتبہ حضرت سلیمانؑ نے اک جن نوں حکم فرمایا کہ اے جن میرے ارشاد دے مطابق توں چالیس دن اور چالیس راتاں (رحمت اللہ واپس آکر)

رحمت - باہر ہور اٹاں نئیں ملدیاں جی، کتے۔

علم - طفیل رفوگر دے کوٹھے دیاں پٹ لیاؤ جی کافی خستہ اے اودا امکان۔

رحمت - چنگی صلاح دتی اے بالو جی کسے ہور دے گھر دیاں کیوں پٹاں۔

علم - بات ایہہ ہے رحمت اللہ جی۔ بئی اپنا معیار زندگی بلند کرن لئی ہمیشہ دوسریاں دے گھراں دیاں اٹاں پٹنیاں پیندیاں ایں۔ جاؤ شاباش .... جاؤ ناں جی سوچ کی رہئے او۔

(رحمت اللہ پھر چلا جاتا ہے)۔

حاتم - میرا تاں خیال اے جی بئی اینوں مرگی توں وی زہرلی اے کوئی بیماری۔

علم - ایس بی بی نوں کوما اے جی حاتم سائیں جی۔

حاتم - اوہ کی ہویا جی۔

علم - انگریزی بیماری اے جی پاکستان وچ ہالے ایدھا اچھی طراں رواج نئیں ہویا بہت کم آندی اے جی ایہہ بیماری ساڈے ملک وچ۔

حاتم - لونس وچیرتے تاں آجاندی ہونی ایں۔

علم - بیماری اے جی، کوئی تجارتی جنس تاں نئیں۔ ایس بیماری وچ پھیپھڑیاں اور گردیاں داکنکشن ٹٹ جاندا اے، جس طراں برسات دے دناں وچ گل کردے کردے ساڈے لہور دے ٹیلی فوناں داکنکشن ٹٹ جاندا اے۔

(رحمت اللہ اینٹیں لے کر آجاتا ہے)۔

رحمت - آہ لوؤ جی۔

علم - لوؤ بئی شاباش بسم اللہ کر کے ایہہ اٹاں دی پاویاں دے ہیٹھ دے دیئو۔ شاباش محبت نال خلوص نال..... (دونوں اینٹیں دینے کے لیے اس کا سرہانہ اٹھاتے ہیں) ہیں ہیں ہیں۔ ایہہ کی کرن لگے او ـــ اودھر دیئو جی اٹاں پائینتی دی طرف۔

حاتم - پنیتویاں وتے

علم - ہاں جی۔

رحمت - ایہہ تے فیر اوہوای گل ہوگئی۔ اٹاں دین دا نیدہ .....

علم - انسانی زندگی نوں بچان دی خاطر نفع نقصان نئیں سوچی دا رحمت اللہ جی۔ جگر داخون جس وقت تک نصف گردش کر کے دماغ وچ نئیں پہنچے گا ایس بی بی دی نفسیات نئیں ٹھیک ہونی۔ اک مرتبہ نفسیات ٹھیک ہو گئی تے اپنے چیک مار کے اٹھنا ایں اور تہاڈا سب دا تجزیہ نفسی کر دینا اے۔

حاتم - میرا وی جی۔

علم - کیوں نئیں جی تسیں وی تے ایس عمل وچ شامل او۔ شاباش پچھے ہو جاؤ اک اک قدم - (وقفہ خاموشی) رحمت اللہ جی۔

رحمت - ہاں جی۔

علم - اینوں رکشا وچ پا کے کسے مناسب مقام تے سٹ آؤ۔

رحمت - کیوں جی۔

علم - ایس بی بی دا معیار زندگی عمر بھر اچا نئیں ہونا، بچن دی بہت گھٹ امید اے۔

رحمت - اینوں کتھے لجانواں جی۔

علم - اینوں ڈیڈ لیٹر آفس دے سامنے سٹ آؤ کوئی گرفت نئیں کرے گا۔

رحمت - کتھے جی۔

علم - جی پی او دے پچھواڑے، بڑے ڈاکخانے دے عقب وچ لاوارث مال دا اوہی مقام مقرر اے۔

حاتم - لے بئی میں تے چلنا ایں۔ سلامالیکم۔

(جانے لگتا ہے۔)

رحمت - اوئے گل تے سن حاتماں۔ ٹھہر تاں سہی۔

حاتم - میرے کاروبار دا ویلا اے بھا تسیں لوک تے کمایاں کر آئے جے۔ سلامالیکم۔

رحمت - اوئے پیسے دی خاطر لو بھیا یاراں نوں چھڈی جاناں ایں — پیسے لئی حرصیا۔

حاتم - پیسہ ہی رنگ روپ ہے پیسہ ہی مال ہے۔
پیسہ نہ ہو تو آدمی چرخے کی مال ہے۔
تیغ اور سپر اٹھاتے ہیں پیسے کی چاٹ پر
تیر و سناں لگاتے ہیں پیسے کی چاٹ پر

میداں میں زخم کھاتے ہیں پیسے کی چاٹ پر
یاں تک کہ سر کٹاتے ہیں پیسے کی چاٹ پر
پیسہ ہی رنگ روپ ہے پیسہ ہی مال ہے۔
پیسہ نہ ہو تو آدمی چرخے کی مال ہے۔

(یہ بند جھومر ڈال کر گاتا ہے اور پھر اسی طرح گاتا ہوا نکل جاتا ہے۔ دور تک اس کی آواز سنائی دیتی ہے۔)

رحمت - میں ڈاکٹر نوں لیا ناایں جی بلا کے۔

علم - ڈاکٹر دے آن دا ہن کوئی فیدہ نئیں رحمت اللہ جی۔ بات ایہہ ہے بئی ایس بی بی دا آخری وقت آگیا اے۔

رحمت - نیکی کرن گیاں دیر نہیں لانی چاہی دی باؤجی۔ جمال دین اک بمار کاکے لئی ڈاکٹر بلا کے لیایا سی تے اوہ کاکا اللہ دے فضل نال چنگا بھلا ہو گیا۔

علم - بات ایہہ اے رحمت اللہ جی بئی ایدی حالت اوس کاکے نالوں خطرناک اے۔

رحمت - جمال دین کہندا سی بئی نیکی دا بدلہ ہمیشہ نیک ملدا اے۔ جدوں اوس کُھلے سڑے چٹے نے نیکی کمائی تے میں اوہدے نالوں گھٹ تے نئیں بابو علم دین جی۔ تسیں میرے آن تک ایتھے ای بیٹھیا جے۔

علم - ایدھے کول ایس بی بی کول۔

رحمت - ہاں جی۔ میں لس گیا تے آیا۔ رکشا وچ بہا کے لیا ناایں ڈاکٹر صاحب نوں۔

علم - میں چھوٹی دے بالا خانے وچ پانی بھر ناسی جی۔

رحمت - کوئی گل نئیں جی فیر بھر لینا (جاتے ہوئے) میرے آن تک جاناں بھلا شینت جے ایہنوں ہوش آجاوے تے ایہہ پانی منگے وچاری۔

(چلا جاتا ہے۔)

علم - (او نچے) چھوٹی نوں آرائش جمال لئی ہر دو گھنٹے بعد منہ دھونا ہندا اے جی اور بالا خانے تے پانی نئیں چڑھدا۔

(رحمت کے چلے جانے کے بعد علم دین بابو ادھر اُدھر دیکھتا ہے۔ پھر آرام سے اپنی دھوتی کی ڈب میں سے ریوڑیاں نکال کر کٹر کٹر چبانے

لگتا ہے ۔ دوسری ڈب میں سے سرمہ دانی نکال کر اپنی آنکھوں میں سرمہ
لگانے لگتا ہے ابھی اس نے ایک آنکھ میں سلائی پھیری ہے کہ اس کا
لڑکا آجاتا ہے ۔)

لڑکا - اباجی تسیں ایتھے بیٹھے ہوئے او....

(علم دین سرمہ دانی چھپاتا ہے ۔)

علم - اوہ بات ایہہ اے بیٹیا ۔ آؤ بیٹا جی بیٹھو بیٹھو...... دیکھو والدین داکہنا
دمنن والیاں دا ایہہ حال ہندا اے ۔ بیہوش پئی اے ۔

لڑکا - ایہہ کون اے اباجی ۔

علم - رحمت اللہ دی سواری اے ۔

لڑکا - ایہہ تے کڑی اے اباجی ۔

علم - پہلے سواری ای سی بیٹا جی بیہوش ہون توں بعد کڑی بنی اے ۔....تسیں
نئیں بیٹھنا کدے رکشا وچ ــــ سمجھے ۔

لڑکا - اچھا جی ۔

علم - تہاڈی والدہ دا موڈ کیسا اے ؟

لڑکا - اباجی اماں بڑے گسّے وچ اے ۔ اٹھو ناں...... اٹھو ناں اباجی آ تاں گیاں ئے
او کہ نئیں..... چلو ناں اماں بلاندی اے ۔

علم - چلدا ایں بیٹیا جی ۔ چلدا ایں ۔

لڑکا - چلو نئیں تے میں اماں نوں ایتھے بلا لیاناں ایں ۔

علم - رحمت اللہ مینوں ایتھے بٹھا گیا اے میں ایس بیمار نوں چھڈ کے کس
طراں جا سکدا ایں ۔

لڑکا - (جاتے ہوئے) اچھا فیر میں اماں نوں ایتھے ای بلا لیاناں ایں ۔

علم - ناں جی بیٹیا جی ۔میری اک عرض سنو جی ــ بیٹے جاوید جی ....

لڑکا - چلو فیر میرے نال ۔

علم - (اٹھ کر) آناں رئیا ایں ۔ میں جاناں رئیا ایں تہاڈے نال ۔ اپنی اماں نوں
ایتھے لیان دی کی ضرورت اے ~~اے~~ آؤ ناں میرے نال ۔ چلو ناں میرے

(پانی کی بالٹی اٹھا کر اس کے ساتھ چلتا ہے) تسیں تے بڑے اچھے بیبے اور بڑے سمجھدار بچے او..... اپنی والدہ نوں ایہہ نہ تیلانائی اباجی کتھے بیٹھے ہوئے سی کدے کول بیٹھے ہوئے سی. سیھے اوناں بٹیاجی. چلو چلو. شاباش. چلو....

(بابو علم دین کے چلے جانے کے بعد لڑکی ایک آنکھ کھول کر ایک طرف کا جائزہ لیتی ہے. پھر دونوں آنکھیں کھول کر دیدے گھماتی ہے. بڑی آہستگی سے چارپائی پر سے اٹھتی ہے. اپنے جوتے پہنتی ہے. اور گربہ پائی سے کوٹھڑی میں چلتی ہے. سیدھی سوٹ کیسوں کے پاس پہنچتی ہے. اوپر کا کھول کر کپڑوں میں ادھر ادھر ہاتھ ڈالتی ہے. نیچے سے ایک بٹوہ نکلتا ہے اُسے اپنی بغل میں دباتی ہے. پھر سوٹ کیس جمال کی چارپائی پر رکھ کر دوسرا بکس کھولتی ہے. اس میں ایک قمیض کے نیچے دس دس کے دو نوٹ اور ایک پرائز بانڈ پڑا ہے. تینوں اٹھا کر بٹوے میں بند کرتی ہے سوٹ کیسوں کو اپنی جگہ پر جماتی ہے اور دروازے پر ٹھٹھک کر گلی کے باہر دائیں بائیں دیکھتی ہے اور اطمینان سے باہر نکل جاتی ہے اس کے چلے جانے کے بعد کیمرہ اس کوٹھڑی کا جائزہ لیتا ہے پھر حضرت داتا گنج بخش کے دس اقوال زریں پر مرکوز ہوتا ہے۔ دروازہ کھلتا ہے اور رحمت اللہ ڈاکٹر کا بیگ لے کر اندر داخل ہوتا ہے اس کے پیچھے پیچھے ڈاکٹر ہے رحمت اللہ ڈاکٹر کو راہ دے کر کہتا ہے. "تسیں بیٹھو جی اوہدر موڑھے تے" اور خود اس کا بکس اپنے ٹرنکوں پر دھرتا ہے۔)

رحمت ۔ (باہر جاتے ہوئے) میں مکھی نوں جندا مار آنواں جی.......اک منٹ وچ آیا۔

(ڈاکٹر حیران پریشان موڑھے پر بیٹھا ہے. رحمت اللہ اندر آتا ہے تو ڈاکٹر پوچھتا ہے۔)

ڈاکٹر ۔ مریض کتھے اے بئی۔

رحمت ۔ مریض جی۔

ڈاکٹر - ہاں بئی مریض۔
رحمت - ایتھے ای سی جی منجی اُتے (ذرا ساجھک کر نیچے دیکھتا ہے) اللہ جانے کدھر چلی گئی۔
ڈاکٹر - توں تے کہہ رہیا سی بیہوش اے۔
رحمت - بے ہوش ای سی جی وچاری - پر اوہ گئی کدھر
ڈاکٹر - کی لگدی سی تیری ڈرائیور۔
رحمت - اوہ جی سواری سی میری ڈاکٹر صاحب رکشا وچ بیٹھی بیٹھی بیہوش ہوگئی غریب
تے میں اوہنوں ایتھے گھر لے آیا۔
ڈاکٹر - لیکن ایتھے تے ہے نئیں۔
رحمت - اوہنوں ہوش آگیا ہونا ایں جی تے اوہ چلی گئی ہونی ایں۔
ڈاکٹر - خوب۔
رحمت - دیکھو جی جیہاں دین کدا خوش قسمت اے اوہنوں لوکاں دی خدمت کرن
دا کوئی نہ کوئی موقع مل ای جاندا اے تے میں اوتھے ای رہنا ایں ارب وارث۔
ڈاکٹر - کوئی گل نئیں بئی زندگی وچ تے کئی موقعے آندے ایں۔ انسان دی نیت
نیک ہونی چاہی دی اے۔
رحمت - ڈاکٹر صاحب تہانوں بڑی زحمت ہوئی جی۔
ڈاکٹر - ایہہ تے ساڈا فرض اے ایدھے وچ زحمت کاہدی۔
رحمت - اوہ جی (جیبوں پر ہاتھ مار کر) ڈاکٹر صاحب جی.... تہاڈی فیس جی معاف کرنا۔
ڈاکٹر - فیس!
رحمت - ہاں جی۔
ڈاکٹر - فیس کاہدی بئی۔ جدوں میں کوئی مریض ویکھیا ای نئیں اوہدا علاج ای نئیں
کیتا تے فیر فیس کیسی؟
رحمت - اوہ جی تہاڈا وقت حرج ہویا اے۔ اوتھے مریضاں نوں چھڈ کے آئے جے۔
ڈاکٹر - کوئی گل نئیں یار بہتریاں فیساں لئی دیاں ایں...... ایناں فیساں نال کوئی حرص
دی اکھ بھر جانی ایں۔ دفع کرمنوں تے ایس گل دا افسوس اے بئی تیرا خدمت
خلق دا چانس مس ہوگیا۔

رحمت ۔ بس جی ایہہ میری قسمت وچ ای نئیں ڈاکٹر صاحب ۔
ڈاکٹر ۔ چل فیر سہی کدے اگلی واری ۔
(ہاتھ ملانے کو ہاتھ بڑھاتا ہے ۔)
رحمت ۔ میں تہاڈوں چھڈ کے آنا ایں جی تہاڈی دوکان تے ۔
ڈاکٹر ۔ (جاتے ہوئے) اوہ کیوں بھلا ..... میں خود چلا جاں گا ۔
رحمت ۔ نئیں جی ڈاکٹر صاحب ایہہ کس طراں ہو سکدا اے ۔
ڈاکٹر ۔ نہیں جی بھائی صاحب تسیں اپنی سواری لبھ لؤ کوئی ۔ رکشا نساؤ ۔ بھاڑا بناؤ تے محنت کرو ۔ میں آپے چلا جاں گا اپنے کلنک تے ......
رحمت ۔ (اپنے آپ سے) پر جاں تے کہندا سی اوہنے ویہہ لئے سولہ فیس دے چار ٹیکہ لگوائی ۔
ڈاکٹر ۔ ہیں جی ؟
رحمت ۔ کش نئیں جی میں اپنے یار دی گل کر رئیا سی ۔
ڈاکٹر ۔ (ہاتھ بڑھا کر) اچھا لؤ فیر سلامالیکم
رحمت ۔ (دونوں ہاتھوں میں ہاتھ لے کر سر جھکا کر مصافحہ کرتے ہوئے) وعلیکم اسلام جی وعلیکم اسلام ۔
(ڈاکٹر چلا جاتا ہے تو رحمت تھوڑی دیر دروازے پہ کھڑا رہتا ہے پھر اندر آ کر پائیوں کے نیچے سے انٹیں نکالنی شروع کر دیتا ہے اور گاتا ہے ۔)
گیا بھج تقدیر دے نال متھا قیمت اساں توں لے لے مٹ دی وے ۔
تقدیر اللہ دی نوں کون موڑے تقدیر پہاڑ نوں پٹ دی وے ۔

کٹ

۵

کردار

رحمت اللہ:- رکشا ڈرائیور

جمال دین:- ٹیکسی ڈرائیور

بابو علم دین:- دو بیویوں کا شوہر

آپا دولتے: بابو علم دین کی بہن

خلیفہ بتین: چائے کا سٹال چلانے والا

گلال السعودی: نوجوان سعودیہ سے لوٹا ہے

بشیر: طالب علم

سین — ۱

اِن ڈور ———————————— دن

(خلیفہ بتّن کا ٹی سٹال ۔سٹوڈیو فلور سے کوئی بالشت بھر اونچا۔ خلیفہ کا چھپر ہے ۔بجوڑائی کے رُخ سٹوڈیو میں لگا ہے ۔بائیں کونے میں خلیفہ کا کاؤنٹر اور چولہا ہے ۔یہاں اس نے گرم سماوار رکھا ہے پیچھے شیشے کی الماری میں بند اور ڈبل روٹیاں ہیں ۔سامنے دو تین چھوٹی چھوٹی میزیں ہیں ۔ایک لمبی میز اور اس کے ساتھ ایک لمبی بنچ ہے اور دو تین کرسیاں ٹین کی اور دو تین سٹول ادھر اُدھر رکھے ہیں ۔

جب سین کھلتا ہے تو اس وقت سٹال پر صرف تین آدمی ہیں ۔ یعنی خلیفہ اپنے اڈے پر اور بشیر اور رحمت ایک میز پر ۔بشیر چائے کی پیالی میں بند ڈبو ڈبو کر کھا رہا ہے اور رحمت اس کے پاس اپنے بٹوے میں سے روپے نکال کر گن رہا ہے جیبوں میں ٹٹول کر چند سکّے بھی اپنے بٹوے میں ڈالتا ہے)

بشیر ۔ بھا رحمت کِنّے کُو پیسے بنا لیندا ایں روز ۔

رحمت ۔ بس یار جو دی بن جائے ٹھیک اے ۔ٹیم پاس ہو رہیا اے ۔

خلیفہ ۔ فرسٹ کلاس ٹیم پاس ہو رہیا اے ۔اور کیا چاہی دا اے بھائی اس کو !

رحمت ۔ رکشا اے پُرانا تے مالک اے تواں ۔ ایہہ تیل بہت کھاندا اے اوہ پیسے بہتے منگدا اے ۔

بشیر ۔ تے توں اوہ مالک چھڈ دے ، کِسے ہور دا رکشہ واہن لگ جا ۔

رحمت ۔ نہیں یار ایہو ٹھیک اے ۔ایہدے نال واہوا شریف اے ۔واہوا وقت گزر رہیا اے ۔

بشیر۔ اینارکشہ بنان تے کنے کو پیسے لگ جاندے ایں۔
خلیفہ۔ اوے تینوں کیا لینا ایں اینارکشہ بنا کے۔ توں چاء پی بندکھا اور پھٹ داہو
امتحان سر تے آگیا اے تیری گپ شپ ای نہیں مکدی د
(چائے لا کر رحمت کے سامنے دھرتا ہے)

رحمت۔ امتحان سلانہ آگیا اے سر تے؟
بشیر۔ نئیں جی سالانہ تے نہیں نوماہی اے۔
خلیفہ۔ نوماہی کیہڑا گھٹ منہدا اے کیے دوسرے امتحان کولوں بھا رحمت اللہ جی۔
رحمت۔ ہاں جی فیر بی۔اے پاس کرنا۔ساڈی تاں چھ جماعتاں دا بھار چک کے ای کمر
ٹٹ گئی بی۔اے تاں فیر بی اے اے، ایتے ہوراں نے بہت کہیا بئی
کاکا رحمت اللہ اک دن توں میری ۔۔۔۔۔
(چونک کر سامنے دیکھتے ہوئے)
اوہ بسم اللہ۔ آؤ بھا جی۔ میں کیہا اک پیالی چاء پی لوو۔
خلیفہ۔ (جاتے ہوئے) چھڈ یار رحمت اللہ۔ کس نوں بلا رہیا ایں۔
رحمت۔ آجاؤ میں کیہا اک پیالی پیندے جاؤ ساڈے غریباں دی۔

بشیر۔ بھاجی ایہہ کون ایں؟
رحمت۔ یا بے ابراہیم ترکھان دا پتر اے جلال دین۔کویت بحرین پچھلے رندن تے لگیا
ہویا اے۔ اج کل چھٹی آیا ہویا اے لہور آجاؤ بھا جلال دین جی۔
بشیر۔ میں وی ایہنوں کئی دناں دا دیکھ رہیا ایں پر مینوں نئیں سی پتہ۔
(جلال دین آہستہ آہستہ سٹال کے قریب آکر رک جاتا ہے)
رحمت۔ آجاؤ۔ لنگھ آؤ۔ میں کیہا خلیفہ اک پیالی چاء بنا بھاء جلال دین ہوراں لئی۔
گلال۔ جی نہیں۔ میں چاہ تے نہیں پیندا۔ میں تے کافی پینا ایں۔
رحمت۔ اوہیو بنا دے بئی خلیفہ۔
گلال۔ اوہ ایہدے کول تے نہیں ہونی۔ پاکستان وچ کافی منہدی اے؟
منہدی اے کافی؟ تسیں جھوٹھ بول رہئے او۔ نہیں منہدی۔!
بشیر۔ کیوں جی پاکستان وچ کیہڑی چیز نہیں ہوندی۔

گلال ـ بہت ساریاں چیزاں نہیں ہوندیاں ، بے شمار چیزاں ایسیاں ایں جیہڑیاں ایتھے نہیں ملدیاں ۔ تسیں کدے لندن گئے او۔

رحمت ۔ (خوفزدہ ہوکر) میں جی۔

گلال ـ نہیں میں ایہناں کو نوں پچھ رہیا ایں ۔ کون او تسیں کتھے رہندے او۔

خلیفہ ـ ایتھے ای رہندا اے جی محلے وچ گلال صاحب کدے دی کوٹھڑی وچ۔

بشیر ـ گلال ۔ گلال صاحب کی ؟

رحمت ـ کویت جان توں پہلاں ایہناں دا ناں جلال سی۔

گلال ـ جلال غلط اے ناں جی ۔ صحیح تلفظ گلال اے ۔ تہانوں صحیح تلفظ معلوم اے عربی زبان دا ؟ تہانوں نہیں پتہ ہوسکدا اے ۔ تسیں کدے کویت ۔ بحرین گئے او۔

بشیر ـ گیا تے نہیں ۔ پر جغرافیہ پڑھیا اے جی ۔

گلال ـ تسیں بڑے بدتمیز او۔ تہانوں کنے ایس محلے وچ کمرہ دتا کرائے تے ۔ کرایہ ادا کردے او ؟ . . . نہیں کردے ہووگے ۔ کس طراں کرسکدے او ؟

رحمت ـ او جی چھڈو پراں تسیں چاء تے پیو۔

گلال ـ میں ایتھے چاء نہیں پی سکدا ۔ برتن صاف نہیں ہوندے تہاڈے ۔ تسیں برتن صاف کردے او ڈی ٹرجن نال ۔ نہیں کرسکدے ۔

لندن وچ ہر ہوٹل صفائی دا خاص خیال رکھدا اے ۔ تسیں میرے نال سائٹ سینگ تے چلوگے ۔ لہور ترقی کرگیا اے کافی . . . ۔ آؤ میرے نال . . .

(چابی نکالکر) ایہہ دیکھو . . . ۔ ایہہ چابی اے ۔ گڈی باہر کھڑی اے ۔ ائیرکنڈیشن اے ۔ ایتھے گڈی تے نہیں ملدی ہوتی . . . ۔ کنے ڈالر دی مل سکدی اے ۔ ؟

آؤ چلو ۔ چلوگے ؟

بشیر ـ ایہہ گڈی دی چابی اے جی ۔

گلال ـ تسیں بڑے بدتمیز او ۔ میں تہاڈے نال گل نہیں کررہیا ۔ کون او تسیں ۔

خلیفہ ـ توں چپ کرکے بیٹھ بشیرے ۔

گلال — ایہہ چاء نہ پیئو۔ تہاڈے کول دوسری چاء نہیں آؤندی پُڑیاں والی، سفید پُڑی ۔ جہدے نال سفید ڈوری بجھی ہوندی اے ۔ نہیں آؤندی ہونی پاکستان وچ نہیں مِل سکدی ۔ مل سکدی اے ؟

رحمت — میں کیہا بیٹھو تے سہی بھاجی ۔

گلال — میں تے سائیٹ سینگ تے جا رہیا ایں ۔ ایہہ دیکھو چابی اے میرے کول گڈی باہر کھڑی اے ۔ چل دے او ۔ وقت ہے تہاڈے کول (خلیفہ سے) تسیں چاء الیکٹرک کیٹل وچ کیوں نہیں بناندے ۔

خلیفہ — بجلی دی کیتل نال ۔ اوہ ہے شاہ صاحب کے گھر ایک . . . .

گلال — او نہیں جی ۔ اوہ کس طراں ایتھے ہوسکدی اے ۔ پاکستان وچ ملدی اے ۔ نہیں ملدی ہونی ۔

خلیفہ — ہے جی ۔ ہے کیوں نہیں ۔ بس پلگ لگا دیو تے پانی منٹاں سکنٹاں وچ گرم ہو جاندا اے ۔

گلال — او تے بہت معمولی کیتلی اے ۔ تسیں پُرانے ماڈل دی گل کر رہے او ساڈے کول کویت وچ جیہڑی الیکٹرک کیٹل اے اوہدے وچ پانی وغیرہ پان دی ضرورت ای نہیں ہوندی ۔ خود بخود چاء بن جاندی اے ۔ تسیں لوک امپورٹ لیئنس بیکے مال منگواندے او ۔ کیوں منگواندے او ۔ نہیں منگوا سکدے نا ۔ اسیں بنا لائیسنس توں منگوا سکدے ایں ۔

بشیر — تسیں تے آپے گلاں کری جاندے او تے آپے ای جواب وی دئی جاندے او ۔

گلال ۔ میں تہاڈے نال گل نہیں کر رہیا ۔ تسیں بڑے بدتمیز او ۔ آؤ جی تسیں میرے نال ۔ سائیٹ سینگ تے چلدے او ۔ گڈی باہر کھڑی اے ۔ ایہہ تسیں چابی دیکھ سکدے او ۔ گڈی ایئر کنڈیشن اے ۔

بشیر — ایہہ کار دی چابی اے جی

گلال — میں تہاڈے نال گل نہیں کر رہیا جی ۔ تُسیں واقعی بڑے بدتمیز او

بشیر — کار دی چابی اسیں کئی واری دیکھی اے جی پر ایہو جیہی تے کدے

نہیں ویکھی۔

گلال۔ رحمت صاحب تسیں کس طراں گوارا کر دے او ایہناں نال بیٹھنا اٹھنا۔ ایہناں نوں تے گفتگو کرن دا طریقہ نہیں آندا تسیں تعلیم حاصل کیتی اے۔ نہیں کیتی ہونی۔ پاکستان وچ رہ کے تسیں کس طراں تعلیم کرسکدے او۔ کرسکدے او؟ نہیں کرسکدے۔ تعلیم ہمیشہ ولیت وچ ہوندی اے۔

بشیر۔ تھوڑی بہت تے کرا ای لئی دی اے جی۔

گلال۔ تسی جھوٹ بولدے او۔ بولدے او نا؟ میرا وقت ضائع کررہے او۔ آئندہ میں ایس ٹی سٹال تے کدے نہیں آنا۔ سمجھے او سلاما لیکم۔

(چلا جاتا ہے۔ ہلکا سا وقفہ۔ خاموشی)

خلیفہ۔ بشیرے۔ چاء پی لئی اے، بند کھا لیا اے۔ جا جا کے پڑھ میرا بیٹا۔

بشیر۔ بس جا رہیا ایں جی۔ اک منٹ۔ آہ اخبار دیکھ کے

(اخبار اُٹھا لیتا ہے۔ اس کے اخبار اُٹھاتے ہی جمال دین اندر داخل ہوتا ہے۔ اور آ کر رحمت اللہ کے پاس کرسی پر بیٹھ جاتا ہے۔ رحمت اللہ اپنی پیالی اور بند والی تھالی اُٹھا کر دوسری میز پر چلا جاتا ہے۔ جمال بھی اس کے پیچھے جاتا ہے وہ اس میز سے اُٹھ کر بڑی میز پر چلا جاتا ہے جمال دین اس کے ساتھ وہ آگے کو کھسکتا ہے جمال دین بھی آگے کو کھسکتا ہے۔ خلیفہ ان کو دیکھ کر ہنستا ہے تو جمال کہتا ہے)

جمال۔ خلیفہ بنن ایک پیالی چائے کڑک۔

(پھر وہ رحمت اللہ کے اور قریب ہوتا ہے۔ رحمت اللہ اور آگے ہو جاتا ہے۔ خلیفہ چائے بناتے ہوئے کہتا ہے)

خلیفہ۔ اوہ ہماری طرف کہندے سے۔ تو ڈال ڈال میں پات پات تیرے من کی بات بتا دیوں گی۔

جمال۔ یار خلیفہ ایہہ ساڈا جوٹی دار ناراض ہوئیا ہوئیا اے ساڈے نال۔

خلیفہ۔ کوئی بات نہیں جی یاراں وچ ناراضگی ہویا ای کردی اے۔

(علم دین آتا ہے)

علم ۔ (آف کیمرہ) خلیفہ جی۔ خلیفہ بتن جی اک پیالی چائے ازخوانی مع بالائی بُراں دے تیار فرماؤ جی۔ ایہہ طفیل رفوگر صاحب کدھر چلے گئے ایں جی۔

خلیفہ ۔ (آواز دیگر) ابھی تاں ایتھے ای سی باؤ جی ایں ڈوری دھاگہ وغیرہ لین چلا گیا ہوتا ایں

جمال ۔ باؤ علم دین جی آؤ ایدھر۔ اودھر کدھر ٹُرے جا رہے او۔

(خلیفہ چائے لاکر جمال کے سامنے رکھتا ہے)

علم ۔ آرہیا ایں جی۔ حاضر ہو رہیا ایں۔ خلیفہ جی میرے لئی چاہ تیار فرماؤ جی تیزی نال اور بہ سرعت کمال۔ میں کہیا جی میں ایہہ پارچات طفیل دے اڈے تے رکھ آواں محفوظ رہن گے جی۔

بشیر ۔ باؤ علم دین جی سلامالیکم۔

علم ۔ وعلیکم السلام، برخوردار وعلیکم السلام۔

جمال ۔ ایہہ کپڑے کدھر چکی پھردے او باؤ جی۔

علم ۔ ایہہ پارچات ایں جی اِک وڈھی لئی منگوایا ہے۔ ایہہ ملاحظہ فرماؤ ویکھو۔ اور اِک ایہہ دُوسری لئی اے، چھوٹی دے واسطے۔

(کھولتا ہے)

چھوٹی آرائش جمال دے سارے معاملات نوں بڑی خوبی دے نال سمجھدی اے جی

(بیٹھ جاتا ہے)۔

خلیفہ ۔ بالو علم دین جی، ملائی والی چاہ پیو گے نا۔

علم ۔ بیشک خلیفہ جی بے شک۔

جمال ۔ میں کہیا بالو جی ایہہ ساڈے یار نوں تے منا دیو۔ پورے ستاں دناں دا ناراض اے

علم ۔ کی گل اے رحمت اللہ صاحب (اسکے پاس جاتا ہے) کس بات دی ناراضگی اے۔

رحمت ۔ کُتش نئیں جی۔ ناراضگی کاہدی ہونی سی۔ ایہہ اپنے گھر راضی۔ اسیں اپنے گھر خوش۔

علم ۔ ایہہ تسی کی فرمایا جی۔ تسیں تے اکو گھر دے جمے بٹے اور ہم پیشہ او ہم مشرب او۔ ہم ساز او۔

جمال ۔(رحمت کے کندھے پر ہاتھ دھر کے) کیوں بئی گل کر بابو علم دین ہوری کی کہہ رئیے سنے۔ سمجھ رہیا ایں اینہاں دی گل۔

(جس دوران میں وہ رحمت سے بات کرتا ہے بابو علم دین جمال کی پیالی اٹھا کر ایک گھونٹ لگا جاتا ہے۔ جمال دیں پلٹ کر دیکھتا ہے۔ تو علم دین کہتا ہے۔)

علم ۔ تسیں کری جاؤ گل۔ رحمت اللہ جی تسیں غور نال سُنی جاؤ۔

بشیر ۔ تے تسیں لائی جاؤ سُٹر کے بڑا اچھا موقع اے۔

علم ۔ (پیالی فوراً رکھ کر) برخوردار بشیر صاحب تسیں اپنی بیشتر توجہ تعلیم دی طرف رکھیا کرو۔ البتہ اگر فراغت دا موقع مِلے تے کدے کدے جلوس وغیرہ وی نکال لیا کرو۔

جمال ۔ تسیں اونہوں چھڈو جی او ٹھیک جا رہیا اے پڑھائی وچ ساڈی کوئی فکر کرو۔

(خلیفہ بابو کی پیالی لاکر وہیں میز پر رکھتا ہے۔)

خلیفہ ۔ ایہہ لوؤ بابو جی۔ پیو تے یاد کرو خلیفہ بتن نے چاہ بنائی سی۔

علم ۔ جزاک اللہ جی۔ سبحان اللہ۔ ایہدے وچ چار چمچے چینی ہور پا لیاؤ۔ مانند کوہسار خفیف چار چمچے مزید۔

خلیفہ ۔ چار چمچے چینی ہور!

علم ۔ اج کل دے انساناں دے دلاں وچ محبت تے اج کل دی چینی وچ مٹھا بمقدار وافر نئیں رہیا خلیفہ صاحب۔ جاؤ شاباش۔ سوچ کی رہئے او۔

(پھر جمال کی پیالی سے ایک سُڑکا لگاتا ہے)

رحمت ۔ ایہو گل ئیں ایہنوں کہندا مر گیا پر ایہدے کن تے جُوں وی نہ سرکی۔

بشیر ۔ کیہڑی گل بھا رحمت اللہ۔

رحمت ۔ ایہو بئی اج کل دے دلاں وچ ہُن محبت نئیں رہئی توں ہر اک تے اعتبار کرن نہ بہہ جایا کر۔

علم ۔ تسیں لوکاں تے اعتبار کردے او جمال دین جی۔

جمال ۔ بے اعتباری دی لوڑ ای کی اے بابو جی۔

علم - میریاں دو بیویاں ایں جمال دین صاحب اور میں دوناں نال بے پناہ محبت کردا ایں لیکن - لیکن اعتبار اک تے وی نئیں کردا -

رحمت - بس ایہو گل ایہہ نئیں سمجھدا۔ آہ کوئی دساں پندراں دناں دی گل اے کیہے بڈھی مائی دے گھر سمیاں اُتارن گیا تے اودے بمار پوترے تے ترس کھان بہہ گیا -

علم - نئیں کیوں ترس کھادا جی۔ اودے بمار پوتے تے -

جمال - میں کوئی ظلم کیتا بابو جی۔ کوئی برائی کیتی -

رحمت - تے کسے نے من لینی اے تیری ایہہ گل بئی ٹیکسی ڈرائیور ایڈا نیک ہو سکدا اے -

جمال - نہ منّے میں کوئی انعام لینا ایں کسے کولوں -

رحمت - اچھا پھر توں مینوں کیوں سنائی ایہہ گل۔ تے میرے کن کیوں بھرے بئی رحمت اللہ جتھے تیکر ہو سکے انسان نال بھلیائی کرنی چاہی دی اے -

علم - جمال دین نے تہانوں نیکی کرن دی تعلیم دتی ایس زمانے وچ جی۔ حیرانی دا مقام اے صاحب من!

جمال - ایس زمانے نوں کی ہویا اے بابو جی -

رحمت - ایس زمانے نوں ایہہ ہویا اے۔ بئی اوہ اُچکی بے ہوش بن کے چار سو ویہہ بن کے تیہہ روپئے کھلے میرے کڈھ کے لے گئی تے بٹوہ تیرا لے گئی -

علم - کون لے گئی جی -

رحمت - اوہ جیہڑی میری سواری سی بے ہوش ہوئی ہوئی۔ جہدے کول میں تہانوں بہا کے ڈاکٹر نوں لین گیا سی -

علم - نہایت صاحب جمال لڑکی سی جی اوہ .... اگر بے ہوش نہ ہوندی تے میری طرف دیکھ کے اک مرتبہ ضرور مسکراندی -

رحمت - اوہ روپئے لے گئی گھروں چرا کے - کرلو نیکی میں وی رکشا دا میٹر پیچ کس نال ڈھلا کر دتا اے۔ ہن کھڑک کھڑک دس پیسے۔ دس پیسے۔ دس پیسے ایوں ڈگدے ایں جیویں جیویں پرانی ٹوٹی وچوں تپکے ڈگدے ہون -

علم - بہت اچھا کیتا جی تسیں۔ نہایت مناسب علاج سوچیا ایس بدبخت نوں سزا دین دا -

رحمت۔ بن جیڑھا دی میرے رکشا وچ بیٹھو۔ دوکان دار ہووٗے تے آپے بلیک کر کے گھاٹا پورا کرو۔ کلرک ہووٗتے رشوت لوؤ۔ نوکر ہووٗتے سودے وچوں پیسے رکھو۔ بن لگے گاناں پتہ ساریاں نوں ساڈے پیسے چُراں دا۔

جمال۔ اوئے بیں تیہوں جانناایں مسٹر رحمت اللہ توں ایڈا سخت دل نئیں۔ اینویں غصہ کھائی بیٹھا ایں۔

علم۔ رحمت اللہ صاحب دا غصہ بالکل بجا اے۔ جمال دین جی۔ ایہہ عوام الناس دے انسان ایں۔ اور عوام الناس یقین محکم نوں پسند نہیں فرماندے۔ ہر چیز نوں شک وشبہ دی نظر نال دیکھنا مناسب سمجھدے ایں۔ میں تاں کچہری وچ عرائض نویس ایں میرا تاں ہر روز ہزاراں انساناں نال واسطہ پیندا اے۔ جیہڑے بے اعتمادی دی بنا تے سالہاسال مقدمے بھگتیا کردے ایں۔ مُشتری ہشیار باش........ مُشتری ہشیار باش!! ایں ہشیار باشی نے بندے نوں بندے توں دور فرمادتا اے جی۔ اور ایدھے..............

رحمت۔ رہن دیو بابو جی۔ تسیں ہر گل وچ اپنی عرضی نویسی شروع کر دیندے او۔

جمال۔ بابو علم دین جی بالکل ٹھیک کہہ رہے ایں......... میں اپنا میٹر ہر ہفتے سٹرک کنڈھے لگے ہوئے میلاں نال چیک کردا ایں فیر دی ہر سواری ایہو سمجھدی رہندی اے بئی میرا میٹر تیز چل دا اے۔ اَج ماڈل ٹون توں اِک سواری لدی نال اوہناں دے کاکے ہوری سن، بہندے سار ای کہن لگے۔

(یہ دونوں رول جمال ادا کرے گا۔)

باپ۔ بیٹا ذرا میٹر تے نگاہ رکھنا۔ اَج کل دے ٹیکسی ڈرائیور بڑے بے ایمان ایں

لڑکا۔ اباجی میں تے تہاڈے کہن توں بغیر ای میٹر دی طرف دیکھ رہیا ایں۔

باپ۔ تسیں اج نیئر کھٹیاں کھادیاں، نیں کاکاجی

لڑکا۔ نئیں اباجی ہُن تے ساڈی واڑ وچ کھٹیاں رہیاں ای نئیں۔

باپ۔ کیوں جھوٹ بولدے او پتّر۔ تہاڈی آواز صاف دس رہی اے پئی۔ ساڈی واڑ وچ نئیں رہیاں کھٹیاں تے تسیں قریشیاں دی واڑ وچوں جا توڑیاں ہون گیاں۔

لڑکا۔ نئیں اباجی میں تے قریشیاں دی واڑ وچ گیا ای نئیں۔

باپ۔ تے فیر تہاڈا گلا کس طراں بیٹھ گیا۔
لڑکا۔ پتہ نئیں جی آپے ای بیٹھ گیا۔
باپ۔ ویکھو بئی ایہہ تیرا میٹر تیز چل رہیا اے سنے تے پچاہ پیسے سن تے ہنے ای سٹھ ہو گئے این......
لڑکا۔ اباجی بہت تیز چل رہیا اے۔ اینھے تیکر آواز آرہی اے بڑا بے ایمان اے ٹیکسی والا۔
باپ۔ تہاڈی اماں نے دوا لگائی سی تہاڈے گلے وچ۔
لڑکا۔ کہندے سی پہلے آنڈا کھاے فیر لگانواں گی دوا۔
باپ۔ آنڈا۔ آنڈا کدھروں آیا۔ کون لیایا سی۔
لڑکا۔ میں لیایا سی اباجی۔ اوہ جیہڑی قریشیاں دی چٹی ککڑی اے ناں اوہ، اوہناں دی واڑ وچ آنڈا دندی اے تے میں اوتھوں چُک لیاناں ایں.......
باپ۔ خود ای کھا جاندے او یا اپنے چھوٹے بھائی نوں وی دیندے او۔
لڑکا۔ جدوں اوہ چک کے لیاندا اے اباجی اوہ کلا کھاندا اے جس دن میں لیاندا ایں میں کھاندا ایں۔
باپ۔ کدے کدے اپنے اباجی لئی وی لیایا کرو ناں بیٹے جی....
لڑکا۔ ویکھو۔ دیکھو اباجی....... ویکھو..... میٹر فیر چل گیا اے جی ایہہ ٹیکسی ڈرائیور بڑا بے ایمان اے اباجی ایہنوں پورے پیسے نہ دینا.....
باپ۔ روک بئی روک۔ ساڈوں اتے دے اتھے ای۔ روک ناں۔ شرم آنی چاہی دی اے۔ ایہا نوجوان ہو کے بے ایمانی کردا ایں اترو بیٹا۔ اترو۔ بے ایمان نال تعلق ای نئیں رکھنا۔
بیٹا۔ اچھا جی.......
خلیفہ۔ واجی واہ...... حد کر دی اباجی نے اور بیٹا جی نے۔
(خلیفہ ایک انڈا چھری سے توڑ کر پیالے میں ڈالتے ہوئے کہتا ہے۔
اور چھلکا پرے سڑک پہ پھینکتا ہے)۔
علم۔ کتنی سمجھے او بھائی رحمت اللہ صاحب۔ ایس جہان وچ ہزاراں ایسے لوگ موجود این جی....... لکھاں ای ایسے انسان این جیہڑے غریب آنڈا نئیں کھا سکدے آٹھ آنے دا اِک دا اے جی آج کل۔

(آپا دولتے آتی ہے)

بشیر - واہ، باؤجی واہ — پہلاں تو ماشاء اللہ کافی سمجھدار ہو گئے او۔

دولتے - (آف کیمرہ) طفیل او ے طفیل.... وے کدھر دفع ہو گیا ایں رنوگرا۔

علم - میری آپاں جی تشریف لے آئے نے ایں جی۔

(گاؤن جلدی سے اپنے پیچھے رکھ کر بیٹھ جاتا ہے)۔

دولتے - خلیفا — وے خلیفا .... (نیلڈ ان) اوہ کدھر دفع ہو گیا اے طفیلا رنوگر بدبخت۔

خلیفہ - اوہ جی کوئی دوڑکی دھاگا وغیرہ لین گیا ہونا ایں۔

دولتے - (اپنی ٹوکری میں سے گاجریں نکال نکال کر کھاتی ہے اور کرسی پر بیٹھ جاتی ہے) میں صدقے...... میں واری.... میرے ماں جائے دی صورت نظر آئی .... تصویر نظر آئی...... (دامن پھیلا کر) اللہ تیرے لکھ لکھ شکر...... اللہ تیرا ہزار شکر اے...... تیرے صدقے جاواں .... ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا۔ تے بہن دے دل دا سہارا۔ اَج ایس خوش نصیب بھین نوں دو دفعہ نظر آیا ایک دن وچ۔ اللہ تیرے قربان تیریاں شاناں دے قربان —

جمال - (آپا کے سامنے اخبار پھیلا کر رکھتے ہوئے) ایہہ گل وغیرہ ایدھے وچ رکھی جاؤ آپا جی —

آپا — وے کی آکھیا اے ٹیکسی ڈرائیورا ....

جمال - پہلاں ایتھے کٹھے کر لیئے آپا جی تے فیراک پاسے جا کے سٹ دیاں گے۔

آپا — اوہ کیوں وے

رحمت - (اٹھکر) اوہ ایس کر کے آپا جی - بئی ایہہ ہٹھوا اے گورنمنٹ دا۔

علم - تسیں ہٹھوا او جی۔ جمال دین صاحب۔ تہانوں شرم آنی چاہی دی اے۔ گورنمنٹ دے ہٹھو ہو کے شریفاں دے محلے وچ رہ رہے او۔

جمال - میری عرض تے سنو حضور والا

خلیفہ - او جی کی تہاڈی عرض سُنیئے۔ اینوں خوامخواہ لے کے۔

رحمت - عرض ایہہ کرن گے بھائی جمال دین صاحب بئی اپنے شہر کو شیشے کی طرح صاف رکھنے۔

دولتے ۔ دفع دور ۔ خدا نہ کرے ۔ ساڈے کے ضرورت پئی آ جاک ربی دی اللہ دے فضل نال انسان ایں حضرت آدمؑ دی اولاد ایں کوئی جمعدار تاں نئیں ۔

رحمت ۔ او جی گورنمنٹ تے تھاؤں تھائیں اشتہار لائے ہوئے نیں پئی پاک شہروں کو پاک صاف رکھیئے تے اے جیہڑا اے ناں ۔

دولتے ۔ تے گورنمنٹ آ جائے جھاڑو پکڑ کے ۔ خود آ کے ٹاکی مارنیا کرے اللہ دے حکم نال ساڈیاں گلیاں وچ ۔ اسیں کوئی گورنمنٹ توں گھٹ نئیں خدا دے فضل نال ۔ میں تے پا ساں گند پا ساں ۔ ہٹائے مینوں کوئی ۔ ہٹائے کوئی مینوں ۔
(گند ڈالتی ہے)

علم ۔ بے شک ۔ آپا جی ٹھیک کہہ رہے ایں ۔ میری ہمشیرہ ٹھیک فرما رہے اے ۔ خلیفہ جی غور فرماؤ ساڈوں کی ضرورت اے سڑکاں صاف رکھن دی ۔ گلیاں صاف رکھن دی ۔ ساڈیاں اپنیاں گلیاں ایں ۔ ساڈے اپنے محلے ایں ۔ ساڈوں ایتھے گند پان دی پوری پوری شخصی آزادی ہونی چاہیدی اے جی ۔

دولتے ۔ گورنمنٹ نے خود کارخانے بیٹھی اے ۔ فیکٹریاں چلا رہی اے ۔ تے ساڈوں گلیاں محلیاں دی صفائی تے مجبور پئی کردی اے ۔

جمال ۔ خدا دا واسطہ اے ۔ میری گل تے سنو ۔ کیہڑے کارخانے آپاں جی کیہڑیاں فیکٹریاں

دولتے ۔ آہ فیکٹریاں نئیں ہن ۔ علم دیناں جواب دے ناں اپنی بہن دی طرفوں ۔

علم ۔ گورنمنٹ سیمنٹ دیاں فیکٹریاں بنا رہی اے جی ۔ ولائتی کھاد دے کارخانے اگھا رہی اے ۔ بجلی گھراں توں لکھاں ہزاراں کما رئی اے ۔ لوکوشاپاں ۔ کیرج شاپاں ۔۔۔ آرڈیننس فیکٹریاں ۔ میں جناب نوں کی کی چیزاں گنراواں ۔ جمال دین جی ۔

جمال ۔ پر بابو علم دین تسیں تے سیانے آدمی او ۔

علم ۔ میں نئیں ایں ناں جی سیانا آدمی ۔ ہرگز نئیں جی مطلق نئیں جی ۔ ضلع کچہری وچ مینوں عرائض نویسی کردے اج بائیس سال ہندے ایں جی ذرا غور فرمانا ۔ عرصہ چار سال توں میرے تخت پوش دا اک پاوا ٹٹیا ہویا اے اور میں اوہدے نیچے اِٹاں رکھ کے کم چلا رہیا ایں ۔ گورنمنٹ نوں اج تک خیال نہ آیا پئی بابو علم دین دے تخت پوش دا پاوا ٹٹا اے ۔ الٹا مینوں صفائی تے مجبور فرما رئی اے ۔ میں اک

مرتبہ انگریزی دی اِک کتاب وچ پڑھ رہیا سی جی۔

دولتے ۔ میرے بھرا دے تخت پوش دا پلاٹ جاوے۔ شہدا اِتھاں ڈھو ڈھو کے گذارا

کرے (رو کر) ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا تے بھین دے دل دا سہارا ۔

بشیر ۔ ہر شہری دے چند پیدائشی حقوق ہندے اے جمال دین صاحب اور ایہہ حق

ہنواں دا اوہنوں پورا پورا حق اے ۔ جمہوریت دے تقاضیاں مطابق ہر ۔۔۔

شہری اپنے حقوق دا مطالبہ کر سکدا اے۔ تسیں کیہڑیاں خیالاں وچ پھردے او۔۔

رحمت ۔ اوئے جا وڈیا میٹرک پاسا ۔ تیرے کولوں تے ایہہ نِکے نِکے سنڈے زیادہ

سیانے نیں ۔

علم ۔ دیکھو جی اگر حکومت ساڈی بھلائی ول توجہ نئیں دیندی تے اسیں خود کیوں اپنی بھلائی

ول توجہ دیئیے۔ ساڈوں کوئی زیادہ ضرورت اے ۔

خلیفہ ۔ بالکل بابو علم دین جی لکھ روپے دی بات کیتی اے تسیں۔ ساڈا کم بیٹھ کے ایہہ

ویکھنا اے پئی گورنمنٹ کتھاں کتھاں فیل ہوندی اے ۔

علم ۔ لوڈا اپنی گل اے جی۔ خلیفہ ہن صاحب ساڈی سیاسی زندگی کا راز پا گئے ایں

بطریق احسن ۔

رحمت ۔ ہن گل کرا وئے بیٹھوا۔ بول۔ بولدا کیوں نئیں ہن۔

بشیر ۔ (ہرکا تان کر) جمال دین ٹیکسی ڈرائیور ۔

خلیفہ ۔ رحمت
علم ۔ دولتے
} ـــــــ بیٹھو ـــــــ

سب ۔ جمال دین ـــ بیٹھو ـــ جمال دین بیٹھو ـ جمال دین بیٹھو۔

(اِن کے نعروں میں جمال دین بھی اسی جوش و خروش سے شامل ہو جاتا ہے۔

یہ گروہ اسی طرح نعرے مارتا ہوا دکان سے نکل کر گلی میں فیڈ آؤٹ ہو جاتا

ہے۔ اِن کے جانے کے بعد خلیفہ میز سے پیالیاں، پرچیں اٹھا اٹھا کر

اپنے اڈے پر رکھتا ہے اخبار تہہ کر کے بڑی میز پہ رکھتا ہے۔ پھر کاپی

نکال کر حساب لکھتا ہے۔ کہ کس نے کیا پیا اور کھایا۔ تھوڑی دیر بعد

جمال دین آہستگی سے آتا ہے۔ اور دکان میں اِدھر اُدھر میز تلے کونوں

کھدروں میں دیکھتا ہے۔ پھر پوچھتا ہے)۔

جمال - اوئے یار تیری جھاڑو کتھے اے خلیفہ -

خلیفہ - جھاڑو۔

جمال - اوہ نئیں تی جئی وانسی تیلیاں دی

خلیفہ - ایہہ ہے - کی کرنی اے -

جمال - پھڑائیں میںوں منٹ دی منٹ -

خلیفہ - (جھاڑو دیکر) ایہہ میںوں چھیتی دے جائیں کہیں ٹیکسی وچ رکھ کے ساتھ ای لے جاویں -

جمال - اِک منٹ دی گل اے۔ (چٹکی بجا کو بس ہنے ای لیا یا۔

(خلیفہ پھر کاپی میں لکھتا ہے۔ اور جمال دین نیچے اُتر کر گلی میں جھاڑو دینے لگتا ہے)۔

خلیفہ - اوہ کی کر رہیا ایں یار - دفع کر - جمعدار آئے گا خود ای صاف صوف کر لئے گا۔

جمال - بس آہ اِک منٹ دی گل تے اے ہنے ہو جاندا اے۔ میں کیڑھا کم کرنا ایں کوڑا ذرا برکھے کے کھونجے وچ ای کر دیناں ایں -

رحمت - (آف کیمرہ) جمال دیناں -

جمال - کی گل اے -

رحمت - اوئے بابے دی دکان توں آنے دا زیرہ پھڑی لیائیں تے نال ای اک لیچی دی۔

جمال - اچھا لئی آنواں گا -

(اچانک آپا دولتے فیلڈ میں آتی ہے اُس کا منہ سیدھا خلیفے کی طرف ہے وہ آتے ہی پوچھتی ہے)۔

دولتے - وے خلیفیا ایتھے میری نسوار دی ڈبی تاں نئیں رہ گئی (اچانک تڑپ کر) وے ٹیکسی ڈرائیورا ——— ایہہ کی پیا کرداایں بدبختا ———

جمال - اوہ کُش نئیں آپاں جی -

دولتے - وے بدبختا ——— خرابا تی دیا بچیا ایہہ کے ہوئیا اے وے -

جمال - اوہ آپا جی - بس خلیفے نوں کیا سی جی - تے اوہنیں میںوں کہیا۔ کوئی گل نئیں -

اے جھاڑو اے جی خلیفے دا ۔ ہیں تے کالا زیرہ ۔ کالا لوُن تے لیچی لین جارہیا این جی ۔

دولتے ۔ (تیزی سے آگے بڑھکر اُس کے ہاتھ سے جھاڑو چھینتے ہوئے) وے خراباتی دے بچیا ۔ خاکروبا ۔ بھیڑیا جمعدارا ۔

(جھاڑو مارتی ہے)

وے تینوں شرم ناں آئی ایہہ کم کردیاں ہوئے ۔ بدبختا ۔ جدوں ایس محلے دیاں ساریاں ماواں بھیناں مرجاسن تے فیر ایہہ کم کرسی شوق نال دے جوان جہان ایں بدبختا ۔۔۔ تینوں گولی لگے ۔ آپا دولتے دے ہندے ہووے توں جھاڑو پکڑیں ۔ بھیناں دے ہندے ہووے ہیرا جھاڑو پھیرن گلیاں وچ ۔ میں کپ نہ چھوڑاں ایسے پتراں بدبختاں نوں ۔ خراباتی دیاں بچیاں نوں ۔

(اب وہ خود جھاڑو لیکر سڑک پر پھیرنے لگتی ہے ۔ جمال سہما ہوا ایک طرف کھڑا ہے) ۔

اِکو اِک میرا ہیرا ۔ ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا ۔ تے بھین دے دل دا سہارا تے چھوٹی عمرے دو شادیاں کر بیٹھیا ۔ اوہناں موزناں اوہدی زندگی بے حال کر چھوڑی اے شہد ے دی ۔ دے بدبختا ۔ خلیفیا خراباتیا ۔ خبردار جو توں اگے کدے ساڈی گلی وچ گند پایا ۔ انڈا توڑیا اودھر چلا یا ۔ انڈا توڑیا اودھر چلا یا ۔ ایہہ تیرے باپ دی چاند ماری اے خراباتیا جو بیٹھا آنڈے چلاندا رہنا ایں ۔ خبردار میں گل کپ چھوڑساں ۔ دفع دور بدبختاں کالے منہ والیاں ۔ بھیڑیاں جوکاں اِکو اِک میرا ہیرا شہدا ۔ ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا تے بہن دے دل دا سہارا ۔

کٹ

کردار

جلال	رحمت
سائیں	طفیل
گلال	خلیفہ
بشیر	دولتے
لڑکی نمبر ۱	لڑکی نمبر ۲
ببر پہلوان	بابو علم دین

سین — ۱

اِن ڈور ——————— دوپہر

(ایک مرتبہ پھر وہی ٹی شاپ کا سین. رحمت. بشیر اور طفیل کرسیوں پر
بیٹھے ہیں، بشیر اپنی پرانی میز پر اور رحمت اور طفیل ایک میز پر۔ اِن کے
پاس ہی خلیفہ بہن بیٹھا مونڈھے پر دونوں ٹانگیں گھوڑے کی بیٹھک
کے انداز میں ڈالے بیٹھا ہے اور کہانی سُنا رہا ہے۔)

خلیفہ ۔ لوؤ بھاجی یقین کر کے جاننا اپنا ڈنڈا تے سر اور ایہہ اکھاں جنویں دیوے
بلدے ہون ۔ تایا صاحب ۔ میرے بڑے نمازی پرہیز گار آدمی سی جی ۔ تہجد
پڑھ کے مسجد وچوں نکلے تے جن اوہناں دے پچھے پچھے۔

طفیل ۔ اوہناں دے تیرے تایے ہوراں دے ۔

خلیفہ ۔ ہاں جی اوہناں دی آواز تے مست ہو گیا بھا طفیل جی ادھی رات نوں جدوں
مست ہو کے گاندے ۔

یا دل سے باز آجایا یا دل نماز ہو جا

محمود پھر بنے گا پہلے ایاز ہو جا

رحمت ۔ (تڑپ کر دوسرا مصرعہ بیچ ہی میں روک دیتا ہے) . بس بس بس اوئے خلیفہ
تیری واز دی تایا صیب توں گھٹ نئیں ۔ کتے جن اِیدھر ای آجاوے ۔

خلیفہ ۔ اے تاں میرٹھ دی گل اے بھاجی اوہ جن ایدھر کدھر ۔

رحمت ۔ لے ہے ۔ جناں نوں کوئی پینڈا پیندا اے ۔ اوہناں لئی تے ہزار دو
ہزار کوہ اِک پلانگ اے ۔

خلیفہ ۔ اوہ تاں رات دا ویلا سی بھاجی ۔

رحمت ۔ نہ بھایا توں رہن اِی دے ۔ تیری واز بہت سُریلی اے جناں دا کیہہ اے ۔

اوہناں نے تاں واز تے اِی مست ہونا ایں بھاؤیں دِن ہووے بھاؤیں رات
کیوں بھئی طفیل -
طفیل - ہاں وا اِی تاں مَیں اینوں کہندا رہندا ایں بھئی گایا نہ کرجن پری دا کوئی اعتبار ہندا
اے. اک باری میرے بابے ہوری کمپنی باغ وچوں ڈر ڈرے پی کے نکلے تاں
اوہناں پچھے اِک چھیلڈا لگ گیا. سڑک دے گھبتے جا کے پچھن لگا صب ُجی
تسیں کتھے جانا ایں -
رحمت - چھیلڈے نے تیرے بابے ہوراں نُوں بھاجی کیوں کیا -
طفیل - بابے ہوراں دا قدمت بی چھیلڈے جناں اِی سی تاں اوہ گلتی کھا گیا بئی ساڈی
برادری بچوں اے -
خلیفہ - یار میہاں توں میری گل تاں مُک لین دے -
طفیل - اچھا اچھا کرد سو لسبلیاں نال -
خلیفہ - لوُجی بھاجی ہمارے تایا صاحب نُوں کلام آندا سی جن قابو کرن دا. اد تھے اِی پکڑ
کے نتھ ڈال دی اِس کے نک میں ساری عُمر دے واسطے میطیع ہو گیا -
رحمت - تیرا تایا -
خلیفہ - نئیں بھاجی جن. کوئی بہت بڑا افسر سی جناں دا معمولی جن نئیں سی -
رحمت - دورے تے آیا ہونا ایں میرٹھ -
طفیل - ایہہ جن بی دورے تے جاندے ایں بھاجی -
رحمت - اوئے اوہ دسی تاں جاندا اے بئی افسری جناں دا - اوہنوں تن خس کلاس ملدے
ہونے ایں جتھے مرضی دورے تے جاوے -
خلیفہ - اللہ جانے جی دورے تے اِی آیا ہونا ایں - اینی موٹی تو اوہدی گردن. اور
ایہہ پیٹ اپنے نیلے گنبد جیا ڈکار دا سی تے سارا میرٹھ کنب جاندا سی -
رحمت - اوہنوں سوڈا کار باتی پیا نا سی دو گیلن -
خلیفہ - اب اللہ جانے جی تایا صاحب ای اوہدی دیکھ بھال کر دے سی -
طفیل - میرے بابے ہوری تاں چھیلڈے نوں کڈدے ہندے سی ٹُکّے چھتر نال جمعرات
دی جمعرات -

رحمت۔ تیرے بابے ہوراں تے جُتی اِی نئیں پائی ساری عمر اوہناں دے گھر سُکا
چھتر کدھروں آیا۔

طفیل۔ ساڈے گھر دے نال چیاراں دیاں جُھگیاں سی بھاجی آنے دے بائی پرانے
چھتر لبھ جاندے سی اودوں۔ چوانی دی سیر گھنڈ تاں ٹیں آپ لیا ندا ریا ایں
ایناں ہتھاں نال۔ بڑا بھلا زمانہ سی۔

رحمت۔ اِک زمانہ اوہتوں وی بھلا سی۔

طفیل۔ ہونا ایں بھاجی ہونا ایں کاہنوں نہیں ہونا بھلا۔

رحمت۔ اودوں ہر چیز مُفت لبھدی سی۔

خلیفہ۔ اوہ کیہڑا بھا رحمت اللہ جی۔

رحمت۔ ساتوں مُنشی ہوری پڑھاندے بندے سی پتھر اور دھات دے زمانے وچ
بندے شکار مار کے لیاندے سی تے فیر سارا ٹبر لون مرچ لائے بغیر کچا اِی کھا
جاندا سی اوہ شکار۔ مُفتا مُفت۔ نہ پیسہ لگدا سی نہ دھیلا۔

طفیل۔ لو دا ہو جئے ویلے سوادآ نا سی زوگری دا خرچ کوئی نہیں تے پیسہ عام۔

رحمت۔ ہے کر نئیں جھلا اوہ اوس ویلے کپڑے نئیں سی پاندے۔

طفیل۔ (شرماکر) لو ہتیاں کداں دیاں گلاں کردے او۔

رحمت۔ اوہ جیہڑا شکار مار کے لیاندے سی نال اوہدی کھل اِی لو بیٹ لیندے سی
پنڈے نال۔

خلیفہ۔ لو بھاجی فیر اوہ زمانہ سی اصل منگیائی توں بغیر جدوں میرے تایا صاحب نے
جن دے گریبان وچ ہتھ پایا۔

طفیل۔ ساہ لے ساہ لے۔ پہلے مینوں دس لین دے۔ اک جمعرات بابے ہوری اپنے
چھیلڈے نوں چھتر مارنا بُھل گئے ڈوڈے پیتے ہوئے سی تاں نم ہٹھاں بڑی بہہ
گئے پینک نِکی چھیلڈے نے چھتر پھڑ لیا تے بابے ہوراں دے گرد ہو گیا۔ میری
ماں گئی سی پانی بھرن کھوہ تے گھر بچے بلبے ہوری کلّے اِی سی۔

(حاتم سائیں کی آواز نیدان ہوتی ہے)۔

اے ترک سوار نواح عرب یثرب نگری پہنچا دینا
کس رنگ میں ہے وہ حبیب مرا مجھے واں کی خبر یا لادینا

خلیفہ۔ (اُٹھتے ہوئے) اُوں ہوُں۔ اِک تاں ایس بھک منگے نے نک وچ دم کر چھڈیا اے۔

(اپنے اڈے پر پہنچ جاتا ہے)

حاتم ۔ دانا کی خیر بابا۔ بھاگوان کا بھلا۔ کر بھلا ہو بھلا۔ اَنت بھلے کا بھلا۔ بابے خلیفے کا بھنڈار بھرا رہے۔ لیا چاہ پلا۔

خلیفہ۔ جا یار حاتم کی سویرے سویرے چاہ منگن آجانداایں۔

حاتم ۔ ادّے ایہہ سویرا اے بابا خلیفہ۔ لوک اپنے کمبوں پی ہو آئے۔ سائیں بابے صدا وی لگا آئے۔ پنج روپے دی کار۔ اک جوڑا کپڑیاں دا۔ نویں جُتّی بڑے داتے لہور دے، پڑے دیا لو۔ بابے حق اللہ سکھ دے بابا لہور تے بابے لہور تے رہن والے۔

رحمت ۔ کتھے اے جوڑا تے نویں جُتّی۔

حاتم ۔ اوہ میں رکھ دی آیا سانبھ کے گھرے۔

بشیر ۔ اَج کدھروں منگ کے آیا ایں۔

حاتم ۔ اَج سمنا بادیاں بابیاں نوں جا ٹکیس لایا۔ بڑے بھلے لوک سمنا بادی کوے دل تے اکھاں دی شرم والے۔

بشیر ۔ آہ پڑھیا اے اخبار وچ حاتماں۔

حاتم ۔ بے دس میں کوئی حرف اُٹھانا جانداایں۔ مینوں کی پتہ اے۔

رحمت ۔ سمجھ گیا ایں۔ فقیراں خلاف مضمون چھپیا ہویا اے۔ ہن چھڈ پیراں ایس کم نوں دفع کر۔

طفیل ۔ ایڈی تیری لوتھ اے۔ ایڈا شیر جیا منہ متھا اے۔ کوئی کاروبار کرلے ساڈی وی عزت تیری وی عزت۔

حاتم ۔ کر بھلا ہو بھلا اَنت بھلے کا بھلا۔ چیٹھی پا دلویں ایس مضمون لکھن والے نوں میرے ولوں۔

بشیر — تیرے ولوں۔
حاتم — لکھیں ہٹی بچیاں آلیاں توں کری جاگلاں تے پائی جامنتاں ترلے آپاں تیری
گل کوئی من لینی اے۔
خلیفہ — بالکل لکھ روپے دی گل کیتی اے حاتم سائیں نے۔ اپنا کم تے ایہہ اے
بھا رحمت اللہ جی ہٹی بیٹھے تے بیٹھ کے اڈیکے ہٹی گورنمنٹ کیتھے کیتھے
فیل ہُندی اے رفیر مزا آندا اے تانی بجان دا۔
حاتم — بے پھیر ایسے گل تے اک پیالی چاہ تے پادے ملنگاں دے ڈبے وچ
خلیفہ — اوئے ٹھہر بنائی تے جاندا ایں
حاتم — آہاہا۔ نہیئں ریساں سائیں بابے خلیفے دیاں ۔۔۔ واہ واہ موتیاں آلیا
لہوردا دولہا۔ بادشاہیاں دا شجا دا ۔۔۔۔
ببر پہلوان — (نعرے مارتا بکرے بلاتا گلی کی طرف سے آتا ہے) ہا بکری — آہ آگیا
ببر پہلوان ٹھنڈی کھوئی آلا — ہا ہا — لے گیا کھڑی مالی جت کے۔۔۔
(ببر ہا ہا کرتا ہے)
رحمت — آ اوئے ببر پہلوان۔
حاتم — سوہنا پہلوان بھریا جُسا تے کھجوری قد۔ ۔ ۔ ببراں دے پُتر ببر ساڈے
محلے دا منہ متھا۔
ببر — ایہہ میں کہیا بھا رحمت اللہ جی کدے ساڈی دکان تے وی آبیٹھا کرو کھوٹے
کھاؤ۔ ادھ رڑکے پیئو تے جاناں بناؤ۔ ایہہ چاہ نہ پیا کرو۔ پھیپھڑے کلیجی
کالی کر دیندی اے۔
خلیفہ — اوئے توں جا یار لوکاں دیاں دکاناں تے آکے گاہکاں نوں — ماردا ایں
(حاتم کے ڈبے میں چائے ڈالتا ہے)
ببر — اسیں تیرے تابعدار ایں بھا خلیفہ جتھے تیری انگلی وڈھی جائے اسیں سر وڈھائیے۔ کیوں بھا جی
بشیر — کیوں نہیئں جی تسیں انگلاں وڈھاؤ لوکاں دیاں۔
ببر — اوہ میں کہیا یار پہلوان۔ چمٹا ہیگا اے۔ چمٹا تیرے کول۔
خلیفہ — چمٹا!

ببیر — بھٹی سوں گئی اے تے اسیں کولیاں نوں چھیڑناں اے ذرا حساب کتاب
نال۔ وڈا چمٹا کم نہیں دیندا۔
طفیل — اوہ چمٹا او تھوں میرے اڈے توں لے لیناسی سمادار دے تھلے پیا اے
ببیر — چمٹا چاہی دا اے بھاجی موچنا نہیں۔ ایہہ ہتھ ویکھے اے ببیر دے
انہاں وچ تے ہر شے بکری ہو جاندی اے تہاڈی دعا برکت نال۔
رحمت — میں کہیا اج تیرا دُدھ لگیا نہیں سانوں۔
ببیر — ایویں دو ڈھائی سیر بچ گیا اے۔ اسیں اوتھوں کاڑھ کے گھر لے جاناں ایں
سلور دی پتیلی وچ۔ اج پنج سو ڈنڈ مارے ایں بھاجی اقبال پارک جا کے
ایہہ دیکھو طاقتاں (ڈنڈ دکھا کر) خلیفہ جی۔ لوہے دے سپرنگ شاکن
ہزار رور۔
رحمت — میں کہیا تیرا کاے نال جوڑ نہ پوا دیئے ببیر۔
ببیر — ہا تیری — بکری — بھیڈو — ہا — کالا بھیڈو — اک آنڈا پھڑا ایش
خلیفہ — طاقتاں بھاجی طاقتاں۔ اوئے انڈا پھڑا۔
(خلیفہ آگے بڑھ کر کونٹر سے انڈا پکڑاتا ہے۔ ببیر اُسے توڑ کر کچا
ہی پی جاتا ہے)
طفیل — اوئے ببیر چھیتی لے جا چمٹا کتے تیریاں ٹڑھکاں نیچے ساری اگ ای نہ سوں
جائے۔
ببیر — پھڑا چمٹا خلیفہ ..... ہاہا ... ہا چمٹا۔
(خلیفہ چمٹا دیتا ہے)
حاتم — واہ واشیں جوان ... ببیراں دا ببیر تے بھگیاڑ دا بھگیاڑ
ببیر — لوڈیں کہیا بھاجی سالاما لیکم ..... سالاما لیکم سائیں جی۔ خلیفہ جی سالاما لیکم
(نکل جاتا ہے) ہا ببیر آگیا۔ ٹھنڈی کھوئی دا ببر۔ ہٹ جا اوئے رستہ
دیدے .... ہا ....
خلیفہ — اک تاں ایہہ دھاڑاں مار مار کے سارا محلہ سر تے اُٹھائی رکھدا اے۔
دکانداری گھٹ تے شیخیاں زیادہ۔ دو کونڈے نہیں بیچ سکدا دہی دے

سارے دن وچ ۔ ۔ ۔ ۔

ببر ــ (واپس آکر) میں کہیا بھا خلیفہ جی ۔ ۔ ۔ ۔ اوہ میں کہیا یار ساڈی کش مدد کرد محلے داراں دی ۔

خلیفہ ــ کی گل اے ۔

ببر ــ اوہ بھاجی راہ وچ کتا بیٹھا اے لالاریاں دا ۔ ۔ ۔ ۔ اونوں اٹھاؤ بدے بچے نوں اسیں لنگھا ایں ۔

خلیفہ ــ اوہ توں اک طرفوں ہو کے لنگھ جا ۔

ببر ــ اوہ ساری گلی وچ لم لیٹ ہو رئیا اے بھاجی ۔ چوڑا ہو کے پیا اے آؤ میرے نال ۔

خلیفہ ــ (سوٹی لے کر) آچل میرے نال ۔ آجا میرے پچھے پچھے (دونوں چلتے ہیں) اینویں گھبرا نہ جایا کرو بھاجی ۔ ببر جی ۔ ۔ ۔ ۔ آجاؤ ۔ ۔ ۔ ۔ آجاؤ ۔ ۔ ۔ ۔ شاباش (آف کیمرہ سوٹی بجا کر) شیت شیت ۔ ۔ ۔ ۔ ہو گیتیا اٹھ بے کیا ساری گلی میں چوڑا ہو کے لیٹ رہا ہے ۔ چل بھاگ ۔

ببر ــ (آف کیمرہ) اوہ بھج گیا اے ۔ ہا بھیڑو اوے اوہ گیا لالاریاں دا کُتا ۔ نس بکری ۔ ۔ ۔ ۔ ببر آگیا ٹھنڈی کھوئی دا پچھے ہٹ جاؤ ببر آگیا بھاجی ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ببرا!

(خلیفہ واپس آجاتا ہے)

حاتم ــ میں کہیا جی لالاریاں دا کتا ایدھی بولی جاندا ہووے تے کدے گھروں ای باہر نہ نکلے ۔

رحمت ــ اچھا اے وچارا اپنا دل خوش رکھدا اے کسے نوں کُش کہندا تے نہیں ایہو جئے بندے بڑے چنگے ہُندے ایں دیکھیں ناں نہ کسے دے لین وچ نہ ۔ ۔ ۔ ۔

(اسی فقرے پر گلال سعودی گلے میں کیمرہ اور دوربین لٹکائے ہاتھ میں ٹرانسسٹر پکڑے اور کندھے پر پی، آئی، اے کا تھیلا لٹکائے گلی

کی طرف سے داخل ہوتا ہے۔ لیکن بشیر کو اپنی جگہ پر بیٹھا دیکھ کر واپس مڑنے لگتا ہے رحمت اپنا فقرہ بیچ ہی میں چھوڑ کر کہتا ہے۔)

رحمت ۔۔ آؤ جی گلال صاحب ۔ گلال اسعودی صاحب ۔ ۔ ۔ ۔ آجاؤ بہہ جاؤ۔

گلال ۔۔ نہیں جی میں کس طراں ایتھے بیٹھ سکدا ایں ۔ بیٹھ سکدا ایں بھلا ایہہ بدتمیز نوجوان فیر اسیں جگہ تے بیٹھا اے ۔

رحمت ۔۔ کوئی گل نہیں جی تسیں ایدھر آجاؤ ساڈے کول ۔

طفیل ۔۔ ہاں ہو ایدھر آجاؤ ساڈے کول ۔ ۔ ۔ ۔ دیکھو ناں کنی جگہ پئی اے ۔ ۔ ۔ بھا خلیفہ اک پیالی چاہ بنا بھا ہوراں لئی ۔

گلال ۔۔ میں چاہ تے نہیں پیندا ۔ میں تے کافی پیندا ایں ، کویت وچ اسیں سارے کافی پیندے آں ۔ بیٹھ جاتا ہے ۔ ایہہ کون اے جی ۔

حاتم ۔۔ اسیں بھکیر ایں اللہ لوک ، مولا دے چاکر ، حجور دے غلام ۔

گلال ۔۔ کویت وچ فقیر نہیں ہندے ۔ تہاڈا خیال اے ہندے ایں ۔ ہرگز نہیں ہندے اوتھے سارے لوک امیر ہندے ایں ۔ ۔ ۔ اسیں اوتھے ایرکنڈیشن کوٹھیاں وچ رہندے ایں ۔ ۔ ۔ ۔ تسیں رہ سکدے او ائر کنڈیشن کمرے وچ ۔ نہیں رہ سکدے ۔ پاکستانی کس طراں رہ سکدے ایں بھلا ۔

بشیر ۔۔ کیوں جی اسیں کیوں نہیں رہ سکدے ایرکنڈیشنڈ کمریاں وچ ۔

گلال ۔۔ میں تہاڈے نال گل نہیں کر رہیا جی میرے نال بولن دی کوشش نہ کرو جی سمجھے او ناں ۔

خلیفہ ۔ توں چپ کر کے بیٹھیا رہ اوئے بشیرے ۔

گلال ۔ ایہہ تسیں رفو کیوں کردے او جی ۔

طفیل ۔ گاہک دا کم اے جی ۔

گلال ۔ کویت وچ تے مشیناں ہندیاں ایں رفو کرن دیاں ۔ کپڑا وچ دے دیو خود بخود رفو ہو کے باہر نکل آندا اے ۔

طفیل ۔۔ اسیں تاں مشیناں سی لاوناں رفو کرن دی لوڑ ای نیئں پیندی جبراجی کھنگی لگی یاں کپڑا پاٹا جھٹے دوجا پہن لیا ۔

گلال — ایہہ ٹھیک اے جی. اسیں کویت وچ کپڑے رفو تے نئیں کردے ساڈے کول
بارہ بارہ سُوٹ ہندے ایں پاکستان وچ باراں سُوٹ ہندے ایں کیسے کول
نئیں ہندے ۔ ہو نئیں سکدے ناں۔

بشیر — میرے کول ہیگے جی باراں سُوٹ ۔

گلال — میں تہاڈے نال گل نئیں کر رہیا جی آرام نال بیٹھے رہو ۔

حاتم — ہا ریڈیوا اے جی ۔

گلال — نئیں جی ۔

رحمت — آہ ریڈیو نئیں گلال صاحب ۔

گلال — نئیں جی ایہہ ٹرانسسٹر اے ۔ ساری دُنیا دی آواز کیچ کر سکدا اے. تہاڈے اتھے
ٹرانسسٹر نئیں ہون گے ناں ؟

بشیر — اتھے تے بندے نیں ٹرانسسٹر مہینے وچ دس دس ہزار ۔

گلال — کس طراں بن سکدے ایں . پاکستان وچ ٹرانسسٹر کون بنا سکدا اے کوئی بنا سکدا اے ۔

رحمت — بن دے جی میں کئی وار مال ڈھویا اے ہال روڈ تے ۔

گلال — او دوسرے ہندے نیں پلائی وڈ دے ایہہ پلاسٹک دا اے ۔

رحمت — پلاسٹک دے ای بن دے نے جی مہاجی ۔

گلال — اوہ دوسرے ہونے ایں جی اوہ ساری دُنیا دی آواز کیچ نہیں کر سکدے ۔

حاتم — اینوں لاؤ خاں جی ذرا ایس ویلے لہوروں گانا ہو رہیا ہووے گا ۔

گلال — میں لاہور لگا کے نئیں سن دا ۔ تسیں پاکستانی سٹیشن سن دے او ۔ نہ سُنیا کرو ۔
میں ٹوسٹ میوزک سن دا ایں کویت وچ اسیں انگلش میوزک سُنیا کر دے
ایں .تسیں انگلش سمجھ دے او ۔ نیں سمجھ سکدے ۔

بشیر — میں سمجھ لینا ایں جی ۔

گلال — میں تہاڈے نال گل نئیں کر رہیا. تسیں کس طراں سمجھ سکدے او انگلش میوزک
تسیں بیٹل دیکھے اے ۔ نئیں دیکھے ہونے . میں لندن وچ اوہناں دے نال
رہیا ایں تن دن ۔

دولتے — (آف کیمرہ) علم دیناں . وے علم دیناں ۔

(اندر آتی ہے)

خلیفہ - ایتھے نئیں اے آیاں جی۔

دولتے - تے کدھر گیا اے فیر۔

خلیفہ - ایدھر نئیں آئے جی سویرے دے۔

دولتے - آدے تے آکھیں پہلاں دولتے نوں ملے اوہدے گھر آ کے تے فیر جاوے اپنے گھر۔ (چلی جاتی ہے)

خلیفہ - اچھا جی آئیاں تے کہہ دیاں گا۔

حاتم - اک آپاں دولتے۔ تے دوجی بابو علم دین دی چھوٹی بیگم صاحب۔ دوہاں چِنگا ناسیں وِھدوں دتا اے بابو ہوراں دے۔

طفیل - بڈھی وی کوئی گھٹ نئیں اوہ وی بابو ہوراں نوں پِچھا ڈِندی رہندی اے۔

رحمت - پتہ نیں بابو ہوری بڈھیاں کولوں ڈردے کیوں ایں ایناں۔

طفیل - بس اوداں ای۔ نہ کوئی گل نہ بات آپاں نیں کدے پرواہ کیتی جنانیاں دی۔

رحمت - میرے رکشے وچ ہزاراں ای بہندیاں ایں۔ بس ادب نال بہادیئی دی اے کوئی گل نیں کری دی۔

طفیل - آہ میرے کول دن وچ کئی آندیاں ایں۔ بس کم نال کم آپاں نئیں نظر چک کے ویکھیا کدے۔

حاتم - آہو لوڑ وی کی اے۔ آہ بیبیاں کئی واری پچھدیاں ایں وے سائیں بابا ساڈا ہتھ تے ویکھ۔ اسیں کہنے ایں ناں بی بی ساٹوں حکم نئیں مرشد دا۔

رحمت - آہو کی اینویں خواہ مخواہ۔ ساٹوں نئیں چنگیاں لگدیاں اج کل دے زمانے دیاں گلاں۔

گلال - اسیں کوئیت وچ بالکل پرواہ نئیں کردے۔ اپنے آپ نال پیار رکھی دا اے۔

طفیل - اوہ انوری اے ناں اپنی ماسی نوراں دی کڑی سوہنہ سلے لے میں تے کئی واری آندی اے اڈے تے کدے قینچی کدے سوئی منگن۔ آپاں کم تے ای نگاہ رکھی دی اے ہاں۔

حاتم - ٹھیک اے پھیر - بندا ٹھہد کرے۔ بولا نہ پوے۔

طفیل - ہے ہوتاں میں کہناایں بئی بندا ہولاکیوں پوے مجارح ت اشمدجی -
بشیر - ساڈے نال کالج وچ کئی کُڑیاں پڑھدیاں ایں. ایہں کدے گل وی نئیں کیتی کسے نال. کی فیدہ جی اسیں طالبعلم ایں ساڈوں پڑھائی دی طرف توجہ دینی چاہی دی اے -
خلیفہ - بالکل جی. کی لوڑ اے اینویں خوامخواہ. ایس تے ایتھے دوکان تے وی نئیں آن دیئی دا . باہرای روک کے چاہ بند بھیڑا دیئی دا اے -
رحمت - پتہ نئیں بابو علم دین ہوراں تے جادو کرہ دتا اے یا پھر اوہ طبیعت دے ای ایسے ایں. ویکھو ناں طفیل جی ایڈی جان اپنی چربی پنڈے تے. چنگے منے پر منے عرض نویس کچہری دے او ہناں نوں کی لوڑ اے -
(جمال دین گلی کی طرف سے آتا ہے اس کی گود میں چھوٹ موٹ کا بچہ ہے. روتا ہوا. ہاتھ میں ٹوکری ہے کاکے کو جھلاتا ہوا. چُپ کراتا ہوا اندر داخل ہوتا ہے. عورت اور مرد کا رول وہ خود کرتا ہے -)
جمال - بس بس - بچے - بس بس میرا شیر - بس بٹیا جی بس - نہ رؤو جی . ہنے تہاڈی امی جی لے رئے ایں تہانوں گودی وچ ...... (حاتم کے گرد چکر کاٹ کر ٹیکسی کا دروازہ کھولتا ہے) تسیں بیٹھو ناں جی ٹیکسی وچ - بس بس -
عورت - میں نئیں ناں پرے ہوسکدی تسیں اوہدر دی آجاؤ ... دوسرے دروازے طرفوں (مرد چکر کاٹتے ہوئے) بس جی بس جی اسیں اوہدروں دی آجاندے ایں - ایہہ لوؤ جی - ایہہ لوؤ جی -
عورت - ایدھر دا دروازہ میرے کولوں نئیں کھل دا - تسیں اوہدر دی آجاؤ -
مرد - ٹھیک اے جی. ٹھیک اے اسیں اوہدر دی آجاندے ایں -
(اٹھ کر) بس جی بس. ایہہ بھیڑنا ذرا کاکے نوں -
عورت - (ہاتھ بڑھا کر) ہائے ہائے ایہہ تے گِلا اے - اینوں تسیں رکھو گودی وچ
مرد - کوئی گل نئیں جی کوئی گل نئیں. اسیں رکھ لینے ایں. اسیں رکھ لیے ایں - شیر تیلے نوں مقصود احمد نوں ذرا اوہدر ھونا -
عورت - ہائے ہن بہہ گئی ایں اوہدرکدھر ہوناں تسیں ڈرائیور نال بہہ جاؤ -

مرد - آہو جی اسیں ڈرائیور نال بہہ جاندے ایں۔ کا کے ہوری ڈرائیور نال بیٹھن گے۔ شیشے وچوں سب کش ویکھن گے۔ شیر تے جی مقصود احمد جی

جمال - کا کے ہوراں نوں ہنے مستی گیٹ لاہ کے آرہیاں ایں۔ بڑا ڈرا کل بندہ سی بھئی بھاہ رحمت اللہ جی۔

رحمت - اسیں وی ہنے ایہو گلاں کر رہے سی چاہ بنا بھئی جمال دین لئی۔

خلیفہ - ایہہ یار ددھ بگڑ گیا اے پیا پیا۔

طفیل - گرمی آگئی خلیفہ جی گرمی۔ ٹھنڈے پانی وچ رکھیا کرو۔

جمال - سانوں بغیر ددھوں ای بنا دے بڑے بڑے آدمی ددھوں بناں ای چائے پلیندے ایں۔

گلال - اسیں کویت وچ دودھ توں بغیر ای کافی پیندے ایں تسیں پی سکدے او دودھ توں بغیر۔ نہیں پی سکدے۔

جمال - ایہہ ویکھو ہُن تہاڈے سامنے پی کے وکھانواں گے۔

رحمت - ایہہ تے چاہ اے جمال دین پیالی بھر پیٹرول پی جاندا اے بنا موبل آئل پائے۔

حاتم - واہ واہ بھلے بندے بھلے لوک۔ بھلا شہر میرے داتا دا۔ بھلا بابے میاں میرا کر بھلا ہو بھلا انت بھلے دا بھلا۔

(دو نوجوان لڑکیاں ٹی سٹال میں داخل ہوتی ہیں۔ ایک کے ہاتھ میں جگ ہے۔ دوسری کے ہاتھ میں پلاسٹک کا تھیلا ہے)۔

جگ - بھئی تھوڑا سا دودھ ہو گا تمہارے پاس۔

خلیفہ - دودھ جی

تھیلا - ہاں

خلیفہ - کڑھا ہوا یا کچا۔

جگ - کیسا بھی ہو۔ ہمیں تھوڑا سا چاہیئے چائے کے واسطے۔

خلیفہ - دودھ تو نئیں جی میرے پاس ختم ہو گیا۔

جگ - یہ کیا بات ہے۔ آج جس دوکان سے پوچھو دودھ نئیں ملتا۔

تھیلا - کہتے ہیں کوئی گیارہویں شریف ہے۔ یہ کیا ہوتی ہے۔

حاتم - پیراں دے پیر حضرت بابے گیلانی صاحب دے ناں دی شیرینی ورتاندے
ایں اج تے اوہناں ای یارہویں شریف کہندے ایں سبحان اللہ سبحان اللہ۔
جگ - بھئی ذرا سا بھی مٹیں مِل سکتا کہیں سے
علم - (آف کیمرہ) خلیفہ صاحب اِک پیالی چائے گلا ناری تیار فرماؤ جی۔ حضرت
عمر خیام نے اپنی کتاب غبار خاطر وچ چائے دی تعریف کردے ہوئے ۔۔۔۔
(لڑکیوں کو دیکھ کر اس کی سٹی گم ہو جاتی ہے)۔
غبار خاطر وچ۔ غبار خاطر وچ۔ عمر خیام وچ عمر خیام وچ۔
جگ - اچھی پک نک ہوئی ہماری۔
گلال - تسیں پکنک تے جارئے سی جی۔
جگ - جی ہاں۔
گلال - پاکستان وچ پکنک مناندے ایں جی۔ نئیں بنا سکدے۔
تھیلا - ہم گروپ اے کی لڑکیاں پکنک پر جا رہی تھیں اور راستے میں ایک تانگہ آ گیا۔
جگ - پسلی ٹانگہ میں
تھیلا - ڈرائیور نے دین کو بریک ماری تو دودھ کا جگ فرش پر لڑھک گیا۔
گلال - تسیں سائٹ سئینگ تے جانا پسند فرماؤ گے ایہہ ویکھو۔ کیمرہ دوربین۔ ٹرانسسٹر
ئیں خود سائٹ سئینگ لئی جا رہیا ایں۔ ایہہ دیکھو گڈی اے میرے کول چلو گے۔
جگ - جی نئیں شکریہ۔ آپ ہمیں کہیں سے دودھ دلوا دیں تھوڑا۔
تھیلا - فورگا ڈسیک
خلیفہ - آج تو بہت مشکل ہے جی۔
علم - اگر اج گیارہویں شریف نہ ہندی اور تسیں ساہنوں اِک دن پہلے فرما دتا ہندا
وضاحت دے نال تاں ئیں خود دودھ دا ہٹوا لے آناس حضور دے دردولت تے۔
رحمت - لے بھئی ئیں تے چلیا ایں۔ رکشے دی سروس ہو گئی ہونی ایں اس ویلے تک۔
(چلا جاتا ہے)۔
جگ - پلیز آپ میں سے کوئی ہماری مدد نئیں کر سکتا۔
حاتم - دمودم دھوکا نہ غم۔

(اُٹھ کھڑا ہوتا ہے۔ اور دھیمے سروں میں گاتا ہوا نکل جاتا ہے)۔

ع اے ترک سوار نواحِ عرب یثرب نگری پہنچا دینا

خلیفہ۔ بشیرے چل اوئے گھر جا کے پڑھ۔ ایتھے کی بیٹھا ایں بوتھا چک کے۔

بشیر۔ جا رہیا ایں خلیفہ جی۔

خلیفہ۔ چل ناں۔ چھیتی کر۔ (بشیرا اٹھ کر چلا جاتا ہے)۔

جگ۔ بھئی آپ میں سے کوئی بھی ہماری مدد نہیں کر سکتا۔

تھیلا۔ اگر کسی کے گھر ہو تھوڑا سا تو ہم قیمت ادا کر دینگے سیر بھر کی قیمت۔

علم۔ بس اکو جگ دی ضرورت اے جی۔ محض اکو جگ دی۔

تھیلا۔ جی ہاں۔ چاہیے آدھا جگ ہی مل جائے

علم۔ لیاؤ پکڑاؤ جی۔ میں انشاءاللہ کامیاب ہو جاواں گا۔ (ہاتھ بڑھا کر)

دولتے۔ (زرا آنکھ مار کر) علم دین وسے علم دین۔

(علم دین فورا جھک سے ہاتھ واپس کھینچ کر)۔

علم۔ اسلام علیکم جی۔ جملہ حاضرین وحاضرات مینوں اک نہایت ضروری کم یاد آ گیا اے جی

(کھلی جانب سے نکل جاتا ہے)۔

گلال۔ (اُٹھتے ہوئے) تسیں میرے نال سایٹ ٹنگ تے چلدے او جی

تھیلا۔ جی نئیں شکریہ۔

گلال۔ اپنیاں سہیلیاں اور پروفیسراں نوں وی نال لے جا سکدے او جی گڈی اے میرے پاس لینڈ رو گڈی سنگل وھیل سپنش ایتھے تے نئیں ملدی ہونی ایسی گڈی۔ کس طرح مِل سکدی اے۔ (چلا جاتا ہے)۔

طفیل۔ بھا خلیفہ۔ اِک بندے نے دو پیالی چاء لئی لئیں کاپی وچ پھیر تینوں اِدھاں دا کھلیکا لگ جائے۔

جگ۔ آپ کے پاس دودھ ہے ہی نہیں یا آپ بیچنا نہیں چاہتے۔

خلیفہ۔ ہے ای نئیں بی بی جی آپ چاہے دیکھ لیں خود۔

دولتے - وے خلیفہ . وے علم دین نئیں آیا۔
خلیفہ - نئیں آیا آپا جی۔
جمال - لے بھائی خلیفہ ہم تو چل دیئے. ایک سواری لانی ہے کالج سے. پھر لوٹ کے گلبرگ جانا ہے سلاما لیکم۔
خلیفہ - وعلیکم اسلام۔
تھیلا - آپ ہم سے چاہے پانچ روپے لے ہیں. اس چھوٹے سے جگ کے لیے۔
خلیفہ - اجی وُہ بات نئیں ہے.... ہم کوئی پیسوں کے مارے یہاں نئیں بیٹھے. تھا کوئی سیر یونا سیر آپ کے آنے سے پہلے لگ چکا. اچھا ٹھہریئے میں کوشش کرتا ہوں. آپ رکیے یہیں پر. کرسی لے لیجئے۔
جگ - جی نئیں شکریہ۔
تھیلا - بس آپ ہمیں دودھ لا دیجئے کہیں سے بھی آپ کی بڑی نوازش ہے۔
خلیفہ - بس دیکھئے جی کوشش کرتا ہوں ایک... جا کے دیکھتا ہوں (آوٹ)
دولتے - خلیفہ وے خلیفہ..... وے کے ہو گیا اے شسری دیا بچیا. آواز کیوں نئیں دیندا - دفع دور بھیڑی بوتھی والا کنجوس۔
(گلی کے راستے سے اندر آجاتی ہے)۔
وے خلیفہ - وے چھپ گیا ایں خراباتیا. کے پیا کر دیاں جے ایدھر۔
جگ - وہ جی ہمیں دودھ چاہیئے تھوڑا۔
دولتے - تے خلیفہ کدھر دفع ہو گیا اے۔
تھیلا - وہ جی دوُدھ لینے گیا ہے ہمارے لئے اس کے پاس تھا نہیں۔
دولتے - دفع دوُر بھیڑی بوتھی والا. میرٹھ دا جمیا. اوس کھتوں لیانا ایں. (دیگچی کا ڈھکنا اٹھا کر) مُرکا چھوڑیا اے خراباتی دے بچے نے آؤ چلو میرے نال مَیں دواساں دودھ. پوری مجھ دا اللہ دے حکم نال پانی دی بوند ہووے تے مَیں گل کپ دیساں
جگ - آپ کے یہاں ہے دودھ۔
دولتے - اللہ دا شکر اے. میرا گھر بھرا اے میرے گھر دُدھ اے. اوس دی مہربانی کوئی اوترے نکھترے ناں. آؤ میرے نال جواناں جہاناں ہو کے دو کا ناں

تے کھلو رہیاں جے ۔ دفع دور، چلو میرے نال ۔ دو پٹے لوڑ سراں تے ۔ (جاتے ہوئے)
میں سرکپ چھوڑساں جے دوپٹہ نہ ہویا بھیڑیاں بوتھیاں تے ۔ آؤ آؤ (آف کیمرہ)
(اکو اک میرا بھیرا ۔ ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا تے بھین دے دل سہارا تے اوہناں
عورتاں اوہنوں پانڈی بنا چھوڑیا ۔ علم دیناں وے علم دیناں ۔
(تین سیکنڈ کے لیے دوکان خالی ہے پھر گلی والی طرف سے بشیر تھرموس
لے کر اندر آتا ہے) ۔
بشیر ۔ ایہہ لو جی بڑی مشکل نال لبیا اے ایہہ تھرموس میں ایدے وچ لے لواں گا ۔
(حیران اِدھر اُدھر دیکھتا ہے ۔ دوسری طرف سے طفیل سلور کی کولی
میں گرم گرم دودھ ڈالے صافی پر رکھے اندر آتا ہے) ۔
طفیل ۔ کڑھدا کڑھدا لبیا اے ۔ ہور کوئی گل نئیں صافی کول رکھوں پھیر آجاؤ (شرمندہ
ہوکر) توں ای لے آیا ایں بشیرا ۔
(بشیر اثبات میں سر ہلاتا ہے) ۔
رحمت ۔ (گلی کی سائیڈ سے) بس جگ ای پھڑ لیا یا ایں ۔ ہے تاں ٹھنڈا
پر ہے سچا پیرا او کیتے ایں ۔
طفیل ۔ پتہ نئیں بھاجی ۔
(اندر آتا ہے) ۔
جمال ۔ (آوازیں دیتے ہوئے) خلیفہ جی ۔ آہ لو جی خلیفہ جی (شیشے کے گلاس میں
دودھ لاتا ہے) ۔ آہ مِل گیا اے جی گلاس بھر، نالوں ای مِل گیا سی ۔ ٹیکسی تے
گیا ٹیکسی تے آ گیا ۔
(شرمندہ ہوکر اندر مِل جاتا ہے) ۔
گلال ۔ ایہہ لو جی ۔ ساڈے کویت وچ تے سکا دودھ استعمال کر دے اے ڈبے دا
میری کار وچوں ای مِل گیا اک ڈبہ ۔ سیل بند اے
حاتم ۔ (آف) اج دودھ نئیں ملدا ۔ کنویں نئیں ملدا ۔ سچا نور میرے مولا دے حکم نال
اِک جگ چھڈ کے پنج جگ لو ۔
علم ۔ (آف کیمرہ) خلیفہ جی ۔ خلیفہ جی ۔ آپاں دو لئے تاں ہے نئیں جی ۔

سب ۔ نئیں جی ۔

(اندر آتا ہے)۔

علم ۔(ہاتھ میں فانٹا کی بوتل دودھ بھری ہوئی آگے نپل لگا ہوا) لوؤ جی بڑی شکل نال بچے دے منہ توں کھچ کے لیایاں ایں جی

ببّر ۔ (آف کیمرہ) ہاہا ۔ چھڈ دے خلیفہ ۔ بھاجی کوئی بکری نئیں ہیگے اِسی ۔

خلیفہ ۔ اوئے دفع ہو تو پراں توں کی لینا اے کھویا مارے ۔ چڑی جیہا تیرا دل اے ۔

(دونوں سلور کے دیگچے کو کھینچتے گھسیٹتے لڑتے آتے ہیں ۔)

ببّر ۔ او بھاجی ایہہ دودھ ببر بھلوان لئی اے ۔ ایہہ دیکچن والا سو دا نئیں ۔ چھڈو

خلیفہ ۔ اوئے جا دفع ہو مار نہ کھائیں میرے کولوں چڑی جیہا

سب ۔ اوہ خلیفہ جی جان دیئو ۔

سب ۔ جاون دیئو ۔ بھلوان جی جان دیئو ببر جی جان دیئو ۔

کٹ

کردار

رحمت اللہ

طفیل زرگر

آمنہ

ببر پہلوان

شماں پہلوان

سین — ۱

ان ڈور ———————————————— دن

(طفیل رفوگر کے گھر کا سیٹ. طفیل اپنے کھلے برآمدے میں چھپر تلے تخت پوش پر بیٹھا مشین چلا کر کپڑے سی رہا ہے. سامنے ایک کھاٹ پڑی ہے کونے میں گھڑونجی پر ایک گھڑا رکھا ہے. برآمدے کے پیچھے اس کی کوٹھڑی کا ادھ کھلا دروازہ ہے. اس کمرے کی دو بند کھڑکیاں ہیں. جس وقت سین کھلتا ہے اس وقت طفیل قینچی سے کپڑا قطع کر رہا ہے اور سامنے چارپائی پر رحمت اللہ مشین کا بکس بجاتے ہوئے گا رہا ہے۔)

رحمت — ادچن ماہی آجا ساڈے گھر آجا
شالا جی ئیں زلفاں دے اے نال سُر لا جا
اساں مرجانا ایں کفن کسے دی نہ پانا ایں
مولا بخشا آ کے ساڈوں دفنا جا........

(دوسرے شعر میں طفیل بھی دبی دبی آواز کے ساتھ اس کے ساتھ شریک ہو جاتا ہے.)

رحمت — (ڈبہ ایک طرف رکھتے ہوئے) چھڈ یار کیہڑے کم لالیا اے مینوں. اینویں کتے گوانڈی لوک نراض ای نہ ہون۔

طفیل — نئیں ایداں دے نئیں اپنے گوانڈی. سارے اِی بھلے لوک آ تیرا تاں بوہت ادب کر دے اے۔

رحمت — کتے بندہ نہ ناکردئیں ادب کرنا۔

طفیل — نئیں تا آہ اپنی جیہڑی میڈم صاحب اے ناجیکن صاحب. کل کہندی سی تمہارا دوست رکھشا والا بہت اچھا آدمی ہے۔)

رحمت — اوہ آپ وی وچاری بھلی اے. بڑے حوصلے نال زندیپا کٹن ڈہی اے. رب

جانے وچاری کول کِش ....

طفیل۔ ایہہ تاں مُڈھ توں ایتھے اِی رہندی اے۔

رحمت۔ ریلوائی وچ سی ایہدا خوند۔ ڈرایور سی یا اللہ جانے گارڈ سی۔ میں تاں وکھیا نئیں پر تعریف بڑی سُنی اے محلے والیاں کولوں۔ بھا یار بھیڑا گندھی لسّن دی توں تاں مینوں گلیں لا لیا اے۔

طفیل۔ بھا رحمت اللہ جی۔

رحمت۔ فرماؤ

طفیل۔ اِک گل عرض کراں جے غصّہ نہ کرو تاں۔

رحمت۔ دسّو دسّو

طفیل۔ بس اوداں اِی میرے دِل بیچ آ گئی اے گل

رحمت۔ فرماؤ تاں سہی۔

طفیل۔ تہاڈے گلے بیچ اللہ میاں نے سوز بڑا دِتا اے۔ بڑی سُریلی واز اے تہاڈی

رحمت۔ بس تہاڈی مہربانی اے۔

طفیل۔ کہندے اے سیانے پئی سُریلی آواز تاں پتھر دلاں نوں بی موم کر دیندی اے۔

رحمت۔ ٹھیک ہونا ایں۔

طفیل۔ تاں میری واز سُریلی نہیں ہو سکدی۔ خیر اوداں بھاویں سُریلی نہ بی ہووے پتھر دلاں نوں موم کر دیوے اِکواری۔

رحمت۔ اوئے چھڈ یار توں پتھراں نوں موم کر کے موم بتیاں بنانیاں ایں۔ بھیڑا مینوں لسّن دی گندھی ہیں چیلھا بلدا اِی چھڈ آیا ایں۔

طفیل۔ لسّن بہت جِنا کہو۔ اوہ دے تاں چھابے وچ ہونا ایں۔ بھاویں سارا ای لے جا۔

رحمت۔ اک توں اُتّے ہونا ایں ٹیم ایس ویلے۔ جمال آ گیا تے فیر اوہنے رولا پانا ایں۔ اج کل اوہنوں بُھکھ دی بڑی لگدی اے۔

طفیل۔ ہانڈی پکا کے بھاویں فیر آ جائیں۔

رحمت۔ تڑکا اِی لانا ایں صرف۔ دال تاں پکی ہوئی اے رات دی (ہاتھ بوسٹھا) آٹا میں چھڈ آیا سی ماسی دی تندور تے لولے گھلا ای پیا اے۔

اچلا جاتا ہے۔ اس کے جانے کے بعد طفیل پھرکی ہیں دھاگا بھرتا ہے۔
پھر اپنی جگہ سے اُٹھتا ہے اور مشین کا کیس اُٹھا کر اپنی جگہ پر آ بیٹھتا ہے
آہستہ آہستہ ڈرتے ڈرتے شرماتے شرماتے اُسے بجانے لگتا ہے اور گاتا ہے)

طفیل۔ اساں مرجانا ایں کھن کیسے دی نہ پانا ایں .....
مولا بخشا آکے ساہنوں دفناجا ۔ مولا بخشا آکے ساہنوں دفناجا
پتھر دلا آکے ساہنوں دفناجا ۔ اوئے پتھر دلا آکے۔ اُوئے پتھر دلا۔
(یہ گاتے ہوئے اپنی ٹھوڑی مشین کے کیس پر رکھ دیتا ہے اور اس طرح
گاتے ہوئے نظریں جو گھما کر دیکھتا ہے تو اس کی نگاہیں نسوانی پاؤں پر
پڑتی ہیں۔ جوں جوں وہ اوپر چہرہ اٹھاتا ہے آمنہ کی شباہت نظر آنے
لگتی ہے۔)

طفیل۔ سونہہ کھا تیرا دل موم ہویا اے تاں آئی ایں۔

آمنہ ۔ میں تے سمجھی بابا آیا اے۔ چاقو چھریاں لان والا تیرے گھر۔ مینوں کی پتہ سی
توں گاؤن کڈھن ڈہیا ایں۔

طفیل۔ اِک گل اے آمنہ۔ بے گستہ نہ کریں تاں۔

آمنہ ۔ لے ہے مینوں کی لوڑ اِی گستہ کرن دی۔

طفیل۔ اوداں کہن نوں تاں کی کہنا پر میرے گلے بچ اللہ میاں نے سوز بڑا دِتا اے۔

آمنہ ۔ (زور سے ہنس کر) سارا اِی پھوکیا پیا اُنے۔

طفیل۔ تینوں کیداں پتہ اے؟

آمنہ ۔ تیری شکل اِی پئی دسدی اے۔

طفیل۔ میں تاں کہندا ایں طفیل محمد ابندیا ایس شکل نوں لے کے پرے نٹھ جاتے اِک
کیسے ہور دُنیا بچ جداں ووٹھ بچ چو ہا لکیا ہندا اے۔

آمنہ ۔ رہن دے بھتیاں گلاں نہ بنا اپنیاں تعریفاں سنن نوں میرا کرتہ سِتیا ای۔

طفیل۔ پہلی بسم اللہ تیرے کرتے نال اِی کیتی ایس مشین تے۔

آمنہ ۔ ہُن تے توں امیر ہو جائیں گا مشین لے لئی اے نا۔ فیر تے ساڈے نال
بولیا وی نئیں کریں گا۔

طفیل۔ ہائے ہائے توبہ میری توبہ میری ہا توں کداں دی گل کیتی۔
آمنہ۔ اچھا لیا نیر دے میرا کُرتہ۔
طفیل۔ آہ لے۔ آ دے تاں۔

(کُرتہ سلائی کے کپڑے نِکال کر دیتا ہے)۔
اِک اِک ٹانکہ بسم اللہ بسم اللہ پڑھ کے لایا اے۔

آمنہ۔ (کُرتہ لے کے) اوہو جہیا ای سیتیا اے نا۔ جیہو جیہا اُستانی بتول پاندی اے۔
طفیل۔ اوہدے نالوں بدھیا۔ اوہ تاں پرانے فیشن دا پاندی اے۔
آمنہ۔ ایہہ نویں فیشن دا اے۔
طفیل۔ بالکل نویں دا۔ وڈے وڈیاں امیر بیباں پاندیاں نیں ایہو جئے کُرتے۔
آمنہ۔ اسیں وی تے مال روڈ جانا ایں ابنوں پا کے چڑیا گھر ویکھن طفیل توں کدے ہاتھی تے چڑھیا ایں۔
طفیل۔ اوں ہوں۔
آمنہ۔ اسیں چڑھیاں سی عید تے۔ میں میری بی بی صغراں تے اوہدا مجھرا اشرف تے چھوٹا محمد قدیر۔
طفیل۔ اشرف بی گیا سی تہاڈے نال۔
آمنہ۔ آہو۔ او بنے تے ٹکٹاں لیاں سی ہاتھی دیاں کے؟ کیوں
طفیل۔ کُجھ نئیں۔
آمنہ۔ میری بی بی کہندی سی اِسیں ایس کُرتے دی سلائی دیاں گے اینویں نہیں لینا اسیں۔
طفیل۔ نہیں کوئی گل نئیں۔ خیر سلا اے۔
آمنہ۔ کی گل اے۔ گُسے ہو گیا ایں۔
طفیل۔ نئیں میں کداں گُسے ہو سکدا ایں بھلا۔ میں تاں اوداں اِی چُپ کر گیا ایں۔
آمنہ۔ اوداں نئیں نا چُپ کری دا۔ ایداں بوبی دا اے جس طراں میں بولدی ایں بلک طراں۔ ہائے طفیل میری بات بجھیں گا۔
طفیل۔ دس۔
آمنہ۔ میرے وَل تے ویکھ کے بجھ۔

(طفیل اُدھر منہ اُٹھاتا ہے۔)
ایہہ طفیل رفوگر ورگا منہ بنا کے نئیں طفیل ٹیلر ماسٹر ورگا۔

طفیل۔ (مُسکرا کر) پُچھ وی۔

آمنہ ۔ اچھا دس۔ بطک اگے دو بطکاں تے بطکاں پیچھے دو بطکاں۔ تے اِک بطک پنج بچالے۔ کُل کِنیاں بطکاں ہوئیاں۔

طفیل۔ بطک اگے دو بطکاں تے بطک پچھے دو بطکاں تے بطک پنج گبھے ایہناں دے۔ ایہہ تاں ہوئیاں ساہ لے۔ دس واایں۔

آمنہ ۔ چھیتی دس چھیتی۔

طفیل۔ ساہ لے۔ ساہ لے۔ دو ہوئیاں ایدھر تے دو ہوئیاں ایدھر اِک ہوئی گبھے۔ پنج ہوئیاں آمنا۔

آمنہ ۔ (ہنساکر) دیکھیا پھیر۔ گلت جواب دتا اِی نا۔

طفیل۔ ایہہ گلت کِداں ہو یا، پنج ای ہوئیاں پانی پنج نئیں تُر دیاں پھر دیاں۔

آمنہ ۔ پانی پنج ای ایں۔ پر پنج نئیں تِن بطکاں ایں۔

طفیل۔ تِن ! اوہ کِداں۔

آمنہ ۔ اِک قطار وچ تِن بطکاں، پچھلی بطک دے اگے دو بطکاں تے اگلی بطک دے پچھے دو بطکاں تے اِک وچ وچالے تِن ای ہوئیاں کہ نئیں۔

طفیل۔ اچھا ہیداں ایں تِن۔ بچی ٹپلی دے اگے دو تاں اگلی دے پچھے دو۔ ہاں آمنہ ایہہ تاں تِن ای ہوئیاں تینوں کِداں پتہ لگیا۔

آمنہ ۔ بس مینوں پتہ اے نا۔

طفیل۔ تینوں کِنے پائی سی ایہہ بات۔

آمنہ ۔ پائی سی کِسے نے تینوں کی۔

طفیل۔ صغراں دے بھرا اشرف نے دسی ہوئی ایں ہاتھی تے بہہ کے۔

آمنہ ۔ لے ہے۔

طفیل۔ ہاتھی تے چڑھ کے چڑی گھر دیاں بطکاں دسن لگ جاندیاں۔ ایں تاں، اوہنوں ایہہ بات یاد آئی ہوئی ایں۔ تاں اوہنے تیرے کولوں پچھی ہوئی ایں۔

آمنہ - اینویں نہ سڑن بہہ جایا کر، مینوں تے اُستانی بتول نے دسی اے۔
طفیل - تے کوئی نہیں، پھیر ٹھیک اے۔ تاں توں سمجھ لئی سی۔
آمنہ - ہیں نئیں دسدی۔
طفیل - اک تاں اے بکری اے تے اِک اے سبزی دی ٹوکری بچے ای گوبھی بچے ای گاجراں۔ نیچے ای مولیاں۔ تاں اِک اے شیر۔ تناں نوں پتن تے پار لنگھانا ایں۔ تاں بیڑی دو ہاں تے بدھ بھار نئیں چک سکدی۔ تاں ملاح کہندا اے۔ بچی طفیل محمدا نبدیا کِداں پار لجائیے۔
آمنہ - لے اپنے بھلانے بڑی بات کڈھ کے لیایا اے۔ ایہہ تے تاں بہت پرانی اے سوواری سُنی ہوئی اے۔
طفیل - ایہہ توں اگے ای سُنی ہوئی اے۔
آمنہ - ہیں ای تے تینوں دسی سی۔ لنگھے سال جدوں توں گاجراں دا مربعہ پان نوں گاجراں لیایا سی منڈی وچوں۔
طفیل - اوہ اچھا اچھا۔ تینوں ای دسی ہوئی اے ایتھوای تاں میں کئی جانا ایں بئی کہنے دی سی مینوں)۔
آمنہ - میری بی بی کہندی سی ہُن ساڈے لئی بڑی مشکل ہو گئی اے۔
طفیل - کیوں کھیر تاں ایں اللہ نہ کرے تہاڈے تے کوئی مشکل پئے۔
آمنہ - نہ ہیں نئیں دس دی، مینوں فیر بی بی گُسے ہووے گی۔
طفیل - لے ہیں بی بی نوں کوئی دسن جانی ایں تیری گل۔
آمنہ - بی بی کہندی سی ساڈے لئی تاں مصیبت ای ہو گئی اے ایہہ کڑی۔
طفیل - کیہڑی کُڑی۔
آمنہ - ہیں، ہور کون ؟
طفیل - ہیتاں کِداں دیاں گلاں کردی اے بی بی۔
آمنہ - کہندی سی میرے ابے بہشتی نے تاں طفیل رنگریز نال قرار کیتا سی۔ پر ببر پہلوان دی پھپھی ہُن ساڈا بوہا نئیں چھڈ دی۔
طفیل - اوہدی پھوپھی نوں کی ہویا بچاری نوں۔

آمنہ ۔ اوہ تاں روز آندی اے ۔ ساڈے گھر میری بابت

طفیل ۔ تیری بابت ۔

آمنہ ۔ آہو ۔ بی بی نوں کہندی اے میرے بھتیجے ببّر نوں دے دے اپنی دھی رانیاں طراں رکھاں گی تے راج کرے گی ساڈے گھر وچ ۔

طفیل ۔ ببّر لئی ۔ تینوں ؟ ایہہ کداں ہو سکدا اے ۔

آمنہ ۔ بی بی تے کشمکش وچ پئی ہوئی اے ۔ پر میں نئیں نا منی ہالے پورے طور تے ۔

طفیل ۔ آہ ۔ ببّر گامے دودھی دا ۔

آمنہ ۔ آہو اوہ تے ہن فلا تقند دی مارن لگ گیا اے ۔ کہندا سی مٹھائی دی دکان وی کڈھ لینی اے ۔

طفیل ۔ میں تاں ہن مشین وی لے آیا ایں قسطاں تے تیری بی بی کہندی سی رفوگری دا کم چھڈ دے ۔ جنانے کپڑے سیا کر

آمنہ ۔ پر حلوائی نوں تے بوتھی گھٹ کہندی اے ناں ۔ تیرے کول اپنی گاہکی کتھے ۔ بی بی کہندی سی آمنہ سوچ لے ہن ۔

طفیل ۔ تے توں کی کہیا ۔

آمنہ ۔ میں کہیا بی بی مہینہ سارا ویکھاں گی ۔

طفیل ۔ (اپنے آپ سے) مہینہ سارا دیکھاں گی ۔

آمنہ ۔ جے تاں عزت تے ، تے نام نموج تے جائیے پھیر تاں ببّر پہلوان مشہور اے سارے لہور وچ تے جے بھلمانسی تے جائیے تے پھیر توں چنگا ایں ۔ پر تاں دی اج کل بہتی قدر اے ۔

طفیل ۔ تیرے ابے نے میرے سر تے ہتھ رکھ کے کہیا سی طفیل محمد اج توں توں میرا بیٹا ایں ۔ محنت کری جاتے نیک کمائی کھائی جا باقی سب فکر میری

آمنہ ۔ ابا تاں وچارا سدھا سی تیرے ورگا اوہنوں کی پتہ سی بئی .... اوہ تاں اللہ لوک سی ۔ لے میں ہن جانی آں بی بی کہے گی کڑتہ لین گئی گھنٹہ لا آئی .... (جاتے ہوئے) میں پا کے ویکھیاں گی تے جے کوئی خرابی ہوئی تے فیر تیرے متھے لیا ماراں گی ۔ (چلی جاتی ہے)

طفیل- طفیل محمدا بندیا کی ویدا پترے جین دا ۔ اوئے اوداں تے توں ٹیلر ماسٹر بی ہوگیا
پر رہیاتوں سدھا ای۔ اللہ لوک۔
(گنگناتا ہے)
اساں مرجاناں ایں کفن کسے وی نئیں پانا ایں ۔
مولا بخشا آکے ساہنوں دفنا جا.........
(رحمت اللہ اندر آتا ہے۔)
رحمت- اوئے حالے نیکر اوہناں شُراں تے ای لگیاں ہوئیاں ایں۔
طفیل- (شرمندہ سا ہوکر) نئیں ہیں تاں پھرکی بھرداسی پیا آہ ویکھ تاں۔
رحمت- اوئے یار جمال دین آیا ای نئیں. خبرے کی گل اے۔
طفیل- کوئی سواری مِل گئی ہونی ایں دُوردی۔
رحمت- ایہوای لگدا اے ۔پہلاں لانچ کرلیندا اے پھر ٹیم نہیں ملدا تے ہوٹلاں توں روٹی کھا لیندا اے ساتوں
کدی سوڑا امار بائی لینداے کدے کھاری توں معدہ کم نئیں کردا۔ معدہ وچارہ کی کرے۔
طفیل- ایہہ بندا تاں بھا رحمت اللہ کپڑے سین دی مشین اے ویلے سرتیل نہ ملے پُرزیاں
دی صفائی نہ ہووے تاں گز کم نئیں کردا
رحمت- لے ہے کپڑے سین دی مشین اوئے بندا تاں گڈی اے تیل. پانی بتی بیٹری ہر چیز
چیک ہونی چاہی دی اے. کچرے والا پٹرول پئے گا تاں کابیریٹر جام ہوجانا ایں۔
طفیل- ہے ہوتاں میں کہندا سی پیا پئی بندا تاں۔
رحمت- کپڑے سین دی مشین نئیں طفیل محمدا سدھیا سائیں لوکا۔
طفیل- توں بی مینوں ہے ہو سمجھدا ایں بھا رحمت اللہ۔
رحمت- کی۔
طفیل- سدھا جہیا. اللہ لوک. بھلا مانس۔
رحمت- آہو کیوں نہیں. (محبت سے کہتا ہے)
طفیل- (لیسور کر) مینوں سارے ای ہیداں داسمجھدے اے۔ ساریاں دا ایہوای
خیال اے۔ ہیں تاں۔ میں تاں رو رو کے کہنا ایں طفیل محمدا۔ بندیا توں
مرکیوں نئیں جاندا۔

رحمت - اوئے اوئے طفیل۔ کی ہو یا۔ کی گل اے۔ کی گل اے بھا۔ طفیل ہیں کیا سُنے نال
(باہر ڈھول کی آواز اور بتبر پہلوان کی بھڑکیں سنائی دیتی ہیں۔ طفیل
آستین سے آنکھیں پُونچھ کر ٹھیک ٹھاک ہو جاتا ہے۔ بتبر داخل ہوتا
ہے گلے میں پھولوں کا ہار ہاتھوں کے ساتھ گجرے بندھے ہوئے۔
ململ کا کُرتا اور نیچے لاچا ڈھول والا باہر کیرے کے پیچھے ہی رہتا ہے۔)

بتّبر - ہا ہا....... آگیا بتبر پہلوان۔ ٹھنڈی کھوئی دا شیر..... لے گیا کھڑی مالی
جت کے۔ بھاجی سا ما لیکم۔ سا ما لیکم۔
(ہاتھ آگے بڑھا کر) — اے لوؤ لڈو کھاؤ جانا ں بناؤ
تہاڈا خادم جت آیا ہے۔۔ ہا...... دنگل ہا دنگل......

رحمت - کی گل اے بتبر اج بڑے جوبن تے ایں۔

بتبر - (آواز دیکر) بند کر اوئے ڈھول۔ سا ہنوں گل کرن دے۔ (ڈھول بند ہوتا
ہے۔) دنگل بھاجی۔ تہاڈے خاداں نے قلاجنگ مار کے کم لیٹ کر دتا
شمے پہلوان نوں۔

طفیل - آہو پنج شمے نال جوڑ پیا سی تیرا

رحمت - شمے نال جوڑ! ایدھا.....

بتبر - بتبر پہلوان دا۔ شیراں نال پدیاں لڑن آئیاں۔ بھا طفیل جی تے مار کھا گیا
اللہ دے حکم نال۔ ہا۔ پدی ڈھول اوئے ڈھول
(ڈھول پھر بجتا ہے۔ اور اسکی تال پہ بتبر ناچتا ہے)
ہے اسّی دھوبی پٹڑا ماریا۔ ہے جمالو
اسّی دشمناں نوں ماریا۔ ہے جمالو

رحمت - بس اوئے بس۔ اوئے میری گل تے سن صبر نئے کر۔

بتبر - ہا بتبر پہلوان۔ ٹھنڈی کھوئی آلا۔ خلیفے زبر جنگ دا پٹھا۔ ہا خلیفہ۔ ڈھول بند کراوئے۔
(ڈھول بند ہوتا ہے۔)

طفیل - اوہ تاں کہندے ایں پئی دنگل ہو یا ای نئیں۔

بتبر - ہا دنگل۔ کھڑی مالی جت کے لے گیا۔

بھاجی تہاڈا خادم ۔ شمے پہلوان نوں حواصلہ ای نئیں پیا کھاڑے وچ وڑن دا۔ اوئے ڈھول۔

رحمت ۔ اوئے ٹھہر جا ڈھول۔ میری گل سن۔

ببتر ۔ بھاجی جلوس..... جلوس تے نعرے..... ببتر پہلوان دی خیر..... پھُلاں دی بارش ہاراں دے سہرے۔ نوٹاں دے ہار...... ڈھول بھاجی ڈھول ... جلوس تے مٹھائیاں غریب غُربا نوں کھانا...... قورمہ... تے نان ہا قورمہ

رحمت ۔ اوئے لوک تے کہندے اے پئی کشتی ہوئی نئیں تیری تے شمے دی۔

ببتر ۔ ایہہ باہر ڈھول والا ویکھو بھاجی۔ منڈے تے جلوس۔ جلوس تے منڈے۔ ڈھول والا تے نعرے منڈے تے نعرے تے جلوس تے ڈھول۔

رحمت ۔ اوئے گل سن ۔ جے خالی جلوس کڈھ کے بندے دنگل جتن لگ جان تے فیر کسے نوں کشتی کرن دی لوڑ نہ پوے۔

ببتر ۔ جلوس ۔ بھاجی جلوس۔ پنج سو بندا ہا جلوس۔

رحمت ۔ اوئے جے نِرا جلوس کڈھ کے بندا پہلوان بن سکے تے میں روز ای جلوس کڈھیا کراں

ببتر ۔ اسیں نِرا کشتی نئیں لڑی بھاجی ۔ سِدھے ہتھاں وچ ہتھ پا کے بدن دے زور تے لڑی اے ۔ کلا جنگ ماری اے بھار رحمت اللہ جی ساری خدائی حیران رہ گئی۔ قسم پیدا کرن والے دی ٹھنڈی کھوئی نوں غرقان لگ گیاں ۔ ہا ۔ غرقان.........

طفیل ۔ بی بی سلامتے دے گھرے دی لڈو دے آیا ایں۔

ببتر ۔ اسیں تے اوتھے سب توں پہلاں جانا ہو یا کیوں بھاجی ۔ ادب دا تھاں اے ۔ ایہہ ساریاں عزتاں اوسے گھر لئی ایں...... سر نیواں کر کے سالیکم کیتی تے ہار لاہ کے پیراں تے رکھ دتے........ اسیں تابعدار بندے ایں بھاجی......

(آمنہ کرتہ لے کر واپس آتی ہے ۔ اور سیدھی طفیل کے پاس جاتی ہے ۔ اسے دیکھ کر ببتر اکڑ کر کہتا ہے۔)

ببتر ۔ اوئے ڈھول...... ڈھول...... ہا......

(ڈھول بجتا ہے)

ببر پہلوان ٹھنڈی کھوئی دا لے گیا گھڑی مالی جت کے.......... خلیفے زبر جنگ داپٹھا ــــــــ

رحمت ــ (ڈھول والے سے) اوئے ٹھہر بار ــــ بند کر گل کرن دے ــــــــ

(ڈھول بند ہوتا ہے۔)

آمنہ ــ اے تے تو کھلیاں آستیناں بنا دتیاں ایں ۔

ببر ــ (قریب آکر) ایہہ بھاجی دھیان نال کم کریا کرو ناں........ اسیں تہاڈے تابعدار ایں ــ خادم ایں ....

طفیل ــ (کرتے کی آستین دیکھتے ہوئے) ایہہ تاں ٹھیک ایں آمنہ بیبن کے بنایاں ایں۔

آمنہ ــ کوئی وی نئیں .... میں استانی بتول دے کرتے نال ملائیاں ایں تاں جا کے اوہ تنگ ایں ایدھے کولوں ۔

ببر ــ تنگ کر دیو بھاجی........ اک واری ایدھروں بنجا کر دیو اک واری دوجے پاسیوں کر دیو ۔

طفیل ــ (انچی ٹیپ سے آمنہ کی کلائی کا ماپ لیتا ہے) اینیاں میں اگے رکھیاں ایں۔

آمنہ ــ استانی دیاں تے کوئی ادھی گرہ گھٹ نیں ۔

ببر ــ استانی دیاں گیاں کر دیو بھا طفیل جی ....

(طفیل آمنہ کے بازو کا پھر سے ناپ لیتا ہے اور رحمت اللہ اور ببر گفتگو کرتے ہیں)۔

رحمت ــ منصف کون سی دنگل دا ؟

ببر ــ منصف کتے ہوناایں بھاجی ــ اسیں آپ منصف ایں دنگل دے تہاڈی دعا برکت نال (خفیہ طریقہ پر) اوہنوں نال ایمان دے حوصلہ ای نئیں پیا ساڈے نال ہتھاں وچ ہتھ پان دا ـ ایہہ پیلا رنگ ہویا ہویا سروں دے پھُل ورگا لبنتی ــ میں سوچیا اوئے ببر کتے خوف کھا کے جان ای نہ دے دیوے ۔

رحمت ــ اکھاڑے وچ ۔

ببر - نئیں بھاجی - اِک دن پہلے ای ...... چہرے تے ہوائیاں اُڈ یاں ہویاں سن
ببر دا ناں سُن کے۔

آمنہ - جیہڑا میری بی بی نے تعویز دتا سی اوہ توں بنھیا سی۔

ببّر - ایہہ ویکھو جی - ایہہ سب ایسے تعویز دیاں ای برکتاں نیں .... ببر
تعویز بن کے ہور شیر ہو گیا - ہا شیر - ٹھنڈی کھوئی دا - لے گیا گھڑی مالی جت کے۔

رحمت - میں تے ایس گل تو حیران آں پئی شمّے نے تیر نال جوڑ پانا منظور کِس طرح کِتا۔

ببّر - ایہہ کروایا منظور بھاجی ...... منتاں ترلے کر کے کروایا اے۔ ٹھیکیدار نے کہیا من
لوؤ بھاجی - تے منّنا پیا خیر ...... ہا ٹھیکیدار ......

(جیب میں سے ایک انڈا نکال کر توڑتا ہے اور پیتا ہے۔)

آمنہ - میری بی بی نے کہیا سی جدوں کشتی جت کے آؤیں تے داتا صاحب سلام کرن
جائیں تو گیا سی ببر۔

ببّر - ایہہ سب برکتاں ایں ...... دعاواں ایں بزرگاں دیاں بھاجی - دعاواں
ایں بی بی دیاں ...... ہا بی بی ......

آمنہ - سلام کرن گیا سی کہ نئیں۔

ببّر - ایہہ ویکھو اسیں ہُن جا رہے ایں لہور دے بادشاہ نوں سلام کرن۔ جلوس لے
کے جا رہے ایں۔ بھاجی - نعرے ......

شماں - (ایک دم اندر آ کر) ہا - آ گیا شماں پہلوان آ گیا۔

ببّر (رحمت کے پیچھے ہو کر) ڈھول اوئے ڈھول
(ڈھول بجتا ہے۔)

شماں - بند کرا دے کی رولا پان ڈہیا ایں۔
(ڈھول بند ہوتا ہے)

ایدھر آ جا اوئے باہر۔

ببّر - اوئے نئیں آندا - ببر پہلوان نال پیار ہو کے گل کر۔
(شماں آگے بڑھ کر اس کی گردن میں ہاتھ ڈال کر ایک جھٹکا دیتا ہے۔
ببر گھٹنوں کے بل گرتا ہے۔)

شماں ۔ اوئے میں تینوں کی کیہہ رہیا ایں سن دا ایں کہ نئیں ۔
ببر ۔ (کھڑا ہو کر) سن رہیا ایں بھاجی پرے ہو کے گل کرو ۔
شماں ۔ اوئے میں تینوں سویر دا لبھدا پھر دا ایں توں ایہہ کی پکھنڈ بنایا اے ۔
ببر ۔ اسیں جلوس کڈھیا اے شماں پہلوان جی ۔
شماں ۔ (گردن میں ہاتھ ڈال کر) اوئے جلوس دیا بچیا توں باز نئیں آنا ۔
ببر ۔ اسیں دنگل جتیا اے بھاجی ۔ تے اسیں ڈر دے تسیں کیہ کوں ۔
شماں ۔ اوئے گل کر سدھی طراں ۔
ببر ۔ گل کس طرح کریئے بھاجی تسیں رگاں کیوں گھٹی جا رہیے او ساڈیاں ۔
رحمت ۔ چھڈ دے پئی شمیاں ..... چھڈ دے اوئے ...... چھڈ وی دے ۔
(شماں چھوڑتا ہے)
شماں ۔ ہن دس ۔
ببر ۔ ڈھول .... ہا.... ہا ۔ ڈھول وجا اوئے
شماں ۔ خبردار اوئے ۔
رحمت ۔ مینوں تے کُش سمجھ نئیں آرہی گل اصل قصہ کی اے ۔
شماں ۔ اوہیں بکواس کردا پھر دا اے سویر دا ۔
رحمت ۔ ایہدا تیرے نال جوڑ نئیں پیا ۔
ببر ۔ پیا اے بھاجی پیا کیوں نئیں ۔ ٹھیکیدار توں پچھ لوو اسیں کھڑی مال جِت کے لے گئے نال اوہناں دے........
شماں ۔ ٹھکیدار نے کہیا یار اک تماشا ببر پہلوان داوی ویکھو تے اوہدا موجو بناؤ ۔
ببر ۔ ہا موجو ۔ ہا ۔
(شماں ببر کے سر پہ ہاتھ رکھ کر زور سے دباتا ہے اور وہ فرش پر بیٹھ جاتا ہے ۔)
شماں ۔ اوہنے میرا ناں کڈھ دتا ایدھے نال کُشتی لڑن تو ست دن تیاری کردا رہیا تے دنگل والے دن کھاڑے وچ ای نئیں وڑیا ۔
ببر ۔ اسیں شیراں نال کشتیاں لڑدے ایں بھاجی گدڑاں نال نئیں ۔ اینویں خبر

پہنچ گئی ساڈے قلا جنگ دی ...... تے خوف کھا گیا ایہہ تہاڈے تابعدار دا
ناں سن کے سروں دا پھل ہو گیا - لسنتی - لے لبھوروں اُٹھ نسیا گزراں آلے
ہا گزراں آلا — !

شماں - (ڈھول مار کر) اوئے تینوں کیسے نے کہیا سی ایں گجراں آلے چلا گیا ایں -

ببر - اسیں پتہ کیتا سی بھاجی لاریاں دے اڈے توں .... تہاڈے تابعدار نے
ٹکٹاں آلے بالو کولوں پچھیا تے او ہنے کہیا ایہں الیس شکل صورت دا بندہ تے
ٹکٹ کٹا کے ہنے گزراں آلے نوں گیا اے - اسیں کہیا لوؤپئی نس گیا جے -

رحمت - تے توں کھاڑے گیا ای نئیں پتہ کرن -

ببر - فیر ساتوں کی لوڑ سی - سانوں ٹکٹاں کٹن آلے بالو نے پہلاں ای دس
دتا سی - ہا بالو ....

رحمت - (ہنس کر) لے بئی حد ہو گئی .... یعنی اے کشتی ہوئی ای نئیں -

شماں - بالکل نئیں -

ببر - اسیں لڈو وی ونڈ دتے اے سارے محلے وچ - تے جلوس وی کڈھ لیا اے -
ببر پہلوان لے گیا کھڑی مالی جت کے شماں پہلوان کیا گزراں آلے - کھا گیا دھوبی پٹڑا ببر دا -

شماں - ایہہ وکیدے جے ایہدی بے شرفی - پتہ نئیں کھوجیئے ڈھیٹ ہڈی اے - لکھ
ایہدے نال ہندی اے ایہہ فیر وی پہلوان کہان توں باز نئیں آندا -

رحمت - کیوں بئی ببر فیر کی کریئے تیرا ابندولبت توں نے سانوں بدنام کر دتا یار -

شماں - ایہدا ابندولبت میں کیتا ہویا اے - (جاتے ہوئے) ہنے ایہدا جلوس کڈھ دے
اں - ٹیکے لجاندے ایں جتھے جتھے ایہہ لڈو ونڈ کے آیا اے -

رحمت - کیوں بئی ایہہ توں کی کیتا یار -

ببر - ہا ادگیا شماں پہلوان - سردں دے پھل والا نس گیا گزراں آلے ببر آگیا ٹھنڈی
کھوئی دا - ہا - ہا - ہا -

(شماں گدھا لے کر فیلڈ میں آتا ہے -)

شماں - لے چڑھ اوئے ایہدے تے -

رحمت - نہ یار شمیاں - بس اینی بہت اے - ایہہ کم نہ کریں -

(شماں برآمدے کے کونے کی طرف جاتے ہوئے جہاں وہ توے سے
ہاتھ پر سیاہی ملتا ہے۔)

شماں - ایہنے ایس طراں باز نئیں آنا۔ بھاجی تے لوکاں نوں ہور غلط فہمیاں وچ رکھنا
ایں۔ بس تسیں ویکھدے جاؤ۔ توں فکر نہ کر۔

ببر - ہا- ببر پہلوان۔

شماں - (واپس آکر اس کے منہ پر توے کی کالک ملتا ہے) لے چڑھ اوئے کھوتے تے۔

ببر - ہاکھوتا (چڑھتے ہوئے) کھوتا۔ ہا کھوتا- ڈھول اوئے ڈھول - (ڈھول جمالو
کی دھن بجاتا ہے) آگیا ببر پہلوان ۔ کھڑی مالی جیت کے ۔

(شماں اسے لے کر فیڈ آؤٹ ہوتا ہے۔ جمالو کی دھن بج رہی ہے۔ طفیل
کود کر درمیان میں آتا ہے ۔ اور جمالو کا بھنگڑا ناچنے لگتا ہے۔)

اسیں رج کے بھنگاں پیتیاں ہے جمالو۔

رحمت - اوئے - اوئے۔ تینوں کی ہویا، اوئے طفیل - اوئے میری گل تے سن۔ اوئے
تینوں کی ہوگیا اے پاگلا جہیا۔

(فیڈ آؤٹ)

کردار

رحمت اللہ ـــ رکشہ ڈرائیور

جمال دین ـــ ٹیکسی ڈرائیور

بابو علم دین ـــ عرضی نویس

آپا دولتے ـــ بابو علم دین کی بہن

حاتم فقیر ـــ سب کا دوست

خلیفہ بتن ـــ چائے کی دوکان کرنے والا

کرم الٰہی مخلص

غلام کرم الٰہی ـــ جمال کا دوست

لڑکا ـــ

سین — ۱

ان ڈور ——————— شام

(جب منظر کھلتا ہے تو گلیوں کے ساتھ والے ایک کشادہ چوک میں ایک چھنارے درخت تلے رحمت اللہ کا رکشا کھڑا ہے۔ اسی جگہ رحمت اللہ عام طور پر اپنا رکشا رکھا کرتا ہے۔ اور یہ جگہ اس کے گھر کے عین قریب ہے ٹائیٹل سین میں رکشا ابھرتا ہے کوئی آدمی اس کے قریب نہیں صرف رحمت اللہ کے گانے کی آواز آرہی ہے)

(بطرز قوالی)

رحمت۔ نہ انجن نہ پرزہ نہ کمال ڈرائیور
خدا کے سہارے چلا جارہا ہے۔
میرا رکشا خدا کے سہارے
میرا رکشا خدا کے سہارے۔ میرا رکشا ....

(جمال دین آہستہ آہستہ قدم اٹھاتا فیلڈ میں داخل ہوتا ہے اور اس قوالی کا مزا لیتا ہے۔ پھر گانے کو بیچ میں کاٹ کر پوچھتا ہے۔)۔

جمال — ادئے خدا کے سہارے۔ (گانا ایک دم۔ بند ہوتا ہے رکشا کے پیچھے سے رحمت اللہ آہستہ آہستہ اوپر اُٹھتا ہے اس کے ہاتھ میں گندہ کپڑا ہے جس سے وہ رکشا کو صاف کر رہا تھا۔ دونوں ہاتھ آگے بڑھاتے ہوئے اس کی طرف بڑھتا ہے۔)

رحمت — ادئے جمال دینا۔ اوئے میرا پیارا یاد دیا شکریا (دونوں ہاتھ پہلے کولہوں پر صاف کرتا ہے پھر دونوں کہنیاں جوڑ کر اس سے ہاتھ ملاتا ہے۔)

جمال — اج کوئی ڈیڑھ دے قریب چیرنگ کراس دی دھی بتی کول جناب ہوری لنگھے سی۔

رحمت ۔ ڈوڈھ وجے ۔آہو ۔ گاف روڈ دیاں سواریاں ۔ لبھ رہیا سی اک زنانی اِک مردانی
توں ویکھیا سی میں نوں ۔

جمال ۔ جناب ہوری میرے کھمبیوں دی لنگھے سی جے کدھرے اوہ ڈیزل پک اپ والا
پوریاں بریکاں نہ ماردا تے زنانی مردانی سواری دے بچے یتیم ہو جانے سی ۔

رحمت ۔ اوئے او توں سی میں خیال ای نئیں کیتا ئیں تاں ہس دا رہیا پئی ٹیکسی آلا گالاں
دیندا ہوئے گادل وچ ۔ ایہہ دھواں بڑا دین ڈیہہ پیا اے ۔

جمال ۔ تینوں سوواری سمجھایا اے رحمت اللہ پئی ٹریفک دے اصولاں دی پابندی
کریا کر رش بہت ودھ گیا اے ۔

رحمت ۔ اوئے آپاں کی کر کے لینا اے پابندی نوں اپنے کول تے ہندا اے ساڈا رکشا
بھنبیری جیا بھاویں سجھوں کڈھ لوئے بھاویں کھبیوں ۔

جمال ۔ سال وچ دو واری بانہہ تڑوائی اے حالی سکھیا نئیں ۔

رحمت ۔ اوئے ٹٹ جان دے منا ۔

جمال ۔ تیرا تے کش نئیں جانا ۔ میں کلیاں رہ جانا ایں دھکے کھان نوں کارن لوائے
سی ۔ (رکشا پر توجہ دیتا ہے ۔)

رحمت ۔ لائے تے سی تجا سفیع دے شگرد نیں تینوں میری اپنی چاہ اے جمال دینا

جمال ۔ ایہہ اپنے دِل کولوں پچھ پلاس ہیگا کول ۔

رحمت ۔ سیٹ تے پیا اے ۔ میرا دِل تے کہندا اے پئی ہیگی محبت ۔

جمال ۔ تیرا دل کہندا اے تے فیر ٹھیک اے میرے کولوں کیوں پچھنا ایں ۔ پگ
کدوں بدلیا سی ۔

رحمت ۔ عید تے بدلیا سی نواں نکور ۔ تے جدوں میں نئیں ہندا گھرے اودوں جسو سی ناول
پڑھدا رہندا ایں میں نوں کوئی یاد تھوڑا کردا ایں ۔

جمال ۔ توں نئیں ہندا تے میں کندھاں نال ٹکراں ماراں ، بڑی ڈون اے پئی تیری ۔

رحمت ۔ او یار سینوں پانی پانا یاد ای نئیں رہیا بلیٹیاں ٹنگ گیاں ۔ تے جدوں توں نئیں
ہندا تے میں وی تے کندھاں نال ای ٹکراں مار کے ای ٹیم پاس کردا ایں ۔

جمال ۔ ایدھر آ میرے کول ۔ آ ہ تار پھڑ میں ۔

(آف کیمرہ)

حاتم ۔ تن سوکھا کبڑی بیٹھ ہوئی گھوڑے پر زین دھرو بابا
اب موت نقارہ باج چکا چلنے کی فکر کرو بابا
(کیمرہ کے سامنے کبڑا چلتا ہوا آتا ہے)۔
سر کا نیا چاندی بال ہوئے منہ پھیلا پلکیں آن جھکیں۔
قد ٹیڑھا کان ہوئے بہرے اور آنکھیں بھی چندھیائی گئیں۔
سکھ نیند گئی اور بھوک گھٹی دل سست ہوا آواز مہین
جو ہونی تھی سو ہو گذری اب چلنے میں کچھ دیر نئیں
تن سوکھا کبڑی پیٹھ ہوئی گھوڑے پر زین دھرو بابا
اب موت نقارہ باج چکا چلنے کی فکر کرو بابا

جمال ۔ (دوسرے مصرعے سے ذرا پہلے) حاتماں۔ اوئے بابا، کبڑی پیٹھ ایدھر آئیں اک منٹ لئی۔

رحمت ۔ گل سنیں یار ایدھر آکے پھڑیں رکشا نوں۔

حاتم ۔ (ادھر جاتے ہوئے) آگیا آگیا بابا جمال دینا حاکماں دیا ٹیکسی ڈرئیورا۔

جمال ۔ ایدھر سہارا رکھیں ذرا رکشے نوں۔

حاتم ۔ ہے آہ لے۔

رحمت ۔ ہلن نہ دئیں۔

حاتم ۔ سمجھ پئی پہاڑ کھڑ گیا اگے رکشے وچارے نے کی ہلنا ایں۔

(اتنے میں رکشا کا ہارن بجنے لگتا ہے اور تینوں پریشان ہو جاتے ہیں سمجھ نہیں آتا کہ کیا کریں۔ اس کے گرد چکر کاٹتے ہیں اپنی اپنی سی کوشش کرتے ہیں۔ پر ہارن بند نہیں ہوتا۔ رحمت اللہ بیٹھ کر اس کے پہیئے کی ہوا کم کرنے لگتا ہے۔ وغیرہ وغیرہ۔ اس بجتے ہوئے ہارن پر غلام محمد فیڈ اِن ہوتا ہے۔۔ وہ آگے بڑھ کر ہارن بند کرتا ہے۔ تو سب کی جان میں جان آتی ہے۔)۔

جمال - (شرمندہ سا ہو کر) اوہ یار۔ ایہہ۔ بس اینویں ای۔ خودبخود چل پیا۔ خواہ مخواہ ای۔ ارتھ ہو گیا میرے خیال وچ۔

غلام - آہو ہو جاندا اے کدے کدے ارتھ۔

جمال - ایہہ میرا یار اے رحمت اللہ۔

غلام - (دونوں ہاتھوں سے مصافحہ کرتے ہوئے) اچھا اچھا ایہہ ایں رحمت اللہ۔ بڑی تعریف کرداا اے بھئی تہاڈا دوست تہاڈی۔

رحمت - ایدھی مہربانی اے۔ نئیں تے مَیں تاں بس اِک۔

غلام - مَیں یار تینوں اج بڑا لبھیا۔ تناچوہاں اڈیاں تے پچھیا پر تیرا کوئی پتہ نہ لگیا

جمال - کیوں خیر تاں سی۔

غلام - خیر ای اے۔ تیرے کول میرا اِک کم سی۔

جمال - حکم

غلام - میں چلیاں ایں چھٹی دو مہنیاں دی ماں بمار اے تے اوہدا اپریشن کرانا ایں۔

جمال - اوہو اللہ رحم کرے۔

غلام - توں ڈرائیوری کرنی اے میرے تھاں توکلی صاحب دی۔

جمال - پرائیوٹ ڈرئیوری۔

غلام - آہو میری عوضی تے۔ تھری ففٹی تنخواہ تے روٹی نال۔

جمال، - تے ٹیکسی کون چلاؤ۔

غلام - ٹیکسی دا دی خانشا وچ لالیا کریں بلکہ صاحب دی گڈی نوں وی موقع بموقع دیکھ کے ٹیکسی بنا لیا کریں۔

رحمت - نئیں جی اینوں فرصت نئیں۔

غلام - بڑی اچھی ملازمت اے۔ میرے مگر تاں دس ڈرئیور پئے ہوئے سی پر مَیں کیا کی اعتبار اے کسے دا۔ کدھرے میرے آن تیکر نوکری تے ای ہل ماری بیٹھے ہون۔

حاتم - تے اینوں اپنا ٹیم کتھے۔ ایہہ وچارا اپنی ٹیکسی دا ہوے کہ تیری عوضی تے گڈی چلاوے۔

جمال - دن دا اِی کم ہووے گا ناں۔

غلام - آہو دن دا ای صرف ۔ سو با کرے صاحب نوں لوڑ پے گئی تے رات نوں دی کم تے چلے گئے ۔

جمال - دن نوں میں ڈیوٹی دے کے، شام نوں ٹیکسی واہ لیا کراں گا ۔ پنجاں چھیاں گھنٹیاں لئی ۔

رحمت - تے میں کلا کندھاں نال ٹکراں مار یا کراں ۔

غلام - میری والدہ بہت سخت بیمار اے ۔

جمال - ویکھیں ناں ایہہ وچارا بہت مشکل وچ اے رحمت اللہ

رحمت - ایہنوں مشکل وچوں کڈھ کے میںوں مشکل وچ پادے ۔

جمال - (رحمت سے بغل گیر ہو کر) توں تے شیر ایں تینوں کاہدی فکر اے تے نالے میں آندا جاندا رہاں گا ۔

غلام - رحمت اللہ صاحب ۔ تسیں وی آندے جاندے رہیا کرنا ایدے کوارٹر وچ ۔

رحمت - ہُن جی ۔ میںوں کوئی لوڑ نئیں کِسے دے کوارٹر وچ آن جان دی ۔ تسیں لے جاؤ اینوں شوق نال ۔

جمال - اوئے ہُنے نے نئیں جدن ابنیں چھٹی جانا ہو یا اوسے دن ....

غلام - میں تے تینوں ہُنے لین آیا ایں ۔ صاحب نے کیا سی میںوں ڈرائیور نال بلادے ایسے وقت ۔ میں اوہدے نال اِنٹرویو کر لواں ۔ کیونکہ ایدھے بعد میرے کول وقت نئیں ہونا ۔

حاتم - انٹرویو کاہدا .... اینے کوئی ڈیٹی لگنا ایں ۔

غلام - بس اسیں ہُنے گئے تے ہُنے آئے پنجاں منٹیاں وچ گڈی ایں نال لیا یا ایں ...... دو گلاں کر نیاں ایں صاحب نے تے فیر اینوں ایتھے چھڈ جاواں گا ۔

رحمت - (ان مانے جی کے ساتھ) ٹھیک اے ہُن ۔

غلام - آ جمال فیر ۔

جمال - لے میرے آن تیکر ایتھے ای رئیں ۔ حاتماں کپڑا مار دے رحمت نال رل کے رکشہ تے ۔

حاتم - کپڑا بہت ۔ کپڑا جتاں کہیں ۔ ایہہ تاں بھانویں ساڈے گل دے لیڑے دی لہوا لوے ۔

جمال ۔ اچھا بھئی سلاما لیکم ۔
غلام ۔ سلام علیکم ۔
(دونوں فیڈ آؤٹ ہوتے ہیں)۔
حاتم ۔ وعلیکم السلام ۔ وعلیکم السلام ۔ جاؤ شاواشے کرو ڈرائیوریاں ۔ چلاؤ موٹراں ۔
سُکھی وسو تے سُکھ دی نیند سوؤں ۔ ہیں کیا یار رحمت اللہ ۔ بھار رحمت اللہ ۔
رحمت ۔ ہُوں
حاتم ۔ ہور یار کُش سُنیا تُوں وی ۔
رحمت ۔ اکھیں ویکھ لیا اے سُنن دی کی لوڑ اے ۔
حاتم ۔ بابو علم دین تیجی شادی کران لگا اے ۔
رحمت ۔ (تڑپ کر) کون ....
حاتم ۔ بابو علم دین عرضی نویس ۔
رحمت ۔ کی کرن لگا اے ۔
حاتم ۔ تیجی شادی کران لگا اے ۔ بابو علم دین وڈھی جھوٹی آلا ۔
رحمت ۔ اوئے کُش خُدا دا خوف کر ۔
حاتم ۔ تے مَیں کی کروں گا خُدا دا خوف کر کے ۔ خُدا دا خوف اوہ کرے جیہڑھا
تیجا ویاہ کران لگا اے ۔
رحمت ۔ تینوں کِنیے کیا اے ۔
حاتم ۔ اپنے خلیفے نے ویکھیا اے اوہنوں یُونین کونسل دے دفتر بیٹھا ہویا سی ۔ تے
نکاح نامے دے فارم منگ دا پیا سی ۔
رحمت ۔ اینوں ہو کی گیا اے حاتماں ۔
حاتم ۔ اُتوں پہنچ گیا خلیفہ ۔ اوہنے کیا کُش شرم کر علم دیناں ۔ اگے کر کے کی سُکھ پالیا
جو ہُن تیجی کرن لگا ایں ۔
رحمت ۔ میرا دِل نئیں مندا یار ۔
حاتم ۔ تیرے دِل دا کی اے تیرا دِل تاں اِک تے دی نئیں مندا چھڑم چھانٹ
پھردا ایں میرے ورگا ۔

رحمت ۔ اوئے اوہ نئیں ۔ میں کہناں ایں میرا دل نئیں مندا اس گل تے اعتبار کرن نوں ۔

حاتم ۔ بابو علم دین دی بھلی پچھی ادہناں نوں کاہدی فکر اے میرے طراں اپنا حصہ وی کھائی جاندے ایں تے بھین دا حصہ وی ٹھکوری جاندے ایں ۔

رحمت ۔ بڑا بد اے یار ایہہ بابو علم دین ۔

حاتم ۔ اج وا ! ایہہ تاں جماندرو ای بد اے ۔ آو کھیں ناں میرے نئیں ہوری پنڈوں سبجی ترکاری دی گڈے کے منڈی آندے سی تے اہدے اتبے نوں ضرور ملدے سی ۔ ہالی اوہ پشور نئیں سی گئے ۔ تے اک واری دی گل اے بینیئں پوری دس دے سن بھئی ۔

(خلیفہ بین کوڑے کرکٹ کی بالٹی لے کر فیلڈ میں آتا ہے ۔)

خلیفہ ۔ اک تاں ایہہ آپا دو لتے نے مصیبت پا چھڈی اے کہ سارا کوڑا اٹھاؤ ــــــ تے بڑے ڈھول وچ سٹو ۔

حاتم ۔ اوئے کی ہوئیا خلیفہ کی ہوئیا ۔

خلیفہ ۔ بھر یار عذاب ساڈی جان دا ۔ آپا دو لتے سارے محلے وچ سوٹا چکی پھردی اے کہ اگر کسے نے گلی وچ گند ڈالیا تے میں اوہدیاں لتاں توڑ دیاں گی ۔ اور خود معلوم نئیں کہ جناب دا بھائی کیا کردا پھر رہیا اے ۔

حاتم ۔ تاں سنیں بھئی رحمت اللہ جرادھیان نال دس یار خلیفہ

خلیفہ ۔ کی دساں بھار رحمت اللہ جی ۔ اوس موٹو عرضی نویس دی عقل تے تاں پتھر پڑ گئے ایں ۔ اب تیسری شادی کران لگا اے ۔

رحمت ۔ تینوں کیوئیں پتہ لگیا ۔

خلیفہ ۔ میں نوں کینویں پتہ لگیا ۔

حاتم ۔ اینہیں آپ ویکھیا اے اپنیاں اکھاں نال یونین کونسل دے دفتر وچ

خلیفہ ۔ ہاں جی خدا دے فضل نال میری نظر بہت اچھی اے میں دور دوں ایں ویکھ کے پچھان لیا ۔

حاتم ۔ کی کردا سی بھلا اوتھے ۔

خلیفہ - اوہ ے ربیّا سی جی کی اوس نوں کہندے ایں ۔ نکاح دے پرت نئیں ہندے نکاح نامے دے ۔

رحمت - توں کیناسی بئی بابو جی کش خُدا کا خوف کرو - عقل نوں پتھر مارو ۔

خلیفہ - ایہو ای بات "ماں پچھی سی - ببر پہلوان نے بئی بابو جی کش خُدا کا خوف کرو جی ۔

رحمت - ببر وی سی نال تیرے ۔

خلیفہ - ہاں جی اوس تے ای تاں آ کے تبلایا مینوں میری دکان تے ۔

حاتم - اچھا توں نئیں گیا یونین دے دفتر ۔

خلیفہ - میں کی لیناسی اودھر جا کے ببّر داکوئی کم سی تصدیق وغیرہ کروانی سی کسے عرضی تے ۔

حاتم - تے بالو ہوری نکاح نامہ جیب وچ پا رہیئے سی ۔ لوڑ کرلوڈ گل ۔

خلیفہ - پہلے تاں اوہ دڑا ای گھٹ نئیں اب تیسری آرٹی اے ہماری نک میں رھونی دین کے واسطے ۔

رحمت - پر اوہ اپنیاں دونویں بیویاں دی منظوری توں بغیر کس طراں کرین گے نکاح ۔

حاتم - ارئے بالو ہوراں نوں سو بچھند یاد ایں ۔ تسوں دے بندے ایں پوا لئے ہونے ایں اکھر دوہاں کولوں ۔

خلیفہ - ہاں جی اوہناں نوں کی مشکل اے ۔ اِک واری پہلے وی .....

رحمت - ببر نے آپ دیکھیاسی بالو جی یونین کونسل دے دفتر ۔

خلیفہ - ہاں جی ببر نے خود ویکھیا ۔ رفیق بساطی نوں کوئی کم تھا یونین کے دفتر میں اوس نے بالو جی نال نکل کے گل کری ۔

رحمت - تے آپاں دو لتے نوں پتہ لگیا کہ نئیں ۔

حاتم - آپا نوں پتہ ہندا تے اوہ ساہ پی جاندی بالو ہوراں دا ۔ اوہنوں ہلے تیکر شید پتہ ای نئیں لگیا ۔ اپنا کریم کہندا اے پئی اوہدے مامے نال آپ گل کیتی بالو ہوراں نے ۔

خلیفہ - ویکھو جی کی آدمی اے ۔ دو دو مہینے میری چاہ دا بل نئیں دے سکدا اور تیسری شادی کران ۔ تے تلیا ہویا اے ۔

(کرم الٰہی مخلص رحمت اللہ کو آواز دیتا ہوا فیلڈ ان ہوتا ہے ۔)

کرم ۔ ــــ رحمت اللہ ــــ رحمت اللہ ــــ اوئی رکشا تیار اے تیرا ــــ
حاتم ۔ آ ــ چوہدریاں دا چوہدری ۔ بادشاہواں دا بادشاہ ۔۔ حکم حاکم رنگ لگے رہن ۔
کرم ۔ رکشا خالی اے پئی رحمت اللہ ۔
رحمت ۔ تیار اے جی بالکل کدھرے جاناسی ۔
کرم ۔ اوہ میں ذرا ڈپٹی کمشنر نوں ملن جاناسی ۔
خلیفہ ۔ ڈپٹی کمشنر نوں چوہدری کرم الٰہی جی ۔
کرم ۔ اوہنے اج کھانے تے بلایا اے کش سیاسی معلومات ڈسکس کرن نوں ۔
خلیفہ ۔ پر کرم الٰہی جی تسیں تے اِک واری
کرم ۔ خلیفہ تینوں کنی واری دسیا اے پئی میرا ناں کرم الٰہی نئیں کے ای مخلص اے ۔
خلیفہ ۔ اوہ جی مفلس صاحب میرے منہ تے اییو ۔
کرم ۔ مفلس نئیں مخلص ۔ تینوں اِک معمولی جیا لفظ یاد نئیں رہندا ۔
حاتم ۔ اوئے آہ خلاصی نئیں ہندے صاحیاں دے دفتر وچ بس لالے توں یاد رکھیا کر
خلاصی صاحب مخلص صاحب ۔
خلیفہ ۔ اچھا جی مفلس صاحب ۔ ایہہ گل تاں دسو ۔
رحمت ۔ اینوں ہولی ہولی ہوئے گا جی محاورہ ۔
کرم ۔ بڑا کوڑھا آدمی اے ایہہ خلیفہ ــــ بے بئی حاکماں ایس ایچ او صاحب دی
تبدیلی ہورئی اے ۔
حاتم ۔ آہ اپنے شیخ صاحب دی ۔
کرم ۔ ہاں ــــ ایناں دی تھاں چوہا سیدن شاہ دا تھانیدار آرشیا اے ۔
چوہدری نواب علی ۔
رحمت ۔ ایہہ شیخ صاحب بدل گئے جی ۔
کرم ۔ تیراں ستمبر نوں چارج دے دین گے ۔
حاتم ۔ اے تہا نوں کنے دسیا جی ۔
کرم ۔ ساتوں پتہ ہندا اے ناں بئی ہر گل دا ایہی پریاں تقریراں نہیں سُندے تاں موچی دروازے توں باہر
حاتم ۔ واہ جی واہ ــــ وڈھیاں دے وڈے ای کم ــــ واہ واہ ــــ

کرم - چناب تے جیہڑا پُل بن رہیا اے نواں

خلیفہ - ہاں جی بڑا شاندار پُل بن رہیا اے۔ ایہہ بڑے بڑے تھم اور اینے وڈے وڈے لوہے دے گاڈر ۔

کرم - چار دن توں اوہدی تعمیر بند اے ۔

رحمت - چار دن توں مخلص صاحب ۔

کرم - ہاں جی۔ تِن اِنچی کابلے مُکے ہوئے ایں ۔ انجینراں کول ۔

خلیفہ - تِن انچی کابلے ختم ہو گئے جی ۔

کرم - سارے پاکستان وِچ ایس وقت کِسے کول نئیں تِن انچی کابلے اِک دکان پاس ہیگے ۔

خلیفہ - اک دکان پاس ہیگے ۔

کرم - ملتان وِچ اے اوہ دکان دار بلیک دے پیسے منگ رئیا اے ۔

رحمت - ایہہ تے بڑی کاڑھ کڈھ کے لیائے او ۔

کرم - سانوں علم ہندا اے ناں جی ساریاں گلاں دا — چیف انجینئر نے پرسوں ڈنر تے میرے نال ذکر کیتا ایں کیا انجینئر صاحب توم نوں فوری پُل دی ضرورت اے۔ کہن لگا تِن انچی کابلہ ختم ہو گیا اے ۔

حاکم - ایہہ تاں بہت ماڑا کم ہوئیا جی ۔

کرم - اک اوہ زمانہ سی حاکم سائیں جی بئی اِک مرتبہ عمر بن عبدالعزیز کول اِک بڈھی مائی لاٹھی ٹیکدی آئی اور کہن لگی بئی فلاں فلاں پُل دے مورے وِچ میری بکری دا پیر پھس کے ٹُٹ گیا اے توں کیسا امیر ایں ؟ عمر بن عبدالعزیز دا سر شرم نال جھک گیا ۔

سب - سبحان اللہ — سبحان اللہ ۔

کرم - کوئی پان نئیں اِس وقت ڈبی وِچ خلیفہ ۔۔۔۔

خلیفہ - ضرور جی ضرور ۔

(ڈبیا کھولکر پان نکالتا ہے) ۔

کرم - مرکزی محکمہ تعلیم ہن نواں نصاب لیا رئیا اے قوم لئی۔ ایہہ نصاب سارے پاکستان لئی اِکو ای اے میں ایدے بارے وِچ پہلاں ای تقریراں کر چکیا ایں تیرہ جولائی ۱۹۷۴ء

دیج ۔ عین میرے کہن دے مطابق ہو رہیا اے ۔ اسیں پہلے ای دس دیئی دالے بئی قوم نوں کس چیز دی ضرورت اے کس چیز دی احتیاج اے کس چیز دی لوڑ اے ۔

رحمت ۔ آہو جی کیوں نئیں ۔

کرم ۔ جدوں چھ ستمبر نوں بھارت نیں پاکستان تے حملہ کریا میں شالامار پہنچ کے کرنل نوں دسیا تن شاخہ محاذ کھول لو اور تن اطراف تے حملہ کرو ۔ بیدیاں سیکٹر ۔ واہگہ سیکٹر اور کھیم کرن سیکٹر ۔ اوہناں نے میری گل منی اور فائدہ اٹھایا پاکستان خدا دے فضل نال کامیاب ہویا ۔ سانوں خوشی ہوئی اسیں تے قوم دے ادنیٰ جیئے خادم ایں ادنیٰ لیکن مخلص ۔ ہن تہاڈے وچوں کسے نوں معلوم نئیں لیکن مینوں علم اے ۔ مینوں واقفیت اے ۔ مینوں پتہ اے ۔ مینوں انفرمیشن اے ۔ بئی علم دین عرضی نویس تیسری شادی کرا رہیا اے ۔

رحمت ۔ سانوں دی پتہ لگ چکیا اے جی ۔

کرم ۔ تہانوں ببر نے دسیا ہونا اے ۔

خلیفہ ۔ ہاں جی ۔

کرم ۔ اوہنوں میں ای دسیا سی ۔

حاتم ۔ مینوں تاں جی ۔

کرم ۔ کریم سبزی فروش نے دسیا ہونا ایں ۔

حاتم ۔ ہاں جی ۔

کرم ۔ اوہنوں میں ای دسیا سی ۔ رفیق نوں بھی دسیا ۔ ابراہیم گجراں نوں میں دسیا ۔ احمد علی لوہے والے نوں میں اطلاع دتی سانوں تے اِک اِک ایچی بیچی دی خبر ہندی اے سارے ملک دی سارے جہان دی ایہہ تے اِک معمولی جئی انفرمیشن سی ۔

حاتم ۔ ایدھا کوئی اُپا کرو جی ہن تسیں سیانے او ۔

کرم ۔ اوہنوں پکڑو ۔ مارو ۔ سزا دیو ۔

رحمت ۔ بابو علم دین نوں جی ۔

کرم ۔ بالکل ۔ جیہڑا شخص قوم نالوں ٹٹے اوہنوں مارو ۔ جیہڑا شخص گروہ نالوں ٹٹے ۔ اجتماع نالوں ٹٹے ۔ فرقے نالوں ٹٹے ۔ انبوہ نالوں ٹٹے ۔ سماج نالوں ٹٹے مجلس

(یہ آواز سنکر بابو علم دین ڈولنا اٹھا کر رکشا کے اندر بیٹھ جاتا ہے اور کھڑکی بند کر لیتا ہے۔ رکشا کے پاس ایک اخروٹ آکر گرتا ہے۔ پھر اس کے پاس دوسرا پھر تیسرا۔ بابو علم دین کا لڑکا اخروٹوں کو نشانہ لگاتا ہوا۔ اندر داخل ہوتا ہے۔ کبھی ادھر نشانہ لگاتا ہے کبھی اُدھر پھر اچھل کر اندر رکشا میں ڈرائیور کی سیٹ پر بیٹھ جاتا ہے اور منہ سے چلاتا ہے ۔ پھرر پھرر ۔ رر ۔ پین پین پین ۔ گردن گھما کر ۔)

لڑکا ۔ایک روپیہ چالی پیسے جناب عالی۔ (چونک کر) آباجی تسیں ایتھے کی کردے او رکشے وچ ۔

علم ۔ کش نئیں بٹیاجی ۔ میں اشتہائیے معدہ نوں تسکین کلئی بھم پہنچا رہیا سی ۔
(ڈولنا پیچھے رکھ دیتا ہے۔)

لڑکا ۔ تسیں اج فیر چھوٹی اماں دے گھر روٹی کھادی اے ناں ۔

علم ۔ ہرگز نئیں بٹیاجی مطلق نئیں ۔ چنداں نئیں۔ میں عرصہ دو روز توں کش وی نئیں کھایا۔

لڑکا ۔ اماں جی بڑے گُسّے وچ نیں۔ کہندے سی آلین دے نیرے ایتے نوں ہر وقت او سے سبز پری دے گھر وچ وڑیا رہندا اے ۔

علم ۔ بٹیاجی تہاڈی اماں اے یہہ سمجھ دی اے بئی میں چھوٹی دے گھروں روٹی کھاندا ایں ایس لئی اوہ مینوں کھان نوں کش نئیں دیندے ۔ چھوٹی جو نکہ آرائش جمال وچ مصروف رہندی اے اور دوکان توں سری پاوے منگوا کے کھاندی اے۔ ایس لئی اوہدے گھر وچ کش نئیں ہندا ۔

لڑکا ۔ تسیں کچہری وچ کھا لیا کرو۔

علم ۔ کچہری وچ سوائے مرغ چھولے اور فروٹ جوس دے کش نئیں ہندا اور ایہہ دونویں چیزاں گراں قیمت نیں ۔ تہاڈی چھوٹی امی لئی ہر روز پوڈر دا ڈبہ درکار رہندا اے ایس وجہ نال میں مرغ چھولے نئیں کھا سکدا ۔

لڑکا ۔ تے اج تسیں کدھر رہے سارا دن۔

علم ۔ کریم بخش تیلی دی لڑکی دا نکاح سی بٹیاجی اور اونہیں مینوں نکاح دے کاغذ لیان تے اور خانہ پری کرن تے مامور فرمایا سی تقریباً نصف دن اوہدی کار

گذاری وچ ختم ہو گیا۔

لڑکا ۔ تے تسیں اوتھے ای روٹی کھا لینی سی ۔

علم ۔ ایہہ میری غیرت نے گوارا نئیں کیتا بیٹا جی لڑکے دی شادی ہندی تاں میں خانہ
بری دے عوض کھانا کھا سکدا سی لیکن لڑکی دی شادی تے علم نئیں اللہ واسطے کم
کرن تے مجبور سی ۔ تسیں ہن جاؤ ۔ شاباش ۔ کھیلو ۔ میں تہاڈے پچھے پچھے
آرہیا ایں ۔

لڑکا ۔ میں جا کے اماں نوں دسنا ایں بئی ابا جی رحمت اللہ دے رکشے وچ لگے بیٹھے ایں ۔

علم ۔ نئیں جی ایدھی جیداں ضرورت نئیں ۔ ایہہ لو ۔ (روپئے دیتے ہوئے) ایہہ
لو دیکھو ۔ ایہہ پیسے میں تہاڈی گڈی لئی بچا کے رکھے سی ۔ آنے دی گڈی اور
چار آنے دی ڈور لو جا کے پہلاں ۔

لڑکا ۔ میں ٹکل لینی ایں ۔ دو آنے ہور دیئو ۔

علم ۔ دو آنے ہور لو جی ۔ ضرور لو جی میرے بیٹے جی دی خواہش دے سامنے دو آنے دی کی حیثیت اے

لڑکا ۔ (جاتے ہوئے) میں فیر گڈی اڈا کے گھر آنواں گا اماں نوں دس دینا ۔

علم ۔ ضرور دس دیاں گا جی ۔ کیوں نئیں دساں گا ۔ (ڈولنا اٹھا کر گود میں رکھتے
ہوئے دروازہ بند کرتے ہوئے) ہر حال وچ دساں گا جی
(تھوڑے سے وقفے کے بعد آپا دولتے آتی ہے ۔) ۔ ضرور عرض کراں گا جی ۔

دولتے ۔ (آف کیمرہ) اکو اک میرا بھرا ...... ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا تے بھین دے
دل دا سہارا ۔ چھوٹی عمرے تیجی شادی دا پھندا گل پان بہہ گیا ۔ اللہ تعالے لے
اوس نوں عقل دے ۔ اوس دے دل توں بھیڑیاں چڑیلیاں جیگا ڈراں نوں
پٹ کے دفع دور کر ۔

خلیفہ ۔ کوئی گل نئیں آپاں جی اسیں جو ایں تہاڈے نال ہن تسیں کوئی فکر نہ کرو ۔

دولتے ۔ بھین سینہ کوبی کردی ۔ فریاد پکار کردی گلیاں بزاراں وچ ننگے سر ننگے
پیر پھیریا کرسی ۔

حاتم ۔ لے کوئی گل اے اسیں اوہناں دی کھمب نہ پٹیاں گے جنگی طراں ۔

رحمت ۔ تسیں آؤ تے سہی پہلاں اوہناں نوں لبھ کے تے آئیے ۔

دولتے - وے توں وی چل میرے نال...... لیڈرا - کش خراباتی بھین دی کوک فریاد دی سن -

کرم - میں حاضر آں جی - ہر وقت - خادم آں میں تہاڈا - ایس محلے دا ایس قوم دا -

(اس دوران میں آپا دولتے رکشا کا دروازہ کھول کر اندر بیٹھنے لگتی ہے جہاں بابو علم دین سمٹے بیٹھے ہیں -)

دولتے - ہائے ہائے میرا بھرا - بدبخت بھیڑی بوتھی والا

سب - بابو علم دین ...... بابو علم دین -

دولتے - (اس کا ہاتھ پکڑ کر جھٹکے مارتے ہوئے) - وے باہر آ جا بدبخت - سر با بیا بر سطرتا ...... آجا - (بابو جی باہر آتے ہیں - آپا اس کے دو ہنٹر مار گراتی ہے) وے تینوں شرم نہ آئی - بھین دی عزت دا خیال نہ رئیا - ماں باپ دے دل دا سہارا تے تہدی بھین دیاں اکھاں دا تارا -

علم - آپاں جی اک میری عرض لے ...... اک درخواست اے جی میری ......

خلیفہ - (دھپا مار کر) تہانوں شرم نئیں آندی بابو جی -

حاتم - شریفاں دے محلے وچ رہ کے ایہہ کم -

رحمت - اسیں تہانوں کی سمجھدے رہے تے تسیں کی نکلے -

علم - جناب عالی حضور والا -

خلیفہ - (جھٹکا مار کر) ایدھر میری گل سنو بابو جی -

حاتم - میرے نال گل کرو -

رحمت - میری گل سنو پہلاں -

خلیفہ - تسیں سمجھ کی رکھیا اے اپنے آپ نوں

رحمت - شرم کرو - کش غیرت کرو -

کرم - (ایک طرف کھڑا) جیہڑا شخص قوم نالوں ٹٹے اوہنوں مارو - گروہ نالوں ٹٹے ..... اجتماع نالوں ٹٹے .....

علم - ایک منٹ جی - اک لمحہ توقف فرماؤ جی - رحمت اللہ جی - خلیفہ جی .....

آپا دولتے ۔ اکو اِک میرا ابھرا ۔ میریاں اکھاں دا تارا بیوہ بہن دا سہارا ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ مرن والے نوں کے خبر سی دولتے بیوہ ہو کے گلیاں دے ککھ چُن سی ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ دھکے کھا سی ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ کوئی نہ پچھدا ۔ کوئی نہ سر تے ہتھ رکھدا ۔ اکو اِک میرا ابھرا اٹھیدا ۔ جادو کر چھوڑیا ——— پاگل بنا چھوڑیا ۔ دولتے نوں مار چھوڑیا ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ دولتے نوں مار چھوڑیا

(سینہ کوبی کرتی ہے ۔)

(فیڈ آوٹ)

۹

کردار

جمال دین : ٹیکسی ڈرائیور

بیگم توکلی : عمر چالیس کے لگ بھگ۔ فیشنی بیگم۔ نودولتی

عالیہ : توکلی صاحب کی نخرے بھری لڑکی۔ ایلا

آپا صغریٰ : بیگم توکلی کی بڑی بہن غریب رشتہ دار

توکلی صاحب : خاص الخاص نودولتا

سین — ۱

ان ڈور ——————————— دن

(توکلی صاحب کا آراستہ پیراستہ ڈرائینگ روم اس میں ایک پلنگ بچھا ہؤا ہے۔کونے میں سنگار میز ہے ایک طرف صرف ایک لمبا صوفہ رکھا ہے۔کمرہ خوب بڑا ہے۔اس میں دو دروازے ہیں جب سین کھُلتا ہے تو عالیہ بی بی شلوار قمیض پہنے صوفے پر بیٹھی پڑھ رہی ہے اس کے سامنے ایک کتاب کھُلی ہے اور وہ اس میں سے کاپی پر نوٹس تیار کر رہی ہے میز پر ٹیپ ریکارڈر رکھا ہے اور اس میں سے مغربی موسیقی کی دھن بالکل مدھم بج رہی ہے۔دروازہ کھُلتا ہے اور اس میں بیگم توکلی اپنا قیمتی پرس لئے تھکی ہاری داخل ہوتی ہے۔اُن کے پیچھے شلوار قمیض میں آپا صغریٰ داخل ہوتی ہے اور دروازہ کھول کر کھڑی ہو جاتی ہے۔جمال دین ڈرائیور لفافوں ڈبوں اور پیکٹوں کا انبار اپنے سر تک اُٹھائے داخل ہوتا ہے اسے کمرہ بھی نظر نہیں آتا تول تول کر قدم رکھتا ہے۔آپا صغریٰ اس کا بازو پکڑ کر پلنگ تک لاتی ہے۔)

عالیہ — امی بڑی شاپنگ کر لئی اج۔

بیگم — توبہ توبہ کوئی بھیڑ سی اج انار کلی وِچ۔کیوں آپا۔

آپا — پتہ نہیں لوکاں نوں آخری دن خریداری دا کی چاچڑھدا اے۔

عالیہ — تسی وی تے اج ای گئے سی آپا جی۔

آپا — ساڈی ہور گل اے عالیہ سانوں ہزاراں کم نے لوک ویہلے نکمے اوہناں نوں چاہیدا سی پئی عید دی تیاری پہلے توں کر یا کرن

بیگم — اوہ لفافہ اٹھا لیا سی گڈّی وچوں ڈرائیور

جمال — ایہہ ہے جی سامان دے وِچ۔

بیگم ـــ آپا ذرا میرا بازو تے گھٹو پرس چُک چُک کے بالکل سوں گیا اے ۔
آپا ـــ (بڑھ کر بازو پکڑتی ہے) سونا ای سی خیر نال تسی اج اک پل وی آرام نہیں کیتا کسے دکان تے ۔
عالیہ ـــ امی چاٹ کھادی سی یا نو بزار وچ ۔
بیگم ـــ کھادی سی اک اک پلیٹ کوئی مزا نہیں آیا ۔ کیوں آپا ۔
آپا ـــ سواد وی مزا نہیں رہیا اجکل چاٹ وچ ۔ لیموں تے نچوڑ دے ای نہیں ۔
بیگم ـــ ایہہ ویکھیا ای میں تیری پروفیسر زیدی لئی کیا خوبصورت تحفہ لیا ئی آں عید دا ۔
عالیہ ـــ (اُچھل کے) مس زیدی لئی امی ۔ سچی کی لیائے او ۔
بیگم ـــ ایہہ اک ساڑھی اے نائیلون دی ۔
عالیہ ـــ (دیکھ کر) ہائے امی ایہہ تے بہت ای خوبصورت اے کنے دی اے ۔
بیگم ـــ ستر روپے دی ۔ اچھی رہے گی اوہدے سوہنے جیئے رنگ تے ۔
عالیہ ـــ ہائے امی ایڈی سانولی تے نیئں مس زیدی ۔
بیگم ـــ ہئی اچھی اے گندمی جیہی رنگت دی ۔ خاصی اٹریکٹو اے ۔ پسند کرے گی عید دا تحفہ ۔
آپا ـــ ستراں روپیاں دی ساڑھی کیوں نہیں پسند کرے گی بھلا ۔ کون دیندا اے اج کل ایہا قیمتی تحفہ اُستانیاں نوں سکینہ ۔
عالیہ ـــ پروفیسر نوں اُستانی نہ کہیا کرو آپا جی ہیڈ آف دی ڈیپارٹمنٹ اے ساڈی مس زیدی
بیگم ـــ دیکھو نا آپا ، امتحان نزدیک اے عالیہ دا ، پروفیسراں نوں تحفے وغیرہ بھیجدے ای رہنا چاہیدا اے ۔ پٹرول پوا لیا ہئی
جمال ـــ جی جناب ۔
بیگم ـــ اودھا الوی الیشن وی پوایا سی ؟
جمال ـــ ہاں جی چار گیلن الوی الیشن اور اٹھ گیلن دوسرا ۔
بیگم ـــ مس زیدی دا گھر جاندا ایں نا ۔
عالیہ ـــ جتھے میں پرسوں گئی سی سمن آباد وچ ۔
جمال ـــ جی جناب ۔ ڈونگی گراؤنڈ دے قریب ۔

آپا - ہاے ایس ویلے تے کوئی وی نئیں اس کمرے وچ ۔
بیگم - کل تسی خانسامے نال گلاں کر رہیے سی بورچی خانے وچ ۔ بئی تیری بیگم تے ئیں چک جھرے دُدھ چوندیاں ہُندیاں سی بکریاں دا ۔
آپا - ہائے تے ایہہ کوئی جھوٹھ اے سکینہ ۔
بیگم - ٹھیک اے لیکن نوکراں نال ایس قسم دی گفتگو نئیں کری دی ۔ اوہناں توں بیک گراؤنڈ دا پتہ چل جاندا اے ۔
آپا - ئیں تے سگوں ایہہ دس رہئی سی پئی اللہ نے میری بھین دی کیسی قسمت پرتائی اے ۔ گویوں رانی بنا دتا ۔
عالیہ - تسی ایسی ہسٹری نہ نا پھولیا کرو آپا جی ۔
بیگم - آہو کی فیدہ اے تہاڈے بھائی جان نراض ہندے نے چلو بس رہن دیو تے ایہہ سامان لگاؤ الماری وچ ۔
(آپا سامان الماری میں رکھنے لگتی ہے ۔)
عالیہ - امی کل تسی عیدملن پارٹی تے کیہڑی ساڑھی پہن کے جاؤ گے ۔
بیگم - مینوں خود سمجھ نئیں آرہئی ۔ فان کلر دی جہنی سی جیہڑی تیرے ڈیڈی جاپان توں دیلئے سی ۔
عالیہ - ناں امی ہُن تسیں Sleeveless نہ پہنیا کرو ۔
بیگم - کیوں ؟ مینوں کی اے ۔
عالیہ - میرا مطلب اے امی فان کلر دی تے بیگم یزدانی کول وی ہیگی تہاڈے ورگی کلیش کرجان گے تہاڈے کپڑے ۔ سٹیل گرے کیوں نئیں پہن لیندے ۔
بیگم - اوہ ئیں کرنل جانباز دے پہن کے گئی سی زخشندہ دی شادی تے ۔
آپا - سلوار قمیض پہن لوؤ سکینہ جی ۔
بیگم - عیدملن پارٹی تے سلوار قمیض اچھی نئیں لگدی آپا اوہ تے کوئی پک نک وغیرہ ہووے یاں ....
عالیہ - ان فـ ر مل پارٹی ہووئے یا مینا بازار وچ سٹال وغیرہ لگایا ہووے تے فیر ٹھیک اے ۔
آپا - تے توں کی پا نا ایں کل عالیہ ۔

عالیہ ۔ مَیں تے پجامہ قمیض پہن لئی ایں آپا ۔
آپا ۔ پجامہ قمیض !
عالیہ ۔ ہاں جی لائیٹ کوفی کلر ۔ اوہ تسیں ویکھیا نئیں ۔
بیگم ۔ نہ بئی خدا دے واسطے اوہ نہ پہنیں ۔ اوہ تے بہت ای چیپ کپڑا اے ۔ پجامہ قمیض ہووئے تے فیر کم از کم منگا تے ہووے ۔ تیرے ڈیڈی دے کئی ملن والیاں نے آنا ایں ۔
عالیہ ۔ مَیں کیہڑا اوس وقت گھر ہونا ایں امی ۔
بیگم ۔ فیروی ۔ لہور وچ سارے ای جاندے ایں توکل صاحب نوں ۔ تینوں کسے نے باہر ویکھ لیا تے بڑی بے عزتی ہووے گی اینہاں دی ۔
عالیہ ۔ کوئی گل نئیں امی میں کہاں گی میں سمپل لیونگ دی تبلیغ کر رہئی ایں ۔
بیگم ۔ کر بھئی ضرور کر تینوں تبلیغ توں کون منع کردا اے لیکن خود تے نہ بن سمپل لونگ دا مجسمہ ۔ کُش ساڈی عزت دا وی تے خیال کر ۔
عالیہ ۔ تہاڈی عزت دی خاطر تے میں فرسٹ آندی ایں ہر سال کلاس وچ ۔
بیگم ۔ کلّا فرسٹ آنا ای تے کافی نئیں ۔ کُش رکھ رکھاؤ وی ہونا چاہی دا اے ۔
آپا ۔ ایہہ گل اللہ بخشے ساڈے بابے ہوری کہندے ہندے سی او ہناں کول اِک لُنگی سی سلیٹی رنگ دی ۔ نبراں سال چلائی اوہناں نے سارے ویاہواں تے اوہو بنھ کے جاندے ہندے سی ۔ بڑی اچھی لگدی سی اوہناں دے سِر تے ۔
بیگم ۔ آپا جی پچھلیاں گلاں نہ کریا کرو ۔
عالیہ ۔ تھوڑیاں تھوڑیاں کرلین دیا کرو امی ۔ کی حرج اے ۔
بیگم ۔ نوکر چاکر ایدھر اودھر پھر دے رہندے ایں کوئی سُن لئے گا تے فیر تیرے ڈیڈی میری شامت لے آن گے ۔
عالیہ ۔ نئیں لیاندے امی ۔ ڈیڈی تے اپنے چنگے نے وچارے تسی خواہ مخواہ اوہناں نال جھگڑدے رہندے او ۔
(ڈیڈی کی آواز آف کیمرہ گونجتی ہے ۔)
ڈیڈی ۔ اسلم ۔ اسلم ..... اوئے کدھر دفع ہوگیا ایں ۔ ڈرائیور ۔ ڈرائیور ....

اے نوکر لوک کدھر چلے گئے ایں سارے دے سارے۔

(داخل ہو کر)

عالیہ ۔ ڈیڈی سلام۔

ڈیڈی ۔ او کدھر گیا اے ڈرائیور۔ کی ناں اے اوس دا۔

عالیہ ۔ اوہ مِس زیدی دے گھر گیا اے ڈیڈی۔ عید دا تحفہ دین۔

ڈیڈی ۔ (بیوی سے) کی گل اے تہاڈی طبیعت تے ٹھیک اے بیگم جی۔

آپا ۔ تھک گئی اے وچاری ۔ سویرے توں لیکے آہ وقت آ گیا اے شاپنگ کردے کردے۔۔

بیگم ۔ کوئی ڈھنگ دی چیز ملی ای نئیں۔ تُسی کھانا کھا لیا سی۔

ڈیڈی ۔ بیگم یزدانی بہت شکوہ کر رئے سی تہاڈا۔

بیگم ۔ تُسی اوہناں نوں دس دینا سی ناں بئی اوہناں دی طبیعت خراب اے۔

ڈیڈی ۔ دسیا سی جی لیکن سوشل فنکشناں تے محض دسن نال کم نئیں بندا۔ تہانوں آ جانا چاہی داسی میرے لئی اِک کپ کوفی لیا ڈبٹیا۔

عالیہ ۔ اچھا جی۔

(عالیہ چلی جاتی ہے۔)

ڈیڈی ۔ ایہہ نواں ڈرائیور آیا ای نئیں اج سارا دن کارخانے۔

بیگم ۔ تُسی آپے ای تے کیا سی اوہدے آن دی ضرورت نئیں میں کارخانے دی گڈی وچ چلا جاں گا۔

ڈیڈی ۔ ٹھیک اے جی .... مینوں ضرورت تے نئیں سی اوہدی میں تے ..... اوہ ..... توبہ ۔ بیگم جی میں تے تھک گیا ایں بالکل۔ اِک میٹنگ دوسری میٹنگ ۔ تیسری کانفرنس۔ مزدوراں نال سر کھپائی ۔ بریگیڈیئر کریم دا فون آیا کہن لگے توکل صاحب اسیں تے تہاڈے رجسٹر وچوں خارج ہو چکے ایں ۔ ڈائرکٹر جواد صاحب پہلے ای ناراض ہو چکے ایں۔ میں کی کراں بیگم کلی جان کتھے کتھے کھپاواں ڈاکٹر صاحب نے تِن مرتبہ فون کیتا۔ اج اِک مہینہ ہو گیا اے میڈیکل چیک اپ کران نوں ای وقت نئیں ملدا۔

بیگم ۔۔۔ تسُی ایس مہینے ای سی جی دی نہیں کرایا ۔
ڈیڈی ۔ کسطراں کرانداسیکو جی ۔ وقت نہیں ملدا ۔ نہیں ملدا ۔ نہیں ملدا ۔
آپا ۔۔۔ بھائی جان اپنی صحت دا خیال تے رکھیا کرو ۔
ڈیڈی ۔ رکھداایں آپا جی رکھدا ایں ۔ تسی اپنا کم کری جاؤ ۔ آرام نال ۔ بلڈ پریشر چیک کرایا سی ۔
بیگم ۔۔۔ مینوں فرصت ای نہیں ملی کماں وچ ۔
ڈیڈی ۔ سیکو تسُی مرجاناایں اور میں تباہ ہو جاناایں ۔
آپا ۔۔۔ ہائے اللہ نہ کرے ۔
ڈیڈی ۔ اللہ تے نہیں کردا ۔ اللہ تے نہیں چاہندا لیکن بندے خود اپنی موت نوں آواز دیندے ایں ۔ ڈینٹسٹ ول تے تے نہیں گئے ہووگے ۔
بیگم ۔۔۔ گئی تے نہیں او ہنوں ٹیلی فون کیتا سی ۔
ڈیڈی ۔ ٹیلی فون تے تسُی کسطراں دند وکھا سکدے او سیکو جی ۔ تہانوں اوہدے کلنک وچ جانا چاہیدا سی ۔ آپا دیکھو میری کافی دی پیالی توں کی ہویا ۔ (آپا جاتے ہوئے)
آپا ۔۔۔ میں آپ لیانی ایں جا کے ۔ میرے خیال وچ عالیہ خودنیاں بہہ گئی ہونی ایں ۔
بیگم ۔۔۔ تسی اپنیاں گولیاں کھا لیاں سی شمیم جی ؟
ڈیڈی ۔ ایہو سوال میں تہاڈے کولوں پچھن والا سی ۔
بیگم ۔۔۔ میں تے کھا لیاں سی بانو بزار وچ ۔
ڈیڈی ۔ خالی معدے !
بیگم ۔۔۔ نہیں جی چاٹ بنوا کے کھائی سی نال ۔
ڈیڈی ۔ بانو بزار وچ بہہ کے کھائی ۔
بیگم ۔۔۔ نہیں یا گڈی وچ منگوائی سی ۔ تسُی مینوں احمق سمجھدے او ۔
ڈیڈی ۔۔۔ گڈی انار کلی دے اندر لے گئے سی نال ۔
بیگم ۔۔۔ ہائے بئی ہوریں کوئی ٹم کے جاناسی اندر ۔
ڈیڈی ۔۔۔ کیسا اے ایہہ ڈرائیور ۔
بیگم ۔۔۔ بہت ای اچھا اے شمیم ایہہ تے ۔ سارا دن تھکا ہیا ساڈیوٹی دیندا رہیا

میں تے اوہنوں روٹی کھلوانا وی بھُل گئی۔

ڈیڈی — اینوں اک روپیہ دے دینا سی۔

بیگم — بعد وچ دے دتا سی شام نوں۔ بے نہیں سی رہیا۔

ڈیڈی — کیوں۔

بیگم — پتہ نہیں۔ کہندا سی میں دوپہر نوں روٹی کم ای کھایا کردا ایں۔

ڈیڈی — تسی دے دتا ناں۔

بیگم — ہاں جی — تسی میرے تے اعتبار کیوں نہیں کردے۔

ڈیڈی — آپا جی لئی جوڑا خرید لیا عید دا۔

بیگم — اوہ تے میں بہت پہلے دا خرید چکی ایں۔

ڈیڈی — اینہاں نوں احساس نہ ہون دیا کرو بئی ایہہ ساڈے پوُر ریلیشن ایں

بیگم — ہائے توبہ۔ تسیں کس طراں دیاں گلاں کردے او۔

ڈیڈی — میں اینہاں نال اپنی سکی بھین توں وی زیادہ محبت کردا ایں۔

بیگم — اینہاں دادی تے بھائی جان بھائی جان کردے منہ سُکدا اے۔

ڈیڈی — ایہہ بکرے سارے ای کل ذبح کرنے ایں یاں تناں دناں تے پھیلا کے۔

بیگم — میں نے کہیا سی تناں دناں تے پھیلا کے کریے پر خانساماں کہن لگا اکو دن ای ٹھیک اے کل چھ راناں اور چھ دستیاں نکلن گیاں اوساڈاں کوٹھیاں ایں جتھے اسیں دستیاں بھیجناں ایں سالم۔

ڈیڈی — تے فیر منشی نوں کہنا سی ہور بکرے خرید لیاندا۔

بیگم — نہیں جی ایدی ضرورت نہیں۔ آخر اوہناں کوٹھیاں وچوں وی تے ساڈے لئی راناں دستیاں آنیاں ایں او ہو اسیں اگے روانہ کر دیاں گے۔

ڈیڈی — کُش غریب غربا لئی وی گوشت رکھنا سیکھو جی۔

بیگم — سارا کُش اوہناں لئی ای ہونا ایں۔ اسیں تسیں تے ویجیٹیل سوپ پیندے ایں

عالیہ — ایہہ لوڈیڈی .... بڑی لائٹ بنائی اے میں۔

ڈیڈی — لائٹ تے ٹھیک اے بیٹے پر تسیں تو دکیوں بنائی۔

عالیہ — کیوں میں کوئی وی نہیں بنا سکدی۔

ڈیڈی۔ بنا تے سکدے او بیٹے لیکن بنایا نہ کرو۔ نوکر لوگ ایں۔ خانسامے ایں۔ آپا جی ایں ایہہ سب لوگ کس کم لئی ایں ایتھے۔

عالیہ۔ مینوں تُسیں بالکل ای امیرزادی تے نہ بنا دیو۔

ڈیڈی۔ بیٹے تہاڈے نالوں ودھ کے ہور کون امیرزادی اے ایس لہور وچ۔

(دروازے پر دستک)

ڈیڈی۔ یس۔ کم اِن

(جمال دین داخل ہوتا ہے)

جمال۔ سلام سر۔

ڈیڈی۔ سلام!

جمال۔ جی۔ مس صاحبہ نے گلدستہ تے رکھ لیا اے پر ایہہ ساڑھی واپس کردتی اے!

بیگم۔ کیوں؟

جمال۔ کہندے سی میرا بہت بہت سلام دیئیں بیگم صاحب نوں اور عید مبارک کہیں۔

عالیہ۔ لیکن مس زیدی نے ساڑھی کیوں واپس کردتی۔

جمال۔ کہندے سی عالیہ بی بی نوں کہویں مینوں ٹیلی فون کرلین ایسے وقت۔

عالیہ۔ دیکھیا۔ میں پہلے ای کہندی سی۔

ڈیڈی۔ ایہہ ساڑھی عید دا تحفہ سی بیگو جی۔

بیگم۔ ہاں جی۔

ڈیڈی۔ فیر کوئی گل نہیں ظفر صاحب دی بیگم نوں بھیج دیئو اوہناں نال اک کم پے رہیا اے اِک اپریل توں۔

بیگم۔ ہائے میرے اللہ ایہہ تے مینوں یاد ای نہیں سی رہیا۔ اے دے مینوں عالیہ

عالیہ۔ مس زیدی نے کہیا سی مینوں ٹیلی فون کرلین۔

جمال۔ ہاں جی!

عالیہ۔ اچھا۔

ڈیڈی۔ توں چل بئی ڈرائیور

جمال۔ جی بہت اچھا۔

(جانے لگتا ہے)

بیگم۔۔ جمال ۔

جمال۔۔ (رُک کر) جی جناب ۔

ڈیڈی۔۔ سیکو Please tell him about the meat

بیگم۔۔ بئی توں کل صبح آکے اپنے حصے دا گوشت لے جائیں ۔

ڈیڈی۔۔ اور خود چھٹی کریں۔ سمجھیا ایں ناں ۔ گڈی میں خود چلا لوں گا ۔

جمال۔۔ بہت اچھا جی ۔

ڈیڈی۔ ہُن جا شاباش ۔

(لیکن جمال وین سر جھکائے کھڑا ہے)

بیگم۔۔ کی گل اے بئی ڈرائیور ۔

جمال۔۔ اوہ جی ۔ ۔ ۔ ۔ ایہہ جی ۔

(جیب سے لفافہ نکال کر آگے بڑھاتے ہوئے)

کش .....

ڈیڈی۔۔ (لفافہ لے کر) کی اے بئی ۔ ۔ ۔ کی چیز اے

جمال۔۔ ایہہ تہاڈے لئی اے صاحب جی عید دا تحفہ ۔

ڈیڈی۔۔ (لفافے سے ٹائی نکال کر) ایہہ توں لیا یا ایں ۔

جمال ۔۔ ہاں جی تے ایہہ بیگم صاحب لئی اے ۔

(چھوٹا سا شیشہ نکال کر آگے بڑھاتا ہے)

ڈیڈی ۔۔ ہاؤ سویٹ آف ہیم ۔ کتھوں خرید ی سی ایہہ ٹائی ۔

جمال ۔۔ انار کلی وچوں جی ۔

ڈیڈی ۔۔ کِنّے دی اے ۔

جمال ۔۔ بس جی اینویں ای معمولی جیہا تحفہ اے جی ۔

بیگم ۔۔ بئی توں اینی تکلیف کاہدے لئی کیتی صاحب دیسی ٹائیاں تے استعمال ای نہیں کردے ۔

جمال ۔۔ اینویں معمولی جئی اے جی ۔

ڈیڈی ــ (واپس دیتے ہوئے) تھینک یو ویری مچ ڈرائیور۔ ایہہ رکھ شیشہ وی اپنے کول۔
جمال ــ ایہہ میں بیگم صاحب لئی لیاسی جی ریڑھی توں۔
ڈیڈی ــ ہر سال ملے گا ڈھائی آنے والی ریڑھی توں۔
جمال ــ ہاں جی۔
بیگم ــ انیوں رکھ بئی اپنے کول ای میرے کول تے اگے ای بڑے شیشے ہیگے۔
جمال ــ انیویں میرے دل دی خوشی سی جی۔
ڈیڈی ــ تھینک یو بئی تھینک یو۔
جمال ــ میں تاں لیندے ہوئے وی ڈر رہیا سی جی۔
بیگم ــ ایہہ گل نہیں بئی جمال۔ بہت خوبصورت ایں تیرے تحفے پر اسیں سرونٹس کولوں
چیزاں نہیں لے سکدے ناں۔
ڈیڈی ــ سانوں تے بلکہ اوہناں نوں ٹپ دینی چاہیدی اے۔ سمجھدا ایں ناں۔
جمال ــ اچھا جی۔
ڈیڈی ــ ایہہ ٹائی کل خود بنھ لئیں عید دے دن۔
جمال ــ اچھا جی۔
بیگم ــ اور ایہہ شیشہ رکھیا کر جیب وچ۔ کنگھی وغیرہ کرن نوں۔
جمال ــ اچھا جی۔
بیگم ــ اور کل گوشت لین آ جائیں عید پڑھدے نال ای نہیں تے مک وی جانا ایں گوشت۔
جمال ــ اچھا جی۔
ڈیڈی ــ ہن توں جا اور گڈی تے کپڑا مار دے جلدی نال۔
جمال ــ بہتر جناب۔

(جمال دین چلا جاتا ہے)

بیگم ــ بڑا اچھا اے ایہہ ڈرائیور۔ سویٹ جیہا۔
ڈیڈی ــ کوئی غرض ہووے گی وچارے نوں نہیں تے کون دیندا اے ایس طراں تحفے تحائف
بیگم ــ میرا خیال اے غلام محمد دی جگہ پرمانٹ ہونا چاہندا اے ایس نوکری تے۔
ڈیڈی ــ ایہہ ٹھیک ہونا ایں۔ بڑی ان ایمپلائمنٹ اے سیکو جی بڑی مشکل اے غریب

لوکاں لئی۔ تسیں کل عید ملن پارٹی تے کس وقت جانا ایں۔
بیگم ۔ شام دی چاہ اے کوئی چار ساڑھے چار دے قریب۔
ڈیڈی ۔ سکو جی تسیں بیگم یزدانی دے نال نال رہیا کرو ایسیاں پارٹیاں تے۔
بیگم ۔ میں نال نال ای ہندی اے شمیم جی۔
ڈیڈی ۔ نئیں ناں ہندے نال نال میں کئی مرتبہ دیکھیا اے۔ بیگم عابد بیگم نصرت اور او ہ بڈھی شمشاد باجی ہر وقت اوہنوں گھیرا پائی رکھدیاں نیں۔
بیگم ۔ ہُن میں اوہ گھیرا کس طراں توڑیا کراں چڑیلاں دا۔
ڈیڈی ۔ توڑو ناں جان من۔ اوہدے توڑے بغیر تے کم نئیں چلنا پچھلی عید تے بیگم یزدانی دا کاکا تہاڈی ساڑھی دے دوالے ہو گیا سی تے جناب دا چہرہ متغیر ہو گیا سی۔
بیگم ۔ نئیں میں تے سگوں اوہدی گل نوں انگلی لا کے کیا سی ہاؤ سویٹ۔
ڈیڈی ۔ تہانوں میں کتنی واری کیا اے بچیاں نوں پیار کردے ہوئے ہاؤ سویٹ نہ کیا کرو ہاؤ کیوٹ کیا کرو۔
بیگم ۔ میںوں بھل جاندا اے کھسماں نوں کھانا۔
ڈیڈی ۔ یاد رکھیا کرو ناں جی۔ میں وی تے انگریزی نئیں پڑھیا۔ لیکن یاد رکھدا ایں فقریاں نوں ادھا ادھا گھنٹہ تقریر کر جاناں ایں کلب وچ۔
بیگم ۔ تسیں تے جیکسن صاحب دے خانساماں رہے او تہانوں تے محاورہ ہونا ای سی انگریزی دا۔
ڈیڈی ۔ سکو جی میں جیکسن صاحب دا خانساماں ای رہیا ایں کوئی اوہنا دا کو بیگ تے نئیں رہیا۔
بیگم ۔ فیر وی اوہدی میم نال تے انگریزی بولدے رہے او باراں سال۔
ڈیڈی ۔ ٹھیک اے لیکن تسیں الرٹ نئیں رہندے بیگم یزدانی اوس دن نویں عینک لا کے آئے سی کلب وچ تسیں اوہدی تعریف ای نئیں کیتی۔
بیگم ۔ ہائے ہائے میںوں تے اوہی لگدی سی پرانی جہئی۔
ڈیڈی ۔ پرانی نئیں سی ناں جی سکو جی۔ پرانی دا فریم ہو ابھر جوڑا سی۔ نویں فرنچ سٹائیل بھی گو ڈیزائن اوہ ہوائی سی۔
بیگم ۔ میںوں نئیں ناں نظر آندیاں ایسیاں چیزاں۔

ڈیڈی ۔ نظر کھی دی اے ناں سیکوحی۔ پرسوں تسیں کمال ای کردتا۔ بھری محفل وچ بیگم لطیف توں پچھ لیا
تسیں کیہڑی ہیر کلر استعمال کردے او۔ میری تے روح کنب گئی سن دے ای۔
بیگم ۔ بڑا نیچرل کلر لگ رہیا سی اوہناں دے والاں دا میرے کولوں بی وڈھی اے پر۔
ڈیڈی ۔ ہائے ہائے ہائے ہائے۔ خدا دے واسطے اپنے توں وڈھی عورت نوں ایہہ کدے وی
احساس نہ ہون دیا کرو کہ اوہ تہاڈے نالوں وڈھی اے۔
بیگم ۔ میرا تے حوصلہ نئیں پیندا اپنے توں وڈھی نوں برابر دی کہن دا۔
ڈیڈی ۔ ایہہ حوصلہ کڈھیا کرو ناں جی ایس حوصلے دی بہت ضرورت اے ورنہ ساڈی بزنس
نوں بڑا نقصان پہنچے گا۔ ایدھر آؤ ذرا میری طرف۔
بیگم ۔ کی گل اے۔ (قریب آتی ہے۔)
ڈیڈی ۔ ادئے ہور ناں ذرا ہور قریب۔
(بیگم قریب ہوتی ہے۔)
ہُن سمجھو بئی تسیں بیگم یزدانی او اور میں تسیں ایں۔ یعنی بیگم شمش دیں ذرا ذرا نال رہو
ذرا ذرا پچھے۔ اوہناں دے قدم توں چار پنج انچ قدم پچھے رہے تہاڈا لیکن نال
نال دیں اوہ ساتے دی طراں۔ ہائے بیگم یزدانی اج تے بڑے ڈیشنگ لگ رہے او۔
بیگم ۔ کی لگ رہے او۔
ڈیڈی ۔ ڈیشنگ۔ ڈیشنگ پورڈ نئیں ہندا گڈی دا اوہدے توں یاد رکھو ڈیشنگ۔
بیگم ۔ ڈیشنگ۔
ڈیڈی ۔ شاباش۔ فیر اوہناں دی ساڑھی ذرا سیٹ کردے ہوئے کہیا۔ بیگم صاحب عیداں
وغیرہ تے کش کلچرل فنکشن دی ہونا چاہی دا اے ساڈی کلب ولوں ایلا ارینج
کروا سکدی اے۔
بیگم ۔ ایہہ میں نوں ایلا بھل جاندا اے ہمیشہ۔
ڈیڈی ۔ تسیں گھر وچ دی عالیہ نوں ایلا ای بلایا کرو۔ پریکٹس ہوجائے گی (قریب ہوکر)
قریب رہا کرو بیگم صاحب دے لیکن ادب نال اوہناں نوں ادب دیا کرو بئی تسیں
اوہناں دا سب توں زیادہ ادب کردے او۔
(جمال دین اندر آتا ہے لیکن ڈیڈی بیگم کو قریب پاکر پلٹتا ہے۔ دروازہ
بجاتا ہے۔)

ڈیڈی ۔ بس کم ان (جمال اندر آتا ہے ۔)
جمال ۔ اوجی نوابزادہ صاحب اور اوہناں دی فیملی آئی اے ۔
دونوں ۔ کتھے کتھے ۔
جمال ۔ ڈرائنگ روم وچ بٹھا دتا اے جی اوہناں نوں ۔
ڈیڈی ۔ جلدی کرو ۔ سیکو چلو ۔
بیگم ۔ چلو چلو ۔ تسیاں جلدیاں ایں ڈرائنگ روم دیاں ۔
جمال ۔ ہاں جی ۔
بیگم ۔ جمال توں ایہہ گلداناں وغیرہ نوں پالش کرا تیھے بیٹھ کے ۔
ڈیڈی ۔ سارا براس چمکا دے اچھی طراں نال
جمال ۔ بہتر جناب ۔
ڈیڈی ۔ چلو سیکو ۔ ہُن دیر نہ کرو ۔
بیگم ۔ چلو چلو میں ذرا فریش اپ ہو رہی سی آؤ ۔
ڈیڈی ۔ آو جی ۔ اوہ مصروف آدمی ایں آو ۔

(دونوں آوٹ ہوتے ہیں ۔ جمال وہاں سے براس کے برتن اٹھا کر زمین پر بیٹھتا ہے اور گلدانوں پر اور پلیٹ پر براسو کرنے لگتا ہے پھر اس کی نظریں صوفے پر پڑی ہوئی کتابوں پر پڑتی ہیں جہاں عالیہ کا تھیلی نما پرس بھی پڑا ہے ۔ وہ اٹھتا ہے ۔ ڈرتے ڈرتے آگے بڑھتا ہے جیب میں ہاتھ ڈال کر ڈبیا سی نکالتا ہے ۔ اور عالیہ کا پرس کھولتا ہے ۔ ابھی وہ اس پر جھکا ہوا ہے ۔ کہ اُوپر سے عالیہ آجاتی ہے ۔ ایک لمحہ اُسے دیکھتی ہے اور پھر گرج کر کہتی ہے ۔)

عالیہ ۔ ڈرائیور

(جمال ایک دم سہم کر سیدھا ہو جاتا ہے اور اپنے دونوں ہاتھ پیچھے چھپا لیتا ہے ۔)

عالیہ ۔ کی لے رئیا سی میرے پرس وچوں ۔
جمال ۔ کش نئیں جی ۔

عالیہ ۔ ایہہ کی اے تیرے ہتھ وچ
جمال ۔ کش نئیں جی ۔
عالیہ ۔ دکھامینوں ہنے فوراً ۔ اسی وقت ۔
جمال ۔ اوہ جی ئیں جی بی بی جی ۔
عالیہ ۔ تینوں جرأت کس طراں ہوئی میرا پرس کھولن دی ۔ وکھا کی اے تیرے ہتھ وچ وکھا ۔
(جمال آگے ہاتھ کرتا ہے ۔ اِس پہ ایک ڈبیہ ہے ۔ عالیہ اٹھاتے ہوئے ۔)
عالیہ ۔ ایہہ کی اے ۔
جمال ۔ ایہہ جی ڈبی اے ۔
عالیہ ۔ کتھوں لئی اے (کھولتی ہے)
جمال ۔ ایہہ جی ئیں تہاڈے لئی لیا یا سی عیدا ؟ تحفہ ۔ بیگم صاحب تے صاحب جی نے کہیا سی ۔
عالیہ ۔ (خوش ہوتی) ایہہ توں میرے لئی لیا یاں ایں ڈرائیور ۔ خود بخود خریدے اے
توں ایہہ جھمکے ۔
(جمال اثبات میں سر ہلاتا ہے)
عالیہ ۔ تھینک یو ویری مچ ڈرائیور ۔
لیکن توں اینی تکلیف کیتی ای کیوں ۔
جمال ۔ او جی اینویں ای ایں ۔
عالیہ ۔ ایہہ تے بہت ای خوبصورت ایں ڈرائیور نہایت خوبصورت ۔
تھینک یو ویری مچ تھینک یو ۔

(فیڈ آؤٹ)

۱۰

کردار

جمال دین ــــ ٹیکسی ڈرائیور

رحمت اللہ ــــ رکشا ڈرائیور

بابو علم دین ــــ عرائض نویس

آپا دولتے ــــ بابو علم دین کی بڑی بہن

ببر پہلوان ــــ گلی کا بزدل پہلوان

خانم سائیں ــــ مانگنے والا

سین — ۱

ان ڈور ——————— دن کا وقت

(خلیفہ بتن کی دوکان کا سین۔ بتن موجود نہیں ہے اس کی جگہ رحمت اللہ اڈے پر کھڑا چوڑھے کو پنکھی کر رہا ہے۔ ساری کرسیاں خالی ہیں فقط ایک کرسی پر آپا دولتے بیٹھی چکن پیس کی ٹانگ کھا رہی ہے اس نے اپنے سامنے میز پر سبزی کی ٹوکری رکھی ہوئی ہے۔ رحمت اللہ پرچ پیالی پانی میں ڈبو کر اوپر اٹھتے ہوئے پوچھتا ہے۔)

رحمت اللہ ۔ آپاں جی دُودھ بہتا کہ تھوڑا۔

دولتے ۔ دفع دُور تھوڑا دُدھ پا کے کلیجہ سارنا سَو۔ اَدھو ادھ کر چھوڑ ڈرا بیورا۔ گرم نہ ہووے زیادہ چینی چھٹانک توں گھٹ رکھیں۔

رحمت ۔ اچھا جی۔

دولتے ۔ تے اوہ کدوں آسی خلیفہ بھیڑی بوتھی والا۔ چور سارے جہان دا۔

رحمت ۔ ڈاکٹر صاحب کہندے سی اجے کُش گن گے پنج ست دِن (لا کر چائے کی پیالی دیتا ہے) بچ تاں گیا اے پر کمزور بہت ہو گیا اے۔

دولتے ۔ اوہنوں آکھنا سی نا میرٹھ دے بچے نوں اکھاں کھول کے ٹریا کرے۔

رحمت ۔ اوہ آپاں جی ٹریفک ہوای بہت گیا اے۔

دولتے ۔ ٹریفک تے سارے جہان وچ بہت اے۔ پر اوتھے تیرے جیہے ڈریور نہ ہوسن۔ ملک الموت دے چھٹی رساں۔

رحمت ۔ میں تے بڑے دھیان نال چلاناں اے جی رکشا (بیٹھ جاتا ہے)

دولتے ۔ دے دفع دُور۔ اِک تینوں کی ساری دُنیا نوں آخر چڑھی ہوئی اے۔ نہ مہر نہ محبت اپنی ذات نال پیار۔ کہ قربانیاں دتیاں لوکاں ایس طبیدتے چنگا چنگا گوشت گھر

رکھ چھوڑیا فریجاں وچ ساڈوں ہجیجیاں لپیلیاں تے غدوداں

رحمت - بابو علم دین ہوری تے دوراناں چنگی لجاندے سی تہاڈے گھر۔

دولتے - دفع دور دوراناں وچ ادھ ادھ سیر دیاں ہڈیاں ہیں تے سجی بنائی کالی مرچ لوُن لایا نمبو نچوڑیا - مولیاں کٹیاں پیاز کُتریا تے کھا مرلیاں -

رحمت - دو تن راناں آپاں جی -

دولتے - اکو دن کھا کے مرساں ڈریورا۔ تیرے دہاڑے لنگھائے۔ کنجوسیاں کر کر وقت گزاریا -

رحمت - تے آچکن پیس کدھروں لیائے او -

دولتے - قریشیاں دی کڑی اخباراں پڑھ پڑھ کے نسخے لبھدی اے پکواناں دے۔ اج مُرغ مسلّم بنارئی سی ہیریٹری چندری نزوں پا یا سُونف کالی مرچ کرے نہ رشتے لبعض اللہ دے حلم نال اخباراں دے پکوان سے کرے۔

رحمت - اوتاں بڑی بی بی کُڑی اے آپاں جی -

دولتے - وے خالی بی بی کُڑی دا ڈھولا کون چکسی ڈریورا۔ نہ سجے بیسہ نہ کبھے جہیز نہ شہدی انگریزی بول سکے -

رحمت - ایہدی خوشبو تاں اچھی آرہی اے آپاں جی -

دولتے - (پرے کرتے ہوئے) گڈ چھوڑ نظراں گڈ چھوڑ باگڑبلے داجپیا آپاں دولتے نوں کش نہ کھان دینا۔ لاچاری نوں غماں دی ماری نوں -

رحمت - بسم اللہ جی۔ آپاں جی۔ میں تاں بی بی دے پکان دی تعریف کر رہیا سی۔

(ببّر کمبل اوڑھے کوٹ پہنے داخل ہوتا ہے۔)

ببّر - آگیا ٹھنڈی کھوئی دا ببّر پہلوان۔ ہائے۔ ہائے۔

رحمت - (اُٹھتے ہوئے) اوئے خیر تاں اے ببّر -

ببّر - زخام ہوگیا۔ ستاں دناں داگروں ای نئیں لہندا ہا زخام -

(بیٹھ جاتا ہے)

رحمت - کوئی دوا لئی -

دولتے - دفع دور کوئی دوا کاٹ نہ کرسی اللہ دے حکم نال۔ ایہدے دماغ تے چربی چڑھی ہوئی اے۔ دوا کدھروں اثر دکھاسی شہدی۔

ببّبر - ایہہ پُڑی ڈاکٹر صاحب نے دتی اے۔ تے ایہہ شرتی میں حکیم ہوراں کولوں لیایا
ایں ایہہ گولیاں ایں ہوماں پیتھی دیاں ۔ ہا گولی ۔
(پُڑی پھانک کر اوپر سے شربتی پیتا ہے۔ اور ہائے ہائے کرتے ہوئے
ہومو پیتھی کی گولیاں منہ میں ڈال لیتا ہے ۔)

دولتے ۔ وے ایہہ کے پیا کرنا ایں احمق دیا بچیا ۔

ببّبر ۔ آپاں جی کوئی دوا تے کاٹ کر و تیناں وچوں ہائے ۔ ہائے ۔ رحمت اللہ
رحمت اللہ ۔ ہائے ۔

دولتے ۔ کوئی نہ کرسی اللہ دے حکم نال ۔منہ کالا ۔ نیلے پیر ہوسن ۔ ذلیل ہوسیں ۔خوار ہوسیں ۔

ببّبر ۔ بکرا عید والے دِن بھا رحمت اللہ جی ٹھنڈا تتا ہوگیا ۔ یاراں سو مٹھیکاں تے تِن سو
ڈنڈ مار کے سوا تِن سیر گوشت کھا لیا ہوناں تے ساہ بند ہوگیا ۔

دولتے ۔ انج بول ناخرا باتی دے بچیا معدہ خراب کر چھوڑیا ای ۔ تے آپاں دولتے نوں
گوشت نہ بھیجیا ای ۔

ببّبر ۔ دو بکرے کیتے سی آپاں جی نے دوتویں گھرے ای لگ گئے ۔ ہا بکرا عید ۔

دولتے ۔ ہُن آپاں دولتے دی ضرورت پئی تے سمجھ لگ سی ۔ وے توں کیہ پیودی دکانداری
چھوکھڑیا ایں ۔ اِک لکڑی لیا جلدی نال ۔

رحمت ۔ لکڑی جی ۔

دولتے ۔ کوئی لکڑی ناخلیفے دی کوٹھڑی وچ جلان والی ۔

رحمت ۔ ہاں جی بہت ۔ اک تاں آہ پئی اے ۔ (اُٹھا کر دکھاتا ہے) ۔

دولتے ۔ بس ٹھیک اے ۔ لیا ایدھر میرے کول (رحمت لاتا ہے) اُٹھ وے پہلوناں
خراباتیاں ۔ سارے محلے نوں زکام کرسیں تے بماری پھیلاسیں ۔ ایدھر آمیرے کول ۔

ببّبر ۔ میں جی آپاں جی ۔

دولتے ۔ ہور تیرا پیو آسی علاج کران ۔ ایدھر آ تیرے معدے دی پھکی نکالساں ۔ تے ہلکا
پھُلکا کرساں ۔ (ببّبر ڈرتا ڈرتا آتا ہے) کمبل اُتار چھوڑ ۔
(ببّبر کمبل اُتارتا ہے)

رحمت ۔ جکتے فیر ٹھنڈا تتا نہ ہوجاوے آپاں جی ۔

دولتے - چُپ نہ رہیں وے ڈرپورا حکیم گیریاں دیا بچیا کوٹ اُتار دے چوکیدارا جیہیا -

ببر - اچھا جی - ہیہ (کوٹ اتارتا ہے)

دولتے - اودھروں لکڑ پکڑ وے ڈرپورا - پکڑو وے آپاں دولتے نُوں اگے کدے نئیں تکیا
ایہنوں گوڈیا دے تھلے لے وے ببریا ....

ببر - ہا گوڈا -

دولتے - زور دے وے ..... زور -

(ببر ہائے ہائے کرتا ہے -)

رحمت - بس ویہندا جا ہُنے سارا زخام دُور ہو جانا ایں

دولتے - پہلاں معدہ ٹھیک ہوسی تے فیر زکام نکل سی - زور پا ایہدے موڈھیاں تے -

(رحمت زور دیتا ہے ببر ہائے ہائے کرتا ہے -)

دولتے - وے جوان، جہان ایں بدبختا ہور زور دے - مرجاسی زکام نال تے فیر چنگا ہیں - مکا مار ایہدی
گردن تے -

(رحمت مکّا مارتا ہے)

وے زور نال مار خدا با تیا - زور نال -

رحمت - (مارکر) آپاں جی کتے منکا ای نہ ٹٹ جاوے -

دولتے - اللہ دے فضل نال پہلوان اے ، خدا دے حُکم نال - کوئی بھنگی پوستی تے ناسی جو
ایہدا منکا ٹٹ جاسی -

(رحمت اللہ مُکّا مارتا ہے - ببر چیختا ہے ببر ہا منکا ..... ہا منکا)

دولتے - لمتے لمتے ساہ لے خدا یا تیا - لمتے ساہ -

(اس مار کُٹائی میں حاتم سائیں کی گھنٹی فیڈان ہوتی ہے -)

حاتم - تیرے من چلے کا سودا ہے کھٹا اور میٹھا
کنجڑے کی سی ہاٹ ہے دُنیا جنس ہے ساری کھٹّی
میٹھی چاہے میٹھی لے لے کھٹّی چاہے کھٹّی
تیرے من چلے کا سودا ہے ....

اوئے آہ کی ہویا۔۔۔۔۔آہ کی ہویا ——

ببّر۔ زخام۔۔۔۔۔ سائیں حاتم زخام۔۔۔۔۔

دولتے۔ وے دفع دُور۔۔۔۔۔ ادھی بماری دُور نہ ہوئی تے اتوں آگیا بھیڑی بوتھی والا۔

حاتم۔ کیوں وچارے نوں پچھاہے لون ڈٹے جے۔ زُکام کدے ایسطراں وی دُور ہویا اے۔

دولتے۔ وے توں اپنا کم ترچھوڑ ڈرائیورا۔ بدبختا ساک ناس تے کھل گئی اے اللہ دے فضل نال۔۔۔۔

حاتم۔ اوئے بس۔۔۔۔ بس یار رحمت اللہ۔۔۔۔۔ چھڈو غریب دی جان۔۔۔۔ وچارے نوں ببّر توں بکری بنا دتّا۔

(ببّر سیدھا کھڑا ہو کر کہتا ہے "نا بکری")

دولتے۔ دفع دُور۔۔۔۔ ٹُکا بھیڑا فقیر کسے تھاں دا۔ ایہہ اشرافاں دا محلہ نرہ سی خدا دے حکم نال۔

(ٹوکری اٹھا کر جاتی ہے)

جیتھے فقیر ٹکڑے منگ حکیم گیریاں کرسن اوتھے سارا محلہ بمار پے سی۔۔۔ سارے محلے نوں زکام ہوسی۔ آپاں دولتے نوں بلاسو تے آپاں دولتے نہ آسی اللہ دے حکم نال۔۔۔ سارا محلہ برباد ہوسی۔ سارا لہور تباہ ہوسی زکام نال۔۔۔۔

حاتم۔ بہہ جا بہہ جا ارمان نال۔۔۔۔ آہ کوٹ پا شاوا شے جے کدھرے میں ہور نہ آؤندا اِک گھڑی تے ببّر ہوراں فوت ہو جانا سی۔

رحمت۔ آپاں ہوراں نے کیا سی پئی ایہہ نسخہ آزمایا ہویا اے اوہناں دا۔ اپنے سوھرے دا زکام ایسے طراں کڈھیا کردیاں سی۔

حاتم۔ تائیوں وچارے بڈھے نے دوؤ زکام ای کڈھے تے فیر ٹُردا ہویا۔ کمبل لویٹ ببّر

(ببّر کمبل کی بکّل مارتا ہے)

رحمت۔ اگے نالوں تے گش واہ وا ہو گیا اے۔ کیوں ببّر۔

ببّر۔ ہا بماری۔۔۔

حاتم۔ کھلیفے دی سُنا۔

رحمت۔ ہُن تے تگڑا اے۔ پر چار پنج دن لگن گے پھٹی ملن وچ

حاتم ۔ (ببّر سے) شُکر اے بابا او ہدی درگاہ وچوں ۔ بچ گیا اے ۔ اوئے دا نہ لگن دے منہ لویٹ کے رکھ ۔

رحمت ۔ ایہہ تاں بالکل ای حوصلہ چھڈی بیٹھا اے ۔

حاتم ۔ کوئی نہیں ہو جائے گا ٹھیک ۔ آہ کوئلے دیگ نال مینوں کسے تھالی وچ پا کے ۔

رحمت ۔ بھُجے کر بھنجدے ۔

حاتم ۔ بھُجے کی کرنے ایں بھنجدے چاہیدے ایں ۔ آہ دی تیرے شاولئے اے رحمت اللہ جو توں اوہدا ہوٹل چلائی جا نا ایں وچارے دا ۔

رحمت ۔ میں کیہڑا سارا دن کھولی رکھنا ایں ۔ گھنٹہ گھو سویرے لوں ۔ ۔ ۔ ۔ گھنٹہ گھو دوپہراں ویلے جے پھیر شام نوں ٹیم مل جائے تاں شام نوں وی ۔

(تھالی آگے بڑھا کر) اینے کو بہت ایں کوٹلے ۔

حاتم ۔ بس بس بہت ایں (تھالی لے کر) آہ لے چھیتی تیرے جیکام دا بندوبست کر دیئے ببّر ۔ آئیں یار ۔ ایدھر رحمت اللہ (رحمت اللہ آتا ہے) اوہ دواسی میرے بوجھے وچ ۔ اللہ جانے کدھر چلی گئی ۔ ۔ ۔ ۔ ہے آہ لے ۔ ۔ ۔ مرچاں دا ڈبہ پھڑا ایئں ۔

رحمت ۔ مرچاں دا ۔

حاتم ۔ لال مرچاں نیں پیسیاں ہوئیاں ۔ ۔ ۔ ۔ (رحمت اللہ مرچیں لاتا ہے)

ببّر ۔ ہا مرچاں ۔

حاتم ۔ ساڈے نانے ہوری اللہ لیکے جن کڈھدے ہوندے سی مرچاں دی دُھونی دے کے ایہہ تاں جیکام اے معمولی جیہا ۔ اوتوں آیاں ایہہ جو سُنیا سی ٹونکاوی کوٹیلیاں لئے شُٹنا ایں ۔ ایدھر دُھواں اُٹھیا تے اوہدے جیکام دُردے توں اینوں موڈھیاں توں پھڑیں ۔

رحمت ۔ اینوں ببّر نوں ۔

حاتم ۔ ہاں ہور کنوں ؟

رحمت ۔ (پیچھے سے پکڑ کر) ہے آہ لے ۔

حاتم ۔ ٹکرا کر کے ہتھ پائیں ۔ اوئے اکو ہتھ کا ہنوں پائی جا نا ایں ؟ دوہاں نال پھڑ

رحمت ۔ سائیہہ جرا مجبور اے اجے توں فکرای نہ کر۔

حاتم ۔ (دھواں اٹھا کر) آ گیا ببیر دھوتی چورخ کنڈا۔ اتر کنڈا۔ لاھم کنڈا۔ نیڑے دور پرے۔ ریشہ، جکام، ببیڑ پیتر بلغم، تاپ تے کھنگ دوئیں رنگ ٹھینگ ....کر بھلا ہو بھلا انت بھلے کا بھلا۔ کجھ ساہ اندر نوں جور نال۔

ببیر ۔ (تڑپتا ہے) ہائے ہائے۔ ہائے...... مر گیا۔

حاتم ۔ چھڈیں ناں چھڈیں ناں.... ساہ کجھ ساہ .... چورخ کنڈا، اتر کنڈا لاھم کنڈا۔ باہر کنڈا... جن بلا بھوت پریت ریشہ جکام جلئے۔

(اس دوران ببیر زور سے پکارتا ہے) ہائے مر گیا۔ ہائے مر گیا۔

حاتم ۔ آہ دیکھیا کھل گیا۔ جکام بدل گئی واج۔ چھڈیں ناں۔ رحمت اللہ چھڈیں ناں...

(ببیر تڑپتا ہے زور لگاتا ہے تو حاتم بھی اس کے ساتھ مل کر دبوچتا ہے۔ وہ زور لگا کر مع کرسی کے زمین پر گرتا ہے۔ دونوں اس کو دبوچ کر رکھتے ہیں)

حاتم ۔ ویکھیا۔ ویکھیا پھیر کسطراں طاقت آ گئی اے بدن وچ۔ سانبھیا نہیں جاندا .... آیاں دولتے نے تاں ماسای دنیا سی وچارے نوں۔

(بابو علم دین پگڑی باندھے چھڑی ہاتھ میں لئے کچہری سے واپس آتا ہے)

علم ۔
اگر آں ترک شیرازی بدست آرد دل مارا
بخال ہندوش بخشم سمرقند و بخارا را

ٹھہرو جی ٹھہرو جی۔ من حیث القوم نہ لڑو جی.... فرد واحد فرد واحد نال مقابلہ کرے۔ ہرچند کہ ایہہ پہلوان جری اے۔ لیکن دو آدمیاں دے نال کشتی لڑنا ازلسکہ ممکن نہیں۔

حاتم ۔ بابو جی مینھ پیا تا۔

رحمت ۔ ٹنگاں پھڑو جی ایدھیاں ٹنگاں

علم ۔ ایہہ تسیں کی بھارتی سپاہیاں دا وطیرہ اختیار کر ٹیا اے۔ تعداد نال تعداد برابر کرو جی۔ اوہدر اک بریگیڈ اتے ایدھر اک ڈویژن اے۔ ایدھے باوجود سارا کیمرن خالی پیا اے۔

ببّبر - مارتا بابو جی.... مار دتا جی..... دھونی جگو..... دھونی۔
علم - (سوٹی اٹھا کر) منکہ بابو علم دین تہاڈوں حکم دیناں ایں جی معرکہ ختم کرو۔
رحمت - (چھوڑ کر) حاتم سائیں ایدھا علاج کر رہیا اے جی ببّبر دا۔
علم - علاج کیسا علاج !
حاتم - اپنے ببّبر نوں زُکام ہو گیا اے جی بہت اوکھا اے وچارا ایس اینوں دھونی دے رہے سی۔
علم - پچھے ہٹ جاؤ جی۔ دونوں حضرات پچھے ہٹ جاؤ ببّبر پہلوان
ببّبر - ہاں جی۔
علم - ببّبر پہلوان آواز دیو جی
ببّبر - واز نئیں نکلدی بابو جی ______ ہا واز !
علم - تسیں بعارضہ زکام مزمن صاحبِ خراش او جی۔
ببّبر - اچھا جی۔
علم - ایہہ دھونی کس چیز دی اے۔
حاتم - مرچاں دی دھونی۔ مشک ببری دا دھوڑا تے جیفل جوتری دا چھڑکا۔ لول ببّبر۔ مار ہو یک مول علی داناں لیکے۔
ببّبر - ببّبر آگیا ٹھنڈی کھوئی دا۔ لے گیا کھڑی مالی جت کے۔
علم - حالت بہت خطرناک اے جی ایس دی۔ توجہ جلی اور خفی دوناں دا محتاج اے مُرغ بسمل ببّبر منہ کھولو۔
(ببّبر منہ کھولتا ہے۔)
علم - (معائنہ کر کے) ایدھے اندر تاں بے شمار جراثیم خفتہ و بیدار بر سرِ پیکار ایں جی۔ مُلاحظہ فرماؤ رحمت اللہ صاحب۔
(رحمت اللہ دیکھتا ہے)
رحمت - دنداں تے کڑیرا لگیا اے جی۔
علم - غور نال دیکھو رحمت اللہ صاحب چشم روشن کھول کے
رحمت - اک داڑھ ٹٹی ہوئی اے جی۔

علم ۔ حلق تے نگاہ ڈالو صاحبِ من ..... حاتم شاہ دیکھو جی جراثیم دی فوج ظفر موج یورش کر رئی اے ۔

حاتم ۔ پھیر کی کریئے ۔

علم ۔ ایہہ جو کش تسیں کر رئے سی ایہہ تاں ہرگز زکام دا علاج نئیں صاحبِ من...... رحمت اللہ صاحب اِک پیالی چاہ بناؤ جی ۔

رحمت ۔ اچھا جی ۔

علم ۔ زکام دی بماری دا علاج صرف انگریزی کتاب وچ مِل سکدا اے حاتم سائیں جی اور میں انگریزی زبان دے مطالعے نوں اپنی زندگی دا مقصد بنایا اے جی ۔

حاتم ۔ اِک واری تسیں انگیجی دی اِک موٹی........

علم ۔ اور چوکور کتاب وچ پڑھ رئیا سی کہ اگر کسی مریض عشق و جذبات نوں ناچار ونالواں جان کے زکام اوہدے تے حملے کرے تاں اوس نوں گلگشت باغ لئی چھڈ دیو ۔

حاتم ۔ کاہدے لئی جی ۔

علم ۔ گُل گشت لئی۔ سیر گل لئی۔ آسائشِ ہوا لئی ٹھنڈک شبنم لئی۔ نہایت سرد پانی دا اِک گلاس لیاؤ ۔ فوراً ۔ اِسی وقت ۔

حاتم ۔ دتیں ہی اِک گلاس ٹھنڈا پانی ۔

علم ۔ کمبل اُتارو ببر صاحب ۔

ببر ۔ ہیں جی ۔

علم ۔ کمبل اُتارو جی اگر تسیں اِک دو دنگل ہور دیر لڑنے ایں۔ کمبل اُتارو ۔

حاتم ۔ لاہ یار ویکھیں کی جاناں ایں تیرا علاج ہون لگا اے ۔

علم ۔ ٹھنڈا پانی مِلیا جی

حاتم ۔ اَہ لو جی ۔

(بابو علم دین گلاس لے کر ببر کے منہ پہ چھینٹے مارتا ہے اور ببر چھینک مارتا ہے ۔)

علم ۔ ملاحظہ فرمایا..... ویکھیا جی ۔ جراثیماں دا اِک بریگیڈ سامنے دو زانو گریا اے جی ۔ (دوسری چھینک) شاباش ۔ شاباش ۔ گرم پانی دی چلمچی لیاؤ

رحمت ۔ گرم پانی چاہی دا اے جی۔

علم ۔ محلے دا پہلوان عظیم اور تنومند جسم اے ۔ فوراً چلمچی لیاؤ جی۔

(حاتم چلمچی میں کیتلی کا پانی ڈلواتا ہے ۔ علم دین کہے جاتا ہے۔)

انگریزی زبان دے وچ زکام دے بے شمار علاج ایں۔ لیکن ڈیوڈ کا پر فیلڈ ڈاکٹر

آسٹریلیا نے ایس علاج نوں سب توں بہتر لکھیا اے اپنی کتاب وچ ۔

حاتم ۔ اہ لو جی گرم پانی دی چلمچی ۔

علم ۔ شاباش شاباش اِک بالٹی ٹھنڈے پانی دی پکڑو جی ۔ جلدی ۔ بہ عجلت ۔ بہ شتابی

ہن تہاڈی کیفیت ذہنی کیسی اے ببر جی ۔

ببر ۔ مینوں گھرے چھڈ آؤ جی ۔

علم ۔ بہت جلد تسیں منزلِ مقصود تے پہنچ جاؤ گے ۔

حاتم ۔ اہ لو جی ٹھنڈے پانی دی بالٹی ۔

علم ۔ شاباش شاباش ۔ ایہہ لو جی نہایت مناسب علاج ہو رئیا اے ۔ بعید مناسب

بے حد صحیح ۔ جُتی اُتار دیو ۔ شاباش ۔ دوناں پیراں دی ۔ اِک پیر گرم چلمچی وچ

رکھو ...... رکھو ...... رکھو ....

ببر ۔ ہائے ۔ بہت گرم اے بابو جی ۔

علم ۔ فکر نہ کرو ۔ جراثیم زائل ہو رہئے ایں جی ۔ شاباش ۔ دوسرا پیر ٹھنڈے پانی وچ رکھو جی

رکھو ...... رکھو ....

ببر ۔ سی ۔ ہائے ۔ بہت ٹھنڈا اے بابو جی ۔

علم ۔ پیر واپس رکھو جی ۔ رکھو صاحبِ من ۔ تسیں کوتاہی نہ فرماؤ جی ۔

حاتم ۔ رکھ بئی پیر واپس ۔

علم ۔ دیکھو ناں جی پاکستان نے اج تک کیوں ترقی نئیں کیتی ۔ تسیں غور فرمایا اے ۔

ایدھی بنیادی وجہ اِکّو ای اے جی ۔ ببر پہلوان تہاڈی طراں پاکستان نے جس کم وچ

پیر پایا فوراً کڈھ لیا ۔ تسیں ایہہ ہرگز ناں کرو جی ہرگز ۔

ببر ۔ بہت گرم اے بابو جی بہت ٹھنڈا اے ۔

علم ۔ تسیں زنہار پرواہ نہ فرماؤ جی رکھو ...... رکھو ....

دولتے ۔ (آف کیمرہ) میں صدقے ۔ میں قربان ۔ اللہ تیری شان ۔ کملی والے دے صدقے ۔ میرے بھرا دی واج آئی ۔ میرے ماں جائے دی صدا آئی ۔ ایس غماں دی ماری دکھاں دی ہاری بھین نوں ۔

(آپا دولتے آتی ہے ۔)

علم ۔ آپا جی خادم سلام عرض کردا اے ۔

دولتے ۔ اللہ عزت آبرو ۔ دین دینا دی دولت دیوے ۔ ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا تے بھین دے دل دا سہارا ۔

علم ۔ ببر پہلوان بعارضہ زکام شدید و مزمن بیمار اے جی ۔

دولتے ۔ دفع دور لعنت بھیج ایدھے تے ۔ ایہہ تے شہدا علاج ای نئیں کراندا ۔ ڈڈ دا اے بھیڑی پوتھی والا ۔ اسیں کوئی تیرے دشمن ناں ۔ کوئی تیرے ویری ناں ۔ تیرے تے بھرا کرم کرے ، بھین ترس کرے توں آکڑ دا ای جانویں ۔ وے جاہ دی پیالی دے کنے پیسے سن ڈرائیورا ۔

رحمت ۔ ساٹھ پیسے آپاں جی ۔

دولتے ۔ وے بھیڑ مر ۔ اپنی جیب وچ نہ پا چھوڑیں اوس غریب دی تجوری وچ پانویں ۔

علم ۔ آپاں جی ایہہ مرد تنو مند پہلوان جگر مند بوجہ لاغری و کمزوری کنب رہیا اے جی ۔

دولتے ۔ وے ہوا وچ بیٹھ سیئں تے مرسیں بدبختا ۔ کمبل لے کے کھوبنے وچ بیٹھ اجکل تے لہور وچ قبر دی جگہ وی نہ ملسی ۔

(ببر اٹھکر دونوں پاؤں رکھ کر بنچ پر بیٹھ جاتا ہے ساتھ ہائے ہائے کئے جاتا ہے ۔ جمال رابن ہُڈ رابن ہُڈ رائیڈنگ تھرو گاتا ہوا فیلڈ میں آتا ہے ۔ سب دم بخود اس کو دیکھتے ہیں ۔)

جمال ۔ (ہاتھ ملاتے ہوئے) سناؤ بھئی دوستو راضی او خوش او چنگے او ۔ خادماں نوں وی یاد رکھدے او (رحمت اللہ اس سے ہاتھ نہیں ملاتا) کی گل اے یار ۔

رحمت ۔ کش نیئں گل کی ہونی سی ۔ بس ٹھیک اے ۔

حاتم ۔ ایس ویلے کدھروں جمال دینا ۔

جمال ۔ عالیہ بی بی نوں کالج چھڈ کے آیاں ایس ایدھروں دی لنگھ رہیا سی حتے میں سوچیا

سجناں نوں وی سلام کردے جایئے ۔ اوہنوں کی ہویا بیٹر نوں ۔

علم ۔ بیمار اے جی لیا رضہ زکام شدید و مزمن ۔ علاج تول کوتا ہی فوندا اے اندلیشہ زندگی اے جمال دین صاحب ۔

جمال ۔ بہت طبیعت خراب اے بیٹر سیلوان

بیٹر ۔ ہونہہ ۔۔۔ ہونہہ ۔۔۔

جمال ۔ میں کل ٹیلیفون کیتا سی ہسپتال ۔ بین خلیفے دی خبر لین نوں،

رحمت ۔ آگیا اے ایڈی چھیتی ٹیلی فون تے ۔

جمال ۔ کیوں ۔

رحمت ۔ ہالے تاں بنگلے تے گئے دس پندرہ دن ای ہوئے ایں تے ٹیلی فون تے بمار پرسیاں کرن لگ گیاں ایں ۔ جدوں پنج ست مہینے لنگھ گئے تے ساڈی موت تے فاتحہ وی ٹیلی فون کرکے ای آکھیں گا ۔

دولتے ۔ دفع دور بھیڑی بولنی والیا ڈاڈھا بھورا خبردار جو مریا ۔

حاتم ۔ نہیں جی ہالے کی لوڑ اے ۔

جمال ۔ اوئے یار میری گل تے سنو رب دے واسطے ۔

علم ۔ فرماؤ ۔ جمال دین جی میں ہمہ تن گوش ایں ۔ رحمت اللہ جی میں تہانوں اک عدد چاء دا آرڈر عرض فرمایا سی ۔

رحمت ۔ او فیر تسیں علاج کرن ڈیہہ پئے بیردا ۔

علم ۔ فیر کوئی بات نہیں جی ۔ آرام نال، تحمل نال، محبت نال، خلوص نیتی نال صفائی قلب نال جدوں دی مناسب سمجھو ۔

جمال ۔ دوستو میں ٹیلی فون کرن توں فوراً لید پہنچیا ہسپتال ۔

رحمت ۔ شکر اے

جمال ۔ ڈاکٹر صاحب نے کہیا خلیفے دی حالت کوئی خاص ٹھیک نہیں خون بہت نکل گیا اے ۔ تے اوہنوں خون دی ضرورت اے ۔

حاتم ۔ اچھا جی لوؤ سلاما لیکم ۔ کر بھلا ہو بھلا ۔ انت بھلے کا بھلا ۔

جمال ۔ اوئے گل سن حاتماں ۔ ٹھہر ہا ے ۔

علم۔ ٹھہروجی سانوں کلے چھڈ کے نہ جاؤ
جمال۔ میں کہیا ڈاکٹر صاحب ایدھے لئی میرا خون لے لوؤ۔
علم۔ سبحان اللہ سبحان اللہ۔ جناب نے عطا فرما دتا فیر خون اپنا۔ دیکھوجی ہالے وی ایس
ناپاک دُنیا وچ انساناں دی کمی نہیں ہرگز۔
جمال۔ ڈاکٹر صاحب نے میرا خُون چیک کیتا تے اُوہنوں خلیفے دے خون نال میلیا
پر بدقسمتی نال ساڈے لہو نے میل نہ کھادا۔
علم۔ فیر کی کیتا ڈاکٹر صاحب نے جی۔
جمال۔ کہن لگے تہاڈا خون خلیفے نوں نہیں دتا جا سکدا تے میں مجبور ہو کے واپس
آگیا۔
علم۔ ہرگز مضائقہ نہیں سی جی۔ اجکل دے ڈاکٹر خواہ مخواہ ہچکچاندے ایں جی، اک
مرتبہ میں ڈاکٹری دی اک انگریزی کتاب وچ پڑھیا سی جی کسے دا خون مریض نوں
موافق نہ آوے تاں اوہ اک طریق نال دتا جا سکدا اے جی بشرطیکہ ڈاکٹر چاہوے
تاں۔
جمال۔ اوہ کس طراں باؤ جی؟
علم۔ خون نوں جوش دے کے اوہدے وچ اِک الائچی اُبال کے اور اُوہنوں ہاضم
بنا کے دتا جا سکدا اے جی۔ تسیں اک واری فیر ٹرائی کرو جمال دین جی۔
جمال۔ میں تہانوں ایہو عرض کرنا آیا ایں بئی سارے چلیئے موٹر میرے کول اے
صاحب دی تے اپنا اپنا خون ٹسٹ کرائیے شید کوئی خلیفے نوں موافق آجائے۔
حاتم۔ میرا تے نہیں موافق آنا۔ میرا معدہ کھراب اے بقر عیدا دا
جمال۔ ادے معدے دا ایدھے نال کی تعلق اُوجی باؤ علم دین جی۔
دولتے۔ دفع دُور میرے بھراوچ لہو کتھے غماں دے مارے تے دُکھاں دے ہارے
دے اِک جوک بنے ہیٹھی اے اک جوک کھیتے خون چوس دی اے۔ ایدھے
وچ لہو کتھے۔
جمال۔ آپاں جی لہوئن نال صحت تے بُرا اثر نہیں پیندا سگوں صحت اچھی ہُندی اے۔
دولتے۔ ناں۔ میرا اکو اِک بھرا خیر نال۔ ماں باپ دیاں اکھاں دا تارا تے بھین

دے دل دا سہارا تے جوکاں اوہدا خُون چوس چھوڑیا۔

جمال ـ اللہ خیر کرسی۔ آپاں جی اللہ بہت درجہ دے سی۔

دولتے ـ اللہ میرے بھراواں اگے ای درجہ دے چھوڑیا اے۔ کچہری وچ منشی اے کوئی معمولی نیئں اللہ دے حکم نال۔ چل آ علم دیناں۔

جمال ـ آپا جی تُسیں وی چلو میرے نال شید تہاڈا لہو ای مناسب نکل آوے۔

دولتے ـ توبہ توبہ۔ زنانہ لہو دوان لگا ایں جمال دیناں۔

جمال ـ آپا جی لہو زنانہ مردانہ نیئں ہندا۔ لہو تے لہو ای ہُندا اے۔ آؤ چلو۔ بس کھڑے کھڑے جان گے دو منٹاں وچ آجاں گے اُٹھ بئی توں وی ببر پہلوان۔

ببر ـ بھا جی ساڈا تے بھانویں گل وڈھ دیئو تے اسیں فیر وی اک بوند لہو دی نہ نکلن دیئے تسیں لگانیاں نوں ساڈا لہو دوا رہے او۔ ہا۔ لہو۔

جمال ـ کمال اے یار۔ رحمت اللہ ایناں نوں سمجھا کُش۔

رحمت ـ اوئے ایہہ ٹھیک کہندے ایں۔ توں جورا جوری ایناں دا لہو کھچنا اے۔

جمال ـ اوئے مفتا معنت خلیفے دیاں چاہواں پیندے او تے اوہدی دوکان وچ بہہ کے گپاں ماردے او۔ سال دے سال ہزاراں لکھاں ڈینے بھیڈو کوہ دیندے او تے اپنا اک بوند لہوا نج سانبھ کے رکھدے او جنویں ایس ساری عمر بہہ رہنا اے تہاڈے پنڈے وچ۔

علم ـ میں انگریزی دی اِک کتاب وچ پڑھیا سی جمال دین جی بئی اگر خلیفے دی عمر دے بندے نوں بھیڈو دا خون دتا جاوے تاں اوہ وی مافق آجاندا اے اوہنوں

جمال ـ اللہ جانے کتھے ملدیاں ایں انگریزی دیاں ایہو جہیاں کتاباں جیہڑیاں تسیں پڑھ دے او۔ چل بئی جاتاں۔

حاتم ـ آہ گرمیاں توں میرے پھوڑے پھنسیاں نکل آوندے ایں تے جے خلیفے میرا لہو لے لیا تے اوہنوں وی تاں نکل آنی ایں۔

جمال ـ چل یار ببر توں ای چل میرے نال۔

ببر ـ بھا جی پہلواناں دی جان وچ رت ای رت ہندی اے جے کدھرے اوہ ای نکل گئی تے فیر دنگل کنے لڑنا اے۔

جمال ۔ خون نکلن نال طاقت وچ فرق نئیں پیندا ببر پہلوان جی ۔
ببر ۔ سانوں معلوم اے بھاجی ۔ اسیں پچھلے سال چیچک دا ٹیکہ لگوایا سی تے اک بوند لہو نکلن نال ڈوڈنگل ہار گئے سی ۔
جمال ۔ آپا جی تسیں چلو میرے نال آ سبعت تے پُجدل لوک ایں ۔
آپا ۔ (اُٹھ کر) دفع دور ۔ اللہ علم دیناں تیرے چھوٹے چھوٹے بچے نیں یتیم ہو جاسن شہد ے علم ۔ اور چھوٹی دے چونکہ آرائش جمال دے گرداں واقف اے اوہدی بیوگی نال پاکستان دا تمام حسن و جمال بیوہ ہو جاوے گا جی ۔

آپا ۔ (دو تھپڑ مار کر) دفع دور چوڑی لعنت مردود وڈی خبردار جا دنیاں کالے منہ والیاں پھیریاں جو کال دا میرے سامنے ناں لیا ۔ اکو اک میرا ویرا ماں باپ دی اکھاں دا تارا تے بھیین دے دل دا سہارا ۔
(بابو علم دین کو فلیڈ سے باہر لے جاتی ہے)
رحمت ۔ آہ بے چارہ پے ۔
جمال ۔ چل بئی حاتماں ۔
حاتم ۔ تیرے من ہیلے کا سودا ہے کھٹا اور میٹھا ۔
(حاتم بھی چلا جاتا ہے)
جمال ۔ ایناں نوں کی ہو گیا اے یار رحمت اللہ ۔
رحمت ۔ جو اج کل تیرے ورگے یاراں نوں ہو گیا اے ۔ جیہڑا یار نوں کلا چھڈ کے جاوے اوہنوں سارا جہان چھڈ جاندا اے ۔
ببر ۔ ہا آگیا ببر پہلوان ٹھنڈی کھوئی دا ہے گیا کمرٹی مال جیت کے
(ببر بھی کھسک جاتا ہے)
جمال ۔ یار میں تے بڑیاں اُمیداں لے کے آیا سی ۔
رحمت ۔ اُمیداں لے کے آیا سی تے نا امیداں نال لے جا توں کیہڑا ایتھے کھلو رہناایں
جمال ۔ چل خیر کر دوکان بند ۔
رحمت ۔ میرا لہو کوئی اٹھائی پنستی دا میٹرا اے جیہڑا اوہنوں فٹ آ جائے گا ۔

جمال ـ چل یار اینویں مخول نہ کریا کر۔

رحمت ۔ ایہہ نیکیاں دے کم تینوں ای ٹھیک لگدے اے میٹرک پاس توں مینوں نہ کھچیا کر ایناں وچ ۔

جمال ـ توں اپنے یار خلیفے لئی ایناں وی نیئں کرسکدا۔

رحمت ـ نیئں کرسکدا۔

جمال ـ کیوں؟

رحمت میری مرضی ۔

جمال ـ (ہاتھ میں ہاتھ ڈال کر) چل سدھا ہو کے اینویں مینوں بھکایا نہ کر

رحمت ـ میں نیئں جا سکدا دوکان خالی چھڈ کے ۔

جمال ـ اوئے چلدا ایں کہ نیئں ۔

رحمت ـ کُش نیئں ـ (رحمت اللہ سی کرتا ہے)

جمال ـ وخا مینوں۔

رحمت ـ اوے جا یرے ۔

جمال ـ چُپ کر کے کھڑا رہ نیئں تے میتوں بڑا کوئی بھیڑا نیئں ہونا ۔

(رحمت اللہ کی آستین اٹھاتا ہے)

آہ کی آ رحمت اللہ۔ آہ کی اوئے

رحمت ـ کُش نیئں تیج کس وچ گیا سی۔

جمال ـ ایہہ توں ـ ایہہ توں ـ خلیفے نوں لہو دے کے آیا ایں ناں ـ دے آیا ایں ناں ـ اوے تیرا لہو اوہنوں ما فق آگیا .... فٹ کر گیا اوئے توں لُکایا کیوں میرے کولوں اوئے توں۔

رحمنت ـ اوئے راولا کیوں پائی جانا ایں ـ چپٹنکی بھر لہو دے کے میں محلے وچ ڈھول وجانواں چھنج پانواں۔

جمال۔۔اوئے میریا صبراوا۔ میرئیا دوستا۔ میرئیا یارا۔میرئیا رحمت علیا
اوئے میرئیا رحمت علیا۔

(کٹ)

۱۱

کردار :-

بیگم توکلی ــــ سکینہ ۔ ماڈرن بیگم

مسٹر توکلی ــــ نو دولت آدمی

عالیہ ــــ (ایلا) نوجوان لڑکی

جمال دین ــــ ٹیکسی ڈرائیور

آپا صغریٰ ــــ غریب رشتہ دار

پرویز ــــ ویل فیئر آفیسر

بچی ــــ مٹی کے کھلونے بیچنے والی ۔

سین ۔ ۱

ان ڈور ——————————— شام

(مسٹر توکلی کا ڈرائینگ رُوم۔ اچھا کشادہ اور خوبصورت صوفے پر بیگم توکلی بیٹھی ہیں ان کے پاس قالین پر آپا صُغریٰ بیٹھی ہیں۔ بیگم توکلی کے ہاتھ میں کاپی پنسل ہے وہ اسپر حساب لکھ رہی ہے۔ پاس ہی اِس کا سیاہ پرس رکھا ہے اِس کا منہ کھُلا ہُوا ہے۔)

بیگم ۔ ایہہ ہوگئے آپا جی۔ اٹھتی۔ اٹھتی اِک اُنتالی..... اُنتالی اُنتالی۔ اُنتالی چالی اِکتالی بیالی روپئے پنجاہ پیسے۔

آپا ۔ آہو دیکھو ناں خیر نال چالی پنتالی لگ گئے سکینہ۔

بیگم ۔ چالی پنتالی!

میرے کول پنج سو دا نوٹ سی کل شام تے ہُن آہ رہ گئے نیں......

(پرس میں جھانک کر۔ نوٹ نکال کر)

دس تے دس ویہہ تے دس تیہہ اور اِک ایہہ اکتی۔

آپا ۔ ماشاءاللہ ڈیڑھ دن وچ پونے پنج سو خرچ ہوگیا۔ رب دی کتنی نظر سوّلی اے تیرے تے..... ایہے ہوراں نے اِک واری لُوری مجھ لئی سی ناں چار سو دی۔ ڈیڑھ سال کِشتاں بھردے رہے سن اوہدیاں..... تے وچارے بس....

بیگم ۔ آپاں جی پُشلیاں گلاں ناں کریا کرو۔ ناں کریا کرو۔ ناں کریا کرو۔

آپا ۔ ناں خیر نال میں کردی کدوں ایں پشلیاں گلاں۔ بس تسیں منع کردتا سکینہ بھین تے میں منع ہوگئی۔

بیگم ۔ اچھا پونے تِن سو دی تے ساڑھی ہوگئی تے باقی کی کُش خریدیا سی اسیں۔

آپا - سٹھاں روپیاں دیاں چلماں لیاں سی تیل دیاں۔
بیگم - چلماں!
آپا - اوہ تسیں تیل تے دھوتنے جئے نہیں لئے سی موریاں والے۔
بیگم - اوہناں نوں براس شینڈ لیمپ کہندے این آپاں جی۔
آپا - ماشا اللہ - نے ڈونجا روپیاں دی جتی فرنیچ ھیل والی تیری ایہو جیاں گلاں تے جک جھمرہ یاد آندا اے۔
بیگم - آپا جی نہ کریا کرو جک جھمرے دیاں گلاں۔
آپا - بابا قاسم علی موچی نری دی جتی سوا سو دی دیندا ہندا سی۔ اَبے ہوری اک تیرے لی تے اک میرے لئی عید دے عید بنواندے ہندے سی ادہرے کولوں۔ کیا سوہنیاں لگدیاں سی
بیگم - اچھا آپا ہور محزاوٴ۔
آپا - بتیاں روپیاں دا جوڑا پھوڑیاں دا۔
بیگم - پھوڑیاں!
آپا - آہ لیاٴ نے نہیں اسیں خیر نال گیلری وچ وچھان نوں۔
بیگم - اوہ پھوڑیاں نہیں آپاں جی میٹنگ اے۔
آپا - ساڈی چاچی میتے بھیجدی ہوندی سی ایہو جیئی اک پھوڑی عشوریاں وچ۔
بیگم - ایہہ میچنگ لائین اے آپاں جی ڈسٹمپر وال دے کلر دی مماناں ساہمنے ایناں نوں پھوڑیاں کہن نہ بیٹھ جانا۔
آپا - لے ہے میں خواہ مخواہ آنا اے مماناں ساہمنے۔ میں تے خیر نال باورچی خانے وچ ہندی ایں اوس ویلے۔
توکلی - سیکو جی - سیکو جی...... ایہہ دیکھو ٹھیک اے میری ڈریسنگ۔
(گھوم کر دکھاتا ہے۔)
بیگم - ہائے شیم دفع کروالیں فیلٹ نوں۔ سٹوپراں
توکلی - تے فیر میں کی پہناں جی۔
(ٹوپی اُتار کر)
بالاں دی سٹینگ ٹھیک اے۔

بیگم ۔ تسیں فیر اوہی ٹائی بنھ لئی اے ۔
توکلی ۔ دوسری دی ناٹ ٹھیک نہیں لگدی ۔
بیگم ۔ بو لگاؤ شمیم جی ایدھی جگہ ۔
توکلی ۔ ایہہ ٹھیک اے ...... ویسے میراگیٹ اپ تے اپٹوڈیٹ اے بالکل ۔
بیگم ۔ اے مینوں ہتھ سنگھاؤ ناں اپنا ۔
(توکلی ہاتھ سنگھاتا ہے ۔)
ہوں دوسرا
(توکلی دوسرا ہاتھ سنگھاتا ہے ۔)
ایدھے تے آفٹر شیو لوشن نہیں لگایا ؟
توکلی ۔ انسان سجا ہتھ ملاندا اے سیکو جی اور ایہوں میں کافی لوشن لگایا اے ۔
بیگم ۔ ہائے کھبے اُتے وی لگاؤ شمیم ۔ کئی لوکاں نے تہاڈا کھبا ہتھ پکڑ لینا اے ۔
توکلی ۔ ایہہ ٹھیک اے ... تسیں ٹھیک کہندے او .... اچھا بیک توں کیسا نظر آرہیا ایں ۔
بیگم ۔ بیک توں ٹھیک او بالکل شمیم ..... پر ذرا پچھلے مچھلے رہیا کرو ۔ پچھوں لتیں چڑے جئے لگدے او ۔
آپا ۔ خیر نال بڑے سجدے ایں بھاسجان تیرے نال ۔
توکلی ۔ آپاں جی تسیں وچ نہ بولیا کرو ..... ڈریسنگ ویلے اچھا جی ٹوپی بدل لواں ۔
بیگم ۔ ہاں جی بیری پہنو اپنی ۔
توکلی ۔ بیری ..... سیاہ رنگ دی یاں دوسری ..... کوئی کلر ۔
بیگم ۔ سیاہ شمیم جی ...... فرینچ بیری ۔ میں وی فرینچ ھیل پہن کے جا رئی آں
توکلی ۔ (جاتے ہوئے) نواب دین ..... نواب دین
(چلا جاتا ہے ۔)
بیگم ۔ کلوزٹ دے اتلے خانے تے پیچے پتلوناں دے نیچے ...... اچھا آپا جی ہور کی کُش آیا ۔
آپا ۔ بندگوبھی اِک روپئے دی ۔ کدو سوا پنج روپئے دا گوشت ترن پا ...... ترن روپے دا ۔

بیگم - سوا دو..... اور تن - سوا پنج - ۹ روپئے آپاں جی ایہہ تے بہت خرچ ہون لگ پیا اے کچن وچ اینوں گھٹ کرنا چاہی دا اے۔

آپا - پنج چھ روپے کوئی بہتا تے نہیں سکینہ۔

بیگم - پنج چھ روپے سبزی گوشت تے خرچ ہون لگ پئے... تے فیر گھر دا کباڑہ ہو جانا ایں۔ ایہہ دیکھو ناں پنج سو وچوں اکتی روپے رہ گئے این کل۔ ایس طراں تے شمیم جی مر جان گے کما کما کے۔

آپا - ہائے اللہ نہ کرے۔

بیگم - تے فیر جے تہانوں اپنے بھانجیان دی زندگی عزیز اے تے خرچ گھٹ کرو۔ کی لوڑ سی بے موسماں کدو منگوان دی۔

آپا - بھانجیان نے کہیا سی کدو دا شوربہ تیار کرنا۔

بیگم - ادہناں نوں تے پروا نہیں پیسے دی۔ اوہ کی جانن بے موسمی سبزی کس قدر مہنگی ہندی اے۔ ایہہ ویکھ لؤ تہاڈے سامنے اے پنج سو وچوں کل اکتی روپے رہ گئے اے...... بے موسمیاں سبزیاں کھاؤ گے تے ایہو کش ہوئے گا - نوکراں لئی کی پکایا سی...

آپا - اوہناں لئی تے دال ای بن دی اے خیر ناں۔ سارے خوش ہو کے کھا لیندے ایں۔

بیگم - دال دا خرچ الگ.... اوہ میں ہالے شامل نہیں کیتا ایس حساب وچ۔

توکلی - سیکو جی..... سیکو جی..... ایہہ ویکھو ٹھیک اے بن..... نٹ لگ رئیا ایں۔

بیگم - ہاں بن لگدے او تاں فیکٹری او نر.... ذرا ادھے ہو ؤ میرے کول۔ (توکلی قریب ہوتا ہے)۔ منہ کھولو ناں..... (منہ کھولتا ہے) ہائے شمیم دنداں نوں وی تے برش کرو۔

توکلی - میں صبح صاف کر کے فیکٹری گیا سی۔

بیگم - شام نوں وی کر یا کرو شمیم جی تہاڈے دند بہت ای خراب ایں۔

توکلی - میں باہر جا کے ہسدا نہیں زیادہ گلاں نہیں کردا میرے دند ظاہر نہیں ہندے عام طور تے۔

بیگم - فیر وی مسکرانا تے پیندا ای اے شمیم جی خاص طور تے۔ فنکشناں وچ تے ضرور ای مسکرانا پیندا اے۔

توکلی - میں معمولی جیہا مسکرالواں گا...... ویسے کرنل سربلند تے کہندے ایں تہاڈے

چہرے تے ہر وقت مسکراہٹ کھیل دی اے توکلی صاحب ۔ (مسکرا کر دکھاتا ہے)
تسیں چلو آپا جی باورچی خانے وچ ۔ چلو تاں جی ساڈا منہ کی ویکھ رہیئے او۔
(آپا اٹھ کر چلی جاتی ہے۔)

بیگم ۔ تسیں آپا جی دا دل نہ توڑیا کرو ایس طراں

توکلی ۔ میں تے بڑے آرام نال بھیجیا اے اوہناں نوں سیکو جی ..... میں کدے ایناں نوں احساس نہئیں ہون دیندا بئی ایہہ ساڈے پوُر ریلیشن ایں

بیگم ۔ اوہ تے ٹھیک اے ..... پر ایویں ای ..... میرا خیال اے آپا صغریٰ تہاڈے کولوں ڈرے ڈرے رہندے اے ۔

توکلی ۔ ایناں نوں ہرگز میرے کولوں ڈرن دی ضرورت نہیں ۔ میں تے ایناں نوں اپنی سگی بھین توں وی زیادہ پیار کرداایں ۔

بیگم ۔ ایناں واوی تے تہانوں بھائیجان بھابیجان کہندے منہ سُکدا اے ۔ ایناں نال پیار کریا کرو شیم جی

(دستک)

توکلی ۔ یس

(جمال دین اندر داخل ہوتا ہے۔)

جمال ۔ پرویز صاحب نوں لے آیا ایں جناب ۔

توکلی ۔ ویری گڈ ۔ ویری گڈ ۔ کتھے اے ؟

جمال ۔ باہر کھڑے اے جی برانڈے وچ ۔

بیگم ۔ اوہناں نوں کرسی وغیرہ لگا دینی سی بئی جمال ۔

توکلی ۔ سیکو جی پلیز Don't encourage my servant

اوہناں کولوں کاغذ لیا ای ۔

جمال ۔ کیہڑا کاغذ جی ۔

توکلی ۔ میں کہیا اے اوہناں کولوں کاغذ لیا۔ اگے توں جرح کرن دی ضرورت نہیں ۔

جمال ۔ جی بہت اچھا۔

(چلا جاتا ہے)

توکلی ۔ ایکو جی پرویز میرے کارخانے دا ویل فیئر آفیسر اے کوئی میرا باس نہیں جو میں اوہدے بٹھاں دا بندوبست کر دا پھراں۔

بیگم ۔ میرا مطلب سی شمیم جی ہُن اوہ وچارہ آیا اے اور .... اور ......

توکلی ۔ تہاڈے کم آیا اے ایس واسطے اوہنوں کرسی بھجوانواں باہر لان وچ۔

بیگم ۔ بڑا اچھا لڑکا اے وچارا۔

توکلی ۔ جی بے شمار اچھے لڑکے این وچارے ایس لاہور وچ ایس پاکستان وچ اسیں سب لئی کرسیاں ڈاہن لگ جایئے تے کدھر جایئے۔

بیگم ۔ مینوں تے گھر اجیہیا آرئیا اے شمیم جی۔

توکلی ۔ ایہہ گھر اپنا اے پہلے پہلے۔ گھراں دی کوئی ضرورت نہیں۔

بیگم ۔ او تھے ہور کون کون ہون گے ؟

توکلی ۔ سارے ای ہون گے۔ عام خاص۔ جنیٹری وی آئی پی وغیرہ ۔ سب دیاں نگاہواں تہاڈے تے ای لگیاں ہون گیاں ہیں وی ہونواں گا سامنے آڈیئنس دے وچ۔

جمال ۔ ایہہ لوؤ جناب۔

توکلی ۔ (کاغذ لے کر) تھینک یو۔ اوہناں نوں بٹھایا اے ویل فیئر آفیسر نوں۔

جمال ۔ جی جناب۔

توکلی ۔ ویری گڈ.........

(کاغذ پڑھنے لگتا ہے۔)

بیگم ۔ توں عالیہ بی بی نوں لے آ ناسی ٹینا ہوراں دے گھروں۔

جمال ۔ جی بہت اچھا۔

(جانے لگتا ہے۔)

توکلی ۔ ٹھہریں ذرا اک منٹ ڈرائیور....... اوہ ...... ایہہ کی لخیا اے .....

What has he written, where is he?

کدھر اے اوہ

.... اوہنوں بلائیں ناں بلائیں ناں۔

Call him. Call him

بیگم ۔ کنوں بلاناں اے جی ۔
توکلی ۔ اوہنوں بئی ۔۔ کی ناں اے اوہدھا.... ساڈے ویل فیر آفیسر دا ۔
جمال ۔ پرویز صاحب جی ۔
(آپا اندر داخل ہوتی ہے ۔)
توکلی ۔ ہاں ۔ بلا ذرا اوہناں نوں اندر ۔ ہُنے لیا جلدی ۔ کہیں صاحب بلا رہے ایں ۔
جمال ۔ بہتر جناب ۔
(چلا جاتا ہے ۔)
آپا ۔ میں کہیا سکینہ سرسوں دا تیل وک رہیا اے خالص دو سیر نے ناں لیئے ۔
توکلی ۔ کی وک رہیا اے ۔
آپا ۔ سروں دا تیل بھائیجان ۔ بابا کھوتی آلا ویچدا پھردا اے کہندا اے خالص اے بالکل ۔
توکلی ۔ کش شرم کرو آپا جی ، خدا دا خوف کرو ۔ اللہ توں ڈرو ۔ کیوں میں نوں ذلیل کران لگے او سارے لہور وچ ۔ بابے کھوتی والے دا تیل توکلی صاحب دے بنگلے وچ استعمال ہووے کش تے میری عزت دا خیال کرو ایہہ کدھروں آجاندے ایں کھوتیاں والے باندراں والے ۔
بیگم ۔ اوہ جی سرونٹس کواٹرز توں آجاندے اے شیم جی ۔
توکلی ۔ اوہناں نوں کیوں آن دیندے ایں سرونٹ لوگ میرے بنگلے وچ ۔
آپا ۔ بھائیجان پھیری والے اپنا سودا سرونٹ کواٹراں وچ ای ویچدے اے کہ !
توکلی ۔ تے ایہہ بابا کھوتی والا کی کرن آیا اے ایدھر ؟
آپا ۔ جمیل دی ماں نے سیر پکا تیل لیا اے ۔ اوہدے کولوں ...... تائی حشمت نے لیا اے پا یہ پکا ..... چوکیدار نے لئی اے ۔ شیشی وڈی ۔
توکلی ۔ آپا جی تہانوں شرم نہیں آندی جس کھوتی والے کولوں نوکر تیل خریدن اوسے کولوں تسیں خریدنا چاہندے او ۔
آپا ۔ ہائے بھا جی میں تے ....
(پرویز داخل ہوتا ہے ۔)

پرویز ۔ سلام علیکم سر ۔ سلام علیکم بیگم صاحب ۔
توکلی ۔ وعلیکم اسلام ۔ بیٹھو ۔ (پرویز بیٹھ جاتا ہے ۔) ایہہ تسیں کی لخیا اے پرویز صاحب ۔
پرویز ۔ ایہہ جی سپیچ اے جی جس طراں تسیں فرمایا سی ۔
توکلی ۔ ایہہ تے تسیں ٹھیک نہیں لخی میری مرضی دے مطابق ۔
پرویز ۔ جس طراں تسیں نوٹس دتے سی جی اوہدے مطابق ای لخی اے ہیں ۔
توکلی ۔ نہیں بھئی ۔ ایہہ تے بڑا کنفیوژن اے .... بہت گڑ بڑ اے ۔ (چونک کر) اوہ ڈرائیور کتھے اے !
پرویز ۔ اوہ جی عالیہ بی بی نوں لین گیا اے ۔
توکلی ۔ آپا جی تسیں قینچی لیاؤ ذرا جلدی ۔ (آپا جاتی ہے) ایہہ کی کیہا اے تسیں پرویز صاحب !
آج اس انوکھی نمائش کی رسم افتتاح کرتے ہوئے مجھے بے حد خوشی ہو رہی ہے ۔
(پن منگنے کو ہاتھ بڑھاتا ہے پرویز قلم دیتا ہے)
غلط اے بالکل ۔
(کاٹ کر ٹھیک کرتے ہوئے)
آج اس انوکھی نمائش کی رسم افتتاح کرتے ہوئے مجھے اک گونہ مسرت ہو رہی ہے ۔
پرویز ۔ یس سر ۔
توکلی ۔ ایہہ کی بچوں کی فطری صلاحیتوں کو بروئے کار لایا جائے ۔
پرویز ۔ اوہ جی ....
توکلی ۔ بچوں کی فطری صلاحیتوں کو نہیں ...... بچوں کی قدرتی صلاحیتوں کو ...... اوہ لایا جائے ۔ ایہہ جیہڑا تسیں لخیا اے اگے ۔
(آپا قینچی لے کر آتی ہے ۔)
توکلی ۔ معاشرے کے مفید، تعمیر پسند، صحت مند اور تنومند شہری بنایا جائے ۔
پرویز ۔ ہاں جی ایہہ ٹھیک اے ۔
(عالیہ اور جمال دین داخل ہوتے ہیں)
عالیہ ۔ ڈیڈی سلام ، امی سلام ۔
توکلی ۔ (ہاتھ کے اشارے سے جلدی سے کہتا ہے) سلام سلام ۔

پرویز ۔(اٹھ کر کھڑے ہوتے ہوئے) اسلام علیکم جی ۔
عالیہ ۔ وعلیکم السلام ۔ بیٹھو جی ۔ تشریف رکھو ۔ امی تسیں بڑی دیر نال گڈی بھیجی ۔
بیگم ۔ تیرے ڈیڈی نے کارخانے بھیج دتا سی ڈرائیور نوں ایناں نوں بلان نوں
عالیہ ۔ تے تہاڈی نمائش کس ونت اے ۔
بیگم ۔ (گھڑی دیکھ کر) بس ہُن جا ای رئے ایں ۔
توکلی ۔ ایلا پلینر ۔ ذرا خاموش ۔
عالیہ ۔ ہائے ڈیڈی تسیں تے بڑے ای سیرلیس ہو رئے او ایس وقت ۔
توکلی ۔ بیٹے میں ڈرافٹ تیار کر رئیا ایں سپیچ دا ۔
عالیہ ۔ سپیچ تے ایناں نے لکھنی سی پرویز صاحب تے ۔
توکلی ۔ اوسے نوں ٹھیک کر رئیا ایں ۔ بہت غلطیاں اے ایدے وچ ۔
عالیہ ۔ ایہہ تے بہت اچھا Essay لکھدے اے ہیں ناں امی ۔ اِک واری جدوں میں ۔
آپا ۔ توں چپ کر کے بیٹھ ناں عالیہ بھائیجان لکھ رہے نیں ایس وقت ۔
توکلی ۔ ہاں جی ۔ اٹھو ذرا ۔ اٹھو ناں ۔
بیگم ۔ میں شمیم جی ؟
توکلی ۔ ہور کون اُٹھے گا سیکو جی ۔ تقریر تسیں کرنی اے کہ میں ۔ ریہرسل کراؤ جی ایناں نوں ۔
پرویز ۔ یس سر ۔
بیگم ۔ (اٹھ کر کھڑی ہوتی ہے) لیاؤ دیو میںنوں کاغذ دیو ۔
توکلی ۔ (کاغذ دیتے ہوئے) سمجھو کہ ایہہ ساری تہاڈی آڈینس اے ۔
بیگم ۔ بسم اللہ الرحمٰن الرحیم ۔
توکلی ۔ ایہہ لکھیا اے تہاڈے کاغذ وچ ۔
بیگم ۔ نئیں میں ویسے ای پڑھ رئی ایں برکت دے واسطے ۔
توکلی ۔ برکت واسطے دل وچ پڑھو سیکو جی ہاں شاباش ۔
(بیگم کھنگار کر گلا صاف کرتی ہے ۔)
عالیہ ۔ امی تسیں تے بہت ای نروس ہو رئے ۔
بیگم ۔ او نروس تے ہونا ای ہوئیا عالیہ ۔

عالیہ ۔ تے اوتھے کی کرو گے ۔
آپا ۔ اکھاں بند کر کے پڑھو سکینہ بھین جی ۔
توکلی ۔ آپاں جی تسیں خاموش رہو اِک منٹ ۔۔۔ ہاں جی ۔
بیگم ۔ (کھنگار کر) خواتین وحضرات ۔ السلام علیکم ۔
عالیہ ۔ وعلیکم السلام ۔
بیگم ۔ اوتھے لوک مینوں وعلیکم السلام کہن گے ۔
توکلی ۔ بئی ہر طرح دے لوک ہندے ایں سیکو جی ممکن اے کوئی تہانوں وعلیکم السلام کہہ
ای دیوے ۔ اوہدے ول مسکرا کے ویکھنا ۔۔۔
بیگم ۔ کنی کو دیر ۔۔۔
توکلی ۔ کنی کو دیر ویکھنا کہ کنی کو دیر مسکرانا ۔
بیگم ۔ ہائے اللہ دونویں گلاں ۔
توکلی ۔ بس ذرا جیا مسکرانا ذرا جیا ویکھنا ۔۔۔ شروع کرو ۔
بیگم ۔ خواتین وحضرات ۔ السلام وعلیکم ! آج اس انوکھی نمائش کی رسم افتتاح ادا کرتے
ہوئے مجھے ایک گونہ مسرت ہو رہی ہے کہ ہمارے ملک کی عورتوں نے اِس ضرورت
کو محسوس کیا کہ بچوں کی قدرتی صلاحیتوں کو بروئے کار لایا جائے ۔
پرویز ۔ تسیں جی بیگم صاحب بروئے کار لایا جائے ۔
بیگم ۔ (کاغذ دیتے ہوئے) ایہنوں کٹ کے ایدھی تھاں کُش ہور لکھ دیو ۔
پرویز ۔ (کاٹتے ہوئے) کو کام میں لایا جائے ۔ (واپس دیتا ہے ۔)
بیگم ۔ کہ بچوں کی قدرتی صلاحیتوں کو کام میں لایا جائے ۔
توکلی ۔ ویسے اگر وہ لفظ رہن دیندے تاں اچھا سی کافی رعب پینا سی تہاڈا آڈئینس تے ۔
عالیہ ۔ ڈیڈی امی نہیں کہہ سکدے تے اوہناں کولوں ضرور کہوانا اے ۔ ٹھیک اے ۔
امی اگے چلو ۔۔۔
بیگم ۔ اور انہیں معاشرے کے مفید تعمیر پسند صحت مند اور تنومند شہریوں میں تبدیل کیا
جائے ۔ بچوں کے بنائے ہوئے مٹی کے کھلونوں کی یہ نمائش اِس بات کی آئینہ دار
ہے کہ ہمارے بچے بہت سی صلاحیتوں کے مالک ہیں ۔

توکلی ۔ اِک منٹ ٹھہرو سیکو جی ۔
عالیہ ۔ امی تسیں بہت Stiff لگ رئے او بالکل Wooden
آپا ۔ بڑی سوہنی لگ رہی ہے ماں شالا ۔
توکلی ۔ آپا جی تسیں چپ رہو۔ پرویز صاحب ۔
پرویز ۔ جی سر ۔
توکلی ۔ تسیں پڑھ کے سناؤ ساری تقریر جس طراں ہیں تہانوں دسیا سی نوٹ دیندے وقت ۔
پرویز ۔ اچھا جی ۔ (کاغذ بیگم صاحب سے لیکر ساری تقریر پڑھتا ہے) ہم مٹی سے پیدا
ہوئے ہیں اور ایک دن ہم کو مٹی ہو جانا ہے ۔ ہمیں نہیں بھولنا چاہیئے کہ پاکستان
ایک زرعی ملک ہے اور اس کا مٹی سے گہرا تعلق ہے ۔
توکلی ۔ بس ۔ ٹھہو جی ۔ (عالیہ تالی بجاتی ہے ۔ پرویز سر جھکاتا ہے۔)
عالیہ ۔ بڑی Beautiful Delivery ہے تہاڈی ۔
پرویز ۔ شکریہ ۔
توکلی ۔ ایہہ ہیں دسیا اے اپناں نوں بیٹے ۔ ایہہ سب میرے خیالات ایں ۔
پرویز ۔ ہاں جی ایہہ سب اپناں دا آئیڈیا اے ۔
عالیہ ۔ امی ۔ تسیں تے ہُنے ای گھبرا رئے او او تھے کی کر دگے ۔
آپا ۔ سب ٹھیک ہو جائے گا اِن شالا ۔
بیگم ۔ جدوں میں تقریر شروع کیتی تے شیم وی تے ہون گے او تھے ای ۔
عالیہ ۔ تہاڈے نال تے نئیں ہون گے ناں امی ۔ سامنے ہون گے تے نالے
۔ جدوں فوٹو گرافراں نے فلیش مارے تے فیر گھبرا نہ جانا ۔
بیگم ۔ فلیش مارن گے شیم جی ۔
توکلی ۔ سب کش ہوئے گا جی ۔ آخراں ڈونیشن دتا اے ایک ہزار ۔ ڈھائی سودا
اشتہار دتا اے بروشر لئی ۔
عالیہ ۔ امی ہنے ای پریکٹس کر لو ۔
توکلی ۔ ابا ۔ توں اوہ فیتہ لیا جلدی نال ۔ ۔ (جاتی ہے ۔) ایدھر کھڑے ہوؤ آپا جی
ایدھر آ بی ڈرئیور ۔ ۔ ۔ نئیں ۔ نئیں توں ٹھیک نئیں توں آ بی ایدھر

(عالیہ واپس آتی ہے اور فیتہ باپ کو دیتی ہے)

عالیہ - لو جی ڈیڈی۔

توکلی - ایہہ لو آپا جی پکڑو مضبوطی نال ایدھروں تسیں پکڑو جی پرویز صاحب (دونوں فیتہ پکڑ کر کھڑے ہوتے ہیں۔) پہلے پریکٹس کر دا چھی طراں نال آؤ ایدھر۔ ایہہ لٹکاؤ نال اپنے بازو نال پرس۔ (لٹکا کر دیتا ہے۔) ایہہ لو۔ توں سامنے کھڑی رہ

ایلا - اوہ قینچی کیتھے اے۔ قینچی کدھر اے۔

آپا - ایہہ پئی اے بھاجی -

توکلی - (قینچی لے کر اُسے پلیٹ میں رکھتا ہے۔) ریڈی بلینر

بیگم - (قینچی اُٹھاکر) ہُن کٹ دیاں فیتہ ——؟

توکلی - ہاں جی بالکل ______ (بیگم قینچی اٹھاکر ادھر ادھر مسکرا کر دیکھتی ہے) نہ جی ناں۔ مسکرانا نئیں بالکل۔ Seriously گٹو ______ بڑی سنجیدگی نال۔ شاباش۔

(بیگم فیتہ کاٹتی ہے۔ ایلا تالی بجاتی ہے۔)

بیگم - ہُن ایہنوں کیتھے رکھاں۔

توکلی - واپس تھالی وچ ...... آدمی کھڑا ہووے گا تہاڈے کول - رکھو رکھو کھولو پرس جلدی نال

بیگم - (پرس کھول کر) لو - کھول دتا۔

توکلی - ہُن ایدھے وچوں تقریر کڈھ کے پڑھوناں -

بیگم - ایدھے وچ تے تقریر ہے نئیں اوہ تے اوتھے پئی اے۔

توکلی - ہائے میرے اللہ۔ ایس پرس وچ تقریر رکھنی ایں۔ بھلنا نئیں۔ (اٹھا کر دیتے ہوئے) لوؤ رکھو ایدھے وچ۔ ریڈی ایوری باڈی دوبارہ ریہرسل۔ فیتہ پکڑو۔

عالیہ - اِک منٹ ٹھہرو ڈیڈی۔ اِک منٹ۔ بس صرف اِک منٹ۔

(دو کتابیں شیلف میں سے اُٹھاکر لاتی ہے۔)

ہاں جی چلو ہُن۔

توکلی — سب لوگ اپنی اپنی جگہ تے۔ ہاں جی ٹھیک اے کٹو۔
بیگم — ہائے اللہ امیہہ کی کر دی ایں۔ مینوں ڈرا چھڈیا ای۔ قینچی اٹھا کر فیتے کے پاس لاتی ہے۔ عالیہ کتاب پر کتاب مارتی ہے۔
(بیگم کے ہاتھ سے قینچی چھوٹ کر نیچے گرتی ہے۔)
عالیہ — امی امیہہ فلیش گن اے کیمرے دی تہاڈے تے کیمریاں دیاں لشکارے پینیے ایں۔
توکلی — چلو دوبارہ۔ ہر شخص تیار۔ توں چھڈ دے بی ڈرائیور اوور چلا جا۔
(خود فیتہ پکڑ لیتا ہے۔)
جس وقت فیتہ کٹیا جاوے توں اک بچہ بن کے ہتھ وچ پھلاں دا گلدستہ لے کے پیش کریں بیگم صاحب نوں۔
جمال — بہت اچھا جی۔
(دوسری طرف جاتا ہے۔)
توکلی چلو جی ریڈی۔ شاباش۔
(بیگم فیتہ کاٹتی ہے۔ عالیہ فلیش مارتی ہے۔ ادھر سے جمال گلدستہ لے کر آگے آتا ہے۔)
بیگم — اینوں کی کراں۔
توکلی — ایدھے کولوں گلدستہ لوؤ۔ ایدھی گل نے پیار کرو۔ جلدی جلدی۔ شاباش۔
(وہ گلدستہ لے کر گال تھپتھپاتی ہے۔)
تقریر۔ تقریر۔ فوراً۔ فوراً
(بیگم کاغذ نکالتی ہے۔ اور پڑھنا شروع کر دیتی ہے۔
خواتین و حضرات السلام علیکم آج اس انوکھی نمائش کی افتتاح کرتے ہوئے مجھے ایک گونہ مسرت ہو رہی ہے کہ ہمارے ملک کی عورتوں نے اس ضرورت کو محسوس کیا کہ بچوں کی قدرتی تعمیری صلاحیت کو اجاگر کیا جائے میں خود مٹی کے کھلونوں سے کھیلتی رہی ہوں۔)
شمیم میری گل سنو ایدھر آ کے۔
توکلی — ہاں جی۔

بیگم ۔ یکی ایہہ فقرہ نئیں کہنا لوکاں نوں پتہ چل جائیگا ۔ بئی چک جھمرے دی رہن والی اے تے غریب گھرانے دی وھی اے جو مٹی دئیاں کھڈونیاں نال کھیڈدی رہی اے ۔

توکلی ۔ نئیں لگے گا ہرگز ۔ جدوں آدمی وڈا ہو جاوے تے فیر ایہو جیاں گلاں ضرور کرنیاں چاہی دیاں ایں شاباش شاباش ۔

(ایک بچی مٹی کے کھلونے جھولی میں ڈالے داخل ہوتی ہے ۔) ۔

بچی ۔ اے بی بی تیرا دو ہاں جہاناں وچ بھلا آبے بھولے لے بی بی مٹی دے کھڈونے ۔ جیون کھیڈن والے ۔

توکلی ۔ ایہہ کون اے ایہہ کدھروں آگئی اے ۔ ایہہ کی چیز اے ۔

آپا ۔ آبے بھولے والیاں دی کڑی اے بھائیجان ۔

توکلی ۔ میرے بنگلے وچ آبے بھولے والیاں تہانوں شرم آنی چاہی دی اے ۔ ایہہ کدھروں دی آئی اے ۔

بچی ۔ بی بی جی مٹی دے کھڈونے لے لوؤ جیون کھیڈن والے جیوے میری بی بی جیون میرے ویر آبے بھولے کھیڈن والے ۔

توکلی ۔ ہور آن دیو ۔ تیل والے بابے نوں اندر ہور آن دیو چھابڑی والیاں نوں اندر ہور بناؤ بنگلے نوں بھنگر خانہ ڈرائیور اینوں باہر نکال دے ۔ فوراً ایسے وقت ۔

ڈرائیور ۔ بہتر جی ۔

چل کڑئیے باہر ۔ باہر نکل ایتھے کدھر آگئی ایں کھڈونے لیکے ۔

لڑکی ۔ آبے بھولے ویر جی ۔ آبے بھولے ۔

ڈرائیور ۔ چل چل باہر نکل ۔

(اُسے ساتھ باہر لے جاتا ہے ۔)

(آف کیمرہ) ۔ خبردار جو فیر ایتھے آئیوں تے صاحب کتے چھڈ دینے گا تیر تے کجھی آکھ رہنش چلا جا چھیتی کر باہر نکل

توکلی ۔ ہاں جی اگے چلو ۔

بیگم ۔ خواتین وحضرات ، اسلام علیکم ۔

آج اس انوکھی نمائش کی رسمِ افتتاح کرتے ہوئے مجھے بے حد خوشی ہو رہی ہے کہ

ہمارے ملک کی عورتوں نے اِس ضرورت کو محسوس کیا کہ بچّوں کی فطری صلاحیتوں کو بروئے کار لایا جائے اور انہیں معاشرے کے مفید اور تعمیر پسند شہریوں میں تبدیل کیا جائے۔ بچّوں کے بنائے ہوئے مٹی کے کھلونوں کی یہ نمائش اِس بات کی آئینہ دار ہے کہ ہمارے بچے بہت سی صلاحیتوں کے مالک ہیں اور ان کی مائیں اُن سے بھی زیادہ اہلیتیں رکھتی ہیں۔ ہم خود بچپن میں مٹی کے کھلونوں سے کھیلتی رہی ہیں۔ اور ہم نے ہمیشہ دھرتی سے رشتہ استوار رکھا ہے۔ یہ مٹی کے اذہان آہستہ کی نمو ہے جس نے ہمیں اپنی سرزمین سے محبت کرنا سکھایا ہے۔ اِس وقت میری نگاہیں اُن فنکار بچّوں پہ پڑ رہی ہیں۔ جو اپنے ہاتھ سے مٹی کے کھلونے بنا کر یہاں لاتے ہیں۔ اور اُن کے ساتھ ساتھ میری نگاہیں اُن کھلونوں پر گھوم رہی ہیں۔ جو ان عظیم فن کاروں کی چابک دستی کا نمونہ ہیں ہم مٹی سے پیدا ہوئے اور ایک دن ہم کو مٹی ہو جانا ہے ہمیں یہ نہیں بھولنا چاہئیے کہ پاکستان ایک زرعی ملک ہے۔ اور اِس کا مٹی سے اور زمین سے گہرا تعلق ہے۔ اسی طرح ہمارا بھی اپنے ملک سے گہرا تعلق ہے۔ ہم مصروف لوگ مٹی سے دُور ہوتے ہوئے بھی مٹی سے بہت قریب ہیں۔

کٹ

۱۲

کردار

خلیفہ ببّن: ٹی سٹال کا مالک

نوران : خلیفہ کی جھگڑالو بیوی

رحمت اللہ: ٹیکسی ڈرائیور

بابو علم دین : عرضی نویس

بشیر سٹوڈنٹ: عمر بیس کے لگ بھگ

ماسٹر مستانہ: تھیٹر کا پرانا فن کار۔ پرانی یادوں میں گم گشتہ

سین - ۱

ان ڈور ____________________ دن

(خلیفہ بتن کا گھر۔ یہ ایک نیا سیٹ ہے بہت سیدھا سادھا اور معمولی سا اس گھر کا سارا حدود اربعہ ایک کوٹھڑی ایک برآمدہ جس کے ایک کونے میں باورچی خانہ سا ہے اور ایک صحن پر مشتمل ہے۔ خلیفہ بایاں بازو گلے میں ڈال کر چارپائی پر لیٹا ہے۔ بازو پر پٹی بندھی ہے۔ خلیفہ پٹی کے اندر بڑا سا تنکا ڈال کر بازو کھجا رہا ہے اور سی سی کر رہا ہے۔ اتنے میں دروازے پر دستک ہوتی ہے)

خلیفہ — کون بھائی ؟

ماسٹر مستانہ — (اندر قدم رکھ کر قہقہہ لگاتا ہے) میں کون — سلطانہ دانائی کا دانا۔ دُنیا میرے سامنے مثل ایک شطرنج کے ہے۔ اس پہ ڈھائی گھر کی چال سے بادشاہت کرتا ہوں (اپنی چھڑی اُٹھا کر) اسے شمشیر آبدار کی خونی دھار تو میرے جدِامجد کا ورثہ ہے دیکھ دیکھ وقت پہ بدل نہ جانا۔ مجھ سے آنکھ نہ چُرانا ہے

کاٹ وہ کرنا کہ جس سے حوصلے ہی پست ہوں
نامزد جو ہیں بہادر وہ بھی زیر دست ہوں

خلیفہ — واہ ماسٹر مستانہ واہ۔

ماسٹر — دیکھنا لغزش نہ ہو دھبہ نہ آئے شان میں
خوب ہو مشق ستم ہے جان جب تک جان میں

خلیفہ — دُور ہو دُور ہو۔ اب میری آنکھیں تجھے غصے اور نفرت سے بھی دیکھنا نہیں چاہتیں۔ جا شیطان کی طرح مردود ہو۔ اُس کے ایمان کی طرح نابود ہو۔ میری خوشی کی طرح مٹایا جائے کانٹے کی طرح بڑھے اور گھاس کی طرح کٹے اور — اور کوڑے کرکٹ کی طرح جلایا جائے۔

مستانہ۔ میرے دل کے ٹکڑے (بغل گیر ہوکر) میرے جگری یار، میری آنکھوں کا نور، دل کا سُرور
خلیفہ۔ ارے ماسٹر مستانہ۔ تم کہاں بھول پڑے میرے یار۔
مستانہ۔ کسی نے خبر دی تمہارے ہسپتال جانے کی۔ زخم یاد دکھانے کی، میرے دل پہ ایک گھونسہ سا لگا گرتا پڑتا پہنچا شکر ہے شکر ہے کہ ان آنکھوں نے تمہیں زندہ دیکھ لیا۔
خلیفہ۔ یار مستانہ میں تو مر ہی چلا تھا خدا بھلا کرے اس رکشہ والے کا کہ اس نے میری جان بچادی۔
مستانہ۔ نہ وہ زمانہ رہا نہ وہ تھیٹر رہے نہ منڈوے نہ منڈوے والے
ایک تو بھی نہ رہتا ظالم تو ہم کس کے سہارے جیتے
خلیفہ۔ ارے بیٹھ تو سہی مستانہ مدتوں بعد تیرے درشن ہوئے۔
(مستانہ کے لئے مونڈھا کھینچ کر لاتا ہے)
مستانہ۔ ایک ہی شہر میں رہنا ایک ہی بستی میں بسنا اسی دھرتی پہ چلنا اور اسی زمین پہ سونا لیکن یار کا روئے روشن آنکھوں سے اوجھل رہنا۔ ہائے ہائے۔ حیف صد حیف۔
(ببن کی بیوی ہاتھ میں سُرخوں کا پنجرہ لئے اندر داخل ہوتی مگر بڑبڑاتی ہوئی)
نوران۔ اے ہے میں نے کہا کیا گھر کو نٹوں کا اکھاڑہ بنا رکھا ہے نہ بڑے کا لحاظ نہ چھوٹے کی شرم۔ محلے والے سُنیں گے تو کیا کہیں گے۔
مستانہ۔ آہا۔ آگئیں بی تبرن۔ آفت کی پُڑیا۔ زہر کی پیالی۔
نوران۔ سمجھا لو جی اس کو اپنے یار کو دو ٹکے کا ہنس دھاریا اور یوں ٹیڑھ ٹیڑھ کر باتیں بناتا ہے
خلیفہ۔ اری نیک بخت وہ تو میری خبر پوچھنے کو آیا ہے۔
نوران۔ تمہاری خبر پوچھنے کو آیا ہے کہ دوسروں کی چھاتی پہ مونگ دلنے۔ کان کھول کر سُن لو میاں اگر یہ پھر ہمارے گھر آیا تو میں نہیں رہنے کی یہاں۔ نگوڑی سازوں کی بیٹی ہوں کوئی گھوسیوں کی لونڈیا نہیں۔
خلیفہ۔ اری دم تو لے بھاگوان۔ ہمارے بچپن کا سنگی ہے تھیٹر میں اکھٹے کام کیا ہے ہم نے اب جو دو گھڑی کو آگیا ہے تو کونسی آفت آگئی ہے۔
نوران۔ تو رکھو میاں اسی کو گھر پہ۔ دونوں بھائی گلے سے مل مل کر رو دو اپنے ہوتے سوتوں کو

میں تو چلی سکھر اپنے گھر والوں کے پاس

(نورن جانے کو مڑتی ہے)

مستانہ ۔ ارے ارے ۔ ارے ۔ نہیں نہیں بھابی تم کیوں جاؤ۔ اپنا بستا رستا گھر چھوڑ کر ہم نے ایک نظر یار کو دیکھنا تھا دیکھ لیا ۔ دل خوش ہو گیا ۔ جی مست ہو گیا ۔ میں تو چلا ۔

نورن ۔ جا جا اب زیادہ باتیں نہ بنا ۔ تجھے تو دن کو بھی نظر نہ آوے ۔ اس وقت کہاں دھکّم دھوڑے کھاتا پھرے گا ۔ جا معاف کر ۔

مستانہ ۔ (جاتے ہوئے) ؎

پیر جائے جو دلوں میں وہ چھُری ہوتی ہے
خوف کر آہ غریبوں کی بُری ہوتی ہے

(مستانہ چلا جاتا ہے)

خلیفہ ۔ میں نے کہا نیک بخت اگر جو یہ بدنصیب پل بھر کو یہاں بیٹھ جاتا ایک پیالی چائے پی جاتا تو تیرا کیا بگڑ جاتا ۔

نورن ۔ بس رہنے دے جیسا تو ویسے تیرے دوست ۔ ایک تو لا پھنسایا اس گھامڑ شہر میں اوپر سے دوستوں کی ریل پیل کر دی ۔ ایک آئے دوسرا جائے ۔ تیسرا سر پر کھڑا ٹکر ٹکر دیکھے ۔

خلیفہ ۔ کیوں جھوٹ بولے ہے کاہے کُفر تولے ہے تین مہینے بعد تو اس گھر میں ہمارے کسی یار نے پیر رکھا ہے اور تُو نے آتے ہی اس کے قدم کاٹ دیئے ۔

نورن ۔ ہاں ہاں ، میں تو بُری ہوں ، ڈائن ہوں (روتے ہوئے) کوکھ جلی ہوں ، بدبخت ہوں ۔ تُو اور کمینے پَتری کوئی سے جا بیٹھا تھو ، اس کو چائے کے ہوٹل پہ دودھ ملائی کھانے کو جیسے اُس رکشا والے کو بیٹھا گیا تھا ۔

خلیفہ ۔ رکشا والے نے کیا کیا ہے جو اُسے بھی ساتھ کوسنے دے رہی ہے ۔

نورن ۔ اے میں جانوں اچھی طرح سے تیرے سب یاروں کو ۔

خلیفہ ۔ اری بھاگوان اپنا ٹائم الگ کھوتا رہا ۔ چار پیسے کی بکری کر کے تیرے ہاتھ میں دیتا رہا ۔ پھر سیر بھر لہو میری جان کو دے گیا وہ نہ ہوتا تو کب کی بیوہ ہو چکی ہوتی

خلیفہ تولد گیا تھا ان تین کپڑوں میں ۔
نورن ۔ کوئی مفت کو لیہو کاہے کو دیتا ہے جی ۔ میں اچھی طرح سے جانوں ان بٹ ماریوں کو ۔
یہ جو تمہارے ہوتے سوتے ہیں نا اس محلے کے ۔
رحمت ۔ (آف کیمرہ) میں کہیا آجاواں خلیفہ جی ۔
خلیفہ ۔ آؤ جی آؤ ۔ بھا رحمت اللہ جی (داخل ہوتا ہے) تہاڈا گھر اے پچھن دی کی لوڑ اے ۔
رحمت ۔ السلام علیکم بھابی ۔
نورن ۔ وعلیکم السلام ۔
خلیفہ ۔ ادھر آؤ جی ایس مُوڑھے تے ۔
رحمت ۔ بے یار ۔ بتی میں تینوں دے گیا سی پہلاں تے ست آ لے ۔ ایہہ ہو گئے اک گھٹ چالی ۔
خلیفہ ۔ (نوٹ لے کر) ہاں جی اک گھٹ چالی ۔
رحمت ۔ ہُن رہ گئے پندرہ ہور میرے دتے ۔
نورن ۔ تو وہ پندرہ کب آویں گے ؟
خلیفہ ۔ ارے آجاویں گے کوئی بھاگے تھوڑی جاتے ہیں ۔
نورن ۔ کون جانے بھاگ ای جاویں ۔
رحمت ۔ نہیں بھابی جی ایہہ گل رحمت اللہ دے بندے ہوئیں ہون لگی ۔
خلیفہ ۔ تینوں یار بڑی تکلیف ہوئی رحمت اللہ دکان میری الگ چلاتدا رہیا ہسپتال آکے میںوں الگ ملدا رہیا اور فیر خون جو میںوں دتا اوہنے تاں میرا سر ہمیشہ ہمیشہ لئی جھکا دتا ۔
رحمت ۔ میں کیہڑا پلیوں رقم بھر کے لہو لیا سی ۔ آہ وچے ای بھجیا پھر دا آے ناڑاں دے یا دُودھ پاتوں لے لیا تے میرا کیہڑا جیبوں چلا گیا ۔
خلیفہ ۔ اج کل کون کردا ای کسے لئی اینا کش جو توں میرے لئی کیتا ۔
رحمت ۔ بندہ بندے دے کم نہ آوئے خلیفہ تے ہور اتاں روڑیاں نے آونا اے
خلیفہ ۔ او بھا جی اجکل تے بندہ بندے بارے وچ سوچدا ای نیئں اتاں پتھراں

نوں ای ڈھون تے لگیا ہویا اے ۔

رحمت ۔ تے اِٹاں پتھر جوڑ جوڑ کے خلیفہ اپنے مقبرے بنائی جاندا اے ۔

خلیفہ ۔ ایہہ گل تاں لکھ روپے دی کیتی اے تسی بھا رحمت اللہ جی ۔ پر اوہ ہماری طرف کہندے نے ۔ میں نے کہا بیوی ایک پیالی چائے تو بنا رحمت اللہ کے لئے ۔

نورن ۔ اب یہ کوئی چائے کا وقت ہے ۔ بھلے مانس کے لئے ۔

رحمت ۔ چاء تاں میں پی کے چلیا سی اٹھے توں ۔

نورن ۔ اور پھر خدا کے فضل سے پندرہ بیس دن دکان پہ رہا ہے چائے پیتا ہی رہا ہوگا

رحمت ۔ بڑی چاء پیتی بھائی دکان تے میرا تے کالجہ دھوتا گیا چاء پی پی کے ۔

خلیفہ ۔ (بیڑی نکال کہا چھالے یہ بیڑی تو لے ۔

رحمت ۔ تینوں پتہ اے میں تے کدے سگریٹ پیتی ای نہیں ۔

خلیفہ ۔ اک ادھ سوٹا تاں لگا ای لیا کردا ایں کدے کدے ۔

رحمت ۔ او بس انویں کدے کدے جدوں دل بجھیا ہووے تے سگریٹ لالئی دی اے عادت نہیں پائی اسیں ۔

خلیفہ ۔ چل فیر مینوں تاں سُلگا دے ۔ ایہ اک ہاتھ نال میں کسطرح لگاواں ۔

رحمت ۔ ہاں ہاں لوا لے بھاویں وینہہ لوا لے (بیڑی سلگا کر اُسے دیتا ہے) لان توں انکاری نہیں ۔

خلیفہ ۔ اے میں نے کہا بیوی اوہ حلوہ رکھا تھا چھینکے میں لا دے میرے بھائی کو ۔

نورن ۔ دیکھتے نہیں میاں میں اس وقت مرغیوں کو دانہ ڈال رہی ہوں میرا ہاتھ خالی نہیں

رحمت ۔ حلوے نوں میری روح نہیں کردی ایس ویلے خلیفہ جی فیر کدے سہی ۔

خلیفہ ۔ یار توں عجیب آدمی ایں سانوں کدے وی اپنی خدمت دا موقع نہیں دیندا ۔ آخر ساڈا دی تے دل اے ۔

رحمت ۔ چل فیر سہی یار ۔ کسے ہور دن ۔

خلیفہ ۔ فیر خدا جانے تیری کب آنی ایں ۔ ساڈا دل آج تیری خدمت نوں کردا اے اور خدمت لئی تڑپ رہیا اے ۔ اور توں تاریخاں ٹال رہیا ایں دیوانی عدالت کی طراں ۔

رحمت ۔ اوہ چل اج ہی سہی ۔ میں فیر آجاں گا ۔ دو پھیرے لاکے اج کل کم ذرا مندا اے سواری گھٹ ملدی اے ۔ سارے نجو خیرے تے موٹراں لئی پھردے ایں ۔ سواری کدھروں ملے ۔

خلیفہ ۔ اوہ یار بیٹھ تے سہی گھڑی دو گھڑی ۔

رحمت ۔ میں پھیر آجاں گا یار لنگھدے ٹپ دے ۔ ایدھر دا گیڑا تے لگدا ای رہندا اے اپنے محلے دا تے نالے رکشے نوں کیہڑا اینڈا اکرنا پیندا اے ۔

نوراں ۔ اب جانے بھی دو ۔ اس کی راہ کیوں کھوٹی کرتے ہو ۔ جا بھائی جا ۔ یہ تو بڑا اپنا یونہی باتیں کئے جائے گا ۔

رحمت ۔ آہ ویکھ لے تیرے نالوں تے ساڈی بھابی ای سیانی ایں ۔ مہربانی جی بھابی جی ۔ فیر اللہ بیلی (رحمت اللہ چلا جاتا ہے)

خلیفہ ۔ اللہ بیلی بھائی اللہ بیلی (لمبی سانس بھر کر) دیکھ لو بیوی اب بھی اس دُنیا میں کیسے کیسے بھلے لوگ پڑے ہیں ۔

نوراں ۔ وہ تو جب پتہ چلے گا جب اندر کے بھید باہر آویں گے ۔ بھلے کا زمانہ نہیں تو بھلے لوگ کہاں سے آجاویں گے ۔

(پنجرہ اٹھا کر چلتی ہے)

گھر کا گھر وندا بنا دیا ہے ۔ باہر میاں ہفت ہزاری گھر میں بیوی فاقوں ماری

خلیفہ ۔ میں نے کہا آپ چلی کہاں دیں اپنا پنجرہ اُٹھا کے ۔

نوراں ۔ کیوں ، میرے جانے پہ پابندی ہے کیا ۔ تمہاری بال باندھی لونڈی ہوں ، کنیز ہوں

خلیفہ ۔ ارے میں تو یونہی پوچھ رہا تھا تمہارا دل خوش کرنے کو ۔

نوراں ۔ سو مرتبہ بلا بھیجا مجھے بابو علم دین کی بڑی نے ، دو مرتبہ چھوٹی کے یہاں تو ہو آئی ۔ بڑی کا ٹیلا وا بیچ ہی میں رہا ۔ آج پھر اس نے الاہنا بھیجا ۔

خلیفہ ۔ تو یہ مُرغے کہاں اٹھائے لئے جا رہی ہو ساتھ میں ۔

نوراں ۔ اور اللہ نے تمہیں کون سے جینگی پوٹے دیئے ہیں جوان کو ساتھ لے جاؤں یہ بھی ذرا باہر کی ہوا کھا لیں گے ۔

خلیفہ ۔ ابھی تو انہیں باہر کی ہوا کھلا کے لائی ہو ۔

نوراں ۔ میاں تم مجھ سے جرح نہ کیا کرو بس ۔

خلیفہ ۔ ارے میں تو ان سُرخوں کے لئے کہہ رہا تھا کہ بیچارے یار بار باہر کی ہوا کھا کر کہیں آوارہ گرد نہ ہو جائیں۔

نورن — اے تم رہنے دو انہیں اپنی فکر کرو۔

(جاتے ہوئے)

مجھے دیر ہو گئی تو ہنڈیا میں سے سالن نکال کر کھا لینا رات کا اُسی میں رکھا ہے

(نورن کے چلے جانے کے بعد خلیفہ تھوڑی دیر تک اسی طرح بیٹھا رہتا ہے پھر اٹھتا ہے اندر برآمدے کی طرف جاتا ہے۔ ایک کٹوری اٹھا کر لاتا ہے۔ اسے چارپائی کے پاس رکھتا ہے پھر لیٹ جاتا ہے اور گردن گھما کر آواز دیتا ہے۔)

خلیفہ — بشیرے — او بشیرے۔

بشیر — کی گل اے بھا جی۔

خلیفہ — او یار ایدھر آئیں ذرا۔ ایتھے ساڈے صحن وچ۔

بشیر — آگیا جی۔

خلیفہ — (اپنے آپ سے) ڈرتا ورتا نہیں میں کسی سے میں تو خود اپنی چھونپڑی کا بادشاہ ہوں ٹھیک ہیں وہ ہوں گے۔ چوڑی والے ہوا کریں ہم بھی تو کوئی بھک منگے نہیں ہیں ہم کیوں کسی سے دب کے رہیں۔ کسی کے گھر سے کھاتے ہیں کیا ؟

(بشیر اندر کر)

بشیر — ہاں جی خلیفہ جی۔ کی گل اے۔

خلیفہ — (کٹورہ دے کر) آہ لے یار ببر پہلوان دی دکان توں دہی تاں لیا دے [illegible] نا۔

بشیر — نچکا کہ کھنڈ پا کے۔

خلیفہ — پھکا ای لیا دے یار کھنڈ ایتھے ہوئے گی میرے خیال وچ ذرا دیکھیں نا۔ کھنڈ دا ڈبہ ہے اودھر چلھے کول۔

بشیر — (جاتا ہے اور وہاں سے آواز دے کر کہتا ہے۔) ایتھے تاں کوئی نہیں ڈبہ ڈبہ۔

خلیفہ — لال جیہا ڈبہ اے جو گوشیا لبکٹاں والا۔

بشیر ۔ اتھے بے نہیں بھا خلیفہ ۔
خلیفہ ۔ چل چھڈ بارہ آنے دی کھنڈ پوا لئیں اوہدے کولوں ۔
بشیر ۔ (آکر) رحمت اللہ آیا سی ۔
خلیفہ ۔ آیا سی وچارا ۔ اینویں ای چلا گیا کش کھائے پیتے بغیر۔
بشیر ۔ ہن تے ماشاءاللہ اچھا ہویا اے ۔ تیری دکان تے ہن تو پہلوں سکیا جیہا ہوندا سی بالکل ۔
خلیفہ ۔ میری دوکان تے کیہڑے کُشتے پڑے ایں جناں دی وجہ نال اوہ شہ زور ہوگیا ۔
بشیر ۔ فیر وی بھا خلیفہ جی اکثر کش تاں کُش تے منہ وچ پیندا ای رہندا اے تے کھان پین نال ای بندے وچ طاقت آندی اے ۔
خلیفہ ۔ توں رہن دے بہتیاں گلاں نہ کر جیہڑا کم تینوں میں کیا اے پہلاں اوہ کر جا کے ۔
بشیر ۔ دہی پا لیا نی ایں صرف یاں چھینک ڈیڑھ چھینک اُتے پوا لیا لواں ۔۔۔۔۔
(اس فقرے کے دوران مخلص داخل ہوتا ہے ۔)
مخلص ۔ اسلام علیکم ۔ کی حال اے بھئی خلیفہ تگڑا ایں ۔
خلیفہ ۔ اللہ دا شکر اے جی ۔ خدا نے زندگی بچا دتی ۔ میرا تاں کم تمام ہوگیا سی ۔
مخلص ۔ لے بے اسیں تینوں مرن دیندے ایں ۔ یار ہونویں توں ساڈا تے داغِ مفارقت دے جانویں ایہہ سانوں گوارا ہئیں ۔
خلیفہ ۔ اوہ جی خدا بھلا کرے رحمت اللہ وچارے دا اوس نے مینوں نویں زندگی دتی اے ۔
مخلص ۔ اوہ سنیا اے تینوں کوئی خون وغیرہ دی ضرورت پے گئی سی ہسپتال وچ
خلیفہ ۔ ہاں جی میں تاں ٹپ ای چلیا سی خون توں بغیر ۔
مخلص ۔ توں چل پُتر برخوردار ۔ توں کس مقصد لئی ایتھے کھڑا ایں ؟
خلیفہ ۔ توں جائیں بشیرے چھیتی جائیں اور چھیتی آئیں اور ببر نوں میرا سلام کہیں ۔
(بشیر چلا جاتا ہے ۔)
مخلص ۔ توں سانوں اطلاع بھجوانی سی یار ۔ بئی خون دی ضرورت اے اسی تیرے لئی کوئی بندوبست کردے ۔ کوئی انتظام کردے ۔ کوئی جستجو کردے کوئی کھوج کڈھ دے ۔
خلیفہ ۔ بس جی کم چل گیا مخلص جی ۔ تہانوں کی تکلیف دینی سی خدا بھلا کرے اوس ۔۔۔۔۔۔

مخلص ۔ اسیں تہاڈے خادم ایں بھاجی خدمت گزار ایں۔ تابعدار ایں۔ تسیں میریاں تقریراں نئیں
ناں سنیاں موچی دروازیوں باہر۔

خلیفہ ۔ بس جی کم کار توں نکلیاں ای نہیں جاندا۔

مخلص ۔ ہیں تے اگ لگا چھڈدا ایں عوام الناس نوں۔ دودھ دا دودھ اور پانی دا پانی کر کے
ہر گل سمجھا چھڈنا ایں۔ تیرے لئی تے ہیں پندرہ منٹ دی تقریر کر کے سولو تلاں
کٹھیاں کر سکدا سی خون دیاں۔

خلیفہ ۔ بس جی کم چل گیا۔ خدا بھلا کرے رحمت اللہ دا۔ وچارے دا۔

مخلص ۔ ایہہ تیری دکان تے دی بیٹھ دا رئیا اے رحمت اللہ۔

خلیفہ ۔ ہاں جی اوہی کھولدا رئیا اے میرے بعد وچارا۔

مخلص ۔ بس ٹھیک اے مینوں معلوم ہوئیا سی تی دونوں طرف توں کمائی کر رئیا اے۔

خلیفہ ۔ وچارے نوں جدوں وی رکشا توں فرصت ملدی سی اوہ دکان کھول لیندا سی میری
چار پنج جوڑی بن جاندے سی اتھے گھر دے جاندا سی۔

مخلص ۔ بڑا نیک آدمی اے ایہہ رکشا ڈرائیور۔

خلیفہ ۔ ہاں جی کیا کہنے۔ اجکل تو اپنے سگّے، اک ماں دے بیٹے رشتے دار ایسا سلوک نہیں کر
دے جیسا اوس نے میرے نال کیتا اے۔

مخلص ۔ بہت اچھا نوجوان اے۔ اسیں اوس دی دل توں قدر کر دے ایں خلیفہ جی، ایسے
نوجواناں دی قوم نوں ضرورت اے ملک نوں ضرورت اے۔ ملت نوں ضرورت
اے معاشرے نوں ضرورت اے۔ پاکستان ایس وقت پکار پکار کے ایسے آدمیاں
نوں تلاش کر رئیا اے۔ ویسے حساب کتاب رکھ دا رئیا اے تیری دکان دا؟

خلیفہ ۔ ہاں جی کیوں نہیں، اینیں خدانخواستہ کوئی بے ایمانی کرنی سی۔

مخلص ۔ انسان دا کجھ اعتبار نئیں خلیفہ صاحب۔ ایدھر انصاف اے اودر بے انصافی اے
ایدھر ایمانداری اے اودھر بے ایمانی اے ممکن اے اوہ بے ایمانی والے پاسے
منہ بر نے ڈگیا ہووے۔

(نورن اپنا پنجرہ لے کر داخل ہوتی ہے۔)

السلام علیکم بہن۔

نورن ۔ وعلیکم السلام۔
مخلص ۔ مبارک ہووے تیرا گھر والا دوجی زندگی لے کے گھر آگیا اے۔
نورن ۔ آپ کو بھی مبارک ہو بھائی۔
مخلص ۔ میں ایہہ عرض کر رہیا ساں بئی دوکان اک دوست محلے دار دے ہتھ وچ چھڈ جانا
اور اوہنوں ساریاں چابیاں دے جانا کوئی سیانپ نہیں عقلمندی نہیں۔ دانش
مندی نہیں حکمت نہیں۔
نورن ۔ سن رہے ہو بھائی کیا کہہ رہے ہیں۔ خدا کا شکر ہے جو آپ آگئے ہیں۔ ورنہ مجھے تو
کھانے کو دوڑتا تھا جو ئیں یہ بات کہتی تھی۔
(بابو علم دین ایک ڈبہ بغل میں اور چھڑی ہاتھ میں لئے داخل ہوتا ہے۔)۔
علم ۔ اجازت اے جناب خلیفہ بہن جی۔
خلیفہ ۔ آؤ آؤ منشی جی۔
مخلص ۔ کون منشی علم دین صاحب ایں۔
علم ۔ (داخل ہوتے ہوئے) جی جناب ایہہ خاکسار، ناچیز بندہ علم دین پا پیادہ ایدھر دل
بطرف خانہ خود جارہیا سی آرزوئے محبت یاری پیدا ہوئی جی اک دم دل وچ ۔
سلام عرض کرداایں جی بھابھی جی۔
نورن ۔ وعلیکم السلام بھائی صاحب میں ابھی آپ کے گھر سے آرہی ہوں۔
علم ۔ چھوٹے گھر توں یا وڈے گھر توں جی۔
مخلص ۔ خدا توں خیر منگ منشی یار۔ کیوں ساڈی بہن نوں وڈے گھر بھیجن لگا ایں۔
نورن ۔ بڑی کے یہاں سے ہو کر آرہی ہوں۔ اچار ڈال رہی تھیں گاجر کا۔
علم ۔ میں خود عرض کیتا سی جی اوہناں دی خدمت وچ گاجر کا مربہ رنگ سُرخ مفرح
قلب اور مقرب خون ہندی اے۔ جی اوہ گاجر سیاہ رنگ۔ سیاہ الاثر گردہ الاثر
جگر نوں مثل کارپوریشن لہور دے صاف کر دی کتھے کوڑا چھڈ دِتا کتھوں چک لیا۔
خلیفہ ۔ لے آہ کی لیائے او ایس ڈبے وچ۔
علم ۔ ایہہ سامان آرائش اے جی چھوٹی دے واسطے۔ بشتر اشیا حسن درآمدی ایں محض
اک دو ساختہ پاکستان ایں۔

مخلص ۔ پاکستانی ہوکے پاکستانی چیزاں استعمال کر یا کرو منشی جی۔
علم ۔ وڈی نوں تاں میں پاکستانی چیزاں ای استعمال کراندا ایں جی۔ لیکن چھوٹی چونکہ
خانوادہ امرادی دختر نیک اختر اے ایس وجہ نال اوہ امپورٹڈ سامان آرائش
استعمال کرن تے مجبور اے۔
نورن ۔ اور جو بڑی کو پتہ چل گیا کہ سارا بھرا بھرا باڈبہ چھوٹی کے لیئے ہے تو پھر کیا وہ ۔
علم ۔ اوہنوں ذکر نہ فرماجی ہرگز میں جناب دے شوہر دی خبر پچھن نوں بہ امر مجبوری ایدھر
آ گیا ورنہ ایہہ ڈبہ بہ کمال احتیاط چھوٹی دے بالاخانے تے لے جاناسی۔
مخلص ۔ رحمت اللہ کنے کو پیسے بنا لیندا رئیا اے خلیفے دی دکان تے۔
علم ۔ رحمت اللہ نہایت شریف النفس، صاحب نظر، اہل دل اور اہل ہمت وجذبہ
انسان اے جی۔ سبحان اللہ۔
مخلص ۔ میں ایہہ پچھ رئیا ایں۔
خلیفہ ۔ اوجی چھڈو ایہہ وی کوئی پچھن والی گل اے۔
نورن ۔ اب کاہے پوچھنے دوگے۔ بھید جو کھلتا ہے تمہارے دوست کا۔
مخلص ۔ کنے روپے تہاڈوں دیندا رئیا اے بھابھی جی۔
نورن ۔ کسی دن پانچ دے گیا کسی دن سات دے گیا۔
مخلص ۔ عام خیال اے محلے دے لوکاں داتی وبہہ پنجیاں دا سودا ویچ داسی۔
خلیفہ ۔ ایناں تے میں خود کدے نہیں ویچیا مخلص جی۔
علم ۔ خلیفے دی آمدنی ایس حد تک ہرگز نہیں ہوئی جی ورنہ میں وی بڑی دے دروازے
اگے اک دوکان چاہ بسکٹ کھول سکداسی جی۔
مخلص ۔ مینوں اوہدیاں اکھاں توں بے ایمانی داشبہ ہندا اے۔
علم ۔ کس مرد عظیم وخلیق داذکر فرمارئے اوجی۔
نورن ۔ رحمت اللہ کا اور کس کا۔ ایک ہی تو ہے موذی کاٹا اس محلے میں کھا گیا ہمارا
سارا پیسہ۔
علم ۔ رحمت اللہ دی شکل توں بے ایمانی خفیف ہون داشبہ مینوں وی پیندا سی جی
خلیفہ ۔ رحمت اللہ تے بے ایمانی کرے! ایہہ کنویں ہو سکدا اے۔

علم — ہرگز نہیں جی۔ رحمت اللہ نہایت بااخلاق اور محبت آمیز انسان اے میں اوہناں برسہا برس توں جاندا ایں جی۔

مخلص — میری عقل اور تحقیق دے مطابق کم ازکم دس روپے روزانہ ایہہ ڈبے وچ پاندا رہیا اے

علم — ضرور پاندا رہیا ہونا جی۔ اوہنیں اک عدد گرگابی چرمی بہ رنگ سیاہ خریدی اے۔ اور اک عدد رومال ابریشم بہ ہمراہی عطر فتنہ وعطر حنا خرید رہیا اے۔

خلیفہ — عقل دی گل کرو منشی جی اوہنے مینوں لہو دے کے میری جان بچائی اے۔

علم — واقعی جی رحمت اللہ نے خونِ خود بہ جسم خلیفہ عطا فرما کے حق ہمسایہ دی قربانی بے مثال دتی اے جی۔

مخلص — اوہ لہو اوہنے نہیں دتا۔ ہسپتال والیاں دتا ہونا ایں اپنے سٹاک وچوں۔

علم — میں خلیفہ جی دا روٹے بیمار ہسپتال وچ دیکھ کے بہ زبان خود کہیا سی بئی ایہہ خون رحمت اللہ دا نہیں اوہدا خون تے مجبو سلا جیا اے جی۔

خلیفہ — منشی جی دن وچ دو دو واری سویر شام مینوں ہسپتال وچ ملن آندا رہیا۔ میری روٹی لیاندا رہیا۔

علم — بے شک رحمت اللہ نے خدمت خلق دی اک نئی مثال قائم کیتی اے جی اور اوہدا ناں آفتاب عالم تاب دی طراں روشن رہے گا ہمیشہ۔

مخلص — لیکن بے ایمانیاں تے بددیانتیاں دی فہرست وچ۔

علم — ہرچند کہ دل نہیں من دا لیکن تسیں ٹھیک فرمارہے او مخلص صاحب۔ نو بادوثوق چند روپے اپنی جیب خاص وچ دی رکھ دا رہیا اے۔

خلیفہ — تہانوں کس طراں پتہ اے مخلص جی؟

مخلص — نوں ہر گل دا علم ہندا اے جی ہر چیز دا علم ہندا اے...... تسیں اخباراں وچ میرے مضمون پڑھو تے تہاڈے تے ساری گل واضح ہو جائے۔ ایہیں چندے کھٹے کیتے اے ہزار مرتبہ اور سانوں پتہ اے لوک کس طرح بے ایمانی کردے ایں خلیفہ جی۔

(بشیر دہی لیکر آتا ہے۔)

خلیفہ — پر جی اوہ تاں ایسا کم نہیں کرسکدا ہرگز۔ اوہ تاں میرا محسن اور میری جان بچان والا اے۔

علم ۔ بے شک بے شک. رحمت اللہ نے بڑے ایثار اور جذبے نال خلیفے دی جان بچائی اے جی ۔

نورن ۔ اے بشیرے یہ دہی کی کٹوری مجھے دے جا ۔

(بشیرے جا کر دیتا ہے ۔)

مخلص ۔ جذبے اور ایثار دا جادو بیان والے وچوں وِچ جڑاں کٹ دے اے ۔ منشی علم دین جی ۔

علم ۔ مینوں اوہ شکل و شباہت توں اُستراجیہا لگدا اے ۔ اوہنیں ضرور خلیفہ ببن دیاں جڑاں کٹیاں ہون گیاں ۔

بشیر ۔ ہاں جی ایہہ ٹھیک اے ۔

خلیفہ ۔ اوئے تینوں کی پتہ اے بشیرے ۔

بشیر ۔ اوہ جی کون کسے لئی اپنی قربانی کردا اے پھیر اِک رکشہ والا ۔

مخلص ۔ ویکھیا بھین جی .... میں تے خیر وڈی عمر دا انسان ایں ایہہ نوجوان تے جھوٹ نہیں بول سکدا ناں ۔

خلیفہ ۔ جا اوئے بشیرے جا . توں جا کے اپنا کم کر ۔

(بشیر چلا جاتا ہے ۔)

منشی جی ایہہ اپنے مخلص صاحب نے تاں مینوں اُلجھن وچ پادتا اے ۔

نورن ۔ ابھی تو گھر سے باہر نکلو گے تو جگہ جگہ سے یہی سنو گے کہ دوست آستین کا سانپ نکلا ۔

علم ۔ بالکل ۔ بھابھی جان نے ٹھیک فرمایا اے اللہ تعالیٰ نے عورتاں نوں حسن و جمال دے نال نال عقل وی خاص فرمائی اے جی ۔

مخلص ۔ ہالی تے اوس نے صرف دوکان تے ای ہتھ چلاکی کیتی اے . ہُن گھر تے وی ہتھ صاف کرے گا ۔

خلیفہ ۔ واہ جی واہ ۔

نورن ۔ ہائے خدا نہ کرے کیسی باتیں زبان سے نکالتے ہو ۔

مخلص ۔ اسیں ایسے لوکاں دے ہتھ کنڈیاں نوں خوب سمجھدے ایں اسیں جان

دے ایں بٹی کدھر بے ایمانی ہورہی اے تے کیوں ہورہی اے ہُن آہ اپنے منشی علم دین ہوری ایں ....

علم ۔ (اُٹھتے ہوئے) جناب ایس خاکسار نوں اجازت دیو ۔ ہیں توجہ تا خیر خود باعث جواب طلبی ٹھہراں گا جی چھوٹی دے سامنے سلام علیکم مخلص صاحب ۔ سلام علیکم بھابھی جان سلام علیکم خلیفہ جی ۔ (علم دین جاتا ہے اور پھر مڑتا ہے ۔)

علم ۔ گو میں رحمت اللہ دے بارے وچ کوئی حتمی فیصلہ نہیں کرسکیا تاہم اوہنوں بے ایمان سمجھنا ای عوام دیاں نظراں وچ پسندگی نال ویکھیا جائے گا جی .... لؤ

خُدا حافظ ـــــ خُدا حافظ ـــــ (منشی چلا جاتا ہے)

خلیفہ ۔ لؤ جی بندہ کی سمجھدا رہندا اے تے بندہ اصل وچوں کی نکلا اے ۔

مخلص ۔ (اٹھتے ہوئے) خلیفہ صاحب یقین محکم تے اعتماد دے جذبے نوں اپنی ڈائری وچوں کڈھ دیو ۔ ہر وقت ہشیار رہیو ہر وقت خبردار رہیو تے ہر کم دے پچھے کوئی پھندا کوئی شرارت ۔ کوئی غرض ۔ کوئی چالاکی لبھن دی کوشش کریا کرو ۔ لؤ سلاماں لیکم ۔

خلیفہ ۔ وعلیکم اسلام ۔

(مخلص چلا جاتا ہے ۔ اور پانچ سیکنڈ تک سیٹ پر خاموشی رہتی ہے ۔)

نورن ۔ دیکھا ا ـ سن لیا بھائی مخلص کیا کہہ گئے ہیں ۔ منشی کی بات سنی ۔ بشیرے نے جو بتایا سمجھ آیا تیرے کہ نہیں

خلیفہ ۔ میری تو آنکھیں کھل گئیں بیوی ۔

نورن ۔ ابھی تو دیکھتا جا آگے کیا ہونے والا ہے ۔

خلیفہ ۔ اری جا ہیں کوئی بدھو ہوں ۔ احمق ہوں ۔ گیدی ہوں ۔

نورن ۔ لے آ ۔ دہی کھالے (اٹھ کر بیٹھ جاتا ہے ۔) دیکھ تو سہی لڑکا کیسا کٹوا کے لایا اے ملائی والا ۔

خلیفہ ۔ زمانے کا بھی کوئی اعتبار نہیں رہا بیوی ۔

نورن ۔ وہ تو میں کب سے کہے جا رہی تھی جھکے جا رہی تھی ۔ پر تو مانے بھی ۔

(رحمت اللہ کھانس کر اندر داخل ہوتا ہے۔ اس کے ہاتھ میں تلی ہوئی مچھلی کا ایک لفافہ ہے۔)

رحمت ۔ لے یار خلیفہ توں وی کی یاد کریں گا۔ میں کہیا منگل دا دن اے یار لئی مچھلی لے چلئے ادھ سیر......

خلیفہ ۔ بس او تھے ای کھڑا رہ

رحمت ۔ میں کیا ساڈی بھابھی نوں مچھی پسند اے تے نالے توں وی بمار ی توں اٹھیا ایں۔

خلیفہ ۔ اگے ودھن دی کوشش نہ کریں۔

رحمت ۔ ہیں ؟

خلیفہ ۔ ایہہ کدھے مال دیاں مچھلیاں اڑا رہیا ایں پُترا۔

رحمت ۔ میں تیری گل نئیں سمجھیا۔

خلیفہ ۔ اوئے ساڈیاں جتیاں تے ساڈا ای سر۔ کدے ساڈے ناویں نال گرگابیاں کدے رومال لویں عطراں والے تے مچھلیاں کھانویں۔

نورن ۔ بہت ہولی ۔ بھائی بہت ہولی ۔

خلیفہ ۔ نکل جا ایسے وقت میرے گھر توں ۔ بے ایمان ۔ بدنیتیا۔ گل تے ای چھری چلا گیا ایں ۔

رحمت ۔ ایہہ تینوں ہو کی گیا اے خلیفہ ۔

خلیفہ ۔ ہویا کجھ نئیں ۔ اگے میں انھا سی تے ہن میریاں اکھاں کھل گئیاں ۔ مینوں سب پتہ چل گیا اے ساڈے ناویں تے ساتوں الو بنا رہیا ایں ۔

رحمت ۔ خلیفہ ۔

خلیفہ ۔ دور ہو دور ہو ۔ اب میری آنکھیں تجھے غصے اور نفرت سے بھی نہیں دیکھنا چاہتیں۔ جا شیطان کی طرح دور ہو اُس کے ایمان کی طرح نابود ہو میری خوشی کی طرح مٹایا جائے کانٹے کی طرح بڑھے گھاس کی طرح کٹے اور کوڑے کرکٹ کی طرح جلایا جائے ۔

(اس ڈائیلاگ پر رحمت اللہ آہستہ آہستہ قدم اٹھاتا فیڈ آؤٹ ہو جاتا ہے۔ اس کے قد آدم وجود کو مانیٹیل کی قلم میں مکس کرتے ہیں۔)

(کٹ)

کردار :-

رحمت اللہ ــــ رکشا ڈرائیور

جمال دین ــــ ٹیکسی ڈرائیور

طفیل رفوگر ــــ ٹیلر ماسٹر

خلیفہ بنّن ــــ ٹی سٹال کا مالک

سلامتے ــــ طفیل رفوگر کی بڑی بہن

جاوید ــــ دس برس کا لڑکا

سین — ۱

ان ڈور ———————————— شام

(جس وقت سین کھُلتا ہے ہمارا پرانا سیٹ رحمت اللہ اور جمال دین کا کمرہ نظر آتا ہے رحمت اللہ چُولہے کے پاس بیٹھا ایک ہنڈیا میں ڈوئی پھیر رہا ہے۔ خیال رہے کہ چُولہا گرم ہے اور ہنڈیا میں سے بھاپ اُٹھ رہی ہے۔ سامنے جاوید اخروٹوں سے کھیل رہا ہے۔ اخروٹ کو اخروٹ سے چوٹ مارتا ہے کبھی فیلڈ میں رہتا ہے کبھی آؤٹ ہو جاتا ہے باہر سے مدھم مدھم آواز ورق کُوٹنے والوں کی آ رہی ہے۔)

رحمت — اوہ میِنوں پونا پھڑائیں کیتلی توں جوید۔

جاوید — کیہڑا پونا بھاجی۔

رحمت — اوئے آہ ٹنگیا نہیں میرے سرہانے منجی اُتے

جاوید — (ڈُھونڈتے ہُوئے) اچھا جی دِس گیا اے آہ لو۔

(جھاڑن اُتار کر اسکو دیتا ہے اور پھر اخروٹ کھیلنے میں لگ جاتا ہے۔ رحمت اللہ دیگچی چُولہے پر سے اُتار کر نیچے رکھتا ہے۔ ڈھکنا اُٹھا کر اس میں پھونک مارتا ہے اور تھالی میں ذرا سا کوٹہ ڈال کر کہتا ہے۔)

رحمت — آہ ویکھ خاں لُون ٹھیک اے۔

(جاوید پاس آجاتا ہے۔ تھالی ہاتھ میں لیکر اُنگلی سے کھاتا ہے۔)

جاوید — ایہہ کی ہے بھا رحمت اللہ۔

رحمت — کوٹہ پکایا اے یار پر دالاں ٹھیک نہیں ملیاں۔ گل گیا اے کہ نہیں۔

جاوید — بڑا فس کلاس اے۔

رحمت — لُون ٹھیک اے؟

جاوید — بالکل ٹھیک اے جی۔

(جاوید دو انگلیاں کھا کر)

بھاجی ایہنوں کوڑہ کیوں کہندے او تسیں ایہہ تاں مینوں لگدا اے او جیہڑا.....

رحمت — کوڑہ وی کہندے اے تے حلیم وی کہندے اے۔

جاوید — پہلاں تے کدے تسیں نہیں پکایا۔

رحمت — بس ایہناں ای دناں وچ پکاناں ایں۔ سال دے سال۔ اگے پچھے جی ای نہیں کردا پکان نوں۔

جاوید — ایہہ لو جی تھالی۔

رحمت — جاندا ہویا گھر دے جائیں منشی ہوراں لئی۔

جاوید — اوہ تے چھوٹی امی وَلّے ہون گے۔

رحمت — دو تھالیاں لے جائیں نا بیبا۔ اک اپنے گھر تے اک دوجی امی دے گھر۔

(اس معاملے کی ابتداء میں جاوید پھر اخروٹ پھینک کر اسکو چوٹ لگاتا ہے اور ان کے پیچھے جاتا ہے۔ رحمت تھالیوں میں کوڑہ ڈالتے ہوئے کہتا ہے،)

رحمت — اوئے جوید! جے پڑھیا کریں دل لا کے تے تیرا کُش نقصان اے۔

جاوید — مَیں سکولے جاناں ایں بھاجی

رحمت — اوئے سکول توں بعد فیر علم مک جاندا اے ایس جہان وِچ۔

جاوید — اچھا جی۔

رحمت — اچھا جی دیا گھوڑیا۔ سارا دن گلیاں وِچ بھکائی کردا پھردا ایں۔ جے گھڑی دو گھڑی گھرے بہہ کے ہور سبق پکا لیا کریں تے ماڑا اے؟

جاوید — پاس تے ہو گیا ایں مَیں بھاجی۔

رحمت — سواہ پاس ہو گیا ایں یار۔ وبہہ سلام تاں مَیں تیرے ماسٹر نوں کیتے لنگھدے ٹپدے دو واری ہیڈ ماسٹر صاحب دے گھرے گیا۔

جاوید — پرچے تے مَیں بہت اچھے کیتے سی جی۔

رحمت — تدے ای رعائتی پاس ہویا ایں۔ ہیڈ ماسٹر صاحب نے کہیا اے بئی رحمت اللہ جماعت تاں مَیں چڑھا دیندا ایں پر دو مہینے بعد فیر ایہدا ٹسٹ لاں گا۔ جے

اوہدے وچ نہ پاس ہو یا تے واپس لشلی جماعت وچ بھیج دیاں گا۔

جاوید — مَیں بڑی محنت کر رہیا ایں جی بھاجی۔

رحمت — اللہ جانے ٹی کیسی گفیہ محنت اے جیہڑی ساٹوں نظر نہیں آؤندی۔ آہ مَیں
تاں تیرے ہتھ وچ اخروٹ اِی ویکھدا ایں۔

(جمال دین آستینوں والی بنیائن اور پتلون پہنے ہاتھ میں پانی کی بالٹی
لٹکائے اندر داخل ہوتا ہے اور بالٹی لاکر رحمت اللہ کے پاس رکھتا
ہے۔ کھونٹی سے اپنی بشرٹ اتارتے ہوئے۔)

جمال — لے یار مَیں ہُن چلنا ایں۔

رحمت — ٹھہر جا ایڈی کاہلی کاہدی پئی ہوئی اے۔

جمال — اوئے یار صاحب نوں گڈی دی لوڑ نہ ہووے۔

رحمت — اوہدے کول اِک چھڈ کے تِن تِن گڈیاں ایں۔ اوہنوں کی۔

جمال — گڈیاں تے فیر اوہناں کول بڑیاں ایں پر اوہ شوفر Driven گڈی
پسند کردے ایں تے مَیں ایتھے بیٹھا ہویا ایں۔

رحمت — ٹھہر جا کوئی نہیں بھاہ بے لگن لگے۔ آہ لے اوئے جوید آہ لے دو تھالیاں
اِک اپنے گھر لے جائیں تے اِک چھوٹی امی دے گھر۔

جاوید — (قریب آکر) اچھا جی۔

(جاوید تھالیاں لیتا ہے اور دروازے کی طرف جاتا ہے پھر پلٹتا ہے۔)
کیہڑی تھالی اپنے گھر دینی ایں بھاجی تے کیہڑی ....

جمال — اوئے کوئی دے دئیں۔ تھالیاں تے کیہڑے نمبر لگے ہوئے اے۔

جاوید — اچھا جی سلام علیکم بھاجی۔

رحمت]
جمال] وعلیکم السلام

(جمال چارپائی کی طرف نگاہ دوڑا کر)

جمال — اوئے آہ گرگابی کدوں خریدی سی رحمت اللہ

رحمت — پندرہ ویہہ دن ہو گئے۔

(اُٹھ کر کھڑا ہوتا ہے۔)

بلکہ ایتھوں وی بھنتے ہو گئے۔ ایہوں منحوس چٹھی نکلی ایہہ گڑگابی

(آکر اپنا ٹرنک کھولتا ہے۔)

جمال — میں کیہا یار توں کرے آادہر۔ تینوں کوٹھی وخایئے تے نالے کوارٹر جیہڑا میٹوں ملیا اے

رحمت — رہن دے بھائیا توں معاف ای رکھ۔ ایہہ کوٹھیاں کوارٹر تینوں ای مُبارک ہون۔

جمال — (چارپائی پر بیٹھتے ہوئے) مہینے دی چھٹی ہور منگ لئی اے۔

رحمت — مطلب ایہہ بئی توں مہینہ بھر ہور رہویں گا کوٹھی وچ۔

جمال — صاحب چھڈ دا ای نہیں۔ میں تے کہیا سی جی تہانوں ہور ڈرائیور لے دینا ایں پر اوہ منیا ای نہیں۔

رحمت — چل کوئی گل نہیں۔ جدوں تیرا دل من گیا تے سب نے ای من جانا ایں۔

جمال — یار توں میرے تے ایناں غصہ گلا نہ کریا کر۔ میں اینا پتھر دل نہیں جناں توں میٹوں سمجھ دا ایں۔

رحمت — آہو کوئی وی اینا پتھر دل نہیں۔ سارے ای میرے دردی اے کی توں، کی خلیفہ، کی اپنا آہ لیڈر مخلص صاحب۔ تے اوہ چھیٹے کا جھیالا شیرا۔ سارے ای میرے لئی ہو کے بھر دے رہندے اے۔

جمال — خلیفہ کوئی بندہ اے۔ اوہنوں تے انسان دی پچھان ای نہیں۔ میں لنگھیا سی اوہدی دکان اگوں۔ بہترا اتھے چک چک کے اسلام کردا رہیا ایں نگاہ بھر کے نہیں ویکھیا۔

رحمت — توں میری خاطر اوہدے نال کاہنوں وگاڑنی سی۔ اوہ اپنی تھاں ٹھیک ......

جمال — کمال کردا اے یار ساتوں ایناں ای بے دید سمجھ لیا اے توں۔

(خلیفہ دروازے میں داخل ہوتا ہے ابھی اس کے ہاتھ پر پٹی بندھی ہے۔)

جمال — اسیں تیری خاطر جان قربان کر دیئے۔ ایہہ تے معمولی جیہی گل اے۔

رحمت — (بھڑک کر) رہن دے جمال دینا۔

(اچانک خلیفہ کو دیکھتا ہے اور کمرے سے باہر نکل جانا چاہتا ہے۔
خلیفہ اس کی راہ روکتا ہے۔ اس کے آگے ہاتھ پھیلا دیتا ہے۔
دروازے میں گھس جاتا ہے۔)

خلیفہ ۔ اک دفعہ میری گل سن لے پھیر چاہے مینوں گولی مار دئیں۔

رحمت ۔ (اُسے ایک طرف ہٹاتے ہوئے) بس خلیفہ بس۔

خلیفہ ۔ بھاجال دین جی۔ اِک میری عرض سُن لوو۔ بس اِک واری۔

جمال ۔ کِنی کو واری تیریاں عرضاں سنیئے خلیفہ تے کِنّی کو واری تینوں معاف کریئے۔

خلیفہ ۔ بھاجی بندہ بشر اے تے بندے کولوں کدوں کدوں غلطیاں نہیں ہوندیاں۔

رحمت ۔ اک پاسے ہوئیں خلیفہ مَیں کم تے جانا ایں۔

خلیفہ ۔ توں بھاویں میری گردن لاہ دے۔ میں تینوں جان نہیں دینا۔

جمال ۔ اوئے اوہ کم تے چلیا اے۔ اوہنوں جان دے۔

خلیفہ ۔ (رحمت کو دھکیلتے ہوئے) نہیں جی بھاجی۔ میری گل سُن جاوے اکواری۔
اک دفعہ میری عرض سن جاوے پھیر بھاویں ساری عمر میرے نال کلام نہ کرے
(رحمت اللہ کو دھکیلتے ہوئے اس کی چارپائی پر لا بٹھاتا ہے اور اس
کے سامنے کھڑا ہو جاتا ہے۔)

جمال ۔ چل بس یار ہن جا توں اپنی دکان تے۔

خلیفہ ۔ مینوں لوکاں نے گلاں وچ لا کے انھا کر تا رحمت اللہ جی مَیں دِل دا بُرا نہیں۔

رحمت ۔ مَیں کدوں کہنا ایں توں دِل دا بُرا ایں۔ توں اپنے گھر راضی تے اسیں اپنی
کوٹھڑی وچ خوش۔

خلیفہ ۔ بندے کولوں کدوں بھُل نہیں ہو جاندی۔

رحمت ۔ بس ٹھیک اے۔ توں کیہڑا میرا گلام ایں جا کر ایں۔ یاں میرے گھروں کھاندا ایں۔

خلیفہ ۔ (ہاتھ باندھ کر) ایہہ ویکھ۔ ایہہ مَیں تیرے اگے ہتھ جوڑدا ایں۔

رحمت ۔ کاہنوں ہتھ جوڑدا ایں بیبا توں کیہڑا میرا بیو ماریا اے۔

جمال ۔ بس یار ایہہ ڈرامے کسے ہور اگے کریں چل بئی رحمت اللہ۔

خلیفہ ۔ تسیں میرے لئی جو کُش کیتا اے بھا رحمت اللہ جی اوہ بھتے میں اوہدے

جواب وچ جو کش کیتا اے اوہ۔
اگر میں تیرے کولوں ساری عمر روز دی معافی منگ دا رہواں تے گھٹ اے
رحمت ۔ کیوں یر ۔ کاہنوں ۔ کاہدے لئی ۔ کی لوڑ اے۔
خلیفہ ۔ (اس کے پیروں میں بیٹھ کر) ایہہ سوچ لے ہٹی ایہہ دن کیہڑے جا رہے
ایں ۔ اور اج چند دی کونسی تریخ اے ۔
جمال ۔ بس ٹھیک اے ۔ خلیفہ توں ایہدے کھیہڑے کیوں پے گیا ایں ۔
خلیفہ ۔ حضرت انسؓ فرماندے نیں اِک دن میں حضرت امامؑ کول بیٹھا ہویا سی تے
اِک لونڈی نے پُھلاں دا اِک گلاستہ لیا کے آپ دی خدمت وچ پیش
کیتا جناب امام نے اوہ گلاستہ سنگھیا اور لونڈی نوں فرمایا۔ جا اج توں
اللہ دی راہ وچ آزاد ایں ۔ حضرت تے پچھیا یا حضرت تسیں اِک گلاستے
دے بدلے لونڈی نوں آزاد کر دتا۔ آپ نے فرمایا قرآن وچ حکم اے جدوں
تہانوں کوئی اچھی چیز پیش کیتی جاوے تے تسیں جواب وچ اچھی چیز ای پیش کرو۔
(سر سے ٹوپی اتار کر رحمت اللہ کے پیروں میں رکھتا ہے۔)
لے ہُن توں دی اوہناں دا غلام ایں میرا فیصلہ کر دے ۔
رحمت ۔ (تڑپ کر ٹوپی اٹھا کر اٹھتا ہے۔) اوئے ایہہ کی کری جانا ایں ظالماں
ایہہ کی کری جاناں ایں ۔
خلیفہ ۔ اج یاں تاں ایس ٹوپی نوں ٹھوکر مار دے ۔ یا پھیر مینوں وی اپنی نرامنگی
توں آزاد کر دے ۔
(رحمت اللہ اس سے لپٹ جاتا ہے اور کہتا ہے۔)
رحمت ۔ اوئے میں ایڈا پتھر دل نہیں ظالماں ایڈا کافر نہیں ایہہ کی کیتا خلیفہ اوئے
توں ایہہ کی کیتا۔
(اس کے سر پہ ٹوپی رکھتا ہے ۔)
خلیفہ ۔ (ہاتھ باندھ کر) میریاں اکھیاں تے پٹی بنھی سی بھاجی میں لوکاں دے
سکھائے پڑھائے وچ آ گیا ۔
جمال ۔ بس کر یار ہُن اینویں ای شرمندہ تے نہ کری جا سانوں ۔

خلیفہ — لو پھیر سُن مینوں اجازت اے۔ ہیں دکان کھُلی چھڈ آیا ایں۔

(خلیفہ جانے کو مڑتا ہے۔)

رحمت — گل سُن۔ آہ اپنا حصّہ تے لئی جا۔ کوٹے دی اِک تھالی۔

(تھالی بھر کر دیتا ہے۔)

خلیفہ — ہاں جی۔ ضرور جی۔ کیوں نئیں کیوں نئیں۔ ایہہ تاں نیاز دی چیز اے۔

(تھالی لیکر جاتا ہے)

بسم اللہ۔ بسم اللہ اچھا لو فیر سلام علیکم۔

رحمت } وعلیکم السلام
جمال }

(دونوں کوئی دس سکنڈ تک بالکل خاموش اپنی اپنی جگہ پر کھڑے رہتے ہیں۔)

رحمت — بڑیں سٹّنی دتی سی پنکچراں نوں۔ اوہ لے آداں۔

جمال — آہو لے آ۔

رحمت — توں ایتھے ای اے نا —

جمال — آہو ہور میں کیتھے جانا ایں۔ ایتھے ای ایں کہ —

(رحمت اللہ چلا جاتا ہے اس کے بعد جمال دین گھڑے سے پانی لے کر ایک گلاس پیتا ہے۔ جاوید اندر داخل ہوتا ہے اور پوچھتا ہے۔)

جاوید — بھاجی ایتھے میرا کالا اخروٹ تے نہیں رہ گیا۔

(جاوید اِدھر اُدھر دیکھتا ہے۔)

جمال — بس کر یار چھڈ پچھا اپناں اخروٹاں دا —

جاوید — کالا سی جی بہت سُدھ اخروٹ اے نشانے دا۔ میں ایہے نال..........

جمال — بابو علم دین ہوراں دی حالت ویکھی اے ناں — ؟

جاوید — ہاں جی —

جمال — پڑھیا کرتے اوہناں دا سہارا بن۔ سمجھیا ایں کہ نئیں۔

جاوید — ہاں جی سمجھیا ایں (چونک کر) اوہ پیا جی۔ اوہ لبھ گیا۔ اوہ ویکھو منجی ہیٹھیاں۔
(چارپائی کے نیچے سے اخروٹ نکالتا ہے۔)
بھا رحمت اللہ نے تے باہر سٹ دینا سی نکما سمجھ کے۔
جمال — ارے آ ایدھرے کول۔
جاوید — (سہمے سہمے قریب جاکر) ہاں جی۔
جمال — ارے ہو ڈری کیوں جانا ایں۔
جاوید — ہاں جی۔
جمال — اے لے دس پیسے تے پہاڑہ سُنا باراں دا۔
جاوید — بارھاں دا جی۔
جمال — ہاں۔
جاوید — دس تیکر کہ سولاں تیکر۔
جمال — شرم کرا دئے ایڈو ڈا ہو گیا ایں تے دس تیکر ای سنائیں گا۔ سولاں تیکر سُنا۔
جاوید — بارہ ایکم بلاں۔ بارو دُونا چوِوی۔ بارو تیا چھتی۔ بارو چوک اڑتالی۔
(بی بی سلامت سفید چادر اوڑھے داخل ہوتی ہے اور دروازے پر ٹھٹھک کر پوچھتی ہے۔)
سلامتے — بھا رحمت اللہ کدھر گیا اے۔
جمال — اوہ جی مستری ول گیا اے۔ دستو کی کم اے۔
سلامتے — کُش نئیں اوہنوں ای ملنا سی —
جاوید — ایہہ جی بھا طفیل دی بھین اے۔ ہیں ناں آپاں جی۔
سلامتے — میں پنڈوں آئی سی سویرے تے اوہدے بوہے تے بیٹھے بیٹھے آہ دیلا آ گیا پتہ نئیں اوہ کدھر گیا اے۔
جمال — میرا خیال اے اوہ لہوروں باہر گیا ہویا اے۔
جاوید — ہاں جی اوہدے بوہے تے تاں کل دا جندرا وجیا ہویا اے۔
جمال — تسیں بیٹھو بی بی۔ ایدھر منجے تے آ جاؤ۔
سلامتے — جے ویر سچی باہر گیا ہویا اے تے میں کدھر جاں گی۔

جمال ـ ایہہ تہاڈا اپنا گھر اے اپنا محلہ اے. ماسٹر طفیل نہ آیا تے تسیں آپاں دوہاں نے دے گھر جا سونا. اوّل تاں میرا خیال اے بئی اوہ آ جائے گا ضرور۔

(رحمت اللہ سپیٹی اٹھا کر اندر داخل ہوتا ہے۔)

رحمت ـ لے یار واہ واہ کم بن گیا و لکنائز کرائے بغیر ای (چونک کر) آہ تاں ...... بھین سلامتے آئی بیٹھی اے. سلام کرداایں بھین ـ

سلامتے ـ جیوندا رہ ـ اللہ حیاتی دیوے. میں تاں سویرے دی آئی بیٹھی ایں ـ

رحمت ـ طفیل تاں شید آپ گیا ہویا اے پنڈ ـ

سلامتے ـ اوتھے تے نئیں آیا میں تاں پنڈوں ای لگی آنی ایں سدھی ـ

رحمت ـ میں تے کل دا ایہو سمجھ رہیا ایں بئی پنڈ گیا اے. جاوئے پچھ کے آ خلیفے کولوں بھئی ماسٹر طفیل کدھر گیا اے!

جاوید ـ اچھا جی ـ

(جاوید جاتا ہے۔)

رحمت ـ اوہنوں کہیں بی بی سلامتے آئی اے پنڈ وچ ـ

جاوید ـ (آف کیمرہ) اچھا جی ـ

جمال ـ ایتوار نوں مینوں ملیا سی سویرے جدوں میں ایتھوں گیا ایں ـ

رحمت ـ دوپہرے اڈے تے بیٹھا کھیرے چھلن ڈہیا سی میری دعا سلام ہوئی پر ادہنے کوئی گل بات نئیں کیتی بئی پنڈ جاناں ایں ـ

سلامتے ـ میں اوہنوں کاٹ پایا سی بئی میں لہور آناں ایں. یاں تے کاٹ نئیں ملیا تے یاں اوہ بھل گیا ـ

جمال ـ بھل کنویں سکدا اے بی بی ـ اوہنوں خط ای نئیں ملیا ہونا ـ

رحمت ـ تے پہنچی کدوں سی بی بی ـ

سلامتے ـ دس باراں وجے پہنچ گئی سی ـ

رحمت ـ تے روٹی

سلامتے ـ اوہدی اڈیک وچ ای بیٹھی رہئی ـ

رحمت ـ شاواشے تیرے بی بی ـ سکے بھراواں ای بھرا سمجھیا ناں ـ

سلامتے ۔ نئیں ایہہ گل تے نئیں ......

جمال ۔ تے ہور کی گل اے فیر ۔

رحمت ۔ سارا دن جو اوہدے ویڑھے وچ بیٹھی رئی تے ایدھرای آجاندی ہیں تے گھرای سی ۔

سلامتے ۔ اُڈیکدی رئی ویر نوں ۔ میرا کھیال سی ہُن آیا کہ ہُن آیا ۔ اُڈیکدیاں ترکالاں پے گئیاں ۔

رحمت ۔ آہ اپنے خلیفے نوں پتہ ہوناایں ۔ اُوسے نوں دس کے جاندا ہندا اے بئی گاہک آوے تے ایہہ کہہ دئیں ۔

جمال ۔ توں ہُن روٹی کھالے بھین ۔

سلامتے ۔ ویر آجاوے تے فیر سارے بھین بھرا کٹھے ای کھانواں گے ۔

خلیفہ ۔ (آت کیمرہ) کی گل اے بھا رحمت اللہ جی ۔ (اِن کیمرہ) مینوں کس طراں یاد فرمایا اے ۔

جمال ۔ لے ہے کہ نئیں بے وقوف اوہ خلیفے نوں ای سد لیایا اے ۔ اپنے ماشٹر طفیل دی بھین آئی اے پنڈوں ۔

سلامتے ۔ سلام چاچا ۔

خلیفہ ۔ جیوندی رہ کی حال اے بٹیا تیرا ۔

سلامتے ۔ شکر اے چاچا ۔ اوس دی درگاہ وچوں ۔

رحمت ۔ اوہ اپنا طفیل کدھر گیا اے ۔

خلیفہ ۔ مینوں تے نئیں دس کے گیا کدھرے ۔

سلامتے ۔ ہائے ہیں مرجاں ۔

رحمت ۔ اوہ تاں میرا خیال اے کل دا ہے نئیں اپنے گھرے ۔ اندر کوٹھڑی نوں جندہ وجیا ہوئیا اے ۔

خلیفہ ۔ انوری دی ماں نوں پتہ ہوناایں ۔

سلامتے ۔ اُدہنوں تاں ہیں پچھ آئی ایں ۔

خلیفہ ۔ تے فیر آپاں دوہاں نوں علم ہوناایں ۔

جمال ۔ توں ٹھہر ہیں جاناایں ۔

رحمت ۔ مینوں تے فکر جیہی پے گئی اے اوہدی ۔ کوئی گل نئیں بی بی ایدھر کدھرے
ای گیا ہوناایں ۔

خلیفہ ۔ اوہدا ! اک بار آیا کردا اے شیخوپورے توں اوہدے نال نہ چلا گیا ہووے ۔

رحمت ۔ آہو ایہہ ٹھیک اے ۔ اوسے نال گیا ہوناایں ۔

خلیفہ ۔ پر جے اوہدے نال جاندا تے مینوں دس کے جاندا ۔

سلامتے ۔ پر میرا دل تے دھڑکن ڈیہہ پیا اے بھا رحمت اللہ ۔

رحمت ۔ بے ہے کرنئیں شُدین ۔ رب توں خیر منگ ۔

خلیفہ ۔ اللہ دا فضل اے جی ۔ سب ٹھیک ہوناایں ۔ ایں چاہ پیا واں تیرے لئی بنا کے ۔

سلامتے ۔ مئیں چاچا ایس ویلے میرا کسے شئے نوں دل نئیں کردا ۔

خلیفہ ۔ اپنے منڈیاں کڑیاں دی سنا ۔

سلامتے ۔ سب راضی باضی نے ۔ تے خیر پتہ نئیں کیوں نئیں آیا دو دن دا ۔

رحمت ۔ اوہدرای گیا ہوناایں ۔ شیخوپور سے ۔ امام دین نال نکڑا اے ۔

سلامتے ۔ چنگا اے ۔ تہانوں ساریاں نوں سلام بھیجیا سُو ۔

خلیفہ
رحمت } ۔ وعلیکم اسلام ۔

سلامتے ۔ سارا چیتر بمار رئیا ۔ مٹی چڑھانی سی وَلاں تے تے میں آپ کھیتر جاندی رئی ۔
اللہ سیتے خیراں ہون ویر دیاں ۔

رحمت ۔ کھیر سلا اے بی بی توں انویں دہماں وچ تے ناں ناں چیندی جا ہور جھٹ
توں نہ آیا تے گھرٹی نوں آجائے گا ۔

سلامتے ۔ میں اوہدے دن ستھن آئی سی انوری دی بی بی کول ۔ جیٹھ دے مہینے چودھویں
یا پندرھویں ۔

رحمت ۔ بس اے ٹھیک اے اودوں میری کمیٹی دی نکلی اے ۔

سلامتے ۔ پر اوہ تے سدھے موہوں گل ای نئیں کردی ۔

رحمت ۔ کون ؟

سلامتے ــ انور دی بی بی ۔
خلیفہ ــ اوہناں دا ارادہ کُش بدلیا ہوئیا لگدا اے مینوں ۔
سلامتے ۔ تے فیر کھیر سلا اے ۔ میرا ویر کوئی کوچجا نئیں ۔ عیبی شرابی نئیں ۔ خیر نال
کماندا اے اپنے دساں نہواں دا کار کر کے ہلال دی روٹی کھاندا اے ۔
رحمت ــ ہاں ہور کی ۔
(جمال دین آتا ہے)
سلامتے ــ کی خبر لیایا ایں ویر دی ۔
جمال ــ آپاں دو وقتے کہندی اے مینوں تے نئیں گیا دس کے ۔
رحمت ــ فیر کوئی گل نئیں میں بہتر اے لے جاناایں ۔
جمال ــ اوہنوں دی میں پچھ آیا ایں ۔
سلامتے ــ اوہ کی کہندا اے ؟
جمال ــ کہندا اے مینوں تے پتہ نئیں بُوہے تے جندہ وجیا ہوئیا ای میں ویکھیا اے ۔
سلامتے ــ میرے ویر نال کسے نے وَیر کما لیا اے ۔
رحمت ــ ئے ہے کر نئیں جھلّی ۔
خلیفہ ــ کوئی عقل دی گل کر کرمٹیئے ۔ اوہدے نال کدی دشمنی ہو سکدی اے ۔
سلامتے ــ بس میرا دل کہندا اے ۔
جمال ــ اینویں پُٹھیاں سدھیاں وہماں نہ کر نئیں جائی دا بی بی ۔
سلامتے ۔ جدوں میں پنڈوں ٹری سی تے میری کھبّی اکھ پھڑکی سی ۔
رحمت ۔ اوئے اینہہ اینویں گلاں بنایاں ہوئیاں ایں لوکاں نے جھلیئے ۔ اکھ پھڑکن
نال کُش نئیں ہوندا ۔
(ایک دم سنجیدہ ہو کر)
ایدھر آئیں ناں خلیفہ
(کیمرہ خلیفہ کو سامنے لاتا ہے ۔ اس کے ساتھ ہی جمال بھی آگے کھسکتا ہے
تینوں ایک فریم میں سر جوڑتے ہیں اور آہستگی سے بات کرتے ہیں)

رحمت ۔ کی خیال اے تیرا ۔

جمال ــــ حاتم ناں گیا ہونا ایں مجلساں تے

رحمت ــ اوہ تاں گئے سی اِک رات تے ۔ فیر آگئے سی ۔

خلیفہ ــ فیر وی چلا گیا ہونا ایں ۔

جمال ــــ اوہ جیہڑا اوہدا یار آندا ہُندا اے اوہدروں کی ناں ۔

خلیفہ ــ شیخوپورے توں ۔ اوسے نال ای گیا اے ۔ پرسوں آئے سی میری دوکان تے دوتویں ۔ چاہ پی کے گئے ایں ۔

رحمت ــ مینوں وی انویں فکر جیئی لگ گئی اے ۔

جمال ــــ شاواشے بئی تیرے ۔ توں وی زنانیاں جیا دل رکھدا ایں ۔

خلیفہ ــــ اوئے نئیں ۔ ایسی کوئی فکر والی گل نئیں ۔

سلامتے ۔ (پلٹ کر) کی گلاں کردے جے تسیں ۔

رحمت ۔ کُش نئیں بھین اوہ ۔ اوہ اپنے اوہدے ۔ ۔ ۔ ۔

خلیفہ ــ انوری دی ماں دیاں گلاں کر رئے سی ۔

سلامتے ــ دفع کرو اوہنوں ایس ویلے ۔ میرے ویر دی سُوہ کڈھو کدھروں ۔

جمال ــ اوہ تے ہُن بس آن والا ای ہونا ایں

رحمت ــ جے شیخوپورے وی ناں گیا ہووے تے فیر ۔

خلیفہ ــ اوہدر ای گیا ہونا ایں ۔

جمال ۔ اِک اوتے ہور وی یار بنایا اے تواں ۔

رحمت ــ آہو اوہ گنجا جیا ۔

خلیفہ ۔ اوئے نئیں یار اوہدے نال تاں بس انویں سلاما لیکی اے ساوس دے نال نئیں گیا ہونا ۔

(اس ڈائیلاگ پر دروازے پر آہٹ ڈگمگا ہٹے ہوتی ہے ۔ اور طفیل رفوگر سر پر پٹیاں بندھی ہوئی ۔ بازو پر پٹیاں لپٹی ہوئی نہایت نحیف وخستہ لڑکھڑا کر دھڑام سے گرتا ہے ۔ سلامتے تڑپ کر اُٹھتی ہے)

سلامتے ۔ میرا ویر ، میرا ویر ، میرا بھرا ، میرا لالا ۔

(سلامتے بھاگ کر اُس کے پاس پہنچتی ہے ۔ یہ تینوں بھی پلٹ کر اُس کے پاس پہنچتے ہیں ۔ اور اُسے اُٹھا کر چارپائی پہ ڈالتے ہیں)

رحمت ۔ طفیل ۔ طفیل ۔

خلیفہ ۔ ایہہ کی ہو گیا یار ۔

جمال ۔ طفیل ۔ کی گل اے یار . . . ایہہ سٹاں کتھوں وجیاں ۔

طفیل ۔ پانی ۔ اک گھٹ پانی پلا مینوں جمال دیناں ۔

(جمال دین گلاس میں پانی لاتا ہے)

سلامتے: ایہہ کی ہو گیا میرے ویر نوں ۔ ایہہ کس ظالم نے ظلم کمایا ۔

طفیل ۔ کُش نیئں ہویا ۔ سب ٹھیک اے اوس دی درگاہ وچوں ۔

رحمت ۔ توں کدھروں آیا ایں تے ایہہ کی کیتا اے طفیل محمدا

طفیل ۔ اوہ یار . . . اوہ ۔

خلیفہ ۔ ہاں ہاں گل کر ۔

طفیل ۔ ہُن کی دساں بس اک ایکسی ڈنٹ ہو گیا ۔

رحمت ۔ تیرا ایکسی ڈنٹ ؟ او کس طرح ۔

طفیل ۔ ہویا اس طراں بئی میں گیا سی بھا حمید ول تے جدمیں پہنچیا گھوڑا ہسپتال دے سامنے ۔ چنگی بھلی وگدی سڑک لوک آن جان ئیں وی تُری جاندا سی اپنے دھیان نال ۔ موڑ دے کول ایکدم بال سڑک پار کردیاں ہوئیاں رکشے تھلے آن لگا ۔ میں دوڑ یا اُنہوں بچان ، بال تے بچ گیا پر میں جا وجا رکشے دے ۔ نال تے سیدھا سڑک تے بس فیر مینوں ہوش نیئں رہی ۔ اکھ کھلی تے ہسپتال وچ ۔

رحمت ۔ پھیر کی ہویا ۔

طفیل ۔ پھیر بس کش نیئں ۔ ایہہ تیرے سامنے ایں ۔ چوری کھسکیا ایں ہسپتال وچوں مینوں کاٹ ملیا سی بھین دا تے فکر سی بئی ایتھے گھرے پہنچ کے حریان ہوندی ہوؤ (کراہتا ہے) بڑی مشکل نال تے بڑی کھیچل نال ایتھے پہنچیا ایں اک گھٹ پانی ہور پیائیں ۔

رحمت ۔ اُنج تے ٹھیک ایں طفیل محمدا۔
خلیقہ ۔ زخم زیادہ گہرے تاں نیئں ۔
جمال ۔ چکر تاں نیئں آندے ۔ دل تے نیئں ڈُب دا ۔
طفیل ۔ ٹھیک اے ، ٹھیک اے ۔ خیر مہر اے ۔
سلامتے ۔ (روتے ہوئے) شکر اے میرے مولا دا نئیں تے توں ایس بھین نوں جیوندے جی مار نا سی ۔ ربّا لکھ لکھ شکر تیرا . . . . مہربانی تیری ۔

(کٹ)

۱۴

کردار

رحمت اللہ : رکشا ڈرائیور

پرویز : ویلفیئر آفیسر

عائشہ : ایک دکھی عورت عمر پینتیس ۳۵ سال

کوکب : پرویز کی چھوٹی بہن عمر بائیس تیئس سال

ابراہیم : کوکب کا بھائی۔ لفنگا

ماں : پرویز کی ماں

امین : پرویز، ابراہیم اور کوکب کا سب سے بڑا بھائی
نقلی دوائیں بنانے والا۔

سین — ۱

ان ڈور ———————— دن

(متوسط طبقے کا گھر برآمدہ، صحن میں ایک طرف چوکی بچھی ہوئی ہے۔ سامنے دو گھڑوں کی ایک گھڑونچی ہے۔ چوکی کے پاس دو مونڈھے رکھے ہیں برآمدے میں دو کمروں کے دروازے کھلتے ہیں۔ چوکی کے پاس ہی برآمدے کی منڈیر سے بانس کی ایک سیڑھی لگی ہے۔ جس پر آدمی بیٹھ سکتا ہے۔ جب سین کھلتا ہے تو ماں چوکی پر بیٹھی مشین پر کپڑا سی رہی ہے۔ ابراہیم چوروں کی طرح ڈھاٹا باندھے ہاتھ میں چھرا لئے اندر سے نکلتا ہے۔ برآمدے میں رُک کر ادھر اُدھر دیکھتا ہے۔ صحن میں آتا ہے اور کپڑا سیتی ماں کے قریب سے ہو کر گزر جاتا ہے اندر سے کوکب کی خوفناک چیخ سُنائی دیتی ہے۔ ماں تڑپ کر" ہائے میں مر جاں"۔ کی ہو گیا، کی ہو گیا" کہتی ہوئی اندر کو بھاگتی ہے اور برآمدے کے اُس دروازے میں جس سے ابراہیم نہیں نکلا اندر داخل ہوتی ہے۔ پانچ منٹ سیٹ پر خاموشی رہتی ہے۔ پھر ماں کوکب کو سہارا دیتے باہر لاتی ہے وہ درد سے بے چین ہے اور درد سے کراہتی آتی ہے۔)

ماں — ہائے نی کُڑیئے حوصلہ کر خیر صلا اے۔

کوکب — اماں جی بوٹی کڈھ کے لے گیا انگل وچوں۔ تہانوں کی پتہ اے کنی درد ہُندی اے۔

ماں — نے ہے ساڈوں بھلا کیہڑے لڑی نہیں دھموڑی۔

کوکب — دھموڑی نہیں سی اماں جی ڈیموں سی کالے رنگ دا۔

ماں — لوہا رگڑ ایہدے تے چھیتی نال آ وے آہ۔

(مشین پر سے قینچی نکال کر انگلی پر ملتی ہے)

کوکب — ہائے اماں۔ درد تے سگوں ودھی جا رہی اے۔

ماں — جا جا کے مٹی دے تیل دا اک پھنبہ لا لے۔ ایہدے اُتے۔

کوکب — سپرٹ نہ لاواں۔

ماں — سپرٹ نال کُش نہیں ہونا کاکی ایہدے تے مٹی دے تیل دا پھنبہ لا۔

کوکب ۔ کہندے نے لونگ وی رگڑ کے لایئے تے فیر دی ڈیموں دے ڈنگ نوں ....
ماں ۔ ہن جا کے کُش للا دیں گی وی ۔ کہ گلاں ای کری جادیں گی ۔
کوکب ۔ جا رہئی ایں اماں ۔ میرے کولوں تے ٹڑیا وی نہیں جاندا (جاتی ہے۔)
ماں ۔ سواہ جارہئی ایں ۔ ہے کے میری جان ای کڈھ دتی سی ۔ میں کہیا اللہ جلنے
کی ہوگیا اے ۔
(ابراہیم پھر اُسی طرح ڈھاٹا باندھے چھُرا ہاتھ میں لیئے ایک بوری
جس میں مٹی کے ڈھیلے بند ہیں اُٹھائے ماں جی کے قریب سے
گذر کر اُسی دروازے میں داخل ہو جاتا ہے)
ماں ۔ کیوں لائیا اے مٹی داتیل ۔
کوکب ۔ (آف کیمرہ دُور سے) لایا اے اماں جی ، رکھ پئے رہئی اے سارے ہتھ وچ
(امین داخل ہوتا ہے)
امین ۔ لیا بئی ہے آ ۔ آجا آجا اگے آجا ۔ ایدھر رکھدے ۔ شاباش ۔
(رحمت اللہ آدھی بوری چاک کی اور ایک بڑا سا پیکٹ لے کر اندر
داخل ہوتا ہے)
امین ۔ شاباش ہے ایہہ چیزاں ایتھے رکھدے ۔ ایتھے ۔
رحمت اللہ ۔ (سامان گھڑونچی کے پاس زمین پر رکھتا ہے اور پھر پلٹ کر ملتھے پہ
ہاتھ رکھ کے کہتا ہے)
رحمت ۔ اماں جی سلام ۔
ماں ۔ جیوندا رہ ۔ اللہ وڈی عمر کرے ۔
رحمت ۔ ترن روپے چالی پیسے ہوئے اے جی سارے
امین ۔ ٹھہر یار جائے ای حساب کرن بہہ گیا ایں ۔ جالی تے بہت کم اے ۔ تیرے
رکشے نال ۔
رحمت ۔ اسیں ویٹنگ نہیں کردے جی سانوں وارا نہیں کھاندی ۔
امین ۔ اوسٹرکون تینوں ویٹنگ لئی کہہ رہئیا اے تُنے فیر واپس جانا ایں اکری منڈی
(آواز دے کر) ابراہیم ۔ ابراہیم ۔

(وہی ڈھاٹے والا شخص باہر نکلتا ہے ہاتھ جھاڑتے ہوئے دُھول اُڑاتے ہوئے)

ابراہیم۔ ہاں جی۔

امین ۔ او بئی چونے دی چھلائی کر لئی سارے دی۔

ابراہیم۔ کتھے جی اوہ چھُری کرماں ماری جہئی اے پئی تِن چار سیر چونا چھلّی دا آئے تے دھاڑ رہ جاندی اے۔

امین۔ اوہنوں ریتی مار لیا کر گھنٹے ادھے گھنٹے مگروں بئی۔

ابراہیم۔ او جی ریتی ای نہیں نا ملی۔ باہر صوبیداراں دے چونترے تے لا کے لیانا اں ہر پندراں ویہیاں منٹاں مگروں۔

امین۔ میرا خیال اے نہ چھلیے چونا کی ضرورت اے۔

ابراہیم۔ بہت میلیاں ہوئیاں ایں ڈلیاں۔ اِک اِک سُوتر رنگ چڑھیا ہویا اے۔

امین۔ فیر تے چھلنا بہت ضروری اے بئی۔ اچھا آ ہے۔ چاک دی بوری۔

ابراہیم۔ (اُٹھا کر) بس اپنا ای۔

امین۔ ہور لیا نے آں جا کے میرا مطلب سی تُوں کم توں نہ بیٹھا رہویں۔ فی الحال ایہہ تسے ے۔ چل بئی رکشے آئے۔

رحمت۔ چلو جی۔

ماں۔ روٹی تے کھا جا۔

امین۔ کم دے ویلے روٹی نہ پچھیا کر ماں۔

ماں۔ (اپنے خیال میں) بڑے سوہنے کم کردا اے خیر نال۔

امین۔ کوکب کتھے اے۔

ماں۔ اندر اے۔ ڈیموں لڑ گیا سو ہتھ اُتے۔

امین۔ سوج تے نہیں پئی۔

ماں۔ (سر ہلاتے ہوئے) نہیں۔

امین۔ چل یار۔ (دونوں چلتے ہیں) ٹھہریں یار میں اندروں ماں چک لیاواں اِک منٹ وِچ آیا۔

(امین اندر کمرے میں چلا جاتا ہے۔)

رحمت ۔ اماں جی۔ ایہہ۔ ایہہ تہاڈا لڑکا اے جی۔

ماں ۔ (سر جھکائے ہوئے) ہاں۔

رحمت ۔ بہت بھلے آدمی ایں۔ دل دے بہت ای چنگے ایں۔

ماں ۔ (اثبات میں سر ہلاتی ہے)

(کوکب ہاتھ کو پھونکیں مارتی ہاتھ جھٹکتی باہر آتی ہے)

کوکب ۔ اماں۔ بھاجی گئے۔

ماں ۔ نہیں اندر ای اے تیر نال۔

کوکب ۔ تے ایہہ کون اے؟

رحمت ۔ میں رکشہ والا ایں جی ۔ سمیان لیایا ایں۔

کوکب ۔ ایتھے بہہ جاؤ موڑھے تے۔

رحمت ۔ بس جی مہربانی۔

(امین ایک بڑا سا ڈبہ خاکی کاغذ میں لپٹا ہوا باہر لاتا ہے)

امین ۔ آہ لے بی۔ (رحمت لینے کو ہاتھ بڑھاتا ہے)

نہیں نہیں کوئی ایڈا بھارا تے نہیں۔ آہن چلئے رستا مس کوکب رشید سنیا اے تیرے ڈھونڈ لڑ گیا اے۔

کوکب ۔ ہاں جی۔

امین ۔ خطرناک دشمناں نوں نا چھیڑیا کر اگے دیکھ تاں سہی کیسا زمانہ جارہیا اے آؤ جی چلئے۔ اچھا سلام علیکم۔

رحمت ۔ ماں جی سلام۔

ماں ۔ وعلیکم السلام جیوندے۔۔۔

(کوکب ماں کے پاس تخت پر بیٹھ جاتی ہے)

کوکب ۔ اماں میں ہن نوکری کر لینی اے۔

ماں ۔ بی اے کر کے ای کریں گی۔ پہلوں کسے نیں۔۔۔

کوکب ۔ نہیں اماں میں دساں پندراں دناں دے وچ وچ کرلینی اے بھانویں کش ہو جاوے۔

(پرویز ٹفن کریئر ہاتھ میں لٹکائے اندر داخل ہوتا ہے اور داخل ہوتے ہی
نعرہ مارتا ہے)

پرویز — اسلام علیکم . . . . اسلام علیکم (ماں کے قریب جا کر جھکتا ہے وہ اس کے سر
پر پیار دیتی ہے) توں شناس کوکب رشید (اس کے سر پر پیار سے چپٹر مارتا
ہے) "نگڑی ایں۔

کوکب — مہربانی اے جناب دی۔

ماں — اُٹھ ناں بھرانوں بہین دے۔

کوکب — کیوں پہلاں میں تھاں ملّی اے کہ بھاجی نے۔

ماں — ہائے نی کُڑے بیبئے — کی کری جانی ایں۔

پرویز — کوئی گل نہیں ماں جی اسیں ایتھے بہہ جانے ایں۔
(پاؤں کے بل زمین پر بیٹھ جاتا ہے)

کوکب — اگر آپ کی پتلون نئی ہے تو وہ موڑھا لیجیئے کریز خراب نہیں ہوگی۔

پرویز — جی نہیں شکریہ ہماری پتلون نئی بالکل نہیں ہے آپ فکر نہ کریں۔

کوکب — اَج کی پکایا اے تہاڈے نوکر نے۔

پرویز — پتہ نہیں — میرا خیال اے آوبینگن پکا رہیا سی۔

ماں — توکّل صاحب دا کی حال اے۔

پرویز — ٹھیک ٹھاک ایں بالکل۔

کوکب — تے مس عالیہ توکّل۔

پرویز — اوہ دی ٹھیک اے بالکل۔

کوکب — پرویز بھاجی اوہنوں لیا ؤ ناں کدے ایتھے، ساڈے گھر۔

ماں — کُش عقل دی گل کر کرط بیئے اوہ بھلا آن لگی اے ساڈے گھر

کوکب — پرویز بھاجی کہن تے اک منٹ وچ آجاوے۔ کیوں بھاجی۔

پرویز — بئی پتہ نہیں۔

کوکب — سچی سچی گل کرو انیویں جھوٹ نہ بولو۔

پرویز — بئی میں کی کہہ سکدا ایں۔

کوکب :- (اُٹھتے ہوئے) اچھا ایہہ لوؤ - ایہہ میں اپنی تھاں چھڈ دتی اے تہاڈے لئو
ہُن تُسی تے دس دیؤ سچی سچی -

پرویز- (اُٹھ کر اس کی جگہ بیٹھتے ہوئے) تھینک یو ویری مچ مس لیکن میں کی عرض کر سکدا ایں
ایہہ تے اوہدی مرضی تے منحصر اے -

کوکب - تہانوں کُش پتہ نہیں اوہدی مرضی کی اے -

پرویز- جی نہیں -

کوکب - اچھا تے فیر چھڈو میری تھاں آجاؤ اپنی جگہ تے -

ماں - اوہ ہوں - کی کری جانی ایں کُڑیئے - ہفتے دس دن پچھوں وچارا گھر آندا اے تے
توں اوہدے نال لڑن ڈیہہ پینی ایں -

کوکب - میں وی تے آخر انسان ایں اماں جی میرا وی لڑن نوں جی کردا اے - میں کدھے نال
لڑاں ہور -

پرویز- ضرور لڑو جی مس صاحب ..... اسیں کوئی انکاری ایں -

کوکب - پتہ وی اے میرے ڈیمو لڑ گیا اے کابلی بھونڈ -

پرویز- مر گیا ہونا ایں وچارا لڑ دے سارای -

کوکب - تہاڈے لڑے تے پتہ لگے (سیڑھی کے ڈنڈے پر جا کر بیٹھتی ہے) تن دن رونڈے
رونڈے بس نہ کرو -

ماں- ہائے نی کُڑیئے خدا توں خیر منگ کی کہی جاندی ایں بھراں نوں -

پرویز- کہہ تے کُش نہیں رہئی ماں جی صرف ڈیمو لڑا رہئی اے مینوں -

کوکب (ہاتھ کو پھونک مارتے ہوئے) ہاں سچ بھا جی Break into دا کی مطلب
ہندا اے بھلا -

پرویز- بریک ان ٹو دا مطلب اے - نقب لگانا کسے دے گھر سند لانا -

کوکب - تے فیر گھوڑا سدھانا نوں کی کہندے ایں -

پرویز- To break in a horse.... Break in

کوکب - ہائے فیر میرے تے ۲ نمبر کٹے گئے -

پرویز- جناب Break into a a horse لغ آئے ہون گے - لادتی ہوئے گی گھوڑے

سنجھ (کوکب اثبات میں سرہلاتی ہے) لوؤ ماں جی تہاڈی کڑی رسئہ گبر ہوگئی اے
گھوڑیاں نوں سنجھ لان لگ پئی اے۔

(اس فقرے پر امین اور رحمت اللہ ایک بڑی بوری دونوں طرف سے
پکڑ کر اندر داخل ہوتے ہیں۔)

پرویز۔ سلام علیکم بھائی جان۔

امین۔ (بوری گھڑونجی کے قریب رکھتے ہوئے) وعلیکم اسلام۔ لے بئی توں بہہ جا ایتھے
اک منٹ لئی (آواز دے کر) ابراہیم باہر آئیں یار۔

پرویز۔ بہہ جا بئی۔

ماں۔ آہ موڑھا اے لے بیٹا۔

رحمت۔ بس جی مہربانی تسیں بیٹھو۔ اک گلاس پانی دا مل سکدا اے۔

پرویز۔ (اُٹھتے ہوئے) کیوں نہیں کیوں نہیں پانی بہت۔ پانی جنا کہوں۔
(جا کر گھڑونجی سے پانی لے کر اُسے دیتا ہے۔ رحمت اللہ پیتا ہے)

کوکب۔ بھاجی تسیں میرے لئی رسلے نہیں ناں بھیجے۔ خیر کوئی گل نہیں۔

پرویز۔ اوہ دے کے نہیں گیا جہاں رین ڈرائیور ساڈا۔

رحمت۔ (چونک کر) ہیں جی؟

(ابراہیم آتا ہے اور امین اس کے ساتھ بوری اٹھوا کر اندر جاتا ہے۔)

پرویز۔ میں کل ای اوس نوں دتے سی دو انگریزی دے تن اردو دے بئی جاندا ہویا ساڈے
گھر چھڈ دئیں۔

کوکب۔ اوہ تے کوئی نہیں لیایا۔

پرویز۔ میرا خیال اے اونہوں ایدھروں دی گزرن دا موقع نہیں ملیا ہونا۔

کوکب۔ بیگم توکلی نوں کہنا سی پنج دس ہور رسلے دے دیں اونہاں دے گھر تاں بیشمار
پرچے آندے ایں۔

پرویز۔ تیرا کی خیال اے میں توکلی صاحب دے پرچے چک کے تینوں بھیجدا ایں۔

ماں۔ اللہ نہ کرے اسیں کوئی منگتے ایں۔

رحمت۔ تسیں جی۔ تہاڈا جی۔ . . . تہاڈا ناں پرویز صاحب تے نہیں جی۔

پرویز۔ ہاں جی میراناں پرویز ای اے..... پر تسیں تہانوں . . .

رحمت ۔(ہاتھ آگے بڑھا کر ملاتے ہوئے) توکل صاحب دا ڈرائیور رجال دین میرا یار اے جی

اسیں اکو کوٹھڑی وچ رہندے ایں۔ اوہ ٹیکسی وندا سی تے میں . . . ہیں جی

پرویز۔ تہاڈا ناں رحمت اللہ تے نہیں۔

رحمت ۔ ہاں جی میراناں ای رحمت اللہ اے۔

پرویز۔ اوہ ہر وقت تہاڈا ای ذکر کردا رہندا اے۔

رحمت ۔ گھر آندا اے چھٹی کر کے تے تہاڈیاں ای صفتاں کردا رہندا اے۔

پرویز۔ بڑا اچھا آدمی اے تہاڈا یار۔

رحمت ۔ اچھیاں نوں سارے ای اچھے دس دے ایں جی تے میرے ورگیاں نوں ۔

جیہڑے میرے ورگے ہندے ایں . . . .

ماں ۔ ایہہ چھوٹا کاکا اے میرا۔ کارخانے وچ ویل فیئر افسر اے ۔ خیر نال۔

رحمت ۔ مینوں پتہ اے ماں جی ۔ اللہ نے بہت بخت آور اولاد دتی اے تہانوں . . .

ایہہ تہاڈے وڈے صاحبزادے وی کوئی گھٹ نیک نہیں بہت درد والے بندے

ایں ۔ (امین باہر آتا ہے)

امین ۔ بہہ جا یار توں ہالے تیکر کھلوتا ہویا ایں ۔

رحمت ۔ میرا پہیہ پنکچر ہو گیا اے تے میں باہر سٹپنی بدل لواں ۔

امین ۔ ٹھیک اے ۔ کنی کو دیر لگے گی ۔؟

رحمت ۔ بس جی ایویں پنج منٹ دا کم اے ۔ . . (جاتے ہوئے) تسیں مال کڈھو میں

ہنے آناں ایں ۔

امین ۔ اچھی بات اے ۔ ہاں جی شہزادہ صاحب کی حال اے تہاڈا ۔

پرویز۔ اچھا اے بھائی جان ۔ شکرا اے ۔

امین ۔ توں چڑھ کے بیٹھی ہوئی ایں کوہ مری دی پہاڑی تے کوئی روٹی وغیرہ دا

بندوبست ۔

پرویز۔ بھائی جان ایس فعل توں تہاڈا دل نہیں کنب دا ۔

امین ۔ کس طراں کنب سکدا اے ۔ پرویز! تیری نوکری توں تیرا دل کنب دا اے؟

پرویز۔ میں تاں اپنے فرائض نہایت ایمانداری اور خلوص نیتی نال سرانجام دیندا ایں بھائی جان
امین۔ اپنے فرائض نوں ایمانداری اور خلوص نیتی نال سرانجام دین دی کوئی ضرورت نہیں ساڈے
ملک وچ ضرورت ایس امر دی اے بئی بندہ اپنی ایمانداری اور خلوص نیتی دا پروپیگنڈہ
کس طراں کردا اے۔ اج کل سارا کم اظہار بیان دے سر تے چلدا اے کارکردگی
دے سر تے نہیں۔
پرویز۔ میں پاکستان دا اک معمولی شہری ایں بھائی جان اور میں سمجھدا ایں کہ پہلے میں اپنے
فرائض اور ذمہ داریاں ایمانداری نال اداکراں تے فیر جے میرے کول کُش وقت بچ
رہوے تے تقریجاً نکتہ چینی نال وی دل پرچاواں۔
امین۔ بس ایہو ای تے تیری خرابی اے۔
(رحمت اللہ اندر آتا ہے۔)
رحمت۔ لو جی پیٹ بھر لیا اے میں۔
امین۔ آ بئی کھانا کھالے۔
رحمت۔ بس جی کر دو بسم اللہ۔
امین۔ او ئے آجا یار۔ اپنا گھر ای سمجھ ایہنوں۔ اسیں وی تیرے بہن بھائی ایں۔
رحمت۔ مہربانی جی۔ میں سویرے کھا کے ای چلا ایں جی۔
امین۔ تے فیر نہیں کھاندا۔
رحمت۔ نہیں جی فیر ٹیم ای نہیں ملدا۔
امین۔ اللہ اکبر۔ غریب آدمی دی وی کی زندگی اے وچارے دی اگر ایتھے صحیح
اسلامی حکومت ہووے پرویز صاحب تے ایہہ مشکلات آناً فاناً دور ہو جان۔
رحمت۔ ہاں جی بالکل۔
امین۔ اوہ کی شعر اے علامہ اقبال دا۔

کب ڈوبے گا سرمایہ پرستی کا سفینہ
ہیں تنگ بہت بندۂ مزدور کے اوقات

کوکب۔ (ہولے سے) تسیں اُلٹ پڑھ گئے او شعر بھائی جان۔
امین۔ جو کُش وی ہووے کوکب۔ دیکھیا نہیں جاندا۔ خدا دی قسم۔ بہت بے ایمانی

اور بد دیانتی اے ساڈے ملک وچ لو مینوں دیؤ میں اج بنا ندا ایہ اینوں ویل فیئر سٹیٹ اک منٹ وچ۔ نیک نیتی چاہیدی اے بندے دی۔

رحمت۔ ہاں جی۔ تہاڈے ورگے درد ی بندے ہوون دس پندراں ہور تے ملک دی صورت ای کُش دی کُش ہو جاوے۔

امین۔ ساڈا کُش وس نہیں چلدا ناں یار۔ اسیں بالکل بے بس اور بے یار و مدد گار انسان ایں .... بہر کیف خدا دی درگاہ وچوں اسیں نااُمید نہیں ہوئے بالکل۔

(عائشہ سسکیاں بھرتی دوپٹہ آنکھوں پہ رکھے داخل ہوتی ہے)

ماں۔ کی گل اے۔ کی گل اے میٹھے عیشاں خیر تاں اے۔

عائشہ۔ ہاں بی بی بس خیر ای اے۔ شکر اے اوہدی درگاہ وچوں جو دی اوہدا حکم ہوئے

کوکب۔ پر ہاسی گل کی اے۔ شبیر دی طبیعت تاں ٹھیک اے۔

عائشہ۔ (روتے ہوئے) گذر گیا اے دکھو کٹ کے تے تاپ دی سٹر کن سہہ کے۔

ماں۔ ہائے ہائے اوہ کدوں۔

عائشہ۔ اج دوپہرے۔

ماں۔ پر اوہ تاں بڑا سیانا ڈاکٹر سی جیہڑا اوہدا علاج کردا سی۔

عائشہ۔ گولیاں ای لخ کے دیندا رہیا تے بخار ودھدا رہیا۔ میں کئی واری کہیا۔ کئی واری عرض کیتی ڈاکٹر صاحب جی شبیر دا بخار ودھدا ای جاندا اے تے ایہو کہندا رہیا فکر نہ کر بی بی۔ ایہاں گولیاں ایسی کاٹ کرنی ایں بس کل کے تے کھڈ کھونڈی کھیڈن لگ جانی ایں کل سویرے۔

پرویز۔ تے لتیس گولیاں نہیں دتیاں ہونیاں ماسی۔

عائشہ۔ دندی رئی۔ دیندیاں کیوں نہیں سن بیٹا۔ پر ساڈی قسمت۔ اج سویرے ڈاکٹر کہن لگا بی بی مینوں دکھاں گولیاں۔ تے میں پلے ناں لوں کھول کے دکھائیاں اوس منہ وچ پا کے چکھی تے کہن لگا بی بی ایہہ تے چاک چونا اے نرا۔ کتھوں لیاندی رئی ایں۔ میں کہیا جی بزاروں ای لیاندیاں کوئی آپ تے نہیں سی ناں بنانیاں۔

امین۔ ماسی حکومت نوں توجہ دینی چاہیدی اے ایسے کماں وچ۔ اسیں ہُن

کتھے کتھے جا کے اخلاق سدھارئیے۔ بہت گر گئے ایں ساڈے بھائی بند۔

رحمت۔ توبہ جی کُش پچھو ای ناں۔

امین ۔ ایہہ لوؤ ماسی جی تیہہ چالی روپئے۔ کفن دفن کرو بچے دا۔

عائشہ ۔ (روپیہ لے کر) اللہ تیرا بھلا کرے بیٹا۔ سچے کدھرے تہاڈے جیہے لوک ساڈے ورگے گنہگاراں دئیاں محلیاں وِچ ناں ہون تے محلے ای اُڑ جان۔ وستیاں ای ویران ہو جان۔

رحمت ۔ ایہہ بابو ہوری تے بہت ای دل والے ایں بی بی۔

(ماں منہ ڈھانپ کر رونے لگتی ہے اور اس کے ساتھ کوک جھپٹ کر رونے لگتی ہے۔ اس دوران میں پرویز اپنا ٹفن بند کر چکا ہے وہ اُٹھ کھڑا ہوتا ہے)

عائشہ ۔ کی گل اے۔ کوئی میری گل بُری لگی اے تہانوں۔

امین ۔ نئیں ماسی۔ بس ایویں سارے جہان دے دکھاں نوں اپنا دُکھ بنائی بیٹھیاں ایں۔

پرویز ۔ چل یار پہلے مینوں تے کارخانے چھڈ آ۔

رحمت ۔ چلو جی۔ ضرور چلو۔

امین ۔ اوئے بئی آہ سامان لجانا سی شاہ عالمی۔

رحمت ۔ میں ہُنے آیا جی اک منٹ وِچ۔

(پرویز غصے اور نفرت سے گھورتا اس کے ساتھ نکلتا ہے)

عائشہ (ماں بیٹی کے پاس پہنچ کر ان کے پیچھے کھڑی ہو کر کبھی ادھر کبھی ادھر سر ہلا کر) کی گل اے بیٹا کوک کُش میتھوں غلطی ہو گئی اے۔ کی گل اے بہن سرداراں کُش میں کہہ بیٹھی آں۔ کی گل اے بیٹا۔ کی گل اے بہن۔ تسیں دس دیاں کیوں نہیں مینوں کیوں نہیں بولدیاں بھین سرداراں بہن سرداراں۔

(کٹ)

۱۵

کردار

آپا دولتے ـــــ بابو علم دین کی بڑی بہن

بابو علم دین ـــــ عرضی نویس وثیقہ نویس

جمال دین ـــــ ٹیکسی ڈرائیور

رحمت ـــــ رکشا ڈرائیور

طفیل رفوگر ـــــ ٹیلر ماسٹر، رفوگر

حاتم سائیں ـــــ فقیر

نرس ـــــ عمر بیس سال

نرس بوائے ـــــ عمر پچیس سال

سین ـــ ۱

ان ڈور ـــــــــــــــــــــــــــــ شام

(ہسپتال کے جنرل وارڈ کا سین۔ طفیل رنگر اب اچھا ہے ایک پٹی
سر پہ اور ایک ہاتھ پر بندھی ہے ہسپتال کے مخصوص آہنی پلنگ
کے ساتھ ٹیک لگائے آپا دولتے سے باتیں کر رہا ہے۔ آپا اُس کے
پلنگ پر چڑھی بیٹھی ہے۔ اور اس سے باتیں کر رہی ہے۔)

طفیل ـــ اوداں تاں سب خیر اے۔ آپاں پر سر دکھنوں نہیں ہٹ دا۔ سر وچ ہتھوڑے
جیئے وجدے رہندے نے سروچ۔

دولتے ـــ دے دفع دور کر سر نوں۔ لعنت بھیج ایس تے۔ اللہ دا شکر کر۔ جو اوس تیری
بانہہ سلامت رکھی اے۔ کاریگر ایں سوئی چلاندا ایں ہتھ دی کمائی کھاندا ایں
سر تیرے کس کم آوندا اے۔

طفیل ـــ بس دُکھدا رہندا اے آپاں۔

دولتے ـــ توں کوئی وکیل تاں ناں جو سر دی کمائی کھاسیں۔ اللہ دے فضل نال رنگر ایں سوئی
دھاگے دی کمائی کھاندا ایں دفع کر ایس خرابا تی نوں۔

نرس ـــ (اندر آکر) ہائے آپ پھر پیشنٹ کے پلنگ پر بیٹھ گئیں۔

دولتے ـــ پلنگ اے کوئی تخت طاؤس تے ناں۔ تیری بادشاہزادی دا جو گھس جاسی۔

نرس ـــ اس پر بیٹھنے کی اجازت نہیں ہے بی بی۔ آپ کرسی پر تشریف لے آئیں۔

طفیل ـــ ایتھے کرسی تے آجا آپا۔ اینویں کی فیدہ

دولتے ـــ (کرسی پر بیٹھتے ہوئے) اِک ہور آسی تے کہہ سی کرسی تے کیوں بیٹھی
ایں بی بی تلے فرش تے بہہ جا۔

نرس ـــ نہیں بی بی ـــ یہ کرسی ملاقاتیوں کے لیے ہی ہے آپ کو یہاں سے کوئی نہیں
اُٹھائے گا۔

دولتے ۔ کدوں چھٹی ملسی ۔ ساڈے منڈے نوں

نرس ۔ یہ تو ڈاکٹر صاحب ہی بتا سکتے ہیں ۔

دولتے ۔ ٹھیکے لا لا کے توں منڈے نوں دن چھوڑ یا تے دس سی ڈاکٹر ۔ کے فیدا تیرے نرس ہون دا ۔

نرس ۔ چھٹی ڈاکٹر صاحب ہی دیتے ہیں ۔ بی بی ۔ یہی ہسپتال کا قانون ہے ۔

دولتے ۔ لیا فیر اک گلاس پانی دا تے پلا چھوڑ آیاں نوں ۔

طفیل ۔ (اٹھتے ہوئے) پانی تینوں میں پلا نا ایں آپاں ۔

دولتے ۔ ...... نہ ..... کے ضرورت اے ۔ تیرے پانی پلان دی خرابا تیا ۔ ایہہ کس گل دی تنخواہ لیندی اے ۔ توں بیٹھا رہ ۔

طفیل ۔ ایہناں وچاریاں نوں بڑے کم ہندے نے آپاں ۔

دولتے ۔ ویکھاں ۔ کم ہندے سُو ۔ ایہہ تے ساڈیاں ملازم ہوئیاں ایس مریض ہسپتالاں وچ نہ بھجیئے ۔ خدا دے فضل نال تے کدے چل سکن ہسپتال ۔

طفیل ۔ اوداں کہن نوں کی کہنا آپاں ۔

دولتے ۔ اسیں بندے نہ کپئے ۔ چاقو نہ ماریئے ۔ موٹراں لیّاں دیاں ٹکراں نہ کریئے تے فیر ویکھ ساں کنج رونق ہووے ۔ ہسپتالاں وچ الّو بولن خُدا دے حکم نال ۔

نرس ۔ یہ لیجئے پانی ۔

دولتے ۔ ٹھنڈا اے کہ کورے گھڑے دا ۔ کہ تتّا ای لے آئی ایں ۔

نرس ۔ درمیانہ سا ہے ۔

دولتے ۔ اساں کدے نہ پیتا درمیانہ پانی خُدا دے فضل نال ساڈی زمین اے ۔ جانداد اے ۔ کوئی درمیلے تے آدمی ناں اسیں ۔ کدے نہ بیٹھے انٹر کلاس دے ڈبے وچ ۔

طفیل ۔ ایہہ مینوں پھڑا دیوجی ۔

(طفیل گلاس لے لیتا ہے اور نرس کیمروں کی طرف چلی جاتی ہے ۔)

دولتے ۔ تتا پانی نہ پیا کرو سا کھ دے مہینے وچ ۔

طفیل ۔ اوداں کوئی بہتا تتا بی نہیں ۔ آپاں اچھا ای اے ۔ ٹھنڈا ٹھنڈا لے پی کے تاں ویکھ ۔

دولتے ۔(گلاس لے کر پیتی ہے) وے کے دفع دُور فرنیل دی لوآوندی پئی بانی وچوں۔
طفیل ۔ایہہ دوا ہندی اے آپاں وچ پائی ہوئی کیڑے مکوڑے مارن لئی۔
دولتے ۔ایہہ ہسپتالاں وچ مرن مارن داکم چھوہ دتا تے فیر قبرستان وچ زندگی ملسی
طفیل ۔کیڑے مار دے اے ۔ آپا جراثیم
دولتے ۔تے جراثیماں شہدیاں کے وگاڑیاں اے ہسپتالاں دا (اٹھ کر پھر اس کے بستر پر آبیٹھتی ہے) جراثیم غریب دے تے بال بچڑ دار ہوسن ۔ بڈھے ماں باپ ہوسن شہدیاں دے ایہہ کے قتل عام کر چھوڑیا اے بچاریاں دا۔
(رحمت اللہ اندر داخل ہوتا ہے اس کے ہاتھ میں رس ملائی کا آب خورا ہے۔)
رحمت ۔السلام علیکم طفیل محمدا۔کی حال اے بیلیا تیرا۔ آپاں جی سلام ۔
طفیل ۔شکر اے رب دا تے اوہدی درگاہ نوں باہ یاہ بیلی لنگھ رہیا اے۔بہہ جا۔
رحمت اللہ ۔ (کرسی پر بیٹھتے ہوئے) آپاں ہوری کدوں آئے سی ۔
دولتے ۔آب خورہ پراں رکھ کے ۔خرابا تیا۔
رحمت ۔(آبخورہ دیتے ہوئے) بھین جی لوؤ ۔ لوؤ۔ تہاڈے نالوں آبخورہ چنگا اے بھلا۔
دولتے ۔(لیتے ہوئے) کے اے ایہدے وچ ۔
رحمت ۔ایہوئیں رس ملائی جہئی اے ۔ ٹھنڈی سی برف وچ لگی ہوئی ۔تے میں سوچیا دو چار دانے طفیل لئی، لئی جاواں ۔
(آپا دو انگلیاں ڈال کر ایک پیس نکالتی ہے اور شیرہ بستر کی چادر پر گراتی ہے طفیل تکیئے کے نیچے سے رومال نکال کر صاف کرنے کی کوشش کرتا ہے تو آپا کہتی ہے۔)
دولتے ۔دفع کرسو۔ آپے دھو لیں توں نہ فکر کر نوکرا۔
طفیل ۔ (اُٹھتے ہوئے) میں تہانوں چمچی لیا دیاں
رحمت ۔میں دس یار توں اُٹھی جاناں ایں ۔
طفیل ۔کوئی گل نہئیں آہ نیڑے ای تاں اے کھونجے وچ ہنے لیا یا اک منٹ وچ ۔
(طفیل چلا جاتا ہے۔)
دولتے ۔(ایک پیس اور نکال کر) وے توں وی لے کنجوسا کیسے تھاں دیا۔ کے شکل بنائی ہوئی اے چور جہئی ۔

رحمت ۔ (لیٹے ہوئے) بس جی بس آپا جی اکو بہت اے ۔

(رحمت اللہ رس ملائی کھاتا ہے ۔)

دولتے ۔ (روتے ہوئے) غم نہ ہوسن تیری آپاں نوں رحمت اللہ تے خدا دے فضل نال صحت اچھی ہووے ہُن تے دُکھاں مار چھوڑیا ۔ نڈھال کر چھوڑیا ۔ اِکو اِک میرا ایہہ اماں باپ دے دل دا سہارا تے بھین ——— دیاں اکھیاں دا تارا تے موذناں اوہدی نوں بھین توں دور کر چھوڑیا ۔ بھین شہدی رس ملائی نہ کھاوے تے کے کرے ۔ کس کھوہ وچ ڈب مرے ۔

رحمت ۔ اللہ نہ کرے آپا جی تہاڈے نال ای اے تے سارے محلے وچ رونق اے ۔ پر اک گل اے جی بابو علم دین ہوری تے بہت خوش ایں ساڈیاں بھابیاں نال ۔

دولتے ۔ دفع دور ۔ ہسپتال وچ ناں نہ لے اوہناں بدبختاں دا ۔ ایہہ کدھر دفع ہو گیا اے ۔ چمچی نہ بھی اوس نوں ہالی تیکر ۔

(آواز دیکر)

نی نرسے ۔ نرسے نی ۔ نی ایہہ کے ہسپتال اے جتھے چمچی نہ لبھے ۔ ٹھہر میں خود لیانی ایں باورچی خانے وچوں جا کے ———

(انگورہ ہاتھ میں لئے دروازے سے نکل جاتی ہے ، اس کے جانے کے بعد رحمت اللہ ہسٹری چارٹ کا گتا دیوار سے اتار کر اپنے آپ کو ہوا کرتا ہے ۔ اور اس پر لگا ہوا کاغذ چٹکی سے کھول کر نیچے گرا دیتا ہے ۔ پھر دو تین جھل مارتا ہے اور سرہانے رکھی ہوئی ٹرے میں سے بند پٹی اٹھاتا ہے اس کا کاغذ پھاڑتا ہے ۔ اور پٹی کی دو تین تہیں کھولتا ہے اور اسکو سر پر پگڑی کی طرح باندھتا ہے اتنے میں طفیل چمچی لے کر آجاتا ہے اور بستر پر لیٹے ہوئے پوچھتا ہے ۔)

طفیل ۔ آپا دولتے کدھر گئی ۔

رحمت ۔ اوہ بورچی خانے وچ گئی اے چمچی لین ۔

طفیل ۔ تاں توں ہا پگ جہئی بنھی بیٹھا ایں لیر جہئی ۔

رحمت ۔ میں کہیا ہسپتال دا معاملہ اے ایویں ننگے سر بہنا ٹھیک نہیں ۔ بے ادبی ہوندی اے افسراں دی ۔

طفیل ۔ پٹی جیئی بنھی لگدی اے جداں سرلیتیاں دے بنھی ہووے۔
رحمت ۔ نہیں تاں ویکھ لڑے چھڑیا پچھے سبتھ بھردا ۔ کی حال اے۔
طفیل ۔ ہُن تاں چنگا اے واہ دا ارمان اے سر ہُبت دُکھدا رہندا اے ۔ اُٹھ کے
کھلوواں تاں چکر جیئے آندے نے ۔
رحمت ۔ کمجھوری جو ہوئی چکر تے آپے ای آنے نیں ۔ مجون کھایا کر طاقت دی ۔
طفیل ۔ بس آہ گولیاں جیہیاں ای دیندے اے ۔ واہ دا ڈاکٹر گزارا کر دیاں ایں ۔
رحمت ۔ گولیاں دیچ کی پیا اے ۔ مُنقہ کھایا کر دودھ وچ پا کے خوب کلاں چھوٹی لیچی
طباشیر تے انویں ماشہ کو سلاجیت دودھ وچ ابال کے پی لیا کر ۔ بہت طاقتور
چیز اے ۔
طفیل ۔ اے اپے ای بڑا کھیال رکھدے اے رحمت اللہ
(ادھر اُدھر دیکھکر)
آمنہ تے نئیں ویکھی اجیہاں دناں وچ ۔
رحمت ۔ دیکھی سی دو تن واری ۔ آئی سی پیج اج سویرے ای چوڑیاں چڑھان
ڈیئی سی ۔
طفیل ۔ میری خبر لین نہیں آئی ۔ پر او داں خیر گل کوئی نہیں اوہنوں پتہ نہیں ہونا ۔
رحمت ۔ لے ہے پتہ نئیں سارے محلے نوں تاں خبر اے تیرے ہھٹڑ ہون دی ۔ میں
آپ گل کیتی سی اوہدی بی بی نال کہندی سی جاؤں گی اک دن ہسپتال ۔
طفیل ۔ کم کار تو ویل نئیں ملیا ہونا نئیں تاں آندیاں ضرور
(تکیے تلے سے رومال نکال کر)
اہ ہیں اک رومال کڈھیا سی اوہدے لئی برساں توں چوری ۔ انویں چھوٹی جیئی
لوکی پائی اے ۔ اہدے تے تے میریاں اکھاں اگے نہیر آ گیا ۔
رحمت ۔ (رومال لے کر) ایہہ تے بڑا فاٹی کین رہال اے ۔ اور ایہہ میں او ہنوں دے
دیواں گا اج ای ۔
(رومال میں زور سے ناک صاف کرتا اور جیب میں ڈال لیتا ہے ۔)
طفیل ۔ ایہہ دھو کے دئیں سلیمان دھوبی کولوں استری کرا کے ۔

رحمت ۔ (پلنگ پر پیر رکھ کر) آ ہو دھو کے استری کرا کے رنگدار لفافے وچ پا کے تے اُتے گوٹا بنھ کے میتھوں سب پتہ اے ۔

نرس ۔ (آکر) آپ سیدھے ہو کر بیٹھیں پلیز ۔

رحمت ۔ میں سدھا ای بیٹھیا ایں جی بہت سوکھا ایں ۔

نرس ۔ مریض کے بستر پر پیر نہ رکھیں ۔

رحمت ۔ میں ایہدی خبر لین آیاں جی اپنے یار دی ۔ ایہہ اپنا ای مریض اے تے اپنا ای پیر اے خیر سلا اے ۔

نرس ۔ خیر سلا نہیں ہے نا ۔ آپ پیر اُتار لیں نیچے مہربانی فرما کر

رحمت ۔ (پیر اُتارتے ہوئے) تسیں کیسے دی تمارداری نہ کرن دینا ایسے لئی تاں لوک ہسپتالاں وچ اپنے بمار داخل نہئیں کراندے بئی اوتھے گھر دیاں بندیاں نوں خدمت کرن دا موقع نئیں ملدا ۔

(نرس طفیل کے منہ میں تھرمامیٹر دے کر اپنی گھڑی دیکھتی ہے ۔ اور رحمت اللہ جیب سے سگریٹ نکال کر سلگاتا ہے ۔ نرس تھرمامیٹر نکال کر اور اُسے پڑھ چکنے کے بعد کہتی ہے ۔)

نرس ۔ آپ یہاں سگریٹ نہیں پی سکتے ۔

رحمت ۔ ایہہ کوئی منڈدا اے جی ۔

نرس ۔ سگریٹ سے مریضوں کو تکلیف پہنچتی ہے ۔

رحمت ۔ اوہ تاں وچارے اگے ای تکلیف وچ اے ۔ سگریٹ پین نال کی ہون لگا اے ۔

نرس ۔ میں کہہ رہی ہوں آپ کی سگریٹ نوشی سے مریضوں کو تکلیف پہنچتی ہے ۔

رحمت ۔ (سگریٹ زمین پر مسل کر) ہے آہ لو ۔ ہُن دسو میرے سگریٹ بجھان نال کیہڑے مریض دی تکلیف ختم ہو گئی اے ۔

نرس ۔ (سرہانے کی تپائی کی طرف دیکھ کر) یہاں پٹی تھی ایک ۔

رحمت ۔ آہ ہیگی جی ۔

نرس ۔ کہاں ۔

رحمت — آہ ویکھو آہ — لگی ہوئی اے۔
نرس — زخموں پر باندھنے والی پٹی ——
(جھک کر نیچے دیکھتی ہے۔ ساتھ ہی رحمت نیچے دیکھتا ہے۔ پھر دونوں اِدھر اُدھر تلاش کرتے ہیں لیکن پٹی نہیں ملتی۔)
رحمت — ایدھر تاں کدھرے نہیں دِسدی۔
نرس — ابھی ہیں نے لا کر رکھی تھی۔
رحمت — دھیان رکھیا کر جیجاں دا میم صاحب۔ پچھوں فیر اینویں ملاقاتیاں داناں لگ جاندا اے۔ اسیں وچارے ڈر دے ڈر دے جاندے ایں۔
(جمال اپنی دھن راہن ہڈ راہن ہڈ گاتا ہوا آتا ہے۔ نرس منہ پہ انگلی رکھ کر شیت شیت کرتی ہے۔ لیکن وہ بے پرواہ ہے پھر نرس اس کو جھنجوڑتی ہے۔ تو وہ ایکدم مسکراتا ہے۔ خاموش ہوتا ہے۔ کھسیانی ہنسی ہنستا ہے۔)
جمال — او بلّے بلّے مسٹر رحمت اللہ ہوری وی بیٹھے نے موجاں ہو گئیاں
رحمت — آجا آجا او تھے ای کیوں رُک گیا ایں۔
(جمال دین قریب آتا ہے۔)
آ ایہہ جا منجے تے۔
جمال — آہ لے یار او تھوں کینو مل گئے سی واہ وا رس دار میں کہیا چھ ست دلنے اپنے بھرا لئی لے چلیئے۔
(جمال دین بیٹھ جاتا ہے۔)
رحمت — (ٹوکری لے کر رکھتے ہوئے) ایہہ تاں مینوں سٹور دا مال لگدا اے۔
طفیل — نئیں کچھیترے بی ہگیے کِتے کِتے ٹُوٹے دے۔ مُنہ سکدا سی تے دل میرا دی کرداسی مالٹا کنو کھان دا۔
رحمت — (پوٹلی سے نکال کر) کوئی دانہ تے چنگا لگدا اے (نکال کر چھیلتا ہے۔) پر وزن ہے نئیں جمال دینا ہتھ تے جوکھ کے ویکھ۔
جمال — اے ہیں کابلی وچ سی صاحب ہوری تے عالیہ بی بی گڈی وچ سن تے

میرا جنہاں تے ہتھ پیا اوہیو خرید لیئے۔ اچھا زخماں دی سُنا۔

طفیل ۔ ہُندیاں نے درداں کاہنوں نئیں ہُندیاں مُنہ سُکدا رہندا اے۔ سر دُکھدا رہندا اے۔
تے جمین پیر نئیں پھڑدی۔ بس ترُیا نئیں جاندا اِک قدم دی۔

رحمت ۔ آہ لے اِک پھاڑی پا منہ وچ
(چھیل کر پھینک دیتا ہے۔)
بڑا سوہنا کھٹ مِٹھا جہا ۔ رسیلا بہت اے۔ توں دی دے جمال دینا۔
(جمال کو بھی دیتا ہے۔)

نرس ۔ آپ مریض کے بستر پہ نہیں بیٹھ سکتے پلیز ۔

جمال ۔ معاف کرنا جی۔
(اٹھکر)
ایتھے کوئی کرسی نئیں سی ہور۔

نرس ۔ آپ وہ لیجئے۔ سترہ نمبر بیڈ سے

جمال ۔ بہت اچھا جی۔
(جمال دین کمیروں والی سائیڈ پہ چلا جاتا ہے۔)

نرس ۔ چھلکے آپ فرش پر نہ پھینکئے۔

رحمت ۔ کیوں کی گل اے میم صاحب۔

نرس ۔ بھئی گند پڑتا ہے

رحمت ۔ تے جمعدار کس کم واسطے رکھے ایں ایتھے۔

نرس ۔ انہیں اور بھی بہت سے کام ہیں۔ آپ یہ چھلکے ایک لفافے میں ڈالتے جائیے۔

رحمت ۔ تے فیر لفافہ لیا دیؤ ہم کو۔
(نرس چلی جاتی ہے جمال دین کرسی لے کر آتا ہے۔ اور اس پر
بیٹھ جاتا ہے۔)

جمال ۔ بالو ہوری نئیں آئے۔

طفیل ۔ پرسوں آئے سی۔

رحمت ۔ آپاں دو لتے ہوری آئیاں ہوئیاں ایں۔

جمال - ایتھے طفیل نوں ملن -
طفیل - ہاہو -
جمال - تے کدھر گیاں ایں ایس ویلے -
رحمت - اوہ بچی لین گیاں ایں بورچی خانے وچوں۔ اوہ پیسے لے رس ملائی تے کھا۔
(رحمت اللہ ادھر اُدھر دیکھتا ہے -)
طفیل - اوہ بخورا تاں نال ای لے گیاں ایں -
جمال - چل خیر کوئی نئیں ایہہ چیزاں تے مریض دے کھان لئی ہندیاں نے -
رحمت - آہو جی منہ وچ کُش پوے لہو ودھے جان آوے ایہہ تاں ٹُک ای گیا اے
بالکل تگڑا ہو تگڑا طفیل محمد اساں نوں موقع دے اپنی خدمت دا۔
نرس - یہ لیجئے اخبار اس پر چھلکے ڈالتے جایئے۔
جمال - مہربانی جی شکریہ -
(نرس جاتی ہے۔ آپا دولتے پھولوں کا گلدستہ لے کر اندر آتی ہے جمال
اُسے سلام کرتا ہے وہ آکر پلنگ پر بیٹھتے ہوئے۔)
دولتے - وے کے بہاراں لگا چھوڑیاں ایں ہسپتال والیاں نے پُھلو پھل کر چھوڑیا اے -
سارا بغیچہ - میں تاں روز آساں ایتھے پُھل توڑن نوں - حاے تے رہسیں دس
پندراں دن ایتھے خدا دے فضل نال -
طفیل - ہاں جی پندراں ویہاں دناں نوں پٹیاں کُھلن گیاں -
دولتے - تے میں روز آساں تیری خبر لین نوں - تیری خدمت نوں - تیری خیریت پُچھن
نوں - گلقند بناں تانے گلاباں دا ایبا بئی سارا محلہ کھاوے تے ختم نہ ہووے
اللہ دے حکم نال -
رحمت - تے آپا جی اوہ بخورا کتھے اے -
دولتے - دفع دور بھیڑی بوتھی والے کجھے بورچی جھی نہ دتی سومینوں -
جمال - تے فیر ٹیں کی کیتا -
دولتے - میں نلکے دے کنڈھے بہہ کے رس ملائیاں کھا چھوڑیاں تے بخورہ بھن چھوڑیا
وے کُش ایدھے منہ وچ پا وچارے مریض دے - کُش ایدھا رنگ پھرے -

رحمت ۔ کھوائی اے اینوں وی آپاں جی اِک بھاڑی ۔ ہور لینی اے۔
طفیل۔ نہیں بس تُسیں کھاؤ۔
دولتے۔ وے اُرے دے میںوں اک مالٹا ۔منہ چپ چپا ہو گیا اے رس ملائیاں کھا
کھا کے۔
(کینو لیتی ہے اور چھیلتی ہے)
نرس ۔ آپ پھر مریض کے بستر پہ بیٹھ گئی ہیں۔
دولتے۔ یہہ کے اے ۔ تخت ہزارہ اے تیرے مریض دے پیو دا جو میںوں
ایتھے بیٹھن توں روک سی۔
نرس۔ مریض کو تکلیف ہوتی ہے۔آپ کرسی پر بیٹھ جائیں۔
دولتے۔ اپنے مریض دی سانوں تہاڈے ناکوں زیادہ فکر اے خدا دے فضل نال
جمال۔ (جاتے ہوئے) ٹھہرو میں تہاڈے لئی کُرسی لے کے آنا ایں۔
(کیمروں کی طرف جاتا ہے)
نرس ۔ آپ اس سے زیادہ باتیں نہ کریں۔ اس کی کنڈیشن اچھی نہیں۔
رحمت ۔ خیر سلا اے جی آہ کُش منہ وچ پاوے گا تے آپے تگڑا ہو جاوے گا۔
شاں ہسپتال دے مریض نوں خوراک چاہی دی اے چنگی ۔
(نرس جاتی ہے اور جمال کُرسی لاکر لگاتا ہے)
جمال۔ لوؤ ایتھے آجاؤ آپاں جی۔
(آپا اُٹھ کر کرسی پر بیٹھ جاتی ہے۔)
دولتے۔ کدی نہ علاج ہوسی ڈاکٹری دواواں نال اللہ دے حکم نال ۔کلیجہ پھک
گیا سُو جگر ساڑ سُٹیا سو۔
(حاتم سائیں گھنگروؤں کے ساتھ داخل ہوتا ہے۔اُس کے ہاتھ میں سلو
کا ڈونا ہے)
حاتم ۔ واہ واسائیں بابے بھلے لوگ عزت آبرو قیم ۔ کجے پردے ۔ رنگ لگے ہن
۔ (آکر پلنگ پر بیٹھ جاتا ہے)
سُنا پھیر تگڑا ایں طفیل محمدا۔

طفیل۔ شکر اے اوہدی درگاہ چوں۔

حاتم۔ حق اللہ۔ کر بھلا ہو بھلا۔ انت بھلے کا بھلا۔

جمال۔ ہوئی بول حاتماں مریضاں نوں تکلیف ہُندی اے۔

دولتے۔ کیوں ہولی بوے اپنا ہسپتال، اپنا ملک پاکستان اے خدا دے فضل نال

آنا دا ایں جناں اُچی چاہیئے بولیئے۔

جمال۔ میرا مطلب سی آپاں جی بئی۔۔۔۔۔

حاتم۔ آہ ے یار کباب کھا۔۔۔

(ڈو لئے میں سے کباب نکال کر دیتے ہوئے) ہے تے چھوٹے گوشت

دا پر سینیر وڈھا اے۔ سنی نے چھڑ پوا دتے یا بے ملنگ دی چپئی وچ۔

(طفیل ہاتھ بڑھاتا ہے اور رحمت کباب لے لیتا ہے)

رحمت۔ اوئے رہن دے غورے کنیاں گو مرچاں نیں وچ انویں بیمار نوں کھوا کے

مارنا ایں۔

(کباب خود کھاتا ہے)

دولتے۔ ہوسن مرچاں ہوسن ضرور ہوسن۔

رحمت۔ بہت اے آپاں جی میرا تے منہ چھل دتا۔۔۔

دولتے۔ اُرے وفا خاں میئوں۔

حاتم۔ آہ میتھوں لوؤ جی۔ کباب بہت۔۔۔ کباباں دا کوئی گھاٹا اے بابے ملنگ

نوں۔ (آپا کو کباب دیتا ہے)

توں وی لے اک جمال دیناں۔۔۔

جمال۔ نیئں یار میں تے اج کل ولایتی فوڈ کھاناایں۔

رحمت۔ اود کی بئی۔

جمال۔ توکلی صاحب دے گھرے انگلش کھانا پکدا اے۔ تے میرا اوسے تے

گھاورہ ہویا اے۔

حاتم۔ تائیوں ای منہ سیٹی ورگا نکلیا ہویا اے۔ تن کو دن ہور کھائی ولیتی فوڈ

تے لوکاں نے تیرے گلے وچ ہتھ پا یا کے لبھنا ایں بئی جمال دین کدھر گیا۔

(حاتم زور سے ہنستا ہے اور پلنگ، ہلتا ہے)

رحمت - ہولی ہولی - اوئے ہولی - اینویں بمار نوں ہلائی جانا ایں -

حاتم - کیوں اینوں ہلن نہیئں دینا -

طفیل - ڈاکٹر صاحب نے ہلن جُلن دی مناعی کیتی اے - اوداں توں بھانویں جنّا چاہویں ہلاے - ہُن کیہڑا ڈاکٹر صاحب ایتھے ہیگا -

حاتم - بے پھیر لڈو ای کھا - (لڈو دیتا ہے) پرسوں دا ڈو لنے وچ ای پیا اے - ایہہ تاں میٹھا اے -

(طفیل لینے لگتا ہے تو آپاں دولتے اس کے ہاتھ سے چھین لیتی ہے)

دولتے - باسی مٹھیائی کھوا کے مار شہدے توں، وچارے غریب نوں، یتیم نوں -

(لڈو کھانے لگتی ہے)

رحمت - آہ بھورا کو مینوں وی دینا منہ سڑ گیا کباب نال -

دولتے - (توڑ کر دیتی ہے) لے مر کھا - آپاں دولتے دے منہ وچ کُش نہ پین دیئیں -

حاتم - آہ لے یار جمال دنیاں توں آہ میبو کھا - ایدھے وچ تے مرچاں نئیں -

(جمال دے دن لیتا ہے - اور دانت کاٹتا ہے)

جمال - ایہہ تے ٹٹ دا نہیئں -

حاتم - کُتے دندی وڈھ چھوڑ نال بل ٹیر ئے دی دندی -

جمال - بڑا سخت اے یار حاتماں ایہہ تے -

حاتم - جور نال نہ ڈھ لو، دا جیو لا کے - جویں ٹھیکی نوں ہنڈل مار دا اُہنداسی -

نرس - بئی آپ سے کتنی مرتبہ کہا ہے کہ مریض کے بستر پہ نہ بیٹھیں -

حاتم - ایہہ کوئی لگا نہ مریج تاں نیئیں بی بی ساڈا بھرا ای اے -

نرس - اپنے گھر لے جا کر چاہے جو مرضی کیجئے - لیکن یہاں اسے کوئی تکلیف نہ دیجئے

حاتم - (اُٹھ کر) لے آپاں اُٹھ جاندے آں اُٹھن وچ کیہڑھی دیر لگدی اے -

رحمت - اِک منجا کی بنا لیا ہسپتال والیاں لئے گریاں نوں تاں ایدھے نیڑے نئیں لگن دندے - کنے کو دا بن جاندا ہووے گا ایہہ منجا -

حاتم - اوہ چل خیر کوئی گل نیئیں، اگلیاں دا مال جو ہویا - آپاں کا ہنوں بہنا اے -

نرس ـــ (طفیل سے) آپ ان سے زیادہ باتیں نہ کریں ۔
طفیل ـــ نہیں جی میں تاں ارمان نال بیٹھا ایں ۔
نرس ـــ اور دیکھئے اب ملاقاتیوں کا وقت بھی ختم ہو رہا ہے آپ جانے کی کوشش کریں ۔
جمال ـــ چلے جاں گے مِس صاحب ۔ بس ایہہ گھڑی دو گھڑی ایدھی خدمت دا موقعہ
ملدا اے پھیر تے وچارا ماہ میٹر جیا کلّا ای پیا رہندا اے ۔
(بابو علم دین آتا ہے)
علم (فیڈ ان) سُبحان اللہ ۔ سبحان اللہ ۔ تمام دوست اطراف واکناف توں گھیری بیٹھے ایں
سب ۔ آؤ جی آؤ بابو جی ۔ بڑے ویلے سر آئے جے ۔
دولتے ـــ بسم اللہ ۔ میرا بھرا ۔ میرے والد دی نشانی ۔ میری ماں دیاں اکھاں دا نُور ...
علم ـــ سلام عرض کردا ایں آپاں جی ۔ نیاز مندی کردا ایں جی ۔
جمال ـــ ہیں کیا الیس ویلے آ رہے او کچہری وچوں ۔
علم ـــ اوہ جی عرض ایہہ اے جمال دین صاحب بھئی تمسکات اور کاغذات سرکاری اور
جوڈیشل پیپر وغیرہ لین دی لوکاں نُوں بہت تکلیف اے ۔ اک لمبی قطار لگی
ہُندی اے جی ضرورت منداں دی کچہری وچ ۔ میں اوہناں دی خدمت وچ
ماموری سی جی ۔
دولتے ـــ دفع دُور ۔ نہ کر یا کر لوکاں دی خدمت ، رنگ پیلا ہو گیا ۔ اکھاں چھوٹیاں
ہو گیاں تے نک ... (روتے ہوئے) میرے بھرا دا پتلا ہو کے چند جیا چہرہ
تے باہر آ گیا ۔ دُکھاں ماریا میرے بھرا نُوں ۔
علم ـــ خدمت ساڈا فرضِ اولین اے آپاں جی ۔ کچہری وچ آن والے ہر شخص دی مدد کرنا میرا
اُصول اے ۔ میں قطار وچ کھڑے موسم گرمی دے ستائے لوکاں نُوں جوڈیشل
پیپر ۔ اسٹامپ سرکاری اور شراکت نامے دے چار روپے والے کاغذ چار
آنے فی روپیہ دے کمیشن نال سپلائی کر دینا ایں جی ۔ قطار وچ کھڑے ہون دی
زحمت توں بچ جاندے ایں ۔
دولتے ـــ اللہ تیرا لکھ لکھ شکر اے ۔ میرا بھرا نیکی دے کم تے لگیا اے تے تیری مخلوق
دی خدمت کردا اے ۔ باپ دادے دی سوچ نوں ثواب پچاندا اے ۔

علم۔ وجہ دیر ایہہ ہوئی حاضرینِ مجلس بئی ہیں سمٹپ وینڈرز نال حساب کر رہیا سی
جناب دی طبیعت مکدر بمقابلہ ماضی فی الحال کیسی اے طفیل صاحب۔
طفیل۔ چنگی اے جی۔ ہُن تاں کُش ٹھیک اے۔ پر سر بہت دُھدا اے۔ ٹُریا
نہیں جاندا۔ آہ جمین پیر نہیں پھڑدی۔
علم۔ پکڑے گی جی ضرور پکڑے گی۔ آپ دے پیر نہیں پکڑے گی تاں ہور کس
دے پکڑے گی۔ ہیں اک مرتبہ انگریزی دی اک کتاب دی تیسری جلد وچ
پڑھ رہیا سی جی بئی زمین جدوں پیر پکڑن تے مائل ہو جاوے تے فیر سارے
بندے نوں محبت نال اپنے اندر کھچ لیندی اے۔ ساڈے شہر بے مثال
دا میانی صاحب ایدھی شال اے۔ اور علاوہ ازیں انگریز مصنف نے ایہہ
وی تحریر فرمایا اے ... اور کینو بزنگ نارنج و سُرخ کلّے ای کیوں لے پئے
او جی۔
رحمت۔ (اُٹھ کر دیتے ہوئے) لوؤ جی لوؤ جی بابو جی۔ اپنا جمال دین لیایا اے
طفیل لئی۔
علم۔ (کھاتے ہوئے) سُبحان اللہ سبحان اللہ مخزن المفردات وچ تحریر اے
جی بئی کینو، سنگترا۔ روسترا۔ رنگترا لیموں دے خاندان وچوں اے
..... خواص ایدھے عرض خدمت ہیں جی۔ بئی تازگی بخشدا اے۔ چہرے دا
رنگ صاف کردا اے۔ مقوی معدہ و دل، دافع وحشت تیزی خون و صفرا
نشہ اُتارے ... ہوائے وبائی نوں دُور کرے۔ چھلکا مقوی معدہ
اے۔ چہرے تے رگڑن نال داغ چھائیاں، مہاسے دھبے دُور ہون سبحان اللہ
کُش تقویت آئی ایدھے کھان نال۔
طفیل۔ ہاں جی۔
نرس بوائے۔ لوؤ جی آپ دا کھانا۔
(ٹرے طفیل کو دیتا ہے)
طفیل۔ ڈاکٹر صاحب کدوں کو آن گے۔
بوائے۔ او جی ایس ویلے سیالکوٹ وارڈ وچ ایں۔ راؤنڈ کر کے سدھے ایدھر ای آ رہے ایں

طفیل۔ (پانی کا گلاس لیتے ہوئے) بہت دُکھدا اے۔ نالے تساں کنب دیا ایں۔

بوائے ۔ ڈاکٹر صاحب آن گے تے اوہناں نوں دس دینا۔

(بوائے چلا جاتا ہے)

علم ۔ لوؤجی ملاحظہ فرماؤ۔۔۔۔ ایہہ کی خوراک اے۔ کی انتظام اے۔ اگے ساڈا یار عزیز نحیف ونزار اور لاغر ہو رہیا اے۔۔۔۔ اور اہنوں توس دتے جارہے اے۔۔۔۔

(اُٹھا کر توس کھاتا ہے)

رحمت ۔ (اُٹھ کر) تے آہ ہور کی اے۔

(رحمت اللہ پیالی اُٹھاتا ہے۔)

علم ۔ خدا خبر کی الا بلا اے جی۔۔۔ ولایت دے ہسپتالاں وچ مریضاں نوں بڑی سخت خوراک ملدی اے۔ مقوی اور دیر ہضم۔ ایتھے ملاحظہ فرماؤ۔

رحمت ۔ (گھونٹ بھر کر) آہ تے یخنی اے بابو جی۔ آہ ویکھیں ناں حاتماں۔ کالیاں مرچاں دُھوڑیاں ہوئیاں ایں ایدھے تے۔

حاتم ۔ (پیالی لے کر پیتے ہوئے) واہ بئی وا۔ پر یخنی تاں اوتھے بندی اے میرے داتے دربار دے پچھے۔ بس اک گھُٹ پیو تے شیر ہو جاؤ۔

دولتے ۔ (ٹرے میں سے مچھلی اُٹھا کر) توبہ توبہ۔ ایہہ کیہ ہسپتال والیاں نوں آخر چڑھی سو۔ گرمیاں دا مہینہ تے مچھی میں تے کدی وی نہ کھان دیساں اپنے بھراؤں۔۔۔۔

علم ۔ اینہاں لئی کھیرے لیاؤ جی تازہ۔ بہ رنگ سبز۔ سرد تر اور خوشگوار۔

رحمت و جمال ۔ ایہہ ٹھیک اے۔

دولتے ۔ جاوے حاتماں کھیرے لیا طفیل لئی۔۔۔۔ شہد اکھکارہ سی تے مرجاسی۔

حاتم ۔ مینوں تے اگے ای مساں وڑن دتا اے اندر۔ توں لیا جمال دینا۔

جمال ۔ ملاقاتیاں دا ٹیم ختم ہو گیا اے۔ میں کھیرے لے کے آیا تے چوکیدار نے پھاٹک نہئیں کھولنا۔

علم ۔ نہ جی نہ۔۔۔۔ تسیں تے خلط ملط فرمارہے او کنفوژشن کر رہے او بزبان انگریزی

طفیل نوں بھیجو ۔۔۔۔ ایہہ مریض بہ آسانی اندر باہر جا سکدا اے ۔ کوئی روک ٹوک نہیں۔

جمال حاتم۔ ایہہ ٹھیک اے۔

طفیل۔ نہیں یار مینوں کوئی تھک نہیں خاص۔

علم۔ تھکھ دا سوال نہیں ۔۔۔۔ تہاڈی صحت اور زندگی دا سوال اے طفیل صاحب جاؤ۔ جاؤ شاباش۔ اُٹھو ہمت کرو ۔۔۔ جسم وچ خون گردش کرے۔

جمال۔ ایتھوں نسبت روڈ دے چونکوں مِل جان گے۔

طفیل۔ اوہ یار ۔۔۔۔ میں کہنا ایں بھئی۔

دولتے۔ دے دفع دُور بھیڑیا کنجوسا۔ آہ ہے۔ آکھیا نی۔ آپاں دولتے مرنہ جاسی اٹھیانی دے کے۔ آہ ہے۔

علم۔ اُٹھو جی دیر نہ کرو ۔۔۔۔ شاباش، شاباش۔

(طفیل طوعاً و کرہاً اٹھتا ہے اور چلتا ہے۔ دروازے سے نکلتا ہے)

رحمت۔ آہ ویکھیں ناں بہتا ہلی چلیں نہ۔ بس پولے پولے قدم دھر دا جائیں۔

علم۔ ایہہ کیوں جی۔

رحمت۔ ڈاکٹر نے منع کیتا اے جی ہلن جُلن توں۔

علم۔ ڈاکٹر کی جانن ایس دور دے رحمت اللہ صاحب بھئی حرکت وچ برکت اے۔ صحت اے۔ فارغ البالی اے ۔۔۔۔ تندرستی اے ۔۔۔ اک مرتبہ میں انگریزی دی اک موٹی کتاب وچ اس دا مطالعہ فرما رہیا سی بئی ۔۔۔

(نرس دوا کا گلاس لئے اندر داخل ہوتی ہے)

نرس۔ پیشنٹ کدھر ہے؟

رحمت۔ کون جی۔

علم۔ پیشنٹ بزبان انگریزی مریض نوں مہجور نوں علیل نوں کہندے ایں۔

نرس۔ مریض کدھر اے

رحمت۔ اوہ جی پھیرے لین گیا اے۔

نرس۔ کیا؟

دولت۔۔ ہائی نی چلاّ کے ۔کدے کھیرے نہیں دیکھے، کدے نہ کھاسے کھیرے ایتھوں دی جم پل ہوکے کدے جھوٹ پئی بولدی اے ۔کہندی اے کیا؟

رحمت ۔۔ اوہ جی بس آہ نسیت روڈ دے چونک تے کرگیا اے ۔ ہُنے آجاندا اے ۔

حاتم ۔۔ جے آہ ڈِھڈ پیڑ دی دوا اے تے اِک گھٹ میینوں پیا دیو ۔کل دا ڈھڈ جیا پھرن ڈئیا اے ۔

نرس ۔۔ (غصّے سے) مریض کیوں گیا ۔

رحمت ۔۔ دسیا تاں ایں جی بئی کھیرے لین گیا اے اٹھیانی دے ۔

نرس ۔۔ (چیخ کر) کھیرے!

عِلم ۔۔ کھیرا ذائقہ شیریں وپھیکا ۔طبیعت سرد تر، دافع امراض گرم دماغ پیاس حرارت ۔صفرا ، خون سوزش جگر و پتّہ ۔ علاج بے خوابی و تپ گرم ۔۔ دافع تپ دموی ،صفراوی بلغم ، دافع سوزش ۔ جگر بُجاگرم ۔۔ تاپ تِل دُور کرے ۔۔۔

(یہ گفتگو آخری ٹیلپ پرسوپرامپوز کیجئے)

(کٹ)

۱۶

کردار

توکلی صاحب ــــ ایک نو دولتا آدمی

سیکوجی ــــ توکلی صاحب کی ماڈرن ان پڑھ بیوی

عالیہ بیگم ــــ توکلی صاحب کی تعلیم یافتہ بیٹی

آپا صغریٰ ــــ سکینہ کی بڑی بہن ۔ غریب رشتہ دار

فوٹوگرافر ــــ پریس کا نمائندہ ۔

اخباری نمائندہ ــــ

سین — ۱

ان ڈور ———————————— دن

(توکلی صاحب کے بنگلے کا آراستہ پیراستہ ڈرائینگ روم اس میں طرز جدید کی آرائش بہت کام لیا گیا ہے۔ جب سین کھلتا ہے تو بیگم توکلی اپنے صوفے پہ بیٹھی ہیں اور توکلی صاحب ان کے ساتھ کھڑے ہیں۔)

توکلی — اوہ۔ تسی کی کردے او سیکو جی۔ اِک بات طے پا چکی اے۔ ارینجمنٹ ہو گئی اے میں سارا بندوبست کر چکیا ایں۔ اور تسیں نروس ہون دی کوشش کر رہے او۔

سیکو جی — ہائے نہیں میں کوئی خاص نروس تے نہیں بس اینویں گھبراہٹ جیہی اے۔

توکلی — کاہدی گھبراہٹ جی۔ کس گل دی گھبراہٹ ایہہ تہاڈا اپنا گھر اے۔ اپنا ڈرائنگ روم کوئی چولستان تے نہیں۔

سیکو جی — تے خانساماں کی کرے گا۔

توکلی — خانسامے نوں میں چھٹی دے دتی اے۔ کمپلیٹ۔ شالی چھٹی تے اے۔ بیرا چھٹی تے اے۔ مالی چھٹی تے اے۔

سیکو — ایہناں ساریاں نوں کی ہو گیا یکدم۔

توکلی — اوہناں نے نہیں چھٹی منگی میں دتی اے۔ از خود۔ ایہہ تہاڈے پروگرام دے تحت۔

سیکو — پر تسی سوچ سمجھ لیا اے اچھی طرح......

توکلی — کمال کردے او۔ اگر میرے وچ سوچن سمجھن دی خوبی نہ ہندی تے میں ایڈا وڈا تاجر ہونا سی لھوادا تے تسی ایڈے وڈے بیگم صاحب ہونا سی۔

سیکو — آپا جی تے ایتھے ای نیں اپنے کمرے وچ

توکلی — آپا جی دی خیر اے۔ او بلکہ تہاڈے کم ای آن گے۔ میں اوہناں دے ہتھ چاء اندر بھیج دیاں گا۔

سیکو ۔۔ تسی تے کہیا سی اوہناں نوں ایہہ دسنا ایں پئی کھانا وغیرہ میں خود بنا ندی ایں اپنے ہتھیں۔

توکلی ۔۔ آہو جی ایہہ اوسے سلسلے دی اک کڑی ہووے گی۔ جناب عالی تسی تورا کہنا کہ آپاں جی تہانوں کی ضرورت سی اج چاء بنان دی۔

سیکو ۔۔ تے آپاں جی اگوں کی کہن گے۔

توکلی ۔۔ ایہہ میں اوہناں نوں سمجھاوناں اے (آواز دیندا ہے) آپاں جی۔ آپاں جی۔ دیکھو فیر غیب اے ایس ویلے نیر سرونٹس کوارٹرز وچ گھسیاں ہون گیاں۔ ایہناں نے میری زندگی پریشان کر چھڈی اے۔

آپا ۔۔ (اندر آکر) مینوں بلایا اے۔ بھائی جان۔

توکلی ۔۔ آہو جناب تہانوں ای بلایا اے ورنہ مینوں کی ضرورت اے گلا پھاڑن دی۔

سیکو ۔۔ ہولی شیم جی ہولی۔ ہیچ گل کریا کرو۔

توکلی ۔۔ آپاں جی تسی ایتھے چاء بنا کے لیانی ایں۔

آپا ۔۔ اچھا جی۔

(دروازے کی طرف جاتی ہے۔)

توکلی ۔۔ ہینے نہیں بابا سُننے نہیں۔ میری گل تے ستو اچھی طراں پہلے بات سمجھیا کرو۔ فیر ٹریا کرو۔

آپا ۔۔ دسو بھائی جان میں تے کھلوتی ہوئی آں۔

توکلی ۔۔ تسی چاء بنا کے لیانی ایں اندر سمجھے او تاں جدوں میں کہواں میں تہانوں دسدیاں گا

آپا ۔۔ اچھا جی

توکلی ۔۔ اندر چاء لیائے گے تے مہماناں نوں السلام علیکم کہنا ایں۔ اوہ کہن گے وعلیکم السلام تسی اگے نہیں بولنا سمجھے او نا۔

آپا ۔۔ ٹھیک اے جی۔

توکلی ۔۔ سیکو جی تہانوں کہن گے آپاں جی ایہہ تسی کیوں زحمت کیتی اے میں خود بنا لیندی

آپا ۔۔ ایہہ مینوں سکینہ کہے گی؟

توکلی ۔۔ ہاں جی۔ کہن گے تسی کیوں زحمت کیتی آپا جی میں خود بنا لیندی۔ تسی اگوں

کہنا ایں۔ ہر وقت صبح شام کم کردی رہندی اے۔ اگر اک وقت میں چاء بنا لئی تے نیر کی ہویا۔

آپا ۔ سکینہ نے ناں کدے نئیں بنائی چاء۔

سیکو ۔ اوہو آپا جی تسی اوہو ای کہنا اے جو تہاڈے بھائی جان دس رہئے نے۔

توکلی ۔ جی! بالکل۔ اوہو کہنا اے جو میں دس رہیا ایں۔

آپا ۔ اچھا جی۔ تے ہُن میں جاواں۔

توکلی ۔ (گھڑی دیکھکر) ہاں جی ہُن تسی چلو۔ خیر نال لیکن اپنے کمرے وچ ای رہنا۔ سرونٹ کوارٹر وے نہ چلے جانا۔

آپا ۔ نہیں مینوں کی ضرورت اے۔

(چلی جاتی ہے۔)

توکلی ۔ اچھا باقی دیاں ساریاں گلّاں تہانوں اچھی طرح یاد ایں نا۔

آپا ۔ یاد ایں جی۔ بالکل اچھی طرح نال۔

توکلی ۔ اوسے ترتیب نال جس طرح میں تہانوں دسیاں ایں۔

آپا ۔ اوسے ترتیب نال ناں بھی برباد ہیگیاں۔ بالکل ٹھیک ٹھاک۔

توکلی ۔ تسی اوہناں نوں ایہہ امپریشن نہیں دینا کہ میں ایتھے ای ایں بنگلے وچ۔ ایہو دسنا ایں پئی میں کارخانے گیا ہویا ایں۔

سیکو ۔ آہو تے جھوٹھ دی کی اے۔ تسی ایس ویلے کارخانے ای ہندے او۔

توکلی ۔ اچھا۔ خدا حافظ۔

وش یو دی بسٹ آف لک۔

سیکو ۔ تھنیک یو۔

(توکلی چلا جاتا ہے۔)

سیکو ۔ (آواز دیکر) میں کہیا سُننا جی شیم جی میری اک گل تے سن دے جاؤ۔

توکلی ۔ (واپس لوٹ کر) ہاں جی فرماؤ جی

سیکو ۔ تسی آؤ گے نا۔ ایس دوران وچ۔

توکلی ۔ کمال کردے او۔ میں ایتھے ای ایں۔ ماسٹر بیڈ روم وچ میں آواں گا۔ ضرور

آواں گا۔ تسی گھبراندے کیوں او۔ لوونیر۔ خدا حافظ۔ گڈ لک

سیکو ۔ خدا حافظ۔

(توکلی صاحب کے جانے کے بعد سیکو اٹھتی ہے کھڑکی کا پردہ ذرا سا ٹھیک کرتی ہے۔ پھر تپائی کے نیچے رسالوں کو ترتیب سے رکھتی ہے۔ ایک رسالہ کھول کر دیکھتی ہے اس کی پیٹھ کمرے کی طرف ہے۔ گھنٹی بجتی ہے سیکو اٹھ کر دروازے تک جاتی ہے۔ دروازہ کھولتی ہے۔ رپورٹر آگے اور کیمرہ مین پیچھے کھڑے ہیں۔)

رپورٹر ۔ السلام علیکم۔

سیکو ۔ وعلیکم السلام۔ آؤ جی تشریف لے آؤ۔

(دونوں داخل ہوتے ہیں۔)

رپورٹر ۔ مَیں معافی چاہنی آں جی۔ سانوں ذرا دیر ہوگئی۔

سیکو ۔ کوئی گل نہیں جی۔ تشریف رکھو۔ ایدھر آجاؤ۔

(دونوں بیٹھ جاتے ہیں فوٹو گرافر ذرا صوفے کے کنارے پر۔)

رپورٹر ۔ تہانوں شاید توکلی صاحب نے دسیا ہونا ایں میرا ناں سویرا عطفی اے اَور مَیں پندرہ روزہ جھمجھا ہٹ دی رپورٹر آں۔ ایہہ عبدی صاحب نیں ساڈے سٹاف فوٹو گرافر۔

(فوٹو گرافر سلام کرتا ہے۔)

سیکو ۔ تہاڈے نال مِل کے مینوں بڑی خوشی ہوئی ہیں اکثر تہاڈے مضمون بڑے شوق نال پڑھنی آں۔ اخبار جھمجھا ہٹ ساڈے باقاعدگی نال آؤندا اے۔ او دیکھو نا میرے کول اوہدی ساری فائیل موجود اے۔

رپورٹر ۔ مَیں جس دن مٹی دے کھڈونیاں دی نمائش وچ تہاڈی تقریر سنی سی۔ اوسے دن پروگرام بنایا سی بئی تہاڈا انٹرویو ضرور کرنا ایں۔

سیکو ۔ بڑی مہربانی ایں میرے وچ تے کوئی ایسی خاص خوبی نہیں جو تسی میرا انٹرویو لوؤ۔

فوٹو گرافر ۔ نہیں جی بیگم صاحب تہاڈی تقریر نے لاہور دی خواتین نوں بڑا متاثر کیتا اے تے ساڈے کول کئی خط آئے نے کہ اوہناں دا انٹرویو چھاپنا چاہی دا اے۔

رپورٹر ـ تہاڈا پورا ناں ۔

سیکو ـ بیگم سکینہ توکلی ۔

رپورٹر ـ تعلیم

سیکو ـ کالج تیکر ۔

فوٹوگرافر ـ گریجویٹ لکھو جی ۔

سیکو ـ جی بی اے نہیں کر سکی ۔ اک تے میری شادی چھوٹی عمر وچ ہوگئی ۔ دوسرے ساڈے خاندان وچ لڑکیاں نوں زیادہ پڑھان دا رواج نہیں سی ۔

رپورٹر ـ تہاڈا اصل علاقہ یعنی مقام پیدائش کیہڑا اے ۔

سیکو ـ میں جِک جھمرے دے جاگیردار خاندان نال تعلق رکھنی ایں بچپن وچ انگریز گورنس کولوں پڑھنیا فیر ابا جی دے اِک دوست لارڈ جم کوربٹ نے ملتان وچ انگریز اور امریکی بچیاں لئی اِک سکول کھولیا تے مینوں اوتھے داخل کروا دتا گیا ۔

(فوٹوگرافر نشانہ باندھتا ہے اور رپورٹر لکھ رہی ہے سیکو سنبھلتی ہے)

رپورٹر ـ ایہدا مطلب اے تہاڈی ساری تعلیم مغربی طرز تے ہوئی اے ۔

سیکو ـ ہرگز نہیں جی ۔ ابا جی مرحوم نوں مذہب نال بڑی دلچسپی سی ۔ اوہناں نے میری مذہبی تعلیم لئی ترن عالماں دا بیک وقت انتظام کریا ہویا سی ۔ جیہڑے مینوں ملتان آکے درس دیندے سن ۔

رپورٹر ـ بہت خوب ایہہ تے بڑی خوشی دی گل اے ۔

سیکو ـ ابا جی مرحوم قائداعظم دے اِک ادنیٰ خادم سی تے پاکستان دے قائم کرن وچ میرے ابا جی دا بڑا حصہ اے ۔

فوٹوگرافر ـ (فلیش مارکر) تسی تے بڑے ہسٹوریکل بندے او ۔ بیگم صاحب ۔

سیکو ـ بس جی خدمت دا جذبہ شروع توں ای ساڈی زندگی وچ شامل رہیا اے ۔

رپورٹر ـ ہن جدوں کہ تسی مغربی پاکستان دے اِک کروڑپتی تاجر دی بیوی او ۔ تہانوں اپنے ملازماں مزدوراں یا ماتحتاں دے نال اپنے آپ نوں اڈجسٹ کرن وچ کوئی مشکل تے پیش نہیں آندی ؟

سیکو ۔ تہانوں ایہہ سن کے حیرانی ہوئے گی کہ میرا کوئی ملازم کوئی نہیں ۔
فوٹوگرافر۔ رپورٹر ۔ جی ۔
سیکو ۔ میں اپنے گھر دا سارا کم کاج خود کردی آں ۔
فوٹوگرافر۔ رپورٹر۔ جی !
سیکو ۔ کھانا پکانا، کپڑے دھونا، استری کرنا، صفائی کرنا ایہہ سب کم میں خود کرنی آں جی ۔ حتیٰ کہ میرے گھر جھاڑو دین نوں جمعدارنی وی نہیں اے ۔
فوٹوگرافر ۔ لو مس عاطفی تہانوں اپنے مضمون دا ٹائیٹل مل گیا کٹڑ ورتی بیگم توکلی اپنے گھر کا کام کاج خود کرتی ہیں ۔
رپورٹر ۔ کھانا پکان وچ تہانوں کوئی مشکل تے نہیں ہندی ۔
سیکو ۔ جی نہیں ہرگز نہیں ۔ میں سمجھی ایں کہ کھانا پکانا اور اپنے گھر دی دیکھ بھال کرنا ہر عورت دا فرض اے ۔ عورت اور مرد اک گڈی دے دو پہیے ایں اگر مرد تے کھٹن کمان دی پابندی عاید ہوئی اے تے عورت تے گھر چلان دی اور بچیاں دی پرورش کرن دی میرا ایمان اے کہ عورت دا اصل مقام اوہدا گھر اے ۔
رپورٹر ۔ جہدے وچ او ملکہ دی طراں حکمران اے ۔
سیکو ۔ جی بالکل ۔ شوہر دی خدمت ہر عورت دا فرض اے اور میں اوہ فرض بخوشی سرانجام دینی آں ۔
رپورٹر ۔ تہاڈا، تہاڈے خاوند دی کامیاب زندگی وچ یقیناً بڑا ہتھ ہونا ایں اور تسی اوہناں دے نال مل کے .....
سیکو ۔ میں اپنے خاوند دے ٹٹے ہوئے بٹن اپنے ہتھ نال ٹانک دی آں اوہناں دے کوٹ پہن وچ اوہناں دی مدد کرنی آں اوہناں دی صحت دا خیال رکھنی آں ۔ اج تیکر میں اوہناں نوں کدے ہوٹل وچ کھانا کھان نہیں دتا، ایہہ ساڈا ریکارڈ اے ۔
رپورٹر ۔ یعنی میں ایہہ لکھ دیاں کہ بیگم توکلی کا خیال ہے کہ گھر کا سکون اور شوہر کی خوشی دوسری تمام باتوں پر مقدم ہے ۔
فوٹوگرافر ۔ اور ایہہ کہ بیگم توکلی پاکستان کی ایک نمائندہ خاتون ہیں جنہوں نے تعلیم یافتہ

ہونے کے باوجود پرانی اقدار سے رشتہ نہیں توڑا۔

سیکو۔ جی بالکل۔

(آپا صغریٰ چائے کاٹرے لیکر آتی ہے۔)

آپا۔ السلام علیکم جی۔

رپورٹر۔ فوٹوگرافر۔ وعلیکم السلام۔

سیکو۔ آپاں جی تسی ایہہ کی تکلیف کیتی۔ ایہہ میری بڑی بہن اے جی۔ شادی دے چار سال بعد ای بیوہ ہو گئے سن۔ اودوں دے ساڈے نال ای رہندے تے۔

فوٹوگرافر۔ اک تصویر ایہناں دی وی بنانی چاہی دی اے۔

(کھڑا ہو کر کیمرہ تانتا ہے آپا صغریٰ ابھی فوٹو اُتروانے کو دوپٹہ وغیرہ ٹھیک کرتی ہے)

سیکو۔ ایہہ اپنی تصویر چھپوانا پسند نہیں کردے۔ ایہناں دی تصویر رہن ای دیو آپا جی تساں کیوں چاء بنائی میں خود بنالیندی۔

آپا۔ خیر صلا اے۔ اک دفعہ میں بنادتی تے کی ہو گیا۔ توں سارا دن اپنی جان مارنی ایں۔ نہ چُلھے کولوں فرصت نہ جھاڑو بہارو تو فرصت۔

سیکو۔ اک منٹ ٹھہرو میں الماری وچوں بسکٹ کڈھ لیاواں۔

(سکینہ چلی جاتی ہے)

فوٹوگرافر۔ تسی ایتھے بیٹھو جی۔ اک منٹ لئی۔ ایس صوفے تے، بس جی ٹھیک اے شکریہ!

(فلش مارتا ہے)

رپورٹر۔ تسی کدے کدے تے بیگم تو کلی نال کم کار وچ ہتھ ونڈا ندے ہو وو گے۔

آپا۔ کیوں نہیں جی میں کوشش تے بڑی کرنی آں پر سکینہ مینوں کوئی کم نہیں کرن دیندی۔ ایہدی ہر وقت ایہو کوشش ہندی اے بئی سارے کم ایہہ خود ای کرے

رپورٹر۔ ایدای وجہ اے ایناد انگر بہت ہی خوبصورت اے۔

آپا۔ ڈیٹنگ لردی اے وچاری اک توس سویرے اک توس شام نوں۔

رپورٹر ـ اینآں کم کرن نال تے میرے خیال وچ ڈٹینگ کرن دی کوئی ضرورت نہئیں۔
آپا ـ کیہڑا کم !
رپورٹر ـ ایہو گھریلو کم ۔ کھانا پکانا، سینا پرونا ۔ صفائی جھاڑ پونجھ ۔
آپا ـ ہاں جی اللہ نہ بھاروے تے ایہہ سارے کم سکینہ ای کردی اے۔ (سیکو لبسکٹ کی پلیٹ لے کر آتی ہے اور ان کے سامنے رکھتی ہے۔)
سیکو ـ میں اپنیاں کھان پین دیاں ساریاں چیزاں تالے وچ رکھنی آں۔ ایہہ جیہڑے نوکر لوک ہندے نے۔ ایہناں نوں (وقفہ)
فوٹوگرافر ـ نوکر لوک کیہڑے جی ۔
سیکو ـ میرا مطلب اے اگر نوکر لوگ ہون گھر وچ تے او اینے محتاط نہئیں ہو سکدے جناں کر گھر بستی عورت ہندی اے۔ میں پاکستان دیاں ساریاں عورتاں نوں اپیل کرنی آں جی کہ اوہ گھر دیاں تمام چیزاں تالے وچ رکھیاں کرن۔ تسی چلو آپا جی ۔ (آپا جاتی ہے۔)
رپورٹر ـ (لبسکٹ کھاتے ہوئے) ایہہ لبسکٹ بڑے مزیدار نے ۔
سیکو ـ ایہہ میں خود تیار کیتے نے اپنے الیکٹرک اوون وچ ۔
فوٹوگرافر ـ لیکن ایہناں تے مہر تے مشہور لبسکٹ ساز کمپنی رروزی دی لگی اے ۔
سیکو ـ (چاٹے ڈالتے ہوئے) ایہہ سانچے میں خاص کہہ کے بنوائے اے تاکہ میرے مہماناں نوں لبسکٹ کھاندے ہوئے ایہوا احساس ہووے پئی او فیکٹری دے لبسکٹ کھارہے نے۔ ترکیب کوئی خاص مشکل نہئیں لیکن میں ہر کسے نوں دس نہئیں سکدی ۔ ایہہ میری کمزوری اے ۔
فوٹوگرافر ـ بے شک بے شک ۔ تہانوں پورا حق پہنچدا اے پئی اپنی ترکیب محفوظ رکھن دا
(توکلی آتا ہے)
توکلی ـ السلام علیکم ـ اجازت اے جناب ۔
سیکو ـ آؤ شیم جی ایہہ مس سویرا عظمٰی نے پندرہ روزہ جھنجھاہٹ دے سٹاف رپورٹر اور ایہہ نے ایہناں دے سٹاف فوٹوگرافر ۔
فوٹوگرافر ـ (ہاتھ آگے بڑھا کر) عیدی کاشانی ۔
(توکلی ہاتھ ملاتا ہے)

سیکو۔ تسی اج بڑی جلدی کارخانے توں واپس آ گئے او

(اس کی فیلٹ ہیٹ کو کھونٹی پر ٹانگتی ہے۔ توکلی صوفے پر بیٹھ جاتا ہے)

(سیکو آ کر اس کے قدموں میں بیٹھ جاتی ہے اور اس کے بُوٹ کے تسمے کھولنے لگتی ہے)

توکلی ۔۔ ایہہ کی کر رہے او سیکو جی۔

سیکو ۔۔ تہاڈے بُوٹ اُتار رہئی آں جی۔

توکلی ۔۔ ہائے نہیں جی۔ میں تے اک میٹنگ وچ جا رہیا ایں۔ تہانوں صرف دسن لئی آیا سی۔ ہوئے شاید مینوں دیر ہو جائے۔

سیکو۔ اپنی صحت دا خیال رکھیا کرو شمیم جی۔ نہ ایہنیاں میٹنگاں اٹینڈ کریا کرو

فوٹوگرافر۔۔ اِک منٹ جی اک منٹ۔ اوسے طراں بیٹھے رہو۔ جی ہاں بالکل ٹھیک اے۔ ایس طراں نہیں جی۔ تسی ایہناں دا اک تسمہ کھولو جی آ۔ ہتھ اُچا کرو ذرا۔ بس ٹھیک اے (فلش چلاتا ہے) شکریہ جی۔

رپورٹر ۔۔ میں لکھیا اے توکلی صاحب کی بیگم اپنے خاوند کو جُوتا پہنانے میں اُن کی مدد کرتی ہے۔

فوٹوگرافر ۔۔ ایہہ سب ٹائٹل ٹھیک نہیں۔ مس عطفی:
ایہہ لکھو بیگم توکلی فلمی ہیروئن کی طرح اپنے خاوند کی مدد کرتی ہے۔

توکلی ۔۔ جی ایہہ بالکل ٹھیک اے۔

فوٹوگرافر ۔۔ ساڈا ایہہ صفحہ فلمی سکشن دے قریب ہُندا اے ناجی۔ مس عطفی ایس واسطے ایہہ سب ٹائیٹل ٹھیک اے۔

رپورٹر ۔۔ ویری گڈ۔۔

توکلی ۔۔ میں کہیا جی۔ زعفران منگوا لیا سی۔

سیکو۔ جی منگوا لیا سی۔

رپورٹر ۔۔ میں پچھ سکنی آں جی۔ تہانوں زعفران دی کی ضرورت اے؟

سیکو۔ میرے خاوند کھیر دل رُبا بہت اچھی پکاندے این۔

توکلی ۔۔ اینویں میرا شوق اے جی۔ ہابی اے۔ کدے کدے میں اپنی بیوی نال

کجھن دیاں کماں وچ ہتھ وٹاناایں دیکھوناجی۔ مرداورعورت اک گڈی دے دو پہیے ایں۔ ایہناں دوناں نوں نال نال چلنا چاہی دا اے۔ اگر اک پہیہ جام ہوجاوے تے سارے معاشرے وچ . . . .

رپورٹر۔ معاف کرناجی۔ اگرایہہ تہاڈا کوئی۔ سیکرٹ نہ ہووے تے میں کھیر دلربا دی ترکیب لسے سکنی ایں ساییس انٹرویو وچ۔

توکلی۔ ضرور جی ضرور۔ کیوں سیکو جی تہانوں تے کوئی اعتراض نہیں۔

سیکو۔ ہرگز نہیں جی۔ ایسیاں ترکیباں تے پاکستانی عوام لئی ضرور چھپوانیاں چاہی دیاں ایں۔

توکلی۔ چاول۔ ایک پاؤ اتنا ابالیے کہ خوب نرم ہوجائے۔ پھرانہیں پیس لیجیے دودھ تین سیر۔ اتنا ابالیں کہ ڈیڑھ سیر رہ جائے۔ بادام کھانے کا ایک چمچ۔ پستہ کھانے کا ایک چمچ ابال کر ہوائیاں کاٹ لیں۔ کشمش ایک چائے کا چمچہ ڈنڈیاں نکال کر دھولیں چھوٹی الائچی سات عدد چھیل لیں۔ زعفران آدھا چائے کا چمچہ ہلکا سینک کر مل لیں پھر تھوڑے سے دودھ میں بھگودیں۔ سوکھا سنگھاڑا ایک عدد پیس لیں۔ چینی حسبِ ذائقہ۔ اگرآپ ڈائٹ پر ہیں تو سکرین کی گولیاں، چاندی کے ورق تین عدد . . . .

فوٹوگرافر۔ ونڈرفل . . . . ایہہ ترکیب چوکھٹے وچ لگانی آکھیں عطفی۔

رپورٹر۔ جی میں ایسے واسطے اک طرف لکھی اے۔ ہاں جی۔

توکلی۔ چاولوں میں دودھ ملالیجیے۔ پھر چینی اور الائچی ڈال کر پکائیے۔ جب گاڑھا ہوجائے تو بادام پستہ، کشمش زعفران اور سنگھاڑا ڈال کر ڈھکنا بند کردیجیے اور ہلکی آنچ پر پکائیے جب گاڑھا ہوجائے تو اتار لیجیے چاندی کے ورق لگائیے اور نوش جان فرمائیے۔ چھ آٹھ افراد کے لئے کافی ہوگا۔

سیکو۔ بہت ای مزیدار ہندی اے . . . . کسے دن آؤ تے تہانوں کھلائیے۔

توکلی۔ جی ضرور ضرور . . . . کھانے تے میں ہوروی۔ کئی طرح دے کھانے پکا لینا ایں وقت ای نہیں ملدا۔

رپورٹر۔ جی بے شک تہاڈیاں تے مصروفیتاں ای بہت ایں۔

توکلی۔ مینوں اپنیاں مصروفیتاں تے فخر اے ۔ ملک نوں! انڈسٹریلائیزیشن کرن
وچ اگر میری جان وی چلی جاوے تے مینوں خوشی ہووے گی ۔ تسیں لکھ لیا اے
جی اپنیاں توں؟
رپورٹر۔ کی جی؟
توکلی۔ جدوں بھارت نے لاہور تے حملہ کیتا اے چھ ستمبر نوں تے اسیں ایتھے ای
رہئے ستاراں دن ۔ ایس کارخانے وچ ایہہ بورچی خانے وچ ۔
سیکو۔ ایہہ گل تے مینوں یاد ای نہیں رہی ۔
توکلی۔ دسیا کرو ناں سیکو جی ۔ ایہو گلاں تے دشمن والیاں مندیاں نیں ۔
(رپورٹر لکھ رہی ہے تو فوٹو گرافر کہتا ہے)
فوٹوگرافر۔ ایدھا وی اک سب ہیڈنگ لوؤ مس عطفی ۔
(عطفی اثبات میں سر ہلاتی ہے)
عالیہ۔ (آف کیمرہ) ڈیڈی ۔ ڈیڈی ۔ ۔ ۔ ۔ امی ڈیڈی آئے نیں ۔ ؟
سیکو۔ ایہہ میری بچی دی آواز اے ۔ آجا اندر لنگھ آ ۔
عالیہ۔ (اندر آکر) سلاما علیکم ۔
سب ۔ وعلیکم اسلام ۔
توکلی۔ آؤ بیٹیا آؤ ۔ ۔ ۔ ۔ اپنیاں نوں ملو ۔ ۔ ۔ ۔ ایہہ ایں اخبار رپورٹر (ہاتھ بڑھاکر)
جھنجھاہٹ دی سٹاف رپورٹر سویرا عطفی ۔
عالیہ۔ (ہاتھ ملاتے ہوئے) عالیہ توکلی ۔
توکلی۔ ایہہ کالج وچ پڑھدی اے، بی، اے دے آخری سال وچ: بیٹھو بیٹیا ۔
عالیہ۔ (بیٹھ کر) ڈیڈی تسیں اج گئے نہیں کارخانے ۔
توکلی۔ اوتھوں ای آرہیا ایں بیٹیا ۔ اوہن جا رہیا ایں اک میٹنگ وچ ۔
رپورٹر۔ بڑی خوبصورت شرٹ اے تہاڈی ۔
عالیہ۔ شکریہ ۔
توکلی۔ ایہہ سیکو جی نے خود سیتی اے گھر ے ۔ اٹھ کے وکھا بیٹیا ۔
عالیہ۔ اچھا جی ۔

(عالیہ اُٹھ کر دکھاتی ہے)

رپورٹر۔ ایہہ تے تسیں کمال ای کردتا اے۔

سیکو۔ بس جی اینویں ای۔۔۔۔ میری تے کوشش اے کہ توکلی صاحب دے
پینٹ کوٹ وی خود ای سیا کراں۔ لیکن۔۔۔۔

توکلی۔ کوئی سکھان والا نہیں جی ایتھے۔ حکومت نوں ایتھے اک انسٹی ٹیوٹ
قائم کرنی چاہی دی اے۔۔۔۔ جتھے ساڈیاں عورتاں پروفیشنل قسم
دا کم سکھ سکن۔ ایہہ بہت گریٹ اینچلیٹ اے جی ساڈی۔ ایلا جا بٹیا
اپنے کپ لیا کے وخا۔

(عالیہ جاتی ہے)

رپورٹر۔ تہاڈے بچے۔ میرا مطلب اے۔۔۔۔

توکلی۔ اک لڑکا اے ایلا توں چھوٹا اوہ گھوڑا گلی پڑھدا اے آوے گا چھٹیاں وچ
تے تہانوں ملا لواں گے۔

رپورٹر۔ عالیہ وی تہاڈے نال گھر دے کم کار وچ ہتھ وٹاندی ہوئی ایں۔

سیکو۔ ہاں جی کیوں نہیں۔۔۔۔ شام دا کھانا ایہو تیار کر دی اے

توکلی۔ چھٹی ہووے تے دو وقت دا کھانا، برتن مانجنا۔۔۔۔ گھر صاف کرنا ایدھے
ذمے ہندا اے۔

(عالیہ گود میں بہت سارے کپ اٹھا کر لاتی ہے۔ فوٹو گرافر اٹھتا ہے)

فوٹوگرافر۔ بس جی ایتھے ای۔۔۔۔ اک منٹ۔ مسکراؤ ذرا جی آ بس ایہہ ٹھیک اے شکریہ

(فلیش چلاتا ہے)

(عالیہ اپنے کپ وہیں زمین پر ڈال دیتی ہے)

توکلی۔ اچھا لو جی میں تے ہن اجازت چاہواں گا۔

(اُٹھ کھڑا ہوتا ہے)

سیکو۔ جلدی آن دی کوشش کرنا شمیم جی۔

توکلی۔ دیکھو جی کوشش ای اے ناں۔۔۔۔ بہر کیف تسیں میرا انتظار نہ کرنا کھانے
تے۔ اچھا جی خدا حافظ۔

رپورٹر — بی۔ اے کرن توں بعد تہاڈا کی ارادہ اے؟

عالیہ — بی۔ اے کرن توں بعد میرے سامنے دو رستے این۔ یاں تے مَیں ہارورڈ یونیورسٹی وچوں پی ایچ۔ ڈی کر کے آنواں گی۔ یا پیرس توں بیوٹی کلینک کھولن دی تربیت لے کے آنواں گی۔ ساڈے ملک دیاں عورتاں کم نہ کرن دی وجہ نال صحت مند نہیں رہیاں تے اوہناں نوں بیوٹی ٹریٹمنٹ دی بڑی سخت لوڑ اے۔

فوٹوگرافر — بے شک بے شک تسیں ٹھیک کہہ رہئے او۔ اگر تکلیف نہ ہووے تے اِک منٹ اپنے بادرچی خانے وچ جانا پوے گا تہانوں......

سیکو — ضرور جی ایدھے وچ تکلیف کس گل دی۔

(اٹھتی ہے اور ساتھ ہی رپورٹر بھی۔)

آ ایلا توں وی چل ساڈے نال

عالیہ — نہئیں امی تسیں جاؤ۔ میں ایہہ برتن وی تے سمیٹنے ایں چاہ والے۔

سیکو — آؤ جی......چلو......

فوٹوگرافر
رپورٹر } جی جی۔ چلو — تسیں چلو اگے اگے۔

سیکو — (دروازے پر) بیٹے اوہ غسل خانے وچ ماکی مار کے ڈی ڈی ٹی پوڈر وی چھڑک دئیں۔

عالیہ — تسیں بے فکر رہو امی جی میں سب کرلاں گی۔

(سب چلتے ہیں تو ایلا پیالیاں اٹھا کر ٹرے میں رکھتی ہے۔ ایک پیالی ہاتھ سے گرتی ہے تو وہ کہتی ہے۔ "دفع دور" پھر اٹھا کر رکھتی ہے پلیٹ میں سے بسکٹ لے کر کھاتی ہے۔ پھر برتن سمیٹ کر منہ میں بسکٹ پکڑے چلتی ہے)

سین ۲ ——————— ان ڈور ——————— کچھ لمحے بعد

کٹ

(بادرچی خانے کے ایک کونے میں سیکو جی ہاتھ میں کفگیر لئے کھڑی ہیں

(فوٹوگرافر تصویر اُتار رہا ہے۔)

فوٹوگرافر ـ ایہہ ٹھیک نہیں جی.... کڑچھی سجے ہتھ وچ پھڑو ناں۔

سیکو ـ مینوں پریکٹس اے جی سجے کھبے دوناں نال پکالینی ایں کھانا۔

(کڑچھی دائیں ہاتھ میں لیتی ہے۔)

رپورٹر ـ ایس طراں کرو جی۔ ایہہ پلیٹ وچوں گنڈھے کے چھلو.... چاقو فوکس وچ لینا جی

سیکو ـ ایسے طراں ٹھیک اے جی۔

رپورٹر ـ نہیں جی گنڈھے کٹن نال ذرا (LIVELY) ہو جائے گی تصویر۔

سیکو ـ گنڈھے کٹن نال میریاں اکھاں وچ پانی آجاندا تے نالے میں الرجک آں گنڈھیاں کولوں ـ چھپاکی ہو جاندی اے سارے بدن تے

فوٹوگرافر ـ چلو ایہو ٹھیک اے....... بالکل پرفیکٹ اے..... تھوڑا جیا گرم مصالحہ رکھ لو دوسری تلی تے۔

سیکو ـ اچھا جی۔

(ڈبے میں سے گرم مصالحہ نکال کر ہتھیلی پر رکھتی ہے۔)

فوٹوگرافر ـ ویری گڈ سائیل پلیز تھینک یو۔

(فلیش چلاتا ہے۔)

رپورٹر ـ اِک تصویر کپڑے دھوندیاں دی وی کھچو جی۔

سیکو ـ اودھر چلیئے غسل خانے وچ۔

رپورٹر ـ نہیں جی ایتھے ای ٹھیک اے۔ ایتھے بہہ جاؤ ناں کونے وچ۔ کیوں جی؟

فوٹوگرافر ـ بالکل فس کلاس رہئے گا۔ ایہہ بالٹی ذرا کول کھچ لوؤ۔

رپورٹر ـ ایہہ دسترخوان رکھ لوؤ ایتھے زمین تے۔ پانی پاؤ تے۔ اوہ کی ہندا اے.... تھاپے

فوٹوگرافر ـ تھاپے دی کی ضرورت اے جی ہتھاں نال دھوؤ۔

سیکو ـ اچھا جی۔

(بیٹھ جاتی ہے۔ دسترخوان زمین پر رکھ کر پانی کا ڈبہ ڈالتی ہے۔ پھر چھپا چھپ اس پر مکے چلانے لگتی ہے۔)

فوٹوگرافر ـ ذرا کو ایدھر دیکھو ـ بس ٹھیک اے۔

(نلیش چلتی ہے۔) شکریہ۔
رپورٹر۔ چلو جی واپس ..... میں اپنا پرس لینا ایں ڈرائنگ روم وچوں۔
سیکو۔ آؤ جی۔

کٹ

سین ۳ ——— ان ڈور ——— کچھ لمحوں بعد

(عالیہ زمین پر سے اپنے کپ سمیٹ رہی ہے اور بڑی مشکل کے ساتھ ان کو سنبھالتی ہے۔ سب اندر داخل ہوتے ہیں۔)
رپورٹر۔ (پرس اٹھاکر) اچھا جی بہت بہت شکریہ۔ ہن اسیں اجازت لواں گے۔
عالیہ۔ (اٹھ کر) ایہہ کدوں چھپے گا جی انٹرویو۔
رپورٹر۔ اگلی اشاعت وچ ......اج نوائے تاں پندرہ دے شمارے وچ آجائے گا۔
عالیہ۔ تھینک یو ویری مچ۔
رپورٹر۔ اچھا جی خدا حافظ۔
فوٹوگرافر۔ اسلام علیکم۔
عالیہ
سیکو } وعلیکم اسلام خدا حافظ۔
(دروازے میں ان کے ساتھ جاتی ہے۔)
سیکو۔ تہانوں بڑی زحمت ہوئی اے......
فوٹوگرافر۔ (آف کیمرہ) نہیں جی بالکل نہیں.........
رپورٹر۔ ساڈوں تے بلکہ ملک دی عظیم عورت نال مل کے بڑی خوشی ہوئی اے.......
(عالیہ پھر کپ سمیٹنے میں مشغول ہو جاتی ہے سیکو بیگم داخل ہوتی ہے۔)
سیکو۔ توبہ یا اللہ میرا تے سر اڈ گیا۔
عالیہ۔ میری بھکھ نال جان نکل رہی اے امی۔
سیکو۔ (آواز دے کر) میں کیا آڈ شیم جی چلے گئے ایں..... شیم جی، شیم جی.......
(توکلی اندر آتا ہے۔)

توکلی ۔ ڈرائنگ روم وچ داخل ہوکے آگیا جی آگیا تسیں ایڈا اچی کیوں بول رہے او۔

سیکو ۔ اچی ایس کر کے بول رہی ایں کہ بھکھ نال جان نکل رہی اے ساڈی۔

توکلی ۔ لیکن کھانا تے ہووے گا نہیں گھر وچ

سیکو ۔ تہانوں کہنے کیا سی خانسامے توں بیرے توں مشالچی نوں چھٹی دے دیو۔

توکلی ۔ سیکو جی تسیں نہیں سمجھ دے۔ اگر وہ احمق انٹرویو دے دوران وچ اندر آجاندے

تے فیر سارا انٹرویو تباہ ہوجاندا اگر اوہ باورچی خانے وچ ہندے تے تہاڈے فوٹو

کس طراں اتر دے ....

سیکو ۔ فیر پکاؤ ہن بہہ کے روٹیاں ۔

توکلی ۔ ایدھی کی ضرورت اے .... آپاں جی نوں بلاؤ ناں۔ (آواز دے کر) آپاں جی۔

آپاں جی ..... تسیں کدھر چلے جاندے او آپاں جی ۔

آپا ۔ (آکر) آ تے گئی ایں بھائی جان ۔

توکلی ۔ تے چلے کتھے گئے سی ....

آپا ۔ اپنے کمرے وچ ای سی ۔ تسیں آپے تے کیا سی باہر نہیں نکلنا ۔

توکلی ۔ ٹھیک اے .... لیکن ہن تے کم تے کھڑے ہو جاو فوراً ... روٹی پکاؤ

عالیہ ۔ بڑی دیر لگنی اے ڈیڈی ۔

توکلی ۔ تے فیر ایس طرح کرو ۔ ملکی وے وچ چلنے آں ۔

عالیہ ۔ نہیں ڈیڈی چائنیز فوڈ

توکلی ۔ بیٹے او تھے چائنیز فوڈ وی مل دی اے ۔ تسیں ایس طراں کرو آپاں جی اپنے لئی کوئی

دال وغیرہ تیار کر کے کھاوؤ۔

آپا ۔ اچھا جی ۔

سیکو ۔ آٹا گھنن وچ دیر لگے تے فریج وچوں ڈبل روٹی لے لینا آپاں جی

آپا ۔ میں کرلاں گی آپے ۔

توکلی ۔ چلو جی آؤ ہن ۔ اک تے تسیں لوک دیر بڑی لاندے او ۔ کی سوچ رہی ایں ایلا

عالیہ ۔ کش نہیں ڈیڈی چلو......

(سیکو پرس میں سے لپ سٹک نکال کر ٹچ اپ کر رہی ہے ۔)

توکلی ۔ اڑہ ... سیکو جی چلو ..... ایہہ پچھے اپ تسیں اوتھے کرلینا ہوٹل وچ ۔
سیکو ۔ چلو جی چلو ۔ میں تے تیار اے بالکل ..... آپاں جی تسیں کش کباب وی
منگا لینا کھو کھے توں ۔
توکلی ۔ آؤ جی آؤ ۔ سب ہو جائیگا .... آپاں جی نہئیں بُھکھے رہن لگے ....
چل بھئی عالیہ بیگم ...... آؤ جی ..... ۔

(کٹ)

۱۷

کردار

جمال دین ـــــ ٹیکسی ڈرائیور

رحمت اللہ ـــــ رکشا ڈرائیور

بابو علم دین ـــــ عرائض نویس

خلیفہ بتن ـــــ ٹی سٹال کا مالک

ببر پہلوان ـــــ دودھ دہی بیچنے والا

گلال السودی ـــــ کویت پلٹ

طفیل رفوگر ـــــ درزی

چودھری صادق ـــــ محلے کا معتبر

سین — ۱

ان ڈور ________________ صبح کا وقت

(خلیفہ بتّن کی دوکان ۔ چودھری صادق بتن کی کینٹین کی دروازے کی طرف پیٹھ کئے بیٹھا ہے اور چائے بن کھا رہا ہے ۔ بتن اِس کے پاس چینی بھری چمچی لا کر پُوچھتا ہے ۔)

خلیفہ — اِک چمچی ہور ۔

چودھری — پا دیو جی ۔

(ببتر پہلواں کرلاچی بِن پھیرنے والا کھُرپا لیکر دروازے پر آتا ہے ۔ خلیفہ دیکھتا ہے ۔ لیکن ببتر پلٹ جاتا ہے ۔)

چودھری — کون آیا سی لُو ہے تے ۔

خلیفہ — کوئی نہیں جی ۔

(چودھری سر کے اشارے سے اچھا کہتا ہے اور بن کھانے میں مشغول ہو جاتا ہے ۔)

خلیفہ — مَیں کہیا جی تہانوں کیویں پتہ چل جاندا اے خُفیہ گلّاں دا ۔

چودھری — یعنی ؟

خلیفہ — ایہو ای بئی کون آیا تے کون گیا تے کدے دل وچّ کی گل اے تے کیہڑا کی چاہندا اے ؟ ۔

چودھری — ہا ہا ۔

خلیفہ — اللہ نے بہت رنگ لائے اے جی ۔ بڑی رحمت اے ۔ جی تہاڈے تے اللہ دی ۔

(رحمت اللہ اندر داخل ہوتا ہے اور آتے ہی کہتا ہے ۔)

رحمت — بسم اللہ ۔ بسم اللہ ۔ چودھری صادق ہوری بیٹھے ہوئے نے ۔

(رحمت اللہ چودھری صادق کا ہاتھ چُومتا ہے۔)

اِک پیالی ہور جی۔

چودھری — نہیں بس۔

رحمت — ایویں میرے دِل دی خُوشی اے جی۔

(بیٹھتے ہوئے)

جے حضُور نوں بُرا نہ لگے تے میں برنی پھڑ لیاواں ہبّر دی ہٹّی توں؟

چودھری — نہیں۔ بس اِکو پیالی ٹھیک اے۔

رحمت — لے یار خلیفہ بنائیں دو پیالیاں۔

(حاجی جیب سے کھجور نکالتا ہے اور رحمت اللہ کو دیتا ہے۔)

چودھری — رکھ شاباش ٹھیک اے۔

رحمت — اوس دی مہربانی اے جی اچھا کم چل رہیا اے۔

(خلیفہ پیالیاں لاتا ہے۔)

چودھری — شُکر اے۔ شُکر اے۔

خلیفہ — چودھری جی بڑے بھاگوان او تسیں جو تہاڈا قرعہ نکل آیا اس بار حج واسطے۔

چودھری — اوس دی کرم نوازی لے۔

رحمت — ہاں، جی بالکل۔ اِک ساڈے ورگے دُنیا دے کُتّے سارا دن کھکائی کردے پھ

اے تے شام نوں جھولی وچ نہ کوئی پیسہ تے ناں کوئی نیکی۔

چودھری — بے شک۔ بے شک۔

خلیفہ — دیکھو کرے ربّ ساڈے نصیب وچّ وی کردا اے کہ نہیں۔

رحمت — ساڈے ایہو جئے نصیب کتھے خلیفہ اسیں تے ایویں اِی مرجانا ایں انّھے موُلے۔ بھہ ج

خلیفہ — ٹھہر جائیں ڈھکن بند کر آواں کھنڈ دے ڈبے دا۔

(خلیفہ جاتا ہے۔)

رحمت — بڑے لوک آوندے ہونے ایں جی۔

چودھری — ساری دُنیا دے۔ امریکہ۔ افریقہ۔ جاوا۔ سماٹرا۔ روس۔ چین۔ بڑا بڑا لوک

آندا اے حاضری دین۔

ببیر — مولا ایلی تے خود بڑے نامی گرامی شہ زورسن بھاجی -
چودھری — دنگل دی قسم دوسری اے حجاز شریف وچ -
ببیر — اوہ جی قسم بھانویں کوئی ہووے - ہویا تے دنگل ای -
خلیفہ — بالکل جی -
ببیر — آہ ویکھو ناں جی کتھے چول باسمتی - کتھے بیگمی تے کتھے سیلا - ہندے تے چول
ای نیں - ہا چول -
رحمت — اماں نوراں نے وی عرجی پائی سی جی حج لئی -
ببیر — آہو تے کی عرجی پائی - اماں نوراں دی عرجی تے لخن آلے بابو علم دین ہوری
نکلی ای نہیں ہا عرجی -
خلیفہ — اوہ جی ایہہ تے مقدر دی بات اے - بھلوان جی
رحمت — تسیں کنویں جاؤ گے جی -
چوہدری — ہوائی جہاز وچ -
ببیر — اوئے ساڈے چوہدری ہوری ہوائی جہاز وچ اودر جان گے لے کہ خاں کوئی ہور اڈ
کے وخا دیوے - بھاجی طاقتاں جاہی دیاں طاقتاں ہوائی جہاز وچ بہن لئی بکھیاں
دی گھوکر لہوئی جاندی اے - ہا وا ہی جہاز !
خلیفہ — مَیں کیا جی ڈر تے بڑا لگ دا ہوناایں ہوائی جہاز وچ -
چوہدری — دل وچ صدق ہووے - اوہ طلب ہووے - محبوب دی فیر کوئی ڈر نہیں لگ دا -
رحمت — تے ہوائی جہاز دی جدے ای اُتر دا ہوناایں -
چوہدری — (نفی میں سر ہلا کر) حرم شریف دے کول اتر دا اے مساں ادھ فرلانگ دے
فاصلے تے - سنیا اے بڑا خوبصورت منظر ہوندا اے - ہر وقت شالاں بلدیاں ایں -
ببیر — مَیں کیا چوہدری جی ایہہ واہی جہاز ایدھر نوں اُڈ دا اے کہ اودھر نوں -
رحمت — لے ہیکہ نہیں شدائی او ہلا ہینڈل ہندا اے جدھر چاہے موڑ لیئے رکشا طراں -
چوہدری — ایدھر منہ کر کے اُڈ دا اے صرف -
ببیر — لے ویکھیا فیر میری گل ای ٹھیک ہوئی ناں -
خلیفہ — اندر تاں دم گھٹ دا ہوناایں چوہدری جی -

چوہدری - باریاں ہندیاں ایں چھوٹیاں چھوٹیاں جدوں گرمی لگے کھول لئی دیاں ایں۔
رحمت - بڑی تیز واہ آندی ہونی ایں جی اندر
چوہدری - پاک تے صاف ہوا...... بہت ٹھنڈی۔
خلیفہ - اُتردے ویلے تے بڑا ڈرنگ دا ہونا ایں جی۔
بتیر - اُتردے ویلے بھاجی سارے بندے بوتھی وچ جا پیندے اے اک دوجے تے اُتے۔
رحمت - نہئیں اوئے پیٹیاں بنھیاں ہندیاں ایں لک نال۔
چوہدری - پہلے زمانیاں وچ بنھ دے سی اجکل نہیں ہندیاں پیٹیاں۔
خلیفہ - تے فیر ڈگدے نہئیں جی۔
چوہدری - اک دوجے دا موڈھا پھڑ لئی دا اے۔
(گلال دروازے پر نمودار ہوتا ہے لیکن پھر واپس پلٹ جاتا ہے۔)
رحمت - آؤ جی آؤ۔ گلال سعودی صاحب...... لنگھ آؤ۔
بتیر - آجاؤ بھاجی تہاڈے وطناں دیاں گلاں ای ہو رہیاں ایں۔
(گلال داخل ہوتا ہے۔)
گلال - منیر خاں تے نہئیں آیا ایدھر۔ میں اوہدی تلاش وچ آیا سی۔ نہئیں آیا ہونا۔
خلیفہ - آؤ جی تسیں بیٹھو۔ اک کپ چاہ پیئو۔ منیر خاں وی آجائے گا۔
گلال - میں آج کل چاہ تے نہئیں پیندا ایں تے ملک شیک پیناں ایں گرمیاں وچ ایتھے مل سکدا اے۔ ملک شیک پاکستان وچ۔
رحمت - بہت جی۔ انارکلی وچ تھاں تھائیں مشنیاں لگیاں ہوئیاں ایں۔
گلال - اوہ چھوٹیاں مشیناں ایں جی۔ کویت وچ وڈیاں مشیناں ہندیاں ایں۔ ایتھے تے نہئیں ہوندیاں وڈیاں مشیناں۔
بتیر - بہت جی وڈیاں مشیناں۔ آہ اپنے بڈھے دریا تے لگیاں ہوئیاں ایں ہر اک ددکان وچ
گلال - تسیں جھوٹ بولدے او جی۔ کس طراں ہو سکدیاں ایں ایتھے وڈیاں مشیناں۔
بتیر - کیوں بھا رحمت اللہ کڈے کڈے آرے لگے ایں بڈھے دریا تے۔
گلال - تسیں نہایت احمق آدمی او جی۔ میں اوہناں مشیناں دی گل نہئیں کر رہیا ایں

تے ملک شیک دیاں مشیناں دا ذکر کر رئیا سی۔

خلیفہ۔ اوئے چل چھڈ یار ببر توں وچ اینویں ای نہ بولیا کر۔ ایہہ ساڈے چوہدری صادق

موہری حج کرن جا رہے ایں۔ مکے شریف نوں۔

گلال۔ اسیں ہر سال جانے ایں مکے شریف حج کرن۔

چوہدری۔ کویت توں کافی نیڑے اے حرم شریف۔

گلال۔ اسیں سیکلاں تے جانے ایں۔ نہیں جا سکدے؟ جا سکنے ایں؟

رحمت۔ تہاڈے کول تے گڈی ہیگی جی گلال صاحب۔

گلال۔ گڈی سروس تے گئی ہندی اے ..... تسیں ہر روز سروس کراندے او گڈی دی۔

نہیں کراندے سو وگے۔ پاکستان وچ سروس ہو سکدی اے۔ نہیں ہو سکدی۔

خلیفہ۔ ساڈے کول تے گڈی ای نہیں ہیگی۔ بھا جی تے اسیں سروس کدھی کرا سکدے ایں۔

گلال۔ تسیں حج کرن جا رہے او بابا جی۔

چوہدری۔ میری عمر تے زیادہ نہیں۔

گلال۔ میں تہانوں ادب نال بابا جی کیا اے عمر دے حساب نال نہیں۔ تسیں ایس گل

دا برا منایا اے۔ ضرور منایا ہونا ایں۔

رحمت۔ نہیں جی برا مناں دی کیہڑی گل اے ایدھے وچ۔

گلال۔ تسیں مینوں شکل توں ویسے نہیں لگ دے۔ جیہا تسیں ظاہر کر دے او بکش ہوندے

لگ دے او۔ بھلا کیس طراں کر دے ایں حج۔

ببر۔ دسو چوہدری جی کدھرے ایہہ وی بھا عبدل طراں ای سوچ دنے ہوں آپ جناب

دے متعلق۔

چوہدری۔ ایہہ تے دل دی صفائی دا کھیل اے بھلوان جی۔

(بابو علم دین اپنا تھیلا ہاتھ میں لٹکائے اندر داخل ہوتے ہیں۔)

علم۔ سبحان اللہ۔ سبحان اللہ۔ اج تاں دوکان خلیفہ بطریق احسن گاہکاں توں

مزین اے جی۔

(بابو علم دین آگے بڑھ کر چوہدری جی سے ہاتھ ملاتا ہے۔ رحمت اللہ

اُٹھ کر دونوں ہاتھ بڑھاتا ہے۔)

اِک مرتبہ میں دولت مندی دے بارے وچ مطالعہ فرمارہیا سی جی۔

(چوہدری صاحب سے ہاتھ ملاتا ہے)

سبحان اللہ سبحان اللہ ایناں ہتھاں دی شفقت اور محبت اورای چیز اے جی ...... محسوس ایہہ ہورہیا اے جی جیسے صدر فرانس ڈیگال صاحب نے جناب جانسن صاحب نال ہتھ ملایا ہووے ــ سبحان اللہ سبحان اللہ۔

(گلاں کے قریب بیٹھتا ہے۔)

گلاں ـ تسیں ہر روز نہاندے جی، نہیں نہاندے ہوو گے۔ کس طراں نہا سکدے او۔

رحمت ـ ہن نہا لیا کرن گے جی گارپوریشن باراں نویں ٹوب ویل لان لگی اے۔

علم ـ میں نہان توں ہرگز گریز نہیں کردا جی۔ لیکن بوجہ گٹھیا اور بیماری قدیم وجع المفاصل اور ساخت جسم و فربہی نہان توں باز رکھدی اے جی۔

گلاں ـ فیر تسی دوسری کرسی تے بہہ جاؤ جی۔

خلیفہ ـ (اٹھ کر) تسیں ایتھے آجاؤ جی بابو علم دین جی

(خلیفہ اڈے پر اور علم دین خلیفہ کی جگہ پہ بیٹھتا ہے۔)

بشیر ـ میں کہیا بابو جی پچھلے مہینے دے پیسے نہیں آئے دُودھ دے۔

علم ـ چھوٹی دے گھروں یا وڈی دے گھروں پہلوان عظیم صاحب؟

بشیر ـ نہ چھوٹی دے گھروں آئے نے ناں ای وڈی دے گھروں اج تسیں خود حساب کرلو ایس مہینے دی وی سولہ تریک جارہی اے۔

علم ـ جان دیؤ جی جان دیؤ۔ ایس توں روکن دی کوشش نہ کرو۔ پاکستان وچ جدوں وی بھینس دے دُودھ دی تاریخ لکھی جاوے گی ایس کمترین داناں اوہدے وچ ضرور بولے گا۔ مشہور روسی مصنف ٹالسٹائی نے دُدھ دی تعریف کردے ہوئے لکھیا اے صاحبانِ حق۔

(طفیل آکر سیدھا خلیفہ سے کہتا ہے۔)

طفیل ـ ادھی تاں ڈبل روٹی دے دے تاں آنے دی کھنڈ دے دے کاغذ پر۔

رحمت ـ طفیل محمد! میں کہیا یار اسیں وی ہیگے آں جیوندے۔

طفیل ـ (مڑ کر) بسم اللہ بسم اللہ آہ تاں۔ میرے مہربان بیٹھے ہوئے اے۔

علم ۔ اپنے مہربان تے نظر التفات نہیں ہندی جناب دی آجاؤ تشریف رکھو۔ ایہہ دیکھو
گلال صاحب تشریف فرما ایں ۔
طفیل ۔ ہیں ڈبل روٹی کھلا کے چھڈ آواں پہلاں آمنہ دی بی بی نے منگوائی اے ۔
رحمت ۔ کوئی نہیں یار ۔
گلال ۔ آمنہ دی بی بی ڈبل روٹی کھاندی اے ۔ نئیں کھا سکدی ۔ کس طراں کھا سکدی اے ۔
طفیل ۔ اوہنے داڑھ پٹائی اے پرسوں تاں روٹی نئیں کھا ہدی گئی ۔ بچاری توں مینوں
کہن لگی طفیل ڈبل روٹی لیا دے ۔ حاجی جی سلام ۔
چوہدری ۔ وعلیکم السلام ۔
(ٹھنڈی وردی میں جمال دین انٹر ہوتا ہے اس کے ہاتھ میں پیسٹری
کا ڈبہ ہے ۔) ۔
جمال ۔ گڈ ایوننگ لیڈی اینڈ جنٹلمین
یور فرینڈ جمال ۔
رحمت ۔ اوئے بس اوئے بس ۔ آ سلام کر چوہدری ہوراں نوں ۔
جمال ۔ السلام علیکم جی ۔
چوہدری ۔ وعلیکم السلام ۔
علم ۔ جمال دین صاحب تہاڈا محاورہ زبان انگریزی آگے توں بطریق احسن ترقی
پذیر اے جی ۔
جمال ۔ اسیں شام نوں روز ٹیلی ویژن ویکھدے ایں جی توکلی صاحب دے گھر تے
اوہدے وچ پاؤنڈ باٹیروی آندا اے ۔
گلال ۔ ایتھے ہیگا پاکستان وچ ٹیلی ویژن کس طراں ہو سکدا اے ؟
جمال ۔ اسیں روز ویکھدے ایں جی ۔
گلال ۔ ولایت وچ روز ہندا اے ٹیلی ویژن شو ۔ تسیں ولایت جنی ترقی کر سکدے او ؟
کدے نئیں کر سکدے ۔ ایتھوں دی آب و ہوا گرم اے ۔ گرم ملک دے رہن
والے ترقی کر سکدے اے ۔ کدے نئیں کر سکدے ۔
طفیل ۔ اودن کہن نوں تاں کی کہنا جلال دین صاحب تسیں وی تے ایتھوں دے جم پل او

گلال - میراناں گلاں اے جلال نئیں - ساڈے کویت وچ ج. گ نال بدل جاندا اے
پاکستان وچ بدل سکدا اے. کدے نئیں بدل سکدا - ایتھوں دی جیم جیم
ای رہندی اے -
رحمت - ایہہ جاگھلوتا کیوں ہویا ایں -
جمال - ایہہ لوو پیسٹری کھاؤ - اسیں کل کوٹھی تے ینگ فوکس نوں انٹرٹین کیتا سی
تے ایہہ ڈبہ میرے حصے وچ آیا - آہ لے یار خلیفہ -
رحمت - اوئے پہلاں چوہدری ہوراں نوں دے -
جمال - معاف کریا جے ہیں تے بھل گیا سی - لوو جی -
چوہدری - شاباش -
جمال - ایہہ لے یار خلیفہ - ایہہ چنگی اے بیلی پیسٹری - چک نے چک لے -
لیمن ٹارٹ کہندے نے اوہنوں -
خلیفہ - (اٹھاکے) شکریہ -
جمال - ایہہ لوو یار - رحمت اللہ لے بئی - ماسٹر طفیل جی -
طفیل - (لے کے) ایہہ ہیں ویکھی اے - اوداں کئی باری شیشے دیاں ڈبیاں بچ پر کھادی
تے نئیں کدے -
جمال - اج فیر کھا جا بسم اللہ کر کے - لوو جی بابو علم دین جی -
علم - (دیتے ہوئے) سبحان اللہ سبحان اللہ -
جمال - اِک ہیس تسیں وی لوو گلال صاحب -
گلال - اسیں ایہہ خود بنا سکدے ایں - ساڈے کول مشین اے پیسٹری بنان آلی -
تسیں کدی بنائی اے - پیسٹری گھر وچ نئیں بنا سکدے ؟
جمال - ایہہ لوو نا جی -
گلال - اسیں بنڑاری پیسٹری نئیں کھاندے - نئیں کھا سکدے - سانوں پسند نئیں -
جمال - ایہہ توں لے یار بتیر پہلوان -
بتیر - اوہ ناں بھاجی اسیں دودھ ملائیاں کھان والے بندے سانوں ایہدے نال کی -
جمال - ایہہ بڑی سوادی چیز اے - بڑے بڑے امیر لوگ کھاندے ایں - دل خوش ہو جائے گا -

ببّر ـ اوہ ناں بھاجی ایہ لیٹی جہئی ساڈی سنگھی وچ پھنس جائیگی۔ اسیں بیک مارنی
ہندی اے ۔ اسیر اُمرا کوئی بیک ماردے ایں ۔ رہن دیو ہا پیسٹری ۔
جمال ـ لو وئی ۔ ہُن کھڑے ہو جاؤ سارے شاباش
طفیل ـ (کھڑے ہوتے ہوئے) اوہ کاہنوں ۔
جمال ـ کھان پین توں بعد نیگ نوکس کھیڈاں وی کھیڈ دے اے۔ شاباش اٹھو ۔
رحمت اللہ ـ بالو جی اُٹھو ۔
(سب کھڑے ہو جاتے ہیں ۔)
آبئی ببّر ۔ خلیفہ جی باہر نکلو ۔ آجاؤ ۔
(سب کھُلی جگہ میں اکٹھے ہوتے ہیں ۔)
انگریزی کھیل اے ۔ ان ڈور گیم ۔
گلال ـ اسیں کویت وچ ہر روز اِن ڈور گیماں کھیڈ دے ایں ۔
جمال ـ تے آؤ فیر ۔
گلال ـ نئیں جی اسیں ایتھے نئیں کھیڈ سکدے تہانوں کی پتہ اے اِن ڈور گیم کی ہوندی
اے ۔
جمال ـ مینوں پتہ اے جی ۔ عالیہ بی بی نے کل کھڈائیاں سن ۔ کھیڈاں نتے میں
سِکھ دی لیاں ایں ۔
گلال ـ عالیہ بی بی کدے لندن گئی اے ۔ نئیں گئی ہونی ۔ کس طراں جا سکدی اے ۔
اوہدے کول پاسپورٹ ہیگا نئیں ہونا ۔
رحمت ـ ساڈوں ہُن کیوں پھاہے لا چھڈیا اے ۔
گلال ـ ایہہ تاں کھیڈو جی ۔ دیسی بندے کس طراں کھیڈ سکدے ایں ۔ ولیتی کھیڈاں
ـ ہیں جا رہیا ایں ۔ تسیں سائیٹ سینگ لئی جا سکدے او ـ نئیں جا سکدے
گڈی توں بغیر تسیں کس طراں جا سکدے او ۔
(گلال چلا جاتا ہے ۔)
علم ـ جمال دین صاحب اپناں محکوم و مجبور تے دردمند لوکاں لئی کی حکم اے ۔
جمال ـ اِک منٹ جی ۔ بس اِک منٹ ۔ کھیڈ دا ناں ایں رکی ٹکی لوڈی ـ سب تالی وجاؤ
پہلاں ۔

(سب تالی بجاتے ہیں۔)

ہن کہو رکی ٹکی ٹوری ۔

سب ۔ رکی ٹکی ٹوری ۔

جمال ۔ ایدھر آجاؤ ۔ بابو علم دین جی۔ ہن پھیر کہو ۔

سب ۔ رکی ٹکی ٹوری ۔

جمال ۔ ایدھر آجا خلیفہ ۔ لؤ جی یاریاں ملے ہوگیاں ۔ ذرا غور تال سمجھنا ایں اِن ڈور گیم نوں ۔ خلیفے تے طفیل سوار ہوئے گا ۔

خلیفہ ۔ ایہہ ماشٹر طفیل ۔

جمال ۔ ہاں جی گھبراؤ ناں ۔ کھیل اے بہت امیرانہ کھیل اے ۔ اور بابو علم دین تے رحمت اللہ ۔

علم ۔ مینوں اک بڑا ضروری کم یاد آگیا اے جی چھوٹی دے بالاخانے تے پانی بمقدار وافر نئیں چڑھدا ۔ اور میں اِس وقت جا کے اوہدا پانی بھرنا ایں جی ۔

رحمت ۔ کوئی نئیں جی اِک دن پانی نہ سہی ۔ ایدھر آجاؤ ۔ بسم اللہ کرکے ۔

علم ۔ بسم اللہ ۔

جمال ۔ اور میں خود ریفری دی حیثیت نال بٹیر پہلوان تے ہوواں گا میں ریفری ایں ایس کھیڈ دا ۔

بٹیر ۔ ہا فرفری ۔

جمال ۔ لو جی ون ٹو تھری ۔ سوار ۔ جی ۔

(سب سوار ہوتے ہیں ۔)

خلیفہ ۔ ایہہ ماشٹر طفیل اڈیاں مار رہیا اے جی ۔

جمال ۔ نو فاؤل ۔ نو فاؤل ۔

علم ۔ رحمت اللہ صاحب بظاہر بڑے لاغر اور نحیف نزار نظر آندے ایں جی لیکن جسم بڑا تگڑا اور بوجھ بہت وافر اے جی ۔ اگے چلو جی ۔ جمال دین صاحب ۔

بٹیر ۔ میں کہیا بھاجی اگے چلاؤ ایس ولیتی کھیڈ نوں ۔ ہا ولیتی ۔

جمال ۔ لو جی تمام کھلاڑی اس وقت کھیل شروع کر چکے ایں ۔

خلیفہ ۔ ساڈے تے کھیل ختم دی ہون والا اے جمال دینا
جمال ۔ لو جی ہن لسّیں ۔ ایہہ کرنا ایں بئی ۔ ایسے طراں ایہہ ینگ فوکس دا کھیڈ
اے جی ۔ عالیہ بی بی نے پنج واری کھڈایا سی ایہہ کھیڈ تے توکلی صاحب نے
انعام دتا ساریاں کھڈاریاں نوں ۔
خلیفہ ۔ چوہدری جی بیٹھے او نا ۔
چوہدری ۔ جی میں ویکھ رہیا ایں خلیفہ جی ۔
علم ۔ اس قدر بوجھ تاں ولیتی حاکماں نے وی ساڈے تے نئیں پایا سی جس قدر ایس
ولیتی کھیڈ نے پا دتا اے جمال دین صاحب ۔
بتیر ۔ اگے دسو جی چھیتی ۔
جمال ۔ اچھا جی ایس ویلے تِن بندے گھوڑے نیں تے تِن کھلاڑی سواری نیں ۔ ہن ایہہ
کرنا اے بئی جیہڑے سوار ایں اوہ تاں سوار ہیں ای ۔ تے جیہڑے گھوڑے نے
اوہناں نوں ــــــــ اک منٹ ٹھہرو جی ــــــــ
خلیفہ ۔ چھیتی گل کر یار کر جمال دینا ۔
علم ۔ جمال دین صاحب چھوٹی دے بالاخانے تے پانی بمقدار وافر نئیں چڑھدا تے اوہنوں
آرائش جمال لئی ....
خلیفہ ۔ ٹھہرو جی منشی جی گل سُنن دیو اگے ۔
جمال ۔ لو جی او تھے کوٹھی وچ عالیہ بی بی رہندی سی تے اتھے نئیں ایں ۔ ہن ایہہ کرنا
ایں بھئی ۔ ایس کھیل وانان رکی ٹکی ٹوری اے تے اگے ۔ اگے اللہ جانے کی
سی ۔ اگے میں بھُل گیا اے جی ۔
(تینوں ڈھڑام ڈھڑام اپنے سواروں کو گراتے ہیں ۔)
خلیفہ ۔ اچھی کھیل سکھ کے آیا ایں یار ۔
علم ۔ لعنت بھیجو ۔ جی ایس منحوس کھیل تے بمع جمال دین صاحب دے ۔
بتیر ۔ بھاجی اسیں دھوبی پٹڑا دی مار سکدے سی پر نئیں ماریا اسیں محبت دے
بندے ایں ۔
رحمت ۔ اٹھکے پئی تیرے ۔ چنگیاں چنگیاں سکھ کے آیا ایں ۔ کوٹھی وچوں ۔ اپنے نوں

ہیں دو پھیرے نیلے گنبد دے لا لینے سی۔ آیا وڈا ریفری بن کے (جاتا ہے) لوڈ

چوہدری جی فیر سلام علیکم۔

(رحمت اللہ ہاتھ ملا کر رخصت ہوتا ہے۔)

جمال ۔ لو فیر اِک زبانی کھیڈ کھیڈ لو د بہت آسان اے۔

طفیل ۔ آمنہ دی ماں نے ڈاڑھ دہ پٹائی اے ناں اوڈبل روٹی اڈیکدی ہوئی اے۔

جمال ۔ ایہہ بہت سوکھی کھیڈ اے ناں ایہدا ناں اے ڈمپ شراز۔ ایدھر آئیں ناں خلیفہ

خلیفہ ۔ اوئے رہن دے یار معاف کر کی دکانداری چھڈ کے سرکس دا کم شروع کر چھڈاں

آہ لے اوئے طفیل ڈبل روٹی تے کھنڈ۔

طفیل ۔ لیاؤ جی بھاجی۔ ایہہ پنج لیش میرے حساب وچ۔ تاں جے اوہ پیسے دین دی

اوئے تاں اوہدے کولوں لیئن ناں۔

خلیفہ ۔ نئیں نئیں توں ہن جا چھٹ دا ہو۔

(طفیل جاتے ہوئے چوہدری کے ہاتھ کو بوسہ دیتا ہے۔)۔

جمال ۔ لوجی فیر اسیں وی چلیئے بھا خلیفہ جی معاف کرنا۔ اچھا جی سلام علیکم۔

(جمال چلا جاتا ہے)

ببر ۔ لیاؤ بھا جی۔ چمٹا چھوٹا۔

ببر ۔ ہا چمٹا۔

(ببر چمٹا لیکر جاتا ہے چوہدری ہاتھ کے اشارے سے سلام کرتا ہے)۔

چوہدری جی سلام

(خلیفہ پاس خاموش کھڑا ہے۔)

چوہدری ۔ خلیفہ جی۔

خلیفہ ۔ ہاں جی

چوہدری ۔ اپنا وقت جد دھماں چوکڑی وچ لنگھاندے او کش اوہدی وی یاد کریا کرو۔

خلیفہ ۔ بس جی کی دسیئے چوہدری جی۔

چوہدری ۔ وہ جو ہے اگے جا کے سارا حساب کتاب دینا اے۔ تے جنئے اِک

اِک گل پچھنی ایں۔

خلیفہ ۔ ہاں جی بس ۔ ساڈے ورگیاں توں نہ دین ملیا نہ دُنیا ملی ۔ تسیں بیٹھنا ایں ایتھے
پنج منٹ ہیں نلکے توں پانی دی بالٹی بھر لیاواں ۔

چوہدری ۔ جاؤ جاؤ

(خلیفہ بالٹی لیکر جاتا ہے ۔)

اوتھے نلکے تے وی کوئی کھیڈ نہ کھیڈن لگ جانا چھیتی آنا ۔

خلیفہ ۔ (آف کیمرہ) پنجاں منٹاں وچ آیا جی ۔

(خلیفہ کے چلے جانے کے بعد چوہدری اسی طرح اپنی جگہ پر بیٹھا رہتا
ہے تختہ کھسکاتا ہے اُٹھ کر دیکھتا ہے پھر اپنی جگہ پر بیٹھ جاتا ہے۔ رحمت اللہ
ہراساں اور پریشان اندر داخل ہوتا ہے) ۔

رحمت ۔ خلیفہ ۔ خلیفہ ۔ خلیفہ کدھر گیا اے جی ۔

چوہدری ۔ پانی لین گیا اے نلکے توں ۔ کیوں خیر اے ۔

رحمت ۔ ٹکر ہو گئی جی میرے رکشہ دی ٹرک نال ۔ مَیں تاں بچ گیا پر رکشا کھس گیا سارا ۔

چوہدری ۔ آہو ہنے اِک منٹ وچ ؟

رحمت ۔ کھبے روک کے سگرٹ لین لگا جی تے ٹرک آئے نے لیا کے وچ ماریا تے
فیر پچھے دتے بناں ہوا ہو گیا ۔

چوہدری ۔ نمبر ویکھنا سی اوہدا ۔

رحمت ۔ مینوں تے کُش سمجھ نئیں آئی جی ۔ بس منٹاں سکنٹاں وچ ای ٹکر مار گیا ۔ اللہ داد
مستری کول دھک کے چھڈ آیاں ایں ۔ کہندا اے سو روپیہ لگو پورا آہو ہنے
اشٹی میٹ بنا کے دتا اے ۔

(رحمت اللہ کاغذ دکھاتا ہے ۔)

چوہدری ۔ بچ بچ بچ ۔

رحمت ۔ مالک اے میرا کنا جھیا تے میرے کول تاں اجکل دو روپے وی نئیں چوہدری
جی ۔ چوہدری جی ؟

چوہدری ۔ ہاں جی دسو ۔

رحمت ۔ سو روپے ہُن مینوں دے دیندے ادھارے تناں چوہاں مہینیاں وچ لاہ دؤں

چوہدری - کیوں نہیں دس پندراں اُتے لے لے بھاویں۔
رحمت - بس جی تہاڈی بڑی مہربانی اے سوای دے دیو پُورے۔
(چوہدری جاکٹ کی اندرونی جیب سے دس دس کے نوٹ نکال کر دیتا ہے۔)
چوہدری - آہ لے تے کسے نال گل نہ کریں۔
رحمت اللہ - نئیں جی مینوں کی لوڑ اے۔
چوہدری - جدوں دل کرے موڑ دئیں۔ دس روپے مہینہ منافع لاں گا ایس رقم تے۔
رحمت - دس روپے مہینہ جی؟
چوہدری - رقم جو ہوئی بیٹا۔ ایہہ قرض حسنہ اے تیرے لئی۔
رحمت اللہ - اچھا جی (نوٹ گنتے ہوئے) ٹھیک اے جی۔ جیویں تسیں کہو ہور جی ایہہ تاں بنے ایں گل ..
چوہدری - ایس مہینے دے دس ایں پہلاں ای کٹ لیئے نیں
رحمت - پر جی۔ عرض ایہہ اے چوہدری جی پٹی آہ کاغذ تاں ویکھیا اے نا۔ اٹھٹی میت دا رکشا سدھا ہون دے تے پورے سو لگنے آ۔
چوہدری - ہر ویلے رکشے وچ تے کرائے بھاڑے وچ ای دھیان نہ رکھیا کر۔ کُش اوہدی وی یاد کریا کر۔ ایس دُنیا نے تیرے نال نئیں جانا رحمت اللہ۔ او جدے اگے جاکے حساب کتاب ہونا ایں جنے اِک اِک گل پچھنی ایں کُش اوہدا وی دینداراں ایں توں۔ سمجھیا اے کہ نئیں توں۔ سوچیا اے کہ نئیں

(کٹ)

۱۸

کردار

جمال دین ـــــ ٹیکسی ڈرائیور۔

رحمت اللہ ـــــ رکشا ڈرائیور

طفیل رفوگر ـــــ دوابیا درزی

حاتم سائیں ـــــ فقیر

آپا دولتے ـــــ بابو علم دین کی بڑی بہن

کانسٹیبل ـــــ

ہیڈ کانسٹیبل ـــــ

سین ــ ۱

ان ڈور ــــــــــــــــــــــــــــ شام

(جس وقت سین کھلتا ہے. اس وقت رحمت اللہ اپنے کمرے کے درمیان میں کھڑا ہے اور طفیل اس کا ناپ لے رہا ہے. طفیل نے کاپی کھول کر چارپائی پر رکھی ہے. اور اس میں پنسل سے لکھتا جاتا ہے۔ یہ ناپ پتلون کا ہے۔)

طفیل ــ (کمر کا ناپ لیتے ہوئے) اوداں کہن نوں تاں کی کہنا پر تیرا لک بہت چھوٹا اے۔

(طفیل کاپی میں اندراج کرتا ہے۔)

رحمت اللہ ــ شیر ببراں دے لک چھوٹے ای ہندے نے۔

طفیل ــ پر ببر تاں دھپا مار کے بلد نوں سٹ دندا اے بھنجے۔

رحمت اللہ ــ شیر ببر دا لک پتلا۔ سینہ بھاری، گردن موٹی۔ تے باہیاں مضبوط۔

(اس وقت طفیل ہپ کا ناپ لے رہا ہے، اور کاپی میں لکھ رہا ہے۔)

رحمت اللہ ــ اک بھبک مارے تے دھرتی ہل جاوے ساری۔ آ جدوں بھبک دا اے شیر سندر بن وچ تے گھمکار آ بلنے وچوں ڈگ پیندی اے تے اوہدا کالجہ پاٹ جاندا اے۔

طفیل ــ (موری کا ناپ لینے کو) آہو کا ہنے نئیں کا بتے نئیں، پاٹ جاندا ہونا ایں کالجہ۔ تینوں کداں پتہ اے۔

رحمت اللہ ــ مینوں ربی دین نے دسیا اے۔

طفیل ــ ربی دین کیہڑا۔

رحمت اللہ ــ ربی دین صفدر مالی توں رکشا کڈھ دا اے۔

طفیل ــ اوہ تاں آیا ہی سی اک دن تیرے نال۔

رحمت اللہ ــ آہو جدوں نظام دین گھڑی ساج نے بنا ج دتی سی۔

طفیل ــ مُہری کِنّی رکھی ایں ۔
رحمت اللہ ــ تنگ رکھیں . ٹیڈیاں آلی . جُتی کھول کے پیر لوے پتلون وچ ۔
طفیل ــ مَیں تاں کہنا ایں بئی بہتی تنگ بی ٹھیک نہیں ۔
رحمت اللہ ــ بہتی تنگ چاہی دی اے . اصلوں تنگ گٹیاں نال جُڑی ہوئی ۔
طفیل ــ اوداں گرمیاں دی رُت اے ۔
رحمت اللہ ــ گرمی سردی دی فکر نہ کر . جیرو جیرو برامشن آلے ورگی ہووے ۔
طفیل ــ (اُٹھکر) جیرو جیرو برامشن آلا کون ۔
رحمت اللہ ــ توں اوہ منڈوا نہیں ویکھیا ولیتی فلماں آلا ۔ (طفیل نفی میں سرلا تا ہے)
بس چھیتی دے کے ای بندہ لم لیٹ کر دیندا اے ۔
(رحمت اللہ ایکشن دے کر واضح کرتا ہے ۔)
طفیل ــ اوداں میں نوں محاورہ نہیں تپلون سین دا بس ٹوہ ٹوہ کے تاں پینے کر کے سی لوئیں ۔
رحمت اللہ ــ ایہدی کوئی گل نہیں ۔
طفیل ــ پہلی پہلی باری شید جھول جھیارہ جاوے تھوڑا بہت ۔
رحمت اللہ ــ جھول ٹھیک اے تھوڑا بہت . ایہدی سگوں لوڑ ہندی اے سانوں . مَیں کہیا
کنّے پیسے لیں گا طفیل محمدا ۔
طفیل ــ پیسے پوسے کی کرنے آں آپاں . ہا تیرے بہانے ہتھ ای کھُل جاؤ پتلوناں سین نوں
رحمت اللہ ــ (کھونٹی پر لٹکی ہوئی بشرٹ میں ہاتھ ڈالتا ہے) آہ لے دساں دا نوٹ تے ہُن
لے جا باقی دے پھیر دیکھی جاؤ ۔ توں وی کی یاد کریں گے کسے بادشاہ
نال واہ پیا سی ۔ اوے لے تاں ۔
طفیل ــ ایہہ تاں بہتے ایں
رحمت اللہ ــ پھڑ پھڑ .... پیسے نوں بہتا نہیں کہئی دا ۔ جناں وی آوے اونا ای تھوڑا
اے . سگوں جیویں جیویں کھجانہ بھردا جاوے ہور کے ودھ دے جان نال
نال لوبھ وی ۔
طفیل ــ (نوٹ لے کر) ایہہ تاں بہت اے . رحمت اللہ تاں میرے کول بھان
ہے نہیں باقی ۔

رحمت اللہ - (قہقہہ) اوئے ایہہ بہت اے بلے وقوفا جہیا. توں ایہنوں بہت سمجھنا ایں -
ایہہ تاں کش وی نہیں. اپنے پیسے تاں حاجی ہوری منہ دکھائی وچ کٹ لیندے نے -

طفیل - کدھی منہ وکھائی -

رحمت اللہ - نوٹاں دی منہ وکھائی ہور کدھی. توں کدے پنج سو دا نوٹ ویکھیا اے ؟

طفیل - ہیتاں کداں دی گلاں کردا اے. پنج سو دا نوٹ تاں ہندا ای نہیں -

رحمت اللہ - ویکھنا ایں پھیر -

طفیل - جداں تیرے منہ پنج آوے اوداں ای کہی جا پر جھوٹ نہ بول -

رحمت اللہ - (اونچے ہنسکر) اوئے تینوں میری گل تے اعتبار نہیں آوندا -

طفیل - پنج سو تاں بابے کریم بخش دے گھروں نکلیا سی جدوں او گجر باسی سیالاں پنج
سارا محلہ ای گیا سی. پوٹلی ویکھن پنجاں پنجاں دے تاں دساں دساں دے نوٹ سی

رحمت اللہ - (اس کے کندھے پہ ہاتھ رکھکر) طفیل محمدا اوئے طفیل محمدا تینوں وخایئے
پھیر برج نوٹ -

(اپنی چارپائی کے دوسرے پائے کی طرف جاتا ہے.)

طفیل - (کپڑا اٹھا کر) بچے ای ٹسرا اے تاں بچے ای سوتی دھاگا اے. تانا پیٹا
دوہیں سوتی ایں. کوئی کوئی نارا بچے ریشمی -

رحمت اللہ - (پائے کے نیچے سے پانچ سو کا نوٹ نکالتا ہے.) آہ لے . . . . . ویکھ
تاں ذرا اکھاں کھول کے . . . . انویں کہندے ایں پنج سو دا نوٹ
- آئی سمجھ - ہتھ لا کے ویکھ لے -

(طفیل دونوں رانوں پر ہاتھ صاف کر کے نوٹ کو ایک انگلی سے
چھوتا ہے.)

طفیل - بڑا سوہنا اے ماشاء اللہ

رحمت اللہ - لے لے دیکھ لے چنگی طراں نال...... میں کوئی حاجی ہوری طراں پیسے تاں
نہیں کھٹن لگا نوٹ وخائی دے -

طفیل - (ہاتھ میں لے کر) بہت سوہنا اے ماشاء اللہ
(طفیل چوم کر آنکھوں سے لگاتا ہے.)

بچوخشبو آندی اے کپڑے سین آل مشین ورگی

(واپس کرتا ہے)

ایہہ تیرا اے رحمت اللہ۔

رحمت اللہ۔ آہو ہور کدھا ہونا سی۔

طفیل ۔ اوداں کہن نوں تاں کی کہنا رحمت اللہ پرایہہ سارا ای تیرا اے۔

رحمت اللہ۔ (ہنس کر) لے ہے۔ اوئے ہور ادھا میرا ہونا سی ....

طفیل ۔ آمنہ دی بی بی کول بی ہیگا سودا اِک نوٹ .... او ہنے عید تے کڈھیا سی وخان نوں۔

رحمت اللہ۔ توں ویکھیا اے اپنیاں اکھاں نال۔

طفیل ۔ اوداں میں تاں نہیں ویکھیا پر آمنہ کہندی سی ساڈے کول ہیگا ...... اوہدا آبا چھڈ کے مریا سی۔

رحمت اللہ۔ اوئے جا ۔ ایویں شیکھیاں ۔ اوہدا آبا تاں مریا سی ہسپتال وچ ۔ اوہناں کول سودا نوٹ کدھروں آگیا۔

طفیل ۔ آمنہ تاں جھوٹ نہیں بولدی۔

رحمت اللہ۔ کیوں اوہنوں جھوٹ بولن دی مناعی اے۔

طفیل ۔ ہور بھانواں بولدی ہووے اپنیاں سہیلیاں نال میرے نال نہیں تاں نہیں بولدی ....

رحمت اللہ۔ ایہہ تیرا آمنہ والا بھرم وی ٹُٹ جانا ایں اِک دن تے پھیر توں رہ جانا ایں اینویں ای جنویں میلے وچ چکّی را ہیا ہندا اے۔ ناواں بنا طفیل محمدا ناواں ....

طفیل ۔ میں تاں رات نوں بی مشین ڈاہنا ایں ہن

رحمت اللہ۔ اوئے محنت کر ٹیاں ناواں نہیں بن دا بلے عقلا ایدھے لئی ہیرا پھیری دی لوڑ اے۔

طفیل ۔ (کمان کو ہاتھ لگاکر) تو واں نوواں ..... آیا ں کی لینا اے ہیرا پھیری نوں دوہاں پھرانواں نیں

رحمت اللہ۔ اوئے میتوں تاں اپنے نال ناں رلائی جا۔ میں تاں انشاء اللہ ہن ناویں دے

جو رتے عزت بنائی ایں ....

طفیل ۔ اُتے پیٹی بنھیا کریں گا کہ بکل لا دیاں ولیتی .....

رحمت اللہ ۔ پیٹی پیٹی .... کالے رنگ دی پھلاں آلی ..... اِک جیب پچھے تے ڈو اندر لکویاں ۔

طفیل ۔ ڈو اندر ۔

رحمت اللہ ۔ اینویں لیں چھوٹیاں چھوٹیاں جدے وچ پنج پنج سو دے نوٹ پے جان تہہ ہو کے ۔

طفیل ۔ (جاتے ہوئے) اچھا پھیر تینوں پہلاں کچی کر کے دکھالوں جے تیرے پسند آ ڈ تاں پھیر پکی کروں ۔

رحمت اللہ ۔ ٹھیک اے یار ...... جے اِک کھراب ہو گئی تے دوجی بنالاں گے ۔ توں اینویں اپنی جان نوں فکر نہ لائیں ....

طفیل ۔ (دروازے پر) اچھا تاں .... رحمت اللہ ...... چل مَیں پھیر ای گل کروں تیرے نال ...... سلام لیکم ۔

(طفیل چلا جاتا ہے ۔)

رحمت اللہ ۔ وعلیکم السلام

(رحمت اللہ گھوم کر واپس آتا ہے ۔ اور نوٹ کو تہہ کر کے پھر اُسی جگہ یعنی چارپائی کے پائے تلے رکھتا ہے پھر جوڈو کے ہاتھ چلاتا ہے اور خیالی پستول نکال کر داغتا ہے ۔ جمال دین دروازے میں داخل ہوتا ہے اور اس کا پنٹومائیم دیکھتا ہے ۔ پھر تالی بجاتا ہے ۔)

جمال ۔ زندہ باد ..... زندہ باد مسٹر رحمت اللہ .... جواب نہئیں تیرا ۔

رحمت اللہ ۔ ایس ویلے کدھر ۔

جمال ۔ ایہہ تینوں وخان آیا سی :..... ویخ ذرا تے خوش ہو جا تے سوچ تیرا یار کنّے وڈے بندیاں دا شوفر اے ۔

رحمت اللہ ۔ کی اے ایہہ ۔

جمال ۔ اوئے آہ دسدی نہئیں تصویر ۔ ایہہ بیگم صاحب ایں ساڈی بیگم توکلی صاحب ...

رحمت اللہ ۔ اینہاں نوں کی ہویا اے ۔

جمال ۔ ہونا کی سی ۔ انٹرویو چھپیا اے ایناں دا اخبار وچ ۔ سُن ذرا بیٹھ جا اید صبر تسلی نال ۔

(رحمت اللہ چارپائی پر بیٹھتا ہے۔)

دولتے ۔(آف کیمرہ) کدے نہ پوسن پوریاں خُدا دے فضل نال۔ جیہڑھا آپاں دولتے نال ظلم کرسی ۔

(سیٹ پر داخل ہوتی ہے۔)

آپاں دولتے تے ستم ڈھاوے ۔ برباد ہوسی ۔ تباہ حال ہوسی۔ اللہ دے حُکم نال وے پانی دا اک گھُٹ پلا اپنی آپاں نوں ۔

رحمت اللہ ۔ (اٹھ کر) پانی بہت آیاں جی ۔ پانی جناں کہو ......میں بوتل نہ پھڑ لیاواں بھیج کے ۔

(آپاں بیٹھتی ہے۔)

دولتے ۔ دفع دور ۔ منہ کالا کر ایس بوتل دا ..... لوکاں وچ محبت مروت ای نہ چھوڑی ایناں بوتلاں نیں ۔ لعنت پا سو .... وے ایہہ کے اے تیرے ہتھ وچ ٹیکسی ڈرائیورا ۔

جمال ۔ ایہہ اخبار اے آپاں جی ساڈی بیگم صاحب دی تصویر چھپی اے اید ھے وچ بیگم توکلی صاحب دی ۔ ایہہ دیکھو ......

دولتے ۔ دفع دور میں نہ ویکھ ساں تصویراں۔ بھکھیاں بھیڑیاں جوٹھیاں تصویراں۔

رحمت اللہ ۔ لوُ جی پانی آپاں جی ۔

جمال ۔ ناں جی ناں ایہہ جھوٹھی تصویر نہیں ...... ایہہ اوہناں دی اے بالکل ہوبہو اوہناں دی ۔

دولتے ۔ (پانی پیتے ہوئے) وے رہن دے اللہ جانے کی ہوسی تے تصویر وچ کے نظر آوندی اے پئی ...... ساڈے زمانے وچ دو ہٹیاں ای لگدیاں سن ......
اَج کل تے تہاڈے بیگم صاحباں پانی دے کول نہ جاندیاں ڈردیاں۔ اللہ دے حکم نال ۔

جمال ۔ نہیں آپاں جی ایہہ تے بہت اچھیاں ایں ساڈی بیگم صاحب۔

رحمت ۔ پر ایہناں کیتا کی اے ۔

جمال ۔ ایہہ سُنو جی ۔ بیگم توکلی اپنے گھر کا کام کاج خود کرتی ہیں ۔ اُن کا کہنا ہے کہ گھر کا سکون شوہر اور بچوں کی خدمت میں پوشیدہ ہے ۔

دولتے ۔ وے ایہہ کردی اے گھر دا کم ! ایہہ ساڑھی والی تیری بیگم صاحب ۔

جمال ۔ ہاں جی ۔

دولتے ۔ اینیں تے کدے ڈوئی پھڑکے نہ ویکھی ہوسی ۔ اللہ دے حُکم نال ..... ایتوں کے پتہ اے گھر دا کم کاج کے ہندا اے ۔

رحمت ۔ آپاں جی اخبار وچ چھپیا اے ۔ چھپی ہوئی گل کوئی جھوٹ ہندی اے ۔

دولتے ۔ ایہہ تے فیر نہ کر دی ہوسی گھر دا کم ۔ خدا دے فضل نال ۔

رحمت ۔ کیوں آپاں جی ایہناں نوں کوئی مناہی اے ۔

دولتے ۔ وے ایہہ و یکھ ایہہ ہتھ کوئی کم کرن آلی زنانی دے تیس ستے پونیاں ایں ریشم دیاں ۔

جمال ۔ ایہہ سنو جی ۔ بیگم توکلی نے عظیم قربانی دیکر اپنے شوہر کی جان بچائی ۔

دولتے ۔ وے اوہ کس طراں ۔

جمال ۔ ایہہ سُنو تاں جی .... ایک مرتبہ توکلی صاحب کارخانے سے لوٹے دوپہر کا وقت تھا اور پیاس سے اُن کی جان نکلی جا رہی تھی ۔ وہ موٹر پورچ میں چھوڑ کر سیدھے اپنے بیڈروم میں آئے اور آتے ہی پانی پانی کہتے ہوئے دھم سے بستر پر گر گئے .... اُس وقت بنگلے میں کوئی بیرا خانساماں یا نوکر وغیرہ موجود نہیں تھا ۔ بیگم توکلی نے اپنے خاوند کو اس حالت میں دیکھا تو جلدی سے اٹھیں اور فریج میں سے خود ٹھنڈے پانی کا گلاس لیکر آئیں اور توکلی صاحب کی جان بچائی ــــ اگر بیگم توکلی اپنے گھر کا کام کاج خود کرنے کی عادی نہ ہوتیں تو آج پاکستان ایک عظیم صنعت کار کی تخلیقی صلاحیتوں سے محروم رہ جاتا ــــ دیکھا جناب ساڈی بیگم صاحب کڈھی رحمدل ایں ....

دولتے ۔ وے دفع دوڑ .... کدے نہ پانی پلایا ہوسی اللہ دے حکم نال ۔ نوکراں نوں آوازاں دیندیاں ہوسن ۔

حاتم ـ (آف کیمرہ آواز) چوہدری جی ــ کھاں صاحب جی ..... ملک جی .....

جمال ـ کون اے بھئی۔

حاتم ـ (داخل ہوکے) اوہ جی ساڈا پنڈ رڑھ گیا، بچیاں آیا۔ کوٹھے ڈھیہہ گئے تے بندے مرگئے۔ نِکا نِکا جیا جنت گڈ تے لدکے بُرتی بُرتی نوں محتاج ہوئے پھرنے ایں۔ کُش دیؤ واسطے اللہ دے۔ اوہدے حبیب دے صدقے۔

جمال ـ اوئے آجا بہہ جا ایدھر حاتماں۔

حاتم ـ ادھ موڑ تے گڈ روکی ہوئی اے بابُو جی تے شکر گرھوں مساں ایتھے تیکر اپڑے ایں..... بھرا میرا پھوت ہوگیا اے تے ساڈے کول کفن دفن دے پیسے وی ہے نہیں....... دیؤ کُش واسطے اللہ دے تے پردہ کجو ساڈا یتیماں دا۔ گھروں میرے نِکا نیانا ہون آلا اے.....

دولتے ـ وے دفع سنڈیا۔ شرم تے نہ آندی ہوسی۔

حاتم ـ شرم کاہدی آپاں جی۔ ایہہ تاں کسب اے آپڑا۔ ایس ویلے اللہ دے حکم نال دو ہزار پاکستانی فقیر ایران دیاں گلیاں وچ منگدا پھردا اے۔ ست سو جدے وچ سدا لگا رئے ایں۔ تے باقی دے تِن ہجار جیارتاں دے نِکلے ہوئے ایں۔

جمال ـ ایہناں نوں شرم وی نہیں آندی..... جے منگنا مرنا ای ایں تے ایتھے دفع ہو لیا کرن۔

دولتے ـ تے اوہناں نوں پاسپورٹ ای کیوں دیندی اے گورنمنٹ۔

حاتم ـ بے نہ دلوے کھاں پاسپورٹ۔ اسیں اخباراں وچ کڈھا دیئے ہی ساڈوں جیارتاں نوں جان توں روکدے ایں۔ تھر تھلی نہ پا دیئے۔ میں وی پائی ہوئی اے عرجی پاسپورٹ دی۔

جمال ـ شرم کرا وئے۔ خبردار جے توں گیوئی ساتوں بُرا کوئی نہیں ہونا پھیر۔

حاتم ـ کمائی بہت اے اوہدر۔ گامے دا ٹبر گیا سی نے دو دو ہجار کماکے لیایا اے اِک اِک جی..... بہت پھکیر پھکرا جان نوں تیار بیٹھا اے۔ استنبول ترکی۔ تیکر اسی تاں رہا وی کڈھ لئے اے۔ اتھے روندے پھردے سمرنا دے بال وے آئیں مصطفےٰ پاشا کمال دے تیریاں دُور بلائیں۔

جمال – اوئے حاتماں ۔ گل سن اَدئے میری...... جے توں کدھرے مینوں اوہناں فقیراں داناں پتہ دیویں تے مَیں اوہناں تے چھاپہ مروادئیاں ۔ پاسپورٹ ضبط کرادئیاں اوہناں دے......

رحمت – بس ایہو کم کریں ساری عمر – کوئی نیکی نہ کریں کسے دے نال ۔

جمال – کمال اے یار ۔

رحمت – بناں دے اوہناں نوں ناواں........ توں تے تنگ ای مرجاناایں ۔ لوکاں نوں تے کمائیاں کرین دے.....

جمال – بے سن لے آپاں ایدھی گل ۔

دولتے – وے دفع..... کدے ناں کم آسن ایسیاں دولتاں اللہ دے حکم نال........

رحمت – تینوں نئیں پتہ آپاں..... چلدی داناں گڈی اے......

حاتم – آہا ہا .... چلتی کو گاڑی کہیں بنے دودھ کو کھویا رنگی کو نارنگی کہیں دیکھ کبیرا رویا ۔

دولتے – چلاؤ گڈیاں ۔ منہ کالا نیلے پیر – اللہ ساری عمر دھوآں کڈھدی تہاڈیاں ناساں وچوں ۔ (جانے لگتی ہے)

آپا دولتے دی گل نہ من سو تے ذلیل و خوار ہو سو خدا دے فضل نال........

دنیا تماشا ویکھ سی تے گزر یے سن حشر دے دیہاڑے..... انشاءاللہ

جمال – چھڈ یار حاتماں توں دی ایس کم نوں ۔ تینوں نوکر کرا دیناں ایں صاحب دے کارخانے وچ ۔

حاتم – اوتھے تے کم کرنا پؤ ۔

جمال – اوئے بہتا نئیں بس اینویں تھوڑے جئے کم نے رکھواوراں گا تنخواہ چنگی نال کواٹر – سو روپیہ تنخواہ پوری ۔

حاتم – (زور سے ہنستا ہے) سو روپیہ لے بے سو روپئے...... انجے نال کواٹر........

اوئے بچی تہیہ تے مَیں دوپہراں تیکر بنا لینا ایں ۔ (ہنستا ہے) سو روپئے ۔

..... لے ئی حد ہوگئی سو روپے ...... اوہ وی مہینے بعد ۔

جمال – اوئے حاتماں..... چپ کر..... حاتماں ہیں کی کہیہ رہیا ایں ۔

حاتم – حکم کر موتیاں آلیا ۔

جمال ۔ نکل جا ایتھوں ۔
حاتم ۔ (حیرانی سے دیکھتا ہے ۔)
جمال ۔ میں کہیا نکل جا ایتھوں ۔ ساڈی کوٹھڑی وچوں ایسے وقت ۔
رحمت ۔ بیچارہ اوٹے کوئی لوڑ نئیں نکلن دی ۔
جمال ۔ ایہ ساڈی سانجھی کوٹھڑی اے ۔ کوئی تیری کلّے دی نئیں ۔
رحمت ۔ میں کی کیا اے حاتماں ۔
حاتم ۔ اے ۔ چلے جانے ایں ...... بچیاں آ لیا ۔ ساڈا کوئی جوڑ چلدا اے ......
توں جان تے تیہری کوٹھڑی جانیں .... دما دم دھوکا نہ غم ....
کمائے گی ۔ دنیا کھائیں گے ہم ...... جو دے اس کا بھلا جو نہ دے اس
کا بھی بھلا ۔
(چلا جاتا ہے ۔)
رحمت ۔ (برتنوں والی الماری کے پاس شیشے کے سامنے کنگھی کرتے ہوئے) میں کیہا
کوئی تیرا وکیل بھی واقف ہے گا ۔
جمال ۔ وکیل ۔
رحمت ۔ آہو کوئی چنگا جیہیا بلسٹر ہووے بھانویں ۔
جمال ۔ نہیں میں تے نئیں جاندا کسے نوں کیوں خیر اے ۔
رحمت ۔ نیں گل تے کوئی نئیں بس اینویں ای پچھدا سی پیا ..... اوہ اپنا گلجار نئیں ۔
اونیں جمانت کرانی سی قبل از گرفتاری دی ۔
جمال ۔ کیوں اونیں کی کیتا اے ۔
رحمت ۔ کیتا تے کش نیں اوہدا چلان ہو گیا اے رکشے دا ۔
جمال ۔ لے بھلا رکشے دے چلان وچ قبل گرفتاری ضمانت دی کی ضرورت اے ۔
رحمت ۔ پتہ نئیں اوہدا ماماں آیا سی پچھن میرے کولوں
جمال ۔ ایتھے ...... ساڈے گھر !
رحمت ۔ آہو ......
جمال ۔ ایہو جیاں نوں نہ وڑن دیا کر گھر ے ۔

رحمت ۔ کیوں اوئے ۔
جمال ۔ تینوں جو گل کہی اے اوہدے نال کار رکھ ۔
رحمت ۔ آ دیکھیں ناں کیہڑھی کیہڑھی پھلم لگی اے اخبار وچ ۔
جمال ۔ فلماں سنتے کئی لگیاں ایں پر اوہ دیکھ کے آ....... اوہ چنگی اے کی اوہدا ناں اے۔ ۔۔ چوری چوری ۔
رحمت ۔ میں تے انگریزی فلم ویخدا ایں اجکل جیرو جیرو برما مشن ورگی، پستولاں والی ۔۔
جمال ۔ اوہو جیہیاں فلماں نہ ویکھیا کر تیرا دماغ اگے ای کمزور اے تے کوئی پٹھا کم کر بنویں ۔
رحمت ۔ تے جے کراہی بھواں گا تے تیری امداد لین ناں نئیں آواں گا۔ ایس گل توں توں بے قرار رئیں ۔
جمال ۔ مینوں دسیا سی کے نئیں توں گلزار تے اوہدے مامے نال روج منڈوا ویکھنا ایں ۔
رحمت ۔ اپنے مال نال ویکھنا ایں۔ کسے دے پلیوں تے نئیں ویخدا ۔
جمال ۔ میرے نال چلیا کر ۔
رحمت ۔ اوئے رین دے۔ توں تاں لے جاناں ایں اردو دیاں پھلماں وخان ہاں اوہ جہڑیاں ڈھاکے بنگالیوں آندیاں ایں نیک جہیاں .... اوہناں تے میرا دل نئیں لگدا ۔
جمال ۔ ایہہ ولائیتی فلماں ویکھ کے رحمت اللہ جیہڑیاں اجکل چل رئیاں ایں چنگا بھلا بندہ جرائم پیشہ ہون توں بچور مار دا اے ۔ اوہ نہ ویکھیا کر ۔
رحمت ۔ کیوں جرائم پیشہ ہونا کوئی جرم اے ۔ سانوں چاہی دا اے ناواں جیب وچ ہستے خیراں اے ..... بائی ۔
جمال ۔ ایہہ توں کہیو جیہاں گلاں کر رئیا ایں رحمت اللہ
رحمت ۔ ناتواں ہووے کول تے بندہ کراچی رہ کے ای حاجی بن سکدا اے ۔ ۔ ۔ وڈا حاجی سیٹھ تہرا حاجی ۔ ناتواں ہووے کول تے تیرے ورگے اٹھ اٹھ ذر بور رکھ سکدا اے ناتواں ہووے کول تے تیرے ورگے نوں کنوں پھڑ کے

جمال ــ رحمت اللہ۔

رحمت ــ اوہ رحمت اللہ مر گیا جیہڑا تیرے نال رہندا سی جمال دیناں۔ ہن اسیں دھرتی توں اک سیانا رحمت اللہ جیا اے۔ تے ویکھ لیئں ایس رحمت اللہ نے خام نہیں کھانی۔

جمال ــ (سیدھے سامنے ہو کر) کُش ہوش دی گل کر عقل نوں ہتھ مار۔

رحمت ــ اوئے ٹوکرا مینوں عقل سکھان ڈیہا اے۔

جمال ــ (اس کے سینے پر ہاتھ مارتے ہوئے) بکواس نہ کر۔

(رحمت اس کا ہاتھ اپنے سینے پر رکھ کر دباتا ہے۔ جمال نیچے کو ہوتا ہے رحمت اس کو تھپڑ مارتا ہے۔ جمال زمین پر گرتا ہے۔ رحمت اللہ اس اس کی گردن پر جوڈو کا ہاتھ مارتا ہے)

رحمت ــ ہے بڑی ہاؤ ڈو یو فیل

(جمال مشکل سے اُٹھ کر چارپائی پر بیٹھتا ہے۔ رحمت اللہ دروازے کی طرف جاتا ہے) ٹیک اے گڈ ریسٹ

جمال ــ رحمت اللہ۔

رحمت ــ (پلٹ کر) کی اے۔

جمال ــ کدھر چلیا ایں۔

رحمت ــ (جیب سے چاقو نکال کر) ایہہ چاقو اے میرا کمائی دار تے ویلے سر کھلدا نہیں۔ اینوں ٹھیک کران چلیا ایں بابے لوھار کولوں۔

جمال ــ رحمت اللہ۔ رحمت اللہ۔

(رحمت اللہ چلا جاتا ہے)

(رحمت اللہ کی صرف سیٹی سُنائی دیتی ہے۔ جمال حیرانی کے ساتھ چاروں طرف دیکھتا ہے پھر آہستگی سے اُٹھتا ہے۔ اور اپنے بستر تک جاتا ہے۔ وہاں سے کچھ سوچ کر برتنوں کی الماری کی طرف آتا ہے۔ یہاں برتن اُلٹ اُٹھا کر دیکھتا ہے۔ پھر کھڑکی کے پاس آکر ٹرنک کھولتا ہے اس میں سے کپڑے اور چیزیں نکالتا ہے۔ چارپائی پر رکھتا ہے ان میں ایک رحمت اللہ کی تصویر بھی ہے اسے غور سے دیکھتا ہے۔

اور حیران ہوتا ہے۔ دروازے پر ہیڈ کانسٹیبل نمودار ہوتا ہے۔ وہ ایک قدم اندر رکھ کر پوچھتا ہے)

ہیڈ کانسٹیبل ۔ رحمت اللہ تیرا ناں اے جی۔

(ہیڈ کانسٹیبل اندر آتا ہے ساتھ ایک فٹ کانسٹیبل بھی ہے)

(جمال حیران کھڑا ہے جمال خوفزدہ نفی میں سر ہلاتا ہے)

میں کی پچھ رہیا ایں تیرے کولوں ۔ تیرا کی ناں اے ؟

جمال ۔ میرا ناں جمال دین اے جی۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ کی کم کرنا ایں توں۔!

جمال ۔ میں ڈرائیور ایں جی توکلی صاحب دا

ہیڈ کانسٹیبل ۔ رحمت اللہ کتھے اے ؟

(جمال خاموش ہے)

سپاہی ۔ ہیڈ کانسٹیبل صاحب پچھدے ایں رحمت اللہ کتھے اے؟

جمال ۔ اوہ باہر گیا اے جی۔ کم ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ کس وقت گیا اے۔

جمال ۔ اوہ ہُنے گیا اے جی۔

سپاہی ۔ تیرا اوہدے نال کی رشتہ اے ۔

جمال ۔ اوہ میرا دوست اے جی۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ کدوں دا جاندا ایں توں اوہنوں۔

جمال ۔ بچپن دا جاندا ایں جی ۔ میں تو اوہ اکو پنڈ دے ایں تے مدرسے وچ اسیں اکھٹے ای پڑھدے رہے ایں ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ اچھا خیر نال تعلیم یافتہ ہی او۔

جمال ۔ میں میٹرک ایں جی تے اوہ چھ جماتاں پاس اے ۔ کی گل اے۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ دس دے ایں ہُنے تینوں

(رحمت اللہ اندر آتا ہے سپاہیوں کو دیکھ کر واپس جانے لگتا ہے)

ہیڈ کانسٹیبل : رحمت اللہ۔

رحمت ۔ ہاں جی ۔

(رحمت اللہ آگے سپاہی دروازے کی روک پر)

ہیڈ کانسٹیبل ۔ کیوں بئی کتھے سوتیں پرسوں رات ۔

رحمت ۔ کدھرے دی نہئیں جی ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ اوہنج سو روپیۓ کتھے اے ۔ جیہڑا کھویا سی تئیں دھرم پورے نہر تے ولائیتی گینگسٹر بن کے ۔

(رحمت اللہ خاموش ہے)

سپاہی ۔ گل کرادے ۔

رحمت ۔ گلزار تے عینت پھڑے گئے ایں ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ جی جناب عالی ۔ تھانے وچ تہاڈا انتظار کردے پئے ہین ۔

سپاہی ۔ چلو بسم اللہ کرکے تسیں وی ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ اوہ جناب دا چاقو کتھے اے کمانی دار ؟ (رحمت خاموش ہے) مارے بئی ہتھکڑی ۔ اوتھے چل کے انٹرویو دین گے ڈرائیور صاحب ۔

(سپاہی آگے بڑھ کر رحمت اللہ کو ہتھکڑی لگاتا ہے)

جمال ۔ جناب اِک میری عرض اے حوالدار صاحب رحمت اللہ ہرگز ایسا آدمی نہیں جی ۔ ایہنوں ورغلایا گیا اے ۔ ایدھے تے جاسوسی تے جرائم پیشہ فلماں دا اثر ہو گیا اے ۔ ایہہ میرا دوست اے جناب عالی ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ ایہہ بیان تسیں عدالت وچ دینا آکے ۔ چل بئی شارح خان ۔

(رحمت اللہ کو لے جاتے ہیں)

جمال ۔ میں جناب ایدھی ضمانت دینا چاہنا ایں جی ۔ ۔ ۔ ۔ ایہنوں ہتھکڑی نہ لاؤ ۔ اے بڑا عزت دار آدمی اے ۔ بہت شریف آدمی اے ۔

ہیڈ کانسٹیبل ۔ چل بئی لے چل عزت دار اور شریف آدمی نوں ۔

(رحمت اللہ کو لے جاتے ہیں ۔ جمال دین جہاں کھڑا تھا وہیں بُت بنا کھڑا رہا اس کی نظریں چھت پر ہیں ۔ طفیل کپڑے کا دہی ٹوٹا لے کر آتا ہے ۔ اور اس کپڑے نظریں جمائے کہتا ہے)

طفیل ۔ اوداں کہن نوں تاں کی کہنا ۔ پر پہلاں ایہنوں چھڑنک کرلئے

بالٹی وچ پا رکھوں اج دی رات ۔ بے آہ تاں بھا جمال دین اے
میں سمجھیا رحمت اللہ کھڑا اے ۔ آہ ویکھیں نا۔ تانا پٹیا ۔ ہے تاں
سوتی پر لابنے لابنے تاراں دتیاں ہوئیاں ایں ریشم دیاں۔
اینوں اک دن اِک رات چھڑنک کرن لئی بالٹی وچ پا رکھوں
ہاں اوہ کدھر گیا اے رحمت اللہ ۔ کھیرے تاں ریشمی کپڑا
اوداں گل تے کش نیئں ۔ جمال دیناں ۔ بھا جمال دیناں ۔ کی گل
اے ۔ میں کہیا کیڑھیاں سوچاں وچ کھڑا ہویا ایں ۔ بھا جمال دین
جی ۔ کی ہویا ۔ کی گل آ ۔ جمال دیناں ۔ جمال دیناں ۔ میں کہیا
کیڑھیاں سوچاں وچ ـــــ

(کٹ)

۱۹

کردار

سیکو جی (سکینہ) توکلی صاحب کی بیگم

آپاں صغریٰ ــــــ سکینہ کی بڑی بہن

حاتم سائیں ــــــ موٹا تازہ فقیر

ڈاکٹر سلیم

مریض آدمی

حافظ

رمضان

سین — ا

ان ڈور ——————————— شام

(ایک پرائیویٹ ڈاکٹر کا کلینک۔ اندر ایک بنچ۔ ڈاکٹر صاحب کی میز کے سامنے دو تین کرسیاں۔ کونے میں معائنہ کرنے والی میز دیواروں پر چارٹ۔ الماریوں میں کتابیں وغیرہ جب سین کھلتا ہے اُسی وقت سیکو جی اور اُن کے ساتھ آپا صغریٰ ڈاکٹر صاحب کے سامنے کرسیوں پر بیٹھی ہیں۔ ڈاکٹر صاحب اپنی کرسی پر موجود نہیں ہیں پس منظر میں اچانک واویلے کی صدا بلند ہوتی ہے دونوں بہنوں کے کان کھڑے ہوتے ہیں)

مریض آدمی — (واویلا کرتے ہوئے) ہائے ماریا گیا جی۔ اوئے مینوں چھڈ دیو، اوے مینوں معاف کر دیو ہائے ہائے — ہائے۔

آپا — میں کہیا کی گل اے سکینہ۔

سیکو — کوئی ٹیکہ وغیرہ لگا رہئے ہون گے ڈاکٹر صاحب یا چیرا دے رہئے ہونگے تسی ڈر گئے او آپا جی۔

آپا — میری تے جان نکل گئی اے۔

سیکو — (خوفزدہ ہو کر) میں تے ہرگز نہیں ڈری عادی ایں نا میں تے ایہناں چیزاں دی۔ ویسے مینوں ٹیکہ تے نہیں لانا ڈاکٹر صاحب نے۔

آپا — اللہ بخشے حکیم محمود علی کہیا سوہنی دوا دیندا سُہدا سی اپنے چک جھرے۔

سیکو — آپاں جی کلینک وچ پنڈاں دیاں گلاں نہیں کری دیاں۔

آپا — ساڈا چک جھرہ خدا دے فضل نال کوئی معمولی جہیا پنڈ تے نہیں کھلا بزار پکے مکان بڑے مشاہور لوک رہندے سن اوتھے۔ بابے محمود علی تے یاں تے شربتی بنا کے دینی یاں شکنجبی دی بوتل ساریاں بیماریاں دور ہو جانیاں بوتل ختم ہون توں پہلاں پہلاں۔

سیکو۔ چُپ کرو ڈاکٹر صاحب آرہیے ایں۔ سِدّھے ہوکے بیٹھو۔
(آپا سینے پر ہاتھ باندھ کر بیٹھ جاتی ہے ڈاکٹر تولئے سے ہاتھ پونچھتے
داخل ہوتے ہیں)

سیکو اور آپا۔ السلام علیکم ڈاکٹر صاحب۔

ڈاکٹر۔ وعلیکم السلام۔ (علیکم السلام۔ مینوں ڈسپنسر نے اطلاع ای نہیں دتی۔ بئی
تُسی تشریف لیائے او۔

سیکو۔ کوئی گل نہیں جی اسیں بس ہُنے ای اک منٹ ای ہویا اے۔

آپا۔ او بندہ بچ گیا اے ڈاکٹر صاحب کر دچارہ ....

سیکو۔ (سرگوشی سرزنش) آپاں جی

ڈاکٹر۔ کیہڑا بندہ جی۔ (ڈاکٹر کرسی پہ بیٹھتا ہے)

آپا۔ جنہوں جان کندن لگی سی وچارے نوں۔

ڈاکٹر۔ اچھا اچھا ایہہ جہدی آواز آ رہی سی۔

آپا۔ ہاں جی۔

ڈاکٹر۔ بِٹّی لاہ رہیا سی ہیں اوہدی۔ بڑا ای بودا نوجوان ایں۔ اچھا تُسی سناؤ ــــ
بیگم صاحب تہاڈا انٹرویو پڑھیا سی اخبار وچ بہت دلچسپ سی۔

سیکو۔ او ہتے جی بس اینویں ای اخبار والیاں نے مجبور کیتا سی تے چھپ گیا نہیں تے میں
نہیں Believe کردی انٹرویو وچ۔

ڈاکٹر۔ بہت اچھا سی جی۔ تہاڈی تصویر زیادہ خوبصورت سی انٹرویو نالوں۔

سیکو۔ (شرمندہ سی ہوکر) تصویر تے سی میری ڈاکٹر صاحب تے انٹرویو لکھیا ہویا
سی نامہ نگاراں دا۔ فرق تے ہونا ای سی۔

ڈاکٹر۔ بے شک جی بے شک۔
(گھنٹی بجاتا ہے) بالکل ٹھیک فرمایا اے تُسی۔

آپا۔ ڈاکٹر صاحب ایہہ میری بانہہ نال سجّی ــــ ایہہ کدے ــــ

سیکو۔ آپاں جی ٹھہرو۔ اک منٹ مینوں تے گل کرلین دیو۔
(ڈسپنسر آتا ہے)

ڈاکٹر۔ (بڑا لفافہ دیندے ہوئے) ایہہ سلمان صاحب دا ایکسرے اے۔ ایہنوں اوہناں دی فائل وچ رکھ لوو۔

رمضان۔ بہتر جی۔

ڈاکٹر۔ کنتے کو مریض ایں حالی۔

رمضان۔ جی کافی ایں۔

ڈاکٹر۔ اچھا اچھا بھاؤ اوہناں نوں۔

(ڈسپنسر چلا جاندا ہے) ہاں جی تسی کی فرما رہے سی آپا جی۔

سیکو۔ کُش نہیں جی ڈاکٹر صاحب پہلے میری کیفیت تے سُن لوو۔

ڈاکٹر۔ (مسکرا کر) اچھا ہُن نویں بیماری سہیڑ لئی اے۔ تسی بیگم صاحب۔

سیکو۔ ڈاکٹر جی نکلی اے کوئی نویں بیماری۔

ڈاکٹر۔ آہو جی نکلدیاں ای رہندیاں ایں۔

سیکو۔ لوؤ مینوں خبر ای نہیں ہوئی۔

ڈاکٹر۔ تسی پتہ رکھیا کرو نا۔ جی بیگم صاحب۔

سیکو۔ میں اخبار رسالے تے بڑی باقاعدگی نال پڑھدی رہندی ایں میری نظر توں نہیں گزری ہونی نویں بیماری۔ کدوں کو نکلی اے۔

ڈاکٹر۔ ایہناں گرمیاں وچ ای نکلی اے نیویارک دے تاجراں دیاں بیویاں اور کیلے فورنیا دے زمینداراں دیاں بیگماں تے پورا پورا کورس وی کر چکیاں ایں ایس بماری دا۔

سیکو۔ کی Symptoms ہُندے نے ایس بماری دے۔

ڈاکٹر۔ چلو چھڈو دفع کرو تسی دسو ہُن تہاڈی طبیعت کیسی اے۔

آپا۔ چنگی بھلی اے۔ اللہ دا شکر اے۔ ہُن تے خیر نال اٹھ وجے سوں کے اُٹھدی آں تے دس وجے فیر سوں جاندی اے۔

سیکو۔ تہانوں کی پتہ اے آپا جی جو میرے دل تے گزردی اے اوہ میں ای جاندی آں

ڈاکٹر۔ بے شک بے شک کافی نقاہت اے تہاڈے چہرے تے۔ ٹانک کھا رہے او نا باقاعدگی نال۔

سیکو۔ ٹانک تے ای۔ منرلز دی تے گرے ٹانک دی۔ فیر وی ڈاکٹر صاحب ہضم نہیں

ہُندا اچھی طرح نال ۔

ڈاکٹر۔ کارمنٹو مکسچر پیندے او۔

سیکو۔ اوہ تے میں شیشی ہر وقت رکھنی ایں اپنے پرس وچ ۔

(شیشی پرس سے نکال کر دکھاتی ہے)

ایہہ دیکھو ناں اک شیشی ایہہ وے تے اک میرے سرہانے گھری پئی ہوئی اے ۔

(تھوڑا سا مکسچر سیکو پیتی ہے)

ڈاکٹر۔ اکھاں اگے ہنیرا تے نہیں آندا۔

آپا۔ آندا اسے جی ۔ آندا کیوں نہیں ۔

سیکو۔ ڈاکٹر صاحب، میرے کولوں پچھ رہیے ایں آپاں جی ۔

آپا۔ میں وی تے خیر ناں تیری گل ای کرنی ایں ۔ آندا اے ہنیرا ڈاکٹر صاحب اکھاں اگے ۔

ڈاکٹر۔ ایہدی کوئی ویہہ نہیں معلوم پئی کس وقت آندا اے اور کدوں ۔

آپا۔ سُستی جہی رہندی اے ہر وقت تے ہنیرا تے آپے ای رہنا ایں اکھاں اگے

سیکو۔ آپاں جی تسیں چلو گڈی وچ تے میں آئی ایں تہاڈے پچھے۔

ڈاکٹر۔ میں تہانوں اگے وی عرض کیتی سی تے ہُن فیر کہاں گا پئی تہانوں صبح سویرے

کونسٹی ٹیوشنل لینی چاہی دی اے ۔

سیکو۔ اوہ تے میں کردی آں ڈاکٹر صاحب ۔ پر مینوں ہر وقت خوف جیہا لگا رہندا اے۔

ڈاکٹر۔ کس چیز دا خوف بیگم صاحب ۔

سیکو۔ کوئی سکیورٹی نہیں ڈاکٹر صاحب ، اج کل پتہ نہیں کل کی ہو جاوے تے فیر

کی ہووے تے اوس توں بعد بندے تے کی گزرے ۔

ڈاکٹر۔ انیویں زیادہ وہم نہ کریا کرو۔

سیکو۔ دیکھو ناں ڈاکٹر صاحب ساڈی بس بزنس ای اے ناں معمولی جہی ۔

ڈاکٹر۔ معمولی تے نہ کہو بیگم صاحب ۔ میرے خیال وچ توکلی صاحب ایس ویلے پاکستان

دے تن چار رئیس کارخانہ داراں وچوں اک ایں ۔

سیکو۔ اوہ ٹھیک اسے جی ۔ فیر وی کی سیکورٹی اے ، فرض کرو بزنس ٹھیک رہوے

پر توکلی صاحب بدل جان ۔

ڈاکٹر — نہیں جی نہیں ۔ کُش نہیں ہون لگا" ۔ انشاء اللہ دیکھو نا توکلی صاحب نوں تہاڈے
کولوں ددھ توں خوبصورت بیوی نہیں مل سکدی ۔ تے تہانوں توکلی صاحب توں ددھ
رئیس خاوند نہیں مل سکدا ۔

آپا — اک واری ساڈے بابے ہوری اللہ بہشت نصیب کرے بکریاں چار دے ہوئے
دور جنگل وچ نکل گئے تے اگوں اوہناں نوں . . .

سیکو — آپاں جی تسی نہ یاد کریا کرو اپنے بابیاں نوں ۔

ڈاکٹر — کرن دیو جی ایہناں نوں گل ۔ شاید ایہناں دی گل وچوں ای تہاڈے مرض دا
کوئی علاج نکل آوے ۔ تے بہت ممکن اے تہاڈے وہم وغیرہ . . . .

(ٹیلی فون کی گھنٹی بجتی ہے)

ڈاکٹر سلیم ! . . . . جی ۔ جی نہیں ۔ کھانا کھان توں آدھ گھنٹہ پہلاں
اوہ ٹھیک اے جی بالکل ۔ ایکسرے کلیئر اے ۔ بس تسی زیادہ وری نہ کیا کرو
اچھا ۔ اچھا . . . . میں بھجوا دینا ایں جی تسیں ڈرائیور بھیج دیو ۔ سلام علیکم ۔

(ڈاکٹر ٹیلی فون بند کرتا ہے)

سیکو — ڈاکٹر صاحب کُش دماغی خرابی دی وجہ نال تے بیماریاں نہیں چمبڑ دیاں رہندیاں
مینوں ۔

ڈاکٹر — تسیں فکر نہ کیا کرو کسے قسم دی ۔

(ڈاکٹر اُٹھتے ہوئے)

بیگم صاحب سب ٹھیک ہے ۔ اک منٹ معاف کرنا ۔

(ڈاکٹر چلا جاتا ہے)

آپا — ایہہ تینوں کی کہندے سن ڈاکٹر صاحب سکیتہ بیٔ صبح سویرے کی لیا کرو ۔

سیکو — کولی نیوٹریشن

آپا — اوہ کی ہندا اے

سیکو — سیر نوں کہندے اے آپاں جی ۔ چہل قدمی نوں ۔

آپا — تے ایہہ ایڈا اوکھا جہیا ناں کیوں اے دس رپے سی سیر دا ۔

سیکو — آپاں جی تسیں نہیں سمجھ سکدے ۔

ٹر۔ (واپس آتے ہوئے) بڑا اِی بادشاہ آدمی اے ساڈا ڈسپنسر۔
یکو۔ (اُٹھتے ہوئے) اسیں فیر چلیئے ڈاکٹر صاحب۔
ٹر۔ نہئیں جی نہئیں بیٹھو۔ میں آپاں جی نوں تے دیکھ لواں۔
یکو۔ ایہناں نوں کُش نہئیں ڈاکٹر صاحب۔ باہنواں ساریاں دیاں سول
جاندیاں ایں۔ ایہہ کوئی . . . .
ٹر۔ بیں فیر تہاڈے لئی نسخہ لکھ دیاں۔
یکو۔ ضرور جی کوئی نواں ٹانک آیا ہووے اچھا جیہا تے اوہ وی لکھ دیو۔
میں بڑا اِی جا رہئی ایں۔
ٹر۔ بہت بہتر۔
(نسخہ لکھنے لگتا ہے۔
یکو۔ ڈاکٹر صاحب کوئی ٹرنکو لائیزر وی لخ دینا اچھا جیہا۔
لٹر۔ میں پہلے ای لکھ دتا اے۔ تے ایہہ اک گولیاں آئیاں ایں بڑیاں
لاجواب۔ ذرا ایکسپینسو ایں
یکو۔ اوہدی فکر نہئیں جی۔ تسیں دماغ لئی وی کوئی ٹانک لخ دیو۔
ٹر۔ یعنی کی محسوس ہندا اے۔؟
یکو۔ بس کُش یاد نہئیں رہندا۔ یادداشت بہت ای کمزور ہوگئی اے۔
ڈاکٹر صاحب دیکھو میرا سر تے چھوٹا نہئیں۔
اکٹر۔ (ہنس کر) نہئیں جی بیگم صاحب بالکل نارمل اے۔ تسیں زیادہ
سوچیا نہ کرو۔
سیکو۔ سوچیا تے میرے کولوں جاندا ای نہئیں ڈاکٹر صاحب۔
اکٹر۔ (نسخہ دے کر) بس فیر ٹھیک اے۔ . . . ایہہ لوؤ۔ توکلی صاحب
نوں میرا سلام کہہ دینا اور کہنا ایس مہینے ای، سی، جی کران نہئیں آئے
سیکو۔ اوہناں نوں فرصت ای نہئیں ملدی وچاریاں نوں۔
(بیگم توکلی چلتے ہوئے)
آدجی آپاں جی۔

جدوں ٹھیک پورے ڈاکٹر بن جاؤ گے پریکٹس کرن توں بعد ۔
ڈاکٹر ۔ (مسکراتے ہوئے) جناب نوں تکلیف کی اے ۔
آدمی ۔ گلا خراب اے ۔ ساہ لین وچ تکلیف ہندی اے تے سینے وچ درد دی اے ۔
ڈاکٹر ۔ کدوں کو دی اے ایہہ تکلیف ۔
آدمی ۔ کافی مدت ہو گئی اے ۔
ڈاکٹر ۔ ٹھیک ہو جاؤ گے انشاء اللہ
(ڈاکٹر اُٹھ کر چھوٹی بیٹری سے اس کے حلق کے اندر دیکھتا ہے ۔)
منہ کھولو ۔ آہ آ کرو ۔ آ ۔ ۔ ۔ ۔
(آدمی آ کرتا ہے) کافی کرونک اے کیس تہاڈا ۔
آدمی ۔ (لاتعلقی سے) جی آ ۔
ڈاکٹر ۔ نسخہ میں تہانوں لکھ دینا ایں مکسچر باہروں ڈسپنسر کولوں بنوا لوو ۔ تے
گولیاں بزاروں خرید لینا ۔
آدمی ۔ ایہہ جیہڑی ڈاکٹری اے ولیتی اے تہاڈی ۔
ڈاکٹر ۔ ہاں جی ۔
آدمی ۔ مینوں ایہدے تے اعتبار نہیں بالکل گرم خشک دواواں تے جگر ساڑ دیندیاں نیں ۔
ڈاکٹر ۔ جی ۔
آدمی ۔ ایہدے نال علاج تے نہیں ہو سکدا بیماری دا کیسے حالت وچ وی میرا
اعتبار نہیں ولیتی علاج تے ۔
ڈاکٹر ۔ کوئی گل نہیں اعتبار ہووے بھانویں نہ ہووے کوئی فرق نہیں پیندا
آدمی ۔ تے فرق کیوں نہیں پیندا
ڈاکٹر ۔ اوہ ایس طراں جی قبلہ بڑی جدوں گھوڑے تے پھر علاج واسطے ہسپتال لجائے
جاندے ایں نے اوہناں دا وی ڈاکٹر تے اعتبار نہیں ہندا ۔ اوہناں نوں
دوا ایدی اے علاج ہوندا اے ۔ تے اللہ دے فضل نال ٹھیک ہو جاندے
ایں ۔ تسی وی اعتبار نہ کرو بھانویں ۔
آدمی ۔ دیو جی نسخہ جلدی نال میرے پاس وقت کم اے ۔

ڈاکٹر۔ (مسکراتے ہوئے نسخہ دیتا ہے) ایہہ لو جی۔
آدمی۔ کِنّی فیس۔
ڈاکٹر۔ پنج روپئے۔
(آدمی خاموشی سے پانچ کا نوٹ نکال کر میز پر پھینکتا ہے اور اسی طرح در و دیوار کو دیکھتا چلا جاتا ہے۔ اس کے جانے کے بعد ڈاکٹر صاحب رجسٹر اُٹھا کر اس میں کچھ لکھنا شروع کر دیتے ہیں۔ گھنٹی بجاتے ہیں پھر کام میں مشغول ہو جاتے ہیں۔ ٹیلی فون کی گھنٹی بجتی ہے۔)
ڈاکٹر۔ ڈاکٹر سلیم۔ ہاں جی میں سلیم ای بول رہیا ایں۔ املی۔ ادھا تو ڑا املی۔۔ بھار دانہ کی جی؟ تسیں کتھے فون کیتا اے؟ جی نہیں یہ اکبری منڈی نہیں۔
(ڈاکٹر فون بند کرتا ہے۔ حاتم سائیں گھنگھرو چھنکارتا اندر داخل ہوتا ہے)
حاتم۔ حکم حاکم قیم۔ کجے پیر دے زنگ لگے رہن۔ ڈاکداراں دا ڈاکدار۔
ڈاکٹر۔ کی گل اے بابا جی۔
حاتم۔ سائیں ایں مولا علی دے ملنگ بابیا۔
ڈاکٹر۔ کی کم اے۔
حاتم۔ مہینے مگروں ایدھر دا گیڑا لگدا اے۔ کِسے دس پائی سی تیری پئی ڈاکدار سلیم دا ہتھ بہت ہولا اے۔
ڈاکٹر۔ ہاں جی تے فیر۔
حاتم۔ پیڑاں اُٹھدیاں ایں پنڈے وچوں۔ سویر شامیں کدی بہتیاں تے کدی گھٹ۔ لک دوہرا ہو گیا سائیں بابے دا۔
ڈاکٹر۔ کتھے ہوندی اے پیڑ۔
حاتم۔ آہ بس کدے ایدھر موراں وچ کدے لک وچ کدے وکھی وچ تُری پھردی اے کرماں ماری۔ ملنگ بابیاں طراں۔
ڈاکٹر۔ (کرسی سے اُٹھ کر قریب آتے ہوئے) ایدر آؤ نا ذرا۔ اُرے ہو ڈ وبابا جی ڈر دے کیوں او۔
حاتم۔ نہیں ڈردا تے نہیں۔ ڈرنا کا ہنوں۔

ڈاکٹر۔ (ریڑھ کی ہڈی دباکر) ایتھے درد ہُندی اے۔
حاتم۔ ایتھوں اُٹھدی اے جیویں بجلی لشکدی ہوندی ہے۔
ڈاکٹر۔ ایتھے۔
حاتم۔ بس ایتھوں اُٹھدی اے تے گیڑا جیہا کڈھ کے موہڈے تے جا چڑھدی اے۔
ڈاکٹر۔ ایہہ کُرتا چکو نا اُتے۔
حاتم۔ لو بابیو لو ساڈے حاکموں
(حاتم سائیں کُرتا اوپر اُٹھاتا ہے۔ کمر پر نقش و نگار دکھائی دیتے ہیں)
ڈاکٹر۔ آ کی اے باباجی۔
حاتم۔ اسیں ملنگ آں بابے مشبّری دے۔ یار دے میلے تے دھمال پائی دا اے۔
ڈاکٹر۔ تے ایہہ تصویراں جیہیاں کی بنوائیاں ہوئیاں ایں کمر تے؟
حاتم۔ ایہہ بابے مشبّری دی مشبّری اے مورتاں آئی۔ دھمال پاندے ہوئے جدوں کھجور دا بوٹا دٹ کھا دوہرا ہو جائے۔ اوروں ٹھنڈا را ملدا اے اوہدے پھکیراں نوں۔
ڈاکٹر۔ اچھا ہُن دسو ہئی درد کتھے ہوندا اے۔ (ہاتھ سے دباتا ہے)
حاتم۔ ہتھ پیراں کر لوڈ۔ میں عرج کرنا ایں آہ جتھے کھجور اے نا بس ایہدی جڑوں ایہہ اُٹھدی اے تے روضہ شریف دے آستانے تڑ ٹھن ڈیہہ پیندی اے۔
ڈاکٹر۔ (ہاتھ لگا کر) ایتھے۔
حاتم۔ ہاں جی فیر درگاہ وچوں پیڑ چلیدی اے تے شیر دے سر وچ آجاندی اے تے جدوں شیر دا سر خُدا تے فیر سپ وچ جا وڑدی اے۔ سپ ول کھاندا اے۔ وس گھولدا اے تے میری جان ٹٹن ٹیہہ پیندی اے۔ ایہدا کوئی اُپا کرو بچیاں آلیا۔
ڈاکٹر۔ (قمیص نیچے کھینچکر) اچھا جی باباجی کوئی گل نہیں ٹھیک ہو جاؤگے۔
(اپنی کرسی پر آبیٹھتا ہے اور نسخہ لکھتا ہے)

ایہہ لوو ایہہ گولیاں لے لینا ہزاروں۔ اک گولی سویرے چاہ نال تے اِک گولی شام نوں روٹی کھاں توں مگروں۔

حاتم ــ بس دن وچ دو۔

ڈاکٹر ــ جے درد بہتا ہووے تے اک گولی دوپہر نوں وی لے لیا کرنا۔

حاتم ــ بھلے کو بھلی لاج اللہ۔ حکم حاکم قائم کجے ہر دے رنگ لگے رہن لے جھیر سایا ما لیکم۔

ڈاکٹر ــ پنج روپئے فیس دیندے جاو بابا جی۔

حاتم ــ اسیں مولا علی دے ملنگ اے ڈکدار بابیا ساڈے کولوں فیس کاہدی

ڈاکٹر ــ ایہہ میرا اُصول اے بابا جی۔

حاتم ــ کی اُصول اے سائیں بابے دا۔

ڈاکٹر ــ کسے دے گھر جاواں مریض دیکھاں تے بیں چالی روپے فیس لینا ایں۔

حاتم ــ چالی۔

ڈاکٹر ــ جے کوئی اچھے آوے میرے کلنک تے تے پنج روپئے۔

حاتم ــ پھیر پنج

ڈاکٹر ــ تے جے کوئی ٹیلی فون تے علاج پچھے تے ترن روپئے۔

حاتم ــ میں کہیا ڈاکدار بابیا۔

ڈاکٹر ــ ہاں جی۔

حاتم ــ بندے کولوں لنگھن دی کنی فیس لینا ایں۔

ڈاکٹر ــ جا جا بابا معاف کر۔

(طیش میں گھنٹی بجاتا ہے)

چھٹی کر۔ چلو چلو۔ چلو یہاں سے۔

(حاتم ناچتے ہوئے جاتا ہے)

حاتم ــ پیسہ ای دوا دے سانوں پیسہ ای دوا دے سائیں بابا ڈاکدارا پیسہ ای دوا دے۔

(ڈسپنسر آتا ہے)

ڈاکٹر — ایہہ کون سی جی مجہول آدمی۔
ڈسپنسر — مریض سی جی۔ کہہ رہیا سی ڈاکٹر صاحب نوں ملنا ایں۔
ڈاکٹر — ایہہ جہیاں بندیاں نوں اندر نہ آن دیا کر رمضان۔
ڈسپنسر — بہتر جناب
ڈاکٹر — حالی کنّے مریض باقی نے۔
ڈسپنسر — پنج چھ باقی ایں جی۔
ڈاکٹر — پنج چھ منٹ ٹھہر کے اوہناں نوں میرے کول بھیجیں۔
ڈسپنسر — بہت بہتر جناب۔
ڈاکٹر — سلطان صاحب دا ڈرائیور اوہناں دا ایکسرا لے گیا سی۔
ڈسپنسر — لے گیا اے جی۔
ڈاکٹر — بل تے نہیں دے گیا۔
ڈسپنسر — نہیں جی۔
ڈاکٹر — اچھا ٹھیک اے تسیں چلو باہر۔
(ڈسپنسر چلا جاتا ہے۔ اور ڈاکٹر صاحب پھر اپنے اس رجسٹر میں اندراج کرنے لگتے ہیں۔ اچانک دروازہ کھول کر سیکو جی اور آپا جی داخل ہوتی ہیں)
سیکو — ڈاکٹر صاحب معاف کرنا اسیں پھیر آگیاں ایں۔
ڈاکٹر — کوئی گل نہیں جی آؤ۔
سیکو — دوائیاں تے میں خرید لیائی آں ڈاکٹر صاحب لیکن مینوں ڈاکٹر صاحب میرا خیال اے۔ جے تہانوں زحمت نہ ہووے تہاڈے کول فیتہ ہیگا
ڈاکٹر — فیتہ۔
سیکو — ایہہ نہاڈا انچی ٹیپ۔
ڈاکٹر — (دراز کھولتے ہوئے) ہاں جی ہے۔ ہے کیوں نہیں۔ ایہہ لوؤ
سیکو — ڈاکٹر صاحب مینوں شک پیا اے بئی میرا سر چھوٹا اے سر چھوٹا اے تے اندر دماغ وی چھوٹا اے۔ مینوں لئی تے ایہدی بڑی فکر پے گئی۔

آپا ـــ توں کی لینا اے سکینہ دماغ وچوں ۔ پیا چھوٹا ہووے قسمت اچھی ہونی چاہی دی اے ۔

ڈاکٹر ـــ بالکل ٹھیک اے آپا جی ۔

آپا ـــ ہے ڈاکٹر صاحب چھوٹے دماغ والیاں دی قسمت ہمیشہ اچھی ہوندی اے تنوں تے سگوں شکر کرنا چاہیدا اے ۔

سیکو ـــ (بازو اُٹھا کر) ڈاکٹر صاحب ٹمپریچر تے نہیں ۔

ڈاکٹر ـــ (نبض دیکھ کر) نہیں جی بالکل نہیں ۔

سیکو ـــ بلڈ پریشر دے آثار تے نہیں ۔

ڈاکٹر ـــ بالکل نہیں جی اج صبح تے چیک کیتا سی ۔ کہو تے اک واری فیر دیکھ لواں (نوجوان حافظ دروازے پر آتا ہے)

حافظ ـــ السلام علیکم ڈاکٹر صاحب ۔

ڈاکٹر ـــ وعلیکم السلام حافظ صاحب ادھر باہر بیٹھو بنچ تے ۔

حافظ ـــ ڈاکٹر صاحب اج تے تہانوں ای زحمت دیاں گا ایہہ اگربتی سٹینڈ خریدن دی

ڈاکٹر ـــ مینوں تے ضرورت نہیں بالکل ۔

حافظ ـــ تہاڈے کول کوئی اہلِ ثروت مریض ہوون تے اوہناں نوں دوا دیو ۔ میں اج زیادہ دور چکر لگا کے اینوں ویچ نہیں سکدا ۔

سیکو ـــ نہیں بئی سانوں ایہدی ضرورت نہیں ۔

حافظ ـــ اک اٹھیانی گل اے بیگم صاحب تہاڈے ورگے لوکاں لئی کش زیادہ نہیں ۔

سیکو ـــ نہیں بئی اسیں ایئر فرشنر استعمال کردے ایں اگربتی کون جلاندا اے اج کل ۔

حافظ ـــ جناب اوہ وی تاراں دا بن دا اے ۔ یا پلاسٹک دا ۔

ڈاکٹر ـــ حافظ جی اوہ ہور چیز ہوندی اے ۔

حافظ ـــ اگر مینوں دکھا دتا جاوے تے میں اوہ وی بنا سکدا ایں ۔

(کھسیانی ہنسی ہنس کر)

میرا مطلب اے مینوں سمجھا دتا جاوے۔

سیکو — ڈاکٹر صاحب میری ایہہ اکھ دیکھو ناں ذرا غور نال۔

ڈاکٹر — (حافظ کا ہاتھ پکڑ کر) حافظ جی تسیں باہر تشریف لے چلو۔ تہانوں تے بڑا بخار اے

حافظ — جی آں۔ ایہہ بخار ڈاکٹر صاحب آپے ای چڑھدا اے آپے ای اتر جاندا اے۔

ڈاکٹر — تسیں پہلے دوا لو ڈیل کے رمضان کولوں۔

حافظ — جناب مینوں تے اس وقت اک نان اور اک کباب دی ضرورت اے۔ دوا دی لوڑ نئیں۔

ڈاکٹر — گردن وچ کھچ تے محسوس نہیں کردے۔

حافظ — جی تھوڑا جیہا تشنج اے ڈاکٹر صاحب۔ بیگم صاحب چلو تسیں چھ آنے ای دے دیو میری اک دن دی محنت اے۔

سیکو — نہیں جی اسیں لوک اگربتی نوں پسند نہیں کردے مینوں الرجی ہو جاندی اے اوہدی خوشبو نال۔

ڈاکٹر — (اگربتی دان اس کے ہاتھ سے لے کر میز پر رکھتا ہے) تسیں پہلے رمضان کولوں دوا لو جی حافظ صاحب۔

حافظ — اتر جائے گا ڈاکٹر صاحب ایسیں دوزخ دی اگ ٹھنڈی ہووے گی تے ایہہ بخار دی دفع ہو جائے گا ...... پنج آنے ای دے دیو بیگم صاحب آیاں — بئی تینوں اک واری کیہا جو اے سانوں ایدھی لوڑ نئیں تو خواہ مخواہ زبردستی کری جاناں ایں ....

حافظ — (ہاتھ بڑھا کر) بہتر جی .... ڈاکٹر صاحب ایہہ مینوں پھڑا دیو۔

(ڈاکٹر صاحب خاموش کھڑے ہیں۔ سیکو جی کہتی ہیں)

سیکو — (زبان نکال کر) ڈاکٹر صاحب ایہہ میری زبان دی چیک کرو ذرا۔ کش چیز دی کھانواں اکو جیہا ٹیسٹ لگدا اے۔

(کیمرہ اگربتی دان پر مرکوز ہوتا ہے)

ڈاکٹر صاحب نروس نیس دی بڑی شکایت اے میرا خیال اے موٹیاں موٹیاں نروز تے ٹھیک کم کردیاں ایں پر باریک نروز ڈل ہو گیا اے۔ کوئی فیلنگ، کوئی احساس۔ کوئی شے محسوس ای نہیں ہندی ٹھیک طراں نال ڈاکٹر صاحب میرے سر دا سائز تے چھوٹا نہیں۔ تسیں ذرا ناپ لگے سی ذرا کروناں ایدا ناپ۔

(ڈاکٹر فیتہ لے کر بیگم توکلی کا سر ناپتا ہے)

(کٹ)

۲۰

کردار

جمال دین —— ٹیکسی ڈرائیور

بابو علم دین —— عرائض نویس

طفیل دوالیا —— درزی

خلیفہ بنّن —— ٹی سٹال کا مالک

ببّر پہلوان —— دودھ دہی بیچنے والا

سائیں حاتم —— موٹا فقیر

چوہدری صادق —— محلّے کا معتبر ریاکار آدمی

ایک لڑکی —— عمر بیس کے لگ بھگ

سین ۔ ۱

ان ڈور ________________ دن

(خلیفہ بتن کی دوکان کا پچھواڑہ ایک چوک جس میں ببّر پہلوان کی دُکان ہے اس کے سامنے مہر فیروز کی سبزی کی دُکان ہے جو اِس وقت خالی پڑی ہے. جب سین کھُلتا ہے تو ببّر پہلوان اپنی بھٹی کے سامنے پنکھی کر رہا ہے. بھٹی پر دودھ کا کڑاؤ چڑھا ہے. ببر مزے سے گا رہا ہے.)

ببّر ۔ اوئے تیرے لونگ دا پیا لشکارا تے ہالیاں نے ہل ڈک لئے جیہڑے کہندے سی. جیہڑے کہندے سی مراں گے نال تیرے او چھڈ کے مدان بھج گئے. کوئی سجّے بھج گئے کوئی کھبے بھج گئے ۔ تے چھڈ کے مدان بھج گئے. ہابکری چھڈ کے بھج گئے او ببّر پہلوان نوں. تیرے لونگ دا پیا لشکارا تے چھڈ کے مدان بھج گئے (آگ میں جھانک کر) سوں جا سوں جا دیوانی مقدمے ڈراں. (اٹھتے ہوئے) جاجا ۔ جاجا اگ سوں گئی اے ہُن فیر ۔

(جا کر اپنی گدی پر بیٹھتا ہے ۔)

خلیفہ ۔ (آف کیمرہ) اسے مَیں کہیا ببّر پہلوان جی ۔

ببّر ۔ (آواز دیکر) ہاں جی ۔

(صندوقچی کھولکر نوٹ نکالتا ہے اور اپنی صدری کی جیب میں ڈال لیتا ہے.)

خلیفہ ۔ (اندر آکر) او یار مَیں کہیا پہلوان جی پکھا تے دینا اِک منٹ لئی ۔

ببّر ۔ بجلی بند اے بھاجی ۔ سویرے آئی سی جھٹ دی جھٹ تے فیر سلاما لیکم کہہ کے چلی گئی اے ۔

خلیفہ ۔ بجلی دا پکھا نہئیں بھاجی. اوہ ہتھ والا پکھا چاہی دا اے اِک منٹ لئی ۔

ببّر ۔ اوہنوں خلیفہ جی پکھی کہندے نے ۔

خلیفہ۔ او چل یار پکھی ہوئی کہ پکھا ہو یا اکو گل اے۔
ببتیر۔ خلیفہ جی گفتگو صحیح ہونی چاہی دی اے۔ اینویں بندے نوں بھلیکھا لگ جاندا اے۔
خلیفہ۔ چلو پکھی ای سہی بادشا ہو۔ لیاؤ پھڑاؤ۔
ببتیر۔ او بن گئی اے ترکھان کولے۔
خلیفہ۔ پکھی۔
ببتیر۔ آہو جناب عالی جدوں دی بجلی آن جان کرن لگ پئی اے بابو ٹرین طراں اودوں
دیاں پکھیاں دی ہوا دین توں انکاری ہو گئیاں ایں۔
خلیفہ۔ لیایار اینویں جھوٹھ نہ ماریا کر۔
ببتیر۔ محلے داری وچ جھوٹھ ماریا کم نہئیں بن دا خلیفہ جی۔ ہا محلے داری۔
خلیفہ۔ پتے تے مئیں تینوں پکھی دے کے گیا ایں۔
ببتیر۔ تے پنے ای ترکھان ایدھروں دی لنگھیا سی۔
خلیفہ۔ (جاتے ہوئے) کوئی گل نہئیں پہلوان جی تسی وی چمٹا منگن آنا اے ساڈے کولے۔
ببتیر۔ اسیں اپنا چمٹا خرید لیا ئے ایں لنڈوں خلیفہ جی تسی رکھو اپنا موچنا کول ای۔
ایہہ ویکھو۔

(اٹھا کر چمٹا دکھاتا ہے۔)

خلیفہ۔ ٹھیک اے ببتیر پہلوان ٹھیک اے۔

(خلیفہ چلا جاتا ہے۔)

(اس کے جانے کے بعد ببتیر اپنی صدری سے نوٹ نکال کر واپس صندوقچی
میں رکھ دیتا ہے اور کڑھاؤ میں کڑچھا چلاتا ہے۔ پھر اپنی سیٹ سے
اترتے ہوئے کہتا ہے۔)

ببتیر۔ مرجا مرجا۔ سوں جا۔ ریک نہ چھڈیں ساری گرمی دد۔ جنج ای اگ لئی جمع
کر چھڈیں۔

(پنکھی سے جھل مارتا ہے اوپر سے خلیفہ پلٹ کر آتا ہے۔)

خلیفہ۔ او مئیں کہیا یار ببتیر پہلوان۔

(ببتیر ایکدم پنکھی چھپا کر ہاتھ سے ہوا کرنے لگتا ہے)

بالو علم دین تیرا ایس مہینے دا حساب کر گیا اے؟

بتیر ۔ کر گیا اے۔ کر گیا اے تے بھا خلیفہ توں جا اڈے تے۔ ہٹی خالی نہیں چھڈی دی۔

خلیفہ ۔ تیرا حساب کر گیا اے تے میرے پیسے نہیں دے گیا جالے تیکر۔

بتیر ۔ دے جائیگا دے جائیگا بھا خلیفہ جا ہٹی تے ہٹی خالی نہیں چھڈی دی۔

خلیفہ ۔ تے میں کہیا۔۔۔ بتیر پہلوان آگی اے تیرے بیر تھلے۔

بتیر ۔ ایہہ پکھی اے بھاجی دوجی۔

خلیفہ ۔ تے کہہ رہیا سی او ترکھان لے گیا اے۔

بتیر ۔ ایہہ دوجی اے۔ بھاجی ترکھان آلی نہیں۔

خلیفہ ۔ (جھک کر اٹھاتے ہوئے) مینوں تے بس ایہو جاہی دی سی۔

بتیر ۔ لؤ لؤ بسم اللہ۔ پکھی تہاڈے نالوں چنگی اے کوئی۔ بڑی بڑی بے دید جہنی اے جھل نہیں مارنا اہینے۔

خلیفہ ۔ کوئی گل نہیں۔ (جاتے ہوئے) میں کم چلا لواں گا۔ چھوٹی جہنی تے پھٹی اے ساڈی

(واپس آکر)

میں کہیا یار دو روپے تے دئیں ہتھ ادھار۔

بتیر ۔ (اٹھ کر) ایہہ ویکھو ملاحظہ فرماؤ۔ خود بخود۔ ایہہ بوجھا خالی ہویا اے پیاوٹنگ ای نہیں ہوئی اجے۔

خلیفہ ۔ اج کل ہے ای بڑا مندا پہلوان جی

(صندوقچی کھولکر دو روپے نکالتا ہے۔)

دن بھر جان مارو تے شام نوں روپے ڈیڈھ روپے دی شکل دسدی اے۔

بتیر ۔ ایہہ مل گئے اے گلے وچوں۔

خلیفہ ۔ آہو جی ایتھے سی۔

بتیر ۔ ہا گلا۔

خلیفہ ۔ بس دو ای بڑے ایں۔ روپے دی چلنی روپے دی تی۔

بتیر ۔ لے جاؤ بھاجی لے جاؤ۔ بڑے بے دید جہنے روپیا اے سودا نہیں جے آن لگا۔

ایہناں دا ہا سودا۔

(خلیفہ چلا جاتا ہے ببرا اپنی سیٹ پر آجاتا ہے اور باقی کے روپے نکال کر صدری کی جیب میں ڈال لیتا ہے ایک لڑکی ٹوکری لے کر آتی ہے اور آکر مہر فیروز کی سبزی والی دکان پر کھڑی ہو جاتی ہے۔ پلٹ کر ببّر سے پوچھتی ہے۔)۔

لڑکی ۔ مہر فیروز کدھر گیا اے۔

ببّر ۔ اُگراہی کرن گیا اے۔ دس کی چاہی دا اے۔

لڑکی ۔ سودا لینا ایں۔

ببّر ۔ سودا میں دینا ایں۔
(گدی سے اُتر کر)
میری ڈیوٹی لا گیا اے۔ سودا دین دی۔ (آکر بیٹھتا ہے) کدوے کریلے لے۔ بھنڈیاں لے۔ ٹماٹر لے ہا ٹماٹر۔

لڑکی ۔ ادھ سیر کدو دے دے۔

ببّر ۔ ادھ سیر لو جی۔ ادھ سیر لو۔ بہت اعلیٰ اے کھوہ دا۔ گندی موری دا سودا نہیں وکدا ایس دُکان تے۔
(ترازو میں ڈال کر تولتا ہے۔ کدو وزن میں بہت زیادہ ہے۔)

لڑکی ۔ مینوں تے ادھ سیر چاہی دا اے۔

ببّر ۔ ہور لے۔ اسیں کوئی بے ایمانی نہیں کرنی تیرے نال۔
(ایک اور کدو ڈالتا ہے)
لے کر ٹوکری ایدھر۔
(ٹوکری میں کدو ڈالتا ہے۔)
اچھا ٹماٹر کنے دیواں!

لڑکی ۔ کی بھا لائے نے۔

ببّر ۔ بھادی فکر نہ کر۔ سانوں ایہہ چانس کدے کدے ای ملنا واں تینوں سودا دین دا ہا چانس۔

لڑکی - بابکّے دے دے۔
ببّر - لؤ جی ٹماٹر لال۔ ٹماٹر لال۔ بیں کھوبی دے صاف پاتیاں دے۔
(ٹماٹر ڈالکر تولتا ہے ٹماٹر پھر زیادہ ہیں۔)
آہ لے ویکھ پھیر۔ ساڈا تول بھلواناں دا۔
لڑکی - (ٹوکری بیں ڈلواتے ہوئے) کتنے پیسے ہوئے۔
ببّر - توں بھاویں کُش وی نہ دے۔ اسیں پیساں دی فکر نہیں کری دی گاہک ویکھی دا اے۔ اک اٹھیانی دے دے سارے سودے دی۔
لڑکی - اٹھیانی تے تھوڑی اے۔
ببّر - بہت اے بہت اے۔ اسیں تیتوں گاہک بنارہے ایں۔
لڑکی - میں تے ہمیشہ ای ایتھوں ای سودا لینی ایں۔
(اٹھنی دیتے ہوئے)
ببّر - ساڈے کولوں نہیں ناں لیا کرے۔ میں کہیا جدوں مہر گیا ہووے اودوں آیا کر سودا لین لئی تینوں سولا دیاں کراں گے۔
لڑکی - یا بھر دہی وی لینا سی۔
ببّر - یا بھر دہی وی دینے ایں۔
(اٹھکر اپنے اڈے پر جاتا ہے۔)
ایدھر آجا۔ ہن ایس ہٹی دی واری اے۔ دہی رکھیا جیویں ربڑی ہووے کھانے کا چھے دا دُدھ مار کھنڈ مہینہ دا۔
(لڑکی برتن دیتی ہے ببّر ایسے دہی تولتا ہے جیسے سونا تول رہا ہو۔)
لڑکی - چنگی طراں تول بھلواناں۔
ببر - اِیہہ دہی اے بی بی کد ونئیں موری دا۔ آہ ویکھ ڈنڈی ول
لڑکی - پھیر تولیں ناں کواری دُوجے پاسے پا کے۔
ببّر - اسیں بہتیاں گلاں نئیں کری دیاں۔ سودا لینا ہودے تے لو نئیں تے اگے ہور ویہہ دکاناں نے۔ (خلیفہ پنکھی لے کر آجاتا ہے)
خلیفہ - لے یار اپنی پکھی۔
ببر - ایہہ ویکھو بھاجی کا ہنے کا چھے دا دہی وِیچ رہئے آں۔ دل تے پتھر رکھ کے۔

(لڑکی برتن ہاتھ میں لے کر چلی جاتی ہے)

خلیفہ ۔ (بنچ پر بیٹھ کر) میں کہیا یار ببّر پہلوان ۔

(بیڑی سلگانے لگتا ہے۔)

ببّر ۔ بھاہ خلیفہ جی ہولا ہتھ ماریا کرو پکھی نال۔ کمزور کر لیا ئے او۔

خلیفہ ۔ پکھی نے کی کمزور ہونا ایں پہلوان جی ۔

ببّر ۔ بھا جی اجکل دی بجلی کمزور ہو جاندی اے جرمنی دے انجنیراں دی بنائی ہوئی اے بہتیاں ورتیاں ایہہ تے دچاری فیر وی پکھی اے۔ ویسے ہتھاں دی بنی ہوئی ۔

خلیفہ ۔ بس کہیا یار اوہ اپنے رحمت اللہ دی کوئی خبر نہئیں ملی فیر ۔

ببّر ۔ اوہ بھا جی اسیں تہانوں دس دینے ایں گُفیہ گل اندر خانے دی۔ ایہہ گل تہانوں ساتھوں سوا ہور کوئی نہئیں دس سکدا ۔

(جمال دین داخل ہوتا ہے۔)

جمال ۔ سلام پہلوان جی ۔

خلیفہ ۔ بئی واہ بڑی عمر اے یار جمال دین دی وی اسیں تہاڈا ای ذکر کر رہئے سی ۔

ببّر ۔ بسم اللہ بھا جی۔ ایدھر آ جاؤ۔ ساڈے کول ۔

(جمال دین بیٹھ جاتا ہے۔)

خلیفہ ۔ کی گل اے جمال دینا یار بڑا ڈھلا جیہا ہو رہیا ایں ۔

جمال ۔ نہئیں بس اینویں ای کوئی خاص گل تے نہئیں۔

ببّر ۔ صاب نوں چھڈ آئے او کارخانے بھا جی

جمال ۔ تو کلی صاحب دا ڈرائیور واپس آ گیا اے چھٹی توں ۔

خلیفہ ۔ تے فیر تینوں چھٹی ہو گئی اوتھوں ۔

جمال ۔ آہو بس آخری دن سی۔ کل توں فیر او ہو ٹیکسی تے اوہوا ہیں ۔

ببّر ۔ ہا ٹیکسی

خلیفہ ۔ رحمت اللہ دی سنا یار حالی تیکر حوالات وچ ای اے یا اوہدا......

جمال ۔ ضمانت ہو گئی ۔

ببّر ۔ ضمانت ہو گئی تے فیر ایدھر کیوں نئیں آیا بھا جی ۔

جمال ۔ اوہ پنڈ چلا گیا سدھا ای اوتھوں۔ میں وی کہیا دس بارہ دن اوتھے لا آوے

تے ذرا ٹھنڈا مِٹھا ہو آوے گا۔

طفیل۔ (آتے ہوئے) آہ توں لنگھیا گلی دے گھبیوں تاں ئیں کہیا ہووے نہ ہُڑوے جمال دین ایں۔ تیری ٹرک سن کے ہیں تکیا تاں بس ٹرک سن دی رہٹی صورت نظر نہئیں آئی۔

جمال۔ آجا بہہ جا طفیل محمدا۔

طفیل۔ کوئی رحمت اللہ دا برجیا ہے۔

جمال۔ اوہ حالی پنڈا اے۔

طفیل۔ تاں آؤ پھیر پیشی تے انشاءاللہ تعلیٰ۔ آؤ کا ہتے نہئیں بھلا۔

جمال۔ اگلے منگل اے پیشی۔

طفیل۔ کچہری بیچ۔

جمال۔ آہو۔

طفیل۔ تاں اسیں آواں گے سارے۔ بھرا اے ساڈا کوئی گیر تاں نئیں۔

خلیفہ۔ ہاں جی چلاں گے جرور۔

ببّر۔ آہو بھاجی۔ بندہ لیتڑا اے۔ اِک دوجے دی خدمت کرنی چاہی دی اے۔ کل توں جدوں اسیں کچہری لگاں گے تے فیر۔

طفیل۔ اوئے اللہ تے کھیر منگ ببّر۔ دے تاں کراں دیاں گلاں کرن ڈہیا اے ہے کہ نئیں تشدائی۔

ببّر۔ اوہ میں کہیا بھاجی کی پتہ ہُندا اے اج کل ساڈے وی روج لاٹو پاکے ویکھ دے اے دُدھ نوں۔ کل سیمپل بھر کے لے گئے نے ساڈا وی۔

خلیفہ۔ تے فیر توں نہ پایا کر دُدھ وچ پانی۔

ببّر۔ ساری دُنیا پاندی اے بھاجی کوئی ساڈے کلیاں دے پانی نال بے ایمانی ودھ نئیں جانی۔ ہا بے ایمانی۔

طفیل۔ دے تاں کراں دیاں گلاں کردا اے جد تیرا حساب کتاب ہو گیا اگلے جہان بیچ تاں سارے پانی دی سبھا ملنی ایں کٹھی ای۔

(حاتم گاتا ہوا آتا ہے۔)

حاتم ۔ پانی پانی کردے رکھناں کوچ کر گئے اتھے نہ ملیا انسان پانی ملکھی ویکھنا لوند نہ باہر جاوے سارے رکھنا دل دھیاں پانی جدوں کو نچ نے دلمن نوں چھڈ دتا ۔
میں کہیا رحمت اللہ دی سنا جمال دینا ۔
بیتر ۔ ٹھیک اے بالکل سنے ای خیراں رحمت اللہ دیاں ۔
جمال ۔ پنڈ گیا ہویا اے ۔
حاتم ۔ تے جمانت ۔
جمال ۔ اوہ تاں اوروں ای ہوگئی سی ۔
حاتم ۔ چل ایہہ وی چنگا ہویا ایہہ سب برکتاں تیریاں ای ایں جمال بابیا ۔
جمال ۔ ایہہ اللہ دی مہربانی چاہی دی اے ۔ میں کی کر لینا سی ۔
حاتم ۔ فیر وی شکر کیوں بئی طفیل محمدا یار دی یاری وی تے جا بیٹھے یار دے عیباں وی تے نہ جا بیٹھے ۔
خلیفہ ۔ ویسے یار ایہہ گل بہت خراب ہوئی اے ۔ چنگا بھلا سی ۔ نہ کسے دے لین وچ نہ دین وچ اپنی محنت مزدوری کر دا سی ۔
طفیل ۔ اوداں کہن نوں تاں کی کہنا پر رحمت اللہ نوں منڈ دے نے بہتا خراب کیتا بلیتی بھلماں دیکھدا رہیا پستولاں والیاں تاں دماگ پھر گیا وچارے دا ۔
جمال ۔ اج اِک ہور واردات ہوئی اے نورپورے وچ ۔
خلیفہ ۔ اچھا جی ۔
جمال ۔ جس طراں فلم برما فرنٹ برج وچ امریکن جاسوس نے اِک کباڑیئے نوں قتل کیتا عین اوسے طراں لوہاراں دے منڈے نے بڈھے لساطی نوں ماریا چھڈیا ۔
حاتم ۔ لے ویکھیا پھیر
طفیل ۔ آمنہ بی بی نے کہیا طفیل سانوں وی وخا برما برج فرنٹ تاں میں لے تاں گیا پر میریاں تلیاں بیچ پسینہ جہیا آگیا ۔ جد گولیاں چلیاں تاں میں کہیا آمنہ گھر نہ چلیئے ۔ بی بی کہن لگی رہن دے واہ واہ منڈوا اے ۔ تاں میں بی سوچیا اکدم باہر نکلے تاں آمنہ نوں لوگ جانی ایں ۔ ماڑی جئی تا ہیگی ۔
حاتم ۔ ہلا تے توں وی وخن لگ گیا ایں بلیتی منڈے ۔

طفیل - اوہ تاں آمنہ کہندی سی تاں ..... ہیں تاں کہنداسی بھئی شالا مار چلدے ایں پھولاں دیکھن ...... بی بی کہن لگی خرچ کرن توں ڈردا اے تاں ٹکٹیاں ہیں لے لوؤں ..... پھیر بیتے رہ نہ گیا ......

(بالو علم دین اپنی بوری گھسیٹتے ہوئے آتے ہیں۔)

علم - ہر چند کہ چھوٹی عمر طبعی وچ چھوٹی اور عمر شادی وچ دی چھوٹی اے۔ لیکن تقاضا ہمیشہ بڑی بوہی دا فر ماندی اے۔ اناج کم کھاندی اے لیکن بوجھ بمقدار وافر اُٹھواندی اے ...... اسلام علیکم جملہ احبابِ کوچہ ....

سب - وعلیکم السلام۔

حاتم - ہیں کیا بالو جی ایہہ آٹا منگ کے لیائے او خیر نال

علم - ہرگز نہیں جی مطلق نہیں۔ میں تہاڈی طراں گداگری اور دریوزہ گری نوں مرد توانا لئی فعل ناقص خیال کردا ایں - ایہہ آٹا خود خرید کردہ من بالو علم دین اے۔

طفیل - ایہہ تاں اوداں کافی اے بالو جی۔

علم - طفیل صاحب ایہہ آٹا بہ کمال احتیاط و توجہ روبرو خود لپوایا گیا اے جی۔ گندم میکسی پاک اے۔ بوٹا ایس دا چھوٹا - قد کوتاہ — لیکن مضبوط و توانا ہندا اے جی - سٹا یعنی خوشہ گندم بڑا بمقدار یک بالشت و دو انگل و دانہ ہا بے یار اور فربہ پاکستان نوں۔ ایس تجربہ میکسی پاک تے فخر اے۔ حضورِ والا اور من مشتری بالو علم دین عرائض تسیں نوں فخر اے کہ گندم خرید خود کردہ اے جی چھوٹی دے واسطے۔

حاتم - ہیں کیا وہڈی لئی وی کنش لے آیا کرو وچاری لئی۔

علم - کیوں نہیں حاتم صاحب۔ اوہدے لئی اِک سالم بوری خریدی اے وزنی ڈھائی من مکئی دی جی۔

طفیل - اوداں تہاڈے منہ نیج گل اے بالو علم دین جی پر میں کہنا ایں......

علم - میری گل پایۂ تکمیل نوں پہنچ لین دیو جی۔

حاتم - دسو دسو حکم کرو۔

علم - مسمی رحمت اللہ ولد محمد رمضان درخواست کنندہ ضمانت حاضری روبرو دے

عدالت ایس وقت کھتے اے جی۔

جمال ۔ اوہ پنڈ گیا اے بالو جی

علم ۔ اور بوقت پیشی۔

جمال ۔ حاضر عدالت ہو جائے گا جی اگلی منگل نوں۔

علم ۔ تاریخ مقدمہ بہ عجلت وچ ہیں پیش کارتوں عرض گذاری سی جی۔

جمال ۔ تہاڈی بڑی مہربانی اے جی پر اوہدی ضمانت کران وچ اپنے ملک ہوراں
بڑی امداد کیتی۔

علم ۔ کون ملک شخصے نیک و قابل صد احترام ؟

جمال ۔ آہ اپنے ملک نذیر ہوراں نے جیہڑے ساڈے بی ڈی ممبر ایں۔

حاتم ۔ تے کدوں کو مُڑ آئے گا پنڈوں رحمت اللہ۔

جمال ۔ کل نہیں تے پرسوں آجائے گا۔ ملک نذیر ہوری سارا دن میرے نال کچہری رہئے
فیر اوہناں خود ضمانت دِتی اپنی جائیداد دِیاں رجسٹریاں وغیرہ وخا کے۔

خلیفہ ۔ تے فیر کیڈا احسان کر دِتا ساڈے تے۔

جمال ۔ بڑی گل اے خلیفہ جی۔

ببّر ۔ اوہ بھاجی اسی وی کر سکنے ایں ایسیاں خدمتاں......

حاتم ۔ چلو چھڈو جی پراں ملک ہوراں دی گل کدھروں آگئی وچ۔

جمال ۔ پپل ویڑھے والیاں نوں پانی دی بڑی تکلیف سی۔ اوہناں پنج سو روپیہ پلیوں
خرچ کے اوتھے پمپ لوایا اے۔

علم ۔ یعنی کی کمال فرما دِتا ملک نذیر صاحب نیں۔

خلیفہ ۔ ہاں جی ووٹاں وی تے لیاں سی ساڈے کولوں۔

جمال ۔ اوتھے کچہری وچ اوہناں نال گلاں ہندیاں رہیاں تے کہن لگے جے کتے محلے والے
میرا ساتھ دین تے ایتھے عورتاں لئی اک سلائی دا مرکز قائم کر دیئے ہیں کیا ملک صاحب...

ببّر ۔ دیکھو ناں بھاجی محلے والے کیوں ساتھ دین......

طفیل ۔ ہاں جی اوداں میرا منہ تاں نہیں گل کرن دا پر ممبر نوں سب کُش آپ ای کرنا
چاہی دا اے۔

خلیفہ — اوہ یار تسیں کی لیکھا لے کے بہہ گئے او۔ چھڈو ملک نذیر نوں رحمت اللہ دی گل کرو۔

علم — بے شک بے شک خلیفہ صاحب بالکل بجا فرما رہئے ایں۔

جمال — رحمت اللہ ٹھیک ٹھاک اے۔ اللہ کرایا چنگا ای ہووے گا۔ ملک نذیر صاحب مینوں لے گئے وکیلاں دی انجمن کولے اوہناں نے مفت اک وکیل دی ڈیوٹی لا دِتی مقدمہ بھگتان دی۔

حاتم — لوڈ ہُن وکیلاں دی انجمن نوں لے کے بہہ گیا اے۔

جمال — بڑا چنگا کم اے یار کوئی وچارا ایس جوگا نہ ہووے وکیل کرن دا تے اودھی ایہہ انجمن مدد امداد کردی اے۔

خلیفہ — یار اج توں کی لوکاں دی تعریف کرن لگا ہویا ایں۔

جمال — جیہڑا چنگا کم ہووے اوہدھی تعریف کرنی ای چاہی دی اے، چنگا کم کرن آلے دا حوصلہ ودھدا اے تے ہور چنگیائی کردا اے۔ اینویں دلیے نال دیوا بلدا جاندا اے لوکاں وچ خوشی ودھدی اے......

علم — ہرگز نہیں جمال دین صاحب لوکاں وچ بلکہ اُلٹا اثر اور لوکاں دی طبیعت الٹی مکدر رہندی اے۔ انسان دے بچے نوں اوس وقت خوشی وافر اور سکون قلب حاصل ہندا اے۔ جدوں کسے دی بدتعریفی ہووے۔ کسے دے بارے وچ حکم بدکیا جاوے نہ کہ کسے افعال شائستہ دی تعریف کیتی جاوے۔

جمال — مینوں ملک نذیر صاحب پریشان ویکھ کے کہن لگے...

خلیفہ — اوئے دفع کر یار۔

(اٹھدے ہوئے)

ایتھے تے ملک نذیر دی گل ای ہوتی ایں۔ کی اوس نے ساڈے گھراں وچ تخت ہزاری باغ لگوا دتے اے۔ (جاتے ہوئے) ہونہہ ملک نذیر........

جمال — ایہہ خلیفہ تے اینویں کاہلا پے جاندا اے میں تے.....

حاتم — تیرے کول وی یار ملک نذیر توں سوا ہور کوئی گل نہیں؟ دفع کر اوہنوں۔

جمال — مینوں کہن لگے جمال دین صاحب گل ایہہ اے۔

حاتم — ادئے رہن دے یار ساڈے کول نئیں ٹیم اوہدی گل سُنن دا۔
(حاتم کبھی بات سننا نہیں چاہتا اور بولتا ہوا چلا جاتا ہے۔)
آہ اِک پیالی چاہ بنا جمعداری ملنگاں لئی۔

علم — رحمت اللہ کہ صاحب احساس وصاحب ذمہ داری اے۔ کیا بوقت پیشی عدالت مذکور حاضر بمعہ ملزمان دیگر ہو جاتے گا۔ جمال دین صاحب۔

جمال — ایہی گل تے میں تہانوں دسن لگا سی بئی ملک نذیر صاحب نوں کنّا احساس اے تے کنی پریشانی اوہناں نے میرے نال جھلی۔ مینوں کہن لگے......

علم — لاحول ولا جمال دین صاحب.... تہانوں ماسوائے نذیر ملک دے ذکر توں ہور کوئی موضوع مناسب ومنتخب نئیں مِل سکدا۔

جمال — پر بابوجی جدوں اِک شخص نے کم کیتا ہووے......

ببّر — ادئے رہن دیو بھاجی۔ ساڈے کول ہے نئیں ٹیم ملک نذیر دی گل سُنن دا کوئی ہور گفتا گو کرو نئیں تے ہٹی وحیلی کرو ٹُرو گا ہکاں دا ٹیم ہو رہا اے۔

علم — (جاتے ہوئے) ساڈے کول بے شمار مسائل دیگر اور کارہائے ضروری کرن نوں ایں جی اسیں محض اِک فرد واحد دے ذکر دی خاطر اپنی اجتماعی زندگی نوں پایل یہ توجہ نئیں کر سکدے۔
(چودھری صادق آتا ہے۔)

ببّر — بسم اللہ بسم اللہ

طفیل — چودھری جی سلاما لیکم۔

چوہدری — وعلیکم السلام۔

جمال — ایدھر تشریف لے آؤ۔

چوہدری — بیٹھو...... بیٹھو...... بیٹھو، بیٹا جی...
(جمال کی جگہ پر بیٹھتے ہیں۔)

طفیل — ایس ویلے کدھروں چودھری جی۔

چوہدری — اوہ اپنا ملک نذیر آگیا چندہ لیں ہینڈ پمپ لئی۔

طفیل — چندہ لین لئی۔

ببتیر۔ ہا...... چندہ !

چوہدری۔ کہن لگا پمپ میں لوا دتا اے تے کھُرا تسیں بنوا دیو۔ میرے دل تے بڑا اثر ہویا۔ اوہدی گل دا

ببتیر۔ میں کہیا چوہدری جی بس کرو سویرے دیاں اوہدیاں گلاں ای ہون ڈٹیاں ایں کوئی ہور گل کرو چنگی جیہی۔

چوہدری۔ بیٹے جی سنو تاں...... بزرگ جدوں گل کرن وچوں نئیں ٹوکی دا۔

طفیل۔ ملک نذیر نوں چھڈ کے تاں ہور جداں دی مرضی گل کرو چوہدری جی۔

چوہدری۔ تسیں تے اوس ویلے چھوٹے چھوٹے سی جدوں ایدھی ماں نے غلام رسول نوں چھڈ کے دوجا کھسم کیتا۔ ڈاکٹر سلیمان دا کمپونڈر عزیز دین۔

ببتیر۔ (آواز دیکر) بابو علم دین جی بھاجی۔ آؤ ایدھر گل سن لوو۔ ملک نذیر صاحب دی۔

علم۔ (آف کیمرہ) ہرگز نئیں جی۔ کوئی ضرورت نئیں ایس بندہ مصروف نوں کسے دی گل سُنن دی۔

ببتیر۔ اوہ گل نئیں بابو جی دوجی گل اے۔ اِک نمبر سُنن آلی۔ میں کیا بھا خلیفہ جی آؤ ملک نذیر ہوراں دی کہانی سن لوو۔

خلیفہ۔ (آف کیمرہ) اوئے چھڈ یار دفع کرا ایویں خوامخواہ وڈیائی کری جاریا اے۔ جمال دین۔

ببتیر۔ چوہدری ہوری سنانی اے بھاجی اِک نمبر گل اے۔ آؤ تے سہی طبیعتاں راضی ہو جان گیاں۔

علم۔ (آکر) ہاں جی کی فرمارئے ایں چوہدری صاحب۔

چوہدری۔ کُش نئیں جی اپنے ملک نذیر دی گل سی۔ آہ جدوں جنگ لگی اے وڈھی جالی بیالی آلی تے ایدھے گھروں چوری دا مال برآمد ہویا۔

ا۔ اوہناں دی شکل توں ای ظاہر اے کہ مال مسروقہ توں کمال احتیاط نال ہضم کرن دے اہل ہو سکدے ایں۔

چوہدری۔ فیر ایدھے والد نے تِن بندے بھرتی وچ دتے انگریز صاحب ڈپٹی کمشنر نوں

نے معاملہ ٹھپ ٹھپا ہوگیا۔ بہت اچھا سی ایدھا والد مرحوم۔

ببّر۔ میں کہیا آؤ بھاجی خلیفہ جی شٹوڑیاں۔

علم ۔مزید بیان فرماؤ جی ملک صاحب دے بارے وچ ۔

جمال ۔ ہن جناب نوں دلچسپی پیدا ہوگئی اے ملک نذیر صاحب وچ۔

علم ۔ سانوں بہ حیثیتِ مجموعی اور بہ حیث القوم فرد واحد دے افعال تے نگہ رکھنی
چاہی دی اے جی۔ جمال دین صاحب۔

چوہدری ۔ چلو جی سانوں کی۔ انسان جانے اوراوہدا خدا جانے ۔ اوہ غفور الرحیم اے
ستار العیوب اے۔ اسیں کیوں گنہ گار ہوئیے ایہہ گل کر کے بئی ایدھی والدہ
صاحبہ پخن گان دا کم وی کردی رئی اے۔

ببّر۔ میں کہیا بھیج کے آؤ خلیفہ جی بھیج کے شٹوڑیاں ۔

خلیفہ ۔ (آکر) اوبار کی رولا پان ڈہیا ایں ۔؟

علم ۔ ذرا گوش ہوش اور توجہ گہری نال سنو خلیفہ صاحب ۔

چوہدری ۔ بڑا بھلا آدمی اے وچارا ملک نذیر۔

خلیفہ ۔ دنیع دُور کرو جی۔

چوہدری ۔ ایہہ جدوں مکان الاٹ ہویا ایناں نوں تے وچوں اِک پیٹی نکلی سونے
دیاں اِٹاں دی ۔ چلو چھڈو سانوں کی۔

جمال ۔ ایہہ گھر تے ایناں دا جدّی پشتی اے۔

چوہدری ۔ دوسرے گھر دی گل اے بئی جیہڑا ایناں نے نسبت روڈ تے الاٹ کرایا سی۔

خلیفہ ۔ کرایا ہونا ایں جی بڑے بڑے گھر الاٹ کرائے ایں ایناں تے گُنیہ طور تے۔
او ئے یار حاتم آچھیتی نال تینوں ملک نذیر دی گل سنوائیے۔

حاتم ۔ (آف کیمرہ) رہن دے معاف کرو میتھوں نئیں آیا جاندا ۔

ببّر ۔ شٹوڑیاں بھاجی شٹوڑیاں ۔

چوہدری ۔ بھلے لوک ایں وچارے عزت دار ...... جدوں ایدھی بہن او منی بس وچ گنڈھ
کپ دی پھڑی گئی تے اوہدے خوند نے کاغذ دے دتا اوہنوں ...... اسیں
سارے گئے منت ترلا کیتا تے راضی ناواں کرایا ...... اینویں کا ہنوں

عزت داراں دی طلاق ہو دے بیٹیا۔

علم ۔ ہر فرد واحد دا کردار اور ہر انسان دی حقیقت واضح ہونی چاہی دی اے جے قوم اگے

چوہدری ۔ ویسے بندا بہت اچھا اے ۔ ساڈے خاندانی تعلقات ایں اینہاں نال بیٹیا جی ۔ والد صاحب مرحوم نے سمجھایا نذیر میاں ایہہ رشوت دلالی دا کم چھڈ دے ۔

طفیل ۔ اچھا جی ۔

چوہدری ۔ سال چھ مہینے لئی چھڈی ۔ حرام منہ نوں لگ جائے تے بڑی مشکل ہندی اے بیٹیا ببر پہلواں ۔

ببر ۔ ہاں جی اللہ دی ذات بچا کے رکھے برُائی توں ہماجی ۔ ہا...... برُائی !

چوہدری ۔ ساڈوں کسے نال کی ۔ بندے نے اپنی اپنی قبر وچ پینا اے خلیفہ جی ۔

خلیفہ ۔ ہاں جی اللہ محفوظ رکھے ...... اوبار توں کی ۔ دفع کر چاہ نوں ۔

حاتم ۔ (آف کیمرہ) میتھوں نہیں آیا جاندا ۔

طفیل ۔ ہور کوئی گل سناؤ جی ملک ہوراں دی ۔

چوہدری ۔ ساڈوں کی لوڑ اے بیٹیا ۔ عزت دار لوک ایں ...... اسیں کیوں گنہ گار نیئے کسے دی چغلی کر کے ۔

علم ۔ ہرگز نہیں جی ایہہ کوئی چغلی نہیں غیبت نہیں ۔ پس پشت برائی نہیں ۔ ایہہ تاں تنقید اے ۔ اور تنقید دی ہر شہری نوں آزادی اے ۔ اگے فرماؤ جی ۔

چوہدری ۔ میں اج لکڑاں لین گیا ٹال تے مینوں پٹھان کہن لگا......

خلیفہ ۔ اگ لاؤ جی لکڑاں نوں ملک نذیر دی گل کرو ۔

چوہدری ۔ ایہہ پنج سو دا پمپ لگوایا اے محلے وچ ۔ اوہناں نے بہت اچھا کیتا ۔ پر یتیم دا ٹوم چھلہ گہنے رکھ کے اوہنوں وتیخ دینا حرام کم اے......

ببر ۔ ویکھیا پھیر ۔ ویکھیا ھاجی جمال دین جی ۔

حاتم ۔ اوتے آر ولا کیا پایا ہویا اے تسیں......

ببر ۔ ملک نذیر ہوراں دی ماں پخن گان دا کم کردی رئی اے ۔

طفیل ۔ دُدا کھسم کیتا جد ایہہ چھوٹے جیئے سی ۔

خلیفہ ۔ ایدھی بہن جیب کتری اے ۔

جمال ۔ انج شکلوں تے ایہو جئے نہیں لگدے ۔

ببّیر ۔ اِک پیٹی نکلی سونے دی بھری ہوئی اینّاں دے گھروں بھاجی .....

چوہدری ۔ ہولی بیٹا جی ہولی ......

حاتم ۔ اوئے تسیں مینوں کاہنوں نہ بلایا ۔ کلّے کلّے ای سُن گئے جے ساریاں گلاں .... آہ تاں مَیں بیٹھا سی ....
چودھری جی مُڈھ توں سُناؤ ۔

چودھری ۔ ہولی بیٹا جی ہولی ۔

حاتم ۔ اوئے یاریں کوئی مرتے نہئیں گیا سی.... مینوں کیوں نہ بلایا چاہ پین مرن ڈیّا سی ۔ میرے کوئی مہندی لگی سی ..... چودھری جی مُڈھ توں سناؤ جی ۔ مُڈھ توں گل کرو جی ۔ مَیں تہانوں جان نہئیں دینا ۔

چودھری ۔ ہولی بیٹا جی ہولی ۔ ہولی حاتماں ہولی ...... دس دااِیں .... دس دااِیں ......

(کٹ)

۲۱

کردار

رحمت اللہ — رکشا ڈرائیو

طفیل دوآبیا۔ بزدل عاشق

آپا دو لتے — علم دین کی بہن

پروبیشن آفیسر۔ تو کلی صاحب کی فیکٹری میں ملازم

جج صاحب — نیاز محمد

وکیل صاحب — غلام رسول

گواہ ۱ — پیش کار

سین ۔ ا

ان ڈور ——————————— دن کا وقت

(ایک مجسٹریٹ کی عدالت کا کمرہ۔ مجسٹریٹ کے پیچھے
دیوار پر قائداعظم کی تصویر ٹنگی ہے۔ اور اس وقت
کمرہ عدالت سے ملی جلی آوازیں آرہی ہیں شور مچ رہا
ہے مجسٹریٹ میز پر لکڑی کی ہتھوڑی مار کر کہتا ہے)۔

جج ۔ آرڈر۔ آرڈر۔ (مکمل خاموشی چھا جاتی ہے جج کٹہرے میں کھڑے ہوئے گواہ کی طرف اشارہ کرکے کہتا ہے) اگر وکیل صفائی استغاثے کے گواہ پر جرح کرنا چاہیں تو انہیں اجازت ہے۔

(وکیل صفائی فیلڈ میں آتا ہے اور جج کے سامنے کھڑا ہو جاتا ہے۔ پھر وہ سر سے پیر تک گواہ کا بغور جائزہ لیتا ہے)

وکیل ۔ جناب والا۔ عدالت اس پیشہ ور گواہ توں اچھی طراں واقف اے اور ایہہ ایس عدالت وچ اگے وی اکثر مقدمات وچ گواہ دے طور تے حاضر ہو چکیا اے۔

جج ۔ فاضل وکیل کو اس وقت گواہ پر صرف جرح کی اجازت ہے۔

وکیل ۔ شکریہ جناب والا۔ (مخاطب ہو کر) کی ناں اے ئی تیرا۔

گواہ ۔ محمد لطیف۔

وکیل ۔ تو تانگہ چلاناایں۔

گواہ ۔ نہیں جناب۔

وکیل ۔ توں بُنتے تے وکیل استغاثہ نوں دسیا اے ئی توں تانگہ چلاناایں۔

گواہ ۔ نہیں جناب عالی۔

وکیل ۔ توں قسم کھادی اے کہ ایس وقت توں ہر گل دا جواب خدا نوں حاضر ناظر جان کے دینا اے۔

گواہ ـ ٹھیک اے جناب مَیں خدا نوں حاضر ناظر جان کے ہر گل داجواب سچو سچی دے رہیا ایں۔
وکیل ـ تے فیر ایہہ ٹھیک اے نائی توں تانگہ چلاناایں۔
گواہ ـ نہیں جناب عالی
وکیل ـ اچھا تے فیر تیرے روزگار داکی ذریعہ اے؟
گواہ ـ مَیں جناب گھوڑا چلاناایں جیہڑا تانگے اگے جویا ہُندا اے۔
(عدالت میں نظر نہ آنے والے لوگ قہقہہ لگاتے ہیں)۔
جج ـ آرڈر۔ آرڈر
وکیل ـ کی عمر اے تیری۔
گواہ ـ پنیتی ورھے جی۔
وکیل ـ پچھلے تناں چاراں سالاں توں ہر عدالت وچ ایہو عمر دس رہیا ایں تیرے خیال وچ........
گواہ ـ اسیں بیان دے چکے ایں جناب عالی۔ جیہڑے بیان تے اکواری قیم ہوجایئے پھیر اوس توں پھری دا نہیں۔
وکیل ـ اچھا جس ویلے ایہہ جھگڑا ہویا اے توں اوتھے موجود سی۔
گواہ ـ بالکل موجود سی جناب عالی۔
وکیل ـ تو فیر توں کنی کو دُور سی اوس ویلے۔
گواہ ـ دس فٹ ساڑھے یاراں انچ جناب عالی۔
وکیل ـ تینوں کس طراں پتہ چلیا کہ لڑائی والی جگہ توں دس فٹ ساڑھے یاراں انچ دے فاصلے تے سی۔
گواہ ـ مینوں پتہ سی جناب عالی بئی ہر کسے بے وقوف آدمی نے مینوں ایہو پُچھنا ایں بئی توں موقع واردات توں کنی دُور سی مَیں درزی دی دکان توں انچی ٹیپ لیا تے پھینسلہ ماپ لیا
وکیل ـ کافی چالاک آدمی لگدے او تسیں لطیف صاحب۔
گواہ ـ جناب دی دُعا چاہی دی اے۔
وکیل ـ جدوں توں ایہہ ویکھیا بئی دو آدمی لڑرہے ایں تے اوہناں وچ خون خرابا ہو

رہیا اے ۔ تے توں اوتھے ای بیٹھا رہیا ۔ اپنے تانگے گھوڑے کول ۔

گواہ ۔ ہاں جی جناب عالی ۔

وکیل ۔ توں اگے ودھ کے اوہناں دے درمیان بچ بچاؤ دی کوشش کیوں نہ کیتی ۔

گواہ ۔ اوہ ڈانگاں نال لڑ رہے سی جناب عالی تے لہو لہان ہو رہے سی ۔

وکیل ۔ فیر وی اگر توں چاہندا تے اوہناں نوں روک سکدا سی ۔

گواہ ۔ اوتھے تیجا ڈانگا ہے نہیں سی جناب عالی تے ڈنڈے توں بغیر ڈانگاں دی لڑائی کیوں بند کیتی جا سکدی اے ۔

وکیل ۔ توں اپنے بیان وچ کہیا اے کہ جدوں باغ علی پھٹڑ ہو کے زمین تے بہہ گیا تے فیر توں اگے ودھیا ۔

گواہ ۔ ہاں جی ۔

وکیل ۔ کنی کو زور دی دھکا ماریا توں جا کے محمد اشرف نوں ۔

گواہ ۔ پولے جہے اک پاسے کر دتا جناب عالی ۔

وکیل ۔ کنا کو پولے جہے اک پاسے جا کیتا ۔

گواہ ۔ بالکل پولے جہے جناب عالی ۔ بس انویں معمولی جہیا ۔

وکیل ۔ توں عدالت نوں ایس وقت دس سکنا ایں کہ کنا کو پولا ہتھ لایا توں محمد اشرف نوں ۔

گواہ ۔ بس انویں ڈھلا جہیا ہتھ جی ۔

وکیل ۔ (جج سے) جناب گواہ نوں اجازت دتی جاوے کہ اوہ عدالت دے سامنے ایہہ Demonstration کرے کہ ایہنے کنا کو پولا ہتھ لایا محمد اشرف نوں ۔

جج ۔ میرے خیال میں اس کی چنداں ضرورت نہیں ۔

وکیل ۔ میں حضور نوں درخواست کراں گا کہ عدالت نوں صحیح اندازہ کرن لئی ایس گل دی اجازت دتی جاوے ۔

جج ۔ اجازت ہے ۔

وکیل ۔ ایدھر باہر آ جاؤ لطیف صاحب (لطیف آتا ہے) ایدھر آ جاؤ میرے نیڑے

گواہ ۔ لؤ جی ۔

وکیل ۔ ہُن سمجھو کہ مَیں محمد اشرف ایں اَور باغ علی پھتّڑ ہو کے زمین تے بہہ گیا اے۔
جنّے پولے ہتھ نال تسیں محمد اشرف نوں اِک پلسے کیتا سی او نے ای پولے
ہتھ نال مینوں اونی ای دُوسرا اِک پاسے کر دیو۔

(گواہ ایک دو ہتھڑ وکیل کے سینے میں مارتا ہے اَور
وکیل زمین پر گِر جاتا ہے وہ اُٹھتا ہے تو گواہ اس کے
کندھے پر ایک اور دھپا مارتا ہے پھر رُک جاتا ہے
جب وکیل اُٹھ کر اُس کے سامنے مضمحل سا کھڑا ہو جاتا
ہے تو گواہ کہتا ہے۔)

گواہ ۔ بس جناب جناگُو ایہہ مَیں ہتھ تہانوں لایا اے ایس توں کوئی ہجار ڈوڈھ ہجار
گُنا گھٹ لا کے مَیں محمد اشرف نوں اِک پاسے کیتا سی۔ (واپس کٹہرے میں چلا
جاتا ہے)

(وکیل خاموش ہے)

جج ۔ کیا آپ کو گواہ پر مزید جرح کرنی ہے۔
وکیل ۔ نہیں جناب اتنی کافی ہے۔
جج ۔ (پیشکار سے) انہیں اگلی تاریخ دے دو۔
پیشکار ۔ (اپنی ڈائری دیکھ کر) ۲۹ جون صبح آٹھ وجے۔
گواہ ۔ (دونوں ہاتھوں سے سلام کرکے) سلاما لیکم جناب عالی۔

(وکیل اَور گواہ عدالت سے فیلڈ آؤٹ ہوتے ہیں
جج صاحب اپنی فائل دیکھتے ہیں اس پر کچھ لکھتے ہیں اور
ساتھ ہی کہتے ہیں۔)

جج ۔ اگلا مقدمہ۔
پیشکار ۔ نیاز محمد، رحمت اللہ غلام رسول اینڈ پارٹی۔
آواز ۔ چلو ہئی کوئی نیاز محمد رحمت اللہ غلام رسول پارٹی۔

(تھوڑے سے وقفے کے بعد نیاز محمد رحمت اللہ اور غلام رسول فیلڈ
میں آتے ہیں اَور ملزموں کے کٹہرے میں داخل ہو جاتے ہیں۔ ایک

سپاہی بھی ان کے قریب آکر رک جاتا ہے جج صاحب تھوڑی دیر تک فائل کا مطالعہ کرتے ہیں سارے کمرے میں خاموشی ہے پھر وہ ملزموں کی طرف نگاہ بھر کے دیکھتے ہیں نیاز اور غلام رسول ہاتھ باندھے کھڑے ہیں۔ رحمت اللہ آرام سے کھڑا ہے اور اس کی نظریں نیچی ہیں)

جج ۔ پروبیشن آفیسر صاحب نہیں آئے۔

پیشکار ۔ پروبیشن آفیسر صاحب کتھے ایں۔

رحمت ۔ مینوں پتہ نہیں جی۔

(ایک لمحے کے لیے خاموشی رہتی ہے۔ پھر پروبیشن آفیسر ذرا سانس پھولی ہوئی اندر داخل ہوتا ہے اور جج صاحب کو سلام کرتا ہے)۔

پروبیشن آفیسر ۔ میں معافی چاہنا ایں جناب میری فائل اے ڈی ایم صاحب دی عدالت وچ رہ گئی اے۔

جج ۔ کوئی بات نہیں ٹھیک اے تُسیں ہاں بئی (وقفہ) کی صلاح اے تہاڈی۔

نیاز ۔ بس بچیاں آلیا۔

غلام ۔ اسیں بچے ایں بتیرے چاہوے تاں پھاہے وی لا سکدا ایں۔

جج ۔ تیار ہو کے آئے او نا فیصلہ سُنن نوں۔

نیاز ۔ حضور دے اختیار وچ اے سب کُش چاہو تے انصاف کر دیو چاہو تے گاٹا لاہ دیو۔

غلام رسول ۔ بے گناہ مارے گئے موتیاں آلا قصور ساڈا کوئی نہیں۔

جج ۔ تسیں ایہہ واردات نہیں کیتی گویا۔

نیاز۔ غلام رسول ۔ بالکل نہیں جی اصلوں نہیں۔

جج ۔ توں دس بئی رحمت اللہ۔

رحمت ۔ (خاموش ہے)

پروبیشن آفیسر ۔ گل کر بئی صاحب کی پچھ رہے ایں۔

رحمت ۔ کیتی اے جی واردات۔

نیاز ۔ ایہنے گلے نے کیتی ہوئی ایں بچیاں آلیا۔
غلام رسول ۔ اسیں تے ایہدے نال نہیں سی حضور۔
جج ۔ کیوں بئی ۔
رحمت ۔ اسیں تنّے کٹھے ای سی جی ۔
جج ۔ چاقو کنے چلایا سی مدئی تے ۔
رحمت ۔ میں جی ۔
نیاز ۔ ایہہ دیکھ لوؤ جی بچیاں آلیو۔ اپنے مونہوں کہی جاندا اے تے ....
غلام ۔ ساڈوں اینویں ای بنھیا ہویا اے نال ۔
جج ۔ تہاڈی رپورٹ مینوں مِل گئی سی۔ پروبیشن آفیسر صاحب
پروبیشن ۔ میں جناب پورے پندرہ دن ایہہ رپورٹ مرتب کرن تے صرف کیتے۔ مسمّیٰ رحمت اللہ دے آبائی گاؤں گیا ایہدے عزیز و اقارب اور پنڈ دیاں بندیاں نوں ملیا۔ ایہدا تفصیلی جائزہ لیا فیر جا کے ایس خادم نے دس صفحے دی رپورٹ مکمل کیتی ۔
جج ۔ میں نے آپ کی رپورٹ پڑھ لی ہے ۔ اور اس کی بنا پر ملزم کے بارے میں فیصلہ بھی کر لیا ہے ۔ لیکن پھر بھی میں جاننا چاہوں گا ۔ کہ مسمّیٰ رحمت اللہ نے کِس بنا پر ارتکاب جرم کیا ۔
پروبیشن ۔ حضور والا ایک پروبیشن آفیسر کی حیثیت سے مجھے اس عدالت کو خطاب کرنے کا کوئی حق نہیں پہنچتا ۔ لیکن چونکہ جناب نے استفسار فرمایا ہے۔ اس لئے میں عرض کروں گا کہ مسمّیٰ رحمت اللہ کا ماضی اور حال نہایت صاف ستھرا اور بالکل بے داغ رہا ہے۔ پہلی جماعت سے لے کر چھٹی جماعت تک اس کے اُستادوں کا کہنا ہے کہ رحمت اللہ ہمیشہ ٹھیک ٹھاک طور پر پاس ہوتا رہا ہے یہ مدرسے سے کبھی غیر حاضر نہیں رہا ۔ اور اس نے اپنی تعلیم کے دوران میں کبھی کسی قسم کی سزا نہیں پائی ۔
جج ۔ پھر یہ کایا پلٹ کیسی پروبیشن آفیسر صاحب ۔
پروبیشن ۔ حضور جہاں تک میں سمجھ سکا ہوں مسمّیٰ رحمت اللہ ۔ بھی گٹ مرچ کو ٹیک لے

متعدی مرض میں مُبتلا رہا ہے ۔ آج تک یہ اس بیماری کے خلاف لڑتا رہا۔ اور
کامیاب ہوتا رہا۔ لیکن جب اس کی قوت مدافعت جواب دے گئی تو اس نے
جُرم کے ہاتھ میں ہاتھ دے دیا اور ترغیب گناہ کی دہلیز پر جوتیاں اُتار کر وہیں
دوزانو ہو گیا۔ فوری طور پر دولتمند ہو جانے کی آرزو اس کی آنکھوں میں سُرمے
کی تحریر بن کر اُتر آئی ۔ اور جلد امیر ہو جانے کی تمنا اس کے ماتھے کا محراب
بن گئی ۔ سُرمے کی اس تحریر اور ماتھے کی اس محراب کو پرانی جرائم پیشہ اور قدیم
سزا یافتہ آنکھوں نے پہچانا۔ اور اُسے اپنے قریب کھینچ لیا۔ اِن دو آدمیوں
نے حضورِ والا اِس کی کمزوری سے فائدہ اُٹھایا اور اسے بدراہ پر لگا دیا۔

نیاز ــ ساڈوں کاہنوں گھیری جانا ایں صاحب جی۔

غلام رسول ــ ساڈوں تے پتہ ای نہیں اسیں ایہوں اِک دوواری رکشا واہندے جرور دیکھیا
اے ایہوں اگے پتہ نہیں۔

پروبیشن ــ پہلا بھرپور وار جوان دونوں نے مِل کر کیا وہ اسے ایسی فلمیں دکھاتا تھا جن میں
جرم اور جُرم کا ارتکاب موجود تھا۔ جب اسے گولیوں کے پے در پے چلنے ۔
خنجروں کے پہلوؤں میں اُتر جانے اور جوڈو سے گردن توڑنے میں مزہ آنے
لگا تو انہوں نے مسمّی رحمت اللہ کو اپنے ڈیرے پر اس فن کی عملی تعلیم دینا
شروع کر دی۔ یہ دُنیا اس سادہ لوح انسان کو ایسی پسند آئی کہ یہ اپنے ماضی کو بھلا
کر ان لوگوں کے حال کا ایک رکن بن گیا۔

جج ــ آپ کی رپورٹ سے پتہ چلتا ہے کہ مسمّی رحمت اللہ بنیادی طور پر ایک نیک
اور شریف انسان ہے اور اگر اسے معاشرے میں اپنا آپ بحال کرنے کا ایک موقع
دیا جائے تو یہ پہلے سے بھی بہتر انسان بن سکتا ہے ۔

پروبیشن ــ بے شک حضور والا۔ میں یہ بات پورے اعتماد اور یقین سے کہہ سکتا ہوں کہ مسمّی
رحمت اللہ کی رُوح معصوم اور اِس کی سوچ بے داغ ہے جناب والا جب صنعت
سائنسی دور میں داخل ہوئی تو برطانوی سامراج کو اپنے سوتی پارچات کے لئے
کم ترقی یافتہ ممالک میں منڈیاں تلاش کرنے کی ضرورت محسوس ہوئی۔ انہوں
نے افریقہ کے لوگوں کو یہ سکھلانے کے لیے برہنگی گناہ کبیرہ ہے بہت سے

واعظ اور مشنری افریقہ کے دور دراز علاقوں میں روانہ کئے۔ ان لوگوں نے اپنے ملک کا کپڑا فروخت کرنے کے لیے افریقی لوگوں میں ستر پوشی کی تبلیغ کی۔ اور جہاں انہوں نے ان لوگوں کو کپڑا پہننے کا شعور عطا کیا وہاں انہیں تپ دق، جلدی بیماریوں اور شرمناک عارضوں سے بھی رُوشناس کرایا۔ فرق صرف اس قدر تھا کہ کپڑے کی انہوں نے قیمت وصول کی اور بیماریاں صحت مند حبشیوں میں مفت تقسیم کیں۔ آج بھی اسی مغرب کی یہ تباہ کن اور جرم آموز فلمیں ہمارے صحت مند اور معصوم معاشرے کو داغدار کئے جاتی ہیں۔ مغرب کے یہ جرائم پسند فلمساز خوش وقتی کی تو فیس لیتے ہیں لیکن ترغیب جرم کی شرمناک بیماری بلا قیمت عطا کرتے ہیں۔ اسی خوفناک اور بھیانک بیماری کا ایک مریض آپ کے سامنے اس کٹہرے میں سر جھکائے اور آنکھیں نیچی کئے کھڑا ہے۔

جج — آپ نے اس کی ضمانت نیک چلنی اور فارم داخل کرا دیا ہے۔

پروبیشن — جی جناب وہ فائل میں موجود ہے۔ آپ نے ملاحظہ فرمایا ہوگا۔

جج — (فیصلہ سناتے ہوئے) یہ عدالت اِن تینوں مجرماں مسمیاں نیاز محمد، غلام رسول اور رحمت اللہ کو ان کے جرم ثابت ہو جانے کے بعد اپنا فیصلہ سُناتی ہے۔

نیاز — کرم کرنا حضور والا۔

غلام رسول — آہ دیکھو بچیاں آ لیا، یتیم ایں تے بے روزگار ایں۔

جج — مسمی نیاز محمد اور مسمی غلام رسول کو ایک ایک سال قید با مشقت کی سزا دی جاتی ہے اور مسمی رحمت اللہ کو پروبیشن آفیسر صاحب۔ کی رپورٹ اور خود عدالت کی اپنی تسلی کے مطابق ایک سال کے پروبیشن پر رہا کیا جاتا ہے۔ عدالت کو یقین ہے کہ مسمی رحمت اللہ اس موقع سے فائدہ اٹھا کر اپنے آپ کو معاشرے میں ایک صحت مند اور ذمہ دار شہری کی طرح بحال کرے گا اور پروبیشن آفیسر صاحب نہ صرف اس کی نگرانی کریں گے بلکہ اس کی امداد بھی کرتے رہیں گے۔

(سپاہی آگے بڑھ کر نیاز اور غلام رسول کو ہتھکڑی لگاتا ہے)۔

نیاز — نہتے مارے گئے حضور والا۔ ساہنوں تے حالی، جیلوں باہر نکلے پورا مہینہ بھی نہیں ہویا۔

غلام رسول ۔ آہ دیکھ بچیاں آلیا اسیں نالے مشوم ایں تے نالے یتیم ایں نہ اگے چھ مہینے مساں کڈھے ایں سال دی سوڑ ٹھک گئی۔ آہ ویکھ بچیاں آلیا ۔

پروبیشن ۔ (رحمت کے کندھے کو ہاتھ لگا کر) چل آجائیں باہر ۔

(رحمت اللہ اسی پشیمانی کے انداز میں کٹہرے سے باہر نکلتا ہے خاموشی سے جج کو سلام کرتا ہے۔ جج اُٹھ کر اندر چلا جاتا ہے۔ پیشکار فائل میں مہریں وغیرہ لگانی شروع کر دیتا ہے۔ دونوں ملزم ہتھکڑیوں میں بندھے فیلڈ آؤٹ ہوتے ہیں۔ رحمت اللہ خاموش کھڑا ہے۔ پروبیشن آفیسر اس کے کندھے پر ہاتھ مار کر کہتا ہے۔)

پروبیشن آفیسر ۔ چل ہُن سوچ کی رہیا ایں ۔

رحمت اللہ ۔ تہاڈی بڑی مہربانی اے جی ۔

پروبیشن ۔ اوئے میری کاہدی مہربانی اے بھائی۔ مہربانی تاں تیری اے جنّے اپنا مستقبل سوارن دا وعدہ کریا ۔

(کیمرہ دکھاتا ہے کہ عدالت کے کونے میں دیوار کے ساتھ طفیل دوابیا ایک چھوٹی سی گٹھڑی ساتھ رکھے بیٹھا رو رہا ہے رحمت کی نظر اس پر پڑتی ہے وہ ذرا سا آگے بڑھتا ہے طفیل بھاگ کر اس کے ساتھ لپٹ جاتا ہے۔ اور سسکیاں بھرنے لگتا ہے وہ رحمت کے کندھے اور بازو کو چومنے لگتا ہے)

پروبیشن ۔ ایہہ کون اے بھئی ۔

رحمت ۔ میرا بھرا اے جی ۔

پروبیشن ۔ سکا بھائی ۔

طفیل ۔ ہاں جی۔ اکو ای ماں دے آں جی اسیں ۔

پروبیشن ۔ تیرے کول تے میں آیا سی تحقیق دے سلسلے وچ ۔

طفیل ۔ ہاں جی آئے سی کاہنوں تُسیں آئے سی ۔

پروبیشن ۔ توں اوہ سٹیل ماسٹر ایں نا ۔

طفیل — روگراں جی اصل بچ تاں مسین تاں بُنّے لئی اے دو قسطاں ای دتیاں ایں۔

رحمت — جمال دین نہیں آیا۔

طفیل — اوہ تاں ایتھے ای ہونا ایں۔ اوہنے کتھے جانا سی بھلا۔

رحمت — مینوں نہیں دسیا سویر دا رب خیر کرے۔

پروبیشن — او جیہڑا ٹیکسی ڈرائیور اے تیرا دوست دُبلا جیہیا۔

رحمت — ہاں جی اوہو۔ اوہنے تے دِن رات اِک کر چھڈیا میرے لئی پر اج کیوں نہ آیا بھلا۔

طفیل — ایدھر اودھر ہو گیا ہونا ایں۔ کوئی مسل دی نقل لین نوں۔ نقلاں لئی دیاں ایں نا مقدمے دیاں۔ ہے نا جی۔

پروبیشن — اوئے توں رہن دے وڈیا بیرسٹرا۔ نقلاں لئی دیاں ایں۔

رحمت — مینوں فکر جیہی لگ گئی اے اوہدی۔ توں آنا سی تے اوہنوں نال لے کے آنا سی۔ (پیشکار اندر جاتا ہے)

طفیل — میں تاں سویر دا آیا ہویا سی منہ ہنیرے دا مساں منتاں ترلے کرکے اندر وڑیا چپراسی نے کہیا بولیں نہ۔ ایتھے کھونجے وِچ بہہ جا۔ تاں میں گوڈیاں وچ سر کرکے کلمہ پڑھدا رہیا۔ تیرے بارے تاں میں ویکھیا ای نہیں۔

پروبیشن — ایہہ کی چکی پھرنا ایں گٹھڑی وِچ۔

طفیل — ایہہ تاں اوداں کُش وی نہیں۔ اینیں ای چکی پھرنا ایں نال نال۔

پروبیشن — نقلاں بنھیاں ہوئیاں ایں مقدمے دیاں۔

طفیل — ایہہ جی لڈو ایں۔ ایہہ سی میرے کول تاں میں کہیا باقی دے پھیر لے لوؤں۔

پروبیشن — تے کڈھ فیر ایہناں نوں۔

طفیل — ہاں جی کھاندے نیں۔ انیویں گریبی دعوے جیہیا اے۔ اوہ تاں میں ہور لوؤں اج پیسے ملنے ایں تائیں ایہہ کہیا......

آپا دولتے — (آف کیمرہ) دے دفع دُور۔ ہتھ کپ چھوڑ ساں جے آپاں دولتے نوں روکیا تے۔ آیا وڈا چپڑاسی بن کے (فیلڈ ان) خبردار جے میری راہ روکی۔ بابو علم دین عرضی نویس دی بھین آں۔ کوئی مخول ناں۔ اللہ دے حکم نال

رحمت — آپاں جی سلام

طفیل ۔ آہ لے تاں۔ آہ تاں آپاں بی آ گئی۔

دولتے ۔ وے کے فیصلہ ہویا بدبختا۔ (سینہ پر ہاتھ رکھکر) چنگی خبر سنائیں ۔

پربیشن ۔ رہا ہو گیا اے جی۔

دولتے ۔ اللہ تیرا لکھ لکھ شکر اے۔ تیرا کرم اے ملکاں دیاں ملکاں توں آپاں دو لتے
دی عزت رکھی محلے وچ خوار ہون توں بچایا۔ ذلیل ہون توں بچایا۔ لکھ لکھ شکر
کراں تیرا لکھ لکھ شکر کراں۔ (رحمت کے سینے پر دو ہتھڑ مار کر) وے بدبختا کالے
مُہنہ آلیا۔ بدذاتا۔ تینوں شرم نہ آئی۔

طفیل ۔ بس جی آپا جی بس ایہہ تاں تیئب ہو گیا اے جی۔ معافی منگ دا اے جی۔

آپا ۔ (گریبان میں ہاتھ ڈال کر) معافی منگے نیلی چھتری والے کولوں، جس کریا اے جس دہر
دی نظر کیتی اے۔ (کھینچتی ہوئی بنچ کے پاس لے جاتی ہے)۔ لوکاں کولوں معافی
منگن دا کی فیدہ۔ لوک ہوسن کون معافی دین آلے۔
(اسکو نیچے بٹھا کر خود بنچ پر بیٹھتی ہے اور اس کے بال
چنگل میں جکڑ کر مُنہ اُوپر اٹھاتی ہے۔)

دولتے ۔ شرم تے نہ آندی ہوسی..... کمینیا۔ بدذاتا۔ (ایک تھپڑ مارتی ہے) کافرا۔ ستھر دلا
ہو دیا۔ (رحمت ہاتھ باندھ لیتا ہے۔ وہ اس کے بالوں کو اور جھٹکا دیتی ہے اور چانٹا
سونت کر کہتی ہے)۔
تینوں بناواں امیر کیتیا بے شرماں۔ لوکاں تے ظلم کریں۔ پیسے کھوسیں۔

طفیل ۔ (ہاتھ پکڑ کر) نہ جی آپاں جی۔ ناں جی۔

دولتے ۔ وے دفع دُور۔ بھیڑی (بڑھی) والیا توں نہ بول۔ تینوں شرم نہ آئی بدبختا حیا نہ آئی
وے میں تیری کے خرابی کیتی جو مینوں بدنام کیتا۔ وے اساں کے قصور کیتا۔ جو محلے
نوں بدنام کیتا پا جیا۔ آپا دولتے مرسی۔ مرسی اف اللہ (روتی ہے) بدنام ہوسی
ذلیل خوار ہوسی۔ بے عزت ہو کے مرسی تہاڈے ہتھوں..... بول.....
بول بول۔

طفیل ۔ اللہ نہ کرے آپاں جی۔ کیڑیاں دیاں گلاں کردے او۔

آپا ۔ ہن بولدا کیں نگلے نہیں.... کے تینوں سپ سُنگھ گیا اے بدبختا۔ تینوں

آپاں دولتے امیر کرسی (جُوتی اُتارتی ہے) اِک منٹ وچ امیر کرسی۔ دولت مند بنا دیسی۔ خزانے لبھا دیسی بد ذاتا۔

طفیل ۔ اوناں جی آپاں جی معاف کر دیو بچہ اے تہاڈا۔ اسیں سارے ای بچے ایں

آپا ۔ دفع دُور درِ زیا بھیڑی بوتھی آ۔ آیا توں نہ بول آپا دولتے دے کم وچ۔ کی اج ایس دا گل کپ چھوڑساں۔ ہتھ کپ چھوڑساں ہڈیاں تروڑ کے لولا لنگڑا کرساں۔ اللہ دے حکم نال ساری عمر منجی تے ہنگھاوے۔

طفیل ۔ ادہ ناں آپاں۔ اوداں جان دیو جی شرمندہ تاں ہوئی جاندا اے۔ چلو جی معافی دے دیو۔

آپا ۔ دے توں نہ بول آپاں دے کم وچ بدبختا۔ بد ذاتا۔ تیریاں وی ہڈیاں تروڑساں تینوں وی لولا لنگڑا کرساں اللہ دے حکم نال چوراں دیا بچیا۔ کالے منہ آلیا بدذاتا۔ دفع ہو جا میرے ساہمنوں دُور ہو جا میریاں اکھاں توں۔

(کٹ)

کردار

توکلی صاحب — ان پڑھ نودولت امیر کبیر

سیکو جی — ماڈرن اور ان پڑھ بیگم

آپا جی — سیکو کی غریب بڑی بہن

ویلفیئر آفیسر — توکلی کا ملازم

بٹلر — نک چڑھا عمر چالیس کے قریب

عالیہ — توکلی کی تعلیم یافتہ بیٹی

سین — ۱

ان ڈور ————————— صبح

(اب کی بار پھر مسٹر توکلی کا ڈرائینگ رُوم ہمارے ڈرامے
کا مرکز ہے۔ اس میں بڑے صوفے کی جگہ ایک دیوان
ہے جس کے سرہانے ایک تپائی پڑی ہے۔ بیگم توکلی
دیوان پر بیٹھی ہیں۔ اُن کی گود میں ایک انگریزی ہفت
روزہ Woman ہے جس پر وہ پنسل سے نشان
لگا رہی ہے پس پردہ آواز آ رہی ہے۔ بیگم توکلی ذرا سا
سر اُٹھا کر سنتی ہیں پھر نشان لگانے لگتی ہیں۔)

توکلی — (آف کیمرہ) اہناں نوں کم تے لاؤ بھئی جہیڑے مزدور فیکٹری توں آئے ایں۔
ویلفیئر آفیسر صاحب نوں کہو اپنے سامنے کلے گڈوان۔ اِک پاسے رسے پالوؤ۔

(اسی دوران گفتگو کے دوران آپا صغریٰ کٹے ہوئے کھیروں کی پلیٹ
لاتی ہے۔ کھیرے سلیبے کٹے ہوئے بھی ہوں۔ اور گول
بھی۔ وہ تپائی پر پلیٹ رکھ کر سیکو جی کے سامنے رکھتی
ہے اور کہتی ہے۔)

آپا — اتھے کھیرے تے کوڑے نکلے دفع ہونے۔ پتہ نہیں اجکل.....

سیکو — ہائے ہائے تے فیر تساں کی کیتا کوڑے کھیریاں دا۔

آپا — سُٹے دفع کیتے۔ میرا تے منہہ کوڑا ہو گیا

سیکو — آپا جی بچھ تے لیا کرو

آپا — ہائے سکینہ ایہہ وی کوئی پچھن والی گل اے۔

سیکو — میں ترس رہی آں۔ کوڑیاں کھیریاں لئی

آپا — کوڑے کھیریاں لئی۔ اللہ توں خیر منگ۔

سیکو ۔ ایہہ ے جاؤ نمک دانی وچوں ۔

(ایک پھانک اٹھاتی ہے) ۔

آپا ۔ (اُٹھاتے ہوئے) تے پھکے ای کھائیں گی ۔

سیکو ۔ مَیں کھانے نہیں آپا جی مُنہ تے ملنے ایں ۔ (رگڑتی ہے) ایہہ بہترین ٹانک اے چہرے دی جلد لئی ۔ ساریاں جھریاں وٹاں ۔ ڈھلا ماس ٹھیک ہو جاندا اے ۔ ایہناں نال ۔

آپا ۔ ساڈے بابے ہوری اللہ بخشے پیراں وچ گڈو جس دے بندے سن گرمیاں نوں اللہ بہشت نصیب کرے ۔ چاچے گامے نائی نوں سویرے سویرے آ گنڈی کھڑکاندا سی مہندی وسمہ لاون نوں ۔

سیکو ۔ آپاں جی ایہناں بابیاں چاچیاں دیاں گلاں نہ کریا کرو ۔ نہ کریا کرو ۔ تہانوں کنی واری کہیا اے ۔

آپا ۔ چاچا گاماں نائی سیپی کر کے لیاندا تے ساڈوں کڑیاں چڑیاں نوں مرونڈے کھواندا ۔

سیکو ۔ گامے نائی نوں چاچا نہ کہیا کرو آپاں جی تہاڈے بھائی جان نراض ہندے نے

آپا ۔ ہائے تے چاچے نوں ہور کی کہیے سکینہ ۔

سیکو ۔ بس تسی نا بولیا کرو ۔ لیشلیاں گلاں نہ کریا کرو ۔

(آپا خاموشی سے واپس چلی جاتی ہے ۔ اور سیکو جی گول کٹے ہوئے کھیرے اپنے چہرے پر چپکانے لگتی ہے ۔ اور اگر کوئی ٹکڑا گر جائے تو سیکو جی گھبراتی نہیں اٹھا کر پھر لگا لیتی ہے ۔)

بٹلر ۔ (دروازے میں جھانک کر) مے آئی کم ان سر ؟

سیکو ۔ آؤ جی آؤ بٹلر ۔

بٹلر ۔ جناب نے بڑی لسٹ لکھوا دتی اے سر ۔ تے مُنڈے اوہو ای نے میرے کول تو خانسلامے پنج مسالچی ۔ چھ بیرے ۔ ایہناں نال تے کم نہیں چلنا سر ۔

سیکو ۔ تسی ہور منگوا لو ۔ اِک دو بندے ۔

بٹلر ۔ فیکٹری توں مزدور آئے ہوئے ایں سر تہو لان لئی ۔ اوہناں وچوں تن چار میرں کے لو ۔

سیکو ــ ضرور ضرور۔ ایہہ وی کوئی پچھن والی گل اے۔

بٹلر ــ صاحب کہہ رہئے ایں بئی اوہ صرف تنبو لان اور کرسیاں ڈاہن لئی آئے ایں۔

سیکو ــ نہیں جی صاحب نوں کی پتہ اے تسی بھجوا اپنا مسالچی۔ باہر لان وچ تے سم آکھو بیگم صاحب نے حکم دتا اے۔

بٹلر ــ تھینک یو سر۔

(چلا جاتا ہے اس کے چلے جانے کے بعد سیکو جی منہ پر اسی طرح کھیروں کے ٹکڑے لگائے دیوان پر کہنی کے بل لیٹ جاتی ہے۔ عالیہ اپنے بازوؤں پر دو ساڑھیاں رکھے آتی ہے اور پوچھتی ہے۔)

عالیہ ــ امّی تسیں ایہہ ساڑھی پہنو گے کہ ایہہ دوسری والی۔

سیکو ــ ایہہ تے میں دوئیں پہن چکی ایں واری داری۔

عالیہ ــ تے فیر

سیکو ــ میں تے پجامہ اور ٹیک شرٹ پہن رہی ایں ایئر ہوسٹس ٹائیپ۔ سر تے ہیٹ فان کردا۔ توں دیکھیا نئیں میرا لباس۔

عالیہ ــ ہائے امّی اوہ نہ پہننا خدا دے واسطے۔

سیکو ــ کیوں بھلا۔ اوہ تے اج کل بہت ای ووگ وچ اے۔

عالیہ ــ امّی تہاڈی عمر تے نئیں چنگا لگدا ناں۔

سیکو ــ (تڑپ کر سیدھی ہوتی ہے) ایلا! تینوں میں کنی کو وڈھی لگدی ایں۔

عالیہ ــ (سہم کر) بہتے وڈھے تے نہیں امّی پر فیروی دیکھو نا فیروی تسیں امّی او تے اسیں کڑیاں ایں تے امّیاں دا تے کڑیاں دا فرق ہندا ای اے ناں

سیکو ــ کوئی نئیں فرق۔ ہُندا ہونا ایں کسے زمانے وچ پر اجکل نئیں رہیا بالکل سپیس ایج وچ کڑیاں تے عورتاں سب برابر ایں۔

عالیہ ــ میں تے ایہہ کہہ رہئی سی امّی جی۔ بئی جے تہانوں اج شام نوں۔۔۔۔

(مسٹر توکلی بوکھلائے بولتے ہوئے اندر آتے ہیں)

توکلی ــ ایہہ کون اے بئی کیٹرھا اے۔ تے کیوں ایں تے کنے کہیا اے بئی مزدوراں

کولوں باورچی خانے دا کم لیا جاوے۔

عالیہ — کی گل اے۔ ڈیڈی تسیں تے بہت ای گھبرائے ہوئے او

توکلی — اوہ بٹلر بدبخت چار مزدور پکڑ کے اندر لے گیا اے باورچی خانے وچ۔

سیکو — ہولی شیم جی۔ آرام نال گل کر یا کرو۔ بٹلر سُنے گا تے چلا جائیگا۔

توکلی — جاندا اے تے جاوے۔ مینوں کوئی پروا اے اوس دی۔

سیکو — ہولی شیم جی ہولی گل کرو۔

توکلی — کیوں ہولی گل کراں۔ میں کسے کولوں ڈر دا ایں۔ کسے کولوں لے کے کھانا ایں کسے دے گھروں جا کے۔

سیکو — لے کے ای تے کھاندے او۔

توکلی — کدوں کولوں؟

سیکو — بٹلر کولوں ہور کدھے کولوں۔

توکلی — بٹلر کولوں۔ ایہہ تسیں کی کہہ رہے او۔

سیکو — اگر بٹلر جی چلے گئے تے فیر ہوٹل توں روٹی کھانی پوے گی سویر شام۔ لوک تے گدھے نوں پیو بنا لیندے ایں شیم جی۔

توکلی — اوہ تے گدھا دی نہیں۔ مینوں تے گینڈا لگدا اے سُندر بن دا ہپو پو ٹے مس۔

عالیہ — ہائے پلیز ڈیڈی۔ ڈونٹ بی کریٹیکل

سیکو — اجکل عام گھریلو ملازم نئیں ملدے تسیں ٹرینڈ بٹلر ستھوں گوان لگے او۔ جا ایلا توں جا کے اوہنوں کُش Pampet کر۔ گلاں باتاں وچ اوہدی خوشامد کر۔

عالیہ — اَمی مینوں دی اوہدے کولوں ڈر لگدا اے۔

توکلی — توں پڑھی لکھی ایں بیٹیا توں کیوں ڈر دی ایں۔ شاوا شے تیرے۔ آپے تے مینوں ڈیل کارنیگی دے طریقے سکھاندی رہندی ایں تے ہن آپے۔

عالیہ — میں جا کے کوشش کرنی ایں — (جاتے ہوئے) تسیں اوہدے مزدور واپس تے نہیں کھوے۔ (جاتی ہے)

توکلی — ہرگز نہیں بیٹیا بالکل نہیں۔ مینوں کی لوڑ سی کھوہن دی۔ میں تے خود ای شرمندہ جیہا ہو کے اندر آ گیا ایں۔

سیکو ۔ گھریلو ملازماں دی عزت کریا کرو شمیم جی ایہہ بڑی مشکل نال ملدے این ۔

توکلی ۔ (ہاتھ جوڑ کر جھکتے ہوئے) میں تے عزت کرنا این سیکو جی کرنا این ہور کنی کو کراں

سیکو ۔ ایہہ تہاڈی کنپٹی تے ہور سفید وال آ گئے این ۔

توکلی ۔ آہو جی آ گئے این ۔ کر لو کی کر سکدے او !

سیکو ۔ شمیم جی تسیں ایکسر سائیز کریا کرو ۔ ایڈی جلدی تہاڈے تے بڑھاپا آ رہیا اے ۔ کہ مینوں تہاڈے نال موٹر وچ بہندیاں وی شرم آندی اے ۔

توکلی ۔ بڑھاپا کوئی فقیر تے نئیں سیکو جی ہئی میں کہواں بابا معاف کر فیر کدے آئیں جمعرات نوں ۔ ایہہ تے آوے گا ای ۔

سیکو ۔ تسیں اپنیاں Looks دا ذرا وی خیال نئیں رکھدے ۔ پچھلے سال تسیں کڈے خوبصورت ہوندے ساؤ جدوں اسیں مری گئے سی ۔ ہن تے تسیں ان پڑھ بیوری جیئے لگدے او ۔

توکلی ۔ ایہہ کوئی میرا قصور اے سیکو جی ۔

سیکو ۔ آہو تہاڈا ای قصور اے ۔ اتارو کوٹ ۔ اتارو ناں میرے منہ ولے کی ویکھ رہے او ۔

توکلی ۔ ایتھے زمین تے ؟

سیکو ۔ ہائے جی قالین وچھیا اے پچیس ہزار روپئے دا بدخشانی ۔

توکلی ۔ لو جی ۔ ایہہ لو جی ۔ (لیٹ جاتا ہے)

سیکو ۔ چلو کرو او ہوای ایکسر سائیز جیہڑی تہانوں اوس دن دسی سی ۔ (توکلی ٹانگیں اٹھاتا ہے) تسیں تے اپنی Looks دا بالکل خیال نہیں کردے او ۔ مسز انجم دے ہسبنڈ چوتیاں پچیاں سالاں دے منڈے نظر آندے نے ۔

توکلی ۔ میں کہیا بس کراں جی ۔

سیکو ۔ کی بچیاں والیاں گلاں کردے او جاری رکھو ۔ پتہ وی اے تہاڈی گردن تے کنا ماس چڑھ گیا اے ۔

توکلی ۔ کافی تکلیف ہو رہی اے مینوں سیکو جی ۔

سیکو ۔ چلو فیر دوسری ایکسر سائیز شروع کر دیو ۔

توکلی ۔ پٹے پٹے ؟

سیکو ۔ نہیں جی اُٹھ کے کھڑے ہو وو ۔ پی ٹی کر و ۔ تہاڈوں دتی نئیں سی تصویر رسالے وچوں کٹ کے ۔

توکلی ۔ (اُٹھکر کھڑے ہوتے ہوئے) اوہ تے بہت مشکل اے سیکو جی ۔ میں یوگا نہ کرلواں آرام نال بیٹھ کے ۔

سیکو ۔ یوگا تے فراڈ اے بالکل یورپین لوکاں نوں ٹھگن دی خاطر بنایا جاندا اے ۔ تسیں سدھی طرح اوہ پی ٹی کرو کنیڈین ایکسر سائیز ۔

توکلی ۔ لو جناب میں جتھے جتھے بھُلاں مینوں دسدے جانا ۔

(ورزش شروع کرتا ہے ۔ پٹے کے ہاتھ چلاتا ہے ۔ ایک بیٹھک ایک بیٹھک ایک جھپٹ پھر باکسنگ کے ہاتھ چلاتا ہے ۔ ٹبلر آتا ہے توکلی ادھر بڑھتا ہے ۔ ٹبلر چلا کر کہتا ہے ۔)

ٹبلر ۔ ایہہ دیخ لو سر ۔ باہر دی میرے نال جھگڑا کر رہے سی تے ہن وی مینوں مارن نوں پھر دے اے ۔

سیکو ۔ نئیں بھئی ایہہ تے ایکسر سائیز کر رہے ایں ۔ سٹاپ سٹاپ شیم جی ۔ ہالٹ ۔

توکلی ۔ (توکلی رُک جاتا ہے) تسیں اوہ مزدور وغیرہ لگائیے اے ۔ اپنے نال کم کرن نوں ۔

ٹبلر ۔ جی سر لگا لئے اے ۔

توکلی ۔ تے فیر ہن ٹھیک اے نا سارا کم ۔

ٹبلر ۔ چار بندے ہور چاہی دے ایں جی برتن وغیرہ صاف کرن نوں ۔

سیکو ۔ اوہ جیہڑے چھ پہلے رکھائے ہوئے ایں ۔

ٹبلر ۔ اوہ تے دھو رہے ایں سر ۔ خالی دھو رہے ۔ ایں سکان لئی وی تے بندیاں دی لوڑ اے ۔

سیکو ۔ بئی جدوں اوہ دھو لین تے فیر بعد وچ سکا لین ۔

ٹبلر ۔ ایہہ نہیں ہو سکدا سر ۔ ایسطراں دعوت دا انتظام بڑا مشکل ہو جائے گا ۔

سیکو ۔ کیوں مشکل ہو جائیگا بئی ۔ اپنے سارے بندے کی کرنے ایں توں ۔

توکلی ـ کوئی گل نہیں جی کوئی گل نہیں۔

ٹبلر ـ بندا لگان واکی اے جی میں پوسٹ Create کری جانا ایں سر تسیں Sanction کر دے جاؤ۔ تے سوٹ ایبل کینیڈیٹ میں خود تلاش کر لاں گا۔

توکلی ـ بالکل ٹھیک اے۔ کم کرن دا ایہی دستور اے۔ ایسے قاعدے دی رو نال دفتراں وچ کارکردگی تیز کیتی جاندی اے۔

سیکو ـ (اُٹھدے ہوئے اور جاتے ہوئے) میں کُش نہیں کہہ سکدی جو تہاڈے دل وچ آئے کرو لیکن اپنے سارے بندیاں نال اگر چھوٹا کو جنا کم نہ ہو سکیا تے فیر بہتیاں نال وی نہیں ہو سکتا۔

توکلی ـ بالکل ٹھیک اے ٹبلر صاحب تسی خاطر جمع رکھو جس طراں تسی کہو گے اوسے طراں ہوئے گا۔

ٹبلر ـ بیگم صاحب میرے کم وچ رکاوٹ پاندیاں ایں سر۔

توکلی ـ کوئی گل نہیں جی ایہہ بیگم صاحب دی عادت اے اوہ میرے کم وچ وی رکاوٹ پایا کردیاں ایں۔ تے میں اوہناں دی پروا نہیں کردا۔ تسیں وی اوہناں دی پروا نہ کریا کرو۔

(آپا آتی ہے)

ٹبلر ـ میں تے سر فیر کم توں بالکل انکاری ہو جاں گا۔ ایہی مشکل مینوں فیفر سمتھ دے بنگلے تے پئی سی۔

آپا ـ بھائی جان تسیں بدوا نہ ہُن کھاؤ گے کہ ذرا ٹھہر کے۔

توکلی ـ ایہہ کوئی وقت اے پچھن دا۔ اور ایہہ کوئی گل اے پچھن دی۔ دیکھ نہیں رئیے میں ٹبلر صاحب نال گل کر رہیاں ایں۔ ٹبلر صاحب تسیں آپاں جی نوں بھیج دیو۔

ٹبلر ـ تسیں چلو جی باہر۔

آپا ـ (جاتے ہوئے) حد ہو گئی اسیں تے اپنے گھر وچ وی بگانے ہو گئے آں۔

توکلی ـ ہور بندے لے لو ٹبلر صاحب۔ گھٹ ہون تے ویلفیئر آفیسر نوں کہہ کے پنج چھ ہور منگوا لوؤ کارخانے توں۔

ٹبلر ـ آل رائٹ (جاتا ہے۔ پھر رک کر) سوپ گہری پلیٹ وچ سرو کرنا ایں یاں لون چائنا بولز وچ۔

توکلی — کی چیز؟

بٹلر — چکن نوڈل سوپ

توکلی — اوا چھا۔ اوہ ٹھیک اے۔ کر دیو سرو کوئی حرج نہیں۔ لیکن ذرا اچھا ہووے
بڑا شاندار۔

بٹلر — سرو کاہدے وچ کرنا اے سر۔

توکلی — اوہدے وچ ای۔ ایہہ اپنا جیہڑا تسیں ناں لیا اے۔

بٹلر — گہری پلیٹ وچ سر۔

توکلی — جی آ۔ اوہ دوسرا ٹھیک اے میرے خیال وچ

بٹلر — بون چائنا بول وچ۔

توکلی — بالکل بالکل۔ میں ایہدے وچ ای پسند کرداایں۔

بٹلر — رائیٹ سر۔

توکلی — اوہ ویکھو بیگم صاحب نوں اہمیت نہ دیا کرو۔ سمجھے نا۔

بٹلر — رائیٹ سر۔

(بٹلر چلا جاتا ہے۔ اس کے جانے کے بعد توکلی اٹھتا ہے ذرا اپنی جگہ پر اچھلتا ہے پی ٹی کرتا ہے اور فائیٹ کرتا ہوا باہر نکل جاتا ہے چند سیکنڈوں تک کمرے پر خاموشی رہتی ہے۔ پھر عالیہ دو کتابیں اٹھا کر اندر آتی ہے۔ اور ادھر اُدھر فرش پر دیکھتی ہے دلوان پر کونے میں پڑا ہوا ایک رسالہ اٹھاتی ہے جیسے وہ ڈھونڈ رہی تھی دلوان پہ بیٹھ کر اس کی ورق گردانی شروع کرتی ہے ویلفیئر آفیسر دروازے سے جھانکتا ہے)

ویلفیئر آفیسر — مے آئی کم ان پلیز؟

عالیہ — (اٹھ کر) آئیے آئیے۔ تشریف لیاؤ جی۔

ویلفیئر — (داخل ہو کر) توکلی صاحب ایدھر نہیں آئے۔

عالیہ — ڈیڈی تے باہر ہون گے ایس وقت۔

ویلفیر — باہر تے بے نہیں جی۔
عالیہ — میرا خیال اے اینکسی ولے گئے ہون گے ای نال۔ تسیں بیٹھو بنے آجان گے
ویلفیر — (بیٹھ کر) شکریہ۔ (ہاتھ کو دیکھتا ہے)
عالیہ — تمبو وغیرہ لگ گیا اے۔ بالکل ٹھیک ٹھاک
ویلفیر — ہاں جی تمبو تے لگ گیا اے صرف قناتاں رہ گئیاں ایں۔ بہت ہیوی سی جی تمبہ
اک دی تھاں دو دو کلے ٹھوکنے پئے۔
عالیہ — کی گل اے تسیں اپنے ہتھ نوں کیوں ویکھ رہئے او۔
ویلفیر — کُش نہیں جی۔ اوہ اک چھلتر جیہی لگ گئی اے۔ ٹھیک اے ویسے تا...
عالیہ — (اٹھ کر) مینوں وخاؤ خاں ذرا۔ (ہاتھ پکڑ کر دیکھتے ہوئے) ایہہ تے بہتہ ڈیپ
چلی گئی اے۔ ٹھہرو میں ہنے سوئی لیانی ایں۔
ویلفیر — نہیں جی نہیں آپے نکل جائے گی۔ کوئی گل نہیں۔
عالیہ — آپے کس طرح نکل جائے گی ایہہ تے تہانوں بڑی تکلیف دیئے گی۔
ویلفیر — کوئی گل نہیں جی تسیں تشریف رکھو۔
عالیہ — کی گل اے تہانوں میرے تے اعتبار نہیں؟
ویلفیر — نہیں جی۔ اعتبار کیوں نہیں ویسے کوئی گل نہیں جی نکل جائے گی۔
عالیہ — کس طراں نکل جائے گی تسیں کمال کر دے او۔
ویلفیر — میں جمعے دے جمعے اپنی والدہ کول جاندا ہوندا ایں جی ساڈے پرانے گھر تے
جیہڑی تکلیف ہووے۔ اوہدا ذکر اماں نال کرنا ایں تے فیر اوہ سب ٹھیک کر
کرا دیندے اے۔
عالیہ — (انگلیوں پر) منگل بدھ جمعرات جمعہ۔ اینے دن تسیں ایہہ چھلتر ہتھ وچ ای
لئی پھرو گے؟
ویلفیر — کوئی گل نہیں جی کئی ایہدے کولوں وی وڈھیاں چھلتراں لئی پھرنا ایں میں سینے
وچ تے کسے نوں علم نہیں۔
عالیہ — اوہ کیہڑیاں چھلتراں ایں پرویز صاحب میں پچھ سکنی ایں۔
ویلفیر — بس جی۔ آہ..... ایہہ بہت سارے دکھ تے تکلیفاں تے بے انصافیاں۔

عالیہ ۔ تسیں گل ٹکور ہے او ۔

ویلفیر ۔ ہنئیں جی ہرگز نہئیں ۔ میری کی مجال اے ۔ گل ٹکون دی

عالیہ ۔ چلو گل ٹکو ئی تہاڈی اپنی گل اے تہانوں پورا حق حاصل اے ۔ پر ایہہ ہتھ تے وخاؤ بیمار جسم تے ساریاں دا حق ہوندا اے ۔

ویلفیر ۔ اوہ ٹھیک اے جی ۔ تہاڈا بہت بہت شکریہ ۔ پر ایہہ وی ماں دے کول بیٹھن دا اک بہانہ سمجھو ۔ ماں سوئی گرم کرے گی فیر پھوکاں مار کے ٹھنڈی کرے گی فیر اپنے گوڈے تے میرا سر رکھ کے ہولی ہولی گستے ہودے گی ۔ نال نال بسم اللہ پڑھ کے چھلتر پھرول دی جائے گی ۔ وڈھیاں ہو کے ماں دے اینا نیڑے بیٹھن دا کدے کدے تے موقع ملدا اے ۔

عالیہ ۔ تہانوں اپنی ماں بہت چنگی لگدی اے ؟

ویلفیر ۔ ساریاں نوں ای چنگیاں لگدیاں این جی ماواں جو ہوئیاں ۔

عالیہ ۔ تہاڈے ہور وی بھین بھائی ہیگے

ویلفیر ۔ اِک میری بھین اے جی میتھوں چھوٹی اسیں اوہنوں مس کوکب رشید کہندے ایں ۔

عالیہ ۔ تہاڈے والد دا ناں رشید صاحب ہونا ایں ۔

ویلفیر ۔ جی ۔ تے اِک میرے وڈے بھائی این جی ۔

عالیہ ۔ اوہ کی کم کر دے ایں ۔

(ویلفیر خاموش ہے)

عالیہ ۔ تہاڈے وڈے بھائی کی کاروبار کردے اے ۔

ویلفیر ۔ میری ماں اور بھین نوں ہولی ہولی ذبح کر رہے اے اور باقی انساناں نوں چھیتی چھیتی قتل کر رہئے ایں ۔

عالیہ ۔ کی کہہ رہئے او ۔ پرویز صاحب ۔

ویلفیر ۔ ئیں تے مس صاحب تہاڈے کولوں چھوٹی چھلتر نہئیں سی کڈھواندا ۔ تسیں وڈھیاں چھلتراں نوں پھرولن لگ گئے او ۔ (اٹھتا ہے)

عالیہ ۔ میری گل تے سنو پرویز صاحب ۔

(بیگم توکلی اور توکلی صاحب زور سے ہنستے ہوئے اندر داخل ہوتے ہیں) ۔

توکلی — لوُ حد ہوگئی۔ کمال کر دتی۔ تسیں وی حد کر دِے او سیکو جی۔ ویلفیئر آفیسر صاحب۔
ویلفیئر — یس سر۔
توکلی — ہُن اوہ قناتاں نہیں لگیاں ہالی تیکر۔ ریڈیو گرام دیاں تاراں وی۔
ویلفیئر — اوہ جی مَیں ایسے کر کے حاضر ہویا سی بٹلر سارے مزدور باورچی خانے وِچ لے گیا اے۔
توکلی — تسیں چوکیدار نال مِل کے خود لگاؤ
ویلفیئر — بہتر سر۔
عالیہ — ڈیڈی ایہناں دے ہتھ وِچ اگے اِی چھلتر لگ گئی اے۔
سیکو — کوئی گل نہیں فیر کی ہویا۔
ویلفیئر — نہیں جی اوتے کوئی گل نہیں۔ دو چار بندے فیر وی چاہی دے اے قناتاں پھڑن نوں۔
توکلی — تے اوہ لے لو نا باورچی خانے وِچوں لیکن نہایت ادب نال بٹلر نوں ناراض کیتے بغیر۔
ویلفیئر — اوتھے اگے اِی کافی بندے بیٹھے سر۔
سیکو — اگر اوتھے اگے اِی کافی بندے بیٹھے تے ایہدا ایہہ مطلب نہیں بئی تسیں اوہناں وِچوں تِن چار اپنے نئی لے لوؤ۔ تسیں دونوں مالی نال مِلا لوو۔
ویلفیئر — بہتر جی۔
عالیہ — (جاتے ہوئے) اوہ کی کردا اے بٹلر دا بچہ ایہنیاں بندیاں نال۔ کہنی آں ناجا کے۔ (ابلا جاتی ہے)
سیکو — ابلا ابلا سُن میری گل۔
توکلی — ٹھہرو بیٹیا۔ میری گل تے سُنو۔ ایہنوں خواہ مخواہ جا کے ناراض نہ کرنا۔
سیکو — اوہنوں منع کر دو جی جا کے ابلا نوں۔
ویلفیئر — اچھا جی۔ (ریریز چلا جاتا ہے)
توکلی — بڑی زور آور اے ساڈی ابلا۔ بالکل اپنی ماں تے گئی اے۔
سیکو — رہن دیو مَیں تے کُش وِی نہیں۔ سگوں ساریاں عورتاں میں نوں کلب وِچ مذاق کردیاں ایں بئی مسز توکلی تے بہت اِی خاوند مریدبیوی اے۔

توکلی — اینویں تہاڈا دل رکھ دیاں ہون گیاں سیکو جی۔ اوہناں دا مطلب اے تسیں بہت
بڑے زن مرید خاوند دی بیوی او۔

سیکو — زن مرید۔ مینوں ای پتہ اے جیہڑاں دے زن مرید خاوند تسیں ہیگے او۔
(آپا جی آتی ہیں)۔

آپا — بھائی جان۔

توکلی — ہاں جی۔ آؤ بسم اللہ۔ تہاڈی کرسی

آپا — مہماناں لئی موتیئے دے ہار بنا لیئے۔

توکلی — لوڈ کر لو گل۔ ملاحظہ فرماؤ آپاں جی عقل۔ آپاں جی مہماناں نے کوئی سہید پڑھن
جانا اے موتیئے دے ہار پا کے۔

آپا — ساڈے بابے ہوری تے بخشے جدوں دی پردہنے بلاندے سی ساریاں لئی ہار بنواندے سی۔

سیکو — آپاں جی تہانوں کنی واری کہیا اے اپنیاں بابیاں دی گل کوٹھی وچ نہ کریا کرو۔ نہ کریا
کرو۔ پر تسیں باز ای نہیں آندے۔

توکلی — ایہناں نوں نہیں سمجھ آسکدی جی۔ اور فیر Poor Relation دی عمر
دی ماشاء اللہ کافی لمی ہوندی اے۔

سیکو — ہائے کیہو جہیاں گلاں کر دے او۔

توکلی — اوہ اپنے سید عطرت حسین گلاب ٹیکسٹائل ملز والے اوہناں دا چھچھڑ ہُن مریا اے
گرمیاں وچ بانویاں سالاں دا ہو کے۔

سیکو — آپاں جی تسیں چلو اپنے کمرے وچ آرام کرو۔
(آپا جاتی ہے)

بٹلر — (تیزی سے آکر) ایہہ دیکھ لو سر ملاحظہ کرلو۔ ویلفیئر آفیسر صاحب میرے کہن
دے باوجود چار مزدور کچن وچوں اٹھا لے گئے اے۔

توکلی — تسیں نہیں جان دینے سی۔

بٹلر — مس صاحب وی اوہناں دے نال سی۔ اوہناں نے کہیا کوئی گل نہیں بس صاحب
نوں میرے خلاف بھڑکا کے لیا کے سر۔ (ٹوپی اتار کر)
ایہہ لو جی ایہہ ٹپی اے۔ بھتینک یو دیری مچ میں کم نہیں کر سکدا۔

توکلی — اوہو. میری گل تے سنو. تسیں اینے گرم کیوں ہو رہے او۔

سیکو — ٹبلر صاحب تسیں نہ جاؤ جی. ساڈی گل تے سنو۔

ٹبلر — تھینک یو سر. تھینک یو ویری مچ. میں تہاڈا کم نہیں کر سکدا۔

توکلی — (آواز دیکر) رمضان. رمضان. میں ایہدا بندوبست مجنے کردا ایں۔

سیکو — اوہناں نے بڑی بدتمیزی کیتی اے. اوہناں نوں کوئی حق ....

ویلفیئر — (اندر آکر) سراوہ اناراں والی سائیڈ تے گر .....

توکلی — اناراں والی سائیڈ بعد وچ آئیگی. تسیں ٹبلر صاحب نوں کی کہیا اے۔

ویلفیئر — میں کجھ نہیں کہیا سر۔

ٹبلر — ایہناں نے میری انسلٹ کیتی اے. میرا ڈسپلن توڑیا اے میں ٹبلر ایں کوئی مخول نہیں

ویلفیئر — میں تے ایہناں نال گل وی نہیں کیتی۔

ٹبلر — تسیں بغیر میری اجازت توں میرے بندے کیوں لے گئے باہر۔

ویلفیئر — میں تے نہیں لے گیا سر۔

ٹبلر — مس صاحب نوں تسیں ای سکھایا اے. تسیں ای بھڑکایا اے — تھینک یو ویری مچ سر
آئی گو ...... (ٹبلر جاتا ہے. مڑتا ہے)

سیکو — گل تے سنو ٹبلر صاحب. اک منٹ سنو تے سہی۔

توکلی — ٹھہرو جی ٹبلر صاحب. تسیں سنو جی پرویز صاحب کل مینجر کولوں اپنے اک مہینے دا نوٹس
لے لوو اور گھر تشریف لے جاؤ. پہلی نوں آکے تنخواہ لے لینا۔
(ویلفیئر سر جھکائے ہوئے ہے)۔

سیکو — نہیں تے ٹبلر صاحب کولوں معافی منگو۔

ٹبلر — میرے نال زیادتی کیتی اے ایہناں نے آئی ایم اے ویری گڈ مین ایہناں نے میرا
ڈسپلن توڑیا اے۔

توکلی — تہاڈے ورگے گریجوایٹ سانوں اک دن وچ پنجاہ مل سکدے نے لیکن ٹرینڈ
ٹبلر پنجاہواں دناں وچ اک وی نہیں لبھدا۔

سیکو — بالکل ٹھیک کہندے او جی تسیں۔

توکلی — تہاڈے بغیر تے ساڈا کارخانہ چلے گا ساڈا گھر چلے گا لیکن ٹرینڈ ٹبلر دے بغیر نہ گھر وچ

روڈی ہووے گی نہ سوشل Contact future دی کوئی صورت بن سکیگی۔ اینڈ
ہی از اے ویری گڈ مین۔
ویلفیئر۔ میں معافی چاہنا ایں جی۔
توکلی ۔ میرے کولوں نہیں ٹبلر صاحب کولوں معافی منگو جے اپنی نوکری سلامت چاہی دی اے
ویلفیئر۔ میں معافی چاہنا ایں ٹبلر صاحب۔
(ٹبلر چہرہ اوپر اٹھائے کھڑا ہے)۔
توکلی ۔ اک واری فیر کہو۔
ویلفیئر۔ میں معافی چاہنا ایں ٹبلر صاحب۔
ٹبلر ۔ ٹھیک اے۔ ایس دفعہ تاں ہوگیا لیکن فیوچر وچ نہ ہووے ہرگز۔ میرا دل
بہت نرم اے سر۔ آئی ایم اے ویری گڈ مین فیضر سمتھ صاحب دا کم چھڈیا
گڈ لک بیگرز اینڈ کنفکشنز توں استعفیٰ داغیا۔ للی آف دی ویلی کلب تے لعنت بھیجی
امریکی صاحب دا سرٹیفکیٹ اوہدے منہ تے پاڑ چھڈیا۔ ڈسپلن۔ ڈسپلن۔
آئی ایم اے ویری گڈ مین سر۔ آئی ایم اے ویری گڈ مین سر۔
(ٹبلر شان سے یہ جملہ بولتا جاتا ہے کیمرہ آہستہ آہستہ
اس کے کلوز پہ جاتا ہے)

(کٹ)

۲۳

کردار

رحمت اللہ ــــ رکشا ڈرائیور

جمال دین ــــ ٹیکسی ڈرائیور

خلیفہ ببن ــــ چائے فروش

طفیل ــــ رفوگر

علم دین ــــ عرضی نویس

بی نورن ــــ خلیفہ کی جورو

پروبیشن آفیسر ــــ پرویز نوجوان خوبصورت

ماسٹر مستانہ ــــ تھیٹر کا پرانا ایکٹر

سین ۔ ۱

ان ڈور ———————————— دوپہر

(اب کی بار ہم خلیفہ بتن کی دکان کا سیٹ لگاتے ہیں جب
سین کھلتا ہے تو دکھاتے ہیں کہ ایک پیالے میں دودھ
کے اندر ڈبل روٹی کے ٹکڑے ڈالے بتن ایک بڑے
چمچے سے ماسٹر مستانہ کو ڈبل روٹی کھلا رہا ہے۔ مستانہ
کی چھڑی میز پر پڑی ہے۔)

بتن ۔ آجایا کر یار مستانہ۔ ہفتے میں دو چار نہ سہی ایک بار ہی آجایا کر۔ یہ تیری اپنی
دکان ہے۔

(مستانہ اثبات میں سر ہلاتا ہے)۔

بتن ۔ تیرے دیکھنے سے پرانے دنوں کی یاد تازہ ہو جاتی ہے وہ سماں نظروں کے
سامنے بندھ جاتا ہے جب تو مکٹ سجائے ہیروں کی مالا گلے میں ڈالے
ہاتھ میں گلاب کا پھول لئے شہزادہ بنکر سٹیج پر نکلا کرتا تھا اور ماماں اصلیں
قلماقنیاں کورنش بجالایا کرتی تھیں۔ ادھر لوگ تیرے حسن و جمال کو دیکھکر تڑپتے
تھے ادھر ہم سٹیج پیچھے حسد سے جلا مرا کرتے تھے۔

(چمچ پیالے میں رکھ دیتا ہے۔ کندھے سے انگوچھا اتار
کر ماسٹر مستانہ کا منہ پونچھتا ہے)

مستانہ ۔ شکر ہے اس پروردگار کا لاکھ لاکھ شکر ہے۔

(بتن پیالہ اٹھا کر اڈے پر جاتے ہوئے)

بتن ۔ تو نے مجھ سے بات نہیں کی ماسٹر مستانہ، لیکن مجھے بھی پتہ چل ہی گیا سراج
کہہ رہا تھا۔ بھو بٹیا نے تیری کھاٹ باہر فٹ پاتھ پر ڈال دی ہے۔

مستانہ ۔ جھوٹا ہے۔ بالکل جھوٹا ہے۔ بکواس کرتا ہے بھو بٹیا میری کھاٹ گھر سے باہر کیا۔

ڈالیں گے مَیں خود اُٹھا لایا ہُوں۔

بتن — وہ کیوں!

مستانہ — جب چل چلاؤ کا وقت قریب ہوتا ہے خلیفہ تو یونہی درجہ بدرجہ کھاٹ گھر سے نکلتی ہے۔ گھنٹی کب کی بج چکی اب ٹپاخہ چلنے والا ہے۔ پردہ اُٹھے گا اور شہزادہ جو پھول لیکر نکلتا تھا پھولوں میں لدا چلا جائیگا۔

بتن — کیسی باتیں کرتے ہو یار۔

(بتن بالٹی اٹھاتا ہے)

کچھ تو ہمارے دل کا خیال رکھا کرو۔ ایسی باتیں کرنی ہوں تو ہم سے نہ مِلا کرو۔

(بتن چلا جاتا ہے)

مستانہ — ڈر گئے۔ بات سُنکر ہی ڈر گئے ابھی تو میرا بوجھ اٹھانا ہے اس لُولے لنگڑے کو ٹھکانے لگانا ہے۔

(آہستہ سے اپنی جگہ سے اُٹھتا ہے اور سوٹی اُٹھا کر دو قدم چلتا ہے وسط میں آتا ہے اور کہتا ہے۔)

افسوس صد افسوس۔ جسطرف آنکھ اُٹھا کر دیکھو گمراہی ہی گمراہی نظر آتی ہے۔ خُدا کا خوف، محبّت، سچائی، ہمدردی نابود۔ ہر جگہ دغا فریب کا نمود۔ نہیں سمجھتے کہ دُنیا فانی ہے چار دن کی زندگانی ہے۔

(خلیفہ بالٹی پانی لیکر آتا ہے اُسے دوسری بالٹی میں ڈالتا ہے۔ مستانہ پر توجہ دیئے بغیر پھر خالی بالٹی لیکر باہر نکل جاتا ہے۔

ے

دوُدِن کے ہیں گھر در سارے دوُدِن کا کاشانہ ہے
دوُدِن کی ہے منزل راحت دو دِن کا تہہ خانہ ہے
سدا جہاں پر رہنا ہے وہ جنگل یا ویرانہ ہے
رہے مسُافر کمر کو باندھے آج آیا کل جانا ہے
دُنیا جسکو کہتے ہیں وہ ایک مسُافر خانہ ہے

اِس دوران خلیفہ دوسری بالٹی لیکر آچُکا ہے اور وہ چُپ چاپ مستانہ کے شعر سُنتا ہے جب اس کی باتی ختم ہو جاتی ہے تو مستانہ کہتا ہے۔)

ختم نبوت ﷺ زندہ باد　　　　عظمت صحابہ زندہ باد

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ:

معزز ممبران: آپ کا وٹس ایپ گروپ ایڈمن "**اردو بکس**" آپ سے مخاطب ہے۔

آپ تمام ممبران سے گزارش ہے کہ:

- گروپ میں صرف PDF کتب پوسٹ کی جاتی ہیں لہذا کتب کے متعلق اپنے کمنٹس / ریویوز ضرور دیں۔ گروپ میں بغیر ایڈمن کی اجازت کے کسی بھی قسم کی (اسلامی و غیر اسلامی، اخلاقی، تحریری) پوسٹ کرنا سختی سے منع ہے۔
- گروپ میں معزز، پڑھے لکھے، سلجھے ہوئے ممبرز موجود ہیں اخلاقیات کی پابندی کریں اور گروپ رولز کو فالو کریں بصورت دیگر معزز ممبرز کی بہتری کی خاطر ریموو کر دیا جائے گا۔
- کوئی بھی ممبر کسی بھی ممبر کو انباکس میں میسج، مس کال، کال نہیں کرے گا۔ رپورٹ پر فوری ریموو کر کے کاروائی عمل میں لائے جائے گی۔
- ہمارے کسی بھی گروپ میں سیاسی و فرقہ واریت کی بحث کی قطعاً کوئی گنجائش نہیں ہے۔
- اگر کسی کو بھی گروپ کے متعلق کسی قسم کی شکایت یا تجویز کی صورت میں ایڈمن سے رابطہ کیجئے۔
- سب سے اہم بات:

گروپ میں کسی بھی قادیانی، مرزائی، احمدی، گستاخِ رسول، گستاخِ امہات المؤمنین، گستاخِ صحابہ و خلفائے راشدین حضرت ابو بکر صدیق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غنی، حضرت علی المرتضیٰ، حضرت حسنین کریمین رضوان اللہ تعالیٰ اجمعین، گستاخ اہلبیت یا ایسے غیر مسلم جو اسلام اور پاکستان کے خلاف پراپیگنڈا میں مصروف ہیں یا ان کے روحانی و ذہنی سپورٹرز کے لئے کوئی گنجائش نہیں ہے لہذا ایسے اشخاص بالکل بھی گروپ جوائن کرنے کی زحمت نہ کریں۔ معلوم ہونے پر فوراً ریموو کر دیا جائے گا۔

- تمام کتب انٹرنیٹ سے تلاش / ڈاؤنلوڈ کر کے **فری آف کاسٹ** وٹس ایپ گروپ میں شیئر کی جاتی ہیں۔ جو کتاب نہیں ملتی اس کے لئے معذرت کر لی جاتی ہے۔ جس میں محنت بھی صَرف ہوتی ہے لیکن ہمیں آپ سے صرف دعاؤں کی درخواست ہے۔
- عمران سیریز کے شوقین کیلئے علیحدہ سے عمران سیریز گروپ موجود ہے۔
- **لیڈیز کے لئے الگ گروپ کی سہولت موجود ہے جس کے لئے ویریفکیشن ضروری ہے۔**
- اردو کتب / عمران سیریز یا سٹڈی گروپ میں ایڈ ہونے کے لئے ایڈمن سے وٹس ایپ پر بذریعہ میسج رابطہ کریں اور جواب کا انتظار فرمائیں۔ برائے مہربانی اخلاقیات کا خیال رکھتے ہوئے موبائل پر کال یا ایم ایس کرنے کی کوشش ہر گز نہ کریں۔ ورنہ گروپس سے تو ریموو کیا ہی جائے گا بلاک بھی کیا جائے گا۔

نوٹ: ہمارے کسی گروپ کی کوئی فیس نہیں ہے۔ سب فی سبیل اللہ ہے

0306-7163117	0343-7008883	0333-8033313
محمد سلمان سلیم	پاکستان زندہ باد	راؤ ایاز

پاکستان زندہ باد　　　　پاکستان پائندہ باد

اللہ تبارک تعالیٰ ہم سب کا حامی و ناصر ہو

لے بھائی خلیفہ خوش وہ آباد رہ۔ تو نے بھو کے کا پیٹ بھرا اللہ تیرا خزانہ بھرے۔
خلیفہ۔ ارے واہ یار کی نہ وہی بات کہ بھات کھایا اور کھسکے دم تو لے گھڑی دو گھڑی، بیٹھ تو سہی۔
مستانہ۔ میں اب چلتا ہوں۔
خلیفہ۔ ارے وہاں بھی تو جا کر گھاٹ پہ بیٹھ رہے گا یہاں بیٹھ ہمارے سنگ۔ شام کا کھانا کھا کر جانا بیٹھ جا بیٹھ جا۔ (اُسے بٹھاتے ہوئے)
ایسی تادلی نہ کیا کر ہمارے ساتھ۔ لے رکھ دے سونٹی اور بیٹھ جا آرام کیسا تھ ٹیک لگا کر۔
مستانہ۔ (بیٹھتے ہوئے) جب درد اُٹھا اُٹھے دل بیٹھ گیا بیٹھے ہم اُٹھے تو کیا اُٹھے ہم بیٹھے تو کیا بیٹھے۔

(طفیل دوآبیا داخل ہوتا ہے اس کے ہاتھ میں تام چینی کا مگ ہے اور وہ خلیفہ کے پاس آکر کہتا ہے)

طفیل۔ آٹھ آنے دی تاں چاہ یاد ے۔ جوانی دی بھورا اکو ملائی جے کہتے لگی ہو وے پتیلے نال۔
خلیفہ۔ سوڈ بہ لیکہا کیوں آمنہ دی بی بی نے منگوائی اے چاہ
طفیل۔ نہیں۔ اوہیں منگوائی ہو وے تاں میں چینی دے پیالے بچ لجاواں۔ ایہہ تاں پروہنا آیا اے پنڈوں۔
خلیفہ۔ دفع کر یار پروہنے نوں۔ اوہنوں کی لوڑ اے۔ ملائی کھوان دی۔
طفیل۔ اوداں اوہ بی اچھا اے بندا۔ دید لحاج والا نہیں ہیگی تاں نہ سہی۔
خلیفہ۔ بھا محمد طفیل جی لوکاں دیاں بہتیاں خدمتاں نہ کر یا کرو جنی کسے دی سیوا کرو گے اونا ای اوہ تہاڈے خلاف ہوئے گا۔ الویں کیوں خواہ مخواہ بندیاں نوں اپنے خلاف کر دے او۔
طفیل۔ چل پھیر کی ہو یا۔ بندے جیندے جیندے بسدے رہن چاہے میرے کھلاف اِی رہن۔ میں تاں کہنا ایں تی طفیل محمدا بندیا کی لینا ایں ایس دُنیا بچوں۔
خلیفہ۔ (مگ دیتے ہوئے) اے پھڑ تے اِک گل یاد رکھیں خلیفے بتن دی۔ ایہہ جیہڑی ہے نہ آمنہ دی بی بی اینیں دی تیرے نال دھوکا کرنا ایں۔

طفیل ۔ دسے تاں کِداں دیاں گلّاں کردا اے اوہنیں کاہتوں میرے خلاف ہونا ایں۔ اوہ

میںوں بیٹیا بیٹیا کہندی اے ۔

خلیفہ ۔ اچھا بیٹیا جی فیر خوش رہو تے یاد رکھو خلیفے دی گل۔

طفیل ۔ آہ تاں بھا رحمت اللہ دی بڑک اے ۔

خلیفہ ۔ تیرے تاں کن بجدے ایں ہر وقت ۔ اوہ ایس ویلے کتھے بھلا ۔

طفیل ۔ اللہ جھوٹ نہ بلاوے تاں مَیں کہنا ایں (رحمت اللہ داخل ہوتا ہے) طفیل محمد ایدیا

تیرے کولوں بھلا کنے منیض پانا ایں ۔ سلام علیکم بھا رحمت اللہ ۔

رحمت ۔ وعلیکم السلام ۔ (کرسی پر بیٹھتے ہے) اِک پیالی چاہ بنا مَیں یار خلیفہ ۔ ماسٹر جی سلاما لیکم

مستانہ ۔ وعلیکم السلام وعلیکم السلام (سر میز پر ڈال لیتا ہے ۔)

طفیل ۔ نے مَیں سُننے گیا تاں سُننے آیا ...... اوہ جی کھڑے پیر ای آیا اے میرا پروہنا ۔

(جاتا ہے ۔ آف کیمرہ) میاں صاحب سلاما لیکم جی ...... بندا آیا اے جی بنڈوں

...... اوہدی کاہلی پیج ای ایں جی ......

بین ۔ کم کار دی سُنا بھا رحمت اللہ ۔

رحمت ۔ شکر اے اللہ دا اچھا وقت نکل رہیا اے ۔

بین ۔ سُنیا اے جمال دین نے پرانے مالک دی ٹیکسی چھڈ کے کسے ہور دی چلانی شروع

کر دتی اے ۔

رحمت ۔ اوہ ہے گا اے اِک ملتان دا بندا تن ٹیکسیاں اوہدیاں اگے چلدیاں ایں تے

اک ہور لئی اے اونہیں ۔

بین ۔ (چائے لاکر دیتے ہوئے) چوہدری ہوری کچھ رہے سی تیری بابت ۔

رحمت ۔ چوہدری صادق ۔

بین ۔ آہو ۔ کل وی آئے سی نالے اج وی دو گیڑے مارے گئے ہیں ۔

رحمت ۔ (جیب سے نکال کر) اوہدی قسط نوں اج اِک دن اُتے ہو گیا اے تے

ایسے کر کے وچارا گیڑے کڈھن ڈہیا اے آہ لے یار دس روپئے پھیر آوے

تے اوہنوں دے دئیں ۔

بین ۔ (لیتے ہوئے) ہتھ ادھار لئے ادھے کولوں ؟

رحمت — آہو ایہوای سمجھ ...... لئے تاں اک طراں ادھاراای سی پر دنج کرجیہڑی طبع گل ہوگئی ہوگئی۔ ہن اوہدا جھگڑ کرن توں فیدہ ...... جمال دین تے نہیں آیا ؟

بین — ہائے تے نہیں آیا۔ کیوں کی گل اے ؟

رحمت — کش نہیں اوہ فلم لگی اے اک رنگدار ......

بین — چھڈیار ہن کوئی دن تے صبر کر رنگدار فلماں توں اگے ای توں ساٺوں اینا پریشان کیتا اے ....

(بابو علم دین تربوز کی پھانک کھاتے ہوئے گلی کی جانب سے داخل ہوتے ہیں۔)

علم — سبحان اللہ سبحان اللہ کی دل دیچ سُرور اور اکھاں وچ نور پیدا ہو ئیا اے۔

بین — دوستاں دی صورت دل وچ ٹھنڈ پاوندی اے بابو جی۔

علم — میں دوست احباب اور مونس و غمخوار دا ذکر نہیں کر رہیا خلیفہ صاحب۔ میں تاں ٹکڑائے تربوز دا ذکر کر رہیا ایں جی — کھاؤ گے ؟

بین — ہاں جی کیوں نہیں نیکی اور پوچھ پُوچھ بابو جی۔

علم — ضرور کھاؤ جی درخت ٹاہلی قدیم دے نیچے ریڑھی لگائے کھڑا اے اور پچیس پیسے فی پاؤ ہمراہ نمک فروخت کر رہیا اے۔ فوراً جاؤ اور اک پاؤ خرید لیاؤ مبادا قصد حرکت اگے نوں فرمالئے جی۔

بین — (اٹھتے ہوئے) میں سمجھیا تسیں اپنے تربوز وچوں ٹکڑے مار دیئے او۔

علم — ایہہ ہر چند بظاہر سُرخ اور سبز رنگ یاقوت نظر آ رہیا اے خلیفہ صاحب۔ لیکن نہایت پھکا اور بد ذائقہ اے۔ میں تربوز نہیں جی اپنی نالائقی کھا رہیا ایں۔ جناب دی طبیعت ٹھیک اے رحمت اللہ صاحب۔

رحمت — ٹھیک اے جی۔ آ ؤ بہہ جاؤ ایدھر۔

علم — اوہ کون مرد ضعیف و ناتواں اے خلیفہ صاحب۔ (بیٹھتا ہے)

خلیفہ — ایہہ ساڈا یار اے جی ماسٹر مستانہ بڑا زبردست ایکٹر تھا سٹیج ڈرامے کا۔

علم — (اس کو غور سے دیکھتے ہوئے) فی الحال تاں ڈرامہ چاروں شانے چت پیا اے۔

خلیفہ — ہاں جی اب تو ایہی حال اے ڈرامے دا۔

جمال ۔ (آف کیمرہ) تُم جگ جگ جیئو مہراج رے ہم تیری نگریا میں آئے۔ ترس رہیں
موری اکھیاں۔ (داخل ہو کر) سامنے آجا مُکھ وکھلا جا۔
(اپنی ٹوپی اتار کر رحمت کی میز پر پھینکتا ہے)۔

رحمت ۔ ویکھ ۔ پیالی ڈیگن لگیا ایں میری۔

جمال ۔ چل بھئی دوست۔ جمال دین ٹیکسی ڈرائیور وقت مقررہ تے حاضر ہوگیا اے تے
جناب لئی گڈی باہر کھڑی کر کے کپڑا مار کے بتی شیشہ چمکا کے آگیا اے (بیٹھتے
ہوئے) خلیفہ یار اِک چٹکی کھنڈ دی تے دئیں۔

علم ۔ محض۔ خالی کھنڈ جمال دین صاحب۔

جمال ۔ اللہ ڈوائے تے پان کھواندا تے گلے وچ کھرکھری لگ گئی (کھانستا ہے) تیار
ایں بھئی۔

علم ۔ قصد دوستاں بہ ہمراہی یک دِگر کیٹر ے پا سے دا اے جی؟

جمال ۔ اج اسیں فلم ویکھن جارہے ایں اپنے یار نال۔ رنگدار۔ وڈھی تصویر سین
سینری سے بھرپور.....

طفیل ۔ (آتے ہوئے) لے آہ نال رونقاں لگیاں ہوئیاں ایں۔

جمال ۔ آیار طفیل توں وی چل ساڈے نال۔

طفیل ۔ کدھر جانا ایں۔

رحمت ۔ فلم ویکھن چلے ایں اسیں۔

طفیل ۔ اوداں کہین نوں تاں کی کہنا پر بھٹھ جا کوٹی کودن۔

علم ۔ ہر چند کہ ایہہ وقت چھوٹی دی خدمت وچ میری پیشی دا اے۔ لیکن میں ہمراہی دوستاں
بہ طرف بائسکوپ جان توں دل وجان توں تیار ایں۔

رحمت ۔ چلو جی بابو جی تہاڈے نالوں فلم چنگی اے۔

جمال ۔ ایہہ ماسٹر مستانہ نہیں یار۔

علم ۔ بے شک بے شک۔ ایہہ مرد لاغر یعنی ماسٹر مستانہ صاحب ای ایں جی۔

جمال ۔ ماسٹر مستانہ جی

مستانہ ۔ جی جی۔

جمال ـ فلم ویکھن چلو گے جی ۔
مستانہ ـ جی جی ۔
طفیل ـ ایہہ تاں اوداں بہت سواریاں ہوگیاں ۔
رحمت ـ اسیں کیہڑھیاں موٹڈیاں تے چک کے لیجانیاں ایں ٹیکسی کھلوتی اے باہر
جمال ـ توں تیار ایں نال
طفیل ـ آہو کا ہتے نہیں میں تاں کہنا ایں بئی طفیل محمدا ۔ بندیا ویکھ لے یاراں نال اِک ادھ منڈوا ۔
رحمت ـ (اٹھتے ہوئے) چل آئی خلیفہ توں وی ہو جا تیار ۔
خلیفہ ـ اوہ یار دکان خالی چھڈ کے کتھیں جاواں گاہک داتے موت دا کوئی اعتبار اے بھلا ۔
رحمت ـ ایہہ اپنے ببر نوں دس چلنے ایں ۔ اگے وی تاں اوہدے آسرے تے دکان کھلی چھڈ کے چلا جاناں ایں سو واری ۔
خلیفہ ـ اوہ تاں خیر کوئی گل نہیں بھار رحمت اللہ جی ۔ بیں کیہڑا انکاری ایں ۔ (باہر نکل کر) میں تے ایہہ سوچ رہیا سی بئی ایناں کڑیاں وچ جانا ٹھیک نہیں ۔
علم ـ جناب بائیسکوپ ویکھن جارہے ایں کوئی نکاح پڑھوان تے نہیں جارہے جو خدشہ سہیلیاں دلہن ہوئے گا ۔ بئی کھڑکی وچوں نہ ویکھ لین ۔ (اٹھ کھڑا ہوتا ہے ۔ اس کے ساتھ ہی جمال دین بھی اٹھتا ہے) ۔
جمال ـ آؤ جی ماسٹر جی
علم دین ـ چھوڑو جی ۔ دفع کرو ماسٹر مستانہ صاحب نوں ایہہ گناہ دی گٹھڑی اٹھان دی ساڈے وچ تاب نہیں ۔
طفیل ـ اوداں جے جانا ای اے تاں دیر نہیں کرنی چاہی دی میں تاں کہنا ایں ۔
جمال ـ چلو جی چلو ۔ آؤ جی بابو جی ۔ (سب دروازے کی طرف چلتے ہیں اور ادھر سے پروبیشن آفیسر داخل ہوتے ہیں) ۔
پروبیشن آفیسر ـ اسلام علیکم ۔
سب ـ وعلیکم اسلام جی ۔ وعلیکم اسلام ۔

پروبیشن — کدھر دی تیاری بئی ساریاں دی باجماعت۔
رحمت — کدھر دی نہئیں جی۔ بس اینویں بیٹھے بیٹھے تھک گئے تے اٹھ کے کھڑو گئے۔ ایدھر آؤ جی ایدھر (کرسی جھاڑ تلے ہے) خلیفہ چاہ بنا پروبیشن صاحب لئی۔
پروبیشن — نہئیں یار رہن دے چاہ مَیں پی کے آیا ایں۔
طفیل — تاں پھیر کُش ٹھنڈا پی لوؤ جی۔ میں نٹھ کے بوتل پھڑ لیاناں ایں۔
پروبیشن — ایس ویلے کسے چیز دی لوڑ نہئیں۔ بیٹھو تاں سہی یار اِک منٹ تسیں تاں سارے ای ڈور بھورے جہئے ہو گئے آؤ (بیٹھتا ہے)
آ مَیں لنگھیا سی ایدھر دی سوچی دروازے نوں جان لئی تے سوچیا اپنے یار نوں مِل دے چلئے
رحمت — بڑی مہربانی اے جی تہاڈی۔ ایہہ تے پروبیشن آفیسر صاحب ای دی ہمت سی ایناں نے کچہری وچ میری بڑی مدد کیتی ایناں دی وجہ نال ای ہن میں ایتھے آں۔
علم دین — مَیں اوس وقت دا ایناں دا بنظر غائر مطالعہ کر رہیا سی جناب نوں ضلع کچہری وچ اکثر مرتبہ ویکھیا اے لیکن معاف فرمانا جی کچہری وچ جناب والا زیادہ حسین اور شکیل نظر آندے ایں۔
پروبیشن — (ہنس کر) اکو جہئے ای رہئی دا اے منشی جی۔ آ ہے یار نیر ے لئی اک کنگھی لئی تحفے دے طور تے ہے تاں معمولی جہئی پر میں سوچیا ساڈے یار دے بال بڑے خوبصورت ایں اوہدے کم آئے گی۔
رحمت — (لیتے ہوئے) بڑی مہربانی جی تسیں کیوں اینی تکلیف کیتی۔
پروبیشن — لے دس۔
طفیل — جد کچہری بیچے آیاں دو لسے نے تیرا لودا پٹیا ناں صاحب جی نے سوچیا ہوناایں بئی ہور نہئیں تاں کنگھی لے لئے اوہدے لئی۔
پروبیشن — اوہاں سچے یار اوہ آپاں کون اے تہاڈی بڑی زہری اے۔
علم دین — میرے کولوں پچھو جی میرے کولوں استفسار فرماؤ اور اگر آپ نوں میری گل دا یقین نہ آوے تاں ڈیوڑھی وچ تشریف لے جا کے چاہے وڈھی کولوں پچھ لوؤ چاہے بالا خانے وچ آواز دے کے چھوٹی کولوں پچھ لوؤ۔
جمال — ایہہ بالو علم دین ہوراں دی ہمشیرہ صاحبہ اے جی۔

رحمت ۔ ساڈی سب دی ہمشیرہ اے جی ۔
پروبشن ۔ مینوں تے یقین ای نہیں آیا۔ اج کل دے زمانے وچ کیہڑے ایں ایسے محلے دار
تے کتھے ایں تیرے ورگے دید والے ۔
رحمت ۔ اوہ جی اسیں تاں اوہناں دے سامنے کدے سگرٹ دی نہیں پی دی ۔
علم دین ۔ اور ناچیز علم دین تے روبرو نے ہمشیرہ خود پانی وی نہیں جی پیندا جی ۔
خلیفہ ۔ بس بئی فیر صلاح ختم ہوئی ۔
جمال ۔ شیت ۔
پروبشن ۔ کی گل اے تہاڈا کوئی پروگرام تے نہیں سہی ۔
طفیل ۔ نہیں جی ساڈا پروگرام کی ہونا سی ...... اسیں تاں منڈوا ویکھن چلے سی سارے
بھرا رل مل کے ۔ نہ پیچ اوداں ساتوں کی لوڑ اے منڈوا دیکھن دی ۔
رحمت ۔ ایہہ سارے تیار ہوئے ہوئے ایں جی ہیں تے کم تے چلیا سی چین ٹٹ گیا اے
رشکے دا اوہ بنوانا سی ۔
پروبشن ۔ تسیں فلم ویکھن چلے سی ۔
علم دین ۔ جمال دین نے مجبور فرمایا سی جی ۔
پروبشن ۔ رحمت اللہ نوں نال لے کے ؟
جمال ۔ نہیں جی ساڈی کی ضرورت اے ..... ایہہ تے اینویں ای کر رہئے ایں سارے
فلم وچ کی پیا اے جی فلم تے اسیں ایتھے ای ویکھ لئی دی اے ۔
پروبشن ۔ ایتھے ای ۔
جمال ۔ ہاں جی ..... بس آہ ای ساڈا منڈوا اے ۔ اینا کر اوتھوں لے کے ایتھے تیکر
..... تے ایہہ آیا ہیرو ۔
(نوکر اور ہیرو کا رول جگہ بدل بدل کر خود ہی کرتا ہے)
ہیرو ۔ ابے رمجو شہلا کہاں ہے !
نوکر ۔ وہ حضور ..... آآآ ..... آ ..... آپ ۔
ہیرو ۔ ابے شہلا کہاں ہے ۔
نوکر ۔ آآ ..... آ ..... بب بب .....

پرُوبشن ـ واہ بھئی واہ کمال کر تا توں تے .... پر استاد تسیں سارے وچلی گل لکو گئے او........

طفیل ـ نہیں جی او داں تہاڈے سامنے کس گل دا اُکا اے صاحب جی ۔

پرُوبشن ـ کیوں بھئی رحمت اللہ ۔

رحمت ـ ہاں جی تہاڈے کولوں کی لکاا ے ۔

پرُوبشن ـ فلم ویکھن چلے سی ناں (رحمت اللہ خاموش ہے) دس ہیں کی پچھ رہیا ایں ۔

(رحمت اللہ اثبات میں سر ہلاتا ہے ہولے سے ہاں جی بھی کردے)

پرُوبشن ـ رہیا ناں پھیر جھلے دا جھلا ۔ اوئے بھائیا کون تینوں منع کردا اے ۔ اینویں ڈری جاناایں ۔

طفیل ـ دے تاں کراں دے چنگے ایں صاحب جی ۔

پرُوبشن ـ ویکھو ضرور دیکھو ۔ خوش ہوؤ خوشیاں نال جھولی بھرو پر ایہہ پستولاں والی جرائم پیشہ فلماں نہ دیکھیا کرو ۔

علم دین ـ بے شک جناب والا بیشک ۔

پرُوبشن ـ نالے جے دیکھو ای تے فیراںیاں دی نقل نہ کر یا کرو ۔ ایہہ خاص مقصد دے تحت بنائیاں جارہیاں ایں ۔ ایشیا نوں جرائم پیشہ بنان لئی ۔

رحمت ـ کوئی ایڈا خاص ارادہ دی نہیں سی جی ۔ اینویں صلاح بن گئی ۔ صلاح وی کاہدی بن گئی ...... بس جی اینویں ......

(پروبیشن اس دوران میں بٹوہ نکال چکا ہے اندر جھانک کر کہتا ہے ۔)

پرُوبشن ـ لے بن گیا کم رحمت اللہ صاحب ..... اج تہاڈے سب نوں میری طرفوں دعوت !

علم دین ـ کاہدی حضور والا کس چیز دی !

پرُوبشن ـ فلم ویکھن دی منشی جی ۔

رحمت ـ ہیں جی !

پرُوبشن ـ کیوں یار ساڈوں نال لبجان تے اعتراض اے کوئی ۔

رحمت ـ نہیں جی ایہہ تسیں کی کہہ رہے او ۔

جمال ـ اک سین ہو ر دخانواں جی فلم نٹ کھٹ چتر سیجان دا ۔

رحمت — اوئے رہن دے اینویں سرای نہ چڑھی جا۔

علم دین — جلدی کرو جی۔ میرا لڑکا نہایت بد اے اگر او ہ اخروٹ کھیلڑا ایدھر تشریف لے آیا تے اوہنیں جا کے تمام ماجرائے عیش و عشرت اپنی والدہ نوں بتا دینا ایں۔ عجلت فرماؤ جی بہ طریق احسن۔

طفیل — آبھئی خلیفہ۔

جمال — چل ہن سوچ کی رہیا ایں۔

(آہستہ آہستہ سب اٹھتے ہیں)

خلیفہ — چلو جی چلو اسیں تاں تیار ایں ہر وقت۔

طفیل — اینویں ماسٹر مستانہ نوں اوداں جے تسیں چاہو تاں......

علم دین — انہاں نوں آرام فرماؤ دیو جی۔ نہایت آہستگی نال۔ نہایت شائستگی نال — نہایت گریہ پائی نال — آؤ جی — چلے آؤ چلے آؤ۔ خاک سار دے پچھے پچھے۔ منشی علم دین دے پچھے پچھے۔

(سب باہر نکل جاتے ہیں سیٹ پر تھوڑی دیر تک خاموشی رہتی ہے۔ ماسٹر مستانہ بینز سے سر اٹھاتا ہے اور کہتا ہے)۔

مستانہ — (آہستہ آہستہ باہر آتے ہوئے) اے شاندار محلوں کے رہنے والے۔ تو شش میں آؤ خواب غفلت سے بیدار ہو جاؤ۔ غریبوں اور مسکینوں کی صدائیں اس طرح نہ ٹھکراؤ

(بی نورن اپنے پنجرے سمیت داخل ہوتی ہے)

نورن — ہوں..... بھگ منگے پڈھے...... اب تو یہاں بھی پہنچنے لگا۔

مستانہ — آگئی بی قہرن۔

نورن — گھر آنا تیرا بند کیا۔ اب تو یہاں آنے لگا چوری..... چوری..... بتا کہاں گیا ہے تیرا دہ ننگی تیرا ہوتا سوتا۔

(مستانہ خاموش ہے)

نورن — بول اب بولتا کیوں نہیں..... کہاں دفع ہو گیا ہے وہ مردوا کام کا نہ کاج کا دشمن اناج

کا میری تو قسمت پھوٹ گئی جب سے اس کے گھر بیاہ کے آئی. کیا کھایا ہے تو نے یہاں سے۔
(مستانہ نفی میں سر ہلاتا ہے)

نورن۔ جھوٹ بولتا ہے بھکاری۔ تو اور کچھ نہ کھائے رو کھے منہ اٹھ کے چلا جائے۔ بتا کیا دیا تھا خلیفہ نے تجھے۔

مستانہ۔ دودھ ڈبل روٹی۔

نورن۔ پیسے دیئے اس کو

(مستانہ نفی میں سر ہلاتا ہے)۔

نورن۔ یہ دکان تیرے باوا کی ہے۔ جب آئے کچھ کھا لیا۔ جب گزرے کچھ پی لیا۔۔۔۔ دکھا کچھ ہے تیری جیب میں۔

(مستانہ جیب پر ہاتھ رکھتا ہے نورن زبردستی ہاتھ ڈالتی ہے)

دکھا دکھا مرا کیوں جا رہا ہے۔۔۔۔۔ بہتری دولت اجاڑی ہے تو نے۔۔۔۔ اب بھی دبا دبا کے رکھتا ہے۔ نانواں چارپائی تلے چل جا بھاگ یہاں سے۔ چل جا نکل۔ ہماری دکان سے (مستانہ آہستہ آہستہ نکلتا ہے) اور خبردار جو پھر ادھر کا رُخ کیا سن لے تیری دوسری ٹانگ بھی توڑ دوں گی۔ کھاٹ سے ہلا نہیں جائے گا۔ پھر (پنجرہ اٹھاتے ہوئے) جیسا آپ ویسے دوست ہائے ہائے (پھونک مار کر) گرمی لگی میری جانوں کو۔۔۔۔۔ گھبرا گئے۔ بھوک لگی۔۔۔۔۔ چوگا ختم ہوا۔ دانہ دوں ۔۔۔۔۔ پانی دوں۔۔۔۔ پھوار ڈالوں۔ ہائے میری ننھی جانوں کو اللہ رکھے۔۔۔۔ گھبرا گئے۔ سنولا گئے۔۔۔۔۔ گرمی کھا گئے۔۔۔۔ لو لگ گئی۔۔۔۔۔ ہائے اللہ

(تصویر ساکت ہوتی ہے ٹیلپ آتے ہیں)

(کٹ)

۲۴

کردار :-

ویلفیئر آفیسر پرویز	ہمدرد نوجوان
حاجی صادق	ریاکار فسادی
بابو علم دین	دو گھروں کا مہمان
کوکب رشید	پرویز کی چھوٹی بہن
حاتم سائیں	موٹا فقیر
ماں (پرویز کی ماں)	نیک دل عورت

امین (پرویز کا بڑا بھائی) ۔معاشرے کا دشمن

سین — ۱

ان ڈور ——————————— شام

(ویلفیئر آفیسر کا گھر. بیرونی حصہ. جس طرح پچھلی مرتبہ سیٹ لگا تھا. بعینہ ویسے ہی سیٹ لگایا جائے. اس مرتبہ اس میں یہ تبدیلی کی جائے کہ سٹیج کے وسط میں ایک میز چند کرسیاں بھی لگی ہوئی ہوں. تخت پوش کے پاس چند گملے پڑے ہوں جس وقت کیمرہ کھلتا ہے پرویز ایک سٹول پر چڑھا ہوا آنگن میں جھنڈیاں ٹانگ رہا ہے آج کوکب رشید کی منگنی ہے. اور وہ گھر سجانے میں پیش پیش ہے۔ اس کے منہ میں چند کیل ہیں. ایک ہاتھ میں ہتھوڑی ہے اور وہ اس وقت جھنڈیوں کو جو رسی پر بندھی ہیں اونچا باندھنے میں مشغول ہے. عقب میں چند لڑکیاں ڈھولک پر گاتی ہیں یعنی آف کیمرہ ڈھولک کا گیت جاری ہے.)

لڑکیاں — نکا موٹا باجرہ ماہی وے میرا کون چھڑیسی ڈھولا

ایک لڑکی — وگدی اے راوی گوریئے وچ کُشاں گنڈیریاں ڈھولا
تُوں نہ جمدی گوریئے مینوں لکھا بہتیریاں ڈھولا

(یہ گاتے ہوئے لڑکیاں بے سُری ہو جاتی ہیں. ساتھ ہی کوئی جلدی جلدی ڈھولک تھپتھپاتی ہے اور اونچے اونچے کہتی ہے)

ایک لڑکی — ویل. حاجی دے گھر دی ویل - ویل - ویل

(اندر قہقہہ پڑتا ہے اس دوران پرویز پہلے جھنڈی

ٹانگتا ہے پھر اُتر کر پانی سے بھری ہوئی بالٹی اٹھاتا ہے
اس میں سے لوٹا بھر کر آنگن میں چھڑکاؤ کرتا ہے جس
وقت قہقہہ پڑتا ہے اس وقت اندر سے ماں ٹرے
لے کر آتی ہے۔ ڈھولک بند ہو جاتی ہے۔ ماں کے
ہاتھ میں چائے کے برتن ہیں پرویز چھڑکاؤ کرتا ہے، ساتھ
ساتھ ماں سے باتیں کرتا ہے۔)

پرویز — امی جی وقت کیہڑا دتا اے جی حاجی ہوراں ملنے !

امی — بس ایہو وقت سی عصر تے مغرب دے وچ دا - آوندے ای ہونے نے۔

پرویز — تسی امی جی ویکھیا اے اختر نوں ؟

امی — نہیں، میں تے نہیں ویکھیا پر تیرے بھاجی نے ویکھیا اے۔ دو چار واری۔

پرویز — (رُک کر) اوہناں دی بھلی چلائی۔ تسی آپ ویکھنا سی۔

امی — کمال کردا ایں توں وی۔ آخر اوہ کوئی کوکب دا دشمن تے نہیں۔ بھرا اے رکا۔

پرویز — بھرا تے ہیگے نے۔ پر اوہناں دی سوچ کجھ ہور طراں دی اے۔

(لوٹا بالٹی میں واپس رکھتا ہے۔ ایک گملہ اٹھا کر دروازے کے سامنے
رکھتا ہے۔)

ماں — سوچ اوہدی بھاویں کس طرحاں دی ہووے۔ پرویز پر اوہ بھین نوں
چنگی ای تھاں دیوے گا۔

پرویز — (دوسرا گملا اٹھا کر) اِک تے تسی لوک فیصلے چھیتی کردے او۔ دوجے مینوں اوس
ویلے اطلاع دیندے او۔ جدوں میں کُش وی نہیں کر سکدا۔

ماں — توں ہُن بہتی باریکیاں نہ کڈھ بی اے پاس اے اختر چنگا سوہنا قد کاٹھ آلا۔ امین
کہندا سی تہاڈے چاچے عبدالرحمٰن نال بہت شکل ملدی اے۔

پرویز — پر امی جی، اوہ کم کیوں نہیں کردا۔ بی اے پاس اے تے کوئی کم کرے عزت دار شہریاں وانگوں

ماں — بے دس کھاں۔ دو کٹڑیاں نے پانی دے تالاب ول نے۔ حاجی ہوراں دیاں
اِک احاطہ عبدالکریم روڈ تے دے رکھیا اے اوہناں نے گجراں نوں۔ تن ہٹیاں
تے قلعہ گوجر سنگھ وچ۔ کوئی ڈھگے ڈھٹھے ہوئے نہیں ہیگے حاجی ہوری۔

(پرویز دوسرا گملا اُٹھا کر دروازے کے سامنے دوسری جانب رکھتا ہے پھر لوٹا اٹھا کر اس جگہ سے لے کر کرسیوں تک چھڑکاؤ کرتا ہے۔)

ماں - (جاندے ہوئے) توں فکر نہ کریں گل دا۔ شکر کر رشتہ لبھیا اے کوکب دا۔ کدی کدی تے میں سوچدی ساں کتے گھر بیٹھی ہوئی بڈھی ای نہ ہو جاوے ساڈی کڑی۔

پرویز - چلو اچھا اللہ میاں بہتر کرے گا۔ مٹھائی آ گئی اے؟

ماں - کہیا ہویا اے اینہاں نوں۔

پرویز - چادر دی اوتے ورتنا جیہڑی ہُن لیایا سی۔ توکلی صاحب دے اوہو تے پیندی اے ہمیشہ

ماں - اوہو یاد اں گی۔ توں فکر نہ کر۔

(خالی ٹرے لیکر چلی جاتی ہے۔ بائیں جانب سے کوکب رشید آتی ہے۔ اس نے بڑے خوبصورت کپڑے پہن رکھے ہیں۔ ہاتھ میں ایک چھڑی ہے جس پر چند موتیے کے ہار ہیں۔ بھائی کو دیکھ کر شرم کے مارے لوٹ جانا چاہتی ہے۔ لیکن پرویز دیکھتا ہے۔)

پرویز - آ ؤ مس کوکب رشید آؤ جی۔ مڑ کیوں چلے او جناب -؟

کوکب - امی کتھے نے؟

پرویز - ایدھر تے آ ؤ مس صاحبہ۔ ایہہ سٹنگ ویکھ لوؤ ٹھیک اے۔ توکلی صاحب دے گھر جنّے فنکشن ہندے نے اوہناں دی سٹنگ ہمیشہ عالیہ بی بی دیکھدی اے۔ اوہو۔ جناب تے پوری تیاری کری بیٹھے نے - واہ واہ -

کوکب - ایہہ ہار لیایا اے غفور - سانجھ لوؤ ایناں نوں

پرویز - آپے ای نبیڑ دے جاؤ ایہہ کم - کیوں؟

کوکب - (میز پہ ہاتھ رکھ کر) شرم تے نئیں آوندی نا - ایہہ گل کردے - ہاں -

پرویز - تے بی اے پاس کرن دا کی فیدہ ہویا جے توں مذاق وی نئیں سمجھدی۔

کوکب - تسی اینے دن کیوں نئیں آئے۔ پچھلے ہفتے وی میں اڈیکدی رہی۔ اوس توں پچھلے ہفتے وی۔

پرویز - پچھلے ہفتے تے اک فنکشن سی۔ توکلی صاحب دے گھر تے اوس توں پچھلے ہفتے

مزدوراں دی میٹنگ سی اِک ۔

کوکب ۔ گھر دس کے جایا کرو ۔ ایتھے ۔

پرویز ۔ آیکی دی معافی ۔ اگے توں دس کے جایا کراں گا ۔

کوکب ۔ (جلتے ہوئے) اَج راتیں تسیں نہیں جانا کوارٹراں وچ ۔ ایتھے ای رہنا ایں ۔ ساڈے کول ۔

پرویز ۔ بہت اچھا مس صاحب ۔

کوکب ۔ نالے ایتھے ای روٹی کھانی اے ۔ ساڈی روٹی ۔

پرویز ۔ ایہہ مشکل اے ۔ تہاڈے کھانے وچ کجھ ہور طراں دا مزا اے ۔

(پانی چھڑکتا ہے ۔ تھوڑے سے پانی کے چھینٹے بہن کے منہ پر مارتا ہے ۔ وہ دوپٹے سے منہ پونچھتی ہے ۔)

کوکب ۔ ایہہ کی پئے کردے او ۔

پرویز ۔ پھُلاں نوں انج ای ترونکی دا اے ۔ مِس رشید ۔

کوکب ۔ تسی عالیہ نوں نال لے آؤ ناسی بھائی جان ۔

پرویز ۔ (ہنس کر) لے اوہ بھلا کس طراں آسکدی سی ایتھے ۔

کوکب ۔ تسی دسناں سی پئی الیسطراں ۔ (شرما جاتی ہے ۔)

پرویز ۔ ہاں ہاں بول نا مَن ۔ کی دسدا میں اوہناں نوں

کوکب ۔ کجھ نہیں

پرویز ۔ ایدھر آ کوکب ۔

(کوکب پاس آتی ہے ۔ پرویز جیب میں سے ایک گھڑی نکالتا ہے ۔)

کوکب ۔ جی ۔

پرویز ۔ (خفت کے ساتھ) ایہہ میں اِک حقیر جیہا تحفہ لیایا ایں ۔ اپنی ایڈی عظیم بھین لئی ۔

کوکب ۔ ہائے پرویز بھائی کِڈی سوہنی گھڑی اے ۔

پرویز ۔ (بہن کی کلائی پہ باندھتے ہوئے) مینوں تے پتہ نئیں سی کہ اجکل گڑیاں کِس

فیشن دیاں گھڑیاں پین دیاں نے ۔ تے فیر میں عالیہ بی بی نوں ویکھیا تے اوہناں
نے ایہو جیہی چورس گھڑی بنھی ہوئی سی ۔ میں فیصلہ کیتا ئی اپنی مس کوکب لئی وی
ایہو جیہی چاہی دی اے ۔

کوکب ۔ فیر ۔ تے ایہہ بڑی مہنگی ہونی ایں بھائی جان ۔

پرویز ۔ ساڈی بھین کیہڑی سستی اے ؟ کیوں مس رشید ؟

(یکدم کوکب محبت کے ساتھ گھڑی چومتی ہے ۔)

کوکب ۔ خدا قسم بھائی جان ۔ میں کئی واری ایہو جیہی گھڑی خریدنی چاہی پر ۔ پر ۔

(یہ جملہ چاہے ختم ہو چاہے نہ ہو ۔ اُس وقت یعنی جملے
کے شروع میں امین یعنی پرویز کا بڑا بھائی آتا ہے ہاتھ
میں مٹھائی کے ڈبے ہیں ۔)

امین ۔ توں اینہے گھڑی کی پئی کرنی ایں ۔ حاجی ہوراں نوں ہار لوان لئی گھڑی ایں ۔ کمال
اے لکھ واری سمجھایا اے ۔ پئی حاجی ہوری ہور طراں دے لوک نیں ۔ شرع
شریعت دے پابند ۔ اوہناں نوں ایہہ گلاں چنگیاں نئیں لگنیاں ۔ آزادی والیاں

کوکب ۔ میں تے جی ۔ میں تے جی ۔ میں تے

(کوکب میں تے جی کہتی جاتی ہے اور امین اپنی رو
میں بولتا جاتا ہے ۔)

امین ۔ توں آ گیا ایں وی ۔ بالآخر ۔

پرویز ۔ سلام علیکم ۔

امین ۔ اندر ای رہنا ساریاں زنانیاں حاجی ہوراں دے بندے آوازنہ آوے کسے دی
باہر ۔ وعلیکم سلام ۔ میں تیرے دفتر فون کیتا سی گل ہٹی ۔

پرویز ۔ مل گیا سی مینوں جی ۔

(کوکب جانے لگتی ہے ۔)

امین ۔ گل سن بی بی ۔

کوکب ۔ جی ۔

امین ۔ ایہہ مٹھائی اماں نوں پھڑا دے نالے دس دیویں ۔ وچ میں اُدھ سیر میسو خاص

حاجی ہوراں لئی رکھوایا اے۔

کوکب ۔ اچھا جی (چلی جاتی ہے)

امین ۔ تیری ملاقات تے نئیں ہیگی نا حاجی ہوراں نال۔

پرویز ۔ نئیں جی ۔

امین ۔ کدی گھر وچ دلچسپی لویں تے گل بات ہووے نا میرے ملن والیاں نال۔ کوکب ۔

کوکب ۔ (رک کر) جی ۔

امین ۔ لوٹا منجوا کے رکھیا اے ؟

کوکب ۔ جی ۔

امین ۔ تے حمام پاک کر کے بھروایا اے ؟

کوکب ۔ میں آپ سواہ مل کے مانجھیا سی ۔

امین ۔ اوہ نواں جائنماز رکھ دیویں چونکی تے اندر

کوکب ۔ اچھا جی ۔

امین ۔ ہُن ڈھولکی شولکی نہ کھڑکان کڑیاں ۔ حاجی ہوری بڑے پابند اے شریعت دے ۔
تے اندروں ہی ہی ہاہا دی واج وی نہ آوے ۔

کوکب ۔ اچھا جی ۔ (کوکب چلی جاتی ہے) ۔

امین ۔ (خوش خلقی کے ساتھ مونڈھے پر بیٹھ کر) مینوں تے بڑا فکر سی اپنی کوکب دا ۔ توں خوش
نصیب ایں توں گھر والیاں دا کدی فکر نئیں کیتا ۔

پرویز ۔ (بالٹی اور لوٹا اٹھا کر گھڑونجی کے پاس جاتا ہے) ہاں جی ۔

امین ۔ چھوٹا ایں عیش نے تیرے، تیرے تے ذمہ داری کوئی نئیں ۔ پر میں وڈا آں ۔
نالے بچپن توں ہی ذمے داری محسوس کرناں آں ۔

پرویز ۔ (قدرے غصے سے) ہاں جی اوہ تے گل ہے ای ۔

امین ۔ ایہناں کڑیاں نوں تے پڑھانا ای نہیں چاہی دا ۔ وخت بن جاندی اے ایہناں
دی پڑھائی ۔ کوکب مگروں لوے تے ہوش آوے ۔

پرویز ۔ ایہہ تے تہاڈا پرانا فلسفہ اے ۔

امین ۔ اپنی برادری وچ اک منڈا بی اے نہیں ہویا ۔ اجے پرسوں حاجی ہوری دی کہہ

رہندے سی۔ بچی کاکا امین انج تے ماشاءاللہ میرے گھر وچ چار بہوآں نے۔ پر
اٹھویں تے اگے کوئی نہیں پڑھی۔

پرویز۔ اختر کنا کو پڑھیا اے۔

امین۔ بی اے وچ رہ گیا سی۔ انگریزی وچوں۔ بی۔ اے ای ہو یا نا۔

(پرویز حیران سارہ جاتا ہے۔ کچھ بولنا چاہتا ہے کہ باہر
سے سائیں کی آواز آتی ہے)۔

حاتم۔ لنگھ آؤ حاجی جی لنگھ آؤ۔ ایہو مکان اے۔

امین۔ آ گئے مہمان پرویز۔

(جلدی سے چھڑی والے ہار اُٹھاکر دونوں بھائی دروازے
تک جاتے ہیں بالو علم دین گھر کا پردہ اُٹھاتا ہے۔ حاجی
صاحب جل شانہ، کرتے آگے بڑھتے ہیں۔ بالو علم دین
پردہ اٹھائے ہوئے کہتا ہے۔)

بالو۔ گرچہ قیافہ اے ناچیز کچھ ایسا قابلِ اعتماد نہیں ہے۔ پر ایس عمارت پختہ
دی شبیہ تے عمارتِ جلی و خفی وچ کندہ اے کہ ایہہ عروسِ بلند بخت دا گھر اے
جی لنگھ چلو جی۔

حاجی۔ جل شانہٗ۔ جل شانہٗ۔

حاتم۔ چوبارے وسدے رہن نصیباں والی ڈیوڑھی وسدی رہوے۔ اللہ دی
نظر سولی رہوے

(حاتم سائیں نے ایک چھوٹا سا اٹیچی اور بالو علم دین نے
مٹھائی کی ٹوکری اٹھا رکھی ہے)

پرویز۔ سلام علیکم۔

امین۔ سلام علیکم۔ بڑے ویلے تے آئے او۔

حاجی۔ وعلیکم السلام۔ جل شانہٗ۔ جل شانہٗ۔

بالو۔ وعلیکم السلام جی وعلیکم السلام جی۔

سائیں۔ اسلام علیکم جی۔

(پہلے امین حاجی صاحب کو پھر بالو علم دین کو اور ہچکچاتے
ہوئے حاتم سائیں کو ہار ڈالتا ہے۔ پھر علم دین اور
بعد ازاں حاتم کو ہار پہناتا ہے۔ اس دوران بالو علم دین
بولتا رہتا ہے۔)

حاجی ۔ (لاتعلقی سے تسبیح پڑھتے رہتے ہیں)

بالو ۔ کجھ گلاں حاجی صاحب کہ مصلوت انسانی توں پوشیدہ رہندیاں نیں۔ پر اوہناں
دی صداقت تے اعتماد کلی کرنا وصف انسانی وچ شامل اے۔ ایہہ پھُل موتیا
دا کہ یا الفاظ دیگر ایس نوں گُل یاسمین کہندے نیں۔

حاتم ۔ ایہہ تے چنبلی دے ہار نہیں بالو علم دین جی۔

بالو ۔ جی ہاں جی ہاں۔ چنبلی، موتیا، موگرا یاسمین ہا ہم دگر قبیلہ خویش وچوں نئیں
جی حاتم سائیں جی۔ ایناں پھُلاں دی تاثیر تے اعتماد کلی کرنا اور ایناں نوں ایس
طرحاں زینتِ گردن و سینہ بنانا ایس موسم وچ نہایت مفید وطیب ثابت
ہوندا اے۔ ایہہ نوجوان حاجی صاحب عروسِ فیروزہ بخت دے کی لگدے نیں۔

حاجی ۔ بڑے بھائی نیں جی۔

بالو علم دین جی۔

پرویز ۔ میں امین صاحب دا چھوٹا بھائی آں جی امین صاحب ۔ پرویز۔

امین ۔ لنگھو چلو حاجی جی۔ آؤ آؤ۔ چلے آؤ باؤ جی

(سب کرسیوں کی طرف بڑھتے ہیں۔ بالو جی بولتے جاتے ہیں)

بالو ۔ ایہہ حقیقت مجھ بیچمدان تے اوس وقت منکشف ہوئی جدوں میں چھوٹی دے
نکاح لئی گیا سی۔ اوہدے وڈے بھائی نے کہ عمر وچ مجھ ناچیز توں سال بھر بڑا
سی فرمایا بالو علم دین جی ایہہ یاسمین دا پھُل دافع گردن توڑ بخار، ہیضہ و زکام
لئی اکسیر تے ملیریا اور سرسام وچ دماغ انسانی لئی بے حد مفید ثابت ہندا اے
بیٹھو حاجی جی بیٹھو جاؤ تسی

امین ۔ پہلے ٹھنڈا پیو گے کہ گرم حاجی جی؟

حاجی ۔ نہ ٹھنڈا نہ گرم۔ جس کم لئی آئے آں۔ پہلاں اوہ مکاواں گے۔ تے فیر کیہ

مُنہ وچ پاواں گے۔ ایہہ بڑی ذمہ داری دا کم اے۔ ایدے وچ ساہنوں کسی طرح دی خیانت نہیں کرنی چاہی دی۔ کھول بئی حاتم سائیں سوٹ کیس۔ جل شانہٗ جل شانہٗ۔

حاتم ـ (سوٹ کیس کھولکر) ایہہ ویکھو جی کیسر دے پھل ورگا سوٹ! اللہ ہنڈا نا نصیب کرے۔ تے پان آئی دے بنڈے نوں کدی کوئی تکلیف نہ آوے۔ تے ایہہ مندری اے فیروزے دی۔ چوہدری پوراں دی تن پشتاں وچ ایہہ فیروزہ چلا آوندا اے

حاجی ـ بند کردیو ایہہ دونوں چیزاں سوٹ کیس وچ۔

حاتم ـ بہنے لئو۔ حاجی جی۔

حاجی ـ (جیب سے چابی نکال کر) تے تالا لاکے امین صاحب دے حوالے کر دیو۔ لئو جی چابی ـ اِک مندری تے اِک جوڑا۔ جو اصول شریعت والے اوہ ای پورا کردتا ـ جل شانہٗ ـ

حاتم ـ (چابی تالے میں پھیرتا ہے) ایہہ باؤجی ذرا تسی لاؤنا ایہہ جندرا۔

بالو ـ بہنے لئو جی ـ فوراً بند ہو جائیگا جی ـ لیاؤ چابی دیئو جی ایدر کر و تسی وڈی دے سارے قفل ایہہ کمترین ای بند کر دا اے جی۔

امین ـ لے پرویز ایہہ سوٹ کیس اندر دے آ۔ نالے اتی جی نوں دس دے بئی حاجی جی آ گئے نیں۔

پرویز ـ لیاؤ جی ـ

(پرویز سوٹ کیس اندر لیجاتا ہے)

حاجی ـ امین صاحب۔ اسی ایس نتیجے تے پہنچے آں بئی اجے منگنی نئیں ہو سکدی۔ جل شانہٗ جل شانہٗ ـ

امین ـ (جیسے پیروں تلے سے زمین نکل گئی ہو) کی کہیا جی ـ

بالو ـ مطلق نئیں ہو سکدی جی۔ ہرگز نئیں ہو سکدی۔ قطعاً امکان نہیں جی۔ منگنی دا۔

حاتم ـ منگنیاں دی تے رُت ای ہور ہندی اے باؤجی۔ آج کل تے اونج دی مُٹڑ کے وچ نہایا رہندا اے بندا۔ سواد کی آنا اے منگنی دا ـ ؛

امین ـ حاجی جی۔ ایہہ تسی کیہو جیاں گلاں کر رئے او۔ ایہہ میری عزت دا سوال اے۔ اندر سارے محلے دیاں زنانیاں کٹھیاں ہو یاں نیں۔

حاجی ۔ نے اسی کیہڑی کوئی بھیڑی گل کہہ دتی اے۔ بس ایہو ای، کیہا اے ناں بٹیا ۔ بی منگنی
نہیں ہونی ۔ اوس قادر دی جیہی مرضی ۔

امین ۔ ایہہ کوئی گل ای نئیں تہاڈے نزدیک ۔

چوہدری ۔ اسی غیر اسلامی رواج نئیں کر سکدے بٹیا جی. منگنی غیر اسلامی طریقہ اے. اللہ
بچائے ساہنوں غیر اسلامی کماں توں اسی نکاح کراں گے اج ۔ سدھا سادا
اسلامی نکاح

امین ۔ (جان میں جان آتی ہے) اچھا جی ۔

بالو ۔ نکاح کہ طریق اسلامی اور احسن اے. اسی لئے اسی یعنی حاجی صادق ہوری یعنی چوہدری
ہوراں دا فرزند سوئم بنام اختر بالکل تیار ہے جی ۔

امین ۔ لیکن اینی چھیتی ۔ حاجی جی ۔

حاجی ۔ اوتھے سب تیار نیں جی. اسی تے تہاڈے کولوں اجازت لین آئے آں جل شانہٗ
جل شانہٗ ۔

امین ۔ ساڈے ولوں اجازت ای اجازت اے جی ۔ ساڈے لئی تے منگنی دی نکاح
ای اے ۔

حاجی ۔ جا فیر حاتم توں گھروں سواریاں لے آ چھیتی نال ۔

حاتم ۔ (ڈٹھکر) لئو جی ۔ ہنے گیا تے ہنے آیا ۔ باؤ جی تہاڈے کول روپیہ ہونا اے ۔

بالو ۔ میرے کول جی! ہرگز نئیں جی. میرے کول روپیہ ہووے تے فیر پتہ نئیں کس
طراں خبر ہو جاندی اے جی چھوٹی نوں ۔

امین ۔ ایہہ لؤ جی روپیہ ۔

(حاتم چلا جاتا ہے) ۔

چوہدری ۔ تسی ساہنوں شرمندہ کر رہئے او ۔ امین صاحب (داڑھی پہ ہاتھ پھیر کر)
ایتھے کس بیہہ رہنا اے بٹیا جی ۔ ہک ہا ۔ جل شانہٗ ۔ جل شانہٗ ۔۔

امین ۔ کوئی گل نہیں جی. تسی تے ۔ ایویں نکی جنی گل نوں اہمیت دے رہئے او ۔

حاجی ۔ چھیتی نال کوئی مولوی سد لئو. میں عشاء دی نماز مسجد وچ پڑھنا آں ۔

بالو ۔ جاؤ نا جی دیر نہ کرو ۔ مولوی لیاؤ جی جا کے مولوی. جیہڑا نکاح [illegible] پڑھان

دی صلاحیت رکھدا ہووے بطریق احسن۔

امین ۔ مُجنے لیاوندا آں جی ۔

(چلا جاتا ہے اندر سے پرویز اور امی آتے ہیں ہاتھ میں مٹھائی کی پلیٹ ہے ۔ امی خلوص کے ساتھ حاجی جی کے پاس آکر بیٹھتی ہے حاجی جی یکدم اس کی طرف پیٹھ کر لیتے ہیں)

امی ۔ سلام علیکم حاجی جی ۔

حاجی ۔ وعلیکم السلام ۔

امی ۔ مندری جوڑا دونویں بڑے سوہنے نے ۔ بہہ جا پرویز توں دی ۔

بالو ۔ ایسی ہی انگشتری ہمراہ نگینہ ہائے یاقوت و زمرد اِک چھوٹی کول وی ہیگی اے جی ۔

حاجی انگوٹھیاں وچ کی پیا اے جی بندے ہونے چاہی دے نے نگینیاں ورگے ۔ بنان والے دے قربان بھین جی ۔ اسی تے کجھ سمجھ ای نہیں سکدے ۔ اوس دی قدرت توں ۔

(بالو علم دین مٹھائی کھاتا ہے) ۔

پرویز ۔ ایہہ تے تسی ٹھیک کہندے او حاجی صاحب ۔

حاجی ۔ پرویز میاں اُنج تے رشتے بہتیرے سانوں پرجدوں سانوں امین صاحب دا پتہ چلیا تے اسیں سمجھے بھئی ہُن سانوں اپنے ورگے بندے لبھے نے ۔

پرویز ۔ (گھبرا کر ماں کی طرف دیکھتا ہے) ہاں جی ۔ بس کجھ ایسا ہی ہے جی ۔

حاجی ۔ تہاڈے باپ نوں وی مَیں جان داسی ماسٹر رشید نوں ۔

امی ۔ اچھا جی !

حاجی ۔ اوس وچارے نے کی کھٹیا زندگی وچوں ست ہزار تِن سو اناسی تے مُنڈے پڑھائے نوں تھاں تبدیلی ہوئی رٹیائر ہون توں چار سال پہلاں مرگیا ۔ تے پچھلیاں لئی کی چھڈیا ۔ بُھکھ تے ننگ ۔

پرویز ۔ بس جی قسمت دی گل اے ۔ ویسے آباجی جیسا اصولی بندہ روز روز پیدا نہیں ہندا ۔

حاجی ۔ ہاں جی ۔ اصول تے چنگی چیز ہے پر ماسٹر رشید وانگوں وی نہیں ہونا چاہی دا ۔ اپنے خاندان دا ذرہ بھر خیال نہیں کیتا اوہناں نے ۔ ایہہ تے بھین ہوراں دی ہمت اے ساری ۔ جل شانہٗ ۔ جل شانہٗ

پرویز ۔ پر حاجی جی۔ اصولی بندے دی زندگی عموماً ایہو جیہی ہندی اے جیسی ابا جی دی سی۔
حاجی ۔ سانوں ایہن دے کاروبار دا پتہ چلیا تے اسیں دِلوں خوش ہوئے۔
پرویز ۔ (گھبرا کر اُٹھتے ہوئے) تہانوں پتہ اے چوہدری جی کہ ۔ کہ بھائی ایہن جعلی سلفا ڈرگس بناندے نے۔
حاجی ۔ پتہ اے بیٹیا جی۔ سانوں سارا پتہ اے بیٹھ جاؤ جی۔
بالو ۔ بیٹھ جاؤ جی کھڑے ہون نال گردش لہو وچ خلل پیندا اے جی۔
پرویز ۔ فیر وی تُسی ۔ تُسی رشتے تے من گئے او۔
حاجی ۔ پیشہ تے کوئی نہ کوئی اختیار کرنا ای پیندا اے۔ بیٹیا جی۔ ایہہ تے امرِ مجبوری اے۔ اوس ذات صفات ولوں انسان تے اِک شرط اِک ازمائش ہے بیٹیا جی بندے تے۔
پرویز ۔ تہاڈا ۔ بیٹیا یعنی جی اختر صاحب کی کم کردے نے چوہدری جی۔
امی ۔ پرویز۔
پرویز ۔ مَیں بھائی آں امی جی کوکب دا۔ مینوں پُچھن دا حق اے۔
حاجی ۔ ہاں ہاں جی ضرور پُچھو۔ اسیں ضرور جواب دیواں گے اوس دی جناب توں۔ اوس دے قہر توں ڈریئے۔ جل شانہٗ، جل شانہٗ۔
پرویز ۔ اختر صاحب کی کم کردے نیں حاجی جی؟
امی ۔ اپنے دکان کٹڑیاں نیں۔ ایناں نوں کم کرن دی کی لوڑ اے؟
حاجی ۔ او بنج تے اختر کوئی کم نئیں کردا پرویز بیٹیا ۔ پر ۔ شام نوں چلا جاندا اے۔ روز ای تقریباً۔
بالو ۔ تہاڈا مطلب اے بطرف بائیسکوپ جی۔
حاجی ۔ فلم ویکھن دا حکم نئیں اے اوہنوں۔ ساڈے گھر وچ شرع شریعت دی پابندی اے۔ وڈے توں چھوٹے تیکر کسی نے فلم نئیں ویکھی کدی۔
امی ۔ توں بہہ جا آرام نال پرویز۔
پرویز ۔ ٹھہرو وی امی جی ۔ تے روز کی کرن جاندا اے؟ جے فلم نئیں ویکھدا۔
حاجی ۔ کاروبار اے جی اوس دا ۔ اوتھے ۔ سینما توں باہر ٹکٹ گھر کول
پرویز ۔ کاروبار؟ ۔

حاجی — روز کچھ ٹکٹاں خرید کے دوجے گاہکاں توں ویچ آوندا اے ۔ سو دو سو روپے ہر روز دے ہو جاندے نے — جل شانہٗ — جل شانہٗ — گھنٹہ بھر لگدا ہوندا اے اوہنوں —

پرویز — بلیک وچ ٹکٹاں ویچدا اے تہاڈا پُتّر —

حاجی — ایہہ تے بیٹا جی سمجھ دا پھیرا اے تہاڈی ۔

پرویز — تے حاجی جی ۔ تہاڈا کی کاروبار اے ۔

حاجی — ساڈا کاروبار ساہوکارا اے کاکا جی — شاہی کاروبار ۔ اوس دی بنائی خلقت دے کم آوندے آں ۔ لوکاں دیاں غرضاں توڑ دے آں ۔ اپنے پیسے لوں کری اپنا نئیں سمجھیا — سبحان تیری قدرت —

پرویز — یعنی سود تے روپیہ دیندے او — قرض لوکاں نوں ۔

بالو — بیٹھ جاؤ جی بیٹھ جاؤ ۔

پرویز — حاجی جی ۔ معاف کرنا ۔ میں اپنی بھین دا رشتہ تہاڈے گھر نئیں دے سکدا ۔

بالو — ایہہ تسیں کی کہہ رہئے او جی — کی فرما رہئے او جی تسیں — بہ نفس نفیس ؟

امّی — چپ کر کے اندر جا پرویز —

پرویز — میں بہتی لمی چوڑی گل نئیں کرنا چاہندا حاجی جی — اندر محلے والے آئے ہوئے نے ۔ تسیں آرام نال گھر چلے جاؤ ۔ ایہہ رشتہ نئیں ہونا ۔ نہ اَج نہ کل ۔

حاجی — (اُٹھدے ہوئے) بہت اچھا بیٹا جی — بہت اچھا ۔ اسیں تے راضی برضا آں ۔ جل شانہٗ ، جل شانہٗ — چلو باؤ جی ۔

امّی — بیٹھو ..... حاجی جی ۔ بیٹھو تسیں —

حاجی — نئیں بھین جی — جد تیکر تہاڈے گھر وچ ایہو جہے بدبندے موجود نے ۔ ساڈے ورگے اللہ توں ڈرن والے اوہدی مخلوق دے کم آن والے ایتھے قدم نئیں دھر سکدے ۔ آؤ باؤ جی —

بالو — چلو جی — میں تے تہانوں پہلاں ای کہندا سی مشتری ہشیار باش حاجی جی ۔ مشتری ہشیار باش ۔

حاجی — اچھا بھین جی سلام علیکم ۔ انگوٹھی نے سوٹ کیس حاتم نوں دے دینا ۔

میں بھیجنا آں اوہنوں۔ جل شانہ۔ جل شانہ۔

امی ۔ سنو تے سہی حاجی جی۔ ایہہ کھلونا حاجی جی۔

(حاجی اور علم دین جاتے ہیں۔)

اگے کُڑی دا رشتہ نئیں سی بندا کوئی۔ ہے آبادی نے بھرانے نسا گڈیا اجکل دے ہمراوکھو۔

پرویز ۔ ایہو جیہے رشتے کولوں اوہ کواری چنگی امی۔ کوکب (آواز دیتا ہے) مِس کوکب رشید۔

امی ۔ اوہنوں ہُن کی کہنا اے؟

پرویز ۔ اوہنوں میں نال لے جاواں گا۔ میں محسوس کرداں آں کہ اوہدا اتھاڈے لوکاں تے بڑا بوجھ اے۔

امی ۔ اوہدا ویاہ ہولین دے سدّھی طراں۔

پرویز ۔ اوہدا ویاہ وی میں ای کراں گا امی

امی ۔ ٹھیک کے کسے مزدور نال ویاہ دلویں۔ چٹے اَن پڑھ نال۔

پرویز ۔ بھاویں میں چٹے اَن پڑھ نال اوہنوں ٹوراں بھاویں کسے پڑھے لکھے نال پر اینی گل سمجھ لوؤ امی جی جماعتاں دا جماعتاں نال ویاہ نئیں ہوندا ایہہ رشتہ انساناں دا اے۔

(اندر سے کوکب آتی ہے)

کوکب ۔ جی بھائی جان۔

پرویز ۔ چل میرے نال۔

کوکب ۔ کتھے۔

پرویز ۔ چل جتھے میں کہواں۔ توں پچھیں گی تے نئیں؟

کوکب ۔ نئیں جی۔

(دونوں جاتے ہیں۔ ماں پہلے رو کنے کے انداز میں پیچھے کوکب کو کب کہتی جاتی ہے۔ پھر رونے لگی ہے۔ یکدم اندر ڈھولک پر لڑکیاں گاتی ہیں۔)

وگدی اے راوی وچ اِک پھل کاٸی دا

بس نہ جمدی توں کیکر ویاہی دا ۔ ڈھولا۔

(کٹ)

۲۵

کردار:

رحمت اللہ ۔ رکشا ڈرائیور

طفیل دوآبیا ۔ رفوگر۔ سادہ لوح انسان

آپا دولتے ۔ بابو علم دین کی بہن

پروبیشن آفیسر ۔ نوجوان خوبصورت پرویز

رشو ۔ نوجوان لڑکی

بشیر ۔ طالب علم

نیما ۔ نوجوان لڑکی

سین ۔ ا

ان ڈور ______________________ دن

(رحمت اللہ کا کمرہ۔ رحمت اپنے چولہے کے پاس بیٹھا
ہنڈیا میں حلوہ پکا رہا ہے اور گا رہا ہے۔)

رحمت ۔ ہریئیے مہدیئے باگاں وچ رہندی اے نی
سانوں اپنا آپ وکھا موئیے
ہتھ لگدیاں کردی ایں لال سُوہا
لالی لعل دی رکھیں لکا موئیے
رنگ رتی اے متی اے اڑیئے نی
کجھ تے ساڈی دی گل سمجھا موئیے

(دروازے پر طفیل نمودار ہوتا ہے۔ وہیں رک جاتا ہے غور سے سُنتا ہے)۔

رحمت ۔ کیہڑے رنگ اندر یار رنگیا اے
طفیل اور رحمت ۔ کیہڑے رنگ اندر یار رنگیا اے
لبھے رنگ تے لبھ دا چا موئیے!
(دونوں گاتے ہوئے بغل گیر ہوتے ہیں۔)

رحمت ۔ اوئے کدھر رہیا اینے دن ظالما ۔ کتھے دفع ہو گیا سی؟
طفیل ۔ میں اوداں لیل پور گیا سی تاں اوتھوں سرگودھے چلا گیا۔
رحمت ۔ اوئے ساڈوں کملیاں چھڈ کے اوتھے سواہ لین گیا سی طفیلیا۔
طفیل ۔ میں تاں نہیں سی جانا کم بہت سی تاں پھیر جانا اِی پے گیا......
رحمت ۔ آمنہ دی بی بی کہن لگی جا طفیلیا لیل پور میرا کم کر آ۔
طفیل ۔ تینوں کداں پتہ لگیا۔
رحمت ۔ بس لگ گیا ۔ ساڈے وی تاں دل دی تار کھڑک دی اے تیرے نال۔

طفیل ۔ کھاتاں سونہہ ۔

رحمت ۔ سونہہ رب دی ۔

طفیل ۔ ہتیاں جھوٹا ۔ دتاں کِداں دیاں گلاں کردا اے جداں رول ہووے کر پور تھلے دا ۔

رحمت ۔ بے قیر کھاخاں توں سونہہ بئی نہیں بھیجیا تینوں آمنہ دی بی بی ۔

طفیل ۔ ہاہو بھیجیا سی ۔

رحمت ۔ کیوں بھلا ۔

طفیل ۔ کہندی سی گگڑیاں لے آ اوتھوں ۔

رحمت ۔ گگڑیاں !

(طفیل اثبات میں سرہلاتا ہے)

رحمت ۔ آنڈے دین آلیاں ۔

طفیل ۔ ہاہو ۔ سولاں سیگیاں ۔ تاں اک شیخوپورے دے اڈے تے ٹوکرے بیچوں نکل گئی ۔ اوہ نٹھی تاں ہیں اوہدے پچھے نٹھیا رحمت اللہ اوہ تاں پھڑی ای ناں گئی لاہور آکے اک نویں خریدی مارکیٹوں سولاں پوریاں کر کے دتیاں آمنہ دی بی بی توں ۔

رحمت ۔ طفیل محمد ۔

طفیل ۔ ہاں بھاجی ۔

رحمت ۔ ہوش کرے بیلیا ۔ جنویں ایہہ گگڑی بھجی اے ناں اینویں ای اک دن آمنہ نے تیرے سلمنے ٹر جانا ایں ۔

طفیل ۔ ناں بھا رحمت اللہ ۔

رحمت ۔ جنویں گگڑی بھج گئی ٹوکرا چھڈ کے اینویں ای اوہنے تیرے سامنے ڈولی چڑھ جانا ایں طفیل محمدا تے تیرا پنجر کھالی رہ جانا ایں ۔

طفیل ۔ ایداں کاہنوں ہووے بھلا ۔ اللہ نہ کرے ۔

رحمت ۔ تیرا چھوٹا جیا دل اے تے مینوں بڑا ڈر لگدا اے اوہدے ٹٹن توں ۔

دو لتے ۔ (آف کیمرہ) دے رحمت اللہ اکیا ۔۔۔۔

رحمت ۔ ہاں جی آیاں جی ۔

دولتے – (آن کیمرہ) دے کے پیا کرنا ایں کالے منہ والیا۔
رحمت – منہ دھو رہیا ایں آپاں جی۔
دولتے – (آن کیمرہ) دفع دُور بدبختا۔ دھو۔ دھو۔ کدے نہ کالک دُور ہوسی اللہ دے حکم نال۔
رحمت – اچھا جی۔
طفیل – لے میں ہُن چلنا ایں۔
رحمت – اوئے بہہ گھڑی دِی گھڑی۔
طفیل – پھیر آؤں جدوں ویل لگی تاں۔
رحمت – اوئے بارمینوں دِی سمجھ لے اِک منٹ نوں آمنہ دا چاچا۔
طفیل – ہتیاں کراں دیاں گلاں کرداسے۔ توں تاں میری جان ایں میرا بھرا ایں سکا۔
رحمت – حلوہ کھا جا بھورا کو۔
طفیل – توں دھر یا اے۔
رحمت – اوہ سوچی لیا یا سی جمال دین اک واری مَیں کہیا ئی ٹپی نوں سسری نہ پے جاوے۔
طفیل – مَیں کیا جمال دین تاں مڑیا ای نہیں۔
رحمت – رولپنڈی گیا سِی تے اوتھوں چلا گیا اگے کوہ مری نوں۔ اج آئی اے اوہدی چٹھی پئی
بھلکے نہیں تاں پرسوں ضرور پہنچ جاؤں۔
طفیل – لے پھیر مَیں پتے آنا ایں۔
رحمت – پشلے پیریں ٹریا آئیں دیر ناں لائیں۔
طفیل – بس مَیں ٹاکی ٹلی سانبھنی ایں تاں مشین اندر رکھنی ایں۔ تِن کاج کڈھنے ایں
ٹھیکیدار دے کرتے بچ تاں پھیر بس .... پھیر تاں ...... مَیں .....
مَیں تاں کہنا ایں .... بھا رحمت اللہ۔
رحمت – ہاں۔
طفیل – جے آمنہ دی بی بی ایدھر آوے تاں کہیں طفیل محمد ہنٹنے ای آندا اے۔
رحمت – (مسکراندے ہوئے) تے جے نہ آئی ایدھر تے فیر کی آکھاں!
طفیل – پھیر کہہ دئیں پئی طفیل محمد کہندا سی ...... ہتیاں کراں دے مخول کردا اے۔
جدآئی نہ تاں کہیں گا گدھاں ......

رحمت ۔ اچھا جا نیر ہن ٹر دا ہو. کتے تیرے سامنے اِی نہ آ جاوے آمنہ دی بی بی . ئیں اوہدے
نال دو گلاں کرنیاں ایں کھول کے ۔

طفیل ۔ بھا رحمت اللہ اوہدے نال عیدنال گل کریں ئیں تاں کہنا ایں طفیل محمد ہندیا
بچر گاں دا عیدای کرنا چاہی دا اے ۔

رحمت ۔ حلوہ کھواؤں بڈھی نوں تنا تنا ۔

طفیل ۔ (جاتے ہوئے) اپر بدام پا دئیں کتر کے ۔

بشیر ۔ (داخل ہو کر) سلام علیکم بھاجی ۔

رحمت ۔ وعلیکم السلام . کی حال اے پُتّ بشیر ۔

بشیر ۔ چنگا اے جی تسیں سُناؤ ۔

رحمت ۔ اوئے چھٹیاں ہو گیاں ٹنڈیا توں ہلے گیا اِی نہیں پنڈ ۔

بشیر ۔ بھاجی منی آڈر نہیں آیا گھروں ۔

رحمت ۔ تے توں میرے کولوں پیسے پھڑ لینے سی نلیقا ۔

بشیر ۔ دیکھو جی شید کل آجان پیسے ۔

رحمت ۔ بہہ جا کھڑو کیوں رہیا ایں ۔

بشیر ۔ کوئی گل نہیں جی مہربانی ۔ اوہ تسیں کیا سی تہاڈے کول ڈبی ہیگی کالے پالش والی ۔

رحمت ۔ آہو یار اوتھے پئی اے پھٹے تے ...... بس اکو واری درتی تھوڑی جئی . لے لے
گا نہ ہو کے لے لے ۔

بشیر ۔ (اودھر ٹرتے ہوئے) اچھا جی ۔

رحمت ۔ اوئے حلوہ کھائیں گا بشیر ۔

بشیر ۔ بس بھاجی ایس ویلے دل نہیں کردا ...... آہ مَیں ڈبی لے چلیا ایں پالش کر
کے لیا دئیاں گا ۔

رحمت ۔ مینوں نہیں ہن چاہی دی رکھ کول ای مَیں تاں اوہ گرگابی دفع کر دتی جیہڑی بے ایمانی
دے مال نال خریدی سی ....

بشیر ۔ (جاتے ہوئے) اچھا بھاجی سلاما لیکم ۔

رحمت ۔ وعلیکم السلام ۔

ہری مہندی اے باگاں وچ رہندی اے نی
ساہنوں اپنا آپ وکھا موہیے ....
(رشو دروازے میں داخل ہوتی ہے۔ ذرا سا چہرہ جھکیلتی
ہوئی نیما کا بھی نظر آتا ہے وہ اسے کہہ رہی ہے۔
"چل چل رُک کیوں رہی ہے خواہ مخواہ"۔)
رحمت ۔ (ہڑبڑا کر اٹھتے ہوئے) وعلیکم السلام جی۔ رکشا ولا نہیں جی اج۔
(دونوں لڑکیاں اندر داخل ہو کر گردو پیش کا جائزہ لیتی ہیں۔ ذرا سے وقفے
بعد پروبیشن آفیسر داخل ہوتا ہے۔)
پروبیشن ۔ سُنا بئی رحمت اللہ کی حال اے۔
رحمت ۔ اسلام علیکم جی صاحب جی.... مینوں تاں پتہ نہیں جی ایہہ کوئی سواریاں ایں شید
پروبیشن ۔ ایہہ تاں اے میری خالہ زاد بہن نیما ۔ تے ایہہ اے ایدھی سہیلی مِس رشیدہ
یاسمین اختر ایہہ نبارشیاں ایں اج کل اِک تھیسِس
(رحمت سلام کرتا ہے، رحمت اسکو بھی سلام کرتا ہے)
رحمت ۔ کھیس مَیں مُنجے وچھانداں ایں۔ گلیا ہویا سی لبترا ایں الویں ای ولیٹ چھڈیا
رشو ۔ نہیں بئی نہیں ایدھی ضرورت نہیں۔ اسیں ایسے طراں بیٹھ جاواں گیاں۔
نیما ۔ شکریہ بہت بہت۔
(دونوں چارپائی پر بیٹھتی ہیں)۔
رحمت ۔ مَیں بھج کے بوتلاں پھڑ لیاواں۔
پروبیشن ۔ اوئے ٹھہر تاں سہی بوتل۔ پہلاں اپناں کولوں کچھ تے لین دے۔
رحمت ۔ سنترہ پیو گے کہ لیمن جی۔
رشو ۔ (کاپی نکالتی ہے) نہیں بئی بوتل وغیرہ دِی کوئی ضرورت نہیں اسیں چاہ
پی کے چلیاں سی گھروں۔
نیما ۔ بھائی جان ازھی رکشا ڈرائیور۔
پروبیشن ۔ شیوئر
رشو ۔ ہاؤ اولڈ از ھی

پروبشن ـ پتہ نہیں. رحمت اللہ. کی عمر ہونی ایں تیری ۔
رحمت ـ عمر جی بس ایہوای اکٹھتی اٹھتالی ہونی ایں ۔
رشو ـ کی ناں اے تیرا ۔
رحمت ـ رحمت اللہ جی ۔
رشو ـ رہن والا کتھوں دا ایں ؟
رحمت ـ کی گل اے جی ہن فیر کیوں ناں پتہ لخن دی لوڑ پے گئی ۔
پروبشن ـ کوئی گل نہیں یار. گھبرا ناں. ایہہ اوہ گل نہیں کچہری والی ۔
رحمت ـ فیر دی جی اکثر ..... میرا مطلب اے صاحب جی ہی ۔
پروبشن ـ ایہہ کڑیاں لخ رہیاں ایں اِک تھیسس اوہ مضمون نہیں ہوندا ۔
نیما ـ Living Conditions of Poor People
پروبشن ـ مضمون نہیں لخدے سکولاں کالجاں وچ ۔
رحمت ـ ایہہ جرائم پیشہ لوکاں تے مضمون لخن گیاں بی بیاں ؟
رشو ـ آہو بس اوہناں تے اِی سمجھو. تھیلا کتھے اے نیما ۔
نیما ـ کیوں ؟
رشو ـ گلاس نکال ایدے وچوں. بئی پانی ہے پین والا تیری کوٹھڑی وچ ۔
رحمت ـ ہاں جی (گھڑونجی کی طرف جاتے ہوئے)
کیوں نہیں. گھر اے جی تے گھراں وچ پانی ہندا اِی اے ۔
رشو ـ (اُٹھ کر) بس رہن دے بئی اپنے گلاس وچ نہ پانویں. ساڈے کول ہیگا اے گلاس
میں خود لواں گی. (رشو پانی ڈالتی ہے)
پروبشن ـ بہہ جا رحمت اللہ. ایدھر آ جا میرے کول ۔
رحمت ـ بس ٹھیک اے جی. میں آہ موڑھا لے لینا ایں ۔
(رشو واپس جاتی ہے)
نیما ـ توں کدوں دا رکشا چلا نا ایں بھئی ۔
رحمت ـ جس دن ہندوستان نے لہور تے حملہ کر تیا جی اوس دن میری گل ہوئی
مالک نال ۔

رشو ۔ چھ ستمبر ۱۹۶۵ء
رحمت ۔ تے جس دِن سیالکوٹ تے حملہ کرتیا ہندوستان نے اودن مینوں رکشہ دِتا مالک نے چلان لئی ۔
پرنبشن ۔ اٹھ ستمبر ہویا ناں ۔

(طفیل نمودار ہوتا ہے)

رحمت ۔ شام نوں دِتا جی کوئی عصر دِی نماز ویلے پہلی سواری مُغل پورے دِی ملی ۔ بھاٹیوں چلیا تے شالامار جا لاہی سواری ۔ پر و بنے آئے اے میرے طفیل محمدا ۔
طفیل ۔ (دروازے پر) اچھا اچھا کوئی گل نہیں ۔ کوئی گل نہیں ۔ ایہہ تاں برکت اے برکت ۔

(طفیل واپس چلا جاتا ہے)

پرنبشن ۔ مر گیا اے تیرا یار ۔
رحمت ۔ کوئی گل نہیں جی فیر آ جا ئیگا ۔
رشو ۔ اپنے ماں باپ نال کیسے ایں تیرے تعلقات ؟
رحمت ۔ چنگے اے جی ۔ ماں باپ جو ہوئے ۔
نیما ۔ اوہ اتھے نہیں رہندے تیرے کول !
رحمت ۔ باپ تاں جی کافلے وچ شہید ہو گیا سی تے ماں لبھی نہیں ..... میرے چاچے ہوری بیٹھے اے ساہیوال وچ ۔ پنڈ اے جی چھوٹا جیا ہڑپے کول ۔
رشو ۔ توں کِنا پڑھیا لخیا وِی ایں ؟
رحمت ۔ چھٹی جماعتاں پاس کیتیاں جی اگے پہنچ نہیں سِی ۔
نیما ۔ شادی ہوئی ہوئی اے تیری ۔

(رحمت خاموش ہے)

پرنبشن ۔ بول کی پچھدی اے کڑی ۔

(رحمت خاموش ہے)

رشو ۔ شادی شدہ ایں ٹی توں ؟
رحمت ۔ ہاں جی ۔
نیما ۔ کتھے اے تیری بیوی ؟

رحمت ۔ حسینے گجر دے گھر جی ۔
پربشن ۔ اوئے کجھ عقل کر یا غلا او تیری بیوی دی بابت کجھ رٹیاں ایں ۔
رحمت ۔ مُکلا وا نہیں سی دِتا میرے سوہریاں نے کہندے سی اپنا مکان چھتیں گا تے
مُکلاوا دیاں گے ۔ میں چار پنج ورھے تے محنت مزدوری کیتی پر مسیتھوں چار
مرلے جمین نہ خریدی گئی او ہدیاں بھراواں نے اِک دن میںوں رناے آلے
کچے مچاٹک تے گھیر لیا تے ڈانگاں مار مار کے میتھوں کاغت لے لیا ۔
رشو ۔ کاغت کی؟
پرو ۔ مطلب یہ کہ کاغذ لے لیا یعنی طلاق لے لی ۔
رحمت ۔ حسینے گجر نے جعلی کلیم بھر ٹیاسی پچی ہزار دا اوہنوں گھر مل گیا اکاڑے
منڈی وچ تے فیر اوہناں نے کنیز فاطمہ دا نکاح اوہدے نال پڑھوا دتا ۔ ہن اوہدے
گھر دو کاکے تے اک کاکی اے ۔
پرو ۔ اوتے تیرے کولوں ایناں دی نہ ہوئیا بھولیا بئی تن چار مرلے تھاں لے
کے کوٹھا ای چھت لیندا ۔
رحمت ۔ ہن کیتی اے جی عقل ایتھے لہور آ کے ۔ لئی اے تھوڑی جئی تھاں ۔
پرو ۔ ایتھے لہور وچ ؟
رحمت ۔ ہاں جی کوئی چھ کو مہینے ای ہوئے پچاہ روپئے لگے سارے ای ۔
پرو ۔ پچاہ روپئے وچ تھاں ! او کتھے ۔
رحمت ۔ میانی صاحب جی ۔ بھلا ناں دے تکیئے نال لگے گورکن نوں پچاہ بھڑائے اے ہئی ذنت
پر کنیز فاطمہ دے بھراواں دی طراں نہ کریں میرے نال ۔
پرو ۔ لے ہے کہ نہیں جھلا ۔ اوے رب توں خیر منگ ۔ کیہو جیاں گلاں کرن ڈیہہ
پیا ایں ۔
(طفیل آتا ہے ساتھ جلیبیاں ہیں)
طفیل ۔ (رکابی میں جلیبیاں لاکر) اوداں کہن نوں تاں کی کہنا پر اپنی پہنچ موجب
ای کم کرنا پیندا اے ۔ ہے تاں کش نہیں بس اینویں سُگات ای اے
ایس محلے دی ۔

رشو — نہیں بئی شکریہ۔

طفیل — تسیں لوو جی اک جلیبی۔ ما دابی چنگا اے تاں گھی بی کھالس آ۔

نیما — نہیں بھئی ہم نہیں کھاتے جلیبیاں وغیرہ۔

رحمت — ایدھر صاحب ہوراں نوں دے۔

طفیل — آہو کا ہتے نہیں بھلا۔ صاحب ہوراں توں کی چنگا اے۔ صاحب ہوراں نے
تاں ساڈے سر تے ایڈا احسان کر دیا اے۔

(پروبیشن آفیسر کھاتا ہے)

رحمت — میں ہنے آیا جی اِک منٹ وچ۔

رشو — بھئی ذرا ٹھہرا سیں تیرے نال تفصیل گل کرنی ایں۔

رحمت — (چارپائی کے اوپر نیچے ٹٹول کر) ہیں جی بس جان آن ای کرنا ایں۔ میرے
آون تیکر طفیل ہیگا اے تہاڈے کول (چلا جاتا ہے)

طفیل — آہو ہیں ہیگاں ہیگا کا ہتے نہیں بھلا۔ (موڑھا جھاڑ کر) تسیں ایدھر
آجاؤ آپاں جی آرام نال۔

نیما — نہیں بس ایتھے ای ٹھیک اے۔

پیرو — ایہہ رحمت اللہ دا یار اے نیما...... اوہ اپنا ٹیلر اے۔

طفیل — محمد طفیل دو آبیا زوگر حال مقیم ٹیلر ماسٹر۔

رشو — زنانہ کپڑے وی سی لیندا ایں۔

طفیل — ہاں جی اوہو سیٹی دے اے آپاں جی مردانیاں کپڑیاں وچ تاں کمائی کوئی نہیں۔
تاہ مرد لوک ہائے تیکر اوہو سوٹ پائی پھر دے اے ہلے گلّے دے ویلے دے

نیما — تیرے والدین ایتھے رہندے ایں تیرے کول۔

طفیل — نہیں جی والد ہیگا تاں والدہ فوت ہو گئی اے۔

نیما — والد تیرے کول رہندا اے۔

طفیل — اوہنے جی...... آپاں جی ہور کرلئی اے میری سلیکی ماں۔ تاں ساڈے نال
نہیں بولدا...... جد قائداعظم فوت ہوئے اے۔ تد آپا سی لہور اپنے بعد
نہیں فیر آیا کدے۔

نیما ۔ توں شادی شدہ ایں ماسٹر۔

(طفیل شرما جاتا ہے)

رشو ۔ تیری بیوی ہے بئی۔

(طفیل اثبات میں سر ہلاتا ہے)۔

نیما ۔ کنی دیر ہوئی اے تیری شادی نوں۔

طفیل ۔ آمنہ دی بی بی کہندی اے چڑھدے مگھر وچ ڈولا دیاں گے۔

پرو ۔ شاباش بئی تیرے شادی ہوئی نہیں تے اینویں ای شادی شدہ بنیا بیٹھا ایں۔

طفیل ۔ وعدہ تاں ہو گیا اے جی۔ بہن میری جوڑا تاں مندری دے گئی اے۔ بھانجے میرے نے سر بالا بننا ایں......۔ میرے والد دی تھاں محلے دیاں بجرگاں نے ای جانا ایں۔

رشو ۔ (کاٹتے ہوئے) سارا غلا بھروا دتا۔

نیما ۔ پہلے سوال کر کے جواب اچھی طراں سن لیا کر رشو اور پکا کر لیا کر فیر بھریا کر خانہ ۔۔۔ کنی کو آمدنی اے تیری۔

طفیل ۔ ہن تاں اللہ دا شکر اے جی ۔ شکر تاں اودوں بی سی اوہدی جنابوں پر رفوگری اکھاں کڈھ لیندی اے جی۔

رشو ۔ مہینے وچ کنے کو روپے بنا لیندا ایں۔

طفیل ۔ تن سو بی ہو جاندے اے.... کدے ساڈھے تن سو بی بن جاندے اے۔

پرو ۔ اینے پیسیاں وچ تیرا گزارا ہو جاندا اے۔

طفیل ۔ ہاں جی کا ہتے نہیں ہندا بھلا۔ اگے میں بھین نوں دس روپے منی آرڈر کر داسی ہن پندرہ بھیجنا ایں۔ اوہدا سائیں بمار شمار رہندا اے جی۔

نیما ۔ کی بماری اے اوہنوں۔

طفیل ۔ اوداں تاں چنگا اے بس کھنگ آندی اے نما نما تاپ وی رہندا اے پلے داری دا کم کردا اے منڈی وچ۔

نیما ۔ Tuberculosis

رشو ۔ تیرے ذہنی خیالات کیہو جیہے ایں۔

طفیل ۔ اچھے ایں جی اوہدی جناب بچوں ۔
رشو ۔ نماز پڑھدا ایں ۔
(طفیل خاموش ہے)
پربیشن ۔ اوئے کدے نماز وی پڑھی اے ٹیلر ماسٹر صاحب ۔
طفیل ۔ رمضان شریف بچّے تاں ساریاں ای پڑھی دیاں ایں تاں اوداں میں تاں جی۔
گناہ گار جہیا بندا اے ......
نیما ۔ کی لبھیا اے!
رشو ۔ Idiot
طفیل ۔ میں تاں کہنہ ایں طفیل محمد اینویں یا توں تاں دوزخ وچ ای سڑنا ایں ۔
رشو ۔ کوئی نشہ کرنا ایں ۔
طفیل ۔ بس جی روٹی دا ای نشہ اے دو ویلے ۔
رشو ۔ کدے کسے جرم وچ گرفتار ہویا ایں!
طفیل ۔ نہیں جی ۔
رشو ۔ ایہہ اوہدے نال شامل نہیں سی رکشا ڈرائیور نال اوس جرم وچ ۔
پربیشن ۔ نہیں ایہہ تے ہر تریخ تے کچہری آوندا ہندا سی وچارا ۔ باہر ای بہہ رہندا سی ۔
رشو ۔ کُش پیسہ جوڑیا اے
طفیل ۔ جوڑیا اے جی جوڑیا کاہتے نہیں ۔
نیما ۔ کنے روپئے جمع ایں تیرے کول ایس ویلے ۔
طفیل ۔ دُو تاں جی بڈھے بونڈا اے دس دس روپئے والے تاں چار چھوٹے ایں
پنجاں پنجاں والے تے ہور ۔
رشو ۔ کُش پڑھیا وی ایں ۔
طفیل ۔ ہوں او ۔
رشو ۔ دستخط کر لینا ایں ۔
(طفیل اثبات میں سر ہلاتا ہے) ۔
نیما ۔ کنے بچے اے تیری بھین دے ۔

طفیل۔ نوں جنیدے اے جی تاں تن نوٹ ہو گئے

رشو ۔ پڑھ دے نیں سکول وچ !

دولتے۔ (آف کیمرہ) وے دفع دور۔ بھیڑے چندرے کسے تھاں دے کدے نہ
پوری پیسی اللہ دے حکم نال۔

طفیل ۔ ایہہ ساڈی آپاں اے جی۔ آپا دولتے

رشو ۔ ایتھے رہندی اے تیری بھین۔

طفیل۔ نہیں جی ایہہ تاں آپاں جی اے جی ۔ سارے محلے دی آپاں.... سکیاں بھیناں
توں بی بدھ

(آپا داخل ہوتی ہے۔)

دولتے۔ وے اوہ کدھر دفع ہوگیا اے رکشا ڈرائیور بدبخت ...... خراباتی دا بچہ۔

طفیل ۔ اوہ جی آپاں جی......

دولتے ۔ وے تے آہ کون اے۔ کے پیاں کردیاں او تسیں ایس تھاں تے نہ کم نہ کار
شقیناں کسے تھاں دیاں۔

طفیل ۔ ایہہ مہمان ایں آپاں جی رحمت اللہ دے....

دولتے ۔ اِک واری کچہری بھگت کے تے کے مہمان بنا لئے سو.... جے کدھرے قید ہو
جاندا تے فیر اللہ جانے کیہڑے مہمان ہندے او ہدے۔

پیرو ۔ میں بیٹھن آئیسر ایں آپاں جی تہاڈوں کچہری وچ ملیا سی اِک واری جدوں تسیں
رحمت اللہ دی کھڑ کائی کیتی سی۔

رشو ۔ تسیں وی ایتھے ایسے ای محلے وچ رہندے او۔

دولتے ۔ کیوں کوئی جرم اے کوئی میہنہ اے کوئی عیب اے ایس محلے وچ رہنا !۔

بنیا ۔ نہیں جی ساڈا مطلب اے..... اسیں انفرمیشن کٹھیاں کردیاں ایں محلیاں تے.....

دولتے ۔ کے زمانہ آ گیا اے کڑیاں فرامیشناں کٹھیاں کرن ڈیہہ پیاں ایں ۔ ساڈے وقتاں
وچ لکڑاں کٹھیاں کردیاں سن..... ٹاکیاں کٹھیاں کردیاں سن۔ ہن ایہہ کی فرامیشناں
خرباتیاں کٹھیاں پیاں کردیاں او.....

پیرو ۔ ایہہ آپاں جی ایناں دا کم اے تعلیم دے سلسلے وچ۔

دولتے ۔ کدے ناں حاصل ہوسی تعلیم خدا دے فضل نال ...... فرا میٹناں نال کُش نہ بن
سی ...... کتاباں پڑھ دے تے یاد کردے تے خدمت کر دکش ایس وچارے پاکستان دی ۔
نیما ۔ اسیں اپنے وطن لئی انشا اللہ جان لڑا دیاں گے آپاں جی ۔
دولتے ۔ نی کے تہاڈیاں جانا ڈینگ دیاں ماریاں تے کسے تسیں لڑا دتیاں توں
روٹی نہ کھاسیں کڑئیے ۔
رشو ۔ کھانی ایں جی ۔
دولتے ۔ صبر شکر نال کھایا کر۔ ٹھنڈا پانی پیا کر تے اللہ دا شکر کریا کر۔ سڑدی نہ رہیا کر۔
رشو ۔ نہیں جی ہیں تے خوب خوش رہنی آں ۔
دولتے ۔ دفع کے خوش رہندی ہوسیں ......
(رحمت داخل ہوتا ہے اس کی سینی میں تین لمبے لمبے گلاس لسی کے ہیں ۔)
رحمت ۔ آپا جی سلام
دولتے ۔ وعلیکم اسلام ایہہ کے چائی لیانا ایں ۔
رحمت ۔ لسی اے آپاں جی پٹیریاں والی مہماناں لئی ۔ ایہہ لوؤ جی ۔
نیما ۔ پئی اسیں لسی تے نہیں پینیے ۔
رشو ۔ اسیں تے چاہ کوفی وغیرہ پئی دی اے ۔
دولتے ۔ وے دفع کر سو رحمت تلیا ایدھر پھڑا میتوں ۔ صبر شکر ری عادت ای ناں رہ گئی
لوکاں وچ ۔ (گلاس لے کر ڈیک لگاتی ہے)۔
رحمت ۔ اک تسیں لوؤ صاحب جی ۔
پرویشن ۔ لیا یار ایہو جئی لسی کیہڑی روز روز ملنی اے (ہنستا ہے)
رحمت ۔ آہ توں وے لے طفیل۔
طفیل ۔ اچھا (گلاس لے کر چل دیتا ہے ۔)
دولتے ۔ وے کدھر دفع ہون لگیا اے ۔
طفیل ۔ بیٹھے ای ایں آپاں جی ......
دولتے ۔ ایدھر لیا میرے کول ...... اوس بدبخت کالے منہ والی نوں جو دین چلیا ایں ۔
آمنہ دی بی بی نوں ـــ اوہ تینوں لٹ نہ لے سی کھاے سی (اس کے ہاتھ سے گلاس

ے کروہ بھی پی جاتی ہے۔)

رشو — میری ساڑھی کتھے اے؟

نیما — اوہ لفافہ ...... لفافہ کتھے رہ گیا۔

رشو — ایتھے رکھیا سی ہیں...... ایدھر سرہانے ولے .....

نیما — کتے ٹیکسی وچ ای نہ رہ گیا ہووے۔

رشو — کمال کردی ایں میں خود چک کے لیائی ایں نال.......

پربیشن — آہو اوہ تے تہاڈے ہتھ وچ سی۔

دولتے — وے کے پٹے بجھا تراں پاندے او

رحمت — کی گواچ گیا اے جی۔

پیرو — ایتھے ساڑھی سی مس رشیدہ دی... ایدھر رکھی سی ایہناں نے۔

رشو — He came over here' He is a criminal

نیما — بالکل ری اے.... یعنی جب یہ گیا ہے یہاں سے۔

رشو — اس لئے میں سوچ رہی تھی کہ اتنی جلدی یہاں سے کیوں چلا گیا۔

پربیشن — رحمت اللہ۔

رحمت — ہاں جی۔

پربیشن — یاراں نال ہتھ اوئے۔

رحمت — میں تہاڈی گل نہیں سمجھیا۔

پیرو — (گریبان میں ہاتھ ڈال کر) ساڑھی کتھے اے مس رشیدہ دی۔

رحمت — ہیں جی۔

پربیشن — اوئے بدبختا میں تینوں بڑے مان نال لیایا سی ایتھے ایہہ توں کی کیتا؟

دولتے — وے خرا با تیا ایہہ توں کی کیتا۔ دفع کرسو...... بچھڑا الیس نوں فیر اک واری۔ جیل خانے وچ۔

پربیشن — ایدھر آجا۔ آجا میرے نال..... چلو تسیں وی ...... ایہہ تے اک منٹ وچ من جائے گا۔ (لے کر چلتا ہے) نکلنا بالآخر اینھوں ای اے لفافہ۔

طفیل — ایہہ تاں جی ...... اوداں اینوں تاں پتہ نہیں.....

رحمت — توں ایتھے ای رئیں طفیل میرے آن تیکر۔

(سب چلے جاتے ہیں۔)

طفیل — (اپنے آپ سے) میں تاں کہنا ایں بئی طفیل محمدا بندیا ایہہ جھوٹ اے ایداں کد کیتا اے رحمت اللہ نے ...... ایہہ تاں اوہدی قسمت ای بچے گیوں ٹٹ ٹٹ جاندی اے۔

(جا کر چولہے پر سے ہنڈیا اتارتا ہے اور چیزیں سمیٹ کر رکھتا ہے۔ اتنے میں بشیر لفافہ لے کر داخل ہوتا ہے)۔

بشیر — بھا رحمت اللہ کدھر گیا اے۔

طفیل — اوہ تاں کم گیا اے اِک بہت جروری۔ کی کہنا سی۔

بشیر — آہ لفافہ جیہا دے گیا اے اک ٹیکسی ڈرائیور اوتھے موڑ تے۔

طفیل — (لفافہ پکڑ کر) آہ ...... کیہڑا ڈرائیور۔

بشیر — کہندا سی دو بیبیاں تے اک بابو صاحب اترے سی ایس گلی وچ تے اوس گھروڑے لے آ اوہناں دا لفافہ رہ گیا میری ٹیکسی وچ۔

طفیل — ایہہ تاں اوہو اے لفافہ۔ ویکھیا پھیر۔

بشیر — ٹیکسی والا کہن لگا میرے نال تے ہن سواریاں بیٹھیاں ایں توں بھچڑا دے اندر جا کے۔

طفیل — ویکھیا پھیر۔ اوہو گل ہوئی ناں ...... میں تاں کہندا سی۔ (آواز دے کر) بھا جی بھا رحمت اللہ جی۔ اوہی گل ہوئی ناں بئی لفافہ ایتھوں ای نکلنا ایں۔

بشیر — طفیل۔ بھا محمد طفیل۔ کی گل اے۔ کدے نال پیا بولنا ایں۔

(رکٹ)

۲۶

کردار

پرویز : (ویلفیئر آفیسر)

عالیہ : توکلی صاحب کی خوبصورت تعلیم یافتہ بیٹی

سیکو جی: بیگم توکلی۔ اَن پڑھ بیگم

زارا : عالیہ کی سہیلی

شینو : عالیہ کی ہم عمر

سلِٹ : ماڈرن لڑکی

باجی : نخرے والی دوست

آپا جی : سیکو کی غریب بڑی بہن

سین — ۱

ان ڈور ———————— شام

(توکّلی صاحب کا کشادہ اور شان دار ڈرائینگ رُوم ایک صوفے پر زارا بیٹھی ہے اس کے قدموں میں سلیٹ ہے۔ زارا سلٹ کے ہاتھ کو نیل پالش لگا رہی ہے زارا کے پہلو میں آرام صوفہ پر شینو بیٹھی ہے وہ زارا کے بال کنگھی کر رہی ہے اس کے پاس بڑے سٹول پر عالیہ چڑھی ہوئی ہے اور وہ لیمپ کا شیڈ بدل رہی ہے۔ باجی کے ہاتھ میں انگریزی نظموں کی کتاب ہے اور وہ گھوم پھر کر اس میں سے یہ نظم سنا رہی ہے۔)

Part of the moon was falling down the west
Dragging the whole sky with it to the hills
Its lights poured softly in her lap
She saw it and spread her apron to it
She put out her hand
Among the harp-like morning glory strings
Damp with the dew from garden bed to leaves

زارا — ہائے بھئی۔ پلیز باجی سٹاپ اٹ

باجی — Part of the Moon was falling down the West

سلیٹ — بس کر۔ بس کر۔ رہن دے میم صاحب۔ اینویں خواہ مخواہ فارن پوئٹس وچ پرائڈ لے رہی ایں۔ کدے اقبال پڑھیا اے؟

باجی — لیس۔

شینو — اینا وڈا پوئیٹ تے لاسٹ سنچری وچ پیدا ای نہیں ہویا۔

عالیہ ۔ تینوں کس طراں پتہ اے ۔

شینو ۔ مینوں ڈیڈی نے دسیا اے ۔

باجی ۔ یور ڈیڈی از رائیٹ ۔

سلِٹ ۔ اے تیرے ورگیاں اپنے کلچر نوں چھڈ کے دوسریاں وَل تے نسھ دیاں نے ۔ تے نہ

ایدھر دیاں رہندیاں نے تے نہ اودھر دیاں ۔

باجی ۔ توں کی جانی ایں اپنے کلچر دی بابت

سلِٹ ۔ مَیں سب کُش جان دی ایں آئی ڈانٹ فار ورائی کلچر...... آئی ہَیٹ اِٹ ۔

باجی ۔ اچھا نیر اقبال دا اِک شعر سُنا

شینو ۔ میرے ڈیڈی نوں زبانی یاد نے ۔ اقبال دے ہزاراں شعر ۔

باجی ۔ مَیں سلِٹ نوں پچھ رہی ایں تینوں نہیں ۔

سلِٹ ۔ لیا کتاب مَیں تہانوں پڑھ کے سنا دینی آں ۔

زارا ۔ کتاب وچوں نہیں زبانی سُنا ۔

باجی ۔ پروا نہیں کتاب وچوں ای سُنا کے وخا دے ایہہ ٹیسٹ وی منظور اے عالیہ ۔

عالیہ ۔ یس

باجی ۔ کتاب ہے تہاڈے گھر کوئی ڈاکٹر اقبال دی ۔

عالیہ ۔ کیہڑی کتاب ؟

باجی ۔ نیلی جہی جیدے اُتے گولڈن ڈائی وچ ناں لکھیا اے ۔ بالِ جبریل دا ۔

سلِٹ ۔ چل توں ڈاکٹر اقبال دی کسے کتاب دا ناں دس دے زبانی ۔ میں من لواں ۔

شینو ۔ گرلز ڈونٹ فائیٹ ۔

باجی ۔ توں لیا کتاب ایلا اِک منٹ لئی ۔

عالیہ ۔ بئی ساڈے گھر اقبال دی کوئی کتاب نہیں ہیگی ۔

شینو ۔ زارا ۔ شیم آن یو ۔

عالیہ ۔ ہائے بئی تسی میرے پچھے کیوں پے گیاں جے اپنی لڑائی لڑو ۔ نہیں ہیگی کتاب تے نہ

سہی کوئی ضروری تھوڑا ای اے ۔

آپا ۔ (آف کیمرہ) عالیہ ۔ عالیہ ۔

عالیہ ۔ جی آپا جی ۔

آپا ۔ مَیں آجاواں اندر ۔

عالیہ ۔ ہاں جی ضرور ۔

زارا ۔ آؤ، آؤ آپا جی۔ تہاڈا اپنا گھر اے۔ (آپا داخل ہوتی ہے)

آپا ۔ السلام علیکم ۔

سب ۔ وعلیکم السلام ۔

آپا ۔ ہائے کُڑیے۔ توں خیر نال اُنّے کیوں کھلوتی ہوئی ایں ۔

عالیہ ۔ مَیں ایہہ شیڈ بدل رہی ایں آپا جی۔ بڑا میلا ہوگیا اے ۔

آپا ۔ گھر وچ ویہہ نوکر پنجاہ خانسامے ایں تینوں کی لوڑ اے ۔ شیڈ بدلنے دی۔ کسے نوں کہہ چھڈنا سی ۔

باجی ۔ ایہہ اپنا مستری پن وکھانا چاہندی اے آپا جی ۔

عالیہ ۔ (اُترتے ہوئے) دفع دُور مینوں کی لوڑ اے ۔ (ہاتھ میں شیڈ ہے)

شینو ۔ ہائے میرے اللہ تے حالی تیکر لگایا ای نہیں ۔

عالیہ ۔ تُسی نے بکواس کر رہیاں سی ساریاں میں لگاندی کس طراں تُسی چلو آپا جی اندر امی کول ۔

زارا ۔ بیٹھو جی آپا جی تہاڈے نال تے گلاں کرن نوں جی کردا اے ۔

عالیہ ۔ نہیں ہُنی ایہناں نوں جان دے زارا ۔

سلٹ ۔ ہُن تواپنے Poor relation کولوں شرمندہ کیوں ایں ۔

باجی ۔ reason being that

عالیہ ۔ سٹاپ اٹ ۔ سٹاپ اٹ پلیز ۔ آپا جی تُسی چلو اندر ۔

آپا ۔ اچار تیار اے تے نالے روٹیاں دی ۔

سلٹ ۔ گڈ ۔ ویری گڈ ۔ ایتھے لیاؤ آپا جی ۔

آپا ۔ ایتھے کھاؤ گیاں ڈرائنگ روم وچ

عالیہ ۔ کوئی گل نہیں جی اچار پارٹی کدھرے دی ہو سکدی اے ۔

آپا ۔ میری ماں اللہ بخشے اچار پاندی ہندی سی ۔ تے نمبوآں دا ۔ اوہدے ہتھ دا پایا ہویا اچار تلے تلے ۔

زارا ۔ اچار پا کے وبیچدے سن تہاڈے اماں جی ۔

آپا ۔ ایڈی تے ساڈی پہنچ نہیں سی سودا خریدن دی بس اپنی محنت لے لیندی سی۔ چار آنے دھڑی ۔

سلٹ ۔ تے اینیاں نمبراں نوں کٹ داکون سی آپا جی

آپا ۔ میں وی کٹ دی ساں تے عالیہ دی امی دی کٹ دی ہندی سی ۔ سانوں بے بے آنہ آنہ دیندی سی شام نوں ۔

شینو ۔ تے تسی اوہ آنہ لے کے کی کردیاں سی آپا جی ۔

آپا ۔ اوہ اسیں اپنے اپنے بوراں نوں دے وندیاں سی ۔

باجی ۔ ہائے ہاؤ سویٹ آف آپاں ڈئیر

آپا ۔ وساکھی دے میلے تے سانوں دو دو آنے ملدے سن مینوں تے سکینہ نوں ۔

زارا ۔ سکینہ کون؟

آپا ۔ ایہہ اپنی عالیہ دی امی ۔

شینو ۔ تیری امی دا اصل ناں سکینہ اے ایلا ۔

عالیہ ۔ یس ۔

باجی ۔ بڑا سویٹ ناں ایں ۔

آپا ۔ اسیں جا کے چوڑیاں چڑھاؤندیاں سی میلے وچ پیسے پیسے دیاں تے پیسے دے جھوٹے لیندیاں سی پکھوڑے تے ۔

عالیہ ۔ آپاں جی تسی جا کے اچار بھجواؤ جلدی نال ۔

آپا ۔ میں آپ لیا آنی ایں ۔

عالیہ ۔ نہ نہ تسی خود نہ لیانا ں بیرے دے ہتھ بھیج دینا ۔

آپا ۔ ہائے لے اچار دا کوئی بھارا ے ۔ (جاتے ہوئے) میں اک منٹ وچ لے آنی آں ۔

باجی ۔ اوہدے نال روٹیاں نہ لیانا آپی جی سلائس لے آنا ۔

آپا ۔ سلائس کتھے سیک کے ۔

باجی ۔ سیکیاں ہویاں نوں سلائس نہیں کہندے آپا جی ٹوسٹ کہندے ایں

(جاتی ہے)

عالیہ ۔ ایہناں نوں چنگا بھلا پتہ اے سلائس اور ٹوسٹ دا فرق ۔ فیر پتہ نہیں کیوں ......

شینو ۔ نئی انسان بھل وی تے جاندا اے ۔

زارا ۔ لیکن تواینی پریشان کیوں ہورہی ایں ایلا ہر گھر وچ پرانے فیشن دے لوک موجود اے ۔

سلٹ ۔ اور حالی ایہہ کئی سال لین گے گراؤنڈ ویلی کرن وچ ۔

باجی ۔ ناٹ موردین تھرڈی ایئرز ۔

شینو ۔ تینوں تے خوش ہونا چاہی دا اے تیری امی کم از کم نیو لائیٹ دی لے ۔

عالیہ ۔ مَیں خوش آں نئی تہانوں کتنے ایسی غلط فہمی وچ پا دتا اے ۔ نئی مَیں خوش نہیں ۔

(آپا ٹرے میں اچار اور سلائس رکھ کر لاتی ہے ۔)

زارا ۔ ونڈر فل آپا جی ونڈر فل ۔

باجی ۔ نتھنگ ٹو بیٹ اچار پارٹی ۔

عالیہ ۔ لیاؤ میینوں پھڑاؤ ۔

آپا ۔ نال لسی پیو گیاں کہ چا ۔

شینو ۔ چاہ ٹھیک اے آپا جی

سلٹ ۔ لیکن حالی نہیں ذرا ٹھہر کے ۔

عالیہ ۔ کافی بنی ہووے تے اوہ دسو ۔

زارا ۔ نہ بابا اینی گرمی وچ کافی ٹھیک نہیں ۔

آپا ۔ پتہ نہیں کی سوادا اے ایس کافی دچ اسی تے ستو ٹھنڈے کر کے پیندے ہندے سی ۔ ایہہ ایاں کے پیندے اے ۔

عالیہ ۔ کوئی ستو نہیں ہندی آپاں جی

آپا ۔ ساڈے چک جھمرے بابا کرم الٰہی حکیم کھجوراں دیاں گٹکاں بھن کے تے فیر پیس کے اوہناں دا کاڑھا بناندا ہوندا سی ۔ بالکل ایہو جیہا سواد سی اوہدا کافی ورگا ۔

عالیہ ۔ اچھا آپا جی تسیں چلو اندر ۔

(آپا جاتی ہے اور لڑکیاں آم کا اچار کھا رہی ہیں ۔)

شینو ۔ بھئی مَیں نے اپنے گھر دے ڈرائینگ روم وچ اِک مرتبان اچار دا رکھاں گی ہمیشہ لنگدیاں اِک پھاڑی منہ وچ پائی ۔

زارا ۔ تے جے تیرے صاحب نوں پسند نہ آیا مرتبان

شینو ۔ واہ پسند کیوں نہ آیا۔ او تھے میرا حکم چلنا ایں کہ صاحب دا۔

سلٹ ۔ ہاں بھئی شادی توں بعد تے زندگی آسان ہو جاندی اے اپنی مرضی دے مطابق۔

زارا ۔ مطلب ایہہ کہ توں وی اِک مرتبان رکھن دا پروگرام بنایا ہویا اے ۔ دل وچ ۔

سلٹ ۔ ہرگز نہیں میریاں خواہشاں چھوٹیاں چھوٹیاں ایں۔ بالکل معمولی جیاں۔ اِک ایرانی قالین ہووے اِک ایرانی بلی ہووے گودی وچ تے میں سارا دن ہولی ہولی پستے چھل چھل کے کھاندی رہواں ۔ ایرانی پستے۔

شینو ۔ تے گرمیاں وچ کی کریں گی میم صاحب۔

سلٹ ۔ ایئر کنڈیشنر لگا کے چلغوزے کھایا کراں گی۔

زارا ۔ پتہ وی اے زیادہ پیٹو کڑیاں نوں پسند نئیں کردے آدمی۔

سلٹ ۔ رہن دے۔ پیٹو بیویاں نوں پسند نہ کردے ہون تے کباباں دیاں دکاناں اگے ایڈیاں موٹراں کیوں ہون ہر شام نوں۔

باجی ۔ بالکل ٹھیک اے۔ ماورا دی شادی نوں چار مہینے ہو گئے ایں اَدر ہالے تیکر اوہناں نے گھر وچ اِک واری وی کھانا نہیں کھادا

عالیہ ۔ اسیں وی شام نوں اکثر باہر ای کھانا کھاندے ایں۔

سلٹ ۔ تسیں تے بادشاہ اوس عالیہ جی تسیں بھاویں دِن نوں وی نہ کھاؤ۔

زارا ۔ اِک دن ماورا گئی سی اپنے باورچی خانے ولے تے اوہدے ہزبنڈ نے اوہنوں روک دتا کہ تسیں نہ جایا کرو اودھر۔ چنگا نہیں لگدا۔

سلٹ ۔ ٹھیک اے۔ ایڈے ایڈے وڈے صاحب دی بیوی باورچی خانیاں وچ جھاتیاں ماردی اچھی وی نہیں لگدی۔

باجی ۔ ہزبنڈ ہونا چاہیدا اے بڑا پولش ویری رچ۔ لیکن اوہنوں پہننے چاہی دے ایں دیسی کپڑے۔

زارا ۔ دیسی کپڑے۔

باجی ۔ یس ایہدے نال بڑی Dignity پیدا ہو جاندی اے۔ کھدر دا کرتہ سفید

When you come out simple looking — شلوار دیسی چپلی

then the thing attract

عالیہ — مینوں ذرا نہیں اچھا لگدا ایہہ ڈریس مرداں تے۔

باجی — تینوں چک جھمرہ یاد آجاندا ہوناایں۔

عالیہ — I have not seen that place

سلِٹ — بھئی فیر کی ہوئیا۔ ناراض کیوں ہونی ایں ساریاں دا بیگ گراؤنڈ ایہو جیہا ای اے۔

عالیہ — لیکن میرا کوئی تعلق نہیں کِسے چک جھمرے نال۔ مَیں تے اج تیکر کوئی پنڈ ویکھیا ای نہیں پاکستان دا۔

زارا — جدوں پنڈی کراچی جانی ایں تے راہ وچ پنڈ نظر نہیں آوندے۔

عالیہ — بھئی اول تے اسیں بائی ایئر جائی دا اے تے جے کار وچ جائیے دِی اَور دیہات نظر آجان تے ایدھے وچ میرا کی قصور اے۔

باجی — اچھا بئی پلیز...... نو فائٹنگ .... سیز فائر سیز فائر۔

سلِٹ — چاہ دا تے کہہ آ۔

عالیہ — (جاندے ہوئے) آئی ایم سوری ..... مَیں خود بنوائی ایں خانسامے دے سِر تے کھلو کے۔ ہور کِسے چیز دی ضرورت تے نہیں۔

زارا — کُش مِٹھی چیز ہووے فرج وچ تے لیندی آویں

عالیہ — برفی وغیرہ۔

زارا — ہاں برفی وغیرہ یا کوئی چاکلیٹ ہیں۔

عالیہ — (جاندے ہوئے) اچھا...... میرے لئی اِک پہاڑی رکھنا سنبھال کے مَیں چاہ نال کھانی ایں۔

باجی — Alright do not worry

سلِٹ — ایہہ اگے نالوں سمارٹ نہیں ہوگئی

شینو — کون۔ ایلا۔

سلِٹ — ہوں

زارا ۔ بالکل ہُن تے ایہہ بہت ای Pretty ۔ لگدی اے۔
باجی ۔ مینوں تے ایدھی گفتگو دا سٹائل بہت پسند اے۔
شینو ۔ اینی Rich ہو کے لگدی تے نہیں بالکل
سلِٹ ۔ وبری سویٹ گرل۔ بالکل Doll اے

(پرویز داخل ہوتا ہے۔ اس نے کندھے پر کوٹ
ڈال رکھا ہے۔ ذرا رکتا ہے۔)

پرویز ۔ السلام علیکم۔
سب ۔ وعلیکم السلام۔
باجی ۔ وہاٹ کین وی ڈو فار یو سر!
پرویز ۔ مِس عالیہ۔
زارا ۔ مِس عالیہ ہے جی بالکل ہے۔ تسیں تشریف رکھو۔

(بیٹھ جاتا ہے)

شینو ۔ اوہ ساڈے لئی چاہ بنان گئی اے۔
پرویز ۔ اوہ خود
سلِٹ ۔ جی تہانوں حیرانی کیوں ہورہی اے۔
پرویز ۔ حیرانی تے کوئی نہیں بڑی اچھی گل اے ...... میرا مطلب سی .... میں
گڈی لے آیاں ایں اوہناں لئی۔
باجی ۔ اوہدے نال اسیں وی شامل ایں جناب۔
پرویز ۔ ٹھیک اے جی تہاڈی ای اے گڈی۔
زارا ۔ تسیں بہت تیز تے ڈرائیور نہیں کردے۔
پرویز ۔ میں تے .... جی .... میں تاں نہیں .... میرا مطلب سی جی اوہ۔
ڈرائیور اے جی ساڈا۔
شینو ۔ ایہہ جی جی کہن دی تہانوں شروع توں عادت اے۔
پرویز ۔ جی۔
سلِٹ ۔ تسیں کدوں گوں دے عالیہ نوں جاندے او۔

پرویز ـ کوئی چار پنج Exactly جی ـ پنج سال ہو گئے ایں ۔
زارا ـ بڑی میسنی اے ساہنوں دسیا ای نہیں
پرویز ـ (ہنس کر اچھا جی (سنجیدہ) ایدھی لوڑدی کی سی جی ۔
شینو ـ اسی اوہدیاں astest Friends ایں جی تہاڈے کولوں وی ودھ کے
پرویز ـ اوہ جی ہیں تے ...... ہیں ہاں جی ہیں ۔۔
باجی ـ تسیں بہتا جی جی نہ استعمال کر یا کرو اپنی گفتگو وچ ۔
پرویز ـ اچھا جی ۔
زارا ـ ایہہ تہاڈا پہلا سبق اے ساڈے ولوں (ٹوکلی کے انداز میں) اگلا سبق اسیں
تہانوں فیر دساں گے ۔
پرویز ـ (اٹھ کر جاتے ہوئے) آیا جی ......
سلٹ ـ ہئی بڑا ای سویٹ ینگ مین اے ۔ ونڈر فل ۔
زارا ـ تسیں ایلا دی چوری دیکھو اج تک ساہنوں دسیا ای نہیں ۔
باجی ـ اک واری ذکر تے کیتا سی اوہنے پک تک تے لیکن اوہ تے بھن لین دبلے پتلے
نوجوان دا ذکر کر رہی سی ۔

(عالیہ داخل ہوتی ہے)

سینو ـ ایہہ اوس تھن لین توں کدھرے خوبصورت اے ۔
عالیہ ـ لوڈ ہئی چاہ آرہی اے تہاڈی ۔
زارا ـ ایدھر تُسی ذرا ساڈے کول ...... بیٹھ ایتھے تیرا گاٹا وڈھیئے ۔
عالیہ ـ ہائے ـ کی گل ایہہ ۔
باجی ـ توں اپنے ہینڈسم آدمی نوں اج تک کیوں لکائی رکھیا ۔
عالیہ ـ کیہڑا آدمی ؟
شینو ـ بیٹوفل ......
زارا ـ ساہنوں دسنا تے سی ۔
سلٹ ـ اسیں اوہدا کیہڑا اچار پا لینا سی ایسے خوش پوش آدمی دا ۔
عالیہ ـ کون ہے ۔

باجی ۔ بڑا سلیقہ اے اوہنوں کپڑے پان دا۔
عالیہ ۔ کون ہی ۔
شینو ۔ جوانی وچ ایسی ای صحت ہونی چاہی دی اے ۔ گھنگھریا لے بال ......
زارا ۔ گھنگھریالے بال تے نہیں ۔ ویسے بڑی اچھی Crop اے بالاں دی ......
باجی ۔ اور سمائیل کدی خوبصورت اے ۔
عالیہ ۔ کون ہی کدھا ذکر ہو رہیا اے ۔
زارا ۔ ایہو ای جیہڑا تیرے لئی گڈی لے کے آندا اے ۔
عالیہ ۔ گڈی ۔ میرے لئی ۔ ؟
باجی ۔ ناؤ ڈونٹ بی سلی ۔
(آپا جی اور بیگم توکلی داخل ہوتے ہیں)
لڑکیاں ۔ (اٹھ کر) سلاما علیکم ۔ سلاما علیکم آنٹی ۔
آپا ۔ وعلیکم اسلام وعلیکم اسلام ۔ بیٹھو بیٹیا بیٹھو ۔
باجی ۔ آنٹی انکل اج تے بہت ای ڈیشنگ لگ رہئے سی ۔
آپا ۔ بس کدے کدے اینویں لگ جاندے نیں بیٹیا ۔
سیکو ۔ یور انکل از ویری اولڈ جوانی دچ بڑے خوبصورت لگدے سی ۔
زارا ۔ ہائے آنٹی مینوں نے انکل بڑے ای سویٹ لگدے نیں ۔ سفید بال ایہناں نوں بڑے ای سج دے اے ۔
سیکو ۔ میرے وال تے قدرتی طور تے کالے نیں ہیں کدے ڈائی تے نہیں کیتے ۔
شینو ۔ آنٹی تسی دی آج بہت ای چنگے لگدے او ۔
سیکو ۔ میں تے اج سگوں منہ وی نہیں دھوتا ۔
آپا ۔ کوئی گل نہیں تہانوں کی ضرورت اے منہ دھون دی ۔
سلٹ ۔ ہرگز نہیں آپا ۔ آنٹی اوس دن ساڈے کالج آئے تے ساریاں کڑیاں ایناں دے گرد گھیرا پا کے کھڑیاں ہوگیاں ۔
سیکو ۔ اوس دن میں میک اپ تے نہیں سی کیتا ۔
آپا ۔ کی ضرورت اے جی تہانوں میک اپ کرن دی ۔

زارا ـ عالیہ توں جلیس تے بہت ہوئیں گی اپنی امی کولوں۔
سیکو ـ نہیں بھئی میری دھی وی کافی بیوٹیفل اے۔ ذرا ایدھی تھوڑی راونڈ اے۔ ورنہ شکل تے بہت پیاری اے۔
آپا ـ نہیں باجی ماں والی گل تے نئیں نا۔
عالیہ ـ ہائے امی توں کون ودھ سکدا اے۔ اگر امی دی ایج نہ ہووے تے فیر کسے نوں شک ......
سیکو ـ میرے تے لگدی تے نئیں میری ایج مینوں تے اکثر لوک ان میرڈ سمجھدے این۔ جدوں میں پہلی واری کراچی گئی آں تے ساریاں ہوسٹساں مینوں مس کہہ کے ای بلاندیاں سی۔
آپا ـ تسیں لگدے او سکینہ۔ تہانوں خدا نے ایہہ عطا کیتا اے۔ اے دتا اے خوبصورتی ـ ادر کم عمر نظر آنا ـــ
باجی ـ لیکن میں انکل نوں زیادہ Attractive سمجھدی ایں معاف کرنا آنٹی۔
سیکو ـ اگر اوہناں دے منہ تے ماتا دے داغ نہ ہوندے تے فیر ایس ویلے لہور وچوں۔...
زارا ـ ہائے نئیں آنٹی ایہہ تے بہت ای اچھے لگدے اے۔
شینو ـ آپا جی تسیں اپنی عینک دا فریم بدل دیو مینوں نئیں چنگے لگدے ایہدے وچ ٹراولڈ فیشن جھالگدا اے ایہہ فریم چارلی چیپلن والا۔
باجی ـ ہائے بیوقوف ایہہ تے Vogue وچ آگیا اے اج کل۔
آپا ـ میں تاں کہندی آں سکینہ نوں۔ پی فریم بدلنا چاہی دا اے پر بھائی جان نہیں من دے۔
سیکو ـ ایہہ ساڑھی تہاڈے انکل اوتھوں ای لیائے سی پیرس توں۔
عالیہ ـ نئیں ایہہ تے بڈھا لیسٹ توں لئی سی ڈیڈی نے۔ Hand-woven اے۔
کڑکیاں ـ ہاؤ ونڈرفل ـــ
(سب دیکھتی ہیں)
سلیٹ ـ آنٹی سچی تسیں بڑے ای خوش قسمت او۔

سیکو ۔ اسی ایگریکلچر ..... ایمپلائمنٹس دا اِک ہور کارخانہ لگا رہے آں فیر تہاڈی آنٹی ایس
توں وی زیادہ خوش قسمت ہو جائیگی ۔ خوبصورت عورت خوش قسمت وی ہووے
تے فیر بڑی اچھی لگدی اے ۔ حتیٰ کہ اپنے سوہریاں نوں وی اچھی لگدی اے ۔
بچی کڑئیاں نوں کُش چاء وغیرہ پلائی سی ۔
عالیہ ۔ آ رئی اے چاء امی جی ۔
سیکو ۔ ہائے خالی چاء ۔
زارا ۔ اسیں اچار پارٹی منا رئیاں سی آنٹی ۔ تہانوں دسیا نئیں اینے ۔
سیکو ۔ اچار ! ایہہ جیہڑا صاحب وغیرہ داہندا اے ۔
شینو ۔ ہاں ۔ آنٹی ۔
سیکو ۔ بچی ایہہ تے بڑی شرم دی گل اے ایلا بٹی ۔ توکلی صاحب دے گھر توں
اپنیاں سہیلیاں نوں اچار پارٹی دلویں ۔
باجی ۔ بالکل ٹھیک اے آنٹی ۔ اسیں خود زبردستی اچار پارٹی لئی اے ایدھے کولوں ۔
سیکو ۔ لیکن کیوں بھئی کی وجہ اے ۔
سلٹ ۔ آنٹی ویکھو ناں جدوں بندہ Well piaced ہووے ناں ۔
بڑی حیثیت والا تہاڈے ورگا لکھ پتی تے فیر اودہی اچار پارٹی وی اِک معزز
چیز بندی اے ۔
باجی ۔ اے بگ ٹریٹ آنٹی ۔
سیکو ۔ چلو ٹھیک کہ اتھے ای بیہہ رہنا ایں ۔
آپا ۔ تسیں خود ای فرمایا سی بچی کڑئیاں ولوں بندے چلئے اوہ ساڑھی وی ویکھ
لین گئیاں ۔
لڑکیاں ۔ ونڈرفل آنٹی ونڈرفل ۔
سیکو ۔ اچھا سی بو بچی ۔ تسیں کھیلو ۔ گپ ٹراؤ ۔ ریسٹ کرو ۔ شام نوں باجی ولے جانا ایں ایلا ۔
عالیہ ۔ تسیں آ جاؤ گے اوس ویلے تک ۔
سیکو ۔ آ ہو کیوں نئیں ۔ بالکل ٹھیک پرفیکٹ ۔
آپا ۔ آ جاواں گے ۔

(آپا اور سیکو جاتی ہیں)

زارا — اوہنوں بلا ذرا اوہدے نال انٹرویو کریئے۔

عالیہ — کون بابا؟

باجی — ویٹ ہینڈسم ینگ مین۔

عالیہ — کی بکواس کر رہیاں او۔

شینو — ٹھہر جا میں بلا کے لیانی آں۔ اے Would be ان لاز دیاں خوشامداں کر رئیا ہونا ایں۔

(جاتی ہے)

عالیہ — ہٹ کش پتہ وی لگے۔

باجی — ہٹی سانوں تیرا چوائس بہت پسند آیا اے ایلا۔ ونڈر فل۔

سلٹ — اوہدے نال ساڈی اچھی طراں گل تے کرا۔

(پرویز ڈرے اور فائیلیں بغل میں داب کر اندر آتا ہے)

پرویز — صاحب کہہ رئے ایں میری فلیٹ دے دیو جلدی نال۔

عالیہ — ایتھے تے نئیں ہیگی شاید۔ کتھے اے۔ (تلاش کرتی ہے۔)

پرویز — پتہ نہیں جی۔ کہندے سی تہانوں ای پتہ اے۔

زارا — اینیاں خوشامداں نہ کریا کرو۔

سلٹ — نئیں ٹئی ایہہ بہت ضروری اے۔ اچھا امپریشن پانا وی بڑا کم اے۔

باجی — ہٹی ایلا توں ایس جنٹلمین نوں ساڈے کولوں کیوں چھپایا اج تک —؟

عالیہ — کنوں — ایہنوں

ساری — یس یس یس

عالیہ — ایہہ تے ساڈا ملازم اے۔ کارخانے دا ویلفیئر انجنیئر —

باجی — او مائی گاڈ۔

زارا — کس سکیل وچ اے۔

پرویز — ساڈھے تن سو — پندرہ — سوا چار سو —۔ پنج سو —

شینو — لے میں اہناں نوں اندر بنگلے وچ لبھدی آئی ایں۔

سلِٹ — ایہہ ملازم اے عالیہ بوراں دا ویل فیئر آفیسر ساڈھے تن سو پندرہ سوا چار سو پنج سو —

باجی — آئی ایم سوری ایلا - آئی ایم رئیلی سوری —

عالیہ — اوہناں نوں کہہ ڈیوٹی نئیں لبھدی - ایسے طراں ای چلے جان —

پرویز — بہت اچھا جی ۔

(چلا جاتا ہے)

زارا — بئی ویری سوری ایلا — سانوں پتہ نئیں سی بالکل —

عالیہ — تسیں اوہنوں کی سمجھ رئے سی —

شینو — بئی ساڈا تے خیال سی — میرا مطلب اے ۔

باجی — بئی ایہہ تیرا منگیتر ہوئے گا ۔

(عالیہ ہونہہ کرتی ہے)

سلِٹ — بالکل لگدا ای نئیں — ایدی شکل ای نئیں منگیتراں ورگی ۔

شینو — ایہہ وچارا موٹو جیا ویسے شریف آدمی لگدا اے ۔

زارا — تسیں غور نئیں کیتا گنجا وی اے ۔

باجی — اور کپڑے ویکھے سی کھلے کھلے ۔ سرکس دا جوکر جیا لگ رہیا سی ۔

سلِٹ — کش ہکلا وی معلوم ہوندا اے ۔ رُک رُک کے جی جی جی کہندا اے ۔

زارا — تسیں کوئی سمارٹ جیا نئیں رکھ سکدے ویل فیئر آفیسر —

باجی — اپنی تنخواہ تے ایہو جیا مِل سکدا اے ڈفر جیا موٹا جیا —

شینو — ٹھیک اے ۔ ساڑھے تن سو — پندرہ — سوا چار سو — پنج سو —

(کٹ)

۲۷

کردار:۔

بابو علم دین ۔ عرائض نویس۔ دو بیویوں کا شوہر

چھوٹی خانم ۔ میک اپ کی شوقین

برادر نسبتی فلفلو۔

رحمت اللہ ۔ رکشا ڈرائیور

بیٹا جاوید ۔ بابو علم دین کا بیٹا

سین — ۱

ان ڈور ———————————— دن

(جب سین کھلتا ہے تو بابو علم دین مونڈھے پر بیٹھے
اپنے لڑکے سے سر میں تیل لگوا رہے ہیں وہ ان کے
سر کی چمپی کر رہا ہے اور ساتھ ساتھ باتیں بھی کئے جاتا
ہے۔ اس وقت وہ چھوٹی بیگم کے گھر میں موجود ہیں)۔

علم دین — آہستہ بیٹا جی۔ ہولی..... بہ طریقِ احسن و بہ طریقِ ملائمت۔

بیٹا — میں تے بہت آہستہ کر رہیا ایں اَبا جی

بابو — ہرگز آہستہ نہیں مطلق آہستہ نہیں۔

بیٹا — (ہاتھ رگڑتے ہوئے) اچھا۔ لوؤ فیر تہانوں اپنا اصلی ہتھ وکھانواں

بابو — آہستہ آہستہ۔ بیٹا جی کی کری جا رہے او۔ خدا تہانوں تباہ و برباد فرماوے۔ نرمی دا ہتھ لگاؤ والدِ کمزور و ناتواں تے۔

بیٹا — تسیں کمزور او ابا جی۔

بابو — جی۔ بے حد۔ بے حساب۔ کمزور اور ناتواں۔

بیٹا — (ہنس کر) تسیں تے ایڈے موٹے او ماشاءاللہ۔

بابو — موٹے ہونا کمزوری دی نشانی اے۔ ناتوانی دی علامت اے۔ ہر او شخص جو تہانوں ایس کائنات وچ موٹا فربہ اور لحیم شحیم نظر آندا اے۔ کمزور اے اور جملہ بیماری ہائے جلی وخفی اوہدے تعاقب وچ لگیاں ہوئیاں ایں۔

بیٹا — یار ابا۔

(بابو خاموش ہے)

بیٹا — یار ابا جی۔

بابو — جی بیٹا جی۔

بیٹا — توں تے وچوں گنجا ہو گیا ایں۔ ابا جی

باگو ـ جس وقت مصائب زمانہ اور وزن ہائے دُنیا سر تے زیادہ پیندے ایں صاحبزادہ
من ۔انسان خود بخود گنجا ہو جاندا اے ۔
بٹیا ـ فیر وی ابا جی تسیں کدوں کو دے گنجے ہوئے او ۔
باگو ـ مینوں گنجے ہوئے نوں عرصہ اٹھ سال دا گذر چکیا اے بٹیا جی لیکن مَیں اپنے
نوں ایس گنجے پن دا علم ہون ای نہیں دتا ۔ میرے دل تے چھری چلدی سی ۔
کلیجے تے آری وگدی سی ۔
بٹیا ـ اپنے آپ نوں پتہ کیوں نہ ہون دِتا ابا جی
باگو ـ میں تہاڈی چھوٹی امی نال شادی کر رہیا سی ایس واسطے بٹیا جی ۔
بٹیا ـ گنجے دا شادی نال کی تعلق ابا جی ۔
باگو ـ بٹیا جی تسیں مالش کردا پنے مجبور و محکوم والد دے سر تے اور جملہ اصول ہائے نفسیات
وچ الجھن دی کوشش نہ کرو ۔
بٹیا ـ دسوناں ابا جی ۔
باگو ـ بھل جاؤ بٹیا جی ۔
بٹیا ـ اچھا فیر مَیں نہیں تہاڈے نال بولنا ۔
باگو ـ بیٹے میرے ۔ایہہ راز مَیں جملہ عوام تے آشکارا نہیں کرہ سکدا ۔
بٹیا ـ ایس ویلے ایتھے میتوں سوا ہور کون اے ؟
باگو ـ (ادھر ادھر دیکھکر) چھوٹی اندر اے ؟
بٹیا ـ اندر اے جی ۔
باگو ـ کس فعل تے عمل پیرا اے ۔
بٹیا ـ سُرمہ پارٹی اے جی چھوٹی امی ۔
باگو ـ سب بیٹے ـ ایس میری گل نوں گوش ہوش نال سُنیں اور جس وقت وی تینوں
مناسب وقت ملے ایس تے توجہ فرماویں ۔
بٹیا ـ ہاں جی ۔
باگو ـ پہلی شادی دے وقت مرد دے سر دا گنج اہالیان سسرال نوں ایس قدر خوفزدہ
نہیں کردا جسقدر کہ دوسری شادی دے وقت کردا اے ۔لہٰذا تیرے تے واجب

اے کہ جدوں دوسری شادی لئی بطرف خانہ سسرال خود جاویں تے سر نوں اچھی طرح ڈھک کے اور پوشیدہ کر کے جائیں۔

بٹیا — توبہ کرو ابا جی مہنگائی دا زمانہ اے۔ اج کل تے اک شادی وارا نہیں کھاندی تسیں دوجی دیاں گلاں کرن ڈہیے او۔

بالو — بے شک بٹیا جی تسیں درست فرماندے او پاکستان دی نسل نو نسل پہلے کولوں زیادہ سمجھدار اور زیادہ فہم و فراست دی مالک اے۔

بٹیا — ئیں کیا یار ابا (ہاتھ مار کر)

بالو — آہستہ بٹیا جی آہستہ۔

بٹیا — اک گل تے دسو۔

بالو — فرماؤ جی..... ضرور استفسار کرو جی۔

بٹیا — تسیں دوجی شادی کیوں کیتی بھلا، اماں دے جیندے جی۔

بالو — تہانوں اپنی چھوٹی امی ناپسند اے بٹیا جی

بٹیا — بالکل نہیں۔ چھوٹی امی تے میرے نال اماں توں وی ودھ پیار کردی اے۔

بالو — فیر تہانوں کی تکلیف اے؟

بٹیا — میرے کولوں تہاڈی تکلیف نہیں ویکھی جاندی۔

بالو — (رونکھا) شکریہ بٹیا جی مہربانی۔ تشکر تھینک یو خلف الرشید صاحب۔

بٹیا — پر تسیں کی سوچ کے دوسری شادی کیتی ابا جی۔

بالو — زبان دے چٹخارے دی وجہ نال بٹیا جی ہر چند کہ میں اشیائے خوردنی دو دکان توں لیکے وی کھا سکدا سی لیکن تہاڈی چھوٹی امی دے پکوان دا شہرہ دور دور تک سی۔ میرے معدے دی وسعت اور زبان دے چٹخارے نے مجبور کر دتا کہ میں چھوٹی نوں حبالہ نکاح وچ لیاندا۔ اور ہر روز مرغن و مجرب کھانے کھاندا رہواں۔ کام و دہن دی لذت توں فیض یاب ہوندا چلواں۔

بٹیا — پر ابا جی، حد ہو گئی۔ تسیں ایہہ کہہ رہے او۔

(چھوٹی اپنے ناخنوں کو پالش لگاتی ہوئی دروازے سے برآمد ہوتی ہے۔ اِس نے بالوں میں خوبصورت

پھول اڑس رکھا ہے اور تزئین و آرائش کا نمونہ بنی ہوئی
ہے وہ آتے ہی قدرے تلخی سے کہتی ہے۔)

چھوٹی — باؤجی تسیں ایتھے بیٹھے کے پئے کردے او؟

بالو — مالش کروا رئیا ایں جی سِر دی۔

چھوٹی — مالش کروان نال سِر تے وال تاں نہ آجاسن۔

بالو — دورانِ خون تیز کرن لئی مالش کروا رئیا ایں چھوٹی جی فصلِ بال اُگان لئی نہیں۔

چھوٹی — دورانِ خون تیز ہون نال عقل تے نہ آجاسی۔

بٹیا — ابّا جی تے بہت عقل مند ایں چھوٹی امّی۔

چھوٹی — اُٹھو، چھیتی کرو۔ پانی دی بالٹی لیاؤ بھر کے مَیں منہ دھونا ایں۔

بالو — تہاڈا۔ روئے زیبا پہلے ای بڑا شُستہ اے

چھوٹی — چلو جی بہانے نہ بناؤ

بٹیا — مَیں بھر لیا نواں امّی جی۔

بالو — شاباش بٹیا شاباش۔ سلامت رہو خوش رہو۔

چھوٹی — نہ نہ۔ مینوں آپاں نراض ہوسی کہ چھوٹی جاتکاں توں کم لیندی اے۔ تسیں
اُٹھو جی جلدی نال۔

بالو — (اُٹھتے ہوئے) بہت بہتر جی۔ مناسب جی.... جناب دے ذہن مُبارک دِچ
جو ٹھونہاں اِک مرتبہ گھس جاوے اوہ بدستور ڈنگ ماردا رہندا اے۔

چھوٹی — مینوں کجھ کہندے او۔

بالو — جی نہیں۔ جا رئیا ایں...... ڈیوٹی خود نبھگتا رئیا ایں بہ رضا و رغبت۔ بہ خوشی
قلب خود......

(بالٹی لیکر چلا جاتا ہے۔)

چھوٹی — (بٹیھکر) ارے آ میرے کول جوید

بٹیا — (قریب جاکر) ہاں جی۔

چھوٹی — اج تہاڈے گھر کی پکا اے۔

بٹیا — قیمہ مرچ تے مکئی دے پروٹھے۔

چھوٹی ۔ کون لیاسی قیمہ مرچاں تے مکئی دا آٹا ۔

بٹیا ۔ آبا لیاسی۔ اوہ جیہڑھیاں مرچاں ہندیاں ایں ناں موٹیاں موٹیاں شملے والیاں کوڑیاں تے نہیں ہندیاں بالکل ۔

چھوٹی ۔ آبا نے گھیو کتنا پایا سو ؟

بٹیا ۔ ابے نے لیا کے دتا اے مینوں کی پتہ اے ۔

چھوٹی ۔ قیمہ وڈا سو کہ چھوٹا ۔

بٹیا ۔ پتہ نہیں جی ۔

چھوٹی ۔ گلابی سی کہ لال قرمچی جیہا ؟

بٹیا ۔ میں نہیں ویکھیا چھوٹی امی ۔

(بابو جی بالٹی لے کر داخل ہوتے ہیں۔)

بابو ۔ شاباش بابو علم دین جی۔ محبت نال خلوص نیتی نال۔ جذبہ حب الوطنی نال۔ کارپوریشن نال محبت نال۔ ٹیوب ویل نال ادب نال۔ (بالٹی رکھتا ہے) ایہہ لوؤ جی استعمال فرماؤ۔ اگر آرائش جمال لئی مزید پانی دی ضرورت ہووے تاں مینوں دوبارہ ارشاد فرماؤ جی۔

چھوٹی ۔ ایدھر لیاؤ بابو جی ادھا کم نہ کریا کرو۔ اندر لے کے چلو ایس بالٹی نوں۔

بابو ۔ بیشک جی۔ نہایت مناسب اے۔ بالٹی دا اصل مقام اندر اے جی، باہر ہرگز نہیں۔ (اندر جاتے ہوئے) تسیں گریز نہیں کرنا بٹیا جی میں واپس آ رہیا ایں۔

(چھوٹی بھی پیچھے جاتی ہے۔ اس دوران لڑکا گھوم کر گانے لگتا ہے۔)

بٹیا ۔ ایک تھا لڑکا ٹوٹ بٹوٹ باپ تھا اس کا میر سلوٹ
گھنی لٹو نام تھا اس کا گھومتے رہنا کام تھا اس کا

(بابو جی واپس آتے ہیں اور آ کر کہتے ہیں)

بابو ۔ آجاؤ جی تشریف لے آؤ بٹیا جی۔

بٹیا ۔ ہالی ہور تیل لوانا اے آبا جی۔

بابو ۔ (بیٹھتے ہوئے) حکمائے قدیم نے آسمان اور زمین دی طراں سردیاں دی ست

یتھاں دریافت کیتیاں ایں فی الحال روغن سرسوں میرے سردی پہلی سطح تے داخل ہو نیا اے۔ چھ ہاے باقی نیں۔

(دروازے پر دستک ہوتی ہے دونوں خاموش ہوتے ہیں)

بالو — ازطرف دریچہ ویکھ کہ ایس وقت کون آگیا اے۔

(بٹیا دریچہ کی جانب سے دیکھتا ہے اور پلٹ کر کہتا ہے)۔

بٹیا — آباجی ماما فلفلو آیا اے۔

بالو — مامے فلفلو دا ایہہ کیہڑا وقت اے آن دا۔

بٹیا — پچھاں جی اوہناں کولوں؟

بالو — ہرگز نہیں مطلق نہیں — دروازہ کھولدے اور جووی مصیبت اندر داخل ہووے اوہنوں متبسم چہرے نال کہہ السلام علیکم..... السلام علیکم — السلام علیکم —

ماما — (باہر سے) وعلیکم السلام بھاجی لوہاتے کھولو۔

بالو — بٹیا جی بسم اللہ کرکے دروازہ کھولدیو۔

(بٹیا جاکر دروازہ کھولتا ہے۔ فلفلو ہنستا ہوا داخل ہوتا ہے۔)

ماما — ہیں کیا بھاجی چلے نہ گئے ہون۔ شکر اے گھرای ہیگے او۔ آپاں کتھے اے۔

چھوٹی — (آف کیمرہ) ہیں اندر آں فلفلو منہ دھورئی آں۔

ماما — ہیں کیا اللہ کرے آپاں منہ دھوندی ہووے شکر اے منہ ای دھورئی اے۔ بھاجی اک روپیہ دئیو رکشا والے لئی۔

بالو — ضرور لوجی تہاڈا حق تے پہلا اے برادر نسبتی صاحب۔ میں جو کوشش کمارئیا ایں حصول زر لئی جتنی کوشش کررئیا ایں جملہ افراد سسرال لئی کررئیا ایں۔

ماما — سنا بئی جوید کی حال اے تیرا۔

بٹیا — چنگا اے ماماجی۔

بالو — ایہہ لوجی۔ گرفت فرماؤ..... جذبہ حب الوطنی نال پکڑلوجی۔

ماما — آہ لے یار تھلے رکشے والے نوں دے آ۔

بٹیا — لیاؤجی۔ (رکنکر) پورا روپیہ ای بنیا اے۔

ماما — بنے تے ۷۵ پیسے نیں توں پورا روپیہ ای دے دئیں۔

بالو ۔ بے شک بے شک ۔ بالو علم وین سرائیکل نویں داکمایا ہوئیا روپیہ ۷۵ پیسے توں وافر کی ہو سکدا اے جی ۔
بیٹیا ۔ اچھا اباجی سلام ۔
بالو ۔ جناب نے واپس آناایں بیٹاجی جاوے میرا اِکو طبق روشن ہویا اے مالش نال دوسرے چھ طبق باقی ایں صاحبزادہ من ۔
بیٹیا ۔ باقی طبق ماماجی روشن کر دین گے اباجی میرے کولوں نہیں آیا جانا۔ چھوٹی اقی سلام ماماجی سلام ۔ اباجی سلام ۔
(چلا جاتا ہے)
ماما ۔ وعلیکم السلام ۔ وعلیکم السلام ۔
بالو ۔ وعلیکم السلام ۔ وعلیکم السلام ۔ خداحافظ ۔ اللہ دے حوالے ۔ نورِ چشم راحتِ جاں ٹکڑۂ جگر ۔ اللہ دے حوالے ۔
ماما ۔ اوہ تے چلا وی گیا بھاجی ۔
بالو ۔ مَیں جاوید نوں تے خداحافظ نہیں کہہ رہیا برادرِ نسبتی میں تے اپنے روپئے نوں راحتِ جان اور جگر دا ٹکڑہ کہہ رہیا ایں ۔
ماما ۔ بھاجی تہانوں پیسے نال اینا پیار کیوں اے؟
بالو ۔ محض ایس وجہ نال فلاح الدین صاحب بیجیں کسے دا برادرِ نسبتی نئیں ۔ اگر میں وی تہاڈی طراں کسے بدنصیب دا.....
چھوٹی ۔ (شیشہ دیکھتی آتی ہے) فلفلو اپنے بھائیجان نال کے گلاں پیا کردا ایں ۔
ماما ۔ کش نہیں آپاں ۔ میں اپنا کولوں علم حاصل کر رہیا سی ۔
چھوٹی ۔ نہ رہن دے اپناں کولوں علم حاصل کرن دی کوشش نہ کریں ۔ خدا دا شکر کر تیرے کول علم نہیں ہے سی ۔
ماما ۔ علم تے اچھی چیز اے آپاں ۔
چھوٹی ۔ جنہاں کول علم نہیں ہوندا اوہ اپنا دماغ استعمال کر کے گھاٹا پورا کرلیندے ایں ۔ توں چھوڑ علم نوں ۔ بالوجی ایہہ رکھ آؤ اندر ۔
(بالوجی شیشہ اس کے ہاتھ سے لیکر اندر چلے جاتے ہیں ۔)

ماما — بھا جی اگے نالوں خوبصورت ... نہیں ہو گئے آپاں۔

چھوٹی — ورزش کر دے اے ماشاء اللہ — باراں بالٹیاں سویرے باراں شام نوں
(آواز دیکر) اندروں میرا پرس پھڑی لیانا جی۔

ماما — بھاجی توں کہنا سی میں سکوٹر لینا ایں تن ہزار دے دین باقی دا میں کدھروں
پھڑ پھپڑ الواں گا۔

چھوٹی — کیا اے کیا اے توں فکر نہ کر دے دلیسن دے دلیسن —

(بالو جی پرس لیکر آتے ہیں)

بالو — جناب والا دا ارادہ خانہ خود توں باہر جان دا تے نہیں۔

چھوٹی — اماں دی طبیعت خراب اے بالو جی میں اوہناں دی خبر لین جاساں۔

ماما — اماں تے ہن ٹھیک اے بالکل۔

چھوٹی — بابا کرم الٰہی فوت ہو گیا سی اوہدے افسوس تے وی ناں گئی۔

ماما — اوہدے گھر والے تے سارے پنڈ چلے گئے۔ اتھے تے ہن کوئی نہیں

چھوٹی — ہائے فلفلو ہن میں منہ دھو کے صاف ستھری ہو کے گھر بیٹھی رہواں۔

ماما — ایہو تے میں کہنا ایں آپاں ہی آوڑ چلنے نسیں تے ہر وقت گھر ای بیٹھے رہندے او۔

چھوٹی — توں پیتا کی اے۔

بالو — صرف اک روپے دا خون پیتا اے فی الحال ۵، پیسے دے حساب نال۔

چھوٹی — ہائے جاؤ ایدھے لئی کوئی بوتل بھیڑ کے لیاؤ میرے بھرا لئی —

ماما — میں نئیں پینی بوتل —

چھوٹی — شربت بنوا لیاؤ صندل دا —

ماما — میں نہیں پینا شربت آپاں۔

چھوٹی — تے جاؤ فیر اک گلاس لسی دا بنوا لیاؤ بیبے دی ہٹی توں۔

ماما — دھی دودھ ادھا ادھا بھاجی —

بالو — بیشک جناب میں حاضر ایں برادرِ نسبتی صاحب۔ شاید خدا کرے برسات دے
موسم وچ لسی ای کاٹ کر جاوے شومی قسمت نال ہلاہل ثابت ہووے۔

چھوٹی — اوتھوں پھڑ لو دو گلاس چھلکے کولوں۔

بالو — بہتر جی - مناسب برادر نسبتی جی
(گلاس لیکر نکل جاتا ہے)
چھوٹی — خالہ نذیراں دی کوئی خبر آئی کہ ناں -
ماما — ہیں اج دعا منگی اللہ کرے خالہ نذیراں دی خبر آجاوے تے شکر اے اج اوہناں دی خبر آگئی -
چھوٹی — ہن ٹھیک اے بالکل —
ماما — پتہ نہیں آپاں ٹھیک ای ہونی ایں —
چھوٹی — تے خبر کی آئی فیر -
ماما — آماں نوں پتہ اے میں تے پچھیا نئیں —
چھوٹی — فلفلوکش تے خیال رکھیا کر اینڈا وڈا ہوگیا ایں - کل نوں تیرا ویاہ ہونا ایں — ذمہ داریاں ودھ سن -
ماما — میں اج دعا منگی اللہ کرکے ذمہ داریاں ودھن تے شکر اے ذمہ داریاں ودھ گئیاں —
چھوٹی — شیخاں نے سوال من لیا ساڈا —
ماما — پتہ نئیں من ای لیا ہونا ایں آپاں — چھ مہینے تاں ہو وی گئے ایں -
چھوٹی — فلفلو ایہہ چپلی لے جا میری اندر تے سینڈل کڈھ لیا -
ماما — اچھا آپاں !
(چپلی لیجاتا ہے لیکن چھوٹی آواز دے دیتی ہے)
چھوٹی — رہن دے میں چپلی وچ ای جاساں سینڈل میری چھپی وڈھ چھوڑی اے -
(ماما واپس لے آتا ہے . دروازے پر دستک ہوتی ہے) -
ماما — کون اے بھا جی
رحمت — میں آں آپاں جی -
چھوٹی — ایہہ تے رحمت اللہ دی آواز اے - آجا رحمت اللہ
رحمت — (داخل ہوتا ہے . اس کے ہاتھ میں لسی کا گلاس ہے) السلام علیکم جی -
دونوں — وعلیکم السلام -

چھوٹی - تے اوہ آپ کتھے نیں بابو جی -
رحمت - اوہ کہندے سی جی میں امین دلال دی بیٹھک تے جانا ایں اِک رجسٹری لخن نوں
بھیج کے آہ لسّی دا گلاس گھر پھڑا آ -
چھوٹی - ناں ناں بھیج اوہناں نوں۔ گھر فلفلو آیا بیٹھا اے تے اوہ رجسٹریاں
لخدے پھردے اے -
ماما - آپاں لسّی پی لواں -
چھوٹی - پی پی - پینی کیوں نہیں -
ماما - میں اج دعا کیتی اللہ کرکے میںوں آپاں دے گھر لسّی مِلے میںوں تے شکر اے مِل
گئی اے - (پیتیا ہے)
رحمت - اوہناں نوں جان دیو جی کم تے -
چھوٹی - ناں ناں ایس ویلے نئیں - گھر چھوٹے چھوٹے ہزاراں کم سو تے اوہ رجسٹری
لخن ٹُر یئے نیں بلا اوہناں نوں چھیتی نال -
رحمت - چنگا اے آپاں جی پندراں ویہہ روپئے دا کم ای کر کے آن گے ناں -
چھوٹی - رہن دے - تہاڈے وچ رہ کے تے مرداں وچ بہہ بہہ کے اوہناں گھر دا
کم کرنا ای چھڈ چھوڑ دِتیا اے - بلا جلدی نال۔ کہیں آپاں جی باہر چلے نیں تے
گھر خالی اے -
رحمت - اچھا جی - (چلا جاتا ہے)
ماما - عذرا اجے تک نہیں آئی آپاں -
چھوٹی - پرسوں آنا سُو جمعرات نوں - استانیاں منگلا ڈیم دکھاکے ہن سلاما باد وکھان
لے گیاں ایں -
ماما - میں اج دعا کیتی اللہ کرے عذرا اسلام آباد ویکھ لوے تے شکر اے اوہ
ویکھن جارہی اے -
چھوٹی - توں ہن کدھر جانا ایں فلفلو ایس ویلے -
ماما - کدھرے وی نئیں آپاں میں تے تہاڈے کول آیاں سی -
چھوٹی - چل فیر سینما ویکھن چلئے ......

ماما ۔ کسے ٹھنڈے منڈوے وچ ۔
چھوٹی ۔ آہو میکلوڈ چلنے آں تے جیہڑے وی ٹھنڈے سینما دی ٹکٹ مل گئی اوتھے
چل رہواں گے ۔
ماما ۔ پنجابی فلم ویکھئے آپاں "چھیڑوے" بڑیاں چھالا ماردیاں ایں کڑیاں ۔
چھوٹی ۔ ٹھنڈا سینما اے ناں جیہڑے جھیڑوے لگی اے ۔
ماما ۔ میں دعا منگدا ایں بئی اللہ کرکے ٹھنڈا سینما ہووے تے شکر اے ٹھنڈا
ای ہووے گا ۔
بالو ۔ میں خود آیاں ایں جی بہ نفس نفیس اپنی تمامتر ذمہ داری نوں کماحقہ، سمجھدا ہوئیا
احساس بوجھ نوں گرداندا ہوئیا ۔ مینوں رحمت اللہ نے ہرگز نہیں بھیجیا ۔
چھوٹی ۔ اندروں میرا دوپٹہ تے پھڑ لیاؤ موتیاں آلا
بالو ۔ ضرور جی ۔ بیشک جی ۔ اک منٹ وچ لیایا جی ۔ (جاتا ہے)
ماما ۔ بھاجی نوں وی نال لے چلئے ۔
چھوٹی ۔ ناں رہن دے ۔
بالو ۔ (آف کیمرہ) اندر من حیثیت الدوپٹہ کوئی چیز نہیں جی ۔
چھوٹی ۔ کیلی اُتے ٹنگیا ہوئیا اے جامنوں رنگ دا ۔
ماما ۔ ٹھنڈے منڈوے وچ بھاجی نوں وی لے چلئے آپاں ۔
چھوٹی ۔ ناں اینہاں دے جوڑاں وچ درد ہون ڈیہہ پیندی اے ۔
بالو ۔ (باہر آکر) کیلی تے محض اک ازار بند لٹک رہیا سی جی ۔
چھوٹی ۔ ایہہ ازار بند نہیں بالو جی دوپٹہ اے ۔ لیاؤ ایدھر ۔ ایہہ لوو اینوں جا کے
ٹنگ دیو ۔
(خوب چنا ہوا دوپٹہ گلے میں لٹکاتی ہے ۔)
بالو ۔ ہاں جی فرماؤ جی ۔
چھوٹی ۔ میرے آن تیکر روٹی تیار رہوے ۔
بالو ۔ بیشک جی ۔ کیوں نہیں جی ۔
چھوٹی ۔ آلو شوربہ پکا چھوڑنا تے پانی بہتا نہ پانا ۔ اوس دن طراں ۔

بالو ۔ ہرگز نہیں جی بالکل نہیں جی ہیں اور کارپوریشن پانی دے معاملے وچ خیشت ایں جی ۔
چھوٹی ۔ تھوڑا تھوڑا چھٹا دے کے گنڈھے تُھننا ۔ ساڑنہ چھوڑنا ۔
بالو ۔ بہت بہتر جی ۔ ویسے میں اک رجسٹری لکھنی سی ۔
چھوٹی ۔ لعنت بھیجو رجسٹری تے ۔ رجسٹراں لکھدے رہو گے تے سالن پکانا کدوں آوے گا ۔
بالو ۔ ہن تے کافی اچھا پکا لیندا ایں جی ۔ ہلدی دی بو مطلق نہیں آوندی جناب کتھے تشریف
لے جا رہئیے اے ایس خلوص نیتی نال ۔
چھوٹی ۔ اسیں فلم دیکھن چلّے ایں ہیں اور فلفلو ۔
بالو ۔ جلدی آنا چھوٹی جی ..... اگر تھوڑا جہیا وی ہنیرا ہُندا اے تے مینوں دُگنا ہنیرا ہو جاندا اے ۔
چھوٹی ۔ ہائے تسی تے بالکل بچیاں ورگیاں گلاں کردے او ۔ میرے نال فلفلو اے اسیں
نوں ساڈھے نوں پہنچ جاواں گے ۔ اچھا خدا حافظ چل فلفلو ۔
ماما ۔ خدا حافظ بھائی جان
بالو ۔ خدا حافظ حفظ و امان خدائے بزرگ و برتر ۔
چھوٹی ۔ (آف کیمرہ) مرچاں زیادہ نہ پاناں ہانڈی وچ ۔
بالو ۔ بہتر بہتر بے شک ۔ ہرچند کہ من عاجز بالو علم دین عرائض نویس ۔ بہ علم خانہ داری
و باورچی خانہ کمزور ایں تاہم بہ رضائے چھوٹی بدل و جان مطلوب اے (یہ کہتا
ہوا چولھے پہ ہنڈیا رکھتا ہے ۔ اور کام شروع کر دیتا ہے رحمت داخل ہوتا ہے)
رحمت ۔ میں کہیا بالو جی ۔ بالو علم دین جی ۔
بالو ۔ ہاں جی ۔
رحمت ۔ آپاں ہوری تے او جا رہیاں ایں کدھرے باہر نوں ۔
بالو ۔ نظارہ بائسکوپ بہ ہمراہی برادر خورد کرن جا رہیا ایں جی ۔
رحمت ۔ تے تسی ہا کی کرن لگے او ۔
بالو ۔ میں اوہناں لئی ماحضر تیار کر رہیا ایں جی ۔
رحمت ۔ چھڈو جی پراں دفع کرو ۔
بالو ۔ کنوں دفع کراں رحمت اللہ جی ۔
رحمت ۔ آہ روٹی ہانڈی نوں ہور کنوں ۔

بالو — میرا دِل دھڑک گیا جی۔ مَیں سمجھیا شاید تسی کسے ہور نوں دفع کرن نوں کہہ رہے او۔
رحمت — لو ودتسی چنگے لگدے او روٹی ہانڈی کردے۔
بالو — عرصہ پنج سال توں خفیہ طور تے روٹی ہانڈی کر رہیا ایں جی بطریق احسن تن مرتبہ نمک کم ہویا اور دو مرتبہ زیادہ۔ ناراض ہو گئے میرے نال چھوٹی جی۔
رحمت — ایہہ تے آپا ہوراں دی بڑی زیادتی اے۔ ساڈے بالو نوں کوئی باورچی ایں۔
بالو — زنانِ شہری اور خواتین لاہور دیاں مصروفیات بہت زیادہ ایں رحمت اللہ جی اور اوہناں نوں باورچی خانے دا کم پسند نہیں اے جی۔
رحمت — نہیں پسند تے فیر نہ سہی۔ اُٹھو چلو میرے نال تہانوں رنسکا دی سیر کرلواں۔ شالامار اُٹھ آنے سیر ٹکا ملدا اے۔ آؤ میرے نال۔
بالو — مینوں ناراضگی دا خوف اے جی۔
رحمت — اِک واری تسی وی ناراض ہو کے ویکھو۔
بالو — اک مرتبہ ودھی نال ناراض ہویا سی جی اور مینوں پوڑیاں وچ شب بسر کرنی پئی سی۔
رحمت — ودھی آپا ہوری دی تہاڈے کولوں روٹیاں پکواندے ایں۔
بالو — نہیں جی اوہ بہت رحمدل اے۔ عزیزی جاوید دی والدہ۔ او میرے کولوں صرف کپڑے دھلواندیاں نے جی۔
رحمت — لؤ کر لو گل۔ تسی سانوں دسیا ای نہیں کدے۔ نہیں تا سمجھیا فیر سانوں اپنا یار۔
بالو — سمجھیا اے جی سمجھیا کیوں نہیں۔ لیکن تہاڈے نال کدے محبت دا اظہار نہیں کیتا۔
رحمت — اوہ کیوں بھلا۔
بالو — تسی وی میرے کولوں کپڑے دھلوان لگ جاؤ۔ یا روٹی ہانڈی پکوان لگ جاؤ۔
رحمت — لؤ ہے کہ نہیں الٹی گل۔ آٹھو۔ (ہتھ پکڑ کر) آؤ چلو میرے نال۔
بالو — مَیں نہیں جاسکدا جی۔
رحمت — چلو جی اج ویکھی ورتی جاؤ۔ آپاں ہوراں نوں وی کُش نصیحت ہونی چاہی دی اے آؤ میرے نال (کھینچ کر اٹھاتا ہے)۔
بالو — میرے تے ظلم نہ کرو، تشدد نہ کرو۔
رحمت — آؤ جی اج تے میں تہانوں لے کے جانا ایں نال۔ (دیگچی اتار کر چولھا بند

کرتاہے) چلو تہانوں لہور دی سیر کراواں مال روڈ دیاں بتیاں وکھاواں تے مٹھا پان کھواواں۔

بالو۔ مٹھا پان میری قسمت وچ نہیں رحمت اللہ جی۔

رحمت۔ چلو تاں سہی میرے نال تہانوں پان دا بنڈل بنھوادیاں آؤ۔ (لے جاتا ہے) فکر نہ کرو۔ سارے یار رل مل کے سیر کراں گے۔

بالو۔ میں پوڑیاں وچ نہیں سوں سکدا جی فرش بہت سخت اے۔

رحمت۔ اوہ چلو جی۔ فکر نہ کرو لتی (دروازے تک لے جاتا ہے) کوئی تہانوں کُش کہہ سکدا اے ساڈے ہندیاں۔

(جاوید ٹفن لے کر داخل ہوتا ہے۔)

بٹیا۔ ایہہ لے آبا روٹی۔

بالو۔ روٹی کی مطلب اے تہاڈا بٹیا جی۔

بٹیا۔ روٹی آبا۔ روٹی نہیں ویکھی کدے۔

بالو۔ روٹی توں مراد سالن ادر ترکاری اور غذائے مرغن و مجرب ہندی اے بٹیا جی۔

رحمت۔ آہ تاں ٹفن دان چنگی بھر دا اے۔

بٹیا۔ اک ڈبے وچ آلو شورہ اے اک وچ ماہنہ دی دال اے بگھاری ہوئی باقی وچ روٹیاں ایں تندوری۔

بالو۔ ایدھر آؤ۔ ایس طرف تشریف لیاؤ بٹیا جی۔ آجاؤ آجاؤ (مونڈھے پہ بیٹھتا ہے) شاباش ہُن فرماؤ۔

بٹیا۔ ایہہ روٹی اے ابا جی اصلی پاکستانی ساڈی اپنی کنک دی۔

رحمت۔ لیایا کتھوں ایں دس تے سہی

بٹیا۔ مینوں چھوٹی امی نے گلی وچ کہیا میں تیرے ابے نوں ہانڈی پکان تے لا آئی اں جاکے اوہدے نال گلاں باتاں کرتے او ہدا دل پرچا۔ میں فلم ویکھ آواں گی۔

رحمت۔ بالو جی ایہہ وی ویکھو وقت وقت دی گل اے اگلے زمانے وچ جدوں مُنڈے کُڑی دا ویاہ ہندا سی تے ماپے کُڑی نوں سب توں پہلاں بھانڈے ٹینڈے تے کھان پکان دیاں ورتن آلیاں چیچاں دیندے ہندے سن پئی کُڑی نوں

روٹی ہانڈی کرن لئی تو اپرات بنیا بنایا تیار ملے۔ تے ہُن ایس شہر لہور وچ کئی ویاہ
ایس کر کے رُکے ہوئے اے پئی منڈے دے گھر روٹی پکان والی مائی نہ ٹھیں۔

بالو — بے شک رحمت اللہ صاحب تسی ٹھیک کہہ رہئے او۔

رحمت — آہ اپنے سلطان ہوراں دا منڈا پنجاں ورہیاں دا منگیا بیٹھا اے اوہدے سوہرے
نکاح ای نہیں کردے کہندے اے پہلاں خانساماں رکھے۔ تن چار مہینے رُائی لوے
پھر ایس لڑکی دی شادی کراں گے۔ تے ڈولا ٹوراں گے۔ سلطان دے والد صاحب نے
کہیا تسی لڑکی ٹور و باورچی بندوبست دی ہوجائیگا۔ تے لڑکی دی والدہ صاحبہ نے کہیا
بندوبست نہ ہوسکیا تے ساڈی کُڑی تے بھکھی مری نا فیر۔

بالو — بے شک جی اوہ ٹھیک کہندے اے۔ سلطان صاحب نوں ایس برس دی مدت
وچ کھان پکان سکھ لینا چاہی دا سی جی۔ اجکل نوکر مشکل نال ملدا اے۔ خاوند فیر بآسانی
دستیاب ہوجاندا اے۔ رحمت اللہ صاحب اور خاوند وچ ایہہ خوبی اے برادرمن کہ
اوہ مانند نوکر روڑدا نہیں۔ دوڑ ای نہیں سکدا۔

بٹیا — آبا جی ایہہ دیگچی وچ پا کے رکھ چھڈاں

رحمت — پر ایہہ توں لیایا کتھوں اے۔

بٹیا — جدوں چھوٹی امی مینوں ایہہ کہہ کے گئی تے مینوں بہت بُرا لگیا آبا جی۔

بالو — جدوں تہاڈے والد نوں اوہناں دی گل دا بُرا نہیں لگدا تے تسی کون ہندے او
بُرا منان والے بٹیا جی۔

بٹیا — بس جی مینوں بُرا لگیا آبا جی۔ میں جا کے اپنا مٹی گولک دا بھنیا اوہدے وچوں چھ
روپے سٹھ پیسے نکلے تے اوہدا میں ایہہ سمیان لے آیا۔

رحمت — اوئے جیوندا رہو ..... میریاں شیرا۔ اسیں تے تینوں شطان جہیا کاکا ای سمجھدے رہئے
توں تے وڈا ہوا سیانا نکلیا۔

بٹیا — تسی چھوٹی امی نوں کہنا ایہہ میں آپ پکایا اے۔

بالو — نہایت اچھی بات ہے۔ عقل و دانش دی بات۔ رحمت اللہ صاحب اینوں نظر تق
احسن دیگچی وچ پادیو جی (رحمت اللہ لیتا ہے) اور تسی میرے سر وچ تیل لگا کے بیٹھ
جی ہائے چھ طبق خشک پئے ایں بالکل۔

بٹیا – اچھاجی (تیل لگاتا ہے)
اباجی۔
بالو – ہاں جی۔
بٹیا – تسی دوجی شادی کیوں کیتی بھلا؟
بالو – زبان دے چٹخارے دی وجہ نال بٹیاجی۔ ہرچند کہ میں اشیائے خوردنی دکان توں دی لے کے کھا سکدا سی۔ لیکن تہاڈی چھوٹی امّی دے پکوان دا شہرہ دُور دُور تک سی میرے معدے دی وسعت اور زبان دے چٹخارے نے مجبور کر دتا۔ کہ میں چھوٹی نوں حبالہ نکاح وچ لیاندا اور ہر روز مرغن اور مجرّب کھانے کھاندا کام و دہن دی لذت توں فیضیاب ہندا۔

(کٹ)

۲۸

کردار

جمال دین ۔ ٹیکسی ڈرائیور۔ نیک دل نوجوان

رحمت اللہ ۔ رکشا ڈرائیور۔ گھڑی میں تولہ گھڑی میں ماشہ

طفیل درزی ۔ رفو گر دو آبیا

خلیفہ بتّن ۔ اردو میں پنجابی بولنے والا چائے فروش

آپا دولتے ۔ بابو علم دین کی بہن ۔ بڑبولی ۔

سین — ۱

ان ڈور ———————— گہری شام

(جس وقت سین کھلتا ہے تو دھوئیں کی ایک لہر پھیلی ہوئی دکھائی دیتی ہے یہ جمال اور رحمت کے گھر کا اندرونی منظر ہے۔ کیمرہ ایک کنالی میں سے اُپلوں کی آگ سے دھواں اٹھتا دکھاتا ہے اس میں مٹی کا ایک کوزہ ہے، جس کی چپنی آٹے سے بند ہے۔ اس کنالی کے اردگرد دو برہنہ ٹانگیں رحمت کی گھوم رہی ہیں وہ منتر پڑھ رہا ہے۔)

رحمت — روپا سونا چاندی ÷ پتیل تانبہ کانسی
اِک پل اِک گھڑی ÷ سائیں تتری سڑی سڑی
بدل بدل ... بدلا ÷ میرے ویہڑے مینہ ورسا
ویہڑے مینہ ورسادے مولا ÷ ولگن رنگ — لگا۔
تگڑ تگڑ تگڑا ÷ تگڑ تگڑ تگڑ۔ میرے ویہڑے مینہ ورسا

(ہم رحمت اللہ کو شلوار اڑسے بنیان پہنے ہاتھ سے ڈبہ بجاتے یہ منتر پڑھتے اور کنالی کے گرد گھومتے دکھاتے ہیں طفیل داخل ہوتا ہے۔ اور حیران ہو کر دروازے کے ساتھ لگ جاتا ہے۔ اس سے کچھ بولا ہی نہیں جاتا۔ رحمت اسی طرح چکر کاٹ رہا ہے۔ جمال دین اپنی کار کی سٹپنی اٹھا کر اندر داخل ہوتا ہے اور وہ اس منظر سے بے نیاز سٹپنی لا کر اپنی چارپائی کے پائے کے ساتھ کھڑی کرتا ہے۔ اور پھر ایک دم چونک کر ادھر دیکھتا ہے جی ہی جی میں پانچ تک گن کر کہتا ہے۔)

جمال — رحمت اللہ۔ اوئے رحمت اللہ۔

رحمت ۔ تگڑ تگڑ تگڑ۔ داتا مینہہ ورسا۔ داتا مینہہ ورسا۔
جمال ۔ (آگے بڑھ کر) اوئے رحمتا۔ اوئے کی ہوگیا اے تینوں۔ اوئے میری گل تے سُن یار
طفیل ۔ بھا رحمت اللہ۔ اوداں گل تاں سُن یار۔
(رحمت اسی طرح چکر کاٹ رہا ہے)
جمال ۔ اوئے رحمت اللہ ۔ اوئے ایہہ کی کری جاناایں (اسکو تھام لیتا ہے)
رحمت ۔ اِک پاسے ہوجا جمال دینا ۔ میتوں روک نہ ۔ سیک لگ لین دے۔ کُجّے نوں
سیک لین دے۔ تگڑ تگڑ تگڑا ۔ مولا مینہہ ورسا۔ (پھر چیکر)
جمال ۔ جانخس کے حاجی ہوراں نوں تے شیخ مخلص ہوراں نوں سد لیا۔
طفیل ۔ ایتھے سد کے لیاواں کوٹھڑی بچے ۔
جمال ۔ آہو ہور کتھے لیانا ایں۔
(آپا دولتے داخل ہوتی ہے)
دولتے ۔ وے ایہہ کے تساں طوفان مچیا ہویا اے خراباتی دے بچیو۔
جمال ۔ ویکھو آپا جی کی ہوگیا اے رحمت اللہ نوں۔
دولتے ۔ وے رحمت اُلیا۔ وے بدبختا۔ (جاکر اس کے دو ہتڑ مارتی ہے) وے کے
آخرتائی اے تینوں بدذاتا۔ نہ چھوٹیاں دا لحاظ نہ وڈھیاں دی شرم۔
رحمت ۔ آپا جی دین دُنیا دولوں بن گئے تہاڈے نوکر دے ۔
دولتے ۔ وے کیہڑے نوکر دے خراباتیا۔
رحمت ۔ ایس نوکر دے آپا جی ۔ رحمت اللہ دے بابے کرنی والے دی نظر سوتی ہوگئی۔
جمال ۔ کیہڑا بابا کرنی والا اوئے ۔
طفیل ۔ آہ سبیرے سبیرے اک پسیادھا جہنے نوں نال تاں لئی پھردا سی۔
رحمت ۔ مُنہہ سنبھال کے گل کر اوئے روگرا۔ میرے مُرشد نوں پسیادھا دس داایں۔
طفیل ۔ اوداں اپروں تاں جوگی جہیا ای لگدا سی۔ بچوں بھاویں کرنی والا ای ہووے ۔
دولتے ۔ وے تے ہویا کی اے۔ کے قہر ہوگیا سُو۔
جمال ۔ میں آیا تے گیٹرے جیئے کڈھی جاندا سی۔
طفیل ۔ دھوتی بی بالی ہوئی اے۔ دیہہ بی کنبدی اے اکھاں بی لال ہون ڈھیاں این۔

رحمت ۔ آپاں توں میرے نال گل نہیں تاکردی سی پیار نال ۔ ہن ویکھیں جدوں تیرے بچڑے کول نالوں ہویا تے آندھ گواہنڈھ دُور دُور تک میریاں صفتاں کریا کریں گی ۔

دولتے ۔ دے جاد فع دُور ۔ کدے نہ کرساں تیریاں صفتاں دولت دی وجہ نال دولت کے چیز اے وچاری جتی تے لحساں لوشاں روپیاں نوں ۔

طفیل ۔ میل محبت بالیاں بچے دولت سوہری دا کی کم ۔ اسیں تیرے نال گھٹ محبت تاں نہیں کردے ۔ کیوں جمال دینا ۔

جمال ۔ پتہ نہیں ایہنوں کی وہم چڑھیا ہویا اے ۔ ہروقت نالوں ہروقت نالوں ۔ ایہدا تے دماغ ہل گیا اے ۔ کیہڑے دن تیرے نال پیار نہیں کیتا اوے پتھر ولا ۔

رحمت ۔ کردے او ۔ میں منّا ایں کردے او ۔ پر اوہو جیہا نہیں جیہو جیہا میں چاہنا ایں ۔

جمال ۔ کیہو جیہا چاہنا ایں توں ۔

رحمت ۔ میں چاہنا ایں بئی میں رکشا توں اتراں اندر گلی وچ وڑاں ۔۔۔۔۔۔

دولتے ۔ رہن دے وڈھیا لاٹ صاحبا خراباتیا ۔ گلی محلے والے بندوقاں لے کے تیری سلامی تے نہ آ تارسن اللہ دے حکم نال

خلیفہ ۔ (داخل ہوتے ہوئے) اوئے یار بھا رحمت اللہ نوں اِک واری کھرپی لیایا سی میری ہٹی توں ۔ لوؤا یدھرتے بڑے بڑے لوک جمع نے ۔

رحمت ۔ کیہڑی کھرپی اوئے ۔

خلیفہ ۔ (چولہے میں جھانکتے ہوئے) اوئے یار اوہ بڑا مٹھا بدلن والی چھوٹی جہی دستی والی ۔ لال رنگ دی ۔

جمال ۔ اوئے ٹھہر یار توں کی کم وچ گھڑم پان ڈھیا ایں خلیفہ ۔

خلیفہ ۔ (فیلڈمیں) کی گل اے ۔ ایہہ کیوں گلوں لاہی پھردا اے ۔

طفیل ۔ ساڈوں کی پتہ اے ۔ ایہدے کولوں ای پچھ لے ۔ میں تاں نہ بی بولاں تاں بی مینوں دبکے ماردا رہندا اے ۔

خلیفہ ۔ کی گل اے بھا رحمت اللہ جی ۔

رحمت ۔ بدل بدل .... بدلا ۔ ؁ میرے ویہڑے مینہہ ورسا
ویہڑے مینہہ وسا دے مولا ۔ ؁ دگن رنگ لگا

تگڑ تگڑ تگڑا۔ تگڑ تگڑ تگڑا ۔ اوہ ہو گیا۔ اوہ ہو گیا۔
بدل گیا رنگ آ گئی ترنگ میرے مرشد دی نظر سوتی ہو گئی ۔

(رحمت آگے کو جھکتا ہے سب دم بخود کھڑے ہیں
وہ زمین پر بیٹھ کر کوزے پر بندھی ہوئی ٹاکی کھولتا ہے۔
اور کہتا جاتا ہے۔ گرم اے گرم اے۔ کالے علم دا زور
گرم اے رحمت اللہ دا ڈھا مجرم اے ۔ جب
کوزہ کھلتا ہے تو اس میں سے پھٹی ہوئی لیریں ایک
ایک کر کے نکلتی ہیں اور پیتل کا گھنگرو نکلتا ہے رحمت اللہ
کی آنکھیں پھٹی کی پھٹی رہ جاتی ہیں وہ بڑی آہستگی سے
اٹھتا ہے ایک ہاتھ میں لیریں اور دوسرے میں گھنگرو ہے)

طفیل — ایداں دا اِک گھنگرو آمنہ دی بی بی کول بی ہیگا بجاتاں بھلا بجدا اے کہ نہئیں۔
جمال — کی گل اے رحمت اللہ کی ہو یا۔
رحمت — (خاموش ہے)
دولتے — وے بدبختا بول تے سہی۔ کے ہو یا سو۔
طفیل — دیتاں بھلا بجدا اے کہ نہئیں گھنگھرو۔
خلیفہ — بھا رحمت اللہ جی کُش دسّو تے سہی۔ بولو تے سہی ۔
رحمت — جمال دینا۔
جمال — کی اے ۔
رحمت — چل چلیئے ۔
جمال — کتھے ؟
رحمت — ایس شہر توں دور کسے جنگی جہئی تھاں۔
خلیفہ — اد بھا جی۔ جیہو جیہا لائے وِنڈ او ہو جیہا اگلا پنڈ لہور چھڈ کے کتھے جاؤ گے۔
رحمت — بڑا پتھر دل اے ایہہ شہر۔
دولتے — وے خرا باتیا۔ کُش بک تے سہی کیوں ساڈے لہور نوں پتھر دِلا بنائی جا سیں۔
رحمت — اج سویرے مینوں اوہ سائیں ملیا سی نا۔

طفیل — اوہی تاں مَیں کہنی جاناایں بئی مَیں بی ویکھیا سی۔
رحمت — اوہ مینوں ٹھگ کے چلا گیا۔ میرا نوٹ لے گیا۔
جمال — کیہڑا نوٹ۔
رحمت — سَو روپئے دا تیرے کولوں مُکا کے رکھیا سی۔
دولتے — وے لے گیا سَو دا نوٹ رکشا ڈرائیورا۔ چنگا ہویا تیرے نال۔ ایہو ہونا چاہی دا سی۔
خلیفہ — مَیں سمجھیا نہئیں تیرا نوٹ اوہ کیوں لے گیا۔
رحمت — مینوں ملیا اج سویرے بوہڑ آئے چونک تے کہن لگا مقبرے لے چل اوتھے سپ پھڑنا
ایں شیش ناگ دو سراں آلا۔ اِک سر تے دیوا بلدا اے۔ دوجے تے کھری لگی اے بلا دی۔
طفیل — لوہے دی کھری۔
رحمت — مینوں ہُن کی پتہ۔ میں کیہڑا اوہدے نال سپ پھڑن گیا سی۔
جمال — اچھا فیر۔
رحمت — رکشا تے بہہ گیا تے پہلاں مینوں گوالمنڈی لجا کے لوڑیاں چھولے کھوائے فیر کہن لگا....
خلیفہ — او یار لوکاں دیاں ہٹیاں تے جا کے ناواں کٹاندے او خلیفہ مر گیا اے۔
دولتے — دے گل سُنن دے میر تھ دیا بمبیا۔
رحمت — فیر مینوں کہن لگا اِک روپیہ دئیں۔
طفیل — ویکھیا ہوئی نا اوہو گل۔
رحمت — میں اِک روپیہ دتا تے میرے ویکھدیاں ویکھدیاں اوہنے دو کر دتے۔
طفیل — اِک دے دو رحمت اللہ۔ کتھے گیا اے اوہ بابا اوہنوں لبھ کے لیائیے (جانے لگتا ہے)
جمال — اوئے ٹھہر تے سہی گل تے سن لین دے۔
رحمت — پھیر مَیں پنجاں دا نوٹ کڈھیا۔
خلیفہ — اوہدے وی دو کر دتے؟
رحمت — آہو۔ تے کہن لگا رکھ کول ای۔ سویرے سویرے میرے کول باراں روپئے ہو گئے چھ دیاں تھاں۔
دولتے — تے فیر توں اوہنوں گھر لے آیا۔ بدبختا تینوں نوسربازاں دا علم نہ سی۔ کدے نہ اخبار وچ
خبر پڑھی ایہناں مُوذیاں خراب تیا دی (جاتی ہے) بھگتا مرسی اللہ دے حکم نال۔ سارا
مہینہ تے نوسر باز روز حلوہ کھاسی پوڑیاں اُڈاسی (آف کیمرہ) کدے نہ پوریاں

پے سن لالچیاں دیاں شہد ے بدبخت حریصاں دیاں۔

طفیل — تاں فیر کی ہویا رحمت اللہ۔

رحمت — ایتھے آ کے او ہنے پچھیا کتنے رد پتے ایں تیرے کول میں کہیا اکوای اے سَو دا نوٹ۔ کہن لگا سو دا نوٹ جرا سخت ہوندا اے۔ گرم ہو کے دو سو بنن گے۔ میں کہیا کوئی گل نہیں ایتھے گرم کر لینے ایں۔

جمال — اوہ من گیا ہونا ایں۔

خلیفہ — آہو جی کیوں نہ منّ دا بھلا۔

رحمت — او ہنے اپنے جھولے دچوں۔ آہ کُجّا کڈھیا اندر سو دا نوٹ رکھیا۔ آسے پاسے گوہیاں دی اگ رکھی اُتوں منہ بند کر کے ایہہ منتر پڑھیا تے فیر میںنوں کہن لگا توں ایسے طراں منتر پڑھی جا تے گیڑے کڈھی جا۔ میں ہُنے آوناں ایں۔

جمال — ایس ویلے گھٹ توں گھٹ تیل پور دے ادھ وچ ہونا ایں۔

خلیفہ — اولیا یار میری کھُرپی لبھ کے دے۔

رحمت — پتہ نہیں یار کتھے اے۔ فیر لبھ لئیں کسے ویلے۔

خلیفہ — (جاتے ہوئے) یار بگانے مال نوں اپنا سمجھ کے نہ ورتیا کر۔ چیز منگ کے لیائیے تے فیر فوراً واپس کر دیئے۔ میں جاہ دا لگ سیٹھ حاجی ہوراں دے گھر ٹور کے فیر آناں ایں۔

جمال — تیرے آن تیکر میں لبھ چھڈاں گا۔ فکر نہ کریں۔

طفیل — اوڈاں میں تاں کہنا ایں طفیل محمد ایہدا کی کرنا ایں۔ اِک دے دو کر کے تاں آمنہ دی بے بے کہندی اے ایہدے بچ ای برکت اے۔ میں تاں کہنا ایں بئی میں تاں مسکین جہیا رفو گر ایں اللہ دی نظر سوّلی ہو گئی تاں درزی بن گیا نہیں تاں میںنوں کتنے پچھنا سی۔

جمال — چل تھانے چل کے اطلاع دیئے۔

رحمت — نہ اوہدا ناں نہ پتہ نہ تھَوہ نہ ٹھکانا تھانے جا کے کی دسیئے۔

طفیل — گل تاں ٹھیک اے۔ بھا جمال دین دی۔

رحمت — پہلاں گھر ٹھیڈھ ہوئے سی فیر باہر وی ہو ویئے۔ اِک تے سَو روپیے ہتھوں گوائے دوجے سدھر لوے کہایئے چُپ کر کے ایتھے بہہ جا۔

جمال ۔ یار مینوں گُسہ آ رہیا اے ۔ رہ رہ کے اوہدے تے ۔
رحمت ۔ ایہہ گُسہ اپنے تے ای کڈھنا پینا ایں ، جمال دینا۔ چھ ست مہینے دوپہر دی روٹی
چھڈ دیاں گا تے آپے ای پورا ہو جاؤ ۔
جمال ۔ ایہہ کم نہ کریں بالکل ۔ نئیں تے میرا تیرا ساتھ چھُٹ جاسے گا ہمیشہ لئی ۔
طفیل ۔ اِک دن آمنہ کہن لگی مَیں تپلی ہونا ایں تاں اِک ڈنگ دی روٹی چھڈ دینی ایں مَیں ، کہیا اللہ
نہ کرے نوں کاہتوں چھڈیں روٹی سماں تے ہور کھا۔ رج کے کھا ۔
دولتے ۔ (آف کیمرہ) وے طفیلیا ۔
طفیل ۔ ہاں جی آپا جی ۔
دولتے ۔ وے بدبختا تیرے گھر گاہک آئے کھلوتے اے تے توں کے پیا کرنا ایں ۔
طفیل ۔ آونا ایں آپا جی آونا ایں آونا کا ہتے نیں ؟
دولتے ۔ دفع کرا ایس مرشد دے چیلے نوں آ کے کم تے کھلو ۔
طفیل ۔ آ گیا جی آ گیا ۔ (جاتے ہوئے) ویکھاں تاں سہی ایس ویلے کیہڑے گاہک آ گئے
اوداں ذکیہ بی بی دے بیاہ تے بعد کم تھوڑا جیہا ہلکا ہو گیا سی پر شید کی پتہ ہندا ایے
(چلا جاتا ہے) گاہک دا تے موت دا کی پتہ اے بھلا ۔
جمال ۔ (رحمت سے بغل گیر ہو کر) چل چھڈ ہُن کی ہو گیا فیر ۔ اِک توں رہیا ای سی نا ۔
رحمت ۔ نہیں یار ایہہ گل نہیں مینوں تے اپنی قسمت تے آن ڈہئی اے بی پڑھن لگیا
تے پڑھائی رہ گئی ۔ نوکری کیتی تے چھیاں مہیناں بعد اوہ ٹٹ گئی ۔ منڈی وچ بھار
چکدا رہیا تے اوتھوں آڑھتیاں نے کڈھ دتا ۔ رکشا چلان لگیا ۔ تے قید ہو گیا ۔ میرا
دی کوئی جنیا اے جمال دینا ۔
جمال ۔ اوئے ایڈے وڈے لہور شہر وچ جے اکھ کھول کے ویکھیں تے ہزاراں ای بندے تیتھوں وی
دُکھی ایں ۔ شکر کر جیہڑا صداقت دی نکل رہیا اے اوہدی جناب وچوں ۔
رحمت ۔ مَیں کاہدا شکر کراں جمال دینا ۔ مَیں ایڈا ای بُرا ایں ایڈا ای بھیڑا ایں ایڈا ای بے نصیب ایں ۔
گھر میرا نہ وسیا علم میں نہ پڑھیا روزگار مینوں نہ ملیا ۔
جمال ۔ (طنز سے) یار مینوں نہ ملیا ۔ سنگی مینوں نہ ملیا دوست مینوں نہ ملیا ۔
رحمت ۔ بس اِک ایہو سہارا اے لے دے کے ۔ قسم اللہ دی جے توں نہ ہوویں تے مَیں

کدے دا اَپے کول پہنچ چکاں۔

جمال ۔ ایڈی چھیتی دِل نہیں چھڈی دا۔ مرداں دیاں راہواں وچ۔ بڑے بڑے اوکھ آؤندے اے۔

رحمت ۔ اللہ جانے کدوں مکن گے ایہہ اوکھ میری تاں حیاتی وی مُک گئی تے عزت دی مُک گئی پر ایہہ اوکھ نہ مُکے۔

جمال ۔ چل آچل کے روٹی کھائیے۔

رحمت ۔ مَیں تے نہیں پکائی اج روٹی۔

جمال ۔ اوئے گھر نہیں پکائی تے فیر کی ہویا ایہہ دکاناں بھاہے دین نوں پئیاں نے۔ آچل میرے نال۔ ایہہ ویکھ۔ ایہہ (پتلون کی جیب سے کاغذات اور نوٹ نکال کر اوٹے پیج اوہ ڈیری کتھے اے تیری (اخبار کا کاغذ کھولتا ہے)

رحمت ۔ کیہڑی ڈیری۔

جمال ۔ جدھے تے توں نمبر لکھے اے۔ اپنے انعامی بانڈاں دے۔

رحمت ۔ (باورچی خانے کی الماری کی طرف بڑھتے ہوئے) آہ پئی اے ایتھے بھانڈیاں پچھے

جمال ۔ لیاخاں میرے کول نمبر تے ملائیے۔ ایہہ اخبار چھڈ گئی سی اِک سواری میری ٹیکسی وچ تے مَیں کہیا ساڈے بادشاہ نے تاں نمبر ملایا ای نہیں ہوئے گا۔

رحمت ۔ (کاپی لاتے ہوئے) کیہڑھیاں دا انعام اے۔

جمال ۔ دس روپئے والیاں دا۔ (کاپی لے کر کھولتے ہوئے) دس دس روپئے مجا رحمت اللہ جی دس روپئے۔ لے پھڑ کاپی میرے سامنے (اخبار میں دیکھتے ہوئے) اے سی۔ اے سی۔ اے سی۔ اے سی نہ بئی کُش نہیں۔

رحمت ۔ سَو روپئے وی نہیں۔

جمال ۔ سووی نہیں۔ ایل۔ سیریز اَیل۔ سیریز ایل ایل ایل نہ جی کُش نہیں۔

رحمت ۔ دس نال دس دی نہیں۔

جمال ۔ دس تے تیرے پکے ایں جدوں چاہویں بھنا لویں۔ ڈی۔ ڈی۔ ڈی۔ ڈڈا ڈڈا ڈا۔ ڈی ڈی ڈی۔۔ ڈڈ۔۔۔۔۔۔۔۔ (جھُرجھُری لیتا ہے)۔

رحمت ۔ کی ہویا۔

جمال ۔ (رحمت کا ہاتھ پکڑ کر دل پر رکھتے ہوئے) ایہہ ذرا دیکھیں۔

رحمت — اوئے کی ہوئیا؟ آتے پھڑکی جاندا اے۔

جمال — مارے گئے رحمت اللہ مارے گئے۔ ویہہ ہزار روپیہ۔ ویہہ ہزار روپیہ۔

رحمت — میرے بانڈ دا۔ میرے بانڈ دا۔ (کبھی اخبار کبھی نوٹ بک دیکھتا ہے) مارے گئے جمال دینا۔ مارے گئے۔ میرا دل وی دھڑکن ڈیہہ پیا ایا ت۔ (دونوں سات سیکنڈ تک لمبی لمبی سانس لیتے ہیں)۔

جمال — ہن کی کریئے۔

رحمت — میتے چل کے نماج پڑھیئے۔ گریباں مسکیناں وچ دیگاں ونڈیئے۔

جمال — اکواری فیر ویکھ لین دے، چنگی طراں پڑتال کر لین دے۔ آہ دسی لخیا اے نا۔ تے آہ پنج لخیا اے۔ نال تن اے اٹھ تے ہنئیں۔

رحمت — نہئیں بابا صاف تن لخیا اے۔

جمال — رحمت اللہ ہن کی کریئے۔

رحمت — مَیں تاں کہنا ایں توں دس ہن کی کریئے، ویہہ ہزار کتھے رکھاں گے۔ کیویں ورتاں گے ساڈے گھر دا تاں لوہا وی کچورا اے۔

جمال — اج رات بہت چوریاں ہوئیاں۔ اِک اچھرے۔ اک بادامی باغ۔

رحمت — جمال دینا مینوں پانی پیا گُھٹ کو۔

جمال — میرے کولوں اُٹھیا جاندا ہووے تے مَیں آپ نہ پی لواں۔

رحمت — (آواز دیکر) طفیل محمدا۔ طفیل اوئے۔

جمال — طفیل صاحب۔ آیا دو لتے جی۔ آیا جی۔

رحمت — کِسے دلے واز نہئیں سُنی۔ کِسے نے جواب نہئیں دینا۔ اوہو گل ہوئی نائی دولتمندی آئی تے دوست جواب دے گئے۔

جمال — ایہہ پُرانے زمانے دی گل اے رحمت اللہ۔ ہن سگوں دوستاں وچ اضافہ ہوئے گا انشا اللہ۔ طفیل محمدا۔ طفیلیا۔

رحمت — طفیل۔ اوئے طفیل۔ ابے درزی کے بچے کہاں مرگیا۔

جمال — میرا ساہ رُکدا اے کوئی کوئی

رحمت — میرا تے ساہ رُک چکیا اے کاپی وخائیں اِک منٹ لئی (دیکھتا ہے) ایہہ ڈی لسٹ نا۔

جمال — ایہو ڈی اے۔
رحمت — کُنّ مرا نہ لا دیئے۔
جمال — گھر اپنی دولت ہووے تے کُنڈا کھُلا پیا ہووے۔
(رحمت آہستگی سے اُٹھ کر دروازہ بھیڑتا ہے)
جمال — مَیں کہیا ایہہ نمبر توں لبھے سی کہ مَیں ڈیری وچ۔
رحمت — تو نئیوں ای لبھے سی۔
جمال — کیتھے مَیں غلط نمبر تے نہیں لبھ گیا۔
(رحمت سینے پر ہاتھ مار کر زمین پر بیٹھ جاتا ہے اور ہاتھ باندھ کر)
رحمت — رب دے واسطے ایہہ گل نہ کر۔ رب دے واسطے جمال دینا۔ رب دے واسطے
مینوں گولی مار دے۔ پر نمبر غلط نہ کریں۔
جمال — کتھے اے انعامی بانڈ۔
رحمت — (ہاتھ باندھے ہوئے) ٹرنکی وچ پئے اے۔ لیڑیاں دے تھلے۔
(جمال اُٹھ کر ٹرنک بستر پر رکھتا ہے۔ ہاتھ باندھ کر آسمان کی طرف
اُٹھاتا ہے۔ دونوں کان چھوتا ہے۔ رحمت بھی نقل کرتا ہے۔ ایک قمیض
اُٹھاتا ہے۔ بستر پر رکھتا ہے پھر ہاتھ اُوپر اُٹھا کر کان چھوتا ہے، پتلون
اُٹھاتا ہے اِس کے نیچے سے لفافہ برآمد ہوتا ہے۔ کانپتے ہاتھوں
سے کھولتا ہے اندر سے تین بانڈ برآمد ہوتے ہیں جمال ایک ایک کر
کے دیکھتا ہے پھر تڑپ کر پُوچھتا ہے۔)
جمال — چوتھا بانڈ کتھے اے۔
رحمت — (چیخ کر) ہے نہیں چوتھا۔ ہے نہیں۔
جمال — (مایوسی) ہے نہیں۔
رحمت — کیہڑا ہے نہیں
جمال — او ہیو ہے نہیں ڈی سیریز دا۔
رحمت — (ہاتھ باندھے) انا للہ وانا الیہ راجعون (رو کر) انا للہ دھاڑ مار کر انا للہ وانا
جمال — (روتے ہوئے) چوتھا کون لے گیا رحمت اللہ۔ چوتھا کون لے گیا۔

رحمت — چوتھا، پرسوں مَیں بھنوان لے گیا سی۔ جمال دینا۔ ویکھن لے گیا سی میری قسمت۔
میری قسمت۔ لوکو میری قسمت۔ (باہر بھاگتا ہے) مَیں ماریا گیا لوکو۔ مَیں لٹیا گیا
چِرتھا گیا۔ چوتھا گیا۔ میری قسمت لوکو۔ میرا مقدر۔

(اس کے چلے جانے کے بعد جمال دین پتھر کا بت بنا
آہستگی سے چارپائی کے پاس بیٹھ جاتا ہے۔ سارا
ماحول خاموش ہے۔ کیمرہ کبھی جمال دین اور کبھی کھلے
ٹرنک کو اور اس کے پاس پڑی ہوئی قمیض اور پتلون
کو دیکھتا ہے۔ رحمت اللہ حسرت و یاس کی تصویر
بنا واپس آتا ہے۔)

رحمت — نہیں لبھیا۔

جمال — کی نہیں لبھیا؟

رحمت — چوتھا بانڈ۔

جمال — نالے ویچ آیا ایں تے نالے لبھدا اے رحمت اکیا۔

رحمت — ویکھن گیا سی تے ویچ نہیں سی سکیا رکشا دی گدی ہیٹھاں رکھیا سی۔

جمال — او کیوں؟

رحمت — جیب وچ تھاں نہیں سی ہیگی تے مَیں رکشا دی گدی تھلے رکھ دتا سی۔ فیر مینوں
اِک سواری مِل گئی۔ اوہ چھڈی تے اِک ہور مِل گئی۔ اوہ چھڈی تے اِک ہور مل
گئی۔ شام تیکر سواریاں پورے بنھ کے مِلدیاں رہیاں۔

جمال — تے فیر کی ہویا بد بختا۔

رحمت — مَیں بھُل گیا۔ مینوں یاد ای نہ رہیا جمال دینا۔ بئی رکشا دی گدی تھلے بانڈ پیا اے۔
کل مَیں بابے ابراہیم دی ہٹی تے رکشا روک کے کہیا بابا ایں داڑھی مُنالاں توں
گدی نوں چار ٹوپے مار دے، جھتوں جھتوں پاٹی ہوئی اے۔

جمال — سال بھیر دی پاٹی ہوئی گدی نوں کل ضرور ای ٹوپے مروانے سی۔

رحمت — میری قسمت جمال دینا۔

جمال — جا ہُن ویکھ جا کے گدی ہیٹھاں۔

رحمت — اوہیوتے ویکھ کے آیا ایں۔ اوتھے کی ہونا سی تے کی لبھناسی۔ میرے سامنے بابے دے شگرد اوہ چھوٹے منڈے کندوری نے چکی تے اندر لے گیا۔

جمال — توں داڑھی منا کے فوٹو لواہناسی، تینوں کنے کہیاسی داڑھی منان نوں

رحمت — بس نہیں سی قسمت وچ جمال دینا۔ اس راہ وچ تے اوکھ ای اوکھ اے۔ میری تاں حیاتی دی مک گئی تے عزت دی مک گئی۔ پر ایہہ اوکھ نہ مُکے۔

جمال — بابے ابراہیم دی دکان تے جا کے پُچھیئے۔

رحمت — ہُن کی فیدہ اے۔ نہ رپٹ دُگنے کرن آلا پھڑیا جا سکدا اے۔ نہ بابے ابراہیم دے شگرد توں پچھیا جا سکدا اے۔

جمال — رحمت اللہ سارے گھر ایں کوٹھڑی وچ چن چڑھن لگا سی تے تیری بے دتوفی نال بدل گھر آیا۔

رحمت — تینوں میں دسیا تے ہے جمال دینا میرا ناں رحمت نہیں ہنیرا اے۔ میں چڑھدے چن اگے بدل ایں۔ نے جیوندی جان اگے کالی قبر ایں۔ سپاں دے ڈنگے ہوئے فیر بچ جاندے اے میرے مقدر دا ڈنگیا ہویا پانی وی نہیں منگدا۔ توں جاڑ جا۔ چھڈ دے ایہہ کوٹھڑی۔ تے چھڈ دے میرا ساتھ۔ کیوں اپنی جند رولدا ایں۔ تے کیوں میرے نال مردا ایں۔ تینوں یاد اے نا۔ اپنے پنڈ اک بابا آیا سی۔ جیہڑا پپل آلے چھپڑ کنڈھے آ کے بیٹھا سی تے۔۔۔۔۔۔۔

طفیل — (آف کیمرہ) اوئے منڈیو۔ اوئے چھیتا نو۔ دیتاں کداں دیاں چھراں تاں کرن ڈہے اے۔ ہٹو تاں۔ نہیں تاں دسدا ایں ہیں جا کے۔ اوئے منے نہیں تسیں میری گل۔ (داخل ہو کر) بچ گیجے ساری سڑک مل کے بیٹھے ہوئے اے تاں چھراں کرن ڈہے اے۔ جا کے اوہناں نوں سنبھال رحمت اللہ۔ اوہناں نے رکشا توڑ دیتا ایں۔

رحمت — دفع کر توڑن دے۔ میں کی لینا ایں رکشا وچوں۔

طفیل — ہے تاں کداں دیاں گلاں کرن ڈہیا اے۔ کوئی تاں اوہدا کن مروڑی جاندا اے۔ کوئی نال جھوٹن ڈہیا اے چھ ست بچ برڑے بیٹھے اے۔

رحمت — توڑن دے توڑن دے۔ اے ٹٹو گا ای تے میرا کلیجہ ٹھنڈا ہووا اینے کیہڑا مینوں

سُکھ دتا اے جیہڑا ایں ایہدی دیکھ بھال کراں دفع ہون دے ڈنٹن دے۔

جمال ۔ (باہر جا۔ تہوئے) اِک تاں ایس گل دے مُنہ سوئی مصیبت اے نری (جاتا ہے)
نہ ایہناں نوں آپ شرم آندی اے۔ نہ ماپے سنبھال دے اے بھیں دی سارا گستہ
ایہناں تے نہ کڈھیا تے میرا وی ناں جمال رین نہیں۔

طفیل ۔ کی گل اے ایداں کیوں بیٹھ گیا ایں۔

رحمت ۔ کُش نہیں۔

طفیل ۔ اوہ چل ہوو تاں کی ہو یا جے سَو روپیہ کھس گیا ناں: تیری جان پروں بار کے سٹیا
سَو باری سو روپیہ۔

رحمت ۔ بس یار طفیل محمد ہن چل چلا ای اے۔

طفیل ۔ ہے تاں کِداں دیاں گلاں کردا اے دِل تدھن بالیاں ئیں مشین بیچ دوں تیتوں
مشین چنگی اے۔ پھُوکنی اے۔ تیتے بغیر۔

جمال ۔ (آت کیرہ) رحمت اللہ۔ رحمت اللہ۔ مار دے چھال۔ لا دے گھڑ باریاں (داخل
ہوکر) جی پئے رحمت اللہ جی پئے۔ سٹریاں کنکاں اُگ پیاں (بانڈ ہوا
میں لہراتا ہے)۔

رحمت ۔ اوئے ایہہ کتھوں لبھیا۔ کتھوں لبھیا۔ کتھوں لبھیا جمال دینا۔ (بانڈ کو اس کے ہاتھ
میں چومتا ہے) اوئے لوکو اسیں جی پئے۔ اسیں کھلو گئے۔ اسیں جت گئے۔

طفیل ۔ کی ہو یا کی ہو یا۔ کُش میتوں بی تاں دسّو۔

جمال ۔ دیہہ ہزار رپیا طفیل محمد۔ دیہہ ہزار روپیہ۔

طفیل ۔ بیہہ ہزار روپیہ۔

جمال ۔ بانڈ طفیل محمد بانڈ۔ رحمت اللہ دا بانڈ۔ سیٹ اندر سپر نگاں وچ چھپیا ہو یا سی۔
دیہہ ہزار روپیہ۔

رحمت ۔ (ہاتھ باندھ کر) تیرا شکرا اے اللہ مولا۔ تیرا لکھ لکھ شکرا اے۔
(طفیل دروازے کی طرف رش کرتا ہے۔)

جمال ۔ اوئے توں کتھے چلیا ایں

طفیل ۔ مَیں جا کے کہنا ایں آمنہ دی بی بی نوں دن متھ کے اسیں تیداں ایں بھاویں کل برات بلا

رحمت — ایڈی چھیتی نہیں - حالے نہیں - ابھی ہم اس رقم کے ساتھ پہلاں تھوڑی بہت
عیاشی کریں گے - ہوٹل - چائے پیسٹری - رس گلے - گلاب جامن - پیٹی سینڈوچ
تھینک یو - تھینک یو -
جمال — ایہدا گھر بنوا لیئے پنج چھ مرلے دا -
رحمت — ہرگز نہیں -
خلیفہ — (داخل ہو کر) اوہ یار کمال اے رحمتا - اوہ کھُرپی نہیں لبھی حلے تینوں -
رحمت — آہو نہیں لبھی -
خلیفہ — چیز سنبھال کے نہ رکھی ہووے تے نہ لیا یا کرو -
طفیل — بھا رحمت اللہ دا انعامی بانڈ نکل آیا اے - ویہہ ہزار روپیئے دا -
خلیفہ — کی کہیا -
جمال — ویہہ ہزار روپیئے - ڈی سیریز - ایہہ دیکھ -
رحمت — اوہ تیری کھرپی مچلے پچھے پئی اے - اوتھوں چک لے -
خلیفہ — دفع کرو جی چوہدری صاحب نکلی چیز تہاڈے گھر کی تے ساڈے گھر کی - ویہہ ہزار
رحمت — جی جناب -
خلیفہ — چوہدری صاحب ایہدا تسیں اِک ہوٹل کھولو - اچھا جیہا اوہدا ناں رکھو خلیفہ محل
مینوں بناؤ ہیڈ کُک اور جمال دین نوں منیجر -
رحمت — ہرگز نہیں -
طفیل — تو فیر کی کریں گا ایں رپئے نوں کتی گرا ای نہ دیویں -
رحمت — اس کے ساتھ ہم اپنے بیٹے کو تعلیم دیں گے
خلیفہ — بیٹے کو تعلیم -
رحمت — جمال دین -
جمال — ہاں جی -
رحمت — کل توں داخل ہو جائیں کالج وچ - اور اوہ پڑھ دسیں توں اوہ کی کہندے اے -
جمال — میں ایف ایس سی میڈیکل کراں گا آبا جی -
رحمت — ٹھیک اے - آوارہ گردی نہیں کرنی - توجہ نال پڑھنا ایں - جماعت وچ اوّل آنا ایں -

ماں باپ دی گاڑھے پسینے دی کمائی ضائع نہیں کرنی ۔

جمال ۔ اچھا جی ۔

رحمت ۔ کنتے پیسے مہینے دے درکار ہون گے برخوردار

جمال ۔ آبا جی مَیں پوری کوشش کراں گا ۔ کہ تہانوں شکایت دا موقع نہ ملے دوسو روپیہ مہینہ کافی ہون گے ۔

رحمت ۔ ذرا دکھامینوں اپنی کالج دی رپورٹ ۔

جمال ۔ (ڈردے ڈردے کاغذ دیتا ہے) اوہ جی ۔ آبا جی ۔

رحمت ۔ (کاغذ دیکھکر) بیٹے ایہہ ۔ ایہہ تُسیں فارسی وچ اینے کمزور کیوں او

جمال ۔ ایہہ فارسی نہیں آبا جی فزکس اے ۔

رحمت ۔ اچھا ٹھیک اے ۔ (کاغذ دیتا ہے) اور اپنا ایہہ لباس تبدیل کرو سمارٹ رہیا کرو ۔ مَیں پُرانے خیالات دا آدمی سہی لیکن مینوں تنگ پہنچیاں دی پتلون پسند نہیں ..... ماسٹر! ...

طفیل ۔ ہاں جی ۔

رحمت ۔ کل چھوٹے صاحب دیاں ساریاں پتلوناں لے کے اوہناں نوں ٹھیک کر ۔ ٹینس لئی سفید قمیضاں اور سفید پتلوناں ۔ ہواخوری لئی بش شرٹ اور جالی دار بنیان اور ۔ اور (ایکدم) ہُن تسیں سارے جاؤ میری روٹی ہانڈی دا وقت ہوگیا اے تے میں دال دھرنی ایں ۔ (سب زور زور سے ہنستے ہوئے بغلگیر ہوتے ہیں) ۔

(کٹ)

۲۹

کردار:

رحمت اللہ ۔ رکشا ڈرائیور
سلیم ۔ ایک اور دوست

جمال دین ۔ ٹیکسی ڈرائیور
رشّو کے والد ۔ عمر پچاس کے لگ بھگ

طفیل رنگر ۔ دوآبیا
رشّو کی والدہ ۔ عمر پینتالیس کے قریب

بیرا ۱، بیرا ۲، بیرا ۳

رشّو ۔ نوجوان لڑکی

پپّو ۔ ایک طالب علم

ڈیوڈ ۔ پپّو کا ساتھی

سین — ۱

ان ڈور —————————————— دن

(اب کی بار ہم ایک شاندار ہوٹل کے لاؤنج کا سیٹ
لگاتے ہیں اِس میں ایک میز جس کی پوزیشن وسطی
ہے ہمارے مرکزی کرداروں کے لئے ہے۔ دوسرا
میز اُن کے قریب کالج کے تین لڑکوں کا ہے، پہلو
میں رشو اس کے والد اور والدہ کا ہے۔ سب لوگ
چائے پی رہے ہیں۔ کونے میں ایک خوبصورت سائڈ
بورڈ پر خالی پلیٹیں پانی کے جگ اور دوسری کراکری
رکھی ہے۔ یہ وہ مقام ہے جہاں بیرے آکر کھڑے
ہوتے ہیں اور گفتگو کرتے ہیں۔
جب سین کھلتا ہے تو لاؤنج میں موسیقی کی مغربی
دُھن بج رہی ہے گویا اِس پر جوڑے رقص کر رہے
ہیں۔ کیمرہ طالب علموں پر جاتا ہے جو اپنی خالی میز پر
چھری گھماتے ہیں اور جس طرف چھری رُخ کرتی ہے
اس لڑکے کو بِل ادا کرنا ہے)۔

پپّو — چھڈو یار کی تسیں ہوٹل نوں جوئے خانہ بنالیا اے۔

(گھومتی چھری پر ہاتھ رکھتا ہے)

ڈلوی — فاؤل کردا اے ہُن ایس نے سلیم

سلیم — فاؤل کردا اے تے فیر پھرے بل۔

پپو — کیوں میں کیوں بھراں۔

ڈلوی — تیرے وَل نوک ہون لگی سی چھری دی تے توں روک دتّی۔

سلیم :۔ بس ٹھیک اے فیر اج بِل دین دِی تیری واری۔
پپّو ۔ چلو اِک واری فیر چلا لؤ۔
ڈیوی ۔ نو سر ڈمن از ڈمن۔
سلیم ۔ یو سٹینڈ اکس دی ٹی
پپّو ۔ اوئے چلو ایسیں کوئی نن لگے ایں۔ کم ان۔
(بیرا آکر پانی کے تین گلاس رکھتا ہے اور کھڑا ہو جاتا ہے۔)
ڈیوی ۔ چائے بیرا۔
سلیم ۔ وِد پیسٹری اینڈ سینڈوچز۔
(بیرا چلا جاتا ہے)۔
پپّو ۔ کی بے وقوفاں والیاں گلاں کرن ڈئیا ایں۔ جدوں اوہنوں چاء کہہ دتی تے فیر پیسٹری سینڈوچز کہن دی کی لوڑ سی۔
ڈیوی ۔ ٹھیک اے یار کہہ دتا تے کی ہو گیا۔ دراصل سلیم ہر گل وچ ...... ہیں کیا اوہ کڑی کون اے۔
پپّو ۔ کیہڑی۔
ڈیوی ۔ اوہ جیہڑی اوس ٹیبل تے بیٹھی اے اپنے والدناں۔ والدای ہونا اے کیوں سلیم
سلیم ۔ مینوں کی پتہ اے میں کیہڑی چِٹھی رساں کیتی اے اپناں دے محلے وچ۔
پپّو ۔ بڑی ذہین جئی کڑی لگدی اے ...... میں کیا یار ایہہ اوہ تے نہیں سوشل سائنس والی کڑی۔
ڈیوی ۔ نک تے اوہو جیا اِی اے۔ مینوں ٹھیک طراں دس دی نہیں۔ توں غور کر یار تیری یادداشت بڑی تیز اے۔
(کیمرہ لڑکی والے ٹیبل کو کلوز میں لیتا ہے۔ لڑکی اپنی پیالی میں چائے ڈال رہی ہے۔)
رشو ۔ ڈیڈی تسیں امی ڈئی ناں ناں تنگ کریا کرو۔
ڈیڈی ۔ لے ہے میں کرنا ایں بٹیا۔ میں تے اینا اِی کہہ رہیا سی کہ تسیں چینی دا استعمال نہ کرو تہاڈی صحت واسطے اچھا نہیں۔

امّی ۔ تہانوں کنے کیا اے میری صحت واسطے اچھا نہیں ڈاکٹر ظہیر نے دسیا نہیں سی
بس چاہے جتنی مرضی چینی پی لیا کرو۔
ڈیڈی ۔ اوہ تہاڈے ورتادے کولوں تنگ آکے کہہ ریا سی بئی جو مرضی آوے کرو، جیویں
چاہو کرو۔
رشو ۔ ہائے ڈیڈی پلیز۔
امّی ۔ اینہاں نوں تے میرا کھانا پینا رہنا لبنا کُش وی اچھا نہیں لگدا۔
ڈیڈی ۔ (شکر دان اٹھا کر پیالی میں انڈیلتا ہے) آہ لوؤ جی۔ ایہہ لوؤ جنی مرضی چینی پیو۔ مرنا
ئیں اے کہ تسیں۔
رشو ۔ ٹھہرو امّی۔ میں تہانوں دوسری پیالی بنا دینی آں۔
Daddy! When you know why could you do such things
امّی ۔ تیرا وی کوئی اعتبار نہیں رشو۔ پنجابی وچ میرے نال رل جانی ایں تے انگریزی وچ
اپنے ڈیڈی نال۔ بولی دے فرق نال بندے دے دین ایمان وچ وی فرق ہو
جاندا اے۔
رشو ۔ نہیں امّی تسیں تے اینویں ناراض ہوائے او۔ میں تے کہہ رئی سی ڈیڈی تسیں
امی نوں خفا نہ کریا کرو۔
(لاؤنج کا دروازہ کھلتا ہے اور اس میں رحمت
داخل ہوتا ہے اس کے پیچھے طفیل اور جمال آتے
ہیں رحمت اللہ نے ڈاڑھی رکھی ہوئی ہے۔)
رحمت ۔ آؤ بئی آؤ۔ رک کیوں گئے او۔ آؤ بیٹا جمال تاثقل آئی .... اندیشہ نہ کر
برخوردار ......
(جمال آگے بڑھتا ہے۔ طفیل نظر آتا ہے وہ آگے
بڑھتے ہی چھینک مارتا ہے۔)
طفیل ۔ اندر تاں بہت ٹھنڈ دا۔
رحمت ۔ بڑے بڑے ہوٹلاں وچ ایس طراں چھک نہیں ماری دی۔ رومال رکھی دا اے
منہ اگے ۔ بیٹھو بیٹا۔ بیٹھو۔ اِس طرف آجاؤ۔

(رحمت اور جمال بیٹھے ہیں طفیل بھی ڈرتے ڈرتے بیٹھتا ہے۔)

طفیل ۔ اوداں سون بھادوں بچ اپنی ٹھنڈ کراں آگئی آ تاں لوہے بی ہندا ای سیڑھیاں تاں پیراں توں لگی جاندی اے دندیاں بڈھ دی اے ٹھنڈی ہو ہو کے۔

رحمت ۔ ایہہ مشیناں نال کمرہ ٹھنڈا کر دِتا اے برف خانے طراں۔

طفیل ۔ اپر تاں چھت بی ہے نہیں۔

جمال ۔ ایہہ چھت ای اے طفیل محمد۔ چہ تارے مصنوعی نیں، بجلی دے بنے ہوئے

طفیل ۔ تاں کندھاں۔

جمال ۔ ایہہ اصلی ایں اٹاں دیاں۔

طفیل ۔ توں کدی پہلے بی آیا ایں اید ھے اندر۔

رحمت ۔ اندر تے کدے نہیں آیا باہر روز اِی آکے رکشا روکی دا دو دو گھنٹے کھلوتے رہی دا سی اید ھے اگے۔

طفیل ۔ تاں پھیر پہلی باری اِی آیا ہویا ناں۔

رحمت ۔ بالکل پہلی واری۔

طفیل ۔ آمنہ دی بی بی آ چکی اے ساتے بی پہلاں دوناں چاہ پین آیاں سی مالوان دسیاں۔

رحمت ۔ (چھڑی میز پر بجا کر) بیرا۔

جمال ۔ یئں کیا یار کمال دی لگدی اے تیرے دارھی۔ پتہ تے نہیں لگدا بالکل ئی وچوں رکشا ڈرائیور ایں تن واری سگٹ بجھا کے پین والا۔

طفیل ۔ آہ باہر جیہڑے رکشا والے کھڑے آ ایناں بچوں کیسے نوں سیاندا ایں۔

رحمت ۔ ساریاں نوں اِی جاندا ایں ایسے کر کے آہ بھیس وٹایا اے بئی ویہہ ہزار دی بے عزتی نہ ہووے۔ ویکھیں ناں جدوں بندے کول نالواں آجاندا اے تے فیر اوہنوں بھیس وٹانا اِی پیندا اے۔ بھانویں اوہدا دِل کرے نہ کرے۔

طفیل ۔ آہ تاں کنے اِی بڑے بیٹھے اے ساریاں نے اِی بھیس بدلائے ہوئے اے۔

رحمت ۔ سب نے، اک اک کر کے۔ وچوں ھتّا تڑ ای اے پراتے چولے چاڑھی بیٹھے اسے۔ کی کریئے ساڈوں امیر لوکاں نوں مشکل دی بڑی اے۔

جمال - آہو جی سٹینڈرڈ جو رکھنا ہویا ملک صاحب -
رحمت - ملک صاحب نہیں اوئے گدھیا چوہدری صاحب - توں بھل کیوں جانا ایں -
جمال - اوہ آئی ایم سوری سر -

(کیمرہ بیروں پر جاتا ہے)

بیرا ۱ - اوئے جا تشریف کردوں دا ٹیبلا رہیا اے -
بیرا ۲ - مَیں نہیں جاندا یار دفع کر -
بیرا ۱ - لے حد کر دتی اے۔ اوئے جاندا کنویں نہیں تیرا ٹیبل اے -
بیرا ۲ - اوہیں ٹھکھے جئے بندے لگدے اے ایناں کولوں کی ٹپ ملنی ایں -
بیرا ۱ - منیجر ویکھ لئے گا تے فیر تیری شامت آئے گی اگے تینوں نوٹس مِل چکیا اے -
بیرا ۲ - (سیٹی مار کر) چاچا۔ اوئے چاچا -
چاچا بیرا - کی گل اے -
بیرا ۲ - اوہ میری ٹیبل سرو کر دے -
چاچا - کیوں۔ میں کیوں کراں۔ میرے ٹیبلاں تے اگے رش پے رہیا اے -
بیرا ۲ - چوانی لے لے تے سرو کر دے -
چاچا - چوانی میری تے ٹپ تیری -
بیرا ۲ - نہیں نہیں ٹپ وی تو ہیوں رکھیں۔ میرے کولوں ایناں نوں سرو نہیں کیتا جاندا -
چاچا - گل کی اے -
بیرا ۱ - کہندا اے ٹھکھے گھر دے لوگ لگدے اے۔ ایناں کولوں لبھنا کش نئیں
بیرا ۲ - اگے وی اِک ایہو جئی اچکن والا آیا سی اپنی بیگم صاحب نال تے دس پیسے دے گیا -
چاچا - توں منہ تے مارنے سی -
بیرا ۲ - مَیں مارے...... مَیں نہیں لحاظ کرن والا -
بیرا ۱ - (ہنستے ہوئے) تے اوہ دس پیسے وی جیب وچ پا کے ٹر گیا -
چاچا - تے میں تیرے نال کی برائی کیتی اے جو مینوں ایس ٹیبل تے پھسان لگا ایں -
بیرا ۲ - اوئے جا یار چاچا - اوہ سوٹی کھڑکان ڈہیا اے۔ اسیں وی کدے تیرے
کم آنواں گے لاہ مگروں اوس نوں ....

چاچا — اچھا بچو کوئی گل نہیں۔ مال کھان نوں آپ تے بھکھیاں بھیڑیاں کول بھیسان
نوں چاچا۔ چنگا بیٹا کوئی گل نہیں۔
(کیمرہ لڑکوں پر آتا ہے)
پپو — ایہہ مسٹر انوری نیں۔ سرگودھے دا نامی گرامی ایڈووکیٹ۔
سلیم — اوہ جیہڑا ساڈے کالج آیا سی کونوکیشن تے
ڈلوی — Exactly اوہی اے۔ بالکل اوہی..... جینے سپرٹ فار فریڈم تے لکچر دتا سی۔
سلیم — اینوں تے ملنا چاہی دا اے۔ پر اوہنے تے پتلون پہنی ہوئی سی۔
ڈلوی۔ کوئی پابندی اے پہناوے تے۔ اج کل لیڈر لوک دیسی لباس زیادہ پسند کرن لگ
پئے اے ایدھا Impact اچھا ہندا اے۔
پپو — میں تے چلیا ایں اوہناں دے کول۔
سلیم — اینویں بیوقوفی نہ کر ممکن اے اوہناں نوں ایہہ گل اچھی نا لگے۔
ڈلوی — ایہہ نال کون اے اوہناں دے۔
پپو — کوئی بھائی بھتیجے ہون گے۔
سلیم — ایہہ تے اوہناں دے رشتہ دار نہیں لگدے۔ اینویں ای ایس کوئی لونگ چڑے جئے۔
ڈلوی — ایہہ بچے لیڈر ہون گے۔ پنجاں چھیاں سالاں تیکر ایہہ کنووکیشن تے آیا
کرن گے۔
سلیم — چھڈو یار تسیں اوسے پرانی تحقیق تے نگہ رکھو بئی اوہ لڑکی کون اے۔ شکل تے
اوہدی رشو نال ملدی اے لیکن ہے نہیں اوہ ہرگز۔
پپو — اللہ کرے او سو ہووے۔
ڈلوی — تے فیر جناب کی کر لین گے۔
سلیم — آہ سلامت رہوے خوش رہوے تے نیک نصیب ہووے۔
(کیمرہ رحمت اللہ پارٹی پر آتا ہے طفیل دونوں
کہنیاں میز پر رکھے بیٹھا ہے۔ جمال چائے بنا
رہا ہے۔)
رحمت — کہنیاں چک لے۔ دیڈے وڈے ہوٹلاں وچ ایس طراں نہیں بیٹھی دا۔

طفیل ۔ (سیدھا ہو کر) اوداں گل ایہہ اے انٹیل ہُن مینوں چیتے نہیں رہندا ۔
جمال ۔ انٹیل کی اے ۔
رحمت ۔ تینوں سو واری دسیا اے انٹیل نہیں انکل ۔ اینا کو لفظ یاد نہیں رہندا تینوں ؟
طفیل ۔ اوکھا جیہا اے ۔
رحمت ۔ نکے نکے بال یاد کری پھر دے سارے پاکستان دے تیرے منہ تے نہیں
چڑھدا کہہ خاں انکل ۔
طفیل ۔ انکل ۔
جمال ۔ دس داری کہہ چھیتی چھیتی ۔
طفیل ۔ ہُن تاں میں کہہ لوؤں تاں پھیر بھل جاؤں ۔
رحمت ۔ دیکھیں ناں اک ہندا اے ابا جیہڑا روٹی پانی کما کے کھواندا اے ۔ اک
ہندا اے انکل
جدھے گھر جا ئیے تے روٹی پانی دے ناں تے کہندا اے کل ہٹیا جی کل ....
اتھے ان کہندا اے کل ۔ ان تے کل ۔ انکل سدھی جئی گل اے ٹائفل تینوں یاد
ای نہیں ہندی ۔
طفیل ۔ لے ہن نہیں میں بھلدا پھیر ۔ ان کل ان کل ..... ہُن چیتے رہو ۔
(رحمت سوئچ بجاتا ہے)
جمال ۔ بیرا کش کھان توں لے نال لیایا ای نہیں ۔
رحمت ۔ ایسے کر کے اوہنوں بلایا اے ۔
(چاچا بیرا آتا ہے)
چاچا ۔ جی جناب ؟
رحمت ۔ اوہئی کش کھان لئی لیا ناسی بچیاں لئی
چاچا ۔ ایس ویلے کوئی خاص چیز ہے نئیں جی پر چلو دسو کی چاہی دا اے ۔
جمال ۔ او تہاڈے مٹن پیٹیز ؟
چاچا ۔ نہیں جی ۔
جمال ۔ چکن سینڈوچنز ۔

چاچا ۔ بہت بہتر جناب ۔
رحمت ۔ ایں کیا اوئے چکن ہن ہوٹلاں وچ وکن ڈیہہ پئی جمال ۔
جمال ۔ ہمیشہ ہوٹلاں وچ ای ویکھدے نیں ۔
رحمت ۔ آہ ساڈے جملے وچ تاں بچاچی آلے ویکھدے سن چکن ڈڈو رہا ۔
جمال ۔ ایہہ اوہ چکن نہیں رحمت اللہ ۔
طفیل ۔ ایہہ دوجی اے گیج گیج تے نمبر آلی ۔

(بیرہ لاکر پلیٹ رکھتا ہے ساتھ کیچپ کی بوتل ہے ۔)

جمال ۔ تھینک یو تھینک یو ۔
رحمت ۔ بئی کوئی پیسٹری وغیرہ ۔
طفیل ۔ کوئی میسو موتی پاک جاں گلاب جامناں ای ہون ۔
چاچا ۔ مٹھائی وغیرہ نہیں بندی ایتھے جناب عالی ۔
طفیل ۔ اودھروں منگوا دئیں بیڈن روڈ توں آہ تاں ہیگیاں دکاناں ۔
چاچا ۔ ہمارے پاس اتنا وقت نہیں ہے ۔
طفیل ۔ لیا تاں مینوں دے پیسے میں نٹھ کے پھڑ لیا نواں ۔

(بیرا جاتا ہے ۔)

رحمت ۔ اوئے بیریاں سامنے ایہو جیاں گلاں نہیں کری دیاں ۔
طفیل ۔ اوہ کیوں :
رحمت ۔ سمجھن گے کوئی نودولتے جئے اے وچارے پہلی واری ہوٹل آئے اے ۔ آہ کار ٹھیک کر اپنا ۔ توں وی سدھا ہو کے بہہ جمال ۔
طفیل ۔ (پرچ میں چائے ڈالتا ہے) ۔ چنگا ہوٹل لبیا ای توں ناہ پچھا ہے لادتا سانوں ۔
رحمت ۔ اوئے ۔ پرچ وچ پا کے نہ پئیں ۔ چھڈ ۔ رکھ دے ۔ رکھ دے ۔ سارے لوک ویکھ رہئے اے تیرے ول (سوٹی بجاتا ہے) بیرا ۔ بیرا ۔ بس بس رہندے اینوں ایتھے ای پئی رہن دے ۔ ہتھ نہ لائیں ۔

چاچا ۔ ہاں جی ۔
رحمت ۔ ہُن ویکھو بیرا ایہہ چاہ کِس قدر کمزور اے ۔ بالکل پیلا پانی لگ دا اے ۔ پیالی وچ تے پتہ نہئیں سی چلدا ٹائفل نے پرچ وچ پا کے ویکھی اے ۔ اینوں واپس لے جا اور ہور چا بنا کے لیا ۔
چاچا ۔ بالکل ٹھیک اے جی (برتن اٹھاتے ہوئے) سب افسر لوگ ایسی چاہ پیندے ایں جناب
جمال ۔ ساڈوں نہئیں پسند ۔
طفیل ۔ ایہہ نال کسے کم دی نہ کسے جج دی ۔ باپس لے جا اینوں ۔
جمال ۔ ساڈوں خانسامے نے بہت سٹرونگ چاہ پین دی عادت پائی ہوئی اے بیرا ۔
(بیرا جاتا ہے)
طفیل ۔ میں کیہا بھا رحمت اللہ توں میںوں ٹائفل کاہتوں سد دا ایں ۔
رحمت ۔ طفیل بہت پرانا جیا ناں اے پینڈوواں ورگا ۔ ہُن میں تیرا ناں ٹائفل رکھ دتا اے ۔ اگے توں ایسے ناں تے بولیا کر ۔
طفیل ۔ آمنہ گُسے نہ ہووے ہی کی انگریجاں ورگاں ناں رکھ لیا اے ۔
رحمت ۔ آمنہ اوہ دی گل نہ کریا کر ہن ..... تیری شادی دا بندوبست کسے وڈھے جئے گھرانے وچ کراں گے ۔
طفیل ۔ آمنہ بی تاں اوداں بڈے گھر دی دھی اے ۔ اوہدا ماما ڈھائی سو لیندا اے لاٹ صاحب دے دفتر پنج بہت اچھے لوک ایں آمنہ دی بی بی ہوری ۔
(بیرا لا کر چائے رکھتا ہے کیمرہ لڑکوں پر گھومتا ہے ۔)
ڈیوی ۔ سر ۔ سر ۔ آپ سے کہہ رہا ہوں سر ۔
رحمت ۔ اکھ نہ ملا نا منڈیاں نال اینویں چھیڑن گے ۔ سر سٹ لوڈ تے اودہر نہ ویکھو ۔
ڈیوی ۔ (پاس آکر) سر معاف کیجیئے گا آپ کے پاس ساس ہو گی ۔
رحمت ۔ ہاں ہیگی ۔
ڈیوی ۔ کیا میں لے سکتا ہوں ایک منٹ کے لیئے ؟

رحمت ۔ ساس تاں ایس وقت گھر ہوئے گی۔ گھر دی ہن بچیاں نال چڑھ یا گھسر گئی ہونی
ایں ۔

ڈلوی ۔ بہ ساس سر ۔

رحمت ۔ او اچھا ایہہ۔ ضرور ضرور۔ (ہنستے ہوئے) میں دوسری سس سمجھا رہیا۔ لطیفہ ہوگیا۔
(سب ہنستے ہیں)

ڈلوی ۔ تھینک یو سر (واپس جاتا ہے)

رحمت ۔ اینوں ساس کہندے اے طفیل یاد رکھیں ۔ جے چٹنی کہیا تے میں تینوں ماراں گا۔

طفیل ۔ اوداں کہن نوں تاں کی کہنا ایس تو تل دا رنگ بی ماشاء اللہ آمنہ دی بی بی ورگا
اے ۔ سس ای لگدی اے ۔

جمال ۔ اینوں تے بس اکو گل یاد رہنی اے بھاویں ایدھر دی دنیا اودھر ہو جاوے یاں آمنہ
تے یاں آمنہ دی بی بی ۔ اوئے ٹوٹی فروٹی کھائیں گا ۔

طفیل ۔ توں کھاتا ایں کیوں کھانواں ۔ میں کوئی گھروں باہروں کڈھیا ہوئیا ایں ۔

رحمت ۔ منگوالو بٹیا جن چیزاں دی ضرورت ہووے منگوالو ۔ نا نہ کرو اور کنجوسی نہ کرو ۔
دیہہ ہزار روپیہ ہور کس کم آنا ایں کھابی لو ڈرل کھول کے ۔

جمال ۔ ٹوٹی فروٹی پتہ اے کی ہندی اے ۔

طفیل ۔ آہو پتہ اے کی ہندی اے ۔

جمال ۔ کی بھلا ؟

طفیل ۔ ہاہو ای جو توں کہی جاناں ایں .... میرے نال مخول نہ کریا کر جمال دینا ۔

جمال ۔ اوئے آئس کریم نوں کہندے ایں ٹوٹی فروٹی ۔

طفیل ۔ دے تاں جداں مینوں پتہ نہیں بھلا ۔ اک تاں ہندی اے چھپان دی ٹوٹی
اک ہندی اے ٹوٹی فروٹی ۔ جنداں اِک ہندا اے طفیل تاں دو ہندا اے
..... کی بھاجی ۔

رحمت ۔ ٹاٹغل ٹاٹغل ....

طفیل ۔ مینوں کملا نہ سمجھیں ۔ سب پتہ اے مینوں اوداں میں کسے نوں گش کہندا نئیں
تاں کی ہوئیا ۔

(کیمرہ بیروں کو دکھاتا ہے)

۲ - میں کیا چاچا اینہاں نوں اٹھا رہے یاں ہن -

چاچا - گاہک نوں کس طراں اٹھا سکدا ایں کوئی عقل دی گل کر

۱ - کوئی بہانہ بھونہ لاکے اٹھا دے ۔ اینویں ٹیبل ملی بیٹھے اے ۔ کم دا بندہ آوے ۔

تے اوہنوں Serve دی کریئے -

۲ - ایہہ پینڈو جیئے بندے اینویں کھاپی کے اٹھ جان گے ۔

چاچا - توں چوانی دینی کیتی اے ایس ٹیبل دی ہن مکریں ناں -

۲ - آہو میں کدوں مکردا ایں پر توں اینہاں نوں دفع تے کر ۔

چاچا - اوئے چلے ای جان گے ۔

۱ - اودھر دیکھو اوہ کپل کنی دیر دا کھونجے وچ کھڑا اے ۔ تھاں ویلی کرا اوہناں کولوں -

چاچا - (جاتے ہوئے) لڑانا ایں کوئی ترکیب جے چل گئی تاں ٹھیک اے -

(کیمرہ پھر رحمت اللہ پارٹی پر آتا ہے) -

رحمت - اوئے اینہاں دودھ کیوں پالیا اے بیوقوفا چاہ وچ -

طفیل - کیوں اینہاں نہیں پائی دا -

رحمت - اینویں کوئی بیرا ویکھ لوئے تے فیر شرمندگی ہوئے ساڈی ساریاں نوں -

طفیل - بہتا دودھ نئیں پان دندے ہوٹلاں وچ -

رحمت - بڑی جٹی گل اے ۔ بیرے چنگے نئیں سمجھدے اوس سواری نوں جیہڑی بہت

دودھ پاندی ہووے چاہ وچ ۔

طفیل - جد آیا ایدھر بیرا تاں میں ہتھ رکھ لوؤں اوپر - ایداں -

جمال - اوہنے فیر وی ویکھ لینا اے ۔

طفیل - تاں میں کہوں بئی بھائی میں تاں پہلی واری آیا ایں ہوٹل وچ ۔ اگے توں نئیں

پاندا بہتا دودھ -

رحمت - ایہہ ناں کہیں بیوقوفا ۔ ایسے گل دا تے پتہ نہیں لگنا چاہی دا بیرے نوں ۔ بئی پہلی

واری آئے کہ اکثر آندے جاندے رہندے آ ۔ ہوٹلاں وچ -

طفیل - ہور پالواں بھورا کو رنگ ۔ تھاں تاں بن گئی اے واہ وا ساری -

جمال - نہ رہن دے ہن ۔ ایسے طراں پی جا آرام نال -

(رشو انکی میز پہ آجاتی ہے) -

رشو - السلام علیکم جی - معاف کرنا -

سب - کوئی نئیں کوئی نئیں جی -

(سب کھڑے ہوتے ہیں) -

رشو - شکریہ شکریہ -

رحمت - بیٹھو بیٹھو تشریف رکھو ۔ او کرسی پھڑیں جمال بیٹے -

(جمال وہی کرسی لیتا ہے جس پہ سے رشو اٹھ کر

آئی ہے -)

رشو - (بیٹھتے ہوئے) میں بڑی دیر توں سوچ رئی سی جی اور معاف کرنا تہاڈے

ول ویکھ رئی سی ۔ تسیں ایتھے کتھے رہندے او -

طفیل - اسیں آہ - ایدھر -

(رحمت اُس کے کندھے پر زور سے ہاتھ مار کر -)

رحمت - اسیں لائل پور رہندے ایں ماڈل ٹاؤن وچ - آہ میرا لڑکا ایتھے پڑھدا اے -

جمال - سلام علیکم -

رشو - وعلیکم السلام ۔ کتھے پڑھدے او تسیں -

جمال - گورنمنٹ کالج - بی - اے فائنل ائیر -

رشو - بڑی خوشی ہوئی تہانوں مِل کے - کیہڑے گروپ وچ او -

جمال - میں جی - دراصل - ہن میں تہانوں کی عرض کراں -

رحمت - اینوں اسیں کِسے گروپ وچ شامل ہون دی اجازت ای نہیں دتی ۔ میں کیا

بیٹے سیاست توں دور رہنا اے - اور تعلیم حاصل کرنی اے -

رشو - معاف کرنا جی ۔ میری گل دا برا نہ منانا تہاڈے ورگا اِک بندہ ایتھے رکشا چلاندا

اے صرف اوہدی داڑھی ہے نہیں -

رحمت - ہوئے گا ضرور کیوں نہیں ہوئے گا -

رشو - اوہدی آواز وی بالکل تہاڈے ورگی اے -

رحمت ۔ کیوں نہیں ایہہ وی ہو سکدا اے ۔
رشو ۔ میں اپنے سوشل سائنس دا تھیسس لکھن لئی اِک واری اودے گھر گئی ۔
FACTS AND FIGURES کٹھے کرن نوں ۔
رحمت ۔ کی کٹھے کرن نوں ۔
رشو ۔ آہ Facts and Figures نہیں ہندے جی تھیسس وغیرہ ۔
رحمت ۔ آئی سی ۔ آئی سی ۔ یس یس
رشو ۔ او تھے اوہدا اِک پڑرسی وی آگیا ۔ درزی اے وچارا لیکن ہے بہت ای غریب
(یہ بات سن کر طفیل اٹھتا ہے اور کھسک جاتا ہے)
جمال ۔ کدھر جا رئیا ایں ٹانفل ۔
طفیل ۔ (جاتے ہوئے) یس یس ویری گڈ ۔
رشو ۔ تسیں میرے آبا جی نال مِلو گے سر ۔
رحمت ۔ ویسے تے کوئی گل نہیں ۔ جے تسیں کہندے او ۔
جمال ۔ دراصل آبا جی مِلن ملان توں ذرا گھبراندے ای ایں ۔
رشو ۔ کوئی گل نئیں جی میں تے ویسے ای کہہ رئی سی کہ اگر ایہہ ملنا پسند کرن تے
فیر میں ملاداں ۔
رحمت ۔ او ہناں نوں آرام کرن دیو اوہدر فیر کدے سہی ۔
رشو ۔ ویسے سر تسیں زمیندار او ۔
رحمت ۔ ہُندے سی کسے ویلے ہن تے گورنمنٹ نے کھو لیاں زمیناں ۔
جمال ۔ زرعی اصلاحات لگ گیاں ایں ناں جی ۔
رشو ۔ فیر وی سر سُنیا اے اپنے بھائیاں بھتیجیاں وغیرہ دے ناں کر دتیاں
اے لوکاں نے زمیناں ۔
رحمت ۔ ایہہ چلیا کی زرعی اصلاحات توں وی بم ثابت ہوئی ۔ بھائی بھتیجے لے کے
بہہ گئے سارے رقبے ۔
جمال ۔ زمیناں ونڈیاں گئیاں جی اوہ بڑے بڑے رقبے نئیں رئے انگریز دیاں
دتیاں والے ۔

رشو ۔ سرتہاڈا زیادہ وقت کتھے گزردا اے ۔

رحمت ۔ سواری اُتے ۔

جمال ۔ آباجی نوں سواری دا بوہت شوق اے صبح سویرے گڈی تے سوار ہوندے نے
اے اور رات تیکر سوار رہندے ایں ۔

رحمت ۔ بازی بازی سواری تاں رات نوں وی نہیں چھڈدی ۔

رشو ۔ جی ۔

جمال ۔ مختلف قسم دیاں گڈیاں ایں ناں ایناں کول تے کہہ رئے اے ۔ بعض سواری تے
ایسی دل نوں لگ رئی اے بئی رات نوں وی نہیں چھڈی جاسکدی ۔

رشو ۔ سر تہاڈے کول بیک وقت یاں ایس طراں سمجھ لو والیپی وقت کنے کو روپے
ہندے اے جیب وچ ۔

رحمت ۔ دیہہ ہزار روپئے ۔ کش چار پنج گھٹ ہون گے ۔ جے کتے قسمت نال انعامی
بونڈ ناں نکلدا تے فیر بس ایہو ۔

رشو ۔ انعامی بونڈ ۔۔ کیا جی؟

جمال ۔ آباجی کہہ رئے اے کہ اگر جیب وچوں انعامی بونڈ نہ نکلدا تے فیر چالی ہزار
ہونے سی ۔

رشو ۔ کی مطلب جی ۔

جمال ۔ ایس رقم نال آباجی جیب وچ اک انعامی بونڈ وی سی ۔ پان والی دکان تے
پان کھان لگے ۔

رحمت ۔ ناں بئی سوڈا واٹر پیتا سی ۔

جمال ۔ ہاں جی سچ سوڈا واٹر ۔ بالکل ٹھیک اے ۔ پیسے جیب وچوں کڈھے
تے بونڈ ڈگ پیا زمین تے ایناں نے نہ چکیا ۔ شام نوں ضمیمہ ویکھا اخبار دا تے
اوہدے وچ اوہو نمبر بونڈ دا فرسٹ پرائز دیہہ ہزار دا ۔

رشو ۔ ہائے اللہ ۔ تسیں چکیا کیوں ناں جی ۔

رحمت ۔ اچھا نہیں لگدا بیٹا اک صاحب حیثیت زمیندار نیواں ہو کے بھنجیوں بونڈ
چکدا پھرے ۔

رشو ۔ پتہ نئیں کس خوش نصیب نوں ملیا ہونا ایں ۔
جمال ۔ جی آں کی کہہ سکدے آں ۔
(اتنے میں طفیل منہ پر رومال باندھے واپس آتا ہے ۔)
رحمت ۔ ایہہ کی ہویا بیٹا طفیل ۔
طفیل ۔ داڑھ درد ۔
جمال ۔ اوہو ۔
رشو ۔ اوہ جیہڑا دوست اے ناں جی اوس رکشا ڈرائیور دا اوہ پہلے رفوگر سی تے ہن درزیاں دا کم کرن لگ پیا اے ۔
رحمت ۔ اچھا جی ۔ بیٹا اوہنوں بلاؤ ذرا ۔
(چھڑی بجاتا ہے چاچا پلیٹ میں بل پیش کرتا ہے ۔)
جمال ۔ ست روپئے ابا جی ۔
(رحمت جیب سے پچاس کا نوٹ نکال کر رکابی میں رکھتا ہے بیرا چلا جاتا ہے ۔)
رحمت ۔ تسیں آؤ کرے ساڈے بیل پور تہانوں دیہاتی زندگی دکھائیے ۔
رشو ۔ ضرور جی ۔ میری تے بڑی خواہش اے پنڈاں نوں ویکھن دی ۔
رحمت ۔ جمال نوں مل لینا ایدھے کالج وچ ۔
رشو ۔ کیہڑا پیریڈ تہاڈا خالی ہندا اے ۔
جمال ۔ درمیانی پیریڈ زیادہ تر خالی ہندا اے جی ۔ تسیں آجانا کسے وقت دی ۔
(بیرا دس دس کے چار نوٹ اور تین روپے واپس لاتا ہے ۔ رحمت ایک نظر انکو دیکھتا ہے اور پھر اٹھتے ہوئے کہتا ہے ۔)
رحمت ۔ ایہہ رکھ بئی ۔
چاچا ۔ جی جناب ۔
رحمت ۔ ایہہ رکھ اپنے کول ٹپ اے تیری ۔
(بیرا ذرا سا گھومتا ہے ۔ پھر چکرا کر دھڑام سے فرش پر گرتا ہے ۔ دوسرے بیرے بھاگ کر آتے ہیں اور اس پر جھکتے ہیں لڑکے بھی

آتے ہیں۔

رحمت ۔چلو چلو ـــ جلدی کرو ۔طفیل چل بئی ـــ ہن ایتھے کھڑے ہونا خطرناک اے ۔ٹیپ دین وچ غلطی ہوگئی اے ۔جلدی کرو۔ جلدی کرو۔

(دروازے کیطرف بڑھتے ہیں)

کٹ

کردار

جمال دین ــــــ ٹیکسی ڈرائیور

رحمت اللہ ــــــ رکشا ڈرائیور

طفیل دوابیا ــــــ درزی

منی ــــــ علم دین کی بیٹی

امی ــــــ زاہدہ کی ماں

چاچاجی ــــــ افسر

غازی ــــــ چاچاجی کا چالاک بیٹا۔

نرس زاہدہ ــــــ نوجوان نرس

سین ــ ۱

ان ڈور ـــــــــــــــــــــــــــــــ دن

(رحمت اللہ، جمال دین اور طفیل درزی امیر ہونے کے بعد نئے مکان کی تلاش میں۔ جس مکان کی تلاش میں وہ آتے ہیں وہ نرس زاہدہ اور اُس کی امی کا مکان ہے۔ وہ اُوپر والی منزل میں شفٹ ہو کر نچلے حصّہ کو کرائے پر چڑھانا چاہتے ہیں ساتھ والے مکان میں چاچاجی کا کنبہ رہتا ہے۔ اور وہ قدم قدم پر امی اور زاہدہ کے لیے مشکلات کھڑی کر دیتے ہیں۔

سٹوڈیو میں ایک ایسے کمرے کا سیٹ لگایئے جو ایک ایسے اوور سیئر کے رہنے سہنے کی نشاندہی کرتا ہے جو اب زندہ نہیں۔ کمرے میں کچھ وافر سامان بھی موجود ہے مثلاً ڈولی ایک سائیڈ بورڈ ایک دو لمبی تپائیاں۔ دو چار کھڑی کی ہوئی چارپائیاں ایک طرف دو تین دریاں اور کچھ قالین اُوپر تلے تہہ کئے پڑے ہیں اس سارے سامان پر چھوٹی چھوٹی کاغذی چٹیں لگی ہیں جن پر چیزوں کی قیمتیں درج ہیں نچلے حصّے کو کرائے پر چڑھانے کے ساتھ ساتھ وہ گھر کا سامان بھی فروخت کرنے پر مجبور ہیں جب وقت کیمرہ کھلتا ہے۔ کمرے کا آہستہ آہستہ جائزہ لیتا ہے۔ کمرے کی ساخت خوبصورت ہے۔ جالیاں اور کھڑکیاں نفاست سے بنی ہیں اس کمرے کا نقشہ ذہن نشین کرانے کے بعد کیمرہ اس چوکی پر رُکتا ہے جہاں زاہدہ اس وقت بیٹھی نماز پڑھ رہی ہے۔ وہ التحیات تک پہنچ چکی ہے۔

اور سلام پھیرنے والی ہے۔ اس وقت اس نے نرس کا مکمل یونیفارم پہن رکھا ہے صرف سر پہ ٹوپی نہیں لگا رکھی۔ سلام پھیرتی ہے اور دعا کے لئے ہاتھ اُٹھاتی ہے۔ یکدم آنسوؤں کا ریلا آتا ہے۔ چہرہ ہاتھوں میں چھپاتی ہے۔ عقب سے امی بولتی ہوئی داخل ہوتی ہے۔)

امی ــ اِک تے جی کردا اے ایہہ محلہ ای چھڈ کے کتے دُور نکل جاواں۔ چنگیاں بھلیاں چیزاں وِک جاندیاں نے تے گھڑی کونوں فیر مڑیاں آندیاں نے ایہہ

ویکھ ۔ چنگا نماز پڑھ لے توں ۔
(اب دکھاتے ہیں کہ امی کے ہاتھوں میں فائر سکرین ہے ۔)
زاہدہ ۔ (منہ پونجھ کر) کی گل اے ؟
امی ۔ ایہہ ویکھ اے فائر سکرین موڑ دتی اے مسز حق نے ۔ تے تیہہ روپئے منگوائے نے منڈے ہتھ ۔ کہندے نیں ترڑ آئی ہوئی اے ۔
زاہدہ ۔ تے لے کیوں گئی سی ۔ ہن کہنا بھیجو ساڈے کول نہیں ہیگے تیہہ روپئے ۔
امی ۔ اللہ جانے کی گل اے ۔ ساڈی تے کوئی چیز وی نہیں وکدی ۔ ایہہ فائر سکرین تیرے اباجی نے پچھتراں وچ خریدی سی ۔
زاہدہ ۔ ساڈی قسمت امی ۔ نہ اباجی فوت ہندے نہ ساہنوں ایہہ چیزاں ویچنیاں پیندیاں ۔
(ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے کھڑی ہو کر سر پر ٹوپی لگاتی ہے دوپٹہ اتارتی ہے)
امی ۔ لوکاں دیاں تے پاٹیاں جراباں وی وک جاندیاں نے نویں قیمت تے، تے ساڈا نواں فرنیچر وی ادھی قیمت تے کوئی نہیں پیا چکدا ۔ (پاس آکر) کی گل اے زاہدہ ۔
زاہدہ ۔ کجھ نہیں امی ۔
امی ۔ کدوں تیکر تیری نائیٹ ڈیوٹی رہوے گی !
زاہدہ ۔ تسی فکر نہ کرد امی ۔ نائیٹ ڈیوٹی تے ہن ساری عمر ای لگنی ایں ۔
امی ۔ مکان کرائے تے چڑھ گیا نا زاہدہ تے فیر توں کم چھڈ دویں ۔
(زاہدہ پلاسٹک کا تھیلا اٹھا کر)
زاہدہ ۔ تسی میرا فکر چھڈ دیو امی جی ۔
امی ۔ گل کی اے ۔ تینوں فیر کجھ کہیا اے کسے نے ہسپتال وچ
زاہدہ ۔ (یکدم ماں کے سینے سے لگ کر) امی اللہ جاندا اے میں کم توں نہیں گھبراندی پر ۔۔۔ اوتھے جدوں ساہنوں لوکی بے عزت کردے نے ۔ جدوں مریض تے مریضاں دے رشتہ دار تے سارے ہسپتال والے ساڈے نال انج انج بولدے نے جیویں اسیں ۔۔۔۔ جیویں اسیں اوہناں دیاں باندیاں ہندیاں آں اوس ویلے
امی ۔ تے فیر ۔ (ڈرتے ہوئے) توں نہ جا زاہدہ کم تے ۔
زاہدہ ۔۔ کل اتھں پیشنٹ نمبر ۴۲ نے میرا ہتھ پھڑ لیا تے ۔۔۔۔۔۔ تے کہن لگا نرس

تینوں ویکھ کے میرا جی کردا اے میریاں ساریاں ہڈیاں ٹٹ جان تے میں پیا رواں
ایس منجے تے ساری عمر۔
امی ۔ تیرا ہتھ پھڑ لیا ۔
زاہدہ ۔ امی میں تہانوں دسنا نئیں چاہندی امی جی۔ میں تہانوں دسنا نئیں چاہندی۔ پر
..... خدمت کرن آلیاں نوں لوکی کوئی چنگا اجر نئیں دیندے۔ اسی مریضاں دے
اوہ کم کری دے نیں امی جیہڑے اوہناں دے رشتہ دار کرن توں نس جاندے
نیں پر سامنوں ۔ کی ملدا اے اوہدے بدلے ؟ جھڑکاں الٹا مے بدنامی ۔
امی ۔ بس زاہدہ ہُن میں تینوں اوتھے نئیں جان دینا چھڈ پراں کر ایس کم نوں ۔ اسی
کجھ ہور کرواں گے ۔
زاہدہ ۔ ساڈے لئی امی جی سارے کم ایہو جئے ای ہوندے نیں۔ جے ساڈی قسمت چنگی
ہندی تے ابا جی کیوں مردے ۔ ؟
امی ۔ توں وڈے ڈاکٹر نوں شکایت کرنی سی ۔
زاہدہ ۔ اوہ تے دوست اے وڈے ڈاکٹر دا ۔ اوہدی شکایت میں کس طرحاں کردی ۔
امی ۔ تے توں سٹاف نوں کہنا سی ۔
زاہدہ ۔ کہیا سی امی ۔ کہیا سی ۔ اوہ کہن لگی زاہدہ فکر نہ کر نرسنگ دا پیشہ تے تیزاب
دا مٹکا اے ۔ سارے ایدے وچوں سڑ بل کے ای لنگھے نیں ۔
(غازی آتا ہے ۔ نوجوان سرپھرا ہے ۔ نہایت ٹیڈی لباس پہن رکھا ہے)
غازی ۔ چاچی جی آبا جی نے پیسے منگے نیں ۔
امی ۔ کیہڑے پیسے کاکا ۔ ؟
غازی ۔ کہندے نیں تین سو روپیہ ادھار دے دئیو ۔ شام تیکر موڑ دواں گے ۔
زاہدہ ۔ موڑن آلی گل تے خیر تسی رہن دئیو ۔ ایس ویلے تے ساڈے کول تن روپے
وی نئیں ہیگے ۔
غازی ۔ (طنز کے ساتھ) میں تہاڈے نال گل نئیں کر رہیا نرس جی ۔
امی ۔ تینوں اپنی بھین نوں انج بلاندے شرم نئیں آندی غازی پتر ۔
غازی ۔ لو ہن نرس نوں کوئی ہور کس طرح بلاوے ۔ میں تے فیر نرس جی کہہ رہیا ایں ۔

زاہدہ ۔ تسی ایدھے نال ناں بحثیا کرو امی جی ۔

غازی ۔ (پرواہ نہ کردے ہوئے) باجی نے سوات جاناں ایں کالج دیاں کڑیاں نال ۔ سویر دی ٹرین تے ایس ویلے بکنگ بند ایں نئیں تاں اسی تہانوں تکلیف نہ دیندے ۔

امی ۔ جس طرح توں اپنی چھوٹی بھین نوں باجی کہندا ایں کاکا ایسے طراں زاہدہ نوں وی آپا کہیا کر ۔ ایہہ تیری وڈھی بھین اے ۔

غازی ۔ جے ایہہ نرس نہ بن دی تے بھین سی میری ۔ میں لکھ واری آپا کہندا ہُن نہیں ۔

زاہدہ ۔ پر تسیں ضرور مینوں ایدھی آپاں بنانا اے امی جی ۔

غازی ۔ کل سویرے دس وجے تہاڈی رقم تہانوں مل جاوے گی ۔ باجی دی گڈی سویرے ست وجے جاندی اے ۔

امی ۔ جے ہندے تِن سو روپئے تے کاکا کدے میں انکار کردی ۔؟

غازی ۔ خیر ایہہ تے میں من ای نہئیں سکدا ۔ کِسے ٹرنک ورنک نوں پھرولو کھاں ۔

زاہدہ ۔ تہاڈا ابا ایڈا وڈا افسر لگا ہویا اے ۔ اوہدے ٹرنکاں وچ ایس ویلے تِن سو روپے نئیں نکلے تے ایہہ تے اِک معمولی جئی جونیئر نرس دا گھر ہیگا ۔

غازی ۔ سانہوں سٹینڈرڈ آف لونگ رکھنا پیندا اے ۔ ساڈی ساری تنخواہ تے بوتلاں کباباں تے نکل جاندی اے ۔

زاہدہ ۔ جاویر جا ۔ (دکھ سے) ساڈے کول نئیں بگے پیسے ۔ جے ہندے تے اسی اپنا سامان نہ ویچدے ۔

غازی ۔ اَجے تے سویرے وی اے تہاڈی واڈ روب ۔

امی ۔ اوہدے پیسے اجے نئیں ملے ، غازی پُتر ۔

غازی ۔ کمال اے چاچی جی ۔ تسی اِک رات دا اعتبار نئیں کر دے ساڈے تے ۔ چلو رشتہ داری نہ منو ۔ کندھ نال کندھ ملی اے ہمسائے دا حق وی نئیں سمجھدے !

زاہدہ ۔ غازی صاحب اب آپ تشریف لیجائیں ۔

غازی ۔ اینوں وی کیتھے ہسپتاں سمجھیا اے کہ گھنٹی وجا کے مریضاں دے رشتے داراں نوں کڈھ دویں گی وارڈاں وچوں ۔ ایہہ میری چاچی دا گھر اے جدوں چاہاں گا جاواں گا ۔

زاہدہ ۔ توں جم جم جی صدقے رہو۔ میں جاندی آں ۔
(غصے کے ساتھ اندر چلی جاتی ہے۔)

امی ۔ غازی بیٹا ۔ وچاری دا پیو جنید انہدا تے خیرے ایس ویلے اوہ کیتے بندی !
توں جدوں کدی ہندا اے اوہنوں مہنا مارناایں نرسنگ دا۔ تیرے چاچا جی
دی روح نوں کنی تکلیف ہندی ہونی ایں۔ ذرا سوچ تاں ۔

غازی ۔ اک گلے تے چنگا ای ہویا اے چاچا جی ہی اوہ زندہ نئیں ہیگے ۔ زاہدہ نے
ایہو جیا نکلنا سی تے اوہناں نے سوسوواری مرنا سی اینوں ویکھ ویکھ کے ۔

امی ۔ کی پیا کہنا ایں۔ کیہو جیا نکلنا سی ۔ کی مطلب اے تیرا ۔

غازی ۔ (گھبرا کر) ایہو جیا ای ۔ ہٹ دھرم من مانی کرن آلا ۔

امی ۔ اچھا ۔ میں کج ہور سمجھی سی ۔ کی کرے سارے گھر دا بوجھ کندھیاں تے پے
گیا اے وچاری دے ۔

غازی ۔ لئو جی فیر تِن سو روپیہ بھیڑا دتے میں چلاں ۔

امی ۔ سچی کاکا ۔ نئیں ہیگے میرے کول جے ہندے تے تہاڈے کولوں جنگے نئیں سن ۔

غازی ۔ چاچی جی ۔ ایہہ یاد رکھو کہ اسی وی جے انج کریا کریئے تے تسیں دِ ویل نئیں
کٹ سکدے اُ سمجھے ۔ خدا حافظ ۔

امی ۔ (دُکھ سے) خدا حافظ ۔ (دوپٹے سے ڈریسنگ ٹیبل صاف کرتے ہوئے) ۔
چار سو پچیس روپے وچ بنوائی سی ایہہ سنگار میز تے اوہ مسز ہمدانی کہن لگی کہ
میں تے پچہتر روپے اوورڈ کر سکدی آں ..... چاہو تے لے لئو ۔ زاہدہ ۔
(زاہدہ آتی ہے۔)

زاہدہ ۔ (آکر) چلا گیا ۔

امی ۔ آہو پچہتر روپے دے رئی سی ایس سنگھار میز دے مسز ہمدانی ۔ نال تیرا چاچا
دی آیا سی ۔

زاہدہ ۔ تے فیر تسی انکار کردتا ۔

امی ۔ لے ہور کی کردی ۔

زاہدہ ۔ چاچا جی نوں آپ چاہی دی ہونی اے مسز ہمدانی تے ایویں ای اولا ای اے ۔

امی - زاہدہ ؟

زاہدہ - جی امّی ؟

امی - پُتر تیرے کول ہیگے تِن سو ؟

زاہدہ - جے ہون وی تے میں کدی نہ دیواں غازی بوراں نوں - شکر اے کہ ہیگے
ای نئیں —

امی - ویکھو نا - ہر گھڑی دا ساتھ اے تے نالے اوہ موڑ دین گے سویرے -

زاہدہ جی ٹیبل فین اوہناں نے موڑ دِتا - واٹر سیٹ دے چھ گلاس گئے تے دو
مُڑے - اُنج نقد دو سو اٹھاسی روپے بارہ آنے اِک تے چھ سو بارہ روپے
اِک - اوہناں نے میرے دینے نیں - سب مُڑ دے پئے نیں ہولی ہولی پنجر
مِٹین وِچ —

امی - چل تیرا چاچا ہیگا - فیر کی ہویا -

زاہدہ - جے کدی تسی من جاؤ تے میں اِک منٹ ایتھے نہ رواں -

امی - فیر اوہو گل — ؟

زاہدہ - سویرے شامی ایہہ ساڈوں ٹھگن تے لگے ہوئے نیں اجے وی تہانوں عقل نئیں آئی —

امی - کوئی مرد تے کول اے ناں پُتر توں میں کلیاں کتھے رہ سکدے آں -

زاہدہ - تہانوں ایہہ وہم نہ ہووے امی جی تے اسی کیتھے وی رہ سکنے آں . کیوں کِسے
توں لے کے کھانا اے کوئی —

امی - فیر وی پُتر تیرا چاچا اے - اوہنوں ساڈا خیال ہووے نہ ہووے خاندان دی
عزت دا تے خیال اے . گھڑی ودھی ویلے تے ساڈا ساتھ دیوے گا ای ناں -

(کھانستا ہوا چاچا داخل ہوتا ہے .)

چاچا - بھابی میں آجاواں ؟

(زاہدہ سر کے اشارے سے سلام کر کے اپنے بوٹ پالش کرنے لگتی ہے .)

امی - آؤ آؤ بسم اللہ -

چاچا - بیگم صمدانی دا نوکر آیا سی بھنے اوہدے پچاسی روپے کھلے نیں تے سنگھار میز
سویرے منگوا لوئے گی لئو قسم بھڑ لئوانی —

امّی ۔ پچاسی ؟

چاچا ۔ ایہہ لَو گِن لو ۔

امّی ۔ پر تسیں تے جاندے او اجے دو وہرے وی نئیں ہوئے ایس نوں بنے تے ۔ تے اوہناں نے چار سو پچی دتے سی ایدے ۔

چاچا ۔ ویکھو بھابی جی تُسی پہلے مینوں آپ ای کہیا سی کہ اپنے دفتر دے بندیاں نوں وی دس دینا ۔ ہن جے اوہناں وچوں مسز صمدانی آئی وی تے تسی کجھ ویچن نوں تیار نئیں ۔

امّی ۔ پر بھائی جی تسی آپی سوچو اَدھی قیمت ہیں بنگ رئی آں نواں نکور ڈریسنگ ٹیبل اے ۔ اپنی زاہدہ لئی بنوایا سی ۔

چاچا ۔ بابا لکڑی کوئی سونا تے نئیں ناں ۔ کاٹھ کباڑ ہندی اے دو وہرے ہنڈیا اے ۔ پچاسی کافی نیں ۔

زاہدہ ۔ اسی نئیں ویچنا ایس قیمت تے چاچا جی ۔

امّی ۔ توں چپ کر زاہدہ ۔

چاچا ۔ نہ ویچنا چاہو تے تہاڈی مرضی اے میں زور تے نئیں لا سکدا ۔ پر ایس طراں بڑی بے عزتی ہووے گی میری دفتر وچ ۔

زاہدہ ۔ چاچا جی اسی مجبور آں ۔

امّی ۔ جا زاہدہ اندروں کوئی پانی دھانی بنا کے لیا چاچے جی لئی ۔

زاہدہ ۔ اچھا جی ۔

(زاہدہ اندر جاتی ہے ۔)

امّی ۔ فیر وی پچی ہور نئیں دے سکدے اوہ ۔ نواں اے سچی ۔

چاچا ۔ چنگا فیر ایہہ رقم تسی میرے کول ای رہن دیو ۔ میں راتیں جاواں گا صمدانی ول تے اوہنوں کہواں گا زنانیاں تے جیہڑی گل تے اڑ جان اڑ جان ۔

امّی ۔ آہو جی پورا زور لانا اوہنوں دسنا بھئی ساگوان دی لکڑی اے میاں جی نے اپنے سامنے بنوایا سی ۔

چاچا۔ مینوں سب پتہ اے مینوں کی دسنی ایں بھابی ۔۔ لے میں فیر چلنا آں ۔
(چلنے لگتا ہے۔)
امّی ۔ پانی تے پی جاؤ بھائی جی ۔۔
چاچا۔ تسی پراپرٹی ٹیکس بھجوادتا سی ۔
امّی ۔ پتہ نئیں کی گل اے ایتکی دوگنا بل آیا اے ۔
چاچا۔ پچھلا بل نہیں بھجوایا ہونا۔؟
امّی ۔ لؤ تہانوں ای تے پیسے دتے سن دو سو تراسی روپے بارہ آنے ۔
چاچا ۔ اچھا اچھا فیر میں او تھے دیکھ لواں گا دفتروچ ۔ تسی مینوں بل دی تے رقم دی دے دینا ۔۔ میں پچھاں گا او تھے کسے کلرک نوں ۔
امّی ۔ دو چار چیزاں وِک جاندیاں تے رقم اکٹھی ہو جاندی ۔
چاچا۔ واڈروب دے کِنّے لائے سن !
امّی ۔ اوہ تے چنگی وِک گئی اے اِک سو پچھتراں دی ......
چاچا۔ تے کتھے نیں اوہ پیسے ۔
امّی ۔ پیسے تے اجے نئیں بھجوائے مسز باری نے الماری لے گئی اے او ۔۔
چاچا۔ اوہناں نے کی بھجوانے نیں پیسے اوہناں دا رواج ای نہیں کسی دی رقم موڑن دا ۔۔
امّی ۔ کی پتے کہندے او بھائی جی ۔۔۔
چاچا ۔ ایہہ اِک قدم تے میں رہندا آں پر بھابی جی تسی زنانیاں آلی مت لا کے ای رہندے او ۔ پہلے مسز باری کولوں رقم پھڑنی سی ۔ فیر واڈروب دینی سی اوہنوں ۔
امّی ۔ شکلوں تے ایہو جئی نئیں لگدی ۔
چاچا ۔ بابا ایہہ مرداں دے کم نیں تسی ایویں ہر کم وچ پہلے اڑچن پا دیندے او فیر مینوں اوہنوں سنوارنا پیندا اے ۔۔
امّی ۔ مینوں وی تے تہاڈا ای سہارا اے بھائی جی ۔ اوہناں دے بعد تے ہن سارے مرداں آلے کم تہاڈے ای سپرد نیں ۔
چاچا ۔ فیر ہُن میں جاندا آں اوس مسز باری ول ۔ چیزاں لین نوں کڈھے شیر نیں تے پیسے دین ویلے جان نکلدی اے ۔

امّی ۔ معاف کرنا تُسی تِن سو روپے منگوائے سن ایس ویلے نکلے نئیں میرے کولوں ۔
چاچا ۔ چلو جی نہئیں نکلے نہ سئی ۔ ساڈے گھروں وی نہئیں نکلے ۔ میں چلناں آں فیر بھابی جی ۔
امّی ۔ پانی تے پی جاؤ ۔
چاچا ۔ ہن تہاڈا وگڑیا کم تے کراں جا کے ۔ کتھے نکل ای نہ گئی ہووے مسز باری ۔
ایہہ پروفیسر نیاں گھراں وچ تھوڑی ٹکدیاں نیں ۔ اچھا جی خدا حافظ ۔
(چاچا جاتا ہے زاہدہ گلاس لئے آتی ہے)
زاہدہ ۔ گیا ؟
امّی ۔ اپنے وڈیاں لئی ایس طراں گل نہئیں کری دی ۔
زاہدہ ۔ چنگے ساڈے وڈے نیں ۔ ۸۵ روپے پھڑ لئے مسز ہمدانی کولوں ۔
امّی ۔ بابا اوہ دس وی ہور وی لیاوے گا ۔ ایڈی چھیتی نہ پوتوں ۔
زاہدہ ۔ کتھے نیں اوہ پچاسی ۔
امّی ۔ تیرے چاچے کول نیں ۔ میں کہیا سی سامنوں ایہہ سودا منظور نئیں ۔
زاہدہ ۔ اوہ پچاسی وی تسی چاچے نوں دے دتے ۔
امّی ۔ بابا تیرا چاچا اے کوئی ٹھگ تے نئیں ۔
زاہدہ ۔ بس فیر ہن انتظار نہ کرنا ایس رقم دا ۔
امّی ۔ دیکھ زاہدہ میں منی آں پئی غازی ہور طراں دا اے پر منظور بھائی دی ہور گل اے
اوہ بھانویں کس طراں دا ہووے اوہ اپنے مرحوم بھرا دی فیملی دا پورا کھیال رکھے
گا ۔ بابا ساڈی عزت سانجھی اے ۔
زاہدہ ۔ ایہہ سانجھی عزت تے ترازو دے دو پلڑاں وانگو اے امّی اِک پلڑے وچ وٹے
تے دوجے وچ سونا فیر اکو ڈنڈی نال جڑی دی جڑی ۔
امّی ۔ منظور بھائی دل دا برا نئیں زاہدہ آپی سوچ جے اوہ نہ ہووے تے پراپرٹی
ٹیکس دین کون جاوے ۔
زاہدہ ۔ تے دوہرا دوہرا بل کیوں آوے ؟
امّی ۔ بابا اوہ کہہ گیا اے پچھے گا دیکھے گا ۔ او تھے دفتر وچ کسے کلرک نوں غلطی
نال دوہرا بل آگیا اے ۔ غلطی نال ۔

زاہدہ ۔ نالے غلطی نال سنگار میز چلا گیا اے پچاسیاں وچ ۔

امّی ۔ توبہ ۔ ہن لوکی پلیوں کجھ نہ دین تے ایدے وچ اوہدا کی قصور ؟

زاہدہ ۔ امّی جی تسیں خطا کھاؤ گے کسے دن میں تے کہندی آں ایتھوں جِنی چھیتی ہو سکے نکل چلو ———

امّی ۔ آہو فیر بجلی دا بل پراپرٹی ٹیکس توں دین جایا کریں ۔ سو لکھ کم ہندے نیں مرداں دے کرن آلے ۔ میں توں کلیاں کتھے رواں گیاں بول ۔؟

(یکدم دروازہ کھول کر طفیل درزی سر نکالتا ہے)

طفیل ۔ بولدا آں جی بولدا آں ۔ بولنا کس گل تے نہیں جی ۔

امّی ۔ توں کون ایں بھئی ۔

طفیل ۔ میں جی ؟ میں طفیل ۔ میں جی ٹائیفل آں جی جبہڑا ہیلاں ۔

(اب جمال دین بھی داخل ہوتا ہے)

جمال ۔ معاف کرنا جی ایہہ اوورسیئر بختیار علی دا گھر اے ناں ۔

زاہدہ ۔ جی فرمایئے ۔ ان ہی کی کوٹھی ہے ۔

جمال ۔ اسی بڑی دیر دی گھنٹی بجا رہے سی جی باہر ۔ فیر آوازاں سن کے اندر آ گئے ۔ گھنٹی کجھ خراب لگدی اے ۔

طفیل ۔ سوئچ ڈھیلا ہونا اے بھا جمال دین ۔

امّی ۔ اوہ نئیں بجلی آلے بجلی کٹ گئے نیں دو چار دن ہوئے ۔

طفیل ۔ جے بل نہ دیو تے کٹ جاندے آں بجلی ۔ کاہنے نیئیں کٹدے ۔ کٹ دے آ ۔ اک واری آمنہ دی بی بی ڈی وی بجلی ———

جمال ۔ ذرا گل کر لین دے ٹائیفل ۔ تسیں بجلی دا بل نہیں دیندے رہیئے باقاعدگی نال ۔

امّی ۔ اسی بل تے دندے رہئے آں پر اوتھے اک کلرک نے ساہنوں رسیداں بنا کے نہیں دتیاں ۔ اَج کل ہر دفتر وچ ایہو جیہا ای کم اے ۔

جمال ۔ جیہڑا بل دین جاندا سی اوہنے انیاں وی نہ کیتا ———

امّی ۔ اوہ بڑے مصروف آدمی نیں جی بختیار علی صاحب مرحوم میرے شوہر سن جی ۔ اوہناں دے چھوٹے بھرا منظور علی دیندے رہئے نیں جی سارے بل آپی جا کے

جمال ـــ کمال اے بل جاندا رہیا تے بجلی کٹی گئی ۔

امّی ـــ اوہ ٹھیک کرالین گے جی آپے ۔ آج کل وچ بجلی ٹھیک ہو جاوے گی ۔ اوہ کیہے کلرک نوں کہہ دین گے او تھے ۔

طفیل ـــ اوہنوں سدّھ لیاواں ان تے کل نوں ۔

زاہدہ ـــ کیا میں آپ کے آنے کی وجہ پوچھ سکتی ہوں ۔

طفیل ـــ ہاں جی ـــ کاہتے نہیں ـــ پوچھو ۔ پوچھو ـــ

جمال ـــ آپ یہ مکان کرایہ پر دے رہے ہیں ناں ۔

امّی ـــ تسّی مکان کرائے تے لینا اے ۔

جمال ـــ جی ـــ فی الحال ساہنوں ساری کوٹھی تے درکار نہیں پر جیہڑا پورشن دے سکو ہاں ـــ بُلا بھیجئ انکل نوں ـــ

طفیل ـــ میرے منہ چ اِک گل اے جمال دینا ۔ کہن نوں تے کی کہنا پر . . . . تسّی یونائیٹڈ ہوسپٹل وچ کم نہیں کردے ؟

زاہدہ ـــ جی ہاں ۔

طفیل ـــ تسّی . . . . بھین نے آمنہ دی بی بی نوں بی تعریفاں کیتیاں سی تہاڈیاں ۔

زاہدہ ـــ اچھا اچھا ۔ تہاڈے بہت ساریاں چوٹاں لگیاں سن ۔ ہن کی حال اے تہاڈا ۔

(دروازہ کھول کر جمال باہر آواز دیتا ہے)

جمال ـــ انکل ـــ انکل آجاؤ اندر ۔

طفیل ـــ چنگا ای اے جی ۔ اونج کدی کدی بوہتی نظر للاں تے سر پیڑ ہون لگ پیندی اے ۔

(رحمت اللہ آتا ہے)

رحمت ـــ سلام علیکم !

امّی ـــ وعلیکم السلام ۔

رحمت ـــ اسی . . . . باہر ٹو لٹ دا بورڈ پڑھیا سی پرسوں اج اوہ بورڈ نہیں ہیگا باہر ۔ کیا مکان چڑھ گیا کرائے تے !

امّی ــــ مینہہ وچ گر گیا ہونا اے بورڈ۔ ویسے مکان تے اجے کرایے تے نہیں چڑھیا۔ بیٹھو تشریف رکھو۔

جمال ــــ کِنّے کمرے نیں۔

امّی ــــ ساری کوٹھی وچ تے دس کمرے نیں۔ پر ادھی کوٹھی وچ میرا دیور رہندا اے۔

رحمت ــ کوٹھی تے اوورسیر بختیار علی دی ہے ناں۔

امّی ــ ہاں جی۔ میں اوہناں دی بیوہ آں تے ایہہ میری دھی زاہدہ اے۔ میں اپنے دیور نوں ادھی کوٹھی دتّی ہوئی اے۔

طفیل ــــ کرائے تے ؟

امّی ــــ نہیں جی بھین بھراواں توں کیہہ جیا کرایہ۔ شیخ صاحب توں بعد تے میینوں بھائی منظور دا ای سہارا اے۔

جمال ــ یعنی ادّھا پورشن کرائے تے دیوگے تسی۔

رحمت ــــ کمرے وغیرہ تسّی دیکھ لینے سی ٹا ئیفل۔

زاہدہ ــــ آؤ جی میں تہانوں کمرے دکھا دواں۔

(زاہدہ آگے جاتی ہے)

طفیل ــــ (جمال سے) ایہہ کجھ کجھ جھنک آمنہ نال ملدی اے بھرا جمال دین۔ رب دی سونہہ بڑی شریف جیہئی رُوح لگدی اے۔

جمال ــــ تُوں چل دی ــــ

(تینوں چلے جاتے ہیں)

امّی ــــ گل ایہہ اے ....

رحمت ــــ میرا نام چودھری رحمت اللہ اے تے ایہہ دونوں میرے بے آسرا بھتیجے نیں۔

امّی ــــ جی گل ایہہ کہ اسی دو تویں ماواں دھیاں اُتے رواں گیّاں چوبارے تے گیلری تے برآمدہ تہاڈا۔ تے اندر دا صحن تے لان بھائی منظور دی ہووے گی۔

رحمت ــــ تے کرایہ ــــ ؟

امّی ــــ جی اسی کوٹھی کرائے تے چڑھان لئی تے نہیں بنائی سی (آنسو پونچھ کر) بختیار علی نے ساری پونجی لاہ کے ایہہ مکان بنوایا اے۔ تسی آپ ٹُر پھر کر دیکھ لئو ــــ

الماریاں، سنک، فلش سب کجھ موجود اے۔ اوہنج تے پادریٹری لگیا ہویا اے
کھانے دے کمرے وچ۔

رحمت — آہو جی بڑا سوہنا بنیا ہویا اے مکان۔

امّی — تسی مینوں پنج سو روپے دے دینا پہلی دی پہلی۔

(جمال، ٹائیفل اور نرس آتے ہیں۔ جمال اور ٹائیفل رحمت کے دائیں
بائیں کھڑے ہوتے ہیں)

طفیل — اوئے انکل اوداں تاں چینی دا حوض دی بنیا ہویا آچو بیاں مارن نوں۔

جمال — حوض نہیں۔ ٹب ہے ٹب۔

طفیل — ٹب تاں تانگے دا ہُندا اے۔ ہُن ایہہ بی تاں نہ سمجھ ئی مینوں اینا ں بی
پتہ نہیں۔ ان۔ کل بچہ بچہ چٹی چینی دا۔

رحمت — گل کرن دے کرلئے دی۔

طفیل — ہاں ہاں کرو کرو گل کا ہتے نہیں کرنی کرائے دی۔

ناہدہ — لئو امّی میں چلنی آں رسٹاف پہلے ہی ناراض ہورئی ہووے گی۔ اچھا جی
سلام علیکم۔

(ناہدہ چلی جاتی ہے)

تینوں — وعلیکم السلام۔

امّی — گل ایہہ ہے جی بئی اُتے دا رستہ گیلری وچوں جاندا اے۔

جمال — جاندا رہوے جی ساہنوں کی؟

امّی — جے تسی بُرا نہ مناؤ تے — تے کجھ مہینے اسی ایہو راہ ورت لیئے —
پر جے تہانوں کوئی اعتراض ہیگا تے فیر اسی پچھلی طرف بانسی پوڑی لاہ
لواں گے آں جان نئی۔

طفیل — بانسی پوڑی؟ پر اوہ تے جی بڑی خطرناک ہُندی اے اجے پچھلی برسات آمنہ دا
چاچا بانسی پوڑی توں ڈِبڑ کے مریا سی جی۔

رحمت — نہیں نہیں بانسی پوڑی دی کی لوڑ اے۔ تسی بڑے شوق نال ایہہ راہ
ورتو۔

(جمال دین اب سامان کی پرچیاں دیکھ رہا ہے)

جمال ۔۔ ایہہ جی تُسی سامان وی ویچ رہے او ۔

امیؔ ۔۔ ہاں جی اُتے تے بس اک کمرہ غسلخانہ تے باورچی خانہ اے اتے ایہناں سامان کتھے رکھاں گی ۔

جمال ۔۔ (رازداری کے ساتھ) انکل کم ہیر

رحمت ۔۔ (قریب جاکر) کمنگ ۔ کمنگ

جمال ۔۔ (رازداری سے) سامان بہت ستا ہیگا نالے بہت ودھیا ۔ وڈھی سر درد مکّ گئی فرنشڈ گھر مل گیا

رحمت ۔۔ اچھا فیشنی سامان ہے نا ؟

جمال ۔۔ ایہو جیا ڈریسنگ ٹیبل ایلا تو کلی کول سی

رحمت ۔۔ فیر خرید لیئے حلا ؟

جمال ۔۔ بالکل ۔

(طفیل پاس آتا ہے)

طفیل ۔۔ کہن نوں تے کیہ کہنا اے جیہڑا منٹ پچھوں تُسی مینوں اپنے پچوں کڈھ دیندے او ایہہ بُری گل اے بھا جمال دین

جمال ۔۔ سامان دی گل ہو رئی اے خرید لو انکل ۔ سارا ۔

طفیل ۔۔ خرید لئو ۔۔ کی خرید لئو ۔ کاہتے خرید لئو ۔

رحمت ۔۔ ایس سارے سامان دی کُل قیمت کنی لائی اے تُسی ۔

امیؔ ۔۔ پنج ہزار روپیہ جی ۔ چینی دے بیام تے ڈنر سیٹ ملا کے ۔

رحمت ۔۔ تے ہُن تُسی ایس سامان وچوں کوئی چیز کسے نوں نہئیں دینی ۔ اسی سویرے رقم بھجوا دواں گے ساری ۔

امیؔ (خوشی سے) جی ؟ کی پئے کہندے او ؟

رحمت ۔۔ ایہہ سارا ای خرید لواں گے ۔ اک اک چیز

جمال ۔۔ (رازداری سے) اج کل امیر لوکی ایڈوانس کرایہ دیندے نیں ۔

طفیل ۔۔ اوہ کی نہما اے بھا جمال دین ۔

رحمت ۔۔ کِنّاں ایڈوانس لئو گے جی ؟

امّی ۔۔ نہیں جی تہاڈے کولوں میں کی ایڈوانس لینا اے رہن دیو۔

رحمت ۔۔ نہیں جی ۔ اُصول دی گل اُصول دی ہُندی اے ۔

امّی ۔۔ نہیں جس طرح تسی مناسب سمجھو۔

رحمت ۔۔ دو مہینے دا ٹھیک رہوے گا ۔ کنّے روپے ہوئے جمال دین ۔

جمال ۔۔ ون تھاوزنڈ اونلی

رحمت ۔۔ دیدے بیٹیا ایناں نُوں ۔ تیرے کول ہیگے ناں ۔

امّی ۔۔ بہت بہت شکریہ ۔ میں رسید بنا لیاواں اندروں ۔

(جمال دین رقم دے دیتا ہے)

رحمت ۔۔ رسید ۔ اوہ کس لئی پر ۔

امّی ۔۔ نہیں جی اُصول دی گل اے چنگی ہندی اے رسید ۔ میں ہُنے آئی جی ۔

(امّی جاتے ہوئے)

جمال ۔۔ مکان بہت اچھا مل گیا اے خوش قسمتی نال پر ۔۔

رحمت ۔۔ پر کی ؟

جمال ۔۔ پر اپنے محلّے توں ایڈے قریب نہ ہُندا ۔

طفیل ۔۔ تے ہور توں کتھے جا کے رہنا اے گلبرگ وچ ۔ بارہ پتھر دُور ۔؟

جمال ۔۔ کم از کم میل دو میل تے دُور ہندا ۔

رحمت ۔۔ پر اوہ کیوں بھتیجے جمال دین ۔

جمال ۔۔ ایتھے آؤنا اے بتن نے ۔

طفیل ۔۔ تے آؤن دے اوہدیاں پر کتاں نیں ۔

جمال ۔۔ ایتھے آوے گی آپاں دولتے ۔

رحمت ۔۔ ہُن اتی پیسے والے آں ہُن ساڈا کوئی کجھ وگاڑ نہیں سکدا ۔

جمال ۔۔ غریب ملن والیاں نال اپنی شو نہیں رہندی انکل ۔

طفیل ۔۔ شو کا ہتے نہیں رہندی بھا جمال دین ۔ جدوں منہ دی بی بی نے چینی دا حوض ویکھیا تے اوہنے پھٹ دن مِتھ دینے آ ۔

(بچیا آتا ہے ۔ یکدم رکتا ہے)

چچا۔ معاف کیجئے۔ آپ لوگ کون ہیں؟

رحمت ۔ جی ہم۔ کرایہ پر مکان لینے آئے ہیں یہاں۔

چچا ۔ تہاڈی گل ہو گئی بھابی جی نال۔

جمال ۔ مکان ساہنوں بہت پسند آیا اے جی۔

طفیل۔ اسی تے ہزار روپیہ بی دے دتا اے ایڈوانس۔

چچا ۔ ایہہ تے بڑی خوشی دی گل اے جی۔ بھابی جی دی بڑی خواہش سی کہ مکان کرائے تے چڑھ جاندا۔ وچاری زنانی دی ذات اپنے لئی کجھ کر کرا سکدی نہیں تہاڈی مہربانی اے۔

رحمت ۔ اسی ایہہ سامان وی خرید رئے آں سارے دا سارا۔

چچا ۔ لئو ایہہ تے کم بن گیا بھابی دا۔ چلو چنگا ای ہو گیا۔ وچاری دا سامان وی ٹھکانے لگا کجھ پانی شانی۔

رحمت ۔ نہیں نہیں شکریہ۔

طفیل ۔ بغیر پیتے کھادے شکریہ کری جانا ایں۔ ان۔ کل۔

چچا ۔ وچارے میرے بھرا دی تے اپنی کمائی ای نہیں سی۔ اوہ ویہڑسی وچارا ہُن اوہدی گل کی کریئے اللہ بہشت وچ جگہ دیوے سو۔ مکان بنن لگا تے اوہ نیاں پتیاں تے رقم مُک گئی۔ خیر میں اوہدی مدد کیتی۔ چلو شکر اے بھابی دے سر لکون نوں تھاں بن گئی۔ تسیں کدوں آ رہے ایدھے وچ۔

رحمت ۔ کل ای جی۔

چچا ۔ بھابی نے دسیا اے ناں راہ اکو اے۔ میں تہانوں ایس لئی دسناں پئی بعد وچ شکایت نہ ہووے تہانوں۔

طفیل ۔ ساہنوں پتہ اے جی۔

چچا ۔ ساڈے پاسے نوں تے دو جا گیٹ اے پر کوٹھے تے رستہ گیلری وچوں جاندا اے۔

رحمت ۔ سانوں کوئی اعتراض نہیں جی۔

چچا ۔ میں ذرا صاف گو آدمی آں۔

رحمت — چودھری رحمت اللہ ۔
چاچا — میں ذرا صاف گو آدمی آں چوہدری صاحب لگی لپٹی نہیں رکھ سکدا ۔
رحمت — اسی نہ صرف مکان نوں بلکہ ایتھے دے وسن آلیاں نوں بہت پسند کیتا اے ۔
چاچا — آہو جی بدقسمتی نال میری بھتیجی وی ایہو جیئی ۔
رحمت — کی مطلب اے تہاڈا ۔
چاچا — ہُن تے تسی ایتھے ای آجانا اے ۔ تہاڈے کولوں لُکان دی کی گل اے ۔
تِن تے منگنیاں ٹٹیاں نیں ہُن تسی آپ ای سمجھ لؤ ۔
رحمت — تِن منگنیاں
طفیل — منگنی تے اِک واری آمنہ دی وی ٹٹی سی جدوں اوہ چار ورھے دی سی
پر . . . .
چاچا — کدی ایس دا پیو زندہ ہُندا تے تُسی آپے دسو نرس بنن دیندا ؟ پر
چلو چنگا ای اے تسی مکان کرائے تے لے لیا ۔ وچاری میری بھابی
سدھی عورت اے ۔
بھابی جی بھابی جی . . . باہر آؤ ذرا ۔
(چاچا آواز دیتے ہوئے جاتا ہے دروازے کے پاس رُکتا ہے)
رحمت — نہ بھئی اسی ایہہ مکان نہیں لے سکدے ۔
طفیل — کی کہندا اے انکل ۔
رحمت — میں اپنے کنوارے بھتیجے لے کے ایتھے کسطراں رواں ۔ تاں نوں مائی کہندی
سی اتوں راہ گیلری وچوں ای جاندا ۔
جمال — میں تے پہلاں ای کہندا سی اپنے محلے دے اینے کول نہیں ہونا چاہیدا
مکان ۔ ساریاں فقیراں نے وڈے رہنا اے ایتھے ۔
رحمت — (آواز دے کر) اے جناب ساڈی گل سُنو ذرا ۔
چاچا — جی فرماؤ ۔
رحمت — ایہہ جی گل ایہہ ہیگی کہ میرے بھتیجیاں نوں ایہہ مکان پسند نہیں
نالے ساہنوں ساری کوٹھی چاہیدی اے تسی پورشن دے رئے او ساہنوں

چاچا۔ ایہہ تسی کی پئے کہندے او۔
جمال۔ نالے جی ایتھے گیلری وچوں رستہ جاندا اے اُوپر۔ تے اسی کسے نال سانجھا رستہ نہیں رکھ سکدے۔
چاچا۔ تہاڈی مرضی اے۔
رحمت۔ تسی ساڈا ایڈوانس لیا دیو اندروں۔
چاچا۔ تسی فکر نہ کرو میں لے رکھاں گا تہاڈی رقم تسی سویرے آکے لے جانا تے جے تسی مکان نہیں لینا تے چھیتی چلے جاؤ میری بھابی نوں تکلیف ہووے گی۔ میں پوری کوشش کراں گا جی پیسے لین دی۔ پر جی۔ ۔ ۔ ۔
طفیل۔ آہو۔ جے نہیں لینا مکان تے بہہ کاہتے رہنا۔ چلو۔
رحمت۔ طفیل جمال۔ سلام علیکم!
چاچا۔ وعلیکم السلام۔
امی۔ (اندر سے آتی ہے) ٹکٹ رسید تے تسی آپی لا لینا میرے کول رسیدی ٹکٹ نہیں ہیگا۔ اوہ۔ ۔ ۔ ابے ایتھے کج بندے بیٹھے سن (اندر آکر)
چاچا۔ چوہدری رحمت اللہ ہوری۔
امی۔ آہو۔ ویکھو بھائی جی اللہ جدوں دیندا اے ناں چھپڑ پھاڑ کے دیندا اے پنج سو کرایہ دی من لیا اوہناں نیں تے دو مہینے دا ایڈوانس وی دے دتا تے سارا فرنیچر وی اوہی خرید لین گے میرا۔
چاچا۔ اوہ گل ایہہ اے بھابی جی کہ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔
امی۔ ہُن تے میں سویرے ای پراپرٹی ٹیکس بھجوا سکاں گی۔
چاچا۔ گل اے وے بھابی جی بئی رحمت اللہ صاحب نے اپنا ایڈوانس واپس منگیا اے۔
امی۔ ایڈوانس واپس منگیا اے۔
چاچا۔ اوہ کہہ گئے نیں بئی جہیڑے گھر وچ سانجھا رستہ ہووے اوتھے بڑیاں قباحتاں ہندیاں نیں بعد وچ۔
امی۔ پر میں تے اوہناں نوں دسیا سی۔ ۔ ۔ کہ اسی بانسی پوڑھی لا لواں گے

پچھوں دلگن وچوں ۔

چاچا — ایہہ تسی اَج کل دے امیراں دیاں گلاں چھڈو بھابی جی ۔ اینہاں پیسہ ملیا ہویا اے اپنیاں نوں ۔ اشرافاں والی گل ای کوئی نہیں ہُنے ایڈوانس دیندے ہُنے لیندے نیں واپس ۔

امّی — چہرے مہرے توں تے شریف جئے لگدے نیں ۔

چاچا — مینوں کہن لگے کہ بھابی جی گھر تے چنگا اے پر دیکھو ناں میرے جوان بھتیجے نیں تے اوہناں دی جوان دھی نرس ہیگی ۔ میں قسماں کھائیاں لکھ کہیا بئی ساڈی نا ہوئی نرس ضرور ہیگی پر شریفاں دی دھی وی ہیگی ۔

امّی — لئو تسی نہیں سی کہنا ۔ تہاڈا اپنا لئو اے تہاڈی اپنی عزت اے ۔

چاچا — اوہناں منڈیاں دا چاچا کہن لگا "ویکھو ناں جی کتھے اوہ نرس تے نہ دی تے ہور گل سی ۔

امّی — صدقے کیتے دفع ہون ۔ مینوں نہیں چاہی دے ایہو جئے کرائے دار ۔ لئو بھرا دینا اوہناں نوں اوہناں دا ہزار روپیہ ۔

(روتے لگتی ہے)

میرا وی کیہو جیا نصیب اے ۔ ایدھر کُجھ سر بندھ بندا اے اُدھر ٹُٹ جاندا اے

چاچا — توں فکر نہ کر بھابی میں جو جیوندا آں ۔

امّی — سویرے تے آخری تاریخ اے پراپرٹی ٹیکس دی ۔

چاچا — توں فکر نہ کر ۔ میں کر کرا لواں گا ۔ کُجھ توں بِل بھیج دیویں مینوں ۔

اَمّی — جیوندے رہو ۔ اللہ خوش رکھے ۔ لئو ہُن جے میں تہاڈے توں پراں کتھے رہندی نے میری بانہہ کون پھڑدا ۔

چاچا — شرمندہ نہ کر بھابی ۔ بِل بھیج دیویں غازی ہتھ ۔ نالے میں لبھاں گا کوئی کرائے دار توں فکر نہ کریں ۔

(چاچا چلا جاتا ہے ۔ امی آہستہ آہستہ رسید پھاڑتی ہے ۔
منی آتی ہے ہاتھ میں پنجرہ ہے)

منی — آپاں جی ۔

امّی ۔ (دکھی پن سے) کی اے ۔
منی ۔ ایہہ پنجرہ امّی جی نے موڑدتا اے تے کہندے سن تسی ساڈے ڈھائی روپے موڑ دیو ہُنے ۔ ایسے ویلے ۔
امّی ۔ کیوں پنجرہ کیوں موڑدتا اے تیری وڈی امّی نے ؟
منی ۔ اوہ کہندے نیں ساڈوں ہُن نہیں چاہیدا ۔
امّی ۔ پُٹی تیری جے وڈی امّی نہیں سی من دی تے فیر توں چھوٹی امّی نوں دکھانا سی ۔ شائد اوہ من جاندی ۔
منی ۔ اپنی امّی کول میں لے گئی سی جی اوہ کہن لگی میں پنجرہ کی کرنا میرا طوطا علم دین پنجریوں بغیر وی نہیں اُڈدا ۔
امّی ۔ رکھدے اوتھے میز تے ۔
منی ۔ ڈھائی روپے دے دیو جی ۔ امی کہندی سی روپے لے کے مُڑیں نہیں تاں فیر بھجاں گی ۔
(امّی پلّے سے روپے کھولتی ہے ۔ کیمرہ پنجرے پر جاتا ہے ۔ ٹائیٹل میوزک سپرامپوز ہوتا ہے)

(کٹ)

۳۱

کردار

سیکوجی ـــ ماڈرن ان پڑھ بیگم

شمیم جی ـــ نودولتیا رئیس

آپا صغریٰ ـــ سکینہ کی بڑی بہن ۔غریب رشتہ دار

آپا دولتے ـــ علم دین کی بہن

عالیہ ـــ توکلی صاحب کی پڑھی لکھی بیٹی

ردّی والا ـــ عمر تیس کے لگ بھگ

دربان ـــ عمر چالیس کے قریب

بیگم عابد حسین ـــ ایلا کی پروفیسر

سین ـ ۱

ان ڈور ——————————— دن

(سیٹ کو دو حصّوں میں تقسیم کر لیجیے۔ ایک تو کوٹھی کا بیرونی برآمدہ ہے۔
اور دوسرا حصّہ شمیم جی کے ڈرائینگ روم کا ہے اس میں ایک لمبی کھڑکی ہے۔
ایسا انتظام کیجئے کہ سیٹ پہ آنے جانے والے بخوبی نظر آسکیں۔
کیمرہ کھلنے پر عالیہ ہاتھ میں Air freshener لیئے کمرے میں پرفیوم
چھڑک رہی ہے توکلی فون کر رہا ہے اس وقت وہ نائٹ سوٹ اور ڈریسنگ
گاؤن پہنے ہوئے ہے۔ کیمرہ ایلا سے ہوکر توکلی پر جاتا ہے۔)

توکلی ۔ نئیں جی مَیں ایس کم نوں اک منٹ لئی برداشت نئیں کر سکدا۔ ایہہ ساری پریسٹیج
خراب کرن والے مُلازم کڈھ دیو ـــ ؟ نئیں جی کسی ڈسکرش دی لوڑ نئیں ہیگی
ایدھے وچ ـ مَیں جو کہہ ریا آں تہانوں ـــ کی ! سٹرائیک ـ تسی شاید مینوں
نئیں جاندے مینجر صاحب ایہہ غریب آدمیاں دی عادت ہندی اے ـــ اینہاں
نوں عادت ہندی اے دھمکیاں دین دی ـ کڈھ دیو جی فوراً۔ جے تسی اینہاں
دی دھمکیاں وچ آجاؤ گے تے فیر فیکٹری دا کم کیویں چلے گا ـــ (وقفہ) اوہ جی
نئیں ہندی سٹرائیک اک دربان دے کڈھن نال سٹرائیک نئیں ہو سکدی۔ ہاں
ہاں جی مَیں آواں گا ـ ضرور آواں گا کمال ہے جی نئیں ہندی سٹرائیک جی ؟ اچھا
تسی اینہاں ڈر دے او تے اج سارے مزدوراں نوں گراؤنڈ وچ کٹھے کر کے
شام دے ویلے فلم دکھا دینا ـ جی ـــ جی ہاں ـــ کوئی ہلے گلے والی فلم ـــ بعد
وچ ـ اک اک بوتل پیپسی کولا دی پلا دینا ـ مَیں گل کراں گا اوہناں دی وین
سم جائے گی ـ کی ـ ؟ ـــ نئیں نئیں جی اسی خرچ نئیں کراں گے ویں تے سارا
پیپسی کولا مُفت آوے گا سارا اوہناں دے ایڈورٹائزمنٹ مینجر ولوں گفٹ
ہووے گی ایہہ ـــ ہاں ہاں ایدھے وچ اوہناں دی ای نے ایڈورٹائزمنٹ

اے جی۔ تسی گھبراؤ نئیں بالکل وی ۔ وعلیکم السلام

عالیہ ۔ کی گل اے ڈیڈی؟

توکلی ۔ (خفگی کے ساتھ) گل کی ہونی اے۔ ڈھلے بندے نیں سارے ڈسپلن دا ناں وی نہئیں جاندے تے بعد وچ رندے نیں سٹرائیکاں توں ڈردے نیں۔

عالیہ ۔ تسی کوئی Foreigner رکھو ڈیڈی منیجر دی تھاں۔ دیسی بندا یا تے مزدوراں نال بہت زیادہ فری ہو جاندا اے تے یا فیر بالکل ای خدا بن جاندا اے۔ صحیح ڈسٹنس ہونا چاہی دا اے ملازم تے مالک وچ۔

توکلی ۔ مَیں جاندا آں کہ او تھے مالک مَیں ای ہوواں گا فیکٹری وچ لیکن اِک چٹی چمڑی دے صاحب دے سامنے مَیں کجھ ۔ یعنی ۔ توں سمجھدی ایں نا صاحب دے ہندیاں مَیں اپنی کرسی وچ Uneasy محسوس کراں گا۔

عالیہ ۔ ہائے ڈیڈی ساہنوں تے ایسا کوئی کمپلکس نہئیں ہیگا۔

توکلی ۔ ساہنوں تے ہیگاناں جی ۔ ساہنوں تے ہونا چاہیدا اے ۔ ساہنوں تے روے گا جی ۔ تسی آزادی وچ پلے او ۔ اسی اوہناں دی غلامی ویکھی اے؟

(اس وقت کھڑکی کی طرف کیمرہ جاتا ہے۔ سیکو جی کندھے پر بڑا سا ترکش ٹاول رکھے بال دھوئے ہاتھ میں باتھ سالٹز کی شیشی اٹھائے پاجامہ قمیض میں آتی ہے۔)

سیکو ۔ ایہہ نوں باتھ سالٹز کتھوں لیائی سی ایلا ۔ مال توں کہ انارکلی وچوں۔

عالیہ ۔ تسیُ جاندے او انارکلی وچ تے مَیں کدی گئی ای نئیں سوائے اچاٹ کھان دے ۔ کی گل اے؟

سیکو ۔ ایہہ کوئی باتھ سالٹز نئیں۔ اللہ جانے کی پھٹکری جئی پی کے یادتی اے وچ۔ پانی وچ جھگ ای نئیں بنی چنگی طرحاں ایہہ تسی وی ویکھو شیم جی۔ دیکھوتے ہی (تولیہ شیم کو دیتی ہے۔)

توکلی ۔ کِس کِس گل دا رونا روؤ گے جی پاکستان وچ ۔ اک اصلی چیز بن دی اے تے دس اوس دیاں نقلاں بن جاندیاں نیں۔

سیکو ۔ لیکن اے باتھ سالٹز تے پاکستانی نئیں ہیگے شیم جی میں تے ہمیشہ فرنچ

چیزاں استمال کردی آں ۔

توکلی ۔ تے فیر ایتھے کسے نے نقل بنائی ہوئی اے ایس باتھ سالٹ دی بن سکدی اے

جی نقل ۔ بن سکدی اے ۔ بن سکدی اے ۔

سیکو ۔ توں دھیان نال شاپنگ کریا کرایلا ۔

توکلی ۔ آہو بیٹی سیل وغیرہ چنگی طرحاں دیکھ لیا کرو۔ دیکھنی چاہیدی اے جی چنگی طرحاں

(توکلی کے ہاتھ میں باتھ سالٹ ہے ۔ یہاں سے کیمرہ بدلتا ہے اور دوسرا

کیمرہ کھلتا ہے ردی والا فرش پر بیٹھا ہے اور کیمرہ اُس کے ہاتھ پر

کھلتا ہے ۔ اُس کے ہاتھ میں ایک کریم کی شیشی ہے ۔)

(کٹ)

سین ۔۲ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ دبی دنت

ردی ۔ ایدی سیل ٹٹ گئی اے جی ورنہ ایدی وی میں چوانی دے دیندا ۔

(اب کیمرہ پیچھے ہٹ جاتا ہے ۔ آپا کرسی پر دونوں ٹانگیں رکھے بیٹھی ہے

اور ہاتھ کا پنکھا جھل رہی ہے ۔ زمین پر چھوٹی چھوٹی شیشیاں ردی

اور ٹین وغیرہ پڑے ہیں ۔)

آپا ۔ اوس بوتل دی دی چوانی جو لائی اے تے ایدھی وی چوانی لاہ ۔

ردی ۔ ایہہ پر دیکھو ناں جی ۔ ایدے ڈھکنے وچ تریڑ آئی ہوئی اے ۔ اینوں تے

ساڈے کولوں کسے نے چار پیسے توں وی نہیں لینا ۔

آپا ۔ چنگا تِن آنے لا فیر ۔ ہُن تو تا جھگڑا نہ کھڑا کر اندر واج جاندی اے ۔

ردی ۔ کوئی پاوڈر دے ڈبے نہیں ہیگے گھر وچ ۔ ولائتی ڈبے ۔

آپا ۔ پہلے ایدھے تے تِن آنے لاہ ناں شیشی دے ۔

ردی ۔ چلو ڈھائی آنے سہی ۔

آپا ۔ اپنی واری تے کہندا ایں ساریاں شیشیاں تے ڈبے ولیتی ہون تے میری واری

دو ٹیڈی پیسے دا لحاظ نہیں کر سگدا ۔ رہن دے میں کسے ہور نوں دے دواں

گی ساریاں چیزاں ۔

رّدی ۔ چلو جی تن آنے ای سہی ۔ تے ڈبے پاوڈر دے ؟ ۔

آپا ۔ اجے تے سکے نہیں فیر ہون گے تے دواں گی ۔

رّدی ۔ اوہ جی وڈا جیہا سنہری ڈبہ جہیں ہندا پیچاں والے ڈھکنے دا ۔ جدے اوتے گلاب دے پھُلاں دی بیل بنہدی اے ۔

آپا ۔ آہو سکینہ ورتدی اے نہان توں بعد ۔

ردی ۔ او دو چار خالی ہون تے جی رکھ چھڈیا جے میرے لئی ۔

آپا ۔ کیوں ، اوہ کیوں چاہیدے نیں خاص طور تے ۔

ردی ۔ اوہ جی ساڈے محلے وچ اِک بندا بناندا اے جی اوہ پوڈر ۔ ذرا چنگے پیسے دے دیندا اے اوس ڈبے دے ۔

آپا ۔ چنگا ہن چھیتی نال حساب کر کے جا ۔

ردی ۔ لؤ جی ردی دے بنے بارہ روپے تے دس آنے ۔

آپا ۔ کی بھالا ئی آ ۔

ردی ۔ اوہو جی اردو اخبار سوا روپے تے انگریجی اخبار ڈیڑھ روپے ۔

آپا ۔ فیر اوہی گل ۔ ایس انگریجی اخبار وچ کی وکھری گل اے ۔ اردو اخبار دے وی ڈیڑھ روپے لاہ نال ۔ ۔ ۔ ۔ ۔

(اخبار اُٹھاتی ہے)

(کٹ)

سین ۔۳ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ کچھ لمحوں بعد

(اب اخبار پلٹ کر ایلا کے ہاتھ میں نظر آتا ہے سیکو جی کھڑی بالوں کو برش پھیر رہی ہے اور شمیم کمرے میں آہستہ آہستہ ٹہل رہا ہے)

سیکو ۔ تسیں فون کرنا سی پہلے فیکٹری ۔ ایہہ تہاڈی غلطی اے ۔

توکلی ۔ کیتا سی سیکو جی کیتا سی ۔ تیں فون کیتا سی ۔

سیکو ۔ فیر اوہناں نوں دھیان رکھنا چاہیدے داسی ۔
توکلی ۔ اوہ نہیں نال لگھدے دھیان ۔ نہیں رکھ سکدے جی ۔ نہیں رکھ سکدے ۔
سیکو ۔ فیر تسی کڈھوا ایہو جیہے دربان نوں ۔
توکلی ۔ کڈھ دتا اے جی ۔
سیکو ۔ حد ہو گئی ۔ یعنی اگے ددھ کے کار دی گڈی دا بوہا وی نہیں کھولیا ۔ تے فیر ایہو
جیہے دربان نوں بچا ہے دینا اے ۔
توکلی ۔ کار دا بوہا تے میں کھول لیا سی ۔ اوس نے اگے ددھ کے چھیتی نال پھاٹک
دا بوہا وی نہیں کھولیا ۔
سیکو ۔ ہائے شمیم جی تسی کار دا دروازہ کیوں کھولیا ! ۔
توکلی ۔ کھولنا پیندا اے جی افسراں دی کار دا بوہا ۔ کھولنا پیندا اے ۔
سیکو ۔ نالے آپی کہہ رہے او کہ اوہ معمولی جیہا افسر سی گل تن سو تنخواہ ہونی اے
او ہدی ۔ گل ۔
توکلی ۔ معمولی جیہا افسر سی لیکن اوہدے نال ساڈوں معمولی جیہا کم نہیں سی ناں سیکو جی ۔
ایہو جیہے افسراں دا بوہا آپے کھولنا پیندا اے فیکٹری دے مالکاں نوں ۔
سیکو ۔ مینوں تے بہت برا لگدا اے شمیم جی ۔ تسی کیوں کھولو کسی دا بوہا ۔
توکلی ۔ اوہ چھڈو جی ایس گل نوں ۔ بس دربان دی غلطی سی ۔ نہیں اوس نے دھیان
کیتا ۔ اسی وی کڈھ دتا اوس نوں اوسے ویلے ۔
سیکو ۔ پر اوس بدتمیز نوں تہاڈے لئی تے پھاٹک دا بوہا کھولنا چاہیدا سی ۔
توکلی ۔ میرے لئی تے اوس نے کھولیا سی جی پر افسر لئی بند کر دتا سی میں پچھیا تے کہن لگا
جناب میں سمجھیا نہیں کہ ایہہ افسر نیں ۔
سیکو ۔ تسی کتھے سی اوس ویلے جدوں اوس نے افسر اوتے بوہا بند کیتا ۔
ایلا ۔ امی جی ہن بند وی کرد ایہہ قصہ ۔
سیکو ۔ ایلا توں Administration دیاں گلاں وچ دخل نہ دیا کر
اوئیں ۔ ہاں جی تسی کتھے سی ۔
توکلی ۔ میں کتھے ہونا سی ۔ میں کتھے ہونا سی سیکو جی میں اوتھے ای سی جی ۔ بس ذرا پھاٹک

توکلی ۔ کی گل اے ایلا ؟
ایلا ۔ اک Idea دواں تہانوں ؟
توکلی ۔ Idea دی تے اسی بڑی بڑی قیمت ادا کری دی اے ایلا ۔ دس بٹی دس!
ایلا ۔ تسی دربان کڈھ دتا اے ناں ۔
توکلی ۔ فیکٹری وچ چار دربان نیں اک باہر دے پھاٹک تے ۔ اک سیڑھیاں
آگے اک شیشے والے گیٹ اگے تے اک مین آفس دے بوہے آگے ۔
ایلا ۔ مینوں پتہ اے ڈیڈی ۔ مینوں کی دس دے او ۔
توکلی ۔ اسی اک دربان کڈھیا اے پھاٹک والا ۔
ایلا ۔ ہائے میں سمجھی سی ۔ جیہڑا وڈے شیشے والے مین Entrance
تے ہندا اے ناں اوہنوں کڈھیا اے ۔
سیکو ۔ کیہڑی کی گل اے ۔
ایلا ۔ جے اوہ نکلیا ہندا تے فیر میرا IDEA کم داسی ۔
توکلی ۔ جے تیرا Idea کم دا ہویا تے اسی اوس نوں وی کڈھ دواں گے ۔
ایلا ۔ میں کہندی ساں ڈیڈی اوس بوہے اوتے تسی اک بونا رکھو ۔
سیکو }
شیم } بونا ۔
ایلا ۔ اوہ بونا نہئیں ہندا چھوٹے قد والا کیوٹ جیہا ہائے ڈیڈی جے کتھے اوس نوں
مغلیہ لباس پوا کے کھڑا کر دیئو مین انٹرنس تے ۔ تے سچی ڈیڈی تہاڈی فیکٹری
ہور وی پوش ہو جاوے ۔
سیکو ۔ واقعی ایہہ گل تے اسی کدی سوچی ای نہئیں
توکلی ۔ ایس طرف آ ۔ ساڈے کول شاباش ! ایہہ لے سو روپئے دا نوٹ ۔ اپنی سہیلیاں
نال چاٹ وغیرہ کھالئیں ۔
ایلا ۔ تھینک یو ۔ دروازیاں اگے ڈیڈی یا تے ست فٹ دے بندے اچھے لگدے
نیں یا ڈیڈی بونے سارے بونے وڈے وڈے ہوٹلاں اگے دربانی کردے نیں ۔
اوہ Cute لگدے نیں ناں ۔ میں تے کہندی آں ساڈے اگے دی ۔

ایہو جیہا بندا ہونا چاہی دا اے اک۔

(توکلی یکدم فون ملاتا ہے۔)

توکلی ۔ ہیلو....... غفار صاحب ۔ جی مَیں توکلی صاحب بول ریاآں (وقفہ) تسی نہ ڈرو جی سٹرائیک وغیرہ توں ۔ ہاں سینما شور کھواج شامی ۔ نلے اوس دربان نوں وی چھٹی دے دیئو جیہڑھا مین انٹرنس تے ہیگا ۔ جی ۔؟ ۔ جی! نلے اک بھنے دا انتظام کرو ۔ جد مصاقد چار فٹ تن انچ توں وڈھا نہ ہووے ۔ غفار صاحب میں ساریاں گلاں تہانوں Explain کرن دا ٹھیکا نہئیں لیا ہویا جی۔ ہاں کڈھو اوس دربان نوں ساہنوں نہئیں چاہی دا ۔ ہاں جی ۔

(کٹ)

سین ۔۴ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ دن

(اب دکھلاتے ہیں کہ برآمدے کی طرف آپا دولتے ریشمی کپڑوں کی بغچی اٹھائے چلی آرہی ہے اس کے ساتھ ساتھ ملیشیا کپڑوں میں ملبوس ایک دربان چلا آتا ہے۔)

دربان ۔ مائی کیوں مینوں نوکری توں کڈھان لگی ایں ایتھے حکم نہیں ہیگا اندر جان دا ۔

دولتے ۔ تے میں وی جا کے رہسیاں اندر اللہ دے حکم نال بدبخت میں کوئی چور نہ مَیں کوئی منگتی نہ میں کوئی بچے چکن آئی آں ۔ اللہ دے حکم نال

دربان ۔ تسی سمجھو وی گل ۔ ایہہ توکلی صاحب دی کوٹھی اے ۔

دولتے ۔ تے خرابا تیا میں کوئی کھیسے اچ پا کے لے جا ساں ۔ ایس کوٹھی نوں!۔ سر تے چک لیساں؟۔

دربان ۔ سنو وی مائی جی ۔

دولتے ۔ میں آپاں دولتے آں بھیڑی بوتھی آلیا ۔ میں مائی جی ناں ۔ کی گل اے ۔؟ گل کر ۔

دربان ۔ کسے اوپرے بندے نوں ایس کوٹھی وچ آن دی اجازت نہئیں ۔

آپاں ۔ میں آپے اجازت لے لیساں کوٹھی والے توں۔ توں رہن دے وڈا راہ داریاں
دین والا۔ پراں ہو۔
آپا صغریٰ۔ کی گل اے خدا بخش؟
دربان ۔ ایہہ جی بنا پچھے منگے اندر لگے آندے نیں۔ میں لکھ واری منع کر دا آں پر
ایہہ تے کسے دی سنن نوں تیار ای نہئیں۔
آپا ۔ توں تے اللہ دی درگاہ توں وی اوکھا داخلہ بنا چھوڑیا اے ایس کوٹھی دا۔
وے بدبختا بندیاں دیاں کوٹھیاں وچ داخلے نہئیں ملدے ہن تے او تھے
کون پچھ سی بچی سرکار وچ؟ ساڈے جیہاں نوں۔
صغریٰ ۔ توں جا چلا جا خدا بخش اینہاں نوں رہن دے۔ کیویں آئے او؟
آپا ۔ کوئی کیویں آندا اے بھین جی ساری دنیا کاروبار پچھے لگی پھردی آ۔ پیٹ
دے دھندے دربدری پھراندا ہن ساری مخلوق نوں۔ اللہ دے حکم نال۔
صغریٰ ۔ بہہ جاؤ۔
آپا ۔ ڈاہڈی گرمی پے رہی اے (بغچی کھولتی ہے) ایہہ بکھی ذرا دکھانا بھین جی۔
صغریٰ ۔ لؤ جی۔
آپا ۔ کاروبار تے بھین جی کوئی نہ کوئی کرناں پیسی ہر جاندار نوں اگو میرا بھرا اے
وچارے نوں اوناں جو کاں کھا چھوڑیا اے اوہناں دے خرچ نہ پورے
کر سکدا ہشو دا۔ میں اوس تے بوجھ کدے نہ بن ساں اللہ دے حکم نال۔ ایہہ
دیکھو جی شنونی کراچی دی بنی ہوئی گز گز تے مُہراں کمپنی دی ٹڈیاں نال بھرے
ہوئے کمرے وچ سٹ چھڈو کدے ٹک نہ پیسی اللہ دے حکم نال۔
آپا ۔ ایہہ سارا کپڑا پاکستانی اے۔
دولتے ۔ تے ہور کیہڑا کپڑا ہوسی آپا دو لتے کول! پان والے پاکستانی۔ بنان والے
پاکستانی ویچن والے پاکستانی تے کپڑا کوئی ترکستانی ہوسی؟ ایہہ دیکھو پکا رنگ
سان فورائی کپڑا اے۔ دیسی صابن نال دھو بھاویں کھار نال دھووے
تے بھانویں اوس کی نال اے اوس دا چورے نال رنگ نہ نکل سی کدے وی۔
آپا ۔ کی قیمت اے۔

دو لتے ۔ تہاڈے کولوں سوا دس روپے ۔ لوکاں کولوں تے آپاں دو لتے پندرہ روپے توں
ٹیڈی پیسہ کم کدے نہ لیسے ۔ تسی کتھے دے او بھین جی !

آپا ۔ اسی پہلاں تے چک جھمرے وچ رہندے سی (ہوں) میرا تے مالک مرگیا ۔ اللہ
خوش رکھے سکینہ نوں ۔ میںنوں نال لے آئی پنڈوں ۔

دو لتے ۔ مالکاں دا کی بھروسہ اے بھین جی آون آون نہ آون نہ آون او ہناں دی
خوشی ۔ ایہناں ہتھاں پیراں دا ساتھ نہ کھنجے تے فیر بندا بھکھا نہیں مردا
اللہ دے حکم نال ایہہ ویکھو دس روپے دی قمیض اے ۔
(دونوں کے ہاتھ میں کاٹن کی قمیض ہے ہاتھ بدلتے ہیں ۔) ۔

(کٹ)

سین ۔ ۵ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ لمحوں بعد

(بیگم عابد حسین اور سیکو جی کے ہاتھ میں خوبصورت لیس کا ٹکڑا نظر آتا ہے)

سیکو ۔ سولہ آنے پاکستانی اے ۔ دیکھو تے سہی رنگ کس قدر خوبصورت لگایا اے ۔
(بیگم عابد حسین ایلا کے کالج کی پروفیسر ہے چہرے پر عینک ہے کاٹن
کی ساڑھی پہنی ہوئی ہے ساتھ کچھ کتابیں اور بڑا سا بیگ ہے ۔)

عابد ۔ پھر ہمارے ملک کی خواتین کہتی ہیں کہ ہمارے ملک میں ایسا کپڑا ہی تیار
نہیں ہوتا جو معزز خواتین پہن سکیں ۔

سیکو ۔ کیوں تیار نہیں ہندا ۔ سب کچھ ایتھے تیار ہندا اے وچاریاں نو دولتیاں نوں
عادت ہندی اے ایہو جیئے نخرے کرن دی ۔ ایہہ دیکھو میری شرٹ دی
پاکستانی اے (آواز دے کر) ایلا ۔۔ ایلا تیری پروفیسر صاحب آئے ہوئے نیں ۔

عابد ۔ ایہہ تہاڈی شرٹ تے پیور (PURE) سِلک دی لگ دی اے ۔

سیکو ۔ تے جی ایتھے پاکستان وچ دی تے پیور سلک بن دا اے کراچی توں پچھلی واری
توکلی صاحب میرے لئی کریپ ڈی شین دیاں دو ساڑیاں لیائے سن خدا قسم
جی فرانس دے کپڑے نوں مات کردا اے اوہدا کپڑا ۔

عابد۔ تہاڈے خیالات کنے اچھے نیں مسز توکلی۔ میں ہمیشہ سٹاف روم وچ کہندی
ہندی آں کہ عالیہ توکلی دی تربیت باقی لڑکیاں توں مختلف اے۔ ایہہ کسی رچے
پچے خاندان توں آوندی اے۔

سیکو۔ (انکساری کے ساتھ) بس جی گزارہ ای اے۔ اللہ دا شکر اے دونوں وقت
کھان نوں ملدا اے۔ کسے دے اگے ہتھ نئیں پھیلانا پیندا۔ ساڈے ملک
وچ لکھاں ایسے آدمی نیں جیہڑے ہر روز بھکھے سوندے نیں۔ (آنکھیں پونچھتی
ہے)۔ خدا قسم مسز عابد حسین میہنوں تے رات رات نیند نئیں آوندی اوہناں
دا سوچ کے۔

عابد۔ کس قدر پاکیزہ خیالات نے تہاڈے۔

سیکو۔ ساڈے پاکستان وچ اصلی خرابی دی وجہ تے کدے تسی غور کیتا اے۔ میری تعلیم
تے تہاڈے جنی نئیں لیکن میں سمجھتی آں جدوں تیکر ہر پاکستانی دلوں پاکستانی نہ
ہووے جدوں تیکر اوس نوں ایس وطن دی اک اک چیز نال پیار نہ ہووے جس
طرح عورت نوں اپنے گھر دی ہر چیز پیاری ہندی اے اودن تیکر ایہدا مستقبل
خطرے وچ اے۔ میں تے سر توں پیر تیکر پاکستانی آں جی۔

عابد۔ کاش ساریاں عورتاں وچ تہاڈے والا جذبہ ہندا۔

سیکو۔ مسز عابد حسین سچی میں تے اپنے استعمال دیاں ساریاں چیزاں پاکستانی لیندی
آں کی کپڑا۔ کی جتی کی میک اپ دا سامان۔

(ایلا آوندی اے)

ایلا۔ سلام علیکم مس۔

عابد۔ وعلیکم سلام۔ بھئی ایلا تیری امی نال گلاں کرن دا ایسا لطف ملیا اے کہ
کی دساں۔

ایلا۔ آپ کافی پئیں گی کہ چائے؟

عابد۔ نئیں بھئی میں تے صرف تیرے نال وعدہ پورا کرن آگئی سی۔

سیکو۔ بھئی کجھ ڈرنکس ای لے آ ایلا۔

عابد۔ نئیں جی شکریہ تیری امی دیاں گلاں وچ ثمر بہشت دا مزہ مل گیا اے۔

ہیں ایلا نال وعدہ کیتا سی کہ چھٹیاں وچ ضرور آواں گی ایدھے گھر۔

ایلا ۔ جی کھانا کھا کر جائیے پلیز۔

عابد ۔ (اٹھتے ہوئے) نئیں بھئی فیر کسے دن آواں گی (رازداری سے) اج مسز توکلی تہانوں مل کے مینوں اپنی حرکات تے بڑی ندامت ہوئی اے۔

سیکو ۔ ہائے کیوں جی؟

عابد ۔ اج توں بعد میں وی تہاڈے نقش قدم تے عمل کراں گی تہاڈے سامنے اعتراف کردی آں کہ کپڑا تے میں وی پاکستانی پہن دی آں لیکن میک اپ دا سامان میرا ولائتی ہندا اے۔

سیکو ۔ دراصل میں کجھ زیادہ میک اپ وغیرہ کردی وی نئیں اک تے میں وینیشنگ کریم استعمال کردی آں تے اک لپ اسٹک۔ بڑی اچھیاں سنو آں ملدیاں نیں پاکستانی۔ تسی کدی ٹرائی تے کر کے دیکھو۔

ایلا ۔ (گھبرا کر) سنو اتی جی؟

عابد ۔ تہاڈی امی ٹھیک کہہ رہے نیں۔ ساہنوں اینے لمبے چوڑے میک اپ دی ضرورت وی کی اے؟ گرم ملک اے میک اپ ٹھہر ماوی کتھے اے چہرے تے۔

ایلا ۔ لیکن امّی تے ـــ

سیکو ۔ تو چل کے گڈی نکلوا مسز عابد حسین لئی جے الہ داد نہ ہووے تے خاور نوں بلا لیویں گیراج وچوں۔

ایلا ۔ ہائے پلیز تھوڑی دیر تو ٹھہر جائیے۔

عابد ۔ بھئی اس وقت تو ناممکن ہے پھر کبھی سہی (سیکو جی سے) تسی تے اک ناول لکھو جی۔ ساڈے ملک دیاں عورتاں اج کل ناوا رست ٹرھدیاں نیں۔ اپنے خیالات نوں اوس ناول وچ سمو دیو Sugar Coated Pill دیوا پنے ملک دیاں عورتاں نوں۔

سیکو ۔ میرے وچ اینی لیاقت کتھے۔

ایلا ۔ امی ـــ تے ناول۔؟

سکو ۔ توں چل ایلا الہ داد نوں کہو گڈی کڈھے ۔ جا۔

ایلا۔۔ اچھا جی ۔۔۔ (چلی جاتی ہے)

عابد۔ ٹھہرو ایلا میں بھی ساتھ چلتی ہوں اچھا جی ۔ آپ سے مل کر بہت خوشی ہوئی۔

سیکو۔ میں خود بہت مسرور ہوئی آں تہانوں مل کے کاش ایلا وی تہاڈے جیہی قابل نکلے

عابد۔ میری دعا اے کہ کاش ایلا اپنی ماں دی طراں قوم دے درد والی نکلے۔ تسی جی

ناول ضرور لکھوا پنے Spare Time اچ

سیکو۔ اچھا جی میں کوشش کراں گی ۔

(ایلا اور بیگم عابد حسین جاتی ہیں)

عابد۔ سلام علیکم۔

سیکو۔ سلام علیکم ۔

(دروازہ کھول کر سیکو جی ایک قلم اور کاپی نکالتی ہیں۔ اندر سے توکلی صاحب پینٹ قمیض میں ملبوس آتے ہیں۔ سیکو جی منہ میں قلم دئے کاپی کھولے سوچ میں مستغرق ہے ۔)

توکلی ۔۔ (ہاتھ میں ٹائی لہراتے ہوئے) ایہہ ٹائی نوں کس نے استری کیتی اے ۔ ایس ٹائی نوں ۔

سیکو۔ آپا جی نے کیتی ہونی اے ۔

توکلی ۔۔ ٹھنڈی استری کیتی اے ناں جی ۔ استری گرم ہندی تے وٹ نکل جاندے سارے ۔

سیکو۔ تے تسی کوئی ہور ٹائی لگا لئو ناں شیم جی ۔

توکلی ۔۔ ایس سوٹ نال کوئی ہور ٹائی نئیں لگ سکدی ناں جی ۔ لگدی ہندی تے میں لگا لیندا ۔۔ لگا لیندا ہیں ۔

سیکو۔۔ اینہاں گلاں دا اینہاں دھیان نہ کریا کرو شیم جی نہ کریا کرو۔ فارن ٹائیاں دے تے رنگ ای ایہو جیہے ہندے نیں کہ میچ کرنا مشکل ای ہویش رہندا ۔ اک اک رنگ سوہنا ہندا اے ۔

توکلی ۔۔ ایہہ تسی کی کر رہئے او ۔ سیکو جی سویرے سویرے ۔

سیکو۔ اوہ ایلا دی پروفیسر بیگم عابد آئی سی ۔ اوہ کہن لگی تہاڈے خیالات اینے چنگے

نیں تسی ناول کیوں نہیں لکھدے ؟

توکلی۔ ناول ؟

سیکو۔ ہاں ہاں اوہ میرے توں بہت متاثر ہوئی ۔

توکلی۔ سارے ای متاثر ہندے نیں جی ۔ تہاڈے وچ اوہ اک گل ہے ناں جی متاثر کرن آلی۔

سیکو۔ اوہ کہندی سی جی جے میں ناول لکھاں تے پاکستان دیاں عورتاں دی جہالت دور ہو سکدی اے ۔ ساڈی قوم ساڈا پاکستان بہتر ہو سکدا اے ۔ میرے ناول نال ۔

توکلی ۔ تے لکھو ناں جی ناول ۔ تسی لکھ سکدے او۔ تسی لکھ سکدے او۔

سیکو۔ ہلئے سچ شیم جی ۔

توکلی۔ جے تسی ناول نہیں لکھو گے سیکو جی تے فیر۔ ہور کون ناول لکھے گا پاکستان وچ

(ایلا جلدی جلدی آتی ہے)

ایلا۔ امی جی ۔ اوہ میری لیس دی قمیض دا ٹوٹا کتھے اے ؟

سیکو۔ کی کرنا اے تو ۔ ایہدے

(توکلی میز پہ ٹانگ رکھ کر ہاتھ سے بل نکالنے کی کوشش میں مگن ہے)

ایلا۔ میں لہنی آں امی جی میں وی نال ای چلی جاواں مسز عابد حسین دے شانڈ ایدھے نال دا ٹکڑا مل جاوے بازار وچ ۔ چلی جاواں امی جی ؟

سیکو۔ ایدے نال دا ٹکڑا کتھوں ملنا اے بازار وچوں ۔ اپنے انکل ریزی توں لکھیں اوہ شاید جرمنی توں لے آن ایدھے نال دا ۔

ایلا۔ تے جے نہ ملیا تے فیر میں امی جی ایدھا کرتہ بنوالواں گی اوچا پیہا لہنگے دے اوتے لئی ۔

سیکو۔ ذرا Wait کرے ایلا ایویں جرمن لیس دا ٹکڑا خراب کر بیٹھیں گی چھیتی وچ

ایلا۔ نئیں امی جی میں تے نزارا دے ویاہ تے ایہو پا کے جانا اے اگلے ہفتے۔ میں جاواں ڈیڈی ۔

توکلی۔ جان دیو سیکو جی جان دیو۔ انکل ریزی ہورلیس لے آون گے جرمن توں

سیکو۔ پروفیسر عابد کہن لگے۔
توکلی۔ ایہہ ٹائی نوں استری کر دیو سیکو جی۔ پلیز۔
سیکو۔ ایہہ آپا صغراں پتہ نہیں کتھے غائب ہو جاندے نیں کم دے ویلے — آپا جی
— آپا جی۔

(کٹ)

سین ۶ ——— ان ڈور ——— کجھ دیر بعد

(برآمدے میں آپا صغریٰ اور آپا دو لتے بڑے گھریلو پہناپے سے بیٹھی ہیں
آپا دو لتے نے دونوں ٹانگیں کرسی پہ رکھی ہوئی ہیں اور اس وقت بوتل پی رہی
ہیں)

صغراں۔ چنگا کل کتنے پیسے بنے؟
آپا۔ چالی داتے بنیاں سوٹ تے سولہ دا دوپٹہ۔ سدھا حساب اے اللہ دے
حکم دے نال ۵۶ روپے کُل۔
صغراں۔ میرے کول تے ایس ویلے کُل پنجاہ روپے نے — تے تے — (گنتے ہوئے)
ایہہ بجھی پیسے نیں۔
آپا۔ توں بھاویں ایہہ وی نہ دے بھین جی آپا دو لتے خاندانی عورت اے کوئی
ٹھکی ننگی ناں۔ چھ روپے گھٹ ہون نال مر نہ جاسی۔
(اس وقت سیکو جی اور شمیم جی آتے ہیں۔ آپا دو لتے روپے گن جیب
میں ڈالتی ہے)

سیکو۔ (آف کیمرہ) آپا جی — آپا جی۔ ایہہ تسی سارا گھر چھڈ کے ایس ویلے ایس
برآمدے دل کی کر رہیئے او۔ ایتھے۔
توکلی۔ ایہہ کون اے ایہہ — ؟ کون اے جی ایہہ۔
دو لتے۔ سلام علیکم — میں کپڑا ویچن آئی آں میاں جی پاکستانی کپڑا اے۔ دیکھو گے
بیگم صاحب؟

سیکو۔ تہانوں کنّی واری آکھیا اے آپا جی اینہاں ہوکراں نوں نہ اندر آن دیا کرو۔ نہ اندر آن دیا کرو۔

دولتے۔ میں ہوکراں ہرگز نہ بیچ دی بیگم صاحب۔ میں تے پاکستانی کپڑا ویچدی آں۔

سیکو۔ جے کوئی لنڈی کوتل والے سامان ویچن آئی ہندی تاں دی گل سی۔ تسی وی حد ای کردے او آپا جی ....

توکلی۔ چلو مائی جاؤ جاؤ۔ ایتھے پاکستانی کپڑا خریدن والا کوئی نہیں چلو اُٹھو ۔۔۔ ایہہ بوتل فریج وچوں کڈی ہوئی اے تسی آپا جی۔

(آپا دولتے چلنے کو اُٹھتی ہے)

آپا۔ نیں جی ایہہ تے میرے ۔۔۔ میں ۔۔۔ ایہہ تے میں اپنے کولوں منگائی سی

توکلی۔ تہاڈے کول پرسنل پیسے کتھوں آئے آپا جی؟ میں تہانوں ہمیشہ کہندا آں سیکو جی آپا جی پیسے چرا ندے نیں حساب وچوں پرتسی نئیں من دے نئیں من دے۔ ہن ویکھ لیا تسی ۔۔۔ دیکھ لیا۔ منہ کی ویکھ رہئی ایں مائی چل۔۔۔ چل .... سڑک تے جا کے صدا لگا ۔۔۔ جا۔

آپا۔ صدا لگانے وچ کوئی عیب تا ناں۔ پر اللہ نہ کرے آپا دولتے صدا لگاوے۔

سیکو۔ باتیں نہ بنائیے جاؤ بی بی۔

دولتے۔ میں پچھ لینے نیں بھین جی کولوں۔

توکلی۔ (جیب سے نکال کر) لئو۔ دفع ہو جاؤ۔

دولتے۔ (روپے پھینک کر) دفع دوُر خدا باتیا میں کوئی خیرات نہ منگی سی کوئی چور ناں آپا دولتے نیچے جکن آلے ناں رکھ ۔۔۔ روپے آپا دولتے مرنہ جاسی اینہاں پیسیاں بغیر رکھ اپنے کول۔

سیکو۔ ایہہ پیسے کاہدے منگدی سی ایہہ عورت؟

آپا۔ اوہ جی ۔۔۔ میں ۔۔۔ دینے سن ایہنوں۔

توکلی۔ کاہدے دینے سن تسی۔ سچ بولو آپا جی سچ سچ بولن والے دا بڑا مرتبہ اے

آپا۔ ایہہ کاٹن دا سوٹ تے ۔۔۔ دوپٹہ۔

توکلی۔ دیکھیا تسی سیکو جی ۔۔۔ ویکھیا ۔۔۔ سوٹ تے دوپٹہ خرید دے پھر دے نیں

آپا جی ۔حساب دے پیسیاں وچوں

سیکو۔ پیسے کتھوں چوری کیتے تسیں آپا جی ۔

آپا۔ چوری تے نہیں کیتے سکینہ اوہ جیہڑی ردی سی ناں کوٹھے تے پئی ۔ ٹٹیاں بوتلاں تے .... ڈبے۔

توکلی۔ تسی اوہ ویچی ۔؟ کدے ہتھ ویچی کیوں ویچی ؟ کیوں تسی ایس طرحاں دیاں گلاں کر دے او (آواز دے کر) غلام قادر ... غلام قادر۔ خدا بخش خدا بخش

سیکو۔ خدا بخش نوں کیوں بلا رہئے او تسی ؟

توکلی۔ ایہہ سارا قصور ایس خدا بخش دا اے جی ۔ میں ایس نوں ایتھے نہیں رکھ سکدا کوٹھی وچ ۔ کوئی انتظام کراں گا میں ایدا ٹھیک کہندی اے بے ایہناں چھ فٹیاں توں ہاکر وغیرہ نہیں رکدے تے فیر بوٹا ہونا چاہیدا سامنے پھاٹک تے ۔ اسی ایتھے دی بوٹا رکھاں گے ۔ خدا بخش ۔خدا بخش ۔

(آوازیں دیتا ہے منظر فیڈ آوٹ ہوتا ہے ۔)

(کٹ)

سین — ۱

ان ڈور ———————— دن کا وقت

(بتن کی دوکان — اس وقت بتن پنکھی کے ساتھ آگ جلانے میں مصروف ہے۔ بنچ پر ماسٹر مستانہ سویا ہوا ہے۔ طفیل دوآبیہ کے سامنے چائے کی پیالی دھری ہے اور وہ ایک کپڑا سینے میں مشغول ہے کچھ ہٹ کر بشیرا چائے پی رہا ہے۔ اور اخبار کھولے بیٹھا ہے)

بتن — بشیرے مَیں تینوں کتنی دفعہ کہیا اے سیاست ہیں قدم نہ رکھا کر نہ رکھا کر۔

بشیرا — پر خلیفہ جی جے پڑھیا لکھیا طبقہ ای غافل ہو گیا حالاتِ حاضرہ توں۔ تے فیر مُلک دی گڈی اگے کِس طراں چلنی اے؟

(بتن بشیرے کے پاس آتا ہے۔)

بتن — تے تیرا خیال سے توں پڑھیا لکھیا ایں۔

بشیرا — مَیں تعلیم حاصل کر رہیا ایں انشاء اللہ اِک دن۔

بتن — تے تیرے جیہاں توں بغیر مُلک دی گڈی اگے نہیں نکل سکدی۔

طفیل — توں کاہنتے جھگڑ رہیا ایں بشیرے توں چھڈ رہن دے پڑھن دے ایہنوں اخبار آمنہ دی بی اِی وی پڑھدی ہندی اے۔ دن چڑھدیاں۔

(بشیرا اب اخبار پڑھنے میں مشغول ہو جاتا ہے۔ بتن طفیل کی جانب آتا ہے)

بتن — بھائی طفیلیا اِک بات سُن میری (ٹوپی اُتار کر) ایہہ دیکھ کوئی میں نے اپنے بال دھُپ ہیں سفید نہیں کرے بیٹھ بیٹھ کر۔

طفیل — ہیں تیرے تے گنج اے باڈ علم دین ورگا۔ مینوں تے اجے پتہ چلیا۔

(بتن سر پر ٹوپی رکھتا ہے۔)۔

بتن — تینوں بہت ساریاں گلاں کا پتہ چل جانا اے اج کل میں۔

طفیل — بھائی خلیفہ اج کھروا کاہنے ہو ریا ایں۔

بتن ۔ تیری عقل تے پتھر پڑے ہوئے نیں طفیل بھائی جدوں آمنہ دی بی بی نے تینوں ٹکا جہیا جواب دتا نا تب تیری عقل ٹھکانے آنی اے ۔

بشیرا ۔ اگر حکومت اک جتھا ایسا بناوے جیہڑا ہر گاؤں وچ سانوں حفظان صحت دے اصول وغیرہ سکھایا کرے تاں صفائی وغیرہ دا مسئلہ حل ہو سکدا اے ۔

(بتن تیری کی مانند ادھر پڑھتا ہے ۔)

بتن ۔ (اخبار اٹھا کے) چا پی لئی اے توں بشیرے

بشیرا ۔ ہاں ۔

بتن ۔ تے پھڑ پیسے تے جا ۔ تیرا انجام وی مخلص ورگا ہونا اے اک دن ۔

بشیرا ۔ میرے حساب وچ لکھ دے پیسے تے میرے کول ہے نہیں ۔

بتن ۔ جا فیر پڑھائی کر جا کے وڈا سیاستدان ماں وچاری کپڑے سی سی کے تینوں پڑھا رہی اے ۔ تے توں سارا دن پڑھن دی تھاں سیاست بگھار دا رہندا ایں ۔ چل اٹھ کریم دین مخلص دا بھانجا وڈا ۔ اٹھ بھاگ ۔

(بشیرا اٹھ کر جاتا ہے) ۔

طفیل ۔ تینوں تے اینویں شک ہو جاندا وا ۔ دوجیاں دی نیت تے آمنہ دی بی بی نے تے اجکل وچ دن متھ دینے آ ۔ توں ویکھ لیویں ۔ نالے بھا رحمت اللہ نے سارے انتظام وی کرا دینے آں میرے ۔

بتن ۔ ٹھیک اے ۔ آمنہ دی بی بی تے تاریخ مقرر کرنی اے رحمت اللہ نے ناں واں لگانا اے تیرے پر ۔ اسی لئی تے تینوں سمن آباد میں پاس نہیں رکھیا رحمت اللہ نے ۔ تیں کوٹھی میں ۔

طفیل ۔ دے تاں کہیاں گلاں کردا ایں او تاں مینوں آون ای نہیں سی دیندا ۔ کہندا ای طفیل تیتھیوں بغیر ساڈا دل نہیں لگنا ۔

بتن ۔ (طفیل کو پنکھا جھلتے ہوئے) تیرے دماغ نوں محبت دی گرمی چڑھ گئی اے طفیلیا احمق دے بچے جدی جیب وچ پیسے ہون اوس دا دل تے اینویں لگیا رہندا اے بغیر وجہ ۔

طفیل ۔ سچی خلیفہ اوہ تے کپڑا لتا وی خرید دے پئے اے ۔ میرے لئی ٹوماں چھلیدی

پسند کردے پھر دے آ۔

بتن ۔ طفیلیا سُن میری گل۔ دبّے نال دیا تے بلدا اے پر بجلی دے اِک بلب نال دوجا بلب جلدا دیکھیا اے کدی ؟

طفیل ۔ دے تاں کداں دیاں گلاں کردا اے۔ اوناں سوئچ نال جلدے اے بلب کوئی تیل نال تھوڑا جلدا اے۔

بتن ۔ غریبی میں آدمی ہتھ پکڑ سکدا اے اِک دوجے دا۔ امیری وچ اپنا ای لاٹو بلدا اے بھائی طفیلیا۔ میں انیویں بال سفید نہیں کیتے دھوپ میں۔

طفیل ۔ ٹوپی نہ لاہویں انیویں کتے ہوا نہ لگ جاوے مینوں تاں اج پتہ چلیا اے توں بی گنجا ایں باؤ علم دین ورگا۔ (ببّر آتا ہے۔)

ببّر ۔ ہا ـــ لاٹو ـــ ! چھٹی پھڑاویں رتا کو خلیفہ جی۔

خلیفہ ۔ ہمارا چھٹا وی تینوں چھٹی نظر آوندا اے۔ ببّر او اپنی پا بھر کی کولی کو بھی باٹ بناتا ہے واہ بھئی پہلوان۔

ببّر ۔ ہا ! کولی۔ اسی پہلواناں دی ہٹی تے اللہ دی سونہہ ساریاں چیزاں طاقتاں والیاں ہو جاندیاں نے۔ جس کولی وچ دِنے راتیں مکھن دُدّھ پیندا رہوے خلیفہ جی اوہ کولی تے نہیں نا رہندی اللہ دے فضل نال۔

خلیفہ ۔ ہاں جی۔ اجکل دا تے اصول ای ایہہ ہو گیا اے سے پھڑ چھٹا تے جا ہٹی اپنی تے اس وقت بہت گاہکی ہندی اے تیری۔

ببّر ۔ ہا چھٹی۔ خلیفہ جی ایہہ چھٹی تھلّڈی تے پکے لوہے دی بنی ہوئی اے۔ ایہہ ویکھ۔ ایہہ ویکھو کنج لگدی اے ہتھ لایاں جے ٹُٹ گئی تے ساڈا ذمہ دوست پوست۔

طفیل ۔ کداں چھٹے پیرِ کھرِ وا لوہن ڈھیا ایں خلیفہ لیجان دے ببّر نوں بُنتے لے آؤ رکھ تھوڑا لینا ایں کوئی۔

(ماسٹر مستانہ اس ہنگامے سے اٹھتا ہے۔)

مستانہ ۔ یہ کس نے زنجیر کھینچی، کس نے ہمارے انصاف کو پکارا۔ فریادی ہم آرہے ہیں۔

ببّر ۔ (چھٹا لے جاتے ہوئے) ہا انصاف۔

(مستانہ اُٹھتا ہے جیسے خواب میں ہو۔)

مستانہ۔ تو جانتا نہیں فریادی تُو نے کس کو پکارا ہے۔ ظلم کی دیوار ہمارے انصاف کے سامنے خس و خاشاک ہے۔

طفیل۔ میں تاں سمجھیا سی پچھلا بنیا وا اے ایہہ تاں سچیو کسے ہور دنیا توں لگیا آوندا اے۔

بنّن۔ اوہ دنیا طفیل بھائی کچی ہور دنیا سی۔ جدھر تھیٹر جاندا اک خلقت اپنا بوریہ بستر اوہناں دے ساتھ چلی جاندی سی اوس زمانے ہیں۔ تھیٹر نے بڑے بڑے گھر گالے نیں۔

مستانہ۔ دیکھ ناہنجار ایک قدم آگے نہ بڑھ میں وہ سیلِ رواں ہوں میں وہ موت کی بے آواز لاٹھی ہوں میں وہ ناشدنی ہوں جو وار کرتی ہے اور نظر نہیں آتی

طفیل۔ کیتھے اوہ تو رن آیا نہ آجاوے اونج کہن نوں تے کی کہنا پر اوہ بی لاٹھی تول گھٹ کدی نہیں کردی۔

بنّن۔ ماسٹر مستانہ جی۔ ماسٹر جی ہوش میں آؤ۔ بند کھاؤ گے کہ ڈبل روٹی۔

مستانہ۔ ڈبل روٹی؟ بند؟ نہیں کچھ نہیں۔ اب غم کھانے کو باقی رہ گئے ہو پینے کو کون گیا ہے۔

طفیل۔ دسے تاں کیداں دیاں گلاں کردا اے

مستانہ۔ بڑھاپے میں اور کچھ کھانے کو نہیں رہتا۔

کفِ افسوس ملتے ہیں یہی ہے زیست کا حاصل
نہیں کچھ زیست سے حاصل نہیں کچھ زیست کا حاصل

(ہاتھ ملتا ہوا چلا جاتا ہے)

خلیفہ۔ (جاتے ہوئے مستانہ کو دیکھ کر) ایک وقت وہ بھی تھا بھائی طفیل جب یہ فرہاد بن کر سٹیج پہ آیا کرتا تھا جس وقت تیشہ مار کر مرتا آدھی خلقت اس کے ساتھ مرجاتی۔

طفیل۔ کیداں مرجاندی سی بھا خلیفہ۔ کچھ زہر وغیرہ نال لیاندی سی۔ حکومت نوں خبر نہیں ہندی سی۔؟

خلیفہ۔ توں کیڑا رفو گری جا طفیلیا۔ کہنے کو تو تو رفوگر ایں۔ پر باریک بات بالکل نہیں سمجھدا

طفیل ۔ سمجھدا کا ہتے نہیں آمنہ دی بی بی دی تے میں اِک اِک رمز پہچاندا آں ۔ اوہنے روزیاں
توں بعد دن میتھنے آ ۔
خلیفہ ۔ اب نورن اسے دھکے مارتی ہے ۔ اُن دنوں اسے دیکھنے آتی تھی تھیٹر میں وہیں میں
نے اسے دیکھا تھا پہلی بار ۔
طفیل ۔ اے اپنی بھین نورن ۔۔۔ ؟ ایہہ تھیٹر وچ جدی سی ۔ روج ؟
خلیفہ ۔ وکھت وکھت کی بات اے بھائی طفیل ۔ سے میں چھٹا ہے آواں ذرا ببر دی
دکان توں ۔ توں ایتھے ای رویں جاویں ناں دکان کھلی چھڈ کے ۔
طفیل ۔ ۔ ے میں کا ہتے جاناں ایں ۔ چاہ دی پیالی ٹھنڈی ہو گئی اے میری ۔
خلیفہ ۔ بنائے بنائے میں ہنے آیا ۔
(خلیفہ جاتا ہے ۔ بابو علم دین اور عذرا چلے آتے ہیں)
بابو ۔ گل اوہ کرنی چاہی بیٹیا جی جیہڑی قابل قبول ہووے ۔ سماعتِ انسانی تے ناگوار
نہ گزرے تے جیہڑی گل سُن کے سُنن والے نوں مالی جانی تے جسمانی کوئی صدمہ
نہ پہنچے ہاں جی مالی ذہنی تے جسمانی صدمہ ۔
(طفیل اپنے لئے چائے بناتا ہے)
عذرا ۔ اِک اٹھیانی نال تہانوں کیہڑا صدمہ پہنچیا اے ابا جی ۔
بابو ۔ پہنچیا اے جی صدمہ ۔ مالی صدمہ ۔ ذہنی صدمہ ۔۔۔ میری اس چوکور جیب وچ
ایس ویلے فقط اک اٹھیانی اے جی اوہ وی تن دناں توں چھپا رہیا ایں جی
بغرضِ مصارفِ خود ۔
عذرا ۔ ابا جی مینوں اٹھیانی دیو نہیں تاں میں چھوٹی امی نوں دساں گی کہ تسی جیب
وچ اٹھیانیاں رکھدے او لکو کے ۔
بابو ۔ تسی ایہہ گل مُطلق نہ کرنا جی ہرگز نہ کرنا جی ایس طرحاں نہ تہاڈا نفع ہونا
اے جی نہ کجھ مینوں حاصل ہونا اے ۔ چھوٹی امی کول تے پہلے ای بہت
پیسے نیں بیٹیا جی کئی اٹھیانیاں نیں پرانیاں اور نویاں ۔
عذرا ۔ فیر دیئو ناں ۔ میں ہور خالی ہتھ جاواں آمنہ دی بی بی دے گھر ۔ ساریاں
تے چوڑیاں چڑھانیاں نیں اوتھے ۔

بابو ـــ ویکھو بٹیا جی زمانہ خراب اے۔ ہوا بگڑی ہوئی اے ایس زمانے دی۔ لوکاں دے
گھر پیسے لے کے جاؤ تے خالی ہتھ آؤ گے۔
طفیل ـــ توں آمنہ دی بی بی ول چلی ایں عذرا ـــ
عذرا ـــ آہو چاچا ـــ میری سہیلیاں تے چلیاں وی گئیاں نیں۔
طفیل ـــ تے ایہہ میتے ـــ اٹھیانی ـــ لے پھڑ ـ
بابو ـــ لے لؤ بٹیا جی۔ انکار کر کے لوکاں دے دلاں نوں ضرب کاری نہیں لگائی دی
ایہہ گناہ اے۔ بٹیا جی ـ دل آزاری کرن والا اللہ دے نزدیک کدی دی
رُتبہء خاص نہیں پا سکدا اے لؤ ـ لے لؤ اٹھنی ـ لے لؤ ـ شرماؤ نہیں جی
(عذرا اٹھنی لے کر بھاگ جاتی ہے)
ایہہ خلیفہ بتن اج کدھر تشریف لے گئے نیں بہ نفسِ نفیس۔
بتن ـــ (آتے ہوئے) اوہ جی تشریف کدھرلے جانی اے باؤ جی۔ اک تے دوکانداری
وچ ایہہ لوگ سودا پورا نہیں دکھدے ... مہر جی ہردیلے پکھی لے جاندا اے تے
بتن پہلوان ایہہ چیٹا نہیں چھڈدا۔ دسّو حکم کرو۔
آملیٹ انڈہ چاہئے؟
بابو ـــ ایہہ کھجوری پکھی تے چیٹا لاہوری تسی ایسی نال بن کے اپنی بھٹی وچ مینخ
فولادی گڈ کے اودھرے نال بنو جی ـــ اج کل تے غیر جاندار چیزاں نوں وی
(انگلیوں سے اشارہ کر کے) چابی دی گڈی وانگوں لتاں لگ گیاں نیں
خلیفہ جی ـــ
طفیل ـــ ایدر آ جاؤ باؤ علم دین جی اودھر کاہتے کھڑ گئے او تُسی ـــ
بابو ـــ آیا جی ـــ میں لطرف صندلی خاص آ رہیا جی ـــ
بتن ـــ بس جی لوکاں نوں عادت پے گئی اے منگن دی۔ جتنا گزارا منگ کے ہو سکے
کر لیندے نیں
بابو ـــ درست فرمایا جی تسی (بیٹھتے ہوئے) ٹھیک فرمایا تُسی ایسے میں کل ای انگریزی
دی اک چوکور کتاب وچ پڑھ رہیا سی کہ قوماں دی اصل تنزلّی دی وجہ ایہہ
منگتا پن اے جی۔

بھکاری نسل دیاں قوماں ہرگز ترقی نہیں کرسکدیاں جی بطلق نہیں جی۔ اِک عدد پیالی چائے دی خلیفہ جی شکر بمقدار دا فراور دودھ نصف پیالی توں دو سوترہ اوپر۔ شکریہ۔

(بشیرا آتا ہے)

بشیرا۔ خلیفہ جی میں ذرا تہاڈا اخبار لے جاواں تھوڑی دیر لئی۔

خلیفہ۔ (پیالی اُٹھاتے ہوئے) ویکھیا تُسی باؤ جی۔ ویکھیا تُسی ایہہ بارھواں منگن والا آیا اے سویرتوں۔

طفیل۔ چل دیدے ہاں ایتھے کیہڑا پڑھن بیٹھیا ہویا اے۔

خلیفہ۔ چل چل ایہہ اخبار میں تیرے واسطے کوئی نہیں منگاندا۔ پڑھے لکھے گاہکاں واسطے رکھی دا اے ایتھے۔

بشیرا۔ اَدھا اخبار لے جاواں ہُنے دے جاواں گا۔ میں اپنے نمبر ملانے سن۔

خلیفہ۔ کاہدے نمبر؟ امتحان پاس کرلیا اے توں۔

بشیرا۔ میرے کول تِن بونڈ نیں۔ پنج پنج روپے والے۔

خلیفہ۔ اوئے ساریاں دے انعام تھوڑی نکل آنے نیں۔ جانس جا۔ رحمت اللہ ورگا نصیب سارے محلے دا تھوڑی ہوجانا اے۔

بابو۔ نمبر دیکھن توں نہ روکو جی خلیفہ جی لے جان دیئو اخبار جی۔ لے جان دیؤ۔ ہُنے عرصہ دس پنج منٹ وچ تہاڈا اخبار لے آوے گا۔ موڑ کے۔ چیزاں اُدھار دین والے دا تے رتبہ ہُیا اے خلیفہ جی۔

بشیرا۔ ہاں جی دے جاواں گا۔

خلیفہ۔ لے پڑھ۔ نالے ہُنے کی کھا گیا سی۔

بشیرا۔ اک بند دو پیالی چائے تے اک بسکٹ نمکین۔

(بشیرا چلا جاتا ہے)

خلیفہ۔ (کاپی نکال کر) سارا دن ایس بشیرے نوں اخبار دا پڑیا رہندا اے۔ پڑھنا پڑھانا ایس نے کجھ نہیں تے سیاستدان بن جانا اے دناں وچ۔

(اب خلیفہ ہاتھ میں کاپی پکڑ کر پنسل تلاش کرتا ہے)

خلیفہ ۔ اِک بند دو پیالی چائے تے ایک نمکین لبکٹ ۔۔۔ نمکین لبکٹ تے اس نے ضرور کھانا ہندا اے نال ۔

بابو (طفیل سے) چوہدری رحمت اللہ دی سناؤ جی ۔۔ ؟ کی حال اے اوہناں دا ۔ مزاجِ اقدس بخیر ہے نال اوہناں دا ؟

طفیل ۔۔ آہو جی واہ واہو گیا اے چنگا کھان پین نال ۔ پہلے تاں کباب کھاندا دا سوڈے دی بوتل نال ۔ نالے چاء نال شاہی ادھ سیر قلاقند تے سموسے ۔ اوہدا حال کاہتے چنگا نہیں ہونا ؟ باؤ جی ۔۔۔

بابو ۔۔ میں گیا سی سمن آباد اوہناں دے نیاز حاصل کرن جی ۔ بہ نفسِ نفیس ۔

خلیفہ ۔ آپ گئے تھے اودھر بابو جی ۔

بابو ۔۔ ہاں جی میں سواریاں دے تانگے وچ گیا سی پورے گیارہ آنے آن جان وچ لگ گئے ۔

خلیفہ ۔ مینوں دی نال لے جانا سی ۔

طفیل ۔۔ اوہ گھر لبھ گیا سی ۔ اوداں دو چار یاری جاؤ تے سدھا رستہ اے پر پہلاں دو چار واری بھلیکا لگدا ہندا اے ۔

خلیفہ ۔ مینوں دی رستہ دساؤ بابو جی ۔ اوہ تے بھل گیا خلیفے نوں پرسانوں تے یاد آوندی اے اوس دی ۔

بابو ۔۔ ذرا زحمت فرمانا جی ایہہ کاپی دکھانے دی خلیفہ جی ۔

(خلیفہ کاپی دیتا ہے)

خلیفہ ۔۔ اس پر تے جی حساب اے سب دا ۔

بابو ۔۔ میں کوئی حساب والے پاسے تے تحریر نہیں کرن لگا جی رستہ ۔ ایہہ صفحہ آخری استعمال کراں گا بطریق احسن ۔

(کاپی کا صفحہ کھول کر پھاڑتا ہے اور میز پہ رکھتا ہے ۔ خلیفہ اور طفیل دائیں بائیں کھڑے ہیں ۔ اپنی جیب سے پن نکالتا ہے)

بابو ۔۔ (نقشہ بناتے ہوئے) ایہہ جی مزنگ دی جانب توں جیہڑی سڑک بھکے تے میانی صاحب نکلدی اے اس تے چلے جانا ۔ اگے بطرف شمال گول چکر

دے کول جیہڑی سڑک زاویہ قائمہ بنا کے لنگدی اے جی۔ایس طرح اس سڑک تے سجانب آبادئ اچھو اور نیو سمن آباد۔تیسری کوٹھی ہے۔ایہہ لؤ نقشہ خلیفہ جی سدھا رستہ اے۔

طفیل۔اوس طراں تے تسی ٹھیک دسیا ہونا اے باؤ جی رستہ پر میری سمجھ اچ نہیں لگیا۔

خلیفہ۔میں سمجھ لواں گا نقشہ دیکھ کر۔

بابو۔اگر تسی پہلے گول چکر تے پہنچ کے بائیں جانب نظر کردے تے کوٹھی نظر آندی اے
کوٹھی تے ھذا من فضل ربی دی نظر آوندا اے جی۔

خلیفہ۔اوس نوں ساڈی یاد ای نہیں آئی۔

طفیل۔یاد تاں آوندی رہندی اے پر اوس نوں کم بڑا رہندا اے ہن۔۔۔

بابو۔کس طراں دا کم جی۔

طفیل۔لوکاں نوں ملن ملان دا۔ہوٹلاں بچ جاندا۔سویرویلے جال دین اخبار دیکھ کے پروگرام بنا دیندا ہندا اوہدا۔

بابو۔اخبار دیکھ کے۔؟

خلیفہ۔ایہہ تیرا کی مطلب اے طفیلیا؟

طفیل۔اوہ جی اخبار وچ لکھیا ہندا روج توں نہیں پڑھدا ہندا۔بئی اج لاہور دے آلے دوالے دی کی کھیل تماشا ہونا اے۔کتھے کتھے مفت فلم دکھائی جانی اے کیتھے جلسہ ہونے آ۔کتھے تقریر ہونی اے کیسے بڑے آدمی دی۔

خلیفہ۔تسی ویکھ لیناں باؤ جی تھوڑے دناں وچ رحمت اللہ نے گلبرگ میں جا کہ کوٹھی پا لینی اے۔

طفیل۔پانی کا ہتے نہیں۔اوہ تے۔۔۔

خلیفہ۔(بغیر سُنے) سمن آباد تے باؤ جی درمیان وائی کرڑی اے ساڈے اور گلبرگ وچ جیہڑا ایتھوں اڈدا اے پہلے سمن آباد جاندا اے تے اوتھوں گلبرگ پہنچ جاندا اے۔

طفیل۔دے تاں کداں دیاں گلاں کردا اے۔

خلیفہ۔ گھونسلے وچوں جدوں بوٹ نکلدا اے چڑیا دا ایہہ گل سُنن والی اے بابو جی میں، کوئی ایویں بال سفید نہیں کیتے دھپ وِچ۔

طفیل۔ ٹوپی رہن دیویں بھا خلیفہ۔ ایویں رُت بدلن ڈئی آ۔ اج کل موسم دا اعتبار کوئی نہیں تہی۔

خلیفہ۔ (سُنی اَن سُنی) گھونسلے وچوں جدوں بوٹ نکلدا اے تے پہلی اُڈاری ملبی نہیں ہُندی اوس دی۔ پہلے بوٹ ڈردا اے گھونسلے دے کول کول مُڑدا اے ایتھوں سمن آباد۔ سمن آباد توں گلبرگ تے اوتھوں کینیڈا۔

بابو۔ میں وی اک چوکور کتاب وچ پڑھیا سی۔

(ببتر آندا اے)

ببتر۔ تسی چنگے بندے ہیگے او خلیفہ جی دو منٹ چمچے دا وساہ نہیں کردے۔ او اسی کوئی تہاڈی چمچی ہو چنے جبی کھاتے نہیں جاواں گے۔

خلیفہ۔ ببتر پہلوان جی اپنے اڈے لئی اک چمچا خریدنا ای لئو تکلیف کرکے۔

ببتر۔ اسی ایجے دو دن ہوئے اے مجبوری مجھ خریدی اک ساہنوں کوئی تھوڑ نہیں ہیگی اے کسے شے دی۔ اسی کوئی بُکھے ننگے نہیں ہیگے۔ اللہ دا فضل ہیگا ساڈے اُتے۔ نا بُکھے ننگے۔

خلیفہ۔ او جی اللہ دا فضل ہیگا تے فیر تسی اک چمچا خرید لئو۔

بابو۔ ایہہ گل بُری اے خلیفہ جی ناشائستہ ہیگی اے جی تسی اک معمولی جہے چمچے لئی ہرگز محلے داری دے اصولاں نوں نہ توڑو جی۔ ہرگز نہیں بعلق نہیں بالکل نہیں۔

خلیفہ۔ پر بابو جی ایناں دی دکان توں تے سواہ وی منگن جاؤ برتن مانجھن لئی تے نہیں دیندے

ببتر۔ ہا۔ سواہ!

طفیل۔ وے تاں کِداں دیاں گلاں کرن لگا دا ایں سویرے دا چمچا دیدے پراں اوتے کوئی کھا تھوڑی جانا اے۔

ببتر۔ ساہنوں کھان لئی دودھ، مکھن، ملائی، دہی، اسی چمچا کھا سکنے آں بھا جی؟

خلیفہ۔ لے تے ہُنے موڑ جاویں ایتھے وی اگ دا کم ہو رہیا اے۔

بابو۔ اوہ جی خلیفہ جی میں عرض کیتی سی تہاڈوں کہ اک پیالی چائے شکر بمقدار وافر

اوردوُدھ بہ قدرِ حوصلہ خود عنایت فرماؤ جی ۔

خلیفہ ــ اوہ بابو جی ذرا دم لئو مینوں حساب لکھ لین دیو جی اک منٹ الس لبشرے دا پچھیر جھگڑا پیندا اے ۔

(کاپی کھول کر حساب لکھتا ہے)

طفیل ــ آہو لکھ لینا ای چنگا ہُندا اے بھا خلیفہ ۔ میں چار شلواراں تے کریپ ساٹن دیاں سیتیاں دو کرتے بنلٹے لیساں آیے ۔ ترِ دو پٹیاں نوں لِنگری لائی ہَن ماسٹرنی کہندی دا کل چار شلواراں تے دو دو پٹے ہو۔ ئے ۔

خلیفہ ۔ اک منٹ لئی اپنا پن دینا بابو جی ۔ پنسل پتہ نہیں کدھر گئی ۔

بابو ــ پن جی ۔ کیہڑا پن جی ۔ تُسیں تے مینوں کوئی پن نہیں دتا جی تا حال ۔

خلیفہ ــ اپنا پن دیو بابو جی ۔

بابو ــ ایہہ پن جی ۔ ایہہ ناچیز دا پن جی ۔

خلیفہ ــ ہاں جی ۔

بابو ــ ایہہ تے جی بیکار اے بالکل قطعاً لکھنے توں معذور اے جی ۔ اوّل تے اس وچ سیاہی نہیں ہے جی ورنہ مینوں دین توں کوئی انکار نہیں سی ۔ خلیفہ جی ۔ لیکن اس دی ٹیوب وچ جیہڑی مشینری سیاہی چُکدی اے جی اس دا اک پُرزہ خراب ہو چکیا اے جی عرصۂ دراز توں ۔

(خلیفہ حیران بابو جی کو تکتا ہے)

طفیل ــ (جیب سے پن نکال کر) لے پھڑ ایہہ مینوں جمال دین نے دتا سی ۔ انارکلی بچوں لیکے ۔

بابو ــ لے لئو جی انکار نہ کرو ۔ جلدی پکڑو اپنے دستِ مبارک وچ ۔

طفیل ــ لے پھڑدا کاہتے نہیں لے پھڑ ــ اوہ میں جدوں اوہناں نال سوٹ پا کے پھردا سی نال تے جمال نے میری جیب بیچ لگا دتا باپن ۔ پھڑ بھا خلیفہ

بابو ــ پکڑ لئو خلیفہ جی دل آزاری نہ کرو جی ۔ ایہہ گناہ ہے اُس رب العزت دی درگاہ وچ جی ۔

(خلیفہ پن لے کر لکھنے لگتا ہے)

خلیفہ۔ لئو بابو جی آپ تے بشیرے دے حساب والا ورقا ای پھاڑ دتا۔
بابو۔ بیں نے ہرگز اُس صفحے نوں نہیں پھاڑیا جی میں تے سادہ صاف صفحہ دوسری
جانب نکالیا سی جی۔
خلیفہ۔ ذرا میں گوندے آواں اک منٹ وچ۔
طفیل۔ لیا میں تو پا بھر دواں۔ پھپھڑا اور ے۔
(خلیفہ کاپی دے کر بابو علم دین کے لئے چائے بنانے جاتا ہے)
بابو۔ جس وقت میں سمن آباد چودھری رحمت اللہ دی کوٹھی وچ پہنچ کے گھنٹی
بجائی تے اک مرد کہ بہ مشابہت چہرہ رحمت اللہ نال ملدا سی باہر نکلیا۔
طفیل۔ اچھا ان کل ہونا اے۔
خلیفہ۔ ان کل کون۔
طفیل۔ اوہی اپنا رحمت اللہ
بابو۔ نہیں جی ہرگز نہیں مطلق نہیں۔ اوہ مرد خوش گفتار۔ شیریں سخن ہرگز
رحمت اللہ نہیں سی جی۔ اوس بار یش مرد دی کجھ کجھ شکل ضرور ملدی سی رحمت اللہ
صاحب نال۔ لیکن لباس اطوار گفتار نشست و برخاست توں ہرگز اوہ
رکشہ ڈرائیور نہیں سی لگدا جی۔
خلیفہ۔ اب تے اوس دے بارہی ہور ہو گئے بابو جی۔
بابو۔ اُس آداب دا خلاق دے پتلے نے فرمایا کہ چودھری رحمت اللہ صاحب
گھر تے قدم رنجا نہیں۔ فرماندے اس وقت۔ ملاقات لئی فیر کسے وقت
تشریف لیانا۔
طفیل۔ اوہی تاں انکل اے باؤ جی۔
(جمال دین آتا ہے۔ نہایت بھڑکیلا لباس۔ ہاتھ میں چھوٹی سی ٹوکری
جو عموماً مری سے سوغات کے طور پہ لوگ لایا کرتے ہیں۔ ایک چھڑی
بھی ہاتھ میں ہے)
جمال۔ السلام علیکم۔ ا دوستو کی حال ہے بھئی سب کا؟

خلیفہ] وعلیکم السلام۔
طفیل } توں وی آگیا ایں؟
بابو] بسم اللہ بسم اللہ۔ اسی تہاڈیاں ای گلاں کر رہے سی۔
جمال۔ اسی اج ای مری توں آئے ساں تے میں سوچیا پئی تہانوں سب نوں جو تحفے
ملے نیں دے آواں۔
بابو۔ ضرور ضرور۔ تحفے تحائف دین نال دلی خلوص ودھدا اے جی۔ لیاؤ کیتھے نیں تحفے
جمال۔ توں جے کیتھے نال چلدا تاں فیر تے بڑا مزا ملدا گل چاراں دناں دی تے گل سی۔
بابو۔ کوئی ہفتے عشرے دی گل اے میں گیا سی جناب دے دولت کدے تے ہمراہی تانگہ
جمال۔ اوہ سمن آباد۔
بابو۔ جی۔
جمال۔ اسی ذرا Busy رہندے آں — اج کل۔ ایہہ لے بھئی خلیفہ تیری
دکان لئی چٹائیاں نیں میزاں تے رکھن والیاں۔
خلیفہ۔ اچھا؟ ایہہ تے بڑے کم دی چیز اے آندی توں جمال دین۔
جمال۔ ایہہ باؤ جی تہاڈے لئی سوٹی اے خالص اخروٹ دی لکڑی دی۔ باقی
سارے کیتھے نیں حاتم سائیں تے۔ ... آپا دولتے تے بیر ہوری۔
خلیفہ۔ سب آجان گے ہولی ہولی۔ چاہ پی لے۔
جمال۔ بس شکریہ۔ سُنا دئی طفیل توں وی حد کر دتی۔
(بابو جی چھڑی لے کر اتراہٹ کے ساتھ چل پھر رہے ہیں)
خلیفہ۔ کاہدی حد کر دتی اس نے؟
جمال۔ اوہ اوتھے اک پرائیویٹ گل ہوئی سی ساڈے وچ انکل نے کجھ کہہ دتا سی ایس
نوں۔
طفیل۔ نہیں میں کوئی اوس دی گل دا گستہ تے نہیں سی لایا۔ کہن توں تے کی کہنا پر جے
لوکاں دے کولوں چلے جاؤ تے اوہناں نوں یاد نہیں رہندا میں کہیا کیتھے
آمنہ دی بی بی موہرے نہ ریا تاں اوہ دن کیویں مکھوں گی۔
جمال۔ (سمجھاتے ہوئے) دیکھ ناں طفیل کوئی رحمت اللہ دا اوہ مقصد نہیں سی جو

توں سمجھیا - اوہ اوہو جیا بندا نہیں اودے ساڈے پیسے کوئی دونیں ؟
طفیل - ہاں میں کدھ کہنا ہیں دو نے ؟
خلیفہ - لئو بابو جی چائے اور انڈہ فرائی -
(خلیفہ چائے لا کر دیتا ہے)
جمال - اوس دن جدوں اوس نے تینوں کجھ اوکھیاں گلاں کہیاں ناں تے بعد وچ اوہنوں بڑا افسوس ہویا کہن لگا جمال دین غلطی ہو گئی اے میتھوں -
بابو - انسان بندا بشر اے جی بھُل ہو جاندی اے ایس توں ہمیشہ، ہر وقت، ہر لحظہ - فریق ثانی نوں چاہیدا اے کہ معاف کرے درگزر کرے بھُلا چھڈے
(رحمت اللہ آتا ہے داڑھی نہیں لگائی ہوئی سادہ لباس میں ہے)
رحمت - جدوں میں گھر وڑیاں تے اوہدوں ای مینوں پتہ لگ گیا سی کہ توں ایتھے ہوناں اے جمال دینا !
خلیفہ } آؤ آؤ چودھری جی
طفیل } کی حال اے ان کل
بابو } بسم اللہ بسم اللہ آؤ جی -
رحمت - دیکھ جمال دین توں مینوں کجھ ہور سبق دیندا ایں تے آپ اوہناں تے عمل نہیں کردا -
جمال - کیہڑے سبق - ؟
رحمت - اسی اوس دن دعا کیتا سی کہ ہن ایتھوں توں ساڈا علاقہ ٹٹ گیا اے اسی ایتھے نہیں آسکدے واپس - ایہہ گل طے اے -
طفیل - آہو ایہہ تے موہرے دی گل اے -
جمال - میں تے صرف تھوڑی دیر لئی ایناں لوکاں توں سوغاتاں دین آیا سی مری دیاں -
رحمت - بس جمال دین ایہہ گڈی اگے نہیں چلنی - ہاں -
جمال - کی پیا کہندا ایں رحمت اللہ
رحمت - میں کلا دوناں دی گڈی نہیں کھچ سکدا -

طفیل ۔ میں تاں مُڑ آیاں اپنی تھاں انکل ۔
رحمت ۔ اجے دن ای کنے ہوئے نیں تے تی ہزار مُک وی گیا اے ۔ زندگی وچ کوئی
بار بار تے بونڈ نہیں نکل آنے ۔
بابو ۔ کی پتہ اے جی قسمت دا ۔ اوہ قادرِ مطلق بار بار دے سکدا اے چھپر پھاڑ ۔
رحمت ۔ اللہ نے مینوں چھپر پھاڑ کے دتا اے ایدھے وچ تیرا سانجھا نہیں پا
کے دتا ۔ ایہہ مہنگائی دا زمانہ اے اِک بندا اک ای بندے دا بوجھ سہار
سکدا اے ۔
جمال ۔ میں تے سمجھنا ساں کہ . . . کہ میرے دن پھرن لگے نیں میں تے سمجھدا سی میں
. . . . مُڑ کے کالج وچ داخل ہو جاؤں گا پر خیر . . . خدا حافظ اسی طراں
ہونی سی ۔ ایسے طرحاں ہندی اے ۔ خدا حافظ دوستو !
رحمت ۔ کوٹھی توں آکے سامان لے جائیں اپنا ۔
طفیل ۔ ایہہ توں کی کردا پیا ایں انکل ۔
خلیفہ ۔ بجلی دا اِک لاٹو دُوجے لاٹو توں نہیں بال سکدا طفیل محمدا
رحمت ۔ چلا گیا ۔۔۔ چلا گیا جمال دین ۔
طفیل ۔ سدھاں اوہنوں ۔
رحمت ۔ نہیں رہن دے ۔ جان دے ، جدوں دا ایہہ بانڈ نکل آیا اے ۔۔ اوہ
مینوں دلوں بُرا لگن لگ پیا اے ۔ اوہدی کوئی گل مینوں چنگی نہیں لگدی
بابو ۔ ویسے تہاڈی گل درست اے رحمت اللہ صاحب ۔
رحمت ۔ ایس دولت نے میرا بچپن ورے دا ساتھ توڑ دتا ۔
(غم سے) اسی کٹھے پڑھے سال کٹھے اسی ایتھے کمرہ لیا سی کٹھے اسی
کم شروع کیتا سی ۔ کٹھے ای . . .
طفیل ۔ سداں میں جمال دین نوں ۔
رحمت ۔ سدن دا کی فائدہ ؟ میں اوہنوں کوئی کول تھوڑی رکھ سکدا آں ہن
ایس اک لکھ نے اوہنوں کوئی میرے کول تھوڑی رہن دینا اے ۔
طفیل ۔ شٹ پرے ایسے ناں دیں توں رحمت اللہ ۔

بالو۔ ہیں ہیں جی ایہہ کی کہہ رئے او۔

رحمت۔ ایہو تے مشکل اے اینوں سٹ وی نہیں سکدا۔ چلا ای گیا ظالم
تھوڑی دیر سہہ ای جاندا پہاں ہو کے۔

طفیل۔ ہاک دیواں اوہنوں۔؟

رحمت۔ جان دے طفیل جان دے۔
(اُٹھ کر سوچتا ہوا جاتا ہے)

لٹو خدا حافظ۔ سب نوں خدا حافظ ہن میرا ناداں جانے تے میرا رب
جانے خدا حافظ۔ خدا حافظ۔ اللہ جانے ایہہ کہیو جہے گنڈے گئی اے
دل وچ خدا حافظ۔

(کٹ)

کردار

سیکوجی ـــــ ماڈرن ان پڑھ بیگم۔

شیم جی ـــــ نو دولتا رئیس

آپا صغریٰ ـــــ غریب رشتہ دار: سکینہ کی بڑی بہن۔

عالیہ بی بی ـــــ توکلی صاحب کی پڑھی لکھی بیٹی۔

جمال دین ـــــ ٹیکسی ڈرائیور۔

سین ۔ ۱

ان ڈور ________ دن

(توکلی صاحب کے بنگلے کی لائبریری۔
ایک بڑے سے ڈسک نما ٹیبل کے پیچھے گھومنے والی کرسی پر سیکو جی بیٹھی ہیں۔ چہرے پر نازک سی عینک لگا رکھی ہے۔ سامنے ایک موٹی سی کاپی ہے۔ ہاتھ میں پن ہے توکلی کے ہاتھ میں بھی ایک فائل ہے وہ میز پر بیٹھا ہے اس لائبریری میں اس ڈسک پر ایک بڑا سا گلدان اور ٹیبل لیمپ بھی پڑا ہے۔ اس کے علاوہ تالیاں بجانے والا ایک کھلونا ریچھ بھی پڑا ہے جس وقت کیمرہ کھلتا ہے اس ریچھ پر مرکوز ہوتا ہے وہ تالیاں بجاتا ہے کیمرہ پیچھے ہٹتا ہے۔ توکلی صاحب میز پر بیٹھا نظر آتا ہے)

سیکو ۔ ایہہ پنسل شارپنر دیکھیا اے تسی۔ کس قدر پیارا اے۔

شیم ۔ کاظمی صاحب مینوں پچھدے سن بیگم صاحبہ دا ناول کتھے پہنچیا اے، میں کہیا ایں مکن والا اے۔

سیکو ۔ شیم جی میرے ناول دیاں تے سارے شہر وچ دھماں پے گیاں نے۔ ایہہ شارپنر مینوں مسز قادری نے دتا سی پرسوں بازار وچ۔

شیم ۔ اوہناں توں تسی کوئی گفٹ وغیرہ نہ لیا کرو سیکو جی بالکل upstarts نے اوہ لوگ بڑے چالاک اور سمجھدار۔

سیکو ۔ مسز قادری کہن لگی بیگم توکلی ایہدے نال پنسلاں گھڑ گھڑ کے لکھنا فیر ساڈا وی کجھ حصہ ہو جاوے گا تہاڈے شاہکار وچ دسو فیر میں انکار کر سکدی سی۔

شیم ۔ زندگی وچ کجھ بن لئی ۔ یاد رکھو سیکو جی بن لئی کئی لوکاں نوں اپنی راہ وچوں ہٹانا پیندا اے۔ کجھ لوکاں نوں جیہڑے گدھے ہندے نے مگر سرے ہندے

ہندے نے ۔ جاہل ہندے نے ۔ باپ بننا پیندا اے ۔ ایہہ اصول نے جی زندگی
وچ اگے ودھن دے ۔

(دروازہ پر دستک سیکو جی جلدی سے عینک اُتار کر دراز میں رکھتی ہیں)

شمیم ۔ کون اے کم ان کم ان ۔

سیکو ۔ نہ بلائی جاؤ ساریاں نوں ایتھے ۔

(آپا صغراں اندر آتی ہے)

شمیم ۔ کی گل اے آپا جی ۔ تسی ایتھے گھڑی گھڑی کیوں آ ٹندے او ۔ ایتھے کوئی
نیاز ونڈی جا رہی اے ۔

آپا ۔ میں کہیا سکینہ جیہڑا ٹیلر اے نا اوپچھدا اے رات دے ڈنر تے کی کی ہونا اے ۔

شمیم ۔ اسی اوس نوں دس چکے آں پہلے ۔

سیکو ۔ ڈنر دی فہرست چھپوائی جا چکی اے ۔ آپا جی اوہنوں کہو میری الماری دے اُتلے
خانے وچوں کڈھ لوے اِک صفحہ ۔

آپا ۔ تے سکینہ دھوبی کہندا اے برسات دے دن نے چادراں نوں مایا لانی اے کہ
نئیں ۔ او کہندا اے بوپے جاندی اے کپڑیاں وچ ۔

شمیم ۔ دھوبی ایہہ کہندا ۔ ٹیلر اُو کہندا اے بیرے دی ایہہ گل اے خانسامے نوں ایہہ
تکلیف اے ایہہ تسی سکینہ نوں ویکھدے او آپا جی ۔

آپا ۔ ویکھدی آں ماشاء اللہ ۔ پہلاں توں چنگی تگڑی ہو گئی اے ۔

سیکو ۔ میرا اوناں ای وزن اے آپا جی جناں ایلا دی پیدائش توں پہلاں سی ۔ تسی اپنیاں
گلاں توں ایہہ احساس نہ دلایا کرو کہ میں موٹی ہو رہی آں ۔

شمیم ۔ چھڈو جی ، سیکو جی تسی کناں دیاں گلاں تے Offensive ہو کے بیٹھ
جاندے او ۔ سنو آپا جی میں تہاڈی عزت کردا آں ۔ لیکن اس دا ایہہ مطلب نہیں
کہ میں تہانوں سیکو جی تے تنقید کرن دا حق دی دے سکدا آں ۔

آپا ۔ ہائے میں کی کہیا اے ۔

شمیم ۔ ایہہ وقت دی عظیم ادیبہ اے ۔ ایس نوں تسی ایویں معمولی انسان دی طرح
استعمال نہیں کر سکدے !

آپا ۔ کی بھائی جان ۔
شمیم ۔ ایہہ نہئیں ہوسکدا کہ ایہہ شاہکاروی لکھن تے جو نکے وی سنبھالن۔ تسی ایتھے کس لئی او۔ تسی ایتھے کس لئی او آپا جی۔ قلم پھڑن والے ہتھ قوم دی امانت سنے ایہناں نوں اسیں ذاتی کم نئیں کرا سکدے۔ چھوٹے کم نہئیں کرا سکدے ۔
آپا ۔ تے ایہنوں ئیں کی کہندی آں لکھے جم جم لکھے ۔ ساڈا بگا چاچا نہئیں سی لکھدا چھٹے چیک جھگڑے وچ۔ پیسے پیسے وچیدا سی لاریاں دے اڈے تے۔ دو ترن روپے دے وک جاندے سن دن وچ۔ لاریاں دا اڈا اکو سی او تھے بھائی جان ایتھے لاہور وچ تے خیر نال لاریاں دے کنے ای اڈے نے۔
سیکو ۔ تسی پچھلیاں گلاں نہ کریا کرو۔ نہ کریا کرو آپا جی ئیں ناول لکھ رہی آں ناول۔ قوم دی خدمت کر رہی آں۔ لاریاں تے ویچن لئی چھٹے نہئیں لکھ رہی ۔
آپا ۔ چاچا بگا وی تے قوم دی خدمت ای کر دا سی۔ نا سکینہ۔ یاد اے او بنے جیہڑا کشمیر تے چھٹا لکھیا سی۔ کشمیر زنجیر تقدیر دی اے۔
سیکو ۔ جیہڑی گل دا پتہ نہ ہووے آپا جی اوہدے اتے نہ بولیا کرو۔ نہ بولیا کرو۔ لاریاں دے اڈے تے چاچا بگا والا رشتہ ٹٹ چکیا اے ہمیشہ لئی۔ پتہ نہئیں اوکانا تہاڈا کس رشتے نال چاچا سی ۔
شمیم ۔ چلو آپاں جی تسی چلو ایتھوں۔ ایناں دا وقت قیمتی اے۔ ایناں دا ٹائم ویسٹ نہ کرو۔ چلو جی۔ چلو۔
آپا ۔ جا رئی آں ۔

(سیکو دراز سے عینک نکالتی ہے اور چہرے پر لگاتی ہے۔ آپا جی جاتی ہے اتنی دیر میں)

شمیم ۔ تہانوں اپنے Writing Career نوں سنجیدگی نال لینا پوے گا۔ سیکو جی لینا پوے گا۔
آپا ۔ ہیں تے لیندی آں جی ۔

(آپا دروازہ بند کر کے پھر کھولتی ہے اور سر نکال کر پوچھتی ہے)
کھیرے لیا داں سکینہ

سیکو - اجے مَیں آپا جی تُسی کھیرے کٹ کے ڈریسنگ ٹیبل تے رکھ دیو -
(جلدی سے عینک اُتار کر رکھتی ہے۔)
آپا - اچھا -
سیکو - شیم جی میری Skin تے خراب نئیں ہو گئی -
شیم - (عینک اُتار کر) نئیں جی کی کردے او۔ (پھر لگا کر) تہاڈی سکن وچ اِک خاصیت اے سکینہ جی۔ نہ خراب ہون والی خاصیت۔ ایہہ خراب نئیں ہو سکدی
سیکو - دروازہ بند کر دیو شیم جی -
شیم - دروازہ ؟ ایہہ سامنے والا جیکس بورڈ دالا دروازہ ؟
سیکو - جدوں میں عینک لاندی آں او دوں ای اُتوں کوئی آجاندا اے -
شیم - تے فیر کی ہویا؟
سیکو - عینک لگا کے میں ایلا دی پروفیسرنی ورگی تے نئیں لگدی ؟
Old Maid جیہی -
شیم - کیہڑی پروفیسر۔ اوہدیاں تے قریباً ساریاں پروفیسرنیاں نوں عینکاں لگیاں ہویاں نیں -
سیکو - اوہی شیم جی سانولی جیہی۔ چھوٹے جئے متھے والی بئی - اوہی شیم جی جس نے مینوں ناول لکھن نوں کہیا سی -
شیم - جے اسی اِسی طراں گلاں کر دے رہے سیکو جی تے ناول ختم نئیں ہو سکدا —
سیکو - تے میں پڑھاں فیر — کتھے سی میں -
شیم - ۲۵۱ Page تے جتھے رازیہ دی سالگرہ دا فنکشن ہویا اے سارے طرف شامیانے لگے نیں رنگیں بتیاں روشن نیں تے چھ سال دی مُدت توں بعد عقیل ولایت توں واپس آندا اے -
سیکو - تے ساریاں نوں پتہ نئیں اے کہ عقیل دراصل ناصیہ دا خالہ زاد بھائی اے -
شیم - بالکل -
(سیکو صفحہ نکالتی ہے۔)
سیکو - خدا قسم شیم جی جدوں آخر وچ پتہ لگیا ناں کہ ایہہ عقیل دراصل سلمیٰن لوآ دا بیٹیا

سی نے کِس قدر بڑا کلائمیکس پیدا ہووے گا۔
شیم ۔ ایہہ نکتہ میں پروبیشن آفیسر نوں سمجھایا سی۔
سیکو ۔ میں خود سوچ رئی سی کہ اوہ کنویں اس طرح Intelligent ہو گیا اچانک
۔ لؤ جی ایہہ نکل آیا Page ۲۵۱۔
(کھڑی ہو کر آنکھیں خواب آور بنا کر پڑھتی جاتی ہے اور کھڑکی کے پاس جا کر رُکتی ہے۔)
ہوا سائیں سائیں چل رہی تھی، نابیہ نے اپنا لاجوردی سوٹ نکالا اس پر سُرخ دھاگے کا کاشمیری کام تھا۔ چند لمحوں کے لیے اُس نے یہ سوٹ چہرے سے لگایا پھر رکھ دیا۔
شیم ۔ بیوٹی فل ۔ بیوٹی فل ۔ چہرے سے لگایا اور رکھ دیا۔
سیکو ۔ ایہہ لاجوردی کیہڑا رنگ ہندا اے شیم جی۔
شیم ۔ اینہی رنگ جی ۔ لاجوردی رنگ تھوڑا جہا زرد تے تھوڑا جناں سُرخ مالٹے ورگا سی۔
سیکو ۔ اس دے اُتے سُرخ دھاگے دی کڑھائی بُری لگے گی شیم جی۔ پنسل دیئو ذرا مینوں
شیم ۔ لؤ جی۔ Arrow لگا کے مارک کر دیؤ جی۔
سیکو ۔ فیروزی رنگ ٹھیک رہے گا۔
شیم ۔ تہانوں Sense اے جی رنگاں دی سیکو جی۔ تسی ٹھیک لکھو گے۔
(دروازے پر زور کی دستک)
ایلا ۔ (آف کیمرہ) امی ۔ ڈیڈی۔ کتھے او۔ تسیں سارے۔
سیکو ۔ تسی لکھ لؤ ۔ میرا نا دل اسطرح نئیں نکلن لگا ستمبر دے آخر تک۔
(شیم نکلے گا جی نکلے گا کہتے ہوئے دروازے تک جاتا ہے۔ سیکو عینک چھپاتی ہے۔)
ایلا ۔ (ایلا کے ہاتھ میں ایک تجریدی آرٹ کی بہت بڑی تصویر ہے) امی ایہہ تسیں دروازہ کیوں Lock کیتا سی اندر توں۔
سیکو ۔ ایلا مینوں کوئی لکھن نئیں دیندا کی کراں۔

ایلا - تہاڈا فون اے ڈیڈی -

سیکو - ایتھے ای چیک لیا ناں سی ۔

ایلا - آئی ایم سوری ڈیڈی مینوں خیال ای نئیں آیا ۔

شیم - تسی ایلا نوں سناؤ ایہہ پیراگراف میں سُنے آیا - ٹُنٹے ٹُنٹے ۔

ایلا - (مینیز تک آکر) ہائے How Cute ایہہ میں اپنے کمرے وچ رکھاں گی امی -

سیکو - پنسل شاپنر اے ایلا مسز قادری نے دتا سی -

ایلا - How Original امی - کمال اے -

(ایک کرسی پر پینٹنگ رکھتی ہے۔ اور ریچھ کو چابی دیتی ہے۔)

ایلا - ایس تصویر نوں غور نال دیکھو امی غور نال ۔

سیکو - ایہہ کدی تصویر اے ایلا کس نے بنائی اے ۔

(ایلا ریچھ میز پر رکھتی ہے وہ تالیاں بجاتا ہے۔ سیکو جی فاصلے پر ہو کر بڑے آرٹ کے جاننے والوں کیطرح تصویر دیکھتی ہے۔ چابی ختم ہوتی ہے۔)

ایلا - دسو بھلا اس تصویر دا عنوان کی ہونا چاہیدا ؟

سیکو - اہدا ناں ؟

ایلا - میں اہدا ناں رکھیا اے آدھی رات کو بچے کا پیار ۔

سیکو - آدھی رات کو بچے کا پیار ۔ ہائے ایلا کنا خوبصورت ناں اے ۔

ایلا - دیکھو ناں ایہہ کاسنی دائرے ایہہ سبز لکیراں تے ایہہ بنتی چوکور رات دا سمبل نیں -

سیکو - ہائے واقعی !

ایلا - اور ایہہ دھواں اور اک دوجے توں کٹ دے دائرے ایہہ بچے دا سمبل نیں ۔ امی بچے دی پرسنیلٹی مکمل نئیں ہندی تاں او ہدے وچ مختلف ... فورسز لٹر رہے ہندے نیں ۔ ایس لئی ۔ میں دھوئیں اور کٹ دی لکیراں استعمال کیتیاں نیں ۔

سیکو - ہائے توں کنی Intelligent ایں ایلا پر تینوں ایس گل دا خیال کیویں آیا -

عالیہ ـ اوہ اپنی مسز گل نہیں ہیگی جیہڑی میرے نال سی کچھلے سال کالج وچ ہائے اقی عابدہ گل

سیکو ـ کراچی نہیں سی تبدیلی ہوگئی عابدہ گل ـ

عالیہ ـ گل آئی سی ساڈے کالج اوہدیاں دو Exhibition ہو چکیاں ن نیں کراچی وچ ـ Abstract Art دیاں

سیکو ـ کاہدیاں ؟

عالیہ ـ ایسیاں پر نٹنگ دیاں ۔ اقی اوہ اپنی Important ہوئی پھردی سی کالج وچ سٹاف روم وچ پروفیسراں نے وی بُلایا سی اونہوں میں تے بڑا Small Feel کیتا سی ـ

سیکو ـ گل وچارے دی کی حیثیت اے توکلی صاحب دے سامنے توں ایویں گل دے سامنے (Small feel) نہ کیتا کر ـ

عالیہ ـ ہن میں اونہوں بلاواں گی تے اپنی تصویراں دکھاواں گی ـ

(شیم آتا ہے)

شیم ـ (ہاتھ میں چونگا ہے اور تار فرش پر بل کھاتی ساتھ آتی ہے) تسی کچھ سنیا سیکو جی ناول دی مشہوری تے دور دور ہوگئی اے کراچی توں میرے اک Client پچھ رئے سن ۔ تسی سنایا فیر کچھ حصہ ایلا نوں ـ

عالیہ ـ ناول ؟ کیہڑا ناول ـ

سیکو ـ عالیہ بھئی اسی دی تیرے لی اک سرپرائیز رکھی ہوئی اے میں ناول لکھ رئی آں ـ

عالیہ ـ تسی اقی ؟

سیکو ـ ہاں بھئی میں ارادہ کر لیا ہے بلکہ کتاب تے تقریباً مکن والی اے ـ

عالیہ ـ ہائے امی ـ تہانوں ایہہ خیال کس طرحاں آیا تسی تے خط وی نہیں لکھ دے کسے نوں ـ

(شیم نمبر ملاتا ہے کیمرہ اُسے لمحہ بھر کے لیے دکھاتا ہے ۔)

سیکو ـ بھئی ایہہ Idea تے تیری پروفیسر نے ای سمجھایا سی ۔ کہن لگی تسی اپنے

اُچے خیالات رکھدے اوتسیں کتاب لکھواک۔

شمیم ۔کون ؟ یاقوت پبلشرز ؟ کون حاجی جی ؟ میں توکلی صاحب بول ریاآں جی ـــ توکلی صاحب ۔جی وعلیکم السلام ۔ میں اک کتاب اِک ناول دے سلسلے وچ فون کرایا سی ۔جی جی ۔ناول اے کوئی (چونگے پر ہاتھ رکھ کر) کنے صفحے ہو جان گے سیکو جی ۔

سیکو ۔ تقریباً ساڑھے چار سو ۔

شمیم ۔ ساڑھے چار سو صفحے دی ضخامت اے جی ۔ جی ؟ نہیں جی میں نہیں لکھیا ۔ میری بیگم نے لکھیا اے "ناصبہ" نام رکھیا اے جی اوہناں نیں ! اصلاحی ناول ہے جی ۔ کی کہیا ؛ سن ۸۷ تیکر گنجائش نہیں ۔ اچھا خدا حافظ کسی ہور پبلشر دا ناں دسو ۔ کون ۶۷۸۳۵ ۔کون ۔

سیکو ۔ جی گل ہوگئی شیم جی ؟

شمیم ۔ حاجی صاحب نوں وی ساڈے نال کدی کوئی کم پے ای جانا اے ۔تسیں فکر نہ کرو سیکو جی یاقوت پبلشر نہ سہی کوئی ہور پبلشر مل ای جائیگا ۶۷۸۳۵ ۔ (نمبر لکھتا ہے)

سیکو ۔ تسیں اوس نوں دسناسی ناں شیم جی کہ اسی کوئی رائیلٹی وغیرہ نہیں چاہندے بلکہ پرنٹنگ دا خرچ وغیرہ دی دے دواں گے ۔تسیں پوری گل تے کردے ای نئیں ۔

شمیم ۔ کراں گے جی کراں گے جی تسیں ذرا اوہ پیراگراف تے سناؤ ایلا نوں ۔

عالیہ ۔ کیہڑا پیراگراف ؟

سیکو ۔ ایہہ سن ایلا ـــ (پھر خوابناک آنکھیں بناکر) کھڑکی کے آسمانی پردے ہل رہے تھے ۔
ہاں ۔ "ناصبہ" کو لاجوردی رنگ پسند تھا ۔ نیرا اوہو لاجوردی دکانتی ہے) اس پرویز نوں میں کہیا سی کہ مینوں پچھے بغیر کوئی رنگ نہیں لکھنا ۔

شمیم ۔ تسیں کٹ دئیو جی کٹ دئیو ۔

سیکو ۔ پھر اس نے قدآدم الماری میں سے نارنجی رنگ کی ساڑھی نکالی ۔ ویکھدے او تسیں

پہلے لاجوردی سوٹ فیر نارنجی ساڑھی مرداں نوں رنگاں دی سمجھ ای نہیں ہندی
اکو رنگ دو واری لکھ دتا۔
عالیہ - ایہہ اکو رنگ تے نہیں اے امی جی۔
شمیم - کتاب سیکو جی دی اے ایلا خاموشی نال سنو! ہاں جی اگے چلو۔
سیکو - نارنجی ساڑھی پر سارا کلے موتیوں کا کام کیا ہوا تھا۔ جب اس نے اس ساڑھی
کے ساتھ سیاہ رنگ کا بلاؤز اور لمبی سیاہ مالا پہنی تو ایک شیشے میں اپنے آپ
کو دیکھ کر خود حیران رہ گئی۔ ایہہ تے ٹھیک Idea Dictation ہوئی ناں
شمیم - ایہہ ناصیہ وچ مینوں تسی نظر آندے او سیکو جی۔
سیکو - شکریہ (پڑھتے ہوئے) عقیل نے ناصیہ کو دیکھ کر کہا
(ڈرامائی انداز میں۔)
"کیسی ہو ــــ؟"
"ٹھیک ہوں۔"
"پھر ملو گی؟"
"دیکھا جائیگا۔"
"ایسی بے نیازی ــــ"
"آپ سے مطلب"
"کیوں؟ ــــ"
"آپ چھوڑیئے"
عالیہ - ایہہ کتاب تسی لکھتی اے امی جی؟ تسی؟ آپے؟ ساری؟
سیکو - کیوں مینوں کی اے عالیہ؟
عالیہ - لیکن کتاب لکھن لئی تے مطالعہ درکار اے امی بڑی سٹڈی چاہی دی اے۔
شمیم - تہاڈی امی نے کتاب لکھوائی اے ایلا بیٹی۔
(دروازے پر دستک)
ہن کون اے؟ کون اے جی کم ان
آیا - (دوڑتے ہوئے) سکینہ!

ختم نبوت ﷺ زندہ باد　　　　عظمت صحابہ زندہ باد

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ:

معزز ممبران: آپ کا وٹس ایپ گروپ ایڈمن "**اردو بکس**" آپ سے مخاطب ہے۔

آپ تمام ممبران سے گزارش ہے کہ:

- گروپ میں صرف PDF کتب پوسٹ کی جاتی ہیں لہذا کتب کے متعلق اپنے کمنٹس / ریویوز ضرور دیں۔ گروپ میں بغیر ایڈمن کی اجازت کے کسی بھی قسم کی (اسلامی وغیر اسلامی، اخلاقی، تحریری) پوسٹ کرنا سختی سے منع ہے۔
- گروپ میں معزز، پڑھے لکھے، سلجھے ہوئے ممبرز موجود ہیں اخلاقیات کی پابندی کریں اور گروپ رولز کو فالو کریں بصورت دیگر معزز ممبرز کی بہتری کی خاطر ریموو کر دیا جائے گا۔
- کوئی بھی ممبر کسی بھی ممبر کو انباکس میں میسیج، مس کال، کال نہیں کرے گا۔ رپورٹ پر فوری ریموو کر کے کاروائی عمل میں لائے جائے گی۔
- ہمارے کسی بھی گروپ میں سیاسی و فرقہ واریت کی بحث کی قطعاً کوئی گنجائش نہیں ہے۔
- اگر کسی کو بھی گروپ کے متعلق کسی قسم کی شکایت یا تجویز کی صورت میں ایڈمن سے رابطہ کیجئے۔
- سب سے اہم بات:

گروپ میں کسی بھی قادیانی، مرزائی، احمدی، گستاخِ رسول، گستاخِ امہات المؤمنین، گستاخِ صحابہ و خلفائے راشدین حضرت ابو بکر صدیق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غنی، حضرت علی المرتضیٰ، حضرت حسنین کریمین رضوان اللہ تعالیٰ اجمعین، گستاخ اہلبیت یا ایسے غیر مسلم جو اسلام اور پاکستان کے خلاف پراپیگنڈا میں مصروف ہیں یا ان کے روحانی و ذہنی سپورٹرز کے لئے کوئی گنجائش نہیں ہے لہذا ایسے اشخاص بالکل بھی گروپ جوائن کرنے کی زحمت نہ کریں۔ معلوم ہونے پر فوراً ریموو کر دیا جائے گا۔

- تمام کتب انٹرنیٹ سے تلاش / ڈاؤنلوڈ کر کے **فری آف کاسٹ** وٹس ایپ گروپ میں شیئر کی جاتی ہیں۔ جو کتاب نہیں ملتی اس کے لئے معذرت کر لی جاتی ہے۔ جس میں محنت بھی صرف ہوتی ہے لیکن ہمیں آپ سے صرف دعاؤں کی درخواست ہے۔
- عمران سیریز کے شوقین کیلئے علیحدہ سے عمران سیریز گروپ موجود ہے۔
- **لیڈیز کے لئے الگ گروپ کی سہولت موجود ہے جس کے لئے ویریفکیشن ضروری ہے۔**
- اردو کتب / عمران سیریز یا سٹڈی گروپ میں ایڈ ہونے کے لئے ایڈمن سے وٹس ایپ پر بذریعہ میسیج رابطہ کریں اور جواب کا انتظار فرمائیں۔ برائے مہربانی اخلاقیات کا خیال رکھتے ہوئے موبائل پر کال یا ایم ایس کرنے کی کوشش ہر گز نہ کریں۔ ورنہ گروپس سے تو ریموو کیا ہی جائے گا بلاک بھی کیا جائے گا۔

نوٹ: ہمارے کسی گروپ کی کوئی فیس نہیں ہے۔ سب فی سبیل اللہ ہے

0306-7163117	0343-7008883	0333-8033313
محمد سلمان سلیم	پاکستان زندہ باد	راؤ ایاز

پاکستان زندہ باد　　　　پاکستان پائندہ باد

اللہ تبارک تعالیٰ ہم سب کا حامی وناصر ہو

(دروازے سے آگے نہیں بڑھتی)

شمیم ۔ (جھڑکے بغیر محبت سے) گٹ آؤٹ آپا جی گٹ آؤٹ ۔

عالیہ ۔ کی گل اے آپا جی ۔

آپا ۔ اوہ پرانا ڈرائیور آیا اے سکینہ ۔

شمیم ۔ کیہڑا پرانا ڈرائیور ۔ اسی کوئی پندرہ ڈرائیور کڈھ چکے آں آپا جی ۔

آپا ۔ اوہ جمال دین ۔

عالیہ ۔ ہائے جمال دین ۔ اوہ تے بڑا آنسٹ سی کیتھے اے آپا جی ۔

آپا ۔ باہر کھڑا اے جی برآمدے وچ جے تیرا کم ٹک گیا ہووے سکینہ ۔

شمیم ۔ اپناں دا کم نہئیں مک سکدا ۔ نہئیں مک سکدا تسی جمال دین نوں کہو اگلی جمعرات نوں آوے ۔

عالیہ ۔ ہائے ڈیڈی ایسا بندا اج کل کتھے ملدا اے سلام کرن آیا ہونا ایں ۔ بلاو اوس نوں آپا جی ۔

آپا ۔ ایتھے سداں سو ؟

سیکو ۔ بھیج دیو آپا جی ایتھے ای ۔

(آپا صغریٰ جاتی ہے)

شمیم ۔ اگے چلو جی ۔ کتنے خوبصورت ڈائیلاگ نیں ۔

(پڑھتے ہوئے ۔)

کیسی ہو ؟

ٹھیک ہوں ؟

پھر ملو گی ؟

دیکھا جائیگا ؟

مکالمے ایسے ہی ہونے چاہئیں ۔ جیہڑے اک واری سن کے حفظ ہو جان پڑھو سیکو جی پڑھو ۔

عالیہ ۔ ڈیڈی ایہہ ناول امی لکھ رہے نیں ؟

سیکو ۔ ایہہ توں بار بار کیوں پچھنی ایں عالیہ ۔

عالیہ ۔ ایس لئی ایس لئی کہ ۔۔۔ تسی آپ تے دسیاسی مینوں کہ تہاڈی تعلیم نامکمل اے ۔

شمیم ۔ ایہہ Description کردے نیں تے اوہ پرویز لکھدا جاندا اے

عالیہ ۔ پرڈیڈی تسی آپی تے کہہ رہئے سی کہ اوہدا Accident ہو گیا سی موٹر سائیکل تے ۔ اوہ راؤنڈ اباؤٹ دے ٹھیک پاسیو آ رہیا سی تے کار والے نے شارٹ کٹ کرن لئی جو لوڑا چکر نہ کٹیا تے جا وجیا سکوٹر وچ ۔

شمیم ۔ تھوڑی جئی لئی سی dictation اُس نے حادثے توں پہلے ۔

آپا ۔ دراصل ۔ عالیہ اوہدی لت نوں سٹ لگ گئی اے پلاسٹر لگیا ہویا اے تے اوہ بالکل فری اے ہسپتال وچ ۔

شمیم ۔ سارا دن اوہنوں کوئی کم نہیں ہسپتال وچ idea تے سارا سیکو جی دا اے ۔ اوہ تے صرف لکھ رہیا اے لکھ رہیا اے ۔

عالیہ ۔ ہسپتال وچ لت تڑوا کے اوہ ناول لکھ رہیا اے اقی لئی !

شمیم ۔ اوہنوں ویسے وی شوق اے ایلا ۔

عالیہ ۔ بڑی Unfair گل اے ڈیڈی ۔ بڑی Unfair تہانوں ایسطراں نہیں کرنا چاہیدا اقی ۔

(دروازے پر دستک ۔)

شمیم ۔ کسی نے کم تھوڑی کرن دینا اے مینوں ۔ کون اے بھئی م ان کم ان

(جمال دین آتا ہے ۔ خستہ حال ہے ۔)

جمال ۔ سلام علیکم جی ۔ سلام علیکم ایلا بی بی ۔

سب ۔ وعلیکم السلام

شمیم ۔ (ریکیدم فون کا نمبر ملانے لگتا ہے) کدھر رہندا ایں بھئی اج کل !

جمال ۔ کدھرے وی نہیں جی ۔

سیکو ۔ ٹیکسی دا کم کیسا اے ۔

جمال ۔ ٹیکسی تے جی میں موڑ دتی سی اوس دے مالک نوں

عالیہ ۔ ہائے اوہ کیوں ۔

شمیم ۔ اوس نے لے لئی ہونی اے ایس توں کوئی حادثہ وغیرہ کیتا ہونا اے ۔ ہے نا ۔

جمال ۔ نہیں جی ــــــ
(آہستہ)
جی میرے حالات چنگے ہو گئے سن کچھ جنے تے...... تے میں سوچدا ساں کہ
مُڑ کے کالج وِچ داخلہ لے لواں ۔
عالیہ ۔ تے لِتّا کیوں ناں ۔
جمال ۔ جی اوہ جس انکل نے وعدہ کیتا سی ۔ فیس وغیرہ دین دا ۔ اوہ ۔ مکر گیا ۔
توکلی ۔ تسی دیکھیا جدوں غریب دے حالات اچھے ہو جان تے امیراں دی برابری کرن
لگ پیندے نیں ۔
عالیہ ۔ اجکل دیلا ایں یعنی کہ ۔
شمیم ۔ ساڈے کول نوکری نئیں ہیگی بھئی ۔ اپنا ایڈریس منیجر صاحب نوں لکھا جا جدوں لوڑ
ہووے گی اساں تینوں بُلا لاں گے ۔
سیکو ۔ ذرا گل سننا شمیم جی ۔
شمیم ۔ سیکو جی کی گل اے دسو
(شمیم اور سیکو کمرے کے آخری کونے میں باتیں کرتے ہیں رازداری سے)
سیکو ۔ آدمی ایماندار اے ۔
شمیم ۔ ایس حالت وِچ سارے ای ایماندار ہندے نیں جی ۔
سیکو ۔ نالے بے زبان جہیا ہیگا اے
شمیم ۔ اس دی زبان دا ساڈے نال کی تعلق اے بھانویں گز بھر دی زبان ہووے
ساڈے سامنے کوئی ورت تھوڑی سکدا اے ۔
سیکو ۔ قادر بخش پنج سو پینٹی لیندا اے روٹی وردی نال تے تہانوں پتہ ای اے
اوہدی ڈرائیونگ دا حال ؟
ہر تیجے دن کار نوں گیراج وِچ مرمت لئی دیندا رہندا اے ۔
شمیم ۔ تہاڈی مرضی اے ۔ سیکو جی تہاڈی مرضی اے ۔
عالیہ ۔ تے فیر توں ایتھے ای رہویں گا کواٹراں وِچ
جمال ۔ جے نوکری مل گئی تاں جی ۔

سیکو۔ دیکھو بھئی جمال دین۔
شمیم۔ ہاں سمجھ لے ساری گل
(پیچھے پیچھے شمیم جی پڑھدا ہے۔)
سیکو۔ ساڈے پہلاں ای دو ڈرائیور کافی ہیں فی الحال ساہنوں ہور آدمی دی لوڑ نہیں۔
شمیم۔ اسی کی کرنا اے تیسرا آدمی خواہ مخواہ
جمال۔ میں جانناں آں جی۔ میں تے اینویں اک آس لے کے آگیا سی جی۔
سیکو۔ اسیں تینوں ڈرائیور دا سینئر سکیل نہیں دے سکدے فی الحال۔
جمال۔ پیسیاں دی تے کوئی گل نہیں ہیگی جی۔
سیکو۔ تین سو روپے تنخواہ ملے گی
شمیم۔ پروبیشن تے رہیں گا۔ دو سال۔
عالیہ۔ لیکن ایہہ تے پہلے ساڈھے چار سو لیندا سی ائی توں۔
سیکو۔ چُپ کر عالیہ۔!
شمیم۔ اوس ویلے اسی ایس نوں بلایا سی ایلا ہُن ایہہ خود آیا اے۔
Law of demand and supply
سیکو۔ اس واری اسی روٹی نال نئیں دواں گے۔
جمال۔۔ کوئی گل نہیں۔
سیکو۔ جا کے گوڈاؤن وچوں دونوں وردیاں کڈھ لے تے بٹلر توں چابی لے کوارٹر دی۔
جمال۔ دو وردیاں لواں جی۔
سیکو۔ آہو بھئی اک ڈرائیور دی تے اک بیرے دی۔
عالیہ۔ بیرے دی وردی کس لیئے ائی۔
سیکو۔ توں خواہ مخواہ دخل نہ دیا کر ایلا۔ گل ایہہ اے بھئی جمال ساہنوں ملازم دی لوڑ نہیں اسیں تیرے اُتے ترس کھا کے تینوں رکھاں گے ضرور لیکن تینوں وقت بے وقت خانسامے نال کم کرانا پئے گا نالے دعوتاں وغیرہ تے سرومں دی

کرنی ہویا کرے گی۔

جمال۔ بہت اچھا جی۔ مینوں منظور اے۔

سیکو۔ وردی کواٹر وچ رکھ کے ایتھے آ میرے کول۔

جمال۔ ہُنے آیا جی (جاتا ہے)

عالیہ۔ ایہہ گل تسیں کدی قادر بخش نوں کہندے تاں پتہ چلدا اتی۔ استعفا کدی میز اُتے رکھدا ہُنے۔

(توکلی کی نظر تصویر پہ پڑتی ہے)

توکلی۔ ایہہ تصویر کون لیایا اے سیکو جی۔

سیکو۔ ایہہ تصویر ہے ایہہ آدھی رات کو بچے کا پیار

عالیہ۔ ایہہ میں بنائی اے ڈیڈی پسند آئی تہانوں۔

توکلی۔ اگر توں بنائی اے تے بہت خوبصورت اے ایلا بیٹیا۔ نہایت ونڈر فل

عالیہ۔ ڈیڈی میری نمائش دا انتظام کروا دیو ناں اپنے دوست نوں کہہ کے

توکلی۔ میں کِنّا خوش نصیب آں کہ میری بیوی میری بیٹی دونوں ٹیلنٹڈ دونوں ذہین فنکار ایں۔

عالیہ۔ عابدہ گل دیاں دو نمائشاں ہو چکیاں نیں کراچی وچ۔

توکلی۔ جھوٹ بولدی اے کفر تولدی اے اوہدے باپ دی کوئی پوزیشن ہیگی۔ ایہہ جیئے کم کرالین دی۔ جھوٹ بولدی اے بکواس کردی اے۔

سیکو۔ ہائے واقعی۔

عالیہ۔ ہُن تے میں ہفتے دی چھٹی لے کے دس بیس تصویراں بنا لینیاں نیں۔ اوہدے مُنڈیاں نمائش کرالینی اے۔

شمیم۔ ایہہ۔ ایہہ تہاڈی تصویر دا مطلب کی اے ایلا بیٹے

عالیہ۔ ڈیڈی ایہہ۔ آرٹ ہے اس دا مطلب بنان والے دے ذہن وچ ہُندا اے

شمیم۔ میں ہُنے فون کردا آں جی فاضل صاحب نوں نمائش لئی۔ گیلری وہیلی کردین گے فوراً۔

سیکو۔ جے نہ منّے تے تسیں وی فیر کوئی کم نہ دینا اوہدے بھرا نوں۔

شمیم۔ منے گا جی ضرور منے گا۔

(توکلی نمبر ملاتا ہے جمال آتا ہے)

جمال۔ جی بیگم صاحب

سیکو۔ بھیئی اوہ الماری وچ بڑا سُوہی اے تے ایہہ پتیل دا سامان اٹھا کے جلدی نال صاف کر دے شاباش بیٹھ جا اوتھے قالین تے۔

جمال۔ اچھا جی۔

شمیم۔ (فون پر) ھیلو۔ فاضل صاحب ہیں۔ اچھا میں فیر فون کراں گا۔ نہیں اوہناں نال وی کم سی کجھ۔ خدا حافظ۔

سیکو۔ ہائے پلیز کسی پبلشر نوں وی تے فون کر داوہ نہ ہووے کتاب لکھی جاوے تے چھاپن والا کوئی نہ ہووے۔

شمیم۔ ہووے گا جی ہووے گا۔ اک چھڈ ہزار پبلشر

(فون ملاتا ہے ایلا تصویرہ اٹھاتی ہے جمال دین قالین پر بیٹھ کر پالش کرنے لگتا ہے)

شمیم۔ ہیلو۔ 67853 جی؟

کون؟ چوہدری رحمت اللہ صاحب، کی جی نہیں سمجھیا نہیں اچھا اچھا رحمت بُک ڈپو جی۔ جی تسیں نواں کم شروع کیتا اے۔ جی تے تسیں ضرور جذبے نال کم شروع کرو۔ کرو گے۔

(جمال دین غور سے سنتا ہے)

چوہدری صاحب میری بیوی دا وی پہلا ناول اے۔ نا۔ پسند کرن دا شکریہ جی؟ جی؟ جی نہیں جی سانوں۔ رائیلٹی وغیرہ نہیں چاہی دی۔ میں کار بھیجاں گا جی تہاڈے ول سمن آباد۔ جی ہاں۔ میرا ڈرائیور آجاوے گا جی۔ جمال دین جی میں ہر طرح دی مدد کراں گا جی۔

(جمال دین حیران ہو کر کھڑا ہوتا ہے۔ توکلی ہاتھ کے اشارے سے کاغذ پنسل مانگتا ہے)

ہاں جی۔ کی نمبر دسیا اے تسیں 2 2 4 ٹھیک اے جی جی آہ کوئی پنج سو

صفحے دا ہووے گا - آہو جی عورت دا لکھیا ہویا اے تے عورت دے نال
تے ای ناں دکھیا اے۔ "ناصیہ" نہیں ہندا - ناصیہ - جدھے معنے نے اوہ
اپنا کی ناں لعنت بھیجو۔ ناصیہ ناں اے جی کتاب دا - بہتر جی بہت بہت
شکریہ وعلیکم سلام۔
(فون بند کرتا ہے)

توکلی۔ (جمال سے) لے بھئی اے پتہ سنبھال کے رکھ لے۔ ایناں دے کول سمن آیا جے
جاناں ایں تینوں وقت نہ ملے تے قادر بخش نوں بھیج دیئں۔
(پڑھتے ہوئے) چوہدری رحمت اللہ رحمت ٹیک ویئر 2 42 . . . .
سمن آیا دا ایناں نوں ادب نال احترام نال لیا نا ایں۔
نواں نواں کم شروع کیتا اے ایناں نے دی، آئی، پی ٹریٹ منٹ دینا ایں
گڈی وچ بٹھاندے ہوئے - اوئے سمجھ گیا ایں۔

جمال۔ ہاں جی سمجھ گیاں ایں . . . . بالکل سمجھ گیاں ایں . . . ٹھیک سمجھ
گئیاں ایں۔

(کٹ)

۳۴

کردار

چوہدری رحمت اللہ ــــ پبلشر

بابو علم دین ــــ عرضی نویس

طفیل دوآبیا ــــ رفوگر

سائیں حاتم ــــ فقیر

آپا دولتے ــــ بابو علم دین کی بہن

بتن ــــ ٹی سٹال کا مالک

نورن ــــ بتن کی جھگڑالو بیوی

چھوٹی ــــ بابو علم دین کی چھوٹی بیوی

سین ۔ ا

ان ڈور ———————————— دن

(کیمرہ جب ٹیلپ بند کر چلتا ہے تو ایک پراپرٹی ڈیلر کے سائن بورڈ پر مرکوز ہو جاتا ہے۔ بورڈ پر لکھا ہے "گولڈن پراپرٹی ڈیلر" ہر قسم کی جائیداد کی خرید فروخت۔ چھوٹے حروف میں رقم ہے "دس دس مرلے سے لے کر آٹھ کنال کی کوٹھیاں سمن آباد، نیو مسلم ٹاؤن، شادمان، شاہ جمال اور گلبرگ کے رقبے"۔ اس بورڈ سے ہو کر کیمرہ نیچے کی طرف اُترتا ہے پراپرٹی ڈیلر کی دکان سے چوہدری رحمت اللہ نکلتا ہے اپنی کار میں بیٹھتا ہے کار سٹارٹ کرتا ہے شاہ جمال کا لبرٹی مارکیٹ یا شادمان کا نیو مارکیٹ اس کے ساتھ گھوم کر کار مین سڑک پر آتی ہے)

(کٹ)

سین ۲۔ ———— ان ڈور ———————— دن

(خلیفہ بن کا ٹی سٹال وہ ریڈیو دگائے اخبار پڑھ رہا ہے چائے چولہے پر دھری ہے اس وقت صرف طفیل ٹی سٹال میں موجود ہے خلیفہ ریڈیو بند کر کے طفیل سے کہتا ہے)۔

خلیفہ ۔ کچھ پڑھیا کہ اخبار وغیرہ بھائی طفیل۔

طفیل ۔ توں جو پڑھنا ایں خبر نال۔ اِک اخبار پڑھن والا بہت ہندا اے محلے وچ۔

خلیفہ ۔ ایہہ ہماری کچی آبادی سکیم وچ آگئی اے بھاجی۔

طفیل ۔ ناں چنگا ای اے گٹر بن جاؤ۔ آمنہ دی بی بی وی نلش لگان دا سوچ دی اے۔

خلیفہ ۔ ڈھا دین گے سارے کچے گھر۔ ویکھنا تو۔

طفیل ۔ او توں رہن دے خلیفہ اہمیں ڈرائی جاندا اے۔

خلیفہ ۔ دیکھ لیں بھا طفیل محمد! کچی آبادی کا کیا کم بنگلوں ہیں ۔
(اس وقت نورن پنجرہ ہاتھ میں لئے آتی ہے ۔)
نورن ۔ اچھے آئے اچھے آئے تم ۔ کمال ہے میری تو لپ سٹک بھی سوکھ گئی ہونٹوں پر ۔
خلیفہ ۔ بس آ رہا تھا دکان بند کر کے ....
طفیل ۔ کتھے دیاں تیاریاں آ ۔ مینوں بی تے دسّو کجھ ۔
نورن ۔ مبارک دینے چلے ہیں چوہدری رحمت اللہ صاحب کوٹھی خرید لی ہے انہوں نے گلبرگ میں آگے پیچھے دونوں طرف لان ہے مالی رکھا ہوا ہے گھاس کاٹنے کے لئے کچھ ایسے ویسے ٹھاٹھ نہیں ہیں اُن کے ۔

(کٹ)

سین ۔ ۳ ـــــــ آؤٹ ڈور ـــــــ دن

(اس وقت طفیل اکیلا ٹی شاپ پر موجود ہے ایک جانب سے آپا دولتے آتی ہے اُس نے بھڑکیلے ریشمی کپڑے پہنے ہیں ہاتھ میں مٹھائی کا ڈبہ ہے جس میں سے اس وقت وہ خود لڈو کھاتی آ رہی ہے ۔)
دولتے ۔ خلیفہ ۔ اوئے خرا باتیا کتھے مرگیا ایں دفع دُور بھیڑی بوتھی آلا ۔
طفیل ۔ خلیفہ تاں آپا جی سنیت گیا اے بہنے ۔
دولتے ۔ کتھے گیا اے اوہدی شہدی نکرمی بے اولادن میرے کول آئی ۔
طفیل ۔ کون کون جی ۔ کون آپا جی ؟
دولتے ۔ نورن ۔ ہور کون خلیفہ دی بگھیاڑی ۔ بولی آپا جی تسی نال چلو ۔
طفیل ۔ کتھے ؟
دولتے ۔ اُس کول رحمت اللہ کول ۔ اُس دیدہ دلیر نوں دیکھو کوٹھی چا خریدی سُو ۔ سارے گھر وچ فرنیچر لگایا سُو ۔ سنیا ہے طفیلیا ہک ہک کمرے وچ دس دس ہزار دا سمیان ٹھوکیا سُو ۔ تے ایڈی توفیق نہ ہوئی شوم نوں پئی آپا دولتے واسطے دو سیر مٹھائی لے جاواں ۔ میں اک سیر مٹھائی وچوں ادھی مُکا کے جا ساں

کدی پوری نہ پیسی رحمت اللہ دی اللہ دے حکم نال - بالوشاہی لیسیں طفیلیا

طفیل - لواں گا لواں گا کاہتے نہیں، پچھلی شب برات آمنہ دی بی بی نے وی بالوشاہی بنوائیاں سی موچی دروازے توں -

دولتے - پے پھڑ - نالے کتھے اے خلیفہ ؟

طفیل - اوہ تاں دونویں جی رکشا پھڑ کے گئے آ شینٹ اودھرای -

دولتے - کتھے - بول بدبختا -

طفیل - کہن نوں تاں کی کہنا پر اوہ اودھرای گئے آ اللہ - کل بل -

دولتے - دفع دور بھیڑی بوتھی آ - ایہہ کی ہمنے آپی آپا دولتے پہنچ نہ سکسی گلبرگ .... اللہ دے حکم نال پہنچ سی ..... کوئی روک نہ سکدا آپا دولتے نوں -

طفیل - تسی باؤ علم دین نال چلے جاؤ آپا جی -

دولتے - ہکو میرا ابھرا .... میری اکھاں دا تارا بھین دے دل دا سہارا .... اوہناں زنانیاں مکا چھوڑیا شہبے نوں - ہن او کی جاسی بھین نال اینہاں باندیاں نوں چھوڑ کے انشاء اللہ آپ جاسی آپا دولتے کلی اللہ دے حکم نال -

(یہ کہتی کہتی جاتی ہے ۔)

(کٹ)

سین - ۳ ———— ان ڈور ———— دن

(اپنے نئے گھر کے ڈرائینگ روم میں چوہدری رحمت اللہ ریڈیو گرام لگا کر تصویروں والا رسالہ دیکھ رہا ہے ۔ کیمرہ تصویروں پر آتا ہے ۔ یہ امریکی رسالہ ہے جس میں نیم عریاں قسم کی ایکٹرسوں کی تصویریں ہیں ایک تصویر کو غور سے دیکھتا ہے پھر اسکو سامنے کھول کر صوفے پر رکھتا ہے اور پائپ تپائی پر سے اٹھا کر سلگاتا ہے ۔)

(کٹ)

سین۔۴ ـــــــ ان ڈور ـــــــ دن

(بابو علم دین اُن کی چھوٹی بیوی اور دو بچے جانے کے انداز میں کھڑے ہیں وہ اس وقت چوہدری رحمت اللہ کے گھر کا ایڈریس پوچھ رہے ہیں۔)

بالو ـ بطرف بائیں داخل ہو کے دائیں جانب منجانب کوٹھی رحمت اللہ مڑ گئے۔ مڑ گئے جی فیر؟

طفیل ـ اوتھوں تہانوں وڈا ہسپتال نظر آوندا اے۔ اودھے اوتے گنبد تے صلیب بنی ہوئی اے۔

(بابو علم دین بازوؤں کے اشارے سے صلیب کا نشان بناتا ہے۔)

ایتھوں تسی مُڑنا نئیں ..... سدھے ای سدھے لبرٹی مارکیٹ وتے۔

چھوٹی ـ ہُن چلو وی کنی واری سمجھنا اے رستہ؟

بالو ـ اِک لحظہ جی اِک لمحہ جی۔ انسان اگر پہلے ہی محتاط ہووے تاں جی رستے سمجھن وچ تے بھُلدا نئیں ہرگز۔ بیشک فیر جادہ حیات وچ کیناں ہی دشواریاں کیوں نہ آ رہن۔

طفیل ـ کوئی پھرلانگ بھر رستہ آگے لنگھ کے سجے ہتھ پانی آلی ٹنکی آ بے گی۔

بالو ـ (ہلکے سے اشارے کے ساتھ) بائیں ہتھ پانی دی ٹنکی پختہ منجانب مشرق کہ مغرب؟

طفیل ـ ایہہ تاں میں کھیال نئیں کیتا بابو جی۔

چھوٹی ـ چلو وی میں سمجھنی آں۔ چاچا اصغر علی دے بنگلے توں چوتھا گھر اے۔

بالو ـ ایہہ تے ٹھیک اے کہ تہاڈے بزرگوار چاچا صاحب دا بنگلہ گلبرگ وچ اے لیکن اسی بوجہ تنگدستی و عیالداری اوہناں دے بنگلے تے بمشکل دو مرتبہ قدم رنجہ فرماسکے آں جی۔ شاید رستہ لبھن وچ دشواری ہووے۔

چھوٹی ـ پر میں اپنے چاچا جی دے گھر نوں کوئی بھُل سکنی آں۔ آؤ ـــ

بالو ـ ہرگز نئیں جی۔ مطلق نئیں جی۔ ہزار مرتبہ نئیں جی اپنے مالدار رشتہ داراں دے گھر نوں کس طرح بھُلیا جا سکدا اے جی۔ اوہ کوئی بھُلان والی اشیاء وچوں نئیں ہندے جی۔

(اس وقت مرید فاصلے سے آتا ہے۔)

مُرید ـ لے بئی تِن خلیفہ اج اِک خبر سنی اے ئیں ۔ السلام علیکم باؤ علم دین جی ۔ کی حال اے مہا طفیل ۔

طفیل ـ ٹھیک آ.......

بالو ـ وعلیکم السلام ۔

چھوٹی ـ ہن تسی ہلو وی۔ فیر ئیں آ کے میٹنی شو وی ویکھن جانا اے ۔

بچہ ـ ئیں ٹیکسی پھڑاں امی جی ۔

چھوٹی ـ پھڑو وی۔ گھنٹے دا انتظام ای ہو ریا اے توبہ ۔

دوسرا بچہ ـ اسی جا ئیے ابا جی ۔

بالو ـ جاؤ جی ضرور جاؤ اپنی امی دی اطاعت گذاری کرو جی۔ کی خبر اے سائیں حاتم ...... تسی ہُنے باآوازِ بلند کہہ رئے سی ۔

(دونوں بچے جاتے ہیں)

مُرید ـ کہندے ئیں ایہہ علاقہ سکیم وچ آجانا اے ۔

بالو ـ نئیں جی مطلق نئیں ہرگز۔ اسی کچہری وچ وڈے وڈے افسراں بال نوں ملدے رہندے آں۔ اگر ایسی افواہ ہندی تے اوہ میرے گوش گذار کر دے بطریقِ احسن ۔

چھوٹی ـ ہن چلو وی۔ کتھے ۔ ئیں چابی وی نال ای لے آئی آں۔ کتھے پھر اکریم میرے پچھوں نہ آجاوے ۔

سائیں ـ کتھے چلے او باؤ جی ؟

بالو ـ اسی بطرف چوہدری رحمت اللہ چلے آں جی اوہناں دی پُر زیبائش کوٹھی دی مبارکباد عرض کرن ۔

سائیں ـ چلو جی ئیں وی چلنا آں ۔ اسی وی دے آواں گے مبارکباں ۔

طفیل ـ دے تاں توں کتھے چلا آں ۔ تینوں تاں اوتھے نگھن ای نئیں دینا چوکیدار نے ۔ کُتے نے تینوں پے جانا ایں تاں ۔

سائیں ـ کیوں پے جانا ایں ـ

طفیل ـ تیرا حُلیہ ویکھ کے (ہنس کر) اُنج کہن نوں تاں کی کہنا آمنہ دی اِبا تیرے تے ہسدی ہندی آ ـ

سائیں ۔ بے میرے نال باؤ علم دین ہونے آ۔ میں کوئی کلّا واں۔

بالو ۔ (لیجانا نہیں چاہتا) اسی تے غالباً رکشا لے کے رخصت ہوواں گے۔

مرید ۔ ٹیکسی کرواں گے بالو جی۔ ادھو ادھ کرایہ کرلواں گے۔

بالو ۔ ہرگز نئیں جی بیچدان نے کدی کرایہ جات نصف کرن دی کوشش نئیں کیتی جی۔ میں اس نوں شائستگی دے برخلاف سمجھناں آں جی۔

بچہ ۔ (آکر) ٹیکسی مل گئی اے ابا جی چھیتی کرو۔ میٹر چل رہیا اے۔

مرید ۔ چلو باؤ جی میں سارا بھاڑا دے دواں گا۔ تسی چلو تے سہی۔

بالو ۔ بڑا نیک ارادہ اے جی۔ چلو تاخیر ناں کرو جی۔ واپسی تے وی ساڈے نال ای تشریف لیانا جی۔ آغازِ سفر تے جس دے ہمرکاب ہوئیے اُس نوں انجام تے نئیں چھڈنا چاہیدا۔ چلو جی۔

(باہر کیطرف جاتے ہیں طفیل اُنکو جاتے دیکھتا ہے پھر ہلکا سا مسکرا کر سر نیچے کرتا ہے۔)

(کٹ)

سین۔۵ ـــــــ ان ڈور ـــــــ دن

(چوہدری رحمت اللہ اپنے ڈرائینگ روم میں بڑے لطف سے بیٹھا آم کھا رہا ہے۔ فون کی گھنٹی بجتی ہے وہ سرویٹ سے ہاتھ منہ پونچھ کر اٹھتا ہے اور فون کرتا ہے۔)

رحمت ۔ (فون پر) ہیلو۔ رحمت اللہ صاحب سپیکنگ ۔ جی ۔ میں چوہدری رحمت اللہ صاحب بول رہیا آں ۔ جی توکل سلام علیکم ۔ میں تہانوں دسیا سی تاں ۔ اجے میرے کول کم دا بہت رش اے جی ۔ تہانوں پتہ اے جی کجھ مشکلات ہندیاں نیں ۔ نالے نویں رائٹر نوں متعارف کرن وچ دیکھو ناں کجھ وقت لگدا اے ۔ شکریہ شکریہ ۔ چار مسودے میرے کول پہلے وی موجود نیں نئیں نئیں جی میں خود حاضر ہوجاواں گا کسی دن بیگم صاحبہ دی خدمت وچ جی

میتوں تلاش اے اچھے مسودیاں دی خود ۔ خدا حافظ ۔

(فون رکھکر دوبارہ آم کھانے ڈائننگ ٹیبل کیطرف جاتا ہے بیٹھتا ہے اور آم کاٹتا ہے۔ اتنے میں آپا دولتے کی آواز اُسکے چہرے پر سوپر امپوز ہوتی ہے۔)

آواز ۔ وے کتھے ایں خراباتیا۔ نکل باہر۔ آپا دولتے آئی اے تینوں مبارکباد دین۔ کتھے ایں رحمت اللہ ۔

(رحمت اللہ رومال میں آم چھپا کر جلدی سے اُٹھکر اندر والے کمرے میں جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۔ ۶ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ وہی وقت

(رحمت اللہ بیڈ روم میں گھس کر جلدی سے کنڈی لگاتا ہے۔ پھر بھی آپا دولتے کی آواز آتی ہے۔ "رحمت تلکیا وے بھیڑی بوتھی والیا" وہ کانوں میں انگلیاں ڈال کر بستر میں گھس جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۔ ۷ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ کچھ لمحوں بعد

(آپا دولتے ڈائننگ رُوم میں آتی ہے۔ اس کے پیچھے پیچھے پگڑی اور ٹیکے والا بیرہ آتا ہے۔)

دولتے ۔ ہو ہائے ایتھے تے کوئی نال رحمت اللہ ۔

بیرا ۔ میں آپ سے کہہ رہا ہوں کہ آپ ڈرائینگ رُوم میں انتظار کریں میں دیکھتا ہوں

دولتے ۔ پُتنے ایتھے انب کھاندا پیا سی شُہدا کلا کلا۔ کدے نہ ہضم ہوسن قلمی انب بھیڑی بوتھی آلے کول بیٹھی سی کے اوتھے نہ مر سکدا سی اپنی کنڈی وچ ۔

بیرا - آپ اُدھر چل کر بیٹھیں جی۔ چوہدری صاحب کا حکم ہے۔
دولتے - نہ جاساں - اللہ دے حکم نال۔
بیرا - آپ مجھے اطلاع تو کرنے دیں۔
دولتے - تے کر اطلاع کر۔ میں کوئی منع کر چھوڑیا اے۔ میں بیٹھی آں ایتھے کر اطلاع
ٹے بٹے شہد اکلا بیٹھ کے انب کھاریاسی۔
(ڈائننگ ٹیبل کی کرسی نکالکر معتبری سے بیٹھتی ہے اور رومال اتار کر آم کاٹتی ہے۔ بیرا کچھ خوف کچھ بیزاری سے اُس کی طرف دیکھتا ہے۔ پھر بیڈروم کے دروازے تک جاتا ہے۔ ہلکی سی دستک کرتا ہے۔ پھر دروازے کے ساتھ کان لگاتا ہے دروازہ پر بوجھ ڈال کر کھولنا چاہتا ہے۔ پھر آیا دولتے کے پاس سے گزرتا ہے۔)
بیرا - میں آپ کے لیئے وہاں ڈرائنگ روم میں آم لے آتا......
دولتے - کیوں ایتھے کی اے..... لعنتیا۔
بیرا - اچھا جی کھائیں پئیں بیٹھ کر......
(دولتے آم کی گھٹلی چوس کر نیچے قالین پر پھینکتی ہے بیرا چلا جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین - ۸ ـــــــ ان ڈور (بیڈروم) ـــــــ دن

(رحمت اللہ ملک بستر میں دبکا بیٹھا ہے کھڑکی میں بیرا آتا ہے گیرہ کمرے کے اندر ہے اور بیرا کھڑکی سے باہر)
بیرا - چوہدری صاحب (آہستہ) چودھری صاحب۔
(رحمت اللہ بستر سے گھبرا کر اٹھتا ہے پھر جلدی سے نکل کر کھڑکی کے پاس جاتا ہے۔)
بیرا - وہ جی ایک موٹی سی عورت آئی ہے آپا دولتے نام بتایا ہے۔
رحمت - تے حکن والی نوں کچھ دے دلا کے رخصت کرنا سی میرے کول کیوں آگیاں ایں۔

(سرگوشیوں میں باتیں کرتے ہیں۔)

بیرا ۔ جی وہ مانگنے والی عورت نہیں جے ۔

رحمت ۔ بھئی اِس وقت میں کسی نوں نئیں مل سکدا۔ میرے ڈاکٹر دا حکم اے میں ہُن سون والیاں گولیاں کھا کے ریلیٹ کر رہیا آں۔ مینوں ٹنشن ہوئی دی اے ......

بیرا ۔ اوہ عورت نئیں مندی جی ۔ ڈرائنگ روم وِچ بیٹھ کے اب کھا رہی اے ۔

رحمت ۔ اوس نوں کڈھو کسی طرح ...... اوہ میرے بھتیجے دی آیا اے ...... ہمیشہ کھپ کھپا کے پیسے لے جاندی اے ۔ کڈھ دے فوراً ...... ورنہ میں تینوں کڈھ دیاں گا ہاں ...... ایہو جئی عورتاں نوں ورانڈانہ پٹن دیا کرو ۔ خبردار ۔
(رحمت اللہ واپس آکر پلنگ میں لیٹا ہے بیرا بادل نخواستہ جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۔ ۹ ______ اِن ڈور ______ دن

(آپا دولتے ڈرائنگ روم میں کھڑی چیزیں دیکھ رہی ہے اُس کے ہاتھ میں لفافہ ہے جس میں اُس نے آم اکٹھے کر لیئے ہیں بیرا آتا ہے ہاتھ میں ڈانڈا ہے۔)

بیرا ۔ تسی آجاؤ آپا جی ۔

دولتے ۔ کیوں ؟

بیرا ۔ بس چلو جی ہن نکلو باہر ۔

دولتے ۔ شرم کر بے حیاوا ۔ میں رحمت اللہ دی وڈی بھین آں ......

بیرا ۔ مینوں پتہ لگ گیا ہے ۔ توں چوہدری صاحب دے بھتیجے دی آیا ایں تے پیسے ٹھگن آئی ایں

دولتے ۔ پیسے ۔ (بیرے کو دو تھپڑ مار کر) پیسے ٹھگن میرے دشمن ...... میں تے بھین آں رحمت اللہ دی تے مٹھائی لیائی آں اللہ دے حکم نال ۔

بیرا ۔ (ڈنڈا دکھا کر) ایسے وچ عزت اے تہاڈی کہ فوراً چلے جاؤ ورنہ ایہہ

ڈنڈا پھیرا اے وِگڑیاں تگڑیاں دا۔

دولتے ۔ ہائے ...... جدوں پتہ لگسی میرے بھراواں نوں اوہ تیریاں ہڈیاں توڑ چھوڑسی سلیاں

اللہ دے حکم نال۔

بیرا ۔ چلو ..... چلو۔ کواٹراں وچ دس بندے ہورہوئے ہیں ... تہاڈا کجھ نہیں بچنا۔

دولتے ۔ چھڈ بازو میرا ...... اسی کوئی منگن آئے تاں خاندانی لوک آں بھرا میرا کچہری

وچ عرضی نویس .... پیو میرا حکیم ..... اسی کوئی ڈگے ڈھٹے ناں ......

بیرا ۔ ایس لفافے وچ کی اے ۔

دولتے ۔ انب نیں قلمی . . . .

بیرا ۔ چور کسے تھاں دی . . . . . رکھ ایتھے . . . . رکھ ۔

دولتے ۔ (مٹھائی کا ڈبہ اُٹھانے لگتی ہے) میں تے مٹھائی لیائی ساں اللہ دے حکم نال

بیرا ۔ رین دے چھتے پئی اے ۔ تیرے توں پہلے دی میں اک آیا ویکھی سی تیرے ورگی

ایسے طراں چیزاں چُک لیندی سی۔

گٹ آوٹ، گٹ آوٹ فوراً ... چلو چلو۔

(آیا دولتے جاتی ہے بیرا دروازے کے سامنے دھونس کے انداز میں

کھڑا ہے ....)

سین ۱۰ ———— آوٹ ڈور ———— کچھ دیر بعد

(ٹیکسی پر بابو علم دین چھوٹی دونوں لڑکے اور سائیں حاتم کوٹھی کے اندر

داخل ہوتے ہیں۔ پورچ میں گاڑی رکتی ہے۔ بابو علم دین چلو جی ....

چلو جی .... ایہو مکان اے کہتا ہوا چھوٹی کو لے کر آگے بڑھتا ہے

سائیں حاتم ٹیکسی کے پیسے ادا کرتا ہے)

(کٹ)

سین ۱۱ ـــــــــ ان ڈور (بیڈ روم) ـــــــــ چند لمحوں بعد

(رحمت اللہ شاندار ڈریسنگ گاؤن پہنے ایک کاؤچ پر بیٹھا ایک رسالے میں سے تصویریں دیکھتا ہے پھر الماری میں سے قینچی نکالتا ہے ایک نیم عریاں ایکٹرس کی تصویر کاٹتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۱۲ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ بارہ بجے کا وقت

(حاتم۔ بابو علم دین اینڈ فیملی صوفوں پر بیٹھے ہیں)

بابو۔ زیادہ پریشان ہون دی ضرورت نیئں چھوٹی والے ملن امیر لوگ صبح دے وقت استراحت طویل فرماندے نیں جی۔

چھوٹی ۔ اطلاع تے کر دیو دوبارہ ساہنوں بیٹھے بیٹھے پونا گھنٹہ ہو گیا اے۔

بابو۔ گھنٹی بجائی اے جی۔ اطلاع کیتی اے جی۔ بنفس نفیس۔۔۔۔ بیٹا جی صوفے توں پیر مبارک آثار کے بیٹھو لوکاں نوں غلط فہمی ہندی اے کہ تسی بدتمیز او۔۔

بچہ ۔ ابا جی جے چاچے جی من گئے تے فیر اسی ایتھے ای رواں گے چھٹیاں وچ

بابو۔ منن گے کیوں نہیں جی منن گے اوہ تہاڈے چاچا جی نیں کوئی غیر تھوڑی نیں۔۔۔۔

حاتم۔ (جیب سے پیسے نکال کر دیکھتے ہوئے) ایس ٹیکسی والے نے تے واہ وا ای پیسے ٹھگ لئے نیں۔ پینڈا ای کنا اے بھلا۔۔۔

بابو۔ نہیں جی ٹیکسی والے دا کوئی قصور نہیں مطلق کوئی قصور نہیں۔۔۔ تسی جی آئندہ کسی رکشا والے نوں ٹیکسی والے نوں کجھ نہیں کہنا ہرگز۔ ساڈے رحمت اللہ نوں تکلیف پہنچے گی۔

چھوٹی۔ کوٹھی تے چنگی اے پر چاچا اصغر دا رقبہ زیادہ اے۔

بابو۔ قطعاً نہیں جی ہرگز نہیں۔

چھوٹی — ہیگا — میں جو کہنی آں —

بابو — فیرتے ہوئے گا جی۔ ضرور ہووے گا — — تہاڈے کہن نال ای ادہری وسعت مبارک وچ فرق آگیا ہونا اے جی۔

(بیرا آتا ہے۔ وہ لاتعلق گزر جانا چاہتا ہے)

بابو — برادر . . . . عزیزم — اوہ چوہدری صاحب نوں بفضلِ تعالے اطلاع کروتی آ

بیرا — چوہدری صاحب سوں رہے نیں جی۔ تہانوں میں پہلاں دی دسیا سی۔

چھوٹی — ہائے ہُنے تیکر

بیرا — اوہناں دی مرضی اے جی بھاویں سارا دن سون۔

چھوٹی — دیکھ بھئی ساہنوں جلدی اے توں جا کے اطلاع دیدے۔

حاتم — ساڈے کماں کاراں دا ٹیم اے جا صدقے دس اوہناں نوں محلّے والے آئے نیں خیر نال مبارک دین۔

بیرا — جی اوہ ناراض ہو جان گے — . . .

چھوٹی — نہیں بھئی توجا کے دس۔ اوہ ناراض نہیں ہو سکدے کدی وی، جاتے سہی توں

بابو — دیکھو برخوردار — . . . حقیقت ایہہ ہے کہ اج اسی لسلسہ مبارکباد آئے اں۔ جلدی رخصت ہو جاواں گے۔

بچہ — ابا جی ٹھہرنا نہیں فیر چاچاجی کول۔

بابو — ٹھہراں گے ٹھہراں گے ٹھہراں گے کیوں نہیں

حاتم — تیری داڑھی بھلایا۔ جا بھائی اطلاع کراندر۔

(کٹ)

سین ۱۳ ——— ان ڈور (بیڈ روم) ——— دن کا وقت

(اب رحمت اللہ نے تصویر پوری کاٹ لی ہے وہ اُسے ٹیپ لگا کر کپڑوں والی الماری پر چسپاں کرتا ہے اس وقت دروازے پر دستک ہوتی ہے)

رحمت ۔ کم اِن ۔
(بیرا اندر آتا ہے)
بیرا ۔ سر کجھ بندے تہانوں ملن آئے نیں ۔
رحمت ۔ کجھ محلے والے ۔
بیرا ۔ جی سر ۔
رحمت ۔ تے بٹھا اوہناں نوں ڈرائنگ روم وچ ۔
بیرا ۔ بٹھایا اے ۔
رحمت ۔ کجھ ٹھنڈا پلا تا سی ۔
بیرا ۔ پلایا اے ۔
رحمت ۔ کیہڑے کیہڑے لوگ نیں ۔
بیرا ۔ اک تاں فقیر جیہا لگدا اے اک زنانی دو بچے تے اک بندے دے سر تے ٹنگی بنھی ہوئی اے ۔
رحمت ۔ تے توں اوہناں نوں ڈرائینگ روم وچ بٹھا دتا اے احمقا ۔ میں سمجھیا اچھے دے محلے توں آئے نیں ۔
بیرا ۔ جی اوہ کہندے سن کہ اوہ تہاڈے گوانڈی سن پہلے ۔
رحمت ۔ اوئے تینوں کدوں عقل آئے گی ؟ کدوں سکھیں گا توں کُش .... دیکھدا نہئیں میں ضروری کم کر رہیا آں ۔
بیرا ۔ (حیرانی سے) ضروری کم ؟
رحمت ۔ اوئے تینوں پتہ نہئیں میرا پرنٹنگ دا کاروبار اے ساہنوں بڑے آدمی دکھیں پیندی اے رنگا دی چھپوائی تے غور کرنا پیندا اے اوہناں نوں کڈھ تے ہر ایرے غیرے نوں ڈرائینگ روم وچ نہ بٹھا دیا کر فاقتے
بیرا ۔ تے جی کہواں کی ؟
رحمت ۔ جو تیرا جی چاہے کہہ ۔ ساہنوں اپنے ڈرائینگ روم وچ عوام نہیں چاہی دے ۔ جا ...
(بیرا جاتا ہے رحمت اللہ مزے سے تصویر چھپاں کرتے میں مشغول

ہوتا ہے۔کیمرہ ہنستی ایکٹرس پر مرکوز ہوتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۱۴ ـــــــــــــ اِن ڈور (ڈرائینگ روم) ـــــــــــــ دن

(اس وقت خلیفہ ببن اور نورن ڈرائنگ روم میں کھڑے ہیں)

نورن — (پنجرہ اُٹھائے کھڑی ہے) اے خدا کی قسم تم جاؤ میں یہیں ٹھہروں گی۔ اب میں نے طے کرلیا ہے۔

بیرا۔ (اندر آکر) معاف کرنا جی چوہدری صاحب دی طبیعت زیادہ خراب اے میں ڈاکٹر صاحب نوں فون کیتا اے۔

نورن — تم جاؤ ٹی سٹال پر میں ادھر ہی رہوں گی بھائی کی خدمت کے لئے ہائے مجھے تو ہول آ رہا ہے۔ اکیلا اتنی بڑی کوٹھی میں ہائے ہائے۔

خلیفہ — جب یہ کہہ رہا ہے کہ ڈاکٹر نے کسی سے ملنے کی ممانعت کر رکھی ہے تو کیسے رہو گی چلو اُٹھاؤ پنجرہ۔

نورن — کسی سے نہ ملے .... میں تو غیر نہیں ہوں جب تم اُس کے ذمے ٹی سٹال چھوڑ گئے تھے تو ہر روز مجھے ملنے آتا تھا۔ چلو بھئی تم مجھے اُس کے کمرے میں لے چلو۔

بیرا — دیکھئے میں آپ کو شرافت سے سمجھا رہا ہوں کہ آپ لوگ جائیں وہ آج کسی سے نہیں مل سکتے اُن کی طبیعت خراب ہے۔

نورن — تو اپنے کس لئے ہوتے ہیں۔ ایسے ہی وقتوں کے لئے تو ہوتے ہیں۔

خلیفہ — چل نورن چل۔ پھر آکر پتہ کر لوں گا — سمجھا بھی کر۔

نورن — سدے دو گھنٹے تو رکشا تلاش کرنے میں لگا اب فوراً چل دے۔ کرایہ تو پورا ہو لینے دے

بیرا۔ ڈاکٹر صاحب جے آ گئے تے بہت ناراض ہون گے جی اوہ تے چڑی نوں وی پھڑ کن نہیں دیندے ایتھے۔ چلو بزرگو جاؤ گھر و گھری ۔۔۔ جاؤ ایتھے تہاڈا کوئی گاہک نہیں ہیگا۔

خلیفہ۔ جاندے ایں جی جاندے ایں۔ پر ساڈے یار نوں اک نظر بیمار پٹے نوں وکھا دیندے.....

بیرا۔ دیکھو جی جے تسی میرے آکھے نہ لگے تے مینوں ہور طریقہ وی آندا اے....
(اپنا ڈنڈا سامنے کرتا ہے خلیفہ اور نورن ڈر کر ایک دوسرے کو دیکھتے ہیں)

(کٹ)

سین ۱۵ ــــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ــــــــ ــــــــ شام

(منتخب کردا ٹی سٹال پر موجود ہیں اور مختلف میزوں پر بیٹھے ہیں رحمت اللہ کے گھر پر تبصرہ ہو رہا ہے)

دولتے۔ تسی کدے کھادے ای ناں ویسے قلمی انب میں آکھاں اللہ دے حکم نال سیر ہو گئی آں رحمت اللہ تے اوہ مینے ناں۔ دو جل کٹے...

(خلیفہ حیرانی سے نورن کی طرف دیکھتا ہے۔ وہ چلتے پی رہی ہے)

نورن۔ ہم گئے ہیں تو کچھ طبیعت خراب تھی بھائی کی اندر بیڈ روم میں ملا لیا۔ اتا سا تو چہرہ نکل آیا ہے۔ ڈاکٹر کہنے لگا آپ تو یہیں رہ جائیں ان کے پاس کیا خوش ہو گیا ہے آپ کو دیکھ کر۔

طفیل۔ ان تے کل بمار اے۔ مینوں تے خبر ای نہیں ہوئی۔

خلیفہ۔ بیماری شماری کچھ نہیں بھا طفیل جی اداسی ہے اُداسی اپنوں سے وچھڑ کر۔ نکی جنی شکل نکل آئی اے۔

بابو۔ شکل تے مینوں وی شبہ ہویا سی کہ اوہ پہلے جنی چوکو ر مرلیہ نہیں رئی لیکن اس نے اپنی علالت طبع دی اصل وجہ شاید تہانوں سب نوں نہیں دسی کیوں حاتم سائیں۔

خلیفہ۔ کی اصل وجہ اے باؤ جی!

بابو۔ ایہہ چھوٹی بیگم گواہ نیں جی ماحضر توں بعد اُس نے مینوں علیحدہ ہے جا کے عرض کیتی سی جی اصل وجہ۔

چھوٹی۔ میں تے چاچا اصغر دل جلی گئی سی اوس ویلے۔

بابو۔ بالکل جی بالکل ... تسی صدا اوہناں ول اے چلے جاندے او جی بفضل تعالیٰ

نورن۔ علیحدہ لے جا کے کیا کہا بھائی نے۔

بابو۔ کہن لگا بابو جی کاروبار ہن وسیع و عریض ہو گیا اے تے اس نوں میرے نال سنبھالن والا ایسا کوئی نہیں جو جملہ کوائف سمجھ سکے ہیں جی ... میں بابو علم دین تسی کہیا کہ میں کچہری دے اوقات توں بعد حساب کتاب دی پڑتال لئی حاضر آں پر اوہ مصر سن بھائی رحمت اللہ صاحب کہ نہیں نوکری چھوڑ دیئو .... میرے نال نصف شریک ہو جاؤ۔ بطریق احسن۔ یہ نفس نفیس باوصف وافر....

حاتم۔ پیسے اج کجھ بوتے ای لگ گئے نیں باؤ جی۔

(اس وقت طفیل ہنستا ہے)

خلیفہ۔ کیا بات ہے بھائی طفیل توں کیوں ہنس رہیا ایں۔

دولتے۔ دیکھیں کتے ہسدے ہسدے دندلی نہ پے جاوے اللہ دے حکم نال۔

(طفیل ہنس رہا ہے)

بابو۔ وجہ کھکھلاہٹ سمجھ نہیں آئی طفیل صاحب۔

طفیل۔ میں تاں ایویں ہسی جاناں .... تہاڈیاں گلاں سن کے ....دے تاں کیداں دیاں گلاں کرن ڈہیئے اور پھر ہنستے ہے) اوہ ان تے کل تاں ایداں دیاں گلاں کر ای نہیں سکدا .... جداں دیاں تسی دس رئے او... اوہنوں کی لوڑ اے .... ہے نا .... (ہنستا ہے) کملے جیئے ہوئے .... ان کل تے .... ایہہ کجھ کہہ ای نہیں سکدا کدے بی .... کدے بی۔

(ہنستا جاتا ہے باقی سب ہکا بکا دیکھتے ہیں)

(کٹ)

کردار (۳۵)

بابو علم دین ـــــ عرائض نویس۔

جمال دین ـــــ ٹیکسی ڈرائیور

بتن ـــــ ٹی سٹال کا مالک

طفیل دوآبیا ـــــ رفوگر۔

آپا دولتے ـــــ بابو علم دین کی بہن

سائیں حکم ـــــ موٹا فقیر

ویلفیئر آفیسر ـــــ پروینیر نوجوان شائستہ

نورن ـــــ بتن کی لڑاکا بیوی

مستانہ ـــــ تھیٹر کا بوڑھا ایکٹر

عالیہ ـــــ توکلی صاحب کی فیشن ایبل ماڈرن بیٹی

سیکوجی ـــــ ان پڑھ بیگم صاحب

سین ـــ ا

ان ڈور (ڈرائینگ روم) ـــــــــــــــــــــــ دن کا وقت

(اس ویلے ایلا۔ ویلفیئر آفیسر پرویز اور جمال دین ڈرائینگ روم ہیں کھڑے ہین۔ پرویز دی ٹانگ تے پلستر چڑھا ہے۔)

ایلا ــ ویکھ بھئی جمال دین، پرویز صاحب نوں احتیاط نال کالونی وچ پہنچا دئیں۔

جمال ــ جی سر

پرویز ــ مَیں رکشا لے کے چلا جاؤں گا جی۔ تسی فکر نہ کرو۔

ایلا ــ نہیں جی تِن تِن گڈیاں باہر کھڑیاں نے تے تسی رکشا تے جاؤ گے کمال اے (جمال سے) جمال دین۔ دھیان نال دروازہ کھول کے ایہناں نوں بٹھائیں اور آرام نال چلائیں سارا رستہ کیسٹ نہ سُن دا جاویں۔

جمال ــ بالکل کوئی تکلیف نہیں ہوئے گی بی بی جی تسی فکر نہ کرو۔

پرویز ــ ایہہ تسی تکلف کر رہے او مس توکلی۔ بالکل معمولی جہی سٹ اے۔

ایلا ــ ہنے تے مینوں تسی دس رہے سی کہ Compound fracture اے تے ہنے کہہ رہے او کہ معمولی جہی چوٹ اے۔

پرویز ــ میرا مطلب اے جی پلستر ہو گیا اے ہُن زیادہ تکلیف نہیں

ایلا ــ جمال دین ــ خیال نال جائیں۔

جمال ــ جی سر۔

پرویز ــ اچھا جی خدا حافظ

ایلا ــ خدا حافظ۔ میں ممی نوں دس دیاں گی کہ تسی آئے سی۔

پرویز ــ خدا حافظ۔

ایلا ــ (ہتھ ہلا کر) خدا حافظ۔

(پرویز ایک بیساکھی کے سہارے چلتا ہے جمال دین اس کے پیچھے پیچھے

جاتاہے ایلا اِن دونوں کو غور سے دیکھتی ہے پھر دُکھ سے اپنے بالوں
میں ہاتھ پھیرتی ہے کیمرہ اس کے کلوزاپ پر آتا ہے ۔

(کٹ)

سین ۲ ـــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ـــــــ شام

(بابو علم دین اور طفیل دو ابیا ٹی شاپ پر بیٹھے ہیں ۔)

طفیل ـ تاں ہُن نوں تاں کی کہنا کتھے لیا آ ڈٹا تسی باؤجی

بابو ـ نزدیک ای ہے جی قریب ای ہے جی قریب شہر رقبہ نہری

طفیل ـ پھیر بی کیہڑی تھاں باؤجی ۔

بابو ـ بھنیں ...... جناب والا ..... باڈر کول اِک چھوٹا جیہا دیہی علاقہ نامی
بھنیں اے جی اوس وچ ادھا مربعہ اِک کوٹھا پختہ تے اِک کوٹھا کچا بغرض
بھنیں ہا زرعی جات دیکری ہا ملیا اے جی مینوں ۔

طفیل ـ تاں تسی اوتھے چلے جاؤ گے باؤجی ۔ رحمت اللہ انج چلیا گیا ۔ جہاں دین نوں
نوکری کھچ لے گئی ایہہ تاں دکھیدیاں دکھیدیاں کنج بدل گیا سارا کش شنیل دے
رنگ وانگوں ۔

بابو ـ بھائی طفیل جی ایہہ سب کجھ دانہ پانی دے اختیار ہے جی ۔ ایہہ دانہ پانی انسان نوں
پابہ زنجیر کردا اے تے ایہو دانہ پانی پیادہ یا منجانب منزل دوڑاندا اے جی ۔

(اس وقت آپا دو سلتے آتی ہے)

آپا ـ وسے کیہڑا دانہ پانی ـ اے کیں کسے نئی سن دی آل بھڑدا

(کٹ)

سین ۳ ـــــــ ان ڈور (بیڈ روم) ـــــــ شام

(ایلا پلنگ پر چپ چاپ بیٹھی ہے پلنگ پر بے شمار کپڑے اور

چیزیں پڑی ہیں وہ ایک شلوار اٹھاتی ہے اس میں سے ٹیپ نکالتی ہے پھر پلنگ پر سے تکیہ اٹھاتی ہے اب تکیے کو اپنی ٹانگ کے گرد باندھ کراس پر ٹیپ کی رسی لے کر باندھتی ہے اب وہ پرویز کی طرف چلنے کی کوشش کرتی ہے اوپر سے ذرا سا دروازہ کھول کر سیکو جی آتی ہے ایلا کو خبر نہیں کہ ماں دیکھ رہی ہے اُس کی پشت ماں کی طرف ہے ماں پہلے اُسے حیرانی سے دیکھتی ہے پھر جیسے کچھ سمجھ جاتی ہے۔ کیمرہ سیکو کے چہرے پر آتا ہے وہ حیران کھڑی ہے۔)

(کٹ)

سین ۴ ـــــــ ان ڈور ـــــــ کچھ لمحوں بعد

(آپا دولتے بالو اور طفیل درزی بیٹھے ہیں۔)

دولتے۔(بالو کو زور سے دو تھپڑ مار کر) تے توں کہندیں: وچ زمین کیوں لئی وے میرے نادان بھراوا۔ میرے کم عقل بھراوا اَخشیا ـــ خراباتیا۔

بالو ـ آپا..... جی بغرض ترقی ...... بغرض کامیابی بغرض آسائش میں اُوپر ہور اوپر مزید اوپر اُٹھنا چاہنا جی۔ چوہدری رحمت اللہ دی طراں ..... اوس جوان رعنا نے مینوں مشعلِ ہدایت وکھائی اے آپا جی .... راہِ دشوار وکھایا اے جی۔

آپا دولتے۔ ہائے وے شُدائیا خراباتیاں بجین نال چار سو ویہہ کردیاں تینوں شرم نہیں آوندی۔ کوڑ پیا مارنا ـ ایں۔؟ پردہ پیا پانا ایں اپنیاں کرتوتاں تے؟

بالو ـ آندی سی جی..... بہت آندی سی۔ لیکن جدتوں میں چوہدری رحمت اللہ دی زندگی بدل دی ویکھی اے میرے تے ایہہ رازِ دیرینہ کھُلیا اے آپا جی کہ ترقی ضروری اے۔ ہر قیمت تے۔ ترقی دولت وچ شہرت وچ، آسائش وچ۔

آپا دولتے ـ تینوں زمین الاٹ ہوئی اے۔ جھسین وچ؟

بالو ـ یکسر اَور فی الفور آپا جی۔

دولتے۔ کِس وجہ لئی؟ کیوں؟

بالو ـ میری دیرینہ پار نیہ خدمات دے صلے وچ حکومتِ پاکستان تے ازراہِ فراخدلی وخوش دلی مینوں ڈیڑھ مربعہ عنایت فرمایا اے جی ۔

دولتے ۔(سلیپر اُتار کر) اچھا ایہہ دس نیاز محمد دفتری چھوٹی مسیت آلے نال تیرا کی رشتہ اے جلدی بول نہیں تاں تیری کھلڑی کھچ چھوڑساں خراباتیاں ۔

بالو ۔ دوستی دا بھائی چارے دا جی ۔ حُبّ الوطنی دا ۔

دولتے ۔ (آسمان میں سلیپر لہراتے ہوئے) تے اوہدی دھی نال ، اوہدے نال جہدے منہ تے ماتا دنے داغ نے اوہدے نال ، بول ۔۔ بول

بالو ۔ کیہڑی دھی نال جی ۔ دفتری نیاز محمد دیاں اللہ دے فضل نال ست دُختران صاحب جمال نے تے تے سب دے چہرے تے نشان ہائے چیچک دا گلزار کھلا رہیا اے جی ۔ اکثر و بیشتر ۔

دولتے ۔ بول دس توں کدے نال نکاح پڑھوایا اے ۔ کیہڑی نال ۔ ؟

طفیل ۔ ایہہ سلیپر تاں پیریچ بالو آپا جی وینویں لگ جاؤ کیسے دے مُکھل مُکٹ وچ

دولتے ۔ بول دس کدے نال نکاح پڑھوایا اے توں ۔

بالو ۔ میں جی ہرگز نہیں مطلق نہیں جی چھوٹی اوروڈی سلامت رہن جی ۔ دارثان ہیچ مداراں مینوں مزید شادی مطلق کوئی حاجت خفی یا جلی ۔۔۔ محسوس نہیں ہُندی ۔

دولتے ۔ (سلیپر مارتی ہے) چھوٹی عمرے تینوں تیسری شادی دا کی شوق چڑیا اے خراباتیا بول گل کر اگے دو جونکاں کانی نہ لہو پین توں بدبختاں ۔

بالو ۔ کس نااہل نے ایہہ مخبری کیتی اے آپا جی کسی بدنصیب نے یہ خبر پہنچائی اے تہاڈے تک ۔

دولتے ۔ مینوں خود نیاز محمد دفتری نے لڈو کھلائے نے ۔ تیرے نکاح دے ۔

بالو ۔ نیاز محمد دفتری نے بقلم خود ۔ میرے سوہرے صاحب نے جی اپنے دست محبت نوں جی ۔۔۔۔۔۔ تسی بڑے خوش قسمت او آپا جی مینوں تے اوہناں نے صرف شربت پلایا سی جی شربت فولادی برنگ عنابی ۔

دولتے ۔ کجھ سُنیا توں طفیلیا ۔۔۔۔ سنیا اے ۔

طفیل ۔ تاں ہُن کی ہوؤ یا ؤجی ۔ اوتھے چھوٹے گھر بیچ تاں فساد ہوجانا اے ۔

(کٹ)

سین ۵ ـــــ آوٹ ڈور (بیرونی پورچ) ـــــــــ دن

(جمال دین مٹھائی کا اور ایک کیک کا ڈبہ کار میں رکھتا ہے برآمدے میں فاصلے پر سے پرویز کو بیساکھیوں پر آتے دکھاتے ہیں جب وہ سیڑھیوں پر پہنچتا ہے تو جمال دین اس کی مدد کرکے اُتارتا ہے۔ بھیر دھیان سے بٹھاتا ہے۔)

جمال ـ بھائی پرویز رستے وچ ئیں ایہہ کیک وغیرہ اپنے گھر چھڈنا چاہناآں جے تسی اجازت دیو۔

پرویز ـ ضرور ضرور

جمال ـ دیر نہیں لگے گی۔ بس کیک او تھے دے کے تے فوراً چلا جاواں گا تہانوں چھڈن

پرویز ـ کوئی گل نہیں گھبرا کیوں رہیا ایں۔

جمال ـ تسی ایلا بی نوں نہ دس دینا نہیں تے بیرا کورٹ مارشل ہو جاوے گا۔

پرویز ـ نہیں نہیں، میں کیوں دسنا ایں ۔

جمال ـ چلئے جی

پرویز ـ چلو ۔

(کار کا کیبٹ چلاتا ہے دونوں اندر بیٹھتے ہیں ڈرائیور وے پر جا کر کار پھاٹک سے نکلتی ہے ۔)

(کٹ)

سین ۔٦ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ دن

(اس وقت بابو علم دین زمین پر بیٹھا ہے اور آپا جی کے ہاتھ میں سلیپر ہے وہ جیسے ابھی مارنا چاہتی ہے۔ طفیل اٹھکر ہاتھ پکڑتا ہے۔)

دولتے ـ لیکن تیرے دل وچ ایہہ خیال آیا کیویں بول ـ

طفیل ـ دے تاں کِداں ماری جاندے آ۔ جیویں باؤجی گھونی گاں ہون ـ

لتے ـ بول دس کیوں کیتی توں تیسری شادی ـ

بالو ۔ جے مینوں کرسی تے بیٹھن دی اجازت مرحمت فرماؤ تے میں عرض کراں تہاڈی
خدمت اقدس وچ ۔
(وہ ایک خالی کرسی پر بیٹھا ہے مستانہ بادشاہوں کی طرح تالی بجاتا ہے)
مستانہ ۔ کوئی ہے ! ــــ کوئی ہے ــــ تخلیہ

(کٹ)

سین ۔ ۷ ــــــــــ ان ڈور (کیمسٹ کی دوکان) ــــــــ کچھ دیر بعد

(پرویز کیمسٹ کی دوکان کے اندر ٹیلیفون پر بات کرتا ہے ۔)
پرویز ۔ ہیلو .... ہیلو .... پلیز بند نہ کر دینا ...... میں جمال دین
دے سامنے تہاڈا شکریہ ادا نہیں کر سکیا اچھی طرحاں ...... جی ..... جی
نئیں جی کل شام ...... کل شام موٹر سائیکل تے جا رہیا سی جی ..... تسی غلط
سمجھے او ...... رڑہے والے دا کجھ قصور نئیں سی ..... دراصل میں کجھ ہور
سوچ رہیا سی ..... کسی ہور دے متعلق ..... جی ..... کسی کڑی دے متعلق ۔
...... (ہنستا ہے) ۔

(کٹ)

سین ۔ ۸ ــــــــــ ان ڈور (ہٹی شاں) ــــــــــ

(مستانہ بیگ گراؤنڈ میں شل بت بیٹھا ہے سامنے طفیل درزی اور
حاتم بیٹھے باتیں کر رہے ہیں) ۔
تم ۔ اوہ قوالاں کول بیٹھا ہو یا سی کوئے نال ڈھولاہ کے ...... حالوں بے حال
نالے بڈھا پیا ہو گے ...... غریب مسکین اصلوں ای رہیا ہو یا تے فیر مینوں تے
ایہہ وی یاد نئیں پہلا پیسہ میرے ہتھ اوتے کس اللہ دے بندے نیں رکھیا سی ....
میں تے اں دی کو چھڑوں منگنا سیکھیا سی میرے مولا نے بچا یا مینوں

طفیل ۔ کداں بچایا تینوں ہا کجھ دس ہی ۔
حاکم ۔ ساری ٹولی گئی سی عرس تے شاہ جمال دی پکی سڑک توں لا کے اوپر مزار دی آخری پوڑی تیکر ساڈا ای قافلہ سی ...... سارے منگتے مڑ آئے پر میرے تے رب نے بڑا فضل کیتا میرے مولا نے ۔
طفیل ۔ کجھ دسے ہی کے ہا فضل کیتا ؟
حاکم ۔ (گاکر قوالی کے انداز میں) ہم غریبوں کے دن بھی سنور جائیں گے تاجدارِ حرم تاجدارِ حرم
طفیل ۔ سبحان اللہ کڈا چنگا گون کڈھ لینا ایں توں حاکماں تینوں بھلماں والے لے جان گے اک دن ۔ انشاء اللہ
(اِس وقت مستانہ نیم دیوانگی کے عالم میں سامنے آتا ہے)
مستانہ ۔ بس زبان تھام بے زیادہ بک بک نہ کر بے ادب بے وفا بے شرم بے خطر کیا سمجھ کر تو نے مجھ کو مسافر کہا کچھ تیرا اس میں عذر اپ کے نئیں چلے گا اگر پیش سختی سے آؤں مت سمجھیو بھٹاں سر اڑا دو لگا ۔
(طفیل اور مرید غور سے مستانہ کو دیکھتے ہیں) ۔
بالو ۔ آں ..... میں بنفسِ نفیس کچہری وچ بہ ہمراہی کار جانا چاہندا آں میں ...... تسی میرے خواب ہائے شکستہ نئیں سمجھدے آپا جی .... نہئیں سمجھ سکدے ۔
(آپا بازو گھسیٹ رہی ہے طفیل اپنی قمیض کے کف سے اپنے آنسو پونچھتا ہے ۔)

(کٹ)

سین ۔ ۸ ـــــــــ آؤٹ ڈور ـــــــــ کچھ دیر بعد

جمال دین کار کو لے کر رنگ محل کے (Area) میں داخل ہوتا ہے کار کچھ فاصلہ چلتی ہے پھر پرویز کہتا ہے ۔)
پرویز ۔ یار ذرا ایتھے اک منٹ لئی کار کھڑی کریں میں کجھ چیزاں خریدیاں نیں ۔
(جمال کار روکتا ہے پرویز اتر کر بازار کے برآمدے میں جاتا ہے پھر دوکان میں داخل ہوتا ہے ۔)

(کٹ)

سین۔ ۹ ـــــــ ان ڈور ـــــــ دن

(ٹی سٹال پر طفیل بیٹھا سلائی کر رہا ہے پاس ہی حاتم سائیں بیٹھا ہے اس وقت اس نے سادہ سی شلوار قمیص پہن کر سر پہ ٹوپی لے رکھی ہے)

حاتم ـ شاہ جمال دے عرس تے مینوں جنی آمدنی ہوئی سی میں ساری ونڈ دتی کھلوتے پیسہ ساری ـــ او سے ویلے۔

طفیل ـ اچھا ـــ

حاتم ـ اللہ دیاں قدرتاں نے میں او تھے ویکھیاں ایس واری ـــ تینوں پتہ ای اے میں مڈھ قدیم منگتا آں ـــ

دولتے ـ اوہ تینوں ثواب دا کم سمجھدے گی ـ چل لگ اگے خرابا تیا۔

طفیل ـ ناں آپا جی او تھے نا لیجانا توپ اگے میں خود کجھ کر داہاں۔

بالو ـ (ڈر کر) چھوٹی کول جی ـــ شائستہ خانم دلبری کول جی۔

دولتے ـ چل اچھا وڈی کول چل ـ اوہ آپے سیا پا کرکے سارے محلے نوں اکٹھا کرے سی۔ چل

بالو ـ اوہناں دوناں وچ جذبۂ رحم نئیں ہیگا آپا جی.... اوہ اس مسئلے نوں کسی ہور نکتۂ نظر توں ویکھین گیاں جی۔

دولتے ـ وڈی توں اجازت لئی سی۔

بالو ـ اوہناں توں لئی سی جی اِک چٹے کاغذ تے۔

طفیل ـ باہنہ تے چھڈ دیو آپا جی۔

دولتے ـ تے چھوٹی کولوں

بالو ـ اوہناں کولوں وی دستخط کرائے سن خالی کاغذ تے۔

دولتے ـ چل سدھی طراں بہانے نہ بنا۔ اگے لگ میرے اکو میرا مہر امیری اکھاں دا تارا ماں باپ دے دل دا سہارا۔

بالو ـ آپا جی تہاڈے وچ وی جذبۂ رحم نئیں مطلق ...... رتی بھر.... میں جو کجھ کیتا اے ترقی واسطے کیتا اے........ کامیابی واسطے شہرت واسطے آپا جی......

میں شائستہ دلبری خانم نوں چوہدری رحمت اللہ جیسی نجیتہ و شاندار کوٹھی بنوا کے دینا چاہندا

طفیل ۔ہاں کا ہنے نیں تسی بیٹھو تاں باؤ جی (کپڑے سے صاف کرتا ہے) کرسی تے بیٹھو اتھے

دو لتے ۔ بول بد بختا احمقا..... تیرے دل وچ کی سمایا ۔

بالو ۔ (ہاتھ جوڑ کر) جس روزِ روشن توں رحمت اللہ دا لونڈ نکلیا اے آپا جی مَیں اک لحظہ...... اک لمحہ سر مبارک نوں تکیہ تے نئیں رکھیا..... میرا بانڈ مطلق نئیں نکل سکدا سی جی..... ایہہ میتوں بونڈ نکلوانا پیا جی اک ہور طریقے نال جی ۔

طفیل ۔ تاں ہن تسی بھین بچے روؤ گے باؤ جی سائے دور

بالو ۔ بھائی طفیل دفتری نیاز محمد دی تیسری دختر رابعہ بہہ چہرہ داغ ہائے چیچک پچھلی جنگ مِ چ بیوہ ہو گئی سی۔ اوس دے شوہر نوں بہادری دے کارنامہ ہائے دکھان لئی ڈیڑھ مربع ملیا سی ڈیڑھ مربعہ بھئیں وچ...... تے نیاز محمد صاحب ۔ رابعہ بیگم دے عقد ثانی دی فکر وغیرہ وچ لگے سن ۔

دو لتے ۔ (اپنے سینے پر دو تہڑ مار کر) ہائے ہائے وے بھیڑی بوتھی والیا توں بیوہ نال نکاح پڑھوایا اے ماتا داگی بیوہ نال ۔

بالو ۔ اوس دے تن نابالغ بچے وی ہن جی.... مَیں ثواب دا کم کیتا اے جی ۔

دو لتے ۔ (دو لتے بالو کا بازو پکڑ کر) چل مَیں تینوں شائستہ کول لے چلاں ۔

حاتم ۔ بھا طفیل جدوں قوالاں دی پارٹی بدلی تے خلقت نے قوالاں نوں پیسے دتے تے ساڈی ٹول تے اندر باہر کھپ پا دتی کر بھلا ہو بھلا..... دیندیاں دی کھیر ۔

طفیل ۔ میں جی جاؤں عرس تے اوتھے تے بڑیاں رونقاں ہندیاں آں ۔

حاتم ۔ جرور جائیں اوتھے میتوں اکھیاں ملیاں اپنی اوقات پچھان آلیاں خریا تینوں کی کجھ مل جاوے ۔ ؟

طفیل ۔ ملو..... ملو میتوں کا ہنے نئیں ملو !

حاتم ۔ اوس ویلے بھائی طفیل مَیں اوس بڈھے فقیر کول بہہ کے صدا لگائی۔ ساڈے کول مزار ولوں اک بندا آیا۔ پیراں وچ ملتانی کھُسہ ۔ تیڑ تے ریشمی چادر لمبے وٹاں آلی ۔ چٹا کرتہ کڈھیا ہویا ۔ نواباں دا نواب ۔ اوہ ساڈے ول بندا آیا

طفیل ۔ پھیر کوئی چوہدری رحمت اللہ برگا ہونا اے ۔ سوکھا جیہا ......

حاتم ۔ میں اوچی آواز لگائی سخی دے چوبارے دیاں خیراں دین والے وے کا لجے ٹھنڈ بنی رہوے ۔ نین پراں دی خیر ۔

طفیل ۔ اِک خلقت جاندی آ ۔ شاہ جمال دے عرس تے میلہ لگدا اے وڈھا ۔ پچھلے سال میں وی گیا سی آمنہ دی بی بی نوں لے کے ۔

حاتم ۔ میری گل سن بھا طفیل ۔

طفیل ۔ سُن داں سن داں سنی تے جاندا آں .....

حاتم ۔ اوہ گھروں سوکھا ساڈے کول آیا تے بابے ہوراں نوں جھیڑا گوڈیاں تے سر رکھ کے بیٹھا ہویا سی اٹھا کے ۔ پنج روپے دا نوٹ دِتا کھڑ کھڑ کردا نواں نوٹ ۔

طفیل ۔ نواں نوٹ ۔ اوہیں مخول کرن ڈیہا ایں توں پ: پنج کھڑے کو دیندا آں ...... ایہیں ۔

حاتم ۔ بابے ہوراں گھوری وٹ کے ویکھیا تے نوٹ نہ چکیا گوڈے توں ۔

طفیل ۔ دے تاں کی بیٹا کہیا ایں ۔

حاتم ۔ کھسے آلے نے پنج دا نوٹ چُک لیا تے دس روپے دا چلک چلک کردا نواں نوٹ اوہدے اگے کیتا بابے ہوراں نظر پٹ کے ویکھی تے منہ پراں کرالیا ۔

طفیل ۔ انج ہونا اے .... ہور کی ۔

حاتم ۔ میں اوچی صدا لگائی سخی دا خزانہ بھریا رہوے سخی دا تانے سو روپے دا نوٹ کھیسے وچوں کڈھ کے بڈھے دے منہ اگے کیتا ہن بابے ہوراں اُٹھے اپنی چادر جھاڑی تے کس کے سخی دے منہ تے چپیڑ ماری ۔

(طفیل کے منہ پر تھپیڑ مارتا ہے ۔)

طفیل ۔ (جلدی سے گال پر ہاتھ رکھ کر) پر کاہنوں ؟ کاہنوں ماری چپیڑ

حاتم ۔ بابا بولیا اوئے شیخی کھوڑا یا اوہدے رزق دی شیخی کھلاردا پھردا ایں جے میں منگنا ہووے تے اوہدے کولوں نہ منگاں جس دے خزانے کدے مکدے نیں ....

میں تیرے جیئے لوکاں اگے ہتھ پھیلاواں ۔ بھکاری بھکاری کولوں منگے لعنت !

طفیل ۔ سونہہ کھا ہجا حاتم ۔ سونہہ کھا ۔

حاتم ۔ سچی رب دی سونہہ بابا کہن لگا میں کوئی منگتا نہیں چھابہ لاوندا آں جدوں

ایس پیٹ دے دوزخ جناں ہو جاندا اے تے فیر ایتھے آگے مبہ رہنا......
میں اوسے ویلے اپنا کٹوراُ او تھے ای سُٹیا ساری کمائی ونڈ دتی عرس دی۔
طفیل ۔ لے دسے تاں کلاں دیاں گلاں کرن ڈیا اے اج توں خریا آنہ ادھار نہ
دلویں کسے نوں۔
حاتم ۔ اوس ویلے اک رِیڑھا آکے رُکیا پوڑیاں کول۔ کوئی نیا ج پکا کے بیائے سی
تن دیگاں۔ رِیڑھے والے آواج دِتی بھئی ہے کوئی پانڈی دیگاں لوا دیوے ۔
میں نس کے پہنچیا تے تنوں دیگاں کلیاں او تے پہنچائیاں ۔
(فاصلے سے مستانہ آواز لگاتا ہے)
مستانہ ۔ بس بس زبان کو تھام ۔ پاجی غنڈے نمک حرام ۔ مت بکنا اب کفر کلام۔ جاجا
بھاگ بھاگ تمام ۔
(حیران ہوکر طفیل اور حاتم ادھر دیکھتے ہیں۔)

(کٹ)

سین۔ ۱۰ ــــــــــــ ان ڈور ــــــــــــ دن

(عالیہ اپنے پلنگ پر پیٹ کے بل لیٹی ہے دونوں ٹانگیں پیچھے اٹھا
رکھی ہیں ایک ٹانگ پر تکیہ بندھا ہے ایک کہنی پر ہے دوسرے
میں فون ہے وہ ساتھ ساتھ فون کرتی ہے ساتھ ساتھ تپائی سے فروٹ
جوس اٹھا کر پیتی ہے۔)
ایلا ۔ اچھا پہلے تے تسیں اس قدر کیئرلیس او کہ رنگ محل جیہے بازار وچ دھیان نال ڈرائیو
نہیں کردے ہن آپریشن توں گھبرارئے او ۔ بھئی Doctor knows the best
... اوہ جاندا اے ۔ جے اوہ سمجھے گا کہ پلستر ٹھیک رہے
گا نے بُ۔ ر جے اوہ سمجھے گا کہ آپریشن ٹھیک اے تے آپریشن جی...... ؟
۔ جی جوس پی رہی آں ..... بہت گرمی اے باہر ؟ اچھا ۔ ایتھے اندر
تے محسوس نہیں ہو رہئی ۔ کوکب دا کی حال اے ؟ میں آواں گی ۔ آواں

گی۔ تُسی ہر وقت مینوں مس توکلی ہون دا احساس نہ دلایا کرو۔ ایلا..... کہو ناں
۔ صرف ایلا.......

(وقفہ جیسے ادھر سے کسی نے اس کا نام لیا ہو۔ ہنستی ہے۔ ہنستی چلی جاتی
ہے اس وقت سیکو جی داخل ہوتی ہیں۔)

سیکو ۔ کس دا فون اے ایلا ؟

(ایلا فون بند کر کے)

ایلا ۔ کسی دا ۔ ؟ فون سی۔

سیکو ۔ فیر وی کسی دا مطلب کس دا فون سی۔

ایلا ۔ تُسی اور ڈیڈی مینوں اپنی ہر گل دس دیندے او کوئی ؟

سیکو ۔ اسی ماں باپ آں ایلا ۔ کجھ گلاں ساہنوں بھید رکھنیاں پیندیاں نیں ۔

ایلا ۔ اسی بچے آں کجھ گلاں ساہنوں بھید رکھنیاں پنیدیاں نیں

ماں ۔ تینوں ہو کی گیا اے ۔

ایلا ۔ کجھ نئیں ۔

ماں ۔ تے ایہہ پیپر کیوں ینیا اے ؟

ایلا ۔ موج آگئی سی ..... ایدر آؤ امی جی ۔ ایدر

(ماں پاس آتی ہے۔)

ایلا ۔ ایتھے بیٹھو میرے کول ایتھے ....

(ماں کی گود میں سر رکھتی ہے۔)

ایلا ۔ سچ سچ دسنا اک واری ۔ تہاڈوں ڈیڈی نال محبت اے کہ ڈیڈی دی بخشی ہوئی
دولت سیکورٹی ۔ آسائش نال .... سچ دسنا ؟ ۔

(کیمرہ سیکو کے چہرے پر آتا ہے وہ حیران ہے۔)

(کٹ)

سین - ۱۱ ــــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ــــــــ دن

طفیل ۔ تاں توں ہن کم کرن لگ پیا ایں، منگن نہیں جاندا سڑکاں تے دے تاں کداں دیاں گلّاں کردا ایں

حاتم ۔ (گلے سے تعویذ اتار کر) ایہہ دیکھ ایہہ تعویذ بھرا بھرا طفیل.....

طفیل ۔ تویت اے چاندی دا.... اک واری آمنہ دی بی بی لٹی بی بنوا کے لیا سی ایں ایک تویت ایہو جیہا ۔

حاتم ۔ تویت نہیں میری کمائی دا پہلا پنج روپے دا نوٹ اے میں اینویں چاندی دے تویت وچ مڑھا کے پا لیا اے ..... ہر گھڑی سینے نال لائی پھرنا مِتاں بھل کے صدا نہ لگا بیٹھاں کتھے ۔

(اس وقت جمال دین اور پرویز آتے ہیں جمال دین کے ہاتھ میں کیک اور مٹھائی کا ڈبہ ہے پرویز ایک بغل میں بیساکھی لے کر داخل ہوتا ہے جمال دین نے خوش دلی سے پرویز کے کندھے کو سنبھالا دے رکھا ہے اور گاتا آتا ہے ۔)

جمال For he is a jolly good fellow

اسلام علیکم بھا حاتم (جپھی ڈال کر) اینہاں چر لبھے رہیا ایں ! اسلام علیکم طفیل جی

حاتم ۔ اسی کوئی ویلے تھوڑی ہیگے شاہ جمال دی برکت نال کم کار تے رئی دا اے ۔ ہُریاں دو ڈتاں بڑیاں برکتاں ۔

جمال ۔ تے اوہ منگن آلا کم ۔ اوہ چھڈ دتا ؟

حاتم ۔ بزرگاں دی نظر سوّلی ہو گئی آپے کم چھٹ گیا اوہ چندرا ۔

جمال ۔ لے ایسے خوشی وچ اک جپھی ہور پا ۔ بہہ جاؤ پرویز صاحب پلیز بلا تکلف بہہ جاؤ

(حاتم اور وہ بغل گیر ہوتے ہیں) ۔

طفیل ۔ اج تُو کدروں آ گیا ایں ۔ ان تے کل دا کی حال وا ؟

جمال ۔ منگل نوں میرا آف ڈے ہندا اے آفٹر نون وچ ..... پچھلے در منگل تے میں میٹنی ویکھن چلا گیا ساں ۔ اینج میں کہیا بیلیاں کول چلنا چاہی دا ۔

طفیل ۔ جمعے نوں ادھی چُھٹی نہیں ہندی تینوں ؟

جمال ۔ جھتے توں اوہناں دے مہمان آؤندے نیں بہت ساری گڈیاں دی لوڑ ہندی اے۔
(حاتم پیچھے پیچھے مستانہ کے پاس چلا جاتا ہے۔)
طفیل ۔ (پرویز سے) باؤجی ایہہ اج تاریخ کی اے بھلا؟
پرویز ۔ ستمبر دی پنج تاریخ اے۔
طفیل ۔ تاں پھر اج تاں میری سالگرہ اے بھا جمال.... تینوں پتہ ہونا اے تاہیوں
توں ایہہ ڈبے لیایاں ایں مٹھائی دے۔
جمال ۔ (قدرے گھبرا کر) نہیں یار تیرے جنم دن دا تاں مینوں پتہ نہیں سی پر کل پارٹی سی
توکلی صاحب دے... بہت چیزاں بچ گیاں...... تے بیگم صاحب کہن لگے
ایہہ کیک تے مٹھائی توں لے جا جمال دین ۔ پرویز صاحب ایہہ ٹانگل اے
میرا دوست۔ تے ایہہ پرویز صاحب نیں ویلفیئر آفیسر ساڈے۔
طفیل ۔ سلام علیکم۔ میں تاں پہلاں سلام کیتا سی جدوں ایہہ ٹرے آندے آ۔
پرویز ۔ سالگرہ مبارک ہووے جی..... ساہنوں تے کجھ چاہ وغیرہ کرنی چاہی دی
اے موم بتیاں مل جان گیاں کتھوں؟
طفیل ۔ نال ای کھوکھا اے۔ بشیر دا سارا سامان رکھدا اے مٹی دے تیل توں لے کے پلاسٹک دے
بندیاں تک۔ میں اجے کل رہن لیا کے دتا اے آمنہ دے گھر۔
جمال ۔ (خوشی کے ساتھ) پنے گیا تے پنے آیا۔ تہانوں جلدی تے نہیں پرویز صاحب۔
پرویز ۔ بالکل نہیں
جمال ۔ باقی لوگ کتھے نیں خلیفہ... (آواز دیکر) جناب خلیفہ بن صاحب چاہ بناؤ
آکے اسی دی سالگرہ منان لگے آں۔

(کٹ)

سین ۔ ۱۲ ــــــ ان ڈور (دلبری کا گھر) ــــــ

(ایک تنگ گلی۔ کیمرہ چق والے مکان کے سامنے آتا ہے اور چق پر رکتا ہے اندر سے صرف آوازیں آتی ہیں کوئی کردار سامنے نہیں۔)

بالو ۔ (صرف آواز) شائستہ دلبری خانم جی تسی میری عرض سنو جی ۔ میرے کن پکڑ والٹو جے میں دوبارہ شادی کراں جی ہائے میں مرگیا جی (اس وقت کونڈی ڈنڈے کا ڈنڈا چق سے باہر نکل کر گرتا ہے) میں ہرگز محبت لئی شادی نہیں کیتی جی .... میں ترقی کرنا چاہنا آں جی ...... میں چوہدری رحمت اللہ صاحب دی طراں اک پریس آنسٹ ولیتھو کھولنا چاہنا ۔ ہن نہ مارو جی ۔ خوفِ خدا کرو .... جی (اک چمٹا چق سے باہر زور سے گرتا ہے) آمر گیا میں ...... میں مسکین یتیم و لاوارث آں شائستہ دلبری خانم جی .....

(کٹ)

سین ۔ ۱۳ ————— ان ڈور (ٹی سٹال) —————

(اس وقت ٹی شاپ پر گہما گہمی ہے بین سٹال پر چائے بنا رہا ہے۔ پرویز کیک پر موم بتیاں لگا رہا ہے۔ بشیر بھی آچکا ہے ایک کرسی پر آپا دولتے بیٹھی ہے۔ لیکن اس کا موڈ آف ہے ۔ ایک کرسی پر پہلوان دودھ بیچنے والا بیٹھا ہے)

پرویز ۔ تہاڈی کنی عمر اے بھائی طفیل ۔

طفیل ۔ آہنہ توں کوئی دو تن سال وڈا ہوواں گا ۔

پرویز ۔ میں سوچیا سی اونیاں ای موم بتیاں لاواں جنے سالاں دے تسی ہوئے اج ہو گئے او ۔

جمال ۔ بائی پچیس موم بتیاں لا دیو پرویز صاحب (طفیل کو ایک طرف لیجاتا ہے) گل سن ماما ٹفل ہن کنٹری دی عزت تیرے ہتھ اے ۔

طفیل ۔ کداں ؟

جمال ۔ جس ویلے موم بتیاں لگ جان گیاں ۔ اسی سارے تینوں لے کے کیک دے آلے دوالے کھڑے ہوواں گے توں اک ساہ وچ اکھاں میچ کے ساریاں بتیاں بجھانیاں نیں ۔

طفیل۔ ہے ناں پاگل رہنے دے تاں کنیاں سوچیاں لگن ڈیہاں بجھانیاں کا پتے آ۔
جمال ۔ باؤ پرویز کی سمجھن گے ساہنوں ایہناں دی پتہ نہیں۔
طفیل۔ بجھا لئوں ۔ بجھا کا ہتے نہیں لئوں۔
جمال۔ جدوں اسی تالیاں ختم کر بیٹے توں ایس طرحاں جھک کے کہنا اے
حاضرین میں آپ سب کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ آپ نے میری سالگرہ
میں شرکت کی۔
طفیل۔ توں نہیں کر سکدا ایہہ تقریر ..... بھا جمال۔
(پرویز فاصلے سے)
پرویز۔ بڑا خوبصورت کیک اے (طفیل اور جمال پاس جاتے ہیں) جمال دین بھائی
اج دا دن بڑا یادگار ہووے گا۔
جمال۔ تسی تھکے تے نہیں پرویز صاحب۔
پرویز۔ مینوں تے بھل وی گیا اے کہ میرا کدی حادثہ ہویا سی۔
طفیل۔ ایہہ پان دا پتہ کی بنیا وا آ کیک تے۔
جمال۔ پان دا پتہ نہیں دل اے دل۔
طفیل۔ دل،
پرویز۔ ایہہ دل دا سمبل اے۔ شاید ایہہ مس توکلی دا آئیڈیا ہووے۔
طفیل۔ تاں اہدے وچ آ تیر کیوں کھبیا آ ... جمال دیا۔
(طفیل کیک کو دیکھتا ہے کیمرہ پرویز اور طفیل سے ہو کر کیک پر جاتا
ہے۔ اسے کلوز اپ میں لیتا ہے)

(کٹ)

سین ۱۴ ———— ان ڈور (دلبری کے گھر کا بیرونی آنگن) ———— شام

(چق اٹھا کر بابو علم دین باہر نکلتے ہیں قمیض پھٹی ہوئی ہے سر کے بال
پریشان ہیں۔ بازو ادھڑا ہوا ہے کیمرہ انہیں کس مپرسی کی حالت میں

دُور تک جاتا ہوُا دکھاتا ہے)

(ڈزالو)

سین ۱۵ ـــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ـــــــ شام

(اس وقت ٹی سٹال پر خوب جھنڈیاں غبارے لگے ہیں۔ بتن جمال دین پرویز مستانہ اور حاتم نے گوٹے والی کاغذی ٹوپیاں پہن رکھی ہیں۔ ایک میز پر کیک کے اوپر بائیس موم بتیاں جل رہی ہیں۔ آپا دولتے گوٹے کناری والا دوپٹہ پہنے طفیل کو ذرا جھورا سا بناتے ساتھ لئے کھڑی ہے۔ سب لوگ کیک والی میز کے پاس کھڑے ہیں)

ـــــــ سب گا کر ـــــــ

Happy birthday to you
Happy birthday dear Tofel
Happy birthday to you

سب تالیاں بجاتے ہیں۔ پھر طفیل آنکھیں بند کر کے موم بتیاں بجھاتا ہے اس منظر سے کیمرہ پین کر کے نورن کو آتا ہوُا دکھاتا ہے ہاتھ میں چھوٹی سی ٹوکری ہے۔ اس دوران سب موم بتیاں بجھ چکی ہیں صرف ایک موم بتی روشن رہ جاتی ہے۔)

نورن ۔ کیوں اے بُڈھے تُو تو کہتا تھا دوکان بند کر کے سیدھا گھر آیا۔ یہ سیدھا گھر ہے تیرے یہ سب کون ہیں۔

طفیل ۔ دوست ہیں۔

نورن ـــ دوستوں نے کھا لیا ہیں گلچھرے اُڑانے کو ہر وقت موجود۔ کیوں اے مستانے پھر آگیا تو مفت خورے (اب حاتم اور مستانہ کھسکتے ہیں)

کھسکو اب نیکی آئی اور بدی بھاگی۔ تو بھی جا مشٹنڈے۔

نورن ۔ کچھ تجھ کو ہی طفیل پیارا نہیں ہمارا بھی پڑوسی ہے (چھکو سے لڈو نکال کر وسب منہ میٹھا کرو ....۔ لے طفیل دو تیرے .... دو جمال کے۔

بنّن ۔ کس بات کے لڈو بانٹتی پھر رہی ہے ۔

نورن ۔ اپنی آمنہ کی منگنی ہو گئی ۔ ادھر ہی سے تو آ رہی ہوں ۔ واپڈا میں ملازم ہے لڑکا ۔ اپنے جمال جیسا لگتا ہے ۔

سب ۔ آمنہ کی منگنی ہو گئی ۔

نورن ۔ تو اور میری منگنی کے ہیں ۔ چٹ پٹ فیصلہ ہوا ۔ کسی کو اطلاع ہی نہیں دی آمنہ کی بی بی نے ۔

(اب سارے کے سارے چپ چپ الگ الگ سیٹ پر بیٹھ جاتے ہیں ۔ جیسے سانپ سونگھ گیا ہو ۔ صرف نائفل شرمندگی کے ساتھ کیک کاٹ رہا ہے ایک موم بتی روشن ہے ۔ جمال دین پرویز کو سگریٹ آفر کرتا ہے اور پھر ماچس سے اُس کی سگریٹ جلاتا ہے ۔)

آپا ۔ چل میں اُس بھیڑی ٹوہتی والی آمنہ دی بی بی نوں پچھاں کس طراں اوس منگنی کر چھوڑی آمنہ دی ساہنوں پچھیوں لبغیر چل آ بھین نورن ۔

طفیل ۔ تسی رہن دیو آپا جی ۔

نورن ۔ میں ذرا آمنہ کے گھر سے ہو آؤں ۔ بڈھے تو اس قابل بن کر دکان چلا سکے ۔ سب کان کھول کر سن لو اب اُدھار دھار نہیں چلے گا ۔ کل سے نورن دکان پہ بیٹھے گی ۔ سب کام نقد ہو گا نقد ۔ ۔ ۔ ۔

چل آ آپا دولتے ۔

دولتے ۔ چل میں اُس شہدنی دا گل کپاں ۔ کرکڑ کتھے تے انڈے کتھے مرن جو گی ۔ چل آ میرے نال ۔ محلے والیاں تول پچھے بغیر منگنی کیتی کیوں چل ۔

طفیل ۔ بھین نورن ۔ ایہہ کیک دا ٹکڑا لیجا آمنہ دی بی بی وا سطے ۔

نورن ۔ کیا ہے ۔

طفیل ۔ کیک دا ٹکڑا اسے معمولی جیہا دل بنیاں واں او تے ۔ ۔ ۔ ۔

(رومال میں کیک کا ٹکڑا دیتا ہے ۔ کیمرہ دل کا ۔ دکھاتا ہے)

خلیق ۔ ہم سالگرہ منا رہے تھے طفیل کی کیا رنگ میں بھنگ ڈال دیا ۔

نورن ۔ تو مناؤ سالگرہ ۔۔ میں نے منع کیا ہے ۔ صرف حساب نقد چلے گا ۔ میں

سب حساب آکر چیک کروں گی ابھی۔

دولتے۔۔۔ میں پچھے سال اُس باندری توں ابہہ کی دھروکیتا سو بیٹھے بٹھائے۔

(نورن اور دولتے جاتی ہیں۔ سب چُپ چپ علیحدہ علیحدہ بیٹھے ہیں آہستہ آہستہ عقب میں گانا لگتا ہے۔ Happy birthday to you ایک موم بتی جل رہی ہے ٹائنفل آنکھیں بند کر کے اکیلی موم بتی بجھاتا ہے پہلے آہستہ پھر لمبا سانس بھر کر ایک آنسو اس کی آنکھ سے نکلتا ہے کیمرہ بجھی موم بتی پہ آتا ہے۔)

(اکٹ)

کردار

چوہدری رحمت اللہ ــــ شہریار ٹریول ایجنسی کا مالک

جمال دین ــــ توکلی صاحب کا ڈرائیور

ایلا توکلی ــــ نوجوان ماڈرن لڑکی

پرویز ــــ ویلفیئر افسر

سیکو جی ــــ توکلی کی ان پڑھ فیشن ایبل بیگم

توکلی ــــ امیر نودولتیا

طفیل دوآبیا ــــ رفوگر

بیٹن ــــ ٹی سٹال کا مالک

شہریار ــــ منیجر

سین ـ ۱

ان ڈور (شہریار ٹریول ایجنسی) ـــــــــــــــ دن کا وقت

(یہ رحمت اللہ کا پوش دفتر ہے اس میں ایک دیوار پوری شیشے کی ہے جس
کے آگے اس وقت پردہ ہے۔ رحمت اللہ کی پُشت پردے کی طرف ہے۔
دفتری میز کے سامنے کی طرف انٹرکام کا سپیکر لگا ہے جس پر اس وقت طفیل
اور شہریار کی گفتگو آ رہی ہے۔ رحمت اللہ خود سے سپیکر پر آنے والی آواز
سُن رہا ہے)

طفیل۔ (آواز) مجبوری آ... کہندے نہیں مجبوری آ تاں میں کٹڑی چھڈ کے جدہ جانا
چاہندا آں۔ چاہے کتے ہور بھیج دیو۔

شہریار۔ (آواز) سیلباہٹر صاحب! اوہ تھے تے عورتاں آج کل گاؤن پہن دیاں نیں سی
کیا کروگے لمبے گاؤن۔

طفیل۔ (آواز) ہے ہے نا کملا۔ سی کا ہتے نہیں لٹوں ہیں تاں جھاڑو بی
دے سکدا ایں۔

شہریار۔ پاسپورٹ بنوایا جے تُسی اپنا؟

طفیل۔ درخواست تاں دتی ہوئی اے۔ پر درخواستاں دا کی اے، لکھاں ای بندے
دیندے ایں درخواستاں ہر روز۔ پاسپورٹ تاں میں نہیں جی بنوایا۔

شہریار۔ سولہ ہزار روپے لگن گے طفیل صاحب۔

طفیل۔ کِنّے؟

شہریار۔ (آواز) پورے سولہ ہزار ایڈوانس۔ فیر پاسپورٹ ویزا سب ساڈی ذمہ داری

(اس وقت رحمت اللہ اُٹھتا ہے تھوڑا سا پردہ کھول کر باہر دیکھتا ہے وہاں
منیجر کی سیٹ کے پاس طفیل درزی بیٹھا ہے۔ اب کیمرہ بیرونی دفتر میں آتا
ہے اور شہریار اور طفیل کی گفتگو کو براہِ راست کور کرتا ہے)

طفیل۔ دے تاں کداں دیاں گلاں کرن لگا وا۔ میرا بھتیجا اجے پچھلے مہینے گیا اے کویت
کلّ اس دے پنج ہجار لگے.... ٹکٹ سمیت۔
شہریار۔ دیکھیئے آپ ہمارا وقت ضائع نہ کریں۔ دیکھتے کتنی لمبی قطار انتظار کر رہی ہے۔
(اس وقت کیمرہ چھ سات لیبر قسم کے لوگ جو بنچ پر بیٹھے ہیں ان کو پین
کرکے دکھاتا ہے اب مینجر کی میز پہ رکھے ہوئے انٹرکام میں سے رحمت اللہ
کی آواز آتی ہے)
رحمت: شہریار صاحب اس ٹیلر ماسٹر کو میرے پاس بھیجو۔
شہریار۔ ٹیلر ماسٹر صاحب تہانوں اندر صاحب بُلا رئے نیں۔
طفیل۔ (اُٹھ کر) کدروں جاواں میں ایتھے تے شیشے ای شیشے آ۔
شہریار۔ ادھر سے چلے جائیں اور knock کر کے اندر داخل ہوں۔
طفیل۔ ہے ناکملا۔ مینوں نہیں پتہ کھلا دفتراں نچ کداں جائی دا۔

(کٹ)

سین ۲ — اِن ڈور (پرویز کے گھر کا آنگن) — دن

(ایلا اور پرویز چارپائی پر پاس پاس بیٹھے ہیں اور دونوں بے تحاشہ ہنس
رہے ہیں پرویز کے پاؤں پر پلستر بندھا ہے)
ایلا۔ ایہہ سب گل تسی دلوں بنائی اے۔
پرویز۔ سچ اے خدا دی قسم۔ جس وقت میں بیگم صاحب دا ناول لے کے چوہدری رحمت اللہ
صاحب دے بیڈ روم وچ گیا تے کی ویکھنا۔ جراباں.... مفلر۔ گرم ٹوپی
لگا کے دو کمبل اوتے لے کے بیٹھے ہوئے نیں چوہدری رحمت اللہ صاحب
تے کنبی جاندے نیں۔ نچاں آن ڈیا نیں بڑا حال۔
ایلا۔ ہائے نہیں۔
پرویز۔ سچی۔ تھرتھری چھٹی ہوئی۔ میں کیہا سر ائر کنڈیشنر بند کر دواں تے کہن لگے
بخردار ہتھ نہ لگائیں خراب ہو جائے گا۔ اس نوں صرف مستری آکے بند کرے گا۔

ایلا ــ اینی سردی تے نہئیں ہندی ائیرکنڈیشنر وچ۔ تسی مبالغہ کر رئے او۔

پرویز ــ چھوٹے جئے کمرے لئی ہنج ٹن دے ائیر کنڈیشنر وچ تے مفلر ٹوپی جراباں پانیاں پیندیاں نیں۔ میری اپنی تھرتھری چھٹ گئی سی پندرہ منٹاں وچ۔

ایلا ــ تہانوں عادت نہئیں اے ناں ائیر کنڈیشنر دی۔

پرویز ــ ہاں ایلا... مینوں عادت نہئیں اے...

(دُکھ کے ساتھ اُٹھتا ہے اور ذرا لنگڑا کر چلتا ہے)

ایلا ــ خدا دے واسطے چھوٹی چھوٹی گلاں تے سیریس نہ ہو جایا کرو۔

پرویز ــ (کچھ فاصلے پر) اسی دوویں تھوڑی دور تک خوب چلنے آں فیر تہاڈا ایکپرینس میرا تجربہ ساہنوں اکٹھے چلن نہئیں دیندا۔ میں لنگڑا ہو جانا ایکدم۔

ایلا ــ (پاس آکر) پرویز!

پرویز ــ جی۔

(نگاہیں جھکائے ہوئے)

ایلا ــ تُسی ضرور سمجھدے ہووگے کہ... ایہہ بڑی مشکل سچویشن اے...

بہت مشکل، تہانوں میری Sincerety تے یقین ای نہئیں آنا چاہیدا۔ ایہہ بڑا نیچرل اے۔ لیکن میں سمجھدی آں کہ... تُسی ہمیشہ میرے توں Superior (رہوگے

پرویز (غصے سے) کس طرح.... تُسی مینوں بچہ سمجھدے او...

ایلا ــ کوئی دولت اینی امیر نہئیں ہندی کہ اوہ کسی آرٹسٹ دا مقابلہ کر سکے... آرٹسٹ ملک دا سب توں قیمتی سرمایہ ہُندا اے۔

پرویز ــ ایہہ سب کہن دیاں گلاں نیں ایلا۔ اخباراں وچ لکھن دیاں... افسانیاں دیاں گلاں۔

ایلا ــ پرویز میں تہانوں کنی کو چھوٹی لگنی آں۔

(کندھے پر ہاتھ رکھ کر)

پرویز ــ کدی کدی بہت... کدی کدی بالکل نہئیں... ایہو میری بدنصیبی اے...

ایلا ــ رحمت اللہ صاحب۔ مفلر۔ ٹوپی۔ جراباں... دو کمبل (دونوں ہنسنے لگتے ہیں۔)

(کٹ)

سین ۳ ———— ان ڈور (شہریار الجنبی) ———— کجھ دیر بعد

(اس وقت رحمت اللہ اپنے دفتر میں موجود ہے۔ ڈاڑھی لگی ہے۔ چہرے پر سیاہ عینک ہے۔ بڑے رُعب داب سے سوٹ پہن کر بیٹھا ہے سامنے طفیل درزی بیٹھا ہے۔ وہ بار بار پن کُشن سے کامن پن نکال کر دیکھتا ہے اور دانت میں پھیرتا ہے۔ حتیٰ کہ رحمت اللہ پن کُشن اُس کے سامنے سے اُٹھا لیتا ہے)

رحمت۔۔ اچھا تے آمنہ دی منگنی ہو گئی۔۔۔۔

طفیل۔۔ آمنہ دی بی بی دا تاں کھیاں سی میری وَل پر برادری نیں جوڑ پا کے منگنی کرائی آ انکل۔

رحمت۔۔ چوہدری رحمت اللہ صاحب۔

طفیل۔۔ وسے تاں مینوں ایہہ ناں تاں مونہہ ای نہئیں چڑھدا۔

رحمت۔ تے توں ہُن ملکوں باہر جانا چاہندا ایں طفیل درزی۔

طفیل۔ تاں میں ہُن ایتھے کی کراں بھار رحمت اللہ؟

رحمت۔ چوہدری رحمت اللہ۔

طفیل۔۔ ہاں جی چوہدری رحمت اللہ صاحب۔

رحمت۔ تیرے کول سولہ ہزار روپیہ ہیگا۔؟

طفیل۔۔ سولہ ہزار؟ میں آمنہ دیاں ٹُوماں واسطے ترن ہجار جوڑیا ہویا آ۔ اوہ میں تینوں دے دواں چوہدری صاحب۔

رحمت۔ ترن ہجار نال تے توں کراچی نہئیں اپڑ سکدا شرافت نال۔

طفیل۔۔ ہچھا؟۔۔۔ پر آمنہ دا بھائی تے مینوں ترن سو روپے لے کے کراچی گیا سی پچھلیاں گرمیاں۔

رحمت۔ اوہ پچھلیاں گرمیاں سن۔ نالے جان والا آمنہ دا بھائی سی۔ ہُن کوئی نہئیں جا سکدا سفر وچ ناواں خرچ ہوندا اے ناواں۔۔۔

طفیل۔ ایہہ تاں توں شنیت ٹھیک کہندا ایں۔

رحمت۔ سولہ ہزار ہون تے ایتھے آویں۔

طفیل ـ سولہ ہزار تے میتھوں . . . . ایہہ تے بہت اے . . . . اچھا سلام علیکم بھا
رحمت اللہ . . . . میں تاں سُنیا سی ایتھے رعایت کم ہو جاندا اے واہ وا ـ . . .
(طفیل جانے لگتا ہے)
رحمت ـ (آواز دے کر) طفیل درزی ـ
طفیل ـ (رُک کر) مینوں باج ماری آ ؟
رحمت ـ دیکھ اِک شرط تے تیرا کم سستا ہو سکدا اے ـ
طفیل ـ منظُور اے ـ مینوں ساریاں شرطاں منظور اے ـ دس کی شرط اے تیری ـ
رحمت ـ تُوں اوہ تِن ہجار روپیہ لے کے کل دفتر پہنچ جائیں ـ
طفیل ـ پہنچوں ـ پہنچوں ـ میں پہنچوں کِداں نہیں ـ بھا رحمت اللہ خدا دی قسم اے آمنہ
دی جنج بیہڑے وِچ وڑن توں پہلاں پہلاں مینوں بھجوا دیئں سچی ـ
رحمت ـ بھجوا دوں گا جے توں میری شرط من گیا ـ
طفیل ـ لے کِداں دیاں گلاں کردا اے ـ میں منوں ـ منوں کیوں نہیں ـ

(کٹ)

سین ۴ ــــــــــــ آؤٹ ڈور ــــــــــــ شام

(بیگم توکلی اور توکلی صاحب لان میں بیٹھے ہیں ـ آپا جی ٹرے لے کر آتی ہے
جس پر چائے کا سامان ہے ٹرے میز پہ رکھتی ہے ـ)
آپا ـ سکینہ ٹیلیفون پُچھدا پیا اے کہ رات دے کھانے تے کِنے جورس دا کھانا ہووے گا
سیکو ـ جورس نہیں کورس آپا جی کورس ـ
آپا ـ کورس تے گُڑیاں گاندیاں نیں ہندیاں نیں ریڈیو تے سکینہ ـ
توکلی ـ جس گل دا پتہ نہ ہووے اوس گل وِچ ٹنگ نہ اڑایا کرو آپا جی نہ اڑایا کرو ـ
آپا ـ اچھا بھائی جان ـ
سیکو ـ تیرہ کورس دا کھانا اے کولڈ ڈرنک توں علاوہ ـ
توکلی ـ اوس نوں بھیجو جی ایتھے . . . تسی نہیں سمجھ سکنا ـ ایہہ تہاڈے چھوٹے دماغ لئی بھُنا

مشکل اے ۔ جاؤ آپا جی ۔

آپا ۔ نا ے سکینہ نلکے ٹھیک کرن آلا مستری آیا ہو یا اے ۔

توکلی ۔ پلمبر ۔ پلمبر آپا جی مستری نہیں ۔

آپا ۔ کی جی ؟

توکلی ۔ پلمبر ۔۔۔

سیکو ۔ تسی جہاں وین نوں کہو کہ پلمبر نوں لے جا کے اوپر والے ماسٹر بیڈ روم دا باتھ روم دکھا دیے ۔ اوہدی سنک دا نلکا ٹھیک کروانا اے ۔

توکلی ۔ نا پلمبر نوں اک ریشمی رومال دینا ۔ میں ٹوٹیاں سو یڈں تون لیا یا سی ۔ نلکے نوں ریشمی رومال بن کے رینچ نال کھولے ۔ کتے داغ نہ پے جاوے نلکے تے کی سمجھے او !

آپا ۔ نلکے او تے پہلاں ریشمی رومال بن لیناں اے بغیر اوہنوں کھولنا اے ۔

توکلی ۔ شاباش جاؤ ۔۔۔۔۔ جاؤ دیر نہ کرو ۔ ایہہ لوگ اج کل بہت جلدی یاد ہندے نیں ۔ پلمر وغیرہ ۔۔۔۔۔

(آپا جاتی ہے توکلی آواز دیتا ہے ۔)

توکلی ۔ آپا جی

آپا ۔ (واپس آکر) جی بھائی جان ۔

توکلی ۔ ایہہ تسی ٹیڈھے ٹیڈھے کیوں چل رہے او ۔ سدھے چلو ورنہ لوگ سمجھن گے کہ میں تہاڈے نال اچھا سلوک نہیں کردا ۔

آپا ۔ راتیں میری وکھی وچ ہوا لگ گئی سی بھائی جان

توکلی ۔ تے ضروری نہیں کہ تسی ائیر کنڈیشنر دے لالچ وچ ایلا دے کمرے وچ سویا کرو تہاڈی عمر وچ ائیر کنڈیشنر موافق نہیں آندا ۔ آ ای نہیں سکدا ۔۔۔۔۔ باہر برآمدے وچ سویاں کرو ۔

آپا ۔ اچھا جی

توکلی ۔ جاؤ ہن جاؤ ۔۔۔ اسی ضروری گل کر رہے آں ۔

سیکو ۔ فیر جی ؟

توکلی ۔ فیر کی جی ؟

سیکو – ایس ایلا دا کی کریئے ؟

توکلی – کی کرنا چاہندے او تسی ایلا دا۔ ایس اکتوبر وچ اوہدی Exhibition ہووے گی نومبر وچ اوہ تے تسی لندن دے سفر تے جاؤ گے واپسی نے دو مہینے ایتھے ریسٹ ہووے گا فیر آکی تنوں یورپ جاواں گے سمرز واسطے۔

سیکو – ایہہ تے سب کجھ ٹھیک اے لیکن ایلا دے لچھن اج کل ٹھیک نہیں۔

توکلی – ایہہ تسی ٹھیک نہیں کہہ رئے سیکو جی۔ لچھن غریب کڑیاں دے ہندے نیں..... متوسط طبقے دیاں کڑیاں دے۔ امیر کڑی تے جتنی فری ہندی جاندی اے اپنی مرضی کردی اے۔ اونی پیاری لگ دی اے — پیاری..... پیاری۔

سیکو – اول تے ہن اوہدیاں ساریاں سہیلیاں دی شکایت ملدی اے کہ اوہ کسے ول نہیں جاندی (اپنے آپ سے) گھر دی اوہ کدی نہیں ہندی فیر جاندی کتھے اے ؟

شمیم – Book shop تے جاندی ہونی اے جی میوزیم وزٹ کردی ہونی اے اس نے کوئی دانشور حلقہ Discover کرلیا ہونا اے۔

سیکو – ہو سکدا اے شمیم جی گھر ہووے ناں سارا دن بیٹھی اردو دے رسالے پڑھدی رہندی اے۔

شمیم – کیتھے اردو تے کیتھے ایلا ! منع کردی جی اوس نوں سختی نال بالکل سختی نال اردو رسالیاں وچ کی پیا اے کی پیا ! ایہہ بالکل میری Prestige دے خلاف اے

سیکو – ہائے شمیم جی میں وی تے اردو دا ناول لکھیا اے۔

شمیم – اوہ اک ہور گل اے ہور گل اے جی اوہ

(کٹ)

سین ۵ ــــــ ان ڈور (پرویز کا آنگن) ــــــ کچھ دیر بعد

(اس وقت پرویز چھڑی لے کر کچھ فاصلے سے ایلا کی طرف چلتا آرہا ہے لیکن وہ ایک پاؤں دبا کر ڈالتا ہے۔ اس طرح اس کی چال میں لنگڑانے کی کیفیت پیدا ہوگئی ہے پلستر لگا ہوا ہے۔)

ایلا – ذرا جیہا نقص اے ذرا جیہا – میں تے سمجھی آں Byron دی طراں

خوبصورتی پیدا ہو گئی اے چال وچ۔
پرویز ۔ (پاس آتے ہوئے) ایویں تسی وڈے وڈے بندیاں نال ملا کے میرا دل نہ رکھیا کرو۔
ڈاکٹراں دا کجھ ہور کھیال اے۔
ایلا ۔ کی خیال اے ڈاکٹر دا۔
پرویز ۔ اوہ کہندا اے بغیر آپریشن دے ہڈی ٹھیک نہئیں ہوسکدی چال وچ نقص
رہوے گا۔
ایلا ۔ تے اپریشن کراؤ ناں
پرویز ۔ لیکن ...... لیکن اگر اپریشن کامیاب نہ ہویا تے فیر میں ساری عمر وہیل چیئر
تے رواں گا۔
ایلا ۔ ایویں کردا اے ذرا جیہا نقص لے چھوٹا موٹا اپریشن ہووے گا ..... تسی خواہ مخواہ
ڈر رئے او..... ہڈی جڑ گئی تے ٹھیک ہو جاوے گا سب کجھ۔
پرویز ۔ تے تہاڈا کی خیال اے مینوں اپریشن کرا لینا چاہیی دا۔
ایلا ۔ ضرور ۔ ماڈرن ٹائمیز وچ لوگ چہرے دی پلاسٹک سرجری کراندے نیں۔ تسی ایویں
ڈر رئے او نالے میں اوتھے ای ہوواں گی ہسپتال وچ ۔ ڈرن دی کی گل اے؟
پرویز ۔ تہانوں توکلی صاحب آن دین گے اوتھے!
ایلا ۔ میں کسے دی پروا نہئیں کردی پرویز ...... سارے فیصلے میرے اپنے ہندے
نیں ..... میرے اپنے۔
پرویز ۔ ہن مینوں اپریشن توں ذرا ڈر نہئیں لگ رہیا۔ سچ معمولی جیہی گل اے۔ اپریشن ہو گیا
تے میں ٹھیک چلن لگاں گا انشاء اللہ
ایلا ۔ بالکل ۔
پرویز ۔ ذرا جیہا نقص اے۔
ایلا ۔ بالکل ذرا جیہا۔
پرویز ۔ ایویں بالکل معمولی جیہا اپریشن ہونا اے۔
ایلا ۔ بالکل چھوٹا جیہا۔

(کٹ)

سین ۶ ________ ان ڈور (شہر یار یہ ٹریول ایجنسی) ________ دن کا وقت

(اس وقت بن خلیفہ چوہدری رحمت اللہ کے سامنے بیٹھا ہے اور آنسو
پونچھ رہا ہے۔)

خلیفہ — اوس نورن نے قبضہ کر لیا ہے جی میری ٹی سٹال پر۔ ایک دھیلا دی مینوں دے کے
راضی نہیں..... میں تو کہیں کا نہ رہا بھا رحمت اللہ جی ۔

چوہدری — اک گل بھل جا خلیفہ کہ کدی توں مینوں جان دا سی ۔

خلیفہ — ایہہ کی کہندے او جی ۔ اسی تے سارے محلے وچ فخر نال تہاڈیاں گلاں کردے
ایں ۔ سب نوں دس دے آں کہ چوہدری رحمت اللہ ساڈے اپنے بندے نیں ۔
ساڈی گنٹری وچ رہندے سن میرے ٹی سٹال پر ان کا ادھار چلتا تھا ۔

چوہدری — گٹ آوٹ گٹ آوٹ خلیفہ بن گٹ آوٹ ۔

خلیفہ — (ہاتھ جوڑ کر) کوئی غلطی ہو گئی ہو بھا رحمت اللہ جی تے معاف کردیں تو....
آپ کی مدد کے لیے آیا تھا ۔

رحمت — اک تے توں مینوں ہن توں بعد بھا رحمت اللہ نہیں کہنا ۔

خلیفہ — کیوں جی میں تاں آپ کی بڑی عزت کردا آں جی ۔

رحمت — ہن توں بعد توں مینوں چوہدری صاحب بلانا اے ۔

خلیفہ — اچھا جی ۔۔۔

رحمت — نالے کسی نوں ایہہ نہیں دسنا کہ توں پہلاں مینوں جاندا سی ۔

خلیفہ — ایہہ کس طرح ہو سکدا اے چوہدری صاحب اسی تے بڑا فخر کر دے آں تہاڈے تے !

رحمت — تے فیر اوہ دروازہ اے چلا جا تے مڑ نہ آویں ۔

خلیفہ — (ٹوپی اتار کر چوہدری کے پیروں پر رکھتا ہے) اک واری مینوں اودھے کویت
بھیج دو چوہدری صاحب اک واری میں نورن سے سمجھ لواں فیر چاہے اس دروازے
سے مجھے جہنم میں پھینک دینا ۔

رحمت — اچھا اچھا ۔

خلیفہ — طفیل درزی نے مینوں دسیا سی کہ... کہ پاسپورٹ ویزا بھی آپ خود بنوا دیو گے ۔

رحمت ۔ ہنوا نے دواں گے ایتھے سارا کم ہندا اے .... لیکن تیرے کول کنا پیسہ جمع اے خلیفہ ؟
خلیفہ ۔ میرے کول جی ۔
رحمت ۔ ہاں تیرے کول ۔

(واسکٹ کھول کر اندر سے پوٹلی نکالتا ہے ۔)

خلیفہ ۔ اے تے جی نورن کا زیور اے ...... اوس نے میری دکان پر قبضہ کیتا ایں نے اوس کے زیور پر قبضہ کیتا ۔

(رحمت اللہ پنسل سے پوٹلی کو ٹھوکر مار کر)

رحمت ۔ کتنی لاگت دا اے ۔
خلیفہ ۔ پانچ تولے دے کڑے اے بھا رحمت اللہ جی ۔ دو پہنچیاں ایں دو دو تولے کی ۔...
رحمت ۔ کل کتنا زیور اے ۔
خلیفہ ۔ پندرہ تولے
رحمت ۔ ایہہ تے کچھ نہ ہویا خلیفہ ۔ سولہ ہزار روپیہ لگ دا اے کویت جان لئی ۔
خلیفہ ۔ سولہ ہزار ......
رحمت ۔ تینوں طفیل درزی نے دسیا نہیں کچھ ؟
خلیفہ ۔ مینوں دی اوہ شرط منظور اے بھا رحمت اللہ جی ۔ دل وجان سے ......
اک واری ہیں کویت سے نورن نوں خط لکھن جوگا ہو جاواں فیر ہیں دیکھاگا اوہ کیا تلملاندی اے کیسے ہتھ ملدی اے ...... اللہ آپ کے سو بانڈ نکلے ....
مینوں اک واری بھیج دیو جی .... خدا دے واسطے ...... فیر ہیں واپس آ کے اسلام آباد کوٹھی بنوا کے نورن نوں خط لکھاں گا ۔

(کٹ)

سین ۔ ۷ ـــــــــ ان ڈور (بیڈ روم) ـــــــــ شام گئے

(پلنگ پر ایلا بیٹھی ہوئی ہے قریب ہی آپا صغریٰ بیٹھی کشیدہ کر رہی ہے ۔)

آپا ۔ میں ویکھیا ہویا اے اوتوں ؟

ایلا ۔ سرواری ؟

آپا ۔ ساڈے دفتر دا بندا اے ۔

ایلا ۔ شاید ؟

آپا ۔ سکینہ دے ملن والیاں وچوں کوئی ہونا اے ۔

ایلا ۔ شاید ۔

آپا ۔ پلا تے لال گڈی تے آندا اے ہمیشہ کاکیاں والی نبیاں پا کے ۔

ایلا ۔ توبہ کرو آپا جی میں اوس کاکے نال ویاہ کر سکدی آں ۔

آپا ۔ چنگا میں سمجھ گئی آں ۔ جمشید ہونا اے اوہی ہر گھڑی وڈیار ہندا اے ایتھے نا جھپیاں پاندا اے سکینہ نوں گھڑی گھڑی ۔

ایلا ۔ جمشید ؟ ۔ جمشید ۔ کمال کردے او آپا جی میرے لئے جمشید ای رہ گیا ہے ۔

(تھوڑی دیر مکمل خاموشی)

آپا ۔ سیٹھ کمال دا بھنواں تے نہیں ۔

ایلا ۔ چھڈو پرے کس Idiot دا ناں لیا جے ۔

(اس وقت سیکو جی سر پہ رولنز لگائے آتی ہے ۔)

سیکو ۔ ایلا ؟

ایلا ۔ جی اپی

آپا ۔ نی سکینہ جدوں اسی چک جھمرے وچ ہندے سی اودوں جدوی کسی کڑی دی منگنی ہندی سی تے تل چول ونڈی دے سن یاد اے ۔ جھولیاں بھر بھر لے جاناں سے ناں ۔

سیکو ۔ چلو آپا جی ذرا باہر جاؤ ۔ مینوں ایلا نال اک ضروری گل کرنی اے ۔

آپا ۔ اپنے وی منڈا پسند کر لیا اے ۔

سیکو ۔ ایلا نے ؟

ایلا ۔ آپا جی ۔

آپا ۔ بھی پچھ پے سو .....

سیکو ۔ اچھا چلو تسی ۔ چلو اِک تے تہانوں پچھلیاں گلاں نہیں بھل دی آں اوتوں ہور خزانہ اکٹھا ہو جاندا اے جاؤ......

آپا ۔ دس ماں نوں دس ایلا ..... شرماویں نہ دس....

(آپا چلی جاتی ہے)

سیکو ۔ کون اے او ؛ خوش قسمت ؟

ایلا ۔ غریب آدمی اے امی پر صاف ستھرا۔

سیکو ۔ مینوں پہلے ای پتہ سی — جدوں آدمی کول کوٹھی بنگلہ سب کجھ ہو جاندا اے تے فیر اوہ ویک اینڈ منان لئی پچھلے تنٹے کرن لئی دیہاتی گھر وچ جان لگ پیندا اے او تھے جا کے ساگ تے مکئی دی روٹی کھاندا اے لسی پیندا اے تے نہر وچ نہا کے خوش ہوندا اے ۔ لیکن ایلا ایہہ سب کجھ صرف چینج لئی کیتا جاندا اے پکنک منان لئی ۔ ہمیشہ چنگی نہیں لگدی ۔ ویلیج لائف ۔

ایلا ۔ خیر میں فیصلہ کر لیا اے کہ میں اوس دے نال خوش رہ سکدی آں ۔

سیکو ۔ جے توں فیصلہ کر لیا اے تے فیر میں کی کہہ سکدی آں ۔ لیکن یاد رکھیں غریب آدمی نال بڑی مشکلاں ہندیاں نیں تینوں جنہاں چیزاں دی عادت پے گئی اے اوہ عادتاں مشکل نال چھٹن گئیاں.......

ایلا ۔ اوہ کدوں غریب رہ جائے گا امی .... بہت جلد ابو اوس نوں امیر کر دین گے ۔

سیکو ۔ اگر وہ غیرت مند آدمی اے تے فیر اوہ تیرے باپ دی میا کھی لگ کے امیر ہونا نہیں چاہو گا

ایلا ۔ ایہہ پرانیاں گلاں سن امی...... بہت پرانیاں ..... میں ایناں وچ Belive نہیں کردی ۔

سیکو ۔ لیکن اوس اُتو دے پچھے نوں اتنی جرأت کیویں طرح پئی ناول لکھن دے بہانے آن دا ایہہ مطلب تے نہیں سی کہ اوہ

ایلا ۔ سمجھ کے گل کرنا امی جی (یکدم سیکو نرم پڑتی ہے) میں پرویز دے خلاف کجھ برداشت نہیں کر سکدی ۔

سیکو ۔ (ایکدم بڑک کے) ایہہ گل ٹھیک اے ایلا کہ تیرے نال جو وی شادی کریگا اوہ غریب نہیں رئے گا ۔ تیرے ڈیڈی اونوں غریب رہن نئیں دیں گے لیکن پرویز

مینوں ملن آیا سی کل تے ..... اِک گل ہیں نوٹ کیتی اے ..... تے تکلیف وی پہنچی اے مینوں۔

ایلا — کی گل ؛ کی گل امی جی۔

سیکو — ایویں۔ نفضول جیہی گل اے نالے ہن جد توں فیصلہ ای کرلیا اے تے فیر اوس وچ نقص کڈھن دی کی لوڑ اے۔

ایلا — کی نقص اے پرویز وچ دسو ناں

سیکو — اچھا لڑکا اے ..... کامیاب رہے گا جیہڑا اپنے باس دی کرسی نال چلا سکدا اے اوہ عام طور تے بڑا عقلمند ہندا اے ساہنوں وی ایسے ای ذہین لڑکے دی تلاش سی۔

ایلا — تسی میرے کولوں کجھ چھپا رہے او .... امی جی کی گل اے تسی کجھ سُنیا اے اوہدے بارے وچ !

سیکو — سُنیا تے نئیں پر اوہ مینوں ملیا جو سی کل۔

ایلا — (گھبرا گئی ہے) تے فیر۔

سیکو — تے فیر کی ایلا ! .... جے توں ساری عمر اک لنگڑے آدمی نال گزار سکدی ایں تے.... تے تیرے ممی ڈیڈی نوں کی اعتراض ہو سکدا اے۔

ایلا — اوہ لنگڑا نہیں امی جی — کی پیئے کہندے او ذرا جیہا نقص اے چھوٹے جیئے آپریشن نال ٹھیک ہو جاناں اے تے.......

سیکو — جے تینوں اوس نے اِیہہ دسیا اے تے ایہو ہونا اے .... پر مینوں تے پتہ اے کہ ..... کہ اوہدی ہڈی آپریشن توں بعد وی ٹھیک نئیں ہونی ...... چلو ویل چیئر تے سہی جے تینوں پسند اے تے فیر ساہنوں کی فرق پیندا اے

ایلا — کی کہہ رہے او امی جی۔

سیکو — ہُنے شادی توں کرنی اے نباہ توں کرنا اے۔ پارٹیاں وچ اِک لنگڑے بندے نال توں پھرنا اے — سہیلیاں نوں توں اپنے لنگڑے بندے نال انٹرڈیوس کرانا اے۔ ... فلمیں ویکھن تسی دونویں جانا ایں اوس نے لنگڑاندے جانا اے توں نال نال شرماندیاں جانا اے .... اسی تھوڑی اے مشکلاں سہنیاں نیں توں جانے تیرا کم۔

ایلا ۔ باؤنڈ نکلیا کی مطلب ؟

رحمت ۔ اِس توں وڈا لونڈ کی نکلنا اے ایلا جی کہ تہاڈی گڈی سڑک تے خراب کھڑی ہووے تے توکلی صاحب دی دھی تہانوں فرنٹ سیٹ تے بٹھا کے اپنے گھر لے جاوے

ایلا ۔ میرے تے وہم وچ وی نہئیں سی ریم جی ۔

رحمت ۔ اسی تے پکا ارادہ کر لیا سی نال اوسے ویلے ۔

ایلا ۔ سچی ریم جی !

رحمت ۔ بچی ایلا جی ۔

ایلا ۔ کھاؤ قسم !

رحمت ۔ مینوں تہاڈی قسم ایلا جی

ایلا ۔ نہئیں لیڈی عنایت اللہ دی قسم کھاؤ ۔

رحمت ۔ مینوں لیڈی عنایت اللہ دی قسم ایلا جی ۔

(کٹ)

سین ۷ ـــــــ ان ڈور (ایلا توکلی کے میکے گھر کا کمرہ) ـــــــ گہری رات

(سب سہیلیاں اور آپا جی کمرے میں اِدھر اُدھر سو رہی ہیں ۔ سب کا لباس گوٹے کناری سے لدا پھندا ہے ۔ دو تین پلنگ پر ۔ دو ایک صوفے پر ۔ آپا جی قالین پر سوئی ہوئی ہیں ۔ فون کی گھنٹی بجتی ہے ۔ آپا اُٹھ کر فون اٹھاتی ہے ۔)

آپا ۔ ہیلو کون ! کون کوکب رشید ! ہاں جی ایہہ توکلی دی کوٹھی اے ! ٹھیک اے تسی ہسپتال توں بول رئے او ۔ فیر میں کی کراں ؟ تہاڈے بھائی دا اپریشن ہویا اے ؟ ہے نا کملی ۔ کدا اپریشن ؟ پروینہ دا ؟ کیہڑے پروینہ دا ؟ تے فیر ایلا کی کرے ؟ توں کسے رانگ نمبر تے فون کیتا اے ۔ ایلا دی تے اج شادی سی ؟ گھروں ہیں آواں تے خبراں توں دیویں مینوں ! وعدہ کیتا سی ایلا نے ! ہے نا بے وقوف جھلی ..... ایلا اپنے گھر چلی گئی اے ویاہ کر کے ایتھے نہئیں ہیگی ـــــ جا ـــــ

تے مَیں کی کراں. فٹے منہ ..... رانگ نمبر....
(فون کو چونگے پر رکھنے کی بجائے اُتار کر رکھ دیتی ہے آکر قالین پر لیٹتی
ہے اور بڑبڑاتی ہے.)
آجاندے نے ادھی ادھی راتیں فون.... اک تے کھریا اے کمرڑں کمری فون کیوں
لوا چھڈے نیں سکینہ نے -

(کٹ)

سین ۸. ____ ان ڈور (ڈائننگ روم) ____ دن

(ایلا بہت بھڑکیلا لباس پہنے ہوئے ہے. پاس چوہدری رحمت اللہ بیٹھا ہے
توکلی اور سیکو بھی بیٹھے ہیں. سب ناشتہ کر رہے ہیں. سیکو جی ٹوسٹ پر مکھن لگا
کر رحمت اللہ کو دیتی ہے وہ مسکرا کر شرما کر ٹوسٹ پکڑتا ہے)

(کٹ)

سین ۹. ____ ان ڈور (حجلۂ عروسی والا بیڈ روم) ____ دن

(رحمت اللہ شیشے کے سامنے ٹائی باندھ رہا ہے. بھڑکیلا غرارہ قمیض
پہنے ایلا آتی ہے آکر رحمت اللہ کی ٹائی باندھتی ہے.)

(کٹ)

سین ۱۰. ____ آوٹ ڈور ____ دن کا وقت

(چوہدری رحمت اللہ اور ایلا جمال دین کی کار میں جا رہے ہیں. سامنے
جمال دین بیٹھا ڈرائیو کر رہا ہے اور سامنے والے آئینے سے پیچھے دیکھنے
کی کوشش کر رہا ہے.)

(کٹ)

سین ۔ ۱۱ ـــــ ان ڈور (اچلہ عروسی بیڈ روم) ـــــ دن

(اچار پارٹی کی تمام سہیلیاں اس وقت ایلا کے کمرے میں موجود ہیں دو سہیلیاں ایلا کے ڈبل بیڈ پہ لیٹی ہوئی ہیں ایک صوفے پر چڑھ کر بیٹھی ہے۔ایک مہارانیوں کی طرح قالین پر ڈبل بیڈ سے ٹیک لگا کر بیٹھی ہے۔ایلا ڈریسنگ ٹیبل کے آگے بیٹھی ہے ۔اور زیورات پہن رہی ہے۔میک اپ کر رہی ہے۔)

سہیلی ۱ ۔ ایلا ۔ اِک گل سچی دسیں گی۔

ایلا ۔ پچھو تہاڈے کول میرا کی پردہ اے۔

سہیلی ۱ ۔ توں پُچھ۔

سہیلی ۲ ۔ توں شارٹ کیتی اے گل توں پُچھ

سہیلی ۳ ۔ اسی تے سُنیا سی کہ تیرا کُجھ چکر شکر سی۔ اوس ویلفیئر آفیسر نال ۔ کی ناں سی اوہدا

سہیلی ۴ ۔ پرویز ۔ پرویز رشید۔

ایلا ۔ فیر۔

سہیلی ۱ ۔ سکینڈل تے اوہدے نال سی تے ویاہ توں چوہدری رحمت اللہ نال کرا لیا۔

ایلا ۔ شادی دا کی تعلق اے سکینڈل نال۔

سہیلی ۲ ۔ فیر کِس چیز دا تعلق اے شادی نال۔

ایلا ۔ انڈرسٹینڈنگ دا..... شوہر وچ صرف انڈرسٹینڈنگ ہونی چاہی دی اے اوہ تہاڈی زبان سمجھدا ہوئے۔تہاڈی فیلنگز دی قدر کردا ہووے تہاڈے لئی کمفورٹ مہیا کر سکدا ہووے۔

سہیلی ۴ ۔ تے اوہدا کی بنے گا۔اوس پرویز دا۔

ایلا ۔ اوہدے لئی تسی چار مشٹنڈیاں جو ہیگیاں۔

سہیلی ۳ ۔ ساڈے اپنے اوہو پرابلمز نے ایلا جیہڑے تیرے نے سچی۔ اسی وی کسے غریب نال ویاہ نہیں کر سکدے۔

ایلا ۔ کی مطلب ؟

سہیلی ۳۔ جیہڑے بندے چنگے لگدے نے اوہ ویسے سٹینڈرڈ آف لیونگ والے نہیں۔ جیہڑا سٹینڈرڈ چنگا لگدا اوہ بندہ ادھ پچدڑا کھا چھڈیا ہندا اے زمانے نے۔

سہیلی ۲۔ ہائے بڑی ٹریجڈی اے۔ اے ینگ ینگ لڑکے امیر نہیں ہو سکدے بے تحاشہ

ایلا ۔ مشکل ای اے۔ پیو مرن تاں امیر ہون نا وچارے۔

سہیلی ۱۔ زہر لگدے اے سائیکلاں تے چڑھے ہوئے کوئی کاراں شاراں پیدا کریا کرن کتھوں۔

سہیلی ۔ رحمت اللہ صاحب کیسے آدمی نے ایلا۔

ایلا ۔ چنگے نے۔ بڑی انڈرسٹینڈنگ اے اوہناں وچ میرے معاملات وچ دخل نہیں دیندے پر......

سہیلی ۔ پر کی۔

ایلا ۔ پر اک نقص اے۔ بڈھے بڈھے لگدے نے۔

سب ۔ ہا!

ایلا ۔ ہر گل تے لیڈی عنایت اللہ نوں یاد کردے نے میںوں زہر لگدی اے لیڈی عنایت اللہ

سب ۔ سانوں وی۔

ایلا ۔ میرا مشورہ منّوں تے لنگڑے بندے نال شادی کر لینا لیکن ماں نال پیار کرن والے بندے نال شادی کدی نہ کرنا۔

سہیلی ۲۔ ایناں زہری ہندا اے؟

(اس وقت چوہدری رحمت اللہ دروازے پر دستک دیکر داخل ہوتے ہیں)

رحمت اللہ ۔ ایلا جی۔

ایلا ۔ جی ریم جی

رحمت ۔ سانوں فنکشن تے لیٹ نہیں ہونا چاہی دا تہاڈی امی جی ناراض ہو جان گے۔

ایلا ۔ چلو، میں تے تیار آں۔

رحمت ۔ ایکسکیوز اس لیڈیز۔

ایلا ۔ خدا حافظ۔

(ایلا اور رحمت اللہ جاتے ہیں۔)

سہیلی ۲۔ بندا اچھا تلاش کیتا اے ایلا نے۔

سین ۵ ـــــــ ان ڈور (ایلا کا کمرہ) ـــــــ کچھ لمحے بعد

(ایلا کی تمام سہیلیاں چپ چپ ایلا کے کمرے میں بیٹھی ہیں۔ ایک لڑکی ایلا کی ماں سیکو جی کو جپھی ڈالکر بیٹھی ہے اور اپنے دوپٹے سے اُس کے آنسو پونچھ رہی ہے فون کی گھنٹی بجتی ہے ایک سہیلی اُٹھ کر جاتی ہے)

سہیلی۔ (فون پر) جی! ٹھیک نمبر اے جی ـ ایلا تے چلی گئی جی..... ٹھیک اے تسی صبح دا فون کر رئے ہو گے پر اوہ فون تیکر نہیں سی آسکدی۔ کی ناں دسیا!

کوکب رشید! میں دس داں گی جی۔ ضرور (فون کا چونگا رکھتی ہے)

(کٹ)

سین ۶ ـــــــ ان ڈور (حجلہ عروسی) ـــــــ رات

(اس وقت ایلا فلمی حجلہ عروسی میں بیٹھی ہے فاصلہ سے دروازہ کھلتا ہے۔ ایک مدر دولہا اندر آتا ہے یہ چوہدری رحمت اللہ ہے لیکن بے تحاشہ سہروں کیوجہ سے اُس کا چہرہ نظر نہیں آتا۔ بڑھتا آتا ہے۔ پھر سہرے اُتار کر صوفے پر رکھتا ہے اور اچکن کی جیب سے ایک کاغذ نکالکر آگے بڑھتا ہے اور ایلا کے پاس جاکر کہتا ہے)

رحمت ـ ایلا جی ـ

ایلا ـ جی ریم جی ـ

رحمت ـ جی ایہہ دیکھو ـ ایہہ میں تہاڈی رونمائی وچ تہاڈی اتی دے ناول دا... Dust cover پیش کرناآں ـ

ایلا ـ (پکڑتے ہوئے) بہت خوبصورت ٹائیٹل اے۔ کس تے بنایا اے!

رحمت ـ ست رنگا ٹائیٹل اے ایلا جی تے اسلام آباد دے اک آرٹسٹ توں بنوایا اے خاص کہہ کے۔ میں ہوائی جہاز تے خاص اج لئی ایہہ ٹائیٹل منگوایا اے تہانوں پسند آیا ـ

ایلا ۔ بہت خوبصورت اے ریم جی ......

رحمت ۔ لیڈی عنایت اللہ وی مینوں ریم اِی بُلاندی ہندی سی۔

ایلا ۔ لیڈی عنایت اللہ کون !

رحمت ۔ میری امی ! ۔ میری والدہ .... جدوں میرے آبا جی نوں سَر دا خطاب ملیا اوہ افریقہ Settle ہو چکے سی۔ افسوس سَر دا خطاب ملن توں دس دن بعد اوہناں دا انتقال ہوگیا۔

ایلا ۔ تہاڈی ساری فیملی افریقہ وِچ اے ؟

رحمت ۔ باقی ساری فیملی تے کینیا وِچ اے ۔ اوہنوں تے گولی مار دتی .... پر جدوں توں لیڈی عنایت اللہ اِس دُنیا توں گئے نیں مینوں اج پہلی واری کسی نے ریم کہہ کے بُلایا اے .... اِک بہت بڑا خلاء پُورا ہوگیا اے اج بہت بڑا خلاء

(جیب سے رُومال نکال کر آنسو پونچھتا ہے۔)

ایلا ۔ خوشی دے موقع تے آنسو ریم جی !

رحمت ۔ (جلدی سے) نہیں جی ایہہ وی خوشی دے آنسو نیں جدوں دا میں تہاڈی امی نوں ویکھیا اے مینوں لیڈی عنایت اللہ بالکل بھُل گئے نیں .... بالکل اِسی طرح اوہ وی سارھی بندے سی۔ ایسی ہی شکل سی .... ایسا ہی ہاندرا ...

ایلا ۔ پر تہاڈی امی جی تے بہت بُڈھے ہون گے !

رحمت ۔ نہیں جی اوہ تے ایسے عمر وِچ مر گئے سن۔ تہاڈی امی دی عمر وِچ اِی

ایلا ۔ ریم جی !

رحمت ۔ جی ایلا جی ؟

ایلا ۔ اِک گل پچھاں ؟

رحمت ۔ سو گلاں پچھو ۔ لکھ گلاں پچھو ۔

ایلا ۔ تُسی میرے نال شادی کرن دا فیصلہ کدوں کیتا ؟

رحمت ۔ جس روز مینوں توکلی صاحب نے جہاں دین دے ہتھ بُلایا تے راہ وِچ ساڈی گڈی خراب ہوئی۔ میری کھبی اکھ پھڑکن لگی .... جس روز میرا بانڈ نکلیا اُس دن وی میری اکھ پھڑکدی رئی سی سارا دن ۔

(اس وقت ایلا ہکا بکا بیٹھی ہے جمال دین آتا ہے۔)
جمال ـ سر چوہدری رحمت اللہ آئے نیں رحمت ایک ویر وانے ۔
سیکو ـ چل میں آئی ۔
(جمال دین پیچھے پیچھے اور سیکو آگے آگے جاتی ہے ایلا کا چہرہ بہت بڑے کلوز اپ میں سکرین پہ آتا ہے اسپر پرویز کی آواز سوپر امپوز ہوتی ہے۔)
ایلا کے چہرے پہ آواز ـ ڈاکٹر کہندا اے اپریشن دے نال ہڈی ٹھیک ہو سکدی اے لیکن اگر آپریشن کامیاب نہ ہو جائے فیر میں ساری عمر وہیل چیئر تے رواں گا...
ساری عمر وہیل چیئر تے راں گا ساری عمر دیل چیئر تے راں گا ۔
(کیمرہ آہستہ آہستہ پیچھے ہٹتا ہے ایلا تکیہ اٹھا کر زور سے دور مارتی ہے)

(کٹ)

سین ۸ ــــــــــ ان ڈور ــــــــــ کچھ دیر بعد

(توکلی کا ڈرائنگ روم توکل اور رحمت اللہ بیٹھے باتیں کر رہے ہیں۔)
رحمت ـ متوسط طبقے وچ ایہہ کتاب بڑی مقبول ہووے گی جی،
توکلی ـ متوسط طبقے نوں چھڈو جی پاکستان وچ تے ہن کوئی متوسط طبقہ ہے ہی نہیں یا لوگ امیر نیں اللہ یا غریب متوسط طبقے دا رواج نیں ریا۔ نیں ریا جی ۔
(اس وقت آگے آگے سیکو پیچھے جمال دین آتے ہیں۔)
رحمت ـ (کھڑا ہو کر) سلام علیکم بیگم صاحب۔
سیکو ـ سلام علیکم جی ـ ذرا تھوڑی دیر لئی سانہوں معاف کرنا جی اسی ہنی آ۔ ہے او شمیم جی۔
توکلی ـ (جمال دین سے) ایہہ توں کی ویکھ ریا ایں اپناں دل جمال دین نظر نیچی رکھنی دے اے ہمیشہ .... نیچی ہور نیچی ۔
(جمال دین نظریں جھکاتا ہے۔)
رحمت ـ ایہہ تہاڈے بیرے دا ناں جمال دین اے ؟

توکلی ۔ ہاں جی ۔ جمال دین بالکل ۔

رحمت ۔ اِک زمانے وچ ایہہ میرا ڈرائیور ہنداسی ۔ کیوں بھئی پرانے مالکاں نوں
ایس طرح ملی دا اے ؟

جمال ۔ (سلام کے انداز میں) میں سلام کیتا سی جی جناب نوں ۔

رحمت ۔ اس دا باپ میرے والد صاحب دا ریئسی ٹانگہ چلاندا ہنداسی ...... میں تے
بسلسلہ کاروبار زیادہ وقت افریقہ وچ ریاں آں پر ایہہ ساڈے ای کواٹراں وچ
پلیا اے .....

جمال ۔ اسی تہاڈے پرانے نمک خوار آں سرکار ۔

سیکو ۔ ایہہ لوگ بڑے احسان فراموش ہندے نیں چوہدری صاحب ۔

توکلی ۔ اوہ جی سارا زمانہ ای احسان فراموشاں نال بھر گیا اے ۔ لبالب بھر گیا اے ۔

رحمت ۔ ایدھی وجہ اے جی اِک لاہور وچ نودولتے زیادہ ہو گئے نیں ۔

توکلی ۔ ہُن تے ہرایرے غیرے کول کاراں نے لبماں والے تانگے والے حتیٰ کہ رکشہ ڈرائیور
امیر کبیر بزنس مین بن گئے نیں ۔

سیکو ۔ ذرا ساہنوں ایکیوز کرنا چوہدری صاحب اسی ہنے آئے ۔

(توکلی اور سیکو جاتے ہیں رحمت اللہ جمال دین کے پاس جاتا ہے ۔)

رحمت ۔ جمال دینا ۔

جمال ۔ یس سر ۔

رحمت ۔ اچھا ہویا مینوں اِک موقع مل گیا ۔ میں دل وچ دُعا منگدا سی کہ اِک واری تیرے
کولوں معافی منگن دا موقع مل جائے

جمال ۔ رحمت اللہ

رحمت ۔ ایس معافی دا ایہہ مطلب نئیں جمال دین کہ اسی اِک واری فیر اکٹھے ہو جائیے ایس
معافی توں بس ایہہ مراد اے کہ توں مینوں اپنی راہ تے جان دی اجازت دیویں ۔

جمال ۔ تینوں اجازت اے ۔

رحمت ۔ ظالما ایہہ نہ سمجھیں کہ مینوں تیرے نال پیار نیں پر ایس پیار نے میرے الجھے
ہوئے حالات تے جندرا لگا دتا اے پتہ نیں ایہہ جندرا کدوں کھلنا اے ۔

جمال ۔ میں تیرے کولوں پیسے تے نئیں منگدا رحمت اللہ۔

رحمت ۔ میں جاندا ایں باوجود میں تینوں اپنے کول نہیں رکھ سکدا اپنی لاھی گئی مڑ کے تن تے نئیں پا سکدا ۔ میری طرحاں ہزاراں بندے اپنے عزیزاں توں اپنے رشتہ داراں توں ایسے طرحاں وچھڑ آئے نیں۔ تے سینکڑے روزاں وچھڑ رہئے نیں ۔

جمال ۔ تیری مرضی اے رحمت اللہ

رحمت ۔ میری مرضی نہیں جمال دین ۔ ایہہ زیت اے ایس دیس دی ایتھے ہر نو دولتے آدمی نوں اپنی گڈی آپ کھینچنی پیندی اے ترقی دا زینہ ہلکے پھلکے ہو کے کلیاں چڑھنا پیندا اے اوہ اپنے نال تھپڑ بن کے ترقی دی پوڑی تے نئیں چڑھ سکدا۔

جمال ۔ تینوں اللہ ایہہ راہ مبارک کرے ۔

رحمت ۔ نو دولتا آدمی کھوہ دی اوہ بوکی اے جھیڑی خود غرضی دی لج نال اتے نوں چڑھدی اے ایس شہر وچ ایس دیاں گلیاں وچ ..... ایدھے گھراں وچ .... اج توں بعد جدوں وی اسی ملاں گے اِک دوجے لئی اجنبی ہوواں گے۔ اجنبی

جمال ۔ (ہاتھ بڑھا کر) منظور اے

رحمت ۔ (ہاتھ میں دو ہاتھ) خدا حافظ

جمال ۔ (سر کو ہاتھ لگا کر) خدا حافظ

رحمت ۔ (اکثر امیروں کی طرح) خدا حافظ ڈرائیور

جمال ۔ خدا حافظ سر۔

(اس وقت سیکو جی اور توکلی اندر کی طرف آتے ہیں ۔)

(کٹ)

جمال ـ میں تیرے کولوں پیسے تے نئیں منگدا رحمت اللہ۔

رحمت ـ میں جاندا ایں باوجود میں تینوں اپنے کول نہیں رکھ سکدا اپنی لاحی کچھ مڑ کے تن تے نئیں پا سکدا ۔ میری طرحاں ہزاراں بندے اپنے عزیزاں توں اپنے رشتہ داراں توں ایسے طرحاں وچھڑ آئے نیں۔ تے سینکڑے روزاں وچھڑ رہئے نیں۔

جمال ـ تیری مرضی اے رحمت اللہ

رحمت ـ میری مرضی نہیں جمال دین ۔ ایہہ زیست اے ایس دیس دی ایتھے ہر نو دولتے آدمی نوں اپنی گڈی آپ کھینچنی پیندی اے ترقی دا زینہ ہلکے پھلکے ہو کے کلیاں چڑھنا پیندا اے اوہ اپنے نال تھبر بن کے ترقی دی پوڑی تے نئیں چڑھ سکدا۔

جمال ـ تینوں اللہ ایہہ راہ مبارک کرے۔

رحمت ـ نو دولتا آدمی کھوہ دی اوہ بوکی اے جیہڑی خود غرضی دی لج نال اتے نوں چڑھدی اے ایس شہر وچ ایس دیاں گلیاں وچ ..... ایدھے گھراں وچ .... اج توں بعد جدوں دی اسی ملاں گے اک دوجے لئی اجنبی ہو داں گے۔ اجنبی

جمال ـ (ہاتھ بڑھا کر) منظور اے

رحمت ـ (ہاتھ میں دو ہاتھ) خدا حافظ

جمال ـ (سر کو ہاتھ لگا کر) خدا حافظ

رحمت ـ (اکثر امیروں کی طرح) خدا حافظ ڈرائیور

جمال ـ خدا حافظ سر۔

(اس وقت سیکو جی اور توکلی اندر کی طرف آتے ہیں۔)

(کٹ)

۳۷

کردار

چوہدری رحمت اللہ ——— شہریار ایجنسی کا مالک

ایلا توکلی ——— توکلی کی ماڈرن بیٹی

سیکوجی ——— توکلی کی بیگم

بالو علم دین ——— عرضی نویس

بتن خلیفہ ——— ٹی سٹال کا مالک

طفیل دوآبیا ——— رفوگر

پرویز ——— ولفیئر آفیسر

کوکب رشید ——— پرویز کی بہن۔

سین — ۱

ان ڈور ———————————— گہری شام

(ایک خوبصورت ڈرائینگ روم. چند نوجوان لڑکیاں ڈھولک بجا رہی ہیں. سب شادی کے موقع کے مطابق سجی ہُوئی ہیں. لڑکیاں گا رہی ہیں لڑکیاں۔ نیمبو لوگے یا نارنگیاں .

مورے سیاں آج کی رتیاں !
کبھی شرمائے کبھی مُسکائے
نیننں بیچ پریم بل کھائے
جرا سمجھ نہ آئیں بتیاں
مورے سیاں آج کی رتیاں ....

(ان لڑکیوں پر کرتا کیمرہ کھڑکی میں آتا ہے .

(کٹ)

سین ۔ ۲ ———— ان ڈور ———— رات

(کھڑکی میں سے دُولہا کی کار نظر آتی ہے جو سجی سجائی پورچ میں کھڑی ہے اور مہمان شامیانے تلے اکٹھے ہو رہے ہیں)

(کٹ)

سین ۔ ۳ ———— ان ڈور ———— رات

(ایک خوبصورت بیڈ رُوم میں ایلا توکلی دولہن بنی بیٹھی ہے . اس وقت وہ

سر گھٹنوں پر رکھے ہُوئے ہے اور اس کا چہرہ گھونگھٹ کے باعث نظر نہیں
آتا۔ پاس ہی آپا جی بیٹھی ہیں جنہوں نے اس وقت خوبصورت لباس پہن رکھا ہے
وکیل نکاح اور دو گواہ پاس کھڑے ہیں۔)

وکیل نکاح ۔ بولو بیٹیا بعوض دو لاکھ روپے حق مہر منظور ہے۔

ایلا ۔ منظور ہے چچا جان۔

(اس وقت ایلا کا پورا چہرہ سکرین پر آتا ہے)

وکیل ۔ لو بیٹیا دستخط کرو پھر۔

(اب ایلا توکلی نکاح نامے پر دستخط کرتی ہے ساتھ ہی کمرے میں پڑے
ہُوئے فون کی گھنٹی بجنے لگتی ہے۔ آپا صغریٰ جاکر فون اُٹھاتی ہے۔)

آپا ۔ ہیلو! ۔ ہیلو ۔ جی ٹھیک توکلی صاحب کا بنگلہ ہے کی کیہا...... ؟ ایلا....
اوہ ایس وقت نہیں آسکدی فون تے ۔ کیوں داکی مطلب ؛ نہیں آسکدی بس۔
خدا حافظ۔

(فون رکھ کر ایلا کی طرف آتی ہے۔)

(کٹ)

سین ۴ ـــــــــــ ان ڈور (پورچ) ـــــــــــ رات

(دولہا کی سجی ہُوئی کار میں دُولہا اور دُلہن کو رخصت کرانے کا وقت۔ پورچ میں ایلا
توکلی کو سیکو جی، شمیم جی، ایلا کی سہیلیاں اور آپا صغرا سوار کراتی ہیں۔
چوہدری رحمت اللہ پھولوں کے سہروں سے اس قدر لدا ہے کہ شناخت نہیں
کیا جاسکتا۔ وہ پہلے سے کار کی پچھلی سیٹ میں بیٹھا ہے چہرہ نظر نہیں آتا۔ ایلا باری
باری سب سے ملتی ہے۔ شمیم جی اور سیکو جی آنسو پونچھتے رخصت ہوتے ہیں اور
ایلا کو سوار کراتے ہیں۔ اِس دوران میں بیک گراؤنڈ سے شادی بیاہ کے گیتوں میں سے یہ
گیت بجتا ہے)۔ اساں چڑیاں دا چنبہ بابل اساں اُڈ جانا۔

(کٹ)

بالو ۔ اِک نہایت دلفریب ناظورہ جمال حسین وجمیل دا مجرادی ہویاسی (گلتے ہوئے
مجرے کے انداز میں) ہِن نکیاں نے تاہنگاں پیار دیاں ۔ تیرے صدقے دے
دلدارا...... صدقے...... جس وقت اوہ فتنۂ ہوشربا صدقے کہندی سی...
حاتم سائیں حاضرینِ شامیانے دے دل قربان ہو جاندے سن جی یک مشت ۔
بلاقصد وارادہ......
طفیل ۔ میرے کول تاں تصویر بی سی ان تے کل دے دیاہ دی۔
بالو ۔ اوہناں نے تہانوں منع فرمایا ہے جی کئی مرتبہ نیک دلی نال ایس لفظ توں
بتن ۔ دکھا رکھا حاتم سائیں نوں چوہدری صاحب دے دیاہ دی تصویر۔
حاتم ۔ مینوں تے ہاساآون ڈہیا اے رحمت اللہ سہرا بن کے کی لگدا ہونا اے ۔
بالو ۔ شئیں جی چوہدری صاحب سہرا لگا کے شہزادہ گلفام لگ رئے سی جی تسی اپناں
نوں وکھاؤ جی فوٹو..... مطلق نہ شرماؤ بھائی طفیل ۔
طفیل ۔ ہا اتھے ای سی...... تصویر ہنے شنیت
(اِدھر اُدھر دیکھ کے سگر کی ڈبی ہیں سے تہہ کیا ہوا اخباری کاغذ نکالتا ہے)
حاتم ۔ (تصویر دیکھ کر حیران رہ جاتا ہے ۔) آ تاں سچی مچی رحمت اللہ آ.... پر.......
ایڈی سوہنی کُڑی ماپیاں نے اوہنوں کنج دے دتی......
طفیل ۔ چودھری صاحب بی بہت خوبصورت آ ایتھے گلیاں گلیاں مچھاں آں
وڈے وڈے ڈیلے آ......
بالو ۔ جی ہاں چوہدری صاحب بھی مرداں وچ اپنی نظیر نہیں رکھدے یکسر!
بتن ۔ تہارے چوہدری صاحب کو تواس دن دیکھ لیندا تے بے ہوش ہو جاندا ——
حاتم ۔ لئو تسی مینوں سدلیاوندے میں دی رونق میلا ویکھ لیندا کسے کم نوں ہتھ ای
پوادیندا — ایہہ تصویر میں لے جاواں بھا طفیل ——
طفیل ۔ لے جا ۔ لے جا.... پر موڑ دیویں ہیں فریم کرا کے رکھنی آ اپنے کول شنیت کہ
(حاتم تصویر دیکھتا ہے کیمرہ بیک سے تصویر پر آتا ہے جمیں ایلا اور
چوہدری کی تصویر چھپی ہے اخبار کا کلوز اپ)

(کٹ)

سہیلی ۱ — ہور اوہ محوسی جنیا پرویزو یاہ لیندی ہیں جی
سہیلی ۳ — لیکن فلرٹ کرن لئی اوہ اچھا سی جی۔
سہیلی ۱ — جی!
سہیلی ۲ — جی۔
سب — جی۔

(کٹ)

سین۔ ۱۲ ____________ ان ڈور ____________ دن

(سرونٹ کوارٹر جیسی جگہ۔ اس وقت ایک تخت پوش پر طفیل درزی مشین پر کپڑا سی رہا ہے۔ چارپائی پر بتن خلیفہ بیٹھا شیو بنا رہا ہے۔ بابو علم دین قلم دوات لئے سطر پر خوشخط لکھ رہے ہیں حاتم چارپائی پر بیٹھا ڈبے میں سے مٹھائی کھا رہا ہے)۔

خلیفہ — اینی مٹھائی سی۔ اینی مٹھائی سی کہ ادھا شہر کھاتا تو بھی ختم نہ ہندی۔

حاتم — لے ئیں کیہڑا واہنڈے گیا سی تسی مینوں سد لیناسی۔

بابو — امرتیاں جی اصلی دیسی گھی دیاں ۔۔۔ قلا قند برفی گلاب جامن، ہر چیز بمقدار وافر موجود سی جی ۔۔۔۔۔۔۔ دس دن جشن رہیا جی مکمل دس دن

طفیل — ایتھے تاں بینڈ بی آیا سی بھا حاتم۔ ان تے کل جدوں سہرا پا کے کار پچ بٹھیا آ تے چھیتی نال بجیا بینڈ۔ ڈاں ڈاں داں ڈوں۔ داں داں داں داں ڈوں۔ داں داں داں ڈوں۔

حاتم — تسیں وی چنگے جے مینوں خبر کر دیندے میں دی ویاہ کھا لیندا بھا رحمت اللہ دا پر تہاڈا تاں لہو سفید ہو گیا اے ایتھے کوٹھی وچ آکے۔ عیشاں وچ پے کے بھل ای گیا غریب حاتم۔

(سب ایک دوسرے کو دیکھتے ہیں۔)

خلیفہ — چٹی کار اُتے گوٹے دے لہریئے۔ شامیانے ساری لان وچ تن دن بتیاں جلیاں۔

سین - ۱۳۲ ـــــ ان ڈور رنیشنل سنٹر سے مشابہ ایک ہال ـــــ شام

(دو رویہ کرسیاں لگی ہیں. جنکے درمیان میں ایک وہیل چیئر گزرنے کا راستہ ہونا چاہیئے
بڑا سا ڈائس ہے جسپر ایک میز اور تین کرسیاں ہیں. ایک مائیکروفون لگا ہے ٹی وی
کیمرہ مین پریس کے آدمی اور ریڈیو کا آدمی تقریر یہ ریکارڈ کر رہا ہے. سارا ہال کھچا کھچ
بھرا ہے. پہلے کیمرہ ہال کے بورڈ پر آتا ہے یہاں ناصیہ کے ڈسٹ کور نمائش کے
لیئے لگے ہیں. پھر کٹ کر کے ساری پبلک کو دکھاتا ہے. ساتھ پین کرتا ہوا دکھاتا
ہے فرنٹ سیٹ پر توکلی رحمت اور ایلا بیٹھے ہیں. ان سے مڑ کر ڈائس پر آتے
ہیں. ہال کے تماشائی تالیاں بجاتے ہیں. رحمت اللہ اپنی سیٹ سے اٹھتا ہے اور ڈائس
پر چڑھتا ہے اس وقت وہاں سیکوجی اور ایک معزز صاحب صدر بیٹھا ہے. تیسری
کرسی پر سٹیج سیکرٹری بعد میں بیٹھتا ہے)

سٹیج - اب میں چوہدری رحمت اللہ کو زحمت دوں گا کہ وہ بطور پبلشر ناصیہ کتاب کے
بارے میں اور اپنی مشکلات کے بارے میں کچھ کہیں -

(رحمت اللہ سٹیج پر پہنچتا ہے)

رحمت - (نروس ہے) جس ویلے مینوں ایہہ کتاب ملی ..... میں روز و شب بے حد محنت
نال اپنے دیگر کم نپٹا رہیا سی ..... مینوں وہم وگمان وی نہیں سی کہ میں اپنی
گریٹ کتاب چھاپاں گا لیکن مختصراً عرض کراں کہ ایس کتاب لئی میں خاص سویڈن
توں کاغذ منگوایا رنگاں واسطے جرمنی چھٹی لکھی ..... اس نوں غلطیاں توں پاک
کیتا - کاتب شعلہ نویس توں کتابت کرائی آفسٹ تے چھاپ تے ست رنگا
ٹائٹیل بنایا تسی خود دیکھ سکدے او - تیس روپے بائیس پیسے وچ ایہہ
قریباً مفت اے - بالکل مفت -

(کٹ کر کے ایکبار پھر ناصیہ کا ڈسٹ کور بورڈ پر لگا دکھاتے ہیں
ساتھ ہی تالیوں کا شور بلند ہوتا ہے. اس بار پین کر کے ایک بار پھر
پبلک دکھاتے ہیں -)

سٹیج سیکرٹری - اب میں ناصیہ کی مصنفہ محترمہ سکینہ توکلی کو دعوت دیتا ہوں کہ وہ اپنی

اولین پیشکش ناصیہ کے متعلق ہمیں کچھ بتائیں۔

(تالیاں بجتی ہیں۔ سیکو جی ڈائس سے اٹھ کر مائیکرفون کی طرف جاتی ہے اور سامنے دیکھتی ہے اس وقت وہیل چیئر پہ پرویز اور اسے لاتی ہوئی کوکب رشید دوردیہ کرسیوں کے درمیاں آتے ہیں۔)

سیکو سنڈ پرویز کو دیکھ کر گھبراتی ہے اور پھر ڈائس سے اتر کر توکلی کے پاس جاتی ہے اُس کے کان میں کہتی ہے) ایس نوں کس نے بلایا سی فنکشن تے۔

توکلی — (بہت آہستہ) کِس نوں۔

سیکو — پرویز نوں

توکلی — اخبار وچوں پڑھ کے آیا ہونا اے تسی پروانہ کروجی — پروانہ کروجی بالکل جاؤ — تقریر کرو۔

(سیکو واپس ڈائس پر جاتی ہے پرویز کی کرسی بڑھاتی کوکب بڑھتی آتی ہے)۔

سیکو — (مائیکروفون پر) خواتین وحضرات! ناصیہ دی کتاب لکھن وچ مینوں کئی مسٔلے درپیش سن۔ کئی مہینے مینوں ایہہ سوچدے لگ گئے کہ کیا سارا معاشرہ غریب اور امیر دے سنجوگ نوں برداشت کر لئے گا۔ فیر میں ہمت کر کے ایہہ کہانی لکھی ناصیہ اوہ امیر لڑکی اے جس نے کدی غریبی دی کھڑکی وچوں جھانک کے نئیں دیکھیا تے افتخار اوہ غریب نوجوان اے جس نے کدی امیری دی دہلیز تے قدم نہئیں رکھیا لیکن اوہ دونوں ہمت نال سماج دے سارے بندھن توڑ کے اک آدرش لئی اک مک ہو جاندے نیں۔

(اس تقریر کے دوران کیمرہ ایلا اور پرویز کے چہروں کے کلوزاپ دکھاتا ہے۔ رحمت اللہ اور توکلی دونوں اس وقت پائپ پی رہے ہیں۔ آخری جملے پر ہال میں تالیاں گونجتی ہیں۔ کیمرہ پرویز کے کلوزاپ پر آتا ہے۔)

(کٹ)

سین-۱۴۰ ان ڈور (چھوٹا سا دفتر نما کمرہ) ـــــــ شام

(نیشنل سنٹر کے دفتر جیہا چھوٹا سا کمرہ جس میں اس وقت چائے ہو رہی ہے
ایلا، رحمت اللہ، سیکو، توکلی اور تین چار اور آدمی بیٹھے چائے پی رہے
ہیں ایک اخبار کی نمائندہ بیٹھی سیکو سے باتیں کر رہی ہے ساتھ ساتھ نوٹ
بک پر لکھتی بھی جاتی ہے۔)

سیکو ۔ نئیں جی شام نوں تے میری سوشل لائف ایسی اے کہ میں اک سطر نئیں لکھ سکدی۔

نمائندہ ۔ فیر جی تسی کس وقت لکھدے او۔

سیکو ۔ دوپہر نوں جی جدوں کوئی لوہدی اے۔

نمائندہ ۔ کیا تسی دوپہر نوں آرام نئیں کر دے!

سیکو ۔ بس جی مزدور لوگ آں ساڈی قسمت وچ آرام کتھے۔

(ان پر سے ہو کر کیمرہ توکلی اور ایک اور صاحب پر آتا ہے۔)

صاحب ۔ لیکن آج تک ایس آئیڈیا تے اتنی جرأت مندانہ کتاب لکھی نئیں گئی۔ ایہہ تہاڈی
بیگم صاحب نوں سُجھیا کس طرح!

توکلی ۔ دراصل جی Idea تے میرا ای ۔ میرا.... میرا دل غریباں واسطے بہت نرم
اے جی۔ میری ملز وچ غریب آدمی نال بڑا اچھا سلوک کیتا جاندا اے او تھے
مینوں خیال آیا کہ.... خیال آیا جی مینوں کہ......

(ان پر سے ہو کر رحمت اللہ، ایلا اور ایک درمیانی عمر کی عورت پر کیمرہ جاتا ہے)

بیگم ۔ چوہدری صاحب۔ جس سلیقے نال تسی ناول چھاپیا اے خدا قسم داد دے قابل اے
خدا قسم ایس تہانوں ملن آنا چاہندی سی۔

چوہدری ۔ بسم اللہ جی ۔ بسم اللہ

ایلا ۔ (قدرے حسد کے ساتھ) کیوں جی تہانوں کی کم اے۔

بیگم ۔ دراصل میں وی اک ناول لکھیا اے چوہدری صاحب۔

چوہدری ۔ کی ناں اے جی کتاب دا۔

بیگم ۔ چُپ چُپ کھڑے ہو۔

چوہدری — واہ سبحان اللہ کنّاں سوہنا نام اے کیوں ایلا جی ؛
ایلا — ذرا عجیب جیہا لگدا اے چُپ چُپ کھڑے ہو۔
چوہدری — (ڈر کر) ناں بدلیا جا سکدا اے۔
بیگم — مَیں چاہندی سی کہ تُسی ایہہ ناول چھاپو — مینوں نہ رائلٹی چاہی دی اے نہ معاوضہ
بس ناول چھپ جائے۔
ایلا — ممی دے ناول توں بعد ریم جی دا ارادہ مذہبی کتاباں چھاپن دا اِے بیگم صاحب
اسی فی الحال کوئی ناول چھاپ ای نئیں رئے کیوں ریم جی۔
رحمت — جی ایلا جی۔ گل اے ہیگی بیگم صاحب
(اسی وقت پرویز وہیل چیئر پر آتا ہے۔)
پرویز — سلام علیکم بیگم صاحب۔ (ہاتھ میں گلدستہ ہے جو بیگم صاحب کو پیش کرتا ہے) میں
تہاڈوں مبارکباد پیش کرنا چاہندا سی۔
سیکو — (گھبرا کر) شکریہ۔ تُسی مبارکباد گھر ای دے دیندے سی
(توکلی آتا ہے۔)
توکلی — کی گل اے بئی توں ایتھے کیوں آیا ایں ؛
کوکب — بھائی جان مبارک باد دین لئی آئے سن توکلی صاحب۔
توکلی — دے دتی اے مبارک باد ہُن جاؤ — دیکھو ناں ساڈی پوزیشن خراب ہندی اے۔
جاؤ ...... بیگم صاحب دی پریس کانفرنس شروع ہون والی اے۔ کل صبح کوٹھی
تے آکے مل لینا.....
(پرویز جاتا ہے جس وقت پرویز دروازے تک پہنچتا ہے ایلا ادھر سے
گزرتی ہے۔)
کوکب — ایلا سلام علیکم۔
ایلا — (ابرو اٹھا کر) وعلیکم سلام — شائید تینوں علم نئیں کوکب ہن میں بیگم
رحمت اللہ آں
کوکب — ہاں جی۔
ایلا — ایہہ تُسی وہیل چیئر کدوں سنبھالی اے پرویز صاحب۔

پرویز۔ بس جی اِک دوست نے غلط مشورہ دے دتّا سی۔

ایلا ۔ دوست نے۔

پرویز۔ میں تے اپریشن کرانا نیں سی چاہندا اوس نے مجبور کیتا تے میں اپریشن کرالیا
کہندے سن کہ آپریشن کامیاب ہو جاندا اے ۔۔ لیکن اپریشن دے وقت اوہ
دوست پہنچیا ای نئیں......

ایلا ۔ سچ از لائیف پرویز صاحب۔ Brave ہونا چاہیدا اے..... بہت کچھ فیس
کرنا پیندا اے لائیف وچ۔

پرویز۔ جی مس توکلّی۔

ایلا ۔ مس توکلی نئیں مسز رحمت اللہ......

پرویز۔ جی بیگم رحمت اللہ۔

ایلا ۔ Brave بنو۔ لوکی اس تو بڑے بڑے Handicaps نال زندگی
بسر کردے نیں۔

پرویز۔ میں کوشش کراں گا جی

کوکب۔ چلیئے پرویز بھائی

پرویز۔ ٹھہرو ذرا۔

ایلا ۔ پلیز میری وجہ نال بالکل نہ رکنا میں تاں آج خود بہت Busy آں۔
خدا حافظ۔

پرویز۔ خدا حافظ ایلا۔

ایلا ۔ بیگم رحمت اللہ

پرویز،کوکب۔ خدا حافظ بیگم رحمت اللہ

(ایلا جواب دیئے بغیر لوٹتی ہے۔ کیمرہ رحمت اللہ پر آتا ہے۔)

(کٹ)

سین-۱۵ ـــــــ ان ڈور ـــــــ صبح

(رحمت اللہ شیو کر رہا ہے ۔ خلیفہ بٹن کندھے پر جھاڑن رکھ کر اندر آتا ہے)

خلیفہ - چوہدری صاحب اوہ کاتب صاحب تشریف لیائے نیں جی دفتر سے -

رحمت - ایس ویلے -

خلیفہ - ضروری کم اے جی -

رحمت - بھیجو - بھیجو میرا منہ کی ویکھنا اے نیچی نظر..... نیچی -

(خلیفہ باہر جاتا ہے اور بالو علم دین آتا ہے -)

بالو - سلام عرض کرنا آں جی -

رحمت - ہن کی مصیبت پے گئی اے کہ تسی کوٹھی وچ وی میرا کھیڑا نئیں چھڈ دے

بالو - اک گل سی جی ازحد ضروری... چوہدری صاحب نہایت پوشید مخفی رکھن والی- راز خفی جی

رحمت - فرماؤ.....

بالو - جی چھوٹی نے یعنی شائستہ دلبری خانم نے میرا ناطقہ بند کر دتا اے۔ تسی مینوں جلد ازجلد دبئی بھیج (ہاتھ جوڑ کر) دیو اللہ دے واسطے -

رحمت - تہانوں Conditions یاد نہیں بالو جی

بالو - جی کجھ ذہن نارسا نوں یاد اے جی -

رحمت - یاں تسی پورے سولہ ہزار روپے حاضر کر دیا کجھ عرصہ میرے لئے کم کرو ملات.... شرط/یاد اے تہانوں -

بالو - تسی چوہدری صاحب میرے لئی کار ہائے وودھا دیو جی لیکن مدت کم کر دیو جی ورنہ میں پھانسی لگ جاواں گا -

رحمت - سوچاں گے سوچاں گے تسی چل کے کتابت کرو دفتر وچ -

بالو - حاضر آں جی مکمل طور تے -

رحمت - کیہڑی کتاب دی کتابت کر رہے او جی -

بالو - جناب والا - چُپ چُپ کھڑے ہو دی تیسری کاپی اے مستعدی نال جفاکشی نال پابندی نال کتابت کر ریا آں جی ..... بطریق احسن ....

(کٹ)

سین ۱۴ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ دن

(ٹیلر ماسٹر طفیل ـ بتن خلیفہ ، بابو علم دین قطار میں کھڑے ہیں ـ
رحمت اللہ اور ایلا جی داخل ہوتے ہیں ۔)

رحمت اللہ ـ (رک کر ایلا کے کندھے پہ ہاتھ رکھ کر) ایلا جی ـ

ایلا ـ جی ریم جی ـ

رحمت ـ میں تہانوں زحمت دتی اے کہ اپنے کجھ پرانے نمکخواروں نال ملاسکاں
ایہہ خلیفہ بتن اے ـ

ایلا ـ (خوش دلی کے ساتھ) سلام علیکم ـ

خلیفہ ـ دعائیں دیتے ہیں بیگم صاحب ـ

رحمت ـ ایہہ لیڈی عنایت اللہ دے وقت دا ساڈے گھر وچ ملازم اے ... کھانا پکانا تے
اچھا نئیں آندا لیکن چلئے ایہو جئی بناندا اے ـ کہ بندا اپی پی تھکے ـ

خلیفہ ـ دل و جان کے ساتھ جی ـ

رحمت ـ ایہہ ٹیلر ماسٹر اے (طفیل ماتھے پہ ہاتھ رکھ کر سلام کرتا ہے) کاریگر آدمی ۔ توں اِک
نمونہ دکھادئیں اینوں کاپی کرنا اید ھا کم ...

طفیل ـ میں تاں آمنہ دے سارے کرتے انگریزی رسالیاں بچوں دیکھ کے بناندا سی ـ

رحمت ـ اچھا اچھا ماسٹر جی ـ تے ایہہ ساڈے کاتب صاحب نیں ایہہ تینوں بندے
ساڈے کواٹراں وچ رہن گے ـ

ایلا ـ لٹوا ید ھے وچ میں نوں دسن دی کی گل اے ـ

رحمت ـ ویسے ای ..... میں چاہندا سی کہ تہانوں ملا دیواں ـ ایہاں غریباں دے دل وچ
بڑیاں حسرتاں ہندیاں نیں ـ ایہہ اپنے پرانے ساڈے خاندان وچ آنے جاندے
رہئے نیں کہ اِک طرحاں نال اپنے آپ نوں فیملی ممبرز سمجھن لگ پیئے نیں .....
لیڈی عنایت اللہ دی عادت سی ..... کہ پرانے ملازمین نال خاص رعائیت کر دیاں
سن (رومال آنکھوں پر رکھ کر) پتہ نئیں ایس ویلے اوہناں دی روح کی کہندی ہوئی
اے کی سوچدی ہوئی اے ؟

(کٹ)

کردار

ایلا رحمت اللہ — رحمت اللہ کی نو بیا ہتا بیوی

رحمت اللہ — شہر یار ٹریول ایجنسی کا مالک ، رحمت بک ویز کا پبلشر

توکلی صاحب — رئیس آدمی

طفیل درزی — دو آبیا ۔ رفوگر ۔

آپا صغریٰ — سکینہ کی بڑی بہن ۔ ماضی کا سایہ

نورن — خلیفہ بٹن کی ٹڑا کا بیوی ۔

ببر پہلوان — دودھ دہی بیچنے والا ۔

مستانہ — تھیٹر کا ایکٹر

آپا دولتے — بابو جی کی بڑی بہن ۔

ایلا کی سہیلیاں ۔

سین — ۱

ان ڈور (بیڈروم) ——————————— دن

(ایلا اور رحمت اللہ کا بیڈروم۔ اس سیٹ کو ذہن نشین رکھئے کیونکہ کئی مرتبہ یہی بیڈروم آیندہ قسطوں میں استعمال ہوگا کیمرہ لمبے آئینے میں ایلا کو کھڑے دکھاتا ہے اسی وقت طفیل درزی اُس کے قدموں میں بیٹھا ہے کیمرہ آئینے سے ہو کر طفیل درزی اور ایلا تک آتا ہے اس وقت پتہ چلتا ہے کہ طفیل درزی ایلا کی میکسی کا ناپ لے رہا ہے۔

ایلا کے ہاتھ میں ایک موٹی سی فیشن بُک ہے جو اُس نے دونوں ہاتھوں سے سینے پر تھام رکھی ہے ایلا نے اس وقت نائیٹ سوٹ پہن رکھا ہے اور تمام بال سر پر چڑھا رکھے ہیں انہیں کے منہ میں بہت سی پنیں ہیں جن سے وہ بعد میں بات کرتے وقت سر کا جوڑا ٹھیک کرتی رہتی ہے۔)

طفیل — ایتھے تیکر لمبا ہو دے جی؟ گِٹیاں تو تھلّے۔

ایلا — ادھی اِنچ ہور لمبی رکھو اُچی میکسی اچھی نئیں لگدی۔

طفیل — پھیر تاں میرا خیال اے پیراں بچ ہوِ کتھے ڈگ نہ پیو بے دھیانی بچ کتے۔

ایلا — مینوں عادت اے توں ناپ لے۔

(رحمت اللہ پلنگ پر لیٹا ہُوا ہے۔ گاؤن پہن رکھا ہے اور اس وقت رسالہ دیکھ رہا ہے۔)

رحمت — جیطراں اوہ کہہ رہئے نے اوس طراں کر۔ تینوں اوہناں دے ڈگن نال کی واسطہ

(رحمت اللہ گھورتا ہے)

طفیل — ہور کی انکل۔ میں تاں پہلاں ای کہندا سی پئی اِک انچ توں کجھ ہور لمبا ہونا چاہی دا۔ گاؤن لمبا ای چنگا لگدا میماں دا نگوں۔

(ایلا قالین پر اُس کے پاس بیٹھتی ہے۔)

ایلا ۔ ایہہ دیکھو ماسٹر جی ایتھے سامنے گلے تے ربن دی ناٹ لگے گی۔ (دونوں ہاتھوں کی دو دو انگلیاں کراس کر کے) ایس طراں۔ ایہہ تصویر دیکھو۔ (کتاب کھول کر دکھاتی ہے) تے ایس تصویر دی طراں کندھے توں پنج اِنچ تھلے Gathers پین گے۔

رحمت ۔ تسی اُتے بیٹھو ایلا جی۔ ٹیلر ماسٹر توں تھلے بیٹھ کے تصویر دکھاؤ بھئی اَور دھیان نال ویکھ کوئی غلطی نہ ہووے۔ ایہہ کپڑا پاکستانی نہیں فرانس توں منگوایا اے ئیں۔

طفیل ۔ (کپڑے کو چھُو کر) بڑھیا اے...... اوتھے ای بن دے آ۔ ایسے بڑھیا کپڑے دا اِک واری آمنہ دی بی بی نے بی میتھوں انگریزی چکن دا کُرتا سنوایا سی۔

(کتاب اپنے گھٹنوں پر رکھکر صوفے پر بیٹھتی ہے اب طفیل قالین پر ہے اور ذرا سی گردن اٹھا کر بہت سنجیدگی سے کتاب دیکھتا ہے۔)

ایلا ۔ ایدھر دھیان کریئی ذرا۔

طفیل ۔ باہنواں اینیاں ای کھُلیاں رکھنیاں یاں ؛ ایہہ تاں بھکیراں دا کُرتا لگو

ایلا ۔ بس سب کچھ اسی طرح۔ ہُو بہُو۔ ایہہ کتاب لے جاؤ تُسی تے دیکھنا ایہہ نمونہ کسے ہور نوں نہیں دینا۔

طفیل ۔ دے تاں کداں دیاں گلاں کر دے آ۔ مینوں کی لوڑ آ۔

ایلا ۔ جے میرا نمونہ کامن ہو گیا تے میں تینوں کوارٹر وچوں کڈھ دینا اے فوراً۔

رحمت ۔ فی الفور۔ بغیر نوٹس دے۔

طفیل ۔ کی ہو یا نمونے نوں تاں ؟

ایلا ۔ Common جے تُسی ہر ایری غیری زنانی نوں ایہہ نمونہ بنا کے دتا ناں تاں

طفیل ۔ سمجھ گیا۔ سمجھ گیا۔ سمجھ کا ہنے نہیں گیا آمنہ دی بی بی اہداں کہندی ہندی سی ۔ نمونہ نہ دیں کِسے نوں۔

رحمت ۔ جاہل۔

ایلا ۔ ایہہ کتاب لے جا نال خبردار میرے نمونیاں دی کتاب کسے ہور بیگم نوں دکھائی

طفیل ۔ ناں جی میں اپنے دیٹی آلے ٹرنک وچ رکھوں سمبھال کے سلام چوہدری صاحب

سلام بیگم صاحب ۔

(ایلا پلنگ پر لیٹتی ہے ۔)

ایلا ۔ ہائے مَیں تے تھک گئی آں ۔ ایہہ ناپ وغیرہ دی بڑی بادرلیشن ہندی اے ۔

رحمت ۔ جوس لیا واں ۔

ایلا ۔ نو تھینک یو ۔

(فون کی گھنٹی بجتی ہے رحمت اللہ فون اٹھاتا ہے ۔)

رحمت ۔ ہیلو ۔ چوہدری رحمت اللہ سپیکنگ ۔ ہاں بھئی کی گل اے شہر یار بنک بند ہون والے نے ۔ چیکاں تے دستخط کرانے نے ! ٹھیک اے تے جیہڑا اکاؤنٹ توں Operate کردا اے اوہدے وچوں پے منٹ کر دے ۔ کوئی گل نہیں ۔ اچھا کیا میتھوں پچھ لیا کی ، اچھا ..... ٹھیک اے ۔ تیرے ہندیاں مینوں کوئی فکر نہیں ۔

(کٹ)

سین ۔ ۲ ______ آؤٹ ڈور (شالیمار باغ) ______ شام

(پرویز اپنی وہیل چیئر پر اُس جگہ جہاں بارہ دری سی بنی ہے اداس بیٹھا ہے اُس کے پوائنٹ آف ویو سے دو لڑکیوں کو آتے دکھاتے ہیں لڑکیوں کے ہاتھ میں ایک ٹرانسسٹر ہے جس پر اس وقت یہ غزل بج رہی ہے ۔

کبھی ہم اور تم بھی تھے آشنا تمہیں یاد ہو کہ نہ یاد ہو یہ غزل غلام علی کی آواز میں ہے لڑکیاں کچھ فاصلے سے چلتی ہوئی پرویز کے پاس سے گزرتی ہیں اور دونوں اسکو رنج سے دیکھکر ایک دوسری کو دیکھتی ہیں پھر پرویز کو کراس کر جاتی ہیں پرویز اُن کے اس Gesture کو نوٹ کرتا ہے اور سر کو کرسی کی پشت سے لگاتا ہے ۔)

(کٹ)

سین ۳ ______ ان ڈور (ٹی سٹال) ______ دوپہر

(نورن اس وقت ٹی سٹال پر چائے بنا رہی ہے۔ ببّر آتا ہے آپا دولتے ایک کرسی پر بیٹھی چائے پی رہی ہے میز پر سرخوں کا پنجرہ پڑا ہے۔)

آپا — اِک بند ہور بھیڑا نورن۔ ایہدے نال تے میرا کجھ دی نہ بنیا اللہ دے حکم نال۔

نورن — بس آپا جی اِک ہور بند لیں۔ میں تو خود بیکری سے بنوا کر لاتی ہوں کوئی بٹن کی طرح چوہے مارے بند کنستروں سے نکال کر نہیں دیتی گاہکوں کو۔

ببّر — ہاکنستر۔ بھابی صاحب چھٹا ہووے گا ذرا!

نورن — ہے تو سہی۔ پر کسی کو دینے کے لیے نہیں ہے خیر سے میرا اپنا کام بہت ہے۔ گاہک آتے رہتے ہیں۔

ببّر — (سر کھجا کر) گل اے نا۔ میں ہنے لے آواں گا موڑ کے۔

نورن — چاہے ہنے دے جائے چاہے شام کو۔ ادھار بالکل بند ہے۔

آپا — اچھا کیتا جو ادھار بند کر چھوڑیا۔ اوس خلیفہ بدبخت نوں میں لکھ سمجھیا یا خراباتیا لوکی کھان پین نوں شیر ہندے نے تے پیسے دینے والی گیڈر بن جاندے نے۔ نہ سمجھیا رتی نہ سمجھیا اللہ دا بندہ۔

ببّر — بھابی صاحب کوئی اتا پتا خلیفے دا۔

نورن — اتہ پتا، ارے تم کو معلوم نہیں۔ کمال ہے وہیں رہتا ہے۔ رحمت اللہ کے کوارٹروں میں اس کے جوتے چومتا ہے رحمت اللہ کے۔ اس کی روٹی پکاتا ہے۔ اس کی دولت کے پیچھے غلام بنا ہوا ہے اس کا۔

ببّر — رحمت اللہ تے ایس طراں دا نہیں سی۔

نورن — تمکو کیا پتہ۔ کیا کچھ کیا اس کمبخت رونی شکل والے رحمت اللہ نے ہمارے ساتھ جب بن ہسپتال میں تھا تو اس رحمت اللہ کو دکان دے گیا تھا۔

ببّر — ہا ہسپتال۔

نورن — تب ہماری دکان کی کمائی سے رحمت اللہ نے بند جوتے خریدے تھے براؤن رنگ کے۔ میں تو تب ہی سمجھ گئی تھی سب کچھ۔

آپا ــ بدبخت سب بے غیرت. بے غیرت نے اللہ دے حکم نال (آنسو پونچھ کر) اکو میرا ابھرا. میری اکھاں دا تارا. بھین دے دل دا سہارا ۔ اوہ بدبخت دی چلا گیا کنڈی چھڈ کے ۔

ببّر ــ آہو جی سارا تھاں ای سُونا ہو گیا اے. آپا جی اوہناں بغیر ۔

نورن ــ (روبینہ کا اشارہ کر کے) مایا ــ مایا ــ سب پچھے بدمعاش گئے نانواں کمانے دولت لوٹنے. جو عورتوں کو چھوڑ چھاڑ جائیں گے دولت کے پیچھے وہ جوتیوں میں کھائیں گے دیکھ لینا ببّر ایک دن رحمت اللہ کے در سے روتے ہوئے آئیں گے ۔

ببّر ــ فیر ایہاں پر رونق میلہ لگے گا ۔ بھابی صاحب تم چین سے رہو سب بیلی یہاں کٹھے ہوں گے جہاں اُڈن گیاں ہا بیلی ۔

نورن ــ تو یہاں پروا کسے ہے. جہاں جاتا ہے جائے جہنم میں رہے کہ دوزخ میں نورن کو اپنے سرخ جائیں. میں نے تو پہلے دن اماں سے کہہ دیا تھا کہ بتن مجھے ایک آنکھ نہیں بھایا ماں باپ نے پاؤں پکڑے میرے. تو میں تے نباہ کیا ۔

ببّر ــ چھٹا ملے کارتا کو بھابی صاحب. انیویں ذرا کی ذرا ۔

نورن ــ (زور سے پھینک کر) لے جائے جا مجھے پتہ ہے تو چھٹے کے بغیر کیا ٹلے گا. لیجا مرینے. بتن کے خوشامدی تو بھی وہیں چلا جا جہاں سارے مر گئے جا کر

(چھٹے پر کیمرہ آتا ہے ببّر اسے اٹھاتا ہے)

(رکٹ)

سین ۴. ـــــــ ان ڈور ـــــــ دن

(توکلی صاحب کے گھر کا پچھلا برآمدہ ۔ خوبصورت تخت پوش بچھا ہے اس پر رحمت اللہ گاؤ تکیئے کے سہارے نیم دراز ہے. اس کے چہرے مہرے عادتوں میں جوانی کی جھلک ہے. اس کے ہاتھ میں ایک چھوٹا مشینی لٹو ہے جسے وہ چابی دے کر فرش پر چھوڑتا ہے اور خوش ہوتا ہے ۔ چہرے پر بشاشت ہے اس کے پاس ہی آپا صغریٰ بیٹھی ہے چھابے میں مکئی کے دانے ہیں وہ پھلے پھلے اکٹھے کر کے رحمت اللہ کو دیتی

ہے جو بڑی خوشدلی سے انہیں کھاتا ہے۔)

صغرٰی ـ ایہہ رُت ہووے اکتوبر نومبر دی ۔ تے ویں مکئی آدے ہزار وچ تے میں تے
لوہڑے ویلے آپ بھٹی تے جا کے دانے بھنوا کے لیاندی آں بھائی جان

رحمت ـ کیا بات ہے خالہ جی بھٹی دے تازہ دانیاں دی ۔

صغرٰی ـ ایہہ لئو پھٹے نے ۔ تہانوں شوق ہووے تے میں کل چھولے وی بھنوا کے لیاواں گی ۔

رحمت ـ (خوشی سے) تتیاں تتیاں نوں گڑ لا لیناں میں تے جمال دین کھاندے ہندے سی گھر آون
توں پہلاں (یکدم فق ہو جاتا ہے) ساڈیاں جیباں وچ گڑ ہوندا سدا ۔

صغرٰی ـ جمال دین کون بھائی جان !

رحمت ـ میرے نال اِک مُنڈا ہندا سی اٹھویں تیکر نال پڑھیا جمال دین ۔

صغرٰی ـ اچھا ۔

رحمت ـ لیڈی عنایت اللہ نیں ساڈوں سنیڈوچ تے کافی بنا کے دینی سکول واسطے پر اسی
واپسی تے ضرور بھٹی توں دانے کھانے گڑ لا کے ۔

صغرٰی ـ تے سرہوں دا ساگ سردیاں وچ مکھن دے پیڑے نال !

رحمت ـ کیا بات ہے جی ۔ کیا بات اے سرہوں دے ساگ دی مکئی دی روٹی تے ساگ ۔

صغرٰی ـ میں تے ہن وی کدی ڈبل روٹی دا ناشتہ نہیں کیتا ۔ باسی روٹی تے مکھن ۔ تڑکے
تڑکے لسی دے گلاس نال ۔ سکینہ لول دی رہندی اے پر میں اوس دے اُٹھن
توں پہلاں ای ناشتہ کر لیندی آں ۔

رحمت ـ کدی میں تہاڈے نال ناشتہ کرن آواں گا خالہ جی ۔

صغرٰی ـ بسم اللہ بھائی جان ضرور ۔ ہڈیاں مضبوط ہندیاں نے باسی روٹی تے مکھن نال ۔

رحمت ـ میں وی کہواں تہاڈی کاٹھی کیوں اینی مضبوط اے خالہ جی ۔

صغرٰی ـ شکریہ ۔

رحمت ـ کِنّی کو عمر ہووے گی تہاڈی !

صغرٰی ـ جدوں جنگ لگی اے تے میں پہلی تے گا چھی ملدی ہندی سی ۔ ایویں ہوراں آکھنا
میری لاڈاں آلی دھی اے ایس توں پہلی نہ پچھوایا کرو ۔

رحمت اللہ ـ سن بیالی دی جنگ وچ ۔

صغریٰ — نہیں جی اوس توں پہلوں آل جنگ کے جھدے بعد انگریز بادشاہ آیا سی ایتھے۔ دربار کیتا سی اوس نے اپنے ہوری دسدے ہندے سن کہ۔

(اس وقت ایلا آتی ہے۔)

ایلا — ریم جی۔ (بروزن شیم جی)

رحمت — جی ایلا جی۔

(ایلا فاصلے پر ہے بھاگ کر پاس جاتا ہے۔)

ایلا — ایہہ تسیں کی کر رہیے او۔

رحمت — مَیں پھُلّے کھا رہیا سی۔

ایلا — تہانوں POP Corn دا اینا شوق اے تے تسیں مینوں دس دے، تہاڈی ڈیڈی میری فرینڈ کل لیائی سی دردیئی توں۔

رحمت — او جی لعنت بھیجو۔ میں تے ایسیاں چیزاں پسند ای نہیں کردا۔ اوہ تے میں خالہ جی دا دِل خوش کرن دی خاطر......

ایلا — ممی تہانوں آپا جی نال نری ویکھ کے خوش نہیں ہون گیاں۔

رحمت — لٹو جی مَیں کدفری ہویا آں۔ پرانی جنگ دی اوس مڈھی نال۔

ایلا — نالے نوکراں تے اچھا ایمپریشن نہیں پیندا نا۔ او سمجھن گے تہاڈا اور آپا جی دا اِک لیول ہے۔

رحمت — اوہ لعنت بھیجو۔

(محبت سے ایلا کے کندھے پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

اپنے گھر نہ چلئے ڈارلنگ میں ایتھے At Home نہیں فیل کردا۔

ایلا — میریاں کجھ فرینڈز آئیاں ہوئیاں نے ذرا تہانوں ملنا چاہندیاں نے، بس ذرا دی ذرا۔

(رحمت اللہ اپنے بال درست کرتا نوجوان کی طرح چلتا ہوا ایلا کے ساتھ جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۵ ــــ آوٹ ڈور (شالیمار) ــــ شام

(پرویز اسی تاریخی مقام پر۔ کسی اور جگہ سے منظر کو ویران نظروں سے دیکھ رہا ہے کچھ بچے فاصلے پر کھیل رہے ہیں کچھ نوجوان۔ لڑکے لڑکیوں کے خوشدلی کے مناظران سب پر سپرامپوز کیجئے یہاں پردہ مصرعہ لگائیے جس کے اختتام میں ہے " مجھ کو رلانا یاد ہے " اس وقت پرویز رومال جیب سے نکال کر آنکھوں پر رکھتا ہے۔ حسرت موہانی کی غزل جاری رہتی ہے)۔

(کٹ)

سین ۶ ــــ ان ڈور (ڈرائنگ روم) ــــ شام

(اس وقت ایلا، رحمت اللہ اور ایلا کی چار سہیلیاں بیٹھی ہیں۔)

سہیلی ۱ ــ بھائی جان، خدا دی قسم ایہہ ایلا بڑی کمینی اے ایس نے سانوں اجے تیکر ٹریٹ ای نہیں دتی شادی دی

رحمت ــ جنیاں تُسیں کہو۔ جو کچھ چاہے انجائے کرو۔

سہیلی ۲ ــ اسی چائینز جاوانگے۔

ایلا ــ تُسی ایہناں دی کوئی گل نہ سُنو ریم جی۔

سب لڑکیاں ــ ہائے ریم جی۔

ایلا ــ چُپ دی کرو۔ ایناں تے تہاڈا کی ایمپریشن پوے گا بے وقوفو۔

سہیلی ۳ ــ ایمپریشن ننے صرف تیرا پینا اے ساڈا تے اینویں ڈپریشن ای رہنا اے ذرا جہیا (سب ہنستے ہیں)

سہیلی ۴ ــ چائینز نہیں جانا۔

ایلا ــ کیوں؟

سہیلی ۴ ــ ہن ایہہ گل بہت کامن ہوگئی اے جو امیر اغیار ہے چائینز چائینز۔

سہیلی ۱ ــ تے فیر اک ۔۔۔ اے۔

سہیلی ۳ ـ کی۔

سہیلی ـ توں ایس طراں کر۔ دساں

سہیلی ۳ ـ دس

سہیلی ۱ ـ مائینڈ نہ کریں

سہیلی ۳ ـ خواہ مخواہ ۔

سہیلی ۱ ـ توں سِدھی مینٹل ہسپتال چلی جا۔

رحمت ـ اللہ نہ کرے ایس طراں نہ کہو پلیز ۔

سہیلی ۲ ـ ویسے اینہاں وچ جا کے ایہہ خوب انجائے کریگی ۔

ایلا ـ تسیٔ ٹریٹ واسطے کرنا اے کہ اینویں لونگیاں ماردے رہنا اے سارا وقت ۔

سہیلی ـ اچھا ایٔں دساں بھائی جان پہلے چائینیز فیر آئس کریم ۔ فیر پان تے کوکا کولا اوس توں بعد شالیمار دی سیر۔ اوتھے کجھ لائیٹ ریفریشمنٹ تے فیر فلم ۔ نالے انٹرول وچ کجھ لائیٹ چیزاں Snacks

ایلا ـ ایہہ اک ٹریٹ اے! ساڈا سارے مہینے دا بجٹ اپ سیٹ کردا اے ۔

سہیلی ۳ ـ ہائے توبہ ایلا توں کنی کنجوس ہو گئی ایں ویاہ کرا کے۔

رحمت ـ بالکل ٹھیک اے ۔ ایہہ سب کجھ ہووے گا ۔ تسیٔ تاریخ مقرر کر لوو۔

سہیلی ۱ ـ تاریخ کیہڑی ۔ ایہو تاریخ جیہڑی اج دی اے ۔

ایلا ـ نئیں اجے تے اسیں مصروف آں ذرا

سہیلی ۲ ـ توبہ توبہ ایلا ۔ توں کنی بدل گئی ایں ۔

ایلا ـ بھئی بدلنا پیندا اے آخر میں میرڈ آں ۔ تہاڈی لفنگیاں دی طراں آزاد نئیں

سہیلی ۲ ـ بس تہانوں پہلاں کہیا سی آؤ اٹھو چلو۔

ایلا ـ کی کہیا سی توں روبینہ ۔

سہیلی ۲ ـ میں اینہاں نوں دسیا سی کہ ایلا پہلاں ورگی ایلا نہیں اوس نے کوئی ٹریٹ شریٹ نہیں دینی۔

رحمت ـ خدا نہ کرے ایلا تہاڈی سہیلی پہلے اے میری بیوی بعد وچ اے ۔ میں تے اینہاں دیاں سہیلیاں دا غلام آں۔

سب ۔ رحیم جی زندہ باد ۔

ایلا ۔ خدا کرے تسی لفنگیاں دیاں چڑیلاں دے غلام ہوو

ہیلی ۔ توں ٹریٹ دینی اے کہ نہیں ۔

ایلا ۔ دینی اے ضرور ۔

رحمت ۔ روز ٹریٹ لئو جی ۔ جد تیکر تہاڈا دل چاہے ۔

ہیلی ۔ ٹریٹ ہوئے گی تے اج نہیں تے اسیں چھٹیاں ون ٹو۔ تھری ۔ چلو سب

سب ۔ ایلا دا بائیکاٹ ۔ ایلا دا بائیکاٹ ۔

(سب اٹھ کر شور مچاتی چلتی ہیں رحمت اللہ منانے کے انداز میں پیچھے ۔۔ جاتے ہوئے)

رحمت ۔ ذرا ٹھہرنا پلیز ۔ رکو ٹھہرنا پلیز

ایلا ۔ ہن چلنا ای پوے گا ۔ ایہہ منن والیاں نسلاں نہیں ہیگیاں ...... روبینہ .. مینڈکی کھلو ہن ۔

(اس وقت توکلی ایک دروازے سے آتا ہے ۔)

توکلی ۔ بیٹا رحمت اللہ ۔

(لڑکیاں اور ایلا جاتی ہیں توکلی رحمت اللہ کو انگلیوں کے اشارے سے بلا کر اپنے پاس صوفے پر بٹھاتا ہے ۔)

توکلی ۔ ذرا ایتھے بیٹھو بیٹا جی ۔ میرے کول ۔ ہور کول ذرا ہور کول ۔ اِک پرائیویٹ گل کرنی سی تہاڈے نال ۔

رحمت ۔ ارشاد ۔

توکلی ۔ ہن تسی میرے بیٹے ہو عمر دے حساب نال نہیں رتبے دے لحاظ نال میں اس پوزیشن وچ آں کہ تہانوں نصیحت کراں تہانوں غلط رستے توں جان توں روکاں ۔

رحمت ۔ میں سن رہیا آں غور نال ۔ نالے میں ایس نوں اپنی خوش قسمتی سمجھناں کہ مینوں تہاڈے جیہا Experienced سوہرا ملیا ۔

توکلی ۔ ہور سوہرے وی مل سکدے سن ۔ مل سکدے سن کوئی کمی نہیں اے سوہریاں دی لیکن شاید میرے جئے Experienced سوہرے دا ملنا مشکل اے ۔

رحمت ۔ میرا وی بالکل ایہو خیال اے ڈیڈی ۔
توکلی ۔ ایں گلے ہوئیے تے تُسی شوق نال مینوں توکلی صاحب کہہ سکدے او ۔
رحمت ۔ مینوں ڈیڈی دا لفظ اچھا لگدا اے ۔
توکلی ۔ ٹھیک اے رشتے دے لحاظ نال ڈیڈی ٹھیک اے ... ٹھیک اے ۔ مینوں
ایہہ ایکسپٹ کرنا پوے گا ۔
رحمت ۔ تسی مینوں نصیحت کرنا چاہندے سی ؟
توکلی ۔ ایہہ تمام کڑیاں ...... اور اِس طرحاں دیاں ہور بہت ساریاں کڑیاں ....
.... ایلا دیاں دوست نیں ...... ایہہ سب امیر کبیر خاندان دیاں کڑیاں تے
ہیگیاں نیں .... لیکن سب نو دولتیاں نیں جی ۔
رحمت ۔ اچھا ! تسی کس طرحاں پہچان لیا ......
توکلی ۔ اسی پہچان لینے آں بیٹیا جی ..... ساہنوں پہچان اے ایہہ سب اپنی جیب وچوں
اک دند خلال وی کڈھ کے استعمال نہیں کرن گیاں اوہ وی کسے ہور دی ماچس
توں منگ کے تیلی ورتن گیاں اور سارا گڈ ٹائیم ...... تہاڈے سرتوں کرن گیاں
اینہاں نوں Good Time دا ہر وقت شوق ہندا اے ....
رحمت ۔ لیکن ایلا تے ایہہ نہیں ہینی جی ۔
توکلی ۔ ایلا دی ہور گل اے ۔ اوہ خاندانی کڑی اے ۔ خاندانی تسی ایس گروپ توں بچنا
اے ..... ایس طرحاں دے ہور Groups توں بچنا اے سر درد دا بہانہ کر کے
پیٹ درد دا Excuse منگ کے ..... گھڑی دیکھ کے .... ورنہ ایہہ تہاڈی
دولت نوں اڈا دین گئیاں ۔
(رحمت اللہ کی ہتھیلی پکڑ کر اسپر پھونک مار کر)
ایس طرحاں ۔ ایس طرحاں ..... بچو .... دولت دے دشمناں توں بچو بیٹیا جی ....

(رکٹ)

سین ۔ ۷ ——— ان ڈور (ٹی سٹال) ——— کچھ لمحے بعد

(نورن ٹی سٹال پر جھاڑو پھیر رہی ہے آپا دولتے اور چھوٹی شائستہ دلبری پاس پاس بیٹھی ہیں۔ شائستہ رو رہی ہے۔)

شائستہ ۔ ایدھے وچ کِسے دا قصور نہیں آپاں جی جس ویلے میں پیدا ہوئی سی چن نوں گرہن لگا سی میرا وقت ایسے طرحاں لنگناں اے رورو کے ۔

آپا ۔ ہائے ہائے ۔ منہ بھیڑا ہووے تے گل تے چنگی کرے بندا رورو کے وقت لنگھاون تیرے دشمن شائستہ دلبری خانم ۔

نورن ۔ کیوں رُو رہی ہے کم بخت اُس بے وفا کو ۔ جو تجھے چھوڑ گیا اُسے یاد کرنے سے حاصل ۔

شائستہ ۔ سارا محلہ ویکھو...... سائیں سائیں کردا اے ۔ ساہنوں زنانیاں زنانیاں نوں چھڈ گئے نیں ۔ ذرا خوفِ خدا نہیں کیتا ۔

(نورن اُڈا چھوڑ کر آتی ہے ۔)

نورن ۔ کس چیز کی تکلیف ہے تجھے ۔ بنّن چلا گیا ۔ خس کم جہاں پاک ۔ وہ سمجھتا تھا ۔ نورن روئے گی ۔ منانے آئے گی ۔ دکان حوالے کرے گی ۔ میری مناتی ہے جوتی احمق مرد کے ساتھ ایسے نہیں کٹتی رورو کر ۔ اسکو تو جوتی کی نوک پر لکھو تو سیدھا رہتا ہے ۔

شائستہ ۔ بھابی جی وہ تو مَیں لکھتی تھی جوتی کی نوک پر ـــ پر جو یہاں نہیں تو اب کس کو لکھوں ؟

آپا ۔ آجاسی شہدا ۔ تِن زنانیاں چھڈ کے کتھے جاسی بول ؟ بھین نمانی چندری تے پئی قبراں وچ پر زنانیاں چھوڑ کے کتھے جاسی ۔ کوئی تھاں جھل سی اوس بھولے بھنڈاں ۔

شائستہ ۔ تہانوں ای او ہ بھولا بھالا لگدا اے آپا جی ۔

آپا ۔ شائستہ خانم دلبری ۔ بھرا میرا اللہ دے حکم نال بھولا بھالا اے ۔ کبھوں ای پھس دے نیں انہاں جنجالاں وچ اللہ دے حکم نال ۔

نورن ۔ تجھے بہت آرزو ہے کہ بالو علم دین آجائیں واپس ؟

شائستہ ۔ بس ایک بار اُس کلموہی کو چھوڑ کر آجائیں بھابی جی ۔

(آپا کی طرف دیکھکر)

فیر میں آپ اوہناں نوں کڈھ دواں گی اللہ نے چاہیا تے — ہیں اوہ مزہ چکھا ناں اے یاد رکھن گے بازیوری۔

نورن — تو میرے ساتھ چل ذرا پرانی میت تک۔

آپا — کی پاڑھ صت پڑھان لگی ایں نورن نی شُدیں

نورن — وہاں ایک بابا رہتا ہے دو سیر جلیبیاں اور ایک سیر برفی لے چل۔ جو اس نے تجھے پتھر اٹھا کر مار دیا تو سمجھ لے کام بن گیا تیرا۔ مٹھائی رکھ کر کھڑی رہنا جب تک وہ تجھے مارے نہیں سمجھی ؟

شائستہ — اچھا جی۔

آپا — کیوں ماراں کھان لگی ایں کم بختے بیٹھی رہ آرام نال آجاسی۔ آجاسی شہدا خراباتی بھیڑی بوتھی والا

شائستہ — تسی او تھے جا کے اوہناں نوں بلا نہیں لیاندے آپا جی؟

آپا — میری جاندی اے جُتی رحمت اللہ دے گھر — اسی خاندانی لوگ آں کوئی ایرے غیرے ناں ..... اوس نوں چار ٹکے کی مل گئے نیں اکھاں وچ سفیدی اتر آئی اے کم بخت دے۔

(اس وقت مستانہ آتا ہے۔)

مستانہ — کہاں گیا میرا مستانہ۔ اے دوست پرانے بول۔ کچھ کانوں میں رس گھول

نورن — لو ایک کو اٹھایا تھا دوسرا آگیا۔

آپا — (ہنستی ہے) ایہہ کون اے خراباتیا۔

مستانہ — کیا بود و باش پوچھو ہو پورب کے ساکنو ہم کو غریب جان کے ہنس ہنس پکار کے تھیٹر لگا جو کرتا تھا دنیا میں انتخاب ہم رہنے والے ہیں اسی اجڑے دیار کے۔

نورن — وہ چلا گیا ہے مستانہ — بتن بھی دفع ہو گیا اب یہاں مت آیا کرو.......

مستانہ — آہستہ بول۔ زلیخا کی کھلائی۔ ہم پختہ عمر کے ضرور ہیں لیکن بہرے نہیں۔

نورن — کیا کیا زلیخا کی کھلائی۔ تم ہو گے مجنون کے بھائی۔

مستانہ — گالیاں بکنا رذیلوں کا کام ہے۔ ہم لوگ شہر شہر تھیٹر لگاتے تھے۔ سب کا دل بھر ملتے تھے۔ ہمیں گالیوں سے کام۔ ہم تو جب سر پہ کلاہ لگا کر گلے میں ہار

ڈالکر اندر سبھا بجلتے تھے تو پنڈال تالیوں سے گونج اٹھتا تھا۔

شائستہ — ہائے ایہہ کی لگدا ہونا اے سرتے تاج لگا کے

مستانہ — اب تو ٹیلی ویژن کا زمانہ آگیا۔ جسکو دیکھنا ہو وہ بھی دیکھے جسکو نہ دیکھنا ہو وہ بھی دیکھے۔ بٹن دبایا حاضر — بٹن دبایا غائب۔ وہ زمانے اور تھے۔۔ جدھر تھیٹر جاتا ادھر ہی شہر کے بانکے نکل جاتے ۔۔۔۔ ساری ساری رات بیٹھنا ہوتا تھا۔ آہ! کیا رنگ بدلا ہے زمانے نے یارو بٹن ۔۔۔۔ آجا آجا مل کر کریں آہ وزاریاں — تو ہائے دل پکاریں پکاروں ہائے جگر!۔

نورن — چل چل نکل یہاں سے مشٹنڈے ۔۔۔۔ عورتوں کو دیکھکر کیا لیس ہوا ہے۔ کسی خیال میں مست رہیو ہم لحاظ نہیں کریں گی۔ ہائے دل ہائے جگر شہدا۔

آپا — چل نکل۔ ساہنوں کلیاں ویکھکر شعر پڑھن لگ پڑا ہے۔

دیوانہ — ایک پیالی چائے کی پلا دیں تو گذر جاؤں گا۔

نورن — (جھاڑو اٹھاکر) جاتا ہے کہ دوں ایک میں نورن ہوں نورن۔

آپا — میرا پتہ ناں کم بخت ایس نوں۔ میں آپا دولتے آں۔ کیسے مردتوں شعر نہ سُنساں اللہ دے حکم نال۔

(دونوں عورتیں اس کے پیچھے جاتی ہیں
شائستہ ہنستی ہے۔)

(کٹ)

سین - ۸ ــــــــــ آؤٹ ڈور ــــــــــ دن کا وقت

(ایک چینی ریستوران کے سامنے لمبی کار آتی ہے پھر اس میں سے رحمت اللہ نکلتا ہے جلدی جلدی تمام دروازے کھولتا ہے۔ چاروں سہیلیاں اور ایلا باہر نکلتی ہیں۔ یہ سب ریستوران کے اندر جاتے ہیں اور سیٹوں پر بیٹھ کر مینو کارڈ اٹھا کر پڑھتے ہیں۔ رحمت اللہ ایلا کے ساتھ مشورہ کرتا ہے پھر اپنی گھڑی دیکھتا ہے۔)

(کٹ)

۳۹

کردار

بابو علم دین ــــ عرضی نویس

رحمت اللہ ــــ شہر یار ٹریول ایجنسی، رحمت بُک ویز کا مالک

ایلا رحمت اللہ ــــ رحمت اللہ کی فیشن ایبل بیگم

سیکو جی ــــ بیگم توکلی

شیم جی ــــ نو دولتا رئیس

شائستہ ــــ بابو علم دین کی منجھلی بیوی

جنت خاتون ــــ بابو علم دین کی پہلی بیوی

تلاطم ــــ بابو جی کی تیسری بیوی

مینجر شہر یار ــــ

بتن خلیفہ ــــ ٹی سٹال کا مالک

پرویز ــــ ویلفیئر آفیسر۔

سین — ۱

ان ڈور (رحمت اللہ کا دفتر) ______________ صبح کا وقت

(شہر یار ایجنسی میں رحمت اللہ اپنے دفتر میں طمطراق کے ساتھ پائیپ
پی رہا ہے دراز کھولتا ہے فائل نکالتا ہے پھر فون پر منیجر سے بات کرتا ہے)

رحمت اللہ — ذرا میرے کول آؤنا شہر یار صاحب (دوسری طرف شیشے میں سے منیجر اٹھ کر آتا دکھائی دیتا ہے)

شہر یار — (آف کیمرہ) مے آئی کم ان

رحمت اللہ — آجا بھئی آجا......

شہر یار — سلام علیکم سر۔

رحمت — اج توں کجھ لیٹ ہو گیا ایں

شہر یار — سوری سر۔ آج ٹریفک دی تے مینوں بڑی دیر وچ رکشہ ملیا۔ آئی ایم
ویری سوری۔

رحمت — ایہہ جیہڑی فائل اے ایہنوں ذرا غور نال پڑھ کے کمپئیر کر دو جیاں کوٹیشنز نال
مینوں تیری عقل تے بڑا بھروسہ اے۔

شہر یار — مَیں تے جی کمپئیر کر چکیا آں ایہو شین امپورٹ کرنی سستی رہوے گی سر۔
(اس وقت شیشے میں سے ایلا رحمت اللہ آتی ہوئی نظر آتی ہے۔ پہلے
اُسے شہر یار دیکھتا ہے۔)

شہر یار — بیگم صاحبہ آ رہے نے جی۔

(رحمت اللہ کو چھوڑ کر جلدی سے باہر جاتا ہے رحمت اللہ فائل میں الجھا
ہوا ہے کیمرہ دکھاتا ہے کہ شہر یار نہایت خوشامدی طریقے سے بیگم صاحبہ
کو شیشے کے پار دفتر کا راستہ دکھاتا ہے پھر بیگم صاحب آگے آگے اور
شہر یار پیچھے داخل ہوتے ہیں ایلا نے اس وقت شاندار ساڑھی پہن
رکھی ہے۔)

رحمت ۔ خیر اے ! ——— بیٹھو

(ایلا بیٹھتی ہے شہر یار جیب سے رومال نکال کر بیگم صاحبہ کے سامنے میز کا شیشہ صاف کرتا ہے۔)

ایلا ۔ میں لا کرچوں دیر کڈھ ناسی۔ رستے وچ گڈی خراب ہو گئی ممی نوں فون کیتا تے اوہ کہن لگے گھر وچ گڈی کوئی نہیں۔

رحمت ۔ تسی کار اوتھے ای پارک کر آئے او منٹ پانچ دے کول۔

ایلا ۔ تے میں ہور کی کردی۔ دو تن شریف آدمیاں نے دھکے وی لگائے پر اوہ سٹارٹ ای نہیں ہندی سی۔

شہر یار ۔ نویں بیٹری لگانی چاہی دی اے بیگم صاحبہ۔

رحمت ۔ بیٹری تے اجے ہیں چار مہینے ہوئے بدلی سی۔

شہر یار ۔ تے فیر سلف وچ خرابی ہونی اے۔

ایلا ۔ دسو ہن میں کی کراں۔ میں تے شادی تے لیٹ ہو جاواں گی۔

رحمت ۔ تسی میری گڈی لے جاؤ نو پرابلم نو پرابلم ایہہ لے بھئی چابیاں تے ڈرائیور نوں کہو بیگم صاحبہ نوں بنک لے جاوے۔

ایلا ۔ گڈی میں تہانوں شادی اٹینڈ کر کے بھیجاں گی۔

رحمت ۔ جدوں تہانوں ، Convenient ہووے

ایلا ۔ اچھا جی خدا حافظ۔ (کجھ دور جا کر) تھینک یو

رحمت ۔ اوہ تہاڈی گڈی کتھے کھڑی اے:

ایلا ۔ چڑیا گھر تو کجھ پچھے مال تے ایہہ لو اوہدیاں چابیاں۔

رحمت ۔ لے بھئی شہر یار توں ایہہ چابیاں پھڑ۔ تے بیگم صاحب آلی گڈی سٹارٹ کر کے صفدر دی ورکشاپ تے لے جا۔ نالے بیٹری چیک کرا نالے سلف وغیرہ سب چیک کرا کے لیا۔

ایلا ۔ مینوں تے دیر ہو رہی اے۔ میں چلاں

رحمت ۔ ہاں جی ضرور۔ (اٹھتا ہے)

شہر یار ۔ تسی بیٹھو سر میں بیگم صاحب نوں پہنچا آناں آں جی۔

(دونوں جاتے ہیں شہر یار فرش پر ایلا کا رکھا ہوا پرس اٹھا کر پیچھے پیچھے

چلتا ہے۔ وہ دونوں شیشے کے پار جاتے ہوئے نظر آتے ہیں اُن کے جاتے ہی ایک رکشہ ڈرائیور قسم کا آدمی دفتر میں داخل ہوتا ہے۔)

ڈرائیور — اوہ باؤ کتھے اے؟

رحمت — کیہڑا باؤ۔ تینوں کسے نے تمیز نہیں سکھائی اینویں اندر وڑ آیا ایں دفتر وچ۔

ڈرائیور — اسیں بے تمیز ای چنگے۔ پیسے دیو تے جائیے

رحمت — کیہڑے پیسے؟

رکشا — ایتھے بئے اِک باؤ آیا سی۔ چنگا گبھرو جوان اوس نے میرے تن روپے پچھتر پیسے دینے نے۔

رحمت — شہریار تیرے رکشے تے آیا اے۔

رکشہ — رکشے تے آندا کناں سوکھا اے اندر وڑ گئے پیسے دیندے کنّے مشکل نے۔ کتھے اے او باؤ۔ میں آپ اوس نوں پچھ لینا آں

رحمت — (دراز کھول کر پانچ روپے نکالتا ہے) اوہ بڑا ایماندار آدمی اے بھُل گیا ہوناایں۔ لے پنج روپئے اور نکل جا ایتھوں تسی رکشے والے پبلک نال ڈیل کرنا کدوں سکھوگے! کدوں تہانوں تمیز آئے گی۔ کدوں تہاڈا ایہہ گستاخ رویّہ بدلے گا؟

رکشا — چینج لینا اے کہ رکھ لواں

رحمت — رکھ رکھ — میں جاننا تسی سارے پیسے دے پُتّر ہُندے او۔ پچھوں میٹر دیاں تاراں بدلیاں ہُندیاں نے۔ لمے لمے رستیاں توں انجان سواری نوں لگھدے کے لے جاندے او۔ میں تہانوں چنگی طراں جاننا نکل — جا نکل فوراً جا۔

(رکشہ والا رحمت اللہ کا چہرہ غور سے دیکھتا ہے۔ اور جاتا ہے۔)۔

(کٹ)

سین ۲ ———— ان ڈور (شائستہ کا گھر) ———— شام

(اس وقت شائستہ چارپائی پر بیٹھی چٹیا کر رہی ہے بابو علم دین اُس کے پاس چارپائی پر ہاتھ کا بڑا آئینہ اس طرح لئے بیٹھا ہے۔ کہ شائستہ اپنا چہرہ

ایک دھوپ کی عینک لگاتا ہے سلف لگا کر گاڑی سٹارٹ کرتا ہے۔ گاڑی نہیں چلتی۔ اپنا چہرہ عینک سمیت سامنے والے شیشے میں دیکھتا ہے گاڑی سے نکل کر دو سائیکل سواروں کو ہاتھ کے اشارے سے روکتا ہے بلا کر دھکا لگواتا ہے کچھ دیر دھکا لگتا ہے پھر گاڑی سٹارٹ ہوتی ہے کافی دور تک کیمرہ کار کو فالو کرتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۴ ــــــ ان ڈور (سیکو جی کا بیڈ روم) ــــــــ رات

(اس وقت سیکو جی اور ایلا شادی سے لوٹی ہیں دونوں نے بہت بھڑکیلا لباس پہن رکھا ہے۔ ایلا شاندار ساڑھی میں ہے اور زیور بہت پہن رکھا ہے۔ سیکو جی غرارہ قمیض میں ہیں دونوں اس وقت ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے بیٹھی ہیں اور زیور اُتار رہی ہیں۔)

سیکو — میں تے ایہناں شادیاں وغیرہ توں بالکل تھک جانی آں۔

ایلا — میں تے جانا ای نئیں چاہندی سی۔ تسی مینوں بُلا بھیجیا۔

سیکو — فیر میں کلیاں کی جاندی۔

ایلا — مسز فیروز کی بن کے آگئی سی۔ توبہ اپنی ۶ بجے نئیں ویکھدی۔

سیکو — اوس نوں ہمیشہ توں تمیز نہیں ہیگی کپڑے پان دی۔ ساڑھی پانی تے اوس نوں میں سکھائی اے۔

ایلا — چنگی سکھائی اے۔ پیٹی کوٹ گٹھ گٹھ اُچا ہُندا اے باڈر توں ماوہنوں کہندا کرن اے کہ فرینچ شفون دیاں ساڑیاں پایا کر۔

سیکو — اپنے امیر آدمی دی بیوی اے ہور کی پائے

ایلا — میکسی پایا کرے ڈھڈ دی لُک جائیگا تِن ٹائر بنھے ہوئے نے جیپ دے اوس نے ایتھے۔ (پیٹ کا اشارہ کر کے)

سیکو — ایلا؟

ایلا — جی ممی۔

سیکو — میں کوئی خاص سوٹی نہیں شاید ؟

ایلا — ذرا وی نہیں۔ تسی تے گریس فل لگدے او۔

سیکو — میں سوچدی سی میں وی شفون دیاں ساڑھیاں نہ پایا کراں۔

ایلا — چھڈو امی تہاڈے جہی ویل ڈریسڈ عورت کتھے ہیگی پاکستان وچ۔

سیکو — مسز رضوی فیر او ہو ساڑھی بنھ کے آ گئی ویکھیا سی اوس نوں !

ایلا — تیسرا فنکشن اٹینڈ کر رہی اے اوسے بسنتی ساڑھی وچ۔

سیکو — کس کولوں منگ لیا کرے جے نویں نہیں بنا سکدی پر ایلا نچی دساں فنکشن اوسے ویلے اٹینڈ کرن دا مزہ آوندا اے جے کپڑے نویں ہون۔ جُتی نویں ہووے

ایلا — ہور کی امی جی ؛ میں تے سمجھنی آں کہ جے زیور وی کجھ تھوڑا بہت نواں ہووے تے کوئی ہرج نہیں کوئی Bracelet کوئی ٹُندے ۔ انگوٹھی ۔ زیادہ نہیں تے۔

سیکو — جے اللہ نے دتا ہووے تے آدمی کیوں نہ خرچے پیسہ ہندا کس لئی اے۔ فنکشن تے بندہ جاندا کس لئی اے۔ جے کوئی ایڈ مائیر نہ کرے۔

ایلا — (میک اپ کریم دی مدد سے اتار رہی ہے) امی جی پروفیسر گیلانی ملی سی تہانوں۔

سیکو — کیہڑی گیلانی۔

ایلا — میری پروفیسر مسز گیلانی !

سیکو — چٹی ساڑھی پہنی ہوئی سی اوس نے۔ والاں وچ پھُل لایا ہویا سی گلاب دا۔

ایلا — او ہو جی بالکل کنی سمپل عورت اے امی جی چار سال میں ایس توں پڑھدی رہی آں اکدن میں ایسنوں ریشمی ساڑھی وچ نہیں دیکھیا کالج وچ۔ کلف کیتی ہوئی چٹی ساڑھی کنی والی کاٹن دا جمپر۔ پیراں وچ ربڑ دے سلیپر۔ اک ول آلا جوڑا۔

سیکو — عورت لگدی ای سادگی وچ سوہنی اے ایلا رسولﷺ پاک کہندے ہندے سن کہ میرے نزدیک اوہ عورت سب توں سوہنی اے جہدے منہ تے چُلھے دے دُھوئیں دی ہیاڑ ہووے۔

ایلا — کی مطلب ؟ -

سیکو — مطلب ایہو۔ گھر دا کم کاج کر رہی ہووے۔

ایلا — میں خود خیال رکھنی آں ایس گل دا ۔ جے Bracelet پاواں تے فیر میں گلے وچ کجھ نہیں پاندی جے Earring ہن تے فیر کڑے چوڑیاں نہ ہون۔ کئی

آسانی سے آئینے میں دیکھ سکے۔)

شائستہ ۔ میتوں تے اپنیاں کوئی فکر نہیں سی پر ایس نورن نے روز کہنا روز کہنا باؤ جی ہن نہیں آؤن گے ۔

علم دین ۔ خدا نہ کرے جی جانِ من۔ شائستہ خانم دلبری میں اوس دن واسطے حیات نہ رہواں جس دن ایتھے تہاڈے کول در دولت تے نہ آسکاں۔

شائستہ ۔ اچھا باؤ جی ایہہ تے ہن تسیں من دسو کہ تسیں تیسرا ویاہ کرکے بُرا کیتا۔ بے انصافی کیتی میرے نال ۔

علم دین ۔ بُرا جی بہت بُرا۔ ازحد دکمال بُرا۔ لیکن مجبوری جانِ من۔

شائستہ ۔ فیر اوہو ای گل۔ تہانوں مجبوری کی سی؟ دسو بھلا ۔

علم دین ۔ مجبوری ایہہ درپیش ہوئی دلبری خانم جی۔ کہ جس روز تیں رحمت اللہ دی کوٹھی وچ بمعہ تہاڈے وارد ہویا از قسم حد ۔ از قسم شوق ۔ از قسم آرزو بھڑکی جی میرے دل وچ شدید

شائستہ ۔ کیسی آرزو؟ کیسا شوق؟ ۔ تیری زنانی دا۔

علم ۔ ہرگز نہیں جی مطلق نہیں۔ میرے واسطے جملہ ارضی وسماوی عورتاں دا نچوڑ تسی او شائستہ خانم دلبری ۔

شائستہ ۔ (خوش ہوکر) رہن دیو باؤ جی۔ خواہ مخواہ ۔

علم دین ۔ بس اوتھے رحمت اللہ دے ڈرائینگ روم وچ میتوں حسرت آئی کہ کاش میں وی کسی مشکلات حقیقہ وچوں نکل کے ایسی ہی کوٹھی وچ رہواں شائستہ خانم دلبری نال آرائش نال۔ زیبائش نال۔ آسائش نال

شائستہ ۔ ساڈے اپنے نصیب کتھوں۔ ساڈا کیہڑا بانڈ نکل آنا اے۔ راتوں رات ۔

علم دین ۔ نکل آیا اے جی ساڈا بانڈ بس ہن کجھ شب وروز دی گل اے بھیسن دی زمین وک گئی تے بذریعہ ہوائی جہاز میں کویت منتقل ہوجانا اے۔ میرے نال وعدہ فرمایا اے جی چوہدری رحمت اللہ صاحب نے ۔

شائستہ ۔ پر نہ ایس زمین نے وکناں اے نہ تسیں جانا ایں۔ تہاڈا کم بس دا نظر نئیں آؤندا باؤ جی۔ محلے دے محلے ویہلے ہو گئے تسیں نہ گئے۔

علم دین ۔ بن رہیا اے جی بن رہیا اے۔ کاہک مسلسل یورش کر رہے نے۔ میں سعی وافر

کر رہیا آں۔ بن رہیا اے کم جانِ من۔

شائستہ ۔ فیروی کدتک باؤجی؟

علم دین ۔ جلد ۔ بہت جلد۔ شائستہ خانم دلبری جی فیر میں کوٹھی بنواواں گا تھری بیڈروم ڈائننگ، ڈرائینگ ٹی وی لاونج۔ پورچ برآمدہ۔ اگے تہاڈے لئی لمبی کار بچیاں لئی درمیانی کار اور میرے لئی چھوٹی کار۔

شائستہ ۔ ہائے ہائے تہاڈے لئی چھوٹی کیوں باؤجی۔

علم ۔ میریاں اپنیاں ضرورتاں بفضلِ تعالیٰ بہت چھوٹیاں نے جانِ من۔ اوہ کارِ صغریٰ نال وی پوریاں ہو سکدیاں نے۔

(جیب میں سے فلم کی دو ٹکٹیں نکالتا ہے۔)

شائستہ ۔ ایہہ کی اے باؤجی؟

علم دین ۔ دو ٹکٹاں نے جی فلم دیاں تہاڈے لئی اور تہاڈے برادرِ صغیر سالائے من کریم لئی جانِ من۔

شائستہ ۔ ہائے تسی کنے چنگے بندے او باؤجی۔ پر جے ایہہ تیسرے ویاہ دی گھیہ نہ اُٹھائی ہُندی۔

علم دین ۔ اکواری مینوں کویت جان دیو جی کسی ایس عقدِ ثلاثہ دی تعریف کروگے جی بہت

شائستہ ۔ ذرا ایہہ شیشہ اوتھے الماری تے رکھ دینا باؤجی۔

علم دین ۔ بسر و چشم جانِ من۔ لطف و عنایت نال احتیاط و برکتِ وافر نال۔

(اٹھ کر شیشہ لے جاتا ہے)

(کٹ)

سین ۳ ــــــ آوٹ ڈور ــــــ دن

(منیجر شہریار ٹیکسی میں آتا ہے گورنمنٹ ہاؤس کے قریب چڑیا گھر وال سائیڈ پر یہاں ٹیکسی سے اُتر کر شہریار ایلا کی کار کو کھڑا پاتا ہے۔ کار کھولتا ہے۔ سلف لگاتا ہے۔ پھر گلو بکس کھولتا ہے اس میں چند خط، دو چار لپ سٹکیں عینکیں ایسا ہی غیر ضروری سامان ہے۔ دو ایک خط پڑھتا ہے پھر

کر رہیا آں . بن رہیا اے کم جانِ من .

شائستہ ۔ فیر وی کدتک باؤجی ؟

علم دین ۔ جلد ۔ بہت جلد ۔ شائستہ خانم دلبری جی فیر مَیں کوٹھی بنواواں گا تھری بیڈروم ڈائننگ ، ڈرائینگ ٹی وی لاونج . پورچ بر آمدہ . اگے تہاڈے لئی لمبی کار بچیاں لئی درمیانی کار اور میرے لئی چھوٹی کار .

شائستہ ۔ ہائے ہائے تہاڈے لئی چھوٹی کیوں باؤجی .

علم ۔ میریاں اپنیاں ضرورتاں بفضلِ تعالٰی بہت چھوٹیاں نے جانِ من . اوہ کارِ صغریٰ نال وی پوریاں ہوسکدیاں نے .

(جیب میں سے فلم کی دو ٹکٹیں نکالتا ہے .)

شائستہ ۔ ایہہ کی اے باؤجی ؟

علم دین ۔ دو ٹکٹاں نے جی فلم دیاں تہاڈے لئی اور تہاڈے برادرِ صغیر سالائے من کریم لئی جانِ من .

شائستہ ۔ ہائے تسی کنے چنگے ہُندے او باؤجی . پر جے ایہہ تیسرے ویاہ دی کھیہ نہ اُڈائی ہُندی .

علم دین ۔ اکواری مینوں کویت جان دیو جی تسی ایس عقدِ ثلاثہ دی تعریف کروگے جی بہت

شائستہ ۔ ذرا ایہہ شیشہ اوتھے الماری تے رکھ دینا باؤجی .

علم دین ۔ بسر و چشم جانِ من . لطف و عنایت نال احتیاط و برکتِ وافر نال .

(اٹھ کر شیشہ لے جاتا ہے)

(کٹ)

سین ۳ ———— آوٹ ڈور ———— دن

(منیجر شہریار ٹیکسی میں آتا ہے گورنمنٹ ہاؤس کے قریب چڑیا گھر وال سائیڈ پر یہاں ٹیکسی سے اُتر کر شہریار ایلا کی کار کو کھڑا پاتا ہے . کار کھولتا ہے . سلف لگاتا ہے . پھر گلوو بکس کھولتا ہے اس میں چند خط ، دو چار لپ سٹکیں عینکیں الیسا ہی غیر ضروری سامان ہے . دو ایک خط پڑھتا ہے پھر

لوک نے بالکل اوورای ہو جاندے نے۔

سیکو ۔ ایلا ! ایہہ کریم پھڑائیں ۔

(ایلا کریم پکڑاتی ہے۔)

سیکو ۔ اِک گل پچھاں ایلا ۔

ایلا ۔ جی ممی ؟

سیکو ۔ توں خوش ایں رحمت اللہ نال ؟

ایلا ۔ جِنقدر خوشی دولت، آسائش آرام نوکر چاکر بازار شاپنگ دے سکدے نیں ۔۔ اونی خوش آں ۔

سیکو ۔ کدی تینوں خیال تے نہیں آندا ؟

ایلا ۔ کس گل دا امی جی ؟

سیکو ۔ دگھبراکے بس کسے گل دا نہیں ۔ ایویں .... کہ تینوں زیادہ موقع نہیں ملیا سوچن دا .... چھیتی فیصلہ ہو گیا تیری شادی دا ۔

(ایلا ماں سے جپھی ڈالتی ہے)

ایلا ۔ چھڈیا کرو اِنیاں گلاں نوں، شادی کرا کے ایسیاں گلاں نہئیں سوچی دیاں امی جی....

(یکدم ایلا کی نظر آئینے میں پڑتی ہے۔)

ہائے ممی تسی کِڈے سوہنے او ۔

(سیکو ایلا کو چومتی ہے ۔)

(کٹ)

سین ۔ ۶ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ دن

(باؤ علم دین جنت خاتون یعنی بڑی کے ساتھ بیٹھا ہے ۔ دونوں تخت پوش پر بیٹھے ہیں اور تاش کھیل رہے ہیں جنت خاتون خاصی ڈھلی ہوئی عمر کی عورت ہے ۔)

جنت ۔ تہاڈی سَر اے باؤ جی

علم - نہیں جی تہاڈی سرائے میں مطلق بیگی نہیں ٹُٹی جی۔ پان دی بیگی میرے کول ہو ای نہیں سکدی جاناں من۔

جنت - کیوں باؤ جی! ہو کیوں نہیں سکدی؟

علم - پان دی بیگی تے ہمیشہ تہاڈے کول ہووے گی جی لبطریق احسن۔ کیوں کہ تسی خود Queen of Hearts ہو — ایہہ میرا متفقہ فیصلہ ہے حتمی اور آخری

جنت - باؤ جی آخری پہرہ سی۔ چلو ردپٹ کے گیاراں سالاں وچ شائستہ دا ساڈا ٹھنڈ پیاسی تسی اُدتوں ہور تیل پا دِتا۔

علم - کیہڑا تیل جانِ من

جنت - ایہہ جیہڑی تیری کھیہ اُڈائی جے پتہ سٹو۔

علم - حاضر کرناآں جی چڑیا دی چھکی ..... میں ہرگز ہرگز...... کسی دُنیاوی خیال توں کسی ارادۂ اسفل توں کسی خواہش رذیل توں مغلوب ہو کے ویاہ نہیں کیتا جنت خاتون۔

جنت - تے ایس ویاہ توں بغیر تہاڈا بجلی پانی بند ہو جانا سی کارپوریشن ولوں۔

(باؤجی تمام پتے اٹھا کر پھینٹتے ہیں پھر اُنہیں اپنے اور جنت کے درمیان بانٹتے ہیں۔)

علم - ہاں جی میرے ترقی دے امکانات فیوز ہو جان دے امکانات واضح سن جانِ من

جنت - چھڈو باؤ جی۔ تسی تے زندگی توں اعتبار اِی کھو لیا اے ہُن تے جی کردا اے گھر بار چھڈ کے مدینے چلی جاواں سدا لئی۔

علم - تسی جاؤ گے انشاءاللہ میں خود کویت توں تہانوں ہوائی جہاز دا ٹکٹ دوطرفہ ارسال کراں گا یقیناً

جنت - (آہ بھر کر) ساڈی ایہی قسمت کتھے باؤ جی۔

علم - ہووے گی انشاءاللہ ضرور ہووے گی۔ پتہ سٹو جاناں من۔

جنت - لئو۔

علم - ایہہ مُلا حظہ فرماؤ جنت خاتون دو عدد بنیاں نال سربندی اے۔ ایسے طرحاں اللہ تعالیٰ نے تمام چیزاں دا زوج بنایا اے جی پہاڑاں دے زوج نیں۔ درختاں دے زوج نیں پپیتا بیلیئے........ جانوراں دے زوج نیں چکوا چکوی۔ عجوعہ، عجوعی.....

جنت ۔ مجموعہ مجموعی کی ؟
علم ۔ کھجورلے بہت مٹھی وشیریں ۔ ہر چیز دا زوج اے جانِ من ۔ علم دین جنت بی بی
سہریاں والی شادی زوج بنا سکدی آسے باقی شائستہ .... تلاطم .... تے دنیا وی ..
آرائش اے ..... چمٹ جاندی ...... کھہڑے پے جاندی اے ۔ در پے ہو
جاندی اے یکسر
جنت ۔ (خوش ہوکر) پسچ کہہ رئے او باؤ جی ۔
علم ۔ میں ہرگز جھوٹ نہیں بول ریا ۔
جنت ۔ ایہہ تہاڈی سرا اے باؤ جی ۔
علم ۔ بسروچشم ۔ بہ لطف وعنایت ۔ احتیاط و برکت وافر نال جی .....

(کٹ)

سین ۷ ان ڈور (ایلا کا بیڈ روم) ـــــــ رات

(اس وقت رحمت اللہ خوبصورت شلوار قمیض میں ملبوس ہے وہ کیسٹ
لگاتا ہے ۔ اس پر تیز قسم کی مغربی موسیقی چل رہی ہے ۔ رحمت اللہ بالکل نیگ
محسوس کر رہا ہے وہ دو تین قدم مغربی ناچ کے اُٹھاتا ہے ۔ ایلا اس وقت
ڈبل بیڈ پر اوندھی لیٹی ہے اور کتاب پڑھ رہی ہے دروازے پر بتن آتا ہے)
بتن ۔ میں آجاؤں چوہدری صاحب
رحمت ۔ جد آ گیا ایں تے آجا ۔ کنی واری تینوں دسیا اے کہ دروازے تے ناک کر کے آئی دا اے
بتن ۔ ایہہ لوہا کھلیا ہویا سی چوہدری جی ورنہ میں ضرور دٹ نک کر کے آندا ۔
ایلا ۔ ایہہ ذرا کیسٹ بند کرنا ریم جی ۔
رحمت ۔ مُنّے لوڑا ایلا جی ۔
(کیسٹ بند کرتا ہے ۔)
ایلا ۔ کی کم اے ؟
(رحمت اللہ ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے بیٹھ کر چہرے پر کریم ملتا ہے ۔)

بتن ـ حساب لکھوانا سی جی ۔
ایلا ـ ہائے توبہ کِنّا کم ہندا اے مینوں۔ سارا دن کدی دھوبی آجاندا اے۔ کدی مالی لان دا پرابلم سنان آجاندا اے ۔
بتن ـ تسی آکھو تے میں پرچی تے حساب لکھوا کے لے آواں بیگم صاحب ۔
رحمت ـ جاتوں۔ ایس ویلے کوئی حساب وغیرہ نہیں ہونا۔ جاتوں ۔
ایلا ـ نہیں لکھ اِی لین دئیو ریم جی۔ آجا ــــ

If I will forget, He will cheat me.

رحمت ـ آجا۔ قالین تے بیٹھ جا۔
(آنکھوں کے حلقے کے نیچے مساج کرتا ہے)
بتن ـ میں کھڑا اِی ٹھیک آں بیگم صاحب۔
ایلا ـ لکھا ۔
بتن ـ دوپہر نوں میں پکایا سی کدو گوشت تے کھچڑی ۔
ایلا ـ گوشت کتھوں لیا سی ۔
بتن ـ فریزر میں سے کڈھیا سی جی ۔
ایلا ـ کس نے کہیا سی تینوں کہ توں فریزر روں گوشت کڈھیں صاحب دا کھانا باہر ہیں شادی تے فیر توں گوشت کیوں کڈھیا فریزر وچوں ۔
بتن ـ جی ایویں کوئی پنج چھ بوٹیاں کڈھیاں ہونیاں ۔۔۔ آپ کے دونوں ڈرائیور گوشتوں بغیر روٹی نہیں کھاندے جی قسم لے لیں جو طفیل درزی اور میں نے منہ میں بوٹی ڈالی ہو ۔
ایلا ـ خیر اپنے ایماندار وی نہیں او تسی ۔
(رحمت اللہ سے)
ریم جی ایہہ تہاڈے ڈرائیور تے بڑے ایڈکٹیں نیں گوشت توں بغیر روٹی اِی نہیں کھا سکدے ۔
رحمت ـ ڈھابیاں ہوٹلاں تے روٹی کھاندے رہندے نیں ناں ایناں نوں عادت ہو جاندی اے گوشت تے مرچاں دی ۔
(ہاتھوں کی مالش کرتا ہے ۔)
ایلا ـ ایناں نوں تسی دس دیو جو کجھ پکے گا کھانا پوے گا ایناں نوں۔ میں ایناں لئی وکھری

House-keeping نہیں کر سکدی۔

رحمت — ایہہ ڈرائیور لوگ ذرا خوش خوراک ہندے نے ایلا جی

ایلا — مَیں ایناں دی خوش خوراکی دا ٹھیکہ نہیں لیا۔

بتن — بالکل بیگم صاحب۔ پرسوں ابراہیم نے میرے سامنے دال کا ڈونگا نالی وچ سٹ دتا۔ کہنے لگا میں کدی دال نہیں کھائی۔

ایلا — سُنیا اے تسی۔

رحمت — مَیں پچھاں گا اوس نوں

(سینٹ سپرے کرتا ہے۔)

بتن — پچھ لئیں رحمت اللہ میں کوئی جھوٹ تے نہیں بول رہیا۔

ایلا — تینوں گل کرن دی وی تمیز نہیں اے خانساماں

بتن — (ہاتھ جوڑ کے) اوہیں منہ توں نکل گیا بیگم صاحب معافی دے دینا۔

ایلا — کاپی پھڑا اوتھوں حساب دی۔

(بتن کاپی لینے جاتا ہے۔)

مینوں تے ایہہ ڈرائیور لوگ بہت بُرے لگدے نیں۔ مَیں خود کار ڈرائیو کر کے کالج جاندی رئی آں۔ ڈیڈی نوں مَیں دس دتا سی میں کالج نہیں جانا کسی ڈرائیور نال۔ ایناں ڈرائیوراں توں خدا بچائے۔

(کاپی دیتے ہوئے)

بتن — ہاں جی خاص کر رکشہ ڈرائیور توں۔

رحمت — کی کہہ رئیا ایں!

ایلا — ٹھیک کہندا اے رکشا ڈرائیور تے بس Limit ہندے نیں۔ میں تے بس اِک جمال دین کم دا آدمی دیکھیا اے ساری لائف وچ ورنہ تے ایہہ ڈرائیور برادری سب ایڈیٹس ہندے نیں۔

بتن — اوس دی کیا بات اے جی سونا اے سونا۔

ایلا — تینوں کی پتہ اے جمال دین دا۔

رحمت — دس؟ تینوں کی پتہ کون اے جمال ...... دین۔

بتن ــ بڑی بیگم صاحب دا ڈرائیور نہیں جی، اپنا جمال دین
رحمت ــ کتھے او کہتے توں۔ آرام نال حساب لکھاتے جا فیر کوارٹر وچ
بتن ــ ہاں جی تے تین روپے کا کدو ..... ایک دیسی صابن کی گاچی۔
(ایلا لکھتی ہے)
ایلا ــ اوہ کس لئی؟
بتن ــ برتن دھونے کے لیے بیگم صاحب۔
ایلا ــ تے جیہڑی پرسوں لیاندی سی اوہ۔
بتن ــ اوہ تے مُک گئی۔
ایلا ــ جا اج دا صابن لیا کے وکھا مینوں۔
بتن ــ اچھا جی۔

(بتن جاتا ہے)

رحمت ــ صابن ویکھن دی کی لوڑ اے ایلا جی۔
ایلا ــ ناں جی..... لوڑ اے بڑی ــ پیسہ کوئی ضائع کرن لئی تے نہیں ہندا ناں۔ اگر ہاوس وایف بچت نہیں کرے گی تے کیہڑے حال گذارہ ہوئے گا۔ پر کسی نوں ایہہ سمجھن نہیں دینا کہ ایتھے پیسہ درختاں نال لگدا اے۔
رحمت ــ تسی کنے چنگے او ایلا جی
ایلا ــ تسی سمجھ نہیں سکدے رحیم جی ایہہ ہاوس ورک کنا مشکل اے
رحمت ــ مینوں پتہ اے۔
ایلا ــ کناں Time consuming اے۔
رحمت ــ مینوں احساس اے۔
ایلا ــ کنا تھکا دین والا اے۔
رحمت ــ میں سمجھنا آں۔
ایلا ــ کنا Monotonous اے۔ ہر روز اوہی ناشتہ۔ اوہی لنچ۔ اوہی ڈنر۔
رحمت ــ واقعی ایلا..........میں سوچنا امیر عورت دی زندگی کنی مشکل اے ــ تسی سوں جاؤ........میں صابن ویکھ لواں گا......اگر نواں نہ ہویا تے

پیسے کٹ لواں گا۔
(پاس آکر پلنگ پر بیٹھتا ہے)
تُسی سوں جاؤ ایلاجی پلیز۔

(کٹ)

سین ۸ ——— ان ڈور (تلاطہ کا گھر) ——— شام

(باؤجی اور تلاطہ جس کے منہ پر چیچک کے داغ ہیں۔ تلاطہ رو رہی ہے۔)

تلاطہ — لیکن تسی زمین دے پچھے کیوں پے گئے او... باؤجی اینے ورھے اوس نے مینوں سہارا دتا.... چنگی آمدنی ہندی اے... سوکھی روٹی ملدی اے۔

علم — دس دیاں جی؟

تلاطہ — دسو وجہ کی اے — تسی زمین کیوں ویچنا چاہندے او—

علم — اصلی وجہ دس دیاں عزیزِ من اصلی تے پکنہ والی

تلاطہ — دسو وی

علم — مَیں اس زمین نوں بوجہ حسد برداشت نہیں کر سکدا تلاطہ جی۔ تہاڈے شوہر مرحوم دے باعث ایہہ مینوں ناپسند ہے۔ میں تہاڈے دیرینہ و پارینہ شوہر دی کوئی نشانی از قسم سیفٹی ریزر اور برش وی ایس گھر وچ نہیں رہن دینا بفضلِ تعالیٰ۔

تلاطہ — کی پئے کہندے او کل نوں تسی ایہہ وی کہو گے کہ مَیں اپنے بچے وی نال ناں رکھاں۔ اوہ وی تے اوسے دی نِشانی نیں ناں۔

علم — ہرگز نہیں جی۔ مطلق نہیں جی۔ تہاڈے بچے اِنسان نیں اور تہاڈے جگر گوشے نیں، میں اشیائے مادی دا ذکر کر ریا سی۔

تلاطہ — لیکن آخر وجہ

علم — وجہ محبت عزیزِ من..... اخلاص..... شفقت۔

تلاطہ — میں سمجھی نہیں باؤ جی۔

علم — مسئلہ ایہہ ہرگز اِسقدر دقیق نہیں ہے تلاطہ جی کہ تہاڈے ذہن توں تہاڈے

قلب توں ..... تہاڈے دِل توں شوہر مرحُوم دِی یاد مٹا کے اپنا سکّہ بٹھانا چاہندا آں

تلاطم۔ (ہنسکر) فیر ایہہ تے تہانوں اینویں وہم ہو گیا اے باؤ جی او ہ وچارے تے کدی

کول اِی نہئیں سی رہندے۔ کدی چھاؤنیاں وِچ تے کدی ایکسر سائیزاں تے ....

اوہناں نال کی پیار ہونا سی۔

عِلم۔ جدوں میں کویت نوں آواں گا تے تہاڈے ہر جگر گوشے واسطے تن مربع نہری تے

پنج مربع بارانی لے کے دواں گا عزیزِ من۔

تلاطم۔ (خوش ہو کر) جان دئیو باؤ جی۔

علم۔ بسر و چشم عزیزِ من۔ بہ لطف و عنایت ..... احتیاط برکت وافر نال جی ...

(کٹ)

سین ۹ ______ ان ڈور (سیکو جی کا ڈائننگ روم) ______ دوپہر

(رحمت اللہ، سیکو جی اور ایلا ڈائننگ ٹیبل پر۔ اس وقت میز پر خوب کھانا

لگا ہے۔ تینوں کھانا کھا رہے ہیں۔)

ایلا۔ (آواز دیکر) ڈیڈی ..... ہُن آ وی جاؤ اسی تے تقریباً کھا وی چُکے آں۔

سیکو۔ جدوں فون کرن لگ پین، فیر اینہاں نوں کجھ یاد نہئیں رہندا۔ بیٹا جی تسی لپسندے لئو

ناں میں ایہہ خود بنائے نیں۔ لئو۔

ایلا۔ خانساماں کتھے اے اج کل۔

سیکو۔ ایتھے اِی اے۔ میں صرف پکاندی رہندی آں کدی کدی تاکہ کھانا پکانا بھُل نہ

جاوے .... ایلا توں وی بیکنگ کر لیا کر ہفتے وِچ اِک ادھ واری ترکیباں

یاد رہندیاں نیں بڑی Accomplishment .. اے ککنگ دی۔

رحمت۔ اینہاں نوں تے ممی خود اینہاں خیال رہندا اے پاگل ہوئے رہندے نیں سارا دِن میں

کہندا آں بئی اینویں ایلا جی صحت خراب ہو جائے گی۔

سیکو۔ (آواز دیکر) شمیم جی ......

رحمت۔ میں بُلا کے لیاندا آں ممی تسی بیٹھو۔

سیکو — لائبریری وچ ہون گے۔ پُچھ کے لبا ناپئے گا بیٹا جی۔
رحمت — تسی فکر نہ کرو میں ڈیڈی جی نوں پکڑ کے لیاواں گا۔

(رحمت اللہ جاتا ہے اور جانے سے پہلے اپنا سرویٹ خوشی کے ساتھ ایلا کے سر پہ رکھکر جاتا ہے۔)

سیکو — ایلا توں بڑی خوش قسمت ایں۔
ایلا — کیوں؟
سیکو — رحمت اللہ کِنے لاڈ کردا اے تیرے۔
ایلا — (سرویٹ سر سے اتار کر) ایہہ لاڈ اے؟

(اس وقت پرویز آتا ہے اب وہ پھر بیساکھیوں پر ہے اور آہستہ آہستہ چل رہا ہے۔)

پرویز — سلام علیکم بیگم صاحب۔
سیکو — کی گل اے بھئی۔
پرویز — معاف کرنا بیگم صاحب میں بے وقت آیا آں۔ دراصل مینوں پتہ نہیں سی کہ تسی کھانا کھا رئے او۔
ایلا — کھانا کھانا اینا ں بڑا جُرم تے نہیں اے۔ آؤ بیٹھو۔
پرویز — جی نہیں شکریہ۔ بیگم صاحب ضروری گل سی اک سرنال۔
سیکو — کی گل اے!
پرویز — او جی مزدور پارٹی دا صدر آیا ہویا اے باہر۔ توکلی صاحب اوس نوں مل لیندے تے چنگا سی ......
سیکو — گل کی اے؟
پرویز — او بیگم صاحب جھگڑے دی شکل پیدا ہو رہی سی یَں بڑی مشکل نال اوہناں نوں اِک کلچرل شو دا لالچ دیکے منایا اے۔ پارٹی دا لیڈر میرے نال آیا اے ذرا توکلی صاحب اوہنوں مِل لین تے گل رفع دفع ہو سکدی اے۔
سیکو — اچھا مَیں بُلانی آں شیم جی نوں۔

(سیٹ سے باہر جاتی ہے۔ اب پرویز کھڑا ہے اور ایلا بیٹھی کھا رہی ہے — لمبا وقفہ)

ایلا — کھانا کھاؤ پرویز صاحب۔

پرویز — شکریہ جی۔ میں کھا کے آیا آں..... بیٹھے۔

ایلا — تسی بڑے ڈپلومیٹ آدمی او.... کلچرل شو دا لالچ دے کر مزدوراں نوں منا لیا۔

پرویز — (شرمندگی کے ساتھ) کچھ ایسا ہی ہے جی۔ آخر انسان کچھ سکھدا ای اے اپنے مِلن جُلن والیاں توں۔

ایلا — (سر دیٹ سے ہاتھ پونچھتی اُٹھتی ہے) پرویز صاحب مینوں بڑی خوشی ہے کہ تسی وہیل چیئر تے نہیں او۔

پرویز — بس جی اتفاق ہی ہویا۔ اک ڈاکٹر مِل گیا اے اوہ کہندا اے ایہہ ..... وی انشاءاللہ ہٹ جان گیاں دیکھو کتھے لارا ای نہ ہووے۔

ایلا — بڑی خوشی دی گل اے۔

پرویز — (مسکرا کر) شکریہ جی۔ مہربانی اے تہاڈی۔

ایلا — تسی سمجھدے او میں ایویں ایویں کر رئی آں۔

پرویز — (مسکرا کر) نہیں جی۔ تسی کیوں ایویں ایویں کرن لگے؟

ایلا — میں تہانوں کنی کو جھوٹی لگنی آں پرویز صاحب

پرویز — کدی کدی تے بہت جی..... اور کدی کدی بالکل نہیں۔

(اس وقت رحمت اللہ آتا ہے۔)

(کٹ)

۴۰

کردار

چوہدری رحمت اللہ ــــ رحمت ٹیک ویئر، اور شہریار ٹریول ایجنسی کا مالک۔

عالیہ رحمت اللہ ــــ رحمت اللہ کی نوجوان فیشن ایبل بیوی

خلیفہ بتن ــــ رحمت اللہ کا خانساماں

طفیل دزدی ــــ رفوگر ، دوآبیا

منیجر شہریار ــــ شہریار ٹریول ایجنسی کا منیجر

پرویز ــــ ویلفیئر آفیسر

مسٹر ارشد ــــ

مسز ارشد ــــ

سین — ۱

ان ڈور ——————————— دن

(چوہدری رحمت اللہ کا دفتر۔ اس وقت ان کے سامنے چُپ چُپ کھڑے ہوکی ادیبہ بیٹھی ہوئی ہے۔ چوہدری صاحب رلشینۂ خطلی ہیں۔ لیکن اپنے طریقے میں اودر نہیں۔)

چوہدری — کتابت تے مکمل ہوگئی اے بیگم صاحب۔ ہُن کوئی دیر نہیں۔

بیگم — مَیں تے تہاڈا کانی شکریہ ادا نہیں کر سکدی چوہدری صاحب ایہہ ناول میں پندرہ سال پہلے لکھیا سی۔ کئی پبلشرز نُوں دکھایا۔ منتاں کیتیاں۔ پر توبہ کرو جی نویں .... Author نوں چھاپنا کِسے کِسے پبلشر دا کم اے تُسی کنے چنگے او چوہدری صاحب

چوہدری — بس جی میری پالیسی اے مَیں کتاباں چھاپن دا کم کوئی نفع کمان لئی نہیں کر دا خلق خدا دی خدمت واسطے کرناں آں۔

بیگم — جدوں میرے ہسبنڈ نے مینوں چھڈیا اے چوہدری صاحب تے میرے دل دی عجیب کیفیت سی میں اودہی کیفیت بیان کیتی اے ناول وچ سارے واقعات سچے نے سارے کردار سچے نے

چوہدری — اوس کمبخت نے تہانوں کیوں چھڈیا ایسی بیوٹی فل عورت نوں؟

بیگم — بس جی اوس دی مرضی۔ جس عورت نال اوس نے ویاہ کیتا اے اودہ مدراجیا قد اے

چوہدری — گینڈی عورت توں بچ کے رہنا چاہی دا اے۔ بیگم صاحب۔

بیگم — مینوں کی پتہ سی روز مینوں کیوں ملن آجاندی اے خالہ جی سنے کہندی سی مینوں۔

چوہدری — کجھ خرچ وغیرہ ملدا اے اوس توں۔

بیگم — کتھے جی دو لڑکے نے میرے۔ وڈا ایس سال ایف ایس سی وچ داخل ہویا اے شکر اے تعلیم وچ اچھا اے انجینئر بن جائے گا۔

چوہدری — ماشاء اللہ۔ ماشاء اللہ۔ بیگم صاحب اک عرض سی

بیگم ـــ فرماؤ۔ دسو جی۔
چوہدری ـــ مَیں چاہندا ساں کہ تسی اپنی کتاب ایلاچی دے نام کر دیندے ـــ فیر۔
بیگم ـــ تہاڈے ناں کیوں نہیں چوہدری صاحب۔
چوہدری ـــ بس جی کجھ مجبوری اے، یعنی بہتر رہے گا۔ مناسب لگے گا۔ (شہریار اندر آتا ہے) ایہو طریقہ رائج اے۔
شہریار ـــ سر بیگم صاحب دا فون آیا اے۔ اوہ کہہ رہے نے ادھے گھنٹے تک تسی تیار رہنا سب کم وغیرہ مُکا کے اوہ تہانوں لین آ رہے نے۔
چوہدری ـــ (گھبرا کر) اچھا جی فیر ملاقات ہوئیگی۔ ہُن مَیں کجھ بزی آں (میز پر سے کتاب اٹھاتی ہے) تسیُ فکر نہ کرنا۔ نومبر تیکر کتاب مارکیٹ وچ ہووے گی۔
بیگم ـــ اگر تسیُ مینوں اجازت دیو تے میں ایتھے ای بیٹھ کے ویٹ کر لینی آں۔ میری سسٹر شاپنگ کرن گئی اے واپسی تے مینوں پک کر لئے گی۔ تہاڈی کمپنی وچ مینوں بڑا آرام ملدا اے۔
چوہدری ـــ اوہناں نوں تے شاید شام پے جائے۔ تسیُ جاؤ جی ہُن
بیگم ـــ (اُٹھ کر) مَیں تہانوں ڈسٹرب نہیں کراں گی چوہدری صاحب مینوں کتاباں دا بڑا شوق اے مینوں ناول مل گیا اے میں پڑھدی رہاں گی آرام نال۔ تسیُ شوق نال کم کرو۔
چوہدری ـــ نہیں نہیں جی ـــ ڈرائیور کتھے اے بھئی۔
شہریار ـــ اوہ تے پان لگوان گیا اے چوہدری صاحب۔
چوہدری ـــ لے پھر ایہہ میریاں چابیاں نیں بیگم صاحب نوں وارث روڈ پہنچا کے آ ـــ چھیتی
بیگم ـــ تھینک یُو جی۔ تسیُ کیوں تکلیف کر رہے او جی چوہدری صاحب۔
چوہدری ـــ او تُسُوں کتے ہور نہ پُھٹا کھا جاویں۔ سدھا آویں (بیگم خدا حافظ کہکر جاتی ہے) دفتر وچ وی کم اے۔
چوہدری ـــ شہریار۔

(شہریار آتا ہے۔)

شہریار ـــ سر جی!
چوہدری ـــ بیگم صاحب دے آؤن توں پہلاں گڈی موڑ لیا۔
شہریار ـــ لؤ جی مَیں کوئی ایناں پاگل آں۔ میں ایہناں گلاں نوں سمجھدا آں۔

بیگم — فرماؤ۔ دسو جی۔

چوہدری — مَیں چاہندا ساں کہ تسی اپنی کتاب ایلاچی دے نام کر دیندے — فیر۔

بیگم — تہاڈے ناں کیوں نہیں چوہدری صاحب۔

چوہدری — بس جی کجھ مجبوری اے۔ یعنی بہتر رہے گا۔ مناسب لگے گا۔ (شہریار اندر آتا ہے) ایہو طریقہ رائج اے۔

شہریار — سر بیگم صاحب دا فون آیا اے۔ اوہ کہہ رہے نے ادّھے گھنٹے تک تسی تیار رہنا سب کم وغیرہ مُکا کے اوہ تہانوں لین آ رہے نے۔

چوہدری — (گھبرا کر) اچھا جی فیر ملاقات ہوئیگی۔ سُن مَیں کجھ بزی آں (میز پر سے کتاب اٹھاتی ہے) تسیں فکر نہ کرنا۔ نومبر تیکر کتاب مارکیٹ وچ ہووے گی۔

بیگم — اگر تسیں مینوں اجازت دیو تے میں ایتھے ای بیٹھ کے ویٹ کر لینی آں۔ میری سسٹر شاپنگ کرن گئی اے واپسی تے مینوں پک کر لئے گی۔ تہاڈی کمپنی وچ مینوں بڑا آرام ملدا اے۔

چوہدری — اوہناں نوں تے شاید شام پے جائے۔ تسیں جاؤ جی ہن

بیگم — (اُٹھ کر) مَیں تہانوں ڈسٹرب نہیں کراں گی چوہدری صاحب مینوں کتاباں دا بہت شوق اے مینوں ناول مل گیا اے میں پڑھدی رہاں گی آرام نال۔ تسیں شوق نال کم کرو۔

چوہدری — نہیں نہیں جی — ڈرائیور کتھے اے بھئی۔

شہریار — اوہ تے پان لگوان گیا اے چوہدری صاحب۔

چوہدری — لے فیر ایہہ میریاں چابیاں نیں بیگم صاحب نوں وارث روڈ پہنچا کے آ — چھیتی

بیگم — تھینکس یو جی۔ تسیں کیوں تکلیف کر رہے او جی چوہدری صاحب۔

چوہدری — اوتھوں کتے ہور نہ پھٹا کھا جاویں۔ سدھا آویں (بیگم خدا حافظ کہکر جاتی ہے) دفتر وچ وی کم اے۔

چوہدری — شہریار۔

(شہریار آتا ہے۔)

شہریار — سر جی!

چوہدری — بیگم صاحب دے آؤن توں پہلاں گڈی موڑ لیا۔

شہریار — لؤ جی مَیں کوئی ایناں پاگل آں۔ میں ایہناں گلاں نوں سمجھدا آں۔

چوہدری ۔ کدی گل منہ وچوں نکل ای جاندی اے ... خیال رکھیں ۔
شہریار ۔ تسی فکر نہ کرو سر جی آئی دل بی بیک جسٹ ناؤ ۔
چوہدری ۔ انشاءاللہ
شہریار ۔ انشاءاللہ سر جی (فون کی گھنٹی بجتی ہے شہریار جاتا ہے ۔)
چوہدری ۔ ہیلو ۔ شہریار ٹریول ایجنسی ۔ جی ۔ میں چوہدری رحمت اللہ بول رہیا آں ۔ جی ۔
جی پوزیشن ایس وقت ایہہ ہیگی جناب کہ اسیں بندے باہر بھیج رہے آں .. ضرور
لیکن او تھے سعودی عرب وچ پوزیشن بہت ٹائیٹ اے ۔ او تھے بن کھپت کم ہو رہی
اے دن بدن سولہ ہزار تے معمولی رقم اے جی .... جی .... ٹھیک سنیا اے تسی ۔

(کٹ)

سین ۔ ۲ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ دن

(کوارٹر ۔ طفیل درزی اس وقت تخت پوش پر بیٹھا ہے اس کے سامنے
زری کا غرارہ قمیض اور دوپٹہ ہے ۔ دوپٹے میں دلچکا لگانے میں معروف
ہے اس کے پاس بتن کاغذ قلم لئے بیٹھا ہے ۔)
بتن ۔ تیری تاں مت ماری گئی اے طفیل ۔ کتنے کا سوٹ بنایا تو نے ۔
طفیل ۔ پنج سو دا دوپٹہ آ کلا کلا ۔ تے باقی پیچاں ایہہ غرارہ تے قمیض رلا کے بی کم تو کم دو
ہجار لگے آ ۔
بتن ۔ کتنے
طفیل ۔ دو ہجار ۔ اصلی زری آ ۔ سچ لا کے دیکھ تاں آں اک اک تار سونے دا آ ۔
بتن ۔ اوئے کوئی تیری مت ٹکانے ہے ۔ دو ہجار لگا دیئے آمنہ کے سوٹ پر ۔ پانچسو میں
گل بن سکدی سی ۔
طفیل ۔ دسے تاں کداں دیاں گلاں کرایا ۔ میں تحفہ دینا آ آمنہ نوں اوہدے بیاہ تے ۔ میں
شریکے پنج جوڑا تاں نئیں نا بھیجنا دکھان نوں ۔
بتن ۔ توں اب اس کا کھیال چھوڑ دے بس ۔ پکی بات سنا ہے اس کی شادی ہونے والی ہے

طفیل — سے چھڈ دتا. مَیں کد اوہدا کھیال کرنا. پر مَیں کہنا آمنہ دی بی بی کی کہو گی پئی طفیل جوڑا ای نہ بھیجیا۔

بتن — اوس نے تیرے نال جو سُلوک کیتا اے اوس کے بعد جوڑے دی کی لوڑ سی۔ مرن دے کمبختاں نوں. جہنم وچ جائیں۔ جدھر مرضی بیاھے آمنہ کو۔

طفیل — سے ایہدے نال ذا جوڑا تاں آمنہ کول اِک ای نئیں ہونا. واپڈا آلے نے ای ایہو جیہا سُوٹ نہیں بنا سکنا. توں دیکھی تاں جا. میں بیگم صاحب دا نمونہ چُرا کے بنایا اے۔

بتن — رکھ اسکو پرے. رکھدے. دفع کر. اَور خبردار جواب توں نے کھیال کیا کبھی آمنہ کا۔

طفیل — مَیں کد کھیال کرنا خلیفہ. پر جدوں ردنا، نہیں آوندا اوداں کھیال آوندا رہندے اے آمنہ دا. آپے — آوندا اے . . . . میں تاں کدے کھیال نہیں کیتا۔ مینوں کی لوڑ اے۔

بتن — مُن نُورن کو مَیں چِٹی پر لکھتا. دیکھیا ہوتا اے تو نے۔

طفیل — ہور کی دفع کر۔ کی ملنا آ بھابی نُورن توں۔

بتن — کمبخت نے مجھکو ٹی سٹال سے نکال دیا۔

طفیل — ویسے بھابی نُورن نوں ایڈی سختی چاہی دی نہیں سی۔

بتن — ایہہ عورت ذات اے طفیل بھائی ڈنگ مارے ای مارے ہیں نے دِل سے کھیال نکال دیا نُورن کا۔ وہ جانے اُس کا ٹی سٹال۔

طفیل — ہور کی۔ آپاں دوہاں نے تے دوئیں نکل جانا آ پاسپورٹ بنن ای بالے آمینوں دسیا سی چوہدری صاحب نے آپے۔

بتن — پھیر دیکھیں جدمیں آخری سلام کرنے گیا کٹڑی تے نُورن کا کلیجہ پھٹ جانا اے غم تے ہوش نکالنے آجانے اے۔

طفیل — اسیں دونویں بھرا چوری چوری نکلنا اے ایتھوں اسی کسے نوں سلام کرن کاہنے جانا ایں خلیفہ بتن۔

بتن — ہاں یہ بات تو مَیں نے مُنے سوچی۔ کی لوڑ اے دفع کر سلام کی بھی کیا ضرورت ہے۔ لعنت بھیج۔

طفیل — میں تاں پہلاں دی بھیج رہیاں آں لعنت کدوں دی۔

بتن — اَور پرے کر ایس سانپ کی کینچلی کو۔

طفیل — چار توپے رہ گئے آں۔ پراں سُٹوں ایتھوں مگروں لاہ دؤں۔ توں ویکھ تاں سہی
کسے ہتھ بھیج دؤں۔
(کیمرہ زری کے جوڑے پر آتا ہے۔)

(ڈزالو)

سین ۳ ——— ان ڈور (بیڈ روم) ——— دن

(پچھلے شوٹ سے ڈزالو کر کے کیمرہ ایلا کے سوٹ پر آتا ہے یہ سوٹ
ڈریسنگ ٹیبل کے پاس چھوٹی تپائی پر پڑا ہے۔ کیمرہ ٹریک بیک کرتا
ہے اب نظر آتا ہے کہ ایلا ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے بیٹھی ہے پاس
ہی رحمت اللہ ڈریسنگ ٹیبل پر چڑھ کر بیٹھا ہے اس وقت ایلا نے
ڈریسنگ گاؤن پہن رکھا ہے لیکن رحمت اللہ تھری پیس سوٹ میں۔۔
بالکل تیار ہے۔)

ایلا — (سوٹ کی طرف اشارہ کر کے) ایہہ غرارہ قمیض بہت Loud نہیں روے
گا ریم جی۔ کیسری رنگ بہت ای تیز اے۔

رحمت — نہیں ایلا جی..... تہانوں ساریاں Ladies توں زیادہ
Well dressed ہونا چاہی دا اے..... اک امیر آدمی دی بیوی اپنی......
Dressing دی وجہ نال ممتاز ہندی اے ہر جگہ۔

ایلا — میرا خیال سی..... کہ میں ساڑھی پہن لیندی سلک دی....

رحمت — ویسے تے تسی ساڑھی وچ وی بہت اچھے لگو گے لیکن پارٹی تے غرارہ قمیض ذرا
فارمل لگ دا اے.... ایہہ سنہری جیہا وی لگاؤ اکھاں تے (ڈبیا پکڑاتا ہے)
پپوٹیاں تے.....

ایلا — کافی ہو گیا اے ریم جی۔

رحمت — تہانوں میک اپ دی کوئی لوڑ نہیں لیکن ساڈے Status دے لوکاں
دی ضرورت اے۔ کی کریئے مجبوری اے.... میک اپ توں بغیر امیر عورت

بیوہ جیٔی لگدی اے۔

ایلا ـ لپ سٹک دا رنگ ٹھیک اے ریم جی؟

رحمت ـ ایویں ذرا جیہا Touch ہور..... تسی ایلا جی اپنی کھیچل نہ کریا کرو میک اپ لئی ایس کم لئی Beauty Shops نہیں او تھے جایا کرو۔

ایلا ـ جان دیو ریم جی بڑے پیسے لیندیاں نیں ذرا جیہی پچ اپ کران جاؤ تے تی روپے کھل جاندے نیں۔ ممی پیسے ویسٹ کردے ہندے نیں.....

رحمت ـ پیسے دی تسی Worry نہ کریا کرو ایلا جی۔ تہانوں خوبصورت لگن دا حق اے تہاڈے میاں کول پیسہ اے ہیں کدی کھیال وی نہئیں کیتا کہ ایہہ فضول خرچی اے۔

ایلا ـ ہندی تے فضول خرچی ای اے نال ریم جی۔

رحمت ـ ایہہ Investment اے جی سوشل لایف دی... جس بیوی دا میک اپ اچھا ہووے اوہ دوجیاں نوں اپنی ول Attract کر سکے گی لوگ مڑ مڑ کے اوہنوں ویکھن اوہ امیر آدمی دی Prestige ہندی اے تسی روپے پیسے دا فکر نہ کریا کرو بیوٹی کلینک تے جایا کرو ہمیشہ۔

ایلا ـ تسی کنے سویٹ اور ریم جی۔ ممی بسیح کہندے سن۔

رحمت ـ ممی کی کہندے سن۔

ایلا ـ جدوں ممی نے مینوں تہاڈا Proposal دتا تے سچی گل اے ہیں اوس ویلے کجھ ڈگمگائی کئی گلاں سن اوس ویلے ذہن وچ۔

رحمت ـ قدرتی گل اے ہیں تہاڈی ایج گروپ دا بندا نہئیں سی۔

ایلا ـ فیر ممی نے سمجھایا۔ کہن لگے ہز بنڈ اوہ ہندا اے ایلا جیہڑا تہاڈے اوتے پیسہ خرچ کر سکے۔ کھلا بغیر سوچے سمجھے۔

رحمت ـ بالکل۔

ایلا ـ شوہر اوہ ہندا اے جیہڑا ہر فرمائش پوری کر سکے بیوی دی۔

رحمت ـ انشاءاللہ

ایلا ـ جیہڑا کتھے آن جان تے پابندی نہ لگائے کدی پچھے ای ناں بالکل

رحمت ـ پابندی دی کی لوڑ اے۔ میرا خیال اے پابندی تنگ نظری اے۔

ایلا ۔ نالے جدھی جائیداد وغیرہ بیوی دے ناں ہووے جس ہزبینڈ نے بیوی نوں
ٹرسٹ ای نہیں کرنا۔ اوتھے تے بوی چور محسوس کردی اے۔
(رحمت اللہ کے چہرے پر تکدر کے آثار ابھرتے ہیں لیکن یکدم اپنے
آپ کو سنبھالتا ہے۔)
رحمت ۔ کیوں نہیں جی شوہر آخر کماندا کس لئی اے بیوی بچیاں لئی اپنے ناں وچ جائیداد
کر کے کی حاصل ہندا اے شوہر نوں۔
ایلا ۔ تہاڈے وچ کنی Understanding اے ریم جی۔
رحمت ۔ نہیں جی کیتھے ۔؟
ایلا ۔ خدا دی قسم میں سوچنی آں جے کیتھے کسی ینگ آدمی نال شادی ہوجاندی تے میں
کدی اینی خوش نہیں رہ سکدی سی۔
رحمت ۔ جوان آدمی ذرا اڑپ ہندا اے اپنی منوانا چاہندا اے نالے ایجے اوہدے اپنے
شوق وی پورے نہیں ہوئے ہندے ایلا جی سا ہنوں تے اللہ دے فضل نال بچپن
وچ ای لیڈی عنایت اللہ نے تمام چیزاں توں رجا دتا سی ۔ میں پنج سال دا ساں
جدوں ڈیڈی گن۔۔۔۔ ۲۲ ۔۔ Motor operated train
کوئی کھلونے سن میرے کول۔۔۔ کوٹی کھلونے سن ۔۔۔۔۔۔ ایہہ ہوٹاں دی
چمک لاڈ ایلا جی۔
(اس وقت بٹن کھانس کر داخل ہوتا ہے)
بٹن ۔ چوہدری صاحب منیجر شہر یار صاحب آئے ہوئے ہیں۔
چوہدری ۔ اوئے بڈھے تینوں کنی واری کہیا اے کہ اطلاع دے کے بیڈروم وچ آیا کر کجھ
خیال نہیں تینوں ساڈی Privacy کا۔
بٹن ۔ کس کا چوہدری صاحب جی؟
چوہدری ۔ اوہ تینوں کی پتہ ہونا اے ایس گل دا کدی Privacy Privacy
رئی ہووے زندگی وچ ناں ناں
ایلا ۔ ناک کر کے آیا کر اندر اینہاں دا مطلب اے۔
بٹن ۔ میں تے کھانس کے آیا سی۔ بلکہ میں تے گیلری سے کھانستا آ رہا آں بیگم صاحب

اپناں کھانسیا کہ مجھ کو سچی مچی کی کھانسی آ گئی۔

چوہدری — اچھا اچھا۔ کھتے اے شہریار۔ اک تاں تہاڈے جیئے بے عقل چے مفت دی ملن
تاں نہیں رکھنے چاہی دے میں تاں اوہیں لیڈی عنایت اللہ دی گل نباہ رہیا آں۔

(رحمت اللہ چلا جاتا ہے۔)

بتن — اے چوہدری صاحب پہلے تاں اس طرح نہیں ہندے سی بیگم صاحب۔

ایلا — (اٹھ کر سوٹ اٹھاتی ہے) کس طرحاں دے ہندے سی پہلے۔

بتن — دھیما مزاج .... اللہ کو ماننے والے سارا دن میرے ٹی سٹال پر گزارتے تھے۔
ادھار چلتا جی اپناں کا۔

ایلا — اچھا اچھا۔ توں ہن دوپہر نوں دال پکا لیئں سب سرونٹس کواٹر وچ رہن والیاں لئی۔
فریج وچوں ملازم برف نہ کڈھدن سارا دن گھڑے دا پانی آج کل کافی ٹھنڈا اے۔

بتن — ٹھیک اے بیگم صاحب — صرف ڈرائیور نہیں مانے گا برف کے بغیر۔

ایلا — اوس لئی کجھ برف نکال لیئں۔ نالے آملیٹ وغیرہ نہ بناندا رویں کسے واسطے —
جس نے کھانی اے دال کھاوے ورنہ بھکھا روے خوشی نال۔

بتن — ٹھیک اے بیگم صاحب۔

ایلا — کجھ دیر جا کے مس دے خانسامے کولوں چکن کارن سوپ پکانا سکھ آویں۔

بتن — اچھا جی۔

ایلا — میں کپڑے بدلن لگی آں فون آوے تے Attend کریں۔

بتن — بہت اچھا بیگم صاحب۔

(ایلا جاتی ہے فون کی گھنٹی بجتی ہے۔ بتن چونکا اٹھاتا ہے)

(کٹ)

سین ۴ — ان ڈور (گیلری کا پچھلا حصہ) — دن

(اس وقت رحمت اللہ ایلا جی کا خوبصورت دوپٹہ استری کر رہا ہے جس پر
خوب گوٹا کناری لگا ہے پھر پلنگ درست کرتا ہے۔ اور انہماک

سے استری میں مصروف ہوتا ہے۔)

ایلا — (فاصلے سے آف کیمرہ) ریم جی...... ریم جی.... (پاس آکر) ہائے ایہہ تسی کی کر رہے او ریم جی پلیز چھوڑ دو۔ بیرا کتھے اے اوہ استری کیوں نہیں کر رہیا۔ کتھے گیا اے او۔

رحمت — کوئی گل نہیں جی میاں بیوی گڈی دے دو پہیے نیں ایلا جی — اینہاں نوں آپس وچ مساوات رکھن دا حکم اے۔ کدی تسی استری کر دیندی ہیں....

ایلا — لیکن اوہ کمبخت سلطان گیا کتھے۔

چوہدری — پان لین گیا اے بازار وچوں۔ ایہہ ویکھو... کنی سوہنی استری کیتی اے۔ ایہہ (دوپٹہ اس کے سر پہ ڈالتا ہے) نالے سچی گل اے ایلا جی تہاڈا کم کر کے مینوں راحت ملدی اے سچی تے اصلی۔

ایلا — سچ ریم جی۔

چوہدری — سولہ آنے سچ۔

ایلا — کدی کدی تے تسی بڑی ڈرائیوراں والی زبان استعمال کردے او ریم جی۔ میں بڑی حیران ہو جاندی آں......

چوہدری — ایس لئی کہ تہانوں ہاسا آجاوے ایلا جی۔

ایلا — تسی کنے سویٹ او ریم جی — تہانوں میرا اینہاں خیال اے۔

چوہدری — مینوں کسے ہور گل دا کھیال ای نہیں سوائے تہاڈے۔

(جب ایلا آتی ہے تو اس نے خوبصورت غرارہ قمیض پہن رکھا ہے۔ اس زری کے غرارہ قمیض کو قریباً ویسا ہی ہونا چاہیئے جیسا طفیل کا ہے۔)

(کٹ)

سین ۵ ——— ان ڈور (طفیل کا مکان) ——— دن

(طفیل درزی آمنہ کے سوٹ کو لئے بیٹھا ہے دوپٹے پر لچکا لگا رہا ہے اس وقت بتن کے ہاتھ میں کاغذ قلم ہے وہ بھی پاس بیٹھا ہے۔)

بتن ـ خط تو لکھ لئیں گا ناں۔

طفیل ـ لکھ لئوں لکھ لئوں لکھ کا ہتے نہیں لئوں

بتن ـ اب توں اس خصماں نوں کھانے دوپٹے کو رکھ بھی دے طفیل۔

طفیل ـ لے رکھ دتا ـ میںوں کوئی دوپٹے نال پیار تھوڑا ای آ...... لے دس (دوپٹہ رکھ کر) لے کنوں لکھنا آ ـ خط......

بتن ـ نورن کو ـ ہور کس نوں ـ؟

طفیل ـ لے ہنے تاں اوس دیاں برائیاں کرن ڈیا سی۔ ہن خط کیوں لکھنا آ ـ میںوں جو.. سمجھاندا ایں........

بتن ـ لے میں کوئی تیری طرح پاگل تھوڑی آں کہ دوپٹے کو لچکا لگانے بیٹھ جاؤں میں تے آخری بار دھمکی کا خط لکھوانا ہے تیرے سے ...... لکھ وی... میں تے نورن کی سٹی گم کرنی اے۔

طفیل ـ دس کی لکھنا آ.....

بتن ـ لکھ ـ نورن جان اسلام علیکم۔

طفیل ـ ایہہ جان جی لکھنا اے۔ کلی نورن ٹھیک نہیں۔

بتن ـ اوس دا نام اے بابا نورن جان ـ ہم کوئی محبت مارے نہیں لکھوا رہا۔ نورن جان بعد خیریت کے عرض ہے۔

(طفیل اس کا منہ دیکھتا ہے)

بتن ـ لکھ لکھ میرا منہ کی دیکھ رہا ایں۔

طفیل ـ توں زبانی میںوں دس دے کہاں اِک باری میں آپے لکھ دواں گا سارا سمجھ کے۔

بتن ـ اچھا تے لکھنا اے ہے کہ میرے جانے دی تاریخ ہن مقرر ہو گئی اے۔

طفیل ـ بلا ہتیوں انگل نے تاریخ دس دتی آ جان دی۔

بتن ـ دسی نہیں پر توں نورن نوں ایہو لکھنا اے ـ خط میں۔

طفیل ـ میں سمجھیا توں اندر باہر آندا جاندا ایں تیوں خریا دسیا ہووے۔

بتن ـ نہیں ابھی کہاں ـ لیکن تو نورن نوں خط وچ لکھ کہ اب بس چل چلاؤ ہے کوئی دن میں... زندگی دا کی بھروسہ ؟ آخری سلام کو آجا۔ ایتھے چوہدری صاحب

کی کوٹھی تے اُس کی مرضی ہے آوے آوے نہ آوے نہ آوے ۔

طفیل ۔ ناں ہور کی ۔ ہیں ایہہ جوڑا آمنہ واسطے بنا ندا آمنہ دی بی بی لوے لوے نہ لوے نہ لوے ۔۔

بتن ۔ پھر تو نے آمنہ کی بات کی عقل کر کچھ طفیل ۔

طفیل ۔ تاں مینوں کی لوڑ اے اوس دیاں باتاں کرن دی ہیں کوئی بے غیرت آں اوہنے چلا جانا ایں واپڈا آے نال میرا کی مطلب اے گلاں کرن دا ۔

بتن ۔ سدھی بات ایہہ لکھ نورن نوں کہ وقت کم اے آخری ملاقات ہونی اے اینو جے اوس کو وقت نہ ملے تو پھر مینوں خط پا دیوے رحمت اللہ کے پتہ پر میں خود آجا ! آخری سلام کرنے کو ۔

طفیل ۔ توں پھیر چوہدری صاحب نوں رحمت اللہ بولیا خلیفہ ۔

بتن ۔ ایسے ہی منہ سے نکل گیا طفیل ۔

طفیل ۔ لے دسے ماں اک اوہ سادے محن آ ..... دوجے ساہنوں دوبٹی بھیج رئے آ ... توں اتوں رحمت اللہ رحمت اللہ کری جاناں ایں کھبراوان وانگوں .....

بتن ۔ اچھا لکھ نورن جان السلام علیکم ...... دعائیں .... کیسی ہو ؟

(طفیل لکھتا ہے کیمرہ خط پر آتا ہے)

(کٹ)

سین ۶۰ ــــــ آوٹ ڈور (لبرٹی مارکیٹ) ــــــــ شام

(کار میں رحمت اللہ اور ایلا پان کی دکان پر آتے ہیں ۔ رحمت اللہ کار سے نکلتا ہے اور دروازہ بند کرتا ہے پھر ایلا والی سائڈ پر آتا ہے اور اس سے پوچھتا ہے کہ وہ کیا پیئے گی ۔ اتنے میں پان والے کی دکان سے دو تین لڑکے بھاگ کر آتے ہیں ۔ وہ انہیں ہاتھ کے اشارے سے بھگاتا ہے ۔ پھر خود پان والے کی دکان پر جاتا ہے بوتل کھلواتا ہے پھر جیب سے رومال نکال کر بوتل صاف کرتا ہے سٹرو پکڑتا ہے اور ایلا کے پاس آتا ہے بوتل اُسے دیتا ہے ۔ ایلا بوتل پیتی ہے اتنے میں گجرے اور

..... ہار والا آتا ہے وہ دو گجرے خریدتا ہے اور ایلا کے ایک بازو پر باندھتا ہے۔ ایلا سٹرو دکھا کر کہتی ہے کہ یہ کیا واہیات سٹرو ہے کچھ نکلتا ہی نہیں۔ رحمت اللہ سٹرو پکڑ کر دکان پر جاتا ہے سٹرو دکھا کر پان والے کو ڈانٹتا ہے سٹرو توڑتا ہے پان والا ڈبہ حاضر کرتا ہے وہ دو سٹرو نکالکر واپس جاتا ہے اور ایلا کو دیتا ہے اب ایک لڑکا پان لاتا ہے۔ رحمت اللہ پان پکڑتا ہے کاغذ سے نکالتا اور پھر اپنے ہاتھ سے ایلا کو کھلاتا ہے۔ ایلا ہنستی ہے۔ اس سارے وقت کار میں لگے ہوئے کیسٹ پر یہ انگریزی گانا لگا ہے۔

..... What about Daddy Cool I am Crazy like a fool

اب ایلا کیسٹ بدل کر پنجابی کا کیسٹ لگاتی ہے۔ یہ کافی ہونی چاہیئے۔ اس سارے سین میں ایلا اور رحمت اللہ کی لاڈ پیار کی زندگی ظاہر ہوتی ہے اور پتہ چلتا ہے کہ رحمت اللہ کس طرح اس کی گرفت میں ہے۔ کار جاتی ہے۔ کیمرہ پان والی دکان پر آتا ہے برآمدے میں پرویز اپنی بیساکھیوں کے سہارے کھڑا ہے۔ وہ کار کی جانب دیکھتا ہے۔ ہلکا سا مسکراتا ہے اُس پر کافی سوپر امپوز ہوتی ہے)

(کٹ)

سین ۷ ——— ان ڈور (طفیل کا گھر) ——— شام

(بتن تھوک لگا کر لفافہ بند کرتا ہے۔ پھر غور سے ایڈریس دیکھتا ہے ساتھ ساتھ بات کرتا جاتا ہے طفیل درزی از سر نو دوپٹے میں لچکا لگا رہا ہے)

بتن ـ عورت کی کبھی پروانہ کریئے بھا طفیل جی۔ یہ تو سایہ ہوتی ہے۔ مرد کا..... سایہ۔

طفیل ـ آہو ـ ہندی کا ہتے نہیں بابا آدم دی پسلی بچوں نکلی سی۔ جیسے دے خطبے تے دسیا سی مولوی صاحب نے۔

بتن ـ میں تینوں دساں طفیل بھائی ..... میرے آبا دے دوست ہندے تھے تعلق دار تھے۔ بفضلِ تعالیٰ۔ اُن کی بیٹی تھی ایک نادرہ ...... ہم نے کبھی پروانہ کی اُس کی سایہ بنکر رہی ہماری۔

طفیل ـ ایہہ کدراں دا ناں دسیا۔

بتن — وہ تھی بھی نادر .... ایہہ تے لمبا لمبا سُرمہ کناں تک ہتھاں میں دکنی چوڑیاں کہنیاں تک...
کوئی اس کے آگے دم نہیں مار سکتا تھا۔ چھلاوہ تھی چھلاوہ۔

طفیل — آمنہ ورگی ہونی اے .....

بتن — ارے آمنہ دیتچ اوہ جرأت کتھے .... نادرہ سب کے سامنے کہتی ارے ہم تو خلیفہ بتن کے ہیں۔

طفیل — تدھ بی تینوں خلیفہ کہندی سی ! اوہدوں بی !

بتن — نہیں یار وہ تاں مینوں کجھ ہور ای بلاندی سی۔

(بتن مسکراتا ہے)

طفیل — پھیر بی پتہ تاں چلے کی سددی سی تینوں ! ساڈی نہ ہون آلی بھر جائی .....

بتن — جب اکیلے دیکھتی تاں تو بلاتی دُولہا راجہ ... جد سب میں ہوتی تو آواز دیتی گپ چپ راجہ

طفیل — گپ چپ کیوں بلاندی سی تینوں خلیفہ .... توں تاں چنگیاں گلاں کر لیندا ایں گھڑی مڑی....

بتن — اُس دے اگے کِسے کی زبان نہیں کھلدی سی

طفیل — ایہہ گلاں توں بھائی نورن نوں تاں نہیں دسیاں۔

بتن — اسکو پتہ ہے سب کچھ طفیل۔

طفیل — تاں پھیر کی کھت (خط) داجواب آناں اے۔

بتن — کیسی گلاں کردا ایں توں خدانخواستہ ... خط کا کیا تعلق نادرہ نال۔

طفیل — زنانیاں نوں لگدا ہندا اے تاں۔

بتن — ناں میں کی پرواکرداں .... نہیں جواب دیندی نہ دیوے۔ ہم کوئی اس کے پیچھے پیچھے
بھاگنے والے تھوڑی ہیں۔ یار ہم نے ساری عمر کبھی خود نوں کو منہ نہیں لگایا۔

طفیل — ہور کی بھائی نورن نگ دی پی بگیاڑی جئی آ۔

بتن — طفیل یار۔

(لفافہ ہاتھ میں آنگ کر)

بیس پیسے دا ٹکٹ ہور نہ لگا دیئے۔ مینوں اس کا وزن زیادہ لگدا اے کہیں بیرنگ
نہ ہو جائے۔

(طفیل ہاتھ میں لفافہ لیکر آنگتا ہے۔ کیمرہ ان دونوں کے ہاتھ پر آتا ہے۔
پہلے طفیل وزن کرتا ہے پھر بتن۔ پھر طفیل.. اسی میں سین ڈزالو)

(ڈزالو)

سین۔ ۸ ________ ان ڈور ________ رات

(ڈرائینگ روم۔ مسٹر اینڈ مسز ارشد کے گھر ابھی بہت بڑی پارٹی ہوئی ہے۔ پچھلے ڈزالو سے ہم ڈرائینگ روم میں آتے ہیں۔ میزوں پر قالینوں پر چائے کی پیالیاں۔ غبارے۔ پلیٹیں۔ کشن وغیرہ پھیلے ہیں۔ ان سب سے ہو کر کیمرہ رحمت اللہ۔ ایلا اور مسٹر اینڈ مسز ارشد پہ آتا ہے۔)

رحمت ۔ بڑی Successful پارٹی رہی اج دی ۔

ایلا ۔ (جس کا موڈ خراب ہے) چلو وِی ہُن ریم جی ۔

مسز ارشد ۔ بیٹھو ایلا۔ تسی وی مہاناں نال ای رخصت ہو جانا اے ۔

ایلا ۔ بھئی میری طبیعت ٹھیک نہیں ۔

مسٹر ارشد ۔ آج دی پارٹی دی Success ساری تہاڈے دوناں دی وجہ نال ہوئی۔ ایلا نے جو Games کھلائیاں اوہناں نے لائیف بھری ساری شام وِچ ۔

ایلا ۔ پلیز ریم جی میں بہت تھک گئی آں ۔

(ریم جی سے ناراض ہے)

رحمت ۔ اچھا جی ۔ اُنج کجھ دیر ہور بیٹھدے لیکن مجبوری اے ۔

ایلا ۔ (منہ بنا کر) ہاں جی۔

مسز ۔ اچھا ایلا کل سویرے میں فون کراں گی۔ پارٹی نوں Discuss کرنا اے اجے ۔

ایلا ۔ اچھا۔

رحمت ۔ خدا حافظ

(سب ایک دوسرے کو خدا حافظ کہتے ہیں)۔

(ڈزالو)

سین ۹ ________ ان ڈور (بیڈ روم) ________ رات

(ایلا ڈبل بیڈ پر لیٹی ہوئی ہے اور رو رہی ہے۔ رومال سے ناک صاف

کرتی ہے آنکھیں پونچھتی ہے۔ رحمت اللہ پلنگ کا چکر کاٹ کر اُس کے چہرے کی طرف آتا ہے۔)

رحمت — لیکن پلیز مینوں ایہہ تے دسو میرا قصور کی اے!

(ایلا کروٹ بدل کر اُس کی طرف پیٹھ کرتی ہے اور روتے ہوئے ساتھ ساتھ بولتی جاتی ہے۔)

ایلا — بس تہاڈا کوئی قصور نہیں۔ سارا قصور میرا اے جو تُمی دیاں گلاں وِچ آئی

(رحمت اللہ بھاگ کر پلنگ کے اُس طرف جاتا ہے۔ جدھر ایلا کا چہرہ ہے۔)

مینوں پتہ ہونا چاہی داسی۔

رحمت — تہانوں ایلا جی دسنا پئے گا۔ مَیں منت کرنا ایں۔ میں ایہہ آنسو برداشت نہیں کر سکدا۔

ایلا — (کروٹ بدل کر) رہن دیو.... آنسو برداشت نہیں کر سکدا.... تہانوں پروا ای نہیں .... رتی پروا نہیں تہانوں۔

تہانوں میرے نال محبت اِی نہیں ذرا وی۔

(رحمت اللہ دوسری جانب جاتا ہے ایلا کو کندھے سے پکڑتا ہے۔)

رحمت — ایہہ تہانوں کسطرح اندازہ ہویا ایلا جی۔

ایلا — خبردار مینوں ہتھ لگایا..... تہانوں کوئی پروا نہیں تے ایویں اوپروں تُسی دی لوڑ اے...... میریاں سہیلیاں کہندیاں سن کہ تہاڈی عمر دے بندے نوں کدی پتہ اِی نہیں چل سکدا کہ اوہدی ینگ بیوی کس طرح Suffer کردی اے اوہدیاں کی Feelings ہندیاں نیں۔

رحمت — (ہاتھ جوڑ کر) پلیز ایلا اِک واری دسو تاں سہی کہ ہویا کی اے۔

(ایلا اُٹھ کر بیٹھی ہے۔)

ایلا — جدوں مسز ارشد لغاری تہاڈے کول سگار لے کے آئی سی۔ اوس ویلے مَیں تہانوں اوہناں دا منی پلانٹ دکھایا تِن واری مَیں کہیا وکھنا ریم جی ایناں نے اپنا منی پلانٹ کتناں اچھا Prunn کر لیا اے لیکن تُسی کوئی Worry اِی

نہیں کیتی۔ تہاڈوں پروا ای نہیں سی.......

رحمت ۔ مَیں جواب دِتا سِی جی

ایلا ۔ تسیں دیکھیا ای نہیں منی پلانٹ ۔

رحمت ۔ دیکھیا جی دیکھیا جدھی شیشے دِی بوتل ویک شلف تے پئی سی

ایلا ۔ بوتل نہیں کٹ گلاس دا جار سِی ۔ تسیں دیکھیا ہندا تے پتہ چلدا۔ تسیں پروا ای نہیں کیتی بالکل وی

رحمت ۔ مَیں بل دیکھی جی ویک کیس توں ہو کے اُوپر شیشے دی الماری تیکر گئی ہوئی سی مَیں تہاڈوں جواب وی دِتا سی کہ بہت Artistic اے ۔ مَیں جواب دِتا سی ایلا جی ۔

ایلا ۔ (روتے ہوئے) اجے شادی نوں وقت ای کناں ہویا اے تے تہاڈوں میرے نال محبت ای نہیں رئی ۔

(رحمت اللہ پلنگ پر اُس کے پاس بیٹھ کر اُس کے گھٹنے پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

ایلا ۔ خبردار مینوں ہتھ نہ لگانا...... ساریاں میریاں Friends دے سامنے تسیں اج میری بڑی بے عزتی کیتی اے ۔

رحمت ۔ لیکن جی مَیں اوس وقت مسٹر نغاری نال اک بزنس Deal تے گل کر ریا سی...... مَیں منی پلانٹ ضرور Appreciate کیتا اے ایلا جی...... لیکن شاید کوئی کوتاہی رہ گئی ہووے ۔

ایلا ۔ من دے او ناں جی۔ تسیں میریاں فرینڈز دے ساہمنے مسز نغاری دے ساہمنے ایہہ Prove کیتا اے کہ تہاڈوں میری کوئی پروا نہیں۔ تسیں میری گل اگنور وی کر سکدے او ۔

رحمت ۔ خدا قسم ایلا جی میں اینی جرأت نہیں کر سکدا میں.....

ایلا ۔ ایس ویلے ساریاں عورتاں اک دُوجے نوں فون تے دس ریاں ہون گیاں کہ ایلا...... وچاری ہزبنڈ دی Attention لے رئی سی تے ...... ہزبنڈ نوں پروا ای نہیں سی ۔

(تپائی پر پڑے ہوئے فون کو اٹھاتی ہے اور نمبر گھماتی ہے۔)

رحمت ـ ایہہ تسی کی کر رئے او ایلا جی ۔

ایلا ـ میں ممی نوں فون کرن لگی آں ۔

رحمت ـ خدا دے واسطے ایلا جی ایہہ ساڈا معاملہ اے ساڈا دوناں دا .... میں معافی منگنا ۔

ایلا ـ تہاڈا کی خیال اے میرے سرتے پہاڑ ٹٹیا اے تے میں کسے ہمدرد نال گل وی نہ کراں ......

(فون پر)

ممی ہیگے نے ڈیڈی. ذرا اوہناں نوں دینا پلیز ۔

(رومال چہرے سے لگاکر روتی ہے. رحمت اللہ اس کے پاؤں پکڑتا ہے۔)

(کٹ)

۴۱

کردار

رحمت اللہ ــــ امیر کبیر آدمی۔ رحمت ٹیک ویز کا مالک۔

ایلا رحمت اللہ ــــ رحمت اللہ کی نوعمر ماڈرن بیگم۔

شہریار ــــ شہریار ایجنسی کا منیجر۔

کوکب رشید ــــ ویلفیئر آفیسر پرویز کی بہن

پرویز رشید ــــ ویلفیئر آفیسر

توکلی صاحب ــــ نودولتا رئیس

سیکوجی ــــ توکلی کی بیگم

آپا صغریٰ ــــ سیکوجی کی بڑی بہن

مزدور ــــ عمر چالیس کے لگ بھگ۔

سین — ۱

ان ڈور ——————— دن کا وقت

(پرویز کے گھر کا آنگن۔ اِس وقت پرویز چارپائی پر لیٹا ہوا ہے فرش پر ہرمل جل رہی ہے۔ جس میں سے دھوآں نکل رہا ہے مزدور اس وقت پرویز کی ٹانگ پر مالش کر رہا ہے اور ساتھ ساتھ باتیں کر رہا ہے)

پرویز — کیہیاں گلاں کر رہیا ایں توں گلزار رسول۔ میں تیری گل کس طرح نہ مناں گا۔ توں میری کرسی چھڈا دتی اے اپنے علاج نال۔

مزدور — توبہ توبہ کرو باؤ جی۔ ساہنوں کی علاج آوناں اے ایویں ٹھکے ٹوٹکے نیں۔ شفا تے رب رسول نے دینی اے ہمیشہ۔

(پیالی میں چائے بنا کر کوکب لاتی ہے۔)

کوکب — چاہ پی لئو چاچا جی۔

مزدور — رکھ دے پُتر ایتھے بنے پی لینداآں گل اے آ باؤ جی اسی تے ان پڑھ لوک آں ..... ساری عمر مزدوری کیتی اے ساڈے وی ہڈ گوڈے ٹٹ دے رئے اے شفا ہندی رئی اے اللہ دی مہربانی نال (آہستہ سے) پر تسی منی نہئیں گل میری ...... تسی وی ایویں ضعیف الاعتقادی کہنا اے میری ......

پرویز — توں دس تے سئی گلزار رسول۔

مزدور — اک تے جی کچھ نہ کچھ صدقہ لاونا اے جان دا...... تے اک گیارہ واری درود شریف پڑھ کے اک ہزار دی تسبیح پھیرنی یا وڈو دی ..... فجر ویلے (اِدھر اُدھر دیکھکر) باؤ جی کسے نال گل نہ کرنا میری .... بنتی اے۔ تہانوں لوگ مخول کرن گے۔

پرویز — کیوں؟

مزدور — گل ایہہ آ باؤ جی پیئی پڑھے لکھے لوگ گھٹ کردے آ ایسیاں گلاں نوں بُرا سمجھدے

اے. کیسے دے اعتقاد توں ٹھیس لان دی کی لوڑ اے آپاں دی لت سدھی ہوگئی

ساہنوں لوکاں نال بحث کرن دی کی لوڑ اے......

کوکب ـ چاچا جی اسی تے اپنے ڈاکٹراں نوں ویکھیا سی سارے کہندے سن ہن کجھ ہو ای

نہیں سکدا ـ

مزدور ـ ٹھیک کہندے سن پتر ـ بندے دی حد تیکر کجھ نہیں ہو سکدا سی.......

کوکب ـ فیر بھائی پرویز دی کرسی کیویں چھٹی ! ـ

مزدور ـ ویکھ تاں منی سچ کہندے سن ڈاکٹر بندا اک حد تیکر کجھ کر سکدا اے..... ڈاکٹر اک

حد تیکر علاج کر سکدے نیں جتھے جا کے بندے دی حد مک جاندی اے تدبیر مک

جاندی اے........ رب سچے دا کوئی حساب تھوڑی اے..... اوہ جو چاہو ہنے

کر سکدا اے...... اوہدی کوئی حد تھوڑی.......

کوکب ـ میری سمجھ وچ ذرا نہیں آندا ایہہ سب کجھ ہویا کس طرح ـ

مزدور ـ ایہہ ویکھو منی جی ـ باؤ ہوراں دا حادثہ ہویا ضرب تیرے دل تے پئی........

توں دعا منگی...... رب سچے نے سن لئی...... سدھی پدھری گل اے.........

اللہ تے پیار کرن آیاں دی دعا موڑ ای نہیں سکدا..... جرا اٹھ کے تے وکھاؤ

باؤ جی..... کیڑا کھاں پتر بیساکھیاں ـ

(کوکب پرویز کو بیساکھیاں دیتی ہے بیک گراؤنڈ میں مل کا گھگھو بجتا ہے)

مزدور ـ اوٹے ہوئے ایہہ تاں گھگھو وج گیا اے ـ

پرویز ـ توں چل حاضری لگن والی ہونی اے سب دی ـ

مزدور ـ ایہہ چاہ تے میں پی لواں ـ دھی رانی بنا کے جو لیائی اے تسی ذرا ٹھہرو باؤ جی

منگ منگ دے کے ـ

(پرویز چلتا ہے مزدور کو کوکب پیالی پکڑاتی ہے.)

مزدور ـ (پیالی پکڑ کر) بھانویں منی رب نال لڑ بھڑ کے لیٹے بھانویں رد کے..... اوہ دیندا

اے..... پکا ایمان ہونا چاہیدا......

(مزدور چاچا چائے پیتا ہے.)

(رکٹ)

سین ۲۔ ـــــــ ان ڈور (ڈرائینگ روم) ـــــــ دن

(ایلا گلاستے میں پھول لگا رہی ہے پاس رحمت اللہ کھڑا ہے۔ ایلا بہت بڑے ایک پیانو پر گلاستہ سجا رہی ہے۔)

رحمت ـ لیکن جی مینوں گانا نہیں آوندا ایلا جی میں گانا نہیں گا سکدا۔

ایلا ـ فیر او ہی گل ریم جی۔ کمال اے ہئی۔ میں تہاڈے نال اسی شرط تے صلح کیتی سی کہ تسی میریاں تمام گلاں منو گے

رحمت ـ تے میں من ریاآں تمام گلاں ایلا جی..... تہاڈی سالگرہ منائی جارئی اے دھوم دھام نال۔ تن سو مہمان بلائے نیں میں۔

ایلا ـ تسی احسان کر رہے او میرے اوتے۔

رحمت ـ احسان کرن میرے دشمن۔ ایہہ تے صلح دا اک اوئی طریقہ اے ایلا جی۔

ایلا ـ مینوں بڑا شوق اے کہ جس طرح فلماں وچ سالگرہ منائی جاندی اے۔ ہیرو گاندا اے ہیروئن پیانو بجاندی اے اسی دونویں وی بالکل اُس طرح سالگرہ منایئے۔

رحمت ـ لیکن میری مجبوری اے میں گانا نہیں جاندا۔

ایلا ـ مینوں پیانو وجانا نہیں آندا....... (پیانو پر انگلیاں مار کر) دیکھو ایس پیانو وچ کوئی سُر ای جہئیں ہیگے...... میں اینوں وجاواں گی تسی صرف منہ ہلاؤ گے ٹیلی وژن دے پروگرام نہیں دیکھے سارے گانے ڈب کیتے ہندے نیں تسی وی منہ کھولدے رہناں پچھے ٹیپ چلدا روئے گا میں شہر یار نوں سمجھا دتا اے۔

رحمت ـ ایہہ تے گل ضرور اے ایلا جی... لیکن اسی دونویں کتھے پھڑے نہ جایئے اویں.... کوئی غلطی نہ ہو جاوے ساڈے کولوں خواہ مخواہ

ایلا ـ کیوں اسی کیوں پھڑے جاواں گے! ..... ذرا ساڈے جوڑے دا گلیمر و دھ جاوے گا۔

(اس وقت جمال دین بہت سارے پھول ہاتھ میں اٹھا کر آتا ہے۔)

جمال ـ سلام علیکم سر۔

(پھول دونوں بازوؤں میں بھرے ہوئے ہونے چاہیں)۔

ایلا]
رحمت] وعلیکم السلام

جمال ۔ ایہہ پھل بیگم صاحب نے بھیجے نیں نالے آپا جی تے ٹبلر وی آئے نیں میرے نال ۔

رحمت ۔ توں ہن جانا نہیں ہیں تو کلی صاحب نال گل کرلئی اے ۔

ایلا ۔ تے ممی کدوں پہنچن گے جمال دین ؟

جمال ۔ جی اوہ کہہ رہے سن کہ اوہناں دے کجھ گیسٹ آ گئے نیں اوہ گھنٹے تیکر پہنچ جان گے ۔

ایلا ۔ ممی نوں پتہ وی اے کہ ایہہ میری پہلی سالگرہ اے شادی توں بعد لیکن اوہناں توں اپنے گیسٹس دی پئی رہندی اے ہر وقت ۔

رحمت ۔ لے بئی شاباش جمال دین توں باہر جا کے ویکھ شامیانے لگ گئے نیں تے سٹنگ دی اریجمنٹ ہو رئی اے کوئی گھپلا نہ ہووے ۔ دھیان کر ۔

جمال ۔ میں سفید قالین وی لیایاں آں بیگم صاحب ڈگی وچ پیا اے ۔

ایلا ۔ بٹن نال مل کے نکال لے ۔ نالے باہر ای جھاڑ لینا اوہنوں ۔

جمال ۔ اچھا جی ....

(چلا جاتا ہے ۔)

رحمت ۔ ایلا جی ..... اک میری عرض اے چھوٹی جیئی ۔

ایلا ۔ کی ؟

رحمت ۔ جدوں زیادہ مہمان رخصت ہو جان تاں اسی وڈ ڈیٹ گا ئیے ..... دیکھو ناں پارٹی وچ تے اددھا شہر آون والا اے ..... جدوں گھر دے فیملی ممبرز تے ...... کجھ قریبی دوست رہ جان ..... تاں اچھا لگے گا پرسنل جیئی گل اے ۔

ایلا ۔ (کجھ سوچ کر) اچھا تسی بہت نروس او تے بعد وچ سٹی میرا تے ارادہ سی کہ تمام مہماناں اگے بہتر رہندا .....

(اس وقت آپا صغریٰ آتی ہے اس نے خوب لشتم پشتم کپڑے پہن رکھے ہیں ۔ اس کے ہاتھوں میں بہت سارے چمچ کانٹے ہیں ۔)

آپا ۔ ایہہ میں چمچ کانٹے وی لے آئی آں ایلا سلام علیکم بھائی جان ۔

رحمت ۔ وعلیکم سلام خالہ جی ۔

ایلا ۔ اِنہاں دی کی لوڑ سی۔ کراکری کٹلری دی ارینج منٹ تے ہوگئی اے آپا جی......

(صغریٰ اور رحمت اللہ بیٹھتے ہیں اس وقت شہریار آتا ہے وہ اس وقت
بال بکھیرے پریشان حال بنا ہوا ہے جیسے بہت کام کر رہا ہو.... جب
داخل ہوتا ہے تو اپنے ہاتھ پونچھتا ہوا اندر آتا ہے۔)

شہریار ۔ بیگم صاحب ذرا اک نظر باہر دیکھ لیندے ساری ارینج منٹ صوفے قالین لگ گئے نیں.. سارے

ایلا ۔ تسی خود کرسیاں ڈھورئے او مسٹر شہریار۔

شہریار ۔ (بناوٹی تھکاوٹ کے ساتھ) کوئی گل نہیں بیگم صاحب مینوں تے بڑی
راحت ہوئی اے۔

ایلا ۔ لیکن ایہہ تہاڈا کم نہیں ڈیڈی نے وین بھر کے مزدور بھیجے نیں اوہناں توں کم لیناسی۔

رحمت ۔ کوئی گل نہیں ایلا جی۔ جوان بندے نوں کم کرنا چاہی دا اے۔

شہریار ۔ واقعی کوئی گل نہیں تسی ذرا آکے اک نظر ویکھ لو چل کے۔

(دونوں جاتے ہیں۔ شہریار ایلا کے راستے میں سے تپائی اٹھا کر ایک طرف
کرتا ہے کیمرہ رحمت اللہ اور صغریٰ پر آتا ہے۔)

صغریٰ ۔ تہانوں ایلا دی سالگرہ مبارک ہووے بھائی جان۔

رحمت ۔ شکریہ خالہ جی۔ شکریہ (خالہ جی اور بھائی جان کو واضح طور پہ ادا کیا جائے اور
جملے سے توڑ کر) ہن گوڈے دا کی حال اے؟

صغریٰ ۔ میرے ابے ہوری اک پھکی بنا کے دیندے ہندے سن گوڈیاں دے درد لئی ۔۔
بس میں تے اوہی بنا کے پیتی دو خوراکاں نال اللہ دا فضل ہوگیا اے۔

رحمت ۔ ایلا دے نانا جی حکیم سن؟

صغریٰ ۔ حکیم سن بڑے منے پرمنے ۔۔ خمیرہ گاؤزبان... معجون مروارید........
کشتہ پارہ ..... جوارش کمونی، عرق سونف، گلاب، صندل.... سارا دواخانہ
بھریا ہندا سی دواواں نال ....

رحمت ۔ ماشاء اللہ ماشاء اللہ

صغریٰ ۔ رہنا اسی چک جھمرے پر ابے ہوری کدی بہاولپور ...... کدی کوٹے.......
کدی کوہاٹ .... دو دو مہینے نہ آونا واپس۔

رحمت — پراوہ کیوں ۔
صغریٰ — لے بھلا کوئی چک جھمرے تھوڑی بہہ رہندے سن راجے مہاراجے نواب وڈیرے علاج
کراندے ہندے سن ایتھے ہوراں کولوں کمپوڈر غلام محمد تے اوہناں دی خبر موجودگی
وچ کشتے ای کٹ دا رہندا سی ۔
رحمت — تسی مینوں اپنی والدہ دی یاد دلا دتی اے خالہ جی ۔
صغریٰ — اچھا لیڈی عنایت اللہ دی ۔
رحمت — آہو جی میری والدہ لیڈی عنایت اللہ نے اک خیراتی ہسپتال کھول رکھیا سی ....
سویرے شام اوتھے مریض آوندے رہندے سن جیہڑا صاحب حیثیت ہویا اوس
توں لے لیاہ تے جیہڑا مفلس نادار ہویا اوس دے ہتھ وچ کپڑا دتا ۔ واہ لیڈی
عنایت اللہ واہ ۔ کیا عورت سی ۔
صغریٰ — ہن ایسے ہوراں ور گے بندے کتھے جی ! کتھے ؟ لمبا علاج کدی کیتا ای نہیں ۔ یا
تاں بندہ اٹھ کھلوندا تے یاں اگلے ہنے ملکان آلے بندے ای نہیں سن ایتھے ہوری
(اس وقت جمال دین آتا ہے ۔)
جمال — سر جی بیگم صاحبہ لان تے بلا رہے نیں ۔
رحمت — اچھا خالہ جی — میں اک گل کرنی اے تہاڈے نال ہنے .... آوندا آں
جمال — تہانوں مبارک ہووے سر سالگرہ دی ۔
رحمت — چل ہٹ کم کر اپنا ..... تہاڈے سٹیٹس دے لوکاں دا کوئی کم نہیں مبارکباد دین دا
ایویں فری ہون دی کوشش نہ کریا کرو ....
(دونوں جاتے ہیں)

(کٹ)

سین ۳ ———— آؤٹ ڈور ———— دن کا وقت

(شامیانے لگے ہیں اور کرسیاں وغیرہ لگ چکی ہوں ۔ یہاں آگے آگے ایلا اور پیچھے
پیچھے شہریار ارینج منٹ دکھا رہا ہے کسی کسی جگہ شہریار کوئی کرسی اٹھا کر ایلا کے لئے

..... راستہ بناتا ہے۔ پنڈال میں اس وقت صرف وہ چاچا مزدور صوفے جھاڑ رہا ہے۔
جس نے پرویز کے علاج والا سین کیا ہے وہ بڑی پریت سے اپنے کام میں لگا ہے۔
مائیکروفون پر یہ گیت بج رہا ہے۔ جیدوں ہولی جیئی لیندا میرا ناں ..... اوپر سے رحمت اللہ
اور پیچھے پیچھے جمال دین آتا ہے۔ اب ایلا رحمت اللہ کے پاس آتی ہے شہریار ایلا کے پیچھے
اور جمال دین رحمت اللہ کے پیچھے چلتا ہے۔ رحمت اللہ اور ایلا آپس میں باتیں کرتے چلتے ہیں)

(کٹ)

سین ۴ ـــــ ان ڈور ـــــــــ دن کا وقت

(توکلی اور سیکو جی بیٹھے ہیں۔ سامنے ایلا اور رحمت اللہ ہیں۔)

توکلی ـ بیٹا جی تہانوں سویرے سویرے........ بہت اس شہر وچ سویریاں دی کمی نہیں لیکن
میرے جنّاں Experienced سویرا تہانوں بالکل نہیں ملے گا تہانوں میرے
Experience توں فائدہ اٹھانا چاہی دا اے۔

رحمت ـ جی میں اٹھا رہیا آں فائدہ ڈیڈی جی۔

توکلی ـ ایہہ پارٹیز کس لئی کیتیاں جاندیاں نیں دسو جی۔

رحمت ـ سالگرہ منان لئی۔

توکلی ـ غلط ـ تسی دسو سیکو جی۔

سیکو ـ پرکھ نویں کپڑے سل کے آئے ہندے نیں درزی کولوں اوہناں نوں ائیر کرن لئی.....
میں ٹھیک گیس کیتا اے ناں۔

توکلی ـ بالکل غلط ـ ایلا بیٹے تسی دسو۔

ایلا ـ لوکاں نوں دسنا ہندا اے ڈیڈی کہ اسی کنّے امیر آں تے اسی کنی اچھی طرح انٹرٹین
کر سکدے آں۔

توکلی ـ کچھ کچھ ٹھیک اے لیکن سارا نہیں..... اصل وجہ تسی میرے توں پچھ سکدے او ـ
پچھو بیٹا رحمت اللہ۔

رحمت ـ ساہنوں پلیز دسو ڈیڈی جی پارٹی کرن دی اصل وجہ کی اے۔

توکلی ۔ بڑی گہری وجہ اے ...... ساڈے سٹیٹس دا آدمی جدوں پارٹی کردا اے تے
پہلاں اوہ سول لسٹ منگاندا اے ..... فیر شہر دے V.I.Ps دی لسٹ
بناندا اے ..... فیر اوہناں لوکاں نوں انوائیٹ کردا اے جیہڑے اوہدی بزنس
وچ ہیلپ کرن ۔ تو لسٹ بنائی سی ایلا۔ نہیں بنائی ہونی۔

ایلا ۔ ہائے میں تے بھل گئی ڈیڈی۔ میں تے اوویں انویٹیشن بھیج دتے۔

توکلی ۔ ایہہ تہاڈی غلطی اے سیکو جی تہانوں تے پتہ اے کہ پارٹیاں کس طرحاں دتیاں جاندیاں نیں
تسیں ایلا دی مدد نہیں کیتی نہیں کیتی ہرگز۔ اِس نوں ہیلپ کرنا تہاڈا فرض سی۔

رحمت ۔ لیکن جی میں بالکل تہاڈے ارشاد دے مطابق لسٹ تیار کیتی اے ڈیڈی جی۔ میں
کوئی ایرا غیرا نہیں سدیا۔

ایلا ۔ ہائے ایس طرحاں تے بہت سارے اوہ لوگ اکٹھے ہو جانے نیں جنہاں نوں اسی
اچھی طرح نہیں جاندے ریم جی۔

توکلی ۔ جاننا ضروری نہیں ہوندا ایلا بیٹے۔ V.I.Ps نوں بلانا ضروری ہندا اے......
انوائیٹ کر کے واقفیت ودھ جاندی اے تسیں اچھا کیتا رحمت اللہ بیٹے لسٹ بنا
لئی اے ذرا مینوں فہرست دکھاؤ تے ....

ایلا ۔ ڈیڈی ہن کی لوڑ اے ویکھن دی ..... ہن تے شام نوں پارٹی ہون والی اے ...

سیکو ۔ چھڈو شیم جی فہرست نوں اگلی واری سہی

توکلی ۔ اچھا ویکھو ..... پارٹی دے چار Phase بندے نیں ..... پہلے فیز وچ مہماناں نوں
ریسیو کیتا جاندا اے ..... کھڑے ہونا سیکو جی ..... کھڑے ہونا

(دونوں ساتھ ساتھ کھڑے ہوتے ہیں اب توکلی ایسی ایکٹنگ کرتا ہے
جیسے مہمان ریسیو کر رہا ہو۔)

توکلی ۔ اسلام علیکم جی .... ویلکم ..... بڑی خوشی ہوئی جی آئی ایم پلیزڈ ٹو کڈ میٹ
مسکراؤ سیکو جی مسکراؤ ۔ کی حال اے جی تہاڈی ممی دا ۔ یورپ توں کدوں واپس
آئے ۔ ویلکم سر ..... تسیں سلام علیکم کہی جانا سی سیکو جی۔

سیکو ۔ میں کہی جاندی سی شیم جی سلام علیکم سلام علیکم۔

توکلی ۔ مینوں کوئی آواز نہیں آئی بالکل نہیں آئی۔ اچھا کوئی گل نہیں بیٹھ جاؤ ..... ایس

توکلی ـ بڑی گہری وجہ اے ...... ساڈے سٹیٹس دا آدمی جدوں پارٹی کردا اے تے
پہلاں اوہ سول لسٹ منگاندا اے ..... فیر شہر دے V.I.Ps دی لسٹ
بناندا اے ..... فیر اوہناں لوکاں نوں انوائیٹ کردا اے جیہڑے اوہدی بزنس
وچ میٹر کرن ـــ توں لسٹ بنائی سی ایلا۔ نہیں بنائی ہونی۔

ایلا ـ ہائے میں تے بھل گئی ڈیڈی۔ میں تے ساریاں انویٹیشن بھیج دتے۔

توکلی ـ ایہہ تہاڈی غلطی اے سیکو جی تہانوں تے پتہ اے کہ پارٹیاں کس طرحاں دتیاں جاندیاں نیں
تسی ایلا دی مدد نہیں کیتی نہیں کیتی ہرگز۔ ایس نوں ہلپ کرنا تہاڈا فرض سی۔

رحمت ـ لیکن جی میں بالکل تہاڈے ارشاد دے مطابق لسٹ تیار کیتی اے ڈیڈی جی۔ میں
کوئی ایرا غیرا نہیں سدیا۔

ایلا ـ ہائے ایس طرحاں تے بہت سارے اوہ لوگ اکٹھے ہو جانے نیں جنہاں نوں اسی
اچھی طرح نہیں جاندے ریم جی۔

توکلی ـ جاننا ضروری نہیں ہوندا ایلا بیٹے۔ V.I.P.s نوں بلانا ضروری ہندا اے......
انوائیٹ کر کے واقفیت ودھ جاندی اے تسی اچھا کیتا رحمت اللہ بیٹے لسٹ بنا
لئی اے ذرا مینوں فہرست دکھاؤ تے......

ایلا ـ ڈیڈی ہن کی لوڑ اے ویکھن دی..... ہن تے شام نوں پارٹی ہون والی اے...

سیکو ـ چھڈو شمیم جی فہرست نوں اگلی واری سہی

توکلی ـ اچھا ویکھو..... پارٹی دے چار Phase ہندے نیں..... پہلے فیز وچ مہماناں نوں
ریسیو کیتا جاندا اے..... کھڑے ہونا سیکو جی..... کھڑے ہونا
(دونوں ساتھ ساتھ کھڑے ہوتے ہیں اب توکلی ایسی ایکٹنگ کرتا ہے
جیسے مہمان ریسیو کر رہا ہو۔)

توکلی ـ اسلام علیکم جی........ ویلکم..... بڑی خوشی ہوئی جی آئی ایم پلینرڈ لوکڈ ٹیک اٹ
مسکراؤ سیکو جی مسکراؤ ـــ کی حال اے جی تہاڈی ممی دا ـــ یورپ توں کدوں واپس
آئے ـــ ویلکم سر..... تسی سلام علیکم کہی جاناں سیکو جی۔

سیکو ـ میں کہی جا رہی سی شمیم جی سلام علیکم سلام علیکم۔

توکلی ـ مینوں کوئی آواز نہیں آئی بالکل نہیں آئی۔ اچھا کوئی گل نہیں بیٹھ جاؤ..... ایس

گل دا خیال رکھنا کہ مسکراہٹ دا تعلق دوستی نال نہیں ہندا بیٹا جی۔

ایلا — ہور کس گل نال ہندا اے ڈیڈی جی۔

توکلی — تسی رحمت اللہ بیٹے نوں سنن دیو جس قدر کم واقفیت ہووے لیکن آدمی ......
Important ہووے اونی زیادہ Warm smile دیو ایس طرحاں
(مسکراتا ہے) سمجھ گئے او۔

رحمت — جی سمجھ گیا آں

توکلی — دوسرے فیز وچ کھانا پینا ہندا اے..... (اُٹھ کر میز سے ایک خالی پلیٹ اٹھاتا ہے) بہت Same برتے ہون گے لیکن تسی اک بہتر اٹھا کے ...... کسی کسی V.I.P اگے لے جائی اے ایس طرحاں (سیکو ایلا اور رحمت کو پلیٹ پیش کرتا ہے) پلیز مسز بخاری تسی کباب لئو ناں..... (ایلا کے پاس) ہائے تہاڈی پلیٹ تے بالکل خالی اے (رحمت اللہ کے آگے جا کر پلیز سر کجھ لئو کیوں سیکو جی ٹھیک اے ناں۔

سیکو — خیر بہنے وچ تے ایس گل دی کوئی لوڑ نہیں شمیم جی۔

توکلی — لوڑ کس طرح نہیں سیکو جی شہر دے معزز آدمی عموماً زیادہ کھاندے نیں عام آدمیاں توں اوہناں نوں خاص توجہ ملنی چاہی دی اے۔ اوہناں دی پلیٹ خالی نہیں رہنی چاہی دی۔

رحمت — مَیں خیال رکھاں گا ڈیڈی جی.......

توکلی — ہُن تیسرا فیز شروع ہندا اے پارٹی دا..... گلاں باتاں لئی .... کدی اک کول ...... کدی دوجے کول زنانیاں نوں Compliments دیو .... دل کھول کے..... مرداں نال ڈسکشن کرو لیکن اوہناں نوں جتاندے جاؤ .... اوہناں دی ویلوز اگے ہتھیار سٹ دے جاؤ..... کسی صاحب حیثیت مرد نوں ایہہ احساس نہ دلاؤ کہ تسی زیادہ جان دے او۔

(اس وقت شہریار آتا ہے)

شہریار — بیگم صاحب اک کڑی تہانوں ملن آئی اے۔

ایلا — میری کوئی فرینڈ اے۔

شہریار — مَیں کدی پہلے دیکھی تے نہیں۔

رحمت — توں بھیج دے بھئی اوہنوں اتیھے اجے کسے نوں فرصت نہیں تیسرا فیز بہت Important اے بیٹا جی ۔

ایلا — میں ویکھنی آں کتھے میری کوئی پرانی کلاس فیلو نہ ہووے ۔

(رکٹ)

سین ۵ ——— ان ڈور (ڈرائینگ روم) ——— کجھ دیر بعد

(ایلا اور کوکب دونوں صوفے پر بیٹھی ہیں)

کوکب — (رو کر) میں بھاویں لڑکے تہاڈے کولوں بچھاں بھاویں رو کے ـــ تسیں مینوں دسّو تسیں ایہا کیوں کیتا ـــ کیوں ـــ کیوں کیوں ؟

ایلا — کمال اے میں کافی دیر دی تینوں سمجھان دی کوشش کر رئی آں کہ اوہ پرانیاں گلاں نیں اوہناں نوں بھُل جاؤ۔ میں ہُن کجھ نئیں کر سکدی ۔

کوکب — تہانوں میرے بھائی دے دل نال کھیلن دا کی حق سی ۔ دسّو ۔ تسیں اوس وچارے نوں کیوں کملا کیتا ؟

ایلا — ایدے وچ حق دی کی گل میں کدی تہاڈے بھائی جیئے آدمی نوں ملی نئیں سی ایس لئی میں Attract ہوئی — ایہہ جنرل گل اے ۔

کوکب — تے فیر ـــ تسیں اوس نوں چھڈ کیوں دتا اوہ ساری ساری رات جاگدا اے ۔ ۔ ۔ ۔ کنے کنے دن کجھ نئیں کھاندا کِنا ای وزن گھٹ گیا اے میرے بھرا دا ۔ ۔ ۔ ۔ ۔

ایلا — دیکھو بھئی جیہڑا تیرا ری ایکشن اے اوہ میرا نئیں ہو سکدا اوہ میرا بھرا نئیں ـــ جاہن شاباش ! ساڈے گھر وچ بہت بڑا فنکشن ہون والا اے میرے کول ایسیاں گلاں دا کوئی وقت نئیں ۔

کوکب — میں کدی نئیں جاواں گی ۔ میں فنکشن دے سارے لوکاں نوں دساں گی ـــ میں ۔ ۔ ۔ ۔ میں میں دسیاں گی سارے لوکاں نوں ۔

ایلا — جا جا ۔ ۔ ۔ ۔ کوکب ایویں وقت ضائع نہ کر ۔ ۔ ۔ ۔ ساڈے لوکاں تے ایسیاں گلاں دا کوئی اثر نہیں ہندا ۔

کوکب - لیکن مَیں اپنے بھائی دا کی کراں ایلا ؟ خدا دے واسطے اوہنوں آکے کوئی دلاسہ
ای دے جاناسی -
ایلا - میرا ٹائم ویسٹ نہ کر کوکب -
کوکب - میرے بھرا نے تے تہاڈوں اپنا رب ای بنا لیا سی وچارے نیں ... چنگا ای
ہویا مینوں پتہ لگ گیا نوں اک بڑی معمولی وچاری تے Average کڑی ایں
ایلا - توں چاہندی کی ایں کوکب ....
کوکب - خیر جدوں مَیں آئی ساں اوہدوں مَیں چاہندی سی کہ توں میرے بھرا نوں کسے
سدھے رستے تے پادیویں پر ہن مینوں پتہ چلیا اے توں آپ کِسے رستے تے
نئیں توں کسے نوں کس رستے تے پاناں اے -
(شہر یار آتا ہے۔)
ایلا - شہر یار بی بی نوں اپنی کار وچ بھجوا دے -
کوکب - شکریہ مَیں آپے چلی جاواں گی - سامنے توں بس ملدی اے -

(کٹ)

سین ۷ ———— ان ڈور (ڈائننگ روم) ———— دن

(توکلی رحمت اللہ کے سامنے بیٹھتا ہے۔)
توکلی - ایس طرحاں بیٹیا جی صاحب حیثیت آدمی نال discussion کرناں اے -
ذرا جیہا آگے جھک کے بہناں اے ایس طرح کرسی دی پُشت نال کُر نہیں لگانی .....
جی سرا یہہ تسی ٹھیک کہہ رئے او اسرائیل دے معاملے وچ ساڈوں ویٹ کرنا پئے
گا ہوا دا رخ ویکھ کے اسی سائیڈ لواں گے - (اٹھ کر سیکو کے سامنے بیٹھتا ہے)
سلام علیکم سر جی جی - بالکل ٹھیک اے گل تہاڈی اتھے ملک نوں ٹھیک کرن
لئی تن اصول ہو سکدے نیں ؟ کی جی ؟ تِن نئیں تیرہ بالکل ٹھیک جی تیرہ .....
تیرہ بلکہ نئیں -

(کٹ)

سین ۔ ۷ ________ کٹ ٹوکٹ ____________

(۱) رحمت اللہ پارٹی لئی تیار ہو رہیا اے نہایت نوجواناں دی طرحاں اس نے بنیان اور Jeans پہن رکھی اے ۔
(۲) شہریار تھری پیس سوٹ وچ اے گیلری وچ آؤندا اے اتھے آپا صغریٰ کو کڑنال بھریا ٹرے لیا دی اے فوراً اس سے پکڑ کر پردہ اٹھا کر اندر جاتا ہے ۔
(۳) شہریار اپنے بال قدرے بکھرا کر تمہاں گھسیٹتا آ رہا ہے ۔

(کٹ)

سین ۔ ۸ ________ ان ڈور ____________ رات کا وقت

(بالکل فلمی انداز کا سیٹ لگائیں جس میں چھوٹے بلبوں کی روشنی ہو۔ قطاروں میں سیکوجی شمیم جی اور دس بارہ اور معزز مہمان بیٹھے ہیں۔ توکلی صاحب کے صوفے کے پیچھے جمال دین موٌدب کھڑا ہے۔ اس وقت ایلا پیانو بجا رہی ہے ۔شہریار سائیڈ بورڈ کے پیچھے سے ٹیپ آن کرتا ہے۔ رحمت اللہ پیانو کے پاس کھڑا گا رہا ہے۔ غلام علی اسد امانت علی یا مہدی حسن کا کوئی سا مقبول گانا ہونا چاہیئے۔ رحمت اللہ گانا گاتا ہے ایلا پیانو بجاتی ہے۔ Snacks سے بھرا ہوا ٹرے لے کر مہمانوں کو سرو کرتا ہے۔ ان کے گانے کے دوران ٹیپ ریکارڈ چلتا دکھاتے ہیں۔ سیکوجی شمیم جی Appreciate کرنے کے انداز میں مہمانوں کو دیکھتے ہیں اور آپس میں باتیں کرتے ہیں۔ دو انترے گذر جانے کے بعد شہریار سائیڈ بورڈ کے پیچھے جا کر جہاں سے ٹیپ ریکارڈ کسی کو نظر نہیں آ رہا۔ ٹیپ بند کرتا ہے سب تالیاں بجاتے ہیں۔ وہ بھی باہر آ کر جلدی سے تالیوں میں شامل ہوتا ہے اب توکلی اٹھ کر رحمت اللہ تک آتا ہے)

توکلی ـ شاباش بیٹیا جی تسی بہت چھپے رستم او جی .... میں نوں خوشی ہوئی اے بہت (رحمت اللہ سے توجہ ہٹا کر) حاضرین ایلا بیٹی دی سالگرہ وچ آن دا شکریہ اج اسی بہت خوش آں ..... سالے سارے ملازم دی خوش نیئں جمال دین

بھئی سترماتئیں سامنے آ...... ساڈا ڈرائیور ایس خوشی وچ تہانوں تھوڑی دیر ہسنانا

چاہندا اے آجا..... آجا جیال دین۔

(سب تالیاں بجاتے ہیں، یہاں پر عرفان کھوسٹ کے ساتھ مشورہ کرکے دو ایک نقلیں ایسی سنائی جائیں جو رکشا ڈرائیوروں یا ٹیکسی ڈرائیوروں کے متعلق ہوں۔ اگر کوئی اور دلچسپ ایکٹ یاد ہوں تو وہ استعمال کیئے جا سکتے ہیں لیکن وقفہ زیادہ لمبا نہ ہو مذاق پر مہمان ایلا رحمت اللہ خوب ہنستے ہیں۔ لیکن شہریار تھکاوٹ ظاہر کرنے کے لئے ایک دیوار کا سہارا لے کر کھڑا ہوتا ہے اور آہستہ سے تھکی ہوئی مسکراہٹ ظاہر کرتا ہے)۔

(کٹ)

سین۔ ۹ ——— ان ڈور (ڈرائینگ روم) ——— رات گئے

(مہمان تمام رخصت ہو چکے ہیں اس وقت ایلا اور ریم جی دونوں اکیلے ہیں۔ اور جائے کا بچا ہوا کچھ سامان سامنے ہے دونوں سینڈوچز کھا رہے ہیں اور کافی پی رہے ہیں۔ ایلا صوفے پر ٹانگیں رکھ کر بیٹھی ہوئی ہے۔)

ایلا — دیکھیا ئیں ناں کہندی سی کوئی گیس ای نہیں کر سکے گا۔

رحمت — کمال اے سارے لوگ مینوں مبارک باد دسے رئے سی میرے گانے تے —

ایلا — مزہ کتاں آیا ریم جی۔ خدا قسم ایسی پارٹی کئی سالاں بعد ہوئی اے۔ ممی کنے سویٹ لگ رئے سن۔

(شہریار سے آئی گم ان کہہ کر اندر آتا ہے اس نے کوٹ کندھے پر ڈال رکھا ہے بال پریشان ہیں)

ایلا — دگھڑی دیکھ کی کمال اے بارہ بج رئے نیں تسی اجے ایتھے ای او۔

شہریار — کوئی گل نئیں بیگم صاحب میں ذرا کنٹری کراکری گنوا رہا سی۔

ایلا — کچھ کھایا وی ہے تسی؟

شہریار — کوئی گل نہیں جی.... میں کوئی کھان پین لئی تے نئیں آیا سی۔

رحمت — کجھ کھا پی لینا سی پنٹری وچ تے ڈھیر لگیا ہویا اے۔

شہریار۔ مینوں جی نکسیر آجاندی اے کدی کدی جے میں کجھ کولڈ کھالواں تے فیر تے شروع
ہوجاندی اے (ناک پر رومال رکھتا ہے۔)

ایلا ۔ مَیں دیکھنی رئی آں تسں سارا دن بغیر کجھ کھائے پیتے کم کردے رئے او نکسیر نہ
آندی تے ہور کی ہندا ۔۔۔۔۔ آ ڈ اید رد فریج کھول کر ایک بوتل سے گلاس میں
مشروب ڈالتی ہے) ایہہ جُوس پیئو۔

شہریار۔ شکریہ جی ڈُیتھنک

ایلا ۔ پیئو شہریار صاحب پینا پیوے گا۔

(شہریار بیٹھا ہے فاصلے پر رحمت اللہ غور سے ان دونوں کو دیکھتا ہے)

(کٹ)

۴۲

کردار

رحمت اللہ ــــ رحمت اللہ بک ویز کا مالک

بابو علم دین ــــ عرضی نویس

جمال دین ــــ ٹیکسی ڈرائیور

پرویز ــــ ویلفیئر آفیسر

کوکب رشید ــــ پرویز کی بہن

بتن ــــ رحمت اللہ کا خانساماں

ڈیزی ــــ ایلا کی فیشن ایبل سہیلی

شگفتہ ــــ پروفیسر صاحب کی لے پالک بیٹی۔

سین — ۱

آؤٹ ڈور ——————————— دن

(جمال دین توکلی صاحب کی کوٹھی کے سامنے کار کو ٹیوب سے دھو رہا
ہے ساتھ ساتھ گا رہا ہے۔)

جمال ۔ ساڈوں نہر والے پُل تے بلا کے
ساڈوں نہر والے پُل ۔ تے بلا کے ۔
تے چن ماہی کتھے رہ گیا

(جمال دین گاڑی دھو رہا ہے ۔ شگفتہ آتی ہے ۔ یہ پاس والی کوٹھی کے مالی
کی بیٹی ہے لیکن غریبی میں بھی طرحدار ہے)

شگفتہ ۔ (پاس آکر) جمال ۔

جمال ۔ جناب ! — اوہو توں ایں ۔ رجتے

شگفتہ ۔ پروفیسر صاحب بُلا رہے نے ۔ نالے میرا ناں شگفتہ اے

جمال ۔ مَیں اس وقت بیگم صاحب نوں لے کے بازار جانا اے میں نہیں آسکدا ۔

شگفتہ ۔ پروفیسر صاحب دی گڈی نہیں چلدی پئی او تینوں بلا رہے نے ۔

جمال ۔ بیٹری ڈاؤن ہوئی اے ۔

شگفتہ ۔ پتہ نہیں او کہندے نے کہ ذرا کُو دیکھ جا ۔

جمال ۔ تے ایہہ گڈی کون دھوئے گا ؟

شگفتہ ۔ توں آپے چل کے گل تے کرلے ۔ او بُلا جو رہے نے ۔

جمال ۔ چلو جناب ۔ پولیس تھانے لے چلو میں نوں ۔ جمال دین دی اتنویں پیدا ہویا سی کدی
رحمت اللہ ٹکر گیا کدی شگفتہ ۔ بی بی مل گئی کوئی ساڈا بندہ ملیا ای نہیں اجے تیکر ۔ چل
(ہاتھ پونچھ کر جاتا ہے) چلو سرجی

(کٹ)

سین ۲ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ کجھ دیر بعد

(سیکو جی پلنگ پر لیٹی فون کر رہی ہے۔)

سیکو ـ نہیں مسز لغاری کول جیہڑے ڈائمنڈز نے او بیلو نے ..... (وقفہ) نہیں اینی پرائس نہیں اوہناں دی انویں شیخیاں ماردی اے۔ میرے تک دے کو کے نئے شیم جی بلو ڈائمنڈ لیائے سن پیرس توں ساڈھے پنج ہزار دا اکو۔ نہیں کوئی خاص پرائس نہیں اچھا۔ ایلا دی پارٹی بڑی سیکس نکل رہی مسز اعوان کی بن کے آگئی سی. .... دراصل او ہمیشہ شوکنگ کپڑے پاندی اے۔ آئی بیک اپ تے اوہنوں سوٹ ای نہیں کردا ...... نہیں عائشہ Complexion دی وی گل ہندی اے۔ میری ایلا بھاویں کوئی رنگ پاوے سوٹ کردا اے۔ مسز اعوان نوں کیرفل ہونا چاہی دا اے۔ اوہدا کی کم پرپل ساڑھی پان دا۔

(جمال آتا ہے۔)

جمال ـ مے آئی کم اِن سر

سیکو ـ (فون پر ہاتھ رکھکر) اِک منٹ عائشہ۔ ہولڈ آن۔ کی گل اے جمال دین

جمال ـ پروفیسر انیس دی گڈی نہیں چلدی پئی بیگم صاحب۔

سیکو ـ تے فیر اسیں کی کریئے۔ نہ چلے۔

جمال ـ جی اوہناں نوں دمے دا اٹیک اے تے اوکہندے سن کہ ہیں اوہناں نوں ہسپتال لے جلواں

سیکو ـ اوہناں نوں کہہ دے کہ او ہسپتال ٹیکسی تے چلے جان۔

جمال ـ اچھا بیگم صاحب ـ لیکن جی اوکہندے سن کہ اوہ پیٹرول پوا دین گے

سیکو ـ ساڈوں کِسے دے پٹرول دی کوئی لوڑ نہیں۔

جمال ـ اچھا جی۔ بہت بہتر۔

(چلنے لگتا ہے)

سیکو ـ جمال دین

جمال ـ جی سر۔

سیکو ـ گڈی لے جا (گھڑی دیکھکر) اِک گھنٹے دے اندر اندر واپس آجائیں۔ کی کریئے اجے

پرسوں اوہناں نے یونیورسٹی وچ توکلی صاحب دا بھتیجا داخل کروایا اے ......
بُرا لگدا اے۔

جمال ۔ اگر ہسپتال وچ دیر لگ گئی تاں جی!

سیکو ۔ مینوں اجے گڈی دی کوئی لوڑ نہیں میں ایلا دی پارٹی توں Unrested ہوئی دی آں لیکن توں اوہناں نوں دس دئیں میں گھنٹے توں زیادہ کار سپئیر نہیں کرسکدی نالے پیٹرول پوا لئیں زیادہ انکار نہ کردا رہئیں۔ بُرا لگدا اے۔

جمال ۔ اچھا جی۔

(جمال جاتا ہے)

سیکو ۔ جمال دین بٹلر نوں کہئیں۔ اک گلاس جوس میرے واسطے بھیج دیوے۔ مینوں اجے ویکنس ہورہی اے۔

جمال ۔ اچھا بیگم صاحب۔

(چلا جاتا ہے)

سیکو ۔ ہلو۔ عائشہ۔ بتی کی کریئے ایہہ Neighbours بڑا تنگ کردے نے (وقفہ) کتھے! میں تیرے کول آندی لیکن کار پروفیسر صاحب نے منگوالئی اے ۔ نہیں بئی تینوں میری طبیعت دا پتہ اے میں انکار ای نہیں کرسکدی خدا قسم Neighbours تنگ ای بڑا کردے نے۔ فیر میرے تے سچے کتھے Low income Bracket دے لوک نے۔ کی کریئے Neighbours جیہو جئے عائشہ۔

(کٹ)

سین ۳ ـــــــــ ان ڈور (جمال دین کا کواٹر) ـــــــــ صبح

(جمال دین کنگھی کرتا ہے، پھر آئینے میں اپنے آپکو ایڈ مائر کرتا ہے جوتے کو پالش کرتا ہے جرابیں پہن رہا ہے دروازے پر دستک ہوتی ہے)۔

جمال ۔ ہُو از دیٹ۔

(شگفتہ اندر آتی ہے۔)

شگفتہ ۔ اجے توں گڈی لے کے نہیں آیا ؛ کمال اے ۔

جمال ۔ تے اوسے طراں آجاندا سر توں پیر تیکر بھجیا ہویا ۔

شگفتہ ۔ سانوں دیر ہو رہی اے ۔

جمال ۔ سانوں ؛ کی مطلب توں وی چلی ایں ؟

شگفتہ ۔ پروفیسر صاحب گلوکوز لوا ین گے تے توں مینوں ذرا دی ذرا بازار لے جائیں میں دھاگے خریدنے نے ۔

جمال ۔ توبہ کر. بیگم صاحب نے کہیا اے گڈی اک گھنٹے وچ واپس لیانی ایں ۔

شگفتہ ۔ توبہ توبہ. کِناں نخرہ اے تیری بیگم صاحب دا ۔

جمال ۔ تے ہور کوئی تیرے پروفیسر صاحب دی طراں پاگل ہون مالی دی کڑی نوں بیٹی بنا رکھیا اے جنہاں نے ۔

شگفتہ ۔ خبردار میرے پروفیسر صاحب نوں کجھ کہیا ۔

جمال ۔ نالے خبردار توں میری بیگم صاحب نوں کجھ کہیا ۔

شگفتہ ۔ کہواں گی کہواں گی

جمال ۔ میں وی کہواں گا کہواں گا ۔

شگفتہ ۔ کی ؛

جمال ۔ جو کجھ توں کہویں گی اوہو ای ۔ (نرم پڑ کر) ہمیشہ اوہی ۔

(اس وقت ایک چھڑی کے سہارے پرویز آتا ہے)

پرویز ۔ میں آجاواں ۔

جمال ۔ آؤ آؤ باؤ جی آؤ ۔

شگفتہ ۔ اچھا میں چلنی آں. توں چھیتی گڈی لے آویں پروفیسر صاحب نوں دسے دا ٹیک ہویا دا اے ۔

(کرسی جھاڑ کر بیٹھ کرتا ہے. شگفتہ جاتی ہے.)

جمال ۔ ایہہ تے اللہ نے بڑا کرم کر دتا اے پرویز صاحب کرسی چھٹ گئی ۔

پرویز ۔ واقعی یار معجزہ ای ہو گیا ۔

جمال ۔ سر جی کس طراں تکلیف کیتی اج ۔

پرویز ۔ بس میں ایدھروں لنگھ رہیا سی خیال آیا جمال دین نوں ملے دیر ہو گئی اے چلو مل ای چلیئے ۔

جمال ـ مہربانی شکریہ سرجی۔ (ٹرنک کھولکر برفی نکالتا ہے) ایہہ برفی کھاؤ باؤجی۔ (جوتے پہنتا ہے)
پرویز ـ یار تینوں کدی خیال ای نہیں آیا۔ میرے ول آن دا۔
جمال ـ سرجی گل ایہہ اے میں آں بیگم صاحب دا ڈرائیور کم تے تو گل صاحب جناں نہیں
لیندے بیگم صاحب پر حاضری زیادہ سخت اے۔
پرویز ـ فیروی بندہ کدی نہ کدی تے وقت کڈھ ای لیندا اے۔
جمال ـ اچھا جی پہلاں ٹائم ٹیبل سنو میرے کم دا فیر گل کرنا۔ سویرے میں توگل صاحب نوں
دفتر لے جاناں آں اوہناں دا ڈرائیور دفتر وچ رپورٹ کردا اے فیر دس ساڈھے
دس تیکر کدی بریف کیس رہ جاندا اے گھر وچ کدی کوئی ضروری کاغذ کدی بیگم
صاحب نوں کوئی چیز پہنچانی ہندی اے۔
پرویز ـ اچھا تے فیر؟
جمال ـ بیگم صاحبہ بیڈٹی توں بعد دس گیارہ تیکر نوں کالز کردیاں نیں
پرویز ـ ہر روز
جمال ـ ہاں جی بڑا کم ہندا اے اوہناں نوں۔ تن پکیاں ہیلیاں نیں بیگم صاحب دیاں اوہناں نال پچھلے
دن دیاں پارٹیاں ڈسکس کیتیاں جاندیاں نیں۔
پرویز ـ ہر روز۔
جمال ـ جی سر۔ جیتھلی میٹنگ ہندی اے فیر جدوں فون تے تسلی نئیں ہندی تے تناں..
ہیلیاں دل داری واری ڈسکس کرن لئی جانا پیندا اے۔
پرویز ـ کی ڈسکس کرن لئی جانا پیندا اے۔
جمال ـ لوکاں نوں کپڑیاں نوں ..... کھانے نوں نویں شاپنگ نوں کئی مسئلے ہندے نیں
باؤجی (آہستہ) شوہراں نوں وی ڈسکس کرنا ہندا اے نال نال
(شگفتہ آتی ہے۔)
شگفتہ ـ جمال چھیتی آجاناں پروفیسر صاحب نوں اٹیک ہو یا دا اے اوہناں نوں گلوکوز
لگنی جاہی دی اے۔
جمال ـ کنی دیر دیچ گلوکوز لگ جاوے گی۔
شگفتہ ـ چار کو گھنٹے تے لگ جانے نیں سو کھے۔

جمال — پر بیگم صاحب نے تے گھنٹے وچ کار منگی اے ۔

شگفتہ — آنا اے تا آ ۔ نہیں تے چل کے جواب دے آ ۔

(جاتی ہے)

پرویز — اچھا ئیں چلنا آں جمال دین تینوں کوئی امر جنسی لگدی اے ۔

جمال — اچھا جی ۔ میں آواں گا باؤ جی کسے دن ضرور ،

پرویز — ایہہ کُڑی کون اے ؟

جمال — نالدی کوٹھی وچ مالی اے باؤ جی اوہدی دھی اے ۔

پرویز — لباس تے مالیاں ورگاں نئیں ۔

جمال — پروفیسر صاحب نے دھی بنا رکھیا اے ۔

پرویز — اچھا (جمال کے کندھے پر محبت سے ہاتھ رکھ کر) ذرا سنبھل کے قدم رکھیں مردذات ذرا ایناں دے معاملے وچ بیوقوف ہندے نیں ۔

جمال — (یکدم بات پلٹ کر) سر جی ایہہ لت کس طرح ٹھیک ہو گئی ۔

پرویز — لمبی گل اے فیر دساں گا کسے ویلے — ہُن توں جا فیر نہ بلان آجاوے ۔

جمال — فیر وی جی کدا علاج کیتا اے ۔

پرویز — رب دا...... اچھا ہُن توں جا ۔

جمال — میں سمجھیا نئیں ۔

پرویز — بھئی توں پڑھیا لکھیا آدمی ایں ۔ میریاں گلاں تے ہسیں گا ۔ مینوں ڈر لگدا اے تیرے کولوں ۔ فیر کسی دن گل کراں گے دبیلے وقت ۔

شگفتہ — (نا ملے سے) جمال ۔

جمال — اچھا سر جی خدا حافظ ۔

(جلدی سے جاتا ہے کیمرہ پرویز پر آتا ہے اس کے چہرے پر ہلکی سی مسکراہٹ ہے)

(کٹ)

سین ۴ ______ ان ڈور (رحمت اللہ کا دفتر) ______ شام

(رحمت اللہ بہت ٹنس بیٹھا ہے۔ سامنے بابو علم دین رومال میں سولہ ہزار روپے باندھے ہوئے بیٹھا ہے۔)

بابو ۔ ایہہ تسی گن سکدے او جی بنفس نفیس...... سولہ ہزار روپیہ حامل رقعہ ہذا والی نقدی اے جی ۔

رحمت ۔ (دراز کھول کر) ایہہ تہاڈا پاسپورٹ اے باؤ جی تے ورک ویزا تہانوں شہر یار دلوے گا۔

بابو ۔ تہاڈی مہربانی اے چوہدری صاحب تا دم قیامت...... تادم حیات میں تہاڈا احسان نہیں بھلا سکدا چوہدری صاحب مطلق نئیں ۔

رحمت ۔ باؤ جی او تھے پہنچ کے تسی سانہوں خط لکھنا ہووے گا۔ خیریت دا ۔ اک دم

بابو ۔ انشاء اللہ جی ۔ بسرو چشم...... یہ طمانیت قلب تعلم خرد ۔

رحمت ۔ تہانوں ساڈا کارندہ ائیر پورٹ تے ملے گا چھوٹیاں چھوٹیاں لگیاں مونچھاں نیں اوس دیاں عبدالوہاب نام اے ۔

بابو ۔ عبدالوہاب .... عبدالوہاب

رحمت ۔ اوہ عربی لباس وچ ہووے گا لیکن تہاڈے نال پنجابی وچ گل کرے گا ۔

بابو ۔ میں سمجھ گیا آں جی تسی قطعی پریشان نہ ہوؤ جی عبدالوہاب صاحب نوں پہنچان وچ کمترین توں شوشہ بھر دیر نہیں لگنی چوہدری صاحب ۔

رحمت ۔ آب وہوا اوتھے بالکل ایسی اے کوئی فکر دی گل نہیں ۔

بابو ۔ قطعی نہیں ہرگز نہیں ۔

رحمت ۔ زبان دی دقت البتہ ہووے گی لیکن عبدالوہاب دی موجودگی وچ فکر دی کوئی گل نہیں اوہ تہانوں اک ست منزلہ ہوٹل وچ لے جاوے گا...... اسی اپنے سارے بندیاں دی رہائش دا انتظام اوتھے ای کیتا اے ۔

بابو ۔ مناسب...... چوہدری صاحب ۔

رحمت ۔ ائیر کنڈیشنر...... ہاٹ اینڈ کولڈ واٹر...... روم سروس...... ٹھن وباؤ

نیچے ٹیکسی آجاندی اے .... فون اٹھاؤ نیچے گل بات کر سکدے او .... ہوٹل
توں ڈاوسو گز دے فاصلے تے تہاڈا دفتر رابطہ اے ....

بالو ــ انشاء اللہ جی تہانوں میرے کم دی کوئی شکایت موصول نہیں ہووے گی جی۔

رحمت ــ شروع شروع وچ زبان دی کھیچل لگے گی باؤجی۔

بالو ــ ہرگز نہیں قطعی نہیں ــ میری زبان از قسم دوسرے پاکستانیاں دے عربی دے۔
قریب تر ہے چوہدری صاحب ئیں خصوصی طور تے لسانی اعتبار نال اوہناں دے
قریب آں چوہدری صاحب۔

(اس وقت دروازہ کھول کر ڈیزی اندر آتی ہے)

ڈیزی ــ ہائے آئی ایم سوری بھائی جان ئیں سمجھیا تسی دیلے بیٹھے او۔

رحمت ــ آؤ آؤ ــ اسی ایلا دیاں سہیلیاں لئی ہمیشہ ویلے آں (روپیہ پکڑ کر دراز میں رکھتا ہے)
آؤ آؤ .... اچھا تسی چلو ــ باقی Detail شہر یار تہانوں ...
سمجھائے گا چلو جاؤ۔

بالو ــ اچھا سلام علیکم چوہدری صاحب سلام علیکم جی۔

(بالو جاتا ہے)

ڈیزی ــ ہیں ایدروں لنگھ ای سی۔

رحمت ــ کوئی گل نہیں کوئی گل نئیں۔

ڈیزی ــ ذرا میں اک فون کرناسی بھائی جان

رحمت ــ بسم اللہ بسم اللہ

ڈیزی ــ کراچی دی کال اے تسی مائنڈ تے نہیں کرو گے۔

رحمت ــ کمال اے۔ ایلا وی سہیلی ایتھوں انگلستان فون کر سکدی اے۔

(پرس کھول کر ڈیزی چٹ پر لکھا نمبر دیتی ہے۔)

ڈیزی ــ ایہہ نمبر اے ملا نا پلیز .... (رحمت اللہ نمبر ملاتا ہے) ایہہ Curtains کس
نے خریدے نیں تہاڈے آفس دے؟

رحمت ــ ایلا دی چوائس اے۔

ڈیزی ــ اچھا فیر تے کجھ نہیں کہیا جا سکدا۔

رحمت - ہیلو..... ہیلو کس نوں بلاواں -

ڈیزی - فریدہ نوں بُلا دیؤ -

رحمت - ہیلو..... ہیلو جی میں لاہور توں بول رہیا آں ذرا مس فریدہ نوں بُلا دیو - اینہاں پردیاں نوں کی اے -

(ڈیزی فون پکڑ کر)

ڈیزی - بس عادت اے ایہا دی اپنی مرضی دا رنگ چن لوے گی بھانویں باقی چیزاں نال میچ کرے نہ کرے ہیلو..... ہیلو فریدہ ..... (اب وہ رحمت اللہ کے میز پر بیٹھ کر اور پاؤں ٹکا کر فون کرتی ہے) بڑی بے ایمان ایں توں خدا قسم ..... لاہور کیوں نہیں آئی میں ایتھوں لنگھ رئی سی خیال آگیا تیرا ...... منگنی تے گئی سی؟ بلینی کیسی لگ رئی سی؟ گلابی غرارہ قمیض ..... ہائے بڑی بے وقوف اے ساڑھی کیوں نہیں پئی؟ .... اچھا اچھا ..... منگنی گھر وچ نہیں ہوئی ..... اچھا اچھا کن کون آیا سی ..... آنٹی بُلا سم دی آئی سی (ہنستی ہے) بونگیاں نہ ماری جائیں - بگ ٹوڈیز وچوں کون کون سی ..... اچھا امجد تے ساریاں نوں باہر جان دا مشورہ دے رہیا ہونا اے .... کون؟ کی ..... پتہ اے میں کس دے دفتر وچوں کال کر رئی آں .... مختصر گل کر -

رحمت - نہیں جی تُسی بھانویں سارا دن کال کرو

ڈیزی - کوئی ہے ناں .... میں دس نہیں سکدی ..... ہاں توں جاندی ایں ..... ہاں بھئی Married اے ..... اچھا چپ کر میرا کوئی تعلق نہیں ..... ہے ایڈیٹ جیہڑی انگوٹھی ایتھے آرڈر دے گئی سی اوہدا نمونہ بہت کامن ہو گیا اے ...... کل شام شہلا نے وی ویسی انگوٹھی پائی ہوئی سی ..... اچھا ..... کدوں .... لیکن یقین نہیں آندا ..... کون کون آیا سی کس طرح امپاسبل - شکل توں اوہ بڑا جمیز لونڈ جیہا لگدا سی -

(کٹ)

سین ۵ ــــــ ان ڈور ــــــــــ دن

(ہسپتال میں سے جمال دین کار سے کر باہر نکلتا ہے اِس کے ساتھ شگفتہ بیٹھی ہوئی ہے)
کار کے شاٹ پر کوئی خوبصورت گانا سوپر امپوز)

(کٹ)

سین ۶ ــــــ کٹ ڈوکٹ (چڑیا گھر) ــــــــ دن

(۱) جمال دین اور شگفتہ شیر کے پنجرے کے سامنے۔
(۲) جمال دین اور شگفتہ بندروں کے پنجروں کے سامنے۔
(۳) جمال دین اور شگفتہ ہاتھی کی سیر کر رہے ہیں۔

(کٹ)

سین ۷ ــــــ ان ڈور (شہر یار کے دفتر میں) ــــــــ دن

(بابو علم دین اِس کے سامنے بیٹھا ہے کچھ نوجوان مزدور پیشہ بنچ پر بیٹھے ہیں)۔

بابو ــ ایہہ افسر رابطہ کی چیز ہندی اے جناب والا......

شہر یار ــ بابو جی جیہڑے ساڈے بندے ایتھوں جا رہے نیں اوہناں نوں اوتھے دفتراں وچ تیکڑیاں وچ فکس کردا اے۔

بابو ــ بالکل مینجر صاحب بطریق احسن منجملہ حضرات نوں کسب معاش تے ٹھیک طور تے لگا ندا ہونا اے جی۔

شہر یار ــ ذرا شہر نواں ہووے گا باؤجی زبان دی وقت تردے گی۔

بابو ــ کوئی گل نہیں جی میں اِک مرتبہ بہاولپور گیا مینجر صاحب باوجودیکہ اوتھے سرائیکی زبان وچ معاملات طے کردے نیں۔ میں قطعاً اپنے آپ نوں اجنبی محسوس نہیں کیتا۔

شہریار۔ تہاڈی رہائش کجھ دیر لئی ہوٹل وچ ہووے گی۔

بالو ۔ میں ہوٹل دی زندگی توں کماحقہ واقف آں منیجر صاحب ۔ کولڈ اینڈ ہاٹ واٹر.....

روم سروس...... بٹن دباؤ پچھے ٹیکسی آجاندی اے ۔ فون اٹھاؤ روم سروس

والے کھانا لے کے آجاندے نیں میں واقف آں جی کلی طور تے کئی مرتبہ میں قیام کیتا

اے انگریزی طرز دے ہوٹلاں وچ......

شہریار۔ اچھا رقم پھڑاؤ مینوں

علم ۔ از قسم رقم تے میں چوہدری صاحب دی سپرد داری وچ دے آیا منیجر صاحب ۔

شہریار ۔ کمال کردے او باؤ جی تہانوں دسیا وی سی کہ سارے پیسے میں Depsit کرانا

آں سارے اکاؤنٹ میرے کول نیں ۔ پیسے دا کی تعلق چوہدری صاحب نال ۔

علم ۔ اوہناں نیں بہ نفس نفیس طلب فرمائے سن جی ۔

شہریار ۔ تسی لوک اِک تے Procedure نہیں سمجھدے کم دا اویں وقت ضائع

کرن تے لک بنیا ہویا اے۔

(اُٹھ کر اندر والے دفتر میں جاتا ہے)

(کٹ)

سین ۸ ــــــ ان ڈور (رحمت اللہ کا دفتر) ــــــ دن

(ڈیزی اسی طرح بیٹھی ہے اب اس کے پاس کافی کا پیالہ اور لبکٹ کا

جار بھی پڑا ہوا ہے ۔ فون کال جاری ہے ۔ رحمت اللہ چوری چوری

گھڑی دیکھتا ہے)

ڈیزی ۔ نہیں بابا ایلا بڑی سویٹی اے ۔ اوس نے کدی نہیں منّا.....

(گھڑی دیکھ کر)

اچھا ہُن توں بند کرناں ہُن ایس ویلے میرے کول ٹائم نہیں..... اچھا فیر فون

کراں گی..... گھر نہ فون کریں میں اج ڈے سپنڈ کرن لئی بی بی دے گھر جاری

آں ۔ اوتھوں کال کراں گی تینوں بائی

(نوٹ رکھدی ہے)

ڈیزی ۔ (رحمت اللہ سے) تھینک یُو جی ہُن میں چلنی آں۔

رحمت ۔ بیٹھو۔ اوہ چیراسی ذرا سینڈوچز لین گیا اے۔

(اس وقت شہریار انٹر ہوتا ہے ایک نظر ڈیزی کو دیکھتا ہے

شہریار ۔ (ڈیزی سے) سلام علیکم جی۔

(ڈیزی ہاتھ اور سر کے اشارے سے سلام کرتی ہے)

شہریار ۔ اوہ سرجی بابو علم دین سولہ ہزار روپیہ تہانوں دے گئے نیں!

رحمت ۔ ہاں بھئی...

شہریار ۔ فیر بنک بند ہو جانا اے اسی Deposit کروا دیئے۔

رحمت ۔ میرا خیال اے ایس رقم نوں میں اپنے پرسنل اکاؤنٹ جمع کروا لواں۔ ایہہ ذرا میری Slip تے بھر دے۔

شہریار ۔ جان دیو سر کمپنی دا پیسہ پرسنل اکاؤنٹ وچ تے داخل نہیں ہو سکدا ناں......
ایہہ تے بے اصولی کم اے۔

رحمت ۔ یار میرے اپنے اکاؤنٹ وچ تے کجھ وی نہیں رہ گیا جو کجھ ہے کمپنی کول ای اے۔

ڈیزی ۔ تے کمپنی کدی اے بھائی جان۔ تہاڈی۔

It is one and the same thing

شہریار ۔ تھینک یُو مس۔ ایہو گل میں اینہاں نوں سمجھاندا رہندا آں۔ دیو سرجی پیسے جمع کرا آواں۔ بنک بند ای ہون والے نیں ۔ کوئی رسید تے نہیں دے دتی بابو جی نوں۔

رحمت ۔ نہیں ہُن میں اینہاں کچا وی نہیں۔

(دراز کھول کر)

لے بھئی فیر داخل کروا دے ۔

(رک کر)

میں سوچنا آں ایہہ بادمی اوتھے جا کے کرن گے کی!

شہریار ۔ ایہہ ساڈی Headache نہیں اے سرجی تسی فکر نہ کرو۔

(پیسے پکڑ کر)

اچھا جی خدا حافظ۔

ڈیزی ۔ خدا حافظ۔

(شہر یار جاتا ہے)

کافی ہینڈسم آدمی اے کنی Pay لیندا اے۔

رحمت ۔ دو ہزار دیندا آں پر ر ندا ای رہندا اے۔

ڈیزی ۔ دو ہزار نال اج کل بندا کی اے۔ Married اے؟

رحمت ۔ نہیں۔

ڈیزی ۔ فیر شائد گزارہ ہو جاندا ہووے۔

رحمت ۔ ہور کی پُو گے۔

ڈیزی ۔ بَس ہن چلنی آں۔

رحمت ۔ بیٹھو جی۔

ڈیزی ۔ مَیں بیٹھدی لیکن ایلا ول وی جانا سی۔ سچی مَیں تے تہانوں بہت ایڈ مائیر کرنی آں۔ اپنی وڈی بزنس دے باوجود تُسی ایلا نُوں کِنّاں ٹائم دیندے او۔ اوہنوں تے تسی Spoil ای کر دتا اے۔

رحمت ۔ کدی کدی لنگھدے ہوئے فون کرنا ہووے تے آجایا کرو۔

ڈیزی ۔ تھینک یُو..... خیال آیا مَیں ذرا اِک لوکل کال کرلواں۔ میں Pay کر دواں گی!

رحمت ۔ جان ڈیئر جی..... تُسی بھاویں نیو یارک فون کرو۔ ایلا دیاں سہیلیاں لئی ایہہ فون ہر وقت حاضر اے۔

(فون کا نمبر ملاتی ہے اور رحمت اللہ کو مسکرا کر دیکھتی ہے۔ رحمت اللہ بھی ذرا سا رسیشہ خطمی ہوتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۹ ــــــ آوٹ ڈور دکٹ ٹوکٹ) ــــــ دن

۱ ۔ شگفتہ اور جمال دین کشتی کی سیر کر رہے ہیں۔

۲ - شگفتہ اور جمال دین جہانگیر کے مقبرے پر۔

۳ - جمال دین اور شگفتہ کار ریں یو۔ سی۔ ایچ کے اندر جاتے ہیں۔

(کٹ)

سین ۱۰ ــــــــ ان ڈور (جمال دین کا کوارٹر) ــــــــ دن

(شگفتہ کھڑی ہے جمال دین بیٹھا ہے۔)

شگفتہ — اچھا فیر کی گل ہوگئی۔ اِک تے توں نکی جنی گل دا پہاڑ بنا لینداایں۔

جمال — پورے پنج گھنٹے — بیگم صاحب تے ادھے گھنٹے لئی گڈی ورکشاپ نہیں رہن دیندے

شگفتہ — مری ناں جانڑیکی تے پروفیسر صاحب نے فُل کرائی سی۔

جمال — خیر او ہ گل نہیں — پٹرول تے میں وی پوا سکدا سی۔

شگفتہ — فیر کی گل اے۔۔۔۔

جمال — اینے گھنٹے غیر حاضری۔ بیگم صاحب دا نہیں پتہ ناں تینوں۔

شگفتہ — پتہ نہیں کی گل اے۔ ذرا جیہا ہنس لیویں تے تینوں رونا ضرور ہندا اے۔ جے توں پروفیسر صاحب نوں ہسپتال لے کے گیا ای سی تے اوہناں نوں اوتھے چھڈ کے مڑ آندا!

جمال — کدی نہیں۔ گھر لے کے آندا۔

شگفتہ — تے چار پنج گھنٹے بہہ رہندے ہسپتال اگے۔

جمال — شائد کلا ہندا تے بہہ رہندا۔۔۔۔۔

شگفتہ — پروفیسر صاحب نے تینوں آپے نہیں سی آکھیا شگفتہ نوں بزار لے جا۔۔۔۔۔۔

جمال — پر اسی کوئی بزار تے نہیں گئے ناں۔

شگفتہ — قسم لگے جے ہُن ئیں کدی ایدر آواں۔ اِک ئیں اپنی قربانی دے کے تیرے نال گئی اتوں میری طبیعت تے بوجھ پادتا اے سارا۔۔۔۔۔

جمال — ویکھ رہتے۔۔۔۔

شگفتہ — میرا ناں شگفتہ اے ایہہ ناں میں مالی اپنے دے گھر چھڈ آئی آں۔

جمال - اِکو گل اے. ویکھ توں ایدر نہ آیا کر۔
شگفتہ - کیوں؟
جمال - بندے دا کجھ پتہ نہیں ہندا. کون کتھے کس دا ہتھ چھڈ کے ٹُر جاوے. ایویں
روندی رویں گی۔
شگفتہ - کوئی بے ایمان ای ہووے گا جیہڑا ہتھ چھڈا کے نس جاوے۔
جمال - میرا اِک دوست ہندا سی۔۔۔۔
شگفتہ - مینوں پتہ اے۔
جمال - اوہدا وی کوئی قصور نہیں سی۔۔۔۔۔۔ ویکھ ناں قصور کسے دا وی نہیں ہندا۔۔۔۔
وقت۔۔۔۔ حالات۔۔۔۔۔۔ مجبوریاں۔۔۔۔
شگفتہ - پروفیسر صاحب نے تینوں کہیا نہیں سی جمال دین اسی تیرے نال آں۔۔۔۔
جمال - اوہ تے میرے نال ہیں پر ئیں اپنے نال نہیں ناں۔۔ کی پتہ کل نوں ہیں بدل جاواں۔۔۔
مینوں توں چنگی ای ناں لگیں۔۔۔۔۔
شگفتہ - ئیں تینوں ٹھیک نہ کرداں گی وڈا بدلن والا۔۔۔۔۔۔
جمال - ئیں وی ایہو سمجھدا ہندا سی کہ ئیں رحمت اللہ نوں ٹھیک کرلاں گا۔۔۔۔۔ لیکن
۔۔۔ ہیں تے اوس دی زندگی وچوں اِی نکل گیا ہیں ٹھیک کی کرناں سی اوس نوں،
ساڈے راہ اِی نکھڑ گئے۔
شگفتہ - ذرا جنی خوشی تینوں راس نہیں آندی۔۔۔۔ خدا حافظ۔
جمال - ٹھہر شگفتہ. اسی جماندروں ہستاں والے لوگ آں. نقلاں سُنا دتیاں۔۔۔۔۔۔
لطیفے۔۔۔۔ مذاقیہ گلاں. ساہنوں ہسّاں توں زیادہ کجھ نہیں آندا۔۔۔۔
شگفتہ - تینوں تے کدی توفیق نہیں ہوئی کہ مینوں وی ہسا دیں
جمال - جے وعدہ کریں کہ روئیں گی نہیں تے اک ہاسے دی گل کراں -
شگفتہ - کی!
جمال - میرا خیال اے کہ مَیں توکلی صاحب دی نوکری چھڈ کے پنڈی چلا جاواں -
شگفتہ - کی کہہ رہیا ایں جمال۔
جمال - پتہ نہیں مَیں کمینہ آں رحمت اللہ توں امیر نہیں ویکھ سکدا۔۔۔۔۔ پتہ نہیں ہیں

اوس توں دوری برداشت نہیں کرسکدا...... پتہ نہیں کی گل اے ایتھے رہنا چاہندا
آں پر رہیا ای نہیں جاندا میرے کولوں اوہنوں ویکھ کے مینوں رونا آجاندا اے

شگفتہ ۔ چنگا ہسایا اے مینوں

جمال ۔ پنڈی وچ میرے بیلی دی اِک ورکشاپ اے...... شگفتہ...... رجتے....
رجتے...... شگفتہ......

(شگفتہ چلی جاتی ہے۔)

(کٹ)

سین ۱۰ ___ ان ڈور (بیڈروم بیگم توکلی) ___ رات

(بیگم توکلی پلنگ پر لیٹی ہے۔ جمال دین سامنے کھڑا ہے)

سیکو ۔ تینوں جرأت کس طرحاں ہوئی۔ پنج گھنٹے غائب رہن دی اک نہ ادھا پورے پنج گھنٹے
ڈرائیور لوگ کدی ایماندار نہیں ہوسکدے؟

جمال ۔ پر وفیسر صاحب گلوکوز لگوا رئے سی بیگم صاحب۔

سیکو ۔ اِسی کوئی ٹھیک نہیں لیا ہویا کسی دے گلوکوز لگوان دا۔ تینوں پروفیسر صاحب نوں چھڈ
کے فوراً واپس آنا چاہی داسی۔ ایہہ کوئی طریقہ نہیں۔

جمال ۔ بیگم صاحب غلطی ہوگئی۔

سیکو ۔ تہیں بھئی ایہہ صرف جھاکا ٹٹن دی گل ہندی اے۔ اِک واری ڈرائیور گڈی کھ کان
لگ پین تاں فیر اوہناں دی عادت بن جاندی اے۔ اسی تیرے اُتے بڑیاں نیکیاں کیتیاں
کوا ٹردتا.... وردیاں دتیاں لیکن تسی لوگ بڑے بے غیرت ہندے او۔

جمال ۔ ہاں جی۔

سیکو ۔ مہینے دا نوٹس اے تینوں...... اس وقت وچ توں کوئی ہور انتظام کرلے......
ساڈے کول تیرے لئی کوئی نوکری نہیں۔ اسی لیے ایماندار ڈرائیور نہیں رکھ سکدے۔

جمال ۔ بہت بہتر بیگم صاحب..... جو طرح تہاڈی خوشی.....

سیکو ۔ تہاڈے جئے احسان فراموش جھوٹے کمینے آدمی نال میں اس توں بڑی نیکی کوئی

نہیں کرسکدی۔ کوئی ہور ہندا تے میں ہُنے کڈھ دیندی ہجا ہُن مہینہ دا نوٹس اے
.... تیرے نال تے میں نبیڑ لیا اے ہُن میں پروفیسر صاحب نوں دی سبق
دواں اِک بڑے اصولی آدمی بن دے نیں ..... ہیلو.......
(فون ملاتی ہے) ۔ محبت سے
پروفیسر صاحب بول رئے نیں ۔ کی حال اے طبیعت دا.... اچھا..... اچھا
اچھا..... اِک کم سی پروفیسر صاحب تہاڈے نال۔ کیمسٹری دے پرچے آئے
ہوئے نیں تہاڈے کول .... ایف ایس سی دے..... عزیز ای اے ساڈا.....
اوہنوں فسٹ ڈویژن دلوانی سی..... جی توکلی صاحب دا بھانجا اے.....جی
اسی تے ہمسائے دے حقوق پورے کردے آں ہمیشہ ...... تسی وی خیال
رکھو ناں اس گل دا پروفیسر صاحب.......

(کٹ)

۴۳

کردار

چوہدری رحمت اللہ ــــ رحمت بک ویز۔ شہر یار ایجنسی کا مالک۔

طفیل درزی ــــ دوآبیا رفوگر

بتن ــــ چوہدری رحمت اللہ کا خانساماں

بابو علم دین ــــ عرضی نویس

جنت بی بی ــــ بابو علم دین کی بڑی بیوی

شائستہ دلبری خانم ــــ بابو علم دین کی منجھلی بیوی

تلاطہ بیگم ــــ بابو علم دین کی تیسری گھروالی

شہر یار ــــ رحمت اللہ کا منیجر۔

سین ـــ ۱

آؤٹ ڈور ـــــــــــــــــــــــــــــــ دن

(۱) ایک خوبصورت تانگے میں بابو علم دین اور شائستہ دلبری خانم۔ قلعے کی سڑک پر جاتے نظر آتے ہیں کیمرہ کلوز میں سے ہو کر پیچھے ہٹتا جاتا ہے حتٰی کہ آخر میں بابو جی کا تانگہ قلعے کے سامنے رُک جاتا ہے اَور پھاٹک کھُلا ہونے کی وجہ سے اندر قلعے کا منظر نظر آتا ہے۔

(۲) بابو جی شیش محل میں شائستہ دلبری کے ساتھ گھوم رہے ہیں۔

(۳) بابو جی اور شائستہ دیوانِ خاص کے چبوترے پر بیٹھے کھانا کھا رہے ہیں۔

(۴) بابو علم دین دیوانِ عام میں کھڑے ہو کے شائستہ کو منظر دکھاتے ہیں جہاں سے بادشاہ لوگ حکم صادر فرماتے تھے۔ کیمرہ نیچے دیوانِ عام کی وسعت میں بھری غلام گردش دکھاتا ہے۔

(ڈزالو)

سین ۲ ـــــــ ان ڈور (شائستہ کا کمرہ) ـــــــ دن

(شائستہ لیٹی ہوئی ہے اور بابو علم دین اُسے پنکھا جھل رہے ہیں)

علم دین ـ اگر ارشاد ہووے جانِ من تے کمترین تہاڈے قدم ہانتے خستہ و تھکے ٹُٹے گھُٹ دیوے۔

شائستہ ـ نہ باؤ جی، مینوں ہاسا آجاندا اے پیر گھُٹا کے۔

علم ـ اگر تسی پسند فرماؤ تے میں شیر گرم دُدھ وچ بادام روغن دا آمیزہ بنا کے لیاواں جانِ من۔

شائستہ ـ چھڈو باؤجی۔ اجے تے تسی آمیزے پلا دیوگے تے پرسوں میں کی کراں گی گی

علم - تسی وہم نہ کرو ہرگز. دلگیر نہ ہوو مطلق ہیں دوبئی وچ مستقل رہائش قطعی نہیں فرمایا۔
میں تے روپیہ ہائے وافر و نقدی و دولت بمقدار وافر اکٹھی کرن چلیا آں۔

(شائستہ انسو پونجھتے ہوئے)

شائستہ - تسی اوتھے جا کے سانوں بھل جانا اے باؤ جی۔

بالو - کفر دے کلمے زبان مبارک وچوں نہ کڈھو شائستہ خانم دلبری۔

شائستہ - مینوں پتہ اے باؤ جی تسی اوتھے جا کے چوتھا ویاہ کر لینا اے۔ دناں وچ۔

بالو - کس لئی جی - کس واسطے. کیا میرے وچ کسے طرحاں دی کمی اے جانِ من۔

شائستہ - سنیا اے مصری عورتاں بڑیاں سوہنیاں ہندیاں نے باؤ جی. نالے آزاد خیال وی
تے نالے بے شرماں

بالو - بھون دلو خوبصورت و نظر فریب اوہناں دا جائزہ حسن لے کے میں مطلق اوہناں
نوں تہاڈے توں عزیز نہیں رکھ سکدا شائستہ خانم دلبری جی۔

شائستہ - کی پتہ ہندا اے بالو جی مرداں دے دل دا۔

بالو - غم نہ کھاؤ شائستہ خانم دلبری تسلی دا فر رکھو ایہہ ہیچ مدان خاکسار منجملہ تمام اوصاف
حمیدہ دے وفاداری خاصیت نال وی آراستہ اے جی۔

شائستہ - جان دیو باؤ جی. تسی بھل بھلا جانا اے پکا۔

بالو - (نوٹ بک نکال کے) تسی ہن مینوں ذلیل و خوار کرن دے بجائے جلدی نال
اپنی فرمائش لکھواؤ جانِ من۔

شائستہ - (چوکس ہو کر) پہلا کتے جنت بی بی دی فرمائش پوری کرن نہ بہہ جانا۔

بالو - ہرگز نہیں جی میں اُس زن ناکارہ و پارینہ دی فرمائش کیوں پوری کرن لگا۔ کس
واسطے بھلا۔

شائستہ - تسی کہہ جو رہے سی، اودھر وی خرچ بھیجو گے۔

بالو - صرف خرچ شائستہ خانم دلبری صرف ماہانہ خرچ. میں بڑے گھر نوں فقط اپنی فرض
دی ادائیگی واسطے رکھیا ہویا اے جی خرچ فرض اے جی فرض منصبی۔

(شائستہ اٹھ کر ٹرنک سے ایک سیٹ نکالتی ہے۔)

شائستہ - ایہہ دیکھو ایہہ تے اِک لڑی والا ہار اے نا۔ اوتھے دوبئی وچ ست لڑے

ہار چاٹے نے مشینی کڑھائی دے ۔ اِک تے اوہ لیاناست لڑا ۔

بالو ۔ بسر و چشم ۔

شائستہ ۔ تے اِک کنٹھا ۔ ہنسلی نہ ہووے باؤ جی اوہدا رواج نہیں رہیا ۔

بالو ۔ ہنسلی تمام زیورات وچوں مکروہ ترین زیور اے دیسی دی ۔ شائستہ خانم دلبری ۔

شائستہ ۔ تے اک بائیس چوڑیاں دا سیٹ ۔

بالو ۔ صرف بائیں ۔ زیادہ فرماؤ جانِ من

شائستہ ۔ اگے تہاڈی مرضی اے باؤ جی بہتیاں لے آنا ۔

بالو ۔ ہور شائستہ خانم دلبری جی !

شائستہ ۔ بس باؤ جی بھانڈے دا منہ کھلا ہووے تے کتے نوں تے شرم چاہیدی اے ؟

بالو ۔ اپنے آپ نوں کتے جیسی نجس شے نال تشبیہ دے کے میرے دل نوں کوفت کوبیدہ نہ پہنچاؤ شائستہ دلبری خانم ۔

شائستہ ۔ کوفت کوبیدہ کی ہندی اے باؤ جی !

بالو ۔ ہندی اے جی اک چیز مثل قیمہ گُٹنے دے ۔ ۔ ۔ ۔ مثل کونڈی ڈنڈے وچ پیاز گول نوں مسلنے دے ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔

شائستہ ۔ (ہنس کر) ہائے باؤ جی سچی زیور بھیجو گے کہ نہیں ۔

بالو ۔ انشاءاللہ جی بسر و چشم بہ لطف و عنایت بہ خاطر کمال احتیاط وافر ۔

(کٹ)

سین ۳ ـــــــ اِن ڈور (طفیل درزی کا کوارٹر) ـــــــ شام

(اس وقت طفیل درزی اور بتن دو گز کا ایک کپڑا دونوں طرف سے پکڑے اس کی کانو نکال رہے ہیں ۔)

بتن ۔ باؤ علم دین تے چل پڑے یار ۔

طفیل ۔ دے تاں کداں دیاں گلاں کردا ۔ ۔ ۔ ۔ لمبر تے میرا آیا دا آ ـــ

بتن ۔ باؤ جی نے تو سولہ ہزار سالم دیا مجھ کو بتا دتا تھا منیجر نے ۔

طفیل - توں منیجر نال بی گلاں کرداہندا ایں ۔ بتن خلیفہ ؟

بتن - لے دُہ کوٹھی پر آندا رہندا اے بیگم صاحب کی خدمت نوں - اوس نے میںوں آپے دسیا سی کہ بابو جی پونے تن بجے کی فلائیٹ تے جارہے ہیں کل -

طفیل - میںوں تاں انکل نے کہیا سی بئی ہن تیری واری آ ہیں تاں آمنہ دی بی بی نوں بی دس دتاداپہلاں تینوں بھیج دوں -

بتن - توں نے تو دو ہجار روپیہ غرق کردتا آمنہ دے سوٹ تے -

طفیل - تاں ہیں دو ہجار انکل توں بی تاں دتا اے ..... نالے اک ہجار دی سلائی بی کردتی آ ہیں بیگم صاحب دی -

بتن - تیرا بی کم بن جاناا ے - رہ جانااے بن خلیفہ نے دال روٹی پکاتے -

(اس وقت جب وہ دونوں تخت پوش پر بیٹھتے ہیں بابو علم دین - آتے ہیں -)

علم - اسلام علیکم بھائی طفیل - اسلام علیکم بن خلیفہ برادران میں آخری سلام لئی حاضر ہویا سی -

بتن }
طفیل } - وعلیکم سلام

طفیل - اللہ نہ کرے تہاڈا آخری سلام ہووے آیاں بی پہنچ رہیئے ایں دوبئی دناں وچ -

بتن - پھیر ادتھے میرے ٹی سٹال پہ رونقاں لگا کریں گی بابو جی -

علم - انشا اللہ برمذان -

بتن - بابو جی تھوڑا سا اسپ گول دا چھلکا نال جرور لے جانا اپنے -

طفیل - اسپ گول دا چھلکا - اوہ کاہتے ؟

بتن - نئی جگہ وچ بدپرہیزی نال پیٹ خراب ہو جاندا اے باؤ جی - اسپ گول کا چھلکا اکسیر ہندا اے -

(نوٹ بک میں بابو علم دین لکھتا ہے -)

طفیل - تہاڈوں دین نوں تاں میرے کول کوئی تحفہ نہیں باؤ جی پر - ہاں قینچی آ ——

بڑی تیز موچھاں تراش دے کم آدے گی۔

بالو ۔ (قینچی پکڑ کر اُسے دیکھتے ہوئے) ہیں ایسی ہی قینچی دی تلاش بسیار کیتی سی جی تن مرتبہ موچی دو مرتبہ انار کلی تے ایک عدد بار لہوری گیا جی ہرگز ایسی آبدار مقراض دریافت نہیں کر سکیا معلوم ہویا اب نہیں بن دی۔

بین ۔ باؤ جی اک گل پچھاں؟

بالو ۔ پچھو جی پچھو ۔ مطلق غبار خاطر نہ ہووے گا۔ ہرگز نہیں ۔ پچھو۔

بین ۔ او تھے کسی زنانی کا چکر تو چلانے کا ارادہ نہیں ہے!

بالو ۔ اللہ مہربان اے بین خلیفہ بے نیاز اے اوس دے گھر وچ مطلق کسی چیز دی کمی نہیں اوہ ہر شخص توں بمقدار وافر رزق عطا کر دا اے جی۔

طفیل ۔ دے تاں کراں دیاں گلاں کردا اے خلیفہ ۔ باؤ ہوری ناں ار تھے ناواں کٹھن چلے آ دولت کمان ۔ ہے نا باؤ جی ۔ توں زنانی دی گل کر رہیا ایں۔

بین ۔ ناں ناں ہور کم بی تاں ہندے رہندے ایں طفیل ۔ کیوں باؤ جی۔

بالو ۔ لبروچشم جی بہ لطف عنایت...... بہ احتیاط وافر ناں جی....

(کٹ)

سین ۴ ———— آؤٹ ڈور (کٹ ٹوکٹ) ———— دن

(۱) بالو علم دین تلا طہ کے ساتھ راوی کے پل پر رکشا میں آتے ہیں رکشا سے اتر کر رکشا ڈرائیور کو پہلے پیسے ادا کرتے ہیں پھر اشارے سے سلام کرتے ہیں)

(۲) بالو جی اور تلا طہ راوی کے دریا پر کشتی میں باؤ جی کے ہاتھ میں انگوروں کا گچھا ہے۔ وہ تلا طہ کو پیش کرتے ہیں وہ انگور کھاتی ہے بالو جی خوش ہوتے ہیں ملاح کشتی چلاتا ہے۔۔

(۳) جہانگیر کے مقبرے پر تلا طہ اور باؤ جی پھر رہے ہیں۔

(۴) نور جہاں کے مزار پہ بالو جی تلا طہ کے ساتھ بیٹھے باتیں کر رہے ہیں۔

(کٹ)

سین ۵. ـــــ ان ڈور (تلاطہ کا گھر) ـــــ دن

(بابو جی کھانا کھا رہے ہیں تلاطہ پاس بیٹھی ہے دوپٹے سے آنسو پونچھتی ہے۔)

تلاطہ ــ بس میری قسمت وچ ای ایہہ کجھ اے باؤ جی۔

بابو ــ عزیزۂ من سفر توں پہلے رون نال مسافر دا سفر دھوئیں نال بھر جاندا اے کلی طور تے ...... مانند ڈیزل ویگن قدیم ایس گل دا خیالِ خاص رکھو تسی۔

تلاطہ ــ رحیم دے ابا جی وی ایسے طرحاں کدی ڈھا کے کدی تو رخم کری Exercise تے کدی اپنے کرنل دے نال نال ....

بابو ــ عزیزۂ من ایس لفظ توں مینوں کوفتِ کو بیدہ ہندی اے۔

تلاطہ ــ کس لفظ توں باؤ جی۔

بابو ــ ایہہ رحیم دے نام نال جس دا اسم ناپسندیدہ تسی ہنے لتا سی۔

تلاطہ ــ چھڈیا کرو باؤ جی.... اوس وچارے دا ہن کی اے دنیا وچ؟

بابو ــ فیر وی تسی تلاطہ بیگم ایہہ ہتھ لگا کے ویکھو..... ویکھو ذرا گھبراؤ نہیں مطلق..... (تلاطہ اس کے بازو کو ہاتھ لگاتی ہے) ایس نام نال میرا لہو گردش منفعل وچ منقلب ہو جاندا اے تسی ایہہ تے نہیں چاہندے کہ میں وی عمر طبعی توں پہنچن توں پہلاں گور کنارے جا لگاں۔

تلاطہ ــ (کانوں کو ہاتھ لگا کر) توبہ توبہ باؤ جی توبہ توبہ..... توبہ جی۔

بابو ــ فیر تسی میری موجودگی تے غیر موجودگی وچ اپنے شوہر اول دا ناں نہیں لینا مطلق مرحوم دا...... ایہہ نام بڑا سریع التاثیر ہے تلاطہ بیگم۔

تلاطہ ــ باؤ جی اونج تے تسی مٹھے مٹھے آدمی او..... پر ساڑ کیوں بھر جاندا اے انج تہاڈے دل وچ ــ اچانک۔

بابو ــ بوجہ تہاڈی محبت تلاطہ بیگم...... میں اپنے رقیب دا نام وی تہاڈے دہن مبارک توں سننا گوارا نہیں کر سکدا۔

تلاطہ ــ میرے ابا جی تے کہندے نیں باؤ جی نے مڑ دبئی توں لوٹنا ای نہیں. خیال ای

رحمت - (فون پر) نہیں نہیں میں ناراض نہیں سی ہو ریا۔

(ہنسکر)

بس کی دساں ملتاں چوڑا کاروبار اے ۔ گھریلو ذمہ داریاں نیں.......

(وقفہ)

ہاں جی کجھ نہ کجھ ٹنشن تے بندے نوں ہو جاندی اے.....

(وقفہ)

جی...... جی..... مہربانی...... جی توجہ دا شکریہ میں سمجھنا تہاڈا دل بہت مشفق اے..... کی دساں Relax کرن دا موقعہ اِی نہیں ملدا بس جی میں سمجھناں آں اس دُنیا وچ مینوں کوئی سمجھیا اِی نہیں۔ کسی نے میری تنہائی نوں قریب توں دیکھیا اِی نہیں۔

(فون کٹ جاتا ہے۔ رحمت اللہ زور شور سے فون بجاتا ہے تاکہ فون بحال کر سکے۔)

ہیلو...... ہیلو...... ڈیئری صاحبہ..... ہیلو کٹ گیا منحوس!

(زور سے اُٹھا کر کارڈلیس فون کا چونگا پھینکتا ہے اس وقت بالو علم دین آتے ہیں وہ فون کو اُٹھا کر آگے بڑھتے ہیں۔)

بالو - رحمت اللہ چوہدری صاحب اس وقت تسی شعلہ خو معلوم ہوندے او...... لگدا اے اس شر صورت فون نے تہاڈا کوئی بہت زیادہ نقصان کردتا اے۔

رحمت - بڑا ٹھیک لفظ استعمال کیتا اے تسی بادجی..... شر سورت بالکل شر صورت۔

بالو - لیکن ایہہ تے ضرب شدید نال لبسمل ہو گیا اے جی۔

رحمت - ایہہ بھانویں ٹکرے ٹکرے ہو جاوے میں اس دی شکل اِی برداشت نہیں کر سکدا۔ دفع دور۔

بالو - کوئی مالی گزند پہنچائی ہے اِس نے

رحمت - اوس توں وِی زیادہ۔

بالو - قلبی یا روحانی؟

رحمت - دونویں۔ دونویں۔ بیٹھو۔

(بالوڈرنے رڑنے بیٹھتا ہے۔)

رحمت ۔ (ادھر اُدھر دیکھکر) جس دن توں میرا لونڈ نکلیا اے باؤجی اوس دِن توں بعد۔۔۔۔
اج تیکر مینوں کدی کسی نے پیار نال نہیں بلایا۔ اِس فون وچوں پہلی وار پیار دی آواز
آئی سی میرے دل۔

بالو ۔ از قسم محبت دی جی، ؟ از قسم شفقتِ زنانہ کہ مردانہ ؟

رحمت ۔ (اس وقت وہ پرانا رحمت اللہ ہے اور اپنے پرانے ملنے والے سے باتیں کر رہا ہے) عجیب
اتفاق اے باؤجی جدوں را میرا دولت نال واہ پیا اے مَیں محبت دا ناں وی بھل گیا
آں۔ لیکن اج جدوں ایہہ فون آیا۔۔۔۔۔ تے۔۔۔۔۔ پہلی واری مَیں محسوس کیتا میری
زندگی وچ کتنی کمی آگئی اے۔ مَیں کناں خالی آں اندروں۔

بالو ۔ تسی شاید خود رالبطہ دیرینہ کٹ کے منجلہ پرانے ساتھیاں دی محبت نوں یکسر ختم
کر دِتا اے چوہدری صاحب۔

رحمت ۔ (دُکھ اور غصے کے ساتھ) اوہ محبتاں ہُن مینوں نہیں چاہی دیاں باؤجی۔۔۔۔۔۔۔۔
نہیں چاہی دیاں۔۔۔۔۔ کدی تسیں ویکھیا اے کہ آدمی موٹا ہو جاوے تے فیروی پرانے
سائز دا کوٹ پائی پھرے۔۔۔۔۔۔ اوہ محبتاں میرے اُتے ہُن فِٹ نہیں آندیاں ہیں
تہانوں کس طرح سمجھاواں کہ ایہہ۔۔۔۔۔۔۔ ماحول۔ ایس نویں ماحول دے لوگ۔۔۔۔۔
مَیں ایناں کولوں محبت منگداآں اور۔۔۔۔۔۔ اور نہیں ملدی۔

(جلدی سے نمبر ملاتا ہے)

مینوں اپنے Status دے لوکاں دی محبت نہیں مِل رئی باؤجی۔

(فون رکھ کر)

کدی وقت تے نہ ملیا کم بخت۔

بالو ۔ مَیں الوداعی سلام نوں حاضر ہو یا سی جناب عالی۔

(رحمت اللہ جو چند لمحے کے لئے نرم گیا تھا یکدم بھڑک کر چوہدری بن
جاتا ہے)۔

رحمت ۔ سلام سلام۔ مَیں تے شاید دفتر وچ تہانوں خدا حافظ کہہ لیا سی۔

بالو ۔ دوبئی توں کجھ منگوانا ہووے تے ارشاد فرماؤ۔

چھڈ باؤ جی دا ۔

بالو ۔ جے اوہ تہاڈے اباجی نہ ہندے تے میں عرض کردا کہ اوہ بکواس کر رہے نیں۔ اوہ اِک سرہنگ دے خسر ہوئے نیں بالُو علم دین دے نہیں ۔

تلاطہ ۔ زمین دا ٹوٹا تسی اویں ویچ دِتا باؤ جی ۔ ایہہ تے گل منوں لگے ناں ۔۔۔ ایہہ غلطی کیتی تسی ہے نا !

بالو ۔ تلاطہ بیگم جدوں میں دوبئی پہنچ کے ہور دولت کمائی ہور ناداں مجتمع کیتا ہور نقدی نتھی کیتی اپنے وجود نال تے تُسی بھُل جاناں اے اس زمین دے غم نوں یکسر و تمام تر .... ویسے وی اوس زمین دے ٹکڑے نے دریا برد ہو جانا سی تلاطہ خانم

تلاطہ ۔ خوامخواہ۔ اودھرے تے اگے پچھے کوئی دریا نہیں ہیگا

بالو ۔ ضروری نہیں کہ دریا نال ای زمین دریا بُرد ہووے تلاطہ بیگم ایہہ دریا توں بغیر وی خرد برد ہو سکدی اے ۔ ایہہ زمین دے مزاج تے منحصر اے ۔

تلاطہ ۔ اچھا باؤ جی !

بالو ۔ تُسی میریاں گلاں تے کلی اعتماد رکھیا کرو ۔

(کاپی نکالکر)

تلاطہ ۔ ہُن فیر تسی کاپی کڈھ لئی اے باؤ جی ۔

بالو ۔ تُسی اپنی فرمائشاں بغیر حیل وحجّت دے لکھوا دیو تلاطہ بیگم ۔

تلاطہ ۔ مینوں تے صرف کپڑے دا شونق اے باؤ جی۔ زیور مینوں چنگا ای نہیں لگدا ......

(دروازے پر دستک ہوتی ہے۔)

اکسے تے ہر ویلے ایہہ گوانڈن آئی رہندی اے ۔

بالو ۔ آن دیو جی۔ بمطلق نہ روکو کسی دا رستہ روکنا مناسب نہیں ۔ تلاطہ بیگم ۔

(تلاطہ دروازے تک جاتی ہے۔ ایک پٹ کھولتی ہے ایسے کہ ہمسائی نظر نہیں آتی ۔

تلاطہ ۔ سلام علیکم ۔ معاف کرنا جی ایس ویلے تے باؤ جی آئے ہوئے نیں اوہناں نے کل دوبئی چلے جاناں اے ... اچھا تُسی دعا کرنا .... ایس ویلے تے میں ویلی نہیں جی ۔

(وقفہ)

(کیمرہ بالو پر آتا ہے۔)

بالو ۔ مادام آن ڈیوڑی اندر ۔ مطلق پرہیز نہ کرو ہمسائی صاحبہ نال ۔ چلے آؤ بصد شوق و التفات...... برنگ حنا و عطر مشک نافہ...... آجاؤ جی اندر تشریف لے آؤ ۔ جی ۔

(کٹ)

سین ۶ ــــــــ ان ڈور (پورچ) ــــــــ دن

(رحمت اللہ اپنے گھر کے پورچ میں بیٹھا ہے بٹن اندر سے فون اٹھا کر لاتا ہے ۔)

بٹن ۔ ایہہ چوہدری صاحب فون ہے آپ کا ۔

(رحمت اللہ دانتوں میں دانت خلال پھیر رہا ہے) ۔

رحمت ۔ ہوں! ۔ ہیلو میں چوہدری رحمت اللہ بول ریا آں Speaking کون

(بٹن کی طرف چور نگاہوں سے دیکھکر)

ڈیزی صاحبہ ایلا تے گھر نہیں بیگی ۔ اوہ گئی اے شاپنگ لئی شکریہ مینوں فون کرن دا شکریہ ۔

(چونگے پر ہاتھ رکھکر)

توں کھڑا کی دیکھ ریا ایں جا ۔

بٹن ۔ رحمت اللہ ۔

(ادھر ادھر دیکھکر)

اِک گل سی تیرے نال ؟

رحمت ۔ اک منٹ ہولڈ کرنا جی ۔ فیر گل کریں خلیفہ ہن جا میرے کول ٹائم نہیں اس وقت ۔

بٹن ۔ (کان کے پاس منہ لاکر) ایہہ توں دنداں دچ خلال نہ پھیر یا کر دانت کھل جانے اے تیرے پھیر بیگم صاحب نے تینوں ان فٹ کر دینا اے ۔

رحمت ۔ دفع ہو جا ۔ دور ہو جا میری نظروں کے سامنے سے ۔

بٹن ۔ جا رہا ہوں جی ۔

رحمت ۔ نئیں باؤ جی شکریہ ۔ ۔ ۔ ساڈیتھے تے اوتھے برانچ اے ۔

(فون کی گھنٹی بجتی ہے رحمت اللہ خوشی سے اُٹھتا ہے ۔)

رحمت ۔ ہیلو رحمت اللہ Speaking جی ...... جی ایلا گھر نہیں ہیگی. کون رانگ نمبر ! کون ! ...... کون .... نہیں جی .... ایہہ رانگ نمبر نہیں اے ڈیزی صاحبہ ۔ ڈیزی صاحبہ ......

(فون بند ہوتا ہے ۔)

(کٹ)

سین ۔۹ ـــــــ ان ڈور (جنت کا گھر) ـــــــ شام

(اس وقت جنت بی بی چھوٹی سی سیڑھی پر چڑھ کر ہمسائی سے لڑنے میں مصروف ہے ۔ یہ سیڑھی دیوار کے ساتھ لگی ہے ۔ ہمسائی نظر نہیں آرہی اُس کی صرف آواز آتی ہے ۔ بالو جی سیڑھی کے پاس کھڑے ہیں اور جنت بی بی کے دوپٹے کا سرا پکڑ کر اُسے روکنے کیلئے کھینچتے ہیں)

جنت ۔ ٹھیک اے ویاہ کیتا اے میں کروں ٹکر دی پئی آں ۔ کیتا اے میرے کھصم نے کیتا اے میرے کولوں پچھ کے کیتا اے ۔ تسی کون ہندے او پچھن والے ۔

آواز ۔ کل تیک تے تسی ویاہ تے وی نہیں سی من دے ۔

جنت ۔ کل دی ہور گل سی ۔ میرے باؤ جی نے ویاہ کیتا اے تینوں کیوں ڈھڈ پیڑ ہوندی پئی اے ۔ ویاہ کیتا اے کوئی چوری تے نہیں کیتی ! نشہ کر کے ماہیا گاندے تے گلی وچ نہیں وڑے تیرے خصم وانگوں ۔

آواز ۔ منہ سنبھال کے گل کرو آپا جی ......

جنت ۔ منہ سنبھال کے توں گل کریا کر ۔ ویاہ شرعی کم اے کوئی گناہ تھوڑی ...... چوری تھوڑی .... ڈاکہ تھوڑی خیال نوں کھانیے ...... ساریاں نوں بس میرا گھر لبھا ہویا اے گلاں بنان نوں ۔

بالو ۔ (دوپٹہ کھینچتے ہوئے) تسی اُتر آؤ جنت بی بی .... مطلق التفات نہ کرو جی اوہناں دیاں گلاں تے دفع کرو ۔ اترو جی صحن وچ قدم رنجہ فرماؤ بہ نفس نفیس ۔

جنت ـ بڑیاں آجاندیاں نے مٹھلے مسائل سمجھان ..... کوئی سمگر اے باؤ علم دین ! ــ کوئی روڑی کُٹ کے بلا دتی اے سڑکاں وچ ۔ کوئی بتے کھتے رشوتاں دین ڈیا اے افسراں نوں ۔

(ڈولتی ہوئی سیڑھی سے اترتی ہے ۔ اب باؤ علم دین آنکھوں پر رومال رکھ کر رونی آواز میں کہتا ہے ۔)

علم دین ۔ میں اسی قابل آں جنت بی بی کہ لوگ مینوں دشنام عظیم دین ..... مینوں چاہ وِ یوسف وچ سٹن مینوں شہر بدر کرن ۔

جنت ۔ چھڈو باؤ جی تسی دل نہ میلا کرو ۔ اتوں سفر تے جانا اے ۔ ایناں چندریاں دا کی اے ۔ ایناں نال ہیں کلی نبیڑلاں گی ۔ تسی ویکھدے رہو ۔

علم ۔ تہاڈے وچ قدرت نے حوصلہ دا فر عطا کیتا اے جنت بیگم تسی دو بدو مقابلہ کر سکدے او ۔ میں بالمقابل دنگل دے ہرگز لائق نہیں ۔ لعد وچ وار کر سکدا ایں پوشیدہ طور تے ۔

جنت ۔ (چارپائی پر بیٹھ کر دکھ کے ساتھ) میں جب باؤ جی تہاڈی شائستہ واقفیت کیتا سی اُتے تسی اِک ہور پنجھ کرا لیا ۔

باؤ ۔ جس وقت میں تہاڈوں عمرے دا ٹکٹ ارسال فرمایا جنت بی بی تسی اس کوتاہی خفی وجلی نوں بھل جانا اے یکسر وتمام تر ......

(اس وقت دروازے پر دستک ہوتی ہے) ۔

جنت ۔ کون اے بھئی ہُن

آف کیمرہ آواز ۔ میں آں جی چوہدری صادق ۔

جنت ۔ چوہدری صادق ہوری آئے نیں ۔ آؤ آؤ بسم اللہ چوہدری صاحب لنگھ آؤ آؤ

(چوہدری صادق آتا ہے ساتھ سائیں حاتم ہے)

صادق ۔ جل شانہ ــ جل شانہ ۔ اسلام علیکم رحمت اللہ و برکاتہ ساہنوں تے حاتم نے دسیا کہ تسی منجانب حرمین شریف جارہے او باؤ جی ۔ بڑے خوش نصیب تے خوش قسمت ! سبحان اللہ ۔

(سب ایک دوسرے کو سلام کرتے ہیں ۔ باؤ جی مونڈھے اٹھا لاتے ہیں)

جنت ۔ بس جی چودھری جی.... انشاء اللہ انشاء اللہ ادہے دی جان گے۔ اسی دونویں کٹھے
عُمرہ کراں گے ۔ اجے تے باؤ ہوری روٹی چلنے نیں خیر نال ۔
حاتم ۔ مَیں گُش مٹھائی لیایا سی ۔ مبارک ہووے آپاں جی ۔
(جنت بی بی مٹھائی کا ڈبہ پکڑ کر کھولتی ہے اور سب کو مٹھائی پیش کرتی ہے) ۔
صادق ۔ ایہہ تہاڈے نال کون لوگ رہندے نیں باؤ جی ؟
باؤ ۔ ہیڈ کلرک اے چوہدری صاحب محکمۂ انہار وچ ۔
صادق ۔ کیوں حاتم اسی تینوں پہلاں کیا سی ناں کہ ایتھے کجھ مُخولوِ والے لوگ رہندے نیں
ساہنوں پہلے پتہ لگ جاندا اے ۔
حاتم ۔ پوڑیاں اوتے ادہناں دی کاکی بیٹھی اُملی کھان ڈئی سی ۔ چوہدری ہوراں اک نظر
ویکھ کے دس دتا
جنت ۔ آہو جی ایناں دا گز دو گراں جتاں لماں ہوندا اے چوہدری صاحب ۔
چوہدری ۔ اسی غور نال تے نہیں ویکھیا لیکن کڑی دی عمر اس قدر سی کہ ادہنوں پر دا کرانا
فرض بن جاندا اے ۔ ماں باپ تے ۔
جنت ۔ لو عمر دی کی گل کردے او باؤ جی آیکی میٹرک دا امتحان دتا اے کاکی چھینی بنی
رہندی اے ۔
حاتم ۔ کیتھے آپا جی.... اجے تے اوہ دساں کو سالاں دی ہووے گی ۔ کیوں باؤ جی ۔
باؤ ۔ مَیں اس معاملے وچ جنت بی بی دی رائے نوں حتمی سمجھناں آں حاتم ۔
چوہدری ۔ عمر نال مقصد نہیں ہندا حاتم بھائی ۔ جنّے نال اس گل دا تعلق ہندا اے ۔ جیہڑی
لڑکی اکھاں وچ کجل پا کے تے موڈھے اگے گُت کر کے پوڑیاں اتے انج بیٹھدی
اے کہ اوہدے ننگے پیر سب نوں نظر آندے نیں اوہ ہرگز ہرگز نابالغ نہیں......
لیکن سانوں کی جی ۔ کوئی جیہڑاں چاہے رہوے !
جنت ۔ سرمہ ۔ سُرخی ۔ پاؤڈر کوئی اِک گل چوہدری صاحب چھٹانکی بھر کُڑی اے پر ہائی سوفی
توں تھلے کپڑا ای نہیں پاندی ۔
چوہدری ۔ ایدھی رُوح نوں دی ہائی سوفی قِسم دے غم مل گئے بھین جی تُسی فکر نہ کرو......
اللہ سائیں اپنی ڈوری لمی چھڈ دیندا اے بندیاں تے ۔

جنت ۔ بس جی چودھری جی ..... انشاءاللہ انشاءاللہ ادہے دی جان گے۔ اسی دونویں کٹھے
عُمرہ کراں گے ۔ اجے تے باؤ ہوری روٹی چلدے نیں خیر نال ۔
حاتم ۔ مَیں کُش مٹھائی لیایا سی۔ مبارک ہووے آپاں جی ۔
(جنت بی بی مٹھائی کا ڈبہ پکڑ کر کھولتی ہے اور سب کو مٹھائی پیش کرتی ہے) ۔
صادق ۔ ایہہ تہاڈے نال کون لوگ رہندے نیں باؤ جی؟
بابُو ۔ ہیڈ کلرک اے چوہدری صاحب محکمۂ انہار وچ ۔
صادق ۔ کیوں حاتم اسی تینوں پہلاں کیہا سی ناں کہ ایتھے کجھ ٹھرلو والے لوگ رہندے نیں
ساہنوں پہلے پتہ لگ جاندا اے ۔
حاتم ۔ پوڑیاں اوتے ادہناں دی کاکی بیٹھی املی کھان ڈئی سی۔ چوہدری ہوراں اک نظر
ویکھ کے دس دتا
جنت ۔ آہو جی ایناں دا گزدوگراں جتناں لماں ہوندا اے چوہدری صاحب ۔
چوہدری ۔ اسی غور نال تے نہیں ویکھیا لیکن ڑکی دی عمر اس قدر سی کہ ادہنوں پرداکرانا
فرض بن جاندا اے ۔ ماں باپ تے ۔
جنت ۔ لو عمر دی کی گل کردے او باؤ جی ایکی میٹرک دا امتحان دتاہے۔ کاکی چھنی بنی
رہندی اے ۔
حاتم ۔ کیتھے آپا جی..... اجے تے اوہ دساں کو سالاں دی ہووے گی ۔ کیوں باؤ جی ۔
بابو ۔ مَیں اس مُعاملے وچ جنت بی بی دی رائے نوں حتمی سمجھنا آں حاتم ۔
چوہدری ۔ عمر نال مقصد نہیں ہندا حاتم بھائی ۔ جتھے نال اس گل دا تعلق ہندا اے۔ جیہڑی
لڑکی اکھاں وچ کجل پاکے تے موڈھے اگے گُت کر کے پوڑیاں اتے انج بیٹھدی
اے کہ اوہدے ننگے پیر سب نوں نظر آندے نیں اوہ ہرگز ہرگز نابالغ نہیں......
لیکن ساڈوں کی جی۔ کوئی جیہڑاں چاہے رہوے !
جنت ۔ سُرمہ ۔ سُرخی۔ پاؤڈر کوئی اِک گل چوہدری صاحب چھوٹی جہی گُڑی اے پر ہائی سوفی
توں تھلے کپڑا ای نہیں پاندی ۔
چوہدری ۔ ایدھی رُوح نوں دی ہائی سُوفی قسم دے غم مل گے بھین جی تسی فکر نہ کرو......
اللہ سائیں اپنی ڈوری نی چھڈ دیندا اے بندیاں تے ۔

بالو ۔ بلاشبہ بلاشک چوہدری صاحب ۔
چوہدری ۔ اسیں پہچان گئے آں ایہہ کیہڑا ہیڈ کلرک اے ایہہ تن سال چاہ پچھواڑے رہا اے
دھوبیاں دے کوارٹر وچ ۔ اس دی زنانی صغریٰ بتول کیہیاں آلی سڑک تے پرائمری
دے سکول وچ استانی سی ۔
جنت ۔ بالکل بالکل ہائے تہانوں کس طرح پتہ لگا چوہدری صاحب ۔
حاتم ۔ لئو جی چوہدری صاحب ساڈے دلی نیں ۔ کشف ہندا اے ایناں نوں ۔ معاملے آپے
کھلدے رہندے نیں ایناں تے
چوہدری ۔ صغریٰ بتول تے کیس بن گیا سی یونین فنڈ نوں خرد برد کرن دا ۔ ایسے لئی نوکری
چھڈ دتی ۔ لیکن ساڈی کی کوئی جس طراں چاہوے زندگی گذارے ۔
جنت ۔ لئو اوہ کتنی بی بی رانی بنی رہندی اے اسیں سمجھدے سی کہ بچیاں دی خاطر
نوکری چھڈی اے ۔
حاتم ۔ لئو بی بچیاں دا اوہنوں کی خیال اے اوہ تاں انج لگیاں پھردیاں جیویں سبزی
منڈی وچ گالڑاں پھردیاں ہون ۔ اوہنوں کی پروا ....
بالو ۔ میرا خیال ناچیز اے وقت بدل گیا اے حاتم میاں ہن کجھ پہلے جیاں پابندیاں
ممکن نہیں رہیاں ۔
جنت ۔ ناں ایہہ گل نہ کرو باؤ جی اسی اپنے بچے کس طرح نتھ کے رکھے ہوئے نیں ۔ دوانی
کدی خرچن نوں نہیں دتی ۔ ادھا گھنٹہ سکولوں دیر نال آن تے چمڑی ادھیڑ
دینی آں میں چودھری صاحب ۔
چوہدری ۔ ٹھیک کردے او بہن جی بالکل ٹھیک کردے او ۔
جنت ۔ (آہستہ) نالے اک گل ہور اے ۔ باؤ جی تسی دسو چوہدری صاحب نوں ۔
چوہدری ۔ کی گل اے تسی آپ دسو بی بی ۔ شرع وچ کی شرم !
جنت ۔ ہیڈ کلرک نشہ کر کے آندا اے گھر وچ ۔ کدی کدی ادھی راتیں دوروں ماہیا
گان دی آواز آندی اے ۔
حاتم ۔ اتوں وی کمائی ہونی اے ورنہ اج کدی پسلی اے اوہ نشے اتے رقم لا سکے ۔ ایڈی
چھیتی گھرانویں تے نہیں پے جاندے ۔

گلال ۔ تسی نہیں ویکھی ہونی کویت خصوصی..... اوہدی نمبر پلیٹ تے لکھیا ہوندا اے
کویت خصوصی ایہہ اوہدی چابی اے۔ تسی ویکھی اے اوہدی چابی کدی؟.....
کدی نہیں ویکھی ہو سکدی.......

نورن ۔ آپ بیٹھ تو جائیں ۔

(پیالی آپا جی کو دیتی ہے)

آپا ۔ جان دے سَو۔ ایہہ کدی نہ کجھ کھاسی ناں پی سی اللہ دے حکم نال....

جمال ۔ اچھا آپا جی ہُن میں چلنا آں۔

ببّر ۔ مینوں وی کجھ کو لے اوہارے دیؤ بھابی نورن۔ میں وی چلّاں۔

گلال ۔ او تُہے کویت وچ ایس طرح گلاں نہیں کردے ۔ تہانوں Manners
اوندے نیں؟ نہیں آسکدے کدی نہیں آسکدے۔

نورن ۔ یہ لے کوئلے اور دفع ہو جا ۔

جمال ۔ سلام علیکم ۔

(ببّر اور جمال دونوں جاتے ہیں
گلال آپا جی کے پاس کرسی کھینچ کر بیٹھتا ہے)۔

گلال ۔ تسی کون او؟

آپا ۔ میں آپا دولتے آں..... باؤ علم دین عرضی نویس دی وڈی بھین اللہ دے حکم نال

(اس وقت گلال آپا جی کی بات نہیں سُنتا نورن بھی پاس آتی ہے۔)

نورن ۔ چائے لاؤں آپ کے لئے ۔

گلال ۔ ایہہ جیہڑے کپڑے تسی پائے ہوئے نیں ۔ ایہہ کہے نیں ۔

آپا ۔ سُوتی نیں۔ اصلی کاٹن دے ہتھ لاہ کے ویکھ ۔

گلال ۔ (اپنی قمیض کو ہاتھ لگا کر) کدی تسی ایسا کپڑا دیکھیا اے ویکھو ویکھو........
کدی نہیں ویکھیا ہونا ۔ ایہہ ایتھے نہیں ملدا ۔ نہیں مل سکدا ۔

نورن ۔ بھائی گلال ہمیں ایسا کپڑا بھجوا دے گا کویت سے ۔

گلال ۔ کس طرحاں بھجوا سکنا آں ۔ نہیں بھجوا سکدا... تسیں اچھا کپڑا دیکھیا اے؟ نہیں
ویکھیا۔ ایتھے کوئی اچھا کپڑا پہننا نہیں جاندا ۔ کس طرحاں جان سکدا اے ۔

(ببتر داخل ہوتا ہے)

ببتر ۔ ٹا خط ۔

آپا ۔ کس دا خط اے ببترا. کالی بُوتھی آلیا. بھیڑٹیا۔

ببتر ۔ بھائی نورن دا .....

آپا ۔ میں سمجھی دوبئی توں میرے بھرا دا خط آیا اے. علم دین دا ۔

گلال ۔ تہاڈا بھرا دوبئی گیا اے جی ۔

آپا ۔ کیا پتہ بتن کا خط دوبئی سے آیا ہو!

گلال ۔ کی! کون گیا اے دوبئی! کدھے کولوں پچھ کے گیا اے ۔ ہُن نہیں جاسکدا. کوئی دی ۔

ببتر ۔ ان کا خوند گیا اے پاشانہ جان والا اے خلیفہ بن ۔

گلال ۔ کوئی نہیں جاسکدا دوبئی ..... کوئی جاسکدا اے ہرگز نہیں جاسکدا ..... کوئی جاای نہیں سکدا ....

(گلال غصے سے باہر جاتا ہے)

(کٹ)

سین ۲۔ ــــــــ ان ڈور ــــــــ دن

(دوبئی ایئرپورٹ کا امیگریشن کاؤنٹر اس پر عربی عبارات لکھی ہیں. دُور پرے انفرمیشن کا کونٹر لگا ہے۔ دیواروں پر عربی پوسٹر ہونے چاہئیں ۔

امی گریشن کونٹر پر آٹھ آدمیوں کی قطار ہے. ان کے بیچ میں بابُو علم دین چھٹے نمبر پر ہیں یعنی دو ان کے پیچھے بھی ہیں ۔ امیگریشن افسر عربی لباس پہنے اور شعودی داڑھی لگائے امی گریشن آفیسر کی حیثیت سے پاسپورٹوں پر دیکھ بھال کرنے کے بعد مہریں لگا کر آدمیوں کو " خلاص " کر کر آگے بھیج رہا ہے. اب بابُو علم دین کی باری آتی ہے. وہ کانپتے ہاتھوں سے اپنا پاسپورٹ پیش کرتے ہیں اور ڈرتے ہوئے کہتے ہیں ۔)

بابُو ۔ السلام علیکم ورحمۃ اللہ عبدالوہاب صاحب ۔

(ببتیر داخل ہوتا ہے)

ببتیر۔ آ خط۔

آپا۔ کس دا خط اے ببترا. کالی کُوتھی آلیا. بھیڑ ٹیا۔

ببتیر۔ بھائی نورن دا .....

آپا۔ میں سمجھی دوبئی توں میرے بھرا دا خط آیا اے. علم دین دا۔

گلال۔ تہاڈا بھرا دوبئی گیا اے جی۔

آپا۔ کیا پتہ بتن کا خط دوبئی سے آیا ہو!

گلال۔ کی! کون گیا اے دوبئی! کدھے کوں پُچھ کے گیا اے۔ ہُن نہیں جاسکدا. کوئی دی۔

ببتیر۔ ان کا خوند گیا اے پاشا مُدجان والا اے. خلیفہ بتن۔

گلال۔ کوئی نہیں جاسکدا دوبئی ..... کوئی جا سکدا اے ہرگز نہیں جاسکدا ..... کوئی جا ای نہیں سکدا ....

(گلال غصّے سے باہر جاتا ہے)

(کٹ)

سین ۲۔ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ دن

(دوبئی ایئرپورٹ کا امیگریشن کاؤنٹر اس پر عربی عبارت لکھی ہے. دُور پرے انفرمیشن کا کونٹر لگا ہے. دیواروں پر عربی پوسٹر ہونے چاہئیں۔

امی گریشن کونٹر پہ آٹھ آدمیوں کی قطار ہے. ان کے بیچ میں باؤ علم دین چھٹے نمبر پہ ہیں یعنی دو ان کے پیچھے بھی ہیں۔ امیگریشن افسر عربی لباس پہنے اور سعودی داڑھی لگائے امی گریشن آفیسر کی حیثیت سے پاسپورٹوں پر دیکھ بھال کرنے کے بعد مہریں لگا کر آدمیوں کو " خلاص " کر کر آگے بھیج رہا ہے. اب باؤ علم دین کی باری آتی ہے. وہ کانپتے ہاتھوں سے اپنا پاسپورٹ پیش کرتے ہیں اور ڈرتے ہوئے کہتے ہیں.)

باؤ۔ السلام علیکم ورحمۃ اللہ عبدالوہاب صاحب۔

چوہدری — لؤ جی معاف کرنا اسی چلنے آں ۔ اجازت چاہندے آں ۔
بالو — بیٹھو چوہدری صاحب ۔ از قسم پانی دھانی ۔ مشروبات وغیرہ ۔
چوہدری — جتھے غیبت ہورئی ہووے اوتھے اسی کدی نہیں بیٹھ سکے ۔ کسے دی پٹھ پچھے بُرائی
کرنا اپنے مردہ بھائی دا گوشت کھان دے برابر اے ۔ بسلام علیکم باؤجی تہانوں سفر
مبارک ہووے ۔

(چوہدری جاتا ہے پیچھے پیچھے یہ تینوں چلتے ہیں ۔)

بالو
جنت
حاتم
} حضور چوہدری صاحب گزارش ایہہ ہے کہ بیٹھو تسی ویکھوناں مونہوں گل نکل گئی
تسی بیٹھوتاں سئی کھلو یا جے کھلو یا جے چوہدری صاحب ۔ دیکھوتاں کس ناکارہ
گل تے اُٹھ گئے آ ۔

(کٹ)

سین ۔ ۷ ———— ان ڈور ———— دن

(ائیرپورٹ ۔ کٹری کے تمام لوگ بابو علم دین کو رخصت کرنے آئے ہیں ۔ ان میں ...
جنت بی بی تلاطہ ۔ شائستہ ، بتن ، طفیل ، حاتم اور چوہدری صادق نمایاں ہیں ۔ علم دین کے
گلے میں ہار ہی ہار ہیں ۔ علم دین سب سے بغل گیر ہوتا ہے اور روتا ہے ۔ بھرپور شاٹ
رونے دھونے اور الوداعی جھپیوں سے بھرپور ۔)

(کٹ)

———

کردار

چوہدری رحمت اللہ ــــــ شہریار ایجنسی کا مالک

ایلا رحمت اللہ ــــــ رحمت اللہ کی نوجوان ماڈرن بیگم

پرویز رشید ــــــ ویلفیئر آفیسر

جمال دین ــــــ بیگم توکلی کا ڈرائیور

گلال سعودی ــــــ دوبئی پلٹ محلّے کا آدمی

بتر پہلوان ــــــ دودھ دہی بیچنے والا

نورن ــــــ بتن کی لڑاکا بیوی

حمایت اللہ ــــــ

سین — ۱

ان ڈور ——————————— دن

(اس وقت تی سٹول پر آپا دو لتے بیٹھی ہے نورن کرسیاں ٹھیک کرنے
میں مشغول ہے اور جمال دین جیسے جانے کو تیار کھڑا ہے)

جمال — اچھا آپا جی مَیں فیر آواں گا جُمعے آسے دن۔

آپا — ڈبیلے جمعے دا دیہاڑا جدوں توں آسیں۔ تساں بے غیرتاں کی آؤنا اے وڈی بھین دی خبر لین نوں۔ تساں سارے ہکو رتی بچا ہے دین جوگے او — نی نورن بھڑا چاہ دی پیالی کہ جُلاں؟

نورن — ہائے آپا جی پانی تو کھول لینے دیں اچھی طرحاں سے۔

جمال — میرا پکا وعدہ آپا جی۔ میں ضرور آواں گا۔

آپا — جا بھائی جا تو وی جا۔ توں کیوں کلا لگا بھریں ایتھے۔ اساں شہدیاں مرُ مکنا اے کسے کفن پان دی نہ آونا اے انشا اللہ۔

(اس وقت ببر آتا ہے)

ببر — ہا کھپن! — کی گل اے آپا جی کدا کفن؟ کون مر گیا اے۔ خدانخواستہ۔ دلوانہ مریا اے کہ مستانہ؟

نورن — تو پھر آ گیا میری جان کا بیری۔

ببر — کچھ کولے ہون گے بھابی نورن اوہارے؟ شام نوں واپس۔ پکا وعدہ۔ دو چار اُتے لے لینا گن کے۔

جمال — تسیں اجازت دیو مَیں جاواں۔

آپا — اک اوہ میرا بھرا...... میری اجازت لے کے گیا اے ڈوبی چندریاں شہدیاں جونکاں نسا کڈیاں میرا بھرا.....

(روکر)

ملکوں بدر کر چھوڑیا بے نصیباں نے۔

نورن - کوئی کوئلے وٹلے نہیں ہیں میرے پاس کھاگتا ہو۔ سودا کبھی پورا نہیں ہوتا تیری دکان پر بھاگ کہ دوں ایک پورے ہاتھ کی۔

(اس وقت گلال سعودی آتا ہے۔)

گلال - السلام علیکم جی — السلام علیکم۔ کافی ہووے گی تہاڈے ٹی سٹال تے۔ وو کریم!

نورن - کافی... وہ تو..... دیکھیئے کبھی ضرورت نہیں پڑی کافی کی۔ بیٹھیں آپ......

گلال - ایتھے کافی کسطرحاں ہو سکدی اے۔ نہیں ہوسکدی۔ کدی نہیں ہو سکدی...... ایتھے پر کیوریٹر ہندے نیں۔

جمال - (جلدی سے) توکلی صاحب دے گھر ہیں جی تن پر کیوریٹر

گلال - اوہ نقلی ہون گے جی۔ اصلی کدی نہیں ہو سکدے

آپا - چاہ دم کردے نورن نی۔

(ببر نعرہ لگاتا ہے۔ "ہاچا" نورن بھاگ کر سٹال پر جاتی ہے۔)

گلال - تسی کون او جی۔ تہاڈی شکل کامن جئی اے۔ ... او تھے کویت وچ وی تہاڈی شکل دے کئی آدمی دیکھے نیں۔

جمال - میرا ناں جمال دین اے میں توکلی صاحب دا ڈرائیور آں۔

گلال - کدی تسی مینوں ویکھیا اے — کری نہیں ویکھیا ہو سکدا ایں صرف چھٹی تے آنا۔ میں ایتھے مستقل نہیں رہندا.... مینوں کی لوڑ اے ایتھے رہن دی... کوئی لوڑ نہیں...

آپا - (غصے سے) تے ایتھے کس طرحاں آیا ایں۔

گلال - کویت خصوصی تے...... تہاڈے کول کویت خصوصی اے؟

ببر - ہاکویت خصوصی۔

گلال - نہیں ہو سکدی۔

نورن - وہ کیا ہوتی ہے کویت خصوصی۔

گلال - کار.... لمی تے کالی

ببر - چلو باؤجی میرے اڈے تے۔ ایس ویلے اک کالی کار کھلوتی اے۔ لتی کر کے دینی اے باؤ ہوراں نوں ادھ سیر دئیں تے چھ پیڑیاں دی — ہا پیڑے۔

افسر ۔ عبدالوہاب ؟

بابو ۔ اہلاً وسہلاً مرحبا جنابِ عالی۔ قبلہ وکعبہ۔ حاکم وقت تاجدار دوبئی وکویت اسلام علیکم ورحمۃ اللہ۔

(امیگریشن افسر پاسپورٹ کی تصویر کو غور سے دیکھتا ہے پھر بابو جی کے چہرے کو پھر پاسپورٹ کی تصویر کو۔ پھر پاسپورٹ اس کے چہرے کے قریب کرکے مِلاتا ہے۔)

دلدار ۔ ھذا جعلی

بابو ۔ جی جناب عالی۔

دلدار ۔ جعلی۔ جعلی۔ جعلی۔

(پھر بابو کے پیچھے کھڑے ہوئے دو اور پاکستانیوں کو مخاطب کر کے اور بابو جی کو ایک طرف روک کر خالص عربی لہجے میں جو کسٹم والے اور امیگریشن والے سیکھ جایا کرتے ہیں کہتا ہے۔ چلو...... چلو..... چلو.......

دونوں پاکستانی اپنا اپنا پاسپورٹ دکھاتے ہیں۔ اور ان پر ٹھپہ لگواتے ہیں بابو علم دین خوفزدہ سا اسکی جانب رجوع کرتا ہے۔)

بابو ۔ وہاب صاحب۔

افسر ۔ وہاب ؟

بابو ۔ بزبان پنجابی تکلم فرماؤجی۔ مینوں تبایا سی رحمت اللہ صاحب نے کہ آپ عربی لباس دے اندروں پنجابی بولوگے۔

افسر ۔ (عربی میں) پاگل ہو یا دیوانے اور مجنوں ہو۔ کون وہاب۔ کس کا نام وہاب۔ تم سب پاکستانی بڑے چالاک اور عیار اور شاطر اور بے ایمان ہوتے ہو۔ جھوٹے سرٹیفکیٹ کاذب پاسپورٹ اور جعلی ویزے لیکر آجاتے ہو۔ ہذا جعلی نقلی۔ جعلی ویزا جعلی۔ اِقامتہ الکاذب۔

بابو ۔ اس نوں جعلی نہ کہو وہاب صاحب۔ نقلی نہ فرماؤ۔ ہیٹ دیار غیر وچ فوت ہوجاواں گا۔

افسر ۔ ہذا جعلی جعلی۔ کلُ جعلی، تمامُ جعلی، مطلقاً جعلی۔

بابو ۔ (آبدیدہ) میرے تن فولادی دفتر بہ دے اندر نہایت نازک اور لاغر دل اے

اگر میں فوت ہوگیا تاں تیں عورتاں بہ یک قلم بیوہ ہو جان گیاں تاجدار دبئی وکویت
افسر۔ (بازبان عربی) عجیب احمق اور نالائق انسان ہو۔ میری بات سمجھتے ہی نہیں ہو۔
سارے پاکستانی اِسی طرح سے اسی طرح کی باتیں بناتے اسی طرح کے ٹسوے بہاتے
آتے ہیں اور تمام بے ایمان ہوتے ہیں ۔ ہماری دولت پر نظر رکھتے ہیں۔ خلاص....
خلاص...... خلاص...... واپس اللباکستان واپس اللباکستان۔ دفع دور
(بابو ہاتھ باندھ کر رونے لگتا ہے اور اپنی پگڑی اُتار کر آفیسر کے پاؤں میں
رکھتا ہے۔ وہ پگڑی دیکھکر بہت خوش ہوتا ہے اور اس کے لئے تعریفی
جملے بولتا ہے پھر پاسپورٹ پر ٹھپہ لگا دیتا ہے۔)

(کٹ)

سین۔۳ ——— ان ڈور ——— دن

(ایلا اپنے پلنگ پر لیٹی ہوئی ہے اور سہیلی کو فون کرتی ہے)
ایلا ۔ (پہلے سے نمبر ملا چکی ہے) اچھا۔ توں اپنے ہز بنڈ دے معاملے وچ بڑی...
بے وقوف ایں...... دفتروچ ملن جاندی ایں ؛ ایڈیٹ دی بچی تے توں پی
اے توں پتہ کیوں نہیں کردی رہندی ؛ لے پتہ کس طرح نہیں لگدا۔
(وقفہ)
مینوں منٹ منٹ دی خبر ہندی اے.....
(اس وقت بتن جوس کا گلاس لاتا ہے تپائی پر پاس رکھتا ہے۔)
بتن ۔ وہ جی ۔ مجھے بتانا تھا۔
(ایلا اشارے کرتی ہے کہ جائے بتن چلا جاتا ہے)
پی اے۔ جیلوناں سہی...... اوہ عموماً صاحب دا بندہ ہوندا اے ۔ او تھے
کوئی منیجر وغیرہ..... ! خدا دے واسطے منی عقل کر...... (آہستہ) مینوں
تے شہریار تمام خبراں دیندا رہندا اے ساریاں ۔ لیڈی سیکرٹری اے ؟
اوہ تے قابو نہیں آئیگی اچھا...... اچھا...... ٹیلی فون وی آندے نیں تیرے

ہزبنیڈ نوں — بابائیں کی ایڈوائس کراں توں اسقدر بونگی اور جاہل ایں.....
اپنے ہزبنڈ دے اتے .C.I.D اِی نہئیں لگائی ہوئی کوئی. اس طرح تے نہئیں
کرئی داناں ؟

(پھر بتن آتا ہے اس کے بازو پر ایلا کے استری کئے ہوئے کپڑے ہیں)۔

بتن — وہ آئے ہیں جی۔

ایلا — (چونگے پہ ہاتھ رکھکر) کنّی واری تینوں دسیا اے جدوں میں فون کر رئی ہوواں
تے مینوں ڈسٹرب نہ کریا کر — ہیلو۔ ہیلو...... دیکھ میں کی Suggest
کراں. سچّی گل اے۔ جو کچھ ایہہ ہزبنڈ لوگ دفتر وچ کردے نیں ایدھا پتہ تے
صرف اُسی صورت وِچ لگ سکدا اے جے تیری سی آئی ڈی قابل ہووے —
ہیلو..... ہیلو...... ہیلو.....

(بتن سے)

ہاں دس کی گل اے۔

بتن — وہ جی دفتر سے شہر یار صاحب آئے ہیں۔

ایلا — تے بُلا اوہناں نوں. کوئی ضروری کم ہونا اے. مینوں پہلے کیوں نہیں دسیا!

بتن — دسیاسی جی دس ریاسی...... آپ فون کر رہی تھیں..... میں تے ادھے
گھنٹہ پہلاں دسیا سی۔

ایلا — اچھا بُلا جلدی۔

(بتن جاتا ہے. اس وقت رحمت اللہ نہاکر ڈریسنگ گاؤن پہنے سر کو
تولئے سے خشک کرتا غسل خانے سے نکلتا ہے۔)

رحمت — کدھا فون سی جی

ایلا — مینی دا فون سی. پتہ نہئیں ایناں سب نوں اپنے سارے پروبلمز کیوں نیں —
سویرے سویرے شروع ہو جاندیاں نیں۔

رحمت — اوہ صحیح جگہ فون کر رہیاں نیں ایلا جی۔

(ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے بیٹھ کر بال بناتا ہے اور ہیر ڈرائیر سے
بال خشک کرتا ہے۔)

ساڈی شادی کنی سکس فل اے اوہ رشک کردیاں نیں۔

ایلا ـ ساریاں سجیشن منگدیاں نیں۔ سب ایڈوائس پچھدیاں نیں۔ مینٹی دے شوہر کول کوئی لڑکی آندی اے آفس وچ روز۔

رحمت ـ (ڈرکر) اچھا ـ؟ بڑی غلط گل اے۔ لڑکی دا کم کی اے آفس وچ ـ اوہنوں نہیں آؤنا چاہی دا...... ہرگز نہیں۔ بالکل نہیں

ایلا ـ تہانوں کی پتہ ریم جی ایہہ ینگ لڑکیاں کنیاں اوپرچیونسٹ ہندیاں نیں۔

رحمت ـ ہاں جی ـ ہندیاں نیں۔ ڈیڈی جی نے مینوں ایناں دے خلاف سمجھایا سی......
ایناں نوں چانس نہیں دینا چاہی دا کول لگن دا.... مَیں تے اک چھوٹا جناں اصول رکھیا ہویا اے ایلا جی۔

ایلا ـ کی؟

رحمت ـ ساریاں ایریاں غیریاں نوں شہریار مینیج کردا اے مَیں ایس مصیبت وچ پیندا ای نہیں بالکل۔

(دروازے پر دستک ہوتی ہے۔)

شہریار ـ سر جی! مے آئی کم ان

رحمت ـ لو بڑی لمّی عمر اے۔ تیریاں ای گلاں کر ریاسی ہُنے
(شہریار کے ہاتھ میں ایک خوبصورت ڈبہ ہے جس میں ساڑھی ملفوف ہے)۔

شہریار ـ تھینک یو سر جی ـ ایہہ مَیں بیگم صاحب تہاڈے لئی اِک حقیر جیا تحفہ لیایاآں۔
(ایلا تحفہ پکڑتی ہے۔ رحمت اللہ قدرے حسد کے ساتھ ڈرلینگ ٹیبل کے پاس بیٹھا ہے۔)

ایلا ـ ایہہ تسی کیوں تکلیف کیتی شہریار صاحب۔
(پیکنگ کھولتی ہے)

شہریار ـ بیگم صاحب۔ مَیں دراصل تہاڈی سالگرہ والے دِن کوئی تحفہ اِی نہیں سی لیا سکیا میری کجھ مونٹری پرابلم سی۔ اُس دن۔

رحمت ـ (ذرا سختی کے ساتھ) ایدھی کوئی ضرورت نہیں سی شہریار..... اسی ویسے وی سالگرہ والے دِن صرف دوستاں توں تحفے وصول کیتے سن۔

شہریار — دوستی دا دعویٰ تے مَیں نہیں کر سکدا سر.......
(رحمت اللہ کی طرف دیکھکر)
تسی اِک ایڈ مائیر دا تحفہ قبول کرلئو. میں بہت مشکور ہوواں گا اک فین دا حقیر تحفہ
ایلا — (ساڑھی نکالکر) ہائے رحیم جی دیکھو اس دا رنگ — دیکھو شہریار صاحب تہانوں کِس طرح پتہ سی کہ گلابی میرا فیورٹ کلر اے۔
رحمت — اِس نوں کس طرح پتہ ہو سکدا اے. میریاں گلاں توں انداز لگایا ہونا اے. اچھا بھئی ہُن توں جا...... دفتر دا ہرج ہندا اے۔
شہریار — شکریہ بیگم صاحب — سلام علیکم سر۔
(شہریار جاتا ہے.)
ایلا — تسی مینوں اچھی طرحاں شکریہ تے ادا کرلین دینا سی ریم جی۔
رحمت — (پاس آکر) اینہاں لوکاں نوں زیادہ سر نہیں چڑھائی دا ایلا جی۔
ایلا — اج شامی مَیں مسز ائظلم دے ڈنر تے اہیہ ساڑھی پاکے جاواں گی ریم جی۔
رحمت — لیکن تسی تے کہہ رئے سی کہ تسی اج اوہ ساڑھی پہنوں گے براؤن سلک دی جیہڑی مَیں تہانوں سالگرہ والے دن لیا کے دِتی سی۔
ایلا — اوہ فیر کسی دِن سئی ریم جی — ایدھا رنگ دیکھو ذرا.....
(بتن بتن آواز دیتی ہے)
رحمت — کی گل اے۔
(بتن آتا ہے)
بتن — جی بیگم صاحب۔
ایلا — دیکھ طفیل درزی کول جاتے اوس نوں میرا پیغام دے مینوں اِک گھنٹے دے اندر اندر اپنا گلابی براؤن سلک والا بلاؤز چاہی دا اے. دیکھ ناں جا — ویکھی کی جا رئیا ایں؟
بتن — اچھا جی۔
ایلا — دیکھو ریم جی Feel کردانیوں..... دیکھو نے سئی پلیز۔
(رحمت اللہ بددلی سے ساڑھی پکڑتا ہے. کیمرہ ساڑھی پر آتا ہے.)
(کٹ)

سین۔۴ ــــــــــــ ان ڈور ــــــــــــ دن

(سیکو جی شمیم جی کا ڈرائینگ روم۔ اس وقت شمیم جی چابیوں کا بڑا گچھا لئے ایک دروازے کا لاک کھول رہے ہیں۔)

شمیم ۔ ایس بیڈروم دے اندر کون اے ؟

سیکو ۔ آپا جی اندر نیں ۔

شمیم ۔ تے فیر تہانوں کیوں تکلیف ہورئی اے ۔ رین دیو اندر۔ جدوں چابی مِل جائے گی کھول لینا ۔

سیکو ۔ خدا دے واسطے شمیم جی ۔

شمیم ۔ فیر اپناں ساریاں چابیاں وِچ کوئی ایس لاک دی چابی نہیں اے ۔

سیکو ۔ ایہہ تے میں دی جان دِی آں ۔

شمیم ۔ ایہہ جرمنی دے لاک نیں سیکو جی ۔ کوئی پاکستانی لاک نہیں ہیگے اندروں باہروں دونوں پاسیوں کُھل سکدے نیں اپناں لئی تختہ اتارنا پوے گا سمیت چوگاٹ ۔

سیکو ۔ میں مستری بلوایا اے ۔

شمیم ۔ میں کِسی مستری نوں اپنا لاک خراب نہیں کرن دینا تسی چابی تلاش کرو سیکو جی چابی ۔

سیکو ۔ جدوں میرا گچھا کھُلیا اے تے چابیاں کھلریاں نیں میں اینھے اِی کھڑی سی فیر پتہ نہیں کتھے چابی گم گئی اے ۔

شمیم ۔ کِس طرح کھُلیا سی گچھا ۔

سیکو ۔ میں عائشہ دے گھروں کانی پارٹی توں آئی آں ایتھے پہنچکے میں ارادہ کیتا کہ آپا جی والا دروازہ کھولاں تے رنگ کُھل گیا چابیاں دا ساریاں کھلر گیاں۔ ساریاں مل گئیاں نیں پر ایس کمرے دی چابی نہیں مِلی ۔

شمیم ۔ (منہ دروازے سے لگاکر) آپا جی ...... آپا جی ..... تسی اندر رہو۔ اسی فی الحال تہاڈا کوئی انتظام نہیں کر سکدے مجبوری اے۔ مجبوری۔ تہانوں چابی مِلن تک اندر رہنا پوے گا ۔

شہریار – دوستی دا دعویٰ تے مَیں نہیں کر سکدا سر......
(رحمت اللہ کی طرف دیکھکر)
تسی اِک ایڈ مائیر دا تحفہ قبول کر لیو. مَیں بہت مشکور ہوواں گا اک فین دا حقیر تحفہ
ایلا – (ساڑھی نکالکر) ہائے رحیم جی دیکھو اس دا رنگ ویکھو شہریار صاحب تہانوں کس
طرح پتہ سی کہ گلابی میرا فیورٹ کلر اے۔
رحمت – اِس نوں کس طرح پتہ ہو سکدا اے. میریاں گلاں توں انداز لگایا ہونا اے. اچھا
بھئی ہُن توں جا...... دفتر دا ہرج ہندا اے۔
شہریار – شکریہ بیگم صاحب – سلام علیکم سر۔
(شہریار جاتا ہے.)
ایلا – تسی مینوں اچھی طرحاں شکریہ تے ادا کرلین دیناسی ریم جی۔
رحمت – (پاس آکر) ایناں لوکاں نوں زیادہ سر نہیں چڑھائی دا ایلا جی۔
ایلا – اج شامی مَیں مسز اعظم دے ڈنر تے ایہہ ساڑھی پاکے جاواں گی ریم جی۔
رحمت – لیکن تسی تے کہہ رئے سِی کہ تسی اج اوہ ساڑھی پہنوں گے براؤن سلک دی
جیہڑی مَیں تہانوں سالگرہ والے دن لیا کے دِتی سی۔
ایلا – او، فیر کسی دِن سہی ریم جی – ایدھا رنگ دیکھو ذرا......
(بتن بتن آواز دیتی ہے)
رحمت – کی گل اے۔
(بتن آتا ہے)
بتن – جی بیگم صاحب۔
ایلا – دیکھ طفیل درزی کول جاتے اوس نوں میرا پیغام دے مینوں اِک گھنٹے دے اندر
اندر اپنا گلابی براؤن سلک والا بلاؤز چاہی دا اے. دیکھ ناں جا – ویکھی
کی جارئیا ایں؟
بتن – اچھا جی۔
ایلا – دیکھو ریم جی Feel کردا ہوں...... دیکھو تے سہی پلیز۔
(رحمت اللہ بددلی سے ساڑھی پکڑتا ہے. کیمرہ ساڑھی پر آتا ہے.)
(کٹ)

سیکو ۔ چار گھنٹے ہو گئے نیں شیم جی۔ خدا دے واسطے فیکٹری توں کوئی مستری منگواؤ۔
شیم ۔ میں مستری منگوا کے اپنا لاک خراب نہیں کر سکدا
(دروازے سے منہ لگا کر)
آپا جی صبر کرو۔ صبر کرن والیاں نال خدا خوش ہندا اے۔ ایہہ موقعہ اے تہاڈے کول اوہنوں خوش کرن دا۔
(اس وقت دروازہ کھول کر آپا جی باہر نکلتی ہیں۔)
آپا ۔ لے سکینہ اللہ دی مہربانی نال مینوں چابی لبھ گئی اندروں۔
(جلدی سے سکینہ آپا جی کو جپھی ڈالتی ہے۔)
سیکو ۔ ہائے کس طرح آپا جی...... کس طرح۔
شیم ۔ اے چابی مینوں دیو ۔ کس طرح ملی تہانوں چابی۔
آپا ۔ میں گوڈیاں تے ہتھ دھر کے بوہے اگے بیٹھی ہوئی ساں بھائی جان۔
(فرش پر بیٹھ کر)
میری نظر گئی صوفے تھلے اگے دیکھاں تے کوئی چیز چمکدی ہوئی۔ ملی جھٹی۔
شیم ۔ اُٹھو...... اُٹھو...... ایہہ ڈرامہ کرن دی کوئی لوڑ نہیں۔ اسی دلیسے وی سمجھ سکدے آں چابی دا گچھا چدوں کھلیا اے تے چابی بوہے تھلوں اندر چلی گئی ہوئی اے۔
سیکو ۔ کمال اے
شیم ۔ سیکو جی تسی ایہہ دسو۔ آپا جی نوں تسی کیوں لاک کر گئے۔
آپا ۔ ہاں پچھو بھائی جان پچھو۔
شیم ۔ شٹ اپ آپا جی میں جو چاہاں گا پچھاں گا۔
سیکو ۔ میں کوئی جان بجھ کے تے لاک نہیں سی ناں کیتا سارے بیڈ روم میں لاک کیتے مینوں کی پتہ سی کہ ایہہ اندر نیں گیسٹ روم وچ۔
شیم ۔ تسی گیسٹ روم وچ کی کر رہے سی آپا جی کی کر رہے سی اتھے۔
آپا ۔ میں اتھے چادراں وچھان آئی سی بھائی داؤن آیا سی کہ اوہ راتیں ایتھے آن گے کھانے توں بعد۔

شمیم – کرن بھائی جان۔ کون ؛ کون بھائی جان
سیکو – ہائے بیٹے رحمت اللہ دی گل کر رہے نیں آپا جی۔
شمیم – اوہ تہاڈے بھائی جان نہیں بیگے آپا جی۔ اوہ ساڈا داماد اے۔
آپا – ایویں مونہوں نکل جاندا اے۔
شمیم – تہاڈا کی خیال اے اوہدی کی عمر اے رحمت اللہ دی ؟
آپا – خیر نال تہاڈے جنی ہووے گی۔
شمیم – اچھا تسی چلو آپا پلیز۔ چل کے کھانا کھاؤ۔
آپا – میں اندر بسکٹ کھالئے سی سکینہ توں فکر نہ کر۔
شمیم – مکا دتے مہماناں دے بسکٹ ... کھالئے سارے۔
آپا – مینوں بھک لگی ہوئی سی بھائی جان۔
شمیم – اچھا جاؤ۔

(آپا جاتی ہے)

واپس آؤ۔ چابی کتھے اے۔
آپا – اوہ تے اندر لگی ہوئی اے اندر لاک وچ۔
شمیم – لیاؤ باہر

(اندر جاکے چابی لاتی ہے۔)

آپا – لؤ چابی بش کر کے دل گئی قسمت اچھی ساڈی۔
شمیم – چلو ہن مینوں بسکٹاں دا ڈبہ لیا کے دکھاؤ۔
سیکو – رہن دیو شمیم جی۔
شمیم – نہیں جی دیکھنا پوے گا جاؤ ..... لیاؤ ڈبہ

(آپا اندر جاتی ہے شمیم فوراً دروازہ لاک کرتا ہے)

سیکو – ایہہ کی کر رہے او شمیم جی ......
شمیم – ایہہ میں ڈسپلن کر رہیا آں آپا جی نوں۔ ایہہ ضروری گل اے۔ آپا جی نوں پتہ ہونا چاہی دا اے۔

(دروازے کے اندر سے دستک ہوتی ہے)

آپا - (اندر سے) سکینہ -
سیکو - لیکن قصور کی اے آپا جی دا -
شمیم - بڑے قصور نیں ۔ بڑے ...... اول ایہہ کیوں آئے گیسٹ روم وچ ......
فیر ایناں نے بسکٹ کیوں کھائے ...... فیر ایہہ بھائی جان کیوں کہندے
نیں رحمت اللہ نوں ۔ کیوں - ؟ کیوں کیوں ؟
سیکو - ایہہ تے کوئی قصور نہیں شمیم جی -
شمیم - سب توں وڈا قصور ایہہ ساڈے Poor Relation کیوں ہوئے ؟
تسی جاندے او ایہہ کناں وڈا قصور اے -
سیکو - کدی کدی تہانوں کی ہو جاندا اے شمیم جی -
(دروازے پر دستک)
شمیم - اوہ جی میں جاندا تسی مینوں برا کہندے او -
(دروازے پر جاکر)
ٹھہرو آپا جی رولا نہ پاؤ اسی ضروری گل ڈسکس کر رئے آں ۔ تہانوں کی پتہ
Poor Relation کنی وڈی مصیبت بندا اے - میں تے آپا جی نوں
برداشت کردا آں ۔ لوگ تے اپنے سکے باپ نوں برداشت نہیں کردے
ہرگز ہرگز ہرگز
سیکو - ایہہ چابی دینا شمیم جی -
(شمیم ہاتھ آگے کرتا ہے سیکو چابی اُٹھاتی ہے کیمرہ ہاتھوں پر آتا ہے)

(کٹ)

سین ۵ ۔ ــــــ ان ڈور (رحمت اللہ کا ڈرائینگ روم) ــــــ رات

(اس وقت رحمت اللہ تھری پیس سوٹ پہنکر اور ٹائی لگا کر کمرے میں
بے صبری سے انتظار کر رہا ہے ۔ پھر اوپر سیڑھیوں کی طرف دیکھتا
ہے ۔ کبھی گھڑی دیکھتا ہے اوپر سیڑھیوں سے تنّ اُتر کر رحمت اللہ کے پاس آتا ہے -)

رحمت — بیگم صاحب تیار ہو گئے نیں۔

بتن — ہاں جی پوری پٹن ہو گئی ہیں تیار

رحمت — کی پایا اے بیگم صاحب نے۔

بتن — ساڑھی ہے جی۔

رحمت — کِس رنگ دِی بڈھیا۔

بتن — دیکھو رحمت اللہ مَیں لحاظ کردا آں تیرا۔ اب توں ناویں والا ہو گیا ایں تاں بے شرم کس لئی ہو گیا ایں۔

رحمت — اچھا..... اچھا چھیتی دس کِس رنگ دی ساڑھی اے؟ گلابی کہ براؤن؛ چھیتی دس گلابی کہ براؤن؟

بتن — اوہ تے خبر نہیں کیہڑا رنگ اے کبھی گلابی لگدی اے کدی براؤن۔ بڑی چمکدار اے چوہدری صاحب۔

رحمت — مَیں پچھ ریا آں کیہڑے رنگ دی ساڑھی اے چل دفع ہو جا۔

بتن — دیکھو آداں دربارہ۔

رحمت — جا۔ جا کے بھانڈے مانجھ......

(بتن غور سے دیکھتا ہے پھر جانے لگتا ہے)۔

بتن — رحمت اللہ ویکھ عورتوں کے پیچھے نہ لگیں۔ خطا کھائیں گا سب نوراں ہندیاں نیں نوراں۔

(بتن چلا جاتا ہے۔ رحمت اللہ بے قراری سے چلتا ہے اوپر سے ایلا آتی ہے۔ رحمت پہلے ایلا کو دیکھتا ہے۔ پھر حیران ہوتا ہے پھر اطمینان سے صوفہ پر بیٹھتا ہے۔)

رحمت — شکر اے ایلا جی شکر اے۔

ایلا — کی گل اے رحیم جی۔

رحمت — میرا خیال سی تسی گلابی ساڑھی پاؤ گے۔

ایلا — کیوں؟

رحمت — تسی اوس نوں صبح پسند جو فرمایا سی شام لئی۔

ایلا — اوہ تے میں صبح پسند کیتا سی..... تسی کہندے او تے پا آواں۔
رحمت — تسی بڑا اچھا کیتا ہے اوہ گلابی ساڑھی نہیں پائی۔ نہیں نہیں تسی اوہ ساڑھی
کسی نوں دے دیو بڑا چیپ رنگ اے۔ ایہہ شہریار اپنی ڈریسنگ دی
ٹری کردا اے۔
ایلا — نہیں اوہ ساڑھی تے نہیں اے ریم جی۔
رحمت — فیر وی اسی کی کرنی اے اوہ ساڑھی...... کسے اپنی سہیلی نوں دے دیو
میں Poor Relations دے تحفے پسند نہیں کردا۔
(اس وقت بٹن آتا ہے)
بٹن — چوہدری صاحب اوہ تہانوں اک بندہ ملن آیا اے۔
ایلا — تینوں نہیں پتہ اسی ڈنر تے جارہے آں۔
بٹن — اوہ جی نہیں منسا چوہدری صاحب۔ کہندا اے آپ کا نقصان ہوگا اس سے نہ ملے۔
ایلا — جاؤ مل لو۔ پر جلدی آجانا۔
(بٹن سے)
میرے پلنگ تے اک گلابی ساڑھی پئی ہوئی اے۔ اونوں تہہ کر کے بیگ تے ٹنگ دے۔
(رحمت اللہ یہ بات سن کر ذرا پریشان ہوتا ہے پھر جاتا ہے)

کٹ

سین ۸۰ ——— ان ڈور (رحمت اللہ کے گھر کی سٹڈی) ——— دن

(اس وقت حمایت اللہ، رحمت اللہ کا بیٹا لائبریری میں گھومنے والی کرسی
میں بیٹھا ہے اس کی پشت کیمرے کی طرف ہے)
رحمت — جی فرماؤ ——!
(حمایت کرسی پہ گھوم کر چہرہ رحمت اللہ کی طرف کر کے کھڑا ہوتا ہے
حمایت — السلام علیکم ابا جی۔
رحمت — توں۔ توں کیہڑے حمایت اللہ۔

حمایت ۔ ہن اباجی ایتھے تہاڈے قدماں وچ ......

رحمت ۔ خیر خیر.... تہانوں پتہ کس طرح لگیا میرا ۔

حمایت ۔ ہن اباجی Northern Finance Corporation

دا منیجر آں۔ دس دن ہوئے ایتھے میری بدلی ہوئی اے ۔

رحمت ۔ ہوویں گا بیٹیا ہوویں گا۔ ساہنوں کیہ منیجر دی لوڑ نہیں

حمایت ۔ تہاڈے منیجر نال پرسوں شام ملاقات ہوگئی ۔ اوس توں تہاڈا پتہ چلیا تے میں

حاضر ہویا آں ۔

رحمت ۔ توں ــ ؟ توں حاضر ہویا ایں میرے کول ۔

(ہنسکر)

جان رہے حمایت اللہ جان دے .... کوئی کسی کول بغیر ضرورت دے حاضر

نہیں ہندا۔ حاضری دی وجہ ہندی اے ضرور کوئی ۔

حمایت ۔ چھوٹا جیہا اک کم وی سی اباجی ۔ بالکل چھوٹا جیہا تہاڈی پوزیشن دے آدمی لئی تے

کوئی گل ای نہیں ۔

رحمت ۔ ہن ٹھیک گل کیتی اے ناں ۔ پہلے تے ایویں دیباچے ای لوی رہیا سی ۔ کی

چاہی دا اے ؟

حمایت ۔ میں امپورٹ ایکسپورٹ دا کم شروع کیتا اے اباجی ۔ اک لکھ دا آڈر ملیا اے

مینوں شارجہ توں ۔ باتھ ٹاولز دا ...... ڈیڑھ لکھ دیاں Belt

بھیجنیاں نیں۔ تہاڈا شہر یار جاندا اے مینوں اچھی طرح ۔

رحمت ۔ فیر میں کی کراں ؟ مینوں غرض ؟

حمایت ۔ تسی مینوں کجھ روپیہ دے سکدے او اباجی ۔

رحمت ۔ روپیہ ؟ تینوں ؟ کیوں ؟

حمایت ۔ قرض ۔ ادھار ۔

رحمت ۔ کتناں ؟

حمایت ۔ لکھ دو لکھ۔ جتناں تسی افورڈ کر سکو۔ جناں تسی آسانی نال دے

سکو ۔۔

رحمت ۔ توں بھل گیا ایں حمایت اللہ کہ میں کون ایں۔ توں تے تیری ماں میری غریبی توں نس کے پنڈ چلے گئے سی..... تہانوں اوتھے سوکھی روٹی ملدی سی تاں تیرے نانکیاں وچ۔

حمایت ۔ اودوں میں چھوٹا سی ابا جی۔

رحمت ۔ توں بی اے کیتا۔ فیر وی توں چھوٹا رہیا حمایت اللہ فیر توں نوکر ہویا گھر بار والا ہویا۔ میں تینوں خط لکھے۔ بلایا۔ پر توں چھوٹا سی جو کسی طرح نہیں آ سکدا سی۔ اک رکشہ ڈرائیور نوں ملن چھوٹیاں دی ذمہ داری تھوڑی ہندی اے

حمایت ۔ میں تہاڈا بیٹا آں ابا جی۔ تہاڈا لہو آں تہاڈا بازو آں۔

رحمت ۔ بے وقوف آدمی ۔ کدی کسے امیر آدمی دا کوئی غریب رشتہ دار ہویا اے۔ یا ہو سکدا اے۔ ایہہ گل کسے نوں وارا کھاندی اے کسے صاحب حیثیت نوں۔

حمایت ۔ میں اینا غریب وی نہیں ابا جی میں مینیجر آں

Northern Finance Corporation

رحمت ۔ ہوئیں گا۔ ہوئیں گا۔ ضرور ہوئیں گا۔

(باہر کا دروازہ کھول کر)

ایہہ رستہ باہر نوں جاندا اے حمایت اللہ۔۔۔ میرا کوئی بیٹا نہیں....... جا شاباش۔

حمایت ۔ ابا جی.....

رحمت ۔ میں پرانیاں گلاں نہیں کرنا چاہندا..... پرانیاں گلاں مینوں دکھ دیندیاں نیں میں اوہ وقت بھلا دتا اے بیٹا حمایت اللہ جا شاباش۔

حمایت ۔ ابا جی تسی اپنے بیٹے نوں بھلا رہے او اک عورت دے واسطے۔

رحمت ۔ او جا بابا۔ فلمی ڈائیلاگ نہ بولی جا...... میں کسی عورت واسطے تینوں نہیں چھڈ ریا۔ عورت کی چیز اے وچاری۔ میرا وجود کسے Poor relation دا متحمل نہیں ہو سکدا ۔ میں تیرے جہیاں رشتہ داریاں برداشت نہیں کر سکدا۔

حمایت ۔ خدا حافظ ابا جی۔

رحمت ۔ خدا حافظ حمایت اللہ صاحب۔

(رحمایت اللہ جاتا ہے۔ اندر والے دروازے پر دستک ہوتی ہے۔)

رحمت ۔ کم ان ۔

ایلا ۔ (اندر آ کر) کونسی ریم جی ۔

رحمت ۔ کوئی نہیں کوئی نہیں۔ اینویں لوک ڈونیشن لین آجاندے ایں۔ چندہ منگ رہیا سی اک یتیم ۔

ایلا ۔ لیکن سی کون ؟

رحمت ۔ A man of no importance

A man of absolutely no importance

اک گداگر..... منگتا..... چھڈو تسیں۔ چھڈ دفع کرو۔ نوامپارٹنس۔ نوامپارٹنس

(چہرے پر ہاتھ پھیرتا ہے۔)

(کٹ)

۴۵

کردار

جمال دین ـــــ بیگم توکلی کا ڈرائیور

رحمت اللہ ـــــ امیر آدمی۔ پرانا رکشا ڈرائیور

ایلا ـــــ رحمت اللہ کی بیگم۔

ڈیزی ـــــ ایلا کی سہیلی

پرویز ـــــ ویلفیئر آفسر

شہریار ـــــ رحمت کے بزنس کا منیجر

صادق ـــــ محلّے کا معتبر

طفیل ـــــ دوآبیا۔ رفوگر

بتن ـــــ رحمت اللہ کا خانساماں

چاچا غلام رسول ـــــ عمر چالیس برس۔

سین ۱

ان ڈور ——————————— دن

(اس وقت پرویز رشید مزدوروں کے مجمع میں بیٹھا ہے پانچ چھ مزدور فرش پر بیٹھے ہیں جمال دین تخت پوش پر بیٹھا ہے ہارمونیم اس کے پاس ہے۔ چاچا غلام رسول اٹھ کر بھنگڑا ڈالتا ہے ایک بھرائی قسم کا مزدور ڈھول بجا رہا ہے۔ ٹیلیپ ختم ہونے کے بعد ناچتے غلام رسول کے قد ادکھائے جاتے ہیں پھر آہستہ آہستہ کیمرہ ٹریک بیک کرتا ہے اور سارے منظر کو رجسٹر کراتا ہے۔ کچھ دیر تک ناچ جاری رہتا ہے پھر پرویز جو کرسی پر بیٹھا ہے ہاتھ کے اشارے سے بند کراتا ہے)

پرویز — ایہہ آئٹیم تے ٹھیک ہوگیا اے لیکن اس تے اگے بھئی معاف کرنا غلام رسول صاحب کجھ ڈھلا ای کم اے۔

غلام رسول — نہیں صاحب جی تسی پروا نہ کرو اسیں راتیں وی پریکٹس کر دے آں۔

پرویز — کمشنر صاحب نے فنکشن تے آؤنا اے توکلی صاحب نے مینوں نوٹس دے رکھیا اے۔ جے تسی ساریاں میرا ساتھ نہ دتا تے اوہناں نے مینوں کڈھ دینا اے۔

جمال — کیہدی جرأت اے۔ تہانوں کڈھن دی۔

مزدور — اسیں سٹرائک کرداں گے۔

پرویز — نہیں بھئی نہیں رب نہ کرے تسی میری خاطر سٹرائیک کرو۔

جمال — جگنی پریکٹس کریئے جی؟

پرویز — اک منٹ۔ اچھا غلام رسول توں سپاسنامہ پڑھنا اے، تیار اے تیرا سپاسنامہ؟

غلام — جمال دین لکھوا کے لیایا اے کیتوں۔

پرویز — توں کتھوں لکھوایا اے جمال دین۔

جمال — پروفیسر صاحب کولوں لکھوایا سی میں۔

پرویز — ذرا پڑھو تے بزرگو؟

غلام — بخدمت جناب کمشنر بہادر صاحب ۔

(غلام رسول اٹھکر سپاسنامہ پڑھتے ہوئے ۔)

پرویز — ایہہ بہادر کٹ دیو۔ ہُن ایتھے کوئی انگریز نہیں رہندا۔ اوہناں دا خیال سی کہ ہر انگریز بہادر ہُندا اے ۔ پڑھو۔

غلام — جناب والا۔ توکلی صاحب دی فیکٹری دے تمام مزدور شکرگزار نے کہ تسی ایتھے آکے ساڈا کلچرل شو ویکھیا تے ساڈی حوصلہ افزائی کیتی۔ سانوں ایس فیکٹری وچ میڈیکل ملدا اے ۔ گھر دا کرایہ نہیں پتا جاندا ہر سال انکریمنٹ ملدی اے۔ سائیکل الاؤنس دی مقرر ہیگا...... تے مہنگائی الاؤنس وی ملدا اے ۔

پرویز — ایہہ ساریاں گلاں دی کی لوڑسی باباجی جدوں ایہہ سچیاں نہیں ۔

غلام — میں تہاڈی خاطر لکھوائیاں سن صاحب جی ۔

پرویز — (کاغذ اس سے لیتے ہوئے) ایہہ تقریر ذرا مینوں دینا میں راتیں ایہنوں ویکھ لواں ۔

غلام — بیٹا...... سانوں ایتھے کجھ نہ ملے۔ کجھ نہ ملدا رہوے جدتیکر توں سانوں ملیا ہویا ایں سانوں سارے الاؤنس ملدے نے اللہ دے فضل نال ۔

جمال — پرویز صاحب میں ایلا بی بی نوں کوٹھی توں لے کے ذرا گھر پہنچانا اے ۔

پرویز — تے توں جا فیر ۔

جمال — نہیں جی میں ایہناں نوں اک ریہرسل کرا کے جاواں گا ۔

غلام — تیری مہربانی اے ساڑں رستے پا جانا ایں ۔

جمال — تہاڈی مہربانی اے کہ تسی اپنے رونق میلے وچ مینوں شامل لیندے او ورنہ میرا تے کوئی گھر اے نہ گھاٹ ۔

پرویز — نوٹس دا کی بنیا ۔

جمال — بس تھوڑا وقت باقی رہ گیا۔ فیر اللہ نے چاہیا تے میں پنڈی چلا جاواں گا باؤجی ۔

پرویز — نہ بھئی تینوں اسیں نہیں جان دینا ۔

غلام — ایتھے رہنا پئے گا ساڈے کول۔ توں سانوں بڈھیاں نوں چھڈ کے نہیں جا سکدا ۔ اسیں تیریاں لتاں باہنواں بھن دیاں گے ۔

(غلام رسُول پاس جاکر پیار سے اُس کے کندھے پر ہاتھ رکھتا ہے)۔

غلام — کاکانوں میری گل دا گُسّہ تے نہئیں کیتا کتے ۔

جمال — اینویں جی، کمال اے گُسّہ کِس گل دا ۔

غلام — ساڈی عمر دے بندے نال کِسے دا سچا رشتہ نہئیں ہُندا پیار دا اسی رولا پا کے رعب جماکے بدو بدی وڈے رہندے آں لوکاں دے دلاں وچ دھکا ہندا اے پُتر ساڈے جہیاں سوالیاں دا ۔

پرونیر — ساڈے بُندیاں بابا جی تسی یاری ہور تھاں لا رہئے او۔

غلام — جیوندے رہئو وسدے رہئو۔ جوانیاں ہنڈاوئے۔ اینا ماناں دی کشتی تے پار اُتر جانا اے غلام رسُول تے سچی سرکار وچ ایہو سوغات لے کے جانا اے .... غلام رسُول نے پیار دے پھلاں دی چنگیر ۔

جمال — ریڈی ۔ سارے وی تیار رہنا ۔

(ہارمونیم بجاتا ہے۔ سب مل کر گُجنی گاتے ۔ بابا غلام رسُول کے چہرے پر کیمرہ آتا ہے وہ جیسے کہیں بہت دُور دیکھ رہا ہے۔)

(کٹ)

سین ۲ ——— آؤٹ ڈور ——————— دن

(کوٹھی کے لان میں —— ایلا اِس وقت جینز پہنے ہوئے ہے اُس کے ہاتھ میں ایک بال ہے وہ گیند پھینکتی ہے ایک سفید پوڈل کُتا بھاگ کر گیند پکڑنے جاتا ہے۔ اِس کھیل میں جمال دین مدد کرنے والے ملازم کی طرح بھاگ بھاگ کر بیگم صاحب کی مدد کر رہا ہے ۔ ایلا جمال دین اور کُتے کو بھگا رہی ہے خود وہ بیگماتی انداز میں کھڑی اپنے بالوں میں برش پھیرتی رہتی ہے ۔)

(کٹ)

سین ۳ ـــــــ ان ڈور ـــــــ صبح کا وقت

(رحمت اللہ کا دفتر ـــ رحمت اللہ اپنے دفتر میں عقب میں سٹریلیا نظر آتا ہے۔ رحمت اللہ کے پاس اس وقت "چپ چپ کھڑے ہو" کی مصنفہ موجود ہے۔)

مصنفہ ـ مَیں سوچیا خود ہی چل کے دریافت کرلواں سچوائیشن کی اے۔

رحمت ـ ایس ویلے جی سچوائیشن ایہہ ہیگی کہ کتابت مکمل ہو گئی اے۔ مارکیٹ وچ کاغذ اجے نہیں آیا۔

مصنفہ ـ تسی تے مینوں فون تے کہیا سی کہ کاغذ بہت ہے تہاڈے کول سٹاک وچ۔

رحمت ـ اوہ مینوں غلطی لگی سی بیگم صاحب۔ گل فقط اینی اے کہ میرا کاروبار پھیلیا اے کتاباں ول تے مَیں ہُن توجہ ای نہیں دے سکدا۔

مصنفہ ـ میری کتاب تے توجہ دینی پئے گی چوہدری صاحب۔

رحمت ـ دے رہیا آں دے رہیا آں۔ تسی فکر نہ کرو۔

مصنفہ ـ ایہہ تہاڈا آفس کس نے ڈیزائن کیتا اے چوہدری صاحب

رحمت ـ مولوز وریانے او بلغاریہ دا زبردست آرکیٹکٹ اے۔ گلبرگ دیاں ادھیاں کوٹھیاں اوس نے تعمیر کیتیاں سن

مصنفہ ـ بڑا بے ہودہ اے۔ ایتھے Privacy دا ذرا خیال نہیں سنداسب کجھ نظر آوندا اے۔

رحمت ـ ہُنے لوجی۔ بٹن۔ اِک سیکنڈ وچ Privacy (وہ ٹھکر اس شیشے کے سامنے پردہ کرتا ہے جس سے شہر یار نظر آتا ہے فون کی گھنٹی بجتی ہے۔)

مصنفہ ـ مَیں تے سارادن اپنے بچیاں نال تہاڈیاں گلاں کردی رہندی آں۔

رحمت ـ ہیلو ـ ہیلو ـ اِک تے شہر دا ہر رانگ نمبر میرے نال بلدا اے (پریشہ خطی ہوکر) تسی ساڈوں کدی اپنے گھر انوائیٹ ای نہیں کردے بیگم صاحب۔

مصنفہ ـ آؤ چوہدری صاحب جدوں دل کردا اے آؤ (پرس کھول کر) مینوں پتہ اے ناں تہانوں کنے پسند نے چوکلیٹ کدی نہیں مَیں بھل دی۔ ایہہ مَیں تہاڈے لئی چوکلیٹ لیائی سی۔ باداماں والا۔

رحمت ۔ شکریہ (چوکلیٹ پکڑتا ہے اس وقت جب دونوں ایک دوسرے کو چوکلیٹ پکڑانے میں مصروف ہیں اور ایک دوسرے پر نظروں کی ٹکٹکی بندھی ہے انٹرکوم پر شہریار کی آواز آتی ہے۔)

شہریار ۔ (آواز) سرجی مس بلقیس زیدی آئے نے تہانوں ملن

رحمت ۔ (جلدی نال) کون کون ؟

شہریار ۔ مس بلقیس زیدی ۔ ڈیزی صاحبہ ۔ ایتھے میرے کول کھڑے نے ایس ویلے ۔

(کٹ)

سین ۴ ــــــ ان ڈور (شہریار والا حصہ) ــــــ وہی وقت

(اس وقت ڈیزی بہت آہستہ شہریار سے باتیں کر رہی ہے)

ڈیزی ۔ اچھا تسی منیجر او ؟

شہریار ۔ جی ! منیجر دی آں تے کجھ حصہ وی رکھیا ہویا اے چوہدری صاحب نے اپنی مہربانی نال ۔

ڈیزی ۔ اچھا ساڈا خانساماں جانا چاہندا اے دو دنی اوہدے لئی کجھ بندوبست ہو سکدا اے ۔

شہریار ۔ تسی بھیج دینا جی میرے کول اک ڈچ فیملی نے خانساماں منگیا ہویا اے ساڈے کولوں

ڈیزی ۔ کی ناں دسیا تسی اپنا ۔

شہریار ۔ شہریار ــ شہریار جی ۔

(کٹ)

سین ۵ ۔ ــــــ ان ڈور ــــــ وہی وقت

(رحمت اللہ کا دفتر یکدم جیسے رحمت اللہ کو مصیبت پڑ گئی ہے)

رحمت ۔ تسی ایس ویلے جاؤ بیگم صاحب ۔ میرے اک کلائنٹ آئے ہوئے نے ۔

مصنفہ ۔ لیکن چوہدری صاحب ۔ میں نے اپنی بھین نوں کہہ دتا اے کہ کالج توں بعد مینوں ایتھوں (PICK) کر لوے ۔

رحمت ـ تہانوں شہریار پہنچا دیوے گا۔ ایہدی تسی فکر نہ کرو
(مصنفہ جانے لگتی ہے)۔
مصنفہ ـ اچھا جی خدا حافظ۔
رحمت ـ خدا حافظ۔ ایدروں جاؤ جی ایدروں۔
مصنفہ ـ باتھ روم وچوں۔
رحمت ـ باتھ روم وچوں اک دروازہ گیزرز دے نال ای اے اوہنوں کھول کے باہر چلے
جانا۔ شہریار تہانوں پہنچا دیوے گا۔
مصنفہ ـ خدا حافظ چوہدری صاحب۔
رحمت ـ خدا حافظ خدا حافظ۔ لنگھ وی بیگم صاحب۔
(مصنفہ جاتی ہے رحمت اللہ غسل خانے کا دروازہ بند کر کے پردہ ٹھیک
کرتا ہے اس وقت ڈیزی داخل ہوتی ہے۔ رحمت اللہ نے اُسے دیکھ
لیا ہے لیکن تجاہلِ عارفانہ سے کام لیتے ہوئے انٹرکوم پر بولتا ہے۔)
رحمت ـ کی گل اے شہریار۔ توں ڈیزی صاحبہ نوں کیوں روک رکھیا اے۔ تینوں کدوں
عقل آؤنی اے۔ کدوں توں سکھنا اے دفتری کم۔ تینوں لکھ واری کہیا اے
اوہناں نال وی آئی پی ٹریٹمنٹ کریا کر۔
ڈیزی ـ مینوں کون روک سکدا اے؟
رحمت ـ آؤ آؤ۔ اے مینجر قسم دے لوکاں دی عادت ہندی اے۔ ہر کم وچ ٹنگ
اڑانا۔ ہر معاملے وچ دخل دینا۔ بیٹھو ــــ
ڈیزی ـ کجھ سردی ہو چلی اے۔ ہے نا؟
رحمت ـ (جوش نال) مینوں کہن لگا مس بلقیس زیدی آئی ہیں۔ میری جانے بلا بلقیس زیدی
کون اے۔ میں کدی عورتاں نال ڈیلنگ نہیں کیتی۔
ڈیزی ـ اپنی وائف توں ڈر دے او۔ ہے نا؟
رحمت ـ ناں جی ــ ایہہ بڑی کھلے دل دی اے اوہدی پرورش ایس حساب نال
ہوئی اے او ایسیاں گلاں دا غصہ نہیں کردی۔
ڈیزی ـ فیر تسی لیڈیز نال ڈیلنگ کیوں نہیں کردے؟

رحمت — دیکھو ڈیزی صاحب، کدی کدی قسمت نال کوئی ہم خیال ..... کوئی ہمدرد .....
کوئی اپنی طرز دی خاتون مل جاندی اے باقی اپنی جان نوں مصیبت منزد رہائی اے
ڈیزی — تہانوں ملی اے کوئی ہم خیال۔
رحمت — (مسکرا کر ذو معنی طریق سے) لگدا تے ہے .....
ڈیزی — کلے کلے چوکلیٹ کھا رہے سی چوہدری صاحب۔
رحمت — نہیں جی ہیں تے دراز وچ کئی ہور رکھے ہوئے نیں تہاڈے لئی۔
(دراز کھول کر چار پانچ چوکلیٹ نکال کر سامنے رکھتا ہے دونوں ایک
چوکلیٹ اپنے اپنے ہاتھ میں لئے ٹکٹکی باندھے ایک دوسرے کو دیکھ
رہے ہیں کہ کھانستے ہوئے شہریار داخل ہوتا ہے)
شہریار — ایہہ کجھ Payments وچ Discrepancy ہو گئی اے سر جی....
رحمت — (یکدم لجاجت سے) ایہہ لے۔ توں وی لے چوکلیٹ شہریار چوکلیٹ لے کر شکریہ
کہتا ہے) خاص نہیں چوکلیٹ بادام نیں ایناں وچ۔
شہریار — سر ایہہ تسی اوور پے منٹ کرتی اے پانچ سو دی!
رحمت — کس طرحاں (یکدم ڈیزی کی طرف دیکھ کر) اچھا اچھا ٹھیکدار نوں۔
شہریار — جی سر۔
رحمت — نہیں بھئی اوہدی بیٹی دی شادی اے ایہہ میں اوس نوں دینا مناسب سمجھیا اے آخر
ایہہ دی ضروری اے اوس نے بڑا کم کیتا اے آفس لئی۔
شہریار — بہت اچھا سر جی — ایتھے سائن کر دیو چیکز تے۔
(رحمت اللہ چیک بک لیتا ہے اور پچھلے چیکو ورق گردانی کر کے دیکھتا ہے)
رحمت — ایہہ دو ہزار دا چیک! ایہہ سلف دا چیک اے میں تے ایہہ رقم نہیں
استعمال کیتی؟
شہریار — ایہہ دو ہزار روپے اوہ نیں جیہڑے تسی نفیر محمد نوں دلوائے سن بیروت
جان توں پہلا۔
رحمت — کیہڑا فقیر محمد —؟
شہریار — جیہڑا باؤ علم دین دے بیچ Batch وچ گیا سی ٹیرا چیا۔

رحمت ۔ میں اونوں دو ہزار دتے سن ؟ کمال اے ایہہ کس طراں ہو سکدا اے ؟

شہریار ۔ پہلے تسیں دریا دل ہو جاندے او چوہدری صاحب تیر تہانوں یاد نہیں رہندا۔ اوہدی بیوہ ماں نال تسیں اوہدے اوتے ترس کیتا سی ۔۔۔۔ تہانوں یاد اے اوہ تہانوں ایہہ رقم موڑے گا ۔ !

رحمت ۔ کس طرح ۔ اوہدا تے اوتھے کوئی انتظام نہیں اوہ کس طرح موڑ سکدا اے ؟

شہریار ۔ (ہلکی جیہی آنکھ چوہدری کو مار کر) تسیں اوہنوں نوکری نہیں دلائی بیروت وچ ؟ لاڈر اینڈ لاڈر وچ !

رحمت ۔ اچھا اچھا (بالکل یاد نہیں آیا۔ فقط عزت بچانے کی خاطر۔)

شہریار ۔ جی Payment لئی بندے بیٹھے ہوئے نیں باہر۔

رحمت ۔ تے ایہہ پنج ہزار ! ۔ ایہہ چیک ایہہ کدوں لیا سی ۔

شہریار ۔ لائنس اویں تے نہیں مل جانا سر جی ۔

رحمت ۔ اچھا اوتھے دینا اے ۔ لے کھی توں جانیں تے تیرا کم توں ذرا پڑھیا لکھیا لوں تاایں (سائن کرتا ہے) سانوں تے اویں چکر دے دیندا ایں ۔

شہریار ۔ ٹھیک یو سر ۔

رحمت ۔ ناں ہن کوئی بندا اندر نہ بھیجیں ۔ میں تھک گیا آں سویر توں Visitors نوں مل مل کے ۔

شہریار ۔ اچھا جی ۔

(جاتا ہے)

ڈیزی ۔ (جو اس عرصہ میں بیٹھی اپنے ناخن نائیل کر رہی تھی) میں سوچدی آں تہاڈی زندگی کنی مشکل اے اک لمحے دا آرام نہیں ملدا تہانوں ! میں تہاڈی تھاں ہواں تے سب کچھ چھڈ کے ہیپی (Happy) ہو جاواں ۔

رحمت ۔ (یکدم خود ترسی کا شکار ہو جاتا ہے) تہاڈے سوائے کس نوں ایہہ احساس اے ۔ کون سمجھ سکدا اے میریاں مشکلاں نوں ۔

ڈیزی ۔ تہاڈا جی نہیں کردا سب کچھ چھڈ چھڈا کے کسی گاؤں وچ چھوٹا جیہا گھر بنا لوے بندا ۔ نہ ٹیلی فون ہووے نہ اینہاں کاراں ہورن نہ اینہاں وڈا آفس

ہووے...... بس سکون ہووے...... آرام ہووے۔

رحمت - اور اک اچھا جیا ساتھ ہووے۔

ڈیزی - ایہ کیہ جیا ہے نا؟ - رتو ایہا جیا ناں؟

رحمت - (چند لمحے چپ رہتا ہے اور پھر جیب سے رومال نکال کر اپنی آنکھیں پونچھتا ہے) بچپن توں مینوں احساس محرومی بہت رئی اے سب کچھ ہندا سی گھر وچ ...... لیڈی عنایت اللہ - میری والدہ میری نرسری وچ ہر طرح دے کھلونے رکھدے سن لیکن زیادہ امیر ماں باپ دا - اکلوتا بیٹا بہت بدنصیب ہندا اے

ڈیزی - (میز پر ذرا سا آگے کو جھک کر) تسی رو رئے ہو چوہدری صاحب۔

رحمت - (اس کی بات پر توجہ نہ دیتے ہوئے) مینوں کسے نال کھیلن دی اجازت نہیں سی ڈیزی صاحبہ..... بس میں تے میرے کھلونے..... کوئی سا Standard دا ساری لین وچ نہیں سی...... بس میں کھڑکی وچ بیٹھے رہنا پرندیاں نوں ویکھنا ..... کٹھے کٹھے دو دو چار چار..... (آنکھیں پونچھتے ہوئے) تسی کس طرح سمجھ سکدے او ڈیزی صاحبہ امیر بچہ کناں محروم ہندا اے۔ کناں کلا ہندا اے

اوہ........ اوہ.....

(میز پر بازو رکھ کر سر اوپر رکھتا ہے)

ڈیزی - (رحمت اللہ کے بازو پر ہاتھ رکھ کر) ایہہ کمی کس طرح پوری ہو سکدی اے رحمت اللہ صاحب -

رحمت - (یکدم سر اٹھا کر) مینوں ایتھے کچھ ملے نہ ملے؛ کچھ نہ ملدا رہے۔ جد تیکر مینوں تسی ملدے رہوگے مینوں کوئی محرومی یاد نہیں رہ سکدی؛ ڈیزی صاحبہ ..... جد تیکر کوئی اپنا خیال اپنی فریکوئنسی دا بندا مل جاندا اے ساریاں محرومیاں دا احساس جاندا رہندا اے۔

(ڈیزی کے کندھے پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

(کٹ)

سین-۶ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ دن

(طفیل درزی اپنے کمرے میں جھاڑو پھیر رہا ہے ساتھ ساتھ گا رہا ہے:)

طفیل ـ توبہ توبہ کنک دے منڈے ہیں پکانی آں بیچ پکانی آں گئی جاناں ـ
وے تیرے نیں ویکھ کے بھکی جاناں ـ

(بتن تخت پوش پر بیٹھ کر سبزی بنا رہا ہے)

بتن ـ گائی جا...... گائی جا ـ اک منٹ نوں ناں بھلیں اس چندری لومڑی کے منہ والی آمنہ نوں ـ

طفیل ـ ہیں ہیں ـ میں تاں گون گڈن ڈیا آں ـ میں کدھ آمنہ نوں یاد کردا آں ہن!
اوداں کہیں نوں ناں کی کہینا آمنہ دی بی سن دی ہندی سی میتھوں آہ گون ـ
توبہ توبہ کنک دے منڈے ہیں پکانی آں.... بیچ پکاں آں......

(دروازے پر دستک ہوتی ہے)

بتن ـ ڈاکیہ ہوناں اے ـ خط کا جواب آیا ہوناں اے نورن تے ـ

طفیل ـ ڈاکیا کد آندا اے ایتھے (دستک) آجاؤ...... آجاؤ لنگھ آؤ کھلو کاہنوں رئے آ بوہے دے باہر ـ

(غلام رسول مزدور اور چوہدری صادق آتے ہیں ـ)

طفیل } آتاں چوہدری صاحب آسلام علیکم چوہدری صادق صاحب
بتن } سلام علیکم جی ـ

غلام رسول } سلام علیکم (یہ سلام قریباً سب اکٹھی ادا کریں)
صادق } وعلیکم اسلام

غلام ـ ایہہ جی تہاڈے مہمان فیکٹری ۲ ئے سن جہاں دین نال. جہاں دین اج دیا نہیں اوس تے مینوں بھیجیا اے راہ دسن نوں ـ

طفیل ـ ساڈے چوہدری صادق صاحب ہین دے تاں آؤ بیٹھو جی بیٹھو ـ

(چوہدری پھیل کر تخت پوش پہ بیٹھتا ہے غلام رسول دروازے کے پاس فرش پر کھڑے زانوؤں کے گرد دونوں بازو حمائل کر کے بیٹھتا ہے) ـ

بتن — اوہ جی تسی کتھے بیٹھ گئے ہو اوتھے دہلیز کول۔
غلام — کوئی گل نہیں جی ایتھے کی۔ تے اوتھے کی سب رب دیاں تھاواں نیں۔
طفیل — نہ جی۔ ایتھے آؤ۔ ایتھے چوہدری صاحب کول تخت پوش تے۔
صادق — اصرار نہ کرو طفیل — بڈھا آدمی اے۔ دمے دا مریض اے اوہ ہوا وچ بہنا
چاہندا اے، بیٹھا رہ بھئی اوتھے۔
بتن — پر چوہدری صاحب بُرا لگدا اے۔ تسی فرش تے بہہ گئے او۔
غلام — کوئی گل نہیں سرکار کوئی گل نہیں بس دناں دی گل اے فرش تھلے لتھ جاواں گے
ایتھے تہاڈے قدموں وچ ای ٹھیک آں۔
صادق — ساہنوں بابو علم دین دا پتہ درکار سی......
بتن — اجے تے ان کا کوئی خط نہیں آیا جد آوے گا میں خود پہنچا دواں گا اُن کا ایڈریس۔
صادق — اچھا اجے خط نہیں آیا۔
(اب غلام رسول گھٹنوں پر سر رکھ کر آنکھیں موند کر درود پڑھنے میں مشغول
رہتا ہے کیمرہ جب کبھی کٹ کر کے اسے دکھاتا ہے وہ بڑے جذبے
کے ساتھ پڑھنے میں مصروف نظر آتا ہے اور ان تینوں کی باتوں میں حصّہ
نہیں لیتا)
صادق — ساہنوں اک فریج درکار سی۔ بابو ہوراں نوں خط لکھ کے منگانا سی۔
بتن — ہاں چوہدری صاحب فریج نہ ہووے تاں بڑی تکلیف ہندی اے آٹے نوں خمیر
لگ جاندا اے۔ دودھ پھٹ جاندا اے۔
صادق — ساڈا فریج جدوں دا خراب ہویا اے ساہنوں بڑی تکلیف اے اسی ایتھوں
خریدنا نہیں چاہندے ساہنوں دراصل اعتبار نہیں اینہاں پاکستانیاں
بیوپاریاں دا۔
(آنکھ کھول کر غلام رسول صادق کی طرف دیکھتا ہے۔ پھر آنکھیں بند
کر لیتا ہے)
طفیل — تاں ہُن کی کرنا فریج ہن تے اگے پالے آ گئے آ۔ نہ برف دی لوڑ پینی اے نہ
آٹے نوں خمیر لگنا اے نہ گوشت خراب ہونا اے بھانویں دو دن پیا رکھ چھڈو

سبک لا کے ۔

صادق ۔ تہانوں تاں فرق نہیں پینا طفیل درزی پر ساہنوں پینا اے ۔

بتن ۔ بالکل ٹھیک .... آپ دا گذارہ نہیں ہو سکدا بالکل ۔

صادق ۔ ساڈی اک عادت اے ۔ ساہنوں کسے چیز دی لوڑ ہووے تے فیر اسی رہ نہیں سکدے جدتیکر اوہ حاصل نہ ہو جاوے ہن ساڈے دماغ وچ فریج دی طلب اے اسی سارا دن ایدھے متعلق ای سوچدے رہندے آں دراصل بن خلیفہ دنیاوی طلب سچی ہووے تے مولا دی طلب وی سچی ہندی اے ۔

بتن ۔ (احمق پن سے) ہاں جی ہاں ۔ ایہہ بات ٹھیک اے ۔

طفیل ۔ اوہ کداں چوہدری صاحب اجے تاں اگلے دن جمعے دے خطبے بچ مولبی صاحب کہہ رہے سن دنیا دی طلب راہ لبھن ای نہیں دیندی مولا دا ۔

چوہدری ۔ تسی سمجھے نہیں ہونے ۔ اوہناں نے کجھ ہور کہیا ہونا اے ساہنوں ویکھ لو ۔ اسی تہاڈے سامنے آں مثال آں ۔

غلام ۔ بھائی طفیل جی ۔ چھوٹا منہ تے وڈی گل اے آدمی توں نہ ہون دے مقام تے صبر کرنا چاہیدا اے تے ہون دے مقام تے شکر کرنا چاہیدا تاں اوہ حق تعالٰی دی نعمتاں نال پورا اتر سکدا اے ۔

طفیل ۔ کی مطلب ہون دا مقام ۔ نہ ہون دا مقام ہا کی ہندا اے بزرگو ۔

غلام ۔ جدوں کجھ نہ لبھے ۔ دل دی خواہش پوری نہ ہووے ..... من پسند کم نہ بنے نہ ہون دا مقام ہندا اے تے بندا صبر کرے ایہو حکم اے جدوں کجھ لبھ جاوے کوئی من چاہی چیز تے شکر کرے ۔

چوہدری ۔ (آہستہ) ایہہ چٹا ان پڑھ مزدور اے ایدھیاں گلاں تے نہ جانا ۔ تھوڑا تھوڑا پاگل وی لگدا اے ۔

بتن ۔ ہاں جی ایوں کی پتہ ہونا اے وچارے ساڈے جیسے نوں

چوہدری ۔ بڈھے آدمی جس گل دا پتہ نہ ہووے اوہدے متعلق زبان نہیں کھولی دی ...... ایدرروں اودروں سن سنا کے گل نہیں چلا دئی دی اگے ..... ایس طرحاں نقصان ہندا اے لوکاں دا ۔ ایدھا حکم نہیں ہیگا ۔

غلام — ٹھیک اے جی۔
چوہدری — اچھا چوہدری رحمت اللہ نوں تاں پتہ ہونا اے باڈی دے ایڈریس دا۔
طفیل — پتہ کرلئو شئیت اوہناں نوں کھبر ہوئی اے کیوں خلیفہ۔
بتن — منیجر صاحب نوں پتہ ہونا اے۔
غلام — میں چلاں چوہدری جی۔
چوہدری — فیکٹری وچ تے چھٹی اے اب تینوں کاہدی کاہلی اے بھئی۔
غلام — میں کہیا ایتھوں تے تسی اپنے گھرای چلے جاؤ گے ناں۔
چوہدری — تے بھئی باہر نکل کے کوئی رکشہ ٹیکسی پھڑکے دینی ہووے گی چنگا توں جمال دین دا لحاظ بھگتان ڈیہا ایں؟
غلام — چنگا جی میں بیٹھا آں۔ تسی مل آؤ منیجر صاحب نوں۔
بتن — چلو چوہدری صاحب میں آپ کو ملا لیاواں۔
(چوہدری اور بتن جاتے ہیں۔ طفیل درزی آہستہ آہستہ چل کر غلام رسول کے پاس پہنچتا ہے اور اُسے بازو سے پکڑ کر اٹھاتا ہے اور تخت پوش پر بٹھاتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۷ ——— ان ڈور (رحمت اللہ کا دفتر) ——— کچھ دیر بعد

(اس وقت ایلا رحمت اللہ کی چیئر میں بیٹھی ہے سامنے جمال دین کھڑا ہے اُس نے کُتے کو اٹھا رکھا ہے۔)
ایلا — ایہہ کُتا توں کوٹھی پہنچا کے فیر گھر جانا اے۔
جمال — اچھا جی۔ (چلتا ہے۔)
ایلا — اچھا ذرا رُک — تھوڑی دیر میرا انتظار کر چوہدری صاحب تے پتہ نہیں کتھے نیں شائد مینوں تیرے نال ای گھر جانا پوے۔
جمال — اچھا سر جی — (چلتا ہے)۔

ایلا ۔ جمال دین ۔
جمال ۔ یس سر ۔
ایلا ۔ میں سُنیا اے توں ممی دی نوکری چھڈ رہیا ایں ۔
جمال ۔ میں تے نہئیں چھڈ رہیا سر ۔ اوہناں نے مینوں نوٹس دتا ہویا اے ۔
ایلا ۔ جے ممی تینوں کڈھ دین تے میرے کول آجاویں ۔
جمال ۔ مینوں نے کوئی فرق نہیں پینا تہاڈی پوزیشن خراب ہوجاوے گی
ایلا ۔ امی نوں تے بندے دی پچھان ای نیں ہئے ۔ خواہ مخواہ اِک اچھا بندہ ملیا اے ۔
(اس وقت شہریار اندر آتا ہے یکدم ایلا کو دیکھکر رُکتا ہے) ۔
جمال ۔ میں جی بیگم صاحب ۔ خود کدی کسی الاوٗنس وغیرہ دی پروانئیں کیتی مالک بس چنگے ہونے چاہیدے نیں سب کجھ مل جاندا اے ۔
شہریار ۔ سلام علیکم بیگم صاحب ۔
ایلا ۔ اچھا توں جائیں نہ جمال دین ۔ شائید مینوں تیرے نال جانا پوے ۔
جمال ۔ نہئیں سر جی میں انتظار کراں گا تہاڈا (جاتا ہے)
ایلا ۔ چوہدری صاحب کتھے نیں ۔ میں ادھے گھنٹے دی انتظار کر رئی آں اوہناں دا ۔ مالک منیجر دونوں غائیب ۔
شہریار ۔ میں تے بنک تیکر گیا سی چوہدری صاحب ایتھے ای سن ۔
(ایلا کے پاس آکر اپنی چابی لگا کر رحمت اللہ کے دراز کھولتا ہے) ۔
ہنے آجان شائید ۔
ایلا ۔ تہاڈے کول وی چابیاں نیں اینہاں درازاں دیاں ۔
شہریار ۔ Duplicate چابیاں نیں جی میرے کول وی تے چوہدری صاحب کول وی ۔
(پہلا دراز کھول کر)
ایلا ۔ ایہہ اینے وڈے چوکلیٹ کیوں رکھے ہوئے نیں چوہدری صاحب نے ۔
شہریار ۔ (مسکرا کر) مالک نیں بیگم صاحب جو چاہے رکھ سکدے نیں ۔
(ایک کاغذ نکال کر اپنی جیب میں رکھتا ہے) ۔

ایلا ۔ کسے نوں پچھو تے سہی، شاید کسے نوں پتہ ہووے ۔
شہریار ۔ پتہ کر دیندا آں جی ۔ کافی پیئو گے کہ چائے ۔
ایلا ۔ بیٹھو شہریار صاحب ایتھے بیٹھو ۔
شہریار ۔ شکریہ بیگم صاحب ۔
ایلا ۔ اینی دیر ہو گئی اے تہانوں ایتھے کم کر دیاں ہویاں تے اجے تیکر تسی میرے نال گوئی Liking Develop نہیں کیتی ۔ کنے افسوس دی گل اے ؟
شہریار ۔ (رک رک کر) دراصل بیگم صاحب ... میں اظہار دے معاملے وچ بڑا بودا آدمی آں میں یقین نال گل کرنا جاندا ای نہیں ۔
ایلا ۔ ہاں بڑے محتاط او ..... ؟ اپنے اظہار وچ !
شہریار ۔ کجھ ای سمجھ لؤ بیگم صاحب ۔ اصل گل تے ایہہ ہے کہ جدوں دا میں چوہدری صاحب نال کم کرن لگا آں پہلے میں اپنے مستقبل دی فکر سی ....
لیکن جدوں دی اوہناں دی شادی ہوئی اے میں ..... اپنے مستقبل توں بالکل بے نیاز ہو گیا آں ۔ It doesn't matter at all .....
ایلا ۔ کی گل اے ۔ ؟ میں تہاڈا مطلب نہیں سمجھیا ۔
شہریار ۔ میں Simple لفاظ وچ کہہ سکداں آں کہ ہن ایہہ نوکری میں محض اس لئی کردا آں کہ چوہدری صاحب تہاڈے ہسبنڈ نیں میں ایہہ میٹر نیں کردا کہ کجھ فارن کمپنیاں مینوں زیادہ آفر کر رہیاں نیں ..... میں کتھے ہور زیادہ کما سکدا آں ۔
ایلا ۔ تہانوں اپنے فیوچر توں غافل نہیں ہونا چاہی دا ایہو تے ایج اے جدوں آدمی اپنی زندگی بناندا اے ۔
شہریار ۔ بیگم صاحب کجھ لوکاں دا ملنا ... ملدے رہناں بہت ضروری ہندا اے .....
ایہہ لازمی نہیں کہ آدمی اوہناں نوں حاصل کر لئے اوہناں نوں Possess کر لئے ...... بس ٹھنڈی ہوا آندی رہوے کھلی کھڑکی وچوں .... باقی مستقبل وغیرہ تے بالکل سیکنڈری گلاں بالکل ۔
(اس اعتراف سے ایلا یکدم گھبرا جاتی ہے لیکن بہت خوش بھی ہوتی ہے)
ایلا ۔ تسی ذرا پتہ کر دیندے چوہدری صاحب دے متعلق ۔ مینوں ضروری کم اے ۔
شہریار ۔ ہنے لؤ جی ۔ چائے کہ کافی ۔

ایلا — جمال دین۔

جمال — یَس سر۔

ایلا — میں سُنیا اے توں ممی دی نوکری چھڈ رہیا ایں۔

جمال — میں تے نہئیں چھڈ ریا سَر۔ اوہناں نے مینوں نوٹس دتا ہویا اے۔

ایلا — جے ممی تینوں کڈھ دین تے میرے کول آجاویں۔

جمال — مینوں نے کوئی فرق نہیں پینا تہاڈی پوزیشن خراب ہوجاوے گی

ایلا — امی نوں تے بندے دی پچھان ای نیں ہَئے۔ خواہ مخواہ اِک اچھا بندہ ملیا اے۔

(اس وقت شہریار اندر آتا ہے یکدم ایلا کو دیکھکر رُکتا ہے)۔

جمال — میں جی بیگم صاحب۔ خود کدی کسی الاؤنس وغیرہ دی پروائیں کیتی مالک بس چنگے ہونے چاہیدے نیں سب کجھ مل جاندا اے۔

شہریار — سلام علیکم بیگم صاحب۔

ایلا — اچھا توں جائیں نہ جمال دین۔ شائید مینوں تیرے نال جانا پوے۔

جمال — نہئیں سر جی میں انتظار کراں گا تہاڈا (جاتا ہے)

ایلا — چوہدری صاحب کتھے نیں۔ میں ادھے گھنٹے دی انتظار کر رئی آں اوہناں دا۔ مالک منیجر دونوں غائیب۔

شہریار — میں تے بینک تیکر گیا سی چوہدری صاحب ایتھے ای سن۔

(ایلا کے پاس آکر اپنی چابی لگا کر رحمت اللہ کے دراز کھولتا ہے)۔ ہُنے آجان شائید۔

ایلا — تہاڈے کول دی چابیاں نیں اینہاں درازاں دیاں۔

شہریار — Duplicate چابیاں نیں جی میرے کول دی تے چوہدری صاحب کول وی۔

(پہلا دراز کھول کر)

ایلا — ایہہ اینے وڈے چوکلیٹ کیوں رکھے ہوئے نیں چوہدری صاحب نے۔

شہریار — (مسکرا کر) مالک نہیں بیگم صاحب جو چاہے رکھ سکدے نیں۔

(ایک کاغذ نکال کر اپنی جیب میں رکھتا ہے)۔

ایلا ۔ کسے نوں پچھو تے سہی، شاید کسے نوں پتہ ہووے ۔
شہریار ۔ پتہ کر دیندا آں جی۔ کافی ہو گئے کہ چلئے ۔
ایلا ۔ بیٹھو شہریار صاحب ایتھے بیٹھو۔
شہریار ۔ شکریہ بیگم صاحب ۔
ایلا ۔ اینی دیر ہو گئی اے تہانوں ایتھے کم کردیاں ہویاں تے اجے تیکر تسی میرے نال گوئی Liking Develop نہیں کیتی۔ کنے افسوس دی گل اے ؟
شہریار ۔ (رک رک کر) دراصل بیگم صاحب... میں اظہار دے معاملے وچ بڑا بودا آدمی آں میں یقین نال گل کرنا جاندا ای نہیں ۔
ایلا ۔ ہاں بڑے محتاط او...... ؟ اپنے اظہار وچ ؟
شہریار ۔ کجھ ایہہ سمجھ لؤ بیگم صاحب ۔ اصل گل تے ایہہ ہے کہ جدوں دا میں چوہدری صاحب نال کم کرن لگا آں پہلے میں نوں اپنے مستقبل دی فکر سی ....
لیکن جدوں دی اوہناں دی شادی ہوئی اے ہیں ..... اپنے مستقبل توں بالکل بے نیاز ہو گیا آں ۔ It doesn't matter at all....
ایلا ۔ کی گل اے ۔ ؟ میں تہاڈا مطلب نہیں سمجھیا۔
شہریار ۔ میں Simple لفاظ وچ کہہ سکداں آں کہ ہن ایہہ نوکری میں محض اس لئی کردا آں کہ چوہدری صاحب تہاڈے شوہر ہٖن میں نوں ایہہ میٹر نیں کردا کہ کجھ فارن کمپنیاں میں نوں زیادہ آفر کر رہیاں نیں ..... میں کتھے ہور زیادہ کما سکدا آں ۔
ایلا ۔ تہانوں اینے نیڑے توں غافل نہیں ہونا چاہی دا ہے تے ایہو اے جدوں آدمی اپنی زندگی بناندا اے ۔
شہریار ۔ بیگم صاحب کجھ لوکاں دا ملنا ... ملدے رہناں بہت ضروری ہندا اے ....
ایہہ لازمی نہیں کہ آدمی اوہناں نوں حاصل کر لئے اوہناں نوں Possess کر لئے ...... بس ٹھنڈی ہوا آندی رہوے کھلی کھڑکی وچوں ...... باقی مستقبل وغیرہ تے بالکل سیکنڈری گلاں بالکل ۔
(اس اعتراف سے ایلا یکدم گھبرا جاتی ہے لیکن بہت خوش بھی ہوتی ہے)
ایلا ۔ تسی ذرا پتہ کر دیندے چوہدری صاحب دے متعلق۔ میں نوں ضروری کم اے ۔
شہریار ۔ ہنے لؤ جی ۔ جائیے کہ کافی ۔

ایلا ۔ Honestly، اے کجھ نہیں ۔
(شہریار باہر جاتا ہے ۔)

(کٹ)

سین ۸ ــــــــ ان ڈور (ہوٹل) ــــــــ دوپہر

(ڈیزی اور چوہدری رحمت اللہ کھانا کھا رہے ہیں)۔

(کٹ)

سین ۹ ــــــــ ان ڈور (دفتر) ــــــــ کچھ دیر بعد

(رحمت اللہ کے دفتر کا بیرونی حصہ اس وقت چوہدری صادق شہریار کی میز کے آگے بیٹھا ہے بتن کرسی کے ساتھ کھڑا ہے ۔ ایلا اور شہریار آتے ہیں ۔)

شہریار ۔ میں ہُنے آیا ۔ ہُنے اک منٹ وچ بیگم صاحب نوں چھڈ کے ۔
(شہریار اور ایلا باہر کی طرف جاتے ہیں)

چوہدری ۔ ایہہ کون اے ۔ ایہہ زنانی ؟
بتن ۔ چوہدری رحمت اللہ کی بیگم صاحب ہیں جی
چوہدری ۔ بڑی اچھی تھاں ہتھ ماریاں اے رحمت اللہ نے ۔
بتن ۔ ہاں جی ۔ ہور کی سمجھیا اے آپ نے رحمت اللہ کو بڑا گنیا ہے گنیا ۔

(کٹ)

سین ۱۰ ــــــــ آؤٹ ڈور (گلبرگ) ــــــــ دن

(جمال دین کار ڈرائیو کر رہا ہے ۔ پچھلی سیٹ پہ ایلا گودی میں کتا لیے

بیٹھی ہے کار۔ چینی ریستوران میں داخل ہوتی ہے۔ جمال دین دروازہ کھولتا ہے۔ ایلا باہر نکلتی ہے جمال کو کتا پکڑاتی ہے۔)

(کٹ)

سین ۱۱ ———— ان ڈور (ہوٹل کے اندر) ———— چند لمحوں بعد

(رحمت اللہ ڈیزی کا گرا ہوا ۔ سرویٹ ڈیزی کو پکڑاتا ہے ڈیزی زور زور سے ہنس رہی ہے شیشے کے دروازے پر ایلا آتی ہے ان دونوں کو دیکھتی ہے دیکھے جاتی ہے کیمرہ اُس کے چہرے پر آتا ہے ایک آنسو اُس کی آنکھ سے نکل کر گال پر آتا ہے)۔

(کٹ)

کردار

چوہدری رحمت اللہ ـــــ بزنس مین

ایلا رحمت اللہ ـــــ رحمت اللہ کی ماڈرن بیگم

شہریار ـــــ رحمت اللہ کا منیجر

پرویز ـــــ ویلفیئر آفیسر

سیکو جی ـــــ سکینہ. توکلی صاحب کی بیگم۔

شمیم جی ـــــ توکلی صاحب

کوکب رشید ـــــ پرویز کی ہمدرد بہن۔

سین — ۱

ان ڈور ——— (کٹ ٹو کٹ) ——— دن

(بیڈروم کے دروازے کے باہر چھوٹا ساکٹ آؤٹ قسم کا سیٹ۔
اس وقت بتن چائے کا ٹرے لے کر آتا ہے دروازے کو کھولنے کی
کوشش کرتا ہے پھر دروازے پر کان دھرتا ہے اندر سے کچھ ٹوٹنے
کی آواز آتی ہے۔ پھر ایلا زور سے بولتی ہے۔)

ایلا — شٹ اپ، میں کجھ سننا نہیں چاہندی۔
رحمت — لیکن اک گل تے تہانوں سننی پوے گی۔
ایلا — اک نہ ادھی۔ میں اپنے گھر جا رہی آں ہمیشہ لئی، ہمیشہ ہمیشہ لئی۔

(ڈزالو)

(اس وقت بتن ایک لمبی میکسی ہینگر پہ ٹانگ کر لاتا ہے۔ بتن کان لگا کر
سن رہا ہے۔ پیچھے سے طفیل آتا ہے)
طفیل — خلیفہ توں کی کن لا کے سنن ڈیہا ایں۔ انکل ویکھ لئو تاں ناراض ہو جاؤ۔ پتہ نہیں
تینوں کناں ناراض ہندا اے اوہ گلاں سنن توں۔
(طفیل دروازہ پر دستک دیتا ہے)۔
رحمت — (اندر سے آف کیمرہ) دفع ہو جاؤ۔ میں کسے نوں ملنا نہیں چاہندا۔ کمینے۔ کتے۔ کسے ویلے
مینوں آرام نہیں کرن دیندے سر تے چڑھے رہندے نے۔ ہر وقت۔
طفیل — (باہر) ہا انکل نوں کی ہویا با۔ ایہنوں تے بلکائے کتے نے بڈھیا اے جیویں۔
ایلا — (اندر سے) جدوں کوئی گل نہیں بن رہی تاں نوکراں اُتے سوار ہو گئے نے۔ مینوں
جواب دیو... ہُن ایسے ویلے۔

(بتن اور طفیل دونوں کان لگا کر سنتے ہیں ۔)

کٹ

سین ۲۰ ـــــــــ ان ڈور ـــــــــ اُسی وقت

(اس وقت بیڈروم میں خوب دھاچوکڑی کا سا عالم ہے رحمت اللہ کے
بال بکھرے ہُوئے ہیں۔ قمیض کا ایک بازو پھٹ کر لٹک رہا ہے۔ ایلا نے
لمبا نایئٹ گاؤن پہن رکھا ہے۔ بال بکھرے ہوئے ہیں، آنکھوں میں غصہ ہے)

ایلا ۔ (گلاس اُٹھا کر دیوار سے مارتی ہے) ٹھیک کہندیاں سن میریاں سہیلیاں کہ جد تہاڈی عمر دا
آدمی اک ینگ لڑکی نال شادی کرنا چاہندا اے او ٹھرکی ہندا اے۔ ٹھرکی۔

رحمت ۔ تہاڈی سہیلی اپنے خانسامے نوں کویت بھجوانا چاہندی اے صرف اوہ انفرمیشن
لین لئی آئی سی تسی سوں لے لؤ میرے توں۔

ایلا ۔ تے اوہ چائنز ہوٹل توں سوا ہور کتے انفرمیشن مل نہیں سی سکدی؟
کیوں چوہدری صاحب۔

رحمت ۔ چائنز جان دا آئیڈیا تہاڈی سہیلی دا سی۔ اوہنوں بھکھ لگی ہوئی سی۔ اسیں گھر فون
کیتا سی تسی ڈیڈی ول گئے ہوئے سی۔

ایلا ۔ (چبا چبا کر) تسی فون کر کے اچھی طرح پتہ کر لیا کہ لائن کلیئر اے ہے نا! تہانوں
کی پتہ سی کہ میں ڈے سپنڈ کرن دی بجائے او تھے اک گھنٹے بعد پہنچ جاواں گی۔

رحمت ۔ خدا دی قسم ایلا جی..... میں فقط اوہنوں تہاڈی سہیلی سمجھ کے ایہہ مروت کیتی اے!
ورنہ میرا اوہدا کی رشتہ؟

(اب ایلا کے آنسو بہنے لگتے ہیں۔)

ایلا ۔ جدوں دوست ایسی ہووے؟ جدوں شوہر ایسا ہووے تے آدمی اعتبار کس طراں
کرے اور کس تے کرے؟

رحمت ۔ یقین کرو ایلا جی میں اعتبار دے قابل آں تسی قسم لے لؤ۔ میں کدی اوس مکھیاڑی

دی شکل وی نہ ویکھاں

ایلا ۔ تسیں کی سمجھدے او چوہدری صاحب تہاڈوں ای اے ڈبل گیم کھیڈنی آؤندی اے ...
صرف تسی ماہر او ایسے کماں دے ۔

رحمت ۔ خدانخواستہ ایلا جی ۔ خدانخواستہ ۔

ایلا ۔ میں تہاڈے متعلق تے کجھ نہیں جان دی۔ چوہدری صاحب لیکن میں بڑے آزاد
ماحول وچ پرورش پائی اے۔ ساڈے طبقے دیاں لڑکیاں دے بڑے Affairs
ہندے نے شادی توں پہلاں ۔

رحمت ۔ ایہہ تسیں کی کہہ رہیے او۔ ایہہ کس طراں ہو سکدا !

ایلا ۔ جدوں میں ممی نال وعدہ کیتا کہ میں تہاڈے نال شادی کراں گی اوس ویلے میں اپنے نال ایہہ
وی وعدہ کیتا سی کہ میں ہُن کدی پرویزنوں نہیں ملاں گی۔ کسے قیمت تے نہیں ۔

رحمت ۔ پرویز ! ۔ کون پرویز ۔

ایلا ۔ سی کوئی .... قسم لے لئو چوہدری صاحب۔ میں کدی اوہدا منہ وی نہیں ویکھیا۔ کدی
اوہنوں دل وچ تے کی ذہن وچ وی آؤن دی اجازت نہیں دتی۔ کیونکہ ۔ کیونکہ
میرا خیال سی کہ شادی سوائے اعتبار دے ہور کسے پہیئے تے نہیں چل دی۔ لیکن
اج توں بعد تہاڈا میرا راہ ہور ۔ ہور۔ ختم خالص ہوئی ساڈے درمیان ۔

(رحمت دوسرے صدمے میں صوفے پر بیٹھکر سر پکڑ لیتا ہے۔)

رحمت ۔ ایلا جی۔ نہ جاؤ ۔ نہ جاؤ ایلا جی۔ ایہہ مینوں عجیب وقت لگ رہیا اے۔ اِک
بچھڑن دا لمحہ پھیل کے ساری زندگی اُتے نہ تن جاوے سُنو۔ ایلا جی
(ایلا جا چکی ہے رحمت اللہ اٹھتا ہے۔ ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے بیٹھکر آہستہ
آہستہ کہتا ہے پرویز۔ پرویز۔)

(کٹ)

سین ۳۰ ــــــ ان ڈور ــــــ وہی وقت

(دروازے کے باہر ۔ اس وقت کان لگا کر بن طفیل اور شہر یار باتیں سن رہے ہیں ۔

اکٹ)

سین ۴۰ ـــــــــــ ان ڈور ـــــــــــ دن

(سیکو جی کا بیڈ رُوم ۔ سیکو بہت شاندار ساڑھی پہنے کسی پارٹی پر جانے کے لیے تیار بیٹھی ہے ۔ وہ ساتھ ساتھ بادام کھا رہی ہے ۔ پاس ہی ایلا بیٹھی رو رہی ہے ۔)

سیکو ـ ایسے طراں ہُندا اے ایلا ۔ ایہو ہُندی اے شادی ۔

ایلا ـ اگر شادی ایہہ ہے تے مَیں ایسنوں گولی مارنی آں ۔

سیکو ـ دُدھ قدیم توں شادی دا ایہو حال اے ۔ ایلا جی ۔ پہلے زنانی چار دیواری توں باہر نہیں سی نکلدی پتہ نہیں سی لگدا ۔ ہن بد قسمتی نال گلاں دا پتہ لگ جاندا ۔

ایلا ـ میری جان تے بنی اے ۔ تسی آرام نال بیٹھے بادام کھائی جا رہے او کمال اے امی جی ۔

سیکو ـ کیوں جان تے بنی اے ۔ کسی لئی جان نے بنی اے کوئی تیرا خرچہ بند کر دِتا اے رحمت نے ؟

ایلا ـ خرچہ سب کچھ نہیں ہندا امی جی ۔ روٹی پانی مینوں ایس گھر وچ وی مِل رہیا سی ۔

سیکو ـ بے کھا گئے چھڈ پراں ۔ کی حاصل ۔

ایلا ـ تہانوں تجربہ نہیں ۔ تسی سمجھ نہیں سکدے ساری عمر ۔ ڈیڈی نے تہاڈے پیراں تھلے تھد رکھے نے ۔ تہاڈی ہوٹی توں ڈرے رہیئے نے ڈیڈی جی ۔

سیکو ـ فیر وی کئی واقعات ہوئے ۔ بھئی ایلا جس کمپنی وچ اسی موو کردے آں اوتھے واقعات توں بغیر وقت اگے نہیں لنگھ سکدا ۔

ایلا ـ تہاڈی فیلنگز ڈل ہو چکیاں نے ۔ تسی سمجھ نہیں سکدے ۔ اس وقت میرے دل تے کی بیت رہی اے ۔

سیکو ـ اجے توں نرسری وچ داخل ہوئی سی جدوں پہلی واری مینوں اطلاع ملی تیرے ڈیڈی دے کرتوتاں دی ۔ میں وی تیری طراں بڑا فساد پایا روئی پٹی ۔

ایلا ـ ڈیڈی تے مینوں ایسے نہیں لگدے ۔

سیکو ـ ایہدی وجہ ایہہ وے کہ مَیں تینوں کدی وی اپنی پرسنل لائف دے متعلق کجھ دسیا

ای نہیں۔ اودروں میری عمر کچی سی میں توکلی صاحب توں گھر چلے جان دی دھمکی دتی۔

ایلا ۔ صرف دھمکی؟ صرف دھمکی اتی جی۔ میں تے سمجھی آں غیرت دا تقاضا ای ایہہ سی کہ تسی فوراً چلے جاندے۔

سیکو ۔ فلماں وچ غیرت اچھی لگدی اے۔ دل تے بڑا اثر ہندا اے لیکن زندگی وچ ہووی... حقیقتاں ہندیاں نے غیرت نال روٹی کپڑا نہیں چلدا ۔ ایلا جان۔

ایلا ۔ میں تے بھاویں بھکھی مرجاواں۔ میں تے کدی واپس نہ جاواں گی رحمت اللہ کول۔

سیکو ۔ میں وی ایہو کہندی ہندی سی ایلا۔ لیکن ساڈے طبقے دیاں لیڈیز لئی ایہہ فیصلہ مشکل ہندا اے۔ ساڈیاں عادتاں بہت خراب ہوچکیاں ہندیاں نے۔ دو دو تن تن گڈیاں۔ کمرے کمرے وچ فون۔ ہر روز شاپنگ۔ وی سی آر۔ ٹیلی ویژن۔ یورپ دے ٹور۔ اسی وی مجبور آں ایلا۔ توں وی مجبور ہو جاویں گی۔

ایلا ۔ میں اپنے باپ کول رہواں گی پڑھاں گی اپنا کیریر بناواں گی۔

سیکو ۔ اچھی گل اے۔ بڑی اچھی گل اے۔ لیکن اپنی انجائیمنٹ وچ پڑھن دا وقت کتھوں لیا ویں گی ایلا۔ تیرے کولوں تے پہلے مشکل پڑھائی ہندی سی۔

ایلا ۔ چلو اچھا پڑھائی نہ سہی۔ میں کسے ہور نال شادی کراں گی۔ ضروری اے میں ایس بڈھے نال رہواں۔ جیہڑا میرے نال محبت وی نہیں کردا؟

سیکو ۔ ہاں بیٹیا۔ دوبارہ شادی کرلویں۔ لیکن جدوں تیری شادی دوبارہ ہووے گی اوہ وی آدمی ہووے گا۔ نملے امیر ہووے گا۔ تے امیر آدمی تے سارے ایسے ای ہندے نے

(اس وقت توکلی آتا ہے)۔

توکلی ۔ تسی مینوں سدیا اے سیکو جی۔

سیکو ۔ ایہنوں سمجھاؤ اپنی لاڈلی نوں

توکلی ۔ کیوں کی گل اے؟ کی گل اے۔ دسو دسو۔

(ایلا روتی ہے کیمرہ اس کے چہرے پر آتا ہے)۔

(کٹ)

سین ۵۔ ـــــ ان ڈور رحمت اللہ کا بیڈروم ـــــ دن

(رحمت اللہ شہریار پر برس رہا ہے۔)

رحمت ـ مینوں پتہ نہیں سی کہ توں اس قدر احمق ایں؟

شہریار ـ جدوں تسی منع کر دیندے او تے میں کدی دسناآں۔

رحمت ـ تینوں ہُن دی عقل کرنی چاہی دی سی۔ تیرا دماغ کتھے سی؟ تینوں کس نے منیجر بنایا اے۔ جو اینی نکی جہی گل تینوں سمجھ نہیں آئی۔

شہریار ـ سرجی غلطی اینی ہوئی کہ میں بنک چلا گیا ویلے سِر

رحمت ـ کوئی ہمدرد نہیں اپنا۔

شہریار ـ دیکھو سرجی اینی چھوٹی جہی گل دا ایڈا وڈا فیصلہ نہ کرو۔

رحمت ـ میں طے کر لیا ہے کہ جے ایلا واپس نہ آئی تے میں تینوں رکھنا ای نہیں ـــ فیصلہ اے میرا۔

شہریار ـ سرجی مسٹیک صرف اینی ہوئی کہ میں سمجھیا ڈیزی صاحبہ بیگم صاحب دی سہیلی نے تے ـــ بیگم صاحب نوں پتہ ہونا اے کہ تسی دونویں اکٹھے گئے او۔

رحمت ـ ٹھیک ٹھیک توں اینا چوچا ایں۔ اینا معصوم ایں۔ اینا بھولا ایں۔ اوئے میں بڑی زندگی ویکھی اے توں جان بجھ کے میرے پچھے بھیجیا سی بیگم صاحب نوں۔

شہریار ـ لؤ سرجی میرا کی نفع ہونا سی۔ تسی آپے انصاف کرو مینوں کی لبھنا سی ایس بکواس وچوں۔

(سر کھجلا کر) جے تہاڈی بیگم صاحب نال اینا پیار اے تے فیر تسی دوسریاں عورتاں نال کیوں ملاقات رکھدے او اہیو جہیاں میرا مطلب اے۔

رحمت ـ شہریار محبت وغیرہ دا مینوں پتہ نہیں ـ لیکن ایہہ میری پریسٹیج دا معاملہ ہے میں نواں نواں اسٹبلش ہویا واں۔ میں خواہ مخواہ سوسائٹی وچ اپنے متعلق کوئی ٹنڈی نہیں پٹوانا چاہندا۔

شہریار ـ فیر تے تہانوں کیرئل ہونا چاہی دا سی سرجی۔ ایہہ دونویں گلاں نہیں چل سکدیاں نال نال۔

رحمت ـ خدا حافظ. مینوں ایس معاملے وچ تیری ایڈوائس نہیں چاہی دی۔ جے شام تیکر ایلا نہ آئی تے سویرویلے آکے اپنا حساب کرلئیں۔

شہریار ـ اچھا سرجی۔

(شہریار جاتا ہے اس کے نکلتے ہی بتن جائے کاڑے اور طفیل ہینگر پر میکسی لٹکائے داخل ہوتے ہیں)

رحمت ـ نکل جاؤ دفع ہو جاؤ۔ میں تہاڈے دوناں منحوساں دی شکل نہیں دیکھنا چاہندا۔

بتن ـ کی گل اے رحمت اللہ۔ اسی تیرے خادم آں۔

طفیل ـ تیری کھاتر تاں اساں گرداں لواہ دیاں گے آکل۔

رحمت ـ نکل جاؤ دفع ہو جاؤ۔ مینوں تہاڈی ہمدردی نہیں چاہی دی ۔ مینوں تہانوں ویکھ کے الٹی آندی اے الٹی۔

بتن ـ اوئے رحمت اللہ۔ اسی دوستاں دی تکلیف ویلے نٹھن والے نہیں۔ توں چاہے ساڈوں گالیاں دیندا رہ اسی جانے والے نہیں۔ کیوں طفیل۔

طفیل ـ ناں اسیں کا ہتے جانا ایں انکل نوں چھڈ کے۔ ایہدا تے دیہہ کمبن ڈہیا اے غم نال۔ دے تاں؛

رحمت ـ اچھا تسی نہ جاؤ۔ میں چلا جاناں آں کیونکہ مینوں تہاڈیاں ہمدردیاں نہیں جاہی دیاں میں کتنی واری دسیا کتی کو واری! جنہاں لوکاں وچوں اگواری بندہ نکل جاندا اے۔ مڑ اوہناں دا پیار اوہناں دیاں ہمدردیاں کم نہیں آوندیاں۔ میرے کھیہڑے پے گئے نے کمبخت۔

(دونوں کے درمیان میں سے نکل کر باہر چلا جاتا ہے طفیل اور بتن یکدم مڑکر اسکو دیکھتے ہیں، ایسے میں ان کی پشت کیمرے کی طرف ... ہو جاتی ہے۔

(کٹ)

سین-۶ ـــــــ ان ڈور (پرویز کا گھر) ـــــــ شام

(پرویز اپنے پاؤں کی مالش کر رہا ہے پاس ہی ریڈیو چل رہا ہے کوکب اندر سے آتی ہے۔ اس کے ہاتھ میں زیوروں کا سیٹ ہے۔)

پرویز — آگئی ایں بازاروں۔

کوکب — بڑیاں قیمتاں ودھ گئیاں نے بھائی جان۔ توبہ توبہ توبہ

پرویز — فیر سیٹ دے دتا تیرے جیولر نے؟

کوکب — چوتھا پھیرا اے میرا۔ ایہہ تسی کی غم آلے گانے سن دے رہندے او ہر ویلے (ریڈیو بند کر دیتی ہے)

پرویز — ہُن میرے اُتے پابندیاں ختم کر تے نویں بندے اُتے پابندیاں لگان دی تیاری کر۔

کوکب — جدوں تیک تہاڈا گھر آباد نہ ہو جائیں کتے نہیں جانا۔

پرویز — جی بالکل دُرست مس کوکب رشید .... تے تیرا پھوپھی زاد تے جنزی تیک نہیں رُک دا؟

کوکب — مینوں کی پتہ۔ تسی نبڑو اُسدے نال۔

پرویز — چنگا لیا سیٹ تے وکھا! (کھولکر) واہ وا .... اچھا بنایا اے۔ پا کے تے وکھا ذرا۔

کوکب — چھڈو پرے بھاجی۔

پرویز — اچھا اِک سیریس گل اے۔ کن کھول کے سُن۔

کوکب — دسّو۔

پرویز — امی وی آئے سی بھائی جان دے نال۔

کوکب — کدوں۔

پرویز — ہُنے تھوڑی دیر ہوئی۔ اسیں تناں نے فیصلہ کیتا اے اگلے مہینے دی گیاراں تاریخ نوں تیری ودا عیگی۔

کوکب — مَیں کہہ دتا اے جد تیکر۔

پرویز — چنگا چنگا دن اسیں میتھ دتا اے۔ توں ہار پا کے وکھا۔

(کوکب بولتے ہوئے جاتی ہے)۔
کوکب ــ مجال اے میری کوئی سُنے۔ ایتھے تہاڈا خیال کون رکھے گا۔ لت اجے ٹھیک نہیں ہوئی۔ خواہ مخواہ اگلے مہینے دی گیاراں تاریخ بدو بدی۔
دکیمرہ پرویز پہ آتا ہے وہ دلچسپی کے ساتھ کوکب کا ہار دیکھتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۷ ــــــ ان ڈور (سیکو جی کا بیڈ روم) ــــــ شام

(توکلی چل رہا ہے باقی دونوں بیٹھی ہیں۔)
توکلی ــ تینوں پتہ نہیں کرنا چاہی داسی ایلا۔ ایہہ تیری غلطی اے تسی ایس نوں شادی توں پہلاں کجھ نہیں سمجھیا کجھ نہیں۔
سیکو ــ میں تہانوں دس رہی آں تسیم جی کہ میں سمجھایا سی۔ پر ایہہ نویں پود تے اپنی اونسٹی چاہندی اے اپنی اونسٹی چاہندی اے اپنی اونسٹی۔ بیچائی دا کوئی زمانہ اے بھلا۔
توکلی ــ تسی چپ رہو سیکو جی۔ پلیز میں سمجھاندا آں۔ میں سمجھالاں گا اپنے بیٹے نوں۔
ایلا ــ مینوں کوئی نہیں سمجھا سکدا ڈیڈی میں ڈبل سٹینڈرڈز نال زندہ نہیں رہ سکدی۔
توکلی ــ ہاں تہانوں رہنا وی نہیں چاہی دا۔ لیکن ذرا فرق اے؛ ایہہ معاملہ ذرا مختلف اے تہانوں رحمت اللہ خرچ نہیں دے رہیا؟۔
ایلا ــ میں خرچ نوں گولی مارنی آں۔
توکلی ــ پنج چھ سو نوں گولی ماری جا سکدی اے ایلا لیکن دس پندراں ہزار ماہوار نوں آسانی نال گولی نہیں ماری جا سکدی شادی بیٹیا اکو نومک ڈیل اے........
جد تک پیسے دا نقصان نہ ہون لگے شادی وچ کسے قسم دے لاس نوں مدنظر نہیں رکھنا۔ نہیں رکھنا بیٹیا ایلا جی۔
ایلا ــ ایہہ تہاڈی جنریشن دی تھنکنگ اے
توکلی ــ وڈے لگ بیٹیا ساڈوں ایڈ دیندے تے۔ دیندے نے کہ نہیں، مگ کنٹرز۔

ایلا ۔ مینوں کی پتہ ۔
توکلی ۔ تہانوں پتہ اے ایلا بیٹے پتہ اے سارا .... بڑے ملک جنہاں چھوٹے ملکاں نوں ایڈ دیندے نے اوہ چھوٹے ملک ایہہ معلوم کرن دا حق نہیں رکھدے کہ کتنے وڈے ملک اوہناں دے دشمناں نال وی فلرٹ تے نہیں کر رہے اگر ایہہ گل پتہ وی لگ جائے تاں وی ایس دا اظہار نہیں کیتا جا سکدا ورنہ ایڈ ختم ہو جاندی اے گھٹا دتی جاندی اے ۔
سیکو ۔ میں ایہنوں دس رہی آں توں کی لینا اے اوس دی پرسنل لائف توں ! شادی دے دو پہیئے ہندے نے ایلا بیٹے وکھرے وکھرے ٹردے رہندے نے دونویں ۔
توکلی ۔ شاباش سیکو جی شاباش . بالکل وکھرے وکھرے چلدے نیں دونوں
ایلا ۔ لیکن دونویں پہیئے اکو سپیڈ نال چلائے تے ڈیڈی ۔
توکلی ۔ پہلے زمانے وچ بیٹا چلدے ہندے سن . ہن اک پہیہ ٹریکٹر دا ہندا اے تے اک بے بی ٹرائیسکل دا او تے سٹیٹس دا لوہا لایا ہندا اے ٹرالی وچ ۔
ایلا ۔ مینوں ایہہ گلاں دی کوئی سمجھ نہیں . میں اینی گل جان دی آں ڈیڈی شادی اعتبار تے چل دی اے اکواری اعتبار جاندا رہوے تے کجھ باقی نہیں رہندا ۔
توکلی ۔ رہندا اے فیر اوہ جاندا رہندا اے . فیر اعتبار دی ایکٹنگ جاری ہو جاندی اے . ایکٹنگ دا اصلی اعتبار توں زیادہ فائدہ ہندا اے کیوں سیکو جی ۔

ایلا ۔ کمال اے } (اکٹھے)
سیکو ۔ ہور کی }

توکلی ۔ دیکھ ایلا . ہن میں تینوں بطور باپ دے سمجھا رہیا آں . بیٹا توں اپنی زندگی گزار ۔ رحمت اللہ نوں اپنی زندگی گزارن دے . دوناں اک دوسرے اتے اعتبار نہ کرو لیکن ہمیشہ ایکٹنگ کردے رہو اعتبار کرن دا ..... زندگی وچ ایڈونچر دی رہوے گا تے شادی شدہ زندگی وی آرام نال گزرے گی ۔ جس طرح سٹیج تے گزردی اے بغیر کسے اصلی خطرے دے ۔
سیکو ۔ تہاڈا مطلب اے رحمت اللہ جو مرضی کرے . میں کجھ نہ کہواں کدی فیر ۔
توکلی ۔ بالکل بیٹا جی بالکل شاباش ۔

ایلا — نئے مَیں جدھر مرضی پھراں آواں جاواں رحمت اللہ کدی نہ پچھے مینوں۔
توکلی — بس اعتبار کرے تہاڈے اُتے۔
ایلا — دل تے بھاویں روڑی کٹن والا انجن چلدا ہووے۔
توکلی — زیادہ دن روڑی نہیں کُٹی جا سکدی۔ سڑک بن جاویگی جلدی۔ بڑی آرام دہ کارپٹ روڈ۔
ایلا — مَیں سمجھدی آں ایہہ شادی داقول بنا ناں اے۔ شادی محبت لئی کیتی جاندی اے اکدوجے دے پیچھے رفیق بنن لئی کیتی جاندی اے عمر بھر دا ساتھ دین لئی کیتی جاندی اے۔
توکلی — جاندی سی۔ کیتی جاندی سی۔ ہُن بیٹیا Motive بدل گیا اے شادی دا۔ ہُن شادی .... اکانومک سٹیبلٹی لئی کیتی جاندی اے۔ سکیورٹی لئی کیتی جاندی اے۔ غلط آئیڈیاز نوں پالن دی کوشش نہ کرو۔ نہ کرو جی .... بالکل۔
ایلا — (رد کر اُٹھتے ہوئے) تسی بھاویں مینوں قتل کر دیو ابا جی مَیں واپس نہیں جا سکدی۔ مَیں جا رہی آں ایتھوں وی (جلدی سے باہر جاتی ہے) اور خدا دے واسطے میرا پچھا نہ کرو۔
سیکو — دیکھو تسی تے ایلا نوں ناراض ای کردا اے۔
توکلی — تسی فکر نہ کرو۔ میں اسنوں مناواں گا منالاں گا۔ سیکو جی۔ ذرا دو چار ہزار دی گل اے کجھ سپنڈ کرنا پوے گا۔
(پیچھے پیچھے جاتا ہے۔ سیکو پھر بادام کھانے لگتی ہے۔)

(کٹ)

سین ۸۰ ———— ان ڈور (پرویز کا گھر) ———— دن

(پرویز اور ایلا بیٹھے ہیں)
ایلا — لیکن پرویز خالی دوستی وچ کی ہرج اے تسی اور مَیں دوست کیوں نہیں رہ سکدے؟
پرویز — مرد اور عورت وچ خالی دوستی نہیں ہو سکدی۔

ایلا — کیوں نہیں ہو سکدی۔ تسیں اور میں دنیا نوں وکھادیاں گے کہ ایہہ ممکن اے۔

پرویز — اوّل تے ایہہ ممکن نہیں بیگم صاحب اور بالفرض ممکن وی ہووے تے۔ ہولی ہولی رشتہ کچھ دا کچھ بن جاندا اے خاص کر ساڈے جہے حالات وچ۔

ایلا — میں تہاڈے کولوں سوائے تہاڈی کمپنی دے ہور کجھ وی نہیں منگدی (رونے لگتی ہے)

پرویز — مینوں افسوس اے تسی اپنی چھوٹی جہی چیز منگ رہے او اور میں دے نہیں سکدا۔ لیکن مینوں پتہ اے کہ چھوٹیاں چھوٹیاں راحتاں کدی کدی بڑیاں وڈیاں مصیبتاں بن جاندیاں نے۔

ایلا — اگر تہانوں پتہ ہندا کہ میری زندگی کنی دُکھی کنی تنہا اور کنی بے معنی اے۔ تے تسی کدی انکار نہ کردے۔ آخر ملن ملان وچ کی ہرج اے۔ دُکھ درونڈن وچ کی خرابی اے۔

پرویز — ایلا (یکدم رُک کر) بیگم صاحب۔ تہاڈا دُکھ درد صرف تہاڈا شوہر کم کر سکدا اے۔ میں صرف اوہدے وچ اضافہ کر سکنا آں۔ جدوں ہمدردی گھر توں باہر ملن لگ جاوے تے فیر زندگی ہور وی ویران ہو جاندی اے۔

ایلا — شادی میری ہوئی اے ایس شادی دا مینوں خیال ہونا چاہی دا اے۔ تسی کیوں بار بار میری شادی نوں وچ لیا رہے او۔

پرویز — کجھ مشکلات نے بیگم صاحب میں مڈل کلاس دا اِک معمولی ذہنیت دا آدمی آں۔ ساڈے طبقے وچ مورلز وچ لچک نہیں رہ جاندی۔ دوجی پابندی ایہہ اے کہ میں۔۔۔ تہاڈے ابا جی دا نمک خوار آں۔ تیسری اور سب توں وڈی وجہ ایہہ وے کہ میں پکا مسلمان تے نہیں پر میری تربیت اسلامی ہوئی اے۔ اس تربیت دی وجہ نال میں کسے لڑکی نال ویاہ تے کر سکدا آں لیکن دوستی نہیں کر سکدا۔ ایس قسم دی۔

ایلا — میں اِک Individual آں پرویز جد میرا شوہر ایدھر اودھر جھک مار سکدا اے تے میں اپنی آزاد زندگی کیوں نہ بسر کراں۔

پرویز — ضرور بسر کرو بیگم صاحب لیکن میری تعلیم مختلف اے میں ایس سلسلے وچ تہاڈا ساتھی نہیں بن سکدا اس کم لئی تہانوں یقیناً کوئی ہور بندہ تلاش کرنا پوے گا۔

ایلا — اوہ۔ آدمی کتھے اے: پرویز تسی مینوں کیوں مایوس کرنا چاہندے او۔

پرویز — اپنے اردگرد تلاش کرو ضرور مل جاوے گا۔

(ایلا روتی ہے. اس وقت کوکب چائے کا ٹرے لاتی ہے.)

کوکب ۔ کی ہویا اے! ایہہ ایلا کیوں رو رہی اے ۔

ایلا ۔ (روتے ہوئے) مَیں دوستی دا ہتھ ودھاریہی آں اور ایہہ قبول نہیں کر رہئے ۔

کوکب ۔ تہاڈوں کی ہویا اے پرویز بھائی. کتے ساری ساری رات بیٹھے رہندے سی ۔ ہن اوہدے نال سدھے منہ گل وی نہیں کر رہئے ۔

پرویز ۔ بیگم صاحب کافی دیر ہوگئی اے میرا خیال اے تہانوں ہن جانا چاہی دا اے ۔

کوکب ۔ بھائی جان ۔

پرویز ۔ ذرا توں اندر جا کوکب ۔

کوکب ۔ جانی آں ۔ لیکن ۔ دیکھنا ذرا ۔

پرویز ۔ اندر جا کوکب (سختی سے) ایلا بیگم کئی ایسے بندے ایس شہر وچ موجود نے جیہڑے ایس سچوایشن توں فائدہ اُٹھان لئی منہ کھولی بیٹھے نے ۔ لیکن مَیں تہانوں اِک مشورہ دے رہیا آں ۔

ایلا ۔ جی فرماؤ ۔

پرویز ۔ چپ چاپ اپنے گھر چلے جاؤ. تے رب دی دتی ہوئی سٹ صبر نال سہہ جاؤ ۔

ایلا ۔ شٹ اپ ۔

(پرویز یکدم اس کے کندھے پر ہاتھ رکھکر)

پرویز ۔ انسان اور اوہدے حالات بدل دے رہندے نے کُش وی اٹل نہیں. ہمیشہ لئی نہیں ۔ اگر تسی صبر کرو گے انتظار کرو گے تے یقیناً جلد..... حالات تہاڈی مرضی دے مطابق ہو جان گے. تہاڈے شوہر دا دل ضرور تہاڈے ول مڑ آوے گا ۔

ایلا ۔ (غصے سے) مَیں تہاڈی اور چوہدری رحمت اللہ دی اکو جتی پروا کرنی آں. لعنت بھیجنی آں تہاڈے دوناں تے ۔

(غصے سے ایلا جاتی ہے)

(پرویز جیسے اس ملاقات سے ٹوٹ گیا ہے اور گھر آئے موقع کو برباد کر دینے پر متاسف ہے وہ چپ چاپ کرسی پر بیٹھ جاتا ہے، پھر آہستہ آہستہ اس کی آنکھوں میں آنسو اکٹھے ہوتے ہیں میز پر ایلا کا وہ رومال رہ گیا ہے جس سے وہ آنسو..

پونچھتی رہی ہے۔ پرویز یہ رومال اٹھاتا ہے غور سے دیکھتا ہے۔ پھر اس سے اپنے آنسو پونچھتا ہے ؏

(کٹ)

سین۔۹ ـــــــ ان ڈور ـــــــ شام

(سیکو جی کے گھر میں ایلا کا بیڈ روم،
شہریار اس وقت صوفے پر بیٹھا ہے پھر وہ چلتا ہے کھڑکی میں سے باہر دیکھتا ہے ایلا دروازہ کھول کر داخل ہوتی ہے۔)

ایلا ۔ تسی شہریار صاحب! تسی ایتھے کتھے۔

شہریار ۔ تہاڈی ممی نے مینوں ایتھے بٹھایا سی جی۔

(ایلا اپنے پلنگ پر بیٹھ کر رونے لگتی ہے)

ایلا ۔ سب کچھ ختم ہو گیا شہریار۔ نہ گھر نہ گھاٹ نہ شوہر نہ دوست۔ نہ اپنا نہ پرایا۔

(ایلا منہ ہاتھوں سے ڈھانپتی ہے)۔

شہریار ۔ (ایلا کے کندھے پر ہاتھ رکھ کر) کچھ لوگ محض اس امید تے زندہ رہے نے بیگم صاحب کہ کدی تہانوں ضرورت پئے گی کسے اپنے دی!

(ایلا آہستہ آہستہ چہرے سے ہاتھ اٹھاتی ہے پھر غور سے شہریار کو دیکھتی ہے)

شہریار ۔ (اپنی جیب سے رومال نکال کر ایلا کے آنسو پونچھتا ہے۔) رون تہاڈے دشمن۔

ایلا ۔ شہریار بیٹھ جاؤ۔ تسی کھڑے کیوں او۔

(شہریار اس کے پاس پلنگ پر بیٹھتا ہے)

ایلا ۔ تسی کیوں آئے او۔

شہریار ۔ میں تے ہمیشہ توں تہاڈا تعاقب کر رہیا آں ایلا جی خواباں وچ خیالاں وچ۔ پتہ نہیں میں تے ایتھوں تے ہے کہ نیو یارک تیکر دا فاصلہ طے کر چکیا آں پیدل تہاڈی تلاش وچ۔

ایلا ۔ تسی۔ تسی کس لئی آئے او ایتھے۔

شہریار ۔ میں تہانوں واپس لے جان لئی آیا واں ۔ رحمت اللہ کول ۔
ایلا ۔ میں کدی اوتھے نہیں جا سکدی شہریار ۔
شہریار ۔ ہر کھیل دے کجھ اصول ہندے نے ایلا جد تیکر دونوں کھلاڑی اوہناں اصولاں اتے
متفق نہیں ہندے جت ہار دا فیصلہ نہیں ہو سکدا ۔
ایلا ۔ کی مطلب اے تہاڈا ۔
شہریار ۔ ایتھے بیٹھ کے ۔ ناراض ہو کے ۔ آنسو بہا بہا کے تسی رحمت اللہ توں بدلہ نہیں لے
سکدے ۔ اوتھے چلو ۔ اوہدے گھر وچ رہ کے ۔ فیر اوسے طراں اوس دے نال بدلہ لؤ
جس طراں اوس نے تہاڈے اتے حملہ کیتا اے چپ چاپ
ایلا ۔ لیکن لیکن شہریار کس طرح کس طرح ۔
شہریار ۔ اٹھو نا ۔ میں تہانوں لین آیا آں ۔ میرے اتے اعتبار نہیں تہانوں اسیں وی رحمت اللہ
والی گیم کھیڈاں گے ۔
ایلا ۔ شہریار ۔
شہریار ۔ چلو ایلا ۔ راہ وچ بہت گلاں ہون گیاں ۔ آؤ ۔
(ایلا مقناطیسی کشش سے کھنچی اس کا ہاتھ پکڑ کر اسے دیکھتی ہوئی جاتی ہے)

(کٹ)

کردار (۴۷)

جمال دین — توکلی صاحب کا ڈرائیور

بابو علم دین — عرضی نویس

خلیفہ بتن — ٹی سٹال کا مالک

طفیل درزی — دو آیا۔ رفوگر۔

توکلی صاحب — نو دولتا امیر کبیر بزنس مین

نوراں — بتن کی بیوی

جنتے — بابو جی کی بڑی بیوی

شائستہ — بابو جی کی منجھلی بیوی

لڑکی — عمر آٹھ نو برس۔

سین ۔ ۱

آؤٹ ڈور ——————————————— دن

(کھچا کھچ بھری ہوئی ایک ٹرین سے چھوٹا سا بکس اٹھائے بابو علم دین اُترتے ہیں۔
یہ ٹرین حاجیوں کو واپس لانے والی ہے۔ بابو علم دین چوروں کی طرح بکس اٹھائے پلیٹ
فارم کی بھیڑ میں راستہ بناتے چلتے ہیں۔)

(کٹ)

سین ۲ ———— آؤٹ ڈور ———— دن

(بابو علم دین بیرونی پلیٹ فارم پر — یہاں وہ سواریوں کے تانگے میں سوار
ہوتے ہیں۔ ان دونوں شاٹوں پر ڈھولک گیت سُوپر امپوز کیجیے)
لنگھ آجا پتن چھناں دا

(کٹ)

سین ۳ ———— ان ڈور ———— دن

(طفیل درزی اپنے گھر میں — طفیل درزی حیران کھڑا ہے پھر وہ الماری کھولتا
ہے۔ زری کا جوڑا نکالتا ہے اس کے دوپٹے کے ساتھ اپنی آنکھ میں آئے آنسو پونچھتا
ہے پھر یہ خیال کرکے کہ دوپٹہ گندا ہوگیا ہے۔ اپنی قمیض کے دامن سے دوپٹہ صاف
کرتا ہے۔ ڈھولک گیت جاری رہتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۴ ــــــ ان ڈور (شائستہ کا گھر) ــــــ دن

(شائستہ اس وقت پوری دلہن بنی بیٹھی ہے بالو علم دین پاس بیٹھے ہیں انہوں
نے اس وقت مرلوں کا لباس پہن رکھا ہے۔ شائستہ دروازہ بند کرتی
ہے ساتھ ہی گیت ختم ہو جاتا ہے۔)

شائستہ ــ جدوں اوتھے عرب شریف اپنی نذرسی بابو جی ۔ فیر تسی کیوں مڑ آئے دسو نا۔ ایتھے
کوئی مری جاندا سی تہاڈے بغیر۔ تسی سچ سچ دسو تسی اوتھوں آئے کیوں

بالو ــ بغرض جذبہ حب الوطنی شائستہ خانم دلبری جی ۔

شائستہ ــ کی مطلب ؟

بالو ــ اُتھے جا کے میں محسوس کیتا غائر نظر نال جی ۔ مطالعہ کیتا تے میں اس نتیجۂ عمیق
تے مپنچیا کہ تمام لائق پاکستان اپنا ملک چھڈ چھڈ کے دولت کمان واسطے ملک
بدر ہو رہے نے ۔ میرے نزدیک ایہہ غداریٔ عظیم اے شائستہ خانم دلبری جانِ من

شائستہ ــ چھڈو یا کرو بابو جی ۔ سارے ای جا رہے نے ۔ ساکاں جاندے نے کمایاں کرن ۔

بالو ــ جان دیو جی ۔ معمولی کاریاں نوں بخوشی بہ رضا و رغبت جان دیو ۔ ایسے بوجھ
وافرنوں پاکستان نوں خالی ہون دیو لیکن پڑھے لکھے لائق ذہن و فطین احباب
جنہاں دی مماثلت ۔ ناچیز، کمترین بالو علم دین نال ہووے ۔ ادہناں نوں ڈک
کے رکھو ۔ ملک عزیز نوں قابل لوکاں دی بڑی لوڑ اے ۔

شائستہ ــ ایتھے دی عرضی نویس دا اڈہ چھڈ گئے سی ہن کی کرو گے بابو جی ؟

بالو ــ سوچ رہیا آں جی میں ــ مسلسل مستقل طور تے ۔ تسی تردد نہ فرماؤ۔ فکر نہ کرو قطعی
میں تمام مشکلات نوں زینہ بہ زینہ طے کر لواں گا ۔ جانِ من ۔

(اس وقت ایک آٹھ نو برس کی لڑکی آتی ہے) ۔

لڑکی ــ چاچی جی ــ اوتھے تہاڈا انتظار کر رہے نے سارے

شائستہ ــ اچھا اچھا ۔ آ رہی آں ۔

بڑکی ۔ چھیتی کرنا برات آن والی اے ۔
شائستہ ۔ اچھا اچھا سُن لیا اے ۔ (لڑکی جاتی ہے)
بالو ۔ اچھا تے ایہہ لباسِ فاخرہ تسیٔ کمترین دی آمد دی خوشی وچ نہیں پہنیا ۔
شائستہ ۔ کتھے بالو جی اج تے آمنہ دا دیاہ اے ۔
بالو ۔ سبحان اللہ تے چلو جی تسیٔ جاؤ ۔ میری وجہ نال ہرگز توقف نہ فرماؤ جی ۔
شائستہ ۔ کس طراں جاواں بالو جی ۔
بالو ۔ قدماں نال جی ۔ عزارت دا کنارہ انگشت شہادت اور انگوٹھے مبارک وچ
پکڑ کے جی اس طرح ۔ (چل کر دکھاتا ہے)
شائستہ ۔ اونہیں بالو جی ۔ تسیٔ نہیں ناسمجھدے ۔ (غمزدہ بیٹھ جاتی ہے) ۔

(کٹ)

سین ۵ ــــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ــــــــ دوپہر

(نورن نے بہت میک اپ کر رکھا اور زرق برق لباس زیبِ تن ہے بظاہر
وہ اپنے کام میں مشغول ہے ایک میز کے سامنے آپا دولتے بیٹھی ہے ۔ اُس
کے دونوں ہاتھوں میں لمبا سا سونٹا ہے)

دولتے ۔ نی نورن ۔ کتے توں آمنہ دے ویاہ اُتے تے نہیں چلی زردے پلاء کھان ۔
نورن ۔ ہائے میری جانی ہے جوتی ۔ مجھے کیا غرض ہے آمنہ کے بیاہ سے کم بختوں نے جب
دس سال طفیل درزی کو کھایا اور اُس کی پرواہ نہ کی تو ہم سے کیا نبھائیں گے ۔
دولتے ۔ میں سمجھی کتے ایہہ تیاری شیاری اوسے ویاہ واسطے کیتی ہوئی اے ۔ (سونٹا زمین
پر مار کر) میں لتاں بھن چھوڑساں اُس بدبخت دیاں جو آمنہ دے گھر ویاہ تے
گیا ۔ شہدے طفیل دا ایہناں کجھ نہ چھڈیا ۔ اسیں وی ایہناں دا حقہ پانی بند کرساں
انشاء اللہ ۔ برات اگے عزت لاساں سب دی ۔

(اس وقت ببرا آتا ہے اُس نے سر پر ریشمی پٹکا ۔ ریشمی تہہ بند اور خوبصورت
واسکٹ پہنی ہوئی ہے) ۔

ببتیر – (آتے ہوئے) اوئے بھابی نورن تمہارے پاس کاجل ہیگا۔

نورن – مُوئے کیا کرے گا تو کاجل۔

دولتے – گگرُے پے گئے ہوسن کوے بھن بھن کے۔

ببتیر – اوئے نہیں آپا جی. اوتھے برات آن والی اے آمنہ دی میںنوں اپنا کجل نہیں لبھدا پیا

نورن – ویکھیا! دیکھیا آپ نے آپا جی. دیکھا اس مونڈی کاٹے کو یہ...... یہ جارہا ہے شادی پر طفیل کی قبر پہ سے چل کر۔

دولتے – توں آمنہ دے ویاہ تے چلیا ایں!

ببتیر – اوئے ویاہ۔

دولتے – پلاسٹورے کھان. لوٹیاں ڈھیھن! ایدر آ ایدر۔

(ببتیر پاس آتا ہے۔ آپا ڈنڈا مارتی ہے)۔

دولتے – شہدے کالی برتھی والیا تساں لوکاں نوں کوئی شرم نہ آئی. طفیلے دی منگ توں چوری چوری اوہدی ماں وایڈا آ ے نال منگ چھوڑیا. تسی محلے والیاں واز نہ کڈھی۔ ہن تاں میں ایتھوں اک بندہ پار نہ جان دلیساں. اللہ دے حکم نال۔

ببتیر – تے ویاہ تے نہیں جانا آپا جی!

دولتے – کجھ غیرت کرو. شرم کرو. طفیل دی منگ سی کہ نہ سی آمنہ۔

ببتیر – ہا منگ۔

دولتے – کیسے نے ویاہ تے نہیں جانا چپ چاپ! ایہہ ریشمی پگڑی لاہ کے رکھ چھوڑ. میں تیریاں لتاں بھن دلیساں جے توں اوتھے قدم رکھیا. آمنہ دے ویڑے وچ۔

ببتیر – (دیکدم ہچکا پڑکر) اچھا بھابی نورن آپ کاجل وی کھیچل نہ کریں اب تو ویاہ پر جانا ای نہیں. حکم ہوگیا آپا دولتے کا۔

دولتے – ایہہ آمنہ دی بی بی سمجھدی اے کہ طفیلے دا کوئی ناں ایس گلی وچ، وچارہ یتیم مسکین اے تے دب دلیسی۔ پر جد تیکر آپا دولتے بیٹھی اے کوئی انگوٹھا نہ دے سکسی طفیل دے سنگھ وچ. اللہ دے حکم نال. میں اوس کپتی نوں سمجھا دے ساں. برات واپس نہ مُڑی تے میرا ناں دولتے نہیں۔

(آپا دولتے بولتی جاتی ہے اس کے بولتے بولتے منظر فیڈ ہوتا ہے)۔

(کٹ)

سین۔ ۶ ——— ان ڈور (طفیل درزی کا گھر) ——— دوپہر

(طفیل تخت پوش پر ہے۔ پاس بتن پورا تیار بیٹھا ہے)

بتن — بے مجھ کو کیا شوق ہے شادی کا۔ ایک کرا کر دیکھ لی۔ ساری شادیاں اکو جہیاں ہُندیاں نے بھائی طفیل۔

طفیل — توں جا۔ میں تینوں کوئی روکن تھوڑی ڈھیا آں۔

بتن — خدا قسم میں کدی نہ جاندا طفیل۔ پر نورن دا پیغام آیا اے۔ ایہہ مجبوری ہے تیرے دوست کی۔

طفیل — بھابی نورن دا؟

بتن — اوہ کہندی اے برادری میں اکٹھے جانا چاہی دا ورنہ لوکیں گلاں بناندے نے۔

طفیل — آہو بناندے اے۔ بناندے کا پتے نہیں۔ میری بھوا نوں طلاق ہو گئی سی ساری عمر برادری گلاں بناندی رہی ہر بیاہ شادی تے۔

بتن — میں کوئی نورن نال گل بات تھوڑی کرنی ایں۔ بس ٹی سٹال پر اکٹھے ہوتا اے اور چپ چاپ سلام علیکم کر کے اندر گلی میں چلے جانا اے۔ لوکاں دی زبان بند کرنی پڑتی ہے طفیلے۔ نورن نوں باتاں بناندیاں ایں عورتاں ....

طفیل — اِک میرا بی کم کر دئیں خلیفہ۔

بتن — دس دس سو کم کر دوں گا تیرے۔

طفیل — ایہہ سوٹ آمنہ دی بی بی نوں دے دئیں۔ کی پتہ لین لین۔ نہ لین۔ نہ لین موڑ ای دین۔ ہے نا؟ اوہناں نوں کوئی کمی تھوڑی۔ کوئی گھاٹا اے اوہناں نوں۔

بتن — نہ بھائی ایہہ سوٹ میں نہیں لے جا سکدا۔

طفیل — کا پتے نہیں لے جا سکدا ایں ایہہ سوٹ۔ بجنی (روزنی) تاں نہیں

بتن — بس نہیں لے جا سکدا۔ کوئی زور اے۔ تیرے ارماناں دا خون میں اپنے ہتھاں میں چُک کے نہیں پہنچا سکدا۔ آمنہ کے گھر۔

طفیل ۔ دے تاں کدآں دیاں گلاں کرن ڈہیا اے مینوں تاں کھیاں بی نہیں آمنہ دا۔آہاں
تاں ہن دوئی چلے جانا آ۔ دو چار دناں پچ ساہنوں کی پروا اے کیسے گل دی۔
بتن ۔ پھیر بی توں ایہہ سوٹ کیتے ہور دے ہتھ بھیج کیں نہیں لے جاسکدا۔
طفیل ۔ تاں ہور کیں کنوں بھجوں بتن
بتن ۔ دیکھ طفیل ہم تیرے یار ہیں ہم تیری خاطر مر تاں سکدے آں لیکن ایسے کام
نہیں کر سکدے۔
طفیل ۔ اچھا توں جافیر۔ تینوں دیر ہون ڈہئی آ۔
بتن ۔ (جاتے ہوئے) یہ مت سمجھیں طفیل مَیں پلا کھان چلیاآں۔
طفیل ۔ نہ نہ تیرا کی کم آ۔ کھان ہن نال۔
بتن ۔ مجھے تو نورن نے مروایا۔ نہ رقعہ بھیج دی نہ میں جاندا۔
طفیل ۔ جانا کا تے نہیں۔ جرور جا۔ پھیریں مہریں جا۔
(بتن جاتا ہے طفیل اُٹھتا ہے۔ سوٹ اُٹھاتا ہے پھر اس کی آنکھ سے
آنسو نکل کر سوٹ پر گرتا ہے اور وہ اُسے قمیض کے دامن سے صاف
کرتا ہے۔)

(کٹ)

•

سین ۷ ــــــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ــــــــــ دوپہر

(آپا دولتے ٹی سٹال پر شیرنی بیٹھی ہے۔ اُس کے سامنے بالو علم دین۔
شائستہ شادی کے لباس میں سجے بیٹھے ہیں۔)
دولتے ۔ ایہہ تینوں ایس نے مت دتی ہوئی اے میرے بھراوا۔
شائستہ ۔ نہیں آپا جی۔ میں تے منع کر رہئی سی۔ ایہو کہن لگے کہ محلے دا معاملہ اے چلنا چاہی دا
اے۔ نالے وھڈے گھروں پیغام آگیا سی۔ جی۔
دولتے ۔ اکو میرا بھرا میریاں اکھاں دا تارا۔ میرے دل دا سہارا تساں تناں جو نکماں

تباہ وبرباد کر چھوڑیا۔ ایس تہدے نادان کی خبر! ویاہ تے جانا اے کہ نہیں جانا۔

بالو ــ بالکل بجا۔ تسی درست فرمار ہے او آپا جی۔

نورن ــ اس کا کیا قصور ہے آپا جی تیار تو وہ ہوئی بیٹھی ہے جنت پیغام تو اس کا گیا تھا بالو جی کے پاس۔ کیوں بالو جی۔

بالو ــ بجا ارشاد فرمایا تسی۔

دولتے ــ میں تاں نہیں چھوڑساں، اُس کلمونہی چندری شہدی دی۔ اسیں نہ جاساں ویاہ وچ اللہ دے حکم نال۔ ساڈے گھر دا کتا وی نہ جاسی اوہناں دی گلی وچ۔ میں پچھ لینی آں آپے جنت بی بی توں پہنے

(ڈنڈا لیکر جاتی ہے۔ کیمرہ اُسی پر رہتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۸ ۔ ـــــــ ان ڈور (جمال دین کا گھر) ـــــــ دن کا وقت)

(جمال دین بیٹھا جوتے پالش کر رہا ہے۔ اُس کے پاس طفیل درزی سر پہ ٹوپی پہنے بیٹھا ہے۔ اس کے ہاتھ میں سوٹ والا ڈبہ ہے۔)

طفیل ــ تاں توں نہیں جانا ویاہ تے۔ پکی گل اے؟

جمال ــ نہیں یار میں اندر نہیں جانا۔ باہروں سلام کر کے مڑ آونا اے انشاء اللہ۔ اندر میں کیوں جاواں خواہ مخواہ۔

طفیل ــ تاں توں روٹی کھائے بغیر کیویں آئیں گا۔ تینوں کوئی آن وینا اے آمنہ دی بی بی نے ہے نہ کملا اوہنے باہنہ پھڑ لینی آ تیری ہتھوں پھڑ کے بہا لینا اے تینوں۔

جمال ــ میں دس دتا سی آمنہ دی بی بی نوں۔ بئی میں مبارکی دین آواں گا۔ میں جنیت دے گلمیاں وچ ہار پان لئی نہیں کھلونا۔ سلام سلام تے گھر گھری۔

طفیل ــ دے تاں کداں دیاں گلاں کرن ڈھیا اے اک واری اڑ گیا تاں کوئی تیری مرجی تھوڑی چلنی اے۔

جمال ـ مصیبت ایہہ ہیگی بھائی طفیل آمنہ دی بی بی کپڑے ای پے گئی سی۔
طفیل ـ آہو لے جاندی ہندی آ کپڑے۔ پر کاہتے نہیں جاندی۔
جمال ـ جے او ایتھے تیکر سدا دین نہ آندی تے میں تے کدی وی نہ جاندا۔
طفیل ـ جانا کاہتے نہیں
جمال ـ بس یار ـ اج میرا دل خوش نہیں۔
طفیل ـ کاہنوں خوش نہیں رہیا دل تیرا۔
جمال ـ جیویں دیلے نے سب کجھ ڈھاڈھ صودتّا اے۔ رحمت اللہ کہتے نکل گیا۔
اے۔ توں خبر نہیں کیتے چلے جاناایں۔
طفیل ـ میں چلے جاناایں دوہئی۔ دناں دی گل اے۔
جمال ـ نیر توں دی امیر ہو کے ساڈے متھے نہیں لگن۔
طفیل ـ لگوں۔ لگوں کاہنے نہیں؟ ـ میرا کپڑا کوئی ہور انگ ساک آ۔
جمال ـ بڑے انگ ساک بن جاندے نے بھائی طفیل ـ بڑے۔ کوئی گھاٹا ہندا اے انگ ساکاں
دا۔ ساری خلقت رشتہ دار ہندی اے ـ امیر آدمی دی۔
طفیل ـ لے فیر میں چلناآں۔ توں ہا سوٹ آمنہ دی بی بی دے ہتھ پھڑا دئیں۔ کی پتہ لوے
لوے۔ نہ لوے نہ لوے۔
جمال ـ نہ بھائی ایہہ کم میتھوں نہیں ہو سکدا۔ میں تیرا تحفہ نہیں پہنچا سکدا۔ کوئی ہور سوکھا
جہیا کم دس میتوں۔
طفیل ـ کی گل ہوئی۔ کاہتے نہیں۔ نہیں پہنچا سکدا میرا تحفہ!
جمال ـ بس کوئی وجہ ہیگی اے نا۔ ایہہ توں آپے پہنچا کے آ۔ طفیں توں آپ کیوں
نہیں لے جاندا۔ ایہنوں۔
طفیل ـ میں لے جاواں ـــ لے میں لے جاواں۔ میتوں کوئی ڈری ماری اے آمنہ دی
بی بی دی۔ میں آپ اپڑ کے دے آواں۔
کاہتے نہیں دے آواں۔ کوئی پینڈا تھوڑی آ۔ رکشا تے بی جان دی لوڑ
نہیں۔ میں چلا جاواں آپے۔ (کیمرہ طفیل درزی کے چہرے پر آتا ہے۔
اک آنسو اس کی آنکھ سے گرنے ہی والا ہے)۔

(کٹ)

سین ۹ ——— ان ڈور ——— شام

(اس وقت شائستہ۔ بالو علم دین۔ چوہدری صادق۔ بنن۔ نذن اور حاتم سائیں ٹی سٹال پر موجود ہیں بالو علم دین اور چوہدری صادق خصوصی جگہ پر بیٹھے ہیں)

بالو علم ۔ جدوں میں عرفات دے میدان وچ بہ نفس نفیس گیا تے اک ہور سماں سی جی....

چوہدری ۔ کیوں نہیں جی۔ کیوں نہیں باؤ علم دین۔ اسی حج کر آئے آں سانوں پتہ اے سارے پاسے بے شمار خلقت ہندی اے۔ کوئی گو وچ جائے تے مل نہیں سکدا۔

حاتم ۔ سبحان اللہ سبحان اللہ

علم ۔ حج توں بعد جدوں الوداعی طواف واسطے اسی خانہ کعبہ وچ درود کیتا تے کی دسیے.... کی دسیے چوہدری صاحب...... ساڈیاں باآواز بلند چیخ ہائے وافر نکل گیاں۔

(جیب سے رومال نکال کر آنکھوں پر رکھتا ہے)

شائستہ ۔ (فخر سے) ساڈے باؤ جی تے دراصل اوتھے حج ای کرن گئے سن۔ اپناں دا ہور کج ارادہ نہیں سی پتی۔

علم ۔ شاباش! شاباش شائستہ خانم دلبری جی۔ تسی درست پچھانیا ٹھیک قیافہ لگایا جی ہور انسان نا چیز نے ایتھوں کی لے جانا اے نال؟ فقط ایمان۔

حاتم ۔ تے کجھ کاروبار وغیرہ دی سناؤ.... باؤ جی؟ اوتھے تے سنیا اے مزدوراں دی گڈیاں لئی بھرے اے ائیر کنڈیشن آلی۔

علم ۔ ایہہ دنیاداری دیاں گلاں نیں حاتم سائیں...... اسی ایناں گلاں دل مطلق پرواہ نہیں کیتی۔ نوکریاں ملیاں بہت پر اسی التفات نہیں کیتی۔

(اس وقت آمنہ کے گھر سے وہی لڑکی آتی ہے جو شائستہ کے گھر آئی تھی)

لڑکی ۔ بی بی کہندی اے برات آگئی اے کھانا کھلن آلا اے ہُن آجاؤ۔۔ تہانوں اڈیکدی پئی اے بی بی۔

(سب گھبرا کر ایک دوسرے کی طرف دیکھتے ہیں)۔

ببر — توں چل مُنی چل — اسی ٹا نے آں ٹبنے۔ سارے ای مگر مگر۔

چوہدری — تے دیر کی اے ہُن چل دے کیوں نہیں۔

(سب آپس میں کھسر پھسر کرتے ہیں)۔

بتن — گل یہ ہے چوہدری صاحب..... کہ ہم لوگ شادی پہ جا نہیں سکتے۔

چوہدری — کیوں۔ کیوں نہیں جا سکدے.... اوتھے اپنے پلا شورے پکے ہوئے نیں۔ فرنی جمی پئی اے پستے دی ہوائیاں لگیاں ہوئیاں نیں — اوہ سب درجے مہمان کھا جان گے نقصان کس دا ہوئے گا — ساڈا۔ مسلمان قوم نوں اپنے نقصان دی سمجھ ای نہیں۔

ببر — ہا نقصان۔

نورن — میں بھی یہی کہتی تھی چوہدری صاحب کہ اب تو جو ہونا تھا ہو چکا آمنہ کی ماں انتظام بھی کر چکی ہے اب کیا فائدہ۔

بتن — تُو چپکی بیٹھی رہ نورن — ہم کو تو جیسا حکم آپا جی لگا دیں گی ہم مانیں گے۔

چوہدری — ایہہ آپا جی کون اے؟ جدا حکم چلن ڈئیا اے اینا؟

حاتم — اپنی آپا دولتے — ساڈی وڈھی بھین اے۔ چوہدری صاحب۔

چوہدری — اچھا اچھا اوہ مدرسے قدآلی موٹی جیئی زنانی؟ میں ملیاں آں کئی واری...... کئی واری ملاقات ہوئی اے۔

(اِس وقت آپا دولتے سونٹا لے کر آتی ہے اُس کے ساتھ شادی کے لباس میں جنت ہے)

آپا — میں پکڑ کے لیائی آں اس کمینی بھیڑی بونتھی آلی نوں...... سب وچ پکڑ کے اس نوں بے عزت کرساں انشاءاللہ....... ایہہ کون ہندی اے ویاہ دا شوشہ چھڈن آلی۔

(آپا جنت کو پکڑ کر آگے بڑھتی ہے)

(کٹ)

سین ۱۰۰ ـــــــ آوٹ ڈور (گلبرگ) ـــــــ دن کا وقت

(طفیل درزی ہاتھ میں سنہری ڈبہ لئے مین گلبرگ کے نوارے والے کراس پر پہنچتا ہے۔ تیز رفتار کاریں اُس کے پاس سے بھاگتی ہوئی جاتی ہیں وُہ بازو سے آنسو پونچھتا آگے جاتا ہے)۔

(کٹ)

سین ۱۱ ـــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ـــــــ دوپہر

(سب بیٹھے ہیں۔ بی بی جنت رومال سے آنسو پونچھ رہی ہے اب بالو علم دین اُس کے پاس بیٹھے ہیں)

آپا ـ بول دس بتن خلیفے کینے تیرے سامنے آمنہ دی بی بی نے اقرار نہ کیتا۔

بتن ـ ہاں جی کیتا آپا جی میں کدمکر داآں......

آپا ـ نیر اج اس گل دا فیصلہ ہوسی..... اللہ دے حکم نال جد خبر آسی کہ روٹی شوٹی ڈھپ چکے نیں مہمان تے اسی جاساں تے پچھ ساں اوس کمینی آمنہ دی بی بی نوں.......

چوہدری ـ بالکل درست فرمایا سولہ آنے درست۔ ایہو طریقہ ہے حقہ پانی بند کرن دا...... ایہو طریقہ اے سزا دین دا ایہہ تہاڈی بالکل ٹھیک سکیم اے آپا جی ـ بھئی کوئی اک قدم اندر نہیں جاسکدا آپا جی دے حکم دے بغیر....

شائستہ ـ اسی کپڑے لاہ دیئے چوہدری صاحب؟

چوہدری ـ کھلو جاؤ بی بی ـ اینے کاہلے ہوں دا حکم نہیں آیا ایدر آئیں بھئی حاتم سائیں ـ میں ذرا گھر آلیاں نوں سوڑ دلواں اوہ کتھے آ ای نہ جان ـ آ ذرا.....

(چوہدری بہانے سے اٹھتا ہے حاتم ساتھ جاتا ہے)

چوہدری ـ ایہہ زنانی باؤ علم دین دی بھین اے ـ

حاتم ـ (بہت آہستہ) آپا دے لتے؟ ہاں جی سکی نالے وڈی ـ

چوہدری ۔ ایہہ تے چھوٹاں داخاندان اے۔ پکے یے ایمان تے جھوٹے ۔
حاتم ۔ نہیں چوہدری صاحب ایہہ اپنے آپا جی زبان دے کھر دے ضرور نیں پر ۔
چوہدری ۔ بُن ساہنوں دسنا پیوے گا۔ اسی دسنا نہیں سی چاہندے پر کی کریئے معاملہ
ای ایسا اے ۔
حاتم ۔ کی گل اے چوہدری صاحب ؟
چوہدری ۔ ایہہ باؤ علم دین ہوری جیہڑے حاجی بنے بیٹھے نیں اینہاں نیں تے کراچی پار
کرکے نہیں دکھیا ۔
حاتم ۔ کی پئے کہندے او چوہدری صاحب ؟
چوہدری ۔ ساہنوں فریج دی لوڑ سی ۔ اسی پتہ کرایا سی باؤ علم دین دا ایہہ کراچی وچ دھکے
کھا کے آ گئے نیں ۔
حاتم ۔ کمال ہو گئی ۔ حد مک گئی ۔
دولتے ۔ (فاصلے سے) کی گل اے چوہدری صاحب
چوہدری ۔ (حاتم سے) توں ایتھوں نکل کے پچھے کھوتیاں آلیاں دی گلی وچ جا کے آمنہ دے گھر پہنچ
ییں آریا آں شاباش ۔ نالے دوجی گل دا ذکر نہیں کرنا کسے نال ۔
حاتم ۔ خواہ ... مخواہ لٹو حد ہو گئی .....
چوہدری ۔ (جلدی سے واپس آتے ہوئے) لٹو جی ایسا نالائق بندہ اے نکی جنی گل نہیں
سمجھ ریا سی ۔
علم ۔ ازقسم ؟
چوہدری ۔ اوہ میں کی دساں باؤ علم دین جی اِک واری چودھرائین بوٹ ٹِی چمکا لوے تے فیر گھر
وچ نہیں بہہ سکدی میں حاتم نوں دس ریا سی کہ چودھرائین نوں چڑیا گھروں گھما کے گھر لے
جاویں .... ہاں جی تے فیر فیصلہ اے ساریاں دا ۔
دولتے ۔ فیصلہ اے میرا ...... کوئی آمنہ دے گھر نہیں جا سکدا میرے جیوندیاں جی ۔
اللہ دے حکم نال ۔
چوہدری ۔ بالکل ٹھیک اسی کوئی پلازر دے دے بھکھے نئیں اسی معاملے دے پکے آں......
(اس وقت جمال دین آتا ہے) ۔

جمال ۔ اسلام علیکم حاضرین۔
دولتے ۔ توں وی آگیا ایں بدنجتا ۔ پلا نرده کھان ! ۔

(کٹ)

سین ۱۲ ـــــــــــــ آوٹ ڈور ـــــــــــــ دوپہر

(پہلے ریلوے ٹریک دکھایا جاتا ہے پھر فاصلے سے تیز رفتار ٹرین آتی دکھائی جاتی ہے کٹ کر کے طفیل درزی ہاتھ میں ڈبہ لئے ٹریک کے پاس کھڑا چہرے پر ہاتھ رکھے فاصلے سے آتی ٹرین کو دیکھتا ہے وہ ڈبہ کو مضبوطی سے بغل تلے کرتا ہے یوں لگتا ہے جیسے اب وہ ٹرین کے تلے آنے والا ہے۔ اب ٹرین طفیل کے پاس آکر رکنے لگتی ہے۔ پھر مکمل طور پر رک جاتی ہے طفیل درزی ٹرین میں چڑھتا ہے۔ ٹرین کے اندر والا ڈبہ خالی ہے۔ وہ ادھر ادھر نظر ڈالتا ہے پھر ڈبے کے دوسرے دروازے سے اتر جاتا ہے اور چلتا جاتا ہے دور تک کیمرہ اُسے جاتا ہوا دکھاتا ہے جب وہ ڈبے سے اترتا ہے تو آواز سو پر امپوز کیجئے لنگھ آجا پتن چھناں دا۔ اس سین کے شروع میں احساس ہونا چاہیئے کہ طفیل خودکشی کرنے والا ہے لیکن ٹرین کے رُکنے پر وہ اپنی ازلی طبیعت کے مطابق ڈبے میں چڑھ کر صرف لائن کراس کر جاتا ہے۔ اور شینت میں ڈوبا رہتا ہے)۔

(کٹ)

سین ۱۳ ـــــــــــــ ان ڈور (ٹی سٹال) ـــــــــــــ دوپہر

(اب سارے چوہدری صادق کے گرد جمع ہیں۔)
صادق ۔ ہاں بھئی مائی دولتے نوں آمنہ دی بی بی نوں سبق سکھانا چاہنی ایں۔ یکمشت۔
دولتے ۔ میں مائی شائی کوئی ناں چوہدری صاحب میں آپاں دولتے آں۔

نورن ۔ ہائے چلی جاواں ۔
چوہدری ۔ تنے ہور کی بُن دے کم سوچی دا نہیں ہندا ۔
نورن ۔ (آواز دے کر) اے بتن ذرا مجھے یہ گلی تک تو چھوڑ آ ۔
بتن ۔ کہاں کہاں ۔ کہاں جا رہی ہے تو ۔
(نورن آگے آگے اور بتن پیچھے جاتا ہے ۔)
شائستہ ۔ آباجی تے ایویں گرم ہوئے پھر دے نیں میرا تے میک اپ وی خراب ہو گیا اے ۔
چوہدری ۔ گناہ ہے جی کڑی دی وداعگی وچ شامل نہ ہونا ...... لو جی اسی تے چلے آں آمنہ دے ویاہ تے ۔
بتیر ۔ میں وی چلاں چوہدری صاحب ۔
چوہدری ۔ تیری مرضی اے ۔
بتیر ۔ ہیں ...... مینوں بچا لو گے ناں ۔ ہاویاہ
(چوہدری اور بتیر جاتے ہیں ۔ شائستہ باوجی کو چلنے کے ستارے کرتی ہے)

(کٹ)

سین ۔ ۱۴ ــــــ آؤٹ ڈور ــــــــــ دوپہر

(طفیل دندی اپنی جیب سے نوٹ نکال کر بانٹتا جاتا ہے ۔ جو فقیر ملتا ہے اُسے جیب سے نقدی نکال کر دیتا ہے جو بچہ ملتا ہے اُسے پیسے دیتا ہے ۔)

(کٹ)

سین ۱۵ ــــــ ان ڈور ــــــــــ شام

(آپا دولتے اکیلی سونٹا لئے ٹی سٹال پر بیٹھی ہے غصے اور غم سے نڈھال بیٹھی ہے)

(کٹ)

سین ۱۶ ــــــــــ آؤٹ ڈور ــــــــــ شام

(طفیل درزی گولف کلب میں داخل ہونے سے پہلے نہر میں اپنا ٹیپ اور قینچی پھینکتا ہے پھر مسکراتا ہے)

(کٹ)

سین ۱۷ ــــــــــ آؤٹ ڈور (گولف ہوٹل) ــــــــــ شام

(گولف کلب کے ٹریک پر توکلی صاحب دو اور آدمیوں کے ساتھ چلتے آرہے ہیں)

(کٹ)

سین ۱۸ ــــــــــ آؤٹ ڈور ــــــــــ شام

(ایک کتا کلب کے ایک سنسان کونے میں آتا ہے رکتا ہے یہاں طفیل درزی مرا پڑا ہے. اس کے پاس سوٹ بکھرا ہوا پڑا ہے. فاصلے سے توکلی صاحب اور دو ساتھی چلتے ہوئے آتے ہیں. رکتے ہیں. طفیل کی نبض دیکھتے ہیں. پھر قریب پڑے ہوئے سوٹ پر سے دوپٹہ اتار کر طفیل درزی کے اوپر ڈالتے ہیں. گیت سوپر امپوز کیجئے).

(کٹ)

ـــــــــــ

۴۸

کردار

چوہدری رحمت اللہ ـــــ امیر بزنس مین

ایلا رحمت اللہ ـــــ ماڈرن بیگم، رحمت اللہ کی چہیتی بیوی

شہر یار ـــــ شہر یار ایجنسی کا مینجر۔

ڈیزی ـــــ ایلا کی سہیلی۔

توکلی صاحب ـــــ امیر کبیر آدمی۔

سیکو جی ـــــ توکلی کی بیگم

چوہدری صادق ـــــ محلّے کا معتبر آدمی۔

حاتم سائیں ـــــ منڈی میں مزدور

آپا صغریٰ ـــــ سکینہ کی غریب بڑی بہن۔

بتن ـــــ رحمت کا خانساماں۔

سین — ۱

کٹ ٹو کٹ ——————————— دن

(ان کٹز میں یہ ظاہر کیا جاتا ہے کہ شہر یار اور ایلا محبت کر رہے ہیں لیکن
کسی فریم میں ایلا کا وجود مکمل طور پہ موجود نہیں صرف سجیشن موجود ہے
بیگ گراؤنڈ میوزک :- ملن رُت آئی)

(کٹ)

(ایک خوبصورت درخت سے پین کرتے ہوئے اُس کے تنے کے ساتھ
ہوتے ہوئے ہم گراؤنڈ پر آتے ہیں یہاں گھنی گھاس پر شہر یار لیٹا ہوا ہے۔ اُس
کے دونوں بازو سر کے پیچھے ہیں۔ جنکے سہارے اُس نے اپنے آپکو ذرا سا اُٹھا رکھا
ہے ایلا اُس کے پاس بیٹھی ہے۔ لیکن اس کے دونوں پاؤں اور گھٹنے تک ٹانگیں
نظر آتی ہیں۔ شہر یار بڑی محبت سے کچھ باتیں کرنے میں مشغول ہے کیمرہ شہر یار
اور گھٹنے سے ہو کر ایلا کی بہت خوبصورت جوتیوں پر آتا ہے۔ یہ جوتیاں ایلا کے
پیروں میں نہیں ہیں۔ ذرا سے فاصلے پر ہیں۔ پھر ایلا ہاتھ بڑھاتی ہے ایک جوتی
اُٹھاتی ہے اور اپنے پاؤں میں ڈالتی ہے شہر یار اُٹھ کر ایلا کے ہاتھ کو اپنے ہاتھ
سے روکتا ہے سارے منظر کے دوران ایلا کے صرف گھٹنے ہاتھ اور جوتیاں نظر آتی ہیں)

(کٹ)

(شہر یار اور ایلا ایک ریستوران میں شہر یار اور ایلا کھانا کھا رہے ہیں لیکن ایلا
کے صرف ہاتھ اور پلیٹ نظر آتی ہے۔ کیمرہ شہر یار پر مرکوز ہے۔ وہ کھاتے ہوئے

رُکتا ہے۔ مسکراتا ہے۔ اپنی پلیٹ سے نان کا ٹکڑا اُٹھا کر ایلا کی پلیٹ میں رکھتا ہے۔
ایلا اس ٹکڑے کو اُٹھاتی ہے)

(کٹ)

(راوی پر کشتی میں شہریار بیٹھا کشتی چلا رہا ہے اُس کے دوسری جانب ایلا بیٹھی
ہے ایلا کے کندھے اور بیک نظر آتی ہے۔ لیکن گردن سے اوپر کچھ ایڈنٹی فائی نہیں کیا
جاتا یعنی شہریار کو۔ ایلا کے کندھوں کے پاس سے ایکس پوز کیا جاتا ہے۔ آہستہ آہستہ کیمرہ
بڑھتا ہے اور شہریار کے چہرے کا کلوز اپ لیتا ہے۔ اس منظر کے لئے پہلے راوی کو اتنے
فاصلے سے دکھایا جاتا ہے کہ کشتی میں چلنے والے ایلا اور شہریار کو پہچانا نہیں جاسکتا
پھر کیمرہ ان دونوں پر آتا ہے سارا وقت فریدہ اور امانت کا گیت ملن رُت آئی جاری
رہتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۴ ——— ان ڈور (رحمت اللہ کا بیڈ روم) ——— شام

(رحمت اللہ کمرے میں گھبرایا ہُوا اِدھر اُدھر پھر رہا ہے پھر کھڑکی کا پٹ
کھول کر باہر دیکھتا ہے باہر کار کے رُکنے کی آواز آتی ہے۔ وہ چونک
کر کھڑا ہوتا ہے۔ بتن اندر آتا ہے۔)

بتن — وہ جی آئے ہیں — اپنے محلے سے۔

رحمت — وہ جی کون جی اب جی۔ تب جی اینی دیر ہو گئی اے تینوں میرے کول اجے تیکر تینوں
تمیز نہیں آئی کہ کسی مہمان دے آون دی اطلاع کس طراں دتی جاندی اے۔

بتن — جی اوہ چوہدری صادق صاحب۔

رحمت — میں کسے چوہدری شوہدری نوں نہیں مل سکدا اسی وقت اس گھر وچ اکو چوہدری

کانی اے . پتہ نہیں کتھوں آجاندے نے ہر وقت ہر گھڑی دیہلے مشٹنڈے۔
بتن ۔ مل لے رحمت اللہ۔ ہمارے محلے کے بڑے عزت دار آدمی نے مل لے۔
رحمت ۔ چل چل نصیحتاں نہ کرن لگ بیا کر ہتیاں ۔ اپنی حیثیت پہچانن دی کوشش کر۔
بتن ۔ اچھا جی (رُک کر) جناب چوہدری صاحب وقت دا کجھ پتہ نہیں ہُندا ۔ (جھاڑن سے آنکھیں پونچھ کر) ملنا ملانا ہی ضروری ہے۔ ایتے کل ای طفیل ساڈے ہیں تھا آج اسکو ملنے کدھر جائیں!
رحمت ۔ اچھا اچھا بتھا اوہناں نوں ۔ بتھا ۔
(بتن جاتا ہے رحمت اللہ گھڑی دیکھکر فون ملاتا ہے۔)
رحمت ۔ ہیلو ۔ ہیلو ۔ جی رحمت اللہ سپیکنگ ایلا تے نہیں آئی تہاڈے دل! ۔ جی ۔ شاپنگ لئی گئی سی ۔ لیکن لنچ تے آئی نہیں ۔ اچھا جی . . . تھینک یو ۔ بس جی انویں اِک ضروری گل کرنی سی ۔
(اس وقت آپا صغریٰ آتی ہیں)۔
آپا ۔ سلام علیکم بھائی جان ۔ ہائے ہائے کلے بیٹھے ہوے او۔
رحمت ۔ (رحمت اللہ کی طبیعت اکھڑی ہوئی ہے) وعلیکم السلام
آپا ۔ ایلا کتھے اے!
رحمت ۔ لوئیں تہانوں پچھن والا سی ہیں آپ اوہناں دا انتظار کر رہیا آں۔
آپا ۔ سکینہ دی مینگ سی نہیں تے اوہ آپ آوندی بھینوں کہن لگی آپا جی تسی ذرا جا کے ایلا دا حال تے پچھ آؤ ۔ کئی دناں دی ساڈے ول آئی نہیں ۔ دل تے ہے ؟
رحمت ۔ ٹھیک اے جی ۔ ول ای اے ۔ دراصل گل ایہہ اے آپا جی ۔ میری والدہ لیڈی عنایت اللہ کہندے ہندے سن کے شادی توں بعد ۔ عورت دا اِکو کماتی ہونا چاہی دا اے ۔ اِکو کماتی ۔ اِکو کماتی ۔ صرف اوہدا شوہر۔
آپا ۔ کی پئے کہندے او ۔ بھائی جان!
رحمت ۔ جے ویاہی ہوئی زنانی دا کماتی اوہدا پیکا گھر ہو وے تے اوہ اوتھے ای وڑی رہندی اے ۔ جے ملن والے مہربان ہون تاں وی گھر نہیں رہ سکدی ۔ باہر دل لگ جاندا اے۔

آپا — تسیں بھائی جان پُرانیاں گلّاں کردے او۔ ایتھے دُنیا ای بدل گئی اے۔ ہُن زنانی تے مرد دا فرق کتھے ہے۔ اِک ذات ہوگئی ہُن تے دوناں دی۔
رحمت — لیکن ہونا چاہی دا اے آپا جی۔ فرق ہونا چاہی دا اے۔
آپا — تہانوں کجھ کہہ نہیں گئی ایلا؟
رحمت — کتھے جی (ایک دم ڈر کر) ویسے لوڑوی کی اے اجازت دی۔
آپا — تسیں اوہدیاں عادتاں وگاڑیاں نے بہتی کھُل دے کے۔
رحمت — نہیں خالہ جی۔ وقت بدل گیا اے۔ ہن مرد تے عورت برابر حقوق رکھدے نے۔ ہُن اجازت لے کے آنا جانا بُرا لگدا اے۔
آپا — ساڈے ابّے ہوری ساری دُنیا نال بڑے ساؤ سن کدی اکھ چناں بوجھ وی نہیں سی پایا کسے دی طبیعت تے۔ پر بے بے ہوراں نال بڑے سخت سن۔ سونے دا نوالہ کھوانا تے شیر دی اکھ نال ویکھنا۔ بے بے دی مجال نہیں سی مجھاں آلے کوٹھے تیکر جان دی پچھے بغیر۔ مسالہ کُٹنا تے پچھ لینا۔ روٹیاں پکانیاں تے صلاح کر کے۔
رحمت — خیر خالہ جی تسیں ہُن پرانے زمانے دیاں گلّاں کر رہے او میری اپنی والدہ لیڈی عنایت اللہ بڑے ماڈرن — ولایت کلّے جانا ہر گرمیاں وچ لیکن ڈیڈی جی توں پچھ کے۔ جس ہوٹل وچ ٹھہرنا ڈیڈی دی مرضی نال۔ میرے ڈیڈی جی کہندے ہندے سن لیڈی عنایت اللہ جیہی فرمانبردار بیوی تے جاپاناں وچ وی نہیں مِل سکدی۔
آپا — ہلا (فون کی گھنٹی بجتی ہے)
رحمت — (بھاگ کر جاتا ہے۔) ہیلو ہیلو — کون ایلا جی! اوجی تسیں کتھے او۔ مَیں پنج تے تہاڈا انتظار کردا رہیا!
آپا — ایلا اے۔ ذرا فون مینوں دینا گل کرکے۔
رحمت — کس ویلے آؤگے جی! دیر ہو جائیگی! کنی؟ کجھ پتہ نہیں! فیروی کتی کو دیر — نہیں نہیں کوئی تکلیف نہیں — صرف نکرا اے۔ ایلا جی۔ ڈنر تیکر پہنچ جاؤ گے نا۔

آپا — ایہہ فون ذرا مینوں دینا۔ (فون زبردستی پکڑتی ہے) نی ایلا۔ وعلیکم السلام۔ کتھوں پئی بولنی ایں۔ ڈیزی دے گھروں (رحمت اللہ چونک جاتا ہے) فیر ی! اچھا۔ اچھا۔ آہو — گھر دس کے تے جایا کر۔ سانوں تکلیف ہُندی اے۔ چھیتی آجادیں؛ نہیں آسکدی۔ (فون بند ہو جاتا ہے) ایلا؟ — نی ایلا۔

رحمت — لڑئیں گل کرنی سی۔

آپا — تے کر لئو بھائی جان۔ اوہ ڈیزی دے گھر بیٹھی اے۔ کنی بدتمیز اے کہن لگی ہیں جتھے مرضی جاواں میرا پرسنل معاملہ اے۔ تسی کون ہندے او! لئو اسی کون ہو گئے اے ایلا دے۔

رحمت — آہو جی معاملہ تے اوہناں دا پرسنل ای اے پر مینوں ایوں لگدا اے جیویں زندگی میری برباد ہو جانی اے۔ (بتن آتا ہے)۔

بتن — اوہ چوہدری صادق صاحب آئے بیٹھے ہیں۔ تہاڈا انتظار کر رہئے نے

رحمت — چل چل۔ آ رہیا آں۔ (رحمت اللہ جاتا ہے۔)

آپا — ایدھر آ کتھاں بتن۔ ایدھر میرے کول؛

بتن — جی آپا جی۔

آپا — توں مینوں ایہہ دس، بیگم صاحب تے چوہدری صاحب ٹھیک نے نا آپس وچ۔

بتن — مینوں کیا پتہ آپا جی۔ جدوں ٹھیک ہُندے نے تے مینوں اندر جانے کی اجازت تھوڑی ہُندی اے۔

آپا — ویکھ نا سانوں فکر لگی ہوئی اے توں گھر دا بندہ ایں تینوں پتہ ہونا چاہی دا اے۔ کوئی لڑائی جھگڑا تے نہیں ہندا اُچی آواز وچ۔ بھانڈے ٹٹن دا کھڑک آندا ہووے کدی!

بتن — جھگڑا کیا ہونا اے آپا جی رحمت اللہ نے تھلے لگیا ہویا اے بیگم صاحب کے اس دی تے سٹی گم ہندی اے ان کے سامنے۔

آپا — ایہہ ڈیزی دا کی قصہ اے وچ مینوں سچ سچ دس!

بتن — کس کا جی ——

(کٹ)

سین ۵ ـــــ ان ڈور (ڈیزی کا ڈرائنگ روم) ـــــ شام

(اس وقت ڈیزی بہت اطمینان کے ساتھ منہ پر بازوؤں پر کریم کی مالش کر رہی ہے۔ اور اپنے پلنگ پر بیٹھی ہے۔ ایلا غصّے ہی ہے۔ لیکن غصّہ دبا رہی ہے۔ ڈیزی کو آرام سے اور بغیر و پمپ بنے سادگی کے ساتھ ایک ماڈرن لڑکی کا رول ادا کرنا چاہیئے۔ اِس میں کوئی تیزی یا چالاکی نہیں ہے)

ایلا ــ لیکن توں میرے ہزبنڈ نوں اس طرح ملن جُلن دی جرأت کِس طراح کیتی۔ تینوں اِک لمحے لئی میرا خیال نہ آیا ذرا وی۔

ڈیزی ــ (بغیر ایلا کی طرف دیکھے) کمال اے ایلا۔ ایہہ سوال تینوں اپنے شوہر نال کرنا چاہی دا اے۔ اوہ تیری پراپرٹی اے میں نہیں نا۔ میں تے بالکل آزاد آں۔ اج تیکر۔

ایلا ــ میں تینوں اپنی سہیلی سمجھدی سی ڈیزی اسیں نرسری توں اکٹھیاں پڑھیاں آں۔ سکول کالج سارا وقت۔

ڈیزی ــ میں تیری سہیلی آں ایلا۔ ہُن وی۔ ایہہ فیکٹ اے۔

ایلا ــ ایہہ سہیلی دا کم اے کہ ـــ کہ ہُن میں تینوں کی کہواں تیریاں تے کوئی (Values) وی باقی نہیں رہیاں

ڈیزی ــ ویکھ ایلا توں ایشو نوں گڈمڈ کر رہی ایں۔ اچھا شوہر ہنٹ کرنا ضروری اے فرض اے ہر لڑکی دا۔ بدقسمتی نال جیہڑا بندہ مینوں مکمل طور تے سوٹ کردا اے اوہ تیرا میاں اے۔ ہُن اگر توں میری سہیلی ایں تے وچوں ہٹ جا۔ آخر سہیلی ہون دی وجہ نال تیرا وی تے کجھ فرض اے ہے کہ نہیں۔ توں میرے لئی اپنی قربانی وی نہیں دے سکدی؟

ایلا ــ اسیں سب اِکو جہیاں آں۔ سب۔ چھوٹی چار سال دی گُڈی توں لے کے اسّی سال دی زنانی تیک ساریاں۔ سانوں صرف اپنا آپ نظر آوندا اے ـــ ساڈا بھلا ہُندا ہووے تے اسیں ماں ماسی سہیلی بھابی کوئی رشتہ نہیں ویکھدیاں... کِنیاں دشمن آں اسیں اپنی ہم جنساں دیاں۔ توبہ۔ توبہ۔ توبہ۔ عورت دی دشمن صرف عورت اے۔

ڈیزی ۔ Love اور War وچ سب کچھ فیئر ہندا اے ایلا جان ...... اِس کھیل وچ کوئی عورت ہارنا پسند نہیں کردی۔

ایلا ۔ شکریہ .... میں سمجھدی سی توں سیریس نہیں ایں اس لئی میں آئی ساں ...... ہُن میرے لئی فیصلہ کرنا آسان ہو گیا اے۔ میرا خیال سی کہ توں ایویں ذرا ایڈونچر کر رہی ایں ریم جی نال۔

ڈیزی ۔ ایلا ہُن اپنے سیریس ہون دی وی کوئی ضرورت نہیں۔ سچی تینوں تے رات توں پہلاں پہلاں رحمت اللہ توں بہتر ہسبنڈ مِل جاوے گا۔ توکلی صاحب دی بیٹی نوں کی گھاٹا اے شوہراں دا!

ایلا ۔ گھاٹا تے تینوں وی کوئی نہیں سی ڈیزی!

ڈیزی ۔ میری تے گل ہور اے ایلا بدقسمتی نال مینوں بڑی لائیکنگ ہو گئی اے۔ مسٹر رحمت اللہ نال۔ ایہہ مشکل اے۔

ایلا ۔ اللہ کرے ایہہ محبت قائم رہے۔

ڈیزی ۔ ہائے پلیز توں مائنڈ نہ کریں۔

ایلا ۔ نہیں میں کیوں مائنڈ کرنا اے۔ اچھا میں چلنی آں۔

ڈیزی ۔ نہیں کجھ کافی پی کے۔ میں اس طرح نہیں جان دینا۔

ایلا ۔ فیر کدی سہی۔ بڑا وقت اے کافی پین لئی ساری عمر پئی اے۔

ڈیزی ۔ چیز (Cheese) ایائٹے سی میرے انکل دوبئی توں اوہ تے کھا کے جا ایلا۔

ایلا ۔ فیر آواں گی ڈیزی فیر کسے دن۔ فیر کھاواں گی۔

ڈیزی ۔ پلیز مائنڈ نہ کریں بس ایہہ اک Unfortunate گل ہوئی اے لیکن خدا دی قسم ساڈے دوہواں کوئی دی Responsible نہیں ...... نہ میں نہ توں نہ ریم جی۔

ایلا ۔ ہاں میں سمجھنی آں۔ خدا حافظ ...

ڈیزی ۔ خدا حافظ .....

(ایلا جاتی ہے۔ آنسو اس کی آنکھوں سے بہتے ہیں۔)

(کٹ)

سین ۲ ________ آوٹ ڈور ________ گہری رات

(رات کا وقت ہے کار کسی اندھیری سڑک پر کھڑی ہے شہریار کے پاس بادا موں کا لفافہ ہے جس میں سے بادام نکال کر وہ ایلا کو دیتا ہے۔ ایلا کو اس وقت کھانے سے دلچسپی نہیں ہے لیکن وہ بے دھیانی میں شہریار کے ہاتھ سے بادام اُٹھا کر کھالیتی ہے۔ ایلا بہت پریشان ہے اور سیٹ کی بیک سے پُشت لگائے بیٹھی ہے۔ شہریار ویلن نہیں ہے اس لئے ویسی حرکتیں نہیں کرتا)

ایلا — کل تیکر شہریار میرے لئی کُجھ فیصلہ کرنا مشکل سی۔ لیکن اج میرے دِل توں آپی بوجھ اُٹھ گیا اے۔ فیصلہ آپی ہو گیا اے۔

شہریار — رفتہ رفتہ ایہہ جو تھوڑا بہت Guilt دا احساس رہ گیا اے ایہہ وی جاندا رہے گا عالیہ

ایلا — عالیہ! بڑے دناں بعد مَیں اج اپنا نام سُنیا اے کسی دے منہ توں۔

شہریار — ایلا! ایلا! ایہہ مینوں بے معنی لفظ لگدا اے۔

ایلا — کل تیکر میں سوچدی سی کہ شائد مَیں رحمت اللہ نال بے انصافی کر رئی آں ..... لیکن اج میری کونشنس بالکل کلیئر ہو گئی اے۔ جے مَیں اُس نوں نہ چھڈ یا تے اوہ مینوں چھڈ دیوے گا ڈیزی دی خاطر۔

شہریار — اِک گل غور نال سوچ لؤ عالیہ۔ تہانوں رحمت اللہ نال محبت سی۔ ہو سکدی سی؟ کدی امکانات سن اِس محبت دے.....

ایلا — (سوچتے ہُوئے) محبت نہ سئی شہریار — لیکن شادی جو ہو گئی سی تے تے ..... آخر محبت ای تے سب کُجھ نہئیں ہُندی۔ کُجھ ماں باپ دی عزت ..... کُش لحاظ .....

شہریار — میرا خیال اے عالیہ محبت ای سب کُجھ ہندی اے ساری Commitment: محبت نہ ہووے تے شادی دا سفر بالکل بے معنی اور بہت مُب ہو جاندا اے۔

ایلا — خیر..... رحمت اللہ نال رہنا کُجھ مُشکل نہیں سی شہریار۔

شہریار ۔ اوہ اِس وجہ نال کہ دچار ے رکشہ ڈرائیور دی بساط اِی کنی اے ۔ نہ تعلیم نہ
نہ تجربہ ۔۔۔۔۔۔۔

ایلا ۔ رکشہ ڈرائیور ؟ کی کہہ رئے او ۔۔۔۔۔ کون رکشہ ڈرائیور ۔

(شہریار جیب سے رحمت اللہ کا ڈرائیونگ لائسنس نکال کر دکھاتا ہے ۔ کلوزاپ)

شہریار ۔ ایہہ تسی خود دیکھ سکدے او عالیہ ۔ مَیں کدی ضرورت محسوس نہیں کیتی کہ تینوں
اصلیت دساں جدتیکر توں عالیہ خود کسی فیصلے تے نہیں پہنچی مَیں رحمت اللہ
نوں بلیک میل نہیں کیتا ۔۔۔۔۔ میں اُس نوں Rules of the game
دے خلاف سمجھنا آں کہ کسی نوں رن ڈاؤن کر کے اپنے نمبر بناواں ۔۔۔۔۔ لیکن
ہُن جدوں توں فیصلہ کر لیا اے ۔۔۔۔۔۔۔۔ مَیں ایہہ فرض سمجھنا آں اپنا کہ تیرے
دل توں گلٹ دھوو دواں ۔ بھلا تیرے کلچر اور Refinement دی
لڑکی اِک رکشہ ڈرائیور نال کس طرح رہ سکدی سی کس طرح ؟

(اس مکالمے کے دوران ایلا غور سے لائسنس دیکھ رہی ہے ۔ آنسو اُس
کی آنکھوں سے گرتے ہیں ۔)

ایلا ۔ (جیسے اپنے آپ سے) اینا ں وڈا جھوٹ ۔ اینا ں وڈا جھوٹ ۔۔۔ رحمت اللہ
نے تے ۔۔۔۔۔ اُس نے تے ڈیڈی نوں دسیا سی کہ اوہ لوگ افریقہ توں آئے
نیں ۔۔۔۔۔۔ اسقدر بڑا فراڈ ۔۔۔۔۔۔ یا میرے اللہ ایہہ سب کجھ کی اے !
ایہہ ڈیزی ۔۔۔۔ ایہہ رحمت اللہ ایہہ ۔۔۔۔۔۔

شہریار ۔ ایہہ شہریار ۔۔۔۔۔

ایلا ۔ فیر جے توں نہ ہندا شہریار تے شاید مَیں ہُن تیکر کدی دی خودکشی کر لیندی ۔۔۔۔۔۔
تیرے جیا اچھا آدمی تے مَیں اج تیکر کدی ویکھیا اِی نہیں ۔

شہریار ۔ مینوں دی سمجھن وچ غلطی نہ کرنا عالیہ ۔ مَیں اور میرے جئے ان گنت لوگ اِس
شہر وچ ایسے موجود نیں جناں وچ نہ اچھے ہون دی Capacity اے
نہ اوہ حد توں زیادہ بُرے ہو سکدے نیں ۔ ایہہ اس لئی نیں کہ زیادہ لوگ ۔۔۔
Extremes ۔ تے نہیں جا سکدے ۔۔۔۔۔۔ درمیان وچ رہندے نیں
تھوڑی جنی بدی تھوڑی جنی اچھائی تھوڑا جیا غم تھوڑی جنی خوشی ۔۔۔۔

ایلا — (لائسنس کو دیکھتے ہوئے) ڈیڈی نوں جدوں پتہ لگیا تے اوہناں دا خون کھول جانا اے ...... اِک رکشہ ڈرائیور دی ایہہ مجال!

شہریار — (جیسے اپنے آپ سے) اسی لوگ۔ اسی درمیانی سطح دے لوگ دراصل Catalyst ہندے آں عالیہ — اسی کسوٹی پتھر دی طرحاں سونے اَدر کھوٹے دی پہچان کراندے آں ..... بس ایناں کو ساڈا فنکشن اے۔ میری وجہ ناں توں اپنے آپ نوں پہچان سکیں گی ایلا میری وجہ نال رحمت اللہ اپنے آپ نوں ویکھ سکے گا۔ اسی لوگ تے آئینہ ہندے آں ایلا ....

ایلا — (محبت کے ساتھ) کنا عجیب آئینہ اے۔ ویکھنا انسان اپنی شکل جاہندا اے تے نظر تیری شکل آندی اے۔

شہریار — لائسنس واپس ملے گا؟

ایلا — توبہ کرو ایہہ تے مَیں ڈیڈی نوں دکھانا اے۔

(کٹ)

سین ۷ — ان ڈور (رحمت اللہ کا ڈرائنگ روم) — شام

(چوہدری صادق، حاتم سائیں اور رحمت اللہ ڈرائنگ روم میں بیٹھے ہیں۔ سامنے چائے کا سامان پڑا ہے۔)

صادق — گل سدھی جئی اے چوہدری صاحب کہ اسی اپنے محلے وچ اک کمیٹی بنا رہے آں۔ انسداد طلاق کمیٹی۔

رحمت — گل سدھی جئی اے چوہدری صاحب۔ مینوں کسی کمیٹی وچ کوئی دلچسپی نہیں.. خدا جاندا اے۔

صادق — تسی گل تے سن لو تہانوں دلچسپی دی پیدا ہو جائے گی کیوں بھئی۔

حاتم — پکی گل اے۔ تسی سن تے لؤ اک واری — انسداد طلاق کمیٹی دی وجہ

صادق — گل ایہہ اے چوہدری صاحب بن محلہ اوہ نہیں رہیا جیہڑا تسی چھڈ کے آئے سی

.... ہن او تھے بڑی بہت ودھ گئی اے ۔

حاتم ۔ ایسیاں ایسیاں گلاں ایسیاں ایسیاں گلاں سنن وچ آندیاں ہین بندا دنگ رہ جاندا اے چوہدری صاحب ۔

رحمت ۔ ساہنوں کی جی ۔ بڑی ودھے کہ گھٹے ؟

صادق ۔ ویکھو چوہدری صاحب اسی خاندانی لوگ آں ۔ ساہنوں پروا اے کہ لوکاں دے اخلاق درست رہن ۔ محلہ اس قابل روے کہ او تھے شریفاں دیاں دھیاں بھینیاں آزادی نال آ جا سکن جے اسی محلے دے اخلاق دا خیال نہیں رکھاں گے تے سارا محلہ ای تیزاب دا مٹکا بن جاناں اے تُنسر ے ھوٹے دی پہچان مُک جانی اے مکمل طور تے کیوں بھئی دس چوہدری صاحب نوں ۔ دس چھیتی چھیتی ۔ گھراں دے مٹن دی وجہ ؟

حاتم ۔ اوہ اپنا کریم نہیں ۔ باڈ علم دین دی ووہٹی دا بھرا ......

رحمت ۔ اپنیاں گلاں لئی میرے کول وقت نہیں اے .....

صادق ۔ کڈھنا پیئے گا وقت آخر تہاڈی دی ذمہ داری اے دس بھئی چھیتی چھیتی دس ۔ چوہدری صاب مصروف آدمی نیں سنو جی ذرا غور نال ۔

حاتم ۔ اوس کریم دیاں پنج چھ چٹھیاں اسی پھڑیاں نیں بی بی خورشید دے ناں خط دکھاؤ اپنیاں نوں ...... تسی ۔

صادق ۔ (خط نکال کر) میں اصلی خط تے نہیں لیایا ایہہ فوٹو سیٹ کرا کے کاپیاں لیایاں آں تہاڈے ملاحظے واسطے .... (اب رحمت اللہ کی دلچسپی پیدا ہو جاتی ہے وہ خط دیکھتا ہے) تسی اپنے کول رکھو ...... تہانوں پتہ لگ جائے گا ساڈے محلے دا اخلاق کناں گر گیا اے ویلے وقت پڑھ لینا ۔

حاتم ۔ کل راتی بھیس بدل کے چوہدری صاحب رات گئے تیکر گلی وچ پھردے رئے نیں ۔ بڑی ہمت اے چوہدری صاحب تہاڈی ؟

صادق ۔ ساہنوں غیرت آندی اے جی ۔ ساڈے پچھلے کی ہارون رشید کی محمد تغلق سارے ای بھیس بدل کے معاشرے دے حالات معلوم کرن لئی گلیاں وچ آندے جاندے رئے اے ...... ہُن تے کسے نوں پروا ای نہیں رئی کہ کس گھر وچ کی ہندا اے کی پکدا اے کون کون آندا اے اکادی روایت نہ نبھائیے اپنے وڈیاں دی ۔

حاتم — اوتوں اپناں پالا دچارے چوہدری صاحب نے پاٹی کُلی پائی تے فقیر بن کے ساری رات
پھردے رئے نیں گھراں اگے۔
صادق — ادئے ہوٹے ہوٹے ہوٹے کوئی گندا اے کوٹ گندا اے..... تہانوں کی پتہ لگ سکدا،
کوئی گھر پاک نہیں بچیا..... اسی اک کاپی بنائی اے (کاپی دکھا کر) ایہہ دیکھو.....
ایتھے وچ ہر گھر دا تے ہر بالغ فرد دا ناں لکھیا اے۔ اسی پتہ کر کے رواں گے کس
کس گھر وچ کون کون آندا اے کوں کون جاندا اے۔ اور کس غرض نال آندا اے؟
کی رشتہ داری اے۔
رحمت — ایس سارے کھیکن دی لوڑ کی اے چوہدری صاحب؟
صادق — ایہہ حاتم بیوقوف وی ایہو سمجھدا سی...... جناب قبلہ وکعبہ اینے طلاق کیوں ہون
ڈہیئے نیں..... اینے بچے کیوں بے آسرا ہو رئے نیں؛ بدی دی جڑھ اے بدکاری
..... اسی کمیٹی بنائی اے خفیہ کمیٹی کہ اسی لوکاں دے اخلاق درست کر کے رواں
گے انسداد، طلاق کمیٹی۔
رحمت — بڑا مشکل جیا کم اے چوہدری صاحب، میرے خیال وچ۔
صادق — تہاڈوں مشکل نہیں لگنا چاہندا — تہانوں اللہ نے دولت نال نوازیا اے ....
مہربانی کیتی اے تہاڈے اوتے اپنی۔ تسی ساڈے نال رل گئے تے اسی دناں وچ....
بدکرداروں نوں قرار واقعی سزا دیواں گے — کیوں بھئی توں نہیں بولدا حاتم
حاتم — گل اے ایہہ چوہدری صاحب کہ کجھ پوسٹر چھپواتے ہین گے کجھ چیٹے لکھوانے
ہین گے۔ کوئی کوٹی غنڈہ دی ہتھ وچ کرنا پئے گا اخبار وچ دی کیسے کیسے دی
قلعی کھولنی پئی اے؛ تصویراں بھی کھیچناں پینی ایں ایہہ سارے کم تے کجھ
خرچ لگنا اے۔ کوئی اوہیں تے سدھے رستے تے نہیں آنے ناں؛
صادق — آہو آہو — سترح وچ کی شرم دس دس ..... خرچ لگن دی کی لوڑ اے۔ اللہ دے
راہ وچ خرچنا اے کوئی اپنی جاگیر نہیں بنانی — ہاں جی دسو..... دسو حاتم سائیں
خیال رکھو چوہدری صاحب بڑے مصروف آدمی نیں اپناں دا وقت ضائع کرنا قومی
نقصان کرنا اے چھیتی چھیتی غرض کہو چھیتی چھیتی..... خانداناں دی عزت دا سوال
اے..... معاشرے دے اخلاق دا سوال اے۔ بولو حاتم سائیں گل کرو۔

تسی گداگری چھڈ کے پانڈی بنے ہن اسی تہانوں بولنا سکھادتا اے بولو لیکن گل مختصر کروانیاں نوں پتہ لگنا چاہی دا اے اپنے گھر کیوں ٹٹ رہے نیں محلے وچ
(صادق کے چہرے پر کیمرہ ہے آہستہ آہستہ اس کے چہرے پر فیڈ آوٹ کیجئے۔)

(ڈزالو)

سین ۸ ——— ان ڈور (توکلی کا ڈرائنگ روم) ——— دن

(کیمرہ صادق کے چہرے سے صوفے پر پڑے ہوئے رحمت اللہ کے ڈرائیونگ لائسنس پر آتا ہے۔ پھر آہستہ آہستہ اوپر اٹھتا ہے نظر آتا ہے کہ توکلی اخبار پڑھ رہا ہے سیکو جی اس کے سامنے والے صوفے پر بیٹھی اپنے پرس میں سے کچھ تلاش کرنے کے مرحلے میں ہے۔ وہ اپنے پرس میں سے دوائیوں کی شیشیاں میک اپ کا سامان پرانے خط، رسیدیں نکالکر تپائی پر رکھتی جاتی ہے اور تلاش میں مصروف رہتی ہے ایلا کھڑی ہے جس وقت کیمرہ لائسنس پر آتا ہے ایلا بولنا شروع ہوجاتی ہے گو کیمرہ اس کو بعد میں انکلوڈ کرتا ہے)

ایلا — ایہہ تہاڈے جیسے عقلمند ماں باپ دا کم اے مینوں اک رکشا ڈرائیور نال ویاہ دتا جس نوں نہ تعلیم سی نہ اوہدا کوئی کلچر سی ..... سچ سچ دسو ڈیڈی جی تہانوں پتہ سی کہ رحمت اللہ اک رکشا ڈرائیور اے! سچ دسنا!

توکلی — پتہ سی بیٹے جی پتہ سی۔ سانوں اپنے ملن ملان والیاں دے متعلق سب کچھ پتہ ہندا اے۔ لیکن ایہہ گلاں بالکل کوئی معنی نہیں رکھدیاں بالکل میٹر نہیں کردیاں۔

سیکو — پتہ نہیں ڈرائی کلینرز دی رسیدیں کتھے رکھ دتی اے۔

ایلا — میری گل سنو۔ تسی دونویں۔ ڈرائی کلینرز دی رسید فیر لبھ لینا ای جی۔ میری زندگی موت دا سوال اے۔

سیکو ـ میں سُن رئی آں ایلا بغور نال ..... توں جو فیصلہ کریں گی میں نال آں تیرے ـــ
پر ایہہ رسید گئی کتھے۔ جمال دین نے مینوں پھڑائی سی تے میں ایدھے وچ
ای رکھی اے۔
ایلا ـــ دسو ڈیڈی جی تہانوں پتہ سی کہ جدھے نال تسی مینوں ویاہ رہے او اوہ رکشہ
ڈرائیور اے؟
توکلی ـ بالکل پتہ سی لیکن ایلا بیٹے ...... ایہہ گل میٹر نہیں کردی بالکل میٹر نہیں کردی
تینوں اس دشہر وچ لکھاں باپ مل سکدے نیں لیکن میرے جناں میری عمر دا
اِنناں تجربہ کار باپ نہیں مل سکدا۔
ایلا ـ میرے نال فراڈ ہویا اے دھوکا ہویا اے میرے نال تسی رحمت اللہ ای جی سب
نے جھوٹ بولیا اے......
توکلی ـ گل ایہہ اے ایلا بیٹی کہ عام انسان نوں پیدائش توں لے کے شادی تیکر صرف
ایہہ سوچنا چاہی دا کہ مرد اچھی روزی دے قابل ہو جائے، اچھی روزی دے۔
عورت نوں اک Goal رکھنا چاہی دا شادی...... اچھی شادی ہو جائے۔
.... بہت اچھی عقل دا انہاں تے گٹھ دا اوہ مل جائے ـ اس توں بعد جو شخص
ایہہ سوچدا اے جھوٹ کی اے سچ کی اے ...... بہادری کی ہندی اے؟
غیرت دا کی تقاضا اے اوہ ڈُب جاندا اے۔ ڈب جاندا ہاں جی تجربے نے
مینوں ایہہ سکھایا اے۔ تسی ایہہ پرس بند کر سکدے او تھوڑی دیر لئی سیکو جی؟
سیکو ـ لئو جی میرے پرس وچ کی پیا اے شیم جی میں تے رسید لبھ رئی سی۔
توکلی ـ فیر لبھ لینا جی رسید۔ فیر کسے دن۔ پرس کتھے نسا نہیں جاندا۔
سیکو ـ میں تے سمجھی آں ایلا تیرا غصہ الویں اے۔ مٹھے بٹھائے سب کچھ لبھ ریا
اے الویں کوئی مشکل نہ پالیوں۔
ایلا ـ میں تہانوں دس چکی آں ڈیڈی ـ میں ـ میرا اعتبار اٹھ گیا اے رحمت اللہ
توں ـ اوہ مینوں دس دیندا کہ اوہ رکشا ڈرائیور سی خدا قسم میں مائینڈ نہ کردی لیکن
ہن میں اوس نوں Accept نہیں کر سکدی کدی وی
توکلی ـ بے معنی گل اے۔ بالکل بے معنی ... ایہہ تہاڈی امی دے ابا جی کون سن؟ دسو
دسو انہوں۔

سیکو — حکیم سن جیک جھرے وچ ۔

توکلی — اور خود میں کی سی قیام پاکستان دے وقت ؛ کی سی ؛ دو تین کوٹھیاں الاٹ کرائیاں آندے سار...... آٹیں فیکٹری اپنے ناں کرائی مل ملا کے کم رڑ پیا........ ساڈی دوناں دی تعلیم ملا کے دی چھیویں جماعت تک نہیں ایلا بیٹے ۔ ایہہ چوتھی ۔ میں پنجویں توں واپس ۔

ایلا — مینوں کی دس رئے او ۔ مینوں پتہ اے ۔

توکلی — ساڈی تعلیم تے اپنی ناقص سی بیٹے کہ اسی احساس کمتری وچ آ کے تینوں انگریزی تعلیم دلوائی فیر دی سیکو جی نے اپنا تلفظ تینوں سکھا دتا ...... ایہہ ساڈی غلطی اے

سیکو جی ۔ تہانوں بچپن وچ اینوں انگریزی نہیں پڑھانی چاہی دی سی ۔ ایدھا انگریزی تلفظ ٹھیک نہیں ایلا دا ۔

ایلا — تسی تے پتہ نہیں کتھے چلے جاندے او ڈیڈی جی .... میں گل مختصر کرنا چاہنی آں ۔

توکلی — کرو بیٹیا جی کرد — میں سن رہیا آں ۔

(اخبار پڑھنا ہے)

ایلا — میں رحمت اللہ نوں Divorce کر رہی آں ۔

توکلی — ٹھیک اے تسی کر سکدے او ۔ تہانوں قانونی حق میں دلوایا سی نکاح نامے وچ میں ایہہ شرط رکھی سی کہ تسی طلاق دین دے مجاز ہوؤ گے ۔

سیکو — (یکدم اٹھ کر) ایہہ تسی کی کہہ رئے او شمیم جی !

توکلی — ٹھیک اے ایہہ طلاق دے سکدی اے رحمت اللہ نوں کم از کم اینا آرام تے ہو جائے گا کہ اگے توں اوہ مینوں ڈیڈی جی نہیں کہوے گا ۔

سیکو — شمیم جی !

(کٹ)

سین ۹ ——— ان ڈور (رحمت کا بیڈ روم) ——— رات

(اس سین میں کوئی لڑائی جھگڑا نہیں ہے بہت دھیمے لہجے اور آہستگی سے سب

کجھ ٹلے پایا ہے رحمت اللہ پلنگ پر لیٹیا ہوا ہے ایلا آتی ہے اور رحمت اللہ کے ساتھ والے پلنگ سے تکیہ اٹھاتی ہے جانے لگتی ہے رحمت اللہ۔
آوازیں دیتا ہے۔)

رحمت — آجاؤ ایلا جی۔ رات بہت ہوگئی اے۔ سوں جاؤ آکے۔

ایلا — (تکیہ اٹھا کر) مسٹر رحمت اللہ مینوں افسوس اے میں ایتھے ڈبل بیڈ تے نہیں سوں سکدی تھوڑی دیر تہاڈے ڈرائنگ روم وچ ریسٹ کراں گی فیر شہریار مینوں ڈیڈی دے گھر پہنچا دیوے گا۔ جو کجھ میں تکلیف دتی اے تہانوں اوہدا مینوں افسوس اے۔

رحمت — کی کہہ رہے او ..... (ہاتھ سے کاغذ نکال کر رحمت اللہ کو دیتی ہے) کی کہہ رہے او تسی ایلا جی ...... ہیں ..... ایلا جی؟

ایلا — ایہہ کاغذات نیں۔ تسی آرام نال دیکھ لینا۔ طلاق دے کاغذات نیں ..... شکر اے لڑائی جھگڑا ختم ہوگیا۔ دستخط کر دینا آرام نال۔ خدا حافظ (جلدی سے جاتی ہے۔ رحمت اللہ طلاق کے کاغذ پکڑتا ہے پھر پھینک دیتا ہے) تکلیف معاف! خدا حافظ

رحمت — طلاق ہوگئی مینوں؟ ساری عزت خاک وچ مل گئی طلاق .....! مینوں؟ کس طرح؟ — کی وجہ؟ طلاق ..... طلاق ہوگئی ......

(سارا کمرہ گھومنے لگتا ہے رحمت اللہ ایلا کے پیچھے جانے کے لئے اٹھتا ہے پھر چکرا کر گرتا ہے)

(کٹ)

۴۹

کردار

چوہدری رحمت اللہ ـــــ امیر کبیر آدمی۔

ایلا رحمت اللہ ـــــ ماڈرن تعلیم یافتہ لڑکی

شہریار ـــــ شہریار ایجنسی کا منیجر

بابو علم دین ـــــ عرضی نویس

آپا دولتے ـــــ علم دین کی بڑی بہن۔

شائستہ دلبری خانم ـــــ بابو جی کی منجھلی بیوی

جمال دین ـــــ ٹیکسی ڈرائیور

حاتم سائیں ـــــ مزدور

ببّر پہلوان ـــــ دودھ دہی بیچنے والا۔

بنّن ـــــ رحمت اللہ کا خانساماں

نورن ـــــ بنّن کی لڑاکا بیوی

سین — ۱

ان ڈور ———— (رحمت اللہ کا بیڈ روم) ———— رات

(رحمت اللہ منہ سر پر کمبل لئے اس طرح لیٹا ہے جیسے مر چکا ہو کیمرہ اُس کے سر کی طرف سے ہو کر ٹانگوں کی طرف جا رہا ہے۔ پھر اوپر کی طرف اُٹھتا ہے اب پلنگ کی پائینتی بتن، آپا دولتے، ببر پہلوان، جمال دین، نورن بالو علم دین۔ حاکم سائیں سب کھڑے ہیں اور مختلف طریقوں سے اُداس ہیں کچھ آنسو پونچھ رہے ہیں۔ کچھ ٹکٹکی باندھے رحمت اللہ کی طرف دیکھ رہے ہیں آہستہ آہستہ رحمت اللہ کمبل کے سرے سے سر نکالتا ہے اور چوری چوری پاگلوں کی طرح سب کی طرف دیکھتا ہے۔ پھر زور کا قہقہہ لگاتا ہے اور پلنگ چھوڑ کر اُٹھتا ہے اور کڑک کر کہتا ہے)

رحمت — مینوں پتہ اے تسی سب متھانے توں آئے او۔ پر مینوں کوئی پکڑ نہیں سکدا۔ مینوں کوئی نہیں پکڑ سکدا۔ میں جوڈو کراٹے سب جاناں آں میں کوئی بچہ آں۔

(اب رحمت اللہ بھاگتا ہے یہ تمام اُس کو پکڑنے کے لیے بھاگتے ہیں۔ بتن اور ببر پہلوان پکڑنے میں کامیاب ہو جاتے ہیں اور واپس بستر پہ لاتے ہیں آپا دولتے اُسے لٹاتی ہے اِس بھاگ دوڑ میں رحمت اللہ کا سانس پھول جاتا ہے۔)

دولتے — آرام کر سوہنیا — آرام کر۔ ایہدے دماغ نوں گرمی ہو گئی اے۔ بادام روغن ہو سی گھر وچ کہ ناں۔

بتن — میں ابھی لایا جی۔ (بھاگ کر جاتا ہے)

دولتے — نی نورن بیر جس ہیرا رے منہ کی ویکھی جانی ایں ایہہ کوئی سٹال ناں۔ (نورن پیر ملنے کے لئے پائینتی بیٹھی ہے۔ تمام افراد دبانے کے لئے چارپائی پر بیٹھتے ہیں آپا دولتے رحمت اللہ کا سر زانو پر رکھکر پوری ماتا کے

ساتھ اُس سے باتیں کرتی ہے۔ بٹن نبل لاتا ہے)

دولتے — دیکھ کھاں اساں تیرے سارے درد دی بیٹھے ہیں رحمت اللہ بھیڑی پوتھی والیا۔ اساں کی پرواکرے آں توکلی صاحب دی تے اوہناں دی چھتر منہ آلی ایلا وی۔

سارے — ہاں آپا جی۔

دولتے — میں اپنے رحمت اللہ واسطے ایسی ووہٹی لیاساں ایسی ووہٹی اللہ دے حکم نال جیہڑی لاٹو داکم دیسی گھروچ، بلیاں دی لوڑ نہ پیسی انشاءاللہ

سارے — انشاءاللہ۔

بٹن — لئو آپا جی بادام روغن۔

(آپا پہلے بوتل سونگھتی ہے پھر تیل ہتھیلی پہ ڈالتی ہے)۔

رحمت — (یکدم اُٹھکر) اِک ددنی۔ دونی۔ دو دونی چارا ے اِک دُونی دُونی دو دُونی چارا ے

(جمال زین آنکھیں پونچھتا ہُوا جاتا ہے کیمرہ اُسی پر مرکوز ہے)

(کٹ)

سین ۲ ———— ان ڈور (ڈرائینگ روم) ———— دن

(ایلا آرام سے قالین پر بیٹھی نٹنگ کر رہی ہے صوفے کے ساتھ پُشت لگا کر شہریار بیٹھا ہے اور سگریٹ پی رہا ہے۔ دونوں بہت ری لیکسڈ ہیں)

شہریار — مَیں ہُن چلاں ایلا ؟

ایلا — ہُنے توں۔

شہریار — کوئی گھر دی گل کے بیھاں ناکرائے تے۔

ایلا — بس چھوٹا جیہا گھر ہووے شہریار، لمبا چوڑا لان تے بہت سارے بیڈ روم نہ ہون۔ میں اپنی زندگی دا پیٹرن بالکل بدل دینا چاہنی آں۔

شہریار — عالیہ — دیسے گلاں وچ تے ایہہ کم آسان اے لیکن عمدوں کرنا پورے گا مشکل لگے گا۔

ایلا — نہیں شہریار. ہن مشکل نہیں لگے گا. اتی حیران ہو رہے ہو کہ میں سر بیٹر بن رہی آں. توں حیران ہو جاویں گا. جدوں میں کھانا پکاواں گی کپڑے دھواں گی — جھاڑو پھیراں گی۔

شہریار — تیرے ڈیڈی جی برداشت کر لین گے ؟

ایلا — ڈیڈی جی ہور امی نال تے ہن کوئی رشتہ ای نہیں رکھنا انشاء اللہ. بس اوہناں دا احسان اے. اوہناں نے مینوں پالیا لیکن میں اوہناں دے راستے تے نہیں چل سکدی. نو تھینک یو ذرا سدھا ہو میں شہریار۔

(شہریار کے ساتھ سویٹر لگا کر ناپتی ہے)

شہریار — ذرا کھلا کھلا رکھیں. دو تن سال کم آنا چاہی دا اے میں غریب آدمی آں۔

ایلا — (دکھ سے) بس اپنے آپ نوں غریب نہ کہیا کر شہریار غریب لوک وی امیراں دی طراں بڑے Vain ہندے نے۔

شہریار — میں ہن چلاں ؟

ایلا — ذرا ٹھہر امی تیرے لئی مچھلی فرائی کروا رہے نے (اٹھکر دروازے تک جاتی ہے) امی جی جنی مچھلی بنی اے بھجوا دیو شہریار نوں جلدی اے۔

شہریار — عالیہ

ایلا — جی ؟

شہریار — مینوں ڈر لگ رہیا اے۔ ؟

ایلا — کس گل توں

شہریار — پتہ نہیں۔ مینوں لگدا اے. کہ توں میری غریبی توں ڈر کے نس جانا اے. میرا جی کر رہیا اے کہ میں کچھ ہتھ پلا ماراں کچھ طریقہ اختیار کراں امیر ہون دا۔

ایلا — شہریار پتہ اے میں تینوں کیوں پسند کیتا اے اس سارے جھمیلے توں بعد ؟

شہریار — (حیران ہو کر) میرے قد بت دا سطے۔

(ایلا نفی میں سر ہلاتی ہے۔)

شہریار — (تفنن کے ساتھ) میری شیریں زبانی دے باعث

(ایلا نفی میں سر ہلاتی ہے)

شہریار — میری خوش لباسی؟

(ایلا نفی میں سر ہلاتی ہے)

شہریار — فیر ہور تے ظاہر میرے وچ کوئی خوبی نہیں۔

ایلا — توں مینوں اِک چانس دے رہیا ایں زندگی نوں ملمع توں بغیر گزارن دا — توں مینوں اونسٹ ہارڈ لائف دی ترغیب دتی اے۔

شہریار — پتہ نہیں ایہہ ترغیب کس طراں ہوئی اے حالانکہ میں خود اونسٹ ہارڈ لونگ دا شوقین نہیں۔

ایلا — بچپن توں شہریار میں بڑی Idealist لڑکی سی توکلی صاحب دی بیٹی ہون توں باوجود — امی جی دی گود وچ پلن دے بعد دی شہریار میں ہمیشہ اوہناں Fools نوں پسند کیتا جواپنی زندگی بڑی سادگی نال گزار دے نے (آواز دیکر) امی جی مچھلی بھجوادیو پلیز۔

شہریار — مینوں ڈر آ رہیا اے ایلا۔ بڑا عجیب قسم دا ڈر۔

ایلا — لیکن کیوں۔ کیوں شہریار۔

شہریار — میں تیرے لفظاں تے اعتبار نہیں کرسکدا۔ میں کجھ ہوروی انتظام کررہیا واں جے توں بدلنا چاہویں اورایسی زندگی توں تھک جاویں جیہڑی توں گزارنا چاہنی ایں تے کجھ انتظام ہونا چاہی دا اے۔ ہے ناعالیہ۔

ایلا — کی مطلب؟

شہریار — دساں گا دساں گا۔ اینی جلدی کی اے۔

ایلا — تینوں دی نک (V-Neck) تے پسند نہیں شہریار۔

شہریار — نہیں میں ہمیشہ ہائی نک پسند کیتا اے۔ دسراٹھاکر High Neck حالات کیسے دی ہون بندے اُتے ہائی نک ای سوٹ کردا اے۔

(ایلا اٹھ کر دروازے تک جاتی ہے)

(کٹ)

سین ۳ ـــــــ ان ڈور (رحمت اللہ کا کچن) ـــــــ دن

(اس وقت بتن نورن اور آپا دولتے بڑے ماڈرن خوبصورت باورچی خانے میں موجود ہیں. آپا دولتے گیس سٹوو کے سامنے کھڑی ہیں. آپا دولتے بڑی معتبری سے اس وقت ایپرن پہنے سر پہ Cook کی ٹوپی پہنے دیگچی میں کفگیر ہلا رہی ہے. بتن اور نورن ململ مرغی کی بوٹیاں بنا رہے ہیں. نورن کے ہاتھ میں چھری ہے. بتن نے ٹانگ ایک طرف سے پکڑی ہوئی ہے.
نورن چھری چلاتی ہے)

دولتے ـــ ایہہ پیاز براؤن ہو گیا اے اللہ دے حکم نال ایہہ تساں دونویں اجے مرغی دیاں بوٹیاں نہ کر سکے.

نورن ـــ بس ہو چکی ایں آپا جی ـ ذرا ہمت سے پکڑ بتن اچھی کھاتا ہے روغنی اور جیبڑی ہوئی اور ہاتھ پاؤں کے مرے ہوئے.

بتن ـــ تو چھری مجھ کو دے تو بتاؤں کتنی جلد بوٹیاں ہوتی ہیں پکڑا چھری.

نورن ـــ تجھے دوں چھری! تجھے دوں! تیرا کیا اعتبار میری چھنگلی اتار کے پھینک دے پچھلے بدلے نکالے.

دولتے ـــ تساں فیر لڑن بہہ گئے او خرابا تیو! اوس شہدے نادان دے منہ وچ کچھ پا نا اے کہ ناں ویکھی اے اوس بھیڑی بوتھی والے دی حالت .... مرن جو گے توں میں آکھیا ـــ دولت پچھے نہ مری جانہ مری جا ...... ایہہ امیر لوگ کسے دے ساک نہ ہندے. اللہ دے حکم نال.

نورن ـــ ایک دفعہ فون کر دیتے اس کمینی کو ـ کیا پتہ وہ آ جائے تو اس کی طبیعت سنبھل جائے اپنے رحمت اللہ کی. کیا حرج ہے؟

بتن ـــ پھر تو نے نام لیا اس کا! ہم کو اس سے کچھ نہیں لینا دینا عیش کرے عیش. ہمارا رحمت اللہ چنگا بھلا ہو جانا اے انشاء اللہ. میں داتا دربار عرض کر آیا ہوں رات.

دولتے ـــ تن پیالی یخنی نال تو بُرڑو ہو جاسی. اوئے کمبخت تہاڈے کولوں اتنے چر وچ.. بوٹیاں نہ بنیاں ڈیڑھ پونڈ مرغی دیاں لیاؤ مینوں دکھاؤ.

(آپا دولتے پاس آکر مرغی ان دونوں سے چھینتی ہے اور چھری نورن سے
لیتی ہے۔)

(کٹ)

سین ۴ ——— ان ڈور (بیڈروم) ——— دوپہر

(رحمت اللہ اپنے بیڈروم میں بگلے کی مانند ایک پاؤں اٹھا کر اور دونوں
بازو سینے پر سمیٹ کر کھڑا ہے کیمرہ چند ثانیے اس پر مرکوز رہنے کے
بعد آہستہ آہستہ دروازے کی طرف بڑھتا ہے اس وقت ایک ڈاکٹر اور
جمال دین آتے ہیں۔ ڈاکٹر کا بیگ جمال دین نے اٹھایا ہوا ہے دونوں
رحمت اللہ سے فاصلے پر رُکتے ہیں اور زیر لبی میں باتیں کرتے ہیں)۔

جمال — نہیں جی سارا دیہا نارمل رہندا اے دِچ وِچ دورے دی شکل وِچ عجیب طرحاں
دیاں گلاں کرن لگ پیندا اے۔ (دکھ سے) میں بڑا پریشان آں ڈاکٹر صاحب
میں بھانویں آپ وِک جانواں تُسی رحمت اللہ نوں بچا لئو۔

ڈاکٹر — دیکھدے آں — دیکھدے آں بھئی۔ دیکھے بغیر کی کہیا جا سکدا اے۔

جمال — میرا اس توں علاوہ ساری دنیا وِچ کوئی نہیں ڈاکٹر صاحب .... میں تے اپنے
آپ نوں ساری عمر گہنے پا کے وی ایدھا علاج کراواں تے میرے لئے سستا اے۔

(اب کیمرہ رحمت اللہ پر آتا ہے)

رحمت — کون اے بھئی ......

(ڈاکٹر اور جمال دین آگے بڑھتے ہیں)

ڈاکٹر — اسی تہاڈے دوست آں سرجی۔

رحمت — تُسی وی بگلے او؟ بڑی خوشی ہوئی سن کے اسلام علیکم — (یکدم) لیکن
بگلا تے کسے دا دوست نہیں ہندا — تُسی میرے دوست کس طرح او۔

(اس وقت بتر غسل خانے سے رحمت اللہ کے گندے کپڑے اور گیلا

تولیہ لے کر نکلتا ہے)

جمال دین۔ (غصے سے لیکن آہستہ) اوئے توں ایہنوں کلا چھڈ کے کتھے گیا سی۔ پتہ نہیں ایہہ آپے ڈگ پیندا اے۔۔۔۔

بشیر۔ میں تے بھا جمال دین ایہنوں غسل دے ریا سی اندر۔۔۔۔۔۔ ایہہ کپڑے شپڑے کٹھے کر ریا سی۔۔۔۔ اندر دیر نئے نہیں لگی۔

(اس وقت تک ڈاکٹر رحمت اللہ کو پلنگ پر لاکر لٹا تا ہے اور اس کا معائنہ شروع کرتا ہے ببر پہلواں گیلا تولیہ اور کپڑے لے کر باہر چلا جاتا ہے دوسرے دروازے سے حاتم سائیں ہاتھ میں پتوں والا دونا اور اس میں گاجر کا حلوہ لے کر آتا ہے)

رحمت۔ (نارمل لہجے میں) ڈاکٹر صاحب میرے سر وچ بڑا درد اے جس طرح کوئی ہتھوڑی نال تی جیئی میخ گڈ ریا ہووے ایتھے پچھے۔۔۔۔ نالے رات توں پچھلے پہر بڑا پسینہ آجاندا اے۔

جمال۔ (ڈکھ سے) دناں دی گل اے جیبر سیر ہو جانی اے توں فکر کیوں کردا ایں۔

رحمت۔ میں فکر نہیں کردا (دماغ پر زور دیکر) جمال دین اوویں خیال جیا آئی جاندا اے۔ جیویں میں واہ وردلے وچ پھنس گیا آں تے گھر بہت دور اے۔۔۔۔۔۔

جمال۔ اسی تینوں کڈھ کے ہٹنا اے۔

حاتم۔ دو برکیاں ایدیاں مار کے ویکھ نسر ہو جانا۔ پنج مغز پتہ بدمام آپ دے کے بنوایا اے۔

(ڈاکٹر جمال کے کندھے پر ہاتھ رکھ کر اٹھتا ہے۔)

ڈاکٹر۔ اچھا چوہدری صاحب میں دوائیاں ٹیکے سب لکھ کے دیندا آں تہاڈے ڈرائیور نوں تسی ذرا آرام ای کرو۔

رحمت۔ شکریہ ڈاکٹر صاحب۔ نالے ایہہ میرا چھوٹا بھرا ہیگا بیوقوف نے تعلیم ول دھیان ای نہیں پایا۔۔۔۔۔۔

(یکدم جیسے بہت شدید سر درد اٹھا ہو وہ جلدی سے چادر لے کے اندر سر کرتا ہے اس وقت جمال دین اور ڈاکٹر ذرا فاصلے پر چلے گئے ہیں۔)

ڈاکٹر۔ (ذرا فاصلے پر جاکر) اچھا ایہہ کیفیت کدتوں اے؟
جمال ۔ (جیب سے پرچیاں نکال کر، ٹُبن تے جی کافی رن ہوگئے نیں ڈاکٹر صاحب۔ ایہہ
پچھلے ڈاکٹر دیاں پرچیاں نیں جی اوہ تے پتہ نہیں کی دیندا سی ایویں سُتا ای
رہندا سی سُتا ای رہندا سی ساڈا چوہدری۔
ڈاکٹر ۔ (پچھلے نسخے دیکھ کر) ٹھیک اے سونا اے ایناں لئی بہتر ہے۔ اس سٹیج تے
میں کجھ وثوق نال نہیں کہہ سکدا لیکن ہوسکے تے ایناں نوں باہر لے جایا کرو ڈرائیو
وغیرہ تے۔
جمال ۔ اچھا جی۔
ڈاکٹر ۔ جے دفتر وغیرہ جانا چاہن تے کوئی ہرج نہیں ...... ایناں نوں اِس
ویلے دورے پے رئے نیں ...... لیکن میرا خیال اے جنی جلدی تسی ایناں
نوں نارمل زندگی تے آمادہ کرسکو اونی جلدی ایہہ اپنی اصلی حالت وچ آجان گے۔
جمال ۔ ایناں نوں ہویا کی اے؟ ڈاکٹر صاحب اصل وچ بیماری کی اے۔
ڈاکٹر ۔ میرا خیال اے کہ ایہہ نروس بریک ڈاؤن دی شکل اے اک........ کوئی
شدید مسئلہ اے...... کوئی پریشانی پچھے اے ..... ہوسکدا کوئی بنیادی تکلیف
دی ہوگئی ہووے۔ میں تن چار دن ایناں نوں سٹڈی کراں گا۔
جمال ۔ (ہاتھ باندھ کر) میں ایہوں یورپ امریکہ جتھے کہو گے لے جاواں گا تسی اک واری
مینوں دس دیؤ سرکار۔
ڈاکٹر ۔ بس فی الحال تسی ایہوں بیمار نہ سمجھو..... نہ ایہوں نروس کرو ناں اس نوں احساس
دلاؤ کہ ایہہ بیمار اے۔
جمال ۔ اچھا جی۔
ڈاکٹر ۔ جناں تسی ایہوں عام نارمل سمجھو گے اونی چھیتی اے Recover کر جاوے گا۔
حاتم ۔ (فاصلے سے) ایدر آدیں جمال دین ایہہ میری گل ای نہیں منن ڈیہا۔ کمال اے
کھادے پیتے بغیر ایہہ سنتاپ کدوں مگروں لینا اے۔
رحمت ۔ (کمبل سے سر نکال کر) کڑی لاہ دے کڑی آپے پھنس جاندی ہا..... اگے
ڈبل روٹی داٹکڑا لا..... لاہ دے ..... لاہ دے ...

(کٹ)

سین ۵ ـــــ ان ڈور (شائستہ کا گھر) ـــــ دوپہر

(بالو علم دین کا گھر باورچی خانہ شائستہ تیار ہورئی اے باؤ علم دین پیڑھی پر بیٹھے ہیں اور دیگچی میں سے پائے کا سامان ٹفن کیریر میں ڈال رہے ہیں۔

بالو ـ اس شوربہ ؟ لذیز دے دو چمچ گرم جس لمحے رحمت اللہ دے حلق مبارک توں اترے تے دماغ خوابیدہ دی تمام طپش مدخولہ فی الفور باہر نکل جانی اے جان من۔

شائستہ ـ سارا سالن ای نہ پالے جانا باؤ جی کچھ بچیاں واسطے وی چھڈ دینا۔

بالو ـ میں اوہناں واسطے بندوبست سرسری کرچھیاں آں شائستہ خانم دلبری

شائستہ ـ ہن تے چوہدری رحمت اللہ نے ٹھیک نہیں ہونا باؤ جی میری بددعا لگی اے ہائے ہائے سولہ ہزار لے کے جعلی ویزا دے دتا ذرا خوف نہ آیا اونوں۔

بالو ـ تسی اپنے دھن دندان شکن توں ہرگز ایسے کلمات نہ کڈھو شائستہ خانم دلبری۔ میں تے ہر لمحے ہر وقت ہزانیہ تسبیح خواں آں ـــ دعا گو آں رحمت اللہ دی صحت واسطے۔

شائستہ ـ تسی ہوؤگے باؤ جی۔ ساڈے دلوں تے دعا نہیں نکلدی ہائے چھوٹے چھوٹے بچیاں دے مونہہ وچوں سولہ ہزار روپیہ کڈھ کے اس مشٹنڈے زہری نوں دتا تے اس نے اپنی چار سو بیسی اپنی چار سو بیسی ـــ جعلی ویزا اوہ وی اپنے یار نوں۔ کوئی خیال ای نہ آیا اوہدے دل وچ ؟

بالو ـ تسی چھوٹے چھوٹے بچگان زبان دراز دا مطلق نہ سوچو جان من ایناں دا غم ہائے بے جا اے ..... اللہ اینا ں دا انتظام استمراری فرمائے ......
تسی اپنے خوبصورت اور ملائم ہتھ اٹھا کے تیر بہدف دعا منگو شائستہ خانم دلبری رحمت اللہ واسطے۔

شائستہ ـ میرے دلوں تے دعا نہیں نکلدی رحمت اللہ واسطے

بالو — دوست دی کرتوت ہاٹے پراگندہ دل نہ وکھو... اوس دی دوستی نوں نظر غائیر نال ملاحظہ
کرو تہانوں مایوس ہون دی ضرورت وافر نہیں پئے گی جی۔
شائستہ — میں تے پہلے ای تہاڈے نال ناراض آں۔ تہانوں کی لوڑسی داتا دربار جا کے
دعاواں منگن دی اوتوں اپنی ٹھنڈ ہین ڈیئی جے او تھے ٹھنڈ لگ جاندی — اوہ
تے مرنے نال پیڑاں وچ پئیا اے۔ تہانوں کی لوڑسی
بالو — ناچیز، ہیچمدان واسطے اِس توجہ خاص دا شکریہ شائستہ خانم دلبری لیکن میں
اپنی سر دی نوں رحمت اللہ دی صحت دے مقابلے وچ تہاڈی بالوشن تے لکھنا
آں چلیئے جی .... ؟
شائستہ — چلو بالو جی مینوں کی کہندے او ...... میں تے تیار آں۔
بالو — قدم رنجا فرماؤ ...... بہ کمال احتیاط بہ لطف خاص۔ بہ عنایت وافر۔ چلو جی
..... قدم رنجہ فرماؤ
(شائستہ بالو جی کے آگے سے گزرتی ہے بالو جی ٹفن کیریر اٹھا کر پیچھے پیچھے
جاتے ہیں)

(کٹ)

سین ۷ ________________

(رحمت اللہ کا بیڈ روم۔ اس وقت رحمت اللہ نارمل ہے اور پلنگ
کی پشت سے کمر لگا کر بیٹھا ہے ڈریسنگ گاؤن کے آگے اس نے
سرویٹ پھیلا رکھا ہے۔ اس کے پلنگ کے ارد گرد آپا دولتے ہتیر بالو علم دین
ہین، نورن، حاتم سائیں۔ جمال دین اور شائستہ کھڑے ہیں۔ آپا کے ہاتھ میں
یخنی کی پیالی ہے۔ حاتم کے ہاتھ میں حلوے کا دونا اے۔ بالو جی ٹفن کیریر
پکڑ کر کھڑے ہیں۔ ہین ہاتھ میں چائے کا ٹرے ہے۔ ہتیر پہلوانوں والا
لمبا سلور کا گلاس لئے کھڑا ہے۔)

بتن — یہ تھوڑی سی چائے پی لیں سرکار. پنڈا گرم ہو جاناں اے تے سب کُجھ ٹھیک ہو جاناں اے۔
آپا — توں چُپ کر بتن خلیفہ. ایس مُردار چاہ وچ کی دھریا. اللہ دے حکم نال دو چار گھُٹ
یخنی دے اندر جاسن تے کلیجے دی گرمی نکل جاسی۔
رحمت — تہاڈا حکم سرِ متھے تے پر میرا کِسے چیز تے رُوح راضی نہیں ہندا۔
بتیر — اِناں گولیاں نے سیاپا پایا اے. چھ چھ گولیاں اک واری وچ — ایہہ تسی پی ہیں آپے بنا
لیایاں پی لے یار. ساری جگر دی گرمی چوس لیندی اے تسی۔
حاتم — وڈا کاہلا. تسی پی لے — ساڈا رحمت اللہ کھان لگا اے گاجر دا حلوہ — کوئی تراوت
آدے. کوئی دماغ دی خشکی جاوے. ایس سردی وچ تسی بہہ کے جوڑاں وچ درد کرنی اے۔
جمال — ہولی ہولی بھئی ہولی ہولی کیوں کی کھان نوں جی کردا اے چوہدری صاحب؟
رحمت — میرا تے کِسے چیز نوں کھان تے جی نہیں کردا جمال دین سارا کُجھ گھُمن ڈیٹلاے
بدیاں ہو رہے۔
دوتے — گھُم سِی نہ تے ٹُک سی شہدیا. پیٹ وچ کُجھ جاسی تے عقل ٹھکانے آسی اللہ
دے حکم نال۔
بالو — میری رائے نا چیز وچ تھوڑا جیہا پائے دا شوربہ یہ ہمراہ نانِ رغنی مفید
ردے گا. تسی اس وچ ڈبو کے کھلاؤ شائستہ خانم دلبری — مریض توں شراں
دی مطلق کوئی وجہ نہیں۔
(شائستہ نان کا ٹکڑا شوربے میں بھگوتی ہے۔)
شائستہ — مَیں کدوں سٹر مارٹی آں باؤ جی۔
ردتے — کھلو جانی بھیڑی بوتھی آئیے. کوئی تیں مستاجری تے نہ لیا. رحمت اللہ — پی سی
تے رحمت اللہ یخنی پی سی اللہ دے حکم نال۔
نورن — ارے تم کیا منہ دیکھ رہے اوکم بخت. چائے پلاؤ توس کھلاؤ جام لگا کر.....
آخر تمہارے مالک ہیں. انکو کب عادت رہی ہے ایسی چیزوں کی۔
بتیر — تسی تے کوئی بھُلی چیز نہیں بھابی نورن. ہا تسی
جمال — ہولی بار ردلا تے نہ پاؤ — اگے رحیاں کمزور اے۔
حاتم — اوئے تسی سارے چھڈو. حلوہ کھان دیو دچارے نوں ایدھے دماغ نوں

خشکی ہو گئی اے مَیں پچھ کے آیا آں ٹھنڈی کھوئی دے حکیم نوں۔

دولتے ۔خبردار جے توں حلوہ اگے ودھایا

نورن ۔ پیچھے کو ہو جا۔ ۔ کم بخت اتنے عرصے جس کا نمک کھایا...... وقت پڑنے پر تجھ سے خدمت بھی نہیں ہوتی اس کی۔

بالُو ۔۔تسی آپا جی مینوں اجازت مرحمت فرماؤ مَیں کاغانی بکرے دے پلٹے بہ نفسِ نفیس پکا کے لیایا آں جی

حاتم ۔ جان دیو باؤ جی۔ پاویاں دا کی کم۔

ببّر ۔ لسی ۔ ہا لسی

دولتے ۔مَیں تیریاں لتاں بھن چھوڑساں ببرا جے توں لسی دا ناں لتا۔ اینی سردی وچ لسی دا کی کم۔

نورن ۔ کسی کو ضرورت نہیں ہے بٹن کے کاموں میں دخل دینے کی۔ وہ ان کا نمک خوار ہے۔ بنا چائے میں پلاؤں

بالُو ۔ صرف شوربہ۔

ببّر ۔ لسی!

دولتے ۔ یخنی دی پیالی

بٹن ۔ چائے۔

(شور کے انداز میں بار بار یہ بولتے ہیں اور بولتے جاتے ہیں۔ رحمت اللہ آنکھیں بند کرتا ہے جمال دین اُسے لٹاتا ہے)۔

(کٹ)

سین ۷ ———— ان ڈور (شہریار ایجنسی) ———— دن

(رحمت اللہ کا دفتر۔ شہریار دفتر میں آتا ہے)

(کٹ)

سین ۸ ـــــ ان ڈور (رحمت اللہ کے گھر کا بیرونی حصّہ) ـــــــ دن

(تمام لوگ رحمت اللہ کے ساتھ ہیں. کسی کے ہاتھ میں کمبل ہے. کسی کے ہاتھ میں رضائی ہے کوئی تکیہ اُٹھائے لا رہا ہے ۔ جمال دین رحمت اللہ کو سہارا دیکر پورچ میں لاتا ہے ببتر بھاگ کر کار کی پچھلی سیٹ کا دروازہ کھولتا ہے رحمت اللہ کو پچھلی سیٹ پر تکیہ لگا کر لٹاتے ہیں ۔ پھر بالو جی رحمت اللہ کو مفلر لپیٹتے ہیں آپا دولتے دستانے پہناتی ہے ۔ حاتم رضائی اوڑھا دیتا ہے اور شائستہ اوپر سے کمبل دیتی ہے. کیمرہ کلوز اپ میں رحمت اللہ کو دکھاتا ہے. وہ تمام تر ان لوازمات میں چھپا بیٹھا ہے اور اُس کی صرف آنکھیں اور ناک نظر آتی ہے. رحمت کو محفوظ کر کے سب دروازے بند کرنے کی کوشش کرتے ہیں اور شیشے اُٹھاتے ہیں. اب سامنے جمال دین بیٹھ کر کار چلاتا ہے. سب بڑے شدید تفکر کے ساتھ کار کو جاتے ہوئے دیکھتے ہیں. گھر سے کچھ دور نکل کر جمال دین کار روکتا ہے. پچھلی سیٹ پر آتا ہے. کمبل اتارتا ہے. سر سے مفلر بھی علیحدہ کرتا ہے پھر کار کے شیشے کو تھوڑا سا کھولتا ہے اور کار روانہ کرتا ہے)

(کٹ)

سین ۹ ـــــ آؤٹ ڈور (کٹ ٹو کٹ) ـــــ دن

۱ ـ جمال دین کار چلا رہا ہے کیسٹ پر چل رہا ہے ۔ اکیلے نہ جانا ہمیں چھوڑ کر تم .... پچھلی سیٹ پر رحمت اللہ غمزدہ بیٹھا ہے کار مال پر جا رہی ہے ۔

(کٹ)

۲ ـ شاہی قلعے کی چڑھائی پر کار جا رہی ہے ۔

(کٹ)

۳ - نہر کے ساتھ ساتھ کار جا رہی ہے۔

(کٹ)

سین ۱۰ ــــــ ان ڈور (دفتر رحمت اللہ) ــــــ سہ پہر

(رحمت اللہ اندر آتا ہے اِس وقت جمال دین اُس سے مودّب طریقے
سے فاصلہ رکھتا ہے۔ رحمت اللہ کچھ بے یقین سا ہے۔ چلتا ہُوا آگے
جاتا ہے دروازہ کھولنے سے پہلے جمال دین سے کہتا ہے۔)

رحمت - مَیں بُہتے آیا تُو ہتی دیر نہیں لگنی۔ بس گیا تے آیا تُوں ایتھے ای میرا راہ ویکھیں

(دروازہ کھولکر اندر دفتر میں جاتا ہے۔ اندر رحمت اللہ کی سیٹ پر شہریار بیٹھا ہے
رحمت اللہ کو دیکھکر اُٹھتا ہے اور مصافحے کے لئے ہاتھ بڑھاتا ہے۔)

شہریار - کی حال اے سر جی۔ مَیں سُنیا تُسی کُجھ بیمار سی۔

رحمت - (اپنی سیٹ کی طرف جانے کی کوشش کرتا ہے) بس کُجھ ایویں بیمار جیا ای ہو گیا سی۔
...... ہُن وی اکھاں اگے ہنیرا جیا آئی جاندا اے۔

شہریار - ایتھے ای بیٹھو..... ایتھے ای سر جی..... بڑا افسوس اے... اے مَیں آ اِی نہ سکیا

رحمت - میتوں ایتھے بیٹھن دی عادت نہیں شہریار۔ تُوں ذرا میری سیٹ توں اُٹھیں ناں۔

شہریار - کدی کُرسی وی خالی رئی اے سر جی۔ ایدھے تے جو اک واری بہہ جاندا اے
فیر اُٹھ اِی نہیں سکدا۔ تُسی اوتھے اِی بیٹھو سر۔

(کٹ)

سین ۱۱ ــــــ ان ڈور (شہریار کا دفتر) ــــــ وہی وقت

(اس وقت ایلا آفس میں آتی ہے وہ شہریار والی میز کے سامنے رُکتی ہے

آفس ہیں کام کرنے والی ایک لڑکی اُٹھ کر اُس کے پاس آتی ہے)

ایلا — شہر یار صاحب کتھے نیں ؟

لڑکی — اندر نیں میڈم۔ سر آئے ہوئے نیں۔

ایلا — کون آیا ہویا اے۔

لڑکی — سر آئے ہوئے نیں چوہدری رحمت اللہ صاحب۔

(اب ایلا شہر یار کی سیٹ پر بیٹھ جاتی ہے اور انٹر کام لگا لیتی ہے اسپر
شہر یار اور رحمت اللہ کی آوازیں آتی ہیں۔)

لڑکی — مَیں شہر یار صاحب نوں انفورم کر نی آں جی پہنے۔

(لڑکی جاتی ہے ایلا غور سے باتیں سُنتی ہے)

شہر یار — سر جی ایہہ ہُن تُسی فضول گل کر رئے او..... ایس فرم وچ تہاڈا اوناں پیسہ نہیں
لگیا جناں میرا تجربہ لگیا اے۔ جناں میں ایدھے لئی کم کیتا اے تُسی کدی سوچ دی
نہیں سکدے۔

رحمت — ایہہ..... توں کی کہہ ریا ایں شہر یار۔

(کٹ)

سین ۱۱۷ ———— اِن ڈور (رحمت اللہ کا دفتر) ———— چند لمحے بعد

(آفس کے اندر شہر یار اور رحمت اللہ۔)

شہر یار — مَیں تہانوں پہلے دسیا سی سر کہ ایجنسی میرے ناں وچ اے جوائنٹ اکاؤنٹ
توں اسی دوؤں Operate کر دے رئے آں — سارے بنک ڈرانٹ میرے
ناں توں بندے رئے نیں۔ تہاڈا تے ایس ساری بزنس وچ کجھ وی نہیں۔

رحمت — مَیں..... ایدھے وچ بڑا پیسہ لایا اے شہر یار۔

شہر یار — لایا اے سر جی ضرور لایا اے۔ پر تُسی جدوں مینوں ملے او تہاڈے کول
کی سی اِک لکھ دا بونڈ — اوس توں چار گنے دِی تے تہاڈی کوٹھی کھڑی

کردتی میں ہُن تسی بزنس اد تے تاں ہتھ نہ ماروناں — ایس بزنس داکوئی کاغذ لائسنس اکاؤنٹ تہاڈے تاں وچ نہیں۔ ایس بزنس نال تہاڈا کوئی تعلق نہیں ..... سمجھو کہ ایہہ سی نہیں کدی۔

(رحمت اللہ اُٹھ کر بگلے کی طرح کھڑا ہو جاتا ہے اور آہستہ آہستہ کہتا ہے)۔

اک دونی دونی۔ دو دونی چار لے۔

(اس وقت لڑکی اندر آتی ہے۔)

لڑکی — سر بیگم رحمت اللہ باہر آئے ہوئے نیں۔

شہریار — اچھا! مَیں ہُنے آیا۔

(جلدی سے باہر جاتا ہے ایلا پرس اٹھائے جانے کیلئے تیار ہے)۔

شہریار — آؤ جی آؤ...... مَیں تینوں اِک خوشخبری دینی اے عالیہ۔

ایلا — مَیں وی تینوں اِک خبر دینی اے شہریار۔

شہریار — پہلے مَیں دساں۔ میریاں ساریاں مشکلاں دا حل ہو گیا اے۔

ایلا — نہیں پہلے مینوں گل کرلین دے شہریار۔

شہریار — مَیں تینوں ہُن شہزادیاں دی طرحاں رکھ سکاں گا ایلا مَیں کدی nicrior محسوس نہیں کراں گا تیرے سرکل وچ۔

ایلا — مینوں افسوس اے شہریار مَیں تیرا ساتھ نہیں دے سکدی...... مینوں اِک صاف ستھرے سٹارٹ دی ضرورت اے...... اور مینوں پتہ اے کم از کم توں مینوں ایہہ نہیں دے سکدا۔ ایہہ تیرے وس دی گل اِی نہیں۔ خدا حافظ۔

شہریار — کی گل اے ایلا جی.....

ایلا — کوئی گل نہیں....... اینی چھوٹیاں گلاں اتے پریشان نہیں ہوئی دا ——
خدا حافظ۔ مینوں فون وغیرہ نہ کرنا مَیں Receive نہیں کراں گی۔

(جاتی ہے۔ کیمرہ شہریار پر آتا ہے)

(کٹ)

——

کردار

۵۰

جمال دین —— توکلی صاحب کا ڈرائیور

خلیفہ بتن —— رحمت کا خانساماں

نورن —— بتن کی بیوی

شہریار —— رحمت اللہ کا منیجر

چوہدری صادق —— محلّے کی ریا کار معتبر شخصیت

ببر پہلوان —— دودھ دہی بیچنے والا۔

بابو علم دین —— عرضی نویس

شائستہ دلبری خانم —— بابو علم دین کی منجھلی بیوی

مصنفہ —— "چپ چپ کھڑے ہو" ناول لکھنے والی۔

اور دوسرے .....

سین — ا

ان ڈور (ٹی سٹال) ——————————— صبح

(خلیفہ اپنے کھوکھے پر موجود ہے اور برتن اور پیالیاں وغیرہ الماریوں میں لگا رہا ہے۔ اس کی کمر کیمرے کی طرف اور بہت اونچی اور درد ناک آواز میں گا رہا ہے)

جو کسی کے کام نہ آ سکا میں وہ ایک مشتِ غبار ہوں
جیسے سب دکانیں بند ہو گئیں میں تو کھالی اک باجار ہوں
جو کسی کے کام ......

(نورن اپنے مرغوں کا پنجرہ لے کر آتی ہے اور پکار کر کہتی ہے)

نورن — اے اے۔ بتن صبح سے گانا ہی گا رہا ہے یا کچھ بکری بھی کی ہے۔

بتن — ارے یہ گانا نہیں نیک بخت ٹوٹے ہوئے دل کی پکار ہے۔

نورن — انہی دل کی پکاروں سے تنگ آ کر میں نے تمہیں دکان سے نکالا تھا۔

بتن — تو میں کونسی تیری منت کر کے واپس آیا ہوں۔ یہ اٹھا اپنی دکان۔

نورن — میں تو جو بات کروں بس کاٹنے کو دوڑے۔ کاٹنے کو دوڑے۔ کبھی پیار محبت سے دیکھا بھی نہ آنکھ اٹھا کر میری طرف۔

بتن — اب کیا دیکھوں تیری طرف۔

نورن — اچھا لا ایک روپیہ تو دے — چینا لاؤں اپنے مرغوں کے لئے بے چاروں کے اپنے اِتّے سے منہ نکل آئے ہیں۔

بتن — روپیہ کہاں سے آیا اس وقت۔

نورن — جو کچھ بھی ہے گلّے میں دیکھ تو سہی۔

بتن — یہاں تو وہی ساٹھ پیسے پڑے ہیں کل والے۔

نورن — تو لا پھر یہی دے دے۔

بتن — ٹھہر جا. صبر کر. مری کیوں جائے ہے. بیٹھ جا دم بھر کو. تیرے لئے ایک
پیالی چائے تو بنا دوں۔
نورن — نہ مَیں نہیں پیتی تیری چائے۔
بتن — اے تجھے گاہکوں والی تو نہیں پلاؤں گا نیک بخت تیرے لئے تو دوسرا ڈبہ
رکھا ہے. لال چڑیا والا۔
نورن — (خوش ہو کر) میرے لئے لایا تھا بتن۔
بتن — اور — مَیں — کس — اب سنتی ہے میرے منہ سے کچھ اور
نورن — کھا تو میری قسم۔
بتن — اب تیری قسم کا ویسا لطف نہیں آتا نورن جیسا جوانی میں آدے تھا۔
نورن — (روٹھ کر) کیوں مَیں ایسی ہی سٹھیا گئی ہوں۔
بتن — ارے نہیں مورکھ. میرے منہ میں ہی دانت نہیں رہے. تیری قسم کھانے میں ساری
پھونک نکل جائے ایک دم سے۔
(جمال دین جیبوں میں ہاتھ ڈالے خاموش ناامید پریشان دکھی سا سامنے
کی میز کے پاس آ کر کھڑا ہو جاتا ہے)۔
بتن — ہاں بی کش چلا پتہ رحمت اللہ کا۔
جمال — نہیں بھاجی۔
نورن — اے وہ دفع کہاں ہو گیا مونڈی کاٹا۔
بتن — اوں ہوں۔
جمال — (بیٹھتے ہوئے) سانوں تے یار کش وی سمجھ نہیں آؤندی دیکھدے دیکھدے
سب کش اجڑ پجڑ گیا. جیویں سیٹی وج جائے ٹیشن تے. گڈی لنگھ جائے تے فیر
کش وی باقی نہ رہوے دو تن جوٹھے ڈونے پوریاں بھاجی دے تے دس پند ماں
چھلڑ مالٹیاں دے. تے ہور کش وی نہ ہووے سارے پلیٹ فارم تے. میرے
اندر تے ڈیرہ ای بھر گئی اے. آہندے نے دو گھر تے ڈین وی ضرور چھڈ
لیندی اے. پر میرے اندر تے اوہنے گھر دی نہیں چھڈیا۔
بتن — بس یار ایہو کش اے زندگی — چار پئیں گا۔

جمال ـ مہربانی خلیفہ۔ دل ای نہیں کردا۔ دیکھو اپنے آپ اسے مستری ای نہیں لبھدا...
مستری مل جائے تے سیمنٹ ای نہیں ملدا بماں منت ترلا کر کے چار بوریاں
سیمنٹ ملیا بڑیاں سفارشاں نال۔ اج مستری نوں چھٹی اے۔

نورن ـ اے گھر بنانے لگے ہوا پتا۔

جمال ـ گھر کتھے بھابی۔ اوہدی قبر پکی کرانی اے طفیلے دی اونوں ماریا جو میں اے۔

بتن ـ تم نے۔

جمال ـ اوہ سوٹ جیہا ئی پھر دا سی سلے تسارے آلا۔ تے منتاں پاندا سی میریاں پئی آمنہ نوں
پہنچا دئیں میں انکاری ہو گیا۔ بس بھل ہو گئی میرے کولوں۔ جے بھلا میں لے ای جاندا۔

بتن ـ او تاں میریاں منتاں بھی ڈالدا سی۔ پر میں تو انکاری ہو گیا سی۔

نورن ـ اے ہے وہ تو مجھ سے بھی کہتا رہا۔ میں نے کہا دفع دور ہو تو کبھی بھی نہ لے جاؤں
یہ سوٹ اسکے گھر منہ پر نہ ماروں جا کر اس کلموہی کے ایک طمانچہ۔

بتیر ـ (تیزی سے داخل ہو کر) بھا جمال دین۔ بھا جمال دین بھاجی پتہ لگیا۔

جمال ـ کاہدا۔

بتیر ـ اپنے بھا رحمت اللہ دا۔

جمال ـ (زہر خند کے ساتھ) اوئے جھلیا کدے مر گئے بلوجاں دا وی پتہ چلیا اے۔ اللہ
جانے کدھر چلا گیا۔

نورن ـ اے اسکو ہوا کیا۔ اچھا خاصا کھاتا پیتا دفان ہو گیا۔ ہزاروں لوگوں کو طلاقتیں
ہوتی ہیں کوئی یوں بھی کرتا ہے بھلا۔

بتن ـ بس بس۔ اب چپکی بیٹھی رہ۔ تو نہ بول۔ یہ مردوں کے معاملے میں۔

نورن ـ بھگوڑے مرد۔

بتن ـ لے تو یہ اٹھنی لے اور معافی دے ہم کو۔

نورن ـ (لے کر اٹھتے ہوئے) اور باقی کے پیسے۔

بتن ـ وہ جب پورے ہو جائیں گے تو میں خود پہنچا دوں گا گھر جا شاباش۔ جا تیرا
اللہ بھلا کرے (جاتی ہے)۔

بتیر ـ پر بھاجی ـ اک مینوں گل سمجھا ؤ۔ ایہہ غرض اے اک میری چھوٹی جہئی..

(ایکدم) آہ نہیں خیر چھڈ وچھڈو ایہہ وی ٹھیک اے تے اوہوی ٹھیک اے
گل سمجھن والی سمجھ آندی ای نہیں۔ پردہ رہ جاندا اے ضرور گل کھلدی نہیں
بس پردہ ای پردہ۔ پردہ ای پردہ۔ پردہ ای پردہ۔
علم — ایہہ کس دے پردۂ مبارک دا ذکر ہو رہیا اے جی بہ طریق التفات و محبت
بہ کمال رازداری و پردہ داری بہ انداز واردات خفیہ۔ بہ ذکر خفی۔
جمال — بیٹھو باؤ جی بیٹھو۔ تشریف رکھو۔
علم — عزیزم ببر پہلوان صاحب بزبان فارسی پردے دا اک شعراے عجوبہ روزگار
حافظ دا شعر اے جی۔
ببر — کیہڑا حافظ۔
علم — حافظ شیراز جی۔ بلبل شیراز۔ فرماندے ایں۔

شعر
مانگے ہے پھر کسی کو لب بام پر ہوس
ختم ہے الفت کی تجھ پر پردہ داری ہائے ہائے

سمجھے جناب .... پردہ داری نوں نہایت وضاحت دے ساتھ اعلانیہ طور تے رقم کیا اے
ببر — وڈھیاں دے وڈھے ای کم باؤ جی سیانے لوک جو ہوئے۔
(چوہدری صادق نہایت سنجیدگی کے ساتھ آکر کرسی پر بیٹھ جاتا ہے سب
کھڑے ہو کر اسکو السلام علیکم چودھری صاحب السلام علیکم چوہدری صاحب
کہتے ہیں۔ وہ ہاتھ کے اشارے سے سب کو بیٹھنے کے لیے کہتا ہے۔)
چوہدری — فیر جی کش پتہ چلیا رحمت اللہ دا۔
بیتی — نہیں پتہ کیا چلنا تھا وہ تو بلوچستان چلا گیا۔
چوہدری — بلوچستان۔
بیتی — ایہہ اپنا جمال دین خبر لیایا اے۔
چوہدری — کیوں بئی جمال دین۔
جمال — ایہہ بادشاہ لوکاں دیاں گلاں سن دے او چوہدری صاحب۔
علم — بلوچستان نہایت خطہ عمیق اور شفیق اے ایس کرہ ارض تے۔ لوک اوتھوں
دے مہربان اور صاحبان محبت اور مہمان نواز۔ اور بھیل اوتھوں دا مانند

خربوزہ پنجابی لیکن سائز کوتاہ ومضبوط نہایت شیریں نہایت لب دوز اور نہایت
لذیذ ہندا اے صاحبان من ۔

چوہدری ۔اک منٹ ٹھہرنا بابوجی ۔ مہربانی ۔ تے اوہ واپس ای نہیں آئے اپنی کوٹھی
تے رحمت اللہ صاحب ۔

جمال ۔ نہیں جناب ۔

چوہدری ۔ کدھر گئے ۔

جمال ۔ ہن ایہہ سوائے خدا دی ذات دے ہور کس نوں علم ہو سکدا اے چوہدری صاحب ۔

بتبر ۔اوہ تے چوہدری صاحب ہسپتال وچوں ای کھسک گئے ۔

علم ۔ابوقت نصف اتیل کھسکے جی ۔ ہر چند ملازمان ہسپتال نے بجلی فیوز ہون دی وجہ
نال مشعل ہائے سرکنڈہ روشن کر کے دیکھیا لیکن اوہناں دا بستر خالی سی ۔

جمال ۔اوہنوں جی بڑی منت خوشامد نال ہسپتال داخل کرایا سی ۔

چوہدری ۔ میں ملیا سی اوہناں نوں اوتھے جا کے ۔ برفی لے کے گیا سی بیمار واسطے اک واری ۔

جمال ۔ بس جی ۔اللہ جانے کی دل تے آئی ۔ کش سوچیا ای ہونا ایں ناں ۔ ادھی رات نوں
کھسک گیا اوتھوں ۔

چوہدری ۔ سوچنا میرے خیال وچ اوہدے واسطے مشکل سی جمال دین صاحب دماغ ٹھیک نہیں
سی رہیا اوہدا ۔

بتبر ۔ ایسے واسطے تاں داخل کرایا سی جی اوہناں نوں اوتھے ۔

(گلال السعودی آتا ہے)

گلال سعودی ۔ (داخل ہو کر) ایہہ عورت کتھے گئی اے ؟

بتن ۔ کون عورت ۔

گلال ۔ ایہہ زنانی جیہڑی ایتھے چاہ وغیرہ بنایا کردی اے ۔

بتن ۔ تسیں دسو تہاڈی کی چاہی دا اے

گلال ۔ اک پیالی کافی مل سکدی اے فودکریم

بتن ۔ کافی !

گلال ۔ نہیں مل سکے گی ۔ میں نوں علم اے ۔ ایتھے لوک کافی نہیں پیندے نہیں پی سکدے

اتھوں دے دکان دا معیار زندگی ای پست اے کس طراں پی سکدے او کافی
تسیں لوک۔

جمال ۔ اسیں تے پانی دی مشکل ای پیندے ایں جی

علم ۔ سردی دی وجہ نال اکثر لوکاں نے متورم ہو جاندے ایں جی پانی مشکل نال پیتا
جاندا اے ۔ تشریف رکھو۔

گلال ۔ ایس کرسی تے ۔ اپناں سیٹاں تے ۔ اسیں کدے نہیں بیٹھے جی ایہیاں سیٹاں
تے اسیں کویت وچ فوم دیاں کرسیاں تے بیٹھدے ایں ۔ قوم سمجھدے او۔
نہیں سمجھو گے نہیں سمجھو گے تے مٹ جاؤ گے ۔ ترقی نہیں کر سکو گے تسیں
ترقی کرنی ایں ؟ کرنی چاہندے او ....

چوہدری ۔ نہیں جی مہربانی سانوں تہاڈے ورگی ترقی نال کوئی دلچسپی نہیں

گلال ۔ چونکہ کر نہیں سکدے ایس کر کے دلچسپی دا اظہار نہیں کردے ۔ تہاڈے ایتھے تیل
نکل دا اے ۔ پیٹرول ہندا اے ۔ نکل دا اے !

علم ۔ قریب العمل اے جی ۔ انشاء اللہ ضرور برآمد ہوئے گا ۔ رپٹ برآمدگی اخباراں وچ
شائع ہو چکی اے۔

جمال ۔ بابو جی تسیں اپنے جنے جگے دے رہن والے اوناں۔

گلال ۔ جی ایہہ درست اے میں اوتھوں دا رہن والا ایں لیکن ہن میں اوتھے نہیں
جاندا ۔ میں جدوں وی چھٹی تے اندا ایں سیر و تفریح دے واسطے میں وڈے
وڈے شہراں وچ رہنا ایں تسیں رہ سکدے او وڈے شہراں وچ ؟ نہیں رہ
سکدے ! تہانوں ملدی اے چھٹی سیر و تفریح دی خاطر ۔ نہیں ملدی

بتن ۔ او بھائی صاحب کافی نہیں اے ہمارے کول۔

گلال ۔ اک ہور شخص وی ہندا سی ایتھے ـــ ہیڈ ماسٹر سی شاید گر دور گفتگو کر
داسی۔

جمال ۔ او اللہ بخشے فوت ہو گیا جی۔

گلال ۔ کدوں فوت ہو گیا ۔ کس وجہ نال ۔ کی شکایت سی اوہنوں۔

علم ۔ حکم خداوندی دے تحت فوت ہو گیا جی ـــ رضائے الٰہی دے مطابق۔

ببر — (چڑکر اسی انداز میں) تسیں ہو سکدے او فوت؟ نہیں ہو سکدے۔ رضائے الٰہی نوں من دے او؟ نہیں من سکدے۔ یاری لا سکدے او؟ تسیں؟ نہیں لا سکدے رو سکدے او — رو سکدے او یاراں نوں — ہا —

(اپنے انداز میں زور سے "ہا" کہتا ہے۔ اور آگے کچھ نہیں کر سکتا اور بغیر آواز نکالے پھسک پھسک رونے لگتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۲ ———— ان ڈور (شہریار کا دفتر) ———— صبح

(شہریار کا دفتر۔ شہریار رحمت اللہ والی کرسی پر بیٹھا ہے۔ باہر سٹینو گرافر لڑکی شہریار کی پرانی سیٹ پر ہے۔ اس وقت شہریار اور ڈیزی باتیں کر رہے ہیں۔ شہریار بہت غمگیں ہے اور اس کے اندر گویا سوچ کے انداز بدل رہے ہیں۔)

ڈیزی — ویسے تہانوں معلوم نہیں کہ ایلا ایس وقت ہے کتھے۔

شہر — تہانوں زیادہ پتہ ہونا چاہی دا اے ڈیزی صاحبہ۔ تسیں اوہدی سہیلی او۔

ڈیزی — اوہ تے ٹھیک اے۔ لیکن میرا مطلب اے۔ ساڈا تے خیال سی .... تقریباً ساڈا سب دا ..... ساریاں سہیلیاں دا کہ اوہ طلاق توں بعد تہاڈے نال شادی کر رہی اے۔

شہر — جی۔

ڈیزی — کیوں غلط خیال سی ساڈا۔

شہر — نہیں جی۔ میں ایہہ تے نہیں کہا۔ خود میرا وی ایہو خیال سی۔

ڈیزی — کی بھلا۔

شہر — کہ اوہ میرے نال شادی کرے گی .. اور اوہدی خاطر ای میں ایہہ سب کش کیتا۔

ڈیزی — کی سب کش۔

شہر — ایہہ بزنس وغیرہ ۔ ایہہ پوزیشن ۔ میرا مطلب اے میری موجودہ پوزیشن ۔
ڈیزی — تے فیر ٹھیک کیتا ناں تسیں، ایسے طراں ای ہندا اے ۔ ایسے طراں ای کری دا اے ۔
شہر — نہیں — شاید ایس طراں نہیں کری دا — اصل وچ ایلا اوہناں لڑکیاں وچوں
سی جیہڑیاں بظاہر بڑیاں فیشنی اور موڈرن نظر آندیاں ایں لیکن اندروں بالکل
دیسی ہندیاں ایں ۔
ڈیزی — کون ! اسیں !
شہر — تہاڈے بارے وچ تے میں کُش عرض نہیں کر سکدا لیکن ایلا بڑی Idealist
لڑکی سی ۔ پتہ نہیں ایہہ اوہدے والدین دی زندگی دا ردِ عمل سی ۔ یاں اوہدے اندر
ای ایسا میٹرنٹ ہویا سی ۔ او مختلف نکلی ۔
ڈیزی — ساڈوں نے کدے مختلف نہیں سی لگی ساڈے وچوں ۔
شہر — اوہ کُش اپنے گھر وچ فٹ نہیں سی — نہ والدین دے گھر وچ نہ چوہدری رحمت اللہ صاحب
دے نال ۔ اُنج اوہ سب کُش اوہی سی جو نظر آندی سی ۔ آسائش وچ رہن والی کھلے
منہ ۔ کھلی گل کرن والی لیکن اوہنوں ایہہ سب کُش نہیں سی چاہی دا جو اوہدے والدین
نے دتا ۔ جو کُش اوہنوں رحمت اللہ صاحب نے فراہم کیتا — اور جو — میں اوہنوں
دین دا وعدہ کر بیٹھا ۔
ڈیزی — تسیں اوہنوں کی کُش دین دا وعدہ کیتا سی بھلا میہنوں دسو خاں ۔
شہر — ایہہ سب کُش جدھی بظاہر ضرورت ہندی اے ۔ ایہہ چکاچوند گلیمر ۔ آسائش ۔ دولت ۔
ڈیزی — تے ہور بندے نوں کی چاہی دا اے شہر یار صاحب ۔
شہر — میہنوں تہاڈوں تے ایہو کُش چاہی دا اے لیکن ایلا ساڈے وچوں نہیں سی اوہ تے
ایہہ ساریاں چیزاں ویکھ چکی سی ۔ بہت قریب توں ۔
ڈیزی — اینی وی نہیں سی شہر یار جی ۔
شہر — کافی Focused کڑی سی ۔ ایہو جیاں کڑیاں ٹٹ تے جاندیاں نیں پر آسانی
نال موڑ نہیں کیتیاں جا سکدیاں ۔
ڈیزی — تسیں تے بہت ای دکھی ہو گئے او ۔
شہر — نہیں ایسی تے کوئی گل نہیں ۔ لیکن ۔

چوہدری ۔ (ذرا سا دروازہ کھول کر اور اندر جھانک کر) اجازت اے جناب ۔

شہر ۔ آؤ آؤ چوہدری صاحب تشریف لیاؤ ۔

چوہدری ۔ (داخل ہوتے وقت طور سے ڈیزی کو دیکھتا ہے) تسیں معروف سی تے نالے میں تہاڈے نال وقت دی نہیں سی مقرر کیتا..... لیکن کم ای ایسا ضروری آپیا سی ۔.....

ڈیزی ۔ اچھا شہر یار صاحب میں ہن چلنی آں ۔

شہر ۔ میں کوئی لئی کہیا سی ترکے نوں ۔

ڈیزی ۔ فیر کدے سہی ۔ اگلی واری ۔ اچھا جی ۔ خدا حافظ

شہر }
چوہدری } ۔ خُدا حافظ ۔

(جب ڈیزی جاتی ہے تو چوہدری اس کو گردن گھما کر دروازے سے نکل جانے تک دیکھتا ہے ۔)

چوہدری ۔ میں اپنی گل تے فیر بعد وچ عرض کراں گا فی الحال اک گستاخی کرن لگا ایں ۔

شہر ۔ جی جی فرماؤ ۔

چوہدری ۔ دیکھو میری گل دا گستہ نہ کرنا ۔ میں صاف جہاندا آں تے گل پدھری کردا ایں لکائے چھپائے بغیر ۔

شہر ۔ فرماؤ جی حکم کرو ۔

چوہدری ۔ ایہہ عورت ذات نال علیحدگی وچ بیٹھن دا حکم نہیں ۔ ایدھی اجازت نہیں ساڈے مذہب اندر ۔

شہر ۔ جی جی ۔ بالکل ٹھیک اے ۔ لیکن دفتر وچ تسیں جانے او ہر طرح دے Client آندے نیں ۔

چوہدری ۔ ایہہ ٹھیک اے تہاڈے والی گل ۔ لیکن کی کریئے حکم نہیں بالکل بھانویں دفتر ہووے بھانویں ہوٹل ہووے بھانویں منڈوہ ہووے گل میں تہانوں پچا دتی اے اگے تہاڈا کم منو منو ناں منو نہ منو ۔

شہر ۔ نہیں جی مناں کیوں نہیں ۔

چوہدری ۔ ہن کم ایہہ اے بئی تن بندے میں میرے کول اک تاں اے ترکھان تے اک

اے ویلڈر تے اک اے ڈنیٹر۔ دوہاں نوں کویت بھیج ویئو تے اک نوں دوبئی۔
تے جے مشکل ہووے تے فیر اک نوں کویت بھیج دیئو دوہاں نوں دوبئی۔
شہر۔ فی الحال تے ساڈے کول کسے قسم دی ڈیمانڈ نہیں۔ تسی نال لخا جاؤ میں
تہانوں اطلاع کر دیاں گا۔
چوہدری۔ اینہاں دا کم تے بناؤ کسے وسیلے نال میں اینہاں نال وعدہ کرلیا اے۔
شہر۔ کنی رقم دی لئی اے اینہاں کولوں۔
چوہدری۔ ہزار ہزار روپیہ پاسپورٹ بنان لئی۔
شہر۔ پاسپورٹ بنوا دتے نیں۔
چوہدری۔ (ہنس کر) لو ۔ ایہہ کم تے ہن تسیں کروگے تہانوں محاورہ اے۔
شہر۔ تے فیر تسیں ہزار ہزار کیوں پھڑ لئے۔
چوہدری۔ کمیشن دے طور تے۔ چوہدری رحمت اللہ صاحب نال میں مکایا ہویا اے۔
شہر۔ اوہناں دا تے ہن ایتھے کوئی کم نہیں رہیا۔
چوہدری۔ اوہ مینوں معلوم اے۔ خیر اے مینوں اک اک پل دی۔ بلکہ اک طراں اچھا ای ہوگیا
پر میرا کمیشن اوسے طراں چلدا رہنا چاہی دا اے۔
شہر۔ چوہدری صاحب تسیں خود کوئی کم کیوں نہیں کرلیندے۔
چوہدری۔ میں حاضر آں۔ فرماؤ
شہر۔ کوئی تجارت وغیرہ۔ کوئی امپورٹ ایکسپورٹ
چوہدری۔ اوہدے وچ شہر یار صاحب مشکل اے ناؤیں دی اور ناواں میرے کول اتنا۔۔۔۔
شہر۔ ناں جی ناں۔ اسں قدر لوڑ نہیں۔ بس اینویں معمولی جیہا۔
چوہدری۔ تے فیر دسو میں حاضر آں۔
شہر۔ لیکن ذرا مشکل جیہا کم اے۔ تہاڈے کولوں ہو نہیں سکنا۔
چوہدری۔ مشکل کم توں میں کدے نہیں گھبرایا۔ بڑی ہمت دتی اے اللہ تعالیٰ نے۔
شہر۔ میرا مطلب اے تہاڈے اصولاں دے خلاف ہوئے گا۔ لیکن پیدا بڑی اے۔
چوہدری۔ تے خیر اے۔ کوئی گل نہیں۔ میں اصولاں نوں سنبھال لواں گا۔
شہر۔ مال بھیجنا اے ولیت۔ بھانڈے نہیں ہندے کچے۔ بہاولپور ملتان دے نازک۔

چوہدری — صراحیاں اور پیالے اور گلاس ۔ واہ جی واہ جی کیا کہنے۔ میرے دیکھے ہوئے نیں ۔
شہر — اوہ بھیجنے ایں ۔
چوہدری — ٹھیک ۔ سمجھ گیا ۔
شہر — پہلی واری تے ٹھیک ٹھاک بھیج دیئو ۔ اعلیٰ درجے دے ۔ تے فیر ۔
(رک جاتا ہے)
چوہدری — فیر؟
شہر — فیر بس ٹٹے بھجے برتن لے کے دوسری کھیپ تیار کر لوؤ بن پیسیاں دے ۔
چوہدری — واہ جی واہ جی ۔ دل لگ گئی گل شہریار صاحب ٹٹے بھجے وی بھر دیاں گے تے
اساں روڑے وی بھر دیاں گے ۔ ڈھٹے !
شہر — ویسے ایدھا حکم نہیں چوہدری صاحب ۔
چوہدری — ایہہ تاں تجارت اے جی شہریار صاحب ۔ ایدھا تے حکم ای حکم اے تسیں مینوں
ایہہ دسو کہ میں کدوں حاضر ہو لواں سیمپل لے کے تہاڈوں .....
شہر — میں تے ایہہ کم نہیں کر سکدا چوہدری صاحب لیکن تہانوں ....
چوہدری — ناں جی ناں ادھر ادھر نفٹی نفٹی ایدھے وچ کاہدی شرم ..... دنیا کی کجھ بھیج
رئی اے ۔ ساڈوں وی تے اپنے ملک دا درجہ بلند کرنا چاہی دا اے ۔
شہر — (معنی خیز انداز میں مسکرا کر) ہاں جی کیوں نہیں کیوں نہیں بڑے لوک ایس
بدنصیب ملک داناں روشن کر رہئے ایں ۔ بڑی عزت لیا رہئے ایں پیسے دے
نال نال (اچانک) مینوں کجھ خط لکھنے ایں دو چار اجازت دیئو گے ۔
چوہدری — کیوں نہیں کیوں نہیں ۔ بڑے شوق نال ۔ (اٹھتے ہوئے) تے فیر اوہناں بندیاں
دا ۔ میرا مطلب اے ویلڈر ہڑا ای قابل اے ۔ تے ڈینٹر نال بس تسیں کہو گے
کہ بے بھئی...... اچھا فیر سہی ۔ فیر حاضر ہو جاں گا ...... اوہ ہفتہ دس دن
ٹھہر وی سکدے اے ...... لیکن ایہہ تجارت دا کم فوراً ہونا چاہی دا اے ۔ اک
دن دی دیر نہیں ہونی چاہی دی ۔
شہر — (چڑ کر) اچھا جی اسلام علیکم ۔
چوہدری — وعلیکم سلام جی وعلیکم سلام جی وعلیکم اسلام جی ۔

(کہتا کہتا باہر نکل جاتا ہے اور پھر سٹینو کے کمرے میں آجاتا ہے۔ جہاں چپ چپ کھڑے ہوئی مصنفہ بیٹھی ہے اور اس کے ساتھ ایک اور خوش وضع خاتون بھی ہے چوہدری ان کو دیکھکر رک جاتا ہے اور کرسی پر بیٹھ جاتا ہے۔)

چوہدری ۔ شہریار صاحب نال Appointment ہووے گی آپ دی۔

مصنفہ ۔ جی ۔ ایہہ میری کتاب چھاپ رہئے اے چوہدری رحمت اللہ صاحب ۔

چوہدری ۔ واہ جی واہ ۔ واہ واہ ۔ تسیں کتاباں لکھ دے او ۔ خود ۔

مصنفہ ۔ مسودے تے میرے اٹھ کتاباں دے تیار نیں لیکن چھپ پہلی رئی اے ۔

چوہدری ۔ تسیں وی کتاب لکھدے او۔

دوسری بیگم ۔ جی نہیں ۔ میں انشورنس دا کم کرنی آں ۔

چوہدری ۔ گل ہوئی ناں ۔ سواد آیا کم کرن دا ۔ تے اپنیاں نال تہاڈی Appointment ہوئی ایں ۔

بیگم ۔ جی۔

چوہدری ۔ دیکھو جی جدوں تک ساڈے ملک دیاں عورتاں باہر نہیں نکلن گیاں تے کم نہیں کرن گیاں ایس ملک نے ترقی نہیں کر سکنی ۔ ایہہ سارے کم مرداں کولوں نہیں ہو سکدے بھلا کیوں؟ مرداں دِچ برداشت دا مادہ گھٹ ہندا اے ۔ مرد لوک چھیتی گھبرا جاندے اے ۔ چھیتے پے جاندے اے ۔ تلے عرض ایہہ اے جی کہ ولیا کم وی نہیں کر سکدے ۔ میں کئی واری مرداں دیاں لکھیاں ہوئیاں کتاباں پڑھیا کوئی سواد ای نہیں آیا کوئی گل ای نہیں بنی ۔ عورتاں دیاں کتاباں پڑھ کے بندے دِچ اک حوصلہ پیدا ہو جاندا اے ۔ اک ولولہ جیا آ جاندا اے ..... تے تہاڈی خدمت دِچ ایہہ عرض اے کہ مرداں دیاں کیتیاں ہوئیاں انشورنساں تے کدے سرے ای نہیں چڑھیاں ۔ جدھ دی انشورنس کرے ایں اوہ بندہ مریا ای جاندا اے لگیا ای جاندا ۔ جیوئیں جاندا اے ۔ اتی اتی نوے نوے سال کسی دگڑدا ای نہیں او دھا۔

(دونوں عورتیں اس کو بیزاری سے دیکھتی ہیں اور ایک ساتھ اٹھکر دروازے کی طرف بڑھتی ہیں اور اندر داخل ہو جاتی ہیں ۔ اور چوہدری کھڑا رہ جاتا ہے۔)

چوہدری ــ بیٹھو جی بیٹھو۔ تشریف رکھو۔ ادہ تے اندر خطاپۓ لنگدے اے تسیں ایتھے میرے کول بیٹھو کش گلاں کریئے کش تبادلہ خیالات کریئے۔ حلے میں سیاسیات اتنے تے گل شروع ای نہیں کری .....

(کٹ)

سین ۳ ــــ ان ڈور (تنور والے کی دکان) ــــ دوپہر

(تنور والے کی دکان۔ دو مزدور دیوار کی طرف منہ کئے بنچ پر بیٹھے کھانا کھا رہے ہیں کیمرہ کلوز میں ایک لڑکے کو لیتا ہے جو تنور کی موری پر بیٹھا پنکھا مار رہا ہے۔ اسپر آف کیمرہ آواز سپر امپوز ہوتی ہے جو بڑی کھرج میں بڑے غصے والی ہے۔)

بالو ــ اوۓ بُن کی مار دا ایں اپنے پیو نوں چھل پہلاں نہیں سی عقل آئی جدوں میں بھونکی جاندا سی کُتے وانگوں۔ سارا بالن دی تباہ کیتا تے روٹیاں وی کچیاں رہ گیاں۔ تاوی ٹھنڈا ہوگیا۔ ہٹ جا اوۓ دفع ہو جا۔ نہیں میں ماراں گا تیری دھون تے سیخ گرم گرم۔ دور ہو جا میریاں اکھاں اگوں۔

چھوٹا ــ میں تے پورا بالن پایا سی خلیفہ جی۔ تسیں دیر کردتی۔

(کیمرہ پیچھے ہٹتا ہے)

بالو ــ مرجا او کتیا بھونکی جاندا اے اگوں۔ بکواس کری جاندا اے شرم نہیں آندی اُستاد اگے بولدے ہوۓ۔

(کیمرہ پیچھے ہٹتا ہے تو ہم حیرانی سے دیکھتے ہیں کہ بالو علم دین صاحب گلے میں سلوکا ڈالے ہاتھ میں سیخ پکڑے جو خانی دھوتی پہنے تنور پر بیٹھے ہیں اور سیخ اندر پھیر پھیر کر ٹھیٹھ اکھڑ زبان میں کہے جاتے ہیں)

ہُن تینوں ڈڈھ کے پادیاں بالن دی تھاں۔ مہینہ تک را نہیں تے ماں آجاندی اے خلیفہ جی چھوٹے دی تنخواہ تے دے دیو۔ دناں ایں میں تینوں تنخواہ کڈھ دا۔

ایں میں گلّے چوں نویں نوٹ تیرے چھوٹے لئی اُٹھ اوتے دفع ہو جا۔ بھانڈے
دھو چل کے تے نالے اوہ پردہ اُچا کر
(اندر سے ایک سڑی ہوئی اور ادھ کچی روٹی سیخ سے نکال کر)۔
آہ اپنی ماں کول لے جائیں۔ ایس مہینے دی تنخواہ آجاندے اے کم کرن۔
مزدور — (پلیٹ کر اور چینی کا پیالہ آگے کرتے ہوئے) آبھاجی تھوڑا کو دال ہور پانا۔
بالو — ایہہ تسیں تیجی واری دال منگ رئے او۔ میں پیلیاں نہیں وچیاں ہوئیاں۔
(دیگچہ کڑچی سے کھڑکاتے ہوئے)
مزدور — تسیں تے دڑھن نوں پیندے او خلیفہ جی۔
بالو — دال اج کل سونے دے بھا ملدی اے بھائی صاحب خرید کے لیائی دی اے۔
تو ہریاں وچوں چوری نہیں کری دی۔ لیاؤ پھڑاؤ۔
(پیالہ لیکر بے دلی کے ساتھ دیگچے میں سے تھوڑی سی دال ڈالتا ہے۔ مزدور
لیکر پھر کھانے لگ جاتا ہے۔)
بالو — (دہاڑ کر) اوئے کریا پردہ اُچا کر ماراں کڑچھی چلا نویں
(کڑچھی تانتا ہے)۔
چھوٹا — (آف کیمرہ) کرداں ایں جی۔
لوبا — کرداں ایں جی کرداں ایں جی۔ آجاندے اے ماں صدقے نوکریاں کرن۔ منہ دھون
دا ول نہیں آندا تے بھیج دیندے اے گھر دے۔ ساڈے بھاری شامت۔ وخت
کلیں کیسے تھاں دے۔
(آخری فقروں میں آواز فیڈ کر لی جائے)

(کٹ)

سین ۴ — ان ڈور — شام

(شائستہ خانم دلبری کے گھر۔ ایس وقت کلوز اپ میں شائستہ ہے

اوراس کے ہاتھ میں چار پانچ روغنی نان ہیں ۔)

شائستہ ۔ باؤ جی ایہہ گرم گرم نان تسیں ہر روز کتھوں لے آندے جے ۔

علم ۔ جس وقت زن منکوحہ دے واسطے شوہر نامراد دا بحر محبت موجاں ماریا ہو دے اوس وقت نان تاں اِک طرف نانبائی ساتھ ای آجاندا اے بہ نفس نفیس ۔

شائستہ ۔ دفع دور۔ نانبائی کیوں آوے ساڈے گھر۔ اللہ نہ کرے ۔

علم ۔ اللہ نہ کرے جی ...... اللہ نہ کرے ۔

شائستہ ۔ تے ایہہ دڈھی دے گھروں لیاندے ہوو گے گرم گرم نان ۔

علم ۔ وڈھی ہرگز ایس منصب عالی تے اور مقام رفعت تے نہیں پہنچ سکدی شائستہ خانم دلبری جی ۔ ایہہ کش نوٹ ہائے کرنسی دی گرفتار فرماؤ جی ۔

(نوٹوں کی تھئی دیتا ہے) ۔

شائستہ ۔ (لیتے ہوئے خوشی سے) ہائے میں مرجاں ۔ تسیں تے سچی بہت ای کھیچل کرن لگ پئے او ۔ کوئی نویں نوکری کرلئی اے ۔

علم ۔ زنان شانہ اور بیگم ہائے گھر بستی توں ایہہ سوچن دی زحمت گوارا نہیں کرنی چاہی دی کہ شوہران بدبخت وضعیف نزار کتھوں پیسہ ہائے مُردار کما کے لیاندے ایں ۔ اُوہناں نوں صرف محبت وافر کرنی چاہی دی اے ۔

شائستہ ۔ اِک تاں تہاڈے نال محبت کرنی اِی بہت مشکل اے ۔

علم ۔ کیوں جی ۔

شائستہ ۔ مینوں تے بجئیں اپناں باراں سالاں وچ تہاڈی بولی اِی سمجھ نہیں آئی ۔ ادھیاں لوہیاں گلاں تے میرے سرتوں اِی لنگھ جاندیاں ایں میں محبت کیہڑی زبان وچ کراں ۔

علم ۔ محبت ہمیشہ فارسی زبان وچ بطریق احسن کیتی جاسکدی اے شائستہ خانم دلبری جی ۔ ایس توں علاوہ دوسری ہر زبان مجہول اور غریب اور ناقص العقل اے جی ۔ دوسریاں زباناں وچ گل کردا اِنسان نہایت مصنوعی لگتا ہے ۔ مخترمہ من اور مینوں ملمع سازی اور ریاکاری توں از بس کہ نفرت شدید اے جی نان خمیر تناول فرماؤ ۔ فرماؤ ... بفرمائید ۔ بفرمائید ...

(کٹ)

۵۱

کردار

چوہدری رحمت اللہ ـــــ رکشا ڈرائیور

چوہدری صادق ـــــ معتبر جھوٹا آدمی

خلیفہ بتن ـــــ ٹی سٹال کا مالک

بتیر پہلوان ـــــ دودھ دہی بیچنے والا

جمال دین ـــــ توکلی صاحب کا ڈرائیور

ایلا ـــــ توکلی صاحب کی بیٹی

پرویز ـــــ ویلفیئر آفیسر

شہریار ـــــ شہریار ایجنسی کا مالک

اللہ رکھی ـــــ بوڑھی عورت

زینو ـــــ

غلام محمد ـــــ

مرغی والا لڑکا ـــــ

سین — ۱

ان ڈور ———————— دن

(قصبہ شالاکوٹ میں ایک چھوٹا سا اچھا سا گھر ہے۔ جس کا پیارا سا صحن ہے
اس میں دیوار کے ساتھ موتیے کا پودا ہے۔ جہاں تسلے میں صابن رگڑ رگڑ
کر ایلا رومال دھو رہی ہے اس کے سر کے عین اوپر ایک تار بندھی
ہے جس کے ساتھ ساتھ دھوئے ہوئے کپڑے لٹک رہے ہیں۔ ایلا
صاف ستھرے پھول دار کپڑوں میں ملبوس ہے۔ اور بڑی مہارت کے
ساتھ رومال دھو رہی ہے)

پرویز — (آف کیمرہ) بس کر ہن ایس وچارے رومال نوں معافی دیو۔ تسی تے ایہدی جان
ای کڈھ چھڈی اے دھو دھو کے۔

ایلا — (جو ہاتھ روک کر یہ مکالمہ سن رہی ہے) آپے ای کہندے سی افسر دا رومال
صاف ہونا چاہی دا اے۔

پرویز — (جو چھوٹی سی تپائی آگے رکھے چائے پی رہا ہے) میرا مطلب سی کہ باہر کڈھے
تے لوکاں نوں پتہ چلے کہ گھر وچ اک سگھڑ بیوی موجود اے۔

ایلا — رہن دیو بہتیاں شیخیاں نہ ماریا کرو۔

پرویز — نہیں یار ایہدے وچ شان وان دی تے کوئی گل نہیں مَیں تے سگوں سوچدا رہنا
آں کہ تہانوں وخت ای پا دتا۔

ایلا — اوہ کاہدا؟

پرویز — ایسی اعلیٰ زندگی توں پٹ کے لاہور جیسے خوبصورت شہر نوں چھڈا کے ایتھے لے
آندا اے۔ اِک معمولی جیہے قصبے وچ۔

ایلا — زندگی گزارن لئی بس ایہو کش چاہی دا اے پرویز پہلی دی پہلی تنخواہ۔ ہفتے دے
ہفتے راشن تے روز روز دی ہانڈی دا سامان۔ بس۔

پرویز — لیکن اتھے تہانوں اوہ سوسائٹی نہیں مل سکدی ایلا جی جس دے تسیں عادی او۔

ایلا — مہربانی جی، شکریہ۔ اوہ عادت بس اوتھے ای ٹھیک اے۔ معاف، ہن نہیں مینوں چاہی دی اوہ زندگی۔

پرویز — تے ایہہ جیہڑا تسیں دھوبی گھاٹ کھولی رکھدے او سارا دن ایہہ مینوں تے نہیں چنگا لگدا۔

ایلا — ایہو دھوبی گھاٹ تے ساڈے فیکٹری ایریا دے وقار دی نشانی اے۔ ایہہ کھولینا اے میرے کولوں۔

پرویز — (طنز سے) ایہہ وقار اے جناب دا؟

ایلا — گھروگی زندگی وچ ایہہ جیہڑی رسی ہندی اے ناں پرویز جی۔ کپڑے سکان والی۔ ایہو سب کش ہندی اے ایسے دے ذریعے ای اِک دُوجے دے خیر خبر دی اطلاع مِلدی رہندی اے۔

پرویز — اوہ کس طراں جی۔

ایلا — اسیں زنانیاں جدوں اِک دُوجی دے گھر جاندیاں اے ناں ملن ملان لئی تے سب توں پہلوں ساڈی نظر ایسے رسی اُتے پیندی اے۔ صاف پتہ چل جاندا اے کہ ایس توں گھر وچ کنے وڈے نے کنے چھوٹے نے۔ کنیاں عورتاں نے۔ اماں وڈی ہیگی کہ نہیں۔

پرویز — واہ جی واہ

ایلا — رسی اُتے ڈانگری ہووے تے پتہ چلدا رہندا اے کہ ورکر فیکٹری جارہیا اے۔ ناں ہووے تے پتہ چل جاندا اے کہ یاں چھٹی تے اے یاں چھانٹی ہو گئی اے۔ فیر پچھی دا بھینا بھا ہوری اج کل فیکٹری نہیں جاندے۔

پرویز — کمال اے ایہہ نویں سوشیالوجی کڈھ لئی اے تسیں۔

ایلا — اصل وچ ہے ای ایہو پرویز جی۔ اوہ جو کش اسیں کالجاں وچ پڑھی دا اے اوہ تے مصنوعی اے سب کش اوہدا زندگی دے نال تے کوئی تعلق ای نہیں۔ جدوں تِن چار دن تیکر ایہہ رسی خالی رہوے گی تے دوروں ای سمجھ لئی دا اے کہ یاں تے گھر والی بمار اے یاں پیکے گئی ہوئی اے۔ جے چھوٹیاں دے کپڑے کدے کدے ہون رسی تے تے فیر پتہ چل جاندا اے بئی اجکل سکول وچ چھٹیاں نے۔

پرویز — ایہہ جناب نے سُن جیہڑا رومال دھویا اے ایہہ سُک جائیگا میرے دفتر جان تیکر۔
ایلا — (اُٹھکر رومال جھٹکنے ہوئے اور پھر رسّی پر ڈالتے ہوئے) ایہہ تے میرے گلّاں کردے کردے ادھا سُک گیا اے۔ تُسی ہووگے تے ایہہ دی تیار ہووے گا۔ (آکر اس کے سامنے والی کرسی پر بیٹھ جاتی ہے) اِک پیالی ہور نہ پی لواں۔
پرویز — ضرور ضرور (ایلا اپنے لئے ایک پیالی چائے بناتی ہے) کی لکھیا اے توکلی صاحب نے۔
ایلا — ڈیڈی کہندے نے تُسی دونویں آکے سانوں مِل جاؤ اسیں نہیں آسکدے۔
پرویز — کیوں جی۔
ایلا — ہُنی ادہناں دی پریسٹیج دا معاملہ اے۔ کِسی طراں آسکدے ایں اوہ ایس گھر وچ۔ کِس طرح رہ سکدے ایں اوہ ایتھے۔
پرویز — اسیں ادہناں دا فیکٹری دے گیسٹ ہاؤس وچ بندوبست کرسکدے آں۔
ایلا — نہیں جی کوئی لوڑ نہیں۔ چھُٹی ملے گی تے اسیں چلے جاواں گے۔ ایڈے کیہڑے دن ہوگئے نے — نالے سُنو!۔

پرویز — ہاں جی۔
ایلا — شریف نوں کہنا مینوں اِک بوتل تے بھجوا دیوے۔
پرویز — بوتل تُسی کی کرنی اے۔
ایلا — مٹی دا تیل لیان لئی چاہی دی اے۔
پرویز — اوہ کنستر ختم ہوگیا۔
ایلا — نہیں حالی ہیگا تھوڑا جہیا پر ہُن میں کنستر نہیں منگوانا۔
پرویز — کیوں جی۔
ایلا — بوتل لے کے اوہدے گلے نال رسّی بنھ کے اوہنوں اُنگل دے وچ لٹکا کے جایا کرنا ایں ڈپو تے۔ ساریاں دے نال۔

پرویز — نہ جی نہ۔
ایلا — روز دا تیل۔ روز دا سودا۔ روز دی ہانڈی سب دے نال۔
پرویز — کیسے کِسے دن نکھڑ جاندا اے سودا۔
ایلا — چلو اوس دن نہ سہی — بڑی زندگی گزاری اے۔ بھرے ہوئے فریجاں نال۔

بھریاں ہوئیاں الماریاں نال بھرے ہوئے ڈیپ فریزراں نال۔ ایس بھار نے تے
ساڈوں بندا ای نہیں رہن دتا۔

پرویز — ہن تسی ساڈوں بندے نہاں لگے او۔

ایلا — تسی دی بندا دی قسم بڑے ارسٹوکریٹ او اندروں اتوں اتوں ویل فیئر آفیسر نے
پھردے او۔ اندروں اسلام آبادی آفیسر او اصلی۔

پرویز — (ہنسکر) اچھا جی اچھا جیویں تہاڈا دِل آئے کرو۔ جس طرح چاہو رہو پر
خوش رہو۔

ایلا — میں بڑی خوش آں پرویز جی۔ بہت ای خوش قسمت شام تیکر تھک ٹٹ جانی آں پر
خوش بہت آں۔ اینی خوشی مینوں زندگی وچ کدے نہیں سی ملی۔

(کٹ)

سین ۲۔ ——— ان ڈور (کوٹھڑی) ——— شام

(ایک کوٹھڑی کا سیٹ۔ اس کے اندر ایک کونے میں جستی ٹرنک رکھا ہے
اس کے قریب دو ٹانگیں آتی ہیں۔ پھر وہ شخص بیٹھتا ہے یہ رحمت اللہ
ہے جس نے شلوار قمیض پہن رکھی ہے۔ جیب سے چابی نکال کر وہ اس
ٹرنک کا تالا کھولتا ہے دو چار کپڑوں کی تہیں اٹھا کر وہ نیچے سے دو چار
بنڈل نوٹوں کے نکالتا ہے ان پر ایک اور بنڈل رکھ کر اسی طرح کونے میں
رکھ دیتا ہے پھر ان پر کپڑوں کی تہیں جماتا ہے۔ دوسرے کونے میں
سے کمانی دار چاقو نکال کر اسے کھولتا ہے پھر انگلی کو تھوک لگا کر اس کی
دھار ٹیسٹ کرتا ہے۔ پھر بند کر دیتا ہے۔ اور واپس ٹرنک کے کونے میں
رکھ کر اوپر کپڑا ڈال کر بند کر دیتا ہے۔)

(کٹ)

سین ۳ ________ اِن ڈور ________ شام

(ایک پیر سائیں بزرگ کے تکیہ کا سیٹ۔ ڈیڑھ فٹ اُونچا چبوترہ۔ اس کے چاروں کونوں پر لکڑی کی بلیاں جن پر ایک پھونس کا چھپر پڑا ہوا ہے سامنے خوبصورت پھولدار گاؤ تکیہ لگا ہے۔ فرش کمبل اور چادریں بچھی ہیں اس صدر نشست والے تکیہ کے ساتھ تو س ہیں چند اور گاؤ تکیئے رکھے ہیں۔ سامنے فرش پر قوال بیٹھے ہیں اور خاموش ہیں۔ اِن کے قریب کھونٹے سے ایک چتکبری بکری بندھی ہے۔ پیچھے دو تین مٹ پانی کے ہیں ساتھ ہی بکری کے لئے چارہ پڑا ہے۔ تکیئے کے پہلو میں ایک کچا کوٹھا ہے۔ جس کا پرانی وضع کا دروازہ بند ہے۔

جس وقت سین کھلتا ہے اِس وقت چھپّر کے نیچے غلام محمد تاجر، چوہدری صادق۔ ایک نوجوان ٹائی اور پتلون کوٹ والا بیٹھے ہیں۔)

چوہدری — اچھا تے ایہہ فرماؤ کہ تہانوں پتہ کتھوں چلیا سائیں ہوراں دا۔

غلام — ایہو جیہے ہیرے چھپے تے نہیں نا رہندے بھائی صاحب۔ آخر پتہ لگ ای جاندا اے۔

چوہدری — واہ واہ۔ تسی اج پہلی مرتبہ تشریف لیائے او۔

نوجوان — جی نہیں۔ میں تے کوئی دوسری تیسری واری آیا ایں۔

چودھری — فیر کش ملیا۔ کش ہوئی بانت

نوجوان — (مسکرا کر) ملنا ملانا کی اے جی۔ اپنی اپنی طرز دیاں دکانداریاں ایں۔

غلام — کی فرمایا!

چوہدری — شاباش۔ گل ہوئی نا۔ اینوں کہندے نے روشن دماغ روشن ضمیر نوجوان۔

غلام — ایہہ سائیں صاحب۔ بس اینویں ای نے۔ ناں دے کش کرنی والے نہیں۔

نوجوان — کرنی والے ہون بزرگ تے ایس طراں ڈیرے لا لا کے بہن۔

چوہدری — فیر حکم نہیں ڈیرے لگان دا۔ دُنیا چھڈن دا حکم نہیں

بلتین — (آف کیمرہ صدا لگاتا ہے) ہا میرا اسخی بادشاہ۔ سوہنی سرکار۔ بادشاہاں کا بادشاہ میرا دولہا سرکار۔

(آ کر اور السلام علیکم کہ کر ہر ایک سے ہاتھ ملاتا ہے سینے پر ہاتھ دھرتا چبوترے پر جوتیوں کے قریب والی جگہ پر بیٹھ جاتا ہے۔)

چوہدری — ایہہ خلیفہ بتن اے جی۔ کیوں بئی خلیفہ راضی ایں۔

خلیفہ — (ہاتھ باندھ کر) بڑا ترس ہے جی اس ذات کا۔ بڑا کرم ہے (نعرہ مار کر) میرا دولہا سرکار۔

(پھر سر جھکا کر بیٹھ جاتا ہے)

نوجوان — ویسے سائیں صاحب مشہور کافی ہو گئے نے۔

چوہدری — بڑے جی بڑے۔ کی کہنے جی۔

غلام — سندھڑی شریف چوں اک بندہ آیا تے اوہنے مینوں دس پائی۔ ہے تے ساڈے درگا کاروباری شخص پر دل دا بہت اچھا بندہ اے۔

نوجوان — انسان دا اخلاق بلند ہونا چاہی دا اے جناب عالی باقی سب چیزاں .....

چودھری — بس جی بس .... اگے گل کرن دی لوڑ ای نہیں۔ سو ہتھ رسہ تے سرے تے گنڈھ انسان وچ اخلاق اے تے انسان اشرف المخلوقات اے۔ اخلاق نہیں تے اوس جتی کولوں وی بھیڑا اے آہ خلیفہ جتی سدھی کر دے۔

خلیفہ — اچھا جی۔

(جھک کر جوتی سیدھی کرتا ہے)۔

چوہدری — ساڈے والد صاحب مرحوم قبلہ بہت ای نیک انسان سن۔ نہ کسے دے لین وچ نہ دین وچ۔ بس اکو ای لگن لگی ہوئی سی اوہناں نوں۔ سرکار دی لگن۔ اوسے لگن وچ ای فوت ہو گئے۔

غلام — سبحان اللہ سبحان اللہ۔

چوہدری — اور فوت ہوئے بھائی صاحب تے نور ..... چار چفیرے نور۔ منہ تے نور متھے تے نور۔ چہرہ ایسا جیویں پھلاں دی مسکان ہندی اے۔ کیوں جی؟ کیسی بات اے؟

خلیفہ — واہ جی واہ چودھری صاحب

جمال — (داخل ہوتے ہوئے) اسلام علیکم بزرگو۔ اسلام علیکم جی چوہدری صاحب۔

سب ۔ وعلیکم اسلام ۔
جمال ۔ (جوتا اتارتے ہوئے) سائیں بادشاہ تشریف نہیں لیائے ۔
غلام ۔ اجے تیکر آئے نہیں ۔ آؤ بیٹھو ۔
نوجوان ۔ اج شید اوہناں دا ناغہ ہووے ۔
خلیفہ ۔ نہیں جی ناغہ کس طرح تے ہو سکدا اے ۔ لوہناں دا ۔ ضرور تشریف لیان گے ۔
چوہدری ۔ ایہہ خلیفہ خاص خدمت گار اے جی اوہناں دا ۔
جمال ۔ قسمت والا اے جی ۔ بھاگاں والا ۔ حضرت صاحب ایہنوں بہت ای پسند کردے اے ۔
خلیفہ ۔ مہربانی ہے جی اوہناں دی ورنہ میں تاں گنہگار جیہا بندہ ایں ۔۔۔ میں تاں کش وی نہیں جی ۔ بس سب پیر دی نظر اے ۔۔۔۔ میرے پیر دی ۔
چوہدری ۔ (تڑپ کر اُٹھتے ہوئے) اوہ آ گئے ۔ اوہ تشریف لے آئے ۔

(سب اٹھ کر کھڑے ہو جاتے ہیں اور دروازے کی طرف رخ کر لیتے ہیں ۔ دیکھتے ہیں کہ رحمت اللہ ایک لمبا چغہ پہنے ۔ سر پہ بڑی خوبصورت پگڑی باندھے ۔ کندھے پر چوگوشیہ رومال رکھے اور ہاتھ میں تسبیح لئے آہستہ آہستہ قدم اٹھاتا چبوترے کی طرف آ رہا ہے ۔ وہ جیسے گھومتا ہے سب سینے پر ہاتھ باندھے اسی طرف کو گھوم رہے ہیں ۔ پیر صاحب چبوترے کے پاس جوتیاں اتارتے ہیں اور الا اللہ کہتے ہوئے چبوترے پر قدم رکھتے ہیں ۔ خلیفہ بتن دونوں ہاتھوں سے ان کا ہاتھ تھام کر چومتا ہے اور آنکھوں کو لگاتا ہے ۔ اسی طرح جمال دین کرتا ہے ۔ غلام محمد تاجر بھی اسی طرح کرتا ہے ۔ چودھری صادق دونوں ہاتھوں سے ہاتھ ملاتا ہے مگر چومتا نہیں ۔ نوجوان ایک ہاتھ سے ہاتھ ملاتا ہے ۔ پیر صاحب یعنی رحمت اللہ ساتھ ساتھ کہے جاتے ہیں "بیٹھو بابا لوگو بیٹھو ۔۔۔۔۔۔ بیٹھو ۔۔۔۔۔۔ تشریف رکھو ۔۔۔۔۔۔ یا حیی یا قیوم ۔۔۔۔۔۔ یا حیی یا قیوم ۔۔۔"
سب اپنی اپنی جگہ سکڑ کر بیٹھ جاتے ہیں ۔ پیر صاحب چوکڑی مار کر اپنے تکیہ کے پاس آرام سے بیٹھ جاتے ہیں ۔ پیر صاحب تسبیح پھیر رہے

ہیں اور مسکرا رہے ہیں۔)

بڑی دیر کر دی چوہدری صاحب۔

چوہدری — بس حضرت جی کی دیتے۔ ہوای گئی دیر۔

پیر — ایدھر بڑی تانگھ رئیی۔ بڑی انتظاری رئی — تہاڈا کی حال اے بٹیا اشرف جی۔

نوجوان — اچھا اے جناب۔ بالکل ٹھیک اے۔

پیر — ایہہ بڑی پاک روح اے جی۔ ناں دی اشرف تے ہے دی اشرف۔

خلیفہ — سبحان اللہ سبحان اللہ۔

پیر — تسیں ناشتہ کر لیا جمال الدین صاحب۔

جمال — میں حضور کر کے ای چلیا سی۔

پیر — ہُن کش ہور کھالئو سارے سجناں نال مل کے۔

جمال — اچھا جی۔

پیر — (آواز دے کر) بابا نیاز..... اوہ بابا نیاز — لیا ئی کش مہماناں لئی۔

غلام — ایہہ جناب لئی (اپنے آگے رکھا ہوا لفافہ آگے کر کے) بس اینویں ای اے۔
سائیں صاحب۔

پیر — (لفافے کا منہ کھول کر) لوُ جی لوؤ۔ ایہہ تاں بڑی موج ہو گئی — ایہہ تاں رنگ
لگ گیا ساڈے ڈیرے نوں واہ جی واہ۔

(کہتے ہوئے ایک ایک کیلا اور ایک ایک سیب سب کو دیتا ہے
اور باقی کا لفافہ جمال الدین کو دے کر کہتا ہے۔)

آہ لئو جی اوہناں نوں وی دیئو توالاں نوں۔

(جمال الدین لفافے لے کر توالوں کے پاس جا کر ان کے ہیڈ مین کو لفافہ
دیتا ہے۔ اور وہ کھانے لگتے ہیں۔)

پیر — (جب جمال الدین واپس اپنی جگہ پر آ بیٹھتا ہے) ہاں جی کی ناں اے آپ دا۔

غلام — میرا ناں غلام محمد اے جی۔

پیر — واہ جی واہ کیہا سوہنا ناں اے۔ سوہنے نال جیہڑا وی جڑ جائے اوہ وی سوہنا ہو جاندا
اے۔ بڑی سوہنی غلامی سانبھی اے جی تسیں۔

چوہدری — سبحان اللہ سبحان اللہ۔
پیر — اوہناں والدین داوی شکریہ باباجی جنہاں نے ایسی سوہنی غلامی وچ دے کے تہانوں بادشاہ بنادتا۔
غلام — بڑیاں دعاواں تیں سرکار مینوں میرے والدین دیاں۔ کسے چیز دی تھوڑ ای نہیں۔
پیر — کدی ہونی ای نہیں تھوڑ۔
غلام — میرا اپنا کاروبار اے جی۔ تین دکاناں سرکار۔ تے اک دفتر۔ ولیت تکر منڈی چلدی اے ساڈی۔
جمال — سرکار انیاں دا سپیئر پارٹس دا کم اے۔
غلام — سپیئر پارٹس دا وی کم اے حضور تے سٹین لیس سٹیل دا وی۔ باہر مال بھیجی دا اے۔
پیر — بڑیاں برکتاں جی بڑیاں بادشاہیاں ایس غلامی نوں۔ ہن تاں لوک ایسے ناں رکھنے ای چھڈ گئے۔ آپ برکتاں رحمتاں توں دور ہو گئے۔ تہاڈے امتحان ہو گئے کاکا جی۔
نوجوان — امتحان تے ہو گئے سر ہن تے میں تھیسس لکھ رہیا ایں۔
پیر — اودھے توں فارغ ہو کے کش ایدھر دا علم وی پڑھنا۔
نوجوان — ایدھر دے علم وچ کی رکھیا اے سرکش پیٹ دی وی فکر کرنی چاہی دی اے تے پیٹ چیزاں نال ای بھردا اے خالی شکے پھیرن نال نہیں بھردا۔
پیر — ناں جی اشرف صاحب ایہہ تسیں کی گل کیتی چیزاں نال پیٹ نہیں بھردا۔ پیٹ تے اللہ تعالیٰ بھردے ایں۔ مالی دولت حکومتاں خزانے بڑ نساں، ایناں نال عزت نہیں ملدی اللہ سچا عزت دیندا اے۔ آہ جیہڑی زمین اے ایہہ تے دانہ پھکا نہیں اگاندی۔ اناج اللہ سچا اگاندا اے۔ پانی پیاس نہیں بجھاندا اللہ پیاس بجھاندا اے۔ چن سورج روشنی نہیں دیندے اللہ دیندا اے۔
جمال — بالکل ٹھیک فرمایا اے تسیں۔
نوجوان — تہاڈی عملی زندگی دا تجربہ نہیں بزرگو۔ زمانہ بڑا

لے۔ تہاڈوں تے پکی پکائی مل جاندی اے آرام نال تہاڈوں کی پتہ کوشش اور جدوجہد
کی چیز اے 'Struggle' کنوں کہندے اے۔ عمل کس چڑی دا ناں اے۔

پیر — اسیں ایس عمل توں بڑی اچھی طراں جاندے ایں بیٹیا۔ اسیں اپنی زندگی وچ بڑی
Struggle کر کے دیکھی اے۔ عمل انسان دے وجود وچوں نکل دے ایں
جے اللہ سچے دے پسند فرمائے ہوئے عمل نکلے تے روح وچ نور پیدا ہووے
گا زندگی بن جائے گی۔ جے اوہدی پسند دے مطابق عمل نہ ہووے تے روح
وچ گندگی دے ٹوکرے لگ جان گے۔ چیزاں سب ہون گیاں نعمتاں دے ڈھیر
چار چفیرے ہون گے پر ہونے گا ادہی جیہڑا تو سو بندیاں نے اکٹھے مل کے زہر
پی کے کیتا۔ معصوم بچے نیانیاں توں زہر دے کے ماریا۔ بیبیاں بھیناں نوں بے عزت
کر کے موہرہ دے دتا۔ بڑا علم سی اوہناں لوکاں کول۔ بڑے پڑھے لکھے سی، وقت
دے بادشاہ نال اوہناں دی خط کتابت سی۔ کی کیتا اوہناں دے عمل نے۔ نو سو
بندیاں دی کٹھی خودکشی!

چوہدری — واہ جی واہ سبحان اللہ۔

(ببر پہلوان مٹھائی کا ڈبہ لے کر حاضر ہوتا ہے)

پیر — آؤ جی آؤ ببر پہلوان جی۔ آؤ بسم اللہ۔

(ببر آگے بڑھ کر مٹھائی کا ڈبہ پیر جی کے قدموں میں رکھتا ہے اور
ان کے ہاتھ چومتا ہے)

آلوؤ دیو ساریاں سنگیاں نوں .... دیو دیو شاباش۔

ببر — اک برفی تسیں دی لوؤ حضرت جی

پیر — ضرور ضرور کیوں نہیں۔

(ذرا سا ٹکڑا لے کر منہ میں ڈالتا ہے پھر ببر ڈبہ لے کر سب کے سامنے
گھومتا ہے۔ صرف چودھری صادق دو دانے اٹھاتا ہے باقی سب ایک ایک)

باقی دا ادتھے دیو۔ اوہناں قوالاں نوں۔

ببر — اچھا جی۔

(قوالوں کی طرف چلا جاتا ہے۔ اماں رکھی اور اس کی نوجوان خوبصورت

برقعہ پوش (نقاب اٹھائے) جوان لڑکی فیلڈ میں آتی ہے)

رکھی — باباجی سلام.......

پیر — سلام بی بی سلام۔ اللہ بھلا کرے۔ بیٹھو۔

(دونوں ماں بیٹی چبوترے کے کنارے بیٹھ جاتی ہیں۔ ماں آگے کھسکتی کھسکتی ایک روپے کا نوٹ پیر جی کو پیش کرتی ہے۔ پیر لے کر جیب میں ڈال لیتا ہے۔)

دسو۔ حکم کرو۔

رکھی — کی دسیئے پیر جی۔ آہ میری دھی اے وچاری تے سارا بھار ایدھے ای سر تے اے۔

پیو ایدھا بمار بیا اے منجی تے اٹھاں ورھیاں دا۔

پیر — اللہ رحم کرے اللہ رحم کرے۔

رکھی — اک پاسا اودھا ماریا گیا اے۔ ناں اٹھ سکدا اے ناں پاسا لے سکدا اے۔ بس سارا دن منجی تے پیا رہندا اے۔ اتوں ہو گیا اے کرایہ ساڈے سر تے دساں مہینیاں دا۔ ایس وچاری دی تنخواہ دی اپنی نہیں بنی کرایہ لاہ سکے منڈا اے میرا چھوٹا، ایدھا بھرا، اوہ بارھویں وچ پڑھدا اے۔

چوہدری — تے اوہنوں کسے کم تے لاؤ بہناں۔ پڑھ کے کی لینا اے۔

رکھی — اوہنوں جی اجیفہ ملدا اے بیجی روپئے۔ تے کہندا میں ڈاکٹر بننا اے۔

نوجوان — دہنوں داخلہ مشکل نال ملے گا۔ مائی۔ ایہہ سفارش دا زمانہ اے۔ اج کل کون پچھدا اے تہاڈے ورگیاں نوں۔

رکھی — اچھا جی جو اوہدی مرضی۔ جو میرے رب سچے دا بھانا۔ مینوں تاں بن لبن تیس کوئی تویت کر دیو۔

لڑکی — نالے جی کش پڑھن نوں وی دسو وظیفہ۔

پیر — کاہدے لئی بی بی

رکھی — مالک مکان روز بوہے اگے آ کے گاہلاں کڈھدا اے تے ماں بھین ہن دا اے سارے محلے وچ آہندا اے میرا کرایہ کڈھو نہیں تے سونہیں تے تہاڈی ماشٹریانی چکا دیاں گاں۔ (لڑکی رونے لگتی ہے) تے بڈھا وچارا روندا اے ڈھائیں

مار مار کے۔ کہندا اے میری بماری تے کیوں خرچ کردے سجے مینوں زہر رے دیو سنکھیا دے کے نبیڑ دیو۔

چوہدری - دیکھو جی کیہا وقت آ گیا اے حضرت صاحب۔ خدا دا خوف ای نہیں رہیا لوکاں دے دل وچ۔

لڑکی - بس ایسا وظیفہ دسو پیر جی کہ قرض وی اتر جائے تے ابا دی راضی ہو جائے۔ بھاویں ساری ساری رات اک پیر تے کھڑو کے پڑھن آلا ہووے۔

پیر - (اٹھتے ہوئے) تسیں ذرا اودھر آؤ بی بی..... میرے حجرے وچ۔

رکھی - (اٹھتے ہوئے) اچھا جی

پیر - اودھر دی پرلے بوہے تھانیں۔

(پیر جی اٹھ کر اسی دروازے کی طرف جاتے ہیں جہاں سے برآمد ہوئے تھے جب تک وہ اندر داخل نہیں ہو جاتے سب کھڑے رہتے ہیں۔ ایک طرف سے پیر جی داخل ہوتے ہیں اور دوسرے دروازے سے دونوں ماں بیٹی۔)

رکھی - (کچھ خوفزدہ سی) ہاں جی فیر دیو تعویز۔

پیر - دینے ایں مائی دینے ایں۔

لڑکی - وظیفہ دسو جی پیر جی۔

پیر - دس دے ایں بی بی دس دے ایں۔

(چابی لگا کر ٹرنک کھولتا ہے۔ کپڑے اٹھا کر اس میں سے ایک گڈی نوٹوں کی اٹھاتا اور اللہ رکھی کو دے کر کہتا ہے)

لے مائی ایہہ ہزار روپیہ اے پورا۔ دس نوٹ سواں سواں دے، پنج سو تے ~~دیہہ جاکے~~ - مالک مکان نوں دے تے باقی دے سانبھ کے رکھو بڈھے دی بماری تے لان نوں۔

لڑکی - (تقریباً چیخ کر) بابا جی۔

پیر - پاؤ دودھ وچ چار کھجوراں پا کے تے خوب کاڑھ کے جدوں ادھ پا رہ جائے دو وقت ایدھے ابے نوں پلایا کر۔

رکھی — اچھا جی۔
لڑکی — پر بابا جی — سائیں جی...... میں کیہا جی..... اوہ جی.... تسیں وظیفہ تے دسیا ای نہیں کوئی۔
پیر — ہر وقت یارحیم یاکریم پڑھیا کرو۔ لڑنا نہیں کسے نال بھانویں کوئی کوڑے دا ٹوکرا سر تے سٹ دیوے ساڈے وڈھیاں دا ایہو حکم اے۔
لڑکی — اچھا جی۔
رکھی — نہیں جی لڑنا کاہدے لئی۔ اسیں کوئی کملے ایں۔
پیر — پھیر لوڑ ہووے تے ایتھے ای آنا اے۔ ہور کسے اگے سوال نہیں کرنا۔
رکھی — اچھا جی۔
پیر — جاؤ بھلا ہووے۔

(کٹ)

سین ۳ ———— ان ڈور (ڈیرہ) ———— کجھ لمحے بعد

(باہر کا منظر۔ چوہدری صادق کہہ رہا ہے۔)
چوہدری — ایہہ جی ایدھا تے حکم اِی نہیں ہتھ تے ہتھ دھر کے بہہ رہن دا۔ عمل دا حکم اے۔ کم کرن دا حکم اے۔ رزق حلال کھان دا حکم اے۔
جمال — رہن دئیو چوہدری صاحب بس ڈھکی رہن دئیو۔ کاہنوں ساڈا منہ کھلواندے او۔
خلیفہ ہاں جی خبرے خدا کیہڑے کماں وچ راضی اے جی۔
ببر پہلوان — (ایکدم اٹھکر) ساڈے بابے دی خیر موتیاں والی سرکار دے دربار دی خیر حضرت سائیں بابے دا اُچا جھنڈا۔
(سب کھڑے ہو جاتے ہیں۔ پیر صاحب۔ ہر ایک کو ہاتھ کے اشارے سے بیٹھنے کے لئے کہتے چلے آتے ہیں۔ اور پھر آ کر اپنی جگہ پر بیٹھ جاتے ہیں۔)

پیر — اد بئی جمال دین۔
جمال — جی سرکار۔
پیر — ساڈے بیلی محمد شفیع داکُش پتہ چلیا۔
جمال — مَیں گیا سی حضور تِن چار واری اوہدے گھر پرکُش ٹھیک پتہ نہیں مِل سکیا۔
پیر — خیر خیریت نال تے ہے۔
جمال — کُش جواب نہیں ملدا حضُور اندروں۔
پیر — گھر دے لوگ تاں ایتھے اِی ایں ناں۔
جمال — بس جی عورتاں اِی ہوندیاں ایں اندر۔ ایہو جواب مِلدا اے کہ سانوں پتہ نہیں
خبرے کتھے گیا اے۔
پیر — اوہدا پتہ کڈھنا اے بئی چنگی طراں نال۔
جمال — اچھا جی۔
پیر — مِل جائے تے اوسے طراں بھجڑ کے لیانا اے ساڈے کول کہنا سائیں ہوریں بلاندے نیں
جمال — اچھا جی۔
(اِتنے میں ایک بچہ ایک مُرغی گود میں اُٹھائے آتا ہے اور چبوترے
کے پاس کھڑا ہو کر کہتا ہے)۔
لڑکا — میری امّی کہندی اے پیر ہوراں کولوں ککڑی تے دم کرا لیا۔
پیر — کدھی اے ایہہ ککڑی۔
لڑکا — ایہہ جی میری اے۔
پیر — کی ہو گیا اے اینوں۔
لڑکا — آنڈے نہیں دیندی جی۔
پیر (ہنس کر) اچھا اچھا۔ اڑے لیا...... اڑے لیا...... ساڈے کول ناں ناں
بیٹا رہن دے مربے پیراں وچ۔ کوئی لوڑ نہیں چُھٹی لاہن دی۔
(لڑکا مُرغی لیکر پیر صاحب کے سامنے آتا ہے پیر صاحب مُرغی پر
ہاتھ پھیر کر بڑی محبت سے کہتے ہیں)
لے بئی ککڑ بٹیے کا کا جی دئیے آنڈے دیا کر تُی — ایہہ کم تے چنگا نہیں ناں

بچّی کا کے ہوری لوکرا چکن تے اندر آنڈا ای نہ ہووے۔ الیا نہیں کرنا سمجھ لئی لے
ناں گل ساڈی۔ جاؤ جی کا کا جی لے جاؤ شاباش۔

لڑکا — ایہہ لوڑ جی سائیں جی چوانی۔

پیر — دیکر، لیاؤ جی لیاؤ۔ بسم اللہ

(چوانی والی مٹھی ماتھے کو لگا کر جیب میں ڈال لیتا ہے۔ نوجوان کے
چہرے پہ نفرت کے آثار پیدا ہوتے ہیں۔ لڑکا اپنی مرغی لیکر واپس
چلا جاتا ہے)۔

پیر — تہانوں کوئی ضروری کم تے نہیں ساڈے نال۔

غلام — نہیں جی میں تے صرف زیارت دے واسطے آیا سی۔

پیر — فیر وی۔ کوئی گل ہووے..... کوئی مشکل ہووے تے پچھو۔ اسیں بیٹھے ایں۔

غلام — بڑا کرم اے جی اللہ دی ذات دا....... پر — سکون نہیں ہندا طبیعت
وچ۔ دل نہیں ٹھہردا۔

پیر — زمانہ جو الیا ہوا بابا جی۔

غلام — ہر وقت بے چینی جئی ہندی اے۔ کسے گل وچ قرار نہیں ملدا۔ اندر خوش نہیں ہندا کسے
وقت.... میں حاضر ہویا سی بئی کش پڑھن نوں دسو۔

پیر — یا ودود پڑھیا کرو۔

غلام — کنی دفع جی۔

پیر — ساڈے ایتھے کوئی دفعہ نہیں لگدی جی ہر وقت پڑھیا کرو۔ تے نالے مغرب
دی اذان تو پہلے —

غلام — ہاں جی۔

پیر — عصر توں بعد — عصر اور مغرب دے درمیان — دو سو روپے اپنے
گلے وچوں اپنے ہتھ نال کڈھ کے خیرات کر دیا کرو۔

غلام — ہیں جی۔

پیر — چاہے کسے یتیم خانے بھجوا دیو۔ چاہیے ہسپتال بھجوا دیو۔ چاہے کسے ضرورت
مند دے گھر بھجوا دیو۔ چاہے اسیراں تے قیدیاں نوں —

غلام ـ ہر روز جی۔

پیر ـ مغرب دی اذان توں پہلے پہلے ...... جے بھلا کھنچ جاؤ اللہ نہ کرے تے گھر جاندے جاندے اپنی موٹر وچوں ہتھ کڈھ کے دونویں نوٹ باہر اڑا دیا کرو۔

غلام ـ ہیں جی؟

پیر ـ بس ایہہ دو سو روپئے رات نوں اپنے گلے وچ نہ رہن دیا کرو ـ کسے وی صورت وچ ــ تہاڈا رزق پاک رہندا رہئے گا۔ رزق پاک ہوئے گا تے سکون وی ملیگا تے دل وی ٹھہر جائیگا ـ پر ایہہ کرنا ضرور اے ــــ ایدھے بغیر با وضو دا وظیفہ نہیں چلنا۔ خالی وظیفہ ٹیم ضائع کرن والی گل اے۔

غلام ـ (جلدی سے اٹھتے ہوئے) اچھا جی مہربانی۔

(ہاتھ ملاتا ہے اور چبوترے سے اتر کر چلا جاتا ہے)۔

نوجوان ـ معاف کرنا حضرت صاحب ایہہ دو چار بندیاں دی مدد کرن نال کش فرق نہیں پین لگا جدوں تک سارا نظام نہ بدلے، پورے سسٹم دی تبدیلی چاہی دی اے۔

پیر ـ ایہہ وی اک بہانہ اے صاحب میرے۔ ایہہ وی نفس دی اک چالاکی اے کہ جدوں تک سسٹم نہیں بدلے گا اسیں کسے دی مدد نہیں کراں گے ـ تے دو چوہاں دساں بندیاں دی مدد نال کی فرق پے جانا ایں ایڈے وڈے معاشرے وچ۔ ایہہ سب نفس دیاں کھیڈاں ایں بالو جی۔

(اچانک دونوں ہاتھ پھیلا کر)

آؤ آؤ بسم اللہ۔ بسم اللہ۔ اوہ ساڈے جانی جان آ گئے ...... رحمتاں والے برکتاں والے!

(شہریار خاموش اور سر جھکائے ہوئے داخل ہوتا ہے۔)

لؤ ہن تسیں چلو سارے۔ شاباش۔ چلو۔ اہیں گل کرلیئے اپنے جانی نال۔

چوہدری ـ (نوجوان سے سرگوشی کرتے ہوئے) ایہہ ایہناں دا گماشتہ اے سائیں ہوراں دا ــ بڑا لما چکر اے جی پر سانوں کی۔ اسیں کاہنوں کسے تے نکتہ چینی کرکے

گنہگار ہوئیے. چلو آؤ......

(سب اُٹھ کر اور باری باری بابا جی سے ہاتھ ملا کر ہاتھ چوم کر رخصت ہوتے ہیں. سوائے نوجوان اور چوہدری کے جو صرف ہاتھ ملاتے ہیں. ہاتھ ملانے کے دوران پیر جی کہتے رہتے ہیں." شاواشے شاباشے. بھلا ہووے رحماں والے برکتاں والے. بھلا ہووے" جب چبوترے پر صرف پیر صاحب اور شہر یار رہ جاتے ہیں تو پیر جی کہتے ہیں.)

پیر — ہاں جی فیر کی بنایا ساڈی سکیم دا.

شہر — ایہہ مَیں ڈرافٹ بنوا لیا اے جی وکیل کولوں.

پیر — ذرا سُناؤ سانوں وی.

شہر — (کاغذ کھول کر) الیس ڈرافٹ دی رونال — ایہہ مسودہ اے جی ہالی پکا کاغذ بعد وچ لکھیا جائے گا.

پیر — مَیں سمجھ دا ایں سمجھ دار ایں.

شہر — الیس دی رونال شہر یار ٹریول ایجنسی دا دس فیصد منافع خلیفہ بُن نوں — دس فیصد جمال دین نوں.

پیر — جمال دین لئی تاں دس فیصد تھوڑا اے اینوں پندرہ کر دیو.

شہر — اچھا سر — دس فیصد ببر پہلوان نوں.

پیر — اور دس اِی فیصد منشی علم دین نوں — او سُنیا اے کتے تندور لگائی بیٹھا اے. وچارا تے تِن گھراوہدے کولوں نہیں چلدے.

شہر — اچھا جی — اور باقی تہاڈا.

پیر — یعنی باقی کِنا

شہر — ایہہ ہو گیا جی پنتالی فیصد باقی رہ گیا پچونجا.

پیر — ایدھے وچوں دیہہ میرا تے پنیتی فیصد تہاڈا

شہر — نہیں جی نہیں مَیں کی کرنا ایں.

پیر — تسیں نہیں لوو گے تے کم کِنے کرنا ایں.

شہر — نہیں سر مَیں معافی چاہناں آں.

پیر — (غصے سے) شہر یار۔
شہر — جی سر۔
پیر — ایہہ فرم توں چلانی ایں۔ تیرے نال توں چلنی ایں تے سب کُش توں سنبھالنا ایں۔ خبردار
میں تیرے منہ توں نہیں نہیں سُننی — بس۔
شہر — (بڑی دیر خاموش رہتا ہے پھر کہتا ہے) اچھا جی۔
پیر — تے ایسے وکیل نوں کہہ کہ اوہ جیہڑی میری کوٹھی اے نال اوہ ساڈے محلے دی ڈسپنسری
دے ناں وقف کرا دے۔
شہر — تہاڈا محلہ سر؟
پیر — میرا محلہ میری کٹڑی جتھوں میں اپنا رکشہ واہندا رہیا اینے سال۔ کُش وی نہیں
ہندا اوس ڈسپنسری وچ۔ نِرا پانی نِرے پاؤڈر۔ مہینے دے مہینے کُش دوائیاں
آ جایا کرن گیاں۔
شہر — ویسے سر، میں اوسے طراں کراں گا جس طراں تسیں فرمایا اے پر مینوں ایہہ
سب کُش سمجھ نہیں آیا۔
پیر — ایہہ عشق دیاں گلاں ایں شہر یار۔ ایدھے بڑے رُوپ اے بڑے پینترے
اے۔ ایس عشق دے۔ کدے ایہہ رکشا ڈرائیور لٹی سواری دا رُوپ دھار لیندا
اے۔ کدے ایہہ پلٹ کے ناواں بن جاندا اے۔ ایلا بن کے اندر باہر ڈستن لگ
جاندا اے۔ پر ایہہ فانی چیزاں فنا ہو جان والیاں اپنے نال عشق نوں وی غوطے
دندیاں رہندیاں ایں۔ کوئی کوئی بندے ایس دھرتی تے نہ فنا ہون والے نال
دِی عشق کر گئے ہون گے کر گئے ہون گے ناں شہر یار — مار گئے ہون گے ناں
مہاں۔ (آدبیچی) لُٹ گئے ہون گے ناں بہاراں۔ لے گئے ہون گے ناں کھرٹی
مالی جت کے۔
(اس کے فقرے "لٹ گئے ہون گے ناں بہاراں" پہ قوال ایکدم عشق
دِی نوئیں نویں بہار گانے لگتے ہیں)۔
عشق دِی نوئیوں نویں بہار۔

جاں میں رمز عشق دی پائی
میناں طوطا مار گوائی
اندر باہر ہوئی صفائی
جتول ویکھاں یار و یار،

عشق دی نویوں نویں بہار

عشق بھلایا سجدہ تیرا
ہن کیوں ایویں پانویں جھیڑا
بُلھا ہندا چپ بہترا
عشق کرنیدا مارو مار

عشق دی نویوں نویں بہار

(رحمت اللہ ایکدم پتھر کا بُت بن کر قوالوں کو سُننے لگتا ہے۔ شہریار اپنا پرس نکالکر اس میں ایلا کی تصویر دیکھتا ہے۔ پھر بڑی متانت کے ساتھ اس کو اس کے خلتے سے نکالتا ہے اور آہستہ آہستہ پھاڑ کر بڑی گریس کے ساتھ چبوترے کے باہر پھینک دیتا ہے۔)

(تمت بالخیر)